NICHOLAS NICKLEBY

CHARLES DICKENS

PRINCE CLASSICS

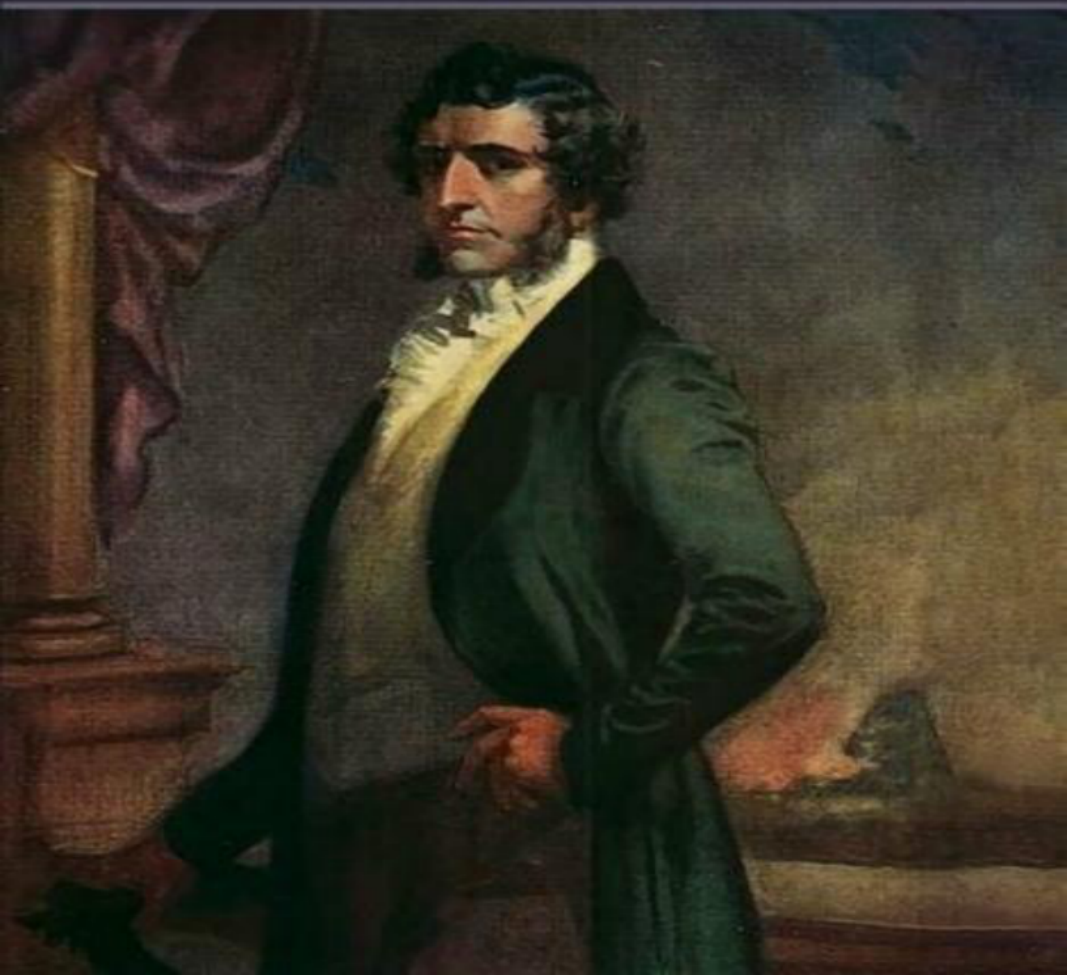

CHARLES DICKENS
NICHOLAS NICKLEBY
În românește de VERA CĂLIN
+12ani

CUPRINS

VOLUMUL I

CUVÂNT ÎNAINTE

CAPITOLUL I

CAPITOLUL II

CAPITOLUL III

CAPITOLUL IV

CAPITOLUL V

CAPITOLUL VI

CAPITOLUL VII

CAPITOLUL VIII

CAPITOLUL IX

CAPITOLUL X

CAPITOLUL XI

CAPITOLUL XII

CAPITOLUL XIII

CAPITOLUL XIV

CAPITOLUL XV

CAPITOLUL XVI

CAPITOLUL XVII

CAPITOLUL XVIII

CAPITOLUL XIX

CAPITOLUL XX

CAPITOLUL XXI

CAPITOLUL XXII

CAPITOLUL XXIII

CAPITOLUL XXIV

CAPITOLUL XXV

CAPITOLUL XXVI

CAPITOLUL XXVII

CAPITOLUL XXVIII

CAPITOLUL XXIX

CAPITOLUL XXX

CAPITOLUL XXXI

CAPITOLUL XXXII

VOLUMUL II

CAPITOLUL I

CAPITOLUL II

CAPITOLUL III

CAPITOLUL IV

CAPITOLUL V

CAPITOLUL VI

CAPITOLUL VII

CAPITOLUL VIII

CAPITOLUL IX

CAPITOLUL X

CAPITOLUL XI

CAPITOLUL XII

CAPITOLUL XIII

CAPITOLUL XIV

CAPITOLUL XV

CAPITOLUL XVI

CAPITOLUL XVII

CAPITOLUL XVIII

CAPITOLUL XIX

CAPITOLUL XX

CAPITOLUL XXI

CAPITOLUL XXII

CAPITOLUL XXIII

CAPITOLUL XXIV

CAPITOLUL XXV

CAPITOLUL XXVI

CAPITOLUL XXVII

CAPITOLUL XXVIII

CAPITOLUL XXIX

CAPITOLUL XXX

CAPITOLUL XXXI

CAPITOLUL XXXII

CAPITOLUL XXXIII

VOLUMUL I

CUVÂNT ÎNAINTE

În anul 1838—39, cină au apărut foiletoanele romanului „Viaţa şi aventurile lui Nicholas Nickleby", Charles Dickens avea 27 de ani. Romanul este, prin urmare, o operă de tinereţe. La apariţia lui, autorul avea în urma sa o copilărie dureroasă, apăsată de spaima mizeriei şi petrecută fie in umbra închisorii datornicilor, unde fusese închis, pentru datorii neplătite, John Dickens, tatăl, fie în fabrica de cremă de ghete, unde micul Charles era pus să lucreze în vitrină, în chip de reclamă vie; o adolescenţă muncită, irosită într-un birou de avocatură, unde băiatul făcea ucenicia notariatului. Au urmat anii petrecuţi în incinta Camerei Comunelor ca stenograf parlamentar şi, în sfârşit, cei de jurnalistică. Tânărul reporter avu atunci prilejul să cutreiere Anglia în lung şi în lat şi să întregească cu noi experienţe tabloul ce se înfiripase în mintea lui, în timp ce frunzărea dosare prăfuite, care-i dezvăluiau sub forma proceselor şi a acţiunilor legale, patimile oamenilor şi nedreptăţile vremii, sau asculta dezbateri parlamentare. Călătoriile lungi în diligentă îi dezvăluiau aspecte variate dintr-o Anglie dominată de creşterea capitalului industrial. Revoluţia industrială, proces lent şi progresiv, ce se săvârşise în cea de-a doua jumătate a veacului al 18—lea transformase Anglia agrară şi patriarhală în Anglia marilor aglomerări urbane. Întinderile verzi se întunecaseră de fumul coşurilor de fabrică, viaţa rurală pierise, în urma exodului spre oraş al micilor producători ce nu puteau ţine piept concurenţei marelui capital. Şi cel mai însemnat rezultat al acestei uriaşe prefaceri fusese naşterea proletariatului englez.

Reforma electorală din 1832 mutase centrul de greutate in alegeri de pe întinsele moşii pustiite pe manie centre urbane. Alegători şi aleşi nu puteau însă fi decât cetăţenii care plăteau censul. Muncitorii şi păturile mijlocii rămân lipsite de drepturi politice. Aceste lucruri se impun în mintea Hilarului reporter — unele mai lămurit, altele mai puţin — sub forma unor întâmplări şi fapte care-l întâmpină în călătoriile sale: campanii electorale la ţară şi la oraş, alegeri, procese, aspecte ale mizeriei industriale etc.

Trecutul romancierului de 27 de ani mai cuprindea debutul său în literatură cu schiţele iscălite Boz, care condensează aceste experienţe de tinereţe, apoi succesul uriaş, răsunător al foileloanelor istorisind aventurile jovialului Mr. Pickwick, ale tovarăşilor săi de călătorie şi ale valetului său, poznaşul şi isteţul Sam Weller. Călătorii sunt martori ai unor întâmplări. Înregistrate de autor, când cu un umor blajin şi voios, când cu scăpărătoare ironie. După veselele isprăvi ale clubului Pickwick, urmase sumbra poveste a copilului Oliver Twist. Născut într-o casă de muncă, odioasă instituţie, care-i vorbea lui Dickens şi avea să vorbească si cititorilor săi despre inumanii alea caritătii burgheze.

Când oferă marelui public cititor englez romanul „Nicholas Nickleby", Charles Dickens era un scriitor cu renume, un autor iubit, preţuit pentru

calitatea inegalabilă a umorului său, atât de strălucit ilustrat în „Hârtiile postume ale clubului Pickwick", pentru solidaritatea lui cu cei necăjiţi, pentru patosul demascărilor sale şi pentru tandreţea tu care se apropia de sufletul copilului. Aceste însuşiri le regăsim în romanul de faţă. El sintetizează câteva din trăsăturile caracteristice ale operei de tinereţe a lui Dickens şi vesteşte printre altele marile creaţii ale maturităţii.

*

**

Recunoaştem in paginile de violenţă şi patetică demascare ale acestui roman experienţa de viaţă acumulată de tinărul scriitor in anii copilăriei lui chinuite şi ai tinereţii nevoiaşe. Fiindcă, in definitiv, tinărul Nicholas Nickleby, orfanul pe umerii căruia apasă de la vârsta de 19 ani grele răspunderi, nu este decât una dintre numeroasele întruchipări literare ale autorului, chiar dacă întâmplările romanului de faţă prezintă mai puţine asemănări riguroase cu cele din viaţa lui Dickens decât prezintă romanul, în mare măsură autobiografic, „David Copperfield". Căci odioasa şcoală condusă de cumplitul domn Squeers, unde nimereşte Nicholas, nu este decât una dintre numeroasele şcoli din Yorkshire, vestite pe atunci pentru tratamentul barbar aplicat copiilor, şcoli pe care Dickens le cunoscuse bine în peregrinările lui de reporter. Iar închisoarea datornicilor. În care pătrundem pentru a surprinde viaţa bătrânului Bray şi a fiicei sale, era reşedinţa aproape permanentă a familiei lui Dickens. Manevrele caricaturale privitoare la întemeierea de către cămătarul Ralph Nickleby, cu sprijinul unor înalte personaje din parlament, a fantomaticii „Societăţi Metropolitane Unite pentru coacerea perfecţionată a pateurilor calde şi a plăcintelor" sunt cele pe care tânărul stenograf parlamentar trebuie să fi avut prilejul să le cunoască, în timpul cât îşi exercita meseria. Şarja violentă a unor astfel de pasaje din roman nu ne împiedică să desluşim sentimentele, celui care avea să scrie, într-un rând, în legătură cu tot sistemul parlamentar englez: „În primul rând, poate din pricina vreunei imperfecte dezvoltări a simţului de veneraţie nu-mi amintesc să mă fi topii vreodată sau chiar să-ţi fost mişcat piuă la lacrimi din pricina unei minării exaltate, la vederea vreunui corp legislativ. Am suportat Camera Comunelor ca un bărbat, iar in Camera Lorzilor nu m-am simţit cuprins de nicio altă slăbiciune în afara somnului. Am fost martorul unor alegeri parlamentare la ţară şi în oraş şi nu m-am simţit împins (indiferent ce partid câştiga alegerile), să-mi stric pălăria aruncând-o în aer în semn de triumf sau să-mi sparg vocea strigând urale la adresa generoasei noastre constituţii, a incompatibilităţii alegătorilor noştri sau la adresa cinstei ireproşabile a liberilor membri ai parlamentului" (Note americane). Un episod al cărţii, pe care o prezentăm cu aceste rânduri, ni-l arată pe Nicholas Nickleby în contact direct cu „incoruptibilii" şi „ireproşabilii" membri ai parlamentului.

Intriga romanului „Nicholas Nickleby" e complicată şi se resimte adesea

de slingăciile începutului. Tânărul Nicholas, mama şi sora lui, Kate, rămaşi fără mijloace, la moartea tatălui, apelează la generozitatea unchiului Ralph, cămătar odios, care îl trimite pe Nicholas ca pedagog în infernala şcoală a lui Squeers din Yorkshire, iar pe Kate ca ucenică în atelierul de croitorie al cuplului Mantalini. De asemenea intenţionează să-şi vândă nepoata lui sir Mulberry Hawk, nobil desfrânat, de pe urma păcatelor căruia Ralph se alege cu câştiguri considerabile.

Cruzimea cu care-şi tratează Squeers elevii, copii nefericiţi, azvârliţi de părinţi nepăsători sau de-a dreptul criminali şi mai ales pe Smike, băiat cu mintea înceţoşată de atâtea bătăi şi suferinţi, îl indignează pe Nicholas care, după o încăierare cu dascălul, fuge împreună cu Smike. Urmează romanul picaresc al aventurilor celor doi drumeţi, roman ce cuprinde savurosul episod al trupei de actori ambulanţi, conduşi de Vincent Crummles, pe lingă care se aciuază cei doi fugari. Înştiinţat de planurile josnice ale lui Ralph în legătură cu sora lui, Nicholas ajunge la Londra la timp pentru a dejuca planurile cămătarului.

Apoi rupe relaţiile cu Ralph, care devine duşmanul lui neîmpăcat. Ceea ce urmează sunt, pe de o parte, urzelile diabolice ale lui Ralph, care vrea să se răzbune, urzeli ce antrenează toate personajele odioase cunoscute până acum de cititorul romanului şi pe alte câteva în plus şi, pe de altă parte, sforţările tinărului Nicholas pentru a asigura o existenţă mamei, surorii lui şi lui Smike. Acesta din urmă va cădea victimă monstruoaselor planuri de răzbunare puse la cale de Ralph şi Squeers. În ce priveşte ostenelile lui Nicholas, ele sunt, în cele din urmă, încununate de succes, prin apariţia miraculoasă a celor doi fraţi gemeni, Cheerijble, negustori joviali şi mărinimoşi, ce răsar pentru a rezolva socotelile încurcate ale familiei Nickleby, ba chiar pentru a oferi un soţ ideal lui Kate in persoana nepotului lor şi a înlesni unirea lui Nicholas cu aleasa inimii lui. Acest, sfârşit neverosimil, fericit şi convenţional se asociază cu neputinţa lui Dickens de a-şi soluţiona altfel conflictele. Căci Dickens face parte dintre scriitorii realişti care, dacă desluşesc bine şi demască violent neajunsurile orânduirii capitaliste, sunt mai puţin înarmaţi pentru a arăta calea de rezolvare a conflictului social.

Nu în iscusinţa intrigii, nici în rezolvarea conflictului trebuie însă să căutăm valoarea romanului de faţă. Ne întimpină, când îl citim, nemărginita dragoste a romancierului faţă de victimele nedreptăţii sociale, simpatia lui caldă pentru oamenii simpli şi modeşti şi, in acelaşi timp, ura lui pasionată faţă de profitorii unei societăţi bazate pe nedreptate.

Dacă cercetăm personajele romanului, sensul atacului ne apare limpede. Odios, antipatic, zgârcit, rece, calculat, Ralph Nickleby cămătarul este — în ciuda unor trăsături convenţionale care-l înrudesc cu atâţi zgârciţi şi cămătari ai literaturii — întruchiparea a tot ce detesta Dickens mai pătimaş. La fel brutalul, nemilosul Squeers şi demna lui consoartă, a căror bunăstare se bazează pe maltratarea şi înfometarea unei cete de copii

nenorociţi.

Şi în acest roman, ca şi în altele de Dickens, simpatia autorului se îndreaptă neprecupeţită spre oamenii necăjiţi şi asupriţi, printre ei, in primul rină, pateticul Smike, zvârlit de mic copil la cheremul abuzurilor lui Squeers, victimă a cruzimii acestuia şi a setei de răzbunare a lui Ralph, pe care, printr-o melodramatică întorsătură Dickens îl prezintă, în ultimele pagini ale cărţii, ca pe tatăl lui Smike. Patetic şi cuceritor este şi Noggs, secretarul, servitorul, robul lui Ralph, ruinat pe vremuri de acesta şi care dezvăluie, sub înfăţişarea unui excentric posac şi beţiv, un suflet generos. Din rândul modeştilor, de care Dickens se apropie cu umor înduioşat, fac parte inimoasa miniaturistă La Creevy şi bătrânul contabil Tim Linkinwater, care, — abstracţie făcând de convenţionalul lui ataşament faţă de nişte patroni perfecţi — ne cucereşte printr-o sensibilitate extremă fată de tot ce reprezintă suferinţa umană.

Romanul acesta ne mai familiarizează cu întreaga gamă a umorului şi a ironiei dickensiene. Paginile de satiră sfichiuitoare şi de sarcasm, care evocă viaţa celor avuţi (vezi diferiţii patroni ai lui Kate Nickleby sau peregrinările lui Nicholas în căutarea unei slujbe), alternează cu altele de savuros umor, pe care Dickens, îl desfăşoară mai ales în evocarea personajelor excentrice şi pitoreşti. Episoadele petrecute în trupa lui Vincent Crummles şi a artisticei sale familii sunt de un comic irezistibil şi creionează câteva apariţii episodice ce comunică o exuberantă veselie. O prezenţă umoristică de mare forţă în acest roman este doamna Nickleby, cu vorbirea ei dezlânată, trecerile bruşte de la un subiect la altul, asociaţiile neprevăzute şi lipsite de logică şi mania amintirilor incoerente. De asemenea, domnul Mantalini, cu limbajul lui bombastic, înflorit de interjecţii şi diminutive şi sinuciderile lui periodice şi simulate. La fel ca şi în alte romane de Dickens, personajele secundare sau episodice, schiţate adesea fugar, se impun prin vitalitatea for, ba uneori întrec în forţă personajele princinale. Kate Nickleby, sora şi Madeline Bray, iubita lui Nicholas, sini două fete tinere, blânde, iubitoare, devotate, alit de convenţional zugrăvite, încât pot fi schimbate între ele fără pagubă pentru acţiunea romanului. Dar domnul Mantalini, Newman Noggs, Vincent Crummles, soţia lui şi copilul fenomen sau ilustra familie Kenwigs, al cărui unic scop e să smulgă un testament favorabil simandicosului încasator de apă Lillyvick, sunt apariţii pe care nu le putem uita.

Dickens este maestru în evocarea mediilor celor mai variate. Şcoala lui Squeers din Yorkshire i-a prilejuit adevărate gravuri în apă tare. Scena doftoricim copiilor cu sulf şi melasă este de un tragic grotesc, egalat în literatura, engleză poate doar de unele episoade din romanele predecesorului lui Dickens, Tobias Smollett. Un teatru de provincie, un atelier de croitorie, închisoarea datornicilor sunt medii specifice, care trăiesc intens, fixate cu pană de realist de către Dickens.

Ne mai întâmpină în romanul „Nicholas Nickleby" lirismul şi poezia care

caracterizează proza lui Dickens. S-a remarcat adesea că romancierul englez întâlneşte peste tot subiecte de exaltare: în cotidian, în viaţa celor simpli, în întâmplările copiilor. De aceea stilul lui e mereu pasionat, niciodată indiferent, iar prezenţa autorului se resimte pe fiecare pagină a cărţilor sale. Acelaşi caracter pasionat ne întâmpină, dacă analizăm satira lui Dickens. Râsul şi plânsul se învecinează permanent în romanele sale: tragedia lui Smike e comentată în limbajul ilariant al doamnei Nickleby. Ca orice adevărat poet, Dickens este un imaginativ. Criticul francez H. Taine a remarcat în capitolul dedicat lui Dickens din „Istoria literaturii engleze" că până şi caricaturile lui Dickens sunt dominate de imaginaţia lui luxuriantă. Exagerarea, şarja, pe care le descoperim în paginile romanului de faţă sunt produsele acestei imaginaţii, la fel ca şi darul neegalat al romancierului englez de a însufleţi obiectele. Fotoliile hodorogite şi pendula „cu faţa hămesită" din casa bătrânului Gride, ca şi norul ameninţător ce-l însoţeşte pe Ralph pe ultimul lui drum spre casă, sint animate de imaginaţia lui Dickens, care este cea a unui liric.

În epoca marilor romane de maturitate, Dickens avea să lase în urmă unele din stângăciile vădite in această operă de tinereţe. Nu vom mai regăsi în „David Copperţield", în „Casa întunericului" sau în „Marile Speranţe" poveşti istorisite în hanuri, care taie firul acţiunii, aşa cum găsim în „Pickwick" sau în „Nicholas Nickleby". Intrigile vor fi mai abil conduse şi elementele melodramatice evitate.

Unele lacune vor persista însă. Chiar şi atunci cină, după desfăşurarea mişcării cartiste în deceniul 1840—50, Dickens va aduce clasa muncitoare în literatură („Timpuri grele") şi va face loc în romanele sale conflictului dintre patron şi muncitor, soluţia oferită va fi mereu regenerarea celor bogaţi după exemplul celor nevoiaşi. Vom regăsi însă până la sfârşitul carierii sale scriitoriceşti, în toate marile romane, unele trăsături caracteristice ale creaţiei dickensiene strălucit anunţate de acest roman al tinereţii: patetismul demascării, umorul nuanţat, dragostea pentru cei necăjiţi, generozitatea mesajului umanitar.

Vera Călin

CAPITOLUL I

În chip de introducere pentru ceea ce urmează

Trăia odată, într-un colţ al comitatului Devonshire, un oarecare domn Godfrey Nickleby. Era un gentleman de treabă, căruia năzărindu-i-se cam târziu că trebuie să se însoare şi nefiind nici destul de tânăr, nici destul de bogat pentru a cere mâna unei lady cu stare, se căsătorise din prietenie cu o veche dragoste din tinereţe, iar fata, la rândul ei, îl luase pe aceleaşi temeiuri, tot astfel se întâmplă uneori ca oameni ce nu-şi pot îngădui să joace cărţi pe bani, să se aşeze la un joc liniştit, doar de dragul jocului.

Oamenii acri, ce-şi bat joc de căsnicie, vor răspunde poate că perechea asta cumsecade ar trebui mai curând asemuită cu doi luptători într-o trântă, luptători care atunci când încasările au mers prost şi sprijinitori nu prea sunt, joacă înainte voiniceşte, doar de dragul loviturilor. Dintr-un punct de vedere, comparaţia aceasta s-ar potrivi foarte bine; căci după cum perechea neînfricată de jucători din Fives Court face ocolul cu pălăria în mână şi se bizuie pe bunătatea privitorilor ca să se poată ospăta pe urmă, tot aşa domnul Godfrey Nickleby şi tovarăşa sa, după trecerea lunii de miere, aruncară o privire gânditoare asupra lumii, sperând că norocul le va ajuta să încropească ceva. Pe vremea căsătoriei lor, venitul domnului Nickleby se ridica la vreo şaizeci până la optzeci de livre *per annum*.

Sunt, slavă Domnului, oameni destui pe lumea asta şi chiar şi în Londra (unde locuia pe atunci domnul Nickleby), drept care nu prea sunt luate in seamă plângerile cum că populaţia ar fi prea rară. Dar e nemaipomenit câtă vreme poate să stea un om cercetând mulţimea, fără să descopere o faţă de prieten. Şi totuşi aşa se întâmplă. Domnul Nickleby o cercetă şi iarăşi o cercetă până ce ochii începură să-l doară la fel de tare ca şi inima, dar nu se ivi niciun prieten; şi când, ostenind de atâta cercetare, îşi aruncă ochii spre casa lui, nu prea văzu lucruri care să-i bucure privirea obosită. Un pictor care a zăbovit prea mult cu ochii asupra unei culori strălucitoare îşi odihneşte vederea orbită uitându-se la o nuanţă mai potolită şi mai întunecată; dar tot ceea ce întâmpina privii domnului Nickleby avea o culoare atât de neagră şi întunecoasă, încât omul s-ar fi simţit nespus de înviorat dacă lucrurile s-ar fi petrecut pe dos.

În cele din urmă, cinci ani mai târziu, după ce doamna Nickleby îşi blagoslovise soţul cu vreo doi copii, iar omul, încurcat şi îmboldit de nevoia de a-şi înzestra întrucâtva familia, se frământa serios cu gândul să întreprindă o mică speculaţie comercială şi anume să facă o asigurare pe viaţă în trimestrul următor şi apoi să cadă, din întâmplare, din vârful Monumentului[1]

sosi, într-o bună dimineaţă, pe calea poştei, o scrisoare cu chenar negru, ce-l înştiinţa cum că unchiul său, domnul Ralph Nickleby,

murise şi-i lăsase lui bruma sa de avere, în totul vreo cinci mii de livre sterline.

Deoarece răposatul cât trăise nu se îngrijise de nepotu-său decât ca să trimită primului său născut (botezat după el, dintr-un calcul deznădăjduit) o lingură de argint într-o cutie de piele, care lingură, ţinând seama că nu prea avea ce mânca din ea, părea un soi de ironie la adresa faptului că pruncul se născuse fară acel folositor obiect în gură[2]

la început domnului Godfrey Nickleby nici nu-i veni să dea crezare ştirii primite. Ştirea se arătă totuşi adevărată. Bătrânul cel cumsecade se gândise pare-se să-şi lase toată averea Societații regale umanitare, ba chiar scrisese un testament în acest sens; dar, spre nenorocul lui, instituţia salvase, cu câteva luni înainte, viaţa unei rude nevoiaşe, căreia el îi plătea o pensie săptămânală de trei şilingi şi şase penny. Într-o pornire de firească exasperare, omul revocase dania, printr-un *codicil,* şi lăsase totul domnului Godfrey Nickleby, cu un adaos special în care dădea frâu liber furiei sale nu numai împotriva societăţii ce salvase viaţa rudei nevoiaşe, dar şi împotriva rudei nevoiaşe ce îngăduise să fie salvată.

Cu o parte din aceasta moştenire, domnul Godfrey Nickleby cumpără o mică fermă, lângă Dawlish din Devonshire, unde se retrase cu nevasta şi cei doi copii, pentru a trăi din cea mai mare dobândă obţinută pe restul banilor şi din puţinele roade ce le putea smulge pământului. Cei doi o duseră atât de bine împreună, încât la moartea lui, vreo cincisprezece ani după cele istorisite până aici şi vreo cinci ani după ce-i muri soţia, omul fu în stare să lase fiului său celui mai mare, Ralph, trei mii de livre bani gheaţă, iar mezinului Nicholas, o mie de livre şi ferma, de fapt o moşioară cum mi se poate mai mică.

Cei doi fraţi fuseseră crescuţi împreună într-o şcoală din Exeter. Şi obişnuiţi cum erau să se ducă acasă o dată pe săptămână, auziseră din gura mamei lungi povestiri în legătură cu suferinţele tatălui lor în zilele lui de belşug, care povestiri avură înrâuriri foarte deosebite asupra celor doi; căci, pe când cel mai tânăr, din fire sfios şi retras, culese de aci doar învăţătura că trebuie să se ferească de lumea înaltă şi să se mărginească la traiul liniştit al vieţii de ţară, Ralph, cel mai vârstnic, scoase din mult repetata istorie două morale, anume că bogăţia este singurul izvor de fericire şi putere şi că este drept şi legal să o dobândeşti prin orice mijloace în afară de crimă. „Şi — îşi făcea Ralph socoteala în gând — dacă din banii unchiului nu s-a ales niciun folos, cât timp a trăit el, s-a ales în schimb foarte mult după ce a murit, fiindcă tata a intrat în stăpânirea lor şi-a strâns pentru mine, ceea ce este un scop de o înaltă virtute; cit despre bătrânul unchi, şi el s-a ales cu un folos de pe urma lor, căci a avut plăcerea de a se gândi la ei toată viaţa”. Şi pe deasupra, de a îi invidiat şi măgulit de întreaga

familie. Şi Ralph tot răsucea în minte aceste cugetări ajungând la concluzia că nu există nimic mai bun decât banii.

Nemărginindu-se la teorie şi neîngăduind talentelor sale să rugineasc în simple speculaţii abstracte, chiar şi la o vârstă atât de fragedă, acest băiat promiţător începu să se ocupe de cămătărie pe o scară redusă, încă din şcoală: dând împrumut cu dobânda bună un mic capital de condeie şi arşice şi, încetul cu încetul, extinzându-şi operaţiile până când ele năzuiră să cuprindă şi monedele de aramă ale regatului nostru, pe care el le specula cu profituri ce nu erau de lepădat. Şi nu se poate spune că-şi necăjea debitorii cu calcule abstracte de cifre sau cu registre de socoteli. După el, regula dobânzii simple era cuprinsă în cuvintele de aur: „pentru fiecare jumătate de penny, doi penny", care cuvinte simplificau mult socotelile şi care, ca un precept familiar, mai uşor de învăţat şi de ţinut minte decât orice regulă cunoscută a aritmeticii, nu pot fi îndeajuns recomandate atenţiei capitaliştilor, fie ei mari sau mici, şi mai ales misiţilor şi celor ce cumpără poliţe pentru a le protesta. Şi, într-adevăr, ca să fim drepţi cu aceşti domni, mulţi dintre ei obişnuiesc până în zilele noastre să-şi însuşească principiul cu un succes deosebit.

Tot aşa, tânărul Ralph Nickleby avea grijă să se ferească de toate socotelile acelea amănunţite şi încurcate de pe vremuri, pe care orice om ce lucrează în materie de dobândă simplă nu „poate să nu le găsească stânjenitoare din cale-afară, şi o făcea anume stabilind ca regula generală că toate sumele — capital sau dobândă — trebuie plătite în ziua când se primesc banii de buzunar, adică sâmbăta; şi că, indiferent dacă un împrumut a fost contractat luni sau vineri, dobândă este, în toate cazurile, aceeaşi. Adevărul e că el lămurea, cu multă pricepere, cum că dobândă ar trebui să fie mai mare când e vorba de o zi decât de cinci, deoarece în primul caz s-ar putea presupune pe bună dreptate că împrumutătorul e la mai mare ananghie, fiindcă altfel nu s-ar împrumuta el de fel, în împrejurări atât de neprielnice. Faptul acesta este interesant, căci vădeşte legăturile şi simpatiile tainice care există întotdeauna între cugetele înalte. Deşi domnişorul Ralph Nickleby nu-şi dădea pe atunci seama de acest lucru, categoria de domni pomeniţi mai sus se bizuie pe aceleaşi principii în tranzacţiile lor.

Din cele spuse despre acest tânăr şi din admiraţia firească pe care cititorul o va simţi de îndată pentru caracterul său, se va înţelege poate că el va să fie eroul cărţii pe care o începem acum. Ca să lămurim acest punct, o dată pentru totdeauna, ne grăbim să nu-l dezamăgim pe cititor şi să purcedem de la început.

La moartea tatălui său, Ralph Nickleby, care cu câtăva vreme înainte intrase într-o casă de comerţ din Londra, se aşternu cu pasiune pe vechea lui goană după bani, lăsându-se în scurtă vreme atât de

stăpânit şi de prins de ea, încât uită cu desăvârşire, ani de-a rândul, de frate-său; şi dacă, din când în când, câte o amintire despre vechiul lui tovarăş de joacă străbătea prin pâcla în care trăia — căci aurul stârneşte în jurul omului o pâclă ce distruge simţurile şi adoarme simţămintele mai rău decât aburii de mangan — gândul acesta aducea cu el pe un altul şi anume că dacă cei doi vor fi din nou alături, fratele lui îi va cere bani cu împrumut. Aşa încât domnul Ralph Nickleby ridica din umeri şi spunea că e mai bine aşa cum e.

Cât despre Nicholas, el trăise de unul singur pe moşioara moştenită până când i se urî de atâta singurătate şi atunci luă de soţie pe fata unui gentleman din apropiere, fată cu o zestre de o mie de livre. Aceasta femeie de treabă îi născu doi copii, un băiat şi o fată; şi când băiatul ajunse la vreo nouăsprezece ani, iar fata cam la paisprezece — după câte putem ghici, căci înregistrări exacte cu privire la vârsta doamnelor nu se păstrau nicăieri în scriptele acestei ţări înainte de legea nouă — domnul Nickleby căută în dreapta şi în stânga mijloace pentru a-şi drege capitalul, rău ciuntit cu această creştere a familiei şi de cheltuielile educaţiei.

— Fă speculaţii — propuse doamna Nickleby.

— Spe-cu-la-ţii, draga mea? spuse domnul Nickleby, parcă îndoindu-se.

— De ce nu? întrebă doamna Nickleby.

— Pentru că, draga mea, dacă pierdem — urmă domnul Nickleby, care vorbea rar şi tărăgănat — dacă *cumva* pierdem, nu mai avem din ce trăi, draga mea.

— Fleacuri — făcu doamna Nickleby.

— Nu sunt chiar atât de sigur de asta, draga mea — spuse domnul Nickleby.

— Îl avem pe Nicholas — vorbi mai departe doamna — un tânăr care ar fi timpul să înceapă ceva; Kate, sărmana fată, n-o să aibă un ban. Gândeşte-te la fratele tău! Ar fi ajuns el ce a ajuns, dacă n-ar fi făcut speculaţii?

— Adevărat — răspunse domnul Nickleby. Foarte bine, draga mea. Voi face şi. Eu speculaţii, draga mea.

Speculaţiile sunt un fel de joc; jucătorii văd puţin sau nimic din cărţile lor când pornesc; câştigurile pot fi mari — tot aşa şi pierderile. Norocul i-a fost potrivnic domnului Nickleby. La început toată lumea se aprinsese, pe urmă afacerea a sărit în aer, patru agenţi s-au stabilit în nişte vile din Florenţa, patru sute de anonimi au fost ruinaţi şi printre ei domnul Nickleby.

— Până şi casa în care locuiesc — a oftat bietul om — îmi poate fi luată mâine. Până şi mobila o să-mi fie vândută unor străini!

Ultimul gând îl lovi atât de tare, încât omul căzu numaidecât la pat; pare-se că era hotărât să nu se mai scoale, orice s-ar întâmpla.

— Vino-ţi în fire, domnule! îl îndemna spiţerul.

— Nu trebuie să te laşi doborât! spunea infirmiera.

— Lucruri din astea se întâmpla în fiecare zi — observa avocatul.

— Şi e un păcat să te răzvrăteşti împotriva lor — şoptea pastorul.

— Şi niciun om cu familie n-ar trebui să facă una ca asta — adăugau vecinii.

Domnul Nickleby clătină din cap şi trimiţându-i pe toţi afară din odaie, îşi îmbrăţişa soţia şi copiii şi, după ce-i strânse pe toţi la inima lui cu bătaie încetinită, căzu istovit pe pernă. Avură mâhnirea să vadă, curând după aceea, că mintea lui o ia razna; căci multă vreme bolborosi cuvinte despre bunătatea şi mărinimia fratelui său şi vremurile frumoase de demult când mergeau împreună la şcoală. După ce încetă să mai aiureze, îşi încredinţa solemn văduva şi pe cei doi orfani, celui ce nu ne părăseşte niciodată, apoi zâmbindu-le blând, se întoarse cu faţa în jos şi spuse că acum crede că va putea dormi.

CAPITOLUL II

Despre domnul Ralph Nickleby, afacerile şi întreprinderea lui şi despre o mare societate pe acţiuni de largă importanţă naţională

Domnul Ralph Nickleby nu era, ca să vorbim precis, ceea ce am numi un negustor, niciun bancher, niciun procurist, niciun avocat, niciun notar. Desigur, nu era nici comerciant şi mai puţin ar fi putut avea îndrăzneala de a se numi un om cu o anumită meserie; căci ar fi fost cu neputinţă sa găseşti vreo profesiune recunoscută de care să fi ţinut el. Totuşi, fiindcă locuia într-o casă spaţioasă în Golden Square, care casă, în afara de o firma de alamă pe poartă, mai avea una de două ori şi jumătate mai mică pe stâlpul din stingă al uşii, deasupra unui pumn de copil tot din alamă ce arăta cu o săgeată spre cuvântul „Birou", era limpede că domnul Ralph Nickleby avea sau pretindea că are o meserie oarecare. Şi dacă lucrul mai avea cumva nevoie de o dovadă bazată pe fapte, el era dovedit din plin prin prezenţa, între ceasurile nouă şi jumătate şi cinci, a unui bărbat gălbejit la faţă, îmbrăcat într-o haină ruginie, care şedea pe un taburet deosebit de tare, într-un soi de oficiu, la capătul unui coridor, avea totdeauna o pană după ureche, şi răspundea când suna clopoţelul de la intrare.

Deşi în Golden Square locuiesc şi reprezentanţi ai profesiilor mai serioase, locul nu se află tocmai în drumul orişicui. E una din pieţele de pe vremuri, un cartier al oraşului, care a decăzut şi s-a apucat de închiriat locuinţe. Multe din apartamentele de la etajele unu şi doi sunt închiriate mobilat la domni singuri; există şi pensiuni. Străinii mişună prin locurile astea. Oameni tuciurii, cu inele mari în urechi şi lanţuri grele de ceas, bărbaţi cu favoriţi stufoşi, dintre cei care se întâlnesc sub colonada Operei, iar în timpul sezonului, între orele patru şi cinci după amiază lingă ghişeul de bilete, de unde dau comenzi — locuiesc în Golden Square sau pe o stradă alăturată. Două sau trei viori şi un suflător din orchestra Operei locuiesc tot aci sau cale de o stradă depărtare. Pensiunile din Golden Square sunt muzicale, iar sunetele pianului şi ale harpei plutesc seara în jurul capului unei statui jalnice, geniul păzitor al unor arbuşti sălbatici, care cresc în mijlocul pieţei. În nopţile de vară, ferestrele sunt larg deschise şi trecătorii pot vedea grupuri de mustăcioşi oacheşi zăbovind la ferestre şi fumând înspăimântător. Glasuri aspre, care fac muzică vocală, năpădesc tăcerea serii; iar fumul de tutun bun parfumează aerul. Acolo tabacul de prizat şi ţigările, lulelele nemţeşti şi fluierele, viorile şi violoncelele luptă pentru întâietate. E ţinutul cântecului şi al fumului. Orchestrele de stradă se simt ca acasă în Golden Square; şi cântăreţii ambulanţi fac triluri fără voie, de cum pătrund între hotarele pieţei.

Locul nu pare foarte potrivit pentru tranzacţii comerciale; totuşi domnul Ralph Nickleby trăise ani de-a rândul aci, fără să se plângă vreodată. Nu cunoştea pe nimeni în jur şi nimeni nu-l cunoştea, deşi îi

mersese faima că e foarte bogat. Negustorii îl luau drept un fel de avocat, iar ceilalţi vecini erau de părere că este un fel de samsar general; ambele presupuneri erau corecte şi exacte atât cât sunt de obicei sau cât trebuie să fie presupunerile despre treburile altora.

Într-o dimineaţă, domnul Ralph Nickleby stătea în biroul lui gata îmbrăcat de plecare. Purta o jachetă verde ca sticla peste un surtuc albastru; o vestă albă, pantaloni cenuşii şi cizme Wellington trase peste pantaloni. Colţul unui jabou plisat mărunt se zbătea să iasă afară, ca şi cum ar fi stăruit să se arate, între bărbie şi nasturele de sus al jachetei; iar acest din urmă veşmânt nu cobora destul de jos pentru a acoperi un lanţ lung de aur, făcut dintr-un şir de inele obişnuite, al cărui capăt de început se lega cu un ceasornic din buzunarul domnului Nickleby şi care sfârşea cu două cheiţe: una aparţinând ceasornicului, cealaltă unui lacăt. O urmă de pudră pe cap trebuia să-l facă pe domnul Nickleby mai binevoitor la înfăţişare; dar dacă acesta era scopul, omul ar fi făcut mai bine să-şi pudreze şi faţa, căci în cutele ei, în ochii mici şi neliniştiţi era ceva care părea să vestească viclenie, în ciuda intenţiilor lui. Oricum ar fi, acesta este omul; şi singur cum stătea, nici pudra, nici cutele, nici ochii n-aveau în clipa aceea nici cea mai mică înrâurire, bună sau rea, asupra nimănui şi prin urmare nu e treaba noastră să vorbim despre ele acum.

Domnul Nickleby închise un catastif cu socoteli, care se afla pe pupitru şi, lăsându-se pe spătarul scaunului, privi pierdut prin geamurile murdare. Unele case din Londra au în spate o bucăţică jalnică de pământ, de obicei îngrădită de patru ziduri înalte şi spoite, deasupra căreia se încruntă pilcuri de coşuri şi unde se usucă, de la un an la altul, câte un pom schilod ce se mândreşte cu câteva frunze târziu toamna, atunci când ceilalţi pomi le scutură pe ale lor, şi apoi, istovit de sforţare, îşi trage zilele, crăpat şi uscat de fum, până în anotimpul următor, când repetă încercarea şi poate, dacă vremea e cu deosebire prielnica, ispiteşte chiar câteva vrăbii să ciripească între ramurile lui. Oamenii spun uneori acestor curţi întunecate „grădini”; nu s-ar zice că au fost vreodată semănate, ci mai degrab i că sunt bucăţi de pământ lăsat în paragină, avind vegetaţia ofilită a unor foste cărămidarii. Nimeni nu se gândeste să se plimbe prin locurile astea triste sau să le facă să rodească. Cind chiriaşul se mută in casă poate arunca aci coşuri, sticle sparte, alte gunoaie de acest fel şi atâta tot; şi acolo rămân până când omul se mută iarăşi; paiul umed zace şi mucezeşte in pace, amestecându-se cu nişte cutii risipite, cu pomişorii uscaţi şi piperniciţi, cu ghivece de flori sparte şi împrăştiate jalnic prin tot locul — toate prada funinginii şi murdăriei.

Spre un loc dintre acestea se îndreptau privirile domnului Ralph Nickleby, în timp ce se uita pe fereastră cu mâinile în buzunare. Îşi aţintise ochii pe un brad răsucit, răsădit de vreun chiriaş vechi într-un

ciubăr, ce fusese odată verde, dar părăsit cu ani în urmă, putrezise încetul cu încetul. Nu era nimic ispititor în acest obiect, dar domnul Nickleby era cufundat în visare şi de aceea îl contempla cu mult mai multă atenţie decât ar fi catadicsit să hărăzească, într-o stare mai conştientă, celei mai rare plante exotice. Într-un târziu, privirile lui se mutară mai la stânga, pe o fereastră mică şi murdară, prin care faţa funcţionarului se vedea nelămurit; şi preacinstitul cetăţean ridicând din întâmplare privirile, domnul Nickleby îi făcu semn să vină.

Ascultând de această chemare, funcţionarul se ridică de pe taburetul înalt (pe care îl lustruise frumos tot sculându-se şi aşezându-se) şi se înfăţişă în odaia domnului Nickleby. Era un om înalt, de vârstă mijlocie, cu doi ochi holbaţi, dintre care unul privea fix, nasul stacojiu, o faţă de cadavru şi un rând de haine (dacă se poate spune aşa unor straie care nu se rânduiau de loc pe el), arătând ca vai de lume de atita purtat, mult prea mici şi înzestrate cu o cantitate atât de mică de nasturi, încât era mare minuţie cum de stăteau pe el.

— A trecut de douăsprezece jumătate, Noggs? întrebă domnul Nickleby cu o voce aspră, care zgâria auzul.

— Nu-i mai mult decât şi douăzeci şi cinci după…

— Noggs era gata să adauge după ceasul din cârciumă, dar se opri şi spuse în loc — după ora oficială.

— Ceasul meu a stat — spuse domnul Nickleby — nu ştiu din ce cauză.

— Neîntors — spuse Noggs.

— Ba da, e întors — spuse domnul Nickleby.

— Atunci prea întors — adăugă Noggs.

— Asia nu se poate — făcu domnul Nickleby.

— Trebuie să se poată — spuse Noggs.

— Bine! făcu domnul Nickleby, băgând ceasornicul înapoi în buzunar; aşa o fi.

Noggs scoase un anume mormăit, cum făcea de obicei la sfârşitul oricărei discuţii cu stăpânul lui, vrând să dea de înţeles că el (Noggs) triumfase; şi (fiindcă rareori i se întâmpla să vorbească dacă nu i se adresa vorba) căzu într-o tăcere încăpăţânată, frecându-şi încet mâinile una de alta; îi trosneau încheieturile degetelor, pe care le răsucea în fel şi chip. Îndeplinirea neîncetată a acestui obicei, în orice împrejurare şi privirea fixă şi nemişcată a ochiului lui teafăr, care ajungea să semene leit cu celălalt, aşa încât era cu neputinţă să spui încotro sau la ce se uită omul, erau două dintre ciudăţeniile domnului Noggs ce izbeau la prima vedere pe un observator lipsit de experienţă.

— Mă duc azi dimineaţă la Loudon Tavern — spuse domnul Nickleby.

— Întâlnire publică? se interesă Noggs. Domnul Nickleby dădu din cap.

— Aştept o scrisoare de la avocat cu privire la ipoteca lui Ruddle. Dacă vine scrisoarea, soseşte sigur cu poşta de ora două. Eu plec din City pe la ora aceea şi voi merge spre Charing-Cross pe partea stingă a străzii; dacă ani poştă, ieşi în întâmpinarea mea cu scrisorile.

Noggs dădu din cap; şi tocmai când dădea el din cap, se auzi sunând clopoţelul din birou. Stăpânul ridică ochii de pe hârtiile lui, iar funcţionarul rămăsese liniştit pe loc.

— Clopoţelul — făcu Noggs în chip de explicaţie. Sunteți acasă?

— Da.

— Pentru oricine?

— Da.

— Şi pentru perceptor?

— Nu! Să vină altă dată.

Noggs scoase mârâitul lui obişnuit, ca şi cum ar fi spus „Ştiam eu!" şi, cum clopoţelul sună din nou, se duse la uşă, de unde se întoarse îndată, introducând în încăpere şi anunţând cu numele de domnul Bonney, un domn palid şi foarte grăbit, care, cu tot părul răvăşit şi o cravată foarte îngustă înnodată neglijent în jurul gâtului, arăta de parcă ar fi fost luat pe sus în miez de noapte şi n-ar fi apucat să se îmbrace."

— Dragul meu Nickleby — spuse domnul, scoţând o pălărie albă care era atât de plină de hârtii, încât de-abia îi stătea pe cap. Nu-i nicio clipă de pierdut; trăsura aşteptă la poartă. Sir Matthew Pupker prezidează şi vor mai veni cu siguranţă trei membri ai Parlamentului. Pe doi i-am scos eu din pat. Al treilea, care a stat toată noaptea la Crockford, s-a repezit până acasă ca să-şi pună o cămaşă curată şi să ia o sticlă cu apă minerală şi o să vie la timp ca să adreseze cuvântul adunării. E cam tulburat de noaptea petrecută, dar n-are importanţă; o să vorbească cu atât mai mişcător.

— Lucrurile par să iasă destul de bine — spuse domnul Ralph Nickleby, a cărui purtare cumpănită se deosebea cu totul de agitaţia celuilalt om de afaceri.

— Destul de bine! repetă ca un ecou domnul Bonney. E cea mai grozavă idee ce s-a vânturat vreodată. Societatea unită metropolitană pentru fabricarea pateurilor calde perfecţionate şi coacerea plăcintelor livrare promptă. Capital cinci milioane, în cinci mii de acţiuni a zece livre fiecare. Păi numai numele ridică acţiunile peste valoarea lor în zece zile.

— Şi *după* ce s-au ridicat — spuse domnul Ralph Nickleby zâmbind.

— După ce s-au ridicat, ştii doar ce să faci cu ele aşa cum ştie orice om pe lumea asta şi cum să te retragi frumuşel la momentul potrivit — spuse domnul Bonney, bătându-l familiar pe umăr pe capitalist. Fiindcă veni vorba, ce om *deosebit* e funcţionarul ăsta al dumitale!

— Da, nenorocitul! răspunse Ralph, în timp ce-şi îmbrăcă mănuşile.

Deşi, să ştii că pe vremuri Newman Noggs avea caii şi câinii lui de vânătoare.

— I-auzi! făcu celălalt în treacăt.

— Da — spuse mai departe Ralph — şi nu-i prea mult de atunci; dar şi-a risipit banii, i-a investit fără rost, a împrumutat bani cu dobândă; pe scurt, mai întâi s-a prostit şi pe urmă a rămas pe drumuri. S-a apucat de băutură, pe urmă l-a lovit damblaua şi a venit la mine să împrumute o livră, fiindcă în zilele lui bune făcusem…

— Făcuseşi afaceri cu el — spuse domnul Bonuey cu o privire plină de înţeles.

— Chiar aşa — răspunse Ralph. Dar n-am putut să-i împrumut, ştii doar.

— Da, sigur că nu.

— Dar, fiindcă tocmai aveam nevoie de un funcţionar care să deschidă uşa şi aşa mai departe, l-am luat de milă şi de atunci a rămas la mine. E cam nebun, după părerea mea — spuse domnul Nickleby, schiţând o privire compătimitoare — dar e destul de folositor, nenorocitul, destul de folositor.

Milosul gentleman uitase să adauge că Newman Noggs, fiind pe drumuri, îl slujea pentru ceva măi puţin decât leafa ce se plătea de obicei unui băiat de treisprezece ani; şi de asemenea trecuse sub tăcere în pomelnicul lui grăbit, că muţenia stranie a lui Noggs făcea din el un om cu deosebire preţios într-un loc unde se încheiaţi atâtea afaceri despre care ar fi fost de dorit să nu se pomenească nimic în afară. Celălalt domn era însă vădit foarte nerăbdător să plece şi fiindcă, îndată după aceea, urcară grăbiţi în trăsura de piaţă, poate că domnul Nickleby nu aminti de nişte împrejurări atât de neînsemnate, doar din uitare.

Era mare tărăboi în Bishopsgate Street Within când ajunseră şi (fiind o zi cu vânt) vreo jumătate de duzină de oameni treceau strada cu vântul in catargele lor de hârtie. Purtau afişe uriaşe vestind că la orele unu fix se va ţine o adunare publică, care va lua în consideraţie dacă e cu cale să se adreseze o petiţie parlamentului în favoarea Societăţii unite metropolitane pentru fabricarea *patcurilor* calde perfecţionate şi coacerea plăcintelor — livrare promptă, capital cinci milioane, în cinci mii de acţiuni a zece livre fiecare; care sume săreau în ochi cum se cuvine, fiind scrise cu cifre negre şi groase cât toate zilele. Domnul Bonney îşi croi vioi drum cu coatele în sus pe scări, fiind întâmpinat în ascensiunea lui de multe plecăciuni adânci din partea chelnerilor care stăteau pe palier arătând drumul. Urmat de domnul Nickleby, se pierdu într-un şir de încăperi dincolo de sala adunării; în a doua încăpere se afla o masă oficială şi câţiva oameni tot cu înfăţişare „oficială”.

— Atenţie! strigă un domn cu două rânduri de bărbie, în clipa când

se arătă domnul Bonney. Un scaun, domnilor, un scaun!

Noii veniţi fură întâmpinaţi cu aprobare generală; domnul Bonney se repezi în capul mesei, îşi scoase pălăria, îşi trecu mâinile prin păr şi izbi ca un vizitiu in masă cu un ciocănaş; la care sunet, mai mulţi domni strigară: „Atenţie!" şi îşi făcură unul altuia semn cu capul, ca şi cum ar fi vrut să-şi comunice cât de energică era această purtare. Chiar in clipa aceea, un chelner năvăli înfrigurat în odaie şi, după ce deschise uşa zgomotos, strigă:

— Sir Matthew Pupker!

Comitetul se ridică în picioare, aplaudând de bucurie; şi în timp ce aplaudau, păşi înăuntru sir Matthew Pupker, însoţit de doi membri ai parlamentului în carne şi oase, unul irlandez şi celălalt scoţian, toţi zâmbitori, toţi făcând plecăciuni și atât de drăguţi, încât nimeni n-ar fi avut inima de a vota împotriva lor. Mai cu seamă sir Matthew Pupker, care avea un cap mic şi rotund cu o perucă bălaie deasupra, se întrecea in aşa hal cu plecăciunile, încât peruca stătea gata, în fiece clipă, să-i zboare de pe cap. După ce aceste simptome se mai potoliră întrucâtva, domnii care aveau legături cu sir Matthew Pupker sau cu ceilalţi doi membri se înghesuiră în jurul lor, alcătuind trei mici grupuri, în jurul cărora domnii ce *nu* aveau legături cu sir Matthew Pupker sau ceilalţi doi membri zăboveau zâmbind şi trecându-şi mâinile, cu nădejdea că se va ivi ceva care să atragă atenţia şi asupra lor. În tot timpul acesta, sir Matthew Pupker şi ceilalţi doi membri împărtăşeau fiecărui grup în parte intenţiile guvernului în legătură cu primirea proiectului, făcând dan de seamă amănunţite despre cele ce şoptise guvernul ultima oară când ei luaseră masa cu el şi despre cum clipise guvernul când spusese cutare lucru: aceste premise le îngăduiau să tragă concluzia că dacă exista ceva la care guvernul ţinea mai mult decât la orice pe lume, acel lucru era bunăstarea şi propăşirea Societăţii unite metropolitane pentru fabricarea pateurilor calde perfecţionate şi coacerea plăcintelor — livrare promptă:

Între timp, aşteptând desfăşurarea faptelor şi o dreapta împărţire a discursurilor, publicul din încăperile spaţioase se uita, pe rând, la estrada goală şi la doamnele din sala de muzică. Cea mai mare parte dintre privitori petrecuseră câteva ore în această îndeletnicire şi, cum chiar cele mai plăcute distracţii ne par *searbede* după ce ne-am bucurat prea mult de ele, spiritele mai energice din sală începură să lovească cu călculele în podea şi să-şi exprime nemulţumirea prin strigăte şi huiduieli. Astfel de sforţări vocale din partea celor ce zăboviseră acolo cel mai mult veneau, firește, de la oamenii mai apropiaţi de estradă şi mai depărtaţi de poliţiştii de serviciu. Aceştia din urmă neavând însă mare pofta sa-şi croiască drum prin mulţime, dar fiind totuşi însufleţiţi de lăudabila dorinţă de a face ceva pentru a potoli dezordinea, începură numaidecât să tragă de pulpană şi de guler pe toţi oamenii

paşnici de lângă uşă. În acelaşi timp, împărţeau felurite lovituri iscusite şi răsunătoare cu bastoanele, în stilul priceputului actor, domnul Punch, al cărui strălucit exemplu, atât în alegerea armelor cit şi în mânuirea lor, această ramură a puterii executive îl urma, când era cazul.

Câteva încăierări foarte aprinse erau în plină desfăşurare, când un strigăt puternic atrase până şi atenţia luptătorilor şi pe estradă începu să se scurgă printr-o uşă laterală un şir lung de domni cu pălăriile în mână, care priveau cu toţii înapoi şi scoteau urgie răsunătoare; cauza acestor urale se vădi destul de limpede, când sir Matthew Pupker şi ceilalţi membri adevăraţi ai parlamentului păşiră înainte, în mijlocul unor strigăte asurzitoare şi-şi comunicară unul altuia pe muteşte că încă nu văzuseră o privelişte mai înălţătoare în toată cariera lor publică.

Într-un târziu, ţipetele încetară, dar sir Matthew Pupker, fiind ales să şadă în jilţul prezidenţial, ele cunoscură un nou avânt, care ţinu cinci minute. După scurgerea lor, sir Matthew Pupker spuse care sunt sentimentele lui cu acest mare prilej, şi ce trebuie să însemne acest prilej pentru lumea întreagă, şi ce trebuie să înţeleagă compatrioţii ce se află în faţa lui şi ce trebuie să însemne bogăţia şi respectabilitatea onorabililor prieteni din spatele său şi, în cele din urmă, care trebuie să fie importanţa pentru bogăţia, fericirea, tihna, libertatea, pentru însăşi existenţa unui popor liber şi mare, a unei instituţii ca Societatea unită metropolitană pentru fabricarea pateurilor calde perfecţionate şi coacerea plăcintelor — livrare promptă!

Domnul Bonney se ridică apoi pentru propunerea primei rezoluţii; şi, după ce-şi trecu mâna dreaptă prin păr şi-şi înfipse pe cea stingă, cu o mişcare nesilită, în coastă, îşi încredinţa pălăria grijii domnului cu două rânduri de bărbii (care, în general, juca rolul paharnicului pe lângă vorbitori) şi spuse că va citi prima rezoluţie. Anume că adunarea priveşte cu îngrijorare şi teamă starea actuală a comerţului de pateuri în această metropolă şi în împrejurimi; că socoteşte organizarea actuală a plăcintarilor cu totul nevrednică de încrederea publicului; şi că judecă tot sistemul pateurilor deopotrivă neprielnic pentru sănătatea ca şi pentru moravurile poporului şi potrivnic celor mai înalte interese a unei mari comunităţi comerciale şi negustoreşti. Onorabilul gentleman ţinu o cuvântare care stoarse lacrimi doamnelor şi stârni cele mai vii emoţii în fiecare dintre cei de faţă. Spuse că vizitase case de săraci în diferite cartiere ale Londrei şi le găsise lipsite de orice urmă de pateu, ba chiar există motive pentru a crede că unii dintre aceşti nevoiaşi nici nu gustau pateuri cu anii. Descoperise că printre vânzători de pateuri bântuie beţia, desfrâul şi imoralitatea, fapte pe care el le punea în seama caracterului înjositor al meseriei lor, aşa cum se practică ea acum; descoperise aceleaşi vicii printre cei

din clasa mai săracă, care ar trebui să fie consumatori de pateuri, şi aceasta el o pune pe seama deznădejdii create de faptul că oamenilor nu le sta la-ndemână un articol atât de hrănitor, ceea ce îi îndemna să caute uitare în băuturi otrăvitoare. El ia asupră-şi să dovedească în faţa unei comisii a Camerei Comunelor, că există o cârdăşie menită să menţină preţul pateurilor ridicat şi să acorde plăcintarilor monopolul şi o va dovedi chiar în legătură cu plăcintarul barului din acest local; şi va mai dovedi că aceşti oameni se înţeleg între ei cu ajutorul unor cuvinte şi semne secrete ca „Aiurea", „Zexe". „Să-i spui lui mutu'", „Ce zice cartoful?" şi multe altele. Tocmai această jalnică stare a lucrurilor îşi propunea să o îndrepte societatea; mai întâi, interzicând, sub pedepse grele, orice negoţ particular cu pateuri de orice fel; în al doilea rând, furnizând publicului în general, iar săracilor chiar la domiciliu, pateuri de prima calitate, la preţuri reduse. Cu acest scop se introdusese un proiect de lege în parlament de către preşedintele lor, patriotul sir Matthew Pupker; şi tocmai pentru a sprijini acest proiect se adunaseră ei aci; iar sprijinitorii proiectului vor hărăzi Angliei o strălucire şi măreţie nemuritoare, sub numele de Societatea unită metropolitană pentru fabricarea pateurilor calde perfecţionate şi coacerea plăcintelor — livrare promptă; şi, ar mai adăuga: cu un capital de cinci milioane, în cinci sute de mii de acţiuni a zece livre fiecare.

Domnul Ralph Nickleby sprijini rezoluţia şi după ce un alt domn propuse ca ea să fie îmbunătăţită prin adăugarea cuvintelor „şi plăcintelor" după cuvântul „pateurilor", ori de câte ori va interveni el, rezoluţia fu aprobată în triumf. Un singur om din mulţime strigă „Nu!", dar a fost imediat luat pe sus şi dus.

Cea de a doua rezoluţie, care recunoştea că e cu cale să fie desfiinţaţi numaidecât toţi vânzătorii de pateuri (plăcinte), toţi negustorii de pateuri (plăcinte), de orice fel, fie ei bărbaţi, femei sau copii, plăcintari ambulanţi sau orice altceva, a fost propusă de un domn posomorit, cu înfăţişare semiclericală, care, din prima clipă, se lăsă dus de un patetism atât de adânc, încât îl făcu praf în doi timpi şi trei mişcări pe primul vorbitor. Puteai să auzi un ac căzând, ba, ce spui? — chiar un fulg, în timp ce el descria cruzimea stăpânilor faţă de micii vânzători de pateuri, lucru care. Stăruia el, în înţelepciunea sa, ar fi fost de ajuns pentru a îndreptăţi întemeierea acelei nepreţuite societăţi. Pare-se că nefericiţii copilandri erau scoşi, noapte de noapte, pe străzile ude în anotimpurile cele mai aspre, puşi să alerge, pe întuneric şi ploaie, sau poate grindină şi zăpadă, ceasuri de-a rândul fără adăpost, hrană sau căldură, şi acest ultim punct nu trebuie trecut cu vederea, anume că în timp ce pateurile aveau un înveliş cald, băieţii n-aveau nimic şi erau lăsaţi să se descurce cum pot. (Ruşine!) Onorabilul gentleman istorisi cazul unui băiat, vânzător de pateuri,

care, victimă a acestui neomenos şi barbar sistem, vreme de cinci ani, răci în cele din urmă la cap, de pe urma cărei răceli se topi cu încetul, până când transpiră o dată zdravăn şi se făcu sănătos; despre cazul ăsta putea să mărturisească pe cuvântul său, dar auzise (şi n-avea niciun motiv să pună faptul la îndoială) despre o împrejurare mai sfâşietoare şi mai groaznică. Auzise despre cazul unui vânzător de pateuri, un copil orfan care, călcat fiind de o brişcă, fusese dus la spital, i se amputase piciorul până sub genunchi şi acum îşi făcea meseria în cârje. O, dreptate, cât vor mai dura oare toate astea?!

Cu astfel de istorii adunarea fu cucerită, căci acesta este stilul de cuvântări care câştigă simpatii. Bărbaţii strigau; femeile plângeau de-şi udau batistele şi apoi le vânturau ca să se usuce; însufleţirea era uriaşă; iar domnul Nickleby şopti prietenului său că, din această clipă, acţiunile sale se urcaseră cu douăzeci şi cinci la sută.

Propunerea a fost, firește, votată cu puternice aclamaţii, fiecare ridicând ambele mâini în semn de aprobare şi desigur că, în delirul entuziasmului, s-ar fi ridicat şi picioarele, dacă lucrul s-ar fi putut face în mod cuviincios. După aceea, proiectul propunerii fu citit de la un capăt la altul; petiţia glăsuia, aşa cum glăsuiesc toate petiţiile, că petiţionarii erau prea umili, cei cărora se adresa petiţia prea onorabili, iar motivul prea cinstit; drept care (glăsuia petiţia) proiectul ar trebui prefăcut pe data in lege, spre veşnica onoare şi glorie a preaonorabilei şi glorioasei Camere a Comunelor ce se aduna în parlamentul Angliei.

Apoi, gentlemanul ce petrecuse noaptea la Crockford, fapt ce-i lăsase urme în jurul ochilor, se ridică pentru a spune compatrioţilor săi ce fel de cuvântare avea de gând să rostească în sprijinul acelei petiţii, oricând ar fi ea prezentată şi cu cită desperare avea de gând să înfrunte el parlamentul, dacă proiectul va fi respins; îi mai înştiinţa despre regretul lui în legătură cu faptul că prietenii nu introduseseră uri articol care să facă obligatorie cumpărarea de pateuri şi plăcinte pentru toate categoriile obşteşti, lucru pe care el — potrivnic jumătăţilor de măsură — şi preferind să meargă până la capăt — îşi lua angajamentul să-l propună şi să-l susţină în comitet. După ce vesti aceasta hotărâre, onorabilul gentleman deveni ghiduş; şi fiindcă ghetele de lac, mănuşile de antilopă de culoarea lămâiei şi gulerul de blană sunt un sprijin material al glumelor, se stârni un râs grozav şi aclamaţii puternice şi, pe deasupra, şi o atare desfăşurare de, batiste din partea doamnelor, încât posacul gentleman fu cu totul umbrit.

După ce petiţia fu citită şi era gata să fie votată, păşi înainte deputatul irlandez al parlamentului (un tânăr cu temperament focos) care ţinu o cuvântare cum numai un membru irlandez al parlamentului poate rosti, o cuvântare ce răspândea însuşi spiritul şi duhul poeziei şi împrăştia atâta pasiune, încât numai uitându-te la vorbitor şi te încălzeai; el spuse că va cere extinderea acestui dar

măreţ şi asupra ţării lui; că va pretinde drepturi egale şi în ceea ce priveşte legea pateurilor ca şi pentru alte legi; şi că speră să apuce ziua când plăcintele se vor coace în cele mai mici colibe ale ţării lui, iar clopoţeii plăcintarilor ambulanţi vor răsuna în văile ei verzi. Şi, după el se ridică deputatul scoţian al parlamentului, care făcu diferite aluzii plăcute la câştigul probabil, ceea ce spori buna dispoziţie stârnită de poezie. Şi toate cuvântările la un loc izbutiră ceea ce de fapt urmăreau, anume să bage în capul ascultătorilor că nicio speculaţie nu era atât de plină de făgăduinţe şi în acelaşi timp atât de vrednică de laudă, ca Societatea unită metropolitană pentru fabricarea pateurilor calde perfecţionate şi coacerea plăcintelor — livrare promptă.

Astfel, petiţia în favoarea proiectului de lege fu aprobată, adunarea se suspendă în aclamaţii, iar domnul Nickleby şi ceilalţi directori se duseră la birou să ia masa, aşa cum făceau în fiecare zi, la orele unu şi jumătate; şi ca să se răsplătească pe ei înşişi pentru osteneală (căci societatea mai era încă în stadiul copilăriei), trecură în socoteală doar trei guinee de căciulă pentru prezenţă.

CAPITOLUL III

Domnul Kalph Nickleby primeşte veşti triste de la fratele său, dar suportă cu nobleţe ştirea primită. Cititorul află cât de mult i-a plăcut Nicholas, cu care facem cunoştinţă acum, şi cu câtă bunătate i-a propus să-l căpătuiască pe loc

După ce a sprijinit cu zel consumarea dejunului, depunând tot avântul şi energia care sunt printre cele mai importante însuşiri ale omului de afaceri, domnul Ralph Nickleby îşi luă un călduros rămas bun de la tovarăşii săi de speculaţii şi-şi îndreptă paşii spre vest, într-o stare de neobişnuită bună dispoziţie. Când trecu prin faţa catedralei Sf. Paul, intră într-un gang oa să-şi potrivească ceasul şi cu mâna pe învârtitor şi ochii pe cadranul catedralei, era gata să facă aqest lucru, când un om se opri deodată în faţa lui. Era Newman Noggs.

— Tu, Newman? spuse domnul Nickleby ridicând privirea, în timp ce se îndeletnicea mai departe cu ceasornicul. A sosit scrisoarea despre ipotecă, aşa-i? Îmi închipuiam eu c-o să sosească.

— Aţi greşit — răspunse Newman.

— Cum! Şi n-a venit nimeni în legătură cu ea? întrebă domnul Nickleby, oprindu-se. Noggs clătină din cap.

— Atunci *ce* a sosit? întrebă domnul Nickleby.

— Eu ani sosit — spuse Newman.

— Altceva? întrebă aspru stăpânul.

— Asta — spuse Newman, scoţând încet din buzunar o scrisoare cu pecete. Timbru poştal din Ştrand, ceară neagră, chenar negrii, scris de femeie, literele C.N. Într-un colţ.

— Ceară neagră? întrebă domnul Nickleby aruncându-şi ochii pe scrisoare. Parc-aş cunoaşte şi scrisul. Newman, nu m-aş mira dacă ar îi murit frate-meu.

— Nici eu nu cred că v-aţi mira — spuse liniştit Newman.

— De ce nu, domnule? întrebă domnul Nickleby.

— Pentru că nu vă miraţi niciodată — răspunse Newman — asta-i tot.

Domnul Nickleby smulse scrisoarea din mina funcţionarului şi fulgerându-l pe acesta cu privirile lui reci, o deschise, o citi, o puse în buzunar şi, fiindcă-şi potrivise ceasul la secundă, începu să-l învârtească.

— E chiar aşa cum m-am aşteptat — spuse domnul Nickleby, prins de îndeletnicirea lui. A murit. Doamne! Chiar că-i neaşteptat. Zău că nu mi-aş fi închipuit! Rostind aceste mişcătoare cuvinte de durere, domnul Nickleby puse ceasul înapoi în buzunar şi, îmbrăcându-şi grijuliu mănuşile, porni, umblând agale spre vest, cu mâinile la spate.

— Are copii în viaţă? întrebă Noggs, păşind în urma lui.

— Tocmai asta e — răspunse domnul Nickleby, ca şi cum, în clipa aceea, gândurile lui tot la copii s-ar fi oprit. Amândoi trăiesc.

— Amândoi! repetă Newman Noggs, cu glas scăzut.

— Şi văduva de asemenea — adăugă domnul Nickleby — şi toţi trei sunt la Londra, naiba să-i ia; toţi trei aici, Newman!

Newman rămase puţin în urma stăpânului său şi faţa lui se strâmbă în chip ciudat, ca de un spasm; dar dacă asta se întâmpla din pricina paraliziei, a durerii sau a unui râs înăbuşit, nimeni, în afară de el, n-ar fi putut spune. De obicei expresia feţei unui om ne ajută să-i cunoaştem gândurile sau e ca un glosar pentru vorbele lui; dar chipul lui Newman Noggs, când omul se afla în apele lui, era o problemă pe care oricât ai fi fost de priceput, tot n-o puteai rezolva.

— Du-te acasă! porunci domnul Nickleby, după câţiva paşi, privind înapoi, la funcţionarul său, ca la un câine.

De-abia rostise cuvintele şi Newman trecu strada ca o săgeată, se pierdu în mulţime şi, într-o clipă, fu ne-văzut.

— La mintea omului, sigur! murmură domnul Nickieby pentru sine în timp ce mergea — chiar la mintea omului! Frate-meu n-a mişcat niciodată niciun deget pentru mine şi nici nu m-am aşteptat la altceva; şi de-abia şi-a dat duhul, că sunt considerat sprijinul unei femei în toată firea, a unui băiat mare şi a unei fete. Ce am eu cu ei?! Nici nu l-am văzut!

Stăpânit de aceste gânduri şi multe altele de acelaşi fel, domnul Nickieby ajunse cu bine în Ştrand şi, aruncându-şi ochii pe scrisoare, ca şi cum ar fi vrut să se asigure de numărul pe care-l căuta, se opri la poarta unei case particulare, cam pe la jumătatea acelei artere atât de umblate.

Locuia acolo un pictor de miniaturi, fiindcă deasupra porţii stătea înşurubată o ramă mare şi aurită, înăuntrul căreia, pe un fond de catifea neagră, erau expuse două portrete de uniforme navale, din care priveau nişte feţe şi de care stăteau prinse nişte telescoape; un portret înfăţişa pe un tânăr cu o uniformă foarte roşie, care ţinea o sabie la vedere; celălalt, un chip de literat cu frunte înaltă, pană şi cerneală, şase cărţi şi o perdea. Se mai vedea şi priveliştea mişcătoare a unei tinere citind un manuscris într-o pădure leasă şi un băieţaş încântător, cu capul mare, luat în întregime, şi aşezat pe un taburet cu picioarele reduse la mărimea unor linguriţe de sare. În afara acestor lucrări de artă, se mai vedeau multe capete de femei bătrâne şi de domni, rânjind unul la altul pe un fond de cer albastru sau cafeniu, de asemenea un carton referitor la modul de plată, cu slove frumoase şi chenar în relief.

Domnul Nickleby privi cu mare dispreţ la aceste deşertăciuni şi ciocăni de două ori. După ce repetă de trei ori mişcarea, se arătă o servitoare cu faţa neobişnuit de murdară.

— E acasă doamna Nickleby, fetiţo? întrebă Ralph aspru.

— N-o cheamă Nickleby — spuse fata. Vreţi să spuneţi La Creevy.

Domnul Nickleby privi mânios la fata care îndrăznea să-l corecteze astfel şi întrebă cu multă severitate în glas ce voia să spună; ea tocmai dădea să explice, când, de pe o scară perpendiculară şi din fundul

unui coridor, se auzi o voce de femeie care îl întrebă pe cine caută.

— Pe doamna Nickleby — spuse Ralph.

— Etajul doi, Hannah — se auzi aceeaşi voce; ce proastă eşti! E acasă etajul doi?

— Chiar acum a plecat cineva, dar cred că era mansarda şi c-au şters-o de-a binelea — răspunse fata.

— Mai bine duceți-vă sa vedeţi — spuse glasul nevăzut. Arată-i domnului unde-i clopoţelul şi spune-i că pentru etajul doi nu trebuie să bată de două ori; eu nu îngădui bătăile în uşă decât când clopoţelul e stricat şi atunci de două ori câte o ciocănitură.

— Dă-mi voie — făcu Ralph, intrând fără multă vorbă — scuză-mă; asta-i doamna La, cum ai spus?

— Creevy, La Creevy — răspunse glasul, în timp ce o bonetă galbenă răsări deasupra balustradei.

— Dacă-mi îngăduiţi, vreau să vorbesc o clipă cu dumneavoastră — spuse Ralph.

Glasul răspunse că domnul trebuie să urce scara; dar el urcase încă înainte şi oprindu-se la primul etaj, fu primit de purtătoarea bonetei galbene, care era îmbrăcată cu o rochie asortată şi avea ea însăşi cam aceeaşi culoare. Domnişoara La Creevy era o tinerică politicoasă de vreo cincizeci de ani, iar locuinţa ei semăna leit cu rama aurită de jos, doar că era ceva mai mare şi ceva mai murdară.

— Hm — tăcu domnişoara La Creevy, tuşind delicat într-o mănuşă neagră de mătase, fără degete. O miniatură, bănuiesc. Aveţi o faţa cu trăsături puternice, potrivită pentru asta, domnule. Aţi mai pozat vreodată?

— Vă înşelaţi cu privire la scopul meu, doamnă — răspunse domnul Nickleby, stropşit ca întotdeauna. N-am bani de aruncat pe miniaturi, doamnă, şi n-am pe nimeni (slavă Domnului!) căruia să le dăruiesc, chiar dac-aş avea bani. Văzându-vă pe scară, m-am gândit să vă întreb ceva in legătură cu nişte chiriaşi de aici.

Domnişoara La Creevy mai tuşi o dată — de data asta ca să-şi ascundă dezamăgirea, si spuse:

— Da, aşa?

— Am înţeles, din cele ce aţi spus slujnicei, că etajul de deasupra e al dumneavoastră, doamnă! spuse domnul Nickleby.

— Da, într-adevăr, aşa e — îi răspunse domnişoara La Creevy. Partea de sus a casei era a ei şi, fiindcă acum n-avea nevoie de odăile de la etajul doi, obişnuia să le închirieze. Într-adevăr, în prezent, acolo locuia o doamnă de la ţară cu cei doi copii ai ei.

— Văduvă, doamnă? spuse Ralph.

— Da, văduvă. — răspunse doamna.

— O văduvă *săracă,* doamnă — întregi Ralph, apăsând cu tărie pe micul adjectiv, care spune atâtea.

— Da, mă tem că *este* săracă — răspunse domnişoara La Creevy.

— Din întâmplare, eu ştiu că este — spuse Ralph. Şi acum lămuriţi-mă, ce caută o văduvă săracă într-o casă ca asta?

— Adevărat — făcu domnişoara La Creevy, bucuroasă de complimentul subînţeles la adresa locuinţei. Foarte adevărat.

— Cunosc de aproape împrejurările în care se află — spuse Ralph; de fapt sunt o rudă de-a lor; şi v-aş propune să nu-i ţineţi aici.

— Nădăjduiesc că, dacă ei nu ar putea face faţă îndatoririlor băneşti — spuse domnişoara La Creevy tuşind din nou — atunci familia doamnei va…

— Nu, nu va, doamnă — o întrerupse grăbit Ralph. Să nu credeţi una ca asta.

— Dacă asta trebuie să înţeleg — spuse domnişoara La Creevy atunci cazul se prezintă cu totul altfel.

— Atunci asta trebuie să înţelegeţi — spuse Ralph — şi să vă purtaţi în consecinţă. Eu sunt familia, doamnă, cel puţin cred că sunt singura lor rudă şi socotesc cu cale să vă înştiinţez că nu pot să le plătesc trăsnăile. Pe cât timp au închiriat locuinţa?

— Au luat-o cu săptămâna — răspunse domnişoara La Creevy. Doamna Nickleby mi-a plătit înainte prima săptămâna.

— Aţi face bine să-i daţi afară din casă la sfârşitul ei — spuse Ralph. N-au nimic mai bun de făcut decât să se înapoieze la tară, doamnă. Aci îi încurcă pe toţi.

— Desigur — spuse domnişoara La Creevy, frecându-şi mâinile — că dacă doamna Nickleby a închiriat locuinţa fără a avea mijloacele s-o plătească, nu-i frumos din partea unei doamne.

— Fireşte că nu, doamnă — încuviinţă Ralph.

— Şi, fireşte — urmă domnişoara La Creevy — că eu, *în momentul de faţă,* hm, sunt o femeie fără sprijin şi nu-mi pot îngădui să rămân în pagubă.

— Fireşte că nu puteţi, doamnă — încuviinţă Ralph.

— Deşi, în acelaşi timp — adăugă domnişoara La Creevy, care şovăia vădit între bunătate şi interes — n-am nimic de spus împotriva doamnei, care e foarte plăcută şi binevoitoare, cu toate că, biata de ea, pare tare abătută; şi nici împotriva tinerilor, fiindcă în viaţa mea n-am văzut copii mai drăguţi şi mai bine crescuţi.

— Prea bine, doamnă — spuse Ralph, îndreptându-se spre uşă, fiindcă aceste elogii la adresa sărăciei îl scoteau din sărite; mi-am făcut datoria şi poate chiar mai mult decât atât. Desigur că nimeni n-o să-mi mulţumească pentru spusele mele.

— Vă asigur că cel puţin *eu* vă sunt foarte îndatorată, domnule — spuse domnişoara La Creevy cu graţie. Vreţi să-mi faceţi plăcerea de a vă arunca privirea la câteva din portretele mele?

— Sunteţi prea bună, doamnă — spuse domnul Nickleby, foarte

grăbit — dar mai am de făcut o vizită sus şi, cum timpul meu e foarte preţios, zău nu pot.

— Oricând treceţi din nou pe aici, voi fi nespus de fericită — spuse domnişoara La Creevy. Poate aveţi bunăvoinţa să luaţi un prospect în care sunt trecute condiţiile de plată? Mulţumesc, la revedere!

— La revedere, doamnă — făcu Ralph, trântind uşa după el pentru a pune capăt convorbirii. Şi acum la cumnată-mea. Drace!

După ce mai urcă un corp de scară perpendicular, alcătuit cu mare pricepere doar din trepte de colţ, domnul Nickleby se opri ca să răsufle pe un palier şi aci fu ajuns din urmă de slujnicuţa, pe care, în politeţea ei, domnişoara La Creevy o trimisese să-l anunţe sus şi care, de la ultima lor întâlnire, făcuse câteva încercări neîncununate de succes de a-şi şterge faţa murdară cu un şorţ mult mai murdar.

— Ce nume să anunţ? întrebă fata.

— Nickleby — răspunse Ralph.

— O, doamna Nickleby — făcu fata, deschizând uşa mare — a venit domnul Nickleby.

O doamnă în mare doliu se ridică la intrarea domnului Ralph Nickleby, dar nefiind în stare să înainteze pentru a-l întâmpina, se sprijini de braţul unei fete subţirele, dar foarte frumoasă, de vreo şaptesprezece ani, care şedea lângă ea. Un tânăr, care părea cu un an sau doi mai vârstnic, păşi înainte şi-l salută pe Ralph ca pe unchiu-său.

— O — mormăi Ralph, încruntându-se hain — dumneata eşti Nicholas, îmi închipui.

— Acesta este numele meu, domnule — răspunse tânărul.

— Ia-mi pălăria — spuse poruncitor Ralph. Ei, doamnă, ce mai faci? Trebuie să te ţii tare în faţa durerii. *Eu* aşa lac totdeauna.

— Pierderea mea n-a fost dintre cele obişnuite! Spuse doamna Nickleby, ducându-şi batista la ochi.

— Dar nici neobişnuită, doamnă — răspunse Ralph, descheindu-şi calm jacheta. În fiecare zi mor soţi şi soţii de asemenea.

— La fel şi fraţi, domnule — spuse Nicholas, cu o privire indignată.

— Da, domnule, şi căţeluşi, şi mopşi de asemenea — răspunse unchiul, luându-şi un scaun. Dar n-ai pomenit în scrisoarea dumitale despre boala de care suferea fratele meu, doamnă.

— Doctorii n-au putut pune moartea pe socoteala vreunei boli anume — spusei doamna Nickleby, vărsând lacrimi. Avem însă motive întemeiate să credem că a murit de inimă rea.

— Ei, asta-i! făcu Ralph. Nu există aşa ceva! Înţeleg să moară un om fiindcă şi-a frânt gâtul sau braţul, sau şi-a spart capul, sau piciorul, sau nasul; dar de inimă rea! Fleacuri, aşa-i moda acum. Când un om nu-şi poate plăti datoriile, moare de inimă rea, iar văduva lui e o martiră.

— Eu cred că unii oameni, neavând inimă, nu pot muri de inimă rea — observă Nicholas, calm.

— Ce vârstă are băiatul ăsta, pentru numele lui Dumnezeu? se interesă Ralph, împingându-şi scaunul înapoi şi măsurându-l pe Nicholas din cap până-n picioare, cu un dispreţ copleşitor.

— Nicholas are aproape nouăsprezece ani — răspunse văduva.

— Nouăsprezece, zici — făcu Ralph — şi ce-ai de ghid să faci ca să-ţi câştigi pâinea, domnule?

— Să nu trăiesc pe seama maică-mi — răspunse Nicholas cu mândrie.

— Nici n-ai avea din ce, chiar dac-ai vrea — răspunse unchiul, cu o privire batjocoritoare.

— Oricât ar fi — spuse Nicholas, îmbujorat de mânie — n-o să aştept să faci dumneata să fie mai mult.

— Nicholas, dragul meu, vino-ţi în fire — îl certă doamna Nickleby.

— Dragă Nicholas, te rog — interveni iata.

— Tine-ţi gura, domnule! spuse Ralph. Drace! Frumos început, doamnă Nickleby, frumos început!

Doamna Nickleby nu răspunse nimic, dar îl imploră pe Nicholas, printr-un gest, să tacă, aşa încât unchiul şi nepotul se priviră unul pe altul, timp de câteva clipe, fără să-şi vorbească. Faţa bătrânului era închisă, cu trăsături aspre şi respingătoare; cea a tânărului deschisă, frumoasă şi copilăroasă. Ochii bătrinului te pătrundeau căci sticleau de zgârcenie şi viclenie; cei ai tânărului sclipeau de lumina inteligenţei şi a spiritului. Avea o faţă subţirică dar bărbătească şi frumos cioplită, şi în afară de atracţia tinereţii şi a graţiei, găseai în privirea şi în purtarea lui o strălucire izvorâtă din inima lui caldă şi tânără, strălucire care-l umilea pe bătrân.

Oricât de izbitor ar fi un astfel de contrast pentru privitori, nimeni nu-l poate resimţi nici pe departe atât de puternic şi de ascuţit cum îl simte cel ce este lovit până-n fundul sufletului arătându-i-se starea lui de inferioritate. Ralph îşi simţi inima otrăvită şi din acel ceas îl urî pe Nicholas.

Într-un târziu, cercetarea reciprocă fu întreruptă de Ralph care-şi retrase privirile cu mult dispreţ şi-l numi pe Nicholas „băiete”. Acest cuvânt e de obicei întrebuinţat de către domni în vârstă, cu o undă de imputare faţă de cei mai tineri decât ei; pesemne cu gândul de a înşela lumea, lăsând să se creadă că ei chiar, de âr putea îi tineri din nou, n-ar mai dori tinereţea pentru nimic în lume.

— Ei, doamnă — spuse Ralph nerăbdător — creditorii, după cum spui, au făcut ce-au avut de făcut şi acum ai rămas fără nimic.

— Nimic — răspunse doamna Nickleby.

— Şi puţinul care ţi-a rămas l-ai cheltuit venind până la Londra, ca să vezi ce pot face eu pentru voi? urmă Ralph.

— Nădăjduiam — şovăi doamna Nickleby — că veţi găsi mijlocul de a face ceva pentru copiii fratelui dumneavoastră. A fost dorinţa lui să

mă adresez dumneavoastră în interesul lor.

— Nu ştiu cum se întâmplă — murmură Ralph, plimbându-se încoace şi încolo prin încăpere — dar ori de câte ori moare un om fără avere, i se pare totdeauna că are dreptul să dispună de averea altora. La ce se pricepe fata dumitale, doamnă?

— Kate a fost bine crescută — scânci doamna Nickleby. Ia spune unchiului tău. Unde ai ajuns cu franceza şi cu celelalte.

Biata fată era gata să murmure ceva, dar unchiul ei i-o reteză fără fasoane:

— Trebuie să încercăm să te dăm ucenică la vreun internat — spuse Ralph. Sper că n-ai fost crescută prea boiereşte pentru asta?

— Nu, desigur — răspunse fata plângând. Voi încerca să fac orice ca să-mi câştig casa şi masa.

— Bine, bine — făcu Ralph, puţin muiat, fie de frumuseţea nepoatei sale sau de durerea ei. (Să forţăm puţin nota şi să zicem că de cea din urmă.) Trebuie să încerci, şi dacă viaţa asta ţi se pare prea grea, poate croitoria sau broderia o să-ţi vină mai uşor. Şi *dumneata* (către nepotul său) ai lucrat vreodată ceva?

— Nu — răspunse Nicholas scurt.

— Mi-am închipuit eu că nu! spuse Ralph. Asa şi-a crescut fratele meu copiii, doamnă?

— Nicholas n-a terminat de mult învăţătura pe care bietul taică-său s-a învrednicit să i-o dea — interveni doamna Nickleby — şi se gândea să…

— Să ajungă ceva, într-o bună zi — spuse Ralph. Vechea poveste: te gândeşti mereu şi nu faci niciodată nimic. Dacă fratele meu ar fi fost un om muncitor şi cumpătat, ai fi rămas acum femeie bogată; şi dacă şi-ar fi dat fiul la muncă, aşa cum m-a dat tatăl meu pe mine, când eram cu un an şi jumătate mai tânăr decât el, băiatul v-ar fi fost de ajutor, in loc să vă fie povară şi să vă sporească necazurile. Fratele meu a fost un om nesocotit şi zăpăcit, doamna Nickleby, şi sunt sigur că nimeni n-are temeiuri mai bune ca dumneata să simtă acest lucru.

O astfel de vorbire o puse pe gânduri pe văduvă, care-şi spuse că mia ei de livre ar fi putut fi plasată mai sigur. Începu apoi să socotească ce bine i-ar fi prins suma chiar atunci, şi gândurile acestea jalnice îi făcură lacrimile să curgă mai repede. Copleşită de atâtea suferinţe, femeia (plină de buhe intenţii, dar totuşi slabă de înger) începu să-şi căineze soarta amară şi apoi să-şi aducă aminte, plângând cu hohote, că desigur fusese roaba bietului Nicholas, căruia îi spusese adesea că ea ar fi putut să se mărite mai bine (şi într-adevăr aşa îi spusese şi încă foarte des); îşi mai aminti că niciodată, cât timp trăise el, ea nu ştiuse pe ce se duc banii şi îşi spuse că dacă el ar fi avut încredere în ea, ar fi dus-o cu toţii mai bine în ziua de astăzi; şi după ce o mai năpădiră şi alte amintiri amare, bine cunoscute celor mai

multe femei măritate fie în timpul căsniciei, sau după aceea, sau în ambele cazuri, doamna Nickleby încheie văietându-se că scumpul răposat nu catadicsise niciodată să se folosească de sfatul ei, în afara unui singur prilej: lucru cu desăvârşire adevărat, căci omul o ascultase o dată şi se ruinase în urma sfatului ei.

Domnul Ralph Nickleby ascultă toate acestea cu un zâmbet uşor; şi după ce văduva sfârşi, înnodă firul discuţiei chiar din locul unde rămăsese înainte de izbucnirea de mai sus.

— Eşti dornic să lucrezi, domnule? se încruntă el la nepotul său.

— Desigur că sunt — răspunse trufaş Nicholas.

— Atunci priveşte aici — spuse unchiul. Azi dimineaţă mi-au căzut privirile pe acest anunţ şi poţi mulţumi cerului că a dat norocul peste dumneata.

După această introducere, domnul Ralph Nickleby scoase un ziar din buzunar, şi după ce-l despături şi căută puţin printre anunţuri, citi cele ce urmează:

„Educaţie. La pensionul domnului Wackford Squeers de la Dotheboys Hall, în încântătorul sat Dotheboys, lângă Greta Bridge din Yorkshire, şcolarii sunt ţinuţi cu pensiune, îmbrăcăminte, cărţi, bani de buzunar, înzestraţi cu toate cele trebuincioase, instruiţi în toate limbile vii şi moarte, matematică, ortografie, geometrie, astronomie, trigonometrie, geografie, algebră, scrimă (la cerere), scris, aritmetică, fortificaţie şi orice altă ramură a literaturii clasice. Taxa — douăzeci de guinee pe an. Nu se cer suplimente, nu se dă vacanţă, regim excepţional. Domnul Squeers se află în oraş şi poate fi găsit zilnic, de la unu la patru, la *Capul de Arab,* Snow-Hill. — N.B. Se caută un pedagog capabil. Salariu anual **5** livre. De preferinţă un licenţiat".

— Asta este! făcu Ralph împăturind la loc ziarul. Să ia slujba asta şi e un om făcut.

— Dar nu e licenţiat — spuse doamna Nickleby.

— Asta — făcu Ralph — poate fi trecută cu vederea.

— Dar leafa e atât de mică şi locul e atât de departe, unchiule — bâigui Kate.

— Taci Kate, draga mea — i-o reteză doamna Nickleby — unchiul tău ştie mai bine.

— Părerea mea — spuse Ralph acru — este să-l laşi să ocupe postul şi e un om făcut. Nu-i place, să-şi găsească singur. Dacă fără prieteni, bani, recomandaţii sau pricepere în materie de afaceri îşi găseşte o slujbă cinstită la Londra, din care să se întreţină, eu îi dau o mie de livre. Adică — se corectă domnul Ralph Nickleby — i le-aş da, dacă le-aş avea.

— Bietul băiat! spuse fata. Vai, unchiule, aşa curând să ne despărţim!

— Nu-l mai necăji pe unchiul tău, scumpa mea, când el nu se

gândeşte decât la binele nostru — spuse doamna Nickleby. Nicholas, dragul meu, tare-aş vrea să spui şi tu ceva.

— Da, mamă, da — spuse Nicholas, care rămăsese până acum tăcut şi cufundat în gânduri. Dacă am însă norocul să fiu numit în aceasta slujbă, pentru care am atât de puţină pregătire, ce se va întâmpla, domnule, cu cei pe care-i las în urmă?

— În acest caz (şi nu altminteri), mama şi sora dumitale — răspunse Ralph — vor răinâne în grija mea şi vor fi îndrumate spre un fel. De viaţă care să le îngăduie să stea pe picioarele lor. Aceasta va fi prima mea grijă; garantez că, o săptămână după plecarea dumitale, nu se vor mai afla în starea în care se află acum.

— Atunci — spuse Nicholas, ridicându-se vesel şi strângând mina unchiului său — sunt gata să fac tot ce doriţi. Să ne încercăm norocul cu domnul Squeers de îndată; n-are decât să mă respingă.

— Nu va face el una ca asta — spuse Ralph. Va fi mulţumit să te angajeze în urma recomandării mele. Fă-te folositor lui şi vei ajunge tovarăş în întreprindere cit se poate de curând. Doamne, ia gândeşte te numai, dacă moare el, ai şi dat lovitura!

— Sigur, îmi dau seama — spuse bietul Nicholas,. Vrăjit de mii de năluciri stârnite de bunătatea şi lipsa lui de experienţă. Sau să presupunem că un tânăr nobil care învaţă la Hall capătă o slăbiciune pentru mine şi-l convinge pe taică-său să mă angajeze ca însoţitor în călătoria pe care o va face după ce termină şcoala, iar după ce ne întoarcem de pe continent îmi face rost de o slujbă frumoasă. Ei, ce zici, unchiule?

— Fireşte — rânji Ralph.

— Şi, cine ştie, poate că vine să mă vadă, după ce m-am angajat (aşa cum se va şi întâmpla, desigur) şi poate că se îndrăgosteşte de Kate, care-mi va duce gospodăria şi se va căsători cu ea. Ei, unchiule? Cine ştie!

— Cuie, fireşte! mirii Ralph.

— Ce fericiţi am fi! strigă Nicholas cu entuziasm. Durerea despărţirii nu e nimic pe lângă bucuria revederii. Kate va fi o femeie frumoasă, iar eu atât de mândru când voi auzi lumea spunând-o, şi mama atât de fericită să fie iar cu noi împreună şi toate necazurile de acum uitate şi… Tabloul era prea strălucitor pentru a putea fi îndurat, aşa încât Nicholas, aproape copleşit de privelişte, zâmbi palid şi izbucni în lacrimi.

Această familie de oameni simpli, născuţi şi crescuţi la ţară, cu totul şi cu totul neştiutori îri ale lumii — un cuvânt convenţional, pe care dacă-l tălmăceşti, vezi că de fapt înseamnă ticăloşii de pe lumea asta — plânseră împreună la gândul primei lor despărţiri, iar după ce primul val de durere se potoli, inimile începură să le crească şi să prindă aripi de speranţă. În faţa strălucitei perspective ce-i aştepta,

când domnul Ralph Nickleby le aminti că, dacă pierd timp, un candidat mai norocos ar putea surpa piatra de temelie a norocului făgăduit de anunţ şi prin urmare, să spulbere şi toate castelele clădite de ei în aer. Această binevenită observaţie puse capăt convorbirii. După ce Nicholas îşi copie cu grijă adresa domnului Squeers, unchiul şi nepotul porniră împreună în căutarea acelui gentleman desăvârşit, Nicholas fiind deplin încredinţat că-şi nedreptăţise grav ruda, la început, când simţise repulsie faţă de ea; iar doamna Nickleby ostenindu-se să insufle fiicei sale credinţa ei cum că domnul Ralph Nickleby e un om mult mai binevoitor decât pare, ceea ce, — încuviinţă îndatoritoare domnişoara Nickleby, s-ar prea putea să fie aşa.

Ca să spunem adevărul, părerea bunei doamne fusese mai ales înrâurită de apelul cumnatului la puterea ei de înţelegere şi de complimentul lui subînţeles la adresa înaltelor ei merite, şi deşi îşi iubise din toată inima soţul şi se prăpădea după copii, Ralph ştiuse să atingă atât de bine una dintre acele coarde ce răsună dureros în inima omului (Ralph cunoştea bine toate slăbiciunile inimii, deşi frumuseţile ei îi erau necunoscute), încât femeia începuse să se şi socotească cu toată seriozitatea victima blajină şi crunt lovită a necumpătării soţului ei.

CAPITOLUL IV

Nicholas şi unchiul său (pentru a nu scăpa norocul şi a nu pierde timp), îl aşteaptă pe domnul Wackford Squeers, învăţătorul din Yorkshire

Snow Hill! Ce iei de loc pot să-şi închipuie paşnicii cetăţeni ai oraşului că este Snow Hill, când văd cuvintele zugrăvite înflorit cu litere de aur şi umbrite pe diligenta care porneşte spre nord? Orice om îşi face o idee nelămurită şi ceţoasă despre un loc al cărui nume îl are adesea înaintea ochilor sau în urechi. Câte idei întâmplătoare trebuie să plutească astfel în legătură cu acelaşi Snow Hill! Numele e tare frumos. Snow Hill şi încă Snow Hill îngemănat cu un cap de arab; înfăţişându-ne astfel printr-o dublă asociaţie de idei ceva aspru şi sălbatic! O întindere sinistră şi jalnică, pradă vânturilor pătrunzătoare şi viscolelor fioroase — o landă întunecată, rece şi lugubră, pustie ziua iar noaptea înspăiimntătoare pentru cugetele oamenilor de treabă — un loc de care trecătorii singuratici se feresc şi unde se adună tâlhari gata de orice nelegiuire. Asta sau ceva asemănător trebuie să fie ideea precumpănitoare despre Snow Hill, în locurile acelea îndepărtate şi primitive, prin care capul de arab goneşte în fiecare zi şi în fiecare noapte, cu o punctualitate misterioasă şi fantomatică, asemenea unei vedenii de coşmar; făcându-şi cursa nebună şi grăbită pe orice vreme, gata parcă să înfrunte până şi stihiile.

De fapt, lucrurile nu stau chiar aşa, dar oricum, nu sunt de dispreţuit. Acolo, în miezul Londrei, în inima afacerilor şi învălmăşelii, în mijlocul acelui vârtej de zgomot şi mişcare, de parcă s-ar împotrivi şuvoaielor uriaşe ale vieţii ce vin curgând fără încetare din diferite cartiere şi se întâlnesc sub zidurile ei, se înalţă închisoarea Newgate; şi, pe strada aceea plină de oameni, deasupra căreia se încruntă închisoarea, la câţiva paşi de casele murdare şi aplecate într-o rână, chiar în locul unde vânzatorn de supă, peşte şi fructe stricate îşi văd de negoţul lor — zeci de făpturi umane, într-o hărmălaie pe lângă care până şi vuietul unui mare oraş nu înseamnă nimic — câte patru, şase sau opt oameni voinici dintr-o dată sunt nemilos şi grabnic împinşi afară din lumea asta, tocmai în clipa când scena te înspăimântă mai tare prin prisosul ei de viaţă omenească. Ochi curioşi privesc din ferestre, de pe acoperişul casei, de pe ziduri şi de pe stâlpi; şi, în mulţimea aceasta de feţe albe, ridicate, privirea atotcuprinzătoare şi agonizantă a nenorocitului care moare nu întâlneşte una — una singură — care să poarte pecetea milei şi a compătimirii.

Alături de închisoare şi prin urmare alături de Smithfield şi de Compter şi de vălmăşagul şi larma din City, chiar pe acea parte din Snow Hill unde caii omnibuzului ce merge spre est se gândesc serios să cadă dinadins pe jos, şi unde caii birjelor, care merg spre vest, cad adeseori fără voia lor, se află curtea de diligente a hanului „La capul de arab”. Poarta e păzită de două capete de arabi cu umeri cu tot, pe care spiritele alese ale metropolei se lăudau că le vor dărâma într-o

noapte, dar care în ultima vreme au avut parte de tihnă neîntreruptă; poate pentru că soiul acesta de umor se mărgineşte la parohia Saint James, unde inelele de ciocănit sint preferate ca fiind mai lesnicioase, iar sârmele de sonerie sunt folosite ca scobitori. Ori că aceasta o fi pricina, ori că nu, fapt este că cei doi arabi se află acolo, încruntându-se fiecare dintr-o parte a porţii. Hanul e împodobit la rândul său cu alt cap de arab, care se încruntă la tine deasupra curţii; în timp ce de pe uşa din spatele tuturor diligentelor roşii ce poposesc aci, se holbează un mic cap de arab, cu privirea aidoma cu cea a arabilor de jos — aşa încât înfăţişarea generală a întregului corp de clădiri ţine hotarât de stilul arab.

Când intri în curte vezi la stingă ghişeul de bilete şi pe dreapta turnul bisericii Sfântul Mormânt, ce ţâşneşte brusc spre cer, si pe ambele părţi un coridor, pe care se înşiră odăile. Drept în faţă vezi o fereastră mare, cu cuvintele „cafenea" zugrăvite citeţ deasupra, şi uitându-te prin acea fereastră, l-ai fi văzut în plus, dacă ai fi nimerit ceasul, pe domnul Wackford Squeers cu mâinile în buzunare.

Înfăţişarea domnului Squeers nu era cuceritoare. Avea un singur ochi şi o prejudecată obştească pretinde să ai doi. Ochiul pe care-l avea era, fără îndoială, folositor, dar nu reprezenta o podoabă; era de un cenuşiu-verzui si la formă semăna cu ferestruia unei uşi ce dă în stradă. Obrazul orb era foarte brăzdat şi zbârcit, ceea ce-i dădea o înfăţişare sinistră, mai ales când zâmbea, fiindcă atunci mutra lui aducea grozav cu a unui tâlhar. Avea părul foarte neted şi lucios, cu excepţia capetelor, care erau ridicate în sus ca nişte ţepi, cu ajutorul periei de pe fruntea împinsă înainte, ceea ce se potrivea cu glasul stropşit şi purtările grosolane ale omului. Era de vreo cincizeci şi doi cincizeci şi trei de ani şi ceva mai mărunt decât înălţimea obişnuită; purta o eşarfă albă cu franjuri lungi şi un costum negru de dascăl; dar mânecile hainei îi veneau mult prea lungi, iar pantalonii mult prea scurţi, aşa încât omul se mişca stângaci în hainele lui, de parcă ar fi fost într-o stare de neîntreruptă mirare, văzându-se atât de respectabil.

Domnul Squeers stătea lângă unul dintre căminele cafenelei, într-o despărţitură înzestrată cu o masă dintre cele ce se văd de obicei în cafenele şi alte două de forme şi mărimi neobişnuite, făcute pentru a încăpea în despărţitură. Într-un colţ al canapelei se afla o valiză foarte mică, legată de jur împrejur cu o bucată subţire de sfoară; şi pe valiză stătea cocoţat — bălăbănindu-şi ghetele legate cu şireturi şi pantalonii de flanelă — un băieţaş mărunt, cu capul băgat între umeri şi mâinile înfipte în genunchi, care privea din când în când sfios spre învăţător, cu vădită spaimă şi groază.

— Trei jumătate — murmură domnul Squeers, întorcându-se de la fereastră şi privind ursuz spre ceasul din cafenea. Azi nu vine nimeni.

Jignit de acest gând, domnul Squeers privi spre băieţaş, ca să vadă

dacă nu cumva făcea vreo ispravă pentru care ar îi meritat să-l bată. Dar fiindcă nu făcea absolut nimic, se mulţumi să-l tragă de ureche şi să-i spună să nu mai facă altă dată.

— În iunie — mormăi domnul Squeers, urmându-şi jelania — am luat zece băieţi; de zece ori douăzeci face două sute de livre. Mâine dimineaţă la opt plec înapoi, şi n-am decât trei — de trei ori zero face zero; de trei ori doi face şaizeci, şaizeci de livre. Ce s-a întâmplat cu toţi băieţii? Ce-i în capul părinţilor? Ce înseamnă toate astea?

La aceste cuvinte, băieţelul din vârful valizei strănută cu putere.

— Ei, domnule! bodogăni învăţătorul, întorcându-se. Ce-i-asta, domnule?

— Nimic, domnule, vă rog — spuse băieţelul.

— Nimic, domnule! făcu domnul Squeers.

— Am strănutat, vă rog — explică băiatul, tremurând de se clătina valiza sub el.

— A, ai strănutat, aşa? răspunse domnul Squeers. Atunci de ce ai spus „nimic, domnule”?

În lipsa unui răspuns mai potrivit la această întrebare, băieţelul" îşi vârî pumnii în ochi şi începu să plângă, drept care domnul Squeers îl dărâmă de pe valiză cu un pumn dat într-o parte a feţei şi îl puse la loc cu un pumn în cealaltă.

— Aşteaptă până te cobor eu la Yorkshire, domnişorule — spuse domnul Squeers — şi o să-ţi dau şi restul. Ai de gând să termini cu gălăgia?

— Da-a — hohoti băieţelul, frecându-şi foarte tare obrajii cu petiţia cerşetorilor imprimată pe stambă.

— Atunci încetează numaidecât, domnule — spuse Squeers. Auzi?

Deoarece acest sfat era însoţit de un gest ameninţător şi rostit cu o înfăţişare sălbatică, băieţelul îşi frecă obrajii şi mai tare, ca şt cum ar fi vrut să-şi oprească lacrimile şi nu-şi mai trăda emoţiile alt [el decât trăgând pe nas şi sughiţând.

— Domnule Squeers — spuse chelnerul, băgând capul înăuntru tocmai când lucrurile luaseră această întorsătură — vă caută un domn la bar.

— Porteşte-l aici, Richard — răspunse domnul Squeers cu glas domol. Bagă-ţi batista în buzunar, bandit mic ce eşti, că altfel te omor după ce pleacă domnul.

Nici n-apucase învăţătorul să rostească aceste cuvinte într-o şoaptă fioroasă şi străinul intră. Prefăcându-se că nu-l vede, domnul Squeers părea că drege o pană şi dă în acelaşi timp sfaturi binevoitoare tânărului său elev.

— Dragul meu copil — spuse domnul Squeers — toţi oamenii trec. Prin încercări. Ce înseamnă această timpurie încercare care îţi rupe inima şi-ţi umflă ochii de atâta plâns? Nimic; mai puţin decât nimic.

Îţi părăseşti prietenii, dar vei găsi în mine un tată, dragul meu, iar în doamna Squeers o mamă. În încântătorul sat Dotheboys, lângă Greta Bridge în Yorkshire, unde tinerii sunt găzduiţi, hrăniţi, îmbrăcaţi, învăţaţi, spălaţi, înzestraţi cu bani de buzunar, cu tot ce le trebuie…

— Eu sunt domnul — făcu străinul, oprindu-l pe învăţător, care îşi repeta anunţul. Domnul Squeers, mi se pare?

— Chiar el, domnule — spuse domnul Squeers, luând un aer foarte mirat.

— Dumneata eşti domnul — spuse străinul — care ai dat anunţul în ziarul *Times?*

— *Morning Post, Chronicle, Herald* şi *Advertiser,* cu privire la pensionul ce se numeşte Dotheboys Hall, din încântătorul sat Dotheboys, lingă Greta Bridge, în Yorkshire — adăuga domnul Squeers. Aţi venit în interes de afaceri. Văd după micii mei prieteni. Vă salut, domnişorilor! Şi pe dumneavoastră, domnule! Rostind acest salut, domnul Squeers mângâie capetele a doi băieţaşi pirpirii şi cu ochii înfundaţi, pe care vizitatorul îi adusese cu el şi acum aştepta să afle mai departe despre ce este vorba.

— Lucrez în ramura uleiuri şi culori. Mă numesc Snawley, domnule — spuse străinul.

Squeers înclină capul, ca şi cum ar fi vrut să spună: „E un nume deosebit de frumos”. Străinul vorbi mai departe:

— M-am gândit, domnule Squeers, să-mi dau băieţii la şcoala dumitale.

— Nu e potrivit s-o spun chiar eu — răspunse domnul Squeers — dar nu cred că puteţi face ceva mai bun.

— Hm! făcu celălalt. Douăzeci de livre pe an, parcă, domnule Squeers.

— Guinee — corectă învăţătorul cu un zâmbet convingător.

— Livre, şi pentru amândoi cred, domnule Squeers — spuse solemn domnul Snawley.

— Nu cred că se poate, domnul meu — răspunse Squeers, ca şi cum nu s-ar fi gândit niciodată până atunci la această propunere. Ia să văd; de patru ori cinci face douăzeci, de două ori, scoatem, ei, o livră mai mult sau mai puţin n-o să ne facă să stricăm târgul. Dacă mă recomandaţi cunoştinţelor dumneavoastră, domnule, ne înţelegem şi aşa.

— Nu prea mănâncă mult — spuse domnul Snawley.

— A, asta n-are nicio importanţă — răspunse Squeers. Nu ne uităm noi la pofta de mâncare a copiilor în instituţia noastră. Era perfect adevărat. Nu se uitau.

— Orice lux sănătos, domnul meu, pe care-l oferă Yorkshire-ul — continuă Squeers — orice adevăr moral, pe care-l poate preda doamna Squeers, orice, pe scurt, toate plăcerile unui cămin, pe care şi le poate

dori un băiat, toate vor fi ale lor, domnule Snawley.

— Aş dori să stăruiţi mai ales asupra educaţiei lor morale — spuse domnul Snawley.

— Mă bucur să aud asta, domnul meu — răspunse învăţătorul, ridicându-se. Aţi nimerit locul cel mai potrivit pentru educaţie morală.

— Şi dumneata trebuie să fii un om moral — spuse domnul Snawley.

— Aşa aş crede, domnule — răspunse Squeers.

— Am avut mulţumirea să aflu acest lucru — spuse domnul Snawley. Am luat informaţii şi mi s-a spus că eşti evlavios.

— Păi, nădăjduiesc, domnule, că aşa şi sunt — răspunse Squeers.

— Şi eu nădăjduiesc că sunt — spuse celălalt. Pot să vă spun câteva cuvinte în despărţitura de alături?

— Cu plăcere — răspunse Squeers cu un rânjet. Dragii mei, vreţi să staţi de vorbă un minut sau două cu noul vostru tovarăş de joacă? E unul din băieţii mei. Îl cheamă Belling, un băiat din Taunton, domnul meu.

Adevărat? întrebă domnul Snawley, uitându-se la bietul copilaş, de parc-ar fi fost vreo ciudăţenie a naturii.

— Pleacă mâine cu ruine — spuse Squeers. Ăsta-i bagajul lui, şade pe el. Fiecare băiat trebuie să aducă două costume de haine, şase cămăşi, şase perechi de ciorapi, două bonete de noapte, două batiste, două perechi de ghete, două pălării şi un brici.

— Un brici?! se miră domnul Snawley, în timp ce se îndreptau spre despărţitura alăturată. Pentru ce?

— Pentru bărbierit — răspunse Squeers rar şi măsurat.

Nu erau atât de zguduitoare aceste cuvinte, dar trebuie să fi fost ceva izbitor în felul în care au fost rostite, căci învăţătorul şi cel căruia îi vorbea se priviră ţintă, unul pe altul, timp de câteva clipe, după care schimbară un zâmbet plin de înţeles. Snawley era un om cu părul lins şi nasul turtit, îmbrăcat în haine întunecate; purta jambiere lungi şi negre şi avea o înfăţişare ce exprima multă umilinţa şi cuviosie; aşa încât faptul că zâmbi din senin era cu atât mai demn de luat în seamă.

— Prin urmare, până la ce vârstă ţineţi băieţii la şcoala dumneavoastră? întrebă într-un târziu.

— Atâta timp cât cunoştinţele lor plătesc rata trimestrială agentului meu din oraş sau până când fug ei singuri — răspunse Squeers. Să ne înţelegem; văd că putem vorbi deschis; ce-i cu băieţii ăştia, sunt copii din flori?

— Nu — răspunse Snawley, întâlnind privirea ochiului lui Squeers. Nu sunt.

— Mă gândeam că s-ar putea — spuse Squeers rece. Avem o mulţime; băiatul acela, de pildă.

— Cel de alături? întrebă Snawley.

Squeers încuviinţă cu capul; ce| cu care vorbea mai aruncă o privire băieţaşului de pe valiză, apoi întorcându-se, făcu o mutră dezamăgita, poate fiindcă-l găsise atât de asemănător cu alţi băieţi, şi spuse că nu şi-ar fi închipuit.

— Ba este — strigă Squeers. Dar ce-i cu băieţii ăştia ai dumitale, despre care voiai să-mi vorbeşti?

— Da — răspunse Snawley. Adevărul e că nu sunt tatăl lor adevărat, sunt tată vitreg.

— A, aşa? făcu învăţătorul. Atunci totul se explică. Mă întrebam de ce naiba îi trimiţi tocmai în Yorkshire. Ha-ha! Sigur, acum înţeleg.

— Vezi că m-am însurat cu mama lor — urmă Snawley; e scump să ţii băieţii acasă şi, cum ea are ceva bani, mă tem (ştii ce nesocotite sunt mamele, domnule Squeers) că ar fi în stare să-i risipească cu ei, ceea ce ne-ar duce la sapă de lemn.

— Văd — răspunse Squeers, lăsându-se pe spătarul scaunului şi făcând un semn de adio cu mâna.

— Şi asta — reluă Snawley — m-a îngrijorat şi m-a făcut dornic să-i dau la şcoală, undeva departe, unde nu există vacanţă, nu există întoarceri nedorite acasă de două ori pe an, dintre acelea care tulbură minţile copiilor, o şcoală unde să dea puţin de greu… mă-nţelegi?

— Plătiţi regulat şi nu mai e nevoie de nicio întrebare — spuse Squeers, dând din cap.

— Tocmai — făcu celălalt. Şi o morală foarte aspră.

— Aspră — făcu Squeers.

— Nu le daţi voie să scrie prea des acasă, îmi închipui — spuse şovăind tatăl vitreg.

— Niciodată, doar o circulară de Crăciun, în care copiii scriu că nu s-au simţit niciodată atât de fericiţi şi că nădăjduiesc că nu vor fi luaţi niciodată acasă — răspunse Squeers.

— Nici nu se poate mai bine — spuse tatăl vitreg frecându-şi mâinile.

— Atunci, fiindcă văd că ne înţelegem — spuse Squeers — ai să-mi îngădui să te întreb dacă mă socoteşti un om virtuos, o pildă de viaţă fără pată; şi dacă, în calitatea mea de educator al tinerilor, ai cea mai deplină încredere în dreptatea mea neştirbită, mărinimia, principiile mele religioase şi priceperea mea?

— Fireşte că aşa te socotesc — răspunse tatăl vitreg răspunzând rânjetului învăţătorului tot printr-un rânjet.

— Poate că n-ai nimic împotrivă să scrii acest lucru într-o recomandare?

— Absolut nimic.

— Aşa zic şi eu! spuse Squeers, punând mâna pe o pană; asta înseamnă să faci afaceri şi-mi place.

După ce îşi însemnă adresa domnului Snawley, învăţătorului îi mai

rămânea de îndeplinit sarcina încă mai plăcută de a trece pe hârtie arvuna asupra primului trimestru, ceea ce nici n-apucă să facă bine şi se şi auzi un alt glas ce se interesa de domnul Squeers.

— E aici — făcu învăţătorul — ce este?

— O simplă întrevedere de afaceri — spuse Ralph Nickleby arătându-se şi urmat de aproape de către Nicholas. Era un anunţ de-al dumitale în ziarele de azi dimineaţă.

— Era, domnul meu. Pe aici, vă rog — spuse Squeers, care intre timp se mutase în despărţitura de lingă cămin. Nu luaţi loc?

Cred că da — răspunse Ralph, potrivind fapta cu vorba şi punându-şi pălăria pe masa din faţa lui. Acesta e nepotul meu, domnul Nicholas Nickleby.

— Îmi pare bine, domnul meu — făcu Squeers. Nicholas se înclină, spuse că şi lui ii pare bine şi se arătă foarte mirat de înfăţişarea stăpânului din Dotheboys Hall; şi chiar era mirat de-a binelea.

— Poate că-ţi aminteşti de mine? întrebă Ralph, privindu-l de aproape pe învăţător.

— Timp de câţiva ani mi-ai plătit o mică sumă la fiecare din vizitele pe care le fac de două ori pe an în oraş, pare-mi-se, domnul meu — răspunse Squeers.

— Aşa e — făcu Ralph.

— Pentru părinţii unui copil pe nume Dorker, care din nefericire…

— Din nefericire a murit la Dotheboys Hall — spuse Ralph, sfârşind fraza.

— Mi-amintesc foarte bine, domnul meu — vorbi mai departe Squeers. A! Doamna Squeers, avea o slăbiciune pentru puştiul acela, de parc-ar fi fost ai ei; şi de cită grijă a avut parte copilul în timpul bolii! Pâine prăjită caldă şi ceai fierbinte în fiecare seară şi dimineaţă, fiindcă nu era în stare să înghită nimic. O luminare în odaia de dormit când a murit şi cel mai bun dicţionar sub căpătâi, dar nu-mi pare rău. E plăcut să mă gândesc că mi-am făcut datoria faţă de el.

Ralph zâmbi, ca şi cum s-ar fi gândit la orice altceva decit să zânibească şi privi în jur, la oamenii străini care erau de faţă.

— Sunt doar câţiva dintre elevii mei — spuse Wackford Squeers, arătând spre băieţaşul de pe valiză şi spre cei doi băieţi de la uşă „care se uitau unul la altul fără să scoată un cuvânt şi-şi răsuceau cum nu se poate mai ciudat trupurile, aşa cum fac de obicei copiii cind fac cunoştinţe noi. Şi acest domn. Este un părinte care are bunăvoinţa să mă felicite în legătură cu sistemul de educaţie de la Dotheboys Hall, un loc, domnul meu, aşezat în încântătorul sat Dotheboys, lângă Greta Bridge, în Yorkshire şi unde copiii au casă, masă, îmbrăcăminte, cărţi, bani de buzunar.

— Da, ştim toate astea — îi tăie Ralph vorba. E scris în anunţ.

— Aveţi dreptate, domnule; *este* scris în anunţ — răspunse Squeers.

— Şi în afară de asta, adevărul este — întrerupse domnul. Snawley — că mă simt dator să vă asigur, domnule, că sunt mândru de a avea prilejul să vă asigur că îl socotesc pe domnul Squeers un gentleman de cea mai înaltă virtute, exemplar în purtări…

— Nici nu mă îndoiesc de asta, domnule — i-o reteză Ralph, oprind şuvoiul de laude — nu mă îndoiesc de nimic. Ce-ar fi să ne vedem de treburile noastre?

— Din toată inima, domnul meu — spuse Squeers. „Afacerile nu se amină niciodată", asta este prima lecţie predată elevilor care urmează comerţul. Belling, dragul meu, să-ţi aminteşti totdeauna de acest lucru; mă auzi, domnişorule?

— Da, domnule — îngână domnişorul Belling.

— Ştie oare despre ce e vorba? întrebă Ralph.

— Spune-i dumnealui — îl îndemnă Squeers.

— Niciodată — începu domnişorul Belling.

— Foarte bine — făcu Squeers — mai departe.

— Niciodată — repetă domnişorul Belling.

— Foarte bine, într-adevăr — spuse Squeers. Da.

— N — suflă Nicholas bun la inimă.

— Nu se fac afaceri! spuse domnişorul Belling. Niciodată nu se fac afaceri.

— Foarte bine, domnule — spuse Squeers, fulgerându-l pe vinovat cu o privire pustiitoare. Facem noi doi o mică afacere, între patru ochi, foarte curând.

— Şi ar fi bine, poate — spuse Ralph — s-o încheiem şi pe-a noastră chiar acum.

— Dacă doriţi — făcu Squeers.

— Nu e mult de vorbit — reluă Ralph; repede încropită şi sper uşor de încheiat. Ai dat un anunţ cum că ai nevoie de un pedagog capabil?

— Chiar aşa — făcu Squeers.

— Şi chiar iţi trebuie?

— Desigur — spuse Squeers.

— Iată-l! făcu Ralph. E nepotul meu, Nicholas, proaspăt ieşit din şcoală, unde a învăţat de toate. Are capul plin de idei, dar buzunarul gol. E tocmai omul de care ai nevoie.

— Mă tem — spuse Squeers, uimit de o astfel de cerere din partea unui tânăr cu înfăţişarea lui Nicholas — mă tem că tânărul nu e potrivit pentru mine.

— Ba da, va fi — spuse Ralph. Eu ştiu mai bine. Nu îi mâhnit, tinere. În mai puţin de o săptămână ai să predai tuturor fiilor de nobili din Dotheboys Hall, dacă nu cumva domnul acesta nu e mai încăpăţânat decât îl ştiu eu.

— Mă tem, domnule — spuse Nicholas, adresându-se lui Squeers — că vă nemulţumeşte tinereţea mea şi faptul că nu sunt licenţiat.

— Lipsa unei diplome *este* într-adevăr o piedică — răspunse Squeers, prefăcându-se cit putu de grav. Era nespus de încurcat, atât de contrastul între simplicitatea nepotului şi purtările practice ale unchiului, cit şi de aluzia greu de înţeles la tinerii nobili din instituţia sa.

— Uite ce este, domnule — spuse Ralph. În doi timpi şi trei mişcări, îţi voi înfăţişa chestiunea in adevărata ei lumină.

— Dacă aveţi bunătatea — făcu Squeers.

— Acesta este un băiat, sau un tânăr, sau un puşti, sau un june sau un mucos, sau oricum vrei să-i zici de optsprezece sau nouăsprezece ani, sau aşa ceva — spuse Ralph.

— Asta văd — observă învăţătorul.

— Şi eu la fel — spuse domnul Snawley, socotind că e cazul să-şi sprijine prietenul.

— Tatăl lui a murit, iar el habar n-are de ce se întâmplă pe lumea asta, e lipsit de mijloace şi vrea să înceapă ceva — spuse Ralph. Îl recomand minunatului aşezământ condus de dumneata, ca spre o poartă ce-i va deschide drumul succesului, dacă ştie să se folosească de împrejurări. Mă înţelegi?

— Oricine trebuie să înţeleagă — răspunse Squeers, maimuţărind rânjetul cu care bătrânul îşi privea neştiutoarea rudă.

— Fireşte că înţeleg şi eu — spuse Nicholas cu tragere de inimă.

— Bagi de seamă că înţelege — continuă Ralph pe acelaşi ton uscat şi aspru. Dacă vreo trăsnaie îl va face să se lepede de acest minunat prilej înainte de a-l îi dus la desăvârşire, mă socotesc izbăvit de ajutorul pe care-l dau mamei şi surorii lui. Uită-te la el şi gândeşte-te la nenumăratele foloase pe care ţi le poate aduce! întrebarea este dacă, cel puţin în viitorul apropiat, el nu-ţi poate fi mai de folos decât cei mai mulţi dintre oamenii pe care-i poţi găsi in împrejurări obişnuite. Nu e o întrebare care merită să fie luată în cercetare?

— Da, este — spuse Squeers, răspunzând mişcând din cap a lui Ralph cu o mişcare a capului său.

— Bine — făcu Ralph — atunci dă-mi voie să schimb două vorbe cu dumneata.

Cele două vorbe fură schimbate între patru ochi, după care domnul Wacklord Squeers vesti că, din acea clipă, domnul Nicholas Nickleby este numit şi înscăunat prim-pedagog la Dotheboys Hall.

— Numai fiindcă unchiul dumitale a pus o vorbă bună, domnule Nickleby — spuse Wacklord Squeers.

Plin de bucurie după această izbândă, Nicholas strânse cu căldură mina unchiului său şi ar fi fost in stare să i se închine lui Squeers pe loc.

„E un om cu înfăţişare ciudată — gândi Nicholas. Ei şi ce-i cu asta? Şi Porson era un om cu înfăţişai e ciudată, şi doctorul Johnson la fel;

aşa sunt şoarecii ăştia de bibliotecă".

— Mâine dimineaţă la orele opt, domnule Nickleby — spuse Squeers — pleacă diligenta. Trebuie să fii aici un sfert de oră înainte, fiindcă luam băieţii ăştia cu noi.

— Desigur, domnule — spuse Nicholas.

— Călătoria ţi-am plătit-o eu — mârâi Ralph. Aşa încât n-ai altceva de făcut decât să-ţi păstrezi elanul.

Altă pildă a mărinimiei unchiului său! Nicholas se simţi atât de copleşit de bunătatea lui neaşteptata, încât nici nu găsi cuvinte să-i mulţumească. Şi într-adevăr, nici jumătate din câte ar fi vrut să spună nu găsise, când îşi luară rămas bun de la învăţător şi ieşiră pe poarta Capului de Arab.

— Voi fi aci mâine dimineaţă ca să te văd plecând — spuse Ralph. Să nu te prind că dispari.

— Mulţumesc, domnule — răspunse Nicholas. Nu voi uita niciodată această bunăvoinţă.

— Ai grijă să nu uiţi — îi răspunse unchiul său. Acum ai face bine să te duci acasă şi să-ţi aduni lucrurile pe care le ai de adunat. Crezi că poţi nimeri din prima dată Golden Square?

— Desigur — spuse Nicholas. Nu-i greu să întreb.

— Atunci dă hârtiile astea funcţionarului meu — spuse Ralph arătându-i un pachet mic — şi lasă-i vorbă să aştepte până mă întorc eu acasă.

Nicholas primi bucuros comisionul şi luându-şi de la unchiul său un drăgăstos rămas bun, pe care acest inimos gentleman îl încuviinţă cu un mormăit, se grăbi să facă ceea ce i se spusese.

Nimeri uşor la Golden Square. Domnul Noggs, care se repezise timp de un minut sau două până la cârciumă, tocmai descuia uşa, când Nicholas ajunse la intrare.

— Ce-i asta? întrebă Noggs, arătând spre pachet.

— Nişte hârtii de la unchiu' — răspunse Nicholas; zice să aibi bunătatea să-l aştepţi până vine, dacă vrei.

— Unchiu'!! strigă Noggs.

— Domnul Nickleby — făcu Nicholas, ca să-l lămurească.

— Intră — spuse Newman.

Fără altă vorbă, îl călăuzi pe Nicholas prin coridor şi de acolo în oficiul din capăt, unde îl aruncă pe un scaun, iar el, cocoţându-se pe taburetul lui înalt, cu braţele atârnate în jos de o parte şi de alta, îl privea ţintă, ca dintr-un turn de pază.

— Nu aştept niciun răspuns — spuse Nicholas, punând pachetul pe o masă lângă el.

Newman, nu spuse nimic, dar încrucişându-şi braţele şi aruncându-şi capul înainte, pentru a avea o privelişte mai cuprinzătoare a chipului lui Nicholas, începu să-i cerceteze îndeaproape trăsăturile.

— Nu aştept niciun răspuns — spuse Nicholas foarte fare, având impresia că Newman Noggs e surd.

Newman îşi aşează mâinile pe genunchi şi, fără să rostească o silabă, îşi văzu mai departe de cercetarea amănunţită a feţei tovarăşului său.

Purtarea era atât de stranie din partea unui străin, iar înfăţişarea lui atât de neobişnuită, incit Nicholas, care avea un simţ al ridicolului destul de ascuţit, nu-şi putu opri un zâmbet, când întrebă dacă domnul Noggs are ceva să-i poruncească.

Noggs clătină din cap şi oftă; la care Nicholas se ridică şi explicând că nu simte nevoia să se odihnească, îi spuse bună ziua.

Ceea ce a urmat cerea o mare sforţare din partea lui Newman Noggs şi, până în ziua de azi, nimeni nu ştie cum de a izbutit s-o facă, mai ales că celălalt îi era cu totul necunoscut. Totuşi omul răsuflă adânc şi spuse într-adevăr, răspicat şi fără să se oprească măcar o dată, că dacă tinărul n-are nimic împotrivă, ar vrea şi el să ştie ce are de gând să facă unchiul său pentru el.

Nicholas n-avea absolut nimic împotrivă, ba chiar era mai degrabă bucuros să aibă prilejul de a vorbi despre ceea ce îi stăpânea gândurile. Aşa incit se aşeză din nou şi (imaginaţia lui înflăcărată încălzindu-se pe măsură ce vorbea) începu o descriere aprinsă şi strălucitoare a tuturor onorurilor şi foloaselor ce aveau să decurgă din numirea lui în acel sălaş al învăţăturii, Dotheboys Hall.

— Dar ce s-a întâmplat, vă simţiţi prost? întrebă Nicholas, oprindu-se brusc din vorbă, când cel care-l asculta, după ce se răsucise în tot felul de poziţii ciudate, îşi aruncă mâinile sub taburet şi începu să-şi frământe încheieturile degetelor, de-i trosneau toate oasele mâinii.

Newman Noggs nu răspunse nimic, ci ridica mai departe din umeri şi se trăgea de degete, zâmbind tot timpul şi privind stăruitor în gol, cu ochii holbaţi, într-un chip cu totul fioros.

La început, Nicholas îşi închipui că omul acesta misterios a intrat în vreo criză, dar, gândindu-se mai bine, hotărî că era băut, împrejurare în care socoti mai nimerit să plece numaidecât. După ce deschise uşa spre stradă, mai privi o dată înapoi. Newman Noggs se îndeletnicea cu aceleaşi gesturi neobişnuite, iar degetele îi trosneau mai tare ca oricând.

CAPITOLUL V

Nicholas porneşte spre Yorkshire. Cum şi-a luat rămas bun, despre tovarăşii săi de călătorie şi despre ce fi s-a întâmplat pe drum

Dacă lacrimile picate într-o valiză ar fi vrăji care să-l păzească pe proprietarul ei de necazuri şi nenorociri, Nicholas Nickleby şi-ar fi început expediţia sub semnul norocului. Erau atâtea de făcut şi atât de puţin timp; atâtea cuvinte frumoase de rostit şi atâta durere amară în inimile de unde izvorau, care să împiedice rostirea lor, încât micile pregătiri de plecare au fost într-adevăr jalnice. Sute de lucruri socotite trebuincioase pentru buna lui stare de o mamă şi o soră grijulie, Nicholas stăruia să fie lăsate acasă, fiindcă se puteau dovedi folositoare celor rămaşi sau uşor de prefăcut în bani, la nevoie. Sute de certuri pline de dragoste se iscară astfel, in trista noapte a ajunului plecării; şi, fiindcă după fiecare din aceste certuri iscate fără supărare simţeau că se apropie tot mai mult de încheierea micilor lor pregătiri, Kate avea tot mai multă treabă şi plângea tot mai tăcut.

În cele din urmă valiza fu închisă; urmă masa de seară cu câteva bunătăţi alese anume pentru acest prilej. Pentru a micşora cheltuiala, Kate şi mama ei pretindeau că cinaseră in timpul cât Nicholas fusese plecat. Bietul băiat aproape că se înecă încercând să mănânce şi aproape că se înăbuşi prefăcându-se o data sau de două ori că glumeşte şi silindu-se să râdă jalnic. Zăboviră astfel şi trecuse de mult ora când ar fi trebuit să se ducă la culcare; de-abia atunci îşi dădură seama că ar fi fost mai bine să lase de la bun început frâu liber simţămintelor, de vreme ce, oricât s-ar fi ostenit, tot nu izbuteau să le înăbuşe. Aşa încât s-au lăsat în voia lor şi măcar astfel s-au uşurat puţin.

Nicholas dormi bine până la şase dimineaţa; visă casa lor, sau ceea ce fusese casa lor odată — oricare ar fi fost ea, căci lucrurile care s-au schimbat şi s-au dus se reîntorc — slavă Domnului — in vis, aşa cum au fost pe vremuri şi se trezi vioi şi vesel. Scrise cu creionul câteva cuvinte de rămas bun, cuvinte pe care se temea să le rostească şi punându-le împreună cu jumătate din mărunţişul pe care-l avea, la uşa surorii lui, săltă valiza pe umeri şi se furişă încetişor jos pe scări.

— Tu eşti, Hannah? strigă un glas din salonaşul domnişoarei La Creevy, unde se zărea o lumină slabă de luminare.

— Eu sunt, domnişoară la Creevy — spuse Nicholas, lăsând jos valiza şi băgând capul pe uşă.

— Vai de mine! exclamă domnişoara La Creevy, tresărind şi ducându-şi mâinile la moaţele de hârtie din păr. Te-ai trezit foarte devreme, domnule Nickleby.

— Şi dumneata la fel — răspunse Nicholas.

— Pe mine arta mă ridică din pat, domnule Nickleby — îi spuse domnişoara. Aştept lumina ca să realizez o idee.

Domnişoara La Creevy se trezise dis-de-dimineata ca să adauge un

nas de fantezie la miniatura unui băieţaş urâţel, miniatură destinată bunicii de la ţară, care era hotărâtă să-i lase băiatului o moştenire, numai în caz că semăna cu familia.

— Ca să realizez o idee — repetă domnişoara La Creevy; şi nici nu ştii ce folositor e să locuieşti pe o stradă principală ca Ştrand. Cind îmi trebuie un nas sau un ochi pentru un anume model, n-am decât să mă uit pe fereastră şi să aştept până găsesc ce-mi trebuie.

— Durează mult până găsiţi un nas? întrebă zâmbind Nicholas.

— Păi depinde în mare măsură de fason — răspunse domnişoara La Creevy. Nasuri cârne şi romane găseşti berechet şi când e adunare la Exeter Hall găseşti şi turtite de toate felurile şi mărimile; dar nasurile perfect acviline, trebuie să spun cu durere, sunt rare şi nouă din astea ne trebuie de obicei pentru uniforme şi caractere oficiale.

— Adevărat! făcu Nicholas. Dacă mi se întâmplă să întâlnesc vreunul în timpul călătoriei, o să mă ostenesc să vă fac câteva schiţe.

— Nu cumva vrei să spui că pleci chiar până în Yorkshire, pe iarna asta friguroasă, domnule Nickleby? întrebă domnişoara La Creevy. Parcă am auzit ceva aseară.

— Ba plec — răspunse Nicholas. Nevoia te-mpinge, ştii dumneata. Sau nevoia mi-e vizitiu, ceea ce înseamnă acelaşi lucru.

— Zău că-mi pare rău; asta-i tot ce pot să spun — adăugă domnişoara La Creevy — atât pentru mama şi sora dumitale, cât şi pentru dumneata. Sora dumitale e o domnişoară foarte drăguţă, domnule Nickleby, şi ăsta-i un motiv în plus pentru care ar trebui s-o ocrotească cineva. Am convins-o să-mi pozeze o dată sau de două ori pentru vitrina de la uşă. Ce dulce miniatură o să fie! În timp ce vorbea, domnişoara La Creevy îi întinse un chip de fildeş, cu miri vinişoare abia vizibile de culoarea cerului, pe care-l privi cu atâta plăcere, încât Nicholas o invidie de-a dreptul.

— Sunt sigur că dacă se va ivi prilejul, veţi fi bună cu Kate — spuse Nicholas, întinzându-i mina.

— Fii liniştit — spuse inimoasa pictoriţă de miniaturi — şi Dumnezeu să te binecuvânteze; îţi doresc toate cele bune!

Nicholas nu prea ştia cum merg lucrurile pe lumea asta, dar ghici destul de bine când socoti că dacă va da un sărut uşor domnişoarei La Creevy, poate că asta nu o va face mai puţin binevoitoare faţă de cei lăsaţi de el în urmă. Aşa încât îi dădu chiar trei sau patru cu o galanterie jucăuşă, iar domnişoara La Creevy nu dădu alte semne de neplăcere decât declarând, în timp ce-şi potrivea turbanul galben, că una ca asta nu mai pomenise şi că nu-i venea a crede că e cu putinţă.

După ce încheie atât de mulţumitor această neprevăzută întrevedere, Nicholas ieşi grăbit din casă. În momentul când găsi pe cineva care să-i care valiza, era doar ora şapte, aşa încât o porni încet, câţiva paşi înaintea hamalului, şi probabil cu o inimă mult mai puţin

uşoară in piept decât omul, măcar că acesta n-avea nici măcar un surtuc cu care s-o acopere şi era cu ochi şi cu sprâncene, după înfăţişarea celorlalte veşminte, că petrecuse noaptea într-un grajd iar micul dejun şi-l luase la o pompă de apă.

Privind cu destulă curiozitate şi cu interes pregătirile harnice de pe fiecare stradă şi din aproape fiecare casă pentru ziua care începea şi gândindu-se că e destul de dureros să vezi cum atâţia oameni de toate rangurile şi din toate stările sunt în stare să-şi câştige pâinea la Londra, în timp ce el este silit să călătorească atât de departe pentru asta, Nicholas ajunse pe nesimţite până la Capul de Arab din Snow Hill. După ce dădu drumul însoţitorului şi-şi adăposti valiza la ghişeul de bilete, îşi aruncă privirile prin cafenea, în căutarea domnului Squeers.

Îl descoperi pe acel învăţat gentleman luându-şi micul dejun, împreună cu cei trei băieţaşi amintiţi mai sus şi încă alţi doi, care se mai iviseră prin cine ştie ce întâmplare fericită de la întrevederea din ajun, aşezaţi toţi in şir pe canapeaua din faţa lui. Domnul Squeers avea înainte o cafea mică, o farfurie cu pâine proaspăt prăjită şi o bucată de friptură rece, dar,: n clipa aceea, era prins cu pregătirea micului dejun pentru băieţi.

— Aici e lapte de doi penny, chelner? întrebă domnul Squeers, uitându-se într-o cană albastră şi aplecând-o încetişor, ca să vadă mai bine cantitatea de lichid dinăuntru.

— De doi penny, domnule — răspunse chelnerul.

— Zău că laptele e un articol rar la Londra! oftă domnul Squeers. Ia umple cana cu apă călduţă, William, m-auzi?

— Până-n vârf, domnule? întrebă chelnerul. Păi se subţiază laptele.

— Nu te sinchisi de asta — răspunse domnul Squeers. Aşa-i trebuie, dacă e atât de scump. Ai comandat pâine tăiată gros şi unt pentru trei persoane?

— Vine îndată, domnule.

— Nu trebuie să te grăbeşti — spuse Squeers. E timp destul. Stăpâniţi-vă poftele, băieţi, şi nu vă lăcomiţi la haleală.

în timp ce rosti această învăţătură morală, domnul Squeers muşca zdravăn din carnea rece şi-l recunoscu pe Nicholas.

— Şezi jos, domnule Nickleby — spuse el. După cum vezi, luăm micul dejun.

Nicholas *nu* văzu pe nimeni, în afară de domnul Squeers, luând micul dejun, dar se înclină cu respectul cuvenit şi se arătă cât putu de vesel.

— Ei, ai adus laptele cu apă, William? spuse Squeers. Foarte bine; vezi acum să nu uiţi pâinea cu unt.

Auzind că se pomeneşte din nou despre pâine şi unt, cei cinci băieţaşi se arătară foarte interesaţi şi-l urmăriră cu privirile pe

chelnerul care ieşea; între timp, domnul Squeers gustă din laptele cu apă.

— A — făcu acest gentleman, plescăind cu limba — minunat! Gândiţi-vă, câţi cerşetori şi orfani de pe-stradă ar îi bucuroşi să-l bea, băieţi. Îngrozitor lucru foamea, nu-i aşa, domnule Nickleby?

— Absolut îngrozitor, domnule — făcu Nicholas.

— Când spun unu — urmă domnul Squeers, punând cana în faţa copiilor — băiatul din stingă, de lângă fereastră, are voie să tragă o sorbitură; când spun doi, începe cel de lingă el şi aşa până la cinci, când bea ultimul băiat. Gata?

— Da, domnule — strigară toţi băieţii cu mare elan.

— Aşa — făcu Squeers, mâncând liniştit mai departe. Staţi pregătiţi, până când vă spun eu să începeţi. Stăpâniţi-vă poftele, dragii mei, şi aţi cucerit firea omenească. Asta-i calea pentru a-i face să deprindă tăria de caracter, domnule Nickleby — spuse învăţătorul, întorcându-se spre Nicholas şi vorbindu-i cu gura plină de carne şi pâine prăjită.

Nicholas murmură ceva — nici el nu ştia ce — drept răspuns; iar băieţii, împărţindu-şi privirile între cană şi pâinea cu unt (care sosise între timp) pe de o parte şi fiecare îmbucătură pe care o înghiţea domnul Squeers pe de alta, rămaseră cu ochii aţintiţi, într-o aşteptare chinuitoare.

— Mulţumesc Domnului pentru acest gustos mic dejun — spuse Squeers după ce sfirşi. Numărul unu poate să soarbă o înghiţitură.

Numărul unu apucă hulpav cana şi tocmai băuse de ajuns ca să-şi deschidă pofta, când domnul Squeers dădu semnalul pentru numărul doi, care cedă cana, în acelaşi moment pasionant, numărului trei; şi procesul se repetă pină când laptele cu apă se sfârşi la numărul cinci.

— Şi acum — spuse învăţătorul, împărţind cele trei porţii de pâine cu unt ca să ajungă la cinci copii — aţi face bine săi daţi zor cu mâncarea, fiindcă într-un minut sau două sună cornul şi atunci fiecare băiat se ridică.

Având îngăduinţa să-i dea drumul, băieţii începură să mănânce lacom şi cu o grabă deznădăjduită, în timp ce învăţătorul (care era bine dispus după masă), se scobea in dinţi cu o furculiţă şi privea zâmbind. După scurt timp, se auzi cornul.

— Ştiam eu că n-o să dureze mult — spuse Squeers, sărind în sus şi scoţând un coşuleţ de sub scaun; puneţi aici ce n-aţi avut timp să mâncaţi, băieţi! O să vă prindă bine pe drum!

Nicholas era buimăcit de această rânduială prea economică; dar n-avu timp să cugete prea mult, fiindcă băieţii trebuiau urcaţi sus pe diligentă, iar bagajul lor trebuia scos şi săltat şi el, iar bocceaua domnului Squeers trebuia cu grijă aşezată sub capră, şi toate astea îl priveau pe Nicholas. Era în *dirdora* activităţii, când îl opri unchiul lui, domnul Nickleby.

— A, aici erai! spuse Ralph. Au venit şi sora şi mama dumitale.

— Unde? strigă Nicholas, privind grăbit în jur.

— Aici! răspunse unchiul lui. Având prea mulţi bani şi neavând ce face cu ei, tocmai plăteau o birjă, când am sosit şi eu.

— Ne era teamă că venim prea târziu şi n-apucăm să-l mai vedem înainte de pleacă — spuse doamna Nickleby, îmbrăţişându-şi fiul, fără să-i pese de privitorii gură-cască din curtea hanului.

— Foarte bine, doamnă — răspunse Ralph. Fireşte că dumneata hotărăşti. Eu n-am spus decât că ai plătit birja. Eu nu plătesc niciodată birji, doamnă, fiindcă nu închiriez niciodată o birjă. De treizeci de ani nu m-am suit într-o birjă închiriată de mine şi sper că nici in următorii treizeci de ani n-o s-o fac, dacă mai trăiesc atât.

— Nu mi-aş fi iertat-o niciodată, dacă nu l-aş mai fi prins — spuse doamna Nickleby. Bietul băiat, să plece fără micul dejun, numai fiindcă s-a temut să nu ne necăjească!

— Grozav de delicat! spuse Ralph, morocănos. Când am intrat eu în afaceri, doamnă, îmi luam drept mic dejun o jimblă de un penny şi o jumătate de porţie de lapte în fiecare dimineaţă, în drum spre City, ce părere ai, doamnă? Micul dejun! Fleacuri!

— Şi acum, Nickleby — spuse Squeers — care apăruse în clipa aceea, încheindu-şi mantaua — cred că trebuie să urci la spate. Mi-e frică să nu cadă vreunul din băieţi şi s-au dus douăzeci de livre pe an!

— Dragă Nicholas — şopti Kate, atingând braţul fratelui ei — cine-i bădăranul ăsta?

— Poftim! mormăi Ralph, ale cărui urechi agere prinseseră întrebarea. Doreşti să te recomand domnului Squeers, draga mea?

— Ăsta-i învăţătorul! Nu, unchiule, vai, nu! răspunse Kate, dându-se înapoi.

— Totuşi eu te-am auzit spunând că doreşti — răspunse Ralph rece şi batjocoritor ca de obicei. Domnule Squeers, iat-o pe nepoata mea, sora lui Nicholas!

— Încântat să te cunosc, domnişoară — spuse Squeers, ridicându-şi cu o şchioapă sau două pălăria. Mai bine ar lovi-o damblaua pe doamna Squeers şi te-am avea pe dumneata profesoară. Măcar că s-ar putea să fie geloasă! Ha-ha-ha!

Dacă stăpânul de la Dotheboys Hall ar fi ştiut ce se petrece în clipa aceea în sufletul pedagogului său, ar fi descoperit, spre marea lui mirare, că el, Squeers, se află mai aproape de o chelfăneală zdravănă decât se aflase vreodată în viaţă. Kate Nickleby, dându-şi însă mai repede seama de ceea ce simte fratele ei, îl trase uşor la o parte, scutindu-l astfel pe domnul Squeers de o impresie cu deosebire neplăcută.

— Dragul meu Nicholas — întrebă fata — cine-i omul ăsta? Cum poate fi locul spre care te îndrepţi tu?

— Zău dacă ştiu, Kate — răspunse Nicholas, strângând mâna surorii lui. Îmi închipui că oamenii din Yorkshire sunt mai aspri şi mai necioplţi; asta-i tot.

— Dar omul ăsta! stărui Kate.

— E patronul meu sau stăpânul meu, sau cum vrei să-i zici — răspunse Nicholas repezit — şi sunt un măgar, fiindcă-i iau bădărănia în nume de rău. Văd că se uită spre mine şi e timpul să trec la locul meu. Fii sănătoasă, draga mea, şi rămâi cu bine! Mamă, gândeşte-te la revederea noastră! Unchiule, cu bine! Îţi mulţumesc din toată inima pentru tot ce ai făcut şi tot ce mai vrei să faci. Sunt gata, domnule!

După acest grăbit rămas bun, Nicholas se urcă sprinten Ia locul Iui şi făcu un semn atât de drăgăstos cu mina, de parcă şi inima le-ar îi trimis-o.

În clipa aceea, în timp ce vizitiul şi poştalionul îşi controlau pentru ultima dată, înainte de plecare, hârtiile, sfătuindu-se în legătură cu foile de drum; in timp ce hamalii mai storceau ultimii bani de la călători, vânzătorii ambulanţi de ziare ofereau pentru ultima oară jurnalul de dimineaţă, iar caii îşi scuturau hamurile a nerăbdare, Nicholas simţi că cineva îl trage încetişor de picior. Privi în jos şi-l văzu pe Newman Noggs, care-i vira o scrisoare murdară în mână.

— Ce-i asta? întrebă Nicholas.

— Pst! făcu Noggs, arătând spre Ralph Nickleby. Care, nu prea departe, schimba câteva cuvinte serioase cu Squeers. Ia-o! Citește-o! Nimeni nu știe. Asta-i tot!

— Stai! strigă Nicholas.

— Nu! răspunse Noggs.

Nicholas mai strigă o dată „stai”, dar Newman Noggs dispăruse.

Un minut de învălmăşeală, uşi de diligentă trântite, o opintire a vehiculului, care se aplecase într-o parte, în clipa când vizitiul greoi şi poştalionul, şi mai greoi, se urcă la locurile lor, un strigăt care vesteşte că totul e in ordine, câteva sunete ale cornului, o privire grăbită spre feţele triste de jos şi spre trăsăturile aspre ale domnului Ralph Nickleby şi diligenta porneşte, hurducându-se pe pietrele din Smithfield.

Cum băieţii aveau picioarele prea scurte pentru ca să şi le poată sprijini de ceva, când şedeau, şi cum trupurile lor erau, prin urmare, în orice clipă in primejdia de a fi zvârlite din diligentă, Nicholas avu destul de lucru ca săi ţină pe loc, în timp ce treceau peste pietroaie. Prins între această sforţare fizică şi neliniştea sufletească ce nu-l slăbea de fel, se simţi destul de uşurat când diligenta se opri în faţa hanului „La Păun” din Islington. Se simţi încă şi mai uşurat când un domn cu înfăţişare inimoasă şi cu o faţă rumenă, de om vesel, se urcă pe la spate, oferindu-se să se aşeze in celălalt colţ al băncii.

— Dacă aşezăm copiii la mijloc — spuse noul venit — or să stea mai

în siguranţă, mai ales dacă-i prinde somnul, aşa-i?

— Dacă aveţi bunătatea să ne ajutaţi, domnule — răspunse Squeers — e tocmai ce ne trebuie. Domnule Nickleby, aşază trei dintre băieţi intre dumneata şi domnul Belling şi Snawley cel mic pot să şadă între mine şi poştalion. Trei copii — spuse Squeers, lămurindu-l pe străin — ocupă două locuri.

— N-am nimic împotrivă, vă asigur — spuse domnul cel rumen. Am un frate, care n-ar zice nu să-şi treacă cei şase copii drept doi, la orice măcelar sau brutar din ţară, zău aşa! Departe de el gândul.

— Şase copii, domnule! exclamă Squeers.

— Da, şi toţi băieţi — răspunse străinul.

— Domnule Nickleby — spuse Squeers cu grabă în glas — ia pune mâna pe coşul ăla! Daţi-mi voie, domnul meu, să vă dau adresa unei instituţii unde cei şase băieţi pot fi crescuţi cu metode luminate, liberale şi morale, ce nu dau greş, în schimbul a douăzeci de guinee pe an fiecare, douăzeci de guinee, domnule, sau cu toptanul, hai să zicem, o sută de guinee pe an pentru toţi.

— A! făcu domnul, aruncându-şi privirea pe cartea de vizită — îmi închipui că dumneata eşti domnul Squeers, despre care e vorba aici!

— Da, eu sunt — răspunse vrednicul pedagog: numele meu este domnul Wackford Squeers, şi sunt departe de a mă ruşina de el. Iată câţiva din băieţii mei, domnul meu; şi acesta este unul din ajutoarele mele, domnul Nickleby, fiu de gentleman, om învăţat în studii matematice, clasice şi comerciale. La noi in prăvălie nu se fac lucrurile pe jumătate. Băieţii mei capătă tot felul de cunoştinţe, domnul meu, fiindcă eu nu mă uit la cheltuieli: tratament părintesc inclusiv spălatul.

— Pe cinstea mea — spuse domnul, uitându-se la Nicholas cu un zâmbet uşor şi o expresie mai mult decât uşor mirată — într-adevăr, avantajele nu sunt de lepădat.

— Puteţi s-o mai spuneţi o dată, domnul meu — stărui Squeers, vârându-şi mâinile in buzunarele mantalei. Se dau şi se cer referinţele cele mai excepţionale. Nici nu vreau să am de-a face cu un băiat care nu e in stare să plătească cinci livre şi cinci pe trimestru, nu, nici în genunchi să mă roage şi cu lacrimi în ochi.

— Foarte înţelept — făcu pasagerul.

— Înţelepciunea e scopul şi ţelul meu, domnule — spuse Squeers. Snawley cel mic, dacă nu încetezi să clănţăni din dinţi şi să dârdâi de frig, te încălzesc îndată cu o chelfăneală zdravănă.

— Ţineţi-vă bine, dom'lor — spuse poştalionul, urcându-se la locul lui.

— Totu-i in ordine in spate, Dick? strigă vizitiul.

— În ordine — sună răspunsul. Dă-i drumul! Şi-i dădură drumul, în sunetul prelung al cornului şi cu încuviinţarea senină a tuturor

specialiştilor în diligente şi cai de poştă adunaţi în curtea hanului „La Păun”, dar mai cu seamă a grăjdarilor, care stăteau, cu păturile pe braţ, urmărind diligenta pină ce se pierdu in zare şi apoi o porniră, plini de admiraţie, spre grajduri, rostind cuvinte bolovănoase de laudă la adresa frumuseţii echipajului.

După ce poştalionului, care era un bătrân voinic din Yorkshire, i se tăie răsuflarea de atât suflat în corn, omul puse instrumentul într-un coşuleţ prins de marginea diligentei în acest scop şi dându-şi ghionti cu nemiluita in piept şi umeri, observă că e neobişnuit de frig; după care întrebă pe fiecare călător in parte daca merge pină la capăt cu diligenta sau de nu, încotro se duce. După ce primi răspunsuri mulţumitoare la aceste întrebări, recunoscu că drumurile erau destul de anevoioase după potopul din noaptea trecută şi-şi îngădui să întrebe dacă are cineva o cutie cu tutun de prizat. Cum, din întâmplare, nimeni n-avea, împărtăşi călătorilor cu un aer tainic cum că-l auzise pe un doctor, care călătorise spre Grantham, spunând săptămâna trecută că prizatul tutunului nu ar fi sănătos pentru ochi; dar, în ceea ce-l priveşte, el nu băgase de seamă să fie aşa şi părerea lui era că fiecare să nu vorbească decât din ce a băgat el de seamă. Cum nimeni nu se gândi să-l contrazică, scoase din pălărie un pacheţel învelit în hârtie cafenie şi, punându-şi o pereche de ochelari cu ramă de os, citi de vreo şase ori regulamentul (ale cărui slove erau spălăcite); după care, băgă pachetul la locul lui şi, punându-şi din nou ochelarii, măsură pe fiecare călător în parte. Apoi mai suflă o dată în corn, ca să se răcorească; şi, fiindcă istovise subiectele lui obişnuite de conversaţie, îşi încrucişa braţele cum putu mai bine cu atâtea ţoale pe el şi, cufundându-se într-o tăcere solemnă, începu să privească nepăsător la lucrurile familiare, care-i întâmpinau ochii de fiecare parte a drumului, în timp ce diligenta înainta hurducându-se. Singurele lucruri de care părea să se sinchisească erau caii şi cirezile de vite şi pe care acesta le cerceta cu o privire critică, atunci când trecea prin dreptul lor.

Era un ger cumplit: din timp în timp cădea zăpadă din belşug, iar vântul înţepa straşnic. La fiecare oprire, domnul Squeers cobora — ca să-şi întindă picioarele, cum spunea el — şi, fiindcă din astfel de excursii se întorcea de fiecare dată cu un nas foarte roşu şi apoi adormea pe loc, există motive să credem că aceste coborâri nu erau lipsite de profit. Elevii, stârniţi de resturile micului dejun şi apoi înviorați de câteva mici ceşti cu un tonic ciudat, pe care-l purta la el domnul Squeers, şi care avea gust de pâine prăjită, amestecată cu apă şi pusă din greşeală într-o sticlă de ţuică, adormeau, se trezeau, tremurau şi plângeau, după cum îi îndemnau sentimentele lor. Nicholas şi domnul cel cumsecade găsiră atâtea lucruri despre care să vorbească, încât mai cu vorba, mai cu înveselitul copiilor, timpul

trecea cit se poate de repede, ţinând seama de împrejurările neprielnice.

Şi ziua înainta. La Eton Hocomb li se servi o masă bună, la care luară parte domnul care şezuse sub capră, cei patru care ocupaseră locurile de afară, Nicholas, domnul cel cumsecade şi domnul Squeers; în timp ce copiii fură puşi la dezgheţat lângă foc şi se ospătară cu sandvişuri. După încă o poştă sau două, se aprinseră şi lămpile; apoi se iscă mare tărăboi când poposiră la un han din drum, ca să ridice o doamnă tare plicticoasă, cu nenumărate mantale şi bocceluţe, care se jelea în gura mare, de ochii lumii, că propria ei caleaşca nu sosise; ba îl sili pe poştalion să jure solemn că va opri fiecare trăsura verde ce-i va ieşi în cale, lucru pe care, având in vedere că noaptea era întunecoasă iar omul stătea cu faţa în direcţia opusă, el jură fierbinte să-l facă. În cele din urmă, doamna cea plicticoasă descoperind că pe locul dinăuntru se află un domn singur, îşi aprinse o lanternă mică, pe care o purta în pungii, şi, după ce fu aşezată cu tot dichisul, caii o porniră în trap vioi şi diligenta începu din nou sa gonească.

Noaptea şi viscolul veniră împreună şi era destul de jalnic. Nu se auzea alt sunet decât urletul vântului; căci huruitul roţilor şi tropotul copitelor erau înăbuşite de stratul gros de zăpadă, care acoperea pământul şi sporea cu fiecare clipă. Străzile din Stamford erau pustii, când diligenta trecu prin oraş; şi bisericile lui vechi se înălţau severe şi întunecoase, deasupra pământului alb. Douăzeci de mile mai departe, doi dintre pasagerii care stăteau pe locurile de afară, socotind cu cale să folosească unul dintre cele mai bune hanuri ale Angliei, la care ajunseseră, înnoptară la hanul George din Grantham. Restul călătorilor se înfăşurară şi mai strâns în mantale şi haine şi lăsând în urmă lumina şi căldura oraşului, se ghemuiră între bagaje şi se pregătiră, gemând pe înfundate, să întâmpine din nou vântul pătrunzător care mătura întinderile deschise.

De-abia depăşiseră cu o poşta Granthamul, sau poate că erau la mijlocul drumului între Grantham şi Newark, când Nichalos, care aţipise puţin, fu trezit de o zguduitură puternică şi aproape trântit jos de pe locul lui. Apucând balustrada cu mâna, îşi dădu seama că diligenta se lăsase bine într-o rână, deşi caii tot mai trăgeau înainte şi, în timp ce, năucit de această scufundare şi de ţipetele ascuţite ale doamnei dinăuntru — şovăi o clipă dacă să sară jos sau nu, vehiculul se răsturnă uşor, şi azvârlindu-l în drum — îl scăpă de orice nesiguranţă.

CAPITOLUL VI

În care accidentul pomenit în ultimul capitol dă prilej câtorva domni să facă o întrecere de poveşti

— Ho-ho! strigă poştalionul, care, cât ai clipi din ochi, se şi ridicase în picioare şi acum fugea spre caii din frunte. Care-mi dă şi mie o mână de ajutor? Pe loc, blestemaţilor!

— Ce s-a întâmplat? întrebă Nicholas, ridicând, adormit, privirile.

— S-au întâmplat destule pentru o noapte — răspunse poştalionul; naiba să-l ia pe *șargul* ăl cu apărători la ochi, o fi nebunit de atâta bine şi-a răsturnat diligenta. Ei, aici, o mână de ajutor! La naiba, parcă mi-s frânte toate ciolanele!

— Acu'! strigă Nicholas, ridicându-se împleticit în picioare. Gata sunt! Numai că-s un pic buimac, asta-i tot.

— Ţine-i bine — strigă poştalionul — cât mai poţi! Agaţă-te cumva de ei! Bine, dom' le! În regulă! Acu', dă-le drumul! Drace, or s-o ia la goană spre casă!

Într-adevăr, de-abia sloboziseră caii din ham, că aceştia o şi porniră întinşi spre grajdul de unde tocmai plecaseră şi care era la o depărtare de mai puţin de o milă în urmă.

— Ştii să sufli din corn? întrebă poştalionul, desprinzând o lanternă de pe diligentă.

— Aş zice că ştiu — răspunse Nicholas.

— Atunci suflă in cornul care zace pe jos, ca să trezeşti satul ăsta mort şi eu văd de ăştia care ţipă aici, înăuntru. Vin, vin! Nu mai face atâta gălăgie, cucoană!

În timp ce vorbea, omul se ostenea sa desţepenească uşa cea mai de sus a diligentei, iar Nidholas puse mâna pe corn şi stârni ecoul până departe cu unul dintre cele mai ciudate concerte date cu acel instrument şi auzit vreodată de urechi de muritor. Totuşi, lucrul se dovedi folositor nu numai fiindcă acei călători, care-şi reveneau din amorţeala căzăturii se treziră de-a binelea, ci şi fiindcă se iveau ajutoare, căci în depărtare pâlpâiau lumini şi satul era în picioare.

Într-adevăr, un călăreţ veni în galop, încă înainte de-şi veniră pasagerii în fire; şi, după o cercetare amănunţită, se dovedi că doamna dinăuntru îşi spărsese lanterna, iar domnul — capul; că cei doi din faţă scăpaseră numai cu vânătăi la ochi; cel de sub capră cu un nas însângerat; vizitiul cu o lovitură la tâmpla, domnul Squeers cu o lovitură de valiză în spate; iar ceilalţi călători erau nevătămaţi — mulţumită moliciunii troianului de zăpadă în care fuseseră răsturnaţi. De-abia fură stabilite aceste fapte şi doamna dădu semne de leşin, dar fiind prevenită că dacă leşină, va trebui să fie transportată pe umerii vreunui bărbat până la cea mai apropiată cârciumă, cumpăni bine şi plecă împreună cu ceilalţi călători.

Ajunseră la un loc singuratic, nu prea bine înzestrat în materie de locuinţe, care se mărgineau, de fapt, la o cameră comună cu nisip pe

jos şi un scaun sau două înăuntru. Totuşi, după ce înteţiră focul cu un braţ de surcele şi cărbuni din belşug, lucrurile parcă începură să se mai dreagă şi, până când spălară toate urmele accidentului ce se puteau şterge, încăperea se încălzise şi se luminase, ceea ce însemna o schimbare plăcută faţă de frigul şi întunericul de afară.

— Bravo, domnule Nickleby — spuse Squeers, vârându-se în colţul cel mai cald — bine ai făcut că ai oprit caii! Aş fi făcut şi eu la fel, dac-aş fi venit la timp, dar mă bucur c-ai făcut-o dumneata. Foarte bine ai făcut! Bravo!

— Atât de bine — spuse domnul cel voios, care nu prea părea să încuviinţeze tonul protector al lui Squeers — că dacă n-ar îi oprit caii cu toată puterea atunci când i-a oprit, dumneata n-ai mai fi avut creieri cu care să dai lecţii.

Această observaţie stârni o discuţie despre iuţeala de care dăduse dovadă Nicholas şi tânărul fu copleşit de complimente şi laude.

— Fireşte, sunt bucuros că am scăpat — spuse Squeers; orice om e bucuros când scapă de o primejdie; dar dacă vreunul din copiii încredinţaţi mie ar fi păţit ceva, dacă aş fi fost împiedicat de a înapoia părinţilor pe vreunul din aceşti copii teafăr, aşa cum l-am primit, vai de sufletul meu ar fi fost! Mai bine să fi trecut roata peste capul meu!

— Sunt fraţi cu toţii, domnule? întrebă doamna cu lanterna.

— Într-un fel sunt, doamnă — răspunse Squeers, cufundându-şi mâna în buzunarul mantalei în căutarea cărţilor de vizită. Au toţi parte de acelaşi tratament părintesc şi plin de dragoste. Doamna Squeers şi cu mine suntem mamă şi tată pentru fiecare din ei. Domnule Nickleby, dă-i doamnei cărţile astea de vizita şi pe astea dă-le domnului. Poate că ştiu ei părinţi care ar fi bucuroşi să se folosească de aşezământul nostru.

După ce vorbi astfel, domnul Squeers, care nu pierdea niciun prilej de a-şi face gratuit reclamă, îşi aşeză mâinile pe genunchi şi-şi privi elevii cu toată blândeţea de care era în stare, în timp ce Nicholas, roşu de ruşine, împărţea cărţile de vizită, aşa cum i se poruncise.

— Nădăjduiesc că n-aţi suferit de pe urma căderii, doamnă? întrebă domnul cel voios, adresându-se doamnei celei plicticoase, ca şi cum ar fi dorit să-şi facă o pomană şi să schimbe subiectul.

— Nicio suferinţă fizică — răspunse doamna.

— Nădăjduiesc că nici sufletească?

— Subiectul e foarte dureros pentru mine, domnule — răspunse doamna puternic mişcată; şi, în calitate de gentleman, vă rog să nu mai faceţi aluzie-la el.

— Vai de. Mine — făcu domnul cel voios, arătând şi mai vesel — întrebam şi eu, aşa…

— Sper că nu se vor mai pune întrebări — spuse doamna — căci altfel voi fi silită să mă pun sub ocrotirea celuilalt domn. Hangiule, te

rog trimite un băiat să stea de pază afară, la uşă, şi dacă trece o trăsură verde in direcţia Grantliam, s-o oprească numaidecât.

Bineînţeles că cei de-ai casei fură copleşiţi de această cerere şi când doamna porunci băiatului să nu uite, pentru a putea recunoaşte mult aşteptata trăsura verde, că pe capră va sta un vizitiu cu pălărie cu fireturi de aur, iar in spate, un lacheu, mai mult ca probabil în ciorapi de mătase, consideraţia de care se bucura femeia la han se dublă. Până şi călătorul de sub capră se molipsi şi întrebă numaidecât, cu politeţe desăvârşâtă, dacă, pe meleagurile acelea există lume bună, ia care doamna răspunse că da, există, într-un fel care lăsa să se înţeleagă că ea se află pe culmea şi în vârful acelei societăţi.

— Fiindcă poştalionul s-a dus călare până la Grantham ca să facă rost de o altă diligentă — spuse domnul cel voios, după ce statură câtăva vreme tăcuţi în jurul focului, — şi fiindcă va lipsi cel puţin câteva ore, propun un castron cu punci fierbinte. Ce părere aveţi?

Această întrebare fu adresată celui cu capul spart, care şezuse înăuntru, un om cu înfăţişare foarte distinsă şi îmbrăcat în doliu. Nu trecuse de vârsta mijlocie, dar părul îi era cărunt. Ai fi zis că omul cărunţise de timpuriu din pricina grijilor şi a suferinţelor. El primi bucuros propunerea şi se arătă cucerit de bună voia cinstită a omului ce o făcuse.

Când punciul fu gata, acesta din urmă luă asupră-şi sarcina de paharnic şi după ce îi servi pe toţi, aduse vorba despre antichităţile York-ului, despre care atât el cât şi domnul cărunt păreau să aibă cunoştinţe temeinice. Când acest subiect începu să lâncezească, ei se întoarse cu un zâmbet spre domnul cărunt şi-l întrebă dacă ştie să cânte.

— Zău că nu ştiu! răspunse acesta, zâmbind la rândul său.

— Păcat — făcu deţinătorul chipului vesel. Se află cineva pe aici care ar vrea să ne cânte un cintec ca să ne treacă timpul mai uşor?

Toţi pasagerii, ca un singur om, se. Feriră, spunând că nu ştiu, că ar dori să ştie, că nu-şi amintesc cuvintele dacă n-au cartea în faţă; şi aşa mai departe.

— Poate ca doamna n-are nimic împotrivă — spuse preşedintele cu mult respect şi o clipire voioasă a ochilor — să ne cânte vreun cmtecel italian din ultima operă care s-a dat în oraş. Ar fi mai potrivit.

Deoarece doamna nu catadicsi să răspundă nimic, dar dădu dispreţuitor din cap şi-şi exprimă din nou, murmurând, mirarea faţă de absenţa trăsurii verzi, unul sau două glasuri îl îndemnară chiar pe preşedinte să facă începutul, spre bucuria tuturor.

— Aş face dac-aş putea — spuse cel cu faţa veselă; căci socotesc că, în cazul acesta, ca şi în altele, când mai mulţi străini sunt aruncaţi laolaltă, oamenii trebuie să-şi dea osteneala să se facă cât se poate de plăcuţi, de dragul micii obşti înjghebate astfel.

— Aş dori ca acest principiu să fie urmat mai des, şi în toate cazurile — spuse domnul cărunt.

— Mă bucur s-aud asta — spuse celălalt. Poate că, neştiind să cântaţi, vreţi să ne spuneţi o poveste.

— Nu. V-aş ruga pe dumneavoastră.

— După dumneavoastră, cu plăcere.

— Bine! — făcu domnul cel cărunt, zâmbind. Fie! Mă tem că firea mea nu e potrivită pentru a vă face mai plăcut timpul pe care trebuie, să-l petreceţi aici; dar dumneavoastră aţi vrut-o şi veţi judeca. Tocmai vorbeam despre catedrala din York. Povestea mea are oarecum legătură cu ea. S-o numim:

CELE CINCI SURORI DIN YORK

După un murmur de încuviinţare din partea celorlalţi călători, în timpul căruia doamna cea plicticoasă bău pe furiş un pahar de punci, domnul cel cărunt vorbi precum urmează:

Cu mulţi ani in urmă — căci pe atunci veacul cincisprezece de-abia împlinise doi ani, iar regele Henric al IV-lea se afla pe tronul Angliei — trăiau, în bătrâna cetate a Yorkului, cinci surori, despre care va fi vorba în povestea mea.

Aceste cinci surori erau toate de o frumuseţe neîntrecută. Cea mai vârstnică era în al douăzeci şi treilea an de viaţă, a doua cu un an mai tânără, a treia cu un an mai tânără decât a doua şi a patra cu un an mai tânără decât a treia. Toate erau înalte şi trupeşe, cu ochi întunecaţi şi scânteietori şi părul ca pana corbului; desluşeai măreţia şi graţia in fiecare dintre mişcările lor; iar faima despre frumuseţea lor străbătuse ţara în lung şi în lat.

Dar dacă cele patru surori mai mari erau frumoase, cât de minunată era mezina, o făptură încântătoare de şaisprezece ani! Rumeneala unui fruct pârguit şi culoarea gingaşă a florii nu puteau să farmece mai mult decât amestecul de trandafiriu şi alb de crin de pe faţa ei dulce sau albastrul adânc al ochilor ei. Viţa de vie, în belşugul ei ispititor, nu avea mai multă graţie decât ciorchinii bogaţi de păr arămiu, care-i jucau în jurul frunţii.

Dacă inimile noastre ale tuturor ar semăna cu cele ce bat atât de uşor în pieptul făpturilor tinere şi frumoase, ce rai ar fi pe pământul acesta! Dacă, în timp ce trupurile noastre îmbătrânesc şi se ofilesc, inimile noastre ar putea să păstreze tinereţea şi prospeţimea din zorii vieţii, ce putere ar mai putea să aibă necazurile şi durerile? Dar pecetea slabă a raiului care, în copilărie, se mai păstrează încă, se toceşte şi se şterge în luptele noastre aspre cu lumea şi curând piere; prea adesea nelăsând nicio urmă in afară de un jalnic gol.

Inima acestei fete frumoase sălta de voioşie şi bucurie. Nu cunoştea în curăţia ei sufletească decât iubirea plină de credinţă pentru surorile ei şi o dragoste fierbinte pentru tot ce este frumos în natura. Glasul ei voios şi râsul ei vesel alcătuiau muzica cea mai dulce din acea casă. Ea era viaţa şi lumina casei. Cele mai învoalte flori din grădină de ea erau îngrijite; păsările din colivii cântau când îi auzeau glasul şi lincezeau când le lipsea dulceaţa lui. Alice, scumpă Alice! Care vietate, trăind în preajma vrăjilor ei blânde, ar îi putut să n-o iubească?

În zadar aţi căuta acum să descoperiţi locul unde, trăiau aceste surori, căci numele lor a pierit în uitare şi prăfuiţii iubitori de lucruri vechi istorisesc despre ele ca despre o poveste. Dar ele locuiau într-o

casă de lemn — veche chiar şi in zilele acelea — cu acoperiş ascuţit şi cerdac de stejar cioplit grosolan, în mijlocul unei livezi plăcute, înconjurate de un zid de piatră, de pe care un arcaş voinic ar fi putut azvârli o săgeată până la mănăstirea Saint Mary. Pe atunci bătrâna mănăstire era înfloritoare; iar cele cinci surori, trăind pe frumoasele ei moşii, plăteau în fiecare an ce se cuvenea călugărilor negri din ordinul Sfântului Benedict, de a căror frăţie ţinea mănăstirea.

Într-o dimineaţă strălucitoare şi însorită din plăcutul anotimp al verii, unul dintre acei călugări negri ieşi pe poarta mănăstirii şi-şi îndreptă paşii spre casa frumoaselor surori. Deasupra, cerul era albastru, jos, pământul era verde; râul sclipea ca o potecă de diamante în soare, păsările îşi revărsau cintecele din frunzişul copacilor, ciocârlia se înălţa sus, deasupra valurilor de grâu; şi zumzăitul adânc al gâzelor umplea aerul. Totul părea vesel şi zâmbitor.; dar cuviosul mergea mohorât, cu ochii în pământ. Frumuseţea pământului nu e decât o suflare, iar omul doar o umbră. Ce înţelegere poate avea un cuvios predicator pentru toate acestea?

Aşa, încet, cu ocini in pămint sau ridicându-i doar atât ca să nu se poticnească de piedicile ce i s-ar putea ivi în drum, călugărul înainta încet, pină când ajunse la o portiţă din zidul ce închidea livada surorilor şi intră, închizind portiţa în urma lui. Urechile ii fură izbite de sporovăială unor glasuri domoale şi de râsete voioase, încă înainte de a apuca să înainteze prea mult; şi ridicându-şi privirile mai sus decât era umilul sau obicei, zări, nu prea departe, pe cele cinci surori, şezând pe iarbă, cu Alice in mijloc, prinse toate de îndeletnicirea lor obişnuită — brodatul.

— Pace vouă, frumoase surori! spuse călugărul; şi într-adevăr erau frumoase. Până şi un călugăr le-ar fi putut iubi ca pe nişte opere măiestre făurite de mina Ziditorului.

Surorile îl salutară pe cuvios cu respectul cuvenit, iar cea mai mare îl pofti să şadă pe un loc acoperit cu muşchi alături de ele. Dar bunul călugăr clatină din cap şi se trânti pe o piatră foarte tare — fără îndoială spre marea mulţumire a îngerilor.

— Vă înveseliţi, fetele mele! spuse călugărul.

— Ştii doar cit de zglobie e dulcea noastră Alice — răspunse sora cea mai mare, trecându-şi degetele prin părul fetiţei care zâmbea.

— Şi ce veselie şi bucurie stârneşte în noi, părinte, vederea naturii care sclipeşte în lumina soarelui i adăugă Alice, roşind sub privirea severă a schivnicului.

Călugărul răspunse doar printr-o înclinare serioasă a capului, iar surorile îşi văzură, tăcute, de lucru.

— Tot mai risipiţi ceasurile nepreţuite — spuse într-un târziu călugărul, întorcându-se spre sora cea mai mare, în timp ce vorbea — tot mai risipiţi ceasurile nepreţuite cu fleacurile astea deşarte! Vai,

vai! cum e cu putinţă ca aceste câteva băşicuţe pe suprafaţa veşniciei, adică tot ce ne hărăzeşte cerul spre vedere din şuvoiul acela negru, să fie risipite cu atâta uşurătate!

— Părinte — se grăbi să-i răspundă fata, oprindu-se, la fel ca şi celelalte, din lucru — ne-am rugat la slujba de dimineaţă, am impărţit pomeni, ca in fiecare zi, la poartă, am îngrijit ţăranii bolnavi, toate sarcinile dimineţii au fost îndeplinite. Nădăjduiesc că îndeletnicirea noastră e fără prihană!

— Ia priveşte aici. — spuse călugărul, luându-i ghergheful din mină — ce împletire încurcată de culori ţipătoare fără rost şi fără ţel, afară doar dacă, vreodată, nu va îi sortită să devină o podoabă deşartă, care să măgulească mândria firavei şi nesocotitei seminţii femeieşti. Aţi prăpădit zi după zi in această îndeletnicire fără rost şi nici pe jumătate n-aţi mântuit-o. Umbra fiecărei zile ce se duce cade pe mormintele noastre, iar viermele se bucură când vede asta, căci ştie încotro ne grăbim. Fetele mele, n-aţi aflat alt chip mai bun de a petrece ceasurile fugare?

Cele patru surori mai mari plecară ochii, ca şi cum s-ar fi ruşinat de dojana cuviosului, dar Alice şi-i ridică pe ai ei şi-i îndreptă cu blândeţe spre călugăr.

— Scumpa noastră mamă — spuse fata — Dumnezeu să-i odihnească sufletul…

— Amin! strigă călugărul cu glas adânc.

— … scumpa noastră mamă — vorbi şovăielnic frumoasa Alice — mai trăia încă atunci cind a fost început acest lucru, şi ne-a rugat ca atunci când ea nu va mai fi, să lucrăm la el cu modestie şi voie bună, în ceasurile de răgaz; spunea că dacă vom petrece acele ceasuri împreună în bucurie nevinovata şi gânduri curate, ele se vor dovedi cele mai fericite şi paşnice din toată viaţa noastră şi că, dacă mai târziu vom ieşi în lume şi ne vom lovi de grijile şi încercările ei, dacă, atrase de ispitele ei şi orbite de strălucirea ei vom uita vreodată acea iubire ce leagă cu legături sfinte copiii de părintele lor iubit, o privire spre ceea ce am lucrat împreună în copilăria noastră va trezi în noi gândurile bune despre timpurile de odinioară şi ne va îmbia inimile spre bunătate şi iubire.

— Alice vorbeşte adevărat, părinte — spuse sora cea mare cu oarecare mândrie. Şi zicând aşa, lucră mai departe împreună cu celelalte fete..

Fiecare dintre surori avea în faţă un gherghef mare; modelul era bogat şi încurcat şi toate cinci lucrau acelaşi model in aceleaşi culori. Surorile se aplecau cu graţie deasupra lucrului; călugărul, cu bărbia în mâini, se uita tăcut de la una la alta.

— E mult mai bine — spuse el în cele din urmă — să te fereşti de astfel de gânduri şi ispite şi, în adăpostul tihnit al bisericii, să-ţi

închini viaţa Domnului! Pruncia, copilăria, tinereţea şi bătrâneţea se trec pe atât de repede pe cit sunt de grăbite să se înlocuiască una pe alta. Gândiţi-vă cum goneşte ţarina omenească spre mormânt şi îndreptându-vă neîntrerupt feţele spre acea ţintă, feriţi-vă de norul stârnit de plăcerile lumeşti, nor ce amăgeşte simţurile închinătorilor lui. Vălul, fetele mele, vălul!

— Niciodată, surioarelor — strigă Alice. Nu schimbaţi lumina şi albastrul cerului, răcoarea pământului şi frumuseţea lucrurilor de aci, cu mănăstirea mucedă şi cu chilia. Darurile naturii sunt bunurile de drept ale vieţii şi ne putem împărtăşi din ele fără păcat. Să mori e o grea încercare dar, vai, să murim mai bine cu viaţă în jurul nostru. Când inimile noastre reci vor înceta să bată, să bată inimi calde în apropiere; ultima noastră privire să cadă pe hotarele statornicite de Dumnezeu luminilor sale strălucitoare şi nu pe ziduri de piatră şi gratii de fier! Dragile mele surori, hai să trăim şi să murim, dacă vreţi, în cuprinsul acestei grădini verzi, dar să ne ferim de întunericul şi tristeţea mănăstirii şi atunci vom îi fericite.

Când îşi încheie pătimaşa chemare, din ochii fetei picurau lacrimi şi ea îşi ascunse faţa în poala surorii ei.

— Linişteşte-te, Alice — spuse cea mai mare, sărutându-i fruntea frumoasă. Vălul nu va umbri niciodată chipul tău tânăr. Ce spuneţi, surioarelor? Vorbiţi în numele vostru, nu în al Alicei sau al meu.

Ca într-un glas, surorile strigară că destinul lor este acelaşi şi că există sălaşuri ale păcii şi virtuţii şi dincolo de zidurile mănăstirii.

— Părinte — spuse cea mai vârstnică, ridicându-se cu demnitate — aţi auzit ultima noastră hotărâre. Aceeaşi urnă pioasă şi grijulie care a îmbogăţit mănăstirea Saint Mary, şi ne-a lăsat pe noi, nişte orfane, în paza ei sfântă, a hotărât ca dorinţele noastre să nu fie stăvilite prin nicio constrângere, iar noi să fim libere să trăim după voia inimii. Să nu mai vorbim despre asta, rogu-vă. Surioarelor, e aproape ora prânzului. Să intrăm în casă până deseară. Şi, făcând o plecăciune călugărului, sora cea mare porni spre casă, ţinând-o de mână pe Alice; celelalte surori o urmară.

Cuviosul, care mai făcuse şi altădată aceeaşi propunere, dar încă nu. Întâmpinase niciodată un refuz atât de hotărât, mergea la oarecare depărtare în urma lor, cu ochii în pământ şi mişcând din buze, de parcă s-ar fi rugat. Când surorile ajunseră la uşa de intrare, el grăbi paşii şi le strigă să se oprească.

— Staţi! spuse călugărul, ridicându-şi dreapta în sus şi aruncând o privire mânioasă când Alicei, când surorii celei mari. Staţi şi să auziţi din gura mea ce sunt acele amintiri pe care vreţi să le îndrăgiţi pe vecie şi pe care vreţi să le deşteptaţi, cu ajutorul unor jucării deşarte, după ce au adormit întru Domnul. Amintirea celor pământeşti se însoţeşte, in viaţa de apoi, cu amară dezamăgire, cu jale, cu moarte;

cu schimbări cumplite şi tristeţi istovitoare. Va veni timpul când o privire spre aceste fleacuri fără rost va deschide răni adânci în inima unora dintre voi şi vă va lovi în suflet. Când va sosi ceasul acela şi, băgaţi de seamă, de sosit va sosi, întoarceţi spatele lumii de care v-aţi agăţat şi îndreptaţi-vă către adăpostul pe care l-aţi dispreţuit. Cu greu veţi găsi o chilie mai rece decât e focul muritorilor când nenorocirea şi încercările îl întunecă şi într-o astfel de chilie veţi plânge visurile spulberate ale tinereţii. Aceasta e voinţa cerului şi nu a mea — spuse călugărul, stăpânindu-şi glasul şi privind înspre fetele care se dădeau înapoi. Sfânta Fecioară să vă bine-cuvinteze, fiicele mele!

După aceste cuvinte, ieşi pe portiţă; iar surorile intrară grabnic în casă şi în ziua aceea nimeni nu le mai văzu.

Dar natura zâmbeşte mai departe, chiar când feţele bisericeşti se încruntă, şi a doua zi soarele strălucea şi tot aşa şi în următoarea, şi în celelalte. Şi în lumina dimineţii, ca şi in liniştea dulce a amurgului, cele cinci surori tot se mai plimbau, sau lucrau, sau îşi petreceau timpul sporovăind voioase în tihna livezii.

Timpul trecea aşa cum se deapănă o poveste; mai repede chiar decât cele mai multe, printre care mă tem că s-ar putea număra şi aceasta. Casa celor cinci surori tot se mai afla pe locul ei şi aceiaşi copaci îşi aruncau umbra plăcută pe iarba livezii. Şi surorile erau acolo, fermecătoare ca şi la început, dar peste sălaşul lor se abătuse o schimbare. Uneori — le auzea zăngănit de arme sau se vedea sclipirea lunii într-o cască de fier; alteori soseau până la poartă gloabe lovite cu pintenii, în timp ce câte o umbră de femeie se strecura grăbită în întimpinarea lor, ca şi cum ar fi fost dornică să ceară veşti solului ostenit. Un alai impunător de cavaleri şi doamne poposi într-o noapte înăuntrul zidurilor mănăstirii iar a doua zi plecară cu toţii călare, luând cu ei pe două din frumoasele surori. După aceea, călăreţii începură să vină mai rar şi când veneau păreau să aducă veşti proaste şi, în cele din urmă, încetară să se mai arate, iar în locul lor ţărani cu picioarele ostenite se strecurau după asfinţit pînă la poartă şi-şi aduceau solia pe furiş. Odată, un vasal fu trimis în grabă spre mănăstire, în toiul nopţii şi, dimineaţa, se auzi larmă de jale şi bocete în casa surorilor: şi după aceea, cobori deasupra casei o tăcere de moarte şi în jurul ei nu se mai văzu nici urmă de cavaleri sau doamne, cai sau armuri.

Cerul era posomorit şi întunecat, iar soarele apusese încruntat, colorând nori cenuşii cu ultimele urme ale mâniei lui şi acelaşi călugăr negru umbla încet, cu braţele încrucişate la depărtare nu mai mare decât o aruncătură de praştie de mănăstire. O pecingine năpădise copacii şi tufişurile; iar vântul, sfâşiind, în sfârşit, tăcerea nefirească ce domnise toată ziua, ofta din greu, ca şi cum ar fi vestit îndurerat pustiirile vijeliei ce se apropia. Liliacul unduia în zborul lui fantastic

prin aerul apăsător, iar părnântul era plin de târitoare, pe care instinctul le adusese la lumină, ca să se umfle şi să se îngraşe de ploaie.

Ochii călugărului nu mai erau aţintiţi spre pământ; priveau în depărtare şi privirile i se plimbau de pe un loc pe altul, ca şi cum întunericul şi pustiul priveliştii ar fi stârnit în pieptul lui un răspuns grabnic. Din nou se opri lângă casa surorilor şi din nou intră prin portiţă. Dar urechea nu-i mai fu întâmpinată de râsete, iar ochii nu mai întâlniră chipurile frumoase ale celor cinci surori. Totul era tăcut şi pustiu. Crengile copacilor se aplecau rupte, iar iarba crescuse înaltă şi sălbatică. De multe, multe zile, nu mai fusese călcată de paşi uşori.

Cu nepăsarea şi împrăştierea omului obişnuit cu schimbările, călugărul se strecură în casă şi intră într-o încăpere joasă şi întunecată. Patru dintre surori se aflau acolo. Veşmintele lor negre făceau ca feţele să le pară şi mai palide, iar timpul şi suferinţa le brăzdaseră obrajii. Mai erau încă trupeşe; dar bujorii şi strălucirea frumuseţii pieriseră.

Şi Alice, unde era? În ceruri.

Călugărul — până şi călugărul — se simţi năpădit de durere; căci trecuse multă vreme de când nu se mai întâlniseră surorile şi pe feţele lor palide se vedeau zbârcituri, pe care anii nu le mai puteau netezi. Se aşeză in tăcere şi le făcu semn să vorbească mai departe.

— Aici se află, surioarelor — spuse doamna cea mai vârstnică, cu glas tremurat. Nu m-am indurat să mă uit la ele de atunci şi acum îmi pare rău de slăbiciunea mea. Amintirea ei ne poate oare înspăimânta cu ceva? Să-ţi aduci aminte de zilele de mult apuse, mai poate încă îi o dureroasă plăcere.

Privi spre călugăr în timp ce vorbea şi, deschizând o cămăruţă, scoase de acolo cinci gherghefuri, a căror broderie era de mult terminată. Pasul ei mai era încă sigur, dar mâna îi tremura când îl arătă pe ultimul. Şi când simţămintele celorlalte surori izbucniră la vederea gherghefului, începură să curgă şi lacrimile ei până atunci stăpânite, şi ea spuse în hohote de plâns:

— Dumnezeu s-o binecuvânteze! Călugărul se ridică şi păşi către ele.

— A fost printre ultimele lucruri de care s-a atins înainte de a căzut bolnavă — spuse el în şoaptă.

— Da, a fost — spuse doamna cea vârstnică, plângând amar.

Călugărul se îndreptă spre cea de-a doua soră.

— Tânărul curtenitor care privea în ochii tăi şi îţi sorbea cuvintele, când te-a văzut bucuroasă că petreci astfel, doarme îngropat într-o câmpie, a cărei iarbă e roşie de sânge. Bucăţi ruginite de zale, pe vremuri sclipitoare, zac şi putrezesc pe pământ şi nu le poţi deosebi de zalele lui, aşa cum nu poţi deosebi între ele osemintele, care se prefac

în ţărână!

Doamna gemu şi-şi frânse mâinile.

— Amăgirea curţii — urmă el, întorcându-se spre celelalte două surori — v-au ademenit din casa voastră tihnită spre acele scene ale petrecerii şi strălucirii. Aceeaşi amăgire şi ambiţia fără astâmpăr a unor bărbaţi trufaşi şi năprasnici v-au trimis înapoi, fete văduvite, azvârlite in umilinţă. Vorbesc adevărat?

Hohotele de plâns ale celor două surori fură singurul răspuns.

— Nu foloseşte la mare lucru — spuse călugărul, privind cu înţeles — să vă risipiţi timpul cu nimicuri, care reînvie nălucile palide ale nădejdilor din anii tinereţii. Îngropaţi-le, îngrămădiţi căinţi şi ispăşiri peste căpătâiul lor, înăbuşiţi-le, şi lăsaţi mănăstirea să le fie mormântul!

Surorile îi cerură trei zile timp de gândire şi, în noaptea aceea, simţiră că vălul este într-adevăr giulgiul cel mai potrivit pentru bucuriile lor moarte. Dar dimineaţa veni iarăşi şi, deşi crengile pomilor din livadă atârnau şi se sălbăticeau, era totuşi aceeaşi livadă. Iarba era neîngrijită şi crescuse înaltă, dar era totuşi locul unde şezuseră de atâtea ori împreună, pe vremea când schimbarea şi durerea nu erau decât nişte cuvinte. Fiecare potecă, fiecare colţ fusese înveselit de Alice, iar în catedrală se afla o piatră netedă, sub care ea odihnea în pace.

Puteau ele, când îşi aminteau cum inima ei tânără se strânsese la gândul zidurilor mănăstirii, să se apropie de mormântul ei, în veşminte care ar fi îngheţat ţărâna dinăuntru? Puteau ele să îngenuncheze în rugăciuni şi, chiar dacă cerul le-ar fi dat, ascultare, să arunce umbra întunecată a tristeţii pe faţa unuia dintre îngeri? Nu.

Trimiseră în străinătăţi după artişti de mare faimă în vremea aceea şi, după ce biserica încuviinţă fapta lor pioasă, îi puseră să zugrăvească întocmai, pe cinci fâşii de sticlă viu colorată, broderiile lor. Acestea fură puse în locul unor geamuri până atunci neîmpodobite; şi când soarele strălucea, aşa cum îi plăcuse ei să-l vadă strălucind, modelele bine cunoscute apăreau în culorile lor şi aruncând un şuvoi de lumină scânteietoare pe pardoseală, cădeau calde pe numele de *Alice*.

Ore întregi, în fiecare zi, surorile măsurau încet cu paşii biserica sau îngenuncheau una lingă alta pe piatra netedă şi lată. După mulţi ani, doar trei mai puteau fi văzute in locul obişnuit, apoi numii două şi, multă vreme după aceea, o singură femeie singuratică îndoită de ani. În cele din urmă, nu mai veni nici ea şi pe piatră se citeau cinci nume simpla de botez.

Piatra s-a tocit şi a fost înlocuită cu altele, şi de atunci multe generaţii s-au născut şi s-au dus. Timpul a făcut culorile sa pălească, dar acelaşi şuvoi de lumină mai cade încă pe mormântul uitat, din

care n-a mai rămas nici urmă; şi, până în zilele noastre, străinului care intră în catedrala din York i se arată o fereastră veche numită a Celor cinci surori.

— E o poveste melancolică — spuse domnul cel vesel la faţă, golindu-şi paharul.

— Este o poveste din viaţă şi viaţa e făcută din astfel de dureri — răspunse celălalt politicos, dar cu glas grav şi trist.

— Există umbre pe orice tablou bun, dar sunt şi lumini, dacă ne propunem să le vedem — spuse domnul cel vesel la faţă. Cea mai tânără dintre surorile din povestea dumitale era totdeauna voioasă.

— Dar a murit curând — spuse celălalt cu blândeţe.

— Poate că, dac-ar fi fost mai puţin fericită, ar fi murit şi mai devreme — spuse primul vorbitor cu simţire. Crezi că surorile care o iubeau atât ar fi jelit mai puţin dacă viaţa ei ar fi fost mohorâtă şi tristă? Dacă există ceva care poate domoli durerea sfâşietoare pricinuită de o pierdere grea, după mine, e tocmai gândul că cei pe care-i plângem, fiind cu nevinovăţie fericiţi pe lumea asta şi iubind tot ce au *văzut* în jurul lor, s-au pregătit pentru o lume mai curată şi mai fericită. Soarele nu străluceşte pe pământul ăsta frumos ca să întâlnească priviri încruntate, puteţi fi sigur.

— Cred că aveţi dreptate — spuse cel ce istorisise povestea.

— Credeţi-mă! făcu celălalt — se poate îndoi cineva? Luaţi orice amintire dureroasă. Veţi vedea cu câtă plăcere se însoţeşte. Amintirea plăcerilor trecute poate deveni durere.

— Aşa şi devine — făcu celălalt.

— Da, aşa e. Să-ţi aminteşti de o fericire pe care n-o mai poţi reînnoi este o durere, dar o durere îndulcită. Amintirile noastre se amestecă, din nefericire, cu multe lucruri pe care le deplângem şi cu multe fapte de. Care ne căim amarnic; chiar şi în viaţa cea mai amestecată, cred cu tărie că există atâtea mici raze de soare, de care îţi poţi aminti, încât îmi închipui că niciun muritor (dacă nu cumva a renunţat la orice speranţă) n-ar goli cu bună ştire un păhăruţ din apele Letei, chiar dacă i-ar sta în putere s-o facă.

— S-ar putea să aveţi dreptate în credinţa dumneavoastră — spuse, după un scurt răstimp de gândire, domnul cu păr cărunt. Aş crede că aveţi.

— Păi atunci — răspunse celălalt — înseamnă că în viaţa asta binele precumpăneşte asupra răului, orice ne-ar spune filosofii fără chemare. Dacă supunem cercetării sentimentele noastre, vedem că în ele aflăm mângâiere şi vindecare şi amintirea, oricât ar fi de tristă, este cea mai frumoasă şi mai curată legătură între lumea asta şi una mai bună. Dar să lăsăm! Vă spun eu o poveste de alt fel.

După o scurtă tăcere, domnul cel vesel la faţă mai servi un rând de punci călătorilor şi, după ce privi pieziş spre doamna plicticoasă care

părea moartă de teamă ca domnul să nu spună cumva vreo poveste necuviincioasă, începu astfel:

BARONUL DIN GROGZWIG

Baronul von KoeTdewethout din Grogzwig din Germania era un baron tânăr, cum şi-ar fi dorit oricine să fie. Nu-i nevoie să spun că trăia într-un castel pentru că asta se-nţelege; şi nici nu trebuie să spun că trăia într-un vechi castel; căci, oare, care baron german a trăit vreodată într-un castel nou? În legătură cu această venerabilă clădire se spuneau multe lucruri ciudate, dintre care unul dintre cele mai uluitoare şi mai misterioase era că atunci când sufla vântul, îl auzeai vuind în coşuri şi urlând in copacii din pădurea învecinată; iar atunci când strălucea luna, ea îşi croia drum prin anumite firide din zid şi lumina în lege părţi întregi din sălile largi şi din galerii, în timp ce pe altele le lăsa în umbra întunecoasă. Pare-se că unul dintre strămoşii baronului, aflându-se în lipsă de bani, înfipsese odată un pumnal într-un domn, care bătuse într-o noapte în poarta castelului, pentru a întreba ce drum s-apuce şi se presupune că întâmplările minunate amintite mai sus au fost urmarea acestui fapt. Şi totuşi, nu-mi dau seama cum s-ar fi putut să fie aşa, deoarece strămoşul baronului, care era om de treabă, se căi amarnic după aceea că fusese atât de iute şi punând cu *anasina* mâna pe nişte piatră şi cherestea ce aparţinea unui baron mai slab, clădi o bisericuţă în semn de laudă, primind astfel descărcarea deplină din partea cerului.

Fiindcă veni vorba de strămoşii baronului, mi-am adus aminte cât de mândru era baronul de arborele lui genealogic. N-aş îndrăzni să spun că ştiu sigur câţi strămoşi avea baronul; dar ştiu că avea mult mai mulţi decât orice om din vremea aceea; şi aş fi dorit să-l văd trăind în zilele noastre ca să fi putut să aibă şi mai mulţi. Tare nedreptăţiţi au fost oamenii mari din veacurile trecute că au venit pe lume atât de curând, fiindcă unui om care s-a născut cu trei sau patru sute de ani în urmă nu-i poate cere nimeni să aibă in urma lui atâtea rubedenii câte are un om care se naşte acum. Cel din urmă om care-o trăi, oricine o fi el — cârpaci sau cine ştie ce nenorocit de rând, va avea, după câte ştiu, un arbore genealogic mai lung decât cel mai mare nobil astăzi în viaţă; şi trebuie să recunosc că nu e drept.

Ei, dar să ne întoarcem la baronul de Koeldewethout din Grogzwig! Era un bărbat arătos şi oacheş, cu păr negru şi mustăţi mari, care mergea călare la vânătoare în haine de postav verde, încălţat cu cizme roşcate şi cu un corn aruncat peste umeri, ca poştalionul unei diligente de cursă lungă. Când sufla din corn, douăzeci şi patru de alţi seniori, de rang inferior, îmbrăcaţi in postav verde, ceva mai grosolan şi cu cizme roşcate cu talpă mai groasă, răsăreau ca din pământ; şi tot alaiul pornea în galop, cu suliţe în mâini, alcătuind astfel un gard

aurit, ca să vâneze mistreţi sau poate să se lupte cu ursul, în care caz baronul omora mai întâi dihania şi apoi îşi ungea favoriţii cu grăsimea ei.

Era o viaţă foarte veselă pentru baronul din Grogzwig şi încă şi mai veselă pentru cei din suita lui, care beau vin de Rin în fiecare noapte până ce cădeau sub masă şi atunci coborau sticlele pe podea şi cereau lulelele. Nici nu s-au pomenit vreodată cheflii mai veseli, mai gălăgioşi, mai voioşi decât petrecăreaţă trupă din Grogzwig.

Dar plăcerile mesei, ca şi cele de sub masă, au nevoie de schimbare; mai cu seamă când aceiaşi douăzeci şi cinci de oameni se aşază zilnic la aceeaşi masă, ca să vorbească despre aceleaşi lucruri şi să istorisească aceleaşi poveşti. Baronul se plictisi şi dori distracţii. Începu să se certe cu seniorii lui şi, în fiecare zi, după prânz, încerca să dea cu picioarele în doi sau trei dintre ei. La început, schimbarea aceasta se arătă plăcută; dar după o săptămână sau aşa ceva, deveni plicticoasă, iar baronul se simţea descumpănit şi căuta cu deznădejde noi plăceri.

Într-o noapte, după o zi de vânătoare în care îl întrecuse pe Nimrod sau pe Gillingwater[3]

şi ucisese „alt urs minunat", pe care-l adusese în triumf acasă, baronul von Koeldewethout se aşeză îmbufnat în capul mesei, privind cu un aer nemulţumit spre tavanul afumat al sălii. Înghiţea pahare uriaşe de vin, dar cu cât înghiţea mai mult, cu atât se încrunta mai tare. Cei ce fuseseră cinstiţi cu onoarea primejdioasă de a sta la dreapta şi la stânga lui, îl imitau de minune la băutură si se încruntau unii la alţii.

— Vreau! strigă deodată baronul, izbind în masă cu mina dreaptă şi trăgându-se cu stânga de mustăţi. Să bem în cinstea stăpânei din Grogzvvig!

Cei douăzeci şi patru, îmbrăcaţi în postav verde, păliră, dar nu şi cele douăzeci şi patru de nasuri, care erau neschimbătoare.

— Am spus in sănătatea stapinei din Grogzvvig! repetă baronul, privind in jurul mesei.

— În sănătatea stăpânei din Grogzwig! strigară cei îmbrăcaţi in postav verde; şi douăzeci şi patru de halbe împărăteşti cu vin alb atât de vechi încât cele patruzeci şi opt de buze plescăiră, alunecară pe cele douăzeci şi patru de gâtlejuri, după care băutorii clipiră.

— E vorba de frumoasa fiică a baronului von Swillenhausen — spuse Koeldewethout, catadicsind să-i lămurească. O vom cere în căsătorie tatălui ei, mâine, înainte de apusul soarelui. Dacă cererea noastră va fi respinsă, îi vom tăia baronului nasul.

Un murmur răguşit se stârni printre cei de faţă: fiecare îşi atingea mai întâi minerul săbiei, apoi vârful nasului, dând să se înţeleagă ceva înfricoşător.

Ce lucru plăcut e supunerea de fiică! Dacă fata baronului von Swillenhausen ar fi arătat că inima ei e dăruită altcuiva sau ar fi căzut la picioarele tatălui şi le-ar fi muiat cu lacrimile ei sărate, sau ar fi leşinat doar, sau ar fi adresat bătrânului cuvinte fierbinţi, puteai pune rămăşag o sută contra unu că tot castelul va fi scos pe fereastră sau, mai bine zis, baronul va fi scos pe fereastră, iar castelul dărâmat. Dar domnişoara nu-şi pierdu cumpătul, când un sol aduse a doua zi, dis-de-dimineaţa, cererea lui von Koeldewethout, ci se retrase modesta in cămăruţa ei, de le fereastra căreia urmări sosirea pretendentului şi a suitei sale. De îndată ce primi asigurarea că viitorul ei soţ era călăreţul mustăcios, se grăbi să se ducă la tatăl ei şi să se arate gata de jertfă pentru ca să-i asigure lui pacea. Venerabilul bătrân îşi luă copila în braţe şi vărsă o lacrimă de bucurie.

În ziua aceea avură loc mari serbări la castel. Cei douăzeci şi patru înveşmântaţi în postav verde ai lui von Koeldewethout schimbară legăminte de veşnică prietenie cu cei doisprezece în postav verde ai lui von Swillenhausen şi făgăduiră batrânului baron că vor bea vinul lui „până când totul va fi vânăt” — vrând pesemne să spună până când toată faţa lor va căpăti aceeaşi culoare ca şi nasul. Fiecare bătu pe fiecare pe umăr când sună ceasul plecării; iar baronul von Koeldewethout şi alaiul lui călăriră veseli spre casă.

Timp de şase săptămâni încheiate urşii şi mistreţii avură parte de vacanţă. Casele de Koeldewethout şi Swillenhausen se uniră; suliţele rugineau şi cornul baronului răguşi, fiindcă nimeni nu mai sufla în el.

Au fost zile măreţe pentru cei douăzeci şi patru; dar vai! frumoasele zile de glorie se apropiau de sfârşit, ba chiar o luaseră la sănătoasa.

— Dragul meu — spuse baroneasa.

— Iubito — spuse baronul.

— Oamenii ăştia grosolani şi gălăgioşi…

— Care, doamnă? spuse baronul, tresărind.

Baroneasa arătă de la fereastra unde se aflau, spre curtea de jos, pe cei în postav verde care se înfruptau nepăsători dintr-un aperitiv copios, în şa, înainte de a porni după un mistreţ sau doi.

— E suita mea de vânătoare, doamnă — spuse baronul.

— Desfiinţează-i, iubitule — murmură baroneasa.

— Să-i desfiinţez?! strigă uluit baronul.

— Ca să-mi faci mie plăcere, iubitule — răspunse baroneasa.

— Ca să-i fac dracului plăcere, doamnă — răspunse baronul.

La care cuvinte, baroneasa scoase un ţipăt şi căzu leşinată la picioarele baronului.

Ce era să facă baronul? O striga pe slujnica doamnei şi urlă după doctor; şi pe urmă, repezindu-se în curte, dădu câte un picior celor doi in postav verde, care erau cei mai obişnuiţi cu acest tratament şi blestemându-i pe toţi ceilalţi, îi pofti să se ducă la… dar n-are

importanţă unde. Nu ştiu cum se spune in limba germană, fiindcă altfel aş spune în mod delicat, pe nemţeşte.

Nu e treaba mea să spun prin ce mijloace şi în ce măsură se pricep unele neveste să-şi supună bărbaţii, aşa cum e ştiut că se întâmplă, deşi s-ar putea să am părerile mele în această privinţă şi să cred că niciun membru al parlamentului n-ar trebui să se însoare, deoarece trei membri căsătoriţi din patru trebuie să voteze după cum le dictează conştiinţa nevestelor (daca există aşa ceva) şi nu după a lor. Tot ce vreau să spun acum este că baroneasa de Koeldewethout a câştigat, într-un fel sau altul, mare putere asupra baronului de Koeldewethout şi că, încetul cu încetul, şi pas cu pas, zi cu zi şi an după an, baronul era înfrânt în toate gâlcevile sau, în chip viclean, dezvăţat de vechi tabieturi şi că, ajungând un grăsan de treabă de vreo patruzeci şi opt de ani, nu mai avea parte nici de chefuri, nici de petreceri, nici de alai de vânătoare şi nici de vânătoare — pe scurt, de nimic din tot ce-i plăcuse şi avusese înainte; şi că, deşi era fioros ca leul şi puternic ca bronzul, era, fără îndoială, asuprit şi pus la locul lui de propria sa doamnă, în propriul său castel din Grogzwig.

Şi aci nu se opresc toate nenorocirile baronului. Cam la vreun an după nuntă, a venit pe lume un mic baron voinic, în cinstea căruia s-au aruncat focuri de artificii şi s-au băut multe măsuri de vin, dar în anul următor apăru o baroneasă şi, în celălalt an, alt mic baron şi tot aşa, în fiecare an, când an baron, când o baroneasă (şi într-un an şi unul şi altul), pină când baronul se trezi tatăl unei familii de doisprezece copii. La fiecare din aceste evenimente, venerabila baroneasă de Swillenhausen se arăta îngrijorată şi neliniştită cu privire la bunăstarea copilei ei, baroneasa von Koeldewethout; şi, deşi nu s-a văzut că buna doamnă făcea vreun lucru anume care să grăbească însănătoşirea copilei ei, totuşi ea îşi făcea o datorie din a fi cât se poate de nervoasă în castelul Grogzwig şi din a-şi împărţi timpul între observaţii morale despre felul cum îşi gospodărea baronul casa şi văicăreli în legătură cu soarta crudă a nefericitei ei copile. Şi dacă baronii! de Grogzwig, cam jignit şi scos din fire de toate astea, îşi lua inima în dinţi şi se încumeta să dea a înţelege că nevasta lui nu o ducea mai rău cel puţin decât nevestele altor baroni, baroneasa de Swllenhausen ruga pe toţi cei de faţă să bage de seamă că, în afară de ea, nimeni n-are îndurare pentru suferinţele fiicei sale; la care rudele şi prietenii spuneau că, fără îndoială, ea plângea mult mai mult decât ginerele ei, şi că dacă exista pe lumea asta o brută cu inimă de piatră, aceea este baronul de Grogzvvig.

Bietul baron răbda cât putea şi când nu mai putea să rabde, îi pierea pofta de mâncare şi veselia şi omul se aşeza cătrănit şi nefericit. Dar îl aşteptau necazuri mult mai mari şi, pe măsură ce veneau, mohoreala şi tristeţea lui sporeau. Vremurile se schimbară. Făcu datorii. Lăzile

din Grogzwig se goleau, măcar că familia Swillenhausen le credea fără tund; şi tocmai când baroneasa era gata să mai adauge o a treisprezecea ramură arborelui genealogic, von Koeldewethout descoperi că nu mai are cum să umple lăzile.

— Nu ştiu ce-i de făcut — spuse baronul. Cred că o să mă omor.

Era o idee strălucită. Baronul luă un vechi cuţit de vânătoare dintr-un dulap alăturat şi după ce-l ascuţi, frecându-l de cizmă, făcu ceea ce băieţii numesc o încercare la beregată.

— Hm! făcu baronul, oprindu-se brusc. Poate că nu-i destul de ascuţit.

Baronul ascuţi mai departe şi făcu o nouă încercare, dar mâna îi fu oprită de un ţipăt puternic ieşit din mijlocul micilor baroni şi baronese, care aveau o cameră sus, într-un turn prevăzut cu gratii de fier la ferestre, ca să-i împiedice de a se rostogoli în şanţul care înconjura castelul.

— Dac-aş fi fost burlac — oftă baronul — aş fi putut s-o fac de cincizeci de ori până acum, fără să fiu întrerupt. Ei! ia pune o sticlă de vin şi luleaua cea mai mare în odăiţa boltită de sub sală!

Unul dintre slujitori îndeplini porunca baronului cu multă bunăvoinţă, cam în răstimpul unei jumătăţi de oră, şi von Koeldewethout luând cunoştinţă de acest fapt, păşi spre odaia boltită ai cărei pereţi fiind făcuţi din lemn întunecat şi lustruit, sclipeau în lumina buturugilor aprinse, ce se aflau îngrămădite în vatră. Sticla şi luleaua erau pregătite si în totul locul arăta foarte primitor.

— Lasă lampa — spuse baronul.

— Altceva mai doriţi, stăpâne? întrebă slujitorul.

— Pleacă din odaie! răspunse baronul. Slujitorul ascultă şi baronul încuie uşa.

— Voi fuma o ultimă lulea — spuse baronul — şi după aceea s-a zis cu mine. Şi punând cuţitul pe masă până când va avea nevoie de el, şi turnându-şi o măsură bună de vin, stăpânul din Grogzwig se lăsă pe spătarul scaunului şi-şi întinse picioarele în faţa focului, pufăind din lulea.

Se gândi la o mulţime de lucruri — la necazurile de acum, la zilele trecute ale burlăciei iui şi la cei în postav verde, de mult risipiţi în lungul şi în latul ţării, nimeni nu ştia încotro; în afară de doi cărora, din nenorocire, li se tăiase capul şi patru care muriseră de atâta băutură. Gândurile îi fugeau spre urşi şi mistreţi când, sorbindu-şi paharul până la fund, ridică ochii şi văzu, pentru întâia oară şi cu neţărmurită mirare, că nu e singur.

Nu, nu era; căci de cealaltă parte a tocului stătea, cu braţele încrucişate, o arătare zbârcită şi hidoasă, cu ochii înfundaţi şi roşii, cu o faţă nespus de lungă, ca de mort, umbrită de un păr lăţos negru si aspru. Purta un fel de tunică albastră spălăcită, care, băgă de seamă

baronul, când se uită mai atent, era prinsă sau împodobită în faţă cu minere de sicriu. Picioarele, de asemenea îi erau încălţate cu tăbliţe de sicriu ca într-o armură; şi pe umărul stâng purta o pelerină scurtă şi întunecată, ce părea croită din resturile unei mantii. Arătarea nu părea să-l ia in seamă pe baron, ci privea ţintă la foc.

— Ei! făcu baronul, izbind cu piciorul ca să atragă atenţia.

— Ei! făcu drept răspuns străinul, mutându-şi privirile spre baron, dar nu şi faţa sau trupul. Ce vrei?

— Ce vreau? făcu baronul, de loc speriat de glasul găunos şi de ochii fără strălucire. *Eu* trebuie să pun întrebarea asta. Cum ai ajuns aici?

— Prin uşă — răspunse arătarea.

— Ce eşti? întrebă baronul.

— Bărbat — răspunse arătarea.

— Nu cred — spuse baronul.

— N-ai decât — spuse arătarea.

— Nici n-am de gând — răspunse baronul.

Arătarea se uită câtva timp la baronul din Grogzwig, apoi spuse familiar:

— Nu-i chip să te păcălesc. Nu sunt bărbat!

— Atunci ce eşti? întrebă baronul.

— Nălucă — răspunse arătarea.

— Nu s-ar spune — răspunse batjocoritor baronul.

— Sunt năluca Deznădejdii şi a Sinuciderii — spuse arătarea. Acum mă cunoşti.

Cu aceste cuvinte, arătarea se întoarse spre baron, ca şi cum s-ar fi pregătit să stea de vorbă şi, lucrul cel mai demn de reţinut, îşi azvârli pelerina într-o parte, scoţând la iveală un drug, care-i trecea prin trup. Pe acesta îl smulse brusc şi-l puse pe masă cu atâta linişte, de parc-ar fi avut de-a face cu un baston de plimbare.

— Şi acum — spuse arătarea privind spre cuţitul de vânătoare — eşti gata pentru mine?

— Încă nu — răspunse baronul; trebuie să-mi termin mai întâi luleaua.

— Dă-i drumul! spuse arătarea.

— Pari grăbit — spuse baronul.

— Da, sigur că sunt — răspunse arătarea; se fac afaceri strălucite în ramura mea, în Anglia şi în Franţa, tocmai acum şi sunt foarte prins.

— Bei? întrebă baronul, atingând sticla cu vatra lulelei.

— De nouă ori din zece şi atunci zdravăn — răspunse uscat arătarea.

— Niciodată cu cumpătare? întrebă baronul.

— Niciodată — răspunse arătarea cu un fior. Lipsa de cumpătare naşte veselia.

Baronul mai aruncă o privire spre noul său prieten, pe care-l socotea un client deosebit de ciudat şi, în cele din urmă, îl întrebă dacă ia parte activă la mici acţiuni de felul celei la care se gândea el.

— Nu — răspunse într-o doară arătarea; dar sunt totdeauna de faţă.

— Ca să vezi mai bine, îmi închipui? spuse baronul.

— Chiar aşa — răspunse arătarea, jucându-se cu drugul şi cercetându-i măciulia. Grăbeşte-te cât poţi, dacă nu ţi-e cu supărare, fiindcă văd un tânăr nenorocit de atâţia bani şi de plictiseală, — care are chiar acum nevoie de mine.

— Vrea să se omoare fiindcă are prea mulţi bani! exclamă baronul foarte înveselit. Ha-ha! E bună! (Era pentru prima oară, după multe zile, că baronul râdea.)

— I-ascultă — făcu arătarea, părând îngrozită; să nu mai faci din astea.

— De ce nu? întrebă baronul.

— Fiindcă îmi dă dureri de sus până jos — răspunse năluca. Oftează cât ai poftă; asta îmi face bine.

Baronul oftă mecanic când auzi cuvântul; arătarea se lumină din nou şi-i întinse cuţitul de vânătoare cu cea mai cuceritoare politeţe.

— Ideea nu e rea, totuşi — făcu baronul, pipăind ascuţişul armei; să se omoare omul fiindcă are prea mulţi bani!

— Aiurea! spuse cu vioiciune arătarea; nu-i mai bună decât când omul se omoară fiindcă n-are bani sau are prea puţini.

Dacă năluca s-a trădat fără voia ei spunând aceste cuvinte, sau dacă îl socotea pe baron atât de hotărât, încât n-avea importanţă ce-i spunea ea, n-am de unde să ştiu. Ştiu numai că baronul îşi opri mâna brusc, deschise ochii mari şi privi de parcă o lumină nouă ar fi pogorât pentru prima dată asupra lui.

— Păi sigur — spuse von Ko'eldewethout — nimic nu e atât de rău încât să nu poată fi îndreptat.

— În afara lăzilor goale — strigă năluca.

— Bine, dar şi pe ele poţi să le umpli iarăşi, într-o bună zi — spuse baronul.

— Nevestele cicălitoare — rânji arătarea.

— Asta-i! Le poţi linişti — spuse baronul.

— Treisprezece copii — ţipă spiritul.

— N-or s-o apuce cu toţii greşit, cu siguranţă — spuse baronul.

Era limpede că năluca devenea cruntă văzând la ce păreri se oprise baronul dintr-o dată; totuşi încerca să-l ia in râs, şi spuse că îi va fi foarte îndatorată dacă o va înştiinţa când a terminat cu gluma.

— Dar nu glumesc; niciodată n-am fost mai de: parte de glumă ca acum — explică baronul.

— Foarte bine, mă bucur că aud asta — spuse năluca, privind fioros — fiindcă, fără figuri de stil, gluma e moartea mea. Hai! Părăseşte

odată lumea asta îngrozitoare!

— Ştiu şi eu — spuse baronul, jucându-se cu cuţitul — fireşte, e îngrozitoare, dar nu cred că a dumitale e mai bună, fiindcă nu-mi pari deosebit de liniştitoare. Asta-mi dă de gândit, căci ce siguranţă am eu c-o să-mi meargă mai bine daca părăsesc lumea asta! strigă el, ridicându-se în picioare. La asta nu m-am gândit niciodată.

— Grăbeşte-te! striga arătarea, scrâşnind din dinţi.

— Piei de aici! spuse baronul. N-o să mă mai gândesc la nenorociri, mă voi osteni să văd partea bună a lucrurilor şi voi încerca din nou să petrec în aer liber cu urşii; şi dacă nici aşa nu merge, o să vorbesc deschis cu baroneasa, iar la von Swillenhauseni le tai eu apa de la moară! Şi spunând aşa, baronul căzu pe scaun şi râse atât de zgomotos şi cu atâta siguranţă de sine, încât odaia răsună.

Arătarea se dădu cu un pas sau doi înapoi, privindu-l între timp pe baron cu o căutătură nespus de înspăimântată, iar după ce el încetă, îşi luă drugul, şi-l înfipse cu putere în trup, scoase un urlet înfricoşător şi pieri.

Von Koeldewethout n-a mai dat ochii cu ea. Hotărât fiind să ia măsuri, îi puse curând pe baroneasă şi pe von Swillenhauseni la locul lor şi muri mulţi ani mai târziu; nu ca om bogat, după câte ştiu, dar cu siguranţă fericit şi a lăsat în urmă o familie numeroasă, ai cărei membri fuseseră educaţi sub privegherea lui în ceea ce priveşte vânătoarea de urşi şi mistreţi. Şi sfatul meu către toţi oamenii este ca, dacă vreodată se simt abătuţi sau melancolici din pricini asemănătoare (aşa cum se întâmplă cu mulţi), să privească chestiunea din ambele laturi şi la cea mai bună să se uite cu o lupă; şi dacă totuşi se mai simt ispitiţi să se retragă fara autorizaţie, sa fumeze mai întii o lulea mare, să bea o sticlă plină şi să se folosească de pilda vrednică de laudă a baronului din Grogzwig.

— Diligenta cea nouă e gata, doamnelor şi domnilor, dacă nu vă e cu supărare — spuse noul vizitiu, bagând capul pe uşă.

Această ştire îi sili pe călători să termine în graba punciul şi nu le îngădui să discute ultima poveste. Îl văzură pe domnul Squeers trăgându-l la o parte pe domnul cel cărunt şi punându-i o întrebare, pare-se cu mult interes; era în legătură cu cele cinci surori din York şi anume domnul Squeers cerea să fie informat cât luau mănăstirile din York pe an în vremea aceea de la pensionarii lor.

Călătoria reîncepu. Spre dimineaţă Nicholas adormi şi, când se trezi, descoperi, spre marea lui părere de rău, că în timp ce el moţăise, atât baronul din Grogzvvig, cât şi domnul cel cărunt coborâseră şi duşi erau. Ziua se târa anevoios. Pe la ceasurile şase ale serii, el, domnul Squeers şi băieţii împreună cu bagajele lor reunite, fură depuşi cu toţii la Noul Han George din Greta Bridge.

CAPITOLUL VII

Domnul şi doamna Squeers în casa lor

După ce domnul Squeers coborî cu bine din diligentă, îi lăsă pe Nicholas şi pe copii cu bagajele în drum, ca să se distreze uitându-se cum se schimbă caii, iar el se repezi în cârciumă pentru dezmorţirea picioarelor în bar. După câteva minute, se întoarse cu picioarele bine dezmorţite, judecind după culoarea nasului şi un uşor sughiţ; şi tot atunci ieşiră din curte un docar ruginit şi o căruţă minate de doi lucrători.

— Pune băieţii şi bagajele în căruţă spuse Squeers frecându-şi mâinile; tânărul ăsta şi cu mine vom lua docarul. Suie-te, Nickleby!

Nicholas se supuse. Şi după ce, cu oarecare greutate, domnul Squeers îl convinse şi pe ponei să se supună, porniră, lăsind căruţa încărcată cu nenorociţii de copii să vină în urmă, după cum i-o fi placul.

— Ţi-e frig, Nickleby? întrebă Squeers, după ce călătoriseră câtăva vreme în tăcere.

— Cam frig, domnule.

— Pe mine nu mă supără — spuse Squeers; e lung drumul pe vremea asta.

— Mai e mult până la Dotheboys Hall? întrebă Nicholas.

— Vreo trei mile de drum — răspunse Squeers. Dar aici nu trebuie să spui Hall[4]

.

— Nicholas tuşi, ca şi cum ar fi dorit să ştie de ce.

— Adevărul e că nu prea e conac — făcu uscat Squeers.

— Aşa! făcu Nicholas, foarte mirat de această ştire.

— Nu — spuse Squeers. Acolo, la Londra, îi zicem aşa fiindcă sună mai bine, dar pe aici nu e cunoscut cu numele ăsta. Omul are dreptul să-şi numească locuinţa şi insulă, dacă-i place. Nu există nicio lege care să-l oprească, ce crezi?

— Cred că nu există — răspunse Nicholas.

La capătul acestui mic dialog Squeers îşi privi cu viclenie tovarăşul de drum şi văzând că acesta căzuse pe gânduri şi n-avea niciun chef să mai rostească şi alte observaţii, se mulţumi să dea bici căluşului, până când ajunseră la capătul călătoriei.

— Sări jos! spuse Squeers. Şi tu, de acolo, vino şi deshamă! Iute!

În timp ce învăţătorul scotea aceste strigăte nerăbdătoare şi altele de acelaşi fel, Nicholas avu timp să observe că şcoala era o casă lungă, rece, cu un etaj, cu câteva clădiri risipite în spate, iar alături, o magazie şi un grajd.

După ce se scurse un minut sau două, se auzi un zgomot de parc-ar fi descuiat cineva poarta ce dădea spre curte şi pe poartă ieşi îndată un băiat lung şi slab, cu o lanternă în mină.

— Tu eşti, Smike? strigă Squeers.

— Da, domnule — răspunse băiatul.

— De ce dracu' n-ai venit mai repede?

— Nu vă supăraţi, m-a prins somnul lângă foc — răspunse umil Smike.

— Foc? Care foc? Unde e foc? întrebă învăţătorul cu asprime.

— Numai în bucătărie, domnule — răspunse băiatul. Doamna mi-a spus că dacă tot nu mă culc, pot să stau acolo şi să mă încălzesc.

— Doamna ta e o neghioabă — spuse Squeers. Pun rămăşag că dacai fi stat în frig, ai fi fost mai treaz, al naibei să fii!

Între timp, domnul Squeers coborâse; şi după ce porunci băiatului să vadă de ponei şi să aibă grijă să nu mai capete nutreţ în seara aceea, îi spuse lui Nicholas să aştepte puţin la uşa de intrare, până ce ocoleşte el ca să-i dea drumul înăuntru.

O mulţime de bănuieli neplăcute, care se îngrămădiseră în mintea lui Nicholas în timpul călătoriei, năvăliră din nou cu putere îndoită, acum că rămăsese singur. Depărtarea mare de casă şi neputinţa de a ajunge înapoi altfel decât pe jos, dacă s-ar simţi vreodată îmboldit să se întoarcă, îi apărură în culori negre; şi ridicând ochii spre casa aceea sinistră, cu ferestre întunecate şi spre drumul neîngrijit de ţară, acoperit cu zăpadă, simţi o descurajare, ce nu se abătuse încă niciodată asupra lui.

— Ei! striga Squeers, scoţând capul pe uşa de intrare. Unde eşti, Nickleby?

— Aici, domnule — răspunse Nicholas.

— Atunci intră — spuse Squeers. Suflă vântul pe uşa asta, să te dărâme, nu alta.

Nicholas oftă şi intră în grabă. După ce puse zăvorul la uşă ca s-o ţină închisă, domnul Squeers îl îndreptă spre un salonaş mobilat calic cu câteva scaune, o hartă galbenă atârnată de perete şi vreo două mese; pe una din ele se vedeau nişte pregătiri în vederea cinei; în timp ce pe cealaltă se vedeau, rânduite într-o dezordine pitorească, călăuza dascălului, o gramatică de Murray, vreo jumătate de duzină de cartonaşe cu condiţiile de primire în şcoală şi o scrisoare jumulită, adresată domniei sale domnului Wackford Squeers.

Nici câteva minute nu zăboviră în această încăpere, când o făptură femeiască sări în odaie şi, apucându-l pe domnul Squeers de beregată, îi dădu două sărutări zgomotoase, una după alta, aşa cum ciocăneşte *poştaşul* la uşă. Doamna, voinică şi ciolănoasă, era cu vreo jumătate de cap mai înaltă decât domnul Squeers şi purta o jachetă de noapte făcută din barchet. În cap avea moaţe de hârtie şi pe deasupra o bonetă murdară, prinsă cu o batistă galbenă de bumbac înnodată sub bărbie.

— Ce mai face micul meu Squeers? spuse doamna cu glas şăgalnic şi

răguşit.

— Foarte bine, iubito — răspunse Squeers. Ce fac vacile?

— Perfect, toate — răspunse doamna.

— Şi porcii? întrebă Squeers.

— Tot atât de bine ca atunci când ai plecat.

— Bine, slavă Domnului — spuse Squeers, scoţându-şi mantaua. Băieţii sunt toţi cum i-am lăsat, aşa-i?

— Da, sunt destul de bine — răspunse tăios doamna Squeers. Pitcher cel mic a avut temperatură.

— Nu mai spune! strigă Squeers. Naiba să-l ia pe băiat, că mereu face din astea.

— N-am mai pomenit aşa băiat — spuse doamna Squeers — tot ce face e molipsitor! Eu zic că asta-i încăpăţânare curată şi nimic n-o să-mi schimbe părerea. I-aş scoate eu gărgăunii cu bătaia. Ţi-am mai spus-o acum şase luni.

— Mi-ai spus-o, iubito — răspunse Squeers. Vedem noi ce-i de făcut.

În timpul acestor dovezi de dragoste, Nicholas rămăsese destul de stângaci în mijlocul încăperii; neştiind prea bine dacă este cazul să se retragă pe săliţă sau să rămână unde se află. Fu scos din încurcătură de domnul Squeers.

— Ăsta-i tânărul, draga mea — spuse domnia sa.

— O, — făcu doamna Squeers, dând din cap către Nicholas şi măsurându-l rece din cap până-n picioare.

— O să ia masa cu noi astă-seară — spuse Squeers — şi mâine dimineaţă va trece la băieţi. Poţi să-l culci aci astă-noapte, nu-i aşa?

— O să ne descurcăm noi într-un fel — răspunse doamna. Ţi-e totuna cum dormi, nu-i aşa, domnule?

— Da, sigur — răspunse Nicholas. Nu sunt năzuros.

— Ăsta-i mare noroc — spuse doamna Squeers. Şi, fiindcă umorul doamnei consta mai ales în replicile pe care le dădea, domnul Squeers râse cu poftă şi păru să aştepte acelaşi lucru şi din partea lui Nicholas.

După ce domnul şi doamna mai vorbiră despre succesul călătoriei domnului Squeers, despre oamenii care plătiseră şi cei care trăseseră chiulul, o slujnică tânără aduse o plăcintă de Yorkshire şi nişte carne rece şi, după ce acestea fură puse pe masă, apăru şi băiatul Smike cu o cană cu bere.

Domnul Squeers îşi golea buzunarele mantalei de scrisori pentru băieţi şi alte documente, pe care le adusese pentru aceştia din oraş. Băiatul privi, cu o expresie neliniştită şi sfioasă spre hârtii, ca şi cum l-ar fi însufleţit o speranţa bolnăvicioasă că una dintre ele ar avea vreo legătură cu el. Privirea era foarte dureroasă şi-l pătrunse pe Nicholas până în inimă, căci îi vorbea despre o istorie lungă şi foarte tristă.

Asta îl şi îndemnă pe Nicholas să-l măsoare cu mai multă băgare de seamă pe băiat şi, făcând aceasta, constată cu uimire ce bălţat era

îmbrăcat. Deşi nu putea să aibă mai mult de optsprezece sau nouăsprezece ani şi era înalt pentru vârsta lui, purta un costum peticit, dintre cele cu care se îmbracă băieţii foarte mici şi care, deşi caraghios de scurt la mâneci şi pantaloni, era totuşi destul de larg pentru firava lui făptură. Pentru ca partea de jos a picioarelor să fie în deplină armonie cu aceasta îmbrăcăminte ciudată, băiatul purta o pereche de ghete foarte mari, făcute să fie cizme, pe care le-o fi purtat pe vremuri cine ştie ce fermier voinic, dar care acum erau prea rupte şi cârpăcite chiar şi pentru un cerşetor. Dumnezeu ştie de cită vreme stătea băiatul prin locurile astea, dar încă mai purta aceeaşi rufărie cu care venise; căci, în jurul gâtului se vedea un jabou zdrenţuit de copil, ascuns numai pe jumătate de o grosolană eşarfă bărbătească. Era şchiop; şi prefăcându-se ocupat cu punerea mesei, se uita cu o privire atât de pătrunzătoare şi totuşi atât de descurajată şi deznădăjduită la scrisori, încât lui Nicholas îi era aproape cu neputinţa să-l privească.

— Ce tot faci acolo, Smike? strigă doamna Squeers. Nu poţi să laşi lucrurile în pace?

— Ia te uită! făcu Squeers, ridicând privirile. Tu erai ăla?

— Da, domnule — răspunse tânărul, lipindu-şi mâinile una de alta, ca şi cum ar fi vrut să stăpânească mişcarea nervoasă a degetelor. E ceva…

— Ei! făcu Squeers.

— Aţi… nimeni n-a… nimic n-aţi auzit… — despre mine?

— Am auzit pe dracu'! răspunse Squeers morocănos.

Băiatul îşi retrase privirile şi ducându-şi mâna la faţă, se îndreptă spre uşă.

— Niciun cuvânt n-am auzit — reluă Squeers — şi nici n-o s-aud vreodată. Aşa-i că sade frumos, să te lase aici, atâţia ani, fără să mai plătească un chior după primii şase… fără să ne dea de ştire, fără un semn ca să ştim şi noi al cui eşti? Frumoasă treabă să hrănesc un lungan ca tine, fără nădejde să scot măcar un penny, aşa-i?

Băiatul îşi duse mâna la cap, ca şi cum s-ar fi ostenit să-şi amintească de ceva şi, pe urmă, privind rătăcit spre cel ce-i vorbea, schiţă un zâmbet şi plecă şchiopătând.

— Să-ţi spun ceva, Squeers — spuse nevastă-sa după ce uşa se închise. Cred că băiatul ăsta se prosteşte.

— Nădăjduiesc că nu — spuse învăţătorul — fiindcă se pricepe să trebăluiască pe afară şi, oricum, îşi scoate mâncarea şi băutura. Cred că pentru ce are de făcut la noi, o să-i rămână minte destulă. Dar lasă; hai să mâncăm. Mi-e foame, sunt obosit şi vreau să mă culc.

Această aluzie aduse un muşchi întreg în farfuria domnului Squeers, care îl onoră pe loc şi din plin. Nicholas îşi trase şi el scaunul, dar pofta de mâncare îi trecuse.

— Cum e muşchiul, Squeers? întrebă doamna Squeers.

— Fraged ca de miel — răspunse Squeers. Gustă şi tu.

— Nicio îmbucătură nu pot să mănânc — răspunse nevastă-sa. Tinărul ce mănâncă, dragul meu?

— Orice doreşte din ceea ce se vede — răspunse Squeers, într-un elan neobişnuit de mărinimie.

— Ce părere ai, domnule Nickleby? întrebă doamna Squeers.

— Aş lua o bucăţică de plăcintă, dacă nu vă supăraţi — răspunse Nicholas. Foarte puţin, fiindcă nu mi-e foame.

— E păcat să tăiem plăcinta, dacă nu ţi-e foame, nu-i aşa? spuse doamna Squeers. Nu vrei să încerci o bucăţică de carne rece?

— Orice doriţi — răspunse distrat Nicholas — mi-e totuna.

Doamna Squeers se arătă nespus de binevoitoare când primi acest răspuns; şi făcându-i semn lui Squeers, ca şi cum ar fi vrut să-i spună cât e de bucuroasă că tânărul îşi cunoaşte lungul nasului, îl servi cu mâinile ei pe Nicholas cu o felie subţire de carne.

— Bere, Squeers? întrebă doamna, clipind şi încruntându-se ca să-i dea a înţelege că întrebarea era de fapt dacă Nicholas trebuie să capete bere, nu dacă el (Squeers) doreşte să bea.

— Desigur — spuse Squeers, răspunzând telegrafic în acelaşi fel. Un pahar.

Aşa încât Nicholas primi un pahar şi, cufundat în gândurile lui, îl bău în nevinovata neştire despre ceea ce se petrecuse înainte.

— Deosebit de fraged e muşchiul ăsta — spuse Squeers, punând jos cuţitul şi furculiţa, după ce se trudise câtăva vreme în tăcere.

— E carne clasa întâi — îl lămuri doamna. Am cumpărat chiar eu o bucată mare anume pentru…

— Pentru ce? exclamă Squeers, grăbit. Nu pentru…

— Nu, nu pentru ei — întregi doamna Squeers; anume pentru tine, când ăi veni acasă. Doamne fereşte! Doar nu m-oi fi crezut în stare de una ca asta!

— Pe legea mea, dragă, nu ştiam ce vrei să zici — spuse Squeers care pălise.

— Nu trebuie să te nelinişteşti — spuse nevastă-sa, râzând cu poftă. Aşa o toanta să mă crezi! Prea de tot!

Această parte a convorbirii era destul de greu de înţeles; dar umbla zvonul prin vecini cum că domnul Squeers, fiind din prea multă bunătate împotriva cruzimii faţă de animale, cumpăra adesea pentru consumul copiilor leşuri de cornute, care muriseră de moarte naturală; şi poate că se speriase la gândul că „fără să vrea, înghiţise vreo specialitate pregătită pentru tinerii domnişori.

După ce cina se sfârşi şi totul fu strâns de o slujnicuţă cu ochi flămânzi, doamna Squeers se retrase ca să încuie totul şi de asemenea să ia în primire hainele celor cinci băieţi, care tocmai sosiseră şi care, de atâta stat în frig, făcuseră jumătate din drumul chinuitor ce duce pe

lumea cealaltă. Fură ospătaţi cu o cină uşoară făcută din ciorbă lunga si înghesuiţi unul lângă, altul, într-un pat mic, ca să se încâlcească şi să viseze o masă îmbelşugata şi o băutura calda, dacă într-acolo îi îndrepta fantezia; şi s-ar putea să îi visat chiar asta.

Domnul Squeers se mai servi cu un păhăruţ de brandy tare, amestecat cu apă, după principiul generos juma'—juma', pentru ca zahărul să se poată dizolva; iar drăgălaşa lui ajutoare îi dădu lui Nicholas umbra unui păhăruţ plin cu acelaşi amestec. Acestea fiind îndeplinite, domnul şi doamna Squeers se apropiară de foc şi, cu picioarele pe grătar, începură să vorbească tainic şi în şoaptă; în timp ce Nicholas, deschizând călăuza dascălului, citi note interesante în legătură cu felurite chestiuni, ba chiar şi cifre pe deasupra, înţelegând cam tot atât cât ar fi înţeles dacă ar fi căzut într-un somn magnetic.

În cele din urmă, domnul Squeers căscă fioros şi exprimă părerea că e timpul de culcare, semnal la care doamna Squeers şi fata traseră înăuntru o saltea mică de paie şi vreo două pături, şi făcură din ele un culcuş pentru Nicholas.

— Mâine te culcăm într-un dormitor adevărat, Nickleby — spuse Squeers. Ia să vedem! Cine doarme în patul lui Brooks, dragă?

— În patul lui Brooks? spuse doamna Squeers, căzând pe gânduri. E Jennings, Bolder cel mic, Graymarsh şi cum îl cheamă?

— Aşa, vasăzică — spuse Squeers. Adevărat, patul lui Brooks e plin.

„Plin! se gândi Nicholas. Cred şi eu că-i plin!"

— E un loc liber undeva, ştiu bine — spuse Squeers; dar, în clipa asta nu-mi aduc aminte unde. Oricum, mâine le rânduim noi pe toate. Noapte bună, Nickleby. Nu uita, ora şapte dimineaţa.

— Voi fi gata, domnule — răspunse Nicholas. Noapte bună.

— O să viu chiar eu să-ţi arăt unde-i fântâna — spuse Squeers. Pe fereastra bucătăriei ai să găseşti o bucăţică de săpun. E a dumitale.

Nicholas deschise ochii mari, dar nu şi gura; Squeers era gata să plece, dar se întoarse din drum.

— Nu mai ştiu sigur — spuse el — la care prosop să te aciuez; dar dacă te descurci într-un fel mâine dimineaţă, doamna Squeers o să aranjeze totul în cursul zilei de mâine. Nu uita, draga mea.

— Am eu grijă — răspunse doamna Squeers; şi dumneata, tinere, ar trebui să ai grijă ca să te duci primul la baie. Prima baie i se cuvine profesorului, dar ţâncii ăştia i-o iau înainte, dacă pot.

Apoi domnul Squeers îi făcu semn cu cotul doamnei Squeers să ia cu dânsa sticla de brandy, pentru ca nu cumva Nicholas să se servească în timpul nopţii; şi după ce doamna o înşfacă în grabă, se retraseră amândoi.

Rămas singur, Nicholas străbătu de câteva ori odaia în sus şi în jos, într-o stare de mare nelinişte şi emoţie; dar potolindu-se încetul cu încetul, se aşeză pe un scaun şi hotărî în sinea lui că, orice s-ar

întâmpla, el se va osteni, o vreme, să rabde toate mizeriile care-i erau pregătite şi, ţinând seama de neajutorarea mamei şi a surorii lui, nu va da unchiului său motiv de a le părăsi în nevoie. Hotărârile bune nu întârzie niciodată să dea rezultate bune pentru mintea care le-a zămislit. Nicholas se simţi mai puţin descurajat şi — atât este de plină de viaţă şi de înflăcărată tinereţea — ajunse chiar să spere că lucrurile ar putea până la urmă să se arate mai bune decât făgăduiau.

Se pregătea să se culce cu reînnoită voie bună, când o scrisoare pecetluită îi căzu din buzunarul hainei. O uitase în graba plecării din Londra şi, de atunci, nu se mai gândise la ea, dar acum îi readucea dintr-odată în amintire purtarea misterioasă a lui Newman Noggs.

„Doamne! făcu Nicholas; ce scris nemaipomenit!" Scrisoarea îi era adresată lui, era scrisă pe hârtie foarte murdară, într-un scris atât de chinuit şi schilod, încât aproape nu putea fi citită. După multe osteneli şi nedumeriri, izbuti să citească cele ce urmează:

Dragul meu tânăr,

Eu cunosc lumea. Tatăl dumitale n-o cunoştea, altfel nu mi-ar fi făcut un serviciu, atunci când nu exista nicio nădejde să-l pot răsplăti. Nici dumneata n-o cunoşti, altfel n-ai fi pornit într-o astfel de călătorie.

Dacă ai vreodată nevoie de un adăpost la Londra (nu te supăra că-ţi scriu asta, şi eu *am crezut într-o vreme că nu voi avea nevoie), cei de la hanul Coroana, Silver Street, Golden Square, ştiu unde locuiesc eu. Hanul e la colţul pe care-l face Silver Street cu James Street şi cârciuma are câte o uşă pe fiecare stradă. Poţi veni noaptea.*

Pe vremuri, nimeni nu se ruşina — dar să nu mai vorbim de asta. A trecut.

Scuză-mă pentru greşeli. Cred că am uitat chiar şi să port o redingota. Toate obiceiurile de demult le-am uitat. Ortografia mea s-o fi dus şi ea.

Newman Noggs

P.S. — Dacă treci pe la Bernard Castle, să ştii că la Capul de Rege se găseşte bere bună. Spune că mă cunoşti, şi sunt sigur că nu ţi-o pune la socoteală. Acolo poţi să spui domnul *Noggs, fiindcă atunci eram un domn. Cu adevărat eram.*

Poate că e nedemn să amintim de această împrejurare, dar după ce împături scrisoarea şi şi-o puse în carneţel, ochii lui Nicholas Nickleby se umbriră de ceva care ar fi putut fi luat drept lacrimi.

CAPITOLUL VIII

Despre gospodăria internă ta Dotheboys Hall

O călătorie de două sute şi ceva de mile pe vreme rea este cel mai bun mijloc ce se poate închipui pentru a muia un pat tare. Poate că îndulceşte chiar visele, căci cele ce plutiră deasupra asprului culcuş al lui Nicholas Nickleby, şoptind nimicuri aeriene in urechea lui, fură plăcute şi fericite. Într-adevăr, băiatul se căpătuia văzând cu ochii, când licărirea slabă a unei lumânări pe sfârşite îi pâlpâi înaintea ochilor, iar un glas, pe care nu-i fu greu a-l recunoaşte ca făcând parte din făptura domnului Squeers, îl vesti cu mustrare că e timpul să se trezească.

— A trecut de şapte, domnule Nickleby — spuse domnul Squeers.

— A şi venit dimineaţa? întrebă Nicholas, ridicându-se în capul oaselor.

— Ta cred — răspunse Squeers — şi încă una geroasă. Ei, hai, Nickleby, saltă; sus cu dumneata!

Nicholas nu mai avu nevoie de alt îndemn, ci „sări” pe dată şi se apucă să se îmbrace la lumina lumânării, pe care domnul Squeers o ţinea în mână.

— Frumoasă treabă — făcu acest gentleman — a-ngheţat pompa!

— Zău? răspunse Nicholas, nu prea interesat de această ştire.

— Da — îl asigură Squeers. In dimineaţa asta nu te poţi spăla.

— Să nu mă spăl?! se miră Nicholas.

— Nu, nici gând — făcu Squeers, sec. Trebuie să te mulţumeşti cu un lustru uscat, până când spargem gheaţa din fântână şi scoatem o găleată cu apă pentru băieţi. Nu te mai holba la mine şi deşteaptă-te, m-auzi?

Fără să mai facă vreo observaţie, Nicholas îşi aruncă hainele pe el la nimereală. Între timp, Squeers ceschise obloanele şi suflă în luminare. Deodată, glasul plăcutei lor consoarte, care cerea voie să intre, se auzi pe săliţă.

— Intră, iubito — spuse Squeers.

Doamna Squeers intră, îmbrăcata tot în jacheta grosolană de noapte, care pusese în evidenţă simetria făpturii ei cu o seară înainte şi-şi mai împodobise chipul cu o căciulă de biber de oarecare vechime, pusă peste boneta de noapte pomenită mai sus.

— Fir-ar să fie de lucruri! făcu doamna, deschizând dulapul; nu pot să găsesc nicăieri lingura şcolii.

— Nu te necăji, draga mea — spuse cu glas mângâietor Squeers — n-are nicio importanţă!

— Nicio importanţă, ce fel de vorbă e asta? răspunse aspru doamna Squeers, nu e azi zi de sulf?

— Sigur, ai dreptate — spuse Squeers — uitasem. Din când în când curăţăm sângele copiilor, înţelegi, Nickleby?

— Curăţăm pe dracu' — spuse soţia lui. Să nu-ţi închipui, tinere, că cheltuim pe floare de sulf şi melasă, numai ca să-i curăţăm, fiindcă, dacă-ţi închipui că aşa facem noi treaba, te înşeli; îţi spun sincer.

— Draga mea — făcu Squeers, încruntându-se. Hm…

— Lasă fleacurile! vorbi mai departe doamna Squeers. Dacă tânărul a venit ca să fie dascăl aici; lasă-l să priceapă, din capul locului, că n-avem nevoie de nebunii, când e vorba de băieţi. Le dăm sulf şi melasă, mai întâi pentru că dacă n-ar înghiţi din când în când ceva care aduce a doctorie, s-ar văieta tot timpul şi ne-ar da bătaie de cap şi, în al doilea rând, fiindcă le taie pofta de mâncare şi aşa ne costă mai ieftin micul dejun şi prânzul. Aşa că e bun şi pentru ei, e bun şi pentru noi şi asta ajunge.

După ce dădu această lămurire, doamna Squeeis îşi vârî mina in dulap şi porni la o căutare mai amănunţiră a lingurii, ajutată fiind de domnul Squeers. Schimbară câteva cuvinte, in timp ce erau prinşi de aceasta îndeletnicire, dar glasurile fiindu-le aproape înăbuşite din cauza dulapului, tot ce putu să desluşească Nicholas fu că domnul Squeers socotea fără rost ceea ce spusese doamna Squeers, iar doamna Squeers socotea că ceea ce spusese domnul Squeers erau „prostii".

Căutară şi răscoliră o mulţime şi, fiindcă ostenelile se dovediră zadarnice, fu chemat Smike, pe care doamna Squeers îl îmbrânci, iar domnul Squeers îl ghionti, care tratament luminându-i mintea, îi dădu băiatului putinţa să sugereze că s-ar putea ca lingura să fie în buzunarul doamnei Squeers, aşa cum se dovedi că era cazul. Deoarece însă doamna Squeers afirmase înainte sus şi tare că e sigură că lingura nu e la ea, Smike mai primi un ghiont in ureche, fiindcă îndrăznise să-şi contrazică stăpâna şi, în acelaşi timp, şi făgăduiala că va îi straşnic scărmănat, dacă pe viitor nu se poartă mai respectuos; aşa încât nu se alese cu niciun profit de pe urma ideii lui.

— E o femeie nepreţuita, Nickleby — spuse Squeers, după ce consoarta lui plecă in grabă, împingându-şi robul din spate.

— Adevărat, domnule! făcu Nicholas.

— N-are pereche — spuse Squeers — n-are pereche! Femeia asta, Nickleby, e mereu aceeaşi, mereu aceeaşi făptură neliniştită, vioaie, activă şi econoamă, aşa cum ai văzut-o acum.

Nicholas oftă fără voie la gândul plăcutelor perspective gospodăreşti ce se deschideau înaintea lui; din fericire însă, Squeers era prea prins de propriile lui gânduri ca să-l audă.

— Obişnuiesc să spun, când sunt la Londra — urmă Squeers — că pentru băieţii ăştia e ca o mamă. Dar e mai mult decât o mamă pentru ei; de zece ori mai mult. Face pentru băieţii ăştia lucruri, Nickleby, pe care nici jumătate din mamele care sunt pe lume nu le-ar face pentru copiii lor.

— Nici eu nu cred că le-ar face — răspunse Nicholas.

Acum adevărul e că atât domnul cât şi doamna Squeers priveau băieţii ca pe duşmanii lor de drept şi fireşti: cu alte cuvinte, erau de părere şi socoteau că treaba lor era să scoată din fiecare băiat atit cit era cu putinţă să stoarcă din el. În această privinţă erau amândoi înţeleşi şi se purtau, prin urmare, ca un singur om. Singura deosebire între ei era că doamna Squeers purta război împotriva duşmanului, deschis şi fără teamă, în timp ce Squeers îşi împletea chiar şi acasă ticăloşia cu o fărâmă din viclenia lui obişnuită; ca şi cum s-ar fi gândit că, într-o bună zi, o să se păcălească singur şi o să se încredinţeze pe sine însuşi că e un om foarte de treabă.

— Acum hai — spuse Squeers, tăind firul unor gânduri de acest fel în mintea pedagogului său — să mergem în clasă; ia ajută-mi să-mi pun haina de şcoală!

Nicholas îl ajută pe maestrul său să-şi îmbrace o scurtă veche de vânătoare din *aba,* pe care acesta o desprinse de pe un cui din săliţă; şi Squeers, înarmat cu bastonul, îi arătă drumul printr-o curte spre o uşă în spatele casei.

— Aici — făcu învăţătorul, în timp ce intrau împreună — asta este prăvălia noastră, Nickleby!

Era o asemenea învălmăşeala înăuntru şi atâtea lucruri care-i atrăgeau luarea-aminte, încât, la început, Nicholas se uita în jur fără să vadă nimic. Totuşi, treptat, locul se dovedi a fi o încăpere goală şi murdară, cu vreo două ferestre, din care cam o zecime era din sticlă, restul fiind astupat cu caiete vechi şi hârtie. Mai erau câteva pupitre lungi şi schiloade, scrijelite şi lovite, pătate cu cerneală şi stricate în fel şi chip; mai erau două sau trei bănci; un pupitru desprins de celelalte pentru Squeers şi altul pentru ajutorul lui. Tavanul era sprijinit, ca într-un şopron, de grinzi încrucişate şi căpriori; iar pereţii erau atât de pătaţi şi de spălăciţi, încât era cu neputinţă să spui dacă vreodată fuseseră zugrăviţi sau spoiţi.

Dar elevii — tinerele vlăstare! Cum pieri din mintea lui Nickleby până şi ultima urmă de speranţă, cea din urmă sclipire a gindului că din ostenelile depuse în această vizuină poate să se aleagă ceva bun, când privi îngrozit în jur! Feţe gălbejite şi rătăcite, arătări deşucheate şi ciolănoase, copii cu chipuri de bătrâni, schilozi cu fiare la picioare, băieţi a căror creştere se oprise şi alţii, ale căror picioare lungi şi slabe de-abia puteau să poarte trupurile îndoite, îngrămădiţi toţi laolaltă, expuşi la vedere; ochi cu albeaţă, buze de iepure, picioare strâmbe, urâciuni şi schimonoseli ce vorbeau despre sila nefirească a părinţilor pentru odraslele lor sau despre vieţi tinere, care n-au cunoscut din anii prunciei decât chinuri îngrozitoare, cruzime şi nepăsare. Erau feţe mici care ar fi putut fi frumoase, întunecate însă de amarul suferinţei mocnite şi înciudate; erau copii cu lumina ochilor stinsă, cu frumuseţea pierită, rămaşi doar cu deznădejdea; erau băieţi cu chipuri

vicioase, închişi în ei, cu ochi de plumb ca nişte răufăcători întemniţaţi; şi mai erau făpturi tinere, asupra cărora pogorâseră păcatele părinţilor slabi, copii ce plângeau până şi după doicile cu simbrie pe care le cunoscuseră, copii părăsiţi chiar şi în singurătatea lor. Ce început de iad se zămislea aici, unde orice simţire de blândeţe, orice scânteie de dragoste îngheţa în clipa naşterii, unde orice sentiment tineresc şi sănătos era biciuit şi osândit să se stingă de foame, unde oricare dintre patimile răzbunătoare — ce infectează inimile bolnave îşi croia în tăcere drum.

Şi totuşi, această scenă, aşa dureroasă cum era, avea trăsăturile ei groteşti, care ar fi putut să stârnească zâmbetul unui privitor mai puţin interesat decât Nicholas. Doamna Squeers stătea la unul din pupitre, prezidând asupra unui castron uriaş cu sulf şi melasă, din care gustos amestec dădea câte o porţie fiecărui băiat pe rând, folosind in acest scop o lingură obişnuită de lemn, care trebuie să fi fost fabricată la origine pentru vreo gheată uriaşă şi care lărgea simţitor gura fiecărui tânăr, aceştia fiind siliţi cu toţii, sub ameninţarea unor grele pedepse corporale, să ia totul dintr-o înghiţitură. În alt colţ, înghesuiţi unul într-altul ca să-şi ţie de urât, erau băieţaşii care sosiseră în ajun, trei îmbrăcaţi în nădragi foarte mari de piele, iar doi în pantaloni vechi, ceva mai strâmţi decât se poartă de obicei izmenele; nu departe de ei, şedea fiul şi moştenitorul domnului Squeers, de o asemănare izbitoare cu tatăl său. Acesta dădea voiniceşte din picioare, sub mina lui Smike, care-i potrivea o pereche de ghete noi, de o asemănare suspectă cu cele purtate în timpul călătoriei de cel mai mic dintre copii — după cum gândea chiar şi copilul, el însuşi, căci se uita la această luare în stăpânire cu o privire de tristă uluire. În afară de aceştia, mai era un şir lung de băieţi, care priveau jalnic spre doftoriceala ce-i aştepta, iar alt şir, tocmai scăpaţi de pedeapsă, făceau o mulţime de strâmbături cumplite ce arătau orice, în afară de mulţumire. Cu toţii erau îmbrăcaţi in straie atât de pestriţe şi nepotrivite, încât ar fi stârnit un râs nebun, dacă toate astea nu s-ar ii însoţit cu murdărie, dezordine şi boală.

— Şi acum — spuse Squeers, lovind tare cu bastonul în pupitru, drept care jumătate dintre băieţii mai mici săriră afară din ghete — s-a terminat cu doftoriceala?

— Numaidecât — spuse doamna Squeers, care, de atâta grabă, îl făcuse pe ultimul băiat să se înece, iar acum îl lovea cu lingura în creştet ca să-l facă să-şi vină în fire. Ei, Smike, ia asta de aici, fuga!

Smike se târî afară cu castronul, iar doamna Squeers, după ce chemă la ea pe un băieţaş, de ai cărui păr creţ îşi şterse mâinile, ieşi grăbită în urma lui Smike, intrând într-un fel de spălătorie, unde se afla un foc mic şi un ceainic mare, împreună cu câteva castronaşe mici de lemn, puse pe o masă.

În aceste castronaşe, doamna Squeers ajutată de slujnica flămânda, turna un amestec cafeniu, care semăna cu o perniţă de ace fără îmbrăcăminte, pusă la topit, şi se numea porridge. O bucăţică subţire de pâine neagră era băgata în fiecare castronaş şi după ce copiii mâncau porridge-ul cu ajutorul pâinii, mâncau şi pâinea şi cu asta se sfârşea micul dejun; după care domnul Squeers spuse cu glas solemn:

— Pentru ceea ce am primit, să ne dea Domnul recunoştinţă! şi-şi văzu de-ale lui.

Nicholas îşi umplu stomacul cu un castronaş cu porridge, cam pentru acelaşi motiv pentru care unii sălbatici mănâncă pământ — ca să nu rabde prea rău de foame când nu se află nimic altceva de mâncare. După ce mai căpătă şi o felie de pâine cu unt, hărăzită lui în virtutea slujbei sale, se aşeză în aşteptarea orelor de clasă.

Nu-i fu greu să observe cât de tăcuţi si trişti păreau toţi băieţii. Nici urmă de larmă şi strigăte, precum se aud de obicei într-o clasă; nici urmă de jocuri gălăgioase şi de voioşie. Copiii se ghemuiseră şi tremurau laolaltă, de parcă n-ar fi avut destulă viaţă în ei ca să se mişte. Singurul elev care vădea o uşoară înclinare spre mişcare şi joc era domnişorul Squeers, şi cum principala lui distracţie era să-i calce pe ceilalţi băieţi pe picioare cu ghetele lui noi, acest surplus de vioiciune era mai degrabă neplăcut.

După un răgaz de vreo jumătate de oră, domnul Squeers se arătă din nou, iar băieţii îşi reluară locurile şi cărţile. Despre aceste din urmă înlesniri se poate spune că ele erau în proporţie de una la opt cititori. Se scurseră câteva minute, în timpul cărora domnul Squeers păru să cugete adânc, ca şi cum ar fi bănuit el ce se ascunde în paginile tuturor cărţilor şi ar fi putut să le spună cuprinsul pe dinafară, dac-ar fi catadicsit să-şi dea osteneala, după care dumnealui strigă clasa întâia.

Supunându-se chemării, vreo jumătate de duzină de sperietori cu genunchii şi coatele afară, se înşirui in faţa învăţătorului, iar una dintre ele aşeză o carte zdrenţuită şi slinoasă in faţa ochilor săi ştiutori.

— Asta e clasa întâia de ortografie engleză şi filosofie, Nickleby — spuse Squeers, făcându-i semn lui Nicholas să se aşeze lângă el. Înfiinţăm şi una de latină şi ţi-o dau dumitale. Unde-i primul la catalog?

— Nu vă supăraţi, domnule, curăţă geamurile salonaşului din fund — spuse şeful vremelnic al clasei de filosofie.

— Da, adevărat — făcu Squeers. Noi ţinem la educaţia practică, Nickleby; sistemul pedagogic cunoscut. A cu-ră-ţa, verb activ, a lustrui, a freca. Fe-rereas-fereastră, adică geam. După ce băiatul află lucrurile astea din carte, se duce şi le face singur. Se bazează pe acelaşi principiu ca şi folosirea globurilor pământeşti. Unde-i al doilea

băiat?

— Nu vă supăraţi, domnule, pliveşte grădina — răspunse un glas subţirel.

— Sigur — făcu Squeers, fără să se zăpăcească de fel. Chiar aşa. Boboti-botinică, substantiv, înseamnă cunoaşterea plantelor. După ce a învăţat că botanica înseamnă cunoaşterea plantelor, se duce afară şi le cunoaşte. Ăsta-i sistemul nostru, Nickleby. Ce părere ai despre el?

— În orice caz, e un sistem foarte folositor — răspunse Nicholas.

— Te cred — spuse Squeers, fără să observe cit de apăsat vorbea asistentul lui. Ei, băiatul al treilea, ce e un cal?

— Un dobitoc, domnule — răspunse băiatul.

— Chiar aşa şi e — spuse Squeers. Este, Nickleby?

— Cred că în privinţa asta nu există nicio îndoială, domnule — răspunse Nicholas.

— Fireşte că nu există — spuse Squeers. Calul e un patruped şi patruped pa latineşte înseamnă dobitoc, aşa cum ştie fiecare om care a învăţat gramatica, fiindcă altfel care ar fi rostul gramaticii?

— Care ar fi, desigur! făcu Nicholas, distrat.

— Fiindcă ai răspuns perfect — reluă Squeers, întorcându-se către băiat — du-te şi vezi de calul *meu* şi freacă-l bine, că altfel te frec eu. Restul elevilor se duce să scoată apă, până vi se spune să încetaţi, fiindcă mâine e zi de spălat şi cazanele trebuie să fie pline.

Zicând aşa, dădu drumul elevilor in vederea experienţelor de filosofie aplicată şi aruncă spre Nicholas o privire pe jumătate vicleană, pe jumătate de îndoială, ca şi cum n-ar fi fost cu totul sigur despre ceea ce putea să gândească Nicholas.

— Vezi, asta-i metoda, Nickleby — spuse el, după un răstimp de tăcere.

Nicholas dădu foarte uşor din umăr şi spuse că şi-a dat seama că asta-i metoda.

— Şi să ştii că e foarte bună — spuse Squeers. Şi acum, ia vreo paisprezece băieţi din cei mici şi pune-i să citească, fiindcă, ştii, trebuie să începi să fii folositor. Aici nu-i rost de trândăvie.

Domnul Squeers spuse aceasta ca şi cum i-ar fi trecut deodată prin gând fie că nu trebuie să vorbească prea mult cu ajutorul lui, fie că ajutorul lui nu ridicase îndeajuns în slăvi aşezământul său. Copiii fură aşezaţi în semicerc în jurul noului lor învăţător şi, curând, el începu să-i asculte cum bâiguiau şovăind, tărăgănat şi monoton poveştile de un interes palpitant ce se găsesc în abecedarele mai vechi.

Cu această îndeletnicire pasionantă dimineaţa înainta greoi. La orele unu, băieţii, după ce le fu mai întâi tăiată din rădăcini pofta de mâncare cu păsat şi cartofi, se aşezară în bucătărie, unde căpătară carne tare şi afumată, iar Nicholas primi cu bunăvoinţă îngăduinţa să-şi ducă porţia la pupitrul său şi să mănânce acolo în tihnă. După

aceea, mai urmă un ceas de ghemuială în clasă şi tremurat de frig, după care orele de curs reîncepură.

Stătea în obiceiul domnului Squeers să adune băieţii şi să le dea un fel de raport, după fiecare din vizitele pe care el le făcea de două ori pe an în metropolă. Raportul privea rudele şi prietenii cu care se întâlnise, veştile aflate, scrisorile aduse, notele de plată achitate, cele neachitate şi aşa mai departe. Această solemnitate avea totdeauna loc în după-amiază zilei următoare întoarcerii; poate pentru ca băieţii să se simtă Întăriţi de aşteptarea dimineţii, sau, cine ştie, poate pentru ca domnul Squeers el însuşi să câştige în asprime şi neîndurare de pe urma unor licori calde, consumate după un dejun timpuriu. Oricum ar fi fost, băieţii fură chemaţi de la ferestre, din grădină, grajd şi de la vacă şi se aflau adunaţi în păr, când domnul Squeers, cu un teanc mic de turtii în mână şi doamna Squeers, după el, cu o pereche de bastoane, intrară în încăpere şi cerură să se facă linişte.

— Unul să vorbească fără voie — spuse domnul Squeers blând — şi-l jupoi!

Această proclamaţie specială avu rezultatul dorit şi în mijlocul unei tăceri de moarte, domnul Squeers vorbi mai departe:

— Băieţi, am fost la Londra şi m-am întors în mijlocul familiei şi al vostru, mai puternic şi mai bine ca oricând.

După un obicei urmat de două ori pe an, băieţii scoaseră trei rânduri de slabe urale la această ştire îmbucurătoare. Ce urale! Suspine ceva mai puternice şi îngheţate.

— I-am văzut pe părinţii unora — urmă Squeers scotocind printre hârtii — şi ei se bucură atât când află cum progresează fiii lor, încât nu e rost de plecare, ceea ce e îmbucurător pentru toată lumea.

Două sau trei mâini fură duse la doi sau trei ochi când Squeers spuse acestea, dar cei mai mulţi dintre tineri, neavând nicio rudă despre care să poată fi vorba, erau cu totul nepăsători faţă de o posibilitate sau de alta.

— Am avut de întâmpinat şi dezamăgiri — spuse Squeers, cu o privire fioroasă. Tatăl lui Bolder mi-a rămas dator două livre şi zece. Unde-i Bolder?

— Aici, vă rog, domnule — răspunseră douăzeci de glasuri gata la datorie, căci copiii sunt întocmai ca oamenii mari.

— Vino aici, Bolder — spuse Squeers.

Un copil cu înfăţişare bolnăvicioasă şi mâinile acoperite cu negi se ridică de la locul lui şi păşi spre catedră, ridicând nişte ochi rugători către lata lui Squeers, în timp ce a lui era alba din pricina bătăilor de inimă.

— Bolder — spuse Squeers, vorbind foarte rar, fiindcă se gândea, cum spune zicala, pe unde să-l ia. Bolder, dacă tatăl dumitale crede că pentru că… ei, dar ce-i asta, domnule?

În timp ce vorbea, Squeers ridică mina băiatului, apucându-l pe acesta de manşeta hainei şi o cercetă cu o privire grăitoare de groază şi silă.

— Ce spui de asta, domnule? întrebă învăţătorul, aplicând o lovitură de baston pentru a grăbi răspunsul.

— Nu-i vina mea, zău, domnule — răspunse băiatul plângând. Ies singuri; e din cauza treburilor murdare, aşa cred, domnule, eu cel puţin nu ştiu ce e şi n-am nicio vină.

— Bolder — spuse Squeers, suflecându-şi manşetele şi umezindu-şi palma mâinii drepte, ca să apuce mai bine bastonul — eşti un ticălos care nu se îndreaptă şi, fiindcă ultima chelfăneală nu ţi-a folosit la nimic, vom vedea dacă una nouă n-o să scoată răutatea din tine.

Zicând aşa şi neţinând seama de strigătele jalnice după îndurare, domnul Squeers se repezi la băiat şi-l ciomăgi zdravăn; şi nu se opri până ce nu-şi simţi braţul obosit.

— Aşa — făcu Squeers, după ce isprăvi — freacă bine, cât poţi de tare, că nu iese cu una cu două. Ei, dar nu vrei să taci? Ia dă-l afară, Smike!

Robul ştia din lungă experienţă că nu trebuie să şovăie, aşa încât scoase victima ca pe un pachet pe o uşă lăturalnică, iar domnul Squeers se cocoţă din nou pe scaunul lui, sprijinit de doamnă Squeers, care ocupă alt scaun alături de el.

— Să vedem mai departe — spuse Squeers — Cobbey are o scrisoare. Ridică-te, Cobbey.

Se ridică alt băiat, care fixă cu o privire pătrunzătoare scrisoarea, în timp ce Squeers făcea pe dinafară un rezumat al acesteia.

— Da! făcu Squeers. Bunica lui Cobbey a murit şi unchiul lui, John, s-a apucat de beţie, cam asta-i tot ce-i scrie sora lui, în afară că-i trimite optsprezece penny, adică tocmai cit costă geamul spart. Dragă doamnă Squeers, vrei să iei banii?

Vrednica doamnă vârî negustoreşte în buzunar cei optsprezece penny, iar domnul Squeers trecu liniştit Ia alt băiat:

— Următorul e Graymarsh — spuse Squeers. Ridică-te, Graymarsh!

Se mai ridică un băiat. Şi învăţătorul îşi aruncă la fel ca şi înainte ochii pe scrisoare.

— Mătuşa din partea mamei a lui Graymarsh — spuse Squeers, după ce-şi însuşise conţinutul scrisorii — se bucură tare că-l ştie bine şi fericit şi trimite salutări pline de respect doamnei Squeers, despre care crede că e un înger. De asemenea, mai crede că domnul Squeers e prea bun pentru lumea asta; dar speră c-o să-l ţină Dumnezeu cât mai mult, ca să-şi îndeplinească mai departe menirea. Ar fi trimis cele două perechi de ciorapi, cum i s-a cerut, dar e în lipsă de bani, aşa încât trimite în schimb o broşurică şi nădăjduieşte că Graymarsh va avea încredere in soartă. Şi, mai presus de toate, nădăjduieşte că va învăţa

bine, spre mulţumirea domnului şi doamnei Squeers, pe care trebuie să-i socotească singurii lui prieteni; şi că-l va iubi pe domnişorul Squeers; şi nu va cârti împotriva faptului că dorm câte cinci în pat, aşa cum nu trebuie să cârtească niciun creştin. A! făcu Squeers împăturind hârtia — încântătoare scrisoare! într-adevăr, foarte mişcătoare!

Era într-adevăr mişcătoare în felul ei, căci mătuşă din partea mamei era socotită de către prietenii apropiaţi a fi nu alta decât mama lui Graymarsh; totuşi, Squeers, fără să amintească de această parte a istoriei (care ar fi sunat imoral în faţa băieţilor), îşi urmă treaba strigând „Mobbs", la care se ridică alt băiat, — iar Graymarsh se aşeză la loc.

— Mama vitregă a lui Mobbs — spuse Squeers — a căzut la pat când a auzit că el nu vrea să mănânce gras şi de atunci tot boleşte. Doreşte să afle, cu prima poştă, unde crede c-o să ajungă, dacă se supără pe mâncare; şi cum are inimă să strâmbe din nas în faţa unei tocăniţe din ficat de vacă, binecuvântată de învăţătorul lui. Despre toate astea a aflat citind ziarele din Londra, nu de la domnul Squeers, care e prea bun şi binevoitor ca să facă zâzanie între oameni, şi Mobbs nici nu-şi poate închipui cât a durut-o. Îi pare rău că e nemulţumit, lucru urât şi plin de păcat şi nădăjduieşte că domnul Squeers o să-l croiască până când o să-i vină mintea la cap; tocmai de aceea i-a şi oprit jumătatea de penny, pe care i-o dădea drept bani de buzunar, iar briceagul cu două lame şi tirbuşon l-a dat misionarilor, deşi îl cumpărase special pentru el. Îmbufnarea ta — spuse Squeers, după o pauză înfricoşătoare, în care răstimp îşi umezise palma dreaptă — nu merge. Trebuie să păstrăm veselia şi mulţumirea. Mobbs, vino-ncoa'!

Mobbs înainta încet spre catedră, frecându-şi ochii, în aşteptarea unui motiv întemeiat pentru a şi-i freca; şi, curând după aceea se retrase prin uşa lăturalnică, de data asta având motiv deplin întemeiat.

După aceea, domnul Squeers se apucă să deschidă o colecţie amestecată de scrisori; unele cuprindeau bani pe care „îi luă în grijă" doamna Squeers; altele pomeneau de mici articole de îmbrăcăminte ca, de pildă, căciulite, toate socotite prea mari sau prea mici de aceeaşi doamnă şi făcute parcă pentru nimeni altul decât tânărul Squeers, care părea într-adevăr să aibă mădularele cele mai mlădioase, fiindcă tot ce sosea în şcoală i se potrivea de minune. Mai ales capul lui trebuie să fi fost ciudat de elastic, fiindcă pălăriile şi căciulile de toate mărimile îi veneau deopotrivă.

După ce se sfârşi şi treaba asta, se ţinură câteva lecţii pripite, după care Squeers se retrase lingă foc, lăsând în seama lui Nicholas copiii din clasa îngheţată, unde curând după ce se întunecă, se servi o masă alcătuită din pâine şi brânză.

În colţul încăperii, lângă catedră, se afla o sobă mică şi Nicholas se

aşeză în apropierea ei, simţindu-se atât de abătut şi înjosit de conştiinţa situaţiei sale, încât dacă, în clipa aceea, ar fi venit moartea, ar fi fost fericit s-o întâmpine. Faptele de cruzime la care fusese fără voie martor, purtarea grosolană şi ticăloasă a lui Squeers, chiar şi atunci când era în toane bune, murdăria locului, priveliştea şi sunetele din jur, toate împreună îl aduseseră în această stare sufletească. Şi, când îşi aminti că aflându-se acolo ca pedagog părea într-adevăr — oricât de nenorocită ar fi fost înlănţuirea de împrejurări care-l împinseseră în această strâmtoare — să sprijine şi să încurajeze un sistem ce-l umplea de silă şi de mânie cinstită, se ura pe sine şi simţea, în clipa aceea, că simpla conştiinţă a stării lui de faţă îl va împiedica, în vecii vecilor, să mai ridice capul.

Dar, deocamdată, hotărârea lui era luată şi ceea ce-şi pusese în gând cu o noapte înainte, rămânea neclintit. Scrisese mamei şi surorii lui, anunţându-le că a terminat cu bine călătoria, spunându-le cât mai puţin despre Dotheboys Hall şi chiar acest puţin făcându-l cât mai plăcut cu putinţă. Nădăjduia că rămânând aici unde era, va face ca şi acolo, la Londra, să fie bine; cei de acolo depindeau prea mult de bunăvoinţa unchiului, aşa că nu-şi putea permite să-i stârnească el mânia.

Un gând îl muncea însă mai mult decit orice sentiment egoist iscat din situaţia în care se afla el însuşi. Gândul era în legătură cu ceea ce putea să fie şi soarta surorii lui, Kate. Unchiul lui îl înşelase, dar oare pe ea n-o putea osândi la vreo slujbă tot atât de nenorocită, în care tinereţea şi frumuseţea ei se vor dovedi a fi un blestem mai amarnic decât sluţenia şi schilodenia? Pentru un om întemniţat, legat de mâini şi de picioare, gândul acesta era groaznic. Dar nu, se gândi el, doar mama lui era acolo; şi mai era şi portretista — e drept, si ea o femeie destul de simplă — dar care trăia totuşi în lume şi prin munca ei. Acum credea că Ralph Nickleby prinsese silă de el. Nu-i venea greu să ajungă la această concluzie, fiindcă avea temei să simtă acelaşi lucru faţă de unchiul său. Încerca însă să se încredinţeze pe sine însuşi că aceste sentimente nu-i priveau decât pe ei doi.

Cufundat în astfel de cugetări, întâlni deodată faţa ridicată spre el a lui Smike, care stătea îngenuncheat înaintea sobei, culegând câţiva tăciuni de pe vatră şi aruncându-i în foc. Se oprise ca să arunce o privire spre Nicholas şi când se văzu prins asupra faptului, se chinei, de parcă s-ar fi aşteptat la o lovitură.

— Nu trebuie să-ţi fie teamă de mine — spuse Nicholas blând. Ţi-e frig?

— N-n-nu!

— Tremuri!

— Nu mie frig — răspunse repede Smike. M-am obişnuit. Era atât de vădită în purtarea lui frica de a nu jigni şi făptura lui era atât de

sperioasă şi de strivită, încât Nicholas nu se putu împiedica să nu exclame:

— Bietul băiat!

Dacă l-ar fi izbit, robul s-ar fi strecurat afară fără un cuvânt. Dar aşa, izbucni în plâns.

— Doamne, Doamne! strigă el, acoperindu-şi obrazul cu mâinile lui crăpate şi bătătorite. O să mi se frângă inima! Da, o să se frângă!

— Taci! făcu Nicholas, punându-i mâna pe umăr. Fii bărbat; după ani, s-ar zice că aproape eşti. Dumnezeu să te ajute! După ani! strigă Smike. Doamne, Doamne, câţi au trecut! Câţi au trecut de când eram copil mic, mai mic decât toţi cei de aici! Unde sunt toţi?

— Despre cine vorbeşti? întrebă Nicholas, doritor să ostoiască o biată făptură cu mintea rătăcită. Povesteşte-mi!

— Prietenii mei — răspunse — şi eu, vai! cât am suferit!

— Speranţa nu piere niciodată — spuse Nicholas; nu ştia ce să spună.

— Nu — făcu celălalt. Nu, pentru mine nu mai e nicio fărâmă. Ţi-aminteşti de băiatul care a murit aici?

— Nu eram aici pe atunci, ştii doar — spuse Nicholas, cu blândeţe. Dar ce-a fost cu el?

— Păi — răspunse tânărul apropiindu-se de cel ce-l întreba — eram cu el noaptea, şi, după ce s-a lăsat tăcerea, n-a mai strigat după prietenii pe care dorea să-i vadă lângă el, ci a început să vadă aievea chipuri în jurul patului, chipuri de acasă; zicea că-i zâmbesc şi-i vorbesc; şi şi-a dat sufletul ridicând capul ca să-i sărute. Auzi?

— Da, sigur — răspunse Nicholas.

— Ce chipuri o să-mi zâmbească mie, când oi muri? strigă băiatul, tremurând. Cine-o să-mi vorbească în nopţile acelea lungi?! De acasă n-are cine să vină; m-ar înspăimânta dac-ar veni cineva, fiindcă n-aş şti cine e şi n-aş recunoaşte pe nimeni. Durere şi frică, durere şi frică, asta-i soarta mea, viu sau mort. Nicio speranţă, nicio speranţă!

Sună clopotul de culcare; şi la auzul sunetului, băiatul căzu din nou în toropeala lui obişnuită şi se strecură afară, ca şi cum s-ar fi temut să nu atragă atenţia. Curând după aceea, Nicholas se retrase — nu, nu se retrase, căci nu exista loc unde să se retragă, se îndreptă şi el, cu inima grea, spre dormitorul murdar şi ticsit.

CAPITOLUL IX

Despre domnişoara Squeers, doamna Squeers, domnişorul Squeers şi domnul Squeers; şi alte diferite lucruri şi persoane având nu mai puţină legătură cu familia Squeers decât cu Nicholas Nickleby

După ce părăsi clasa pentru odihna de noapte, domnul Squeers se îndreptă, aşa cum am arătat mai înainte, spre focul din căminul său, care se afla nu în încăperea unde cinase Nicholas în noaptea sosirii lui, ci într-un apartament mai mic din fundul casei, unde doamna sa, scumpul lui fiu şi desavârşita lui fiică erau tocmai pe cale de a se desfăta unul în societatea celuilalt; doamna Squeers fiind prinsă în gospodărească îndeletnicire a cârpitului ciorapilor, iar domnişorul şi domnişoara fiind preocupaţi de rezolvarea unor conflicte tinereşti, cu ajutorul unor lupte cu pumnii pe deasupra mesei, care lupte, la apropierea respectabilului lor părinte, se prefăcură într-un schimb tăcut de picioare date pe sub masă.

Şi, în acest loc, ar fi cu cale să-l înştiinţăm pe cititor că domnişoara Fanny Squeers intrase în cel de-al douăzeci şi treilea an de viaţă. Dacă graţia şi drăgălăşenia sunt nelipsite acestei vârste, anume, putem bănui că ele îi fuseseră hărăzite şi domnişoarei Squeers, căci nu există niciun motiv să presupunem că ea ar fi fost singura excepţie de la o regulă universală. Nu era înaltă ca maică-sa, ci scurtă ca taică-său; de la cea dintâi moştenise un *glast* răstit; de la cel din urmă o privire neobişnuită a ochiului drept, care te făcea să crezi că n-are ochi de fel.

Domnişoara Squeers petrecuse câteva zile la o prietenă din vecinătate şi tocmai se înapoiase sub acoperişul părintesc. Acestei împrejurări se datora faptul că nu auzise încă nimic despre Nicholas, până în clipa când domnul Squeers îl alese drept subiect de discuţie.

— Ei, draga mea — spuse Squeers, trăgându-şi scaunul — ce părere ţi-ai făcut până acum despre el?

— Părere la cine? întrebă doamna Squeers, care (după cum afirma ea însăşi adesea) nu era specialistă în gramatică.

— Despre tânărul, profesorul cel nou, la cine altcineva aş putea să mă gândesc?

— Da, Knuckelboy ăsta — spuse cu nerăbdare doamna Squeers. Nu pot să-l sufăr!

— Dar de ce nu poţi să-l suferi, draga mea? întrebă Squeers.

— Ce-ţi pasă? răspunse doamna Squeers. Dacă nu pot să-l sufăr, nu pot să-l sufăr şi asta ajunge, nu-i aşa?

— Pentru el ajunge, draga mea, şi încă aş zice că din plin, dacă află — răspunse paşnic domnul Squeers. Întrebam şi eu din curiozitate, dragă.

— Ei, atunci, dacă vrei să ştii — urmă doamna Squeers — am să-ţi spun. Fiindcă-i mândru, înfumurat, măreţ, cu nasul pe sus, ca un păun.

Când îşi ieşea din fire, doamna Squeers obişnuia să folosească cuvinte tari, ba mai mult, să întrebuinţeze o seamă de epitete dintre care unele în înţeles figurat, ca de pildă, cuvântul păun sau, mai ales,

aluzia la nasul lui Nicholas, care nu era gândită spre a fi luată în înţelesul ei literal, ci mai degrabă să îngăduie ascultătorilor a broda singuri după închipuirea lor. De asemenea aceste cuvinte nu erau gândite spre a avea legătură unele cu altele, ci mai ales cu obiectul la care se refereau, după cum se şi vede în cazul de faţă, deoarece un păun cu nasul pe sus este o noutate în ornitologie şi nu se întâlneşte pe toate drumurile.

— Hm! făcu Squeers, în chip de blândă împotrivire faţă de această izbucnire. E ieftin, draga mea; tânărul ăsta e foarte ieftin!

— Nici gând! răspunse doamna Squeers.

— Cinci livre pe an — răspuse Squeers.

— Şi ce-i cu asta? Dacă n-ai nevoie de el, e scump, nu-i aşa? răspunse soţia lui.

— Dar *avem* nevoie de el — se repezi Squeers.

— Nu mi se pare că ai mai multă nevoie de el decât de un mort — spuse doamna Squeers. Mie să nu-mi spui! Parcă nu poţi să scrii in anunţuri şi pe cartonaşe „Educaţie dată de domnul Wackford Squeers şi asistenţi specialişti" fără să ai asistenţi? Parcă nu toţi învăţătorii de p-aici fac la fel? Mă scoţi din răbdări!

— Nu mai spune! făcu Squeers sever. Să-ţi spun ceva, doamnă Squeers. În chestiunea ajutorului o să fac cum îmi place mie, dacă-mi dai voie. Un negustor de sclavi din Indiile apusene are voie să-şi ia un subaltern care să aibă grijă să nu fugă negrii sau să puie la cale o răscoală; şi eu vreau să am un subaltern care să facă acelaşi lucru cu negrii noştri, până când micul Wackford o să fie în stare să aibă grijă de şcoală.

— Eu o să am grijă de şcoală când mă fac mare, — tată? întrebă Wackford junior, oprind de atâta încântare un picior pe care-l hărăzise surorii lui.

— Tu o să ai grijă, fiul meu — răspunse domnul Squeers, mişcat.

— Mamă doamne, ce-am să le mai arăt eu băieţior! strigă acest interesant copil, punând mâna pe bastonul tatălui său. Vai, tată, cum o să scot untul din ei!

Era un moment măreţ în viaţa domnului Squeers, această izbucnire de entuziasm în sufletul copilului său celui mai mic, care izbucnire îngădui tatălui său să desluşească prevestirea desăvârşirilor viitoare. Îi vârî un penny în mână şi dădu frâu liber sentimentelor sale (aşa cum făcea şi exemplara sa soţie) printr-un hohot de râs aprobator. Chemarea copilului, care mişcase simpatiile lor comune, restabili numaidecât veselia discuţiei şi armonia adunării.

— E o maimuţă nesuferită şi obraznică, aşa cred eu — spuse doamna Squeers întorcându-se la Nicholas.

— Să presupunem că este — făcu Squeers. În şcoala noastră o să i se înfunde la fel de bine ca şi în orice alt loc, nu-i aşa? Mai ales că nici

nu-i place.

— Da — observă doamna Squeers — e ceva adevărat şi în asta. Nădăjduiesc să-l pun cu botul pe labe, şi dacă n-o să-l pun, n-o să fie din vina mea.

Un pedagog mândru într-o şcoală din Yorkshire era un lucru atât de nemaipomenit şi de neauzit — mai ales că orice pedagog era o noutate, iar unul mândru era o fiinţă despre a cărei existenţă n-ar fi visat nici cea mai dezlănţuită imaginaţie — încât domnişoara Squeers, care îşi bătea capul cu chestiuni de şcoală, întrebă foarte curioasă cine e acest Knuckleboy, care-şi dă atâtea aere.

— Nickleby — spuse Squeers, silabisind numele după un sistem ciudat, care era numai al lui; maică-ta spune totdeauna lucrurilor şi oamenilor pe un nume greşit.

— Nu face nimic — spuse doamna Squeers. Îi văd bine cu ochii şi mie asta-mi ajunge. L-am urmărit azi după amiază când îl croiai pe micul Bolder. Era negru ca furtuna tot timpul, ba chiar, o dată, ssa ridicat, ca şi cum ar fi fost mai mult decât hotărât să se repeadă la tine. *Eu* l-am văzut, măcar că el credea că nu-l văd.

— Nu te necăji, tată — spuse domnişoara Squeers văzându-l pe capul familiei gata să răspundă. Cine-i ăsta?

— Păi taică-tău şi-a băgat în cap prostia că-i fiul unui gentleman sărac, care a murit deunăzi — spuse doamna Squeers.

— Fiul unui gentleman!

— Da; dar eu nu cred o vorbă. Dacă e cumva fiu de gentleman, să ştii că-i copil cu flori, asta-i părerea mea.

Doamna Squeers avusese de gând să se exprime corect, dar aşa cum observa ea adesea, când tăcea astfel de greşeli, peste o suta de ani tot aia o să fie; cu care axiomă filosofica obişnuia să mângâie şi băieţii, când aceştia munceau în condiţii mai mult decât neomenoase.

— Nici gând de aşa ceva — spuse Squeers drept răspuns la observaţia de mai sus; fiindcă taică-său s-a însurat cu maică-sa cu ani înainte de s-a născut băiatul şi ea mai trăieşte şi acum. Şi chiar dac-ar fi, nu-i treaba noastră, fiindcă ţinându-l aici, câştigăm un prieten bun, şi dacă omul are chef să-i mai şi înveţe pe băieţi ceva in afară de faptul că-i păzeşte, zău că n-am nimic de zis.

— Îţi spun că mă otrăveşte — spuse cu patimă doamna Squeers.

— Dacă ţi-e silă de el, dragă — răspunse Squeers — nu cunosc pe nimeni care să arate sila mai bine ca tine şi zău că nici nu e cazul cu el să te osteneşti s-o ascunzi.

— Nici nu mă gândesc, poţi să fii sigur — îi tăie vorba doamna Squeers.

— Foarte bine — spuse Squeers; şi dacă omul are o fărâmă de mândrie, cum bănuiesc că are, nu cred că există în toată Anglia femeie care să-l pună cu botul pe labe mai repede ca tine, iubito.

Doamna Squeers chicoti îndelung, la primirea acestui compliment măgulitor şi spuse că, în viaţa ei, speră că a domolit ceva înfumuraţi. Are chiar dreptul să spună că în tovărăşie cu respectabilul ei soţ a frânt chiar destui.

Domnişoara Fanny Squeers îşi întipări cu grijă în minte toate acestea şi încă altele despre acelaşi subiect, până când se duse la culcare şi atunci puse întrebări amănunţite slujnicei celei flămânde cu privire la înfăţişarea şi purtările lui Nicholas; la care întrebări fata dădu răspunsuri atât de încântate, însoţite cu atâtea laude despre ochii lui frumoşi şi întunecaţi, zâmbetul lui dulce, picioarele lui drepte — asupra acestui din urmă articol ea punând un preţ deosebit, fiindcă, în general, picioarele celor din Dotheboys Hall erau strâmbe — încât domnişoarei Squeers nu-i trebui mult ca să ajungă la concluzia că noul pedagog trebuie să fie un om deosebit sau, aşa cum formulă ea cu înţeles, „ceva cu totul ieşit din obişnuit”. Şi aşa domnişoara Squeers îşi băgă în cap că îl va urmări personal pe Nicholas începând chiar de a doua zi.

Ca să-şi pună planul în aplicare, domnişoara pândi un prilej tind mama ei avea treabă, iar tatăl ei era plecat şi intră, ca din întâmplare, în clasă, ca să-şi dreagă o pană de scris; şi aci, nevăzându-l decât pe Nicholas, care dăscălea băieţii, roşi foarte tare şi se arătă foarte încurcată.

— Vă cer iertare, domnule — bâigui domnişoara Squeers. Credeam că tata este, sau ar putea să fie, vai de mine, ce nepricepută sunt!

— Domnul Squeers a plecat — spuse Nicholas, care nu se arătă nicidecum covârşit de această apariţie, oricât ar fi fost ea de neaşteptată.

— Nu ştiţi, o să zăbovească mult? întrebă domnişoara Squeers, cu sfioasă şovăială.

— A spus că vreo oră — răspunse Nicholas, fireşte politicos, dar fără să dea semn că farmecele domnişoarei Squeers i-ar fi atins inima.

— Nu mi s-a întâmplat niciodată ceva atât de neplăcut — exclamă domnişoara. Mulţumesc! îmi pare rău, credeţi-mă, că v-am stingherit. Dacă n-aş fi crezut că tata e aici, pentru nimic în lume… e foarte supărător… trebuie să vi se pară atât de ciudat — murmură domnişoara Squeers, roşind din nou şi plimbându-şi privirile de Ia pana din mâna ei la Nicholas, care stătea pe catedră, şi iarăşi înapoi.

— Dacă asta e tot ce doriţi — spuse Nicholas, arătând spre pană şi zâmbind, fără să vrea, de încurcătura prefăcută a fiicei învăţătorului — poate că-i pot ţine locul.

Domnişoara Squeers se uită spre uşă, ca şi cum s-ar fi îndoit că se cade să se apropie mai tare de un om cu totul străin; pe urmă ocoli clasa cu privirea, ca şi cum prezenţa celor patruzeci de băieţi ar îi liniştit-o întrucâtva; şi, în cele din urmă, se apropie de Nicholas, şi îi

puse în mână pana, cu un amestec dintre cele mai cuceritoare de sfială şi respect.

— O vreţi ascuţită sau mai moale? întrebă Nicholas, zâmbind, ca să nu izbucnească de-a binelea în râs.

Zău că are un zâmbet frumos! gândi domnişoara Squeers.

— Cum aţi spus? întrebă Nicholas.

— Vai de mine, mărturisesc că tocmai mă gândeam la altceva — răspunse domnişoara Squeers. Da, cât se poate de moale, vă rog! Rostind aceste cuvinte, domnişoara Squeers oftă. Poate ca să-i dea lui Nicholas să înţeleagă că şi inima ei se muiase şi că pana trebuia să se potrivească cu inima.

După ce primi aceste instrucţiuni, Nicholas ascuţi pana. Când i-o întinse însă domnişoarei Squeers, domnişoara o scăpă; iar când el se aplecă pentru a o ridica, domnişoara Squeers se aplecă şi ea şi capetele lor se ciocniră, ceea ce făcu pe douăzeci şi cinci de băieţi să râdă tare, fapt petrecut pentru prima şi singura oară în ultima jumătate de an.

— Ce stângăcie din partea mea! spuse Nicholas, deschizând uşa ca să iasă domnişoara.

— De fel, domnule — răspunse domnişoara Squeers. A fost vina mea. E din prostie… ă… ă… la revedere!

— Bună ziua — spuse Nicholas. Următoarea pană sper c-o s-o ascut cu mai multă pricepere. Aveţi grijă! îi muşcaţi vârful!

— Adevărat — spuse domnişoara Squeers — e atât de supărător, încât nici nu ştiu ce… îmi pare rău că v-am deranjat atât.

— Niciun pic de deranj — răspunse Nicholas, închizând uşa clasei.

„N-am văzut aşa picioare în viaţa mea!" îşi spuse domnişoara Squeers, depărtându-se. Într-adevăr, domnişoara Squeers se îndrăgostise de Nicholas Nickleby.

Ca să lămurim iuţeala cu care această domnişoară simţise că i se aprinde inima pentru Nicholas, e poate nevoie să înştiinţăm cititorul că prietena de la care se înapoiase de curând era fata unui morar, avea numai optsprezece ani şi era pe cale de a face o partidă cu fiul unui negustor de grâne din cel mai apropiat târg. Domnişoara Squeers şi fata morarului, fiind prietene bune, se înţeleseseră între ele cu câţiva ani în urmă, după un obicei cunoscut între domnişoare, ca aceea ce se va logodi mai întâi să încredinţeze pe dată teribila taină celeilalte, înainte de a o încredinţa oricărui alt suflet în viaţă şi s-o numească fără zăbavă pe. Aceasta domnişoară de onoare. Spre îndeplinirea acestui legământ, de îndată ce logodna fu hotărâtă, fata morarului ieşise anume din casă, la ceasurile unsprezece noaptea, deoarece băiatul negustorului de grâne ii oferise mina şi inima lui la ceasurile zece şi douăzeci şi cinci, după ceasul olandez din bucătărie şi se repezi în camera de culcare a domnişoarei Squeers cu vestea îmbucurătoare.

Şi de atunci, domnişoara Squeers, care era cu cinci ani mai vârstnică, era mai mult decât dornică să-i întoarcă drăgălăşenia şi să încredinţeze prietenei ei o taină asemănătoare; fie însă din cauză că era o fiinţă greu de mulţumit sau mai degrabă fiindcă ei îi era greu să mulţumească pe altcineva, încă nu găsise prilejul, drept care n-avea nicio taină de împărtăşit. Dar mica întrevedere cu Nicholas, descrisă mai sus, nici nu se sfârşise bine şi domnişoara Squeers îşi puse boneta, porni în mare grabă spre casa prietenei ei şi, după o reînoire solemnă a tuturor vechilor legăminte de a păstra taina, dezvălui că era — nu chiar logodită, dar pe cale de a se logodi — cu fiul unui gentleman (nu al unor negustori de grâne, cum e al tău, oi al unui gentleman de înaltă obârşie), care venise ca învăţător la Dotheboys Hall, în împrejurări dintre cele mai misterioase şi neobişnuite — şi, de fapt, după cum aproape dădea să se înţeleagă domnişoara, existau motive întemeiate să creadă că venise atras de faima farmecelor ei, pentru a o găsi, a-i face curte şi a o cuceri.

— Nu e un lucru nemaipomenit? spuse domnişoara Squeers, apăsând cu putere pe adjectiv.

— Cu totul nemaipomenit — răspunse prietena. Dar ce ţi-a spus?

— Nu mă întreba ce mi-a spus, draga mea — spuse domnişoara Squeers. Dac-ai fi văzut cum se uita şi cum zâmbea! In viaţa mea n-am fost atât de copleşită.

— Aşa se uita? întrebă fata morarului, imitând cât putu mai bine ocheadă favorită a negustorului de grâne.

— Cam aşa, dar mult mai drăguţ — răspunse domnişoara Squeers.

— A! făcu prietena; atunci să ştii că are intenţii, poţi să fii sigură!

Deoarece domnişoara Squeers avea uşoare îndoieli în această privinţă, nu-i displăcu de fel faptul că părerile îi erau întărite de o autoritate competentă; şi, descoperind, pe măsură ce vorbeau şi făceau comparaţii, multe puncte de asemănare între purtarea lui Nicholas şi cea a negustorului de grâne, domnişoara Squeers deveni atât de încrezătoare, încât împărtăşi prietenei ei nenumărate lucruri pe care Nicholas nu le spusese, care însă erau atât de măgulitoare, încât îţi îngăduiau să tragi concluzii. După aceea, vorbi pe larg despre înspăimântătoarele greutăţi iscate de faptul că tatăl şi mama ei se împotriveau din răsputeri alesului; asupra cărei nefericite împrejurări stărui îndelung; căci tatăl şi mama prietenei erau cu totul în favoarea căsătoriei ei, aşa încât curtea pe care o primea fata era un lucru cum nu se poate închipui mai simplu şi obişnuit.

— Tare mi-ar plăcea să-l văd! exclamă prieten.

— Ai să-l şi vezi, Tilda — răspunse domnişoara Squeers. M-aş socoti făptura cea mai nerecunoscătoare din lume, dacă nu ţi-aş îngădui-o. Cred că mama pleacă pentru două zile să aducă nişte băieţi; şi atunci am să te poftesc pe tine şi pe John la ceai, şi-o să faceţi cunoştinţă.

Era o idee încântătoare şi după ce mai zăboviră asupra ei, prietenele se despărţiră.

Se întâmplă ca plecarea doamnei Squeers într-o călătorie mai lungă pentru a aduce trei băieţi noi şi a stărui pe lângă rudele unor băieţi mai vechi să încheie nişte mici socoteli fu hotărâtă, chiar *în* dimineaţa aceea, pentru a treia zi; iar peste două zile, doamna Squeers se sui sus pe diligentă, la oprirea din Greta Bridge, luând cu ea o legăturică cu o sticlă plină, câteva sandvişuri şi, în afară de asta, mai purtând cu sine o pelerină albă pentru noapte. Şi cu acest bagaj porni la drum.

Ori de câte ori se iveau astfel de prilejuri, domnul Squeers obişnuia să se ducă în târg, seară după seară, pretextând o treabă grabnică şi să rămână acolo până la zece sau unsprezece, într-o cârciumă, pe care el o îndrăgea cu deosebire. Aşa încât, cum petrecerea nu-l stingherea, ci îi oferea un mijloc de înţelegere cu domnişoara Squeers, îşi dădu consimţământul deplin şi îl înştiinţa cu plăcere pe Nicholas că, în seara aceea, e aşteptat la ceai, în salonaş, la orele cinci.

Fireşte că, pe măsură ce se apropia ceasul, domnişoara Squeers se lăsă târâtă de o emoţie nebună şi fireşte că se îmbrăcă cu ce-i şedea ei mai bine; parul — care avea mai mult decât o nuanţă roşcată şi pe care-l purta scurt — şi-l încreţise în cinci rânduri de bucle aşezate în vârful capului şi potrivite cu îndemânare deasupra ochiului îndoielnic; ca să nu mai spunem nimic despre panglica albastră, care-i atârna la spate, sau şorţul brodat, sau mănuşile lungi, sau eşarfa verde de voal, sau despre nenumăratele găteli, care trebuiau să fie tot atâtea săgeţi trimise în inima lui Nicholas. Nici nu apucase bine să potrivească toate acestea spre deplina ei mulţumire, când sosi şi prietena cu un pachet alb-cafeniu — turtit şi în trei colţuri cuprinzând diferite mici podoabe ce trebuiau puse când va ajunge sus şi pe care prietena le puse, vorbind fără încetare. După ce domnişoara Squeers „aranja” părul prietenei, iar prietena „aranja” părul domnişoarei Squeers, aducându-i unele izbitoare îmbunătăţiri, ca de pildă nişte bucle în inel ce coborau pe gât şi, după ce amândouă se văzură dichisite spre deplina lor mulţumire, coborâră scările în mare ţinuta, cu mănuşile îmbrăcate şi gata să primească oaspeţi.

— Unde-i John, Tilda? întrebă domnişoara Squeers.

— S-a dus să se îmbrace — răspunse prietena. Până dai ceaiul, vine.

— Vai, cum îmi bate inima! făcu domnişoara Squeers.

— A! Ştiu cum e! răspunse prietena ei.

— Ştii, Tilda, eu n-am fost obişnuită cu asta — spuse domnişoara Squeers, ducându-şi mâna în partea stingă a corsajului.

— Lasă, în curând o să-ţi placă — îi spuse prietena.

În timp ce vorbeau astfel, servitoarea cea flămândă aduse serviciul de ceai şi, curând după aceea, cineva ciocăni în uşă.

— Ele! strigă domnişoara Squeers. O, Tilda!

— Pst! făcu Tilda. Spune: intră!

— Intră! strigă cu glas stins domnişoara Squeers. Şi Nicholas intră.

— Bună seara — spuse tânărul, cu totul neştiutor de cucerirea făcută. Mi-a spus domnul Squeers că…

— Desigur, aşa e — îl întrerupse domnişoara Squeers. Tata nu ia ceaiul cu noi, dar sper că n-ai nimic împotrivă (aceste cuvinte fură rostite răutăcios).

Nicholas deschise ochii mari, dar înlătură cu mare răceală chestiunea, pentru că, în clipa aceea, nu-i păsa de nimic; apoi trecu prin ceremonia recomandării către fata morarului cu atâta graţie, încât acea domnişoară se simţi topită de admiraţie.

— Mai aşteptăm numai un domn — spuse domnişoara Squeers, ridicând capacul ceainicului şi privind înăuntru, ca să vadă ce mai face ceaiul.

Lui Nicholas îi era totuna dacă mai aşteaptă un domn sau douăzeci, aşa încât primi ştirea cu deplină nepăsare; şi, fiindcă era fără chef şi nu vedea niciun motiv pentru care să se facă plăcut, privi pe fereastră şi oftă fără voie.

— Norocul voia ca prietena domnişoarei Squeers să fie o fiinţă jucăuşă, aşa încât, auzindu-l pe Nicholas cum oftează, îşi băgă în cap să-i ia în râs pe îndrăgostiţi pentru tristeţea lor.

— Dacă-i din cauza mea — spuse domnişoara — nu vă sinchisiţi de mine, fiindcă nici eu nu-s mai brează. Faceţi exact cum aţi face dac-aţi fi singuri.

— Tilda — spuse domnişoara Squeers, roşind până la şirul de sus al buclelor. Mi-e ruşine pentru tine! şi aci cele două prietene izbucniră în chicote, privind, din când în când, peste batiste, spre Nicholas, care după o stare de pură mirare, se porni încetul cu încetul pe un râs, pe care nu-l putea stăpâni, râs prilejuit în parte de gândul că ar putea fi îndrăgostit de domnişoara Squeers, în parte de înfăţişarea caraghioasă şi de purtarea celor două fete. Aceste două motive de veselie luate împreună îl izbeau ca fiind atât de ridicole, încât, cu toată amărăciunea lui, râse până se simţi istovit.

„Dar — îşi spuse Nicholas — de vreme ce mă aflu aici şi, dintr-un motiv sau altul, mi se cere să fiu politicos, n-are rost să arăt ca un viţel. Nu-mi rămâne decât să mă împac cu societatea”.

Roşim când istorisim lucrurile acestea; totuşi tinereţea şi vioiciunea fiind câtva timp precumpănitoare asupra gândurilor lui triste, de-abia luase hotărârea că le şi salută pe domnişoara Squeers şi pe prietena ei cu multă galanterie şi trăgându-şi scaunul lingă masa de ceai, începu să se simtă mai acasă decât s-a simţit vreodată un pedagog în casa patronului său de când s-au inventat inai întâi pedagogii.

Domnişoarele erau cu totul încântate de această schimbare în purtarea domnului Nickleby, când sosi şi flăcăul aşteptat, cu părul

umed de spălat şi o cămaşă curată, al cărei guler ar îi putut să aparţină vreunui strămoş uriaş şi care alcătuia, împreună cu o vestă albă de dimensiuni asemănătoare, principala podoabă a tânărului.

— Ei, John — spuse domnişoara Matilda Price (căci, în treacăt fie spus, acesta era numele fetei de morar).

— E-ei! făcu John cu un rânjet pe care nici chiar gulerul nu-l putea ascunde.

— Vă cer iertare — se amestecă domnişoara Squeers, grăbindu-se să facă onorurile. Domnul Nickleby, domnul Browdie.

— Sluga dumneavoastră, domnule — spuse John, care era înalt de peste şase picioare şi avea o faţă şi un trup mai degrabă peste dimensiunile cuvenite decât dedesubt.

— La ordinele dumneavoastră; domnule — răspunse Nicholas, care dăduse iama în pâinea cu unt.

Domnul Browdie nu era un tânăr cu mari posibilităţi de conversaţie, aşa încât mai rânji de două ori şi, după ce dădu astfel semne de recunoaştere pentru fiecare dintre cei de faţă, mai rânji o dată nu se ştie de ce şi se servi de mâncare.

— Bătrâna s-a dus, hai? întrebă domnul Browdie cu gura plină.

Domnişoara Squeers încuviinţă dând din cap.

Domnul Browdie oferi un rânjet de o lărgime specială, crezând că într-adevăr e ceva de râs şi apoi îşi văzu cu vigoare sporită de pâinea cu unt. Era o privelişte să vezi cum el şi Nicholas goleau farfuria dintre ei.

— Eu zic că nu mâncaţi în fiece seară pâine cu unt, dom'le — spuse domnul Browdie, după ce îl privi îndelung pe Nicholas peste farfuria goală.

Nicholas îşi muşcă buzele şi roşi, dar se prefăcu a nu îi auzit.

— Ascultă-mă pe mine — iăcu domnul Browdie cu uri râs lăudăros — nu prea pun ei mare lucru în mâncare. Piele şi oase ai să rămâi dacă maî stai pe aici. Ha-ha-ha!

— Sunteţi glumeţ — spuse Nicholas cu dispreţ.

— Ba află că eu nu ştiam — răspunse domnul Browdie; dar ălălalt învăţător ajunsese sfrijit rău, zău aşa! Amintirea slăbiciunii ultimului învăţător părea să-l umple de încântare pe domnul Browdie, fiindcă râse până când se văzu silit să-şi ducă manşetele la ochi.

— Nu ştiu dacă eşti destul de ager, domnule Browdie, ca să-ţi dai seama că observaţiile dumitale sunt jignitoare — spuse Nicholas, cu ucigătoare mânie — dar dacă da, aibi bunătatea…

— Un cuvânt dacă mai spui, John — ţipă domnişoara Price, astupând gura admiratorului ei, care era gata să-l întrerupă pe Nicholas — o jumătate de cuvânt şi n-o să te iert niciodată, n-o să-ţi mai vorbesc.

— Bine, fetiţo, dar nici nu-mi pasă de el — spuse negustorul de

grâne, dând din toată inima o sărutare domnişoarei Matilda; n-are decât să-şi bată gura, n-are decât!

Era acum rândul domnişoarei Squeers să-l potolească pe Nicholas, ceea ce făcu, dând semne de îngrijorare şi groază; rezultatul acestei îndoite intervenţii fu că el şi John Browdie îşi strânseră cu multă gravitate mâna deasupra mesei şi această ceremonie se dovedi atât de măreaţă, încât domnişoara Squeers se simţi covârşită şi vărsă lacrimi.

— Ce s-a întâmplat, Fanny? întrebă domnişoara Price.

— Nimic, Tilda — răspunse în hohote domnişoara Squeers.

— N-am trecut prin nicio primejdie — spuse domnişoara Price, nu-i aşa, domnule Nickleby?

— Niciuna! răspunse Nicholas. Prostii!

— Ai dreptate — şopti domnişoara Price; spune-i ceva drăguţ şi o să-şi vină în fire. Stai niţel! Vrei să mă duc împreună cu John în bucătărioară şi să ne întoarcem pe urmă?

— Nu, pentru nimic în lume! spuse Nicholas, nespus de îngrijorat de această propunere. Pentru ce să faci aşa ceva?

— Bine — făcu domnişoara Price, înlăturându-l cu un gest şi vorbind cu oarecare dispreţ. Eşti bun de tovărăşie.

— Ce vreţi să spuneţi? întrebă Nicholas. Aici, in orice caz, nu sunt bun de tovărăşie. Nu înţeleg ce vreţi să spuneţi.

— Nici eu — spuse domnişoara Price. Dar aşa sunt, au fost şi vor îi întotdeauna bărbaţii, uşuratici. Asta înţeleg foarte bine.

— Uşuratici! strigă Nicholas; dar ce vă închipuiţi? Nu vreţi cumva să spuneţi că socotiţi…

— Nu, nu socotesc nimic — răspunse domnişoara Price îmbufnată. Uită-te la ea ce drăguţ e îmbrăcată şi ce bine arată, zău, e aproape frumoasă! Mi-e ruşine pentru dumneata.

— Fetiţo, dar ce legătură am eu cu îmbrăcămintea frumoasă şi cu arătatul bine? întrebă Nicholas.

— Ia te rog, nu-mi spune fetiţo — se supără domnişoara Price, zâmbind totuşi un pic, fiindcă ea era drăguţă şi cochetă în felul ei, iar Nicholas era frumos, şi ea îl socotea proprietatea alteia, motive pentru care gândul că-i făcuse impresie o încântă. Altfel, Fanny o să creadă că eu sunt de vină. Hai să jucăm cărţi!

Ultimele cuvinte le rosti cu glas tare, după care se depărta, apropiindu-se de matahala de York.

Toate acestea erau cu desăvârşire neînţelese pentru Nicholas, în mintea căruia nu exista, în acel moment, altă impresie desluşită decât că domnişoara Squeers era o fată urâţică, iar prietena ei, domnişoara Price, o fată drăguţă; dar n-avu răgazul să cugete ca1 să se lumineze, fiindcă, după ce vatra căminului fu curăţată şi mucul luminării potrivit, se aşezară să joace licitaţii.

— Nu suntem decât patru, Tilda — spuse domnişoara Squeers,

uitându-se galeş la Nicholas — mai bine să jucăm doi câte doi.

— Ce părere ai, domnule Nickleby? întrebă domnişoara Price.

— Cu toată plăcerea — răspunse Nicholas. Şi spunând aşa, amesteca laolaltă acea porţie de cartonaşe cu anunţuri pentru Dotheboys Hall, care reprezentau cărţile lui, cu cele hărăzite domnişoarei Price, fără să-şi dea seama de jignirea de moarte pe care o aducea.

— Domnule Browdie — spuse domnişoara Squeers, înnebunită — facem banca împotriva lor?

Omul din Yorkshire încuviinţă, pare-se cu totul copleşit de neruşinarea noului pedagog, iar domnişoara Squeers aruncă o privire înciudată spre prietena ei şi chicoti convulsiv.

Nicholas împărţi cărţile şi apoi avu carte bună.

— Avem de gând să câştigăm totul — spuse el.

— Cred că Tilda *a şi câştigat* ceva neaşteptat, nu-i aşa, dragă? spuse domnişoara Squeers, cu răutate.

— Numai doisprezece cu opt, iubito — răspunse domnişoara Price, prefăcându-se a lua întrebarea în înţelesul ei propriu.

— Ce fără haz eşti în astă-seară! rânji domnişoara Squeers.

— Ba nu — răspunse domnişoara Price — sunt cum nu se poate mai bine dispusă. Mi s-a părut că *tu* nu eşti în apele tale.

— Eu! strigă domnişoara Squeers, muşcându-şi buzele şi tremurând de atâta gelozie. Nici gând!

— Atunci e bine — făcu domnişoara Price. Ţi s-a desfăcut bucla.

— Nu te sinchisi de mine — rânji domnişoara Squeers — ai grijă de partenerul tău.

— Vă mulţumesc că i-aţi amintit — spuse Nicholas. Dar are grijă.

Omul din Yorkshire îşi turti o dată sau de două ori nasul cu pumnul strâns, ca şi cum ar fi vrut să-şi antreneze mâna până în clipa când va avea prilejul s-o folosească asupra mutrei altui domn; iar domnişoara Squeers clătină din cap cu atâta indignare, încât adierea de vânt stârnită de nenumăratele ei bucle puse în mişcare aproape că stinse luminarea.

— Zău că n-am avut niciodată aşa noroc! exclamă cu cochetărie domnişoara Price, după încă un tur sau două. Cred că totul se datorează dumitale, domnule Nickleby. Mi-ar plăcea să te am totdeauna partener.

— Şi eu aş dori.

— În schimb, ai să ai parte de o nevastă rea, dacă ai să câştigi mereu la cărţi — spuse domnişoara Price.

— Nu însă dacă dorinţa dumitale se împlineşte — răspunse Nicholas. În cazul acesta, sunt sigur că voi avea parte de una bună.

Să fi văzut cum clătina din cap domnişoara Squeers şi cum îşi turtea nasul negustorul de grâne, în timp ce se desfăşura această convorbire! Ar fi meritat să plăteşti o mică taxă ca să vezi asta; ca să nu mai

vorbim de bucuria vădită a domnişoarei Price la gândul că-i face geloşi şi de veselia inconştientă a lui Nicholas Nickleby, la gândul. Că-i face pe toţi să se simtă prost.

— Pare-se că vorbim numai noi — spuse Nicholas, privind voios în jurul mesei şi luând cărţile de joc, ca să le împartă din nou.

— Dumneata vorbeşti atât de bine — rânji domnişoara Squeers — că ar îi păcat să te întrerupem, nu-i aşa, domnule Browdie? Ha-ha-ha!

— Nu — făcu Nicholas — vorbim între noi, fiindcă n-avem cu cine să vorbim.

— Dacă spuneţi ceva — spuse domnişoara Price — vorbim şi cu voi.

— Mulţumesc, dragă Tilda — răspunse domnişoara Squeers, cu măreţie.

— Sau puteţi vorbi între voi, dacă n-aveţi chef să vorbiţi cu noi — spuse domnişoara Price, bătându-şi joc de scumpa ei prietenă. John, de ce nu spui ceva?

— Să spun ceva? repetă omul din Yorkshire.

— Sigur, nu sta aşa tăcut şi îmbufnat.

— Biine, fie! spuse omul din Yorkshire, izbind tare în masă cu pumnul; eu zic aşa: să dea boala-n mine, dacă mai rabd! Să faci bine să vii acasă cu mine şi dacă filfizonul ăsta îmi cade în mâini, o să aleagă cu capul spart!

— Doamne păzeşte, ce-o mai fi şi asta? strigă domnişoara Price, cu prefăcută mirare.

— Hai acasă, îţi zic, hai acasă! răspunse sever omul din Yorkshire. Şi, în timp ce el dădea acest răspuns, domnişoara Squeers izbucni într-un plâns furtunos, stârnit atât de un sentiment deznădăjduit de jignire, cât de dorinţa neputincioasă de a sfâşia obrazul cuiva cu frumoasele ei unghii.

La această stare de lucruri se ajunsese prin diferite mijloace şi căi. Domnişoara Squeers era vinovată fiindcă năzuia spre înalta stare a măritişului, fără a avea motive întemeiate; domnişoara Price era vinovată fiindcă se lăsase târâtă de trei motive în purtarea ei: mai întâi, dorinţa de a-şi pedepsi prietena, care avea pretenţia de a rivaliza cu ea în demnitate, fără îndreptăţire; în al doilea rând, plăcerea deşartă de a primi complimente din partea unui tânăr chipeş; în al treilea rând, dorinţa de a-l convinge pe negustorul de grâne de marea primejdie prin care trecea, amânând mult aşteptata nuntă. Iar Nicholas era vinovat pentru că îşi îngăduise o jumătate de ceas de veselie nepăsătoare şi fiindcă dorea sincer să înlăture imputarea că s-ar simţi cât de cât atras de domnişoara Squeers. Aşa încât mijloacele folosite, cât şi rezultatele obţinute erau dintre cele mai fireşti pe această lume; căci de când lumea, fetele au nădăjduit să se mărite şi s-au îmbrâncit unele pe altele în cursa spre altar, folosindu-se de toate prilejurile pentru a-şi pune în valoare farmecele şi aşa vor face şi de

aci înainte, în vecii vecilor.

— Ia te uită, acum plânge Fanny! strigă domnişoara Price, ca şi cum ar îi fost pradă unei noi uimiri. Ce s-o fi întâmplat?

— Sigur, dumneata nu ştii nimic, domnişoară, te cred că nu ştii. Te rog, nu te mai osteni să întrebi — spuse domnişoara Squeers, cu acea schimonosire a feţei, pe care copiii o numesc mutră.

— Zău, crede-mă că nu ştiu — strigă domnişoara Price.

— Cui îi pasă ce ştii dumneata, domnişoară? răspunse domnişoara Squeers, făcând o nouă mutră.

— Eşti de o politeţe groaznică, domnişoară — spuse domnişoara Price.

— N-am nevoie de lecţiile dumitale, domnişoară! răspunse domnişoara Squeers.

— Totuşi, nu trebuie să te osteneşti ca să te faci şi mai urâtă decât eşti — spuse domnişoara Price — fiindcă zău nu e nevoie.

Drept răspuns, domnişoara Squeers se roşi toată şi mulţumi lui Dumnezeu că n-are mutra neruşinată pe care o au unii. La rândul ei, domnişoara Price se felicită că nu e stăpânită de sentimentele de invidie ale unor oameni, la care domnişoara Squeers făcu o observaţie generală privind primejdia de a te întovărăşi cu oameni de neam prost; fapt cu care domnişoara Price se arătă întru totul de acord, observând că lucrul este deplin adevărat şi că de multă vreme se gândise şi ea la asta.

— Tilde — exclamă domnişoara Squeers cu demnitate. Te urăsc!

— Da, te asigur că nu e vorba de dragoste între noi — spuse domnişoara Price, legându-şi cu o mişcare zvâcnită panglicile bonetei. Ai să plângi până o să-ţi iasă ochii, după ce am să plec eu; ştii doar că aşa ai să faci.

— Mult îmi pasă de vorbele tale, caraghioaso — spuse domnişoara Squeers.

— Mulţumesc pentru compliment — răspunse fata morarului, făcând o plecăciune adâncă. Îţi doresc noapte bună, domnişoară, şi vise plăcute!

Cu această binecuvântare de plecare, domnişoara Price dispăru din odaie, urmată de uriaşul din Yorkshire, care, la despărţire, schimbă cu Nicholas acel zâmbet batjocoritor cu care conţii bătăioşi din piesele melodramatice se înştiinţează unii pe alţii că se vor mai întâlni.

De-abia ieşiră pe uşă şi domnişoara Squeers împlini prezicerea fostei ei prietene izbucnind în lacrimi îmbelşugate şi rostind tot felul de văicăreli desperate şi cuvinte fără şir. Nicholas se uită la ea timp de câteva clipe, neştiind prea bine ce trebuie să facă şi, nefiind sigur dacă acest acces se va sfârşi cu îmbrăţişarea sau cu zgârierea lui şi socotind că ambele tratamente vor fi la fel de plăcute, ieşi tiptil din odaie, în timp ce domnişoara Squeers se jelea în batistă.

— Asta e una din urmările uşurinţei blestemate cu care mă adaptez eu oricărei societăţi în care mă aruncă întâmplarea, gândi Nicholas, după ce ajunsese orbecăind în bezna din dormitorul lui. Dacă aş fi stat mut şi fără mişcare, şi puteam s-o fac, nu mi s-ar fi întâmplat nimic.

Trase cu urechea timp de câteva clipe, dar era linişte peste tot.

— M-am agăţat — murmură el — de orice prilej care să mă scape de priveliştea locului ăstuia groaznic şi de nesuferitul lui stăpân. Am asmuţit oamenii unii împotriva celorlalţi şi mi-am mai făcut doi duşmani, când, Dumnezeu mi-e martor, n-aveam nevoie daniei unul. Aşa-mi trebuie dacă uit, măcar şi pentru un ceas, ce mă înconjoară!

Spunând aşa, îşi găsi bâjbâind locul în grămada celor ce dormeau sleiţi de puteri şi se strecură în culcuşul lui sărăcăcios.

CAPITOLUL X

Cum s-a îngrijit domnul Ralph Nickleby de nepoata şi cumnata lui

A doua zi de dimineaţă după plecarea lui Nicholas spre Yorkshire, Kate şedea în odaia domnişoarei La Creevy, pe un scaun tare spălăcit la culoare, înălţat pe un tron toarte prăfuit, şi poza pentru portretul promis; spre desăvârşirea căruia, domnişoara La Creevy adusese sus vitrina din poartă pentru a putea da chipului zugrăvit al domnişoarei nuanţa cărnii de somn, pe care o nimerise odată executând miniatura unui tânăr ofiţer, care culoare strălucitoare era socotită de principalii prieteni şi sprijinitori ai domnişoarei La Creevy o mare noutate în artă, aşa cum şi era.

— Cred că acum am prins-o — spuse domnişoara La Creevy; e exact nuanţa! O să fie, cu siguranţă, cel mai dulce portret pe care l-am făcut vreodată.

— Atunci sunt sigura ca geniul dumitale va avea tot meritul — răspunse Kate zâmbind.

— Nu, nu, nu recunosc, draga mea — spuse domnişoara La Creevy. Subiectul e foarte drăguţ, foarte drăguţ într-adevăr. Deşi, fireşte, contribuie şi modul de tratare.

— Şi nu puţin — făcu Kate.

— Da, vezi, draga mea, aici ai dreptate — spuse domnişoara La Creevy — în linii mari aici ai dreptate; deşi nu recunosc că, în cazul de faţă, are atâta importanţă. Ah! Greutăţile Artei, draga mea, sunt nespus de mari!

— Aşa trebuie să fie, nici nu mă îndoiesc — spuse Kate, ca să-i facă pe plac micii ei prietene atât de bună la inimă.

— Întrec orice închipuire — răspunse domnişoara La Creevy. Ca să nu mai vorbesc de scoaterea puternică în evidentă a ochilor **şi** de scurtarea cu tot dinadinsul a nasurilor **şi** de tot ce trebuie să adaugi la cap şi de dinţii, pe care trebuie să-i laşi cu totul la o parte. Nici nu-ţi închipui ce bătaie de cap iţi dă o miniatură!

— Nici nu e plătită cum se cuvine! spuse Kate.

— Să ştii că nu, ăsta-i adevărul — murmură domnişoara La Creevy; şi pe urmă nouă oameni din zece sunt atât de nemulţumiţi şi iară minte, încât nu-i nicio plăcere să-i pictezi. Uneori spun: Vai, ce serios m-ai tăcut, domnişoară La Creevy! Alteori: Ia te uită, domnişoară La Creevy, ce zâmbitor m-ai făcut! Şi se ştie doar că rostul unui portret este să fie sau serios sau zâmbitor, altfel nu e portret.

— Chiar aşa! spuse Kate râzând.

— Asta, draga mea, pentru că cei care pozează sunt sau într-un fel, sau într-altul — răspunse domnişora La Creevy. Uită-te la Academia Regală! Toate portretele acelea frumoase şi strălucitoare de domni în veste negre de catifea, cu pumnii strânşi puşi pe mese rotunde sau tăblii de marmură, sunt serioşi, ştii doar; şi toate doamnele care se

joacă cu umbreluţe sau căţeluşi sau copilaşi, legea e aceeaşi, numai obiectele se schimbă, sunt zâmbitoare. Adevărul e — spuse domnişoara La Creevy, coborând glasul până la o şoaptă confidenţială — că nu există decât două stiluri în arta portretului; stilul serios şi cel zâmbitor; şi folosim totdeauna pe cel serios pentru oameni de profesie (în afară de actori) şi pe cel zâmbitor pentru doamne şi domni particulari, care nu ţin atât de mult să pară inteligenţi.

Această noutate o distra nespus pe Kate; iar domnişoara La Creevy picta mai departe, cu neclintită mulţumire de sine.

— Ce mulţime de ofiţeri pictezi dumneata! spuse Kate, folosindu-se de o pauză din vorbirea pictoriţei şi aruncându-şi privirile în jurul odăii.

— Mulţime de ce, fetiţo? întrebă domnişoara La Creevy, ridicându-şi ochii. Da, sigur, portrete de caracter, dar să ştii că nu sunt militari adevăraţi.

— Nu?

— Să fii sănătoasă, te cred că nu; doar funcţionari şi mai ştiu eu ce, care închiriază o uniformă, ca s-o pictez şi mi-o trimit într-o sacoşă. Unii artişti — spuse domnişoara La Creevy — folosesc o haină roşie şi socotesc şapte şilingi şi şase penny în plus pentru închiriatul haine; şi pentru carmin; dar eu nu fac aşa, fiindcă nu sade bine.

Înălţându-se, ca şi cum s-ar fi împăunat fiindcă nu foloseşte astfel de momeli ca să atragă muşterii, domnişoara La Creevy se puse cu mai multă râvnă pe lucru; ridica doar capul când şi când ca să privească cu nespusă mulţumire la vreo trăsătură de penel pe care tocmai o aşternuse; şi, din când în când, îi dădea domnişoarei Nickleby să înţeleagă ia care anume trăsături lucra tocmai atunci; nu, sublinie ea anume, ca să ţi-o potriveşti în vederea zugrăvirii, dar fiindcă avem uneori obiceiul să spunem modelelor la care parte am ajuns, aşa încât, dacă ei doresc ca o anumită expresie să apară în portret, s-o poată pregăti din timp, mă înţelegi.

— Ia spune-mi când crezi c-ai să-l revezi pe unchiul dumitale? întrebă domnişoara La Creevy, după o lungă tăcere, adică după un răstimp de un minut întreg şi jumătate.

— Nu prea ştiu. Aş fi crezut c-o să-l văd până acum — răspunse fata. Nădăjduiesc că în curând, fiindcă starea asta de nesiguranţă e cel mai rău lucru.

— Pare-mi-se că are bani, aşa-i? întrebă domnişoara La Creevy.

— Am auzit că-i foarte bogat — răspunse Kate. Eu nu ştiu, dar aşa cred.

— Poţi să fii sigură că este, altfel n-ar fi atât de mojic — observă domnişoara La Creevy, care era un amestec ciudat de isteţime şi simplicitate. Când un om e urs, să ştii că, în general, nu depinde de nimeni.

— Are purtări cam aspre — spuse Kate.

— Aspre! strigă domnişoara La Creevy; un arici e puf pe lingă el! In viaţa mea n-am întâlnit un sălbatic bătrân atât de zbârlit!

— Ăsta-i felul lui, cred — spuse cu sfială Kate; a avut dezamăgiri în tinereţe, parcă aşa am auzit, sau s-a acrit din pricina vreunei nenorociri. Mi-ar părea rău să-l nedreptăţesc înainte de a şti că merită.

— Sigur, aşa şi trebuie — încuviinţă pictoriţa de miniaturi — şi să mă ferească Dumnezeu să te îndemn eu să faci altfel! Dar nu crezi c-ar putea, fără s-o simtă prea tare, să-ţi facă dumitale şi mamei dumitale o mică pensie, care să vă îngăduie să trăiţi amândouă mai lesnicios până când ai să te vezi şi dumneata bine măritată şi care să-i rămâie pe urmă numai ei? Ce ar însemna pentru el, să zicem, o sută de livre pe an?

— Nu ştiu ce-ar însemna pentru el — spuse fata cu hotărâre — dar pentru mine ar însemna ceva ce n-aş lua nici moartă.

— Nu mai spune! făcu domnişoara La Creevy.

— Să depind de el — spuse Kate — mi-ar amărî toată viaţa. Cerşitul mi s-ar părea mult mai puţin înjositor.

— Zău! făcu domnişoara La Creevy. Să spui asta despre o rudă, pe care niciun om străin n-o vorbeşte de rău, draga mea, sună destul de ciudat, mărturisesc!

— Cred şi eu că sună ciudat — răspunse Kate, vorbind mai potolit. De fapt, sunt sigură că aşa sună. Vreau, vreau numai să spun că având încă sentimentele de pe vremuri şi amintirile timpurilor mai bune, n-aş răbda să trăiesc din mila nimănui… nu numai a Iui, ci a nimănui.

Domnişoara La Creevy se uită pieziş la prietenă ei, ca şi cum nu s-ar fi îndoit că numai Ralph ara pricina dezgustului ei, dar văzând cât de amărâtă era fata, nu mai spuse nimic.

— Tot ce-i cer — urmă Kate, căreia îi curgeau lacrimi în timp ce vorbea — este să-şi dea osteneala să-mi înlesnească, prin recomandarea lui, şi numai prin recomandarea lui, să câştig o pâine, în înţelesul propriu al cuvântului, şi să rămân lângă mama. Dacă vom mai gusta vreodată fericirea, asta depinde de norocul fratelui meu; dar dacă unchiul meu vrea să facă asta, iar Nicholas ne spune că se simte bine şi e vesel, eu sunt mulţumită.

Când termină aceste cuvinte, se auzi un foşnet în spatele paravanului din faţa uşii şi cineva bătu în lemnul care acoperea pereţii.

— Să intre cine-i acolo! strigă domnişoara La Creevy.

Omul se conformă şi păşind îndată înainte, scoase la iveală înfăţişarea şi trăsăturile unui ins care nu era altul decât domnul Ralph Nickleby în persoană.

— Sluga dumneavoastră, doamnelor! spuse Ralph, privindu-le pe rând cu asprime. Vorbeaţi atât de tare, încât nu m-am putut face auzit.

Când omul de afaceri simţea că o pornire otrăvită i se cuibărise în inimă, ştia să-şi ascundă timp de o clipă ochii sub sprincenele groase şi zbârlite şi pe urmă să-şi arate privirile în toată agerimea lor. Aşa făcea şi acum, încercând să-şi stăpânească zâmbetul care-i deschidea buzele subţiri şi strânse şi-i încreţea a răutate pielea din jurul gurii, aşa încât amândouă ştiură sigur că o parte din convorbirea lor, dacă nu toată, fusese auzită.

— M-am oprit, urcând scările, fiind mai mult decât pe jumătate sigur c-o să te găsesc aici — vorbi Ralph către nepoata lui, apoi arătând cu dispreţ spre portret: Ăsta e portretul nepoatei mele, domnişoară?

— Da, este, domnule Nickleby — spuse domnişoara La Creevy, cu multă vioiciune — şi, fie vorba între noi, va fi un portret foarte drăguţ, măcar că o spun eu, care-l pictez.

— Nu vă osteniţi să mi-l arătaţi, domnişoară — spuse Ralph depărtându-se. N-am ochiul deprins cu asemenea lucruri. E aproape gata?

— Păi da — răspunse domnişoara La Creevy, privind portretul şi ţinând coada pensulei în gură. Încă două şedinţe şi…

— Făceţi-le numaidecât, domnişoară — spuse Ralph. Începând de mâine, n-o să mai aibă timp de pierdut cu prostii. Muncă, domnişoară, muncă! Trebuie să muncim cu toţii. Aţi închiriat locuinţa?

— Încă n-am pus bilet de închiriat, domnule.

— Puneţi numaidecât; săptămâna viitoare n-or să inai aibă nevoie de odăile astea sau dacă au nevoie, eu nu pot să le plătesc. Şi acum, dragă, dacă eşti gala, să nu mai pierdem timp.

Luând un aer de bunăvoinţă care-l prindea încă mai prost decât felul lui obişnuit, domnul Ralph Nickleby făcu semn fetei s-o ia înainte şi înclinându-se grav în faţa domnişoarei La Creevy, închise uşa şi urcă sus, unde doamna Nickleby îl primi cu multe dovezi de respect. Oprindu-le cam brusc, Ralph clătină mâna cu o mişcare de nerăbdare şi trecu de-a dreptul la scopul vizitei sale.

— Am găsit o slujbă pentru fiica dumitale, doamnă — spuse Ralph.

— Trebuie să spun — mărturisi doamna Nickleby — că la asta m-am şi aşteptat din partea dumitale. N-avea grijă, îi zic eu lui Kate, chiar ieri dimineaţă la micul dejun; după ce unchiul tău s-a îngrijit cu atâta tragere de inimă de Nicholas, n-o să ne lase până când n-o să facă cel puţin tot atât şi pentru tine. Chiar aşa i-am zis, după câte îmi amintesc. Kate, draga mea, de ce nu-i. Mulţumeşti…

— Dă-mi voie să vorbesc mai departe, te rog. Doamnă — spuse Ralph, întrerupându-şi cumnata în plină desfăşurare a torentului verbal.

— Kate, scumpa mea, lasă-l pe unchiul tău să vorbească mai departe — spuse doamna Nickleby.

— Sunt foarte nerăbdătoare să-l ascult, mamă — răspunse Kate.

— Bine, draga mea, dacă eşti nerăbdătoare să-l asculţi, ai face bine să-l laşi pe unchiul tău să spună ce are de spus fără să-l întrerupi — o mustră doamna Nickleby, clătinind din cap şi încruntându-se. Timpul unchiului tău e preţios, draga mea; şi oricât ai fi de dornică, şi fireşte că eşti dornică, aşa cum trebuie să fie, desigur, nişte rude iubitoare, care şi-au văzut unchiul atât de puţin cum l-am văzut noi, să prelungeşti plăcerea de a-l avea în mijlocul nostru, totuşi e de datoria noastră să nu fim egoişti şi să ţinem seama de însemnătatea treburilor pe care le are el în City.

— Îţi sunt foarte îndatorat, doamnă — spuse Ralph, ou un rânjet aproape nevăzut. Lipsa obişnuinţei de a munci din această familie duce, pare-se, la o mare risipă de vorbe încă înainte de a se ajunge la vreo treabă când e la o adică.

— Mă tem că aşa e — răspunse doamna Nickleby cu un oftat. Bietul dumitale frate…

— Bietul meu frate — îi reteză Ralph vorba acru — habar n-avea ce înseamnă afacerile, ba cred că nici nu ştia ce înseamnă cuvântul ăsta.

— Mă tem că habar n-avea — spuse doamna Nickleby cu batista la ochi. Dacă n-aş îi fost eu, nu ştiu ce s-ar fi ales de el.

Ce făpturi ciudate suntem! Momeala uşoară, cu atâta pricepere întinsă de Ralph la prima întrevedere, mai atârna şi acum de cârligul undiţei. În faţa fiecărui neajuns, a fiecărei neplăceri care se iviseră în cele douăzeci şi patru de ore, amintindu-i de strâmtoarea şi de schimbările prin care trecea, viziuni sâcâitoare ale zestrei ei de o mie de livre se stârniseră în mintea doamnei Nickleby, până când, în cele din urmă ajunsese să se încredinţeze pe sine că dintre toţi creditorii răposatului ei soţ, ea fusese cel mai nedrept tratată şi era cea mai vrednică de milă. Şi totuşi atâţia ani de zile îl iubise din toată inima şi nu fusese mai egoistă decât sunt de obicei muritorii. Atât te face de arţăgos sărăcia neaşteptată! O pensie cuviincioasă i-ar fi mutat numaidecât gândurile pe vechiul lor făgaş.

— Nu foloseşte la nimic văicăreala, doamnă — spuse Ralph. Dintre toate treburile fără rost, să verşi o lacrimă după ceea ce a fost odată e cea mai lipsită de folos.

— Aşa e — spuse hohotind doamna Nickleby — aşa e.

— Tocmai fiindcă simţi cu atâta tărie în punga şi în fiinţa dumitale urmările nepriceperii în afaceri, doamnă — spuse Ralph — sunt sigur că vei întipări în mintea copiilor dumitale nevoia de a se îndeletnici de timpuriu cu ele.

— Desigur că trebuie să mă îngrijesc de asta — răspunse doamna Nickleby. A fost o experienţă tristă, ştii, cumnate. Kate, draga mea să treci asta în următoarea scrisoare pe care i-o scrii lui Nicholas, sau să-mi aminteşti s-o fac eu, dacă-i scriu.

Ralph se opri, timp de câteva clipe, şi simţindu-se aproape sigur de mamă, chiar dacă fata se va împotrivi propunerilor sale, vorbi mai departe:

— Slujba pe care m-am ostenit s-o găsesc, doamnă este… la o modistă şi croitoreasă… ca să nu mai lungim vorba.

— O modistă! strigă doamna Nickleby.

— Modistă şi croitoreasă, doamnă — răspunse Ralph. La Londra, croitoresele care, nici nu trebuie să vă amintesc, cunosc atât de bine tot ceda ce ţine de mersul obişnuit al vieţii, doamnă, fac avere, au echipaje şi ajung persoane bogate, cu stare.

Trebuie să ştiţi că prima idee stârnită în mintea doamnei Nickleby de cuvintele modistă şi croitoreasă se lega de nişte coşuleţe de papură, căptuşite cu muşama neagră, de care ea îşi amintea că le-ar fi văzut purtate pe străzi; dar, pe măsură ce Ralph vorbea mai departe, coşuleţele dispărură, înlocuite fiind de perspectiva unor case mari în West End, a unor căleşti particulare elegante şi a unor conturi la bancă; care imagini se perindau cu atâta iuţeală, încât de-abia sfârşise el vorba, că ea şi clătină din cap, spunând: „toarte adevărat”, cu o vădită mulţumire.

— Ceea ce spune unchiul tău e foarte adevărat, Kate, draga mea — spuse doamna Nickleby. Mi-amintesc că atunci când bietul tău tată şi cu mine am venit la oraş după căsătorie, că o domnişoară mi-a adus acasă o pălărie pentru la ţară, *bordisită* cu alb şi verde şi cu căptuşeală verde din păr de cămilă şi că a venit în caleaşca ei, în plin galop; e adevărat, nu sint sigură de tot dacă era caleaşca ei sau o trăsură de piaţă, dar mi-amintesc foarte bine că la cotitură calul a picat mort, iar bietul tău tată spunea că dobitocul nu înghiţise nimic de două săptămâni.

Această anecdotă izbitor de grăitoare pentru bunăstarea modistelor nu fu primită cu mare entuziasm, fiindcă în timp ce doamna Nickleby o povestea, Kate îşi lăsă capul în jos, iar Ralph dădea semne foarte vădite de mare nerăbdare.

— Numele patroanei — spuse Ralph, tăind grăbit vorba doamnei Nickleby — este Mantalini, Madame Mantalini. O cunosc. Locuieşte lângă Cavendish Square. Dacă fiica dumitale găseşte cu cale să încerce slujba, aş lua-o cu mine chiar acum.

— N-ai nimic de spus unchiului tău, scumpa mea? întrebă doamna Nickleby.

— Foarte multe — răspunse Kate — dar nu acum. Aş prefera să vorbesc cu el când vom îi singuri; economisim timp dacă acum îi mulţumesc doar şi-i spun ceea ce doresc să-i spun, pe drum.

Cu aceste cuvinte, Kate plecă în fugă, ca să ascundă semnele emoţiei care îi alunecau pe faţă şi să se pregătească de drum, în timp ce doamna Nickleby îl distra pe cumnatul ei, dându-i, cu lacrimi în ochi,

o dare de seamă amănunţită cu privire la dimensiunile unui pian — din lemn de trandafir — pe care îl avuseseră în zilele lor bune, făcându-i de asemenea şi o deseriere minuţioasă a opt scaune de salon, cu picioare răsucite şi perne verzi de creton asortate cu perdelele, scaune care costaseră două lire şi cincisprezece şilingi bucata şi fuseseră vândute pe nimica toată.

Aceste amintiri fură întrerupte brusc de întoarcerea lui Kate, care-şi pusese rochia de ieşire; Ralph, care se foise şi bufnise în tot timpul lipsei ei, nu mai pierdu timp şi coborî în stradă, fără multe ceremonii la plecare.

— Şi acum — îi spuse fetei, luând-o de braţ — umblă cât poţi de iute ca să te obişnuieşti cu pasul cu care ai să mergi în fiecare dimineaţă la slujbă. Şi zicând aşa, o însoţi pe Kate, în pas grăbit spre Cavendish Square.

— Îţi sunt foarte îndatorată, unchiule — spuse fata, după ce goniseră în tăcere câtăva vreme — foarte…

— Îmi pare bine că aud asta — spuse Ralph. Nădăjduiesc că-ţi vei face datoria.

— Voi încerca să te mulţumesc — răspunse Kate — zău că voi…

— Nu începe să plângi — bodogăni Ralph. Nu pot să sufăr plânsul.

— Ştiu că e o prostie, unchiule — începu biata Kate.

— Chiar este — răspunse Ralph, retezându-i vorba — şi încă una amestecată cu prefăcătorie. Să nu te mai văd plângând.

Poate că nu acesta era mijlocul cel mai nimerit pentru a usca lacrimile unei femei tinere şi simţitoare, care se pregăteşte să intre pentru prima oară într-o viaţă cu totul nouă, printre oameni străini, reci şi nepăsători. Kate se roşi tare, răsuflă grăbit timp de câteva clipe şi pe urmă păşi mai departe, cu pas mai apăsat şi mai hotărât.

Te izbea un contrast ciudat când vedeai cum fata asta sfioasă, crescută la ţară, se făcea parcă mai mică în mijlocul mulţimii ce străbătea fugind străzile în sus si în jos, lăsând să treacă vălmăşagul de oameni şi lipindu-se de Ralph, ca şi cum s-ar fi temut că-l pierde în înghesuiala; şi cum omul de afaceri sever şi cu trăsături aspre înainta mohorât, dând la o parte trecătorii cu coatele şi schimbând din când în când câte un salut scurt cu vreo cunoştinţă, care se întorcea ca să se uite la drăgălaşa lui pupilă, cu o privire de uimire şi de mirare în faţa acestei tovărăşii nepotrivite. Dar contrastul ar fi fost şi mai mare, dacă oamenii ar fi putut să citească în inimile care băteau una lângă alta; să scoată la iveală nevinovăţia gingaşă a uneia şi răutatea brutală a celeilalte; să dezvăluie gândurile neprihănite şi drăgăstoase ale fetei, să se uimească de faptul că în mulţimea de intrigi josnice si de calcule din cugetul bătrânului, nu se citea un cuvânt, o cifră, care să vorbească despre gândul morţii sau al mormântului. Dar aşa era şi. Lucru şi mai ciudat — deşi asta se întâmplă în fiecare zi — inima cea

tânără şi caldă zvâcnea din pricina miilor de nelinişti şi temeri, în timp ce inima bătrânului ruginea în ascunzişul ei, bătând doar ca un mecanism iscusit şi nedăruind nicio bătaie de nădejde, teamă, iubire sau ură vreunei alte fiinţe vii.

— Unchiule — spuse Kate, când socoti că ajunseseră aproape la destinaţie. Trebuie să-ţi pun o întrebare. Am să locuiesc acasă?

— Acasă! răspunse Ralph. Unde-i asta?

— Vreau să spun cu mama… cu *văduva* — spuse apăsat Kate.

— Ai să locuieşti de fapt aici — răspunse Ralph, fiindcă aici îţi vei lua mesele, aici vei sta de dimineaţă până noaptea, uneori poate şi din noapte până-n zori.

— Bine, dar noaptea — spuse Kate — nu pot s-o las singură, unchiule. Trebuie să am şi eu un Ioc, pe care să-l pot numi acasă; locul acesta o să fie acolo unde va locui ea, şi poate fi cât de modest.

— Poate?! făcu Ralph, mergând mai repede, din cauza răbdării pricinuite de observaţia fetei. Pesemne vrei să zici că trebuie. Poate, să fie şi modest! Fata asta e nebună?

— Mi-a scăpat cuvântul, zău că n-am vrut — se îndreptă Kate.

— Nădăjduiesc că n-ai vrut — spuse Ralph.

— Dar, unchiule, n-ai răspuns la întrebarea mea.

— Păi, am prevăzut eu ceva de felul ăsta — spuse Ralph — şi deşi sunt cu totul împotrivă, bagă de seamă, am şi luat măsuri. Am vorbit despre dumneata ca de o lucrătoare externă; aşa încât ai să te întorci, în fiecare noapte, în casa aceea care poate fi modestă.

Lucrul era liniştitor. Kate se pierdu în mulţumiri faţă de grija unchiului, mulţumiri primite de Ralph ca şi cum le-ar fi meritat pe toate şi astfel ajunseră, fără să mai vorbească, la uşa croitoresei, care prezenta o firmă foarte mare cu numele şi îndeletnicirea lui Madame Mantalini şi până la care urcai pe o scară impunătoare. Casa mai avea şi o prăvălie, închiriată unui importator de uleiuri de trandafir. Odăile de expoziţie ale lui Madame Mantalini erau la etajul întâi; fapt comunicat nobilimii de ţară şi oraş prin expunerea neglijentă, lângă ferestrele cu perdele frumoase, a două sau trei pălării elegante, după ultima modă, şi a câtorva veşminte costisitoare, după gustul cel mai desăvârşit.

Un lacheu în livrea deschise uşa şi, drept răspuns la întrebarea lui Ralph dacă Madame Mantalini e acasă, îi îndrepta, trecând printr-un salon elegant şi urcând o scară spaţioasă, spre expoziţia ce cuprindea două saloane încăpătoare şi oferea privirilor o varietate nesfârşită de rochii minunate şi materiale de rochie: unele aşezate pe tejghele, altele aruncate neglijent pe canapele, iar altele împrăştiate pe covoare, atârnând pe oglinzi înalte sau amestecându-se, în vreun alt chip, cu mobilele bogate şi felurite care se aflau din belşug în încăpere.

Aşteptară aici mult mai mult decât i-ar fi fost pe plac domnului

Ralph Nickleby, care privea gătelile ţipătoare din jurul lui cu foarte puţin interes şi era gata, până la urmă, să tragă de şnurul clopoţelului, când, pe neaşteptate, un domn îşi vârî capul în odaie şi văzând pe cineva acolo, îl retrase din nou, la fel de brusc.

— Ei! strigă Ralph. Cine-i acolo?

La sunetul glasului lui Ralph, capul reapăru, iar gura, scoţind la iveală un şir foarte lung de dinţi foarte albi, rosti cu glas afectat, cuvintele:

— Drace! Ce, Nickleby! O, drace!

După ce scoase aceste exclamaţii, domnul înainta şi strânse cu multă căldură mina lui Ralph. Era îmbrăcat într-un superb halat de casă, cu vestă şi pantaloni turceşti, făcuţi din acelaşi material, avea o eşarfă de mătase verde la gât, papuci de un verde ţipător, iar în jurul corpului i se răsucea un lanţ foarte bogat de ceas. In plus, avea favoriţi şi mustăţi cănite şi graţios ondulate.

— Drace, doar n-ai să spui că ai nevoie de mine, nu-i aşa, drace? spuse acest domn, bătându-l pe Ralph pe umăr.

— Încă nu — spuse Ralph, batjocoritor.

— Ha-ha! Drace! strigă domnul; apoi răsucindu-se pe călcâi, ca să râdă mai elegant, dădu peste Kate Nickleby, care stătea alături.

— Nepoata mea — spue Ralph.

— Mi-amintesc — spuse domnul, lovindu-şi nasul cu încheietura degetului arătător, ca şi cum s-ar fi pedepsit pentru uitarea lui. Drace, mi-amintesc acum de ce ai venit! Intră aici, Nickleby; dragă, vrei să vii după mine? Ha-ha! Toată lumea se ţine după mine, Nickleby; totdeauna s-a ţinut, drace, totdeauna!

Dând frâu liber jocului imaginaţiei, după cum îi era felul, domnul îi conduse spre un salonaş intim de la etajul al doilea, nu mai puţin elegant decât apartamentul de jos, şi unde o cană de cafea din argint, o coajă de ou şi un serviciu murdar de porţelan pentru o persoană păreau să arate că domnul tocmai îşi luase micul dejun.

— Stai jos, dragă — spuse domnul, privind stăruitor la domnişoara Nickleby, pină ce aceasta se simţi stingherită şi pe urmă, rânjind încântat de isprava lui spuse: blestemata asta de odaie de la etaj îţi taie răsuflarea! Nesuferite sunt saloanele astea aşezate la cucurigu! Mă tem că trebuie să mă mut, Nickleby.

— Aşa aş face şi eu, neapărat — răspunse Ralph privind acru în jur.

— Drace, ce om ciudat mai eşti şi tu, Nickleby! spuse domnul. Cel mai afurisit, şiret, trăsnit fabricant de aur şi argint, care s-a pomenit vreodată! Drace!

După ce îi făcu aceste complimente lui Ralph, domnul sună şi o privi fix pe domnişoara Nickleby, până când lacheul răspunse şi atunci se întrerupse, ca să-l roage pe om s-o poftească numaidecât pe stăpâna lui; după care îşi reluă îndeletnicirea şi nu se opri până când nu apăru

Madame Mantalini.

Croitoreasa era o persoană veselă, frumos îmbrăcată şi destul de arătoasă, dar mult mai în vârstă decât domnul cu şalvari turceşti, cu care se căsătorise cu vreo şase luni în urmă. Numele lui era de fapt Muntle; dar fusese transformat, printr-o uşoară transpoziţie, în Mantalini, doamna fiind, pe drept cuvânt, de părere că un nume englezesc ar aduce pagube serioase întreprinderii. El se însurase mulţumită favoriţilor, pe seama căror proprietăţi trăise şi înainte destul de lesnicios, vreme de câţiva ani; şi pe care îi îmbunătăţise de curând, după îngrijiri pline de răbdare, prin adăugarea unei mustăţi, ce-i făgăduia o independenţă uşor de câştigat. Participarea lui la munca întreprinderii se mărginea deocamdată la cheltuirea banilor şi, uneori, când aceştia lipseau, la un drum până la domnul Ralph Nickleby, care-i procura bani cu dobândă, pe poliţele clienţilor.

— Scumpa mea — spuse domnul Mantalini — ce naiba ţi-a trebuit atâta timp?

— Nici nu ştiam că domnul Nickleby e aici, iubitule — spuse Madame Mantalini.

— Ce mai ticălos de două ori afurisit trebuie să fie şi lacheul ăsta, sufleţelule! se supără domnul Mantalini.

— Dragul meu — spuse Madame — vina e numai a ta.

— Vina mea, inimioară scumpă?

— Sigur — făcu doamna — la ce poţi să te aştepţi dacă n-ai de gând să-l înveţi minte?

— Să-l învăţ minte, suâleţelule?

— Te cred; sunt sigură că are mare nevoie să fie muştruluit — spuse Madame, îmbufnată.

— Să nu se necăjească inimioara — spuse domnul Mantalini; o să-l bat de-o să ţipe ca dracu'! Cu această făgăduială, domnul Mantalini o sărută pe Madame Mantalini şi, după aceasta reprezentaţie, Madame Matalini îl trase jucăuş de ureche pe domnuL Mantalini; acestea fiind îndeplinite, trecură la afaceri.

— Şi acum, doamnă — spuse Ralph, care privise la toate acestea cu un dispreţ, pe care puţini oameni ştiu să-l exprime în priviri — iată pe nepoata mea!

— Foarte bine, domnule Nickleby — spuse Madame Mantalini, măsurând-o pe Kate din cap până-n picioare şi înapoi. Ştii să vorbeşti franţuzeşte, fetiţo?

— Da, doamnă — răspunse Kate, neîndrăznind să ridice ochii, căci simţea privirile nesuferitului în halat îndreptate asupra ei.

— Ca un afurisit de francez de baştină? întrebă soţul.

Domnişoara Nickleby nu dădu niciun răspuns acestei întrebări, ci se întoarse cu spatele spre cel ce o întreba, ca şi cum ar fi fost hotărâtă să răspundă numai întrebărilor soţiei lui.

— În întreprinderea noastră ţinem douăzeci de tinere, care au permanent de lucru — spuse Madame.

— Da, doamnă! făcu Kate, sfioasă.

— Da; şi unele din ele sunt ale naibii de frumoase — spuse stăpânul.

— Mantalini! strigă soţia lui cu glas teribil.

— Idolul simţirii mele! spuse Mantalini.

— Vrei să-mi frângi inima?

— Nici chiar în schimbul a douăzeci de mii de emisfere populate cu… cu balerine — răspunse Mantalini cu elan poetic.

— Ba ai să mi-o frângi, dacă ai să continui cu felul ăsta de a vorbi — spuse soţia lui. Ce poate să creadă domnul Nickleby când te aude?

— O, nimic, doamnă, nimic — făcu Ralph. Cunosc firea lui plăcută şi pe a dumitale. Mici giumbuşlucuri care dau gust convorbirilor zilnice, hârjoneli de îndrăgostiţi care adaugă dulceaţă unor plăceri casnice ce făgăduiesc să ţină cât lumea, asta-i tot, asta-i tot.

Dacă ne putem închipui o uşă de fier care s-ar certa cu balamalele ei şi, încăpăţânându-se să se deschidă încet, le-ar face îărâme în deschidere, zgomotul născut astfel ar fi mai plăcut decât cuvintele de mai sus, rostite de Ralph cu glasul lui aspru şi morocănos. Pînă şi domnul Mantalini simţi înrâurirea lui şi întorcându-se înspăimântat, strigă:

— Ce croncănit al naibii de urât!

— Să nu te uiţi la ce spune domnul Mantalini, te rog — spuse doamna către domnişoara Nickleby.

— Nu, nu mă uit — spuse Kate, cu dispreţ liniştit.

— Domnul Mantalini habar n-are cum să se poarte cu femeile tinere — urmă Madame, vorbind cu Kate, dar cu ochii la soţul ei. Dacă a văzut vreuna, asta trebuie să se fi întâmplat pe stradă, când fetele se duc la lucru sau se întorc acasă, şi nu aici. Nici n-a intrat vreodată în odaia unde lucrează ele. Eu nu dau voie. Cu ce ore de lucru ai fost obişnuită?

— N-am fost niciodată obişnuită să lucrez, doamnă — răspunse Kate, cu glas scăzut.

— Fapt pentru care va lucra cu atât mai bine acum — spuse Ralph, amestecându-se în vorbă, pentru ca nu cumva mărturisirea fetei să strice târgul.

— Nădăjduiesc — răspunse Madame Mantalini; orele noastre sunt de la nouă la nouă şi, când e mult de lucru; muncă suplimentară, pentru care plătesc în plus.

Kate lăsă capul în jos, ca să arate că a înţeles şi e mulţumită.

— Mesele — urmă Madame Mantalini — adică prânzul şi ceaiul, le iei aici. Cred că salariul dumitale va îi cam de la cinci la şapte şilingi pe săptămână, dar cu privire la asta nu pot să-ţi spun nimic precis, până când nu văd ce ştii.

Kate înclină din nou capul.

— Dacă eşti hotărâtă — spuse Madame Mantalini — ai face bine să începi luni, la orele nouă precis; domnişoara Knag, şefa atelierului, va primi dispoziţii să te încerce întâi la lucruri uşoare. Mai e ceva, domnule Nickleby?

— Nimic, doamnă — răspunse Ralph, ridicându-se.

— Atunci cred că asta-i totul spuse doamna. Ajungând la această încheiere firească, ea privi spre uşă, ca şi cum ar fi dorit să plece, dar, totuşi, mai şovăi, neîndurându-se să-i lase domnului Mantalini singur cinstea de a-i însoţi până jos. Ralph o eliberă de îndoieli, luându-şi fără întârziere rămas bun; Madame Mantalini întrebă cu drăgălăşenie de ce nu vine niciodată să-i vadă, iar domnul Mantalini blestemă cu multă vioiciune scările, în timp ce mergea în urma lor, cu nădejdea că o va convinge pe Kate sa se uite înapoi — nădejde sortită să rămână neindeplinită.

— Gata! făcu Ralph, când ajunseră în stradă; acum te-am plasat.

Kate era gata să-i mulţumească, dar el o opri.

— Mă gândeam — spuse el — s-o plasez pe maică-ta într-un colţ plăcut la ţară (gândul la nişte aziluri de la marginea Cornwall-ului îi trecuse de mai multe ori prin minte) dar de vreme ce vreţi să fiţi împreună, trebuie să-i găsesc altceva. Are ceva bani?

— Foarte puţini — răspunse Kate.

— Puţinul ăsta poate s-o ducă departe, dacă-l. Foloseşte cu chibzuinţă — spuse Ralph. Trebuie să facă socoteala cât timp poate să-i ajungă, dacă trăieşte fără să plătească chirie. Părăsiţi locuinţa sâmbătă?

— Aşa ne-ai spus să facem, unchiule.

— Da; am eu o casă goală, unde pot să vă aşez, până când o închiriez şi, pe urmă, dacă nu se iveşte nimic, poate găsesc alta. Trebuie să locuiţi acolo.

— E departe de aici? întrebă Kate.

— Destul de departe — spuse Ralph — în alt cartier al oraşului, în East End; vă trimit eu pe funcţionarul meu, sâmbătă, la orele cinci, ca să vă ducă acolo. La revedere. Cunoşti drumul? Drept înainte!

Strângând cu răceală mina nepoatei lui, Ralph o lăsă în capătul lui Regent Street şi apoi o luă înapoi, pe o stradă principală, hotărât să-şi vadă de strânsul banilor. Kate se întoarse tristă înapoi, la locuinţa din Ştrand.

CAPITOLUL XI

Newman Noggs instalează pe doamna şi domnişoara Nickleby în noua lor locuinţă din City

Gândurile domnişoarei Nickleby, în timp ce-şi urma drumul spre casă, erau pătrunse de deznădejdea pe care întâmplările dimineţii fuseseră menite s-o stârnească. Purtarea unchiului ei nu era de natură să împrăştie îndoielile sau temerile începutului şi nici privirea fugară, pe care o aruncase asupra aşezământului lui Madame Mantalini nu era de fel încurajatoare. Prin urmare, fata privea zorii noii ei cariere cu negre temeri si îndoieli şi cu o inimă grea.

Dacă mângâierile mamei ei ar fi fost în stare s-o readucă într-o stare sufletească mai plăcută şi mai de invidiat, astfel de mângnen gasi din belşug. Când Kaie ajunse acasă, buna doamnă apucase să-şi amintească cfe două cazuri autentice a unor modiste care stăpâneau proprietăţi serioase, deşi nu era în stare să-şi aducă aminte dacă se aleseseră cu ele de pe urma afacerilor, porniseră la drum cu capital, sau avuseseră norocul să se mărite bine. Totuşi, după cum observă ea cu multă logică, trebuie să fi existat în acea ramură de afaceri şi vreo fată tânără, care să fi făcut avere începând de la nimic şi, acest lucru fiind luat drept bun, de ce n-ar face şi Kate la fel? Domnişoara La Creevy, care făcea parte din micul sfat, se încumetă să strecoare unele îndoieli cu privire la probabilitatea ca domnişoara Nickleby să ajungă la acea fericită încununare în cuprinsul unei vieţi obişnuite: dar buna doamnă lămuri deplin chestiunea, înştiinţându-le că ea are o presimţire în această privinţă — un soi de a doua vedere, cu care obişnuia ea să reteze orice argument al răposatului domn Nickleby, îndreptându-l în nouă cazuri şi trei sferturi din zece, pe un drum greşit.

— Mă tem că e o meserie nesănătoasă — spuse domnişoara La Creevy. Mi-amintesc că mi-au pozat vreo trei modiste tinere, la început când m-am apucat de pictură; şi mi-aduc aminte că toate trei erau foarte palide şi bolnăvicioase.

— Ei, dar asta nu poate fi, în niciun caz, o regulă generală — protestă doamna Nickleby. Eu mi-amintesc, de parcă s-ar fi întâmplat ieri, că mi-a fost recomandată una ca să-mi facă o capă roşie, pe vremea când erau la modă capele roşii, şi că avea o faţă foarte rumenă, cum nu se poate mai rumenă.

— Poate că era beţivă — fu de părere domnişoara La Creevy.

— Nu ştiu cum o fi fost — răspunse doamna Nickleby — dar avea o faţă foarte rumenă, aşa încât argumentul dumitale nu are valoare.

În felul acesta şi cu aceleaşi raţionamente puternice, întâmpină vrednica matroană orice împotrivire, fie ea cât de mică, faţă de noile

planuri din dimineaţa aceea. Fericită doamnă Nickleby! O propunere nu trebuia decât să fie nouă, şi mintea ei o şi încuviinţa, văzând-o strălucitoare şi lustruită, aurită, ca o jucărie care-ţi ia ochii.

După ce chestiunea fu pusă la punct, Kate ii împărtăşi dorinţa unchiului ei în legătură cu casa cea goală, lucru pe care doamna Nickleby îl încuviinţă la fel de repede, observând, aşa cum îi stătea în fire, că în serile frumoase va fi o distracţie plăcută pentru ea să meargă până în West End, ca să-şi aducă fata acasă şi uitând, tot după cum îi stătea în fire, că sunt pe lume şi nopţi ploioase, şi vreme rea, care te întâmpină aproape în fiecare săptămână a anului.

— O să-mi pară rău, foarte rău într-adevăr să te părăsesc, buna mea prietenă — spuse Kate, pe care bunele sentimente ale bietei miniaturiste o mişcaseră adânc.

— N-o să scăpaţi totuşi de mine — răspunse domnişoara La Creevy cu toată voioşia de care era în stare. O să ne vedem foarte des şi o să viu să aflu cum o duceţi; şi dacă în toată Londra, sau chiar în toată lumea asta mare, nu se află niciun suflet care să se sinchisească de norocul vostru, va exista totuşi o biată femeie singură, care se va ruga pentru voi zi şi noapte.

Zicând aşa, biata făptură, care avea o inimă destul de largă pentru a-l cuprinde pe Gog, geniul păzitor al Londrei, ba chiar şi pe Magog pe deasupra, îşi schimonosi faţa în nenumărate chipuri care ar fi putut s-o îmbogăţească, dacă ar fi ştiut să le redea în fildeş sau pe pânză. După aceea, se aşeză într-un colţ şi îşi îngădui, ceea ce numea ea „un pui de plâns”.

Dar nici plânsul, nici vorba, nici speranţa, nici frica nu puteau să întârzie acea temută sâmbătă după amiază şi pe Newman Noggs. Acesta veni punctual şi şchiopătând până la uşă, la ora hotărâtă, trimiţând o boare de gin prin gaura cheii, chiar în clipa când clopotele bisericilor din împrejurime, c-are parcă de comun acord băteau ora cinci. Newman aşteptă ultima bătaie, apoi ciocăni la uşă.

— Din partea domnului Ralph Nickleby — spuse Newman, când ajunse sus, vestindu-şi cât putu mai scurt misiunea.

— Suntem gata numaidecât — spuse Kate. N-avem multe de cărat, dar mă tem că trebuie să luăm o trăsură.

— Mă duc să aduc una — spuse Newman.

— Vai, dar nu trebuie să te deranjezi — spuse doamna Nickleby.

— Ba da — făcu Newman.

— Nici nu pot să mă gândesc la una ca asta — spuse doamna Nickleby.

— N-aveţi încotro — făcu Newman.

— N-am încotro?

— Nu; eu m-am şi gândit la asta pe drum încoace; dar n-am luat trăsură, gândindu-mă că poate nu sunteţi gata. Eu mă gândesc la

multe. Nimeni nu mă poate împiedica.

— A, da, te înţeleg, domnule Noggs — spuse doamna Nickleby. Gândurile noastre sunt slobode, fireşte. Fiecare cu gândurile lui, e limpede.

— N-ar fi aşa, dacă unii oameni ar putea face ce vor — murmură Newman.

— Sigur — n-ar mai fi, domnule Noggs, foarte adevărat — întregi doamna Nickleby. Unii oameni sunt aşa, dar ce mai face stăpânul dumitale?

Newman aruncă o privire plina de înţeles către Kate şi răspunse apăsând tare pe ultimul cuvânt al răspunsului său, că domnul Ralph Nickleby e bine şi le trimite toată *dragostea.*

— Zău că-i suntem foarte îndatorate! spuse doamna Nickleby.

— Foarte — făcu Newman. O să-i spun…

Nu era uşor să-l confunzi pe Newman Noggs, după ce l-ai văzut o dată şi, deoarece Kate, atrasă de ciudăţenia purtărilor lui (care, în împrejurarea de faţă, nu erau lipsite de un oarecare respect şi de delicateţe, cu toată vorbirea lui stropşită), se uită la el mai de aproape, îşi aminti că mai dăduse o dată ochii cu făptura asta stranie.

— Iertaţi-mi curiozitatea — spuse ea — dar nu v-am văzut oare. În curtea hanului, în dimineaţa când fratele meu a plecat spre Yorkshire?

Newman aruncă o privire atentă către doamna Nickleby, şi spuse „nu", fără să roşească.

— Nu?! exclamă Kate. Aş fi putut să jur.

— Aţi fi jurat strâmb — răspunse Newman. E prima oară că ies din casă după trei săptămâni. Sufăr de gută.

Nevvman era foarte, foarte departe de a avea înfăţişarea unui om bolnav de gută şi Kate nu se putu împiedica să se gândească la acest lucru. Dar convorbirea fu întreruptă de doamna Nickleby, care stăruia să se închidă uşa, pentru ca nu cumva domnul Noggs să răcească, şi să se trimită servitoarea după trăsură, de teamă ca nu cumva omul să mai sufere un atac al bolii sale. Newman fu silit să primească ambele condiţii. Curând sosi şi trăsura; şi, după multe dovezi îndurerate de rămas bun şi multă alergătură înainte şi înapoi pe stradă din partea domnişoarei La Creevy, în cursul căreia turbanul galben intră în conflict violent cu diferiţi trecători, porni (trăsura, nu turbanul), având înăuntrul ei pe cele două doamne şi bagajele; iar Newman, cu toate asigurările doamnei Nickleby că-l pândeşte moartea, se sui pe capră alături de vizitiu.

Intrară în City, coborând pe malul apei; şi, după un drum lung şi încet, fiindcă la ora aceea străzile erau aglomerate cu vehicule de toate felurile, se opriră în faţa unei case mari, vechi şi murdare din Thames Street: uşa şi ferestrele ei erau atât de stropite cu noroi, încât casa părea nelocuită de ani de zile.

Newman deschise uşa acestui lăcaş părăsit cu o cheie, pe care o scoase din pălărie — unde, în treacăt fie spus, ţinând seama de starea jalnică a buzunarelor sale, îşi ţinea toate lucrurile şi şi-ar îi ţinut, fără îndoială, şi banii dacă i-ar fi avut — apoi după ce trăsura fu descărcată, el arătă drumul înăuntru.

Era, într-adevăr, o casă veche, posomorâtă şi neagră, iar încăperile, pe vremuri fremătătoare de viaţă şi activitate, erau mohorâte şi întunecate. În spatele casei era un chei care dădea spre Tanhsa. O cuşcă goală de câine, câteva ciolane, cercuri de butoaie, putini şi butoaie vechi erau împrăştiate pe acolo, dar nu se vedea niciun licăr de viaţă. Era tabloul unei putreziri reci şi tăcute.

— Casa asta te întristează şi te îngheaţă — spuse Kate — de parc-ar fi căzut o pecingine pe ea. Dac-aş fi superstiţioasă, aproape aş crede că între zidurile astea vechi s-a săvârşit o crimă şi că de atunci casa a căzut în paragină. Ce cruntă şi întunecată e!

— Doamne, draga mea! răspunse doamna Nickleby. Nu mai vorbi aşa, mă înspăimânţi de moarte!

— E doar închipuirea mea prostească, mamă — spuse Kate, silindu-se să zâmbească.

— Atunci, scumpa mea, te rog să-ţi păstrezi închipuirea prostească pentru tine şi să nu stârneşti şi închipuirea *mea* prostească, pentru ca să-ţi ţină tovărăşie — răspunse doamna Nickleby. De ce nu te-ai gândit la toate astea dinainte, eşti atât de neglijentă, am îi putut s-o rugăm pe domnişoara La Creevy să ne ţină de urât sau să împrumutăm un câine sau mii de alte lucruri, dar aşa e totdeauna şi aşa a fost şi cu bietul tău tată. Dacă nu mă gândeam eu la toate. Aşa începea de obicei doamna Nickleby o jelanie generală, care cuprindea vreo duzină de fraze complicate, neţintind pe nimeni anume şi aşa o porni şi de data asta, până când i se tăie răsuflarea.

Newman parcă nici n-auzea şi le însoţi pe amândouă spre vreo două odăi de la etajul întâi, asupra cărora se făcuseră unele încercări de a le face bune de locuit. Într-una din ele se aflau câteva scaune, o masă, o scoarţă veche şi nişte cuverturi spălăcite, iar în cămin era pregătit un foc. În cealaltă încăpere se afla un pat vechi cu baldachin şi câteva obiecte răzleţe de mobilier.

— Ei, draga mea — spuse doamna Nickleby, încercând să fie încântată — nu-i o dovadă de grija şi atenţie din partea unchiului tău? Păi n-am fi avut nimic, în afară de patul pe care l-am cumpărat ieri, dacă nu s-ar fi îngrijit el!

— Foarte drăguţ, într-adevăr — răspunse Kate, privind în jur.

Newman Noggs nu spuse că adunase el hârburile de prin mansarde şi pivniţe; sau că luase de o jumătate de penny lapte pentru ceai şi-l aşezase pe raft, sau că umpluse el ceainicul ruginit de pe cămin şi nici că strânsese surcele de pe chei sau cerşise cărbuni. Dar gândul că

Ralph Nickleby ar fi putut porunci să se facă toate astea, îi stârni întratât fantezia, încât nu se putu împiedica să nu-şi trosnească toate cele zece degete pe rând: care reprezentaţie o uimi la început pe doamna Nickleby, dar închipuindu-şi femeia că gestul ar avea vreo legătură îndepărtată cu guta, îl trecu cu vederea.

— Cred că nu mai e nevoie să vă reţinem — spuse Kate.

— Nu mai am nimic de făcut? întrebă Newman.

— Nimic, mulţumesc — răspunse domnişoara Nickleby.

— Dragă, poate că domnul Noggs vrea să bea un pahar în sănătatea noastră — spuse doamna Nickleby, scotocind în pungă după mărunţiş.

— Eu cred, mamă — spuse Kate, şovăind, în timp ce se uita la faţa întoarsă într-o parte a lui Newman — cred că l-ai jigni dacă i-ai oferi…

Newman Noggs se înclină înaintea fetei mai degrabă ca un gentleman decât ca nenorocitul ce părea să fie, îşi duse mâna la piept şi, după ce se opri timp de o clipă, cu aerul unui om care se luptă să vorbească, dar nu ştie ce să spună, părăsi odaia.

În timp ce ecoul răsunător, pricinuit de zăvorul tras la uşa grea de intrare, se prelungea jalnic în clădire, Kate se simţi aproape ispitită să-l cheme înapoi şi să-l roage să mai zăbovească puţin, dar ei îi era ruşine să-şi mărturisească teama, iar Newman Noggs o pornise spre casă.

CAPITOLUL XII

În care cititorul va putea să urmărească mai departe drumul iubirii domnişoarei Fanny Squeers şi se va încredinţa dacă acest drum e neted sau altfel

A fost o împrejurare fericită pentru domnişoara Fanny Squeers faptul că atunci când vrednicul ei tată se întorcea acasă, în seara micului ceai, omul era, după cum spune termenul de specialitate, „prea făcut" ca să bage de seama nenumăratele semne de jignire ce se citeau pe chipul fetei. Totuşi, fiindcă era mânios şi certăreţ la beţie, s-ar fi putut să-i sară muştarul din te miri ce, dacă domnişoara, cu o prevedere şi chibzuinţă în cel mai înalt grad demne de laudă, n-ar fi ţinut treaz pe unul dintre băieţi, asupra căruia bunul domn să-şi descarce prima furie; care furie, după ce se uşura prin picioare şi ghionti, se potoli îndeajuns pentru ca omul să se lase îndemnat să se culce. Ceea ce şi făcu, încălţat cu ghetele şi cu umbrela sub braţ.

Servitoarea cea flămândă o însoţi pe domnişoara Squeers în odaia ei, ca de obicei, ca să-i încreţească părul, să îndeplinească celelalte mici sarcini ale toaletei şi să-i servească toate linguşelile, pe care le avea la-ndemână; căci domnişoara Squeers era leneşă (şi pe deasupra, destul de uşuratică şi deşartă) ca o lady distinsă, ceea ce doar nedreptele deosebiri de rang şi situaţie o împiedicau să devină.

— Ce minunat se ondulează părul dumneavoastră astă-seară, domnişoară! spuse camerista. Zău dacă nu-i păcat şi ruşine să-l periem ca să-l desfacem!

— Tacă-ţi fleanca! răspunse mânioasă domnişoara Squeers.

O experienţă bogată o împiedică pe fată să se mire în faţa ţâfnelor domnişoarei Squeers. Dându-şi întrucâtva seama de ceea ce se petrecuse în cursul serii, schimbă mijloacele de a se iace plăcută şi o luă pe o cale lăturalnică.

— Vai, domnişoară, nu pot să nu vă spun, chiar dacă m-aţi omorî pentru asta — spuse slujnica — în viaţa mea n-am văzut o mutră mai vulgară decât a domnişoarei Price în astă-seară.

Domnişoara Squeers oftă şi se pregăti să asculte.

— Ştiu că nu-i frumos din partea mea să spun asta, domnişoară — vorbi mai departe fata, încântată de impresia pe care o făcea — fiindcă domnişoara Price e prietena dumneavoastră şi mai ştiu eu ce; dar se îmbracă şi umblă aşa, ca să scoată ochii; vai, dacă s-ar vedea oamenii pe ei înşişi!

— Ce vrei să spui, Phib? întrebă domnişoara Squeers, privindu-se în oglinjoara ei, unde, ca cei mai mulţi dintre noi, nu se văzu pe sine, ci răsfrângerea unei închipuiri plăcute a mintii sale. Ce tot vorbeşti?

— Vorbesc, domnişoară! Dă din cap ca un pisoi care vorbeşte

franţuzeşte — răspunse camerista.

— Zău că *dă* din cap — făcu domnişoara Squeers cu un aer distrat.

— Ce deşartă şi ce… urâţică — spuse fata.

— Biata Tilda! oftă domnişoara Squeers cu compătimire.

— Şi se bagă în sufletul omului ca să fie admirată — vorbi mai departe slujnica. Vai de mine! E de-a dreptul necuviincios…

— Nu pot să-ţi îngădui să vorbeşti aşa, Phib — spuse domnişoara Squeers. Oamenii din jurul Tildei sunt oameni de jos şi dacă numai atâta o duce capul, e din vina lor, nu a ei.

— Bine, dar ştiţi, domnişoară — spuse Phoebe, nume persecutat dispreţuitor în Phib — dacă ar folosi măcar pilda prietenei ei; ei, dacă şi-ar da măcar seama cât greşeşte şi s-ar îndrepta după dumneavoastră, ce fată drăguţă ar izbuti să fie cu timpul!

— Phib — făcu domnişoara Squeers, cu un aer impunător — nu se cade ca eu să ascult comparaţii din astea, care fac din Tilda o fiinţă grosolană şi nepricepută. Nu face ca o prietena sa dea ascultare unor astfel de lucruri. Mai bine lasă asta baltă, Phib; trebuie totuşi să-ţi spun că, dacă Tilde Price ar lua exemplul de la cineva, nu neapărat de la mine…

— Ba da, de la dumneavoastră, domnişoară — o întrerupse Phib.

— Bine, de la mine, Phib, dacă aşa vrei tu — spuse domnişoara Squeers. Vreau să spun că dacă ea ar face aşa, ar fi spre câştigul ei.

— Aşa crede şi altcineva, dacă nu cumva mă înşel — spuse fata, misterios.

— Ce vrei să spui? întrebă domnişoara Squeers.

— N-are a face, domnişoară — răspunse fata. Ştiu *eu* ce ştiu, asta-i tot.

— Phib — spuse domnişoara Squeers cu ton dramatic. Stărui să te explici. Ce-i cu misterul ăsta de nepătruns? Vorbeşte!

— Ei, dacă ţineţi neapărat, am să spun — continuă slujnica. Domnul John Brovvdie gândeşte ca şi dumneavoastră; şi dacă n-ar îi mers prea departe ca să nu-l oprească cinstea, ar fi bucuros să rupă cu domnişoara Price si să înceapă cu domnişoara Squeers.

— Doamne Dumnezeule! strigă domnişoara Squeers, împreunându-şi cu multă demnitate mâinile. Ce-o mai fi şi asta?

— Adevărul, domnişoară şi nimic altceva — răspunse vicleana Phib.

— Ce situaţie! strigă domnişoara Squeers — să fiu pe cale de a nărui, fara să-mi dau seama, tihna şi fericirea dragei mele Tilda! De ce oare se îndrăgostesc bărbaţii de mine, fie că-mi place fie că nu, şi-şi părăsesc alesele de dragul meu?

— Fiindcă nu se pot împotrivi — răspunse fata — e simplă cauza. (Dacă domnişoara Squeers era cauza, într-adevăr, era foarte simplă.)

— Să nu-mi mai pomeneşti de asta — o dojeni domnişoara Squeers. Niciodată! Mă auzi? Tilde Price are cusururile ei, multe, dar îi doresc

numai bine şi, mai ales, doresc s-o văd măritată; fiindcă socotesc că e de dorit… de dorit tocmai din pricina cusururilor ei, să se mărite cât se poate de curând. Nu, Phib. Las-o să-l ia pe domnul Browdie. Poate să-mi fie milă de el, bietul băiat; dar prea mi-e dragă Tilda şi nu pot decât să nădăjduiesc că va fi o nevastă mai bună decât cred eu că va fi.

Cu această izbucnire de sentiment, domnişoara Squeers se culcă.

Ciudă e un cuvânt mărunt; dar el reprezintă o învălmăşeală la fel de stranie de sentimente, un amestec la fel de grozav de duşmănii ca orice alt cuvânt polisilabic din limbă. Domnişoara Squeers ştia bine, în fundul inimii ei, că ceea ce spusese nenorocita de slujnică nu era decât o linguşire grosolană şi mincinoasă, născocită chiar de fată; totuşi, prilejul de a-şi da puţin frâu liber răutăţii împotriva jignitoarei domnişoare Price şi de a se preface că o compătimeşte pentru slăbiciunile şi scăderile ei, măcar şi faţă de o fiinţă subalternă, era o uşurare atât de mare pentru oful ei, ca şi cum tot ce ar fi aflat ar fi fost adevărul adevărat. Mai mult decât atât. Avem o atât de nemărginită putere de a ne convinge, când este vorba de noi, încât domnişoara Squeers se simţi înălţată şi măreaţă, după nobila ei renunţare la mâna lui John Browdie, şi de aceea privi spre prietena ei de sus, cu un soi de sfântă linişte şi tihnă, care avu mare putere de a-i potoli simţămintele răvăşite.

Această fericită stare sufletească avu oarecare înrâurire asupra împăcării; căci a doua zi, când se auzi un ciocănit la uşa de intrare şi fata morarului fu anunţată, domnişoara Squeers se îndreptă spre salonaş într-o minunată dispoziţie creştinească.

— Vezi, Fanny — spuse fata morarului — am venii să te văd, cu toate că aseară ne-am luat la harţă…

— Mi-e milă de pornirile tale urâte, Tilda — răspunse domnişoara Squeers; dar nu-ţi port pică. Sunt deasupra acestor lucruri.

— Nu fi supărată, Fanny — spuse domnişoara Price. Am venit să-ţi spun ceva, care ştiu c-o să-ţi facă plăcere.

— Ce anume, Tilda? întreba domnişoara Squeers, ţuguindu-şi buzele şi privind de parcă nimic pe pământ, în aer, foc sau apă n-ar fi putut să-i dea măcar o licărire de mulţumire.

— Asta — făcu domnişoara Price. Aseară, după ce am plecat, John şi cu mine ne-am certat groaznic.

— Asta nu-mi face plăcere — spuse domnişoara Squeers, catadicsind totuşi să zâmbească.

— Dumnezeule! Doar n-am o părere atât de proastă despre tine, încât să-mi închipui că-ţi face plăcere — urmă prietena ei. Nu despre asta e vorba.

— A! făcu domnişoara Squeers, cufundându-se din nou în tristeţe. Zi mai departe!

— După multă cârâială şi după ce-am hotărât că n-o să ne mai vedem niciodată — urmă domnişoara Price — ne-am împăcat şi azi dimineaţă John s-a *dus* şi a înscris numele şi prima strigare o să fie diminică, fiindcă după trei săptămâni ne cununăm şi am venit să-ţi spun să-ţi faci rochia.

Vestea asta stârnea un amestec de fiere cu miere. Gândul că prietena ei se va mărita aşa curând producea fierea, iar siguranţa că nu are gânduri serioase cu Nicholas era mierea. În totul dulceaţa fu mai puternică decât amăreala, aşa încât domnişoara Squeers spuse că-şi va face rochia şi că nădăjduieşte s-o vadă pe Tilda fericită, deşi, în acelaşi timp, nu era prea sigură şi n-o sfătuia să-şi facă prea multe iluzii, fiindcă bărbaţii sunt făpturi ciudate şi o mulţime de femei măritate sunt nenorocite şi ar dori din toată inima să trăiască iarăşi singure; la care condoleanțe, domnişoara Squeers mai adăugă câteva deopotrivă gândite, spre a ridica moralul prietenei ei şi de a-i spori veselia.

— Lasă acum, Fanny — spuse domnişoara Price. Vreau să-ţi spun o vorbă despre tânărul Nickleby.

— N-am nici în clin nici în mânecă eu el — o întrerupse domnişoara Squeers, care începuse să freamăte. Nici nu ştii cât îl dispreţuiesc!

— Lasă că nu gândeşti asta, sunt sigură! răspunse prietena ei. Mărturiseşte, Fanny; aşa-i că-ţi place?

Fără să dea niciun răspuns direct, domnişoara Squeers izbucni dintr-o dată în hohote de plâns, strigând că ea e o făptură nenorocita, părăsită, oropsită, azvârlită.

— Pe toţi îi urăsc — spuse domnişoara Squeers — şi aş vrea să-i văd morţi pe toţi, aşa vreau!

— Vai, dragă! făcu domnişoara Price, foarte mişcată în faţa acestei mărturisiri de sentimente mizantropice. Sunt sigură că nu vorbeşti serios.

— Ba da — răspunse domnișoara Squeers, făcând noduri strânse în batistă şi scrâşnind din dinţi. Şi pe *mine* aş vrea să mă văd moartă. Uite aşa!

— Lasă, peste cinci minute ai să gândeşti cu totul altfel — spuse Matilda. Nu-i mai bine să te împaci iarăşi cu el, decât s-o apuci pe calea asta? N-ar fi mult mai bine să-l ai numai pentru tine, în bună tovărăşie, dragoste şi plăcere?

— Ştiu şi eu dac-ar fi — hohoti domnişoara Squeers. Vai, Tilda, cum ai putut să te porţi atât de josnic şi necinstit? Dacă mi-ar fi spus cineva una ca asta despre tine, n-aş fi crezut!

— Fleacuri! făcu, chicotind, domnişoara Price. Ar crede cineva că am făcut cel puţin moarte de om.

— Aproape la fel de rău! spuse cu năduf domnişoara Squeers.

— Şi asta numai pentru că sunt destul de drăguţă pentru ca oamenii

să fie politicoşi cu mine! strigă domnişoara Price. Oamenii nu-şi fac singuri chipul şi nu sunt eu vinovată că al meu e frumos, după cum alţii nu sunt vinovaţi că al lor e slut.

— Ţine-ţi gura — ţipă domnişoara Sgueers cu glasul ei cel mai ascuţit — că altfel te pocnesc, Tilda, şi pe urmă, o să-mi pară rău!

Nu mai e nevoie să spun că, în acest moment, firea fiecăreia dintre cele două domnişoare era în oarecare măsură zguduită de tonul convorbirii şi că, prin urmare, gâlceava luase un caracter personal. Într-adevăr, cearta, care pornise timid, se ridică la înălţimi impresionante, căpătând o înfăţişare foarte violentă, mai ales când ambele părţi, dedându-se unei crize de lacrimi, strigară în acelaşi timp că nu şi-ar îi închipuit niciodată că li se va vorbi în felul ăsta; care exclamaţie ducând la imputări, aduse treptat şi o explicaţie; şi sfârşitul fu că fetele căzură una în braţele celeilalte şi-şi jurară prietenie veşnică; împrejurarea aceasta fiind a cincizeci şi doua repetire a aceleiaşi impresionante ceremonii în răstimpul a douăsprezece luni.

După ce prietenia desavârşită fu astfel restabilită, urmă, fireşte, o convorbire despre numărul şi felul veşmintelor trebuincioase domnişoarei Price, pentru a păşi în sfânta stare a căsniciei, cu care prilej domnişoara Squeers demonstra limpede că erau absolut trebuincioase şi fata *nu* se putea lipsi în chip cuviincios de mult mai multe lucruri decât putea sau voia să-şi îngăduie morarul. După aceea, printr-un ocol lesne făcut, domnişoara îndrepta convorbirea spre propria ei garderoba şi, după ce îi înşiră pe îndelete principalele frumuseţi, îşi duse prietena sus pentru o inspecţie. După ce comorile celor două sertare şi ale dulapului fură scoase la iveală, iar articolele mai mărunte încercate, veni timpul ca domnişoara Price să se întoarcă acasă şi, fiindcă ea fusese vrăjită de toate rochiile şi rămăsese mută de admiraţie în faţa unei eşarfe trandafirii, domnişoara Squeers îi spuse veselă că vrea s-o însoţească o bucată de drum, de dragul tovărăşiei; şi o porniră împreună. Întinzându-se, în timpul drumului, asupra desăvârşirilor tatălui ei şi, înmulţindu-i veniturile cu zece, domnişoara Squeers dădu prietenei ei o slabă idee despre marea însemnătate şi superioritate a familiei sale.

Se întâmplă ca tocmai ceasul acela, care cuprindea scurta pauză îngăduită între ceea ce se numea cu un cuvânt plăcut masa elevilor domnului Squeers si reluarea însuşirii de cunoştinţe folositoare, să fie şi ceasul când Nicholas obişnuia să facă o melancolică plimbare şi să cugete, în timp ce hoinărea fără chef prin sat, la soarta lui nefericită. Domnişoara Squeers cunoştea prea bine acest lucru, dar poate că uitase de el, fiindcă atunci când îl zări pe tânăr înaintând spre ele, dădu multe semne de mirare şi neplăcere, ba chiar îşi încredinţa prietena că „îi vine să intre în pământ”.

— Vrei să ne întoarcem sau să intrăm repede într-o casă? întrebă

domnişoara Price. Încă nu ne-a văzut.

— Nu, Tilda — răspunse domnişoara Squeers. E de datoria mea să termin cu asta şi aşa voi face.

În timp ce domnişoara Squeers rostea aceste cuvinte cu tonul omului care a luat o înaltă hotărâre morală, ba se mai şi înecă, încercând să tragă aer în piept, ceea ce arăta un sentiment de o înaltă tensiune, prietena ei nu mai spuse nimic şi amândouă porniră drept spre Nicholas. Umblând cu ochii în pământ, acesta nu-şi dădu seama de apropierea lor până in clipa când îl ajunseră, fiindcă altfel poate că şi-ar fi căutat el adăpost.

— Bună dimineaţa — spuse Nicholas, înclinându-se şi trecând mai departe.

— Se duce — murmură domnişoara Squeers. Simt că mă înăbuş, Tilda!

— Întoarce-te, domnule Nickleby, întoarce-te! strigă domnişoara Price, prefăcându-se îngrijorată de ameninţarea prietenei ei, dar, de fapt, îmboldită de dorinţa răutăcioasă să audă ce o să spună Nicholas. Întoarce-te, domnule Nicholas!

Domnul Nickleby se întoarse şi întrebă, cu un aer cum nu se poate mai încurcat, ce porunceau domnişoarele.

— Lasă vorba — îl grăbi domnişoara Price; sprijin-o pe cealaltă parte. Cum te simţi acum, dragă?

— Mai bine — oftă domnişoara Squeers, culcând o căciuliță de biber de un cafeniu roşcat, cu un văl verde prins de ea, pe umărul domnului Nickleby. Ce leşin prostesc!

— Nu-i spune prostesc, draga mea — făcu domnişoara Price, în timp ce ochii îi jucau de veselie la vederea nedumeririi lui Nicholas. N-ai de ce să te ruşinezi. Ar trebui mai degrabă să se ruşineze cei ce sunt prea mândri, şi-şi vin mai uşor în fire.

— Văd că sunteţi hotărâtă să daţi vina pe mine — spuse Nicholas zâmbind — deşi v-am spus şi aseară că nu sunt vinovat.

— I-auzi, zice că nu e vinovat, dragă! făcu răutăcioasa domnişoară Price. Poate c-ai fost prea geloasă sau prea grăbită cu el? Zice că nu e vinovat! Auzi! Cred că şi-a cerut îndeajuns iertare.

— Nu mă înţelegeţi — spuse Nicholas. Vă rog să vă lăsaţi de glumele astea, fiindcă acum n-am timp, nici poftă să ajung de râsul oamenilor.

— Ce vrei să spui? întrebă domnişoara Price, prefăcându-se uluită.

— Nu-l mai întreba, Tilda — strigă domnişoara Squeers. Îl iert.

— Doamne Dumnezeule — spuse Nicholas, în timp ce căciulită cafenie se lăsa din nou pe umărul lui — treaba e chiar mai serioasă decât mi-am închipuit. Daţi-mi voie! Vreţi să aveţi bunătatea de a mă asculta şi pe mine?

Cu aceasta, ridică de pe umărul său căciulița cafenie şi răspunzând

cu cea mai sinceră mirare unei priviri de drăgăstoasă imputare din partea domnişoarei Squeers se dădu cu câţiva paşi înapoi pentru a scăpa de frumoasa povară şi a putea vorbi mai departe:

— Îmi pare foarte rău, sincer şi din tot sufletul, că am fost aseară pricină de gâlceavă între dumneavoastră două. Îmi fac amarnice imputări, fiindcă am avut nenorocirea de a stârni dezbinarea care a avut loc, deşi, vă asigur, că am făcut acest lucru fără să-mi dau seama şi fără gând rău.

— Ei, nu cred că asta-i tot ce ai de spus — exclamă domnişoara Price, când Nicholas se opri din vorbă.

— Mă tem că mai este ceva — bâigui Nicholas, cu un zâmbet slab şi privind spre domnişoara Squeers. Îmi vine foarte greu s-o spun… dar… ajunge să se pomenească o astfel de bănuială şi omul arată ca un căţeluş… totuşi… îmi îngăduiţi să întreb dacă domnişoara îşi închipuie că eu întreţin vreun… pe scurt… îşi închipuie că sunt îndrăgostit de ea?

— Încântătoare stânjeneală! gândi domnişoara Squeers. În sfârşit, l-am adus şi aici! Răspunde tu pentru mine — îi şopti ea prietenei.

— Dacă îşi închipuie? interveni domnişoara Price. Te cred că-şi închipuie!

— Îşi închipuie! striga Nicholas, cu o energie în glas care ar fi putut fi luată, în clipa aceea, drept încântare.

— Desigur — făcu domnişoara Price.

— Dacă domnul Nicholas are îndoieli în această privinţă, dragă Tilda — spuse domnişoara Squeers, roşind şi cu glas domol — poate fi liniştit. Simţămintele lui sunt împărtăşite…

— Opriţi! se repezi Nicholas — vă rog să mă ascultaţi. E cea mai grosolană şi nebunească înşelăciune, cea mai desăvârşită şi strigătoare la cer greşeală pe care a întreţinut-o sau a înfăptuit-o vreodată o fiinţă omenească. Nu ştiu dacă am văzut-o pe domnişoara de şase ori, dar dacă aş fi văzut-o de şaizeci de ori sau dac-ar fi s-o văd de şaizeci de mii de ori, ar fi şi va fi acelaşi lucru. N-am nicio intenţie, nicio dorinţă, nicio speranţă în legătură cu ea, în alară de, şi nu spun acest lucru ca s-o jignesc, ci ca s-o fac să înţeleagă adevărata mea stare sufletească, în afară de un singur gând, tot atât de drag inimii mele ca viaţa însăşi, anume să pot într-o bună zi să întorc spatele acestui loc blestemat, să nu-l mai calc, nici să ma gândesc la el. Nici chiar să mă gândesc, altfel decât cu silă şi groază.

După aceasta declaraţie deosebit de simplă şi deschisă, făcută cu toată forţa sentimentelor lui de indignare şi mânie, Nicholas, nemaivrând să audă nimic, se retrase.

Dar biata domnişoară Squeers! Supărarea, furia, jignirea ei, desfăşurarea pripită a sentimentelor pătimaşe ce i se învălmăşeau în minte nu pot fi descrise. Respinsă! respinsă de un dascăl, cules după

un anunţ, cu un salariu anual de cinci livre ce aveau să-i fie plătite când o da Dumnezeu, hrănit şi cazat la fel cu băieţii; şi asta încă în prezenţa unei mucoase, a unei fete de morar de optsprezece ani, care urma să se mărite în trei săptămâni cu un bărbat ce căzuse în genunchi ca s-o ceară. Acum chiar că avea de ce să se înăbuşe de-a binelea de atâta umilinţă.

Dar în mijlocul atâtor jigniri, un lucru era limpede: anume că-l ura pe Nicholas cu toată micimea şi josnicia de care era în stare o urmaşă a familiei Squeers. Şi exista o mângâiere: anume că în fiecare ceas din fiecare zi, putea să-l rănească mândria şi să-l chinuiască, lovindu-l, insultându-l, lipsindu-l de ceva, ceea ce nu s-ar îi putut să nu atingă chiar şi pe omul cel mai nesimţitor şi avea să fie simţit ca dureros de unul atât de sensibil ca Nicholas. Cu aceste două gânduri precumpănind în mintea ei, domnişoara Squeers o scoase la capăt cum putu mai bine faţă de prietena ei, spunând că domnul Nickleby era o făptură atât de ciudată şi o fire atât de mânioasă, încât avea să fie, din păcate, silită să renunţe la el; după care se despărţi de ea.

Şi aci ar fi locul să arătăm că, după ce îşi îndreptase asupra lui Nicholas Nickleby sentimentele ei (sau ceea ce, în lipsa lor, le ţinea locul), domnişoara Squeers nu întrevăzuse nicio clipă posibilitatea ca el să aibă în această chestiune o altă părere decât a ei. Domnişoara Squeers îşi spunea că ea e atrăgătoare şi frumoasă, că tatăl ei era patron, iar Nicholas slujea la el, că tatăl ei avea bani puşi deoparte, iar Nicholas nicio lăscaie şi toate acestea la un loc i se păreau argumente hotărâtoare pentru care un tânăr să se simtă prea onorat de alegerea ei. Nu trecuse cu vederea nici faptul că ea putea să-i îmbunătăţească mult situaţia dacă-i era prietenă şi să i-o înrăutăţească în aceeaşi măsură, dacă-i era duşmancă; şi fără îndoială că mulţi tineri, mai lipsiţi de scrupule decât Nicholas, i-ar fi încurajat toanele, dacă n-ar fi decât pentru acest motiv bătător la ochi şi uşor de priceput. Totuşi, el găsise cu cale să facă altfel, drept care domnişoara Squeers era furioasă.

— O să vadă el — spuse mânioasa domnişoară, după ce se întoarse în odaia ei şi se uşurase luând-o cu asalt pe Phib, — o să vadă el cum o s-o asmut împotriva lui pe mama, când s-o întoarce!

Nici nu mai era nevoie de aşa ceva, dar domnişoara Squeers se ţinu de cuvânt; iar bietul Nicholas, pe lingă hrană proastă, locuinţă murdară şi obligaţia de a fi martorul unui şir neîntrerupt şi monoton de mizerii josnice, mai avu parte şi de cel mai jignitor tratament pe care-l putea închipui răutatea şi lăcomia nesăturată.

Şi nici asta nu era totul. Mai exista un mijloc de a-l chinui, care-i strângea inima şi îl înnebunea aproape prin nedreptatea şi cruzimea Iui. Din seara in care Nicholas ii vorbise frumos in clasă, făptura aceea nenorocită, Smike, se ţinea după el, însufleţită de o dorinţă neobosită

de a-l sluji şi de a-i îi de folos; prevedea toate micile dorinţe ale lui Nicholas, pe care modesta lui pricepere le putea îndeplini şi nu cerea altă răsplată decât să fie în preajma lui. Stătea alături de el ore în şir, privindu-l răbdător în ochi; un cuvânt bun îi lumina chipul supt de griji, cu o strălucire trecătoare ce aducea a fericire. Era o altă fiinţă, acum avea un scop; şi acest scop era să-şi arate credinţa faţă de singurul om — şi acela un străin — care-l tratase nu cu bunătate, dar ca pe o fiinţă omenească.

Asupra acestei biete făpturi se revărsau necontenit toată cicăleala şi răutatea care nu-l puteau atinge pe Nicholas. Robia n-ar fi fost nimic, Smike se obişnuise cu ea. Loviturile fără motiv erau şi ele în firea lucrurilor; căci şi aci Smike avusese parte de o ucenicie lungă şi istovitoare; dar de-abia băgară de seamă că se legase de Nicholas şi începu să plouă cu lovituri de bici şi cu pumni, dimineaţa, la prânz şi seara. Squeers era gelos de trecerea de care se bucura pedagogul său, familia îl ura, iar Smike plătea pentru toate. Nicholas vedea totul şi scrâşnea din dinţi la fiecare din aceste atacuri sălbatice şi laşe.

Înjghebase câteva cursuri regulate cu băieţii; şi, într-o seară, în timp ce măsura cu paşii jalnica încăpere de şcoală, cu inima grea şi gata să se frângă la gândul că ocrotirea şi prezenţa lui sporiseră mizeria oropsitului ce-i stârnise milă, se opri în mod mecanic într-un colţ întunecat, unde stătea de obicei cel la care se gândea. Sărmanul cugeta adânc deasupra unei cărţi zdrenţuite şi pe faţă i se vedeau urme de lacrimi; se căznea zadarnic să înveţe o lecţie pe care un copil de nouă ani, obişnuit înzestrat, ar fi stăpânit-o cu uşurinţă, dar care pentru mintea neîntreagă a acestui băiat prigonit, în vârstă de nouăsprezece ani, era o taină pecetluită. Totuşi, stătea acolo, buchisind mereu pagina, stârnit nu de vreo ambiţie copilărească, fiindcă ajunsese de râsul şi batjocura chiar şi a făpturilor schilodite din jurul lui, ci îndemnat doar de dorinţa aprinsă de a face plăcere singurului său prieten. Nicholas îi puse o mină pe umăr.

— Nu pot — tăcu nefericitul, ridicând ochii, în timp ce pe fiecare trăsătură i se citea amarnica dezamăgire. Nu, nu merge!

— Nu mai încerca — răspunse Nicholas. Băiatul clătină din cap şi închizând cu un oftat cartea, privi în jur cu o privire rătăcită, apoi îşi lăsă capul pe braţ. Plângea.

— Pentru numele lui Dumnezeu — spuse Nicholas, cu glas zbuciumat — nu plânge! Nu pot să îndur asta!

— Sunt mai răi ca niciodată cu mine — hohoti băiatul.

— Ştiu — făcu Nicholas — aşa sunt.

— Dar pentru dumneata — spuse oropsitul — aş fi în stare să mor. Ar fi în stare să mă omoare; zău, ştiu că ar fi!

— O să-ţi meargă mai bine, sărmanul de tine — răspunse Nicholas clatinând trist din cap — după ce o să plec eu.

— Să pleci?! strigă celălalt, privindu-l ţintă.

— Liniştete-te! răspunse Nicholas. Da!

— Vrei să pleci? întrebă băiatul, în şoaptă gravă.

— N-aş putea să spun — răspunse Nicholas. Vorbeam mai mult cu gândurile mele decât cu tine.

— Spune-mi — făcu băiatul, rugător. Te rog, spune-mi, ai să pleci?

— Până la sfirşit, o să fiu silit s-o fac! spuse Nicholas. La urma urmelor, am toată lumea înainte.

— Spune-mi — se rugă Smike — lumea e la fel de rea şi de îngrozitoare ca locul ăsta?

— Ferească sfântul! răspunse Nicholas, urmându-şi firul gândurilor. Munca cea mai grea şi mai aspră e fericire pe lângă ce-i aici.

— Şi-o să te întâlnesc vreodată acolo? întrebă băiatul, vorbind cu o înfrigurare şi o vioiciune neobişnuite.

— Da — răspunse Nicholas, cu gândul să-l liniştească.

— Ba nu, ba nu! spuse celălalt, apucându-l cu mâna. O să… o să… mai spune-mi o dată! Spune că am să te găsesc, cu siguranţă.

— Ai să mă găseşti — răspunse Nicholas, cu acelaşi gând de omenie — şi eu am să te sprijin şi am să te ajut şi n-o să-ţi mai căşunez necazuri noi, cum am făcut aici.

Băiatul prinse cu o mişcare pătimaşă amândouă mâinile tânărului în mâna lui, le strânse la piept şi bolborosi câteva cuvinte întretăiate şi de neînţeles. În clipa aceea, Squeers intră şi el se ghemui iarăşi în colţul lui dinainte.

CAPITOLUL XIII

Nicholas alungă plictiseala de la Dotheboys Hall printr-un procedeu energic şi deosebit, care duce la urmări de oarecare însemnătate

Zorile reci şi palide ale dimineţii de ianuarie se strecurau prin ferestrele dormitorului comun, când Nicholas, ridicându-se într-un cot, privi făpturile adormite care-l înconjurau din toate părţile, ca şi cum ar fi căutat ceva anume.

Era nevoie de un ochi ager ca să desluşeşti, în grămada fără formă a celor adormiţi, pe un ins anumit. Cum stăteau băieţii înghesuiţi unul într-altul şi se acoperiseră, ca să le fie cald, cu hainele lor cârpite şi zdrenţuite, nu puteai deosebi mare lucru în afară de contururile ascuţite ale feţelor palide, deasupra cărora lumina cenuşie arunca aceeaşi culoare tristă şi posomorâtă; şi ici şi colo, câte un braţ sfrijit, aruncat înainte, a cărui subţirime neascunsă de niciun veşmânt, ci expusă din plin vederii, îl făcea să apară în toată hidoasa lui slăbiciune. Unii, culcaţi pe spate, cu feţele în sus şi pumnii strânşi, de-abia zăriţi în lumina de plumb, arătau mai degrabă a cadavre decât a fiinţe vii; iar alţii, răsuciţi în poziţii ciudate şi neobişnuite, vorbeau parcă despre sforţările anevoioase ale durerii, care vrea să câştige o vremelnică uşurare, mai curând decât despre capriciile somnului. Puţini — mai ales dintre copiii mai mici — dormeau liniştiţi, cu zâmbetul pe faţă, visând poate despre casele lor; dar din timp în timp, câte un suspin adânc, *case* spărgea tăcerea încăperii, vestea că s-a mai trezit din somn unul dintre cei adormiţi, pentru o nouă zi de Chinuri şi, pe măsură ce dimineaţa lua locul nopţii, zâmbetele păliră treptat, o dată cu întunericul prietenos care le născuse.

Visele sunt plăsmuirile luminoase ale poeziilor şi basmelor care zburdă pe pământ în timpul nopţii şi se topesc la primele raze ale soarelui ce luminează în zilnica lor pribegie prin lume realitatea crudă şi aspră.

Nicholas se uita la cei adormiţi; mai întâi, cu aerul celui ce priveşte o scenă care, deşi familiară, n-a pierdut nimic din înrâurirea ei dureroasă; pe urmă, cu o privire mai ascuţită şi mai cercetătoare, ca un om căruia îi lipseşte ceva ce-i întâmpină întotdeauna privirile, obişnuite să se odihnească asupra acelui lucru. Mai era încă prins de cercetarea lui, când auzi glasul lui Squeers strigând din capătul de jos al scării.

— Ei — făcu domnia sa — aveţi de gând să dormiţi toată ziua, voi… de colo…

— Câini puturoşi ce sunteţi! adaugă doamna Squeers, întregind fraza şi emiţând în acelaşi timp un sunet ascuţit, asemănător celui

produs de legarea unui corset.

— Vom fi jos îndată — răspunse Nicholas.

— Jos îndată! spuse Squeers. Bine aţi face să fiţi jos îndată, că altfel dau eu jos pe unii din voi chiar mai repede decât îndată. Unde-i Smike ăla?

Nicholas se uită grăbit în jur, dar nu răspunse.

— Smike! răcni Squeers.

— Vrei să-ţi mai sparg o dată capul în alt loc, Smike? întrebă amabila doamnă cu acelaşi ton.

Nici acum nu se auzi niciun răspuns, iar Nicholas tot mai privea în jurul lui, ca mai toţi băieţii, acum treji.

— A naibii neruşinare! bodogăni Squeers, izbind nerăbdător cu bastonul în balustrada scării. Nickleby!

— Da, domnule.

— Trimite-l jos pe ticălosul ăla de încăpăţânat; n-auzi că strig?

— Nu-i aici, domnule — răspunse Nicholas.

— Nu umbla cu minciuni! spuse directorul şcolii. Eu zic că este!

— Nu este — răspunse Nicholas supărat — dumneata umbli cu minciuni!

— Vedem noi îndată — făcu domnul Squeers, repezindu-se în sus pe scară. Îl găsesc eu, poţi să fii sigur!

Cu această asigurare, domnul Squeers se năpusti în dormitor şi, agitându-şi prin aer bastonul pregătit pentru lovituri, se îndreptă spre colţul unde făptura slăbănoagă. A robului se întindea de obicei noaptea. Nu era nimeni acolo.

— Ce înseamnă asta? spuse Squeers, întorcându-se foarte palid la faţă. Unde l-aţi ascuns?

— Nu l-am văzut de aseară — răspunse Nicholas.

— Ia lasă — făcu Squeers, vădit înspăimântat, deşi se ostenea să nu pară — aşa nu-l scapi. Unde e?

— În fundul celui mai apropiat iaz, după câte cred — răspunse Nicholas încet şi ţintind din plin cu privirea faţa învăţătorului.

— Du-te naibii, ce vrei să zici? făcu Squeers foarte tulburat. Şi fără să aştepte — răspuns, îi întrebă pe băieţi dacă ştie vreunul ceva în legătură cu colegul lor care lipsea.

Urmă un murmur general de negare îngrijorată, în mijlocul căruia o voce subţirică fu auzită spunând (ceea ce de fapt gândea toată lumea):

— Domnule, vă rog, eu cred că Smike a fugit.

— Ha! zbieră Squeers, întorcându-se brusc. Cine a zis asta?

— Tompkins, domnule, vă rog! răspunse un cor de voci. Domnul Squeers se năpusti în mulţime şi, dintr-o săritură, înhaţă pe un băieţaş foarte mic, care nu-şi lepădase încă straiele de noapte şi pe al cărui chip se citea o expresie nedumerită, ce părea să spună că el încă nu e sigur dacă va fi pedepsit sau răsplătit pentru ideea dată. Dar îndoiala

lui n-avea să ţină mult.

— Zici că a fugit; aşa-i, domnule? întrebă Squeers.

— Da, domnule, vă rog — răspunse băieţaşul.

— Şi ce motiv ai, domnule — spuse Squeers, prinzându-l brusc pe băieţaş de braţ şi scuturându-i cu multă îndemânare veşmântul — să bănuieşti că vreunul din băieţi ar voi să fugă din acest aşezământ? Ei, domnule!

Copilul scoase un ţipăt jalnic în chip de răspuns, iar domnul Squeers, potrivindu-se în atitudinea cea mai prielnică pentru a-şi desfăşura puterea, îl bătu până când copilul, răsucindu-se fără încetare, se rostogoli de-a dreptul din mână şi atunci Squeers îi îngădui cu mărinimie să se rostogolească mai departe cum s-o pricepe mai bine.

— Aşa — făcu Squeers. Şi dacă mai crede vreun băiat că Smike a fugit, aş fi bucuros să stau de vorbă cu el.

Fireşte că se lăsă o tăcere adâncă, în timpul căreia Nicholas îşi arătă cât putu mai lămurit dezgustul.

— Ei, Nickleby — spuse Squeers, clipind cu răutate din ochi — şi *dumneata* crezi că a fugit, aşa-mi închipui?

— Cred că e foarte probabil — răspunse Nicholas liniştit.

— Aha, aşa crezi? rânji Squeers. Poate că şi ştii că a fugit.

— Nu ştiu nimic de felul ăsta.

— Nu ţi-a spus că vrea să plece, aşa-i că nu? rânji Squeers.

— Nu mi-a spus — răspunse Nicholas. Sunt foarte bucuros că nu mi-a spus, fiindcă atunci ar fi fost de datoria mea să vă previn din timp.

— Ceea ce, fără îndoială, ţi-ar fi părut al naibii de rău să faci — spuse Squeers cu batjocură.

— Da, mi-ar fi părut — răspunse Nicholas. Îmi interpretaţi sentimentele cu mare pricepere.

Doamna Squeers ascultase această discuţie din capătul de jos al scării; dar acum, pierzând răbdarea, îşi îmbrăcă în grabă o jachetă de noapte şi se îndreptă spre câmpul de acţiune.

— Ce-s toate astea? întrebă doamna, în timp ce băieţii se dădură în dreapta şi în stânga ei, pentru a o scuti de osteneala de a-şi croi drum cu braţele ei musculoase. Ce naiba tot vorbeşti cu el, Squeers?

— Păi, dragă — făcu Squeers — fapt este că Smike nu-i de găsit.

— Bine, asta ştiu — spuse doamna — nu-i de mirare! Dacă ţi-ai adunat o grămadă de profesori înfumuraţi care asmut căţeii, la ce te poţi aştepta? Şi acum, tinere, aibi bunătatea să te duci în clasă şi să iei băieţii şi cu dumneata, şi nu te mişca de acolo până nu ţi se dă voie, că altfel se întâmplă între dumneata şi mine ceva care o să-ţi turtească mutra, aşa frumos cum te crezi, să ştii asta de la mine!

— Zău! făcu Nicholas.

— Da, zău, şi iarăşi zău, colţosule — spuse doamna întărâtată; şi

dac-ar fi după mine, n-aş mai ţine de-alde dumneata în casă, nici măcar un ceas!

— Nici eu n-aş ţine, dac-ar fi după mine — răspunse Nicholas. Şi acum, haideţi, băieţi!

— Vai, haideţi, băieţi! spuse doamna Squeers, maimuţărind cât putu mai bine glasul şi mişcările pedagogului. Urmaţi-l pe conducătorul vostru, băieţi, şi dacă vă dă mâna, faceţi ca Smike. O să vedeţi voi ce-o să păţească după ce-l aducem îndărăt; şi băgaţi de seamă! Tot aşa o să păţiţi, ba şi mai rău, dacă îndrăzniţi măcar să deschideţi gura despre asta.

— Dacă-l prind — spuse Squeers — numai de jupuit de viu nu-l jupoi! Vă previn, băieţi!

— *Dacă-l* prinzi — făcu doamna Squeers cu dispreţ — te cred că aşa ai să faci. N-ai încotro, dacă îţi faci treaba cum se cuvine. Haideţi! Afară cu voi!

Cu aceste cuvinte, doamna Squeers alungă băieţii şi după o mică încăierare cu cei din margine, care se înghesuiau ca să-i iasă din drum, dar erau împiedicaţi de învălmăşeala din frunte, izbuti să golească odaia şi să rămână între patru ochi cu soţul ei.

— S-a cărat — spuse doamna Squeers. Grajdul şi şopronul sunt încuiate, aşa încât acolo nu poate să fie. Şi nici jos nu e nicăieri, fiindcă a căutat faia. Trebuie să fi plecat spre York şi încă pe drumul mare.

— De ce trebuie? făcu Squeers.

— Prostule! făcu supărata doamna Squeers. N-avea niciun ban, aşa-i?

— În viaţa lui n-a avut niciun ban, după câte ştiu — răspunse Squeers.

— Te cred — spuse doamna Squeers. Şi nici de mâncare n-a luat nimic, de asta răspund eu. Ha-ha-ha!

— Ha-ha-ha! râse Squeers.

— Prin urmare — spuse doamna Squeers — trebuie să cerşească şi asta nu poate face decât pe drumul mare.

— Adevărat! exclamă Squeers, bătând din palme.

— Adevărat! Numai că tu tot nu te-ai fi gândit niciodată la asta, dacă nu ţi-aş îi spus eu — răspunse soţia lui. Şi acum, dacă iei brişcă şi-o porneşti într-o direcţie, şi eu împrumut brişcă lui Swallow şi o pornesc în cealaltă şi căscăm bine ochii şi întrebăm în dreapta şi în stânga, cu siguranţă că unul din noi pune mâna pe el.

Planul vrednicei doamne fu aprobat şi pus în practică fără nicio clipă de întârziere. După un mic dejun foarte grăbit şi câteva cercetări prin sat, al căror rezultat părea să le arate că sunt pe o pistă bună, Squeers plecă cu docarul, pornit pe descoperiri şi răzbunare. Curând după aceea, doamna Squeers, înveşmântată în mantaua cea albă şi

îmbrobodită în diferite şaluri şi eşarfe, porni în altă brişcă şi altă direcţie, luând cu sine o bâtă măricică, câteva bucăţi de frânghie groasa şi pe un plugar voinic: toate acestea fuseseră procurate şi luate în expediţie cu singurul scop de a ajuta la prinderea şi (după prindere) la păzirea nefericitului Smike.

Nicholas rămase acasă, zbuciumat şi dându-şi seama că oricum s-ar sfârşi fuga băiatului, rezultatele ei nu puteau fi decât dureroase şi jalnice. Moartea, de pe urma lipsurilor şi a frigului, era pentru o făptură atât de sărmană şi neajutorată, singură şi fără prieteni, lucrul cel mai de dorit, după atâtea rătăciri printr-un ţinut cu totul necunoscut. Între această soartă şi reîntoarcerea la binefacerile şcolii din Yorkshire nu prea era alegere, dar nenorocitul acela îi cucerise simpatia şi mila şi de aceea pe Nicholas îl durea inima la gândul suferinţelor sortite lui Smike. Rămase pe loc, frământat de nelinişti, închipuindu-şi o mie de posibilităţi, până în seara zilei următoare, când Squeers se întoarse singur şi fără rezultat.

— Nicio veste despre ticălos! spuse învăţătorul. Era limpede că-şi dezmorţise, după vechiul lui principiu, picioarele destul de des în timpul călătoriei. O să mă despăgubesc eu, Nickleby, dacă doamna Squeers nu-l înhaţă; te previn!

— Nu stă în puterea mea să vă despăgubesc, domnule — spuse Nicholas. Eu n-am niciun amestec.

— N-ai? întrebă Squeers, ameninţător. O să vedem noi!

— O să vedem — răspunse Nicholas.

— Căluţul şi-a sucit picioarele, şi eu a trebuit să mă întorc acasă cu un cal de poştă, care o să mă coste cincisprezece şilingi, ca să nu mai vorbim de alte cheltuieli — spuse Squeers. Cine-o să plătească toate astea, m-auzi?

Nicholas ridică din umeri şi rămase tăcut.

— De la cineva tot îi scot eu, asta ţi-o spun — se răsti Squeers, trecând, de la felul lui de obicei stropşit şi viclean, la ameninţarea deschisă. N-am nevoie de schelălăitul dumitale plângăcios aici, domnule Căţel, şi te poftesc să te duci în cuşca dumitale, fiindcă a trecut de ora culcării! Hai! Marş!

Nicholas îşi muşcă buza şi-şi încleşta fără să vrea mâinile una într-alta, fiindcă-l mâncau vârfurile degetelor să-şi răzbune jignirea; dar amintindu-şi că omul e beat şi că n-o să iasă nimic decât o încăierare zgomotoasă, se mulţumi să arunce o privire dispreţuitoare tiranului şi urcă scările cu pas cât putu mai măreţ; îl ustură însă destul când băgă de seamă că domnişoara Squeers, domnişorul Squeers şi servitoarea se amuzaseră urmărind scena dintr-un colţ; primii, îngăduindu-şi numeroase observaţii instructive pentru neobrăzarea parveniţilor scăpătaţi, ceea ce stârni hohote de râs împărtăşite până şi de cea mai nenorocită dintre cele mai nenorocite slujnice. Aşa încât Nicholas,

atins până-n adâncul fiinţei lui, îşi trase peste cap tot aşternutul pe care-l avea şi luă neclintita hotărâre să încheie socotelile care existau între el şi domnul Squeers mult mai grabnic decât s-ar fi aşteptat acesta din urmă.

Mai veni o zi şi Nicholas de-abia apucase să se trezească, când auzi roţile unei căleşti apropiindu-se de casă. Caleaşca se opri. Se auzi glasul doamnei Squeers, care porunci triumfător un pahar cu băutură pentru cineva, ceea ce era în sine un semn că se petrecuseră lucruri neobişnuite. Nicholas nici nu îndrăznea să se uite pe fereastră; dar totuşi se uită şi privirile îi fură mai întâi izbite de nenorocitul Smike, atât de mânjit cu noroi şi leoarcă de ploaie, atât de ameţit, de frânt şi de sălbăticit, incit dacă n-ar fi fost hainele, pe care nicio sperietoare nu le-ar fi purtat, Nicholas s-ar fi îndoit de identitatea lui.

— Ia-l de acolo — porunci Squeers, după ce îşi îndestulase privirile, uitându-se în tăcere la vinovat. Adu-l înăuntru, — adu-l înăuntru!

— Ai grijă — strigă doamna Squeers, în timp ce soţul îşi oferea ajutorul, l-ara legat picioarele sub pătură şi le-am prins bine de trăsură, ca să-l împiedicăm s-o tulească iarăşi.

Cu mâinile tremi rinde de îneântare, Squeers desfăcu frânghia; şi Smike, după toate aparenţele mai mult mort decât viu, fu adus în casă şi încuiat, spre deplină siguranţă, în pivniţă, până când domnul Squeers avea să socotească cu cale să se ocupe de el, de faţă cu întreaga şcoală.

Dacă aruncăm o privire grăbită asupra împrejurărilor, s-ar putea ca unii să găsească de mirare faptul că domnul şi doamna Squeers îşi dăduseră atâta osteneală pentru a intra în stăpânirea unei belele, de care obişnuiau să se plângă atât de tare; dar mirarea aceasta va înceta când vom spune că, dacă nenumăratele servicii ale robului ar fi fost îndeplinite de altul, ar fi costat instituţia vreo zece sau doisprezece şilingi pe săptămână, sub formă de salariu. In afară de aceasta, toţi cei care fugeau deveneau, din motive politice, exemple severe la Dotheboys Hall, cu atât mai mult cu cit, ţinând seama de caracterul puţin atrăgător al locului, erau puţine ispite, în afară de îndemnul puternic al fricii, care să convingă să rămină pe orice elev, înzestrat cu numărul obişnuit de picioare şi puterea de a le folosi.

Vestea că Smike fusese prins şi adus înapoi în triumf trecu ca un fulger prin obştea flămânzită şi toată dimineaţa se simţi freamătul aşteptării. Dar freamătul avea să dureze până după amiaza, când Squeers, după ce-şi veni în fire în urma mesei, ba chiar — adună forţe bând un pahar-două în plus, îşi făcu apariţia (însoţit de plăcuta lui soaţă), cu o înfăţişare impunătoare şi purtând un groaznic instrument de bătaie, nou, puternic, mlădios, cu capăt de ceară — pe scurt, un instrument cumpărat în dimineaţa aceea anume pentru împrejurarea de faţă.

— Toată lumea e aici? întrebă Squeers cu glas înspăimântător. Toţi erau acolo, dar fiecăruia îi era teamă să scoată o vorbă; aşa incit Squeers se holbă de la un capăt la celălalt al şirurilor, ca să se încredinţeze; şi pe măsură ce făcea acest lucru, toţi ochii coborau, toate capetele se lăsau în jos. Fiecare băiat la locul lui — spuse Squeers, dând lovitura lui favorită în catedră şi privind cu o plăcere întunecată tresărirea generală pe care o stârnea fără greş. Nickleby! La pupitrul dumitale, domnule!

Câţiva din micii observatori băgară de seamă că pedagogul avea o expresie ciudată şi neobişnuită; dar tânărul se aşeză la locul lui, fără să-şi dezlipească buzele pentru a răspunde. După ce aruncă o privire triumfătoare asupra asistentului său şi alta de cuprinzător despotism asupra băieţilor, Squeers ieşi din odaie şi se reîntoarse curând după aceea, trăgându-l pe Smike de guler — sau, mai degrabă, de acea bucată din jachetă, care era mai apropiată de locul unde s-ar fi aflat gulerul, dacă băiatul s-ar fi putut mândri cu o astfel de podoabă.

În orice alt loc, apariţia unui obiect atât de nenorocit, prăpădit, fără viaţă, ar fi stârnit un murmur do milă sau de protest. Chiar şi aci se întâmplă ceva; căci privitorii se foiră stânieniţi pe locurile lor; iar câţiva dintre cei mai îndrăzneţi se încumetară chiar să-şi arunce pe furiş priviri de indignare şi milă.

Totuşi, Squeers nu prinse aceste priviri, căci ochii lui erau aţintiţi asupra nefericitului Smike, pe care-l întreba, aşa cum era obiceiul în astfel de împrejurări, dacă avea ceva de spus în apărarea lui.

— Nimic, bănuiesc! spuse Squeers cu un rânjet drăcesc.

Smike se uită în jur şi privirile i se opriră o clipă asupra lui Nicholas, ca şi cum s-ar fi aşteptat ca acesta să intervină; dar Nicholas privea ţintă în pupitru.

— Ai ceva de spus? întrebă din nou Squeers, făcând două-trei mişcări cu braţul drept, ca să-i încerce puterea şi mlădierea. Dă-te puţin la o parte, doamnă Squeers, n-am loc de ajuns, dragă!

— Cruţaţi-mă, domnule! strigă Smike.

— A, asta-i tot? spuse Squeers— Da, am să te biciuiesc până la un pas de moarte şi am să-ţi cruţ viaţa.

— Ha-ha-ha! rise doamna Squeers. E bună!

— Am fost împins s-o fac — spuse Smike cu glas stins, aruncând o nouă privire rugătoare în jur.

— Împins, zici? spuse Squeers. A, va să zică n-a fost vina ta; a fost a mea, pesemne, ai?

— Câine scârbos, făţarnic, nerecunoscător, porc, brută, căpăţânosule! strigă doamna Squeers, prinzând capul lui Smike sub braţul ei şi îndesându-i un ghiont la fiecare epitet. Ce vrea să spună?

— Stai liniştită, draga mea — răspunse Squeers. Aflăm noi îndată.

Doamna Squeers, care-şi pierduse răsuflarea de pe urma sforţării,

încuviinţă. Squeers înşfacă băiatul. O lovitură muşcătoare căzuse asupra lui şi băiatul se răsucea, scâncind de durere. Biciul se ridică din nou, gata să cadă, când Nicholas Nickleby, ridicându-se deodată, strigă: „Opreşte!”, cu o voce care făcu grinzile să răsune.

— Cine a strigat „opreşte”? spuse Squeers, întorcându-se fioros.

— Eu — făcu Nicholas, păşind înainte. Asta nu poate să meargă mai departe!

— Nu poate sa meargă mai departe! strigă Squeers „aproape ţipând.

— Nu! tună Nicholas.

Înmărmurit şi uluit de îndrăzneala intervenţiei, Squeers dădu drumul lui Smike şi, făcând un pas sau doi înapoi, îl privi pe Nicholas cu nişte ochi de-a dreptul înspăimântători.

— Zic că nu poate! repetă Nicholas, de fel intimidat. Şi n-o să meargă, nu dau eu voie!

Squeers îl privea mai departe, cu ochii ieşiţi din orbite; căci uluirea îl lipsise, timp de o clipă, de grai.

— Ai nesocotit stăruinţele mele discrete pentru băiatul ăsta nefericit — spuse Nicholas; n-ai răspuns scrisorii în care ceream iertare pentru el şi garantam că va rămâne liniştit pe loc. Nu mă învinui pentru acest amestec în public. Dumneata ţi-ai făcut-o singur, nu eu.

— Stai jos, milogule! ţipă Squeers, aproape scos slin minţi şi înşfăcându-l din nou pe Smike, în timp ce vorbea.

— Nenorocitule — făcu Nicholas, sălbatic — dacă te atingi de el, o faci pe riscul dumitale! Eu n-o să stau cu braţele încrucişate şi să mă uit la ce faci. Mi-am ieşit din fire şi să ştii că sunt tare cât zece ca dumneata! Păzeşte-ţi pielea, fiindcă, cerul mi-e martor, eu n-am să te cruţ, dacă mă sileşti!

— Înapoi! strigă Squeers, agitând arma.

— Am un şir lung de jigniri de răzbunat — spuse Nicholas înfierbântat — şi indignarea mea e sporită de cruzimea ticăloasă din vizuina asta murdară, împotriva unor copii fără apărare. Bagă de seamă: dacă stârneşti draci în mine, urmările pe capul dumitale or să cadă!

Nici nu termină vorba şi Squeers, într-o izbucnire de mânie şi cu un strigăt care semăna cu urletul unei fiare, îl scuipă şi-i dădu o lovitură peste obraz cil instrumentul de tortură. Biciul lăsă o urmă de carne vie. Ars de durerea loviturii şi adunând într-o singură clipă toate sentimentele lui de furie, dispreţ şi revoltă, Nicholas se repezi la. El, ii smulse arma din mină şi, apucându-l de beregată, îl bătu pe ticălos pină când acesta strigă după indurare.

Băieţii — cu excepţia domnişorului Squeers care, sărind în ajutorul tatălui, îl hărţuia pe inamic din spate — nu mişcară nici mână, nici picior; dar doamna Squeers se agăţă, în timp ce ţipa după ajutor, de pulpana soţului ei, ostenindu-se să-l smulgă din mâinile potrivnicului

mânios; iar domnişoara Squeers, care se uitase prin gaura cheii în aşteptarea unei scene cu totul deosebite, se repezi înăuntru, chiar la începutul atacului şi, după ce azvârli o ploaie de călimări în capul pedagogului, îl bătu şi ea pe Nicholas după pofta inimii, însufleţindu-se la fiecare lovitură cu amintirea refuzului întâmpinat de iubirea ei mărturisită, şi hărăzind astfel puteri noi unui braţ care nu fusese nicicând dintre cele slabe (căci în această privinţă domnişoara semăna cu mama ei).

În revărsarea aceasta de violenţă, Nicholas nu simţi loviturile mai mult decât dacă ar fi fost date cu fulgi; dar, obosit de zgomot şi învălmăşeală şi dându-şi seama, în afară de asta, că braţul îi slăbeşte, îşi adună toată puterea în vreo şase lovituri finale, după care îl azvârli pe Squeers cit colo, cu toată tăria de care mai era în stare. Forţa căderii o azvârli pe doamna Squeers peste o bancă alăturată; iar Squeers, care, în coborârea lui, se izbise şi el cu capul de bancă, zăcea acum cât era de lung pe podea, ameţit şi fără mişcare.

După ce aduse lucrurile la acest sfârşit fericit şi se încredinţa, spre deplina lui mulţumire, că Squeers era doar ameţit, nu şi mort (fapt cu privire la care avusese la început unele îndoieli neplăcute), Nicholas lăsă familia să-l readucă pe Squeers în simţiri şi se retrase pentru a cumpăni pe ce cale ar îi mai bine s-o apuce. Când ieşi din odaie, se uită în jur după Smike, dar acesta se făcuse nevăzut.

După o scurtă chibzuiala, îşi strânse bruma de lucruri într-o valiză mică de piele şi, văzând că nimeni nu se opune plecării sale, ieşi cutezător pe uşa din faţă şi, curând după aceea, dădu în drumul care ducea la Greta Bridge.

După ce se răcori îndeajuns pentru a fi în stare să cugete puţin asupra împrejurărilor de faţă, ele nu-i apărură într-o lumină foarte încurajatoare; n-avea decât patru şilingi şi câţiva penny în buzunar şi era la o depărtare mai mare decât două sute şi cincizeci de mile de Londra, înspre care se hotărî să-şi îndrepte paşii, pentru ca să poată lua cunoştinţă, între altele, despre darea de seamă comunicată de domnul Squeers preaiubitorului său unchi, în legătură cu întâmplarile acelei dimineţi.

Ridicând ochii, tocmai când ajunsese la concluzia că nu există leac pentru această nenorocită stare de lucruri, văzu un călăreţ venind spre el, pe care, atunci când se apropie mai tare, îl descoperi a fi, spre nesfârşita lui durere, nu altul decât domnul John Browdie. Acesta, îmbrăcat în pantaloni de aba şi jambiere de piele, îşi zorea dobitocul cu ajutorul unui băţ gros din lemn de frasin, care părea de curând rupt dintr-un vlăstar voinic.

„Sunt sătul de gălăgie şi tărăboi — se gândi Nicholas — şi totuşi, n-am încotro, o să am un schimb de cuvinte cu prostănacul ăsta de treabă şi poate o să mă aleg cu câteva lovituri de la băţul de colo”.

Într-adevăr, existau motive să se aştepte la un astfel de rezultat al întâlnirii dintre ei, caci de-abia îl zări pe Nicholas înaintând, că John Browdie şi dădu pinteni calului pe potecă şi apoi îl aşteptă pe Nicholas să sosească; între timp privea fioros printre urechile calului la Nicholas care înainta târâş-grăpiş.

— Sluga dumitale, domnişorule! făcu John.

— Şi eu a dumitale — răspunse Nicholas.

— Ei, iacă, ne întâlnirăm — spuse John, atingându-şi pintenii cu băţul de frasin şi făcându-i să zăngăne.

— Da — făcu Nicholas, cu şovăială în glas. Lasă! spuse cu sinceritate, după o clipă de tăcere — ştiu că nu ne-am despărţit în termeni foarte buni ultima dată; cred că era vina mea; dar n-am făcut-o cu gândul să te jignesc şi nici nu mi-am dat seama de asta. După aceea, mi-a părut foarte rău. Vrei să ne strângem mâinile?

— Să ne strângem mâinile! strigă voiosul om *din* Yorkshire; păi asta vreau; şi, în acelaşi timp, se aplecă din şa şi strânse voiniceşte pumnul lui Nicholas. Dar ce-i cu mutra dumitale? parcă ţi-a stricat-o careva.

— O tăietură — spuse Nicholas făcându-se stacojiu la faţă; o lovitură, dar i-am răspuns cu vârf şi îndesat ălui de mi-a dat-o!

— Nu mai spune, zău? exclamă John Browdie. Bine ai făcut! Să ştii că-mi placi!

— Adevărul e — spuse Nicholas, neştiind cum să facă mărturisirea — că am fost asuprit.

— Nu mai spune! îi tăie vorba John Browdie, cu glas compătimitor; căci era un uriaş după putere şi statură şi, pesemne că Nicholas părea doar un pitic în ochii lui. Să nu mai zici aşa!

— Ba da, am fost — răspunse Nicholas — de Squeers ăsta, şi l-am bătut zdravăn, drept care acum părăsesc locul.

— Ce! strigă John Browdie, cu atâta încântare în glas, încât calul se opinti. L-ai croit pe dascăl! Ha-ha-ha. L-ai croit pe dascăl! Cine a mai pomenit una ca asta! Bate laba încă o dată, tinerelule! L-ai croit pe dascăl! Să fiu al naibii dacă nu te iubesc pentru asta.

Rostind aceste cuvinte de desfătare, John Browdie râse mai departe atât de zgomotos, încât ecoul din depărtări nu trimitea înapoi decât hohote de râs voios. Şi tot timpul îi scutură lui Nicholas nuna cu aceeaşi voioşie. Când bucuria lui se mai potoli, îl întrebă pe Nicholas ce avea de gând să facă; şi când află că se gândeşte să plece de-a dreptul la Londra, clătină din cap a îndoială şi-l întreba daca ştie cât costă diligenta tocmai până acolo.

— Nu, nu ştiu — spuse Nicholas; dar nici nu mă interesează, fiindcă am de gând să merg pe jos.

— Să mergi pân' la Londra pe jos! strigă John uluit.

— Pas cu pas — răspunse Nicholas. Şi acum ar fi trebuit să fiu mai departe, aşa încât, rămâi sănătos!

— Ba nu — răspunse cinstitul sătean, ţinându-şi în frâu calul nerăbdător — ia stai un pic! Citi bani ai?

— Nu prea mulţi — spuse Nicholas, îmbujorându-se la faţă. Dar mă descurc, eu cu ei. Dacă vrei, poţi, ştii doar.

John Browdie nu dădu glas nici unui răspuns ci, băgându-şi muia în buzunar, scoase o pungă veche de piele murdară şi stărui ca Nicholas să împrumute de la el atât cât îi trebuie pentru nevoile clipei de faţă.

— Nu-ţi fie teamă, omule — făcu el — ia cât îţi trebuie, ca să ajungi acasă. Îmi plăteşti odată şi odată, n-am eu grijă!

Nicholas nu se lăsă cu niciun chip îndemnat să împrumute mai mult decât un galben, cu care împrumut domnul Browdie, după ce îl rugă îndelung să ia mai mult (observând, cu o trăsătură de prevedere caracteristică ţinutului Yorkshire că dacă nu-i cheltuieşte pe toţi, poate pune deoparte ce-i prisoseşte, până se va ivi prilejul să-i trimită înapoi fără taxă de transport), se arătă mulţumit.

— Ia lemnul ăsta, ca să te ajuţi cu el, omule! adăugă apoi, vârându-i lui Nicholas băţul în mână şi mai strângându-i-o o dată. Să-ţi fie de bine şi Dumnezeu să te binecuvânteze! L-ai croit pe dascăl! N-am auzit una mai grozavă de douăzeci de ani încoace!

Zicând aşa, şi îngăduindu-şi, cu mai multă delicateţe decât ar fi fost de aşteptat, un nou acces de râs zgomotos, cu scopul de a opri potopul de mulţumiri din partea lui Nicholas, John Browdie dădu pinteni calului şi porni frumos în galop, privind, din când în când înapoi şi făcând lui Nicholas, care se uita după el, semne vioaie cu mâna, ca şi cum ar îi vrut să-i dea curaj pentru drum. Nicholas urmări cu privirile calul şi călăreţul, până când se pierdură dincolo de culmea unui deal îndepărtat, şi pe urmă porni.

În după amiaza aceea nu merse mult, căci se întunecase şi, din pricina zăpezii bogate care căzuse, nu numai că drumul era anevoios, dar poteca devenise nesigură şi greu de găsit după asfinţit de către călători fără experienţă. Noaptea poposi într-o căsuţă, unde se închiriau paturi cu preţ ieftin călătorilor mai modeşti; şi trezindu-se a doua zi dis-de-dimineaţă, ajunse înainte de a se lăsa noaptea la Boroughbridge. Străbătând orăşelul în căutarea unui adăpost ieftin, dădu peste un şopron gol, la mai puţin de două sute de yarzi depărtare de şosea; aci îşi întinse mădularele ostenite într-un colţ mai cald şi curând adormi.

Când se trezi a doua zi de dimineaţă, încercă să-şi amintească visele avute, legate toate de timpul petrecut la Dotheboys Hall. Se aşeză în capul oaselor şi-şi frecă ochii, privind ţintă — şi nu cu privirea cea mai liniştită din lume — spre un obiect fără mişcare, ce părea încremenit la câţiva yarzi depărtare înaintea Iui.

— Ciudat! făcu Nicholas; să fie vreo rămăşiţă a vedeniilor, care de-abia m-au părăsit? Adevărat nu poate să fie, şi totuşi sunt treaz!

Smike!

Arătarea se mişcă, se ridică, înainta şi îi căzu în genunchi la picioare. Era într-adevăr Smike.

— De ce îngenunchezi în faţa mea? întrebă Nicholas, ridicându-l repede de jos.

— Ca să merg cu dumneata, oriunde, oriunde, până la capătul lumii, până la mormânt! răspunse Smike, agăţându-se de mâna lui Nicholas. Lasă-mă, te rog, lasă-mă! Dumneata eşti casa mea… prietenul meu bun… ia-mă cu dumneata, te rog!

— Sunt un prieten care nu poate face prea mult pentru tine — spuse Nicholas, cu blândeţe. Cum ai ajuns aici?

Pare-se că Smike se luase după el şi nu-l scăpase din ochi toată ziua; îl păzise cât dormise şi când se oprise ca să îmbuce ceva; şi se temuse să se arate mai curând, de grijă să nu fie trimis înapoi. N-avusese de gând să se arate nici acum, dar Nicholas se trezise mai curând decât se aşteptase el şi nu avusese timp să se ascundă.

— Bietul băiat! spuse Nicholas. Soarta nemiloasă te-a lipsit de orice prieten, în afară de unul, şi ăsta e aproape tot atât de sărac şi neajutorat ca şi tine.

— Pot… pot să merg cu dumneata? întrebă Smike timid. O să te slujesc ca un servitor harnic, zău că da'! Nu-mi trebuie bani — adăugă sărmana făptură, adunându-şi zdrenţele pe el; o să meargă şi astea! Vreau numai să fiu lângă dumneata.

— Vei fi! strigă Nicholas. Şi lumea o să se poarte cu tine la fel ca şi cu mine, până când unul din noi, sau amândoi, o s-o părăsim pentru alta mai bună. Hai!

Cu aceste cuvinte îşi potrivi raniţa pe umăr şi, ţinând băţul într-o mână, o întinse pe cealaltă protestului său, care era în culmea fericirii; şi aşa ieşiră împreună din şopronul părăsit.

CAPITOLUL XIV

Care, având nenorocul de a trata doar despre oameni de rând, este, prin firea lucrurilor, obişnuit şi vulgar

În cartierul acela al Londrei, unde e aşezat Golden Square, se află o stradă străveche, plină de dărâmături, pe cale să dispară, o stradă cu două şiruri de case înalte şi prăpădite, care par să se îi holbat unele la altele, ani de-a rândul, până ce s-au băgat în pământ. Până şi coşurile parcă au devenit lugubre şi melancolice, fiindcă n-au la ce să se uite decât la coşurile de peste drum. Sunt dărâmate, lovite şi înnegrite de fum la vârf; şi, ici şi colo, câte unele mai răsărite, care se înalţă deasupra acoperişului, par să se gândească a strivi pe locuitorii podurilor de dedesubt, drept răzbunare fiindcă au fost lăsate în paragină vreme de o jumătate de veac.

Orătăniile care ciugulesc prin coteţe, azvârlindu-şi trupurile înainte şi înapoi, cu o mişcare, pe care n-o întâlneşti decât la orătăniile de oraş şi pe care orice găină sau cocoş de ţară ar privi-o cu nedumerire, sunt în desăvârşită armonie cu locuinţele amintite ale stăpânilor lor. Păsări murdare, jumulite, amorţite, trimise, ca atâţia dintre copiii de prin vecini, să-şi agonisească viaţa pe străzi, sar de pe o piatră pe alta, căutând cu desperare ceva hrană ascunsă în noroi şi de-abia dacă sunt în stare să cotcodăcească. Singura orătanie despre care s-ar putea spune că are ceva ce aduce a glas este un cocoş bătrân al brutarului, dar si ăsta e răguşit, ca urmare a traiului prost de la ultimul stăpân.

Judecând după mărimea caselor, ele trebuie să fi fost locuite pe vremuri de oameni mai cu stare decât locatarii de azi; dar acum sunt închiriate cu săptămâna, câte un etaj s, au câte o cameră odată şi la fiecare uşă găseşti atâtea mici firme şi şnururi de clopoţel, câte apartamente sunt înăuntru. Din aceeaşi pricină, ferestrele sunt destul de deosebite la vedere, fiind prevăzute cu toate soiurile de storuri şi perdele ce se pot închipui, iar fiecare uşă e blocată şi aproape de netrecut, din cauza unui cârd pestriţ de copii şi vase, de toate mărimile, de la sugaci şi cană de o jumătate de pintă[5]

până la fata în floarea vârstei şi bidonul de o jumătate— de galion[6]

.

În salonaşul uneia dintre aceste case — care era poate ceva mai murdară decât toate vecinele ei, scotea la vedere mai multe şnururi de clopoţel, mai mulţi copii şi mai multe vase decât toate şi absorbea proaspete primele valuri de fum gros şi negru, împrăştiat zi şi noapte de o berărie mare de alături — era atârnat un anunţ vestind că înăuntrul zidurilor se mai află o cameră de închiriat, deşi, la ce etaj putea să fie camera goală — ţinând seama de mulţimea locatarilor, trădată de anumite semne ale faţadei, de la fierul de călcat din fereastra bucătăriei, până la ghivecele cu flori de pe marginea balconului, era o întrebare care întrecea puterile unui calculator.

Scara, comună a acestui locaş n-avea covor; dar un vizitator curios, care ar fi fost silit să se urce până sus, ar fi băgat de seamă că nu lipseau semnele despre sărăcia progresivă a locatarilor, chiar şi când uşile erau închise. Astfel cei de la etajul întâi, având prea multă mobilă, ţineau o masă veche de mahon — mahon adevărat — pe palier, masă pe care o băgau înăuntru numai când era nevoie de ea. La etajul al doilea, mobila care prisosea se mărginea la vreo două scaune vechi de bucătărie, dintre care unul, aparţinând odăii din dos, era şchiop şi fără fund. Etajul de mai sus nu se mândrea cu alt prisos decât un lighean mâncat de viermi; iar palierul din pod nu oferea articole mai de preţ decât două urcioare invalide şi câteva sticle sparte de vopsea neagră.

Pe palierul acestui pod, un bărbat în vârstă, jerpelit, cu trăsături aspre şi cu o faţă pătrată, se opri pentru a descuia uşa mansardei din faţă, în care intră cu aerul proprietarului legal, după ce învinse greutatea de a răsuci cheia ruginită în broasca şi mai ruginită.

Omul acesta purta o perucă de păr scurt, aspru, roşcat, pe care o scoase o data cu pălăria şi o atârnă într-un cui. După ce îşi puse în locul ei o scufie murdară de noapte din bumbac şi după ce bâjbâi prin întuneric până când descoperi un ciot de luminare, ciocăni în peretele care despărţea cele două poduri şi întrebă, cu glas tare, dacă domnul Noggs are lumină.

Sunetele care îi veniră drept răspuns erau înăbuşite de bârne şi tencuială, ca şi cum vorbitorul le-ar fi. Rostit într-o cană sau alt vas de băut; dar era glasul lui Newman şi răspunsul era afirmativ.

— Nesuferită noapte, domnule Noggs! spuse omul cu scufie de noapte, păşind înăuntru ca să-şi aprindă luminarea.

— Plouă? întrebă Newman.

— Dacă plouă? răspunse celălalt înciudat. Sunt ud până la piele!

— Nu-i greu ca dumneata sau eu să fim uzi până la piele, domnule Crowl — spuse Nevvman, atingând cu mâna reverul hainei lui roase.

— Sigur, dar e cu atât mai supărător făcu domnul Crowl, cu acelaşi glas înciudat.

După ce scoase un mormăit a ceartă, vorbitorul, a cărui înfăţişare aspră era o sinteză de egoism, scormoni tăciunii aproape stinşi de pe grătar şi, golind paharul pe care Noggs i-l împinsese înainte, îl întrebă pe acesta unde-şi ţinea cărbunii.

Newman Noggs arătă spre fundul unui dulap, iar domnul Crowl, apucând lopata, adună aproape jumătate din provizia de acolo, pe care Noggs o dădu numaidecât înapoi cu chibzuială şi fără să scoată o vorbă.

— Nădăjduiesc că nu te-ai apucat să faci economie la ora asta? întrebă Crowl.

Newman arăta spre paharul gol, ca şi cum în felul acesta ar fi

respins cu destulă tărie învinuirea, şi apoi spuse scurt că se duce jos să cineze.

— La familia Kenwigs? întrebă Crowl. Newman dădu din cap a încuviinţare.

— Ia te uită! făcu Crowl. Cum eu nu mă duc, fiindcă mă gândeam că nici dumneata n-ai să te duci, cu siguranţă, că doar aşa ziceai, spune-i lui Kenwigs că n-am putut şi m-am hotărât să petrec seara cu dumneata!

— Sunt nevoit să mă duc — spuse Newman. M-au chemat.

— Bine, dar cu mine ce se întâmplă? se repezi egoistul, care niciodată nu se gândea la alţii. E vina dumitale. Ştii ce, stau la focul dumitale până te întorci.

Newman aruncă o privire deznădăjduită spre mica lui provizie de combustibil, dar, neavând curajul să spună nu — un cuvânt pe care toată viaţa n-a ştiut să-l rostească la timpul potrivit, fie lui însuşi sau celorlalţi — încuviinţă propunerea. Domnul Crowl începu să se foiască numaidecât ca să se simtă cât mai comod, atât cât îngăduiau împrejurările, şi folosind mijloacele lui Newman Noggs.

Locatarii de care pomenise Crowl sub denumirea de „familia Kenwigs", erau soţia şi plozii unui domn Kenwigs, cioplitor în fildeş, care se bucura de oarecare consideraţie în casa aceea, deoarece ocupa întreg etajul întâi, adică un şir de două odăi. Doamna Kenwigs, de asemenea, era o lady prin purtări şi făcea parte dintr-o familie bună, de vreme ce un unchi de-al ei aduna taxa de apă; în afară de această distincţie, cele două fetiţe mai mari se duceau de două ori pe săptămână la o şcoală de dans din apropiere şi aveau pişte cozi bogate de păr bălai, legat cu funde albastre pe spate; ba mai purtau pantalonaşi cu volănaşe în jurul gleznelor — pentru care motive luate împreună şi încă multe altele la fel de îndreptăţite dar prea numeroase pentru a fi pomenite, doamna Kenwigs era socotită o persoană demnă de a fi cunoscută şi era subiectul statornic al bârfelilor de pe stradă, până la două sau trei uşi dincolo de ambele colţuri.

Era aniversarea fericitei zile in care biserica Angliei dăduse, după lege, în căsătorie pe doamna Kenwigs domnului Kenwigs; şi în semn de recunoştinţă pentru acest eveniment, doamna Kenwigs poftise câţiva prieteni mai acătării la un joc de cărţi şi la o cină în locuinţa de la etajul întii, ba chiar îmbrăcase o rochie nouă ca să-i primească, care rochie fiind de o culoare ţipătoare şi croită după principii tinereşti, avu atâta succes, încât domnul Kenwigs spuse că cei opt ani de căsnicie şi cei cinci copii păreau un vis, iar doamna Kenwigs era mai tânără şi mai înfloritoare decât în prima duminică a tovărăşiei lor.

Măcar că doamna Kenwigs, îmbrăcată cum era, arăta atât de frumoasă, şi măcar că era atât de impunătoare încât ai fi zis că e slujită cel puţin de o bucătăreasă şi de o jupânească şi că n-are altceva

de făcut decât să poruncească, totuşi avu multă bătaie de cap cu pregătirile, mai mult decât ar fi putut să îndure ea, care era atât de delicată şi de distinsă, dacă n-ar fi susţinut-o mândria ei de gospodină. In cele din urmă, totuşi, toate lucrurile care trebuiră adunate fură adunate, toate care trebuiră scoase din drum fură scoase din drum şi totul era gata, iar când încasatorul făgădui să vie în persoană, norocul păru să zâmbească într-adevăr asupra acestei sărbătoriri.

Societatea fusese minunat aleasă. În primul rând, domnul Kenwigs şi doamna Kenwigs şi patru Kenwigs mici, care rămâneau la cină; mai întâi fiindcă era drept să aibă şi ei parte de ospăţ într-o zi ca asta; în al doilea rând, pentru că să-i culci de faţă cu oaspeţii ar fi fost cam greu, ca să nu zicem că n-ar fi fost frumos. Pe urmă, era o domnişoară care cususe rochia doamnei Kenwigs şi care, locuind în cele două odăi din fund, dăduse patul ei sugaciului — doar era lucrul cel mai simplu din lume — şi făcuse rost de o fetiţa care să-l păzească. Pe urmă, ca pereche pentru această domnişoară, era un tânăr, care îi cunoscuse pe domnul Kenwigs pe vremea când acesta era holtei şi se bucura de trecere la doamne, fiindcă îi mersese faima de chefliu ce era. La aceştia se adăuga o pereche de curând căsătorită, care fuseseră în legătură cu domnul şi doamna Kenwigs în vremea când erau în vorbă; şi o soră de a doamnei Kenwigs, o frumuseţe de fată; pe lângă care se mai afla alt tânăr, presupus a avea intenţii onorabile cu privire la mai sus-amintita domnişoară; şi domnul Noggs, care era un oaspete distins, fiindcă pe vremuri fusese un gentleman. Mai era şi o doamnă în vârstă din salonaşul din fund şi încă o tânără, care, îndată după încasator, era persoana cea mai simandicoasă dintre oaspeţi, căci, fiind fiica unui stingător de luminări de la teatru, „apărea” în pantomimă şi avea cel mai mare talent ce se pomenise pentru scenă, fiind in stare să stoarcă lacrimi doamnei Kenwigs când cânta şi recita. Exista o singură piedică în calea bucuriei de a primi astfel de prieteni şi anume că locatara salonaşului din fund, care era foarte grasă şi trecuse de şaizeci de ani, venise într-o rochie decoltată de muslină şi cu mănuşi scurte de antilopă, ceea ce o scoase în aşa hal din sărite pe doamna Kenwigs, încât ea îşi încredinţa oaspeţii în particular că, dacă în clipa aceea cina ei n-ar fi fost gătită pe vatra salonaşului din fund, cu siguranţă că ar fi cerut reprezentantei acelei încăperi să se retragă.

— Dragă — spuse Kenwigs — n-ar fi bine să începem să jucăm cărţi?

— Dragul meu Kenwigs — răspunse soţia lui — mă mir de tine. Vrei să începi fără unchiu-meu?

— Am uitat de încasator — spuse Kenwigs — nu, sigur că nu face…

— E atât de sensibil — spuse doamna Kenwigs, îndreptându-se spre cealaltă doamnă căsătorită, încât dacă începem fără el, mă scoate pe vecie de pe testament.

— Vai! făcu doamna căsătorită.

— Nici nu-ti închipui ce fel de om este — răspunse doamna Kenwigs; şi totuşi, e omul cel mai blând din lume.

— Cel mai bun la inimă ce s-a pomenit — spuse Kenwigs.

— Îl doare inima să oprească apa, când oamenii nu plătesc — încercă să glumească prietenul holtei.

— George — făcu domnul Kenwigs, solemn — lasă asta, te rog!

— Am făcut doar o glumă — spuse prietenul, ruşinat.

— George — urmă domnul Kenwigs — o glumă e un lucru foarte bun, foarte bun, dar când făcând o glumă, jigneşti sentimentele doamnei Kenwigs, eu mă împotrivesc. Orice om, având o funcţie publică, trebuie să se aştepte a fi batjocorit, e vina situaţiei şi nu a lui. Ruda doamnei Kenwigs are o funcţie publică şi el ştie asta, George, şi suportă; dar scoţând-o din cauză pe doamna Kenwigs (dacă aş *putea* s-o scot din cauză pe doamna Kenwigs într-o împrejurare ca asta) am cinstea de a mă înrudi cu încasatorul prin căsătorie; şi nu pot îngădui astfel de observaţii în… — domnul Kenwigs era gata să spună „casa mea", dar îşi întregi fraza, spunând „locuinţa mea".

La capătul acestor mustrări, care stârniră dovezi de simţire puternică din partea doamnei Kenwigs şi avură rezultatul urmărit de a umple oaspeţii cu sentimentul adânc al demnităţii încasatorului, se auzi sunetul clopoţelului.

— Ele — şopti domnul Kenwigs, foarte emoţionat. Morleens, draga mea. Fugi jos şi deschide unchiului tău şi sărută-l de îndată ce deschizi uşa. Hm… Să vorbim…

Primind propunerea domnului Kenwigs, oaspeţii începură să vorbească foarte tare, să se arate în largul lor şi nestânjeniţi; şi aproape îndată după aceea un domn scurt şi bătrâior, care purta pantaloni de postav cafeniu şi ghetre, cu o fată care ar fi putut fi cioplită în *lignum vitae,* dacă nu cumva din altceva, fu prezentat în chip jucăuş de domnişoara Marlena Kenwigs, cu privire la al cărei neobişnuit nume de botez, trebuie să spunem aci că fusese născocit şi compus de doamna Kenwigs, înainte de prima naştere, anume pentru cinstirea întâiului născut, în caz că acesta avea să se dovedească a fi fată.

— O, unchiule, ce bucuroasă sunt că te văd! spuse doamna Kenwigs, sărutându-l drăgăstos pe încasator pe amândoi obrajii. Atât de bucuroasă!

— La mulţi ani, draga mea — răspunse încasatorul, întorcându-i politeţea.

Se petrecea un lucru interesant. Iată un încasator, care strânge taxa de apă, fără registru, fără pană şi cerneală, fără acel dublu ciocănit, fără să sperie pe nimeni ci sărutând — într-adevăr sărutând — o femeie plăcută şi înlăturând cu totul taxele, somaţiile, biletele în care

anunţă că a trecut pe la domiciliu, ameninţările că nu va mai trece încă o dată pentru a strânge banii datoraţi pe două trimestre. Era plăcut să-i vezi pe oaspeţi privindu-l, cu totul prinşi de priveliştе şi să-i urmăreşti cum dau din cap şi clipesc, exprimându-şi recunoştinţa că descoperă atâta omenie la un încasator.

— Unde vrei să şezi, unchiule? întrebă doamna Kenwigs, strălucind de mândrie familială, pe care o prilejuia această distinsă rudenie.

— Oriunde, draga mea — spuse încasatorul. Nu sunt năzuros.

Nu e năzuros! Ce încasator cumsecade! Dac-ar fi fost un scriitor care-şi cunoaşte lungul nasului şi încă n-ar fi putut să fie. Mai modest.

— Domnule Lillyvick — spuse Kenwigs către încasator — prietenii de faţă sunt foarte dornici să aibă onoarea de a vă… mulţumi. Domnul şi doamna Cutler, domnul Lillyvick.

— Încântat de cunoştinţă, domnule — spuse domnul Cutler. Am auzit adesea de dumneavoastră. Şi acestea nu erau doar cuvinte de ceremonie; căci deoarece domnul Cutler locuise în parohia domnului Lillyvick, auzise într-adevăr foarte des de el. Vizita lui era într-adevăr o dovadă nemaipomenită de atenţie.

— George, pe care cred — că-l cunoşti, domnule Lillyvick — spuse Kenwigs; doamna de jos, domnul Lillyvick. Domnul Snewkes, domnul Lillyvick; domnişoara Green, domnul Lillyvick. Domnul Lillyvick, domnişoara Petowker de la Teatrul Regal din Drury Lane. Sunt bucuros să recomand două celebrităţi una alteia! Doamna Kenwigs, draga mea, vrei să alegi fisele?

Doamna Kenwigs, cu ajutorul lui Newman Noggs care făcea mici plăceri copiilor în fiecare zi a anului şi căruia i se. Făcea plăcerea de a nu fi luat în seamă, aşa încât se vorbea despre el doar în şoaptă ca despre gentleman-ul decăzut, îndeplini ceea ce i se ceru; iar cea mai mare parte a musafirilor se aşezară la jocul de cărţi, în timp ce Newman, doamna Kenwigs şi domnişoara Petowker de la Teatrul Regal din Drury Lane se îngrijiră de cină.

În timp ce doamnele erau prinse de această îndeletnicire, domnul Lillyvick îşi vedea serios de joc şi, fiindcă plasa unui încasator de apă trebuie să prindă peşte, simpaticul domn nu se ruşina să-şi însuşească proprietatea vecinilor săi, pe care proprietate o micşora ori de câte ori se ivea prilejul, zâmbind tot timpul cu voioşie şi spunând cuvinte atât de respectuoase proprietarilor, încât aceştia erau încântaţi de bunăvoinţa lui şi-l socoteau, în adâncul inimii lor, vrednic să fie cel puţin ministru de finanţe.

După multă bătaie de cap şi după ce plouă cu ghionti în capul fetiţelor Kenwigs, dintre care două, şi anume cele mai rebele, fură surghiunite fără judecată, faţa de masă fu întinsă cu multă eleganţă şi se servi rasol de pasăre, o friptură mare de porc, plăcintă cu mere, cartofi şi verdeţuri; la vederea cărora, vrednicul domn Lillywick îşi

îngădui multe vorbe de duh şi se înfipse vârtos, spre uluirea şi nemărginita încântare şi mulţumire a întregului corp de admiratori.

Bucatele se topiră cu bine şi foarte repede, neiscându-se alte greutăţi serioase decât cele legate de cererea neîntreruptă de cuţite şi furculiţe curate, ceea ce o făcu pe biata doamnă Kenwigs să-şi spună mai mult decât o dată, că ar fi bine ca cercurile particulare să-şi însuşească principiile şcolilor şi să ceară fiecărui musafir să-şi aducă de acasă cuţitul, furculiţa şi lingura; ceea ce ar fi în multe cazuri, o mare înlesnire pentru gazde, mai ales dacă principiile şcolare ar fi duse până la capăt şi nimeni nu s-ar aştepta, din cuviinţă, să ducă obiectele înapoi cu sine.

După ce cu toţii au mâncat de toate, masa fu strânsă cu o grabă îngrijorătoare şi cu mult zgomot; şi după ce băuturile fură potrivite cu apă fierbinte sau rece, ceea ce aduse sclipiri în ochii lui Newman Noggs, societatea se grupă în vederea sărbătoririi. Domnul Lillyvick fu aşezat într-un fotoliu încăpător lângă foc, iar fetiţele Kenwigs, înşirate pe o băncuţă, cu codiţele blonde spre oaspeţi şi feţele spre foc. De-abia le potrivise astfel şi doamna Kenwigs, copleşită de simţămintele ei de mamă, îşi lăsă capul pe umărul domnului Kenwigs, cu faţa scăldată în lacrimi.

— Ce frumoase sunt! spuse doamna Kenwigs, printre hohote de plâns.

— Da, dragă — încuviinţară toate doamnele — zău că sunt! E firesc să fii atât de mândră, dar nu te lăsa impresionată, nu trebuie!

— Nu mă pot împiedica, dar nu face nimic! hohoti doamna Kenwigs. O! sunt prea frumoase ca să trăiască, prea frumoase!

Auzind prevestirea îngrijorătoare că sunt sortite să moară în floarea copilăriei, cele patru fetiţe scoaseră un ţipăt groaznic şi, îngropându-şi toate deodată feţele în poala mamei lor, începură să plângă până când cele opt codiţe se porniră să tremure, între timp, doamna Kenwigs le strângea pe rând la pieptul ei, cu gesturi de nebunie, pe care ar fi putut să le copieze până şi domnişoara Petowker.

În cele din urmă, neliniştita mamă îngădui să se lase potolită şi fetiţele Kenwigs, domolite şi ele, fură distribuite în societate, pentru a o împiedică pe doamna Kenwigs a fi din nou covârşită de strălucirea frumuseţilor lor puse laolaltă. Acestea fiind îndeplinite, doamnele şi domnii, cu glasuri unite, prorociră că fetiţele vor avea parte de o viaţă lungă şi nu era cazul ca doamna Kenwigs să se lase strivită de deznădejde; şi nici nu părea să fie cazul, căci drăgălăşenia copiilor nu îndreptăţea de fel temerile ei.

— Astăzi se împlinesc opt ani — spuse domnul Kenwigs, după un răstimp de tăcere. Doamne, ah!

Cugetării lui toţi cei de faţă îi răspunseră ca un ecou: „Ah!”, mai întâi şi pe urmă: „Doamne!”

— Pe atunci eram mai tânără — ciripi doamna Kenwigs.

— Nu — făcu încasatorul.

— Fireşte că nu — adăugă cineva.

— Mi-o amintesc pe nepoată-mea — spuse domnul Lillyvick, dominându-şi ascultătorii cu un aer grav. Mi-o amintesc chiar în după-amiaza când a mărturisit mamei ei simpatia pentru Kenwigs. Mamă, a zis, îl iubesc.

— Am zis îl ador, unchiule — se amestecă doamna Kenwigs.

— Îl iubesc, cred, draga mea — spuse energic încasatorul.

— Poate că ai dreptate, unchiule — răspunse supusă doamna Kenwigs. Credeam că am spus: îl ador.

— Îl iubesc, draga mea — urmă domnul Lillyvick. Mamă, zice, îl iubesc. Ce-mi aud urechile? a strigat maică-sa; şi pe loc au apucat-o bâţâielile.

Un strigăt general de uimire izbucni printre oaspeţi.

— Bâţâieli puternice — repetă domnul Lillyvick, privindu-l fix. Să mă scuze Kenwigs, c-o spun în fata prietenilor, dar se iveau mari obiecţii în legătură cu el, fiindcă nu era potrivit cu familia noastră şi putea s-o facă de râs. Ţi-aduci aminte, Kenwigs?

— Sigur — răspunse domnul cu pricina, de loc supărat de această amintire, care dovedea, fără putinţă de îndoială, din ce familie bună se trăgea doamna Kenwigs.

— Am avut şi eu aceleaşi simţăminte — spuse domnul Lillyvick; poate că era firesc; poate că nu.

Un murmur general păru să spună că, la un om de rangul domnului Lillyvick, împotrivirea era nu numai firească, ci şi, în cel mai înalt, grad, vrednică de laudă.

— M-am interesat de el la timp — spuse domnul Lillyvick — după ce s-au căsătorit, n-am avut încotro şi am fost unul dintre primii care am zis că trebuie să ţinem seama de Kenwigs. Drept care, familia a ţinut seama de el, ca urmare a recomandării mele şi, trebuie să spun, sunt mândru să spun, că l-am socotit întotdeauna un om cinstit, cu bune purtări, dintr-o bucată, respectabil. Kenwigs, bate palma!

— Sunt mândru s-o fac — spuse domnul Kenwigs.

— Şi eu la fel, Kenwigs — îi răspunse domnul Lillyvick.

— Am dus o viaţă foarte fericită cu nepoata dumitale, domnule — spuse Kenwigs.

— Ar fi fost vina dumitale dacă nu s-ar fi întâmplat aşa — observă domnul Lillyvick.

— Morleens Kenwigs — strigă foarte mişcată mama, în acest moment culminant — sărută-l pe unchiul tău drag!

Domnişoara îndeplini cererea şi celelalte trei fetiţe fură pe rând săltate până la obrajii încasatorului şi supuse aceleiaşi încercări, care fu, pe urmă, repetată cu aproape toţi cei de faţă.

— Dragă doamnă Kenwigs — spuse domnişoara Petowker — până când pregăteşte domnul Noggs punciul, ca să bem în sănătatea dumneavoastră, las-o pe Morleena să repete dansul acela de caracter, în faţa domnului Lillyvick.

— Nu, nu, dragă — răspunse doamna Kenwigs; o să-l plictisească pe unchiu'!

— Nu poate să-l plictisească, sunt sigură — spuse domnişoara Petowker. O să-ţi facă multă plăcere, nu-i aşa, domnule?

— Sunt sigur c-o să-mi facă plăcere — răspunse încasatorul cu ochii la cel care pregătea punciul.

— Bine, atunci uite ce vă propun — spuse doamna Kenwigs. Morleena va dansa dacă unchiul e în stare s-o convingă pe domnişoara Petowker să ne recite după aceea, „înmormântarea băutorului de sânge".

Propunerea fu urmată de aplauze puternice şi tropăit de picioare, iar cea care le stârnise înclină de câteva ori capul cu bunăvoinţă în semn de încuviinţare.

— Ştiţi doar — spuse cu imputare domnişoara Petowker — că nu-mi place să-mi exercit meseria şi la petreceri.

— Da, dar nu aici! spuse doamna Kenwigs. Suntem toţi atât de buni prieteni şi e aşa plăcut, încât e ca şi cum ai face-o la dumneata în odaie; şi în afară de asta, prilejul…

— Nu mai am nimic de spus — îi tăie vorba domnişoara Petowker — sunt încântată să fac tot ce stă în umilele mele puteri.

Doamna Kenwigs şi domnişoara Petowker înjghebaseră între ele un mic program de distracţii şi aceasta era ordinea stabilită, dar hotărâseră să se lase rugate, ca să pară mai firesc. Oaspeţii fiind pregătiţi, domnişoara Petowker îngână o melodie şi Morleena dansă un dans, după ce mai înainte tălpile pantofilor îi fuseseră frecate cu cretă, ca şi cum ar fi iost vorba să umble pe fringhie. Era un dans foarte frumos, cuprinzând multe mişcări cu braţele, şi fu primit cu aplauze repetate.

— Dacă aş fi binecuvântată cu un copil atât de genial — spuse domnişoara Petowker, roşind — aş duce-o numaidecât la operă.

Doamna Kenwigs oftă şi se uită la domnul Kenwigs, care clătină din cap şi spuse că se îndoia de acest lucru.

— Kenwigs se teme — spuse doamna Kenwigs.

— De ce se teme? întrebă domnişoara Petowker. Că o să dea greş?

— Ba nu — răspunse doamna Kenwigs, — dar dacă va creşte şi situaţia noastră va rămâne aceeaşi, gândeşte-te la tinerii duci şi marchizi.

— Are dreptate — făcu încasatorul.

— Totuşi — spuse domnişoara Petowker — dacă se va ţine destul de mândră, ştiţi…

— Da, e şi asta ceva — spuse doamna Kenwigs, cu ochii la bărbatul ei.

— Eu atâta ştiu — spuse şovăind domnişoara Petowker — sigur că nu asta e regula, dar *eu* n-am întâmpinat nicio greutate şi neplăcere de acest fel.

Cu politeţea cuvenită domnul Kenwigs spuse că asta rezolva pe loc problema şi că va cugeta serios asupra ei. Şi cu această hotărâre, domnişoara Petowker fu rugată să înceapă „înmormântarea băutorului de sânge”; spre îndeplinirea cărei misiuni, domnişoara îşi despleti părul ei negru şi luă poziţie în celălalt capăt al odăii, după ce-l aşezase pe prietenul holtei într-un colţ, pentru ca omul să se poată repezi spre ea la replica „să pier prin moarte” şi s-o prindă in braţe, în clipa când avea să moară nebună. Dădu reprezentaţia cu o însufleţire nemaipomenită, spre marea spaimă a fetiţelor care aproape dârdâiau de frică.

Nici nu se potolise bine entuziasmul ce urmă acestor osteneli şi Newman (care de mult timp nu mai apucase un ceas atât de târziu fără să fi băut nimic), nici n-ajunsese să spună şi el o vorbă cum că punciul ar fi gata, când se auzi o bătaie grăbită în uşa odăii, bătaie ce stârni un ţipăt al doamnei Kemvigs, care ghici numaidecât că pruncul căzuse din pat.

— Cine-i acolo? întrebă domnul Kenwigs, cu glas aspru.

— Nu vă speriaţi, sunt numai eu — spuse Crowl, vârând pe uşă capul cu scufia de noapte. Micuţul e foarte bine, fiindcă mi-am aruncat privirea în odaie când am coborât şi dormea dus, ca şi fetiţa; şi nu cred că perdeaua patului o să ia foc de la lumânare, decât dacă se face curent în odaie, dar îl caută cineva pe domnul Nevvman Noggs.

— Pe mine?! strigă Newman, foarte mirat.

— Păi da, e o oră cam ciudată, aşa-i? răspunse Crowl, care nu era îneântat la gândul că va pierde focul; sunt nişte oameni ciudaţi, uzi de ploaie şi murdari de noroi. Să le spun să plece?

— Nu — făcu Newman, ridicându-se. Oameni? Câţi?

— Doi — răspunse Crowl.

— Mă caută pe mine? Mi-au spus pe nume? întrebă Newman.

— Pe nume — răspunse Crowl. Domnul Newman Noggs, cum m-auzi şi cum te-aud.

Newman cugetă câteva clipe, apoi ieşi în grabă, bolborosind că avea să se întoarcă îndată. Se ţinu de cuvânt, fiindcă, după un timp foarte scurt, năvăli înăuntru şi, înşfăcând, fără o vorbă de scuză sau explicaţie, o luminare aprinsă şi un păhărel de punci fierbinte de pe masa, ţâsni afară din odaie, ca un nebun.

— Ce naiba s-a întâmplat cu el? strigă Crowl, deschizând brusc uşa. Pst! Se aude zgomot de sus?

Oaspeţii se ridicară în dezordine şi, uitându-se unii la alţii foarte nedumeriţi şi cam speriaţi, întinseră gâturile înainte şi începură să tragă cu urechea.

CAPITOLUL XV

Îl înştiinţează pe cititor despre pricina şi obârşia întreruperii descrise în ultimul capitol şi despre câteva alte lucruri ce trebuiesc cunoscute

Newman Noggs urcă scările în goană nebună, ţinând în mână băutura fierbinte, luată fără fasoane de pe masa domnului Kenwigs, ba chiar de sub nasul încasatorului de apă, care tocmai ochea conţinutul paharului, dând semne însufleţite de plăcere, în clipa neaşteptatei lui subtilizări. Noggs îşi duse prada de-a dreptul în fundul podului, unde locuia şi unde cu picioarele rănite, aproape desculţi, uzi, murdari, frânţi şi purtând toate semnele călătoriei lor istovitoare, şedeau Nicholas şi Smike, acesta din urmă deopotrivă cauza şi tovarăşul de cazną al celui dintâi; amândoi erau rupţi de oboseală, după o sforţare atât de neobişnuită şi prelungită.

Primul lucru pe care-l făcu Nevvman fu să-l sileascą pe Nicholas, cu blândă energie, a bea dintr-o sorbitură jumătate din punciul aproape clocotind; şi al doilea lucru, să toarne restul pe gâtlejul lui Smike; acesta, care nu gustase în viaţa lui alte băuturi mai tari decât purgativele, dădu semne ciudate de uimire şi încântare, în timp ce licoarea îi aluneca pe gâtlej şi, după ce se scurse toată, îşi roti ochii, cum nu se poate mai patetic.

— Eşti ud până la piele — spuse Newman, trecându-şi repede mâna peste haina azvârlită de Nicholas; şi eu, eu n-am nici măcar un schimb — adăugă, aruncând o privire gânditoare spre hainele jerpelite pe care le purta el.

— Am în legătura haine uscate, care cel puţin acum o să-mi fie de folos — răspunse Nicholas. Dacă te uiţi atât de deznădăjduit la mine, ai să mă faci şi mai îndurerat la gândul că sunt silit să mă folosesc de mijloacele dumitale atât de modeste şi să-ţi cer ajutor şi adăpost pentru o noapte.

Newman nu păru mai puţin deznădăjduit când îl auzi pe Nicholas vorbind astfel; dar când tânărul său prieten îi strânse din toată inima mâna şi-l asigură că numai încrederea subînţeleasă în sinceritatea cuvintelor lui Noggs şi sentimentele binevoitoare ale acestuia faţă de el, Nicholas, ar fi putut să-l îndemne măcar şi să-i dea de ştire despre sosirea lui la Londra, domnul Noggs se lumină din nou şi începu să trebăluiască prin odaie, făcând cu mare iuţeală schimbările care-i stăteau în puteri pentru ca oaspeţii săi să se simtă bine.

Aceste schimbări erau foarte simple; căci mijloacele bietului Newman se opreau la mare depărtare de dorinţele sale; dar şi aşa mărunte cum erau, ele cerură multă agitaţie şi alergătură. Şi, fiindcă Nicholas îşi gospodărise, atât de bine bănişorii puţini pe care îi avea,

încât încă nu apucase să-i cheltuiască pe toţi, apăru curând pe masă o cină alcătuită din pâine cu brânză şi friptură rece, cumpărate la un birt; şi cum aceste merinde fura însoţite de o sticlă cu vin şi o cană cu bere, se risipiră oricum temerile cât priveşte primejdia foamei şi a setei. Pregătirile, care stăteau în puterile lui Newman pentru adăpostirea oaspeţilor săi în timpul nopţii, nu cerură prea mult timp; şi fiindcă omul stăruise ca pentru început Nicholas să-şi schimbe straiele, iar Smike să îmbrace singura haină a lui Noggs (pe care nicio rugăminte nu-l putu opri s-o smulgă de pe el cu acest scop), călătorii se ospătară din această modestă cină cu mai multă plăcere decât se alesese cel puţin unul dintre ei de pe urma unor mese mai bune.

Pe urmă se aşezară lângă focul, pe care Newman Noggs îl aprinsese cum se pricepuse mai bine, după ce Crowl îl jeluise de cărbuni, iar Nicholas, împiedicat să vorbească până acum de neliniştea prietenului său, care-l tot îndemna să se ospăteze după călătorie, începu să-l încolţească pe acesta cu întrebări arzătoare despre mama şi sora lui.

— Păi — făcu Newman, tăcut ca de obicei — amândouă-s bine.

— Tot mai locuiesc în City? întrebă Nicholas.

— Tot — făcu Newman.

— Şi soră-mea? adaugă Nicholas. Tot mai lucrează în întreprinderea despre care mi-a scris c-o să-i placă atât de mult?

Newman făcu ochi mai mari ca de obicei, dar răspunse doar tragând aer în piept, care răspuns, judecând după mişcarea capului ce-l însoţea, fu tălmăcit de prietenii lui ca însemnând fie da, fie nu. În cazul de faţă, pantomima cuprindea o mişcare în jos a capului, nu o clătinătură: aşa încât Nicholas luă răspunsul drept unul favorabil.

— Acum ascultă-mă — spuse Nicholas, punând mâna pe umărul lui Newman. Înainte de a mă hotărî să le văd, am socotit cu cale să vin la dumneata ca nu cumva, dintr-o dorinţă egoistă, să le căşunez un rău, pe care n-am să-l mai pot îndrepta niciodată. Ce veşti a primit unchiul meu din Yorkshire?

Newman deschise şi închise de câteva ori gura, ca şi cum şi-ar fi dat toată osteneala să vorbească, dar n-ar fi izbutit şi, în cele din urmă, îşi aţinti ochii asupra lui Nicholas cu o privire înspăimântătoare şi fioroasă.

— Ce a aflat? îl îndemnă Nicholas, îmbujorându-se la faţă. Vezi doar că sunt pregătit să aud cele mai groaznice lucruri închipuite de răutatea omenească. De ce să le ascunzi de mine? Tot trebuie să le aflu mai devreme sau mai târziu; şi ce putem câştiga, luând lucrurile in glumă, vreme de câteva minute, dacă într-un timp pe jumătate atât de lung poţi să mă înştiinţezi despre tot ce s-a întâmplat? Rogu-te, spune-mi numaidecât!

— Mâine dimineaţă — spuse Newman; ai să auzi mii ne.

— Ce rost ar avea? îl îmboldi Nicholas.

— Ai să dormi mai bine — răspunse Newman.

— Am să dorm mai prost — spuse Nicholas nerăbdător. Să dorm! Oricât aş fi de istovit şi oricâtă nevoie de odihnă aş avea, tot nu voi închide ochii toată noaptea, dacă nu-mi spui totul.

— Şi dacă ţi-aş spune totul? întrebă cu şovăială Newman.

— Atunci ai putea să-mi stârneşti indignarea sau să-mi răneşti mândria — răspunse Nicholas, — dar n-ai să-mi strici odihna; căci chiar dacă totul ar fi să reînceapă de la început, tot n-aş putea face altfel decât am făcut; şi oricare ar fi urinările pentru mine, nu mă voi căi niciodată de ceea ce am făcut, niciodată, nici de-ar fi să mor de foame sau să cerşesc din cauza asta. Ce înseamnă puţină sărăcie sau suferinţă faţă de necinste, faţă de cea mai josnică şi neomenească laşitate! îţi spun că dac-aş fi răbdat supus si fără să crâcnesc, m-aş fi urât pe mine însumi şi aş fi fost vrednic de dispreţul oricărui om din lumea asta. Ticălos fără inimă!

După această drăgălaşă aluzie la absentul domn Squeers, Nicholas îşi stăpâni mânia care fierbea în el şi povestindu-i lui Newman întocmai tot ce se petrecuse la Dotheboys Hall, îl rugă să vorbească fără să se mai lase îndemnat. În urma acestor rugăminţi, domnul Noggs scoase dintr-un cufăr vechi o foaie de hârtie, care părea mâzgălită în mare grabă; şi după diferite gesturi neobişnuite, care arătau toată neplăcerea, grăi în felul următor:

— Tinere, tiu trebuie să te laşi târât, lucrul ăsta nu se poate, ştii, dacă vrei să răzbeşti, să ie: apărarea oricărui om nedreptăţit, la naiba, desigur că sunt mândru când aud una ca asta; şi as fi făcut si eu la fel!

Newman însoţi această izbucnire neobişnuită cu o izbitură în masă, ca şi cum, în înflăcărarea clipei, ar îi luat masa drept pieptul sau coastele domnului Wackford Squeers. Şi fiindcă, prin această mărturisire a sentimentelor sale îşi închisese singur calea spre sfaturile înţelepte şi prevăzătoare (pe care avusese mai întâi de gând să le dea), domnul Noggs trecu la miezul chestiunii.

— Alaltăieri — spuse el — unchiul dumitale a primit această scrisoare. Eu am copiat-o în grabă, cât a fost el plecat. S-o citesc?

— Dacă eşti bun — răspunse Nicholas, drept care Newman Noggs citi cele ce urmează:

Dotheboys Hall
Joi dimineaţa

Domnule,

Tata îmi cere să vă scriu, fiindcă doctorii se îndoiesc că el o să mai umble, de aceea nici nu poate ţine pana.

Suntem într-o stare sufletească peste poate, şi tata e plin de vânătăi albastre şi verzi. I-au rămas urme şi pe turul pantalonilor. Am fost nevoiţi

să-l ducem jos în bucătărie, unde zace acum. După asta vă daţi seama în ce hal este.

După ce nepotul dumneavoastră, care ni l-aţi recomandat ca profesor, i-a făcut asta tatii şi a sărit la el cu picioarele şi cu nişte cuvinte care nu vreau să-mi pângăresc pana descriindu-le, s-a repezit şi la mama cu furie groaznică, a trântit-o la pământ şi i-a înfundat pieptenul în cap la câteva şchioape adâncime. Încă puţin şi-i intra în scăfârlie. Avem certefecat *că aşa a fost şi că pieptenul i-ar fi atins creierul.*

Eu şi cu fratele meu am fost pe urmă victimele furiei şi de atunci ne doare rău, ceea ce ne-a dus la încredinţarea nestrămutată că suntem răniţi pe dinăuntru fiindcă pe dinafară nu se văd urme. Eu ţip de durere tot timpul cât scriu şi la fel fratele meu, aşa că nu sunt prea atentă şi vă rog să-mi scuzaţi greşelile.

După ce monstrul şi-a potolit setea de sânge, a fugit şi a luat cu el un băiat cu caracter ticălos, pe care l-a asmuţit să se răscoale şi un inel cu rubin de-al lui mama şi fiindcă comisarul n-a putut să-l prindă, probabil că l-a cules o diligentă. Tata vă roagă, dacă vine la dumneavoastră, să-i daţi înapoi inelul şi să-l lăsaţi pe boţ şi asasin liber, fiindcă dacă noi îl dăm în judecată, îl închide numai, dar dacă îl lăsăm liber, cu siguranţă că nu trece mult şi-i spânzură şi asta ne scapă de bătaia de cap şi e mult mai bine. Sperăm să primim veşti de la dumneavoastră când găsiţi cu cale şi rămân a dumneavoastră şi etcetera

Fanny Squeers

P. S. Mi-e milă de neştiinţa lui şi îl dispreţuiesc.

O tăcere adâncă se lăsă după citirea acestei alese *misive,* în care timp Newman Noggs, care o împăturea, privi cu un soi de milă caraghioasă spre băiatul cu caracter ticălos pomenit în scrisoare. Acesta neavând altă idee mai limpede despre cele ce se petreceau decât că el fusese cauza nenorocită pentru care atâtea necazuri şi învinuiri mincinoase căzuseră pe capul lui Nicholas, stătea mut şi fără vlagă, cu o privire jalnică de om lovit drept în inimă.

— Domnule Noggs — spuse Nicholas, după câteva clipe de gândire. Trebuie să plec numaidecât.

— Să pleci! strigă Newman.

— Da — spuse Nicholas, — spre Golden Square. Nimeni din cei care mă cunosc n-o să creadă povestea cu inelul, dar s-ar putea să-i convină domnului Ralph Nickleby, care în ura lui ar fi încântat să se prefacă a crede în ea. Îl datoria, nu a lui, ci a mea, să declar adevărul; şi apoi ani o vorbă sau două de schimbat cu el, pe care nu vreau să le las să se răcească.

— Trebuie să le laşi — spuse Newman.

— Nu trebuie, zău că nu! răspunse Nicholas cu hotărâre, pregătindu-se să iasă din casă.

— Ascultă ce-ţi spun — îl opri Newman, închizând drumul năvalnicului său prieten. Nu-i aici. Lipseşte din oraş. Până-n trei zile nu se întoarce; şi ştiu că scrisoarea asta nu va primi răspuns înainte de întoarcerea lui.

— Eşti sigur? întrebă Nicholas, care fierbea şi măsura cu paşi repezi odaia îngustă.

— Sigur de tot — răspunse Newman. Nici n-a apucat bine s-o citească şi a şi fost chemat. Nimeni nu ştie ce cuprinde, în afară de el şi de noi.

— Eşti sigur? întreba Nicholas pripit — nici chiar mama sau soră-mea? Dac-aş crede că ele… mă duc acolo… vreau să le văd. Pe unde o iau? Unde locuiesc?

— Ascultă-mi sfatul — spuse Newman, vorbind de data aceasta serios şi la fel ca toţi oamenii — nu te osteni să le vezi nici măcar pe ele, înainte de a se reîntoarce el. Cunosc omul. Să nu pară că ai încercat să cumperi pe cineva. Când vine, te duci de-a dreptul la el şi-i vorbeşti cât vrei de curajos. Dacă-i vorba de ghicit adevărul, îl cunoaşte el la fel de bine ca dumneata sau ca mine. Atâta încredere poţi să ai în el.

— Îmi vrei binele şi trebuie să cunoşti omul mai bine decât pot să-l cunosc eu — spuse Nicholas, după ce chibzui un pic. Bine, aşa să fie.

Newman, care în timpul convorbirii de mai înainte stătuse cu spatele la uşă, gata să se împotrivească la nevoie, cu forţa, oricărei încercări de a ieşi din casă, îşi reluă cu multă mulţumire locul şi fiindcă, între timp, apa din ceainic începuse să fiarbă, pregăti un pahar de rom, amestecat cu apă, pentru Nicholas, şi umplu o cană crăpata spre folosul lui şi al lui Smike, din care cană cei doi se ospătară în bună înţelegere, în timp ce Nicholas, cu capul sprijinit de mână, se cufundă într-o dureroasă cugetare.

Între timp, musafirii de jos, după ce trăseseră câtva timp cu urechea fără să audă vreun zgomot care să-i îndreptăţească să se amestece, ca să-şi potolească curiozitatea, se întoarseră în odaia familiei Kenwigs, plăsmuind cu închipuirea tot felul de presupuneri cât priveşte cauza dispariţiei neaşteptate şi a absenţei domnului Noggs.

— Ei, Doamne, să vă spun eu ceva — spuse doamna Kenwigs. Să zicem că i-a venit o ştire cum că i se dă înapoi ce-i al lui!

— Zău că nu-i cu neputinţă — spuse domnul Kenwigs. Poate că, în cazul ăsta, ar fi mai bine să trimitem pe cineva sus, care să-l întrebe dacă nu mai vrea puţin punci.

— Kenwigs! spuse domnul Lillyvick cu glas tare. Mă mir de dumneata!

— Dar de ce, domnule? întrebă domnul Kenwigs cu supunerea cuvenită faţă de încasatorul taxelor de apă.

— Se poate să spui una ca asta, domnule? răspunse supărat domnul

Lillyvick. Doar a căpătat o dată punci, nu-i aşa? Eu socotesc felul în care a ciordit punciul, dacă-mi îngăduiţi să folosesc acest cuvânt, cât se poate de jignitor pentru această societate; ba chiar scandalos, de-a dreptul scandalos. Poate că e obiceiul ca astfel de lucruri să se îngăduie în această casă, dar nu asta e purtarea cu care sunt eu deprins şi nu mă sfiesc să ţi-o spun, Kenwigs. Un gentleman stă cu paharul de punci înainte, gata să-şi moaie buzele şi altul vine şi umflă paharul, fără să zică „dacă-mi daţi voie" sau „dacă permiteţi", şi pleacă cu pahar cu tot. Or fi astea bune purtări, poate că da, dar eu nu le înţeleg, asta-i tot; ba mai mult, nici nu-mi pasă dacă n-am să le înţeleg niciodată. Eu spun ce am pe suflet, Kenwigs, şi asta am pe suflet şi dacă nu-ţi place, tot a trecut ora mea de culcare şi nimeresc eu acasă şi nici nu mai întârzii.

Ce întâmplare supărătoare! încasatorul şezuse câteva minute îmbufnat şi scoţând foc pe nări, într-o atitudine de demnitate jignită, dar acum îşi şi ieşise de-a binelea din pepeni. Marele om — ruda cea avută — unchiul holtei, în ale cărui puteri stătea să facă din Morleena o moştenitoare, iar din micuţ un urmaş, era jignit. Doamne Dumnezeule, unde aveau să ducă toate astea!

— Îmi pare foarte rău, domnule — spuse umil domnul Kenwigs.

— Să nu-mi spui că-ţi pare rău! răspunse foarte stropşit domnul Lillyvick. N-aveai decât să împiedici!

Oaspeţii încremeniseră în faţa acestei gâlcevi de familie. Deţinătoarea salonaşului din fund stătea cu gura deschisă, privind rătăcită la încasator, uluită de spaimă; ceilalţi musafiri nu erau mai puţin copleşiţi de mânia marelui om. Domnul Kenwigs, nepriceput în astfel de chestiuni, nu făcea decât să arunce paie peste foc în încercările lui de a-l stinge.

— Nu m-am gândit la asta, vă asigur — spuse omul. Nu mi-am închipuit că un lucru atât de mărunt ca un pahar de punci, vă poate scoate în aşa hal din fire.

— Să mă scoată din fire! Ce naiba vrei să spui cu obrăznicia asta, domnule Kenwigs? întrebă încasatorul. Morleena, fetiţo, dă-mi pălăria!

— Vai, doar n-o să plecat, domnule Lillyvick — se amestecă domnişoara Petowker, folosind zâmbetul ei cel mai cuceritor.

Dar domnul Lillyvick, nesocotind sirena, tot mai striga înciudat: „Morleena, pălăria!" La a patra *repetire* a acestei cereri, doamna Kenwigs se prăbuşi pe scaunul ei cu un strigăt care ar fi putut să mişte un butoi cu apă, nu un încasator de apă, în timp ce fetiţele (dăscălite în şoaptă în acest sens), se agăţară de pulpana unchiului şi-l rugară, într-o engleză stâlcită, să rămână.

— De ce să rămân, dragele mele? spuse domnul Lillyvick. Nu sunt dorit!

— Vai, nu vorbi cu atâta cruzime, unchiule — spuse printre hohote de plâns doamna Kenwigs; doar dacă vrei să mă omori!

— Nu m-aş mira dacă unii ar spune că asta urmăresc — răspunse domnul Lillyvick, aruncând o privire supărată către Kenwigs. Auzi, să mă scoată din fire!

— Vai! nu pot să sufăr să-l văd uitându-se aşa la bărbatul meu — plângea doamna Kenwigs. E îngrozitor, într-o familie! Vai!

— Domnule Lillyvick — spuse Kenwigs. Nădăjduiesc că, de dragul nepoatei dumitale, n-ai nimic împotriva împăcării.

Trăsăturile încasatorului se muiară, mai ales când musafirii adăugară rugile lor la cele ale nepotului. Omul renunţă la pălărie şi întinse mâna.

— Aşa, Keniwgs — spuse domnul Lillyvick; şi dă-mi voie să-ţi spun, în acelaşi timp, ca să-ţi arăt cit eram de scos din fire, că, şi dac-aş fi plecat fără o vorbă, asta tot n-ar fi adus nicio schimbare cât priveşte cele câteva lire pe care vreau să le las copiilor voştri când oi muri.

— Morleens Kenwigs! strigă mama, într-o revărsare de duioşie. Îngenunche în faţa unchiului tău şi roagă-l să te iubească toată viaţa, căci el e înger, nu om, şi asta am spus-o eu întotdeauna.

Domnişoara Morleena, care, supunându-se poruncii, se apropiase pentru omagiu, fu repede ridicată şi sărutată de domnul Lillyvick; după care, doamna Kenwigs se azvârli înainte şi-l sărută pe încasator, iar dintre oaspeţii ce fuseseră martorii mărinimiei lui, se ridică un murmur nestăpânit de aprobare.

Din nou vrednicul gentleman devenise sufletul societăţii, din nou îşi reluă locul de *leu,* de care fusese lipsit vremelnic de atenţia. Împrăştiată a musafirilor.. Se spune că leii cu patru picioare sunt sălbatici numai când le este foame; leii cu două picioare rareori mârâie mai tare decât atunci când pofta lor după onoruri rămâne nesăturată. Acum domnul Lillyvick era mai tare ca oricând; căci îşi arătase puterea; pomenise de proprietatea lui şi de gândurile sale testamentare. Câştigase mare credit pentru dezinteresarea şi virtutea sa; şi, pe deasupra, i se oferi şi un pahar mult mai mare cu punci decât cel pe care. Newman Noggs îl şterpelise atât de mişeleşte.

— Vă rog! Iertaţi-mă că intru din nou — spuse Crowl, vârând capul pe uşă tocmai în momentul fericitei întorsături; dar ce treabă ciudată mai e şi asta, nu-i aşa? Se împlinesc îndată cinci ani de când locuieşte Noggs în casa asta şi nimeni n-a venit vreodată să-l vadă, aşa cum ştiu şi cei mai vechi chiriaşi.

— Cred şi eu că-i o oră ciudata de noapte pentru vizite, domnule — spuse încasatorul — iar purtarea domnului Noggs este, ca să nu zicem mai rău, misterioasă.

— Chiar aşa şi e — întregi Crowl. Şi să vă mai spun ceva. Cred că cele două năluci, oricine ar fi ele, au fugit de undeva.

— Ce te face să crezi una ca asta, domnule? întrebă încasatorul, care părea să fi fost ales, printr-o înţelegere mută, purtătorul de cuvânt al tuturor oaspeţilor. Nădăjduiesc că n-ai niciun motiv să crezi că au fugit de undeva fără să-şi îi plătit ratele şi taxele datorate?

Domnul Crowl privi dispreţuitor şi era gata să dea grai unui protest general împotriva achitării ratelor şi taxelor, în orice fel de împrejurări, dar fu oprit la timp de o şoaptă din partea lui Kenwigs, în vreme ce câteva priviri încruntate şi câteva semne de ale doamnei Kenwigs îl împiedicară, din fericire, să vorbească.

— Adevărul este — spuse Crowl, care ascultase la uşa lui Newman până când i se lungiseră urechile — adevărul e că au vorbit atât de tare, încât m-au deranjat chiar în odaia mea şi nu m-am putut împiedica să prind o vorbă ici-colo; şi tot ce am auzit, părea să aibă legătură cu fuga lor de nu ştiu unde. Nu vreau s-o neliniştesc pe doamna Kenwigs, dar sper că n-au ieşit din închisoare sau spital ca să aducă vreo boală sau cine ştie ce pacoste de la care să se molipsească şi copiii.

Doamna Kenwigs fu atât de doborâtă de această bănuială, încât a fost nevoie de toate atenţiile delicate ale domnişoarei Petowker, de la Teatrul Regal din Drury La ne, ca să fie cât de cât potolită, ca să nu mai vorbim de îngrijirile domnului Kenwigs, care ţinu o sticlă pântecoasci de săruri în nasul doamnei lui, până când lumea începu să se îndoiască dacă lacrimile care-i şiroiau pe fată erau pricinuite de sentimente sau de *sel volatile*.

Doamnele, după ce dădură grai simpatiei lor, una câte una şi pe rând, porniră, după obicei, un mic cor de cuvinte mângâietoare, dintre care: Biata de ea! La fel aş simţi şi eu iu locul ei! Zău că e un lucru supărător! şi numai o mamă ştie ce simte, o mamă! erau cele mai însemnate şi cele mai des repetate. Pe scurt, părerea societăţii fu atât de limpede exprimată, încât domnul Kenwigs era gata să se prezinte in odaia domnului Noggs, pentru a cere explicaţii, ba chiar dăduse pe gât, în chip de pregătire şi în semn de hotărâre nestrămutată, un pahar cu punci, când toţi cei de faţă fură luaţi prin surprindere de ceva nou şi îngrozitor.

Era nici mai mult nici mai puţin decât un şir de ţipete, dintre cele mai ascuţite şi pătrunzătoare, care se rostogoleau grăbite de la etajul de sus; şi după toate aparenţele, veneau chiar din odăile din fund, unde stătea în acea clipa închis pruncul Kenwigs. Nici nu le auzi bine şi doamna Kenwigs, încredinţata ca o pisică străină intrase în casă şi înăbuşea copilul, în somn, porni spre uşă, frângându-şi mâinile şi ţipând înspăimântător, spre marea uluială si zăpăceală a musafirilor.

— Domnule Kenwigs, vezi ce s-a întâmplat; grăbește-te! strigă sora d-nei Kenwigs, înşfăcând-o cu putere pe aceasta şi oprind-o cu forţa. Nu te mai răsuci atâta, dragă, că nu pot să te ţin.

— Copilaşul meu scump, scump, scump! ţipa doamna Kenwigs, strigând fiecare „scump” mai tare decât cel dinainte. Micul meu Lillyvick dulce şi nevinovat! Lăsați-mă să mă duc la el! Lăsaţi-măăă!

Însoţit de aceste ţipete nebune şi în vaietele şi plânsul fetiţelor, domnul Kenwigs urcă în goană scările spre odaia de unde porniseră sunetele; la uşă dădu de Nicholas, cu copilul in braţe. Acesta zbucnise din odaie cu aşa forţă, încât îngrijoratul tată fu azvârlit cu şase trepte mai jos şi se opri pe primul palier, înainte de a fi avut timpul să deschidă gura şi să întrebe ce s-a întâmplat.

— Nu fiţi speriaţi — strigă Nicholas, coborând în goană — iată-l; e în ordine, totul a trecut; vă rog, veniţi-vă în fire; n-a păţit nimic! Şi spunând acestea şi dând mii de alte asigurări pe deasupra, predă copilul (pe care în grabă îl ţinuse cu capul în jos şi picioarele în sus) doamnei Kenwigs, apoi fugi înapoi, în ajutorul domnului Kenwigs, care îşi freca foarte tare capul şi părea cam zăpăcit de cădere.

Liniştiţi de această ştire îmbucurătoare, oaspeţii îşi reveniră întrucâtva din spaima care pricinuise câteva pilde ciudate de lipsa totală a prezenţei de spirit; astfel, prietenul holtei o sprijinise destul de îndelung, în braţele sale, pe sora doamnei Kenwigs, în loc s-o sprijine pe doamna Kenwigs; iar onorabilul domn Lillyvick fusese într-adevăr văzut sărutând-o de câteva ori, în tulburarea lui, pe domnişoara Petowker, în spatele uşii, cu un calm de parcă nicio nenorocire n-ar fi fost atunci pe cale de desfăşurare.

— E un fleac — spuse Nicholas, reîntorcându-se la doamna Kenwigs; fetiţa care păzea copilul fiind, pesemne, obosită, a adormit şi i s-a aprins părul.

— Ticăloasă mică şi rea! strigă doamna Kenwigs, făcând uri semn ameninţător cu degetul către mica nenorocită, care, trebuie să fi avut vreo treisprezece ani, avea părul pârlit şi privea cu o faţă speriată.

— Am auzit ţipetele — urmă Nicholas — şi am ajuns la timp ca s-o împiedic să împrăştie focul. Puteţi fi sigură că micuţul n-a păţit nimic, fiindcă l-am ridicat chiar eu din pat şi l-am adus aci ca să vă liniştesc.

După această scurtă lămurire, pruncul, care, botezat fiind după încasator, avea parte de numele Lillyvick Kenwigs, aproape înăbuşit de mângâierile musafirilor şi strâns fiind la pieptul mamei lui începu să urle din nou. Atunci atenţia societăţii se îndreptă, printr-o trecere firească, spre fetiţa, care îndrăznise să-şi aprindă părul şi care, după ce primi felurite mici palme şi ghionti din partea doamnelor mai energice, fu cu mărinimie trimisă acasă; iar cei nouă penny, care ar fi trebuit să fie răsplata ei, fură confiscaţi de familia Kenwigs.

— Nu ştiu ce-am putea să vă spunem, domnule! exclamă doamna Kenwigs, adresându-se salvatorului tânărului Lillyvick. Zău că nu ştiu!

— Nu trebuie să-mi spuneţi nimic — răspunse Nicholas. N-am făcut nimic care să îndreptăţească vreo pretenţie la elocinţa dumneavoastră,

zau că nu!

— Ar fi putut să. Fie ars de viu, dacă n-ai fi fost dumneata! ciripi domnişoara Petowker.

— N-aş crede — răspunse Nicholas — fiindcă s-ar fi găsit ajutor din belşug pe aici, încă înainte de a fi fost în primejdie.

— Oricum, ai să ne dai voie să bem în sănătatea dumitale! spuse domnul Kenwigs, îndreptându-se spre masă.

— În orice caz, fără mine — răspunse Nicholas cu un zâmbet. Mă aflu după o călătorie istovitoare şi aş fi un tovarăş de petrecere cam amorţit. Mai degrabă o piedică decât un însufleţitor al veseliei dumneavoastră, asta presupunând că aş rămâne treaz, lucru de care mă îndoiesc tare. Dacă-mi îngăduiţi, mă voi înapoia la prietenul meu, domnul Noggs, care s-a întors sus, când a văzut că nu s-a întâmplat nimic serios. Noapte bună!

După ce se scuză astfel că nu poate lua parte la petrecere, Nicholas îşi luă, în cuvinte cuceritoare, rămas buri de la doamna Kenwigs, şi de la celelalte doamne şi se retrase, lăsând o impresie de neuitat.

— Ce tânăr încântător! strigă doamna Kenwigs.

— Neobişnuit de politicos, într-adevăr — făcu domnul Kenwigs. Nu crezi, domnule Lillyvick?

— Da — răspunse încasatorul, ridicând din umeri a îndoială. *Este* politicos, foarte politicos în aparenţă.

— Nădăjduiesc că n-ai văzut nimic, care să vorbească împotriva lui, unchiule? întrebă doamna Kenwigs.

— Nu, draga mea — răspunse încasatorul, nu. Sper că n-o să se dovedească a fi… dar, n-are importanţă… toată dragostea mea, dragă, şi să-ţi trăiască copilaşul.

— Finul dumitale! spuse doamna Kenwigs, cu un zâmbet dulce.

— Nădăjduiesc că-ţi va purta numele cu cinste — adăugă domnul Kenwigs, dornic să-l câştige pe încasator. Nădăjduiesc că va fi un copil ce nu-şi va face naşul de ruşine şi, mai încolo, dacă putem prevedea, un om din soiul Lillyvickilor, al căror nume îl poartă. Crede-mă — şi doamna Kenwigs o simte la fel, şi tot atât de puternic ca mine, socotesc faptul că poartă numele de Lillyvick drept una dintre cele mai mari binecuvântări şi onoruri ale vieţii lui.

— *Cea* mai mare binecuvântare, Kenwigs — murmură soţia lui.

— *Cea* mai mare binecuvântare! repetă Kenwigs, îndreptându-şi greşeala. O binecuvântare pe care nădăjduiesc că, într-o bună zi, o voi merita.

Acesta era un plan politic, al familiei Kenwigs, căci astfel domnul Lillyvick devenea cauza şi sorgintea norocului copilului. Bunul gentleman simţi delicateţea şi iscusinţa loviturii şi propuse numaidecât să se bea în sănătatea necunoscutului care se evidenţiase în noaptea aceea prin sânge rece şi iuţeală.

— Care, trebuie să recunosc — spuse domnul Lillyvick, de parc-ar fi făcut un mare hatâr, arată destul de bine şi are purtări care, nădăjduiesc, i se potrivesc cu caracterul.

— Are un chip şi un fel de a îi foarte drăguţ, într-adevăr — spuse doamna Kenwigs.

— Sigur că are — adăugă domnişoara Petowker. E ceva în înfăţişarea lui foarte… vai, nu-mi vine cuvântul…

— Care cuvânt? întrebă domnul Lillyvick.

— Zău, ce proastă sunt! răspunse domnişoara Petowker, cu şovăială în glas. Cum se spune când lorzii forţează uşile şi bat poliţiştii şi joacă la curse cu banii altora şi toate chestiile astea?

— Vrei să spui, aristocratic? propuse încasatorul.

— Da, aristocratic! răspunse domnişoara Petowker. Are ceva foarte aristocratic, nu-i aşa?

Domnii tăcură şi-şi zâmbiră unii altora, ca şi cum ar fi vrut să spună: „Ei, gusturile nu se discută"; dar doamnele hotărâră într-un glas că Nicholas avea un aer aristocratic; şi, fiindcă nimeni nu-şi bătea capul să combată părerea, ea fu proclamată în triumf.

Cum între timp punciul se băuse tot, iar fetiţele Kenwigs (care câtăva vreme îşi ţinuseră ochii deschişi cu ajutorul degetului arătător) deveniseră arţăgoase şi trebuiau culcate numaidecât, încasatorul îşi scoase ou o mişcare ceasornicul şi vesti oaspeţii că este ora două; la care ştire, unii se arătară miraţi şi alţii scandalizaţi şi, după ce începu o bâjbâială pe sub mese după căciuli şi pălării, care fură găsite în cele din urmă, deţinătorii lor plecară, strângându-şi îndelung mâinile şi repetând de multe ori că nu petrecuseră niciodată o seară atât de încântătoare şi că nici n-ar fi crezut că s-a făcut atât de târziu, ei aşteptându-se să audă că e cel târziu zece şi jumătate, că doreau domnului şi doamnei Kenwigs câte o aniversare a nunţii o dată pe săptămână şi că se mirau prin ce minune s-a descurcat doamna Kenwigs atât de bine şi multe altele de acelaşi fel. La care cuvinte măgulitoare, domnul şi doamna Kenwigs răspunseră, mulţumind fiecărei doamne şi fiecărui domn, *seriatim,* pentru cinstea ce le-au făcut-o prin prezenta lor şi nădăjduind că au petrecut măcar pe jumătate atât de bine pe cât spuneau că petrecuseră.

Cât despre Nicholas, el adormise de mult, cu totul neştiutor de impresia pe care o făcuse, lăsându-i pe domnul Newman Noggs şi pe Smike să golească între ei sticla cu băutură; şi această treabă ei o îndepliniră cu atâta bunăvoinţă, încât lui Newman îi era la fel de greu să hotărască dacă el era cu desăvârşire treaz sau dacă mai văzuse vreodată un om atât de amorţit şi pleoştit de beţie ca noua lui cunoştinţă.

CAPITOLUL XVI

Nicholas încearcă să găsească o nouă slujbă şi neizbândind, primeşte să devină educator într-o familie

A doua zi de dimineaţă, prima grijă a lui Nicholas fu să-şi caute o odaie în care să poată vieţui până vor veni timpuri mai bune, fără să mai abuzeze de ospitalitatea lui Newman Noggs, care ar fi dormit cu plăcere pe scări, numai ca prietenul lui să se simtă bine.

Apartamentul liber despre care era vorba în anunţul de pe geamul salonaşului se dovedi, la cercetare, a fi o cameră mică şi dosnică la etajul al doilea, pe vremuri un pod acoperit cu tablă de plumb şi având perspectiva unor acoperişuri de ţiglă şi a unor coşuri murdare de funingine. Chiriaşul care ocupa salonaşul era împuternicit că trateze închirierea acestei părţi din locuinţă cu săptămâna, căci avea mandat de la proprietar să hotărască soarta odăilor pe măsură ce se eliberau şi să fie cu ochii-n patru ca locatarii să nu spele putina. Pentru asigurarea la timp a acestui din urmă serviciu, fusese scutit de chirie, pentru ca nu cumva să fie ispitit să spele el însuşi putina.

Nicholas deveni chiriaşul acestei camere; şi după ce închirie ceva mobilier obişnuit de la un negustor de vechituri din apropiere şi plăti chiria înainte pe o săptămâna dintr-un mic fond agonisit prin prefacerea unor haine ce-i prisoseau în bani gheaţă, prinse să cugete asupra perspectivelor lui, care, ca şi perspectiva oferită de fereastră, erau destul de mărginite şi murdare. Deoarece perspectivele nu se arătară de fel mai trandafirii când le cercetă de aproape şi fiindcă familiaritatea naşte dispreţul, se hotărî să le alunge din gând făcând o plimbare în marş forţat. Aşa încât, luându-şi pălăria şi lăsându-l pe bietul Smike să facă şi să refacă ordinea odăii cu atâta plăcere, de parc-ar fi fost vorba de cel mai arătos palat, o porni pe străzi şi se amestecă în forfota trecătorilor.

Deşi omul îşi poate pierde simţul importanţei sale când ajunge doar o părticică într-un vălmăşag de oameni, care prinşi de treburi nici nu se uită la el, nu urmează de aci că el se poate lepăda cu tot atâta uşurinţă şi de simţământul foarte puternic al importanţei şi tăriei necazurilor sale. Starea nefericită a treburilor lui frământa creierul lui Nicholas, oricât de repede ar fi umblat; şi când încercă să alunge gândurile cugetând la starea şi perspectivele oamenilor din jurul lui, îşi dădu seama, după câteva clipe, că le pune în contrast pe acestea din urmă cu ale lui şi, fără să-şi dea seama, alunecă din nou pe făgaşul vechilor frământări.

Prins de aceste cugetări, în timp ce-şi croia drum de-a lungul uneia din marile artere ale Londrei, îşi ridică din întâmplare privirile asupra unei firme vopsite albastru, unde era scris cu litere de aur: „Oficiu general de plasare; pentru orice fel de slujbe şi posturi întrebaţi înăuntru”. Era o prăvălie cu o perdea de tifon şi o uşă în spatele ei, iar în fereastră stătea atârnat un şir ispititor de afişe care anunţau oferte

de slujbe de toate rangurile, de la cea de secretar la cea de servitor.

Din instinct, Nicholas se opri în faţa acestui templu al făgăduinţei şi străbătu cu privirile cuvintele de început scrise cu litere mari, acestea din urmă foarte numeroase. După ce-şi sfârşi cercetarea, făcu câţiva paşi înainte, apoi iar înapoi şi iar înainte; în cele din urmă, după ce se opri de câteva ori nehotărât în faţa uşii Oficiului general de plasare, îşi luă inima în dinţi şi intră.

Se trezi într-o încăpere mică cu imitaţie de covor pe jos şi un pupitru înalt, împins într-un colţ, la care şedea un tinerel slăbănog, cu ochi vicleni şi bărbia scoasă în afară. Era cel ale cărui creaţii cu litere mari înnegreau fereastra. În faţa lui stătea deschis un registru gros şi cum stătea cu degetele mâinii drepte vârâte între foi şi ochii aţintiţi asupra unei doamne bătrâne şi foarte grase, cu o scufie de casă pe cap — pesemne proprietareasa întreprinderii — care se încălzea la foc, părea că nu aşteaptă decât îndrumările ei pentru a cita nişte cifre cuprinse între închizăturile ruginite ale catastifului.

Fiindcă afară exista un anunţ care înştiinţa publicul cum că femei la toate se angajează zilnic, de la orele zece până la patru, Nicholas ştiu numaidecât că cele vreo şase femei tinere şi voinice, cu saboţi în picioare şi câte o umbrelă în mină, care şedeau pe o bancă într-un colţ, asta aşteptau; cu atât mai mult cu cât sărmanele păreau neliniştite şi ostenite. Nu era chiar atât de sigur cu privire la rostul şi situaţia a două tinere elegante, care stăteau de vorbă cu doamna cea grasă de lângă foc, dar, după ce se aşeză într-un colţ, spunându-şi că va aştepta până când vor fi serviţi ceilalţi clienţi, doamna cea grasă reluă convorbirea întreruptă de intrarea lui:

— Bucătăreasă, Tom — spuse doamna cea grasă, încălzindu-se mai departe, după cum am pomenit mai sus.

— Bucătăreasă! spuse Tom, întorcând câteva foi ale catastifului. Aşa!

— Ia vezi, ceva locuri mai uşoare — spuse doamna cea grasă.

— Alege foarte uşoare, dacă eşti bun, tinere — se amestecă o femeiuşcă drăguţă, cu ghete cadrilate de postav alb cu negru, care părea o clientă.

— Doamna Marker — citi Tom. Russell Place, Russell Square; oferta optsprezece guinee; ceaiul şi zahărul sunt cuprinse. Familie de două persoane, nu primeşte mulţi oaspeţi. Au cinci servitori. Fără bărbat.. Fără curtezani.

— Doamne! ciripi clienta. *Asta* nu-i bun. Citeşte-mi altul, dacă vrei, tinere!

— Doamna Wrymug — spuse Tom. Pleasant Place, Firesbury. Leafa, douăsprezece guinee. Fără ceai şi zahăr. Familie serioasă.

— Nu te mai osteni să citeşti asta — îi tăie vorba clienta.

— Trei valeţi serioşi — făcu Tom, ca s-o impresioneze.

— Trei? Aşa ai zis? întrebă clienta, cu glas schimbat.

— Trei valeţi serioşi — răspunse Tom. Bucătăreasă, jupânească si dădacă; toate femeile de serviciu trebuie să ia parte de trei ori, în fiecare duminică, la adunarea Little Bethel, însoţite de un valet serios. Dacă bucătăreasa e mai serioasă decât valetul, ea trebuie să-l îndrumeze pe el; dacă valetul e mai serios decât bucătăreasa, el trebuie s-o îndrumeze pe ea.

— O să iau adresa asta — spuse clienta; nu ştiu de ce, dar parcă n-o să mi se potrivească prea bine.

— Uite alta — făcu Tom, întorcând foile; familia domnului Gallanbile, M. P.[7]

Leafă cincisprezece guinee, cu ceai şi zahăr, servitoarele au voie să-şi vadă verii, dacă sunt cu frica lui Dumnezeu. Notă. Sâmbăta masă rece în bucătărie, domnul Gallanbile ţinând cu evlavie datinile. De ziua Domnului nu se găteşte nimic, în afară de masa domnului şi doamnei Gallanbile, care masă, reprezentând o muncă trebuincioasă şi pioasă, e îngăduită. În zilele de odihnă, domnul Gallanbile cinează târziu, pentru a o feri pe bucătăreasă de păcatul de a se îmbrăca.

— Cred că ăsta nu mi se potriveşte atât de bine ca celălalt — spuse clienta, după ce vorbise puţin în şoaptă cu prietena ei. Am să iau adresa cealaltă, dacă nu te superi, tinere. N-am decât să mai viu o dată, dacă nu iese nimic.

Tom scrise adresa, după cum i se ceruse, şi clienta cea drăguţă, după ce în treacăt o mulţumi pe doamna cea grasă cu o mică taxă, plecă însoţită de prietena ei.

Tocmai când Nicholas deschise gura ca să-i ceară tânărului să întoarcă foile la litera **S** şi să-i spună ce locuri de secretar sunt libere, intră în birou o solicitantă, de dragul căreia el se retrase numaidecât, şi a cărei înfăţişare îl mira şi-l interesă deopotrivă.

Era o fată tânără, care nu putea să aibă mai mult decât optsprezece ani, firavă şi gingaşă, dar foarte bine făcută. Fata se îndreptă sfioasa spre pupitru şi se interesă, cu glas foarte slab, despre un post de guvernantă sau însoţitoare pe lângă o doamnă. Timp de o clipă, cât rosti întrebarea, îşi ridică vălul şi arătă un chip de o frumuseţe neobişnuita, deşi umbrit de un nor de tristeţe care, la o fiinţă atât de tânără, atrăgea îndoit atenţia. După ce primi o recomandaţie pentru o persoană trecută în registru, mulţumi cum se cuvine şi se strecură afară.

Era îmbrăcată îngrijit, dar foarte simplu; cu atât mai mult cu cât ai fi zis că rochia aceea, dacă ar fi purtat-o o fiinţă care i-ar fi dăruit mai puţin din propria ei gingăşie, s-ar fi putut să pară sărăcăcioasă şi jerpelită. Însoţitoarea ei — căci venise însoţită — era o fată roşie la faţă, cu ochi rotunzi şi cam murdară. După asprimea braţelor goale care-i ieşeau de sub şalul slinos şi urmele numai pe jumătate spălate

de funingine şi cărbune care-i tatuau faţa, părea de o teapă cu femeile la toate de pe bancă. Cu acestea schimbă zâmbete şi priviri, care vorbeau despre francmasoneria breslei.

Fata păşea în urma stăpânei, şi înainte ca Nicholas să-şi fi revenit din uimire, tânără dispăruse. Nu e chiar atât de sigur, cum ar putea crede unii oameni cumpătaţi, că nu s-ar îi luat după ele, dacă n-ar fi fost oprit de ceea ce se petrecea între doamna cea grasă şi conţopistul ei.

— Când vine iarăşi, Tom? întrebă doamna cea grasă.

— Mâine dimineaţă — răspunse Tom, dregându-şi pana.

— Unde ai trimis-o? întrebă doamna cea grasă.

— La doamna Clark — răspunse Tom.

— N-o s-o ducă rău, dacă rămâne acolo — făcu doamna cea grasă, trăgând tutun pe nări dintr-o cutiuţă de tinichea.

Tom nu răspunse altfel decât umflându-şi obrazul cu limba şi îndreptându-şi pana spre Nicholas — care semne stârniră următoarea întrebare din partea doamnei celei grase:

— Şi acum, domnule, ce putem face pentru *dumneata?*

Nicliolas răspunse pe scurt că ar vrea să ştie dacă există vreun loc de secretar sau de copist pe lângă un domn.

— Vreun loc? spuse patroana. O duzină. Aşa-i, Tom?

— Cred şi eu — făcu tânărul; şi spunând aşa, clipi către Nicholas, cu o familiaritate pe care el o socotea fără îndoială un compliment măgulitor, dar în faţa căreia Nicholas se simţi în chip nerecunoscător dezgustat.

După ce consultă catastiful, se dovedi că duzina de posturi de secretari se prefăcuse într-un singur post. Domnul Gregsbury, marele membru al parlamentului, din Manchester Buildings, Westminster, avea nevoie de un tânăr care să aibă grijă de hârtiile şi corespondenţa sa şi Nicholas era tocmai omul care-i trebuia domnului Gregsbury.

— Nu ştiu care este salariul, fiindcă zicea că îl stabileşte chiar el cu persoana în chestiune — spuse doamna cea grasă; dar trebuie să fie un salariu bun, ca doar omul e membru al parlamentului.

Lipsit de experienţă cum era, Nicholas nu se lăsă cu desăvârşire încredinţat de puterea acestui argument sau de adevărul concluziei; dar fără să-şi mai bată capul cu întrebări, îşi notă adresa, hotărât să-l slujească, fără întârziere, pe domnul Gregsbury.

— Nu ştiu ce număr este — spuse Tom; dar Manchester Bulidings nu e chiar atât de mare; şi, în cazul cel mai rău, nu durează aşa mult să baţi la toate uşile, de pe cele două părţi ale străzii, până dai de el. Ce fetişcană drăguţă, aşa-i?

— Care fată? întrebă cu severitate Nicholas.

— Las' că ştiu eu care fetişcană, hm! şopti Tom, închizând un ochi şi ridicând bărbia în aer. Dumneata n-ai văzut-o, aşa-i că n-ai văzut-o?

Dar, spune drept, n-ai vrea să fii în locul meu mâine dimineaţă când vine iarăşi?

Nicholas se uită la conţopistul cel urât, ca şi cum ar fi avut de gând să-l răsplătească pentru admiraţia faţă de tânăra domnişoara pocnindu-l cu registrul în cap, dar se stăpâni şi ieşi din birou, păşind mândru; nesocotind, în mânia lui, acele vechi legi cavalereşti, ce mi numai că socoteau drept şi legiuit ca toţi bunii cavaleri să asculte laudele doamnelor cărora ei le erau credincioşi, dar chiar îi îmboldeau să cutreiere lumea şi să dea la cap tuturor oamenilor atât de *nepoetici* încât refuzau să chite osanale, pe tot întinsul pământului, unor dudui, asupra cărora nu le fusese dat să-şi arunce vreodată privirile.

Nemărginindu-se la necazurile lui, ci întrebându-se ce necazuri ar putea să aibă fata frumoasă pe care o văzuse, Nicholas îşi îndreptă paşii, după multe rătăciri, întrebări şi informaţii greşite, spre locul către care fusese îndreptat.

În incinta vechii cetăţi Westmhister şi la mai puţin de un sfert de milă depărtare de străvechiul lăcaş, se află un cartier îngust şi murdar, lăcaşul membrilor mai mărunţi ai parlamentului din zilele noastre. E vorba de o singură stradă cu case întunecoase, de la ferestrele cărora, în timpul vacanţei parlamentare, se încruntă şiruri triste de anunţuri, ce glăsuiesc la fel de limpede cum glăsuiau şi chipurile locatarilor aşezaţi pe băncile ministeriale şi ale opoziţiei, în timpul sesiunii adormite o dată cu părinţii ei; „De închiriat”, „De închiriat”. În acele anotimpuri ale anului, când e mai mult de lucru, anunţurile dispar şi casele mişună de legiuitori. Găseşti legiuitori în salonaşe, la etajul întâi, al doilea, al treilea şi în poduri; în micile locuinţe te sufoci de suflarea deputaţilor şi delegaţilor. Când e umezeală, locul devine înăbuşitor de aburii mucedelor hârtii parlamentare şi din cauza atâtor petiţii slinoase; poştaşilor care aduc poşta de dimineaţă li se face rău când intră în casele astea urât mirositoare; nişte arătări jerpelite mişună necontenit, fără să ostenească, după hatâruri, ca stafiile neliniştite ale răposaţilor grămătici. Acesta este locul numit Manchester Buildings; şi aici poţi auzi, la orice oră din noapte, zăngănind cheilor în broaştele respective şi, din timp în timp, mai ales atunci când o pală de vânt trecând peste apa care scaldă temelia clădirilor împinge sunetele spre intrarea în cartier, glasul slab şi ascuţit al vreunui membru mai tânăr, care-şi repeta cuvântarea de a doua zi. Cât e ziua de lungă, se aud sunete de armonium şi clăpănit de flaşnetă; căci, Manchester Buildings este ca o cursă de prins tipări şi n-are altă răsuflătoare decât ciudata ei deschidere, e ca o sticlă fără altă cale de pătrundere decât gâtul ei scurt şi îngust şi din acest punct de vedere aminteşte de soarta câtorva dintre localnicii mai aventuroşi, care, după ce s-au strecurat în parlament, făcând sforţări istovitoare şi zbătându-se în fel şi chip, au descoperit că nu există drum mai

departe; că, la fel ca şi Manchester Buildings, drumul nu duce nicăieri; şi că le e scris în cele din urmă să iasă de-a-ndăratelea, nici mai înţelepţi, nici mai bogaţi, şi nici măcar o fărâmă mai vestiţi decât au intrat.

Nicholas intră, prin urmare, în Manchester Buildings cu adresa marelui domn Gregsbury în mină. Şi, fiindcă un val de oameni se scurgea într-o casă dărăpănată nu departe de intrarea în stradă, aşteptă până ce pătrunseră cu toţii şi pe urmă, îndreptându-se spre servitor, se încumetă să întrebe dacă ştie unde locuieşte domnul Gregsbury.

Servitorul era un băieţandru foarte palid şi jerpelit, care părea să fi dormit din fragedă pruncie tot la subsol şi probabil că aşa şi era.

— Domnul Gregsbury? întrebă el.

— Domnul Gregsbury locuieşte aici. Aţi nimerit bine. Poftim înăuntru.

Nicholas se gândi că ar face bine să intre cât timp se putea, aşa încât păşi înăuntru, şi de-abia intrase, că băiatul trase uşa după el şi plecă.

Totul era destul de ciudat; mai stânjenitor era însă faptul că de-a lungul sălii şi de-a lungul scării înguste, acoperind ferestrele şi făcând intrarea aceea întunecoasă încă şi mai întunecoasă, se înşira un puhoi de oameni, cărora li se citea în priviri că sunt inşi cu greutate. Aceştia aşteptau vădit şi în tăcere apropierea unui eveniment. Din când în când, câte unul şoptea ceva vecinului sau un grup mic discuta în şoaptă şi atunci cei ce şopteau îşi făceau semne fioroase cu capetele sau începeau să se clatine fără oprire, ca şi cum ar fi fost gata să facă o faptă deznădăjduită şi erau hotărâţi să nu o amâne, întâmplase orice s-ar întâmpla.

Dar, cum se scurseseră câteva minute fără să se întâmple nimic care să explice acest fenomen, şi cum stătea într-o poziţie cu deosebire neplăcută, Nicholas era gata să ceară lămuriri omului de lângă el, când se stârni o mişcare neaşteptată pe scări si se auzi un glas care striga:

— Şi acum, domnilor, fiţi buni şi urcaţi! Departe de a urca, domnii de pe scări începură să coboare cu mare iuţeală şi să-i roage, cu nespusă politeţe, pe cei mai apropiaţi de stradă să intre ei mai întâi; domnii cei mai apropiaţi de stradă răspunseră cu aceeaşi curtenie, că nici nu se pot gândi la una ca asta; dar totuşi o făcură, pe negândite, căci ceilalţi domni, împingând înainte vreo şase persoane (printre care se afla şi Nicholas), şi închizând drumul în spatele lor, îi siliră nu numai să urce scările, ci să pătrundă chiar în salonul domnului Gregsbury, unde oamenii fură siliţi să intre buluc, nespus de repede şi fără mijloace de retragere, căci teascul din spatele lor umplea toată casa.

— Domnilor — făcu domnul Gregsbury, fiţi bineveniţi. Mă bucur că

vă văd.

Pentru un domn care se bucura să vadă asemenea buluc de oaspeţi, domnul Gregsbury arăta cum nu se poate mai stingherit; dar poate că lucrul se datora gravităţii senatoriale şi obişnuinţei omului de stat de a-şi stăpâni simţămintele. Era un gentleman aspru, îndesat, cu cap mare, glas răsunător, purtări pompoase şi care stăpânea destul de bine un număr de fraze fără înţeles, deci, pe scurt, toate cele trebuincioase unui bun membru al parlamentului.

— Vasăzică, domnilor — spuse domnul Gregsbury, înghesuind un teanc mare de hârtie într-un coş împletit de la picioarele lui şi rezemându-se de spătarul scaunului cu braţele încrucişate — sunteţi nemulţumiţi de purtarea mea, după cum am citit în ziare.

— Da, domnule Gregsbury, suntem — spuse un domn bătrân şi dolofan, zbucnind foarte înfierbintat din mulţime şi înfigându-se în pământ drept în faţă.

— Oare mă înşală ochii — spuse domnul Gregsbury, uitându-se la cel ce vorbea — sau acesta este prietenul meu Pugstyles?

— Eu sunt şi nu altul, domnule — răspunse bătrânelul rotofei.

— Dă-mi mina, vrednicul meu prieten — spuse domnul Gregsbury. Dragul meu Pugstyles, îmi pare tare rău că te văd aici!

— Îmi pare tare rău că mă aflu aici — spuse domnul Pugstyles; dar purtarea dumitale, domnule Gregsbury, a făcut această delegaţie a alegătorilor dumitale absolut necesară.

— Purtarea mea, Pugstyles — spuse domnul Gregsbury, aruncând o privire mărinimoasă şi plină de har asupra delegaţilor — purtarea mea a fost şi va fi întotdeauna dictată de grija sinceră pentru adevăratele interese ale acestei ţări mari şi fericite. Fie că privesc spre ţara mea sau spre alte ţări, fie că privesc la obştile paşnice ale insulei noastre, la apele ei pline de vapoare, la căile ei ferate pline de locomotive, la străzile ei pline cu trăsuri, la cerul ei plin cu baloane de putere şi mărime necunoscute în istoria aeronauticii la noi sau aiurea, zic deci, fie că privesc ce se întâmplă acasă sau, aţintindu-mi privirile în depărtări, zăresc priveliştea nemărginită a cuceririlor şi posesiunilor înfăptuite de stăruinţa britanică, de vitejia britanică, priveliştе ce mi se desfăşoară înaintea ochilor, îmi împreunez mâinile şi îndreptându-mi privirile spre nemărginitul de deasupra capului meu, exclam: mulţumesc cerului că sunt un britanic!

Fusese un timp când această izbucnire de entuziasm ar fi fost întâmpinată cu urale îndelung răsunătoare, dar acum delegaţia o primi cu o tăcere de gheaţă. Impresia generală era că pentru o lămurire a atitudinii politice vădite de domnul Gregsbury, cuvântarea lui intra în prea puţine amănunte; ba chiar un domn din fund nu se sfii să observe cu glas tare că, după gustul lui, cam mirosea a „bărbiereală”.

— Înţelesul termenului „bărbiereală” — spuse domnul Gregsbury — îmi este necunoscut. Dacă el înseamnă că m-am înfierbântat prea tare sau am ajuns la exagerări slăvindu-mi patria, recunosc că observaţia este pe deplin îndreptăţită. Sunt mândru de ţara aceasta liberă şi fericită. Simt cum mă îngraş, cum îmi strălucesc ochii, cum îmi creşte inima, cum mi se înfierbântă pieptul când îmi amintesc de măreţia şi gloria ei.

— Am dori, domnule — spuse liniştit domnul Pugstyles — să vă punem câteva întrebări.

— Cum doriţi, domnilor; timpul meu vă aparţine, vouă şi patriei, patriei mele — spuse domnul Gregsbury.

După ce primi încuviinţarea, domnul Pugstyles îşi puse ochelari şi vorbi cu ochii pe o hârtie scrisă, pe care o scoase din buzunar; drept care aproape fiecare al doilea membru al delegaţiei scoase câte o hârtie scrisă din buzunarul propriu, pentru a-l controla pe domnul Pugstyles, în timp ce el citea întrebările.

Acestea fiind îndeplinite, domnul Pugstyles îşi văzu de treabă.

— Întrebarea numărul unu. Dacă, domnule, nu v-aţi luat de bunăvoie angajamentul, înainte de alegerea dumneavoastră ca, în caz că veţi fi ales, să desfiinţaţi pe data obiceiul de a se tuşi şi a se mormăi în Camera Comunelor? Şi dacă n-aţi îngăduit să fiţi întrerupt cu tuse şi mormăieli, chiar la prima dezbatere din sesiune şi de atunci nici nu v-aţi mai ostenit de a face o reformă în privinţa asta? Dacă, de asemenea, nu v-aţi obligat să luaţi guvernul prin surprindere si să-l puneţi la locul lui? Şi dacă l-aţi luat prin surprindere și l-aţi pus la locul lui, da sau nu?

— Treci mai departe, dragul meu Pugstyles — spuse domnul Gregsbury.

— Aveţi vreo lămurire de dat în legătură cu întrebările mele? întrebă domnul Pugstyles.

— Desigur că nu — spuse domnul Gregsbury. Membrii delegaţiei se priveau fioros unii pe alţii şi cu toţii pe deputat. „Dragul de Pugstyles”, după ce îl privi lung pe deasupra ochelarilor pe domnul Gregsbury, urma cu întrebările de pe liste:

— Întrebarea numărul doi. Dacă, domnule, nu v-aţi luat de asemenea angajamentul de a-l sprijini, în orice împrejurare, pe colegul dumneavoastră; şi dacă, alaltăieri seara, nu l-aţi părăsit votând pentru tabăra opusă, pentru că soţia unui lider din cealaltă tabără a poftit-o pe doamna Gregsbury la o serată?

— Mai departe — spuse domnul Gregsbury.

— N-aveţi nimic de spus nici la punctul ăsta? întrebă vorbitorul.

— Absolut nimic — răspunse domnul Gregsbury. Cei din delegaţie, care nu-l cunoscuseră decât în propagandă electorală sau la alegeri, rămaseră cu gura căscată când văzură atâta sânge rece. Parcă nu mai

era acelaşi om; pe atunci era numai lapte şi miere, iar acum era scrobit şi acru. Dar oamenii sunt atât de deosebiţi în împrejurări deosebite!

— Întrebarea numărul trei şi ultima — vesti emfatic domnul Pugstyles. Dacă, domnule, n-aţi declarat de pe platforma de numire, că sunteţi hotărât să vă opuneţi la tot ce se va propune, să dezbinaţi Camera, în orice chestiune, să respingeţi voturile în toate problemele, să faceţi propuneri de noi proiecte de legi în fiecare zi şi, pe scurt, pentru a aminti neuitatele dumneavoastră cuvinte, să faceţi pe afurisitul, cu toate şi cu toţi? După ce puse aceasta cuprinzătoare întrebare, domnul Pugstyles îşi împături lista cu întrebări, la fel ca şi toţi susţinătorii săi.

Domnul Gregsbury cugetă, îşi suflă nasul, se înfundă mai adânc în scaun, se aplecă iar înainte, sprijinindu-şi coatele de masă, făcu un triunghi din cele două degete mari şi din arătătoare şi, ciocănindu-şi nasul cu vârful triunghiului, răspunse (zâmbind):

— Nu recunosc nimic.

La acest răspuns neaşteptat se stârni un murmur răguşit printre delegaţi; şi domnul care dăduse frâu părerii despre „bărbiereala" din cuvântarea de început făcu o nouă demonstraţie, mormăind: „Demisia", care mormăit, preluat fiind de tovarăşii său, se umflă până ajunse o mustrare serioasă şi generală.

— Mi se cere, domnule, să dau grai unei speranţe — spuse domnul Pugstyles, cu o plecăciune dispreţuitoare; anume că la primirea unei cereri în acest sens, din partea unei majorităţi a alegătorilor, să nu vă împotriviţi a renunţa la locul dumneavoastră în favoarea unui candidat, în care ei cred să pot avea mai multă încredere.

Acestor cuvinte, domnul Gregsbury le citi următorul răspuns, pe care, luând-o înainte cererii, îl ticluise sub formă de scrisoare şi-l trimisese la diferite ziare în copii.

Dragul meu domnule Pugstyles,

Pe lângă propăşirea scun ipei noastre insule — această mare ţară liberă, ale cărei puteri şi bogăţii le socotesc cu toată sinceritatea nemărginite, mai preţuiesc şi acea nobilă independenţă, cea mai îndreptăţită mândrie a englezului, pe care nădăjduiesc din toată inima că o voi lăsa nepătată — şi neprihănită moştenire copiilor mei. Îmboldit, nu de motive personale, ci doar de înalte şi mari considerente constituţionale, pe care nu voi încerca să le lămuresc, căci ele depăşesc într-adevăr — priceperea celor ce nu stăpânesc, aşa curii stăpânesc eu, ştiinţa încurcată dar pasionantă a politicii, prefer să-mi păstrez locul de deputat şi aşa voi face.

Te rog să mă îndatorezi salutând din partea mea pe alegătorii din circumscripţia mea electorală, înştiinţându-i despre hotărârea mea.

Cu multă stimă, dragul meu Pugstyles etc. Etc

— Prin urmare, nu veţi demisiona, în niciun caz? întrebă purtătorul de cuvânt.

Domnul Gregsbury zâmbi şi clătină din cap.

— Atunci, bună ziua, domnule! spuse supărat Pugstyles.

— Cerul să vă binecuvânteze! spuse domnul Gregsbury.

Şi delegaţia o luă din loc mormaind şi bodogănind şi scurgându-se atât de repede, pe cât îi îngăduia îngustimea scării.

După ce plecă şi ultimul om, domnul Gregsbury îşi frecă mâinile şi chicoti, aşa cum face un om vesel când socoteşte că a spus sau a făcut un lucru deosebit de bun. Era atât de prins de aceste felicitări pe care şi le adresa lui însuşi, încât nu băgă de seamă că Nicholas rămăsese în umbra perdelelor de la fereastră, pe când tânărul nostru, temându-se că ar putea să asculte o vorbire menită să nu aibă ascultători, tuşi de câteva ori pentru a atrage luarea-aminte a membrului parlamentului.

— Ce-i asta? făcu domnul. Gregsbury cu asprime. Nicholas păşi înainte şi se înclină.

— Ce faci aici, domnule? întrebă domnul Gregsbury; mă spionezi în intimitate? Eşti un alegator ascuns! Doar ai auzit răspunsul meu. Te rog să urmezi delegaţia!

— Aşa aş fi făcut dacă aş fi făcut parte din delegaţie, dar lucrurile stau altfel — spuse Nicholas,

— Atunci cum ai intrat aici, domnule? fu întrebarea firească a domnului Gregsbury M. P. Şi de unde naiba vii? fu următoarea întrebare.

— Am adus recomandaţia aceasta de la Agenţia Generală — spuse Nicholas — eu dorind să mă angajez ca secretar şi înţelegând că dumneavoastră aveţi nevoie de unul.

— Numai pentru atâta lucru ai venit, adevărat? spuse domnul Gregsbury, măsurându-l cu îndoială în priviri.

Nicholas răspunse că aşa era.

— N-ai nicio legătură cu vreunul din ziarele alea ticăloase, adevărat? întrebă domnul Gregsbury. N-ai pătruns în odaie ca să auzi ce se petrece şi să dai la tipar totul, ai?

— N-am nicio legătură cu nimic, din păcate, în momentul de faţă — răspunse Nicholas, destul de politicos, dar nestânjenit.

— O! făcu domnul Gregsbury. Şi atunci cum ai ajuns aici?

Nicholas istorisi cum fusese împins înainte de delegaţi.

— Vasăzică, aşa s-a întâmplat? spuse domnul Gregsbury. Ia loc!

Nicholas îşi luă un scaun şi domnul Gregsbury îl privi multă vreme ţintă, ca şi cum, înainte de a-i mai pune întrebări, ar fi vrut să se încredinţeze că nu era nimic de zis împotriva înfăţişării lui.

— Zici că vrei să fii secretarul meu, aşa-i? îl întrebă într-un târziu.

— Doresc să fiu angajat în această calitate — răspunse Nicholas.

— Atunci — întrebă domnul Gregsbury — spune-mi ce ştii să faci?

— Îmi închipui — răspunse zâmbind Nicholas — că ştiu să fac ceea ce intră de obicei în sarcina unui secretar.

— Anume? întrebă domnul Gregsbury.

— Anume ce? întrebă Nicholas.

— Adică ce înseamnă asta? răspunse membrul parlamentului, privindu-l viclean cu capul într-o parte.

— Poate că îndatoririle unui secretar sunt destul de greu de definit — spuse gânditor Nicholas. Bănuiesc că ele cuprind corespondenţa…

— Bine — îl întrerupse domnul Gregsbury.

— Rânduirea hârtiilor şi documentelor?

— Foarte bine.

— Poate că, din când în când, scrisul după dictare şi, poate — spuse Nicholas zâmbind uşor — transcrie rea cuvântărilor pentru vreun. Ziar atunci când e vorba de o cuvântare mai interesantă.

— Desigur — făcu domnul Gregsbury. Şi altceva? Zău — spuse Nicholas, după o clipă de gândire — că nu sunt în stare, chiar acum, să-mi amintesc de vreo altă îndatorire a secretarului, în afară de datoria generală de a se face cât mai plăcut şi mai folositor patronului, pe cât îi îngăduie respectul de sine şi fără a depăşi obligaţiile pe care-şi propune să le îndeplinească şi pe care le presupune de obicei felul slujbei sale.

Domnul Gregsbury îl privi câtva timp ţintă pe Nicholas, apoi, uitându-se prevăzător prin odaie, spuse cu glas înăbuşit:

— E totul foarte bine, domnule… cum te numeşti?

— Nickleby.

— E totul foarte bine, domnule Nickleby şi aşa cum se cuvine, într-o oarecare măsură, dar nu în toate măsurile. Mai sunt şi alte îndatoriri, domnule Nickleby, pe care secretarul unui membru al parlamentului nu trebuie să le piardă niciodată din vedere. Aş cere, de pildă, să fiu şi pregătit.

— Mă iertaţi — făcu Nicholas, nefiind sigur că a auzit bine.

— Să fiu pregătit, domnule — repetă domnul Gregsbury.

— Îmi îngăduiţi să vă cer din nou iertare, rugându-vă să-mi spuneţi ce înţelegeţi prin asta, domnule? spuse Nicholas.

— Ceea ce înţeleg eu este cum nu se poate mai simplu — răspunse cu înfăţişare solemnă, domnul Gregsbury. Secretarul meu va trebui să stăpânească chestiunile de politică externă mondială, aşa cum se oglindeşte ea în ziare; să-şi arunce ochii pe toate dările de seamă cu privire la întrunirile publice, să citească toate articolele de fond şi dările de seamă despre dezbaterile adunărilor publice; şi să-şi facă însenînări despre tot ceea ce i se pare că ar putea fi folosit, în orice mică cuvântare cu privire la vreo petiţie care stă pe masă sau altceva în genul ăsta. Mă-nţelegi?

— Cred că da, domnule — răspunse Nicholas.

— Pe urmă — spuse domnul Gregsbury — cred că ar fi nevoie să aibă cunoştinţă de la o zi la alta, despre ştirile din ziare privitoare la evenimentele în curs; ca, de pildă, „dispariţia misterioasă şi presupusa sinucidere a unui ajutor de încasator" sau alte lucruri de felul ăsta, pe care aş putea să-mi bazez o interpelare adresată ministrului de interne. Pe urmă, ar trebui să-şi copieze întrebarea mea şi acea parte din răspuns pe care eu mi-o amintesc (cuprinzând un mic compliment în legătură cu independenţa şi bunul simţ); şi să trimită manuscrisul într-un plic ziarului local, însoţit poate de vreo cinci-şase rânduri, care să sublinieze că eu mă aflu totdeauna la locul meu in parlament şi nu mă dau niciodată înapoi de la îndatoririle mele arzătoare şi pline de răspundere şi aşa mai departe. Vezi?

Nicholas dădu din cap.

— În afară de asta — urmă domnul Gregsbury — aş aştepta de la un secretar ca din când în când să urmărească cifrele de pe diferite liste tipărite şi să culeagă unele rezultate, aşa încât să mă pot şi eu descurca în chestiuni de impozite pe cherestea, în chestiuni de finanţe şi aşa mai departe; şi mi-ar mai plăcea să ticluiască mici argumentări despre rezultatele nenorocite ale reluării plaţilor în bani gheaţă şi a monedei metalice; cu mici săgeţi în legătură cu exportul de aur şi împăratul Rusiei şi hârtia monedă şi alte lucruri din astea, despre care trebuie doar să ştii să turui, fiindcă tot nu le înţelege nimeni. Pricepi?

— Cred că pricep — spuse Nicholas.

— Cu privire la problemele politice — continuă domnul Gregsbury, încălzindu-se — probleme de care nimeni nu-ţi cere să te sinchiseşti nici cât negru sub unghie, în afară doar de grija firească de a nu îngădui oamenilor de jos s-o ducă tot atât de bine ca noi, că altfel unde ne sunt privilegiile? i-aş cere secretarului meu să înjghebe câteva mici cuvântări înflorite, cu caracter patriotic. De pildă, dacă se propune un proiect amintit de lege, care vrea să dea nenorociţilor de scriitori flămânzi dreptul la proprietatea lor scriitoricească, mi-ar plăcea să spun că, în ceea ce mă priveşte, eu nu voi încuviinţa niciodată să se pună o piedică de netrecut în calea răspândirii literaturii printre cei *din popor,* înţelegi? ca înfăptuirile unui buzunar, fiind ale omului, pot rămâne în stăpânirea unui om sau a unei familii; dar înfăptuirile creierului, fiind de la Dumnezeu, e la mintea omului că trebuie să aparţină întregului popor, şi, dacă sunt bine dispus, mi-ar plăcea să fac o glumă despre posteritate şi să spun că cei care au scris pentru posteritate să se mulţumească a fi răsplătiţi prin aprobarea posterităţii; asta prinde în Cameră şi mie nu-mi poate dăuna, fiindcă nu poţi cere posterităţii să ştie despre mine — sau despre glumele mele, vezi?

— Văd, domnule — răspunse Nicholas.

— În cazuri din astea, trebuie să te gândeşti mereu ca interesele noastre să nu sufere — spuse domnul Gregsbury — dar să-i dai mereu cu poporul, fiindcă sună bine la ureche; dar despre scriitori, poţi să faci câte glume vrei; fiindcă mi se pare că cei mai mulţi stau cu chirie şi deci nu sunt alegători. Ţi-am făcut o schiţă grăbită a principalelor dumitale îndatoriri, dar n-am amintit aşteptatul pe culoarele parlamentului in fiecare seară, pentru cazul că aş uita ceva şi aş avea nevoie de noi pregătiri; şi, din când în când, în timpul marilor dezbateri, trebuie să şezi în primul rând, la galerie, şi să spui oamenilor din jur: „Îl vedeţi pe domnul acela cu mina la faţă şi braţul în jurul stâlpului, e domnul Gregsbury, vestitul domn Gregsbury", şi mai adaugi câteva mici cuvinte de laudă, care îţi trec atunci prin cap. Cât despre leafă — spuse domnul Gregsbury, încheind grăbit, căci rămăsese fără suflare; cât despre leafă, n-am nimic împotrivă să ţi-o spun pe loc, în cifre rotunde, ca să n-avem pe urmă nemulţumiri, măcar că-i mai mult decât dau eu de obicei, cincisprezece şilingi pe săptămână şi ţi-ai găsit drumul. Asta este!

După ce făcu această ofertă măreaţă, domnul Gregsbury se mai rezema o dată pe spătarul scaunului, ca un om a cărui mărinimie a atins risipa, dar care e totuşi hotărât să nu se căiască.

— Cincisprezece şilingi pe săptămână nu e mult — spuse Nicholas blând.

— Nu e mult! Cincisprezece şilingi pe săptămână nu e mult, tinere? strigă domnul Gregsbury… Cincisprezece şilingi pe…

— Vă rog să nu credeţi că sunt împotriva sumei, domnule — răspunse Nicholas; căci nu mi-e ruşine — să mărturisesc că oricât ar fi, pentru mine înseamnă mult. Dar îndatoririle şi răspunderile fac ca răsplata să fie mică şi apoi ele sunt atât de apăsătoare, încât mă tem că nu pot să le primesc.

— Atunci refuzi, domnule? întrebă domnul Gregsbury, cu mina pe şnurul soneriei.

— Mă tem că sunt prea mari pentru puterile mele, pricit de multă bunăvoinţă aş avea — răspunse Nicholas.

— Cu alte cuvinte, asta înseamnă că nu primeşti slujba si socoteşti cincisprezece şilingi pe săptămână prea puţin — spuse domnul Gregsbury, sunând. Refuzi, domnule?

— N-am încotro — răspunse Nicholas.

— Uşa, Matthews! făcu domnul Gregsbury, când se arătă băiatul.

— Îmi pare rău că v-am deranjat degeaba — spuse Nicholas.

— Şi mie îmi pare rău că m-ai deranjat degeaba — făcu domnul Gregsbury, întorcându-i spatele. Uşa, Matthews!

— Bună ziua, domnule! spuse Nicholas.

— Uşa, Matthews! strigă domnul Gregsbury.

Băiatul îi făcu semn lui Nicholas şi umblind împleticit şi leneş

înaintea lui, îi deschise uşa şi-l pofti afară pe stradă. Cu un aer trist şi gânditor, Nicholas îşi îndreptă paşii spre casă.

Smike încropise un prânz cu resturile cinei din ajun şi aştepta înfrigurat reîntoarcerea lui Nicholas. Întâmplările dimineţii nu aţâţaseră însă pofta acestuia de mâncare, aşa incit nici nu gustă din bucate. Şedea dus pe gânduri, lăsând neatinsă farfuria, pe care bietul băiat o umpluse cu tot ce era mai gustos, când Newman Noggs băgă capul pe uşă.

— Întors? întrebă Newman.

— Da — răspunse Nicholas — sunt mort de oboseală; şi ceea ce-i mai rău, e că pentru scofala pe care am făcut-o mai bine rămâneam acasă.

— Mult nu te puteai aştepta să faci într-o dimineaţă — spuse Newman.

— Aşa o fi, dar eu sunt nerăbdător şi eram plin de aşteptări — spuse Nicholas — şi de aceea mă şi simt dezamăgit. Şi spunând acestea, îi dădu lui Newman un raport despre demersurile lui. Dac-aş fi în stare să izbutesc ceva — spuse Nicholas — ceva cât de mărunt, înainte de a se întoarce Ralph Nickleby, şi dac-aş putea să-l înfrunt ca să-mi uşurez cugetul, m-aş simţi mai fericit. Martor mi-e cerul că nu socotesc munca o ruşine. Mă înnebuneşte să zac aici fără rost, ca o fiară pe jumătate domesticită şi posacă.

— Ştiu şi eu — făcu Newman — se mai ivesc lucruri mici cu care ai putea să-ţi plăteşti chiria şi chiar mai mult, dar nu ţi-ar plăcea; nu, nici nu ţi se poate pretinde una ca asta, nu, nu.

— Ce nu mi se poate pretinde? întrebă Nicholas ridicându-şi privirile. Arată-mi în pustiul ăsta nesfârşit al Londrei vreun mijloc cinstit, prin care să pot cel puţin plăti chiria săptăminală a acestei încăperi şi ai să vezi dacă mă dau in lături! Una ca asta! Am răbdat prea multe, dragul meu, ca să-mi dea mâna să mă fudulesc sau să fac nazuri. În afară de — adăugă grăbit Nicholas, după o scurtă tăcere — în afară de acele nazuri care sunt de fapt cinstea de toate zilele şi acea mindrie care e de fapt respect de sine. Nu prea văd mare deosebire între a fi asistentul unui pedagog neomenos și *ciracul* unui parvenit josnic şi necioplit, fie el membru sau nemembru al parlamentului.

— Zău că nu ştiu dacă trebuie să-ţi spun sau nu ce am auzit azi dimineaţă! zise Newman.

— Are vreo legătură cu ceea ce ai spus adineauri? întrebă Nicholas.

— Are.

— Atunci, pentru numele lui Dumnezeu, spune-mi, dragul meu prieten! îl rugă Nicholas. Gândeşte-te la starea mea jalnică; şi dacă eu îţi făgăduiesc să nu fac un pas fără să mă sfătuiesc cu dumneata, dumneata dă-mi cel puţin sprijinul dumitale.

Mişcat de această rugăminte, Newman bâigui un şir de propoziţii

dintre cele mai neînţelese şi încâlcite, din care rezulta că doamna Kenwigs îl iscodise îndelung în dimineaţa aceea cu privire la începutul cunoştinţei lui cu Nicholas, cât şi la întreaga viaţă, la întâmplările şi genealogia acestuia din urmă; iar el, Newman, se apărase cit putuse împotriva acestor întrebări, dar fiind, în cele din urmă, luat cu asalt şi înghesuit într-un colţ, apucase să recunoască despre Nicholas că era un dascăl foarte înzestrat, care intrase în unele încurcături, pe care el, Noggs, n-avea dreptul să le scoată la iveală şi că se numea Johnson. Că doamna Kenwigs, îmboldită de recunoştinţă, sau de ambiţie, sau de mândria ei de mamă, sau de dragostea de mamă, sau de toate aceste patru motive împreună, se sfătuise in taină cu domnul Kenwigs şi apoi se întorsese cu propunerea ca domnul Johnson să predea celor patru domnişoare Kenwigs limba franceză, aşa cum o vorbeau băştinaşii, primind pentru aceasta cinci şilingi pe săptămână, bani peşin, şi anume un şiling pe săptămână de domnişoară şi un şiling pe deasupra, până când şi mezina va fi în stare să se descurce la gramatică.

— Ceea ce, dacă nu mă insei prea tare — a arătat doamna Kenwigs în timp ce făcea propunerea — nu va dura mult; căci copii aşa deştepţi, domnule Noggs — spunea ea — nu cred că s-au mai născut pe lumea asta."

— Asta-i tot! făcu Newman. Ştiu că nu se potriveşte cu rangul dumitale; dar m-am gândit că poate…

— Poate! se pripi Nicholas — fireşte că da! Primesc propunerea pe loc. Aşa să-i spui preavrednicei mame şi fără întârziere, dragul meu; sunt gata să încep oricând doreşte ea.

Newman se grăbi, păşind vesel, s-o înştiinţeze pe doamna Kenwigs despre încuviinţarea prietenului său şi întorcându-se curând, aduse ştirea că vor fi cu toţii bucuroşi să-l vadă cit mai curând pe Nicholas la etajul întii; că doamna Kenwigs şi trimisese pe cineva să-i facă rost de o gramatica franceză şi de nişte dialoguri care de mult zăceau printre cărţile de şase penny la anticarul de după colţ; şi că familia, nespus de emoţionată la gândul acestui spor de nobleţe, dorea ca lecţia de introducere să aibă loc de îndată…

Şi aci trebuie spus că Nicholas nu era un tinăr de un spirit distins in înţelesul obişnuit al cuvântului. Resimţea o jignire ce i se aducea, sărea cu îndrăzneala şi bunăvoia oricărui cavaler ce-şi pregăteşte lancea de luptă, pentru a îndrepta răul adus altuia; dar îi lipsea acea răceală caracteristică, acel egoism măreţ, care deosebeşte fară greş pe gentlemanul cu spirit distins. De fapt, în ceea ce ne priveşte, suntem înclinaţi să socotim un astfel de gentleman mai degrabă o pacoste când e vorba de întemeiat o familie; căci ni s-a întâmplat să cunoaştem câţiva, al căror spirit distins i-a împiedicat să se statornicească în vreo îndeletnicire modestă şi nu s-a manifestat altfel decât printr-o pornire spre mustaţă şi printr-o înfăţişare fioroasă; şi

deşi mustăţile şi înfăţişarea fioroasă sunt bune in felul lor şi chiar vrednice de a fi recomandate, noi mărturisim că am dori să le vedem cultivate pe socoteala proprietarului lor mai degrabă decât pe cea a oamenilor lipsiţi de distincţie.

Prin urmare, Nicholas nefiind, vorba aceea, un tânăr cu spirit distins şi părându-i-se mai înjositor să împrumute bani de la Newman Noggs pentru a face faţă nevoilor decât să predea franceza fetiţelor Kenwigs pentru cinci şilingi pe săptămână, primi propunerea cu iuţeala arătată mai sus şi o porni spre etajul întâi cât putu mai repede.

Aci fu primit de doamna Kenwigs cu un aer nobil, menit să-l încredinţeze cu drăgălăşenie de sprijinul şi ajutorul ei; şi tot aci îl găsi pe domnul Lillyvick şi pe domnişoara Petowker; pe cele patru domnişoare Kenwigs aşezate în banca şi gata pentru lecţie; iar pruncul, într-un scăunaş pitic, cu o tavă in faţă, jucându-şe cu un cal de lemn fara cap; amintitul cal fiind alcătuit dintr-un mic cilindru de lemn, asemănător cu un fier de încreţit părul, sprijinit pe patru ţăruşi strâmbi şi vopsit cu multă pricepere, aşa încât să semene cu o prescură roşie, muiată în negreală.

— Ce mai faci, domnule Johnson? întrebă doamna Kenwigs. Unchiul meu, domnul Johnson.

— Îmi pare bine, domnule — spuse cu glas destul de aspru domnul Lillyvick, fiindcă, în seara din ajun nu ştiuse cine e Nicholas şi e destul de supărător când un încasator e prea politicos cu un dascăl.

— L-am angajat pe domnul Johnson ca profesor particular, pentru copii, unchiule — spuse doamna Kenwigs.

— Mi-ai spus adineauri, draga mea — răspunse domnul Lillyvick.

— Dar nădăjduiesc — spuse doamna Kenwigs cu demnitate — că n-o să li se suie fetelor la cap, ci că vor binecuvânta soarta, care le-a făcut să se nască într-o situaţie superioară faţă de copiii altora. Auzi, Morleena?

— Da, mămico — răspunse domnişoara Kenwigs.

— Şi când ieşiţi în stradă sau vă duceţi in altă parte, doresc să nu vă lăudaţi faţă de alţi copii. Şi dacă vine totuşi vorba, să spuneţi doar: „Avem un profesor particular care vine să ne înveţe acasă, dar nu ne umflam în pene, fiindcă mama zice că asta-i păcat”. Mă auzi, Morleena?

— Da, mămico — răspunse din nou domnişoara Kenwigs.

— Atunci bagă-ţi bine în cap şi fă cum iţi spun — spuse doamna Kenwigs. Poate să înceapă domnul Johnson, unchiule?

— Sunt gata să ascult, dacă domnul Johnson e gata să înceapă, draga mea — spuse încasatorul, luându-şi un aer de critic adânc. Ce fel de limbă socoteşti dumneata că este franceza, domnule?

— Ce vreţi să spuneţi?

— Crezi că e o limba bună, domnule? întrebă încasatorul; o limbă

plăcuta, raţională?

— Desigur că e o limbă plăcută — răspunse Nicholas; şi de vreme ce are un nume pentru fiecare lucru şi îngăduie convorbiri alese despre orice, bănuiesc că este şi raţională…

— Ştiu şi eu? făcu domnul Lillyvick cu îndoială. Da' crezi că e o limbă veselă?

— Da — răspunse Nicholas. Aş zice că este, cu siguranţă.

— Atunci s-a schimbat mult din vremea mea — spuse încasatorul; foarte mult.

— Pe vremea dumneavoastră era tristă? întrebă Nicholas, stăpânindu-şi cu greu un zâmbet.

— Foarte — răspunse domnul Lillyvick cu oarecare înverşunare. Eu vorbesc de vremea războiului; ultimul război. O fi o limbă veselă. Mi-ar părea rău să contrazic pe cineva; ceea ce pot eu să spun e că i-am auzit pe prizonierii francezi, care erau băştinaşi şi ar fi trebuit să cunoască limba, vorbind atât de jalnic, că-ţi făcea rău să-i asculţi. Şi trebuie să ştii că i-am ascultat de zeci de ori, domnule, de zeci de ori!

Domnul Lillyvick se îmbufnase atât de tare, încât doamna Kenwigs socoti cu cale a-l îndemna pe Nicholas să nu mai adauge nimic; şi de-abia după ce domnişoara Petowker spuse câteva drăgălăşenii pentru a-l îmblânzi pe bunul bătrin, acesta catadicsi să rupă tăcerea cu întrebarea:

— Cum se zice la apă în franceză, domnule?

— *L'eau* — răspunse Nicholas.

— A! făcu domnul Lillyvick, clătinând îndurerat din cap. Mi-am închipuit eu. Nu-i, aşa-i? Zău că n-am o părere bună despre limba asta, chiar de loc!

— Cred că fetiţele ar putea să înceapă, unchiule, nu-i aşa? spuse doamna Kenwigs.

— Da, sigur; pot să înceapă, draga mea — răspunse nemulţumit încasatorul. *Eu* nu doresc să le împiedic.

După ce primiră învoiala, cele patru domnişoare Kenwigs se aşezară în şir. Toate cu codiţele în aceeaşi direcţie şi cu Morleena in frunte, în timp ce Nicholas, cu cartea în mină, le dădu explicaţiile de început. Domnişoara Petowker şi doamna Kenwigs priveau cu o admiraţie tăcută, întreruptă doar de asigurările şoptite ale acesteia din urmă cum că, în doi timpi şi trei mişcări, Morleena o să ştie ca pe apă; iar domnul Lillyvick privea grupul cu ochi încruntaţi şi atenţi, aşteptând un prilej care să-i îngăduie a porni o nouă discuţie despre această limbă.

CAPITOLUL XVII

Care urmăreşte soarta domnişoarei Nickleby

Cu inima grea şi plină de grele presimţiri ce nu puteau fi alungate cu niciun chip, Kate Nickleby plecă clin City, în dimineaţa hotărâtă, cu un sfert de oră înainte ca ceasornicele să sune orele opt, ca să înceapă lucrul la Madame Mantalini, şi-şi croi singură drum spre cartierul de vest al Londrei, prin gălăgia şi forfota străzilor.

La ora aceasta timpurie, multe fete cu înfăţişare bolnăvicioasă, silite, ca şi sărmanul vierme de mătase, să făurească, prin munca răbdătoare, podoabele cu care se acoperă cei uşuratici şi luxoşi, trec pe străzile noastre, spre locul muncii zilnice, trăgând in piept, parcă pe furiş, în timp ce alergă grăbite, singura înghiţitură de aer proaspăt, prinzând singura rază de soare, ce le înveseleşte viaţa monotonă in lungul şir de ore al zilei lor de lucru. Pe măsură ce se apropia de partea mai elegantă a oraşului, Kate văzu multe fete din această categorie trecând şi grăbindu-se, ca şi ea, spre o muncă trudnică, iar feţele lor scofâlcite, mersul lor ostenit erau dovezi prea grăitoare că temerile ei nu erau cu totul neîntemeiate.

Ajunse la Madame Mantalini cu câteva minute mai devreme de ora hotărâtă şi, după ce făcu ciţiva paşi înainte şi înapoi, cu nădejdea că va mai sosi vreo fată, care s-o scutească de ruşinea de a-i spune slujnicei cu ce treabă venise, ciocăni sfios în uşă; care uşă, după un timp, fu deschisă de un valet ce-şi pusese vesta vărgată in timp ce urca scările, iar acum îşi prindea cu multă atenţie şorţul.

— E acasă Madame Mantalini? bâigui Kate.

— La ora asta nu prea e plecată, domnişoară — răspunse omul, cu un ton care făcea cuvântul „domnişoară” mai jignitor decât „drăguţă”.

— Aş putea s-o văd? întrebă Kate.

— Cum ai zis? făcu omul, ţinând uşa cu mina şi cinstind solicitanta cu o privire fixă şi un rânjet larg. Nu, vai de ruine!

— Am venit chemată de dumneaei — spuse Kate. E vorba… e vorba să lucrez aici.

— A! atunci trebuia să suni la clopoţelul lucrătoarelor — spuse valetul, atingând cu mâna un mâner de pe stâlpul uşii. Stai niţel, parc-am uitat… domnişoara Nickleby… aşa-i?

— Da — răspunse Kate.

— Atunci fii bună şi urcă scările astea — spuse omul. Madame Mantalini doreşte să te vadă… pe aici, ai grijă să nu te împiedici de toate astea!

Prevenind-o astfel să nu calce peste o grămadă făcută din tipsii cu prăjituri, lămpi, tăvi pline cu pahare şi bănci de bal puse una peste alta prin toată sala, lucruri care vorbeau despre petrecerea prelungită

din ajun, omul îi arătă drumul spre etajul al doilea şi o introduse într-o odaie din fund, despărţită printr-o uşă cu mai multe canaturi de apartamentul unde o văzuse mai întâi pe patroana întreprinderii.

— Dacă aştepţi o clipă aici — spuse omul — îi spun numaidecât. După ce făcu această binevoitoare făgăduială, pleca, lăsând-o pe Kate singură.

Nu prea era mare lucru în odaie care s-o distreze, cel mai atrăgător obiect fiind un portret bust în ulei al domnului Mantalini, zugrăvit in clipa când se scărpina, cu o mişcare firească, în cap, arătând astfel.la vedere un inel cu diamant, darul lui Madame Mantalini, înainte de căsătorie. Se auzi însă sunet de glasuri din odaia alăturată; şi fiindcă discuţia se purta cu voce tare şi pereţii despărţitori erau subţiri, Kate nu se putu împiedica să descopere că glasurile erau ale domnului şi doamnei Mantalini.

— Dacă ai să fii de o jaluzie respingătoare, afurisit de jignitoare, sufleţelul meu — spuse domnul Mantalini — ai să fii foarte nenorocita, îngrozitor de nenorocită, al naibii de nenorocită! Urmă un sunet, de parcă domnul Mantalini ar îi sorbit din cafea.

— Chiar *sunt* nenorocită — răspunse Madame Mantalini, vădit alintându-se.

— Atunci eşti o mică zână ticăloasă, nevrednică şi a naibii de nerecunoscătoare — spuse domnul Mantalini.

— Nu sunt — răspunse Madame, cu un hohot de râs.

— Nu te enerva — spuse domnul Mantalini, spărgând un ou. O mutrişoară aşa drăguţă, care te vrăjeşte a naibii, nu trebuie să se enerveze, fiindcă se duce drăgălăşenia şi fetiţa se face urâtă şi îmbufnată ca o stafie rea şi îngrozitoare.

— Pe mine n-ai să mă duci mereu cu din astea — răspunse supărată Madame.

— O să te duc cum îţi place ţie şi n-o să te duc de loc, dacă aşa crezi că e mai bine — făcu domnul Mantalini cu lingura în gură.

— Îţi vine uşor să vorbeşti — spuse doamna Mantalini.

— Nu chiar atât de uşor când mănânc oul ăsta al naibii — răspunse domnul Mantalini — fiindcă îmi curge gălbenuşul pe vestă şi gălbenuşul nu se asortează cu orice vestă, ci numai cu una a naibii de galbenă.

— Toată noaptea ai glumit cu ea — spuse Madame Mantalini, vădit dornică să împingă discuţia înapoi, spre punctul de unde pornise.

— Nu, zău că nu, iubita mea!

— Ba da — făcu Madame; nu te-am scăpat o clipă din ochi.

— Binecuvântat fie ochişorul care luceşte şi scânteie; zău că m-a privit ţintă tot timpul! strigă Mantalini. A naibii!

— Şi-ţi mai spun încă o dată — reluă Madame — că n-ar trebui să valsezi cu nimeni decât cu nevasta ta; şi n-am să rabd, Mantalini, nici

de-ar trebui să iau mai întâi otravă!

— N-o să ia fetiţa otravă ca s-o doară rău, nu-i aşa? spuse Mantalini care, după sunetul schimbat al glasului, părea că-şi mişcase scaunul ca să se apropie de soţia lui. N-o să ia otravă, fiindcă are un bărbat al naibii de bine, care ar fi putut să se însoare cu două contese şi o văduvă bogată.

— Două contese! îi reteză vorba Madame. Parcă până acum vorbeai de una!

— Două! strigă Mantalini. Două femei ale naibii de frumoase, contese adevărate, cu avere grozavă!

— Şi de ce nu te-ai însurat? îl întrebă ghiduş Madame.

— De ce nu! răspunse soţul ei. Nu văzusem oare la un concert de dimineaţă, cea mai a naibii de fascinantă femeie din lume, şi dacă femeiuşcă fascinantă e nevasta mea, toate contesele şi văduvele din Anglia n-au decât să…

Domnul Mantalini nu sfârşi fraza, ci dădu doamnei Mantalini o sărutare zgomotoasă, pe care Madame Mantalini i-o întoarse; după care, păru că şi alte sărutări se amestecară în desfăşurarea micului dejun.

— Şi ce-i cu banii, comoara vieţii mele? întrebă Mantalini, după ce încetase cu dovezile de dragoste. Cât avem în mână?

— Foarte puţin — răspunse Madame.

— Trebuie să avem mai mult — spuse Mantalini; trebuie să obţinem un rabat de la bătrânul Nickleby, ca să putem lupta, ce naiba!

— Acum nu mai poţi să ceri nimic — spuse Madame, mângâietoare.

Sufleţelul meu — răspunse soţul — e de vânzare un cal la Scrubbs şi ar fi un păcat şi o crimă să-l pierd, fiindcă, bucuria vieţii mele, omul îl dă pe nimic!

— Pe nimic! strigă Madame. Mă bucur!

— Ca şi nimic — răspunse Mantalini. Cu o sută de. Guinee pe masă l-am cumpărat cu coamă, moţ, picioare, coadă şi toate ale naibii de frumoase! O să-l călăresc în parc chiar prin faţa trăsurilor cu care se plimbă contesele respinse. Blestemata de văduvă o să leşine de supărare şi de furie; celelalte două or să spună:. „S-a însurat, s-a zis cu el, naiba s-o ia de treabă şi cu asta basta!” O să se urască a. Naibii una pe alta şi o să dorească să te vadă moartă şi îngropată. Ha-ha! Ale naibii!. Chibzuinţă lui Madame Mantalini, în caz că avea această însuşire, nu putea rămâne rece în faţa unor astfel de tablouri triumfale; după ce-şi zăngăni puţin cheile, spuse c-o să vadă ce se găseşte în biroul ei şi, ridicându-se anume pentru asta, deschise uşa cu mai multe canaturi şi intră în odaia unde şedea Kate.

— Vai de mine, fetito! strigă Madame Mantalini, dându-se înapoi de mirare. Cum ai ajuns aici?

— Fetiţo! strigă Mantalini, intrând şi el grăbit. Drace, ce mai faci?

— Aştept aici de câtva timp, doamnă — spuse Kale, către Madame Mantalini. O fi uitat servitorul să. Vă. Înştiinţeze că sunt aici.

— *Zău* că ar trebui să vezi ce-i cu omul ăsta — spuse Madame, întorcându-se spre soţul ei. Totul uită.

— Am să-i rup nasul ăla blestemat, fiindcă lasă o fată aşa drăguţă singură — spuse soţul ei.

— Mantalini — strigă Madame, — iar uiţi cum trebuie să te porţi.

— Dar nu te uit pe — *tine,* sufleţelule, şi n-am să le uit niciodată, fiindcă n-o să pot — spuse Mantalini, sărutând mâna soţie sate şi făcând o strâmbătură către domnişoară Nickleby, care se întoarse.

Domolită de acest compliment, stăpâna întreprinderii scoase din birou nişte hârtii şi le întinse domnului Mantalini, care le primi cu multă încântare. Apoi doamna îi ceru lui Kate s-o urmeze şi, după ce domnul Mantalini mai făcu câteva încercări pentru â atrage atenţia fetei, plecară, lăsându-l pe domnul cu pricina Întins cât era de lung pe o canapea, cu călcâiele în aer şi un ziar în mână.

Madame Mantalini o călăuzi pe Kate coborând o scară şi trecând printr-un coridor lung, spre o încăpere mare, în spatele casei, unde câteva femei tinere se îndeletniceau cu cusutul, croitul, prefăcutul şi alte operaţii cunoscute doar acelora care se pricep în arta modei şi a croitoriei. Era o odaie închisă, luminată de sus şi cum nu se poate mai mohorâtă şi tăcută.

Când Madame Mantalini o strigă cu glas tare pe domnişoara Knag, se arătă o femeie scurtă, pripită, împopoţonată şi plină de ea, iar toate fetele se opriră, timp de o clipă, din lucru, şoptindu-şi una alteia tot felul de observaţii despre croiala şi ţesătura rochiei domnişoarei Nickleby, despre tenul, trăsăturile şi înfăţişarea ei, cu aceeaşi politeţe pe care ai fi putut-o găsi într-o sală de bal, plină cu cei mai distinşi oaspeţi.

— Uite, domnişoară Knag — spuse Madame Mantalini — aceasta este tânăra despre care ţi-am vorbit.

Domnişoara Knag adresă către Madame Mantalini un zâmbet respectuos, pe care-l transformă cu multă pricepere într-unui graţios pentru Kate. Apoi spuse că, desigur, deşi e mare bătaie de cap să primeşti lucrătoare tinere, care nu sunt învăţate cu treaba, totuşi ea e sigură că tânăra persoană îşi va da toată osteneala şi că, pătrunsa de această convingere ea (domnişoara Knag) e de pe acum plină de interes pentru Kate.

— Cred, în orice caz, că pentru un moment, ar fi mai bine pentru domnişoara Nickleby să te însoţească în odaia de expoziţie şi să te ajute la probele făcute clienţilor — spuse Madame Mantalini. Altfel nu ne poate fi de folos în nicio privinţă; şi apoi înfăţişarea ei…

— Se va potrivi foarte bine cu a mea, Madame Mantalini — îi tăie vorba domnişoara Knag. Chiar aşa; şi puteam fi sigură că veţi

descoperi repede acest lucru; fiindcă aveţi atâta gust în chestiunile astea încât, zău, de multe ori le spun fetelor că nu ştiu cum, când sau unde aţi putut învăţa tot ce ştiţi… hm… domnişoara Nickleby şi eu facem o pereche minunată, Madame Mantalini, numai că eu sunt ceva mai oacheşă decât domnişoara Nickleby şi… hm… cred că am un picior ceva mai mic. Sunt sigură că domnişoara Nickleby n-o să se supere că spun asta, mai ales dacă o să afle că familia mea a fost din-totdeauna vestită pentru picioare mici, încă din vremea… hm… din vremea când a început să aibă picioare, zău aşa. Aveam eu un unchi, pe vremuri, Madame Mantalini, care trăia la Cheltenham şi făcea treburi bune ca tutungiu… hm… şi avea picioare atât de mici, încât nu erau mai mari decât cele care se fac din lemn… şi erau cele mai simetrice picioare, Madame Mantalini ce se pot închipui.

— Trebuie să fi arătat ca nişte picioare de lemn pentru şchiopi, domnişoară Knag — spuse Madame.

— Ei, asta-i bună, aşa sânteti dumneavoastră! răspunse domnişoara Knag. Ha-ha-ha! Picioare de lemn pentru şchiopi! E bună! De câte ori n-am spus eu fetelor, zău, credeţi-mă şi nu-mi pasă oricine ar afla, că din toate cuvintele de duh… hm… pe care le-am auzit vreodată şi zău că am auzit multe; fiindcă pe vremea când trăia bietul frate-meu (eu îi duceam gospodăria, domnişoară Nickleby) aveam la masă, o dată sau de două ori pe săptămână, vreo doi sau trei tineri, vestiţi pe vremea aceea pentru vorbele lor de duh, Madame Mantalini. Din toate vorbele de duh, ziceam eu fetelor, pe care le-am auzit *vreodată,* cele ale doamnei Mantalini sini cele mai grozave… hm. Are un umor atât de plăcut, atât de tăios şi totuşi atât de blând (cum îi spuneam nu mai departe de azi dimineaţă domnişoarei Simmonds) că e o taină pentru mine cum, când sau prin ce mijloace l-a căpătat.

Aci domnişoara Knag se opri ca să răsufle şi, în timp ce ea se odihneşte, să ne fie îngăduit să observăm nu numai că era de o minunată elocinţă şi dovedea un minunat respect faţă de Madame Mantalini, fapte ce nu mai cer comentarii, dar că, la fiecare moment, în plin şuvoi de cuvinte, obişnuia să introducă un „hm” puternic, ascuţit şi răspicat, al cărui rost şi înţeles erau interpretate în fel şi chip de cunoştinţele ei; unii susţineau că domnişoara Knag, plăsmuind exagerări, introducea această monosilaba ori de câte ori o nouă născocire era pe cale de a fi făurită în creierul ei; alţii spuneau că atunci când îi lipsea câte un cuvânt, o vâra ca să câştige timp şi ca să împiedice pe oricine altcineva de a intra în vorbă. Mai trebuie să adăugăm că domnişoara Knag avea şi pretenţii la tinereţe, deşi trecuse de mult de ea, şi că era slabă de înger şi plină de deşertăciune şi făcea parte dintre oamenii pe care îi descrie cel mai bine zicala după care poţi să ai încredere în ei cât timp îi vezi la faţă, şi nu mai mult,

— Să ai grijă ca domnişoara Nickleby să-şi cunoască orele de lucru

şi tot ce mai trebuie — spuse Madame Mantalini; şi acum, ţi-o las. N-ai să uiţi dispoziţiile mele, domnişoară Knag?

Domnişoara Knag răspunse, bineînţeles, că era, din punct de vedere moral, cu neputinţă să uiţi vreo dispoziţie dată de Madame Mantalini; apoi doamna, după ce adresă un salut general ajutoarelor ei, se retrase plutind.

— Încântătoare făptură, nu-i aşa, domnişoară Nickleby? spuse domnişoara Knag, frecându-şi mâinile.

Am văzut-o prea puţin — spuse Kate. Aproape că n-o cunosc.

— Pe domnul Mantalini l-ai văzut? întrebă domnişoara Knag::

— Da; l-am văzut de două ori.

— Nu-i şi *el* o făptură încântătoare?

— Zău că nu mi s-a părut — răspunse Kate.

— Nu, vai de mine! strigă domnişoara Knag, ridicând mâinile. Dar, pentru numele lui Dumnezeu, unde ţi-e gustul? Un bărbat atit de frumos, înalt, focos şi cu favoriţi şi… hm… ei, dar zău că mă uimeşti!

— Aş spune că sunt o proastă — răspunse Kate, scoţându-şi pălăria — dar cum părerea mea n-are multă greutate nici pentru el, nici pentru alţii, nu-mi pare rău că mi-am format-o şi cred c-o să mi-o schimb greu.

— E un bărbat foarte frumos, nu crezi? întrebă una dintre domnişoare.

Da, din partea mea, poate să fie — răspunse

Kate.

— Şi călăreşte cai foarte frumoşi, nu-i aşa? întrebă alta.

— Poate că da, da' eu nu i-am văzut niciodată — răspunse Kate.

— Nu i-ai văzut niciodată! se amestecă domnişoara Knag. Cred şi eu! Vezi, asta e; cum poţi să te dai cu părerea despre un gentleman… hm… dacă nu-l vezi când se arată în toată splendoarea lui!

Desluşeai atât de bine lumea — ba chiar lumea măruntă, a fetei de la ţară — în ideea asta a bătrânei modiste, încât Kate, care din toate motivele, ardea de dorinţa de a schimba vorba, nu mai spuse nimic şi o lăsă pe domnişoara Knag biruitoare.

După un scurt, răstimp de tăcere, în care cete mai multe fete cercetară mai amănunţit înfăţişarea lui Kate şi schimbară păreri în această privinţă. Ima dintre ele se oferi să-i ajute a da jos şalul şi, după ce propunerea fu primită, o întrebă dacă nu i se pare, că negrul e o culoare foarte neplăcută la purtat.

— Ba da, aşa mi se pare — răspunse Kato, oftând amar.

— O culoare îmbâcsită şi călduroasă — făcu aceeaşi fată, potrivindu-i lui Kate rochia.

Kate ar fi putut să spună că doliul e uneori portul cel mai rece al muritorilor, că nu îngheaţă numai pieptul celor pe care-i îmbracă, ci îşi întinde înrâurirea şi asupra prietenilor vremelnici, le îngheaţă

izvorul bunăvoinţei şi bunătăţii şi ofileşte toţi mugurii făgăduielii atât de darnic oferiţi cândva, nelăsând nimic decât inimi pustiite. Puţini oameni au pierdut singurul prieten sau singura rudă de care atârna viaţa lor, fără să fi simţit ascuţit această înrâurire de gheaţă a veşmântului de doliu. Ea o simțise dureros şi simţind-o chiar şi în clipa de faţă; nu-şi putu stăpâni lacrimile.

— Îmi pare rău că te-am jignit cu vorbele mele nesăbuite — spuse tovarăşa ei de lucru. Nu m-am gândit. Eşti în doliu după vreo rudă apropiată?

— După tata — răspunse Kate.

— După ce rudă, domnişoară Simmonds? întrebă domnişoara Knag, cu glas destul de tare pentru a fi auzit.

— După tatăl ei — răspunse cealaltă în şoaptă.

— Tatăl ei, ai? făcu domnişoara Knag, fără să coboare niciun pic glasul. A! Vreo boală îndelungată, domnişoară Simmonds?

— Pst — făcu fata — nu ştiu.

— Nenorocirea noastră a venit pe neaşteptate — spuse Kate, întorcând capul; altfel poate c-aş fi fost în stare acum s-o îndur mai uşor.

După cum era obiceiul când venea „una nouă”, dorinţa celor din încăpere de a şti cine e Kate, ce este şi tot ce se putea şti în legătură cu ea, fusese mare; dar, deşi dorinţa ar fi putut fi în chip firesc speriată de înfăţişarea şi emoţia fetei, siguranţa că ar putea-o îndurera cu întrebările fu de ajuns pentru a potoli chiar şi aceasta curiozitate. Iar când domnişoara Knag îşi dădu seama că nu mai e nicio nădejde să stoarcă amănunte noi în clipa aceea, porunci în silă tăcere şi le pofti să-şi vadă de lucru.

Şi munciră în tăcere până la douăsprezece şi jumătate, când li se servi în bucătărie un picior fript de berbec cu cartofi. După ce sfârşiră masa şi după ce fetele avură parte de destinderea suplimentară a spălatului mâinilor, lucrul reîncepu şi se desfăşură tot în tăcere, până când zgomotul caleştilor care huruiau pe străzi şi nişte lovituri repetate şi puternice în uşă dădură de ştire că acum începea munca membrilor mai norocoşi ai societăţii.

Una dintre aceste lovituri repetate în uşa lui Madame Mantalini vesti echipajul unei doamne mari sau mai degrabă bogate — căci uneori se ivesc deosebiri între măreţie şi bogăţie — venită împreună cu fiica ei ca să încerce nişte rochii pentru curte, comandate de multă vreme. Lui Kate îi fu hărăzit să servească aceste cliente însoţită de domnişoara Knag şi, bineînţeles, sub comanda lui Madame Mantalini.

Rolul lui Kate în această ceremonie era destul de umil, îndatoririle ei mărginindu-se la a ţine articolele de îmbrăcăminte până în clipa când domnişoara era gata să Ie încerce şi, când şi când, a lega un şiret sau a prinde o copcă. Ar fi putut, pe bună dreptate, să-şi închipuie că

se află prea jos pentru a fi atinsă de aroganţa şi toanele clientelor, dar se întâmplă ca doamna şi fiica ei să fie în ziua aceea foarte ţâfnoase, aşa încât biata fată îşi primi porţia de umilinţe. Era stângace, avea mâini reci, murdare, aspre, nu ştia să facă nimic cum trebuie; se mirau cum de ţine Madame Mantalini astfel de persoane; cerură să aibă parte de altă fată rândul viitor când vor veni, şi aşa mai departe.

O întâmplare atât de obişnuită nici n-ar fi meritat să fie pomenită, de n-ar fi avut urmări. Kate vărsă multe lacrimi amare după ce plecară doamnele şi se simţi, pentru prima oară, ruşinată de meseria ei. E drept că gândul robiei şi al unei slujbe grele o înfiorase; dar nu se simţise umilită, înainte de a se vedea pradă obrăzniciei şi trufiei doar fiindcă muncea pentru pâinea ei. Filosofia ar fi învăţat-o că înjosiţi ar fi trebuit să se simtă cei ce căzuseră atât de jos încât dădeau frâu liber, fără niciun motiv, unor astfel de porniri; dar era prea tânără pentru acest soi de mângâieri şi se simţea jignită în cinstea ei. Oare nemulţumirea faţă de oamenii obişnuiţi care s-au ridicat deasupra stării lor nu izvorăşte din faptul că oamenii neobişnuiţi se află sub starea lor?

Cu astfel de întâmplari şi îndeletniciri trecea timpul până la orele nouă, când Kate, istovită şi descurajată de cele petrecute în timpul zilei, se grăbea să iasă din încăperea închisă s-o găsească pe mama ei, care o aştepta în colţul străzii, şi să plece spre casă; cu atât mai tristă cu cât trebuia să-şi ascundă simţămintele şi să se prefacă a împărtăşi viziunile trandafirii ale tovarăşei ei de drum.

— Zău aşa, Kate — spunea doamna Nickleby — m-am gândit toată ziua ce minunat ar fi pentru Madame Mantalini dacă s-ar întovărăşi cu tine, lucru foarte probabil, ştii! Păi cumnata verişoarei bietului tău tată, o domnişoară Browndock, a intrat în tovărăşie cu o doamnă care avea o şcoala la Hammersmith şi, cât ai clipi din ochi, a făcut avere. Fiindcă veni vorba, am uitat dacă domnişoara asta Browndock e aceeaşi care a câştigat zece mii de livre la loterie, dar cred că aşa e; ba, acum că mă gândesc mai bine, sunt sigură că da. „Mantalini şi Nickleby”, ce bine ar suna! Şi dacă o avea şi Nicholas un pic de noroc, poţi locui pe aceeaşi stradă cu doctorul Nickleby, directorul şcolii Westminster.

— Dragul de Nicholas! strigă Kate, scoţând din pungă scrisoarea fratelui ei din Dotheboys Hall. Cu toată nenorocirea noastră, mă simt aşa de fericită că el e mulţumit şi când văd că-mi scrie cu atâta voioşie, gândul că el se simte bine şi e fericit mă despăgubeşte de tot ce am putea noi suferi!

Biata Kate! Nici nu-i trecea prin gând cât de firavă îi era mângâierea şi ce curând avea să se dezmeticească.

CAPITOLUL XVIII

Domnişoara Knag, după ce o îndrăgeşte pe Kate Nickleby timp de trei zile, se hotărăşte s-o urască pentru vecie. Ce a dus-o pe domnişoara Knag la această hotărâre

Există multe vieţi de durere, muncă şi suferinţă care nu au interes decât pentru cei ce le trăiesc şi sunt nesocotite de cei ce nu vor să gândească sau să simtă şi-şi cruţă mila, având nevoie de stimulente puternice pentru a o stârni.

Sunt destui învăţăceii milei care au nevoie, pentru a-şi îndeplini menirea, de tot atâtea excitante câte le trebuie şi adepţilor plăcerii; aşa se întâmplă că o înţelegere şi o milă bolnavă sunt cheltuite zilnic pe lucruri îndepărtate, în timp ce atâtea chemări adresate firesc acestor virtuţi în stare sănătoasă, lovesc mereu şi zadarnic auzul şi văzul celor mai nepăsători muritori. Pe scurt, mila are nevoie de povestea ei, aşa cum au nevoie de poveşti romancierul şi autorul de piese. Un hoţ îmbrăcat în aba e un caracter vulgar, la care aproape că nici nu se gândesc oamenii rafinaţi; dar dacă-l îmbraci în catifea verde, îi mai pui şi o pălărie înaltă şi-l muţi dintr-un oraş suprapopulat pe o potecă de munte, descoperi în el sufletul şi poezia aventurii. Aşa şi cu acea virtute cardinală care, hrănită şi practicată cum trebuie, duce la toate celelalte, dacă nu cumva le şi cuprinde. Are şi ea nevoie de romanţa ei; şi cu cât descoperi în romanţa asta mai puţin din viaţa zilnică de muncă, cu greutăţile şi luptele ei, cu atât mai bine.

Viaţa căreia îi era menită sărmana Kate Nickleby, în urma neprevăzutei desfăşurări a împrejurărilor înfăţişate în această povestire, era o viaţă grea, dar ca nu cumva tocmai mărginirea cenuşie şi nesănătoasă şi oboseala trupească din care era alcătuită însăşi substanţa acestei vieţi să o lipsească pentru majoritatea celor miloşi şi înţelegători de orice interes, doresc să n-o scap din vedere tocmai acum pe domnişoara Nickleby, chiar de-ar fi să îngheţ, din capul locului, interesul cititorului printr-o descriere amănunţită şi prelungită a aşezământului condus de Madame Mantalini.

— Zău aşa, Madame Mantalini — spuse domnişoara Knag, în timp ce Kate pornea obosită spre casă, după prima zi a uceniciei ei; domnişoara asta Nickleby e o persoană de încredere, zău aşa… hm… pe cuvântul meu, Madame Mantalini, e chiar meritul agerimii dumneavoastră că aţi găsit o fată atât de minunată, de bine crescută, de… hm… la locul ei, care să vă ajute la probe. Am văzut multe tinere fete, care atunci când au prilejul să se arate în faţa superiorilor, se poartă într-un hal, vai de mine, sigur, dar dumneavoastră aveţi totdeauna dreptate, Madame Mantalini, totdeauna; şi, după cum le spun eu tetelor, e un mister, zău aşa, cum de reuşiţi să aveţi mereu

dreptate, când atâţia oameni greşesc atât de des.

— În afară de faptul că a enervat o clientă dintre cele mai bune, domnişoara Nickleby n-a făcut nimic foarte deosebit astăzi, cel puţin după câte îmi dau eu seama — îi răspunse Madame Mantalini.

— Vai de mine! spuse domnişoara Knag; dar trebuie să fiţi îngăduitoare cu lipsa de experienţă, ştiţi doar…

— Şi cu tinereţea? întrebă Madame.

— A, despre asta n-am nimic de zis, Madame Mantalini — răspunse roşindu-se domnişoara Knag; fiindcă dacă tinereţea ar fi o scuză, atunci n-aţi avea…

— O şefă atât de bună, asta ai vrut să spui — propuse Madame.

— Zău că n-am mai cunoscut pe nimeni ca dumneavoastră, Madame Mantalini — răspunse cu încântare domnişoara Knag — şi chiar aşa şi este, fiindcă dumneavoastră ştiţi ce vrea să spună omul, chiar înainte de i-a ajuns cuvântul pe buze. E bună! Ha-ha-ha?

— În ceea ce mă priveşte — spuse Madame Mantalini, privindu-şi cu prefăcută nepăsare ajutoarea şi râzând cu poftă în sinea ei — eu o socotesc pe domnişoara Nickleby cea mai stângace fată pe care mi-a fost dat s-o văd.

— Sărmana — făcu domnişoara Knag — nu-i vina ei! Dac-ar îi, am putea nădăjdui s-o lecuim, dar fiindcă asta-i este nenorocirea, Madame Mantalini, păi zău aşa, vorba ăluia cu calul orb, trebuie să ţinem seama de ea.

— Unchiul ei mi-a spus că lumea o găseşte drăguţă — observă Madame Mantalini. Eu o găsesc cum nu se poate mai obişnuită.

— Obişnuită! strigă domnişoara Knag şi chipul îi strălucea de încântare; şi stângace! Zău aşa, Madame Mantalini; tot ce pot spune e că biata fată mi-e dragă, şi că dac-ar fi de două ori mai urâţică şi de două ori mai stângace decât este, aş fi şi mai bună prietenă cu ea, ăsta-i adevărul!

Într-adevăr, după ce fusese martora insuccesului din dimineaţa aceea, domnişoara Knag simţise un început de dragoste pentru Kate Nickleby, iar discuţia aceasta scurtă cu patroana ei îi spori surprinzător bunăvoinţa; lucru cu atât mai demn de subliniat cu cât atunci când cercetase întâia oară chipul fetei, o năpădiseră unele îndoieli cu privire la posibilitatea unei înţelegeri între ele două.

— Dar acum — spuse domnişoara Knag, privindu-şi chipul în oglindă de aproape — o iubesc, zău că o iubesc, vă spun drept!

Prietenia aceasta credincioasă era atât de înaltă şi dezinteresată, atât de mult deasupra tuturor slăbiciunilor iscate de linguşire şi răutate, încât buna domnişoară Knag o înştiinţă senină a doua zi pe Kate Nickleby, că-şi dă seama că n-o să fie niciodată buna de nimic, dar că nu trebuie nicidecum să se simtă stingherită din pricina asta, fiindcă ea (domnişoara Knag), cu preţul unor neîncetate osteneli, o s-o

ţină cât mai mult în umbră şi că tot ce are Kate de tăcut e să stea liniştita când e lume de faţă şi să facă tot ce-i stă în puteri ca să nu atragă atenţia. Cea din urmă propunere se potrivea atât de bine cu simţămintele şi dorinţele sfioasei fetiţe, încât aceasta făgădui să se încreadă întru totul în sfaturile minunate ale fetei batrâne. Şi făgădui fără să cugete măcar o clipă la motivele ce stăteau la temelia acestor sfaturi.

— M-a cuprins un interes viu pentru dumneata, sufleţelule, zău aşa — spuse domnişoara Knag; un interes de soră, crede-mă. E cel mai ciudat lucru ce mi s-a întâmplat.

Fără îndoială, era ciudat că interesul puternic resimţit de domnişoara Knag pentru Kate nu era nici de mătuşă bătrână, nici de bunică, fiindcă într-acolo ar fi trebuit în chip firesc să ducă marea deosebire de vârstă dintre ele. Dar domnişoara Knag purta haine de o croială foarte tinerească şi poate că simţămintele ei căpătaseră aceeaşi formă.

— Dumnezeu să te binecuvânteze! spuse domnişoara Knag, fericind-o pe Kate cu un sărut, drept încheiere pentru cea de-a doua zi de lucru — ce nepricepută ai fost toată ziua!

— Mă tem că vorba dumitale drăguţă şi sinceră, care mi-a dat o conştiinţă dureroasă a cusururilor mele, nu mi-a fost de folos — oftă Kate.

— Nu, desigur, şi eu cred că nu — răspunse domnişoara Knag, cu o pornire neobişnuită de veselie. Dar e mult mai bine s-o ştii din capul locului şi s-o porneşti pe urmă mai departe drept şi uşor! încotro mergi, drăguţo?

— Spre City — răspunse Kate.

— City! strigă domnişoara Knag, privindu-se cu multă mulţumire în oglindă, în timp ce-şi lega pălăria. Vai de mine! Adevărat, locuieşti în City?

— E atât de neobişnuit să locuiască cineva acolo? întreba Kate, zâmbind slab.

— Nu mi-aş fi închipuit pentru nimic în lume ca o fată tânără să locuiască acolo, măcar trei zile în şir — răspunse domnişoara Knag.

— Oamenii cn mijloace restrânse, vreau să spun săraci — se îndreptă Kate, fiindcă se temea să nu apară mândră — trebuie să locuiască unde pot.

— Da, foarte adevărat, sigur că trebuie; aşa se şi cuvine, sigur! răspunse domnişoara Knag, cu acel oftat stăpânit care, însoţit de două sau trei uşoare mişcări ale capului, ţine locul milei în societatea obişnuită; asta îi spun şi eu adesea fratelui meu, când ni se îmbolnăvesc servitoarele, una după alta, şi el zice că bucătăria din fund e prea umedă pentru ca să doarmă femeile acolo. Fiinţe ca ele, zic eu, sunt mulţumite să doarmă oriunde! Cerul are grijă să

potrivească spinarea după povară. Aşa-i că-i plăcut să te gândeşti că asta-i legea, ce zici?

— Foarte plăcut — răspunse Kate.

— Te însoţesc" o parte din drum, dragă — spuse domnişoara Knag; cred că stai foarte aproape de casa noastră; e întuneric şi ultima noastră servitoare a intrat la spital acum o săptămână, bolnavă de *brâncă*; aşa încât tovărăşia dumitale îmi face plăcere.

Kate ar fi fost bucuroasă să scape de această tovărăşie măgulitoare; dar după ce-şi potrivi pălăria, spre deplina ei mulţumire, — domnişoara Knag o luă de braţ, cu un aer ce arăta lămurit cât de pătrunsă era de cinstea ce i-o făcea Iui Kate şi ieşiră în stradă, înainte ca tânăra fată să mai poată spune vreo vorbă.

— Cred — spuse Kate, cu şovăială în glas — că mama, adică maică-mea, mă aşteaptă.

— Nu-i nevoie să te scuzi, draga mea — spuse domnişoara Knag, zâmbind dulce. Îmi închipui că trebuie să fie o bătrână respectabilă şi o să-mi facă multă… hm… plăcere s-o cunosc.

Şi fiindcă bietei doamne Nickleby îi îngheţau nu numai picioarele, ci toate mădularele în colţul străzii, Kate n-avu încotro şi o recomandă domnişoarei Knag, care, cu aerul unei cliente care cumpără o trăsură de ocazie, primi recomandaţia cu o politeţe măreaţă. Apoi porniră toate trei, ţinându-se de braţ. La mijloc se afla domnişoara Knag, într-o stare de neobişnuita bunăvoinţă.

— Nici nu vă închipuiţi cât mi-e de dragă fiica dumneavoastră, doamnă Nickleby — spuse domnişoara Knag, după ce străbătuse o mică distanţă într-o tăcere demnă.

— Sunt încântată că spuneţi aşa — răspunse doamna Nickleby — deşi pentru mine nu-i o noutate ca până şi străinii s-o îndrăgească pe Kate.

— Hm! făcu domnişoara Knag.

— O să vă placă şi mai mult când o să vă daţi seama cât de bună e — spuse doamna Nickleby. Pentru mine e o mare binecuvântare, în nenorocirea mea, să am un copil lipsit de trufie şi deşertăciune, şi a cărei creştere i-ar îi îngăduit, la început, să aibă câte puţin din amândouă. Dumneata nu ştii ce înseamnă să-ţi pierzi soţul, domnişoară Knag.

Deoarece domnişoara Knag n-apucase să ştie nici ce înseamnă să câştigi un soţ, urmarea firească era că n-avea cum să ştie ce înseamnă să-l pierzi, aşa încât spuse cam repezit:

— Nu, sigur că nu ştiu — şi o spuse cu un aer care voia să arate că i s-ar părea nostim să se vadă măritându-se cu oricine ar fi. Nu, nu, ea avea altă treabă.

— Nici nu mă îndoiesc că, deşi timpul a fost atât de scurt, Kate a făcut progrese — spuse doamna Nickleby, privind cu mândrie spre

fiică-sa.

— Da, desigur — spuse domnişoara Knag.

— Şi o să mai facă încă — adăugă doamna Wickleby.

— Te cred că o să facă — răspunse domnişoara Knag, strângând braţul lui Kate într-al ei, ca să arate ca glumeşte.

— Dintotdeauna a fost pricepută — spuse sărmana doamnă Nickleby luminându-se — dintotdeauna, de când era mică. Mi-amintesc că în vremea când avea doar doi ani şi jumătate, un domn bătrân venea des pe la noi, domnul Watkins, ţi-aminteşti, Kate, scumpa mea, cel pentru care a garantat sărmanul taică-tău ca să-l scape din închisoare şi care a fugit după aceea în Statele Unite şi ne-a trimis o pereche de şoşoni, împreună cu o scrisoare atât de duioasă, încât bietul taică-tău a plâns o săptămână. Ţi-aminteşti scrisoarea? Scria acolo că-i pare rău că nu poate să plătească chiar atunci cele cincizeci de livre, pentru că tot capitalul lui se ducea pe dobânzi, iar el era ocupat să facă avere, dar că n-a uitat că eşti fina lui şi că ne-ar lua-o în nume de rău dacă nu ţi-a-m cumpăra o jucărie de argint pentru dinţi, pe care să o trecem în contul lui? Vai, dragă, dar ce proastă eşti! Şi ce duios vorbea despre vinul de Porto din care obişnuia să bea câte o sticlă şi jumătate de câte ori venea la noi. Trebuie să-ţi aduci aminte, Kate!

— Da, sigur, mamă; şi ce-i cu el?

— Păi domnul Watkins ăsta, dragă — vorbi doamna Nickleby mai departe rar, de parcă s-ar fi ostenit din răsputeri să-şi amintească un lucru de nespusă însemnătate; domnul Watkins ăsta nu era niciun fel de rudă, domnişoara Knag trebuia să înţeleagă, cu familia Watkins, care ţinea în sat hanul „La bătrânul mistreţ”; de altfel nici nu-mi aduc aminte dacă-i zicea „Bătrânul mistreţ” sau „George al III-lea”, dar era unul din două, de asta sunt sigură şi, la urma urmelor, e totuna. Aşadar, domnul Watkins ăsta zicea, când tu aveai doar doi ani şi jumătate, că eşti unul dintre copiii cei mai uimitori pe care i-a văzut el. Zău că aşa zicea, domnişoară Knag, şi să ştii că nu-i plăceau copiii şi n-ar fi avut de ce s-o spună. Ştiu că el e cel care a spus-o, fiindcă mi-amintesc de parc-ar fi ieri că, îndată după aceea, a împrumutat douăzeci de livre de la sărmanul tău tată.

După ce aminti această neobişnuită şi cu totul dezinteresată dovada despre desăvârşirea fiicei ei, doamna Nickleby se opri ca să răsufle; iar domnişoara Knag, dându-şi seama că discuţia ajunsese la glorie familială, nu pierdu timp şi intră în vorbă cu o mică amintire care o privea pe ea.

— Nu mai vorbiţi despre împrumutat bani, doamnă Nickleby — spuse domnişoara Knag — fiindcă mă înnebuniţi, mă înnebuniţi de-a binelea. Mama mea… hm… era făptura cea mai drăguţă şi frumoasă, având cel mai izbitor şi mai încântător… hm… cel mai încântător nas

din câte s-au pus vreodată pe o faţă de om, aşa cred, doamna Nickleby (aici, domnişoara Knag îşi frecă propriul său nas cu multă simpatie); era cea mai încântătoare şi desăvârşita femeie poate, din câte s-au văzut; dar avea cusurul de a împrumuta bani altora şi l-a împins atât de departe, încât a ajuns să dea cu împrumut… hm… o mie de livre, tot micul nostru avut şi, ceea ce e mai rău, doamnă Nickleby, nu cred, chiar de am trăi în vecii vecilor, c-o să căpătăm vreodată banii înapoi. Zău nu cred!

După ce ajunse la capătul sforţării cerute de această născocire, fără a fi întreruptă, domnişoara Knag se lăsă târâtă de multe alte amintiri, pe cât de interesante, pe atât de adevărate. Ostenindu-se în zadar să stăvilească acest şuvoi, doamna Nickleby desfăşură şi ea pânzele, plutind domol pe curentul subteran al amintirilor ei; şi astfel amândouă doamnele vorbiră mai departe, în deplină înţelegere; singura deosebire dintre ele fiind că, în timp ce domnişoara Knag se adresa lui Kate şi vorbea foarte tare, doamna Nickleby păstra un ritm monoton, pe deplin mulţumită că vorbeşte, fără să se sinchisească prea mult dacă o ascultă cineva.

În felul acesta merseră împreună foarte prieteneşte, până când ajunseră într-o străduţă mărginaşă din Tottenham Court Road, la fratele domnişoarei Knag, care vindea articole de papetărie şi bisericeşti, şi închiria cu ziua, săptămâna, luna sau anul ultimele romane vechi, ale căror titluri erau înşirate în litere scrise cu cerneală, pe o bucată de carton atârnată de uşă. Şi cum domnişoara Knag se nimeri a îi, în clipa aceea, în toiul unei povestiri despre cea de-a douăzeci şi doua cerere în căsătorie pe care i-o făcuse un gentleman cu mare avere, stărui ca toate trei să ia cina împreună; aşa încât intrară.

— Nu pleca, Mortimer — spuse domnişoara Knag, intrând în prăvălie. Sunt doar cu una din fetele noastre şi cu mama ei. Doamna şi domnişoara Nickleby.

— Da! făcu domnul Mortimer Knag. A! După ce scoase aceste exclamaţii cu un aer foarte adânc şi gânditor, domnul Knag potrivi cu mişcări încete două luminări aduse din bucătărie pe tejghea şi încă două la fereastră, şi după aceea trase tutun pe nări dintr-o cutie, pe care o scoase din buzunarul vestei.

Era ceva foarte impresionant în aerul fantomatic cu care fuseseră îndeplinite toate acestea; şi, fiindcă domnul Knag era uri domn înalt şi deşirat, cu trăsături solemne şi împodobit cu mult mai puţin păr decât cel cu care se laudă de obicei un domn ce se apropie de patruzeci de ani sau aşa ceva, doamna Nickleby îi şopti fiicei sale că-l socoteşte literat.

— Zece trecute — spuse domnul Knag, consultându-şi ceasornicul. Thomas, închide magazia!

Thomas era un băiat, care ajungea până la jumătatea oblonului, iar magazia era cam de mărimea a trei brişte puse la un loc.

— A! mai făcu o dată domnul Knag, oâtând adine, în timp ce înapoia raftului cartea pe care o citise. Da, sigur, cred că cina e gata, surioară.

Cu un nou oftat, domnul Knag luă lumânările de bucătărie de pe tejghea şi merse în fruntea doamnelor cu paşi de înmormântare, spre un salonaş din fund, unde o femeie cu ziua, angajată în lipsa servitoarei bolnave şi plătită cu optsprezece penny, ce urmau a îi traşi din leafa datorată acesteia din urmă, pregătea cina.

— Doamnă Blockson — spuse cu imputare domnişoara Knag — de câte ori te-am rugat să nu intri în odaie cu pălăria pe cap?

— N-am încotro, domnişoară Knag — spuse femeia cu ziua, căreia îi sări numaidecât muştarul. Am avut atâta curăţenie de făcut în casa asta, încât, dacă nu vă place, n-aveţi decât să vă căutaţi pe altcineva, fiindcă nu face să munceşti pentru banii ăştia şi eu spun adevărul chiar dacă m-aţi spânzura pe loc.

— N-am nevoie de observaţii, *te* rog — spuse domnişoara Knag, apăsând pe pronumele personal. Ai aprins focul jos, pentru încălzit apa?

— Nu, nu l-am aprins, domnişoară Knag — răspunse înlocuitoarea, — şi mai bine să nu mai vorbim despre asta.

— De ce nu l-ai aprins? întrebă domnişoara Knag.

— Pentru că nu mai sunt cărbuni şi dac-aş putea să fac eu cărbuni, aş face, dar cum nu pot, nu fac şi îndrăznesc să v-o şi spun, coniţă — răspunse doamna Blockson.

— Ai de gând să-ţi ţii gura, muiere? — spuse domnul Mortimer Knag aruncându-se cu putere în discuţie.

— Cu voia dumneavoastră, domnule Knag — răspunse femeia cu ziua întorcându-se cu o mişcare bruscă. Sunt bucuroasă să nu vorbesc în casa asta decât când şi unde sunt întrebată, domnule; cât despre faptul că sunt muiere, îmi daţi voie să vă întreb ce socotiţi că sunteţi dumneavoastră?

— O lepădătură nenorocită! strigă domnul Knag, lovindu-se în frunte. O lepădătură nenorocită!

— Îmi pare bine că v-aţi dat numele potrivit, domnule — spuse doamna Blockson; şi fiindcă alaltăieri s-au împlinit doar şapte săptămâni de când am născut doi gemeni, şi fiindcă micul meu Charley a căzut de pe o scară şi şi-a scrântit cotul lunea trecută, o să vă fiu îndatorată dacă-mi trimiteţi acasă nouă şilingi, pentru o săptămână de lucru, mâine, înainte de sună orele zece.

Cu aceste cuvinte de despărţire, femeia părăsi cu mult firesc încăperea, lăsând uşa larg deschisă. În aceeaşi clipă, domnul Knag se repezi în „magazie”, gemând tare.

— Ce-i cu dumnealui, vă rog? întrebă doamna Nickleby, foarte tulburată de acest sunet.

— E bolnav? întrebă Kate, de-a dreptul îngrijorată.

— Pst! făcu domnişoara Knag. E o poveste foarte tristă. Pe vremuri, a ţinut mult la… hm… Madame Mantalini.

— Doamne fereşte! făcu doamna Nickleby.

— Da — vorbi mai departe domnişoara Knag — ba chiar a fost încurajat şi nădăjduia din toată inima să se însoare cu ea. Are un suflet foarte romantic, doamnă Nickleby, aşa cum… hm… are toată familia noastră şi dezamăgirea a fost o lovitură groaznică pentru el. E un om cu mari calităţi… foarte mari, citeşte… hm… citeşte toate romanele care apar, vreau să zic, fireşte, toate romanele în care… hm… e vorba de lumea bună. Adevărul este că a găsit în cărţile pe care le-a citit atâtea lucruri potrivite cu nenorocirile lui şi s-a găsit pe sine atât de asemănător în toate privinţele cu eroii, fiindcă, bineînţeles, îşi dă seama de superioritatea lui, aşa cum fireşte, ne dăm seama cu toţii, încât s-a apucat să dispreţuiască totul şi a devenit un geniu, şi sunt sigură că, la ora asta, scrie altă carte.

— Altă carte! repetă Kate, înţelegând că se lăsase tăcere tocmai pentru ca cineva s-o rupă.

— Da — făcu domnişoara Knag, dând triumfător clin cap — altă carte în trei volume, format octavo. Fireşte, pentru micile lui descrieri mondene, îi este de un mare folos… hm… experienţa mea, pentru că, fireşte, puţini autori care scriu despre lucrurile astea au prilejul să le cunoască aşa cum le cunosc eu. E atât de cufundat în lumea bună, încât cea mai mică aluzie la treburi şi lucruri obişnuite, ca de pildă femeia de adineauri, îl înnebuneşte de-a dreptul; dar, după cum spun eu adesea, cred că dezamăgirea a fost un lucru mare pentru el, fiindcă, dacă n-ar fi fost dezamăgit, n-ar fi putut să scrie despre speranţe spulberate şi mai ştiu eu ce; şi fapt este că, dacă lucrurile nu s-ar fi întâmplat cum s-au întâmplat, nu cred că geniul lui s-ar fi arătat.

E cu neputinţă de ghicit cu cât ar fi fost domnişoara Knag mai vorbăreaţa în împrejurări mai prielnice, dar cum omul cu sufletul întunecat era pe aproape, iar focul trebuia aprins, destăinuirile ei se opriră aci. Judecând după toate aparenţele şi după greutatea cu care se încălzi apa, ultima servitoare nu părea să ti cunoscut altă fierbinţeală decât cea pricinuită de brâncă; dar în cele din urmă, tot se aleseră cu puţin brandy amestecat cu apă şi, după ce se ospătară cu picior rece de berbec şi pâine cu brânză, musafirii îşi luară rămas bun. În tot timpul drumului, Kate se înveselea amintindu-şi de ultima privelişte pe care i-o oferise domnul Knag, dus pe gânduri în prăvălia sa, iar doamna Nickleby se frământa întrebându-se în sinea ei dacă firma de croitorie se va numi în cele din urmă „Mantalini, Knag şi Nickleby”, sau „Mantalini, Nickleby şi Knag”.

Prietenia domnişoarei Knag rămase timp de trei zile încheiate, la acest punct culminant, spre marea uimire a domnişoarelor din atelierul lui Madame Mantalini, care încă nu văzuseră până atunci atâta statornicie în această privinţă; dar, în ziua a patra, se ivi o stavilă pe cât de puternică, pe atât de neaşteptată şi anume lucrurile se petrecură în felul următor:

Se întâmplă ca un lord bătrân, de neam înalt, care se pregătea să se însoare cu o domnişoară tânără, fără neam, să vină împreună cu domnişoara, şi sora domnişoarei, spre a fi martor la încercarea a două pălării de nuntă, comandate în ajun. Madame Mantalini vesti evenimentul pe trei voci, cu glasul ei ascuţit, prin pâlnia care făcea legătura cu atelierul, iar domnişoara Knag porni în goană pe scări, cu câte o pălărie în fiecare mină şi se prezentă în camera de probă, într-o stare încântătoare de palpitaţie, menită a dovedi entuziasmul ei pentru cauză. De-abia încercară pălăriile şi domnişoara Knag împreună cu Madame Mantalini căzură pradă unei crize de admiraţie.

— Ce apariţie elegantă! spuse Madame Mantalini.

— În viaţa mea n-am văzut ceva mai delicios — spuse domnişoara Knag.

Bătrânul lord însă, care era foarte bătrân, nu spuse nimic, ci bolborosi şi chicoti vădind o stare de deplină încântare atât faţă de pălăriile de nuntă şi purtătoarele lor, cât şi faţa de propria lui pricepere în a găsi o soţie atât de frumoasă; iar tânăra copilă, care era o copilă foarte vioaie, vazindu-l pe bătrânul lor în starea aceasta de vrajă, îl împinse în spatele unei oglinzi mari, şi-l sărută acolo, pe loc, în timp ce Madame Mantalini şi cealaltă domnişoară priveau discret în altă parte.

Dar, în timpul acestui salut, domnişoara Knag, care ardea de curiozitate, păşi ca din întâmplare spre spatele oglinzii şi întâlni privirile tinerei copile chiar iu clipa când aceasta îl săruta pe bătrânul lord; drept care, tânăra copilă se bosumflă, murmură ceva despre „o babă" şi „o mare obrăznicie" şi sfârşi aruncând o privire dezgustată şi un zâmbet dispreţuitor domnişoarei Knag.

— Madame Mantalini — spuse tânăra domnişoară.

— Vă rog — făcu Madame Mantalini.

— Trimite-ne, te rog, fata aceea drăguţă, pe care am văzut-o ieri.

— Da, sigur, te rog — stărui şi sora domnişoarei.

— Nimic nu mi-e mai nesuferit pe lumea asta, Madame Mantalini — spuse aleasa lordului, aruncându-se cu o mişcare leneşă pe canapea — decât să fiu servită de sperietori sau babe. Te rog, de câte ori viu, să-mi permiţi s-o văd pe tânăra aceea.

— Fără discuţie — spuse bătrânul lord — tânăra aceea drăguţa, fară discuţie!

— Toată lumea vorbeşte despre ea — spuse domnişoara cu acelaşi

aer nepăsător — şi seniorul meu fiind un mare admirator al frumuseţii, trebuie neapărat s-o vadă.

— Într-adevăr *este* universal admirată — răspunse Madame Mantalini. Domnişoară Knag, trimite-o sus pe domnişoara Nickleby. Dumneata nu trebuie să te reîntorci.

— Vă rog să mă iertaţi, Madame Mantalini, ce aţi spus acum la urmă? întrebă tremurând domnişoara Knag.

— Că nu trebuie să te reîntorci — repetă patroana cu asprime. Domnişoara Knag se făcu nevăzută fără o vorbă şi, la timpul potrivit, fu înlocuită de Kate, care scoase pălăriile noi şi le puse pe cele vechi, roşind foarte tare, fiindcă bătrânul lord şi cele două domnişoare se holbau la ea tot timpul, stingherind-o.

— Vai, dar cum roşeşti, fetiţo! spuse mireasa lordului.

Nu-şi cunoaşte încă treaba aşa bine cum o va cunoaşte peste o săptămână sau două — interveni Madame Mantalini cu un zâmbet graţios.

— Mă tem că i-ai tras nişte ocheade, milord — spuse aleasa.

— Nu, nu — răspunse bătrânul lord — nu, nu, vreau să mă însor şi să încep o viaţă nouă. Ha-ha-ha! o viaţă nouă! ha-ha-ha!

Era plăcut să auzi că bătrânul gentleman avea de gând să înceapă o viaţă nouă, fiindcă era cu ochi şi cu sprâncene că cea veche n-o să-l mai ţină mult. Sforţarea chicotelii prelungite îi pricinui însă o criză îngrozitoare de tuse şi gâfâială; trecură câteva minute până când găsi suflul trebuincios pentru a spune că fata era prea drăguţă pentru o modistă.

— Nădăjduiesc că nil socotiţi frumuseţea un cusur în această meserie — spuse Madame Mantalini, încercând să surâdă.

— Nu, în niciun caz — răspunse bătrânul lord — altfel dumneata de mult te-ai fi lăsat de ea.

— Ticălos ce eşti — spuse domnişoara cea vioaie, împungându-l pe lord cu umbrela de soare. Să nu te mai aud vorbind aşa! Cum îndrăzneşti?

Întrebarea aceasta jucăuşă fu însoţită de o nouă împunsătură şi de încă una, până când bătrânul lord puse mina pe umbrelă, hotărât să n-o mai dea înapoi, drept care cealaltă domnişoară sări în ajutor şi urmă o gâlceavă dintre cele mai drăguţe.

— Să ai grijă să se facă acele mici schimbări. Madame Mantalini — spuse domnişoara. Şi tu, răule, te rog să pleci primul; nu te las eu singură în urmă eu fata asta drăguţă, nu, nicio clipă! Te cunosc eu prea bine. Jane, draga mea, lasă-l să treacă primul, ca să fim sigure.

Bătrânul lord, vădit măgulit de aceste bănuieli, hărăzi în trecere lui Kate un rânjet caraghios; şi după ce mai primi o lovitură de umbrelă pentru ticăloşia lui, coborî, bălăbănindu-se, scările până la uşă, unde trupul lui săltăreţ fu introdus în caleaşca de doi lachei voinici.

— Zău! făcu Madat, e Mantalini — zău nu ştiu cum de poate intra ăsta într-o trăsură, fără să se gândeaseă la dric! Hai, dragă, strânge lucrurile, strânge-le!

Kate, care, în timpul acestei scene, rămăsese cu privirile modest aţintite în pământ, era fericită să folosească îngăduinţa de a pleca şi coborî grăbită şi veselă scările spre împărăţia domnişoarei Knag.

Totuşi, în scurtul răstimp cit lipsise ea, lucrurile se schimbaseră cu desăvârşire în micul regat. În loc s-o găsească pe domnişoara Knag în jilţul ei obişnuit, cu toată demnitatea şi măreţia potrivită unei reprezentante a lui Madame Mantalini, Kate văzu biata făptură odihnind pe o ladă mare, scăldată în lacrimi, în timp ce trei sau patru domnişoare ce se aflau în jurul ei, împreună cu sărurile de amoniac, oţetul şi alte întăritoare, dovedeau cu prisosinţă — ca să nu mai vorbim de dezordinea coafurii şi a şirului de bucle din faţă — că avusese loc un groaznic leşin.

— Doamne! făcu Kate, apropiindu-se în grabă. Ce s-a întâmplat?

Această întrebare pricinui semne puternice ce vesteau o nouă cădere în leşin din partea domnişoarei Knag; iar câteva domnişoare, fulgerând-o pe Kate cu priviri supărate, folosiră din nou oţetul şi sărurile de amoniac, spunând că e „o ruşine".

— Ce este ruşine? întrebă Kate. Ce s-a întâmplat? Ce a fost? Spuneţi-mi!

— Întâmplat! strigă domnişoara Knag, înălţându-se dintr-o dată, spre marea îngrijorare a fetelor, întâmplat! Ruşine să-ţi fie, făptura dezgustătoare!

— Doamne! strigă Kate, aproape paralizată de violenţa cu care fusese azvârlit adjectivul printre dinţii strânşi ai domnişoarei Knag. *Eu* v-am jignit cu ceva?

— *Dumneata* m-ai jignit! răspunse domnişoara Knag. *Dumneata!* O puştancă, un copil, o. Parvenită de nimic! Ia te uită! Ha-ha!

Era limpede acum, de vreme ce domnişoara Knag râdea, că ceva o izbea ca fiind nespus de caraghios; şi fiindcă fetele împrumutau tonul domnişoarei Knag — ea fiind şefa — se porniră cu toatele pe râs fără să piardă timpul şi clătinau uşor din cap şi-şi zâmbeau sarcastic una alteia, ca şi cum ar îi vrut sa spună: e bună!

— Iat-o — vorbi mai departe domnişoara Knag, ridicându-se de pe ladă şi prezentând-o pe Kate cu multă ceremonie şi cu plecăciuni adânci adunării încântate. Iat-o, toată lumea vorbeşte despre ea, frumoasa, da, doamnelor, frumuseţea, da, o, făptură neruşinată!

Ajunsă la acest moment culminant, domnişoara Knag nu putu să-şi stăpânească un fior virtuos, care le molipsi îndată pe domnişoare, după care domnişoara Knag râse, iar apoi plânse.

— Timp de cincisprezece ani — strigă domnişoara Knag, plângând în hohote de ţi se rupea inima — timp de cincisprezece ani am fost

stâlpul şi podoaba acestei încăperi şi a celei de sus! Slavă Domnului — spuse domnişoara Knag, izbind neobişnuit de energic în pământ mai întâi cu piciorul drept şi apoi cu stângul — niciodată în tot timpul ăsta, niciodată până acum n-am căzut pradă urzelilor, urzelilor josnice ale unei făpturi, care ne necinsteşte cu purtările ei şi face oamenii cumsecade să roşească în taină. Dar acum, o simt, o simt, deşi mi-e silă!

Aci domnişoara Knag se domoli brusc, iar domnişoarele, reînnoind dovezile de atenţie, murmurară că ar trebui să fie deasupra acestor lucruri şi că, în ceea ce le privea, ele le dispreţuiau şi le socoteau nevrednice de a fi luate în seamă; şi, drept mărturie, începură să strige, cu mai multa emfază ca adineauri, că e o ruşine şi că ele sunt atât de supărate, atât de supărate, încât nici nu mai ştiau ce să facă.

— A trebuit să trăiesc până astăzi, ca să aud cum mi se spune sperietoare! strigă domnişoara Knag, cuprinsă deodată de scuturături şi ostenindu-se să-şi smulgă buclele false de pe frunte.

— Nu, nu! spuse corul. Vă rog, nu spuneţi asta, nu, nu!

— Am meritat să mi se spună că sunt femeie în vârstă? ţipă domnişoara Knag, războindu-se cu anii suplimentari.

— Nu vă mai gândiţi la lucrurile astea, dragă domnişoară! răspunse corul.

— O urăsc! strigă domnişoara Knag. Mi-e silă de ea şi o urăsc! Să nu-i daţi voie să-mi mai vorbească; şit nimeni care mi-e prieten să nu mai vorbească cu ea; eo lepădătură, o ticăloasă, o ticăloasă neruşinată şi intrigantă! După ce denunţă cu aceste cuvinte obiectul urii sale, domnişoara Knag ţipă o dată, sughiţă de trei ori, se gargarisi de câteva ori, aţipi, se cutremură, se trezi, îşi veni în fire, îşi potrivi coafura şi anunţă că se simte bine.

Biata Kate urmărise la început cu totul năucită aceste etape. Roşise şi pălise pe rând şi încercase de câteva ori să vorbească; dar, când i se lămuriră cauzele acestor schimbări de atitudine, se dădu cu câţiva paşi înapoi, privind liniştită şi fără a se osteni să mai răspundă. Totuşi, măcar că se îndreptă demnă spre locul ei, întorcând spatele grupului de mici sateliţi care stăteau ciorchine în jurul planetei din colţul cel mai depărtat al odăii, îşi îngădui să verse, în taină, câteva lacrimi amare, care ar fi bucurat-o pe domnişoara Knag până în fundul sufletului, dacă le-ar fi văzut căzând.

CAPITOLUL XIX

Care descrie o masă la domnul Ralph Nickleby şi felul cum au petrecut oaspeţii înainte de masă, în timpul mesei şi după masă

Veninul şi ciuda vrednicei domnişoare Knag nemicşorându-se de fel în restul săptămânii, ba chiar sporind cu fiecare ceas ce trecea, iar mânia cinstită a domnişoarelor crescând şi ea sau părând să crească o cată cu supărarea bunei fete bătrâne şi ambele înfierbântându-se foarte, ori de câte ori domnişoara Nickleby era chemată sus, e uşor de închipuit că viaţa de fiecare zi a fetei nu era nici veselă, nici de invidiat. Saluta sâmbăta seara cum salută un prizonier câteva ore de încântător răgaz după chinuri încete şi istovitoare şi simţea că mărunta răsplată a unei săptămâni de muncă ar îi fost din greu şi anevoie câştigată, chiar dacă ar fi fost de trei ori mai mare.

Când o întâlni, ca de obicei, pe maică-sa în colţul străzii, nu mică-i fu mirarea văzând-o stând de vorbă cu domnul Ralph Nickleby; dar se miră îndoit când află subiectul discuţiei şi văzu purtarea blândă şi de nerecunoscut a însuşi domnului Nickleby.

— A! draga mea! spuse Ralph; chiar în clipa asta vorbeam despre dumneata.

— Adevărat? răspunse Kate, făcându-se mai mică, nici ea nu ştia de ce, sub privirea rece şi sticloasă a ochilor lui Ralph.

— Tocmai — spuse unchiul ei — veneam să te caut, vrând să fiu sigur că te prind înainte de plecare; dar am discutat cu mama dumitale despre treburi de familie şi nici nu ştiu când. A trecut timpul.

— Nu-i aşa c-a trecut repede? îi tăie vorba doamna Nickleby, care nu simţise tonul batjocoritor al ultimelor cuvinte rostite de Ralph. Pe cuvântul meu, n-aş îi crezut că e cu putinţă ca un astfel de… Kate, scumpa mea, e vorba să iei masa cu unchiul tău mâine, la şase şi jumătate.

Triumfătoare fiindcă dăduse ea cea dintâi această veste nemaipomenită, doamna Nickleby dădu din cap şi zâmbi de câteva ori, pentru a întipări mai bine întreaga splendoare a ştirii în mintea uimită a lui Kate, şi apoi o luă razna, în unghi ascuţit, închipuind puzderie de căi şi mijloace.

— Ia să vedem — spuse buna doamnă. Rochia cea neagră de mătase va fi destul de elegantă, draga mea, dacă pui eşarfa aceea drăguţa şi o panglică simplă în păr, şi o pereche de ciorapi ne… Vai, vai — striga doamna Nickleby apucând-o în altă direcţie — dac-aş mai avea bietele mele ametiste, ţi-aminteşti, Kate, scumpo, cum sclipeau, ştii doar… dar taică-tău, sărmanul tău tată… ah! niciodată n-a fost un lucru jertfit cu atâta cruzime ca giuvaerurile acelea, niciodată! Copleşită de gmdul acesta sfâşietor, doamna Nickleby clătină jalnic din cap şi-şi

duse batista la ochi.

— N-am nevoie de ele, mamă, zău! spuse Kate. Nici nu te mai gândi că le-ai avut!

— Doamne, Kate, draga mea — făcu îmbufnată doamna Nickleby — vorbeşti ca un copil! Douăzeci şi patru de linguriţe de ceai, cumnate, două farfurii de sos, patru solniţe, toate ametistele — colier, broşa, cercei, toate s-au dus o dată şi eu, aproape îngenuncheată, îi spuneam sărmanului de el: „De ce nu faci ceva, Nicholas? De ce nu ajungi la o înţelegere?" Sunt sigură că orice om care a fost pe vremea aceea în preajma noastră o să depună mărturie că dacă n-o spuneam de cincizeci de ori pe zi, n-o spuneam niciodată. Aşa-i, Kate, draga mea? Am pierdut vreun prilej de a i-o băga în cap sărmanului tău tată?

— Nu, mamă, niciun prilej! răspunse Kate.

Şi, ca să fim drepţi cu doamna Nickleby, chiar că nu pierduse niciun prilej — şi ca să fim drepţi cu toate femeile măritate laolaltă, rareori pierd ele vreun prilej de a da astfel de învăţăminte de aur, care n-au decât un cusur, şi anume că sunt de obicei învăluite într-un soi de ceaţă şi nelămurire.

— Ah! făcu foarte înfierbântată doamna Nickleby — dacă mi-ar fi urmat sfatul de la bun început! Oricum, eu mi-am făcut totdeauna datoria şi asta tot e o mângâiere.

Când ajunse la aceste cugetări, doamna Nickleby oftă, îşi frecă mâinile, ridică ochii spre cer şi, în cele din urmă, luă un aer de blândă resemnare, dând să se înţeleagă că a fost o sfântă prigonită dar că nu mai vrea să-şi supere ascultătorii, amintind de o împrejurare care sare în ochii oricui.

— Şi acum — spuse Ralph cu un zâmbet care, împreună cu alte semne ale emoţiei, părea că se piteşte mai degrabă decât că se arată cu curaj — să ne întoarcem de unde am plecat. Dau mâine acasă la mine o mică serată pentru nişte… nişte domni cu care am legături de afaceri, şi mama dumitale mi-a făgăduit că ai să faci pe gospodina. Eu nu prea sunt învăţat cu serate, dar asta e o serata de afaceri şi comediile astea nu strică uneori nici la afaceri. N-ai nimic împotrivă să-mi faci serviciul?

— Împotrivă! strigă doamna Nickleby. Draga mea Kate, de ce…

— Te rog! îi reteză vorba Ralph, făcându-i semn să tacă. Vorbeam cu nepoată-mea…

— Fireşte că sunt bucuroasă, unchiule — răspunse Kate — dar mă tem c-ai să mă găseşti foarte stângace şi nedibace.

— Ba nu — spuse Ralph; vino când vrei cu o birjă. Plătesc eu. Noapte bună… ă-ă… Dumnezeu să vă binecuvânteze!

Binecuvântarea părea să se fi oprit în gâtlejul domnului Ralph Nickleby, ca şi cum n-ar fi fost obişnuită cu drumul acela şi n-ar îi ştiut pe unde să iasă. Dar până la urmă tot ieşi, măcar că destul de

stânjenită şi după ce o plasă astfel, Ralph strânse mâinile rudelor sale şi le părăsi brusc.

— Ce trăsături puternice are unchiul tău! spuse doamna Nickleby sub impresia privirii de despărţire. Nici urmă de asemănare cu sărmanul lui frate.

— Mamă! făcu Kate cu imputare în glas. Cum îţi vine să te gândeşti la una ca asta!

— Nu — făcu gânditoare doamna Nickleby. Sunt sigură că nu-i nicio asemănare. Dar e o faţă de om cinstit.

Vrednica matroană făcu această observaţie cu multă tărie şi forţă de convingere, ca şi cum ea ar fi fost rezultatul unor cercetări pline de isteţime; şi într-adevăr, era o observaţie vrednică de a fi alăturată marilor descoperiri ale timpului. Kate ridică repede ochii şi-i coborî numaidecât.

— Ce te-a apucat, draga mea, pentru numele lui Dumnezeu? întrebă doamna Nickleby, după ce merseră câtăva vreme în tăcere.

— Mă gândeam doar — răspunse Kate.

— Te gândeai! repetă doamna Nickleby. Cred şi eu că ai la ce să te gândeşti! Unchiul tău te-a îndrăgit, e cu ochi şi cu sprâncene; şi zău, nu m-aş mira dacă după asta te-ai alege cu vreun mare noroc! Asta-i tot!

După care se porni pe istorii despre diferite fete tinere, care găseau în pungă bancnote de o mie de livre băgate acolo de unchi trăsniţi; şi despre fete tinere care întâlniseră din întâmplare domni gentili, putrezi de bogaţi, chiar în casele unchilor lor şi se căsătoriseră, după o scurta curte înfocată; iar Kate, care asculta la început nepăsătoare şi apoi din ce în ce mai amuzata, simţi, pe măsură ce se apropiau de casă, că ceva din nădejdea aprinsă a mamei ei se stârnea şi în pieptul ei şi începu să-şi spună că poate se vor lumina şi pentru ea zările şi că îi aşteaptă zorile unor zile mai bune. E speranţa, darul cerului către muritorii ce se zbat; ea pătrunde, ca o esenţă venită de sus, toate lucrurile, bune şi rele deopotrivă; e a tuturora, ca şi moartea, şi mai molipsitoare decât boala!

Soarele palid al iernii — şi în City soarele de iarnă e într-adevăr foarte palid — ar fi putut să se lumineze pătrunzând prin ferestrele murdare ale casei mari şi bătrâne, căci era martorul unei privelişti neobişnuite, pe care i-o oferea una din încăperile pe jumătate mobilate. Într-un colţ întunecos unde, ani de zile, stătuse tăcută o stivă de mărfuri adăpostind o colonie de şoareci şi încruntându-se — grămadă cenuşie, fără viaţă — spre o odaie căptuşită cu lemn, în afară de clipele când, răspunzând huruitului de camioane din stradă, se înfiora tremurând toată şi făcea ca ochii lucioşi ai micilor chiriaşi să devină şi mai lucioşi de frică, încremenindu-i cu urechile ciulite şi inimile zvâcnind, până când trecea alarma în colţul acesta întunecos

fură orânduite cu nespusă grijă toate gătelile lui Kate pentru ziua aceea. Fiecare obiect de îmbrăcăminte împrumută acel aer sărbătoresc şi acea personalitate pe care hainele — fie prin asociaţie, fie fiindcă se mlădiază după chipul celui care le stăpâneşte — îl iau în ochii obişnuiţi cu eleganţa purtătorului sau ştiind să-şi închipuie acea eleganţă. În locul unui balot cu marfă mucegăită, stătea întinsă rochia neagră de mătase; o privelişte cum nu se poate mai drăgălaşă. Pantofiorii cu vârfurile delicat ridicate stăteau chiar pe scobiturile unei vechi greutăţi de cântar iar o grămadă de piele aspră şi spălăcită făcuse, fără să-şi dea seama, loc chiar acelei perechi de ciorapi negri de mătase, de care doamna Nickleby se îngrijise atât. Şobolanii şi şoarecii şi alte astfel de vietăţi mărunte pieriseră de mult de foame sau se oploşiseră prin locuri mai bune; în locul lor apăruseră mănuşi, panglici, eşarfe, ace de păr şi multe alte fleacuri, la fel de pricepute, în felul lor, ca şi şobolanii şi şoarecii, să chinuiască seminţia omenească. În jurul şi în mijlocul lor se învârtea Kate, în contrast nu mai puţin frumos şi ciudat faţă de clădirea severă, bătrână, jalnică.

La timpul potrivit — sau nepotrivit, după cum vrea s-o ia cititorul, căci nerăbdarea doamnei Nickleby depăşea cu mult toate ceasornicele din acea parte a oraşului, iar Kate fu îmbrăcata piuă la ultimul ac de păr cu un ceas şi jumătate încheiat înainte de a fi fost măcar nevoie să se gândească la îmbrăcat, prin urmare la timpul potrivit sau nepotrivit se sfârşi şi găteala. Şi, în sfârsit, fiindcă sosise ora hotărâtă pentru plecare, lăptarul aduse o trăsură de la staţia cea mai apropiată, iar Kate, după ce-şi luă îndelung rămas bun de la maică-sa şi trimise multe salutări domnişoarei La Creevy, care era aşteptată la ceai, se aşeză în trăsură şi porni în mare ţinută, dacă se poate porni în mare ţinută cu o brişcă. Iar brişcă şi vizitiul şi caii huruiră, chiuiră, pocniră din bici, blestemară, ocăriră, se poticniră până ce ajunseră în Goldeu Square.

Vizitiul dădu o teribilă dublă lovitură în uşă, care se deschise cu mult înainte de a fi sfârşit el, atât de repede, de parcă ar fi stat un om în spatele ei cu mâna pe zăvor. Kate, care nu se aşteptase la o privelişte mai neobişnuită decât Newman Noggs într-o cămaşă curată, fu destul de mirată să vadă că cel ce-i deschisese era un bărbat într-o livrea frumoasă şi că mai erau vreo doi sau trei în vestibul. Totuşi nu era nicio îndoială că nimerise casa potrivită, fiindcă numele era scris pe uşă. Aşa încât primi braţul cu fireturi ce i se întinse şi, după ce intră în casă, fu îndreptată sus pe scări, spre un salon din fund, unde rămase singură.

Dacă apariţia lacheului o mirase, acum era de-a dreptul uluită de bogăţia şi frumuseţea mobilelor. Covoare dintre cele mai moi şi mai elegante, tablouri dintre cele mai încântatoare, oglinzile cele mai scumpe, podoabe dintre cele mai bogate, orbitoare de frumuseţe şi

uluitoare prin risipa cu care erau presărate o întâmpinau din toate părţile. Până şi scara era plină, aproape până jos, Ia uşa vestibulului, cu lucruri minunate şi luxoase, ca şi cum casa ar îi fost ticsită cu bogăţii, care, la cel mai mic adaos, s-ar fi revărsat de-a dreptul pe stradă.

Curând mai auzi izbituri duble în uşă şi, după fiecare, câte un nou glas în odaia alăturată; la început glasul lui Ralph Nickleby se desluşea uşor, dar, treptat, el se topi în zumzetul conversaţiei şi tot ce ar fi putut spune Kate cu siguranţă era că se aflau acolo câţiva domni cu voci nu prea melodioase, care vorbeau foarte tare, râdeau cu poftă şi înjurau mai mult decât ar îi socotit ea că e nevoie. Dar asta e chestiune de gust.

În cele din urmă uşa se deschise şi Ralph în persoană, fără ghete şi dichisit ca pentru ceremonie, în haine negre de mătase şi în pantofi negri, îşi arătă chipul viclean.

— N-am putut să te văd până acum, draga mea — spuse el cu glas scăzut şi arătând, în timp ce vorbea, spre odaia alăturată. Am fost prins cu primirea lor. Acum vrei să te duc înăuntru?

— Unchiule, te rog — spuse Kate, puţin emoţionată, aşa cum sunt adesea chiar şi oameni mult mai învăţaţi cu societatea când trebuie să păşească într-o încăpere plină cu necunoscuţi şi au timp să se gândească la asta înainte. Sunt şi doamne?

— Nu — răspunse scurt Ralph. Nu cunosc niciuna.

— Trebuie să intru chiar acum? întrebă Kate, dându-se puţin îndărăt.

— Cum doreşti — spuse Ralph, ridicând din umeri. Au venit cu toţii şi îndată vor fi poftiţi la masă. Asta-i tot.

Kate s-ar mai fi rugat pentru câteva clipe de răgaz, dar gândindu-se că unchiul ei ar îi putut socoti un drum cu trăsura pe socoteala lui drept un fel de a-i cumpăra punctualitatea, îi îngădui s-o ia de braţ şi s-o însoţească.

Când intrară, şapte sau opt bărbaţi stăteau în jurul focului şi, cum vorbeau foarte tare, nici nu-şi dădură seama de sosirea lor, până când Ralph, atingându-l pe unul de mânecă, spuse cu voce stropşită şi umflată, de parc-ar fi vrut să atingă atenţia generală:

— Lordul Frederick Verisopht, nepoata mea, domnişoara Nickleby.

Grupul se împrăştie, cuprins parcă de mirare, iar domnul către care vorbise Ralph Nickleby se întoarse, arătând un costum de haine de o croială excepţională, o pereche de favoriţi de aceeaşi calitate, o mustaţă, un cap cu păr şi o faţă tânără.

— Ia te uită! făcu gentlemanul. A naibii! Şi cu aceste exclamaţii întretăiate, îşi vârî monoclul în ochi şi se holbă la domnişoara Nickleby cu mare uimire.

— Nepoata mea, my lord — spuse Ralph.

— Prin urmare, nu mă înşală ochii, nu e o păpuşă de ceară — spuse domnia-sa. Sunt încântat. Şi domnia-sa se întoarse către alt gentleman excepţional, ceva mai bătrâior, ceva mai rotofei, ceva mai roşu la faţă şi ceva mai trecut prin ciur şi prin *dârmon,* şi-i şopti tare că fetişcana e „a dracului de drăguţă".

— Recomandă-mă, Nickleby — spuse cel de-al doilea gentleman, care se lăfăia cu spatele la foc şi amândouă coatele pe tăblia căminului.

— Sir Mulberry Hawk — spuse Ralph.

— Îndeobşte cea mai tare carte din pachet, domnişoară Nickleby — spuse lordul Frederick Verisopht.

— Nă mă lăsa pe dinafară, Nickleby — strigă un gentleman ascuţit la faţă, care şedea pe un scaun jos, cu spătar înalt şi citea ziarul.

— Domnul Pyke! spuse Ralph.

— Nici pe mine, Nickleby — strigă de lingă cotul lui sir Mulberry Hawk un gentleman cu faţa îmbujorată şi înfăţişare împopoţonată.

— Domnul Pluck — spuse Ralph. Apoi pornind mai departe în cerc, spre un domn cu gât de cocostârc şi picioare ce nu aminteau de niciun animal anume, îl recomandă ca pe onorabilul Snobb; iar pe un domn cu părul alb, care stătea la masă, ca pe colonelul Chowser. Colonelul stătea de vorbă cu cineva care părea un adaos şi nu fu recomandat de fel.

În acest ceas de început al seratei două împrejurări o loviră în inimă pe Kate şi-i aduseră sângele în obraji. Mai întâi dispreţul batjocoritor cu care-l priveau, fără putinţă de tăgadă, oaspeţii pe unchiul ei şi apoi obrăznicia nepasatoare a purtării lor faţă de ea. Că primul semn trebuia să ducă la agravarea celui de-al doilea, nu-ţi trebuia multă pătrundere ca să prevezi. De data asta însă domnul Ralph Nickleby greşise socoteala cu privire la nepoata lui; căci oricât ar fi o adevărată domnişoară de proaspăt sosită de la ţară şi oricât ar fi ea de neştiutoare cu privire la ceea ce se cuvine, e de presupus că simţul ei înnăscut despre ceea ce se cade şi e cuviincios va fi tot atât de puternic ca şi cum ar fi trecut prin furcile unei duzini de sezoane londoneze — poate chiar mai puternic, fiindcă simţul acesta pare-se că se toceşte uneori în procesul de perfecţionare.

După aceea Ralph, sfârşi cu tot dichisul prezentării, îşi duse îmbujorata nepoată la un scaun. Făcând aceasta, aruncă o privire iscoditoare împrejur, ca şi cum ar fi vrut să se încredinţeze de impresia pe care o făcuse această nesperată apariţie.

— Neaşteptată plăcere, Nickleby — spuse lordul Frederick Verisopht, scoţându-şi monoclul din ochiul drept, unde unealta îşi îndeplinise până acum serviciul fixând-o pe Kate, şi vârându-l în cel sting, pentru a-l îndrepta spre Ralph.

— Anume ca să te uimească pe dumneata, lord Frederick — spuse

domnul Pluck.

— Nu-i rea ideea — spuse înălţimea sa — şi aproape că garantează-un plus de doi şi jumătate la sută.

— Nickleby — făcu sir Mulberry Hawk, cu glas gros şi hârâit — ascultă ce-ţi spune, adaugă-l la celelalte douăzeci şi cinci sau cit o fi şi mai dă-mi jumătate pentru sfat.

Sir Mulberry îşi însoţi vorbirea cu un râs răguşit şi încheie cu o înjurătura plăcută privind mădularele domnişoarei Nickleby, la care domnii Pyke şi Pluck râseră exagerat.

Nici nu se potoliseră încă bine domnii după această glumă şi cina fu anunţatei şi atunci o cauză asemănătoare îi azvârli într-o nouă criză de râs; căci sir Mulberry Hawk, în culmea bunei dispoziţii, se repezi spre lordul Fredenck Verisopht, care tocmai se pregătea s-o ajute pe Kate a coborî scările şi-i trase fetei braţul pină la cot sub braţul lui.

— Las-o naibii de treabă — spuse sir Mulberry — corectitudinea e o comoară şi domnişoara Nickleby cu mine am hotărât totul din priviri, acum zece minute.

— Ha-ha-ha! râse onorabilul domn Snobb — e bună, foarte bună.

Devenind şi mai spiritual în urma acestui succes, sir Mulberry Hawk rânji glumeţ către prietenii săi şi o conduse pe Kate pină jos cu un aer de familiaritate, ce aprinse în pieptul ei un foc de indignare, pe care aproape că nu-l putea înăbuşi. Şi aceste simţăminte puternice nu se potoliră de fel, când se văzu aşezată în capul mesei, între sir Mulberry Hawk şi lordul Frederick Verisopht.

— Ia te uită, ţi-ai găsit loc în vecinătatea noastră, aşa-i? spuse sir Mulberry când înălţimea sa se aşează.

— Te cred — răspunse lordul Frederick, cu ochii ţintă la domnişoara Nickleby — mă mai întrebi?

— Atunci vezi-ţi de mâncare — spuse sir Mulberry — şi nu te mai sinchisi de domnişoara Nickleby şi de mine, fiindcă, te asigur că n-o să-ţi ţinem tovărăşie plăcută.

— Te rog să-ţi spui şi dumneata cuvântul, Nickleby — protestă lordul Frederick.

— Ce s-a întâmplat, my lord? întrebă Ralph din celălalt capăt al mesei, unde discuta cu domnii Pyke şi Pluck.

— Cetăţeanul ăsta, Hawk, o monopolizează pe nepoata dumitale — spuse lordul Frederick.

— Pare-se că se înfruptă bine din toate lucrurile la care râvneşti dumneata — rânji Ralph.

— Zău c-aşa face — răspunse tânărul — să mă ia naiba dacă ştiu cirie-i stăpân în casa mea, el sau eu.

— *Eu* ştiu — mârâi Ralph.

— Cred că o să-i retez un şiling — spuse glumeţ tânărul nobil.

— Nu, las-o naibii — spuse sir Mulberry. Când ajungi la şiling,

ultimul şiling, te retez eu şi încă cum; dar până atunci nu te las, ţi-o jur că nu.

Această vorbă de duh pe deplin întemeiată (pe fapte) fu primită cu un urlet general, deasupra căruia se înălţa desluşit râsul domnului Pyke şi al domnului Pluck, care, după toate semnele, se târau de ob. Cei înaintea lui sir Mulberry. Într-adevăr, nu era greu să vezi că cei mai mulţi dintre oaspeţi îl hărţuiau pe nenorocitul tânăr lord, care aşa slab şi prostănac cum era, părea încă cel mai puţin stricat dintre toţi. Sir Mulberry Hawk era cunoscut pentru priceperea cu care nenorocea, el însuşi sau prin oamenii lui, tineri nobili cu avere. Era o meserie plăcută şi elegantă, în care devenise, fără îndoială, un as. Cu îndrăzneala unui geniu original, descoperise o cale cu totul nouă şi întru totul opusa metodei obişnuite; avea obiceiul, după ce câştiga autoritatea asupra celor pe care-i lua în mână, să-i ţină la pământ mai degrabă decât să le ciute în strună, şi să-i ia deschis şi fără ocolişuri în batjocură. Astfel, ei deveneau, în dublul înţeles al cuvântului, ţinta în care lovea şi, pe măsură ce-i golea cu mare pricepere de bani, îi făcea să şi înveselească societatea, dându-le lovituri bine ţintite.

Ospăţul se deosebi, ca şi locuinţa, prin măreţie şi risipă, iar musafirii îl onorară din belşug, în care privinţă domnii Pyke şi Pluck se distinseră mai cu seamă; căci aceşti doi domni mâncau din fiecare fel şi beau din fiecare sticlă cu o destoinicie şi stăruinţă într-adevăr uimitoare. Şi, cu toate sforţările lor, rămâneau neobişnuit de treji şi vioi; căci la apariţia desertului, se năpustiră din nou, ca şi cum de la micul dejun şi până atunci nu s-ar fi petrecut nimic serios.

— Zău — făcu lordul Frederick, sorbind primul său pahar cu porto — dacă asta e o cină scontată, atunci să mă ia dracu dacă n-ar fi o i-idee bună să scontam în fiecare zi.

— N-avea grijă că la timpul potrivit o să te saturi de scont — îi răspunse sir Mulberry Hawk; are grijă Nickleby.

— Ce părere ai, Nickleby? întrebă tânărul; o să fiu un client bun?

— Depinde numai de împrejurări, my lord — răspunse Raiph.

— De împrejurările înălţimii voastre — se amestecă şi colonelul Chowser, cel cu miliţia voluntară şi cursele de cai.

Chipeşul colonel privi spre domnii Pyke şi Pluck, ca şi cum ar îi fost de părere că ei trebuie să râdă la gluma lui; dar domnii aceştia, îiind tocmiţi să râdă numai la glumele lui sir Mulberry Hawk şi văzându-l pe acesta dezumflat, arătau serioşi ca nişte antreprenori de pombe funebre. Ba pentru a-i spori înfrângerea, sir Mulberry, care socotea orice osteneală în acest sens o încălcare a privilegiilor sale, îl privi stăruitor prin monoclu pe cel ce-l jignise, ca şi cum ar fi fost mirat de îndrăzneala lui, apoi rosti cu glas tare părerea sa cum că e o „obrăznicie sfruntată”, şi fiindcă asta era o aluzie la lordul Frederick, îşi potrivi monoclul şi privi obiectul judecăţii sale de parcă ar fi avut

în faţă o jivină pentru prima oara arătată publicului. Fireşte, domnii Pyke şi Pluck se holbară la individul la care se holba sir Mulberry Hawk; aşa încât bietul colonel fu silit, pentru a-şi ascunde stânjeneala, să ţină paharul cu porto în faţa ochiului drept şi să se prefacă a-i cerceta culoarea cu cel mai viu interes.

În tot timpul acesta, Kate fusese cit se poate de tăcută, necutezând aproape nici să ridice ochii, pentru ă nu întâlni privirea admirativă a lordului Frederick Verisopht, sau, ceea ce era şi mai stânjenitor, privirile îndrăzneţe ale prietenului său sir Mulberry. Acest din urmă gentleman era destul de prevenitor pentru a îndrepta atenţia tuturor asupra ei.

— Domnişoara Nickleby, aci de faţă — făcu sir Mulberry — se miră, desigur, de ce naiba nu-i face nimeni curte.

— Zău că nu — se apăra Kate, ridicând numaidecât ochii. Eu… — şi aici se opri, simţind că ar fi fost mai bine să nu fi spus nimic.

— Pun rămăşag cu oricine pe cincizeci de livre — spuse sir Mulberry — că domnişoara Nickleby nu mă poate privi drept în ochi spunând că nu s-a gândit la asta.

— S-a făcut! strigă nobilul nătărău. Timp de zece minute.

— S-a făcut! îi răspunse sir Mulberry. De ambele părţi banii fură scoşi, iar onorabilul domn Snobb primi îndoita menire de a ţine casa şi de a măsura timpul.

— Vă rog — spuse Kate moartă de ruşine, în timp ce aceste pregătiri erau pe cale de înfăptuire. Vă rog să nu puneţi rămăşaguri în legătură cu mine. Unchiule, crede-mă că nu se poate…

— De ce nu, draga mea? răspunse Ralph, în al cărui glas hârâit se desluşea totuşi o răguşeală neobişnuită, ca şi cum ar fi vorbit împotriva voinţei sale şi ar fi fost mai mulţumit să nu se fi făcut propunerea. Nu durează decât o clipă; nu-i nimic răii în asta. Dacă domnii stăruie…

— *Eu* nu stărui — spuse sir Mulberry, râzând zgomotos. Adică, eu nu stărui nicidecum ca domnişoara Nickleby să mă contrazică, fiindcă, dacă o face, eu pierd; dar m-ar bucura să văd ochii ei frumoşi, mai ales că nu cinsteşte cu privirile decât masa de mahon.

— Chiar aşa e, şi ză-ău că nu-i frumos din partea dumitale, domnişoara Nickleby — spuse tânărul nobil.

— Ba chiar e o cruzime — spuse domnul Pyke.

— O cruzime îngrozitoare — spuse domnul Pluck.

— Nu-mi pasă dacă pierd — spuse sir Mulberry — fiindcă să te uiţi cum trebuie în ochii domnişoarei Nickleby face de două ori atâţia bani.

— Mai mult — spuse domnul Pyke.

— Mult mai mult — spuse domnul Pluck.

— Care e situaţia adversarului, Snobb? întrebă sir Mulberry Hawk.

— Au trecut patru minute.

— Bravo!

— Nu vrei să faci o sforţare de dragul meu, domnişoară Nickleby? întreba lordul Frederick, după un scurt răstimp de tăcere.

— Nu trebuie să-ţi baţi capul cu întrebări, băieţaş — spuse sir Mulberry; domnişoara Nickleby şi cu mine ne înţelegem bine; ea se declară de partea mea, dovedind că are gust. N-ai nicio şansă, prietene. Cum stăm cu timpul, Snobb?

— Au trecut opt minute.

— Pregăteşte banii — spuse sir Mulberry — îndată mi-i predai.

— Ha-ha-ha-ha! râse domnul Pyke.

Domnul Pluck, care era totdeauna al doilea şi de câte ori putea îşi întrecea tovarăşul, ţipa de-a dreptul.

Biata fată, care se simţea într-atâta copleşită de ruşine încât nu mai ştia ce-i cu ea, hotărâse să rămână cu desăvârşire liniştită, dar temându-se că făcând aşa ar putea să încurajeze lăudăroşeniile lui sir Mulberry rostite cu atâta grosolănie şi vulgaritate, îşi ridică ochii şi-l privi drept în faţă. În privirea care o îutâmpină era ceva atât de dezgustător, de neruşinat şi de respingător încât, fără a găsi puterea să rostească o silabă, fata Se ridică şi ieşi repede din odaie. Îşi stăpâni cu mare greutate lacrimile până ce se văzu singură în capul scării şi atunci le lăsă să curgă.

— Minunat! făcu sir Mulberry Hawk, aduniud banii de pe masă în buzunarul lui. E o fată isteaţă, hai să bem în sănătatea ei.

Nu mai e nevoie să spunem că Pyke & Co răspunseră cu multă însufleţire propunerii sale, nici că urarea cuprindea nenumărate mici aluzii din partea firmei în legătură cu desăvârşita cucerire a lui sir Mulberry. Ralph, care, în scena dinainte, în timp ce atenţia celorlalţi oaspeţi era aţintită asupra actorilor principali, urmărea totul cu ochi de lup, părea să răsufle mai liniştit acum că nepoata lui plecase; şi, în timp ce carafele făceau cu repeziciune ocolul mesei, el stătea sprijinit de spătarul scaunului şi-şi muta ochii de la un vorbitor la altul, pe măsură ce aceştia se încălzeau de la vin, cu priviri ce păreau să le scotocească inimile şi să scoată la iveală, spre plăcerea lui bolnăvicioasă, toate gândurile lor deşarte.

Între timp Kate, rămasă singură, îşi venise oarecum în fire. Aflase de la o servitoare că unchiul ei voia să o vadă înainte de plecare şi mai culesese ştirea îmbucurătoare că domnii vor lua cafeaua la masă. Gândul că nu-i va mai vedea îi potolea neliniştea, aşa încât, luând o carte, Kate se osteni să citească.

Uneori tresărea atunci când uşa sufrageriei deschizându-se brusc lăsă să străbată strigăte sălbatice de chiolhan gălăgios şi, de câteva ori, se ridicase speriată, fiindcă un zgomot închipuit de paşi pe scări o umpluse de teama că vreun oaspete răzleţ pleca singur. Totuşi

neîntâmplându-se nimic care să-i adeverească temerile, se încorda să-şi aţintească gândul asupra cărţii, care o prinse încetul cu încetul, aşa încât citi câteva capitole în întregime, uitând de timp şi de loc, când deodată se îngrozi auzindu-şi numele rostit de un glas bărbătesc lângă urechea ei.

Cartea îi căzu din mină. Tolănit pe o canapea, chiar lângă Kate, se afla sir Mulberry Hawk, vădit mai dezgustător ca de obicei din pricina vinului, care nu poate în niciun caz înfrumuseţa pe un om cu inima ticăloşită.

— Ce sârguinţă încântătoare! spuse desăvârşitul gentleman. O îi adevărată sau menită doar să arate genele?

Kate, care privea spre uşă cu îngrijorare, mi răspunse.

— De cinci minute mă uit la ele — spuse sir Mulberry. Pe legea mea, sunt minunate! Cine m-a pus să vorbesc şi să tulbur un tablou atât de drăgălaş?

— Vă rog să-mi faceţi hatârul de a tăcea acum, sir! răspunse Kate.

— Nu spune asta — făcu sir Mulberry, împăturindu-şi pălăria mototolită, ca să-şi sprijine cotul în ea şi să se apropie astfel şi mai tare de fată — pe viaţa mea că n-ar trebui să vorbeşti aşa! E un lucru drăcesc să te porţi atât de aspru cu un sclav al dumitale atât de supus, pe legea mea.

— Aş dori să înţelegeţi, sir — spuse Kate, tremurând împotriva voinţei ei, dar vorbind cu multă indignare — că purtarea dumneavoastră mă jigneşte şi-mi face silă. Dacă vă mai rămâne o fărâmă de omenie, vă rog să mă lăsaţi!

— Zău, de ce vrei să păstrezi înfăţişarea asta aspră care n-are rost, dulcea mea făptură? spuse sir Mulberry. Fii mai firească, draga mea domnişoară Nickleby, fii mai firească, zău aşa!

Kate se ridică cu o mişcare iute, dar sir Mulberry o prinse de rochie şi o opri cu forţa.

— Daţi-m: voie să plec, sir — strigă ea cu inima plină de mânie. Mă auziţi? Chiar acum, în clipa asta…

— Stai jos, stai jos — spuse sir Mulberry. Vreau să-ţi vorbesc.

— Dati-mi drumul, sir, chiar în clipa asta! strigă Kate.

— Pentru nimic în lume — răspunse sir Mulberry. Şi spunând acestea, se aplecă de parcă ar fi vrut s-o aşeze înapoi pe scaun; dar fata făcu o sforţare puternică pentru a se desprinde, iar el îşi pierdu echilibrul şi se întinse cât era de lung pe jos. În clipa când Kate făcu o săritură pentru a ieşi din odaie, dădu piept cu domnul Ralph Nickleby, care apăru în uşă.

— Ce înseamnă asta? întrebă Ralph.

— Înseamnă, domnule — răspunse Kate, zguduită de emoţie — că sub acoperişul unde eu, o fată fără ajutor, fiica răposatului dumitale frate, ar fi trebuit să găsesc sprijin, am căzut pradă unor jigniri, care

ar trebui să te facă să-ţi fereşti privirile de mine. Dă-mi voie să trec!

Ralph îşi feri într-adevăr privirile când fata îşi aţinti ochii mânioşi asupra lui; totuşi nu încuviinţă învinuirea ei; căci o duse spre un scaun mai depărtat şi apoi, întorcându-se, se apropie de sir Mulberry Hawk, care între timp se ridicase şi se îndreptase spre uşă.

— Drumul dumneavoastră e pe aici, sir — spuse Ralph, cu un glas înăbuşit de care diavolul însuşi ar fi fost mândru.

— Ce vrei să spui? întrebă furios prietenul său. Pe fruntea brăzdată a lui Ralph vinele se umflaseră ca nişte tendoane, iar nervii din jurul gurii lucrau, de parcă o emoţie de neîndurat i-ar fi pus în mişcare; dar Ralph zâmbea dispreţuitor, arătând spre uşă.

— Ştii cine sunt, smintit bătrân? întrebă sir Mulberry.

— Prea bine — spuse Ralph. Şi vagabondul monden se strânse în el timp de o clipă sub privirea necruţătoare a bătrânului păcătos, apoi porni spre uşă, bodogănind în timp ce mergea.

— Dumneata l-ai vrut pe lord, aşa-i? spuse, oprindu-se pe neaşteptate când ajunse la uşă, ca şi cum s-ar fi luminat dintr-o dată şi înfruntându-l din nou pe Ralph. Dracu' să te ia, şi eu ţi-am stat în drum, aşa-i?

Ralph zâmbi din nou, dar nu răspunse.

— Cine l-a adus mai întâi la dumneata? vorbi mai departe sir Mulberry — şi cum ai fi putut să-l prinzi în plasă, dacă n-aş fi fost eu?

— Plasa mea e mare şi destul de plină — spuse Ralph, Ai grijă să nu rămână nimeni prins în ochiurile ei.

— Eşti în stare să-ţi vinzi carnea şi sângele pe bani; şi chiar şi pe dumneata, dacă nu cumva ai şi încheiat un târg cu diavolul — răspunse celălalt. Vrei să spui că drăgălaşa dumitale nepoată n-a fost adusă ca momeală pentru băieţandrul ăla beat de jos?

Deşi această convorbire grăbită era dusă cu glas înăbuşit de amândouă părţile, Ralph se uită fără să vrea în jur, ca să se încredinţeze ca Kate nu se mişcase din locul ei şi nu putea să-i audă. Potrivnicul lui Ralph îşi dădu seama de terenul pe care-l câştigase şi-i dădea înainte.

— Vrei să spui — întrebă din nou — că nu-i aşa? Vrei să spui că, dacă el ar fi nimerit aici sus, în locul meu, n-ai fi închis ochii, n-ai fi făcut pe surdul? Vrei să spui că ai fi făcut tot atâta tărăboi cât faci acum? Ia te rog, Nickleby, să-mi răspunzi la asta!

— Pot să-ţi spun — răspunse Ralph — că dacă am adus-o aici în interes de afaceri…

— Vezi, ăsta-i cuvântul! îl întrerupse sir Mulberry râzând. Aşa mai vii de acasă.

— … în interes de afaceri — urmă Ralph, vorbind rar şi apăsat, ca un om hotărât să nu spună mai multe — am făcut-o pentru că socoteam că ea poate avea oarecare înrâurire asupra nătărăului

aceluia, pe care l-ai luat în antrepriză şi căruia îi dai o mână de ajutor ca să-l ruinezi şi ştiam, cunoscându-l ce fel de om este, că va trece mult pînă când va fi el în stare să jignească sentimentele ei de fată, şi că, în afară de sclifoselile şi deşertăciunile lui, va şti, cu puţină îndrumare, să respecte femeia chiar şi în nepoata cămătarului său. Dar dacă m-am gândit să-l duc mai uşor de nas în felul ăsta, nici prin gând nu mi-a trecut să las fata pradă desfrânării şi neruşinării unui stricat bătrân ca dumneata. Acum suntem înţeleşi!

— Mai ales că nu te puteai alege cu niciun câştig, aşa-i? rânji sir Mulberry.

— Chiar aşa — spuse Ralph.

Se întorsese şi dăduse acest răspuns privind peste umăr. Privirile celor doi respectabili se întâlniră, cu o expresie care spunea că fiecare dintre cei doi ticăloşi simte că nu e chip să se ascundă de celălalt; după care, sir Mulberry Hawk ridică din umeri şi ieşi încet din odaie.

Prietenul său închise uşa şi privi neliniştit spre locul unde nepoata lui se mai afla încă, în aceeaşi poziţie în care o lăsase. Se aruncase pe canapea, cu capul pe pernă şi faţa îngropată în mâini şi părea că încă mai phnge, sfâşiată de ruşine şi durere.

Ralph era în stare să intre în casa lovită de mizerie a unui datornic şi să-l dea pe acesta, fără nicio remuşcare, pe mâna portărelului, chiar dacă omul s-ar fi aflat atunci la căpătâiul unui copil pe moarte, fiindcă asta ţinea de mersul obişnuit al afacerilor şi fiindcă omul încălcase singurul cod de morală pe care-l cunoştea Ralph. Dar acum se afla în faţa unei fete tinere, care nu făcuse alt rău decât că venise pe lumea asta, care îi îndeplinise răbdătoare toate dorinţele, care încercase din răsputeri să-i fie pe plac şi care, mai presus de toate — nu-i datora bani şi de aceea Ralph se simţea stânjenit şi nervos.

Luă un scaun şi se aşeză la o oarecare depărtare, pe urmă pe un scaun ceva mai apropiat, după aceea se mai apropie puţin şi încă o dată puţin şi, în cele din urmă, se aşeză pe canapea şi atinse cu mâna braţul lui Kate.

— Lasă, draga mea! spuse el, după ce ea îşi retrase braţul şi hohotele de plâns reîncepură. Lasă-lasă! Nu te mai necăji, nu te mai gândi la asta!

— Pentru numele lui Dumnezeu, lasă-mă să mă duc acasă! strigă Kate. Lasă-mă să plec din casa asta şi să mă duc acasă!

— Da, da, ai să te duci — spuse Ralph. Dar mai întâi trebuie să-ţi usuci ochii şi să-ţi vii în fire. Dă-nii voie să-ţi ridic capul. Aşa, aşa…

— Vai, unchiule! jelea Kate, împreunându-şi mâinile. Ce ţi-am făcut, ce ţi-am făcut ca să mă supui la una ca asta? Dacă ţi-aş fi greşit fie cu gândul, fie cu vorba sau cu fapta şi încă ar fi fost prea crud pentru mine şi pentru amintirea celui pe care trebuie să-l fi iubit odată; dar…

— Mai bine ascultă-mă o clipă — îi tăie vorba Ralph, de-a dreptul

îngrijorat de această izbucnire puternică. N-am ştiut că o să se întâmple aşa; mi-era cu neputinţă să prevăd. Am făcut tot ce am putut. Lasă, hai să ne plimbăm un pic. Ţi-a făcut rău aerul închis şi căldura lămpilor. Dacă-ţi dai puţină osteneală, ai să te simţi numaidecât mai bine.

— Fac tot ce vrei — răspunse Kate — numai să mă trimiţi acasă.

— Bine, bine, te trimit — spuse Ralph — dar trebuie să-ţi revii; fiindcă aşa cum arăţi acum ai să-i sperii pe toţi şi nimeni nu trebuie să ştie ce s-a întâmplat, în afară de dumneata şi cu mine. Hai să facem câţiva paşi încolo. Aşa. Acum arăţi mai bine.

Încurajând-o astfel, Ralph Nickleby se plimba încoace şi încolo trăgându-şi de braţ nepoata, care se cutremura la orice atingere.

Tot aşa, atunci când socoti cu cale să-i dea voie să plece, o sprijini pe scări, după ce-i potrivi şalul, făcând, fără doar şi poate, pentru întâia dată în viaţa sa, astfel de mici servicii. O însoţi apoi prin vestibul şi pe peron şi nu-şi retrase mâna până n-o văzu aşezată în trăsură.

În clipa când trânti uşa trăsurii, un pieptene căzu din părul lui Kate chiar la picioarele unchiului ei; el îl culese de pe jos şi când i-l înapoie, lumina unei lămpi învecinate căzu pe obrajii fetei. Şuviţa de păr ce scăpase din pieptene şi se cârlionţa uşor pe frunte, urmele de lacrimi ce nu se uscaseră încă, obrajii îmbujoraţi, privirea îndurerată, toate acestea aprinseră un şir de amintiri ce. Adormiseră în inima bătrânului; şi chipul fratelui mort păru că i se arată chiar cu privirea ce o purta cu prilejul unor dureri copilăreşti. Fiecare amănunt al acestor împrejurări fulgeră prin mintea lui cu limpezimea şi înţelesul unor fapte întâmplate ieri.

Ralph Nickleby, care era surd faţă de toate chemările sângelui şi ale rudeniei, care se oţelise faţă de orice chemare a durerii şi nenorocirii — se clătină şi se reîntoarse în casă ca un om care a văzut un duh venit din lumea de dincolo de mormânt.

CAPITOLUL XX

În care Nicholas îl întâlneşte în cele din urmă pe unchiul său şi dă grai cu multă sinceritate simţămintelor sale. Hotărârea lui

Mica domnişoară La Creevy străbătea zglobie şi în pas alergător diferite străzi din partea apuseană a oraşului, luni, dis-de-dimineaţă — a doua zi după cina descrisă — având însemnata sarcină de a o înştiinţa pe Madame Mantalini că domnişoara Nickleby se simte prea prost pentru a veni la lucru în ziua aceea, dar că nădăjduieşte a fi în stare să-şi reia îndatoririle în ziua următoare. Şi în timp ce îşi vedea de drum, răsucind în minte felurite vorbiri şi exprimări distinse şi elegante, cu gândul s-o aleagă pe cea mai nimerită, ca să-şi toarne înştiinţarea, domnişoara La Creevy cugeta îndelung asupra motivului care ar fi putut pricinui proasta stare a tinerei ei prietene.

„Nu ştiu ce să înţeleg — îşi spunea domnişoara La Creevy. Sunt sigură că aseară avea ochii roşii. Zicea că o doare capul, dar durerile de cap nu roşesc ochii. Trebuie să fi plâns".

Ajunsă la această concluzie la care, de fapt, se oprise spre deplina ei mulţumire încă în seara din ajun, domnişoara La Creevy se porni să cerceteze — ceea ce făcuse aproape toată noaptea — ce nouă pricină de nefericire ar fi putut să aibă tânăra ei prietenă.

„Nu-mi pot închipui nimic — spuse mica portretistă. Nimic în afară de purtarea ursului ăluia bătrân. O fi necăjit-o? Nesuferită lighioană!

Uşurată după ce dădu astfel grai părerii ei, deşi o rostise în vânt, domnişoara La Creevy se grăbi mai departe spre Madame Mantalini; şi aflând aci că puterea conducătoare încă nu se dăduse jos din pat ceru o întrevedere cu ajutorul de comandant, drept care se arătă domnişoara Knag.

— În ceea ce mă priveşte pe mine — spuse domnişoara Knag, după ce vestea fu transmisă, cu multe înfloriturî în vorbă — eu aş putea s-o scutesc pe domnişoara Nickleby pentru totdeauna.

— Nu mai spuneţi, doamna! făcu domnişoara La Creevy, adânc jignită. Vedeţi însă că nu sunteţi patroana întreprinderii, aşa că n-are mare importanţă părerea dumneavoastră.

— Prea bine. Doamnă — spuse domnişoara Knag. Mai ordonaţi ceva?

— Nu, nimic — răspunse domnişoara La Creevy.

— Atunci bună ziua, doamnă — spuse domnişoara Knag.

— Bună ziua şi dumneavoastră, şi multe mulţumiri pentru nespusa dumneavoastră politeţe şi bună creştere — răspunse domnişoara La Creevy.

Astfel fiind încheiată întrevederea în timpul căreia ambele doamne tremuraseră foarte rău şi se dovediseră minunat de politicoase —

semne sigure că se aflau la un pas de o ceartă cumplită — domnişoara La Creevy ţâşni afară din odaie, drept în stradă.

„Cine o mai fi şi asta? se întrebă făptura aceea mică şi ciudată. Drăguţă persoană, n-am ce zice! Păcat că n-am pictat-o! I-aş fi arătat *eu* ei!" Şi foarte mulţumită de a fi spus un lucru nimicitor pe socoteala domnişoarei Knag, domnişoara La Creevy râse cu poftă şi se duse foarte veselă acasă să-şi ia micul dejun.

Cu asta se alesese de pe urma atâtor ani de singurătate! Fiinţa aceasta plină de viaţă, activă şi voioasă trăia în sine, îşi vorbea singură, se mărturisea sieşi, era cât se poate de sarcastică pe seama celor ce o jigneau dar totul numai în sinea ei; astfel îşi făcea ei însăşi plăcere şi nu dăuna nimănui. Dacă îşi îngăduia să bârâească, o făcea fără ca bunul nume al vreunui om să sufere; şi dacă îşi îngăduia mici răzbunări, niciun suflet de pe lumea asta nu păţea nicio fărimă de rău de pe urma lor. Fiind una dintre cei mulţi — pentru care, din pricina împrejurărilor grele, a unei statornice neputinţe de a se însoţi cu cine i-ar fi plăcut şi a neplăcerii de a se amesteca cu cine ar fi putut, Londra era locul unei singurătăţi la fel de desăvârşite ca şi pustiurile Siriei — mărunta artistă îşi văzuse ani de zile de viaţa ei singuratică dar nu lipsită de mulţumiri; şi, până în clipa când nenorocirile familiei Nickleby îi atraseră luarea-aminte, nu se împrietenise cu nimeni, deşi era plină de simţăminte prieteneşti pentru toată omenirea. Există multe inimi fierbinţi, care trăiesc aceeaşi viaţă pustie ca şi biata şi mărunta domnişoară La Creevy.

Totuşi nu e locul să vorbim despre asta chiar acum. Ea se duse prin urmare acasă să-şi ia gustarea de dimineaţă şi nici n-apucase să soarbă din plin aroma primei înghiţituri de ceai, când slujnica anunţă pe un domn, pe care domnişoara La Creevy închipuindu-şi-l sub înfăţişarea unui client înmărmurit de admiraţie în faţa vitrinei din stradă, se simţi nespus de stânjenită în prezenţa serviciului de ceai.

— Hai, ia-le de aici; fugi cu toate în dormitor, oriunde vrei — spuse domnişoara La Creevy. Vai, vai! când mă gândesc că tocmai în dimineaţa asta am întârziat, după ce timp de trei săptămâni am fost gata la opt şi jumătate şi niciun pui de om nu s-a abătut pe aici!

— Nu vă stricaţi rostul! spuse un glas, pe care domnişoara La Creevy îl cunoştea. I-am spus fetei să nu-mi rostească numele, pentru că doream să vă fac o surpriză.

— Domnul Nicholas! strigă domnişoara La Creevy, tresărind uimită.

— Văd că nu m-aţi uitat — răspunse Nicholas, întinzându-i mâna.

— Dar te-aş fi recunoscut chiar dacă te-aş fi întâlnit pe stradă — spuse cu un zâmbet domnişoara La Creevy. Hannah, încă o ceaşcă şi o farfurioară. Să-ţi spun ceva, tinere; te poftesc să nu repeţi obrăznicia de care te-ai făcut vinovat în dimineaţa plecării.

— Nu v-ar supăra chiar aşa tare, nu-i aşa? întrebă Nicholas.

— Nu m-ar supăra! spuse domnişoara La Creevy. N-ai decât să încerci, atâta îţi spun!

Cu politeţea cuvenită, Nicholas o luă în serios pe domnişoara La Creevy, care scoase un ţipăt uşor şi-i trase o palmă pe obraz, dar adevărul e că nu era o palmă prea puternică.

— Încă n-am văzut om mai necioplit! strigă domnişoara La Creevy.

— Mi-aţi spus să încerc — se apără Nicholas.

— Bine, dar vorbeam în batjocură — răspunse domnişoara La Creevy.

— A, asta-i altceva — făcu Nicholas — trebuia să-mi fi spus.

— Sigur, te cred că nu ştiai! i-o întoarse domnişoara La Creevy. Dar acum, că mă uit mai bine la dumneata, parcă eşti mai slab decât ultima dată când te-am văzut şi eşti scofâlcit şi palid la faţă. Cum de-ai plecat din Yorkshire?

Se opri aici; era atâta suflet în glasul ei schimbat şi în purtările ei, încât Nicholas se simţi de-a dreptul mişcat.

— Cred şi eu că sunt schimbat — spuse el, după o scurtă tăcere — fiindcă de când am părăsit Londra, am trecut prin suferinţe şi trupeşti, şi sufleteşti. Am cunoscut şi sărăcia, ba chiar am suferit lipsuri.

— Doamne Dumnezeule, domnule Nicholas! exclamă domnişoara La Creevy — ce-mi povesteşti dumneata!

— Nimic care să vă mâhnească chiar atât de tare — răspunse Nicholas cu un aer mai voios; şi nici n-am venit aici ca să-mi jelesc soarta, ci pentru lucruri mai precise. Vreau să dau ochi cu unchiul meu. Despre asta ar trebui să vă vorbesc mai întâi.

— Tot ce pot să-ţi spun despre asta — îl întrerupse domnişoara La Creevy — este că nu te invidiez pentru gustul dumitale; şi că dac-aş sta în aceeaşi odaie doar cu ghetele lui şi tot mi-ar pieri cheful pentru două săptămâni.

— În linii mari — spuse Nicholas — s-ar putea să nu fie mare deosebire de păreri între dumneavoastră şi mine; dar trebuie sa înţelegeţi că doresc să dau ochi cu el, ca să mă apăr şi să-i vâr pe gât necinstea şi răutatea lui.

— Asta-i cu totul altceva — spuse domnişoara La Creevy. Şi să mă ierte Dumnezeu, eu n-aş plânge până mi s-ar umfla ochii, chiar dacă s-ar îneca cu ele. Ei şi?

— Cu gândul ăsta l-am căutat azi dimineaţă — spuse Nicholas. Era plecat.

— Ah — făcu domnişoara La Creevy — îmi închipui că după treburi plăcute şi pioase.

— Am motive să cred — urmă Nicholas — din cele ce mi-a spus un prieten care-i cunoaşte toate mişcările — că are de gând să se vadă astăzi cu mama şi cu soră-mea şi să le dea versiunea lui despre cele ce mi s-au întâmplat. Vreau să-l întâlnesc acolo.

— Ai dreptate — spuse domnişoara La Creevy, frecându-şi mâinile. Şi totuşi, ştiu şi eu — adaugă ea — trebuie să mai cumpănim, trebuie să ne gândim şi la alţii.

— M-am gândit eu şi la alţii — răspunse Nicholas, dar fiindu-mi în joc cinstea şi onoarea, nimic nu mă poate clinti.

— Dumneata trebuie să ştii mai bine — spuse domnişoara La Creevy.

— În cazul ăsta cred şi eu — răspunse Nicholas. Şi tot ce cer eu de la dumneavoastră este să le pregătit; pentru sosirea mea. Ele mă cred hăt-departe şi dacă aş intra pe neaşteptate, le-aş speria. Dacă aţi avea puţin timp liber ca să le spuneţi că m-aţi văzut şi ca peste un sfert de oră voi sosi la ele, m-aţi îndatora mult.

— Aş dori. Să te pot îndatora pe dumneata şi pe ai dumitale mult mai mult — spuse domnişoara La Creevy — dar putinţa de a îndatora se leagă tot atât de rar cu voinţa ca şi voinţa cu puterea, după părerea *mea.*

În timp ce vorbea astfel foarte repede şi foarte mult, domnişoara La Creevy sfârşi în grabă cu gustarea, puse la loc cutia cu ceai şi ascunse cheia sub grătarul căminului, îşi puse din nou pălăria şi, luându-l de braţ pe Nicholas, porni glonţ spre City. Nicholas o părăsi lângă poarta casei unde locuia mama lui şi făgădui că se va reîntoarce până într-un sfert de oră.

Se întâmplase însă ca Ralph Nickleby, socotind în ştirbit potrivit cu planurile lui să împărtăşească grozăviile de care se făcuse vinovat Nicholas, pornise de-a dreptul la cumnata lui în loc să se ducă mai întâi în alt cartier al oraşului după treburi, aşa cum presupusese domnul Newman Noggs că va face. Aşa încât atunci când domnişoara La Creevy, poftită în casă de fata care făcea curăţenie, ajunse în salonaş, le găsi pe doamna Nickleby şi pe Kate în lacrimi, iar pe Ralph tocmai încheind darea de seamă despre nelegiuirile nepotului său. Kate îi făcu semn să nu plece şi domnişoara La Creevy se aşeză tăcută.

„Ai şi sosit, domnul meu? gândi femeiuşcă. Vedem no: ce mutră ai să faci când s-o anunţa şi el".

— E drăguţ — făcu Ralph, împăturind scrisorica domnişoarei Squeers — foarte drăguţ! Eu îl recomand, împotriva tuturor convingerilor mele de până atunci, fiindcă ştiam eu că nu e bun de nimic, unui om cu care, dacă s-ar fi purtat cum se cuvine, ar fi trăit în tihnă ani în şir. Şi care e rezultatul? O purtare, pentru care ar putea să ajungă în faţa judecătorilor.

— N-o să cred niciodată — spuse Kate indignata — niciodată! Trebuie să fie vreo urzeală josnică, vreo ţesătură de minciuni.

— Draga mea — spuse Ralph — nedreptăţeşti un om de treabă. Astea nu sunt născociri. Omul a fost atacat, fratele dumitale nu e de găsit; băiatul de care **e** vorba a plecat cu el, gândeşte-te, gândeşte-te!

— E cu neputinţă — spuse Kate. Nicholas! Şi încă şi hoţ! Mamă, cum te rabdă inima să asculţi lucruri din astea?

Biata doamnă Nickleby, care nu se lăudase niciodată cu o putere prea mare de înţelegere, şi pe care ultimele schimbări din viaţa ei o aduseseră într-o stare încurcată de nedumerire, nu răspunse acestor grave proteste decât exclamând din spatele unei grămezi de batiste că n-ar fi crezut niciodată, dând astfel cu pricepere să înţeleagă ascultătorilor că totuşi credea.

— Ar fi de datoria mea, dacă mi-ar ieşi în cale, să-l dau pe mâna justiţiei — spuse Ralph — m-aş simţi ţinut s-o fac; altă cale de urmat, ca om de lume şi om de afaceri, nu mi-ar rămâne. Şi totuşi — spuse Ralph, vorbind foarte apăsat şi privind pe furiş dar ţintă la Kate — dar totuşi n-o voi face. Vreau să cruţ sentimentele… surorii lui… fireşte, şi pe-ale mamei lui — adăuga Ralph, ca şi cum şi-ar fi adus aminte, şi cu mai puţină emfază.

Kate înţelese foarte bine că e vorba de un nou argument pentru a o face să păstreze cea mai deplina tăcere în legătură cu întâmplările din ajun. Privi fără voie spre Ralph în clipa când acesta încetă să vorbească, dar el îşi îndreptase ochii în altă parte şi părea, tocmai atunci, că nici nu-şi dă seama de prezenţa ei.

— Totul — spuse Ralph, după o lungă tăcere întreruptă doar de hohotele de plâns ale doamnei Nickleby — totul contribuie la dovedirea adevărului cuprins în această scrisoare, dacă ar exista cumva putinţa să ne îndoim de el. Oare nevinovaţii dispar noaptea pe furiş din văzul oamenilor cinstiţi şi se pitesc prin ascunzişuri, ca cei în afara legii? Oare nevinovaţii ademenesc vagabonzi necunoscuţi şi bat drumurile cu ei ca nişte hoţi fără căpătâi? Atac, dezmăţ, furt, cum se numesc toate astea?

— Minciuni! strigă un glas, în timp ce uşa se deschise cu putere şi Nicholas intră în odaie.

În prima clipă de uimire şi poate şi de teamă, Ralph se ridică de pe scaun şi se dădu cu câţiva paşi înapoi, cu totul luat prin surprindere de această apariţie neaşteptată. Dar o clipă mai târziu şedea, ţeapăn şi nemişcat, cu braţele încrucişate, privindu-şi nepotul cu un rânjet; în timp ce Rate şi domnişoara La Creevy se aruncară între cei doi, pentru a împiedica izbucnirea de violenţă cu care părea să ameninţe starea de sălbatică încordare a lui Nicholas.

— Dragă Nicholas — strigă sora lui agăţându-se de el. Linişteşte-te, gândeşte-te…

— Să mă gândesc, Kate! strigă Nicholas, strângându-i atât de tare mâna, în zbuciumul mâniei lui, încât fata de-abia putu să rabde durerea. Când mă gândesc la toate şi-mi amintesc ce s-a petrecut, trebuie să fiu de fier ca să stau în faţa lui…

— De bronz — spuse liniştit Ralph; carnea şi sângele n-au destulă

tărie ca să reziste.

— Vai de mine, vai! strigă doamna Nickleby — uite unde ani ajuns!

— Cine vorbeşte de parcă aş fi făcut vreun rău sau i-aş fi adus necinste? spuse Nicholas privind în jur.

— Oare nu mama dumitale, domnule? răspunse Ralph, făcând o mişcare spre ea.

— Ale cărei urechi au fost împuiate de dumneata — spuse Nicholas. Te-ai prefăcut că meriţi mulţumirile cu care te copleşeşte ea şi ai îngrămădit insulte, neadevăruri, necinste pe capul meu. Dumneata, care m-ai trimis într-o vizuină unde o cruzime josnică, pe măsura dumitale, îşi face mendrele şi nefericirea apare timpuriu, o dată cu tinereţea, unde vioiciunea copilăriei se topeşte în tristeţea bătrâneţii, unde orice făgăduială se ofileşte şi se usucă înainte de a înflori. Cerul îmi este martor — spuse Nicholas, privind înfrigurat în jur — că am văzut toate astea cu ochii şi că omul ăsta le cunoaşte.

— Respinge clevetirile — spuse Rate — şi linişteşte-te ca să nu faci jocul lor. Spune-ne ce s-a întâmplat de fapt şi dovedeşte că ei mint.

— De ce mă învinuiesc ei… sau el? întrebă Nicholas.

— Mai întâi că l-ai atacat pe patronul tău şi că ai fost la un pas de a fi judecat pentru omor — se amestecă Ralph. Eu vorbesc răspicat, tinere, nu mă sperie ameninţările dumitale.

— M-am amestecat — spuse Nicholas — ca să salvez o făptură nenorocită de cruzimea cea mai josnică. Făcând asta, am dat ticălosului o pedeapsă pe care n-o s-o uite uşor, deşi mult mai mică decât ar fi meritat din partea mea. Dacă acum scena s-ar repeta în faţa ochilor mei, la fel aş face; dar aş lovi mai tare şi mai greu şi i-aş lăsa urme pe care să le ducă în mormânt, oricând o fi s-ajungă acolo.

— Auziţi? făcu Ralph, întorcându-se spre doamna Nickleby. Asta-i căinţă!

— Vai de mine! strigă doamna Nickleby. Zău că nu ştiu ce să cred.

— Mamă, te rog, nu vorbi acum! spuse Kate. Dragă Nicholas, îţi spun numai ca să ştii până unde merge ticăloşia. Să ştii că ei te învinuiesc că ai… că lipseşte un inel şi cutează să spună că…

— Femeia — spuse cu dispreţ Nicholas — nevasta celui de la care vin aceste învinuiri a aruncat, aşa bănuiesc, un inel fără valoare printre hainele mele, chiar în dimineaţa când am părăsit eu casa. Cel puţin ştiu că ea a fost în dormitorul unde se aflau şi că pentru asta a bătut un nenorocit de copil. Inelul l-am găsit când am deschis legătura pe drum. L-am înapoiat numaidecât prin poştalion şi până acum trebuie să-l fi primit.

— Ştiam, ştiam! spuse Kate privind spre unchiul ei. Dar ce-i cu băiatul în tovărăşia căruia zic ei c-ai plecat, dragul meu?

— Băiatul, o făptură neroadă şi prostită de atâta brutalitate şi trai prost, e cu mine acum — răspunse Nicholas.

— Aţi auzit? spuse Ralph, adresându-se din nou mamei — totul e dovedit chiar din mărturisirea lui. Ai de gând să înapoiezi băiatul?

— Nu. N-am de gând — răspunse Nicholas.

— N-ai de gând? rânji Ralph.

— Nu — repetă Nicholas — nu omului la care l-am găsit. Aş vrea să ştiu cărui om datoreşte băiatul naşterea sa; poate că ruşinea o să-l îmboldească să facă ceva, dacă e surd faţă de glasul naturii.

— Nu zău! făcut Ralph. Şi acum, domnule, mă laşi să spun şi eu câteva vorbe?

— Poţi să spui ce vrei şi unde vrei — răspunse Nicholas, îmbrăţişându-şi sora. Mie nu-mi pasă de vorbele şi ameninţările dumitale.

— Prea bine, domnule — spuse Ralph; dar poate că le pasă altora, care s-ar putea să creadă de cuviinţă să mă asculte şi să ia seama la ce spun. Mă voi adresa mamei dumitale, domnule, care cunoaşte lumea.

— Din păcate! Şi tare-aş dori să n-o cunosc — hohoti doamna Nickleby.

De fapt, nu era nevoie ca buna doamnă să se necăjească prea tare tocmai în această privinţă; căci întinderea cunoştinţelor ei lumeşti era, ca să nu spunem mai rău, toarte îndoielnică; şi Ralph părea să gândească la fel, căci zâmbea în timp ce vorbea. Îşi aţintea pe rând privirile asupra ei şi a lui Nicholas, în timp ce îşi dădu arama pe faţă cu aceste cuvinte:

— Despre cele ce am făcut sau aveam de gând să fac pentru dumneata, doamnă, şi pentru nepoata mea, nu voi sufla nicio silabă. N-am făgăduit nimic şi vă las să judecaţi singure. Iar acum nu ameninţ, dar zic că acest băiat greu de cap, îndărătnic şi nestrunit, aşa cum îl vedeţi, n-o să vadă un penny din banii mei, n-o să capete nicio coajă de pâine de la mine şi nici mâna n-o s-o întind ca să-l scap de cele mai înalte spânzurători din Europa. Nu vreau să mai dau ochii cu el, oriunde-ar îi şi nici de numele lui nu mai vreau să aud. Nu vreau să-l ajut nici pe el, nici pe cei care-l ajută. Cu deplină cunoştinţă a răului pe care vi l-a căşunat prin faptele lui, s-a întors înapoi ca un trântor egoist, ca să vă sporească nevoile şi să cadă povară în seama unei surori ce câştigă atât de puţin. Îmi pare rău că vă părăsesc şi mai ales că o părăsesc pe ea, tocmai acum, dar n-am de ghid să încurajez acest amestec de josnicie şi cruzime şi, cum nu vreau să vă cer să vă lepădaţi de el, vă spun adio.

Dacă Ralph n-ar fi cunoscut şi n-ar fi simţit puterea lui de a răni pe cei pe care-i ura, privirile aruncate lui Nicholas, pe măsură ce ţinea cuvântarea de mai sus, i-ar fi arătat-o pe deplin. Neştiutor în cele rele. Cum era tânărul, fiecare înţepătură piezişă, fiecare batjocură bine cântărită tăia în carne vie, şi când Ralph îi văzu faţa pălind şi buzele tremurând, simţi cum îi creşte inima la gândul că se pricepuse să

aleagă jignirile cele mai potrivite pentru a lovi adânc într-un suflet tânăr şi înflăcărat.

— N-am încotro — plângea doamna Nickleby. Ştiu că ai fost bun cu noi şi că aveai de gând să faci atâtea pentru scumpa mea fiică. Sunt sigură de asta; ştiu că ai şi făcut şi a fost foarte drăguţ din partea dumitale că ai poftit-o la dumneata acasă şi toate celelalte, şi desigur că ar fi fost mare lucru şi pentru ea şi pentru mine. Dar nu pot, cumnate, ştii, nu pot să mă lepăd de fiul meu, chiar dac-a făcut toate câte le-ai spus, nu e cu putinţă n-aş putea; aşa că, draga mea Rate, n-avem decât să rămânem pe drumuri. Zău că eu pot să îndur, crede-mă. În timp ce rostogolea aceste cuvinte şi un şuvoi de altele la fel de dezlânate sunând toate a părere de rău, cuvinte pe care nicio altă putere pe lumea asta în afară de doamna Nickleby n-ar îi putut să le însăileze laolaltă, ea îşi frângea mâinile, iar lacrimile îi alunecau repezi pe obraji.

— De ce spui „chiar *dacă”* Nicholas a făcut toate câte se spun, mamă? întrebă Kate cu mânie cinstită. Ştii doar că n-a făcut.

— Nici eu nu ştiu dacă să cred una sau alta, draga mea — spuse doamna Nickleby; Nicholas e atât de nestăpânit şi unchiul tău e atât de cumpătat, încât nu pot să aud decit ce spune el, nu şi ce face Nichoias. Dar să lăsăm astea şi să nu mai vorbim despre ele. La urma urmelor, putem să ne ducem la Casa de muncă, sau la Adăpostul celor lipsiţi, sau la Spitalul Magdalena; şi cu cât o s-o facem mai curând, cu atât mai bine. După această amestecătură nemaipomenită de instituţii filantropice, doamna Nickleby se lasă iarăşi prada lacrimilor.

— Stai! făcu Nicholas, în clipa când Ralph se pregătea să plece. Nu trebuie să pleci de aici, domnule, fiindcă veţi fi descotorosiţi de prezenţa mea într-o clipă şi o să dureze mult, mult de tot, până când o să mai calc pragul acestei case.

— Nicholas — strigă Kate, agăţându-se de umerii fratelui ei — nu mai vorbi aşa! Dragul meu frate, ai să-mi frângi inima! Mamă, vorbeşte-i! Nicholas, nu lua seama la ce spune, ştii doar că n-o crede, ar trebui s-o cunoşti mai bine! Unchiule, cineva dintre voi vorbiţi-i, pentru numele lui Dumnezeu!

— Kate, nicio clipă nu m-am gândit — spuse Nicholas, drăgăstos — să rămân printre voi; ar trebui să ai o părere mai bună despre mine, nu să crezi una ca asta! Poate c-o să las în urmă oraşul ăsta cu câteva ceasuri mai devreme decât aş fi avut de gând, dar ce-i cu asta? Doar n-o să uităm unul de altul cât vom îi despărţiţi şi or să vină şi vremuri mai bune, când n-o să ne mai despărţim. Fii femeie, Kate — şopti el cu mândrie — şi nu mă sili pe mine să mă port ca o femeie, în faţa lui!

— Nu, n-o să te silesc — spuse Kate cu înfrigurare — dar să nu ne părăseşti. Gândeşte-te la zilele fericite pe care le-am trăit împreună, înainte de s-au abătut asupra noastră nenorocirile astea groaznice;

gândeşte-te la tihna şi fericirea de acasă şi la încercările prin care trecem acum, gândeşte-te că n-are cine să ne apere de jignirile şi neajunsurile pe care le prilejuieşte sărăcia şi n-o să ne laşi să le suferim singure, fără nicio mână de ajutor!

— Veţi fi ajutate, după ce voi pleca eu — răspunse Nicholas în grabă. Eu nu vă sunt ajutor, nici sprijin; nu v-aş aduce decât suferinţă şi lipsuri şi necazuri. Asta vede şi mama mea, iar dragostea şi temerile ei pentru tine mi-arată ce cale trebuie să apuc. Aşa încât îngerii cerului să te binecuvânteze, Kate, până când te voi aduce în casa mea, unde vom trăi din nou fericirea de care suntem lipsiţi acum şi vom vorbi despre aceste încercări ca despre nişte lucruri ale trecutului. Nu mă ţineţi în loc, lăsaţi-mă să plec numaidecât. Aşa, draga mea fetiţă, draga mea fetiţă!

Mâna care-l strângea cu putere slăbi şi Kate îşi pierdu cunoştinţa în braţele lui. Nicholas se aplecă deasupra ei, timp de câteva clipe, apoi aşezând-o uşor pe un scaun, o încredinţa cinstitei lor prietene.

— Nu e nevoie să vă cer sprijinul — spuse el, răsucindu-i aproape mâna — fiindcă vă cunosc firea. N-o să le lăsaţi niciodată în părăsire.

Apoi pă9i către Ralph, care, încremenit în atitudinea pe care o păstrase în timpul întregii întrevederi, nu mişcă niciun deget.

— Voi ţine o socoteală exactă a tuturor mişcărilor dumitale, domnule — spuse Nicholas cu un glas ce nu putea îi auzit decât de ei doi. Ţi le las dumitale, aşa cum doreşti. Va veni, mai devreme sau mai târziu, ziua socotelilor şi zău că va îi amarnică pentru dumneata, dacă li se întâmplă ceva rău.

Ralph nu îngădui nici unui muşchi al obrazului său să arate că auzise ceva din acest cuvânt de rămas bun. Nici nu-şi dădu bine seama că se încheiase, iar doamna Nickieby tocmai se hotărâse să-şi oprească fiul chiar şi cu forţa la nevoie, dar Nicholas plecase.

În timp ce gonea de-a lungul străzilor spre neştiuta sa locuinţă, încercând să ţină pasul cu gândurile repezi ce i se îngrămădeau în minte, îndoieli multe şi şovăieli se strârniră în cugetul lui, ispitindu-l aproape să se întoarcă. Dar ce-ar câştiga ele de pe urma acestei întoarceri? Presupunând că l-ar înfrunta pe Ralph, ba chiar că ar avea norocul să-şi găsească vreo slujbă măruntă, faptul că ar fi alături de ele n-ar putea decât să le înrăutăţească situaţia şi să le ciuntească perspectivele de viitor; doar maică-sa vorbise despre noi dovezi de bunăvoinţă faţă de Kate, pe care aceasta nu le făgăduise. Nu, gândi Nicholas, am făcut cum era mai bine.

Dar, nici cinci sute de paşi n-apucă să înainteze, şi-l năpădiră alte simţăminte şi atunci încetini mersul şi trăgându-şi pălăria pe ochi, se lăsă pradă gândurilor dureroase, care i se învălmăşeau în minte. Să nu fi făcut nicio greşeală şi, totuşi, să fie atât de singur pe lume, despărţit de singurele fiinţe pe care le iubeşte şi surghiunit ca un răufăcător,

când, cu şase luni în urmă, avusese toate înlesnirile şi fusese privit ca marea nădejde a familiei — era prea greu de îndurat. Şi nici n-o meritase. Ei, dar şi în asta găsea mângâiere şi bietul Nicholas se lumina iarăşi, pentru a se prăbuşi din nou, pe măsură ce gândurile care se alungau grăbite unele pe altele îi înfăţişau tot soiul de umbre şi lumini.

Stăpânit de aceste treceri de la nădejde la neîncredere, pe care nu se poate să nu le fi trăit orice om pus chiar şi în faţa unei încercări obişnuite, Nicholas ajunse până în cele din urmă în odaia lui sărăcăcioasă, unde, părăsit de încordarea care-l ţinuse până atunci şi doborât de răvăşeala rămasă în urma ei, se aruncă pe pat şi, întorcându-şi faţa spre perete, dădu frâu liber simţămintelor, atâta vreme înăbuşite.

Nu auzise pe nimeni intrând şi nu-şi dădu seama de prezenţa lui Smike până când, ridicând din întâmplare capul, îl văzu în celălalt capăt al odăii, privind gânditor către el. Smike îşi feri privirile când se văzu observat şi se prefăcu prins de nişte mărunte pregătiri pentru masă.

— Ei, Smike — spuse Nicholas, vorbind cât putu el de vesel — ia s-aud ce cunoştinţe noi ai făcut azi dimineaţă sau ce minune nouă ai mai descoperit pe strada asta sau pe cea alăturată.

— Nu — făcu Smike, clătinând jalnic din cap; azi trebuie să vorbesc despre altceva.

— Despre orice doreşti — răspunse Nicholas, cu bunăvoinţă..

— Despre asta — spuse Smike. Ştiu că sunteţi nefericit şi aţi intrat în încurcături mari, fiindcă m-aţi luat de acolo. Ar fi trebuit să ştiu asta şi să rămân pe loc, şi chiar aş fi făcut, zău aşa, dacă m-aş fi gândit atunci. Dumneavoastră, dumneavoastră nu sunteţi bogat; n-aveţi destul nici pentru dumneavoastră şi eu n-am ce căuta aici. Slăbiţi — spuse băiatul, atingând sfios cu mâna mâna lui Nicholas — slăbiţi în fiecare zi, vi s-au gălbejit obrajii şi vi s-au înfundat ochii. Zău, nu pot să rabd să vă văd aşa, şi să mă gândesc că v-am căzut pe cap. Am încercat să plec astăzi, dar m-am întors înapoi când mi-am amintit de faţa dumneavoastră blândă. N-am putut să plec fără un cuvânt. Bietul băiat nu putu să vorbească mai departe; ochii i se umpluseră de lacrimi, iar glasul i se stinsese.

— Cuvântul de despărţire — spuse Nicholas, apucându-l prietenos de umăr — n-o să fie niciodată rostit de mine, căci tu eşti singura mea mângâiere şi singurul meu sprijin. Acum n-aş vrea să te pierd, Smike, pentru nimic în lume. Gândul la tine m-a ţinut în picioare în tot ce am îndurat astăzi şi o să mă ţină şi mai departe, chiar de-aş avea de cincizeci de ori mai multe necazuri. Dă-mi mâna. Inima mea e legată de a ta. O să plecăm de aci împreună, încă înainte de sfârşitul săptămânii. Şi ce dacă m-am înfundat în sărăcie? Tu mi-o îndulceşti şi-

o să fim săraci împreună!

CAPITOLUL XXI

Madame Mantalini se află într-o situaţie oarecum grea şi domnişoara Nickleby se află fără nicio situaţie

Frământarea prin care trecuse nu-i îngădui, timp de trei zile, lui Kate Nickleby să-şi reia lucrul în atelierul de croitorie, după care răstimp, se îndreptă, la ora obişnuită şi cu paşi domoli, spre acel templu al modei, unde Madame Mantalini domnea în chip suprem şi absolut.

În timpul scurt, reaua voinţă a domnişoarei Knag nu slăbise în puteri. Tinerele domnişoare tot se mai fereau cu grijă de orice tovărăşie cu vinovata lor colegă; şi când, după câteva minute sosi şi femeia model, ea nici nu se osteni să ascundă neplăcerea cu care privea reîntoarcerea lui Kate.

— Pe legea mea! spuse domnişoara Knag, în timp ce sateliţii se strângeau ciorchine în jurul ei, ca s-o uşureze de pălărie şi şal; îmi închipuiam că unii oameni au destul bun simţ ca să stea acasă, când ştiu ce pacoste e prezenţa lor pentru cei cu mintea cinstită. Dar lumea e ciudată; da! tare ciudată!

După ce domnişoara Kang dădu grai acestei cugetări despre lume, cu tonul cu care cei mai mulţi oameni rostesc cugetări despre lume, atunci când sunt supăraţi, adică de parcă ei n-ar face nicidecum parte din această lume, încheie cu un oftat, prin care părea să compătimească blând răutatea seminţiei omeneşti.

Însoţitoarele nu întârziară să răspundă ca un ecou oftatului şi domnişoara Knag pare-se că era pe cale să le mai dăruiască şi alte cugetări morale când glasul lui Madame Mantalini porunci prin tubul acustic domnişoarei Nickleby să urce scările pentru a ajuta la rânduirea camerei de expoziţie, cinste care o făcu pe domnişoara Knag să dea atât de tare din cap şi să-şi muşte atât de rău buzele, încât, câtva timp, darul vorbirii îi fu răpit.

— Ei, domnişoară Nickleby, fetiţo — strigă Madame Mantalini, când Kate se arătă, " te-ai făcut iarăşi bine?

— Mult mai bine, mulţumesc — răspunse Kate.

— Tare-aş dori să mă pot lăuda şi eu la fel — spuse Madame Mantalini, aşezându-se cu un aer ostenit.

— Sunteţi bolnavă? întrebă Kate. Îmi pare foarte rău.

— Nu chiar bolnavă, dar necăjită, fetiţo, necăjită — răspunse Madame.

— Îmi pare şi mai rău să aud asta — spuse drăgălaş Kate. E mai uşor să rabzi o boală trupească decât una sufletească.

— A! şi e mult mai uşor să vorbeşti decât să rabzi oricare din ele — spuse Madame, frecându-şi nasul cu multă enervare. Ei, apucă-te de

lucru, fetiţo, şi fă ordine!

În timp ce Kate se întreba în sinea ei ce puteau să prevestească semnele astea de supărare neobişnuită, domnul Mantalini îşi vârî prin uşa pe jumătate deschisă, mai întâi vârful favoriţilor, şi treptat tot capul şi strigă cu glas domol:

— E aici sufleţelul meu?

— Nu — răspunse soţia lui.

— Cum poate vorbi aşa, în clipa când înfloreşte asemenea unei flori într-un afurisit de ghiveci? stărui Mantalini. Puişorul ei are voie să intre şi să-i vorbească?

— Sigur că nu — răspunse Madame; ştii doar că nu te las niciodată să intri aici. Pleacă!

Totuşi puişorul, încurajat poate de tonul potolit al răspunsului, se încumetă să se răzvrătească şi, strecurându-se în odaie, se apropie în vârful picioarelor de Madame Mantalini şi-i dădu o sărutare când ajunse în dreptul ei.

— De ce se supără şi-şi strâmbă faţa ca un afurisit de spărgător de nuci? spuse Mantalini, cuprinzând cu mâna stingă mijlocul sufleţelului şi trăgându-l spre sine cu dreapta.

— Ah! nu pot să te sufăr! îi răspunse soţia lui.

— Ei, asta-i, nu poţi să mă suferi pe mine! exclamă Mantalini. Minciuni, minciuni! Nu se poate! Nu există femeie în viaţă care să-mi spună asta în faţă, drept în faţă. În timp ce vorbea, domnul Mantalini îşi mângâia bărbia, privindu-se cu plăcere în oglinda din faţă.

— Ce nesăbuinţă păcătoasă! îl lămuri soţia lui, cu glas scăzut.

— Dar ce bucurie să câştigi o făptură atât de drăgălaşă, o mică Venus, o atât de a naibii de încântătoare, cuceritoare, înnebunitoare, seducătoare, mică Venus — spuse Mantalini.

— Nu vezi în ce situaţie m-ai adus? îl certă Madame.

— N-o să iasă nimic rău, nimic rău pentru odorul meu — răspunse domnul Mantalini. A trecut totul; n-o să se întâmple nimic: o să iasă bani; şi dacă nu ies destul de repede, îi scoate iar bătrânul Nickleby sau îi sucesc gâtul dacă îndrăzneşte să supere sau să necăjească pe micuţa…

— Pst! îl opri Madame. Nu vezi?

Domnul Mantalini care, în dorinţa lui arzătoare de a se împăca odată cu nevasta lui, o trecuse până acum cu vederea sau se prefăcuse a o trece pe domnişoara Nickleby, înţelese semnul şi ducându-şi degetul la buze, coborî şi mai mult glasul. Urmară şoapte nenumărate, în timpul cărora Madame Mantalini păru să pomenească mereu de anumite datorii făcute de domnul Mantalini înainte de căsătorie; şi de asemenea de o cheltuială neaşteptată făcută spre achitarea mai sus-pomenitelor datorii; şi pe deasupra de anumite plăcute slăbiciuni vădite de acest domn, ca. De pildă, jocul de cărţi, risipa, trândăvia, ca

şi de atracţia spre carnea de cal. Fiecare din aceste învinuiri fu întâmpinată de domnul Mantalini printr-un sărut sau mai multe, după cum cerea greutatea fiecăreia, încheierea fu că Madame Mantalini se lăsă vrăjită de el şi amândoi urcară scările ca să ia gustarea de dimineaţă.

Kate îşi vedea de treaba ei şi potrivea în tăcere diferite obiecte de decoraţie, încercând să arate cit mai mult gust, când tresări auzind în odaie o voce necunoscută de bărbat, şi apoi tresări din nou; când, uitându-se în jur, băgă de seamă că se mai aflau în încăpere o pălărie albă, o eşarfă roşie, o faţă lătăreaţa şi stacojie împreună cu un cap mare.

— Nu te speria, domnişoară — spuse proprietarul acestor apariţii. Rogu-te, aici e fabrica de îmbrăcăminte?

— Da — răspunse Kate, foarte mirată; ce doriţi? Străinul nu răspunse; dar, uitându-se mai întâi înapoi, ca şi cum ar fi făcut semn unor oameni nevăzuţi de afară, intră prevăzător în odaie, urmat fiind de aproape de un omuleţ în haine cafenii tare jerpelite, care omuleţ aducea cu sine un miros amestecat de tutun rânced şi ceapă proaspătă. Hainele acestui domn erau pline cu scame; iar ghetele, ciorapii şi toate veşmintele din partea de jos începând de la călcâie până la nasturii surtucului inclusiv, erau împodobite cu stropi de noroi, adunaţi cu două săptămâni în urmă, înainte de a se statornici vremea frumoasă.

Părerea firească a lui Kate era că aceşti indivizi plini de făgăduieli veniseră cu gândul de a-şi însuşi în chip samavolnic orice obiect portativ, care le-ar fi ispitit închipuirea. Nu încercă să-şi ascundă temerile şi dădu să se îndrepte spre uşă.

— O clipă — spuse cel în haina verde, închizând uşurel uşa şi sprijinindu-şi spatele în ea. E o treabă afuristă. Unde-i ştabul matale?

— Ce al meu? întrebă Kate, tremurând. Se gândea că în vorbirea golănească cuvântul ştab o îi însemnând bani sau ceasornic.

— Domnul Muntlehiney — spuse omul. Ce-i cu el? E-acasă?

— Cred că e sus — răspunse Kate, oarecum liniştită de această întrebare. Aveţi nevoie de el?

— Nu — răspunse oaspetele. N-am nevoie exact de e!, dacă asta înseamnă că-mi iaci un hatâr. N-ai decât să-i dai cartea asta de vizită şi să-i spui că dacă vrea să vorbească cu mine, pentru a nu avea neplăceri, sunt aici; asta-i tot!

Cu aceste cuvinte, străinul vârî o carte de vizită groasă şi pătrată în mâna lui Kate şi, întorcându-se spre prietenul său, spuse în treacăt: că odăile erau clasa întâia, lucru pe care prietenul îl încuviinţă, adăugind spre ilustrare că erau destule odăi şi în fiecare din ele putea creşte mare un băieţaş fără să se teamă c-o să se dea cu capul de tavan.

După ce sună din soneria, care trebuia s-o vestească pe Madame Mantalini, Kate îşi aruncă ochii pe cartonaş şi văzu acolo numele

„Scaley”, împreună cu alte informaţii, pe care n-apucă să le înţeleagă, căci atenţia îi fu atrasă de domnul Scaley în persoană, care, îndreptându-se spre una din oglinzi, îi dădu o lovitură în mijloc cu bastonul cu atâta nepăsare, de parc-ar fi fost făcută din fontă.

— Argint bun, Tix — făcu domnul Scaley, către prietenul său.

— A! răspunse domnul Tix, lăsând urmele a patru degete şi o urmă dublă a degetului mare pe o bucată de mătase albastră ca cerul; nici marfa asta nu-i de lepădat, ascultă ce-ţi spun.

De pe mătase, domnul Tix îşi mută admiraţia pe nişte găteli elegante, în timp ce domnul Scaley îşi potrivea pe-ndelete eşarfa în faţa oglinzii, iar după aceea, ajutat de apele ei, începu să-şi cerceteze în amănunţime un neg din bărbie; şi, mai era încă prins cu această îndeletnicire, când Aladame Mantalini, intrând în odaie, scoase un strigăt de mirare, care-l dezmetici.

— O! Asta-i cucoana? întrebă Scaley.

— E Madame Mantalini — spuse Kate.

— Atunci — spuse domnul Scaley, scotând un mic document din buzunar şi despăturindu-l foarte încet — ăsta e un ordin de executare şi dacă nu vă e cu supărare, o să trecem prin casă, vă rog, să facem inventarul.

Biata Madame Mantalini îşi frângea mâinile de supărare; apoi sună după soţul ei, după care căzu, în aceeaşi clipă, într-un leşin şi într-un fotoliu. Totuşi, domnii, fiind de meserie, nu păreau tulburaţi de această întâmplare, de vreme ce domnul Scaley, sprijinit de o măsuţă unde era expusă o rochie minunată (în aşa fel încât umerii lui ieşeau la vedere cam cum s-ar îi văzut umerii doamnei pentru care fusese desenat modelul), îşi împinse pălăria într-o parte şi se scarpină nepăsător în cap, în timp ce prietenul său, domnul Tix, socotind că e momentul să arunce o privire generală asupra locuinţei, înainte de a purcede la treaba lui, stătea cu registrul-inventar sub braţ şi pălăria în mână, îndeletnicindu-se în gând cu stabilirea unui preţ pentru fiecare obiect cuprins cu vederea.

Aşa stăteau lucrurile când domnul Mantalini se repezi în odaie; şi fiindcă această distinsă persoană avusese în timpul burlăciei sale legături destul de întinse cu breasla domnului Scaley şi, în afară de asta, era departe de a fi luat prin surprindere în tulburătoarea împrejurare de faţă, ridică doar sprâncenele, fluieră câteva măsuri dintr-un cântec, slobozi o înjurătură sau două şi aşezându-se călare pe un scaun, întâmpină faptele cu multă stăpânire de sine şi cuviinţă.

— La cât naiba se ridică în total? fu prima lui întrebare.

— O mie cinci sute douăzeci si şapte de livre, nouă penny şi jumătate — răspunse domol Scaley fără nicio mişcare.

— S-o ia naiba de jumătate — spuse nerăbdător domnul Mantalini.

— Dacă doriţi neapărat — răspunse domnul Scaley — adăugăm şi

nouă penny.

— Nouă nu ne pasă nici dacă cele o mie cinci sute şi douăzeci şi şapte de livre o apucă pe acelaşi drum — spuse domnul Tix.

— Nici cât negru sub unghie — spuse Scaley.

— Aşa — făcu, după un răstimp de tăcere, acelaci domn; vorba e ce-avem de făcut? E doar o mică spărtură sau e curăţat definitiv? încălcare de constituţie, foarte bine! în cazul ăsta, domnia-voastră, domnule Tom Tix, trebuie să vă înştiinţaţi îngerul de nevastă şi scumpa familie că trei nopţi de acum înainte nu veţi dormi acasă, fiind sechestrat aici. Ce rost are să se perpelească doamna aşa? vorbi mai departe domnul Scaley, în timp ce Madame Mantalini plângea cu hohote. Jumătate din lucrurile de aici tot nu-s plătite, zău aşa, şi asta ar trebui să fie o mângâiere pentru ea!

Cu aceste cuvinte, care împleteau gluma cu o încurajare morală sănătoasă în faţa unor împrejurări grele, domnul Scaley se apucă de inventar, în care sarcină delicată fu ajutat concret de tactul neobişnuit şi de experienţa domnului Tix, negustorul de vechituri.

— Dulceaţa fericirii mele — spuse domnul Mantalini, apropiindu-se cu un aer spăşit de nevasta lui — vrei să mă asculţi două minute?

— O, nu-mi vorbi! răspunse plângând în hohote soţia lui. M-ai adus la sapă de lemn şi asta ajunge.

Domnul Mantalini, care-şi pregătise fără îndoială bine rolul, de cum auzi aceste cuvinte rostite cu ton îndurerat şi aspru, se şi dădu cu câţiva paşi înapoi, luă o expresie de sfâşiere sufletească şi o zbughi din odaie cu capul înainte. Curând după aceea, iu auzit trântind cu mare putere uşa unui iatac de sus.

— Domnişoară Nickleby — strigă Madame Mantalini, când acest sunet îi lovi urechile — pentru numele lui Dumnezeu, fugi sus că altfel îşi face seama! I-am vorbit urât şi el nu poate îndura una ca asta din partea mea; Alfred, iubitul meu Alfred!

Scoţând aceste strigăte, urcă în goană scările, urmată de Kate, care, deşi nu împărtăşea întru totul temerile soţiei iubitoare, era totuşi şi ea puţin emoţionată. După ce uşa iatacului fu deschisă mare, domnul Mantalini se arătă privirilor lor cu gulerul cămăşii simetric deschis şi ascuţind, cu ajutorul curelei de ras, tăişul unui cuţit pregătit pentru micul dejun.

— Ah! făcu domnul Mantalini. M-aţi întrerupt! şi cuţitul intră brusc în buzunarul halatului, în timp ce ochii domnului Mantalini se roteau sălbatic, iar părul, fluturând şi el într-o dezordine sălbatică, se amesteca cu favoriţii.

— Alfred! strigă soţia lui, aruncându-şi braţele de gâtul lui. N-am vrut, zău n-am vrut să spun nimic!

— Sapă de lemn! strigă domnul Mantalini. Am adus eu cea mai bună şi mai curată făptură care a fericit vreodată pe un vagabond

afurisit, la sapă de lemn! Afurisit să fiu, lasă-mă! În acest moment culminant al rătăcirii sale, domnul Mantalini trase de cuţit şi, reţinut fiind de strânsoarea soţiei sale, încerca să-şi izbească capul de perete, având însă grijă să fie la cel puţin şase picioare depărtare.

— Linişteşte-te, îngeraşule! spuse Madame. N-a fost vina nimănui; a fost şi a mea, la fel ca şi a ta şi o să ne refacem iarăşi. Hai, Alfred, vino-ţi în fire!

Domnul Mantalini nu socoti cu cale să-şi vină în fire dintr-o dată; dar după ce ceru de câteva ori otravă şi se rugă ca orice domn sau doamnă să aibă bunăvoinţa de a-i zbura creierii, îl năpădiră sentimente mai blânde şi omul plânse patetic. În această stare sufletească, mai potolită, nu se împotrivi confiscării cuţitului de care, ca să spunem adevărul, era destul de bucuros să scape, căci era un articol nepotrivit şi primejdios pentru un buzunar de halat şi, în cele din urmă, îngădui să fie dus de acolo de drăgăstoasa lui soaţă.

După ce trecură vreo două sau trei ore, domnişoarele fură înştiinţate că erau scutite de serviciul lor până la noi ordine şi, după ce se mai scurseră două zile, numele Mantalini apăru pe lista faliţilor. În aceeaşi dimineaţă, domnişoara Nickleby primi o înştiinţare prin poştă că, pe viitor, firma va continua pe numele domnişoarei Knag şi că nu mai avea nevoie de ajutorul ei. Nici n-apucă bine să afle vestea şi doamna Nickleby declară că de mult se aşteptase la asta, apoi aminti de felurite prilejuri in care profeţiile ei se adeveriseră tot atât de precis.

— Şi-ţi spun din nou — adăugă doamna Nickleby (care, nici nu e nevoie să atragem atenţia, nu spusese lucrul acesta niciodată până atunci), că modelele şi croitoria sunt ultimul soi de treabă, Kate, de care ar fi trebuit să te apuci. Nu-ţi fac imputări, scumpa mea; dar totuşi îţi spun că dacă te-ai fi sfătuit cu mama ta…

— Bine, bine, mamă — făcu cu blândeţe Kate; şi acum ce m-ai sfătui?

— Să te sfătuiesc? strigă doamna Nickleby; dar nu e la mintea omului, draga mea, că dintre toate îndeletnicirile de pe lume potrivite pentru o domnişoară în situaţia ta, cea de însoţitoare a vreunei doamne de treabă este lucrul cel mai nimerit spre care te poate îndrepta educaţia, purtările şi înfăţişarea ta? Nu l-ai auzit niciodată pe sărmanul tău tată vorbind de spre domnişoara, fiica doamnei bătrâne, care era în pensiune în aceeaşi casă unde era şi el, pe vremea când era holtei, cum zicea că o cheamă? Ştiu că începe cu ***B*** şi se termină cu ***g*** dar dacă e Waters sau… nu, nu putea să fie, dar oricum o fi chemat-o, nu ştii că domnişoara aceea a intrat ca însoţitoare la o doamnă măritată, care a murit curând după aceea şi că ea s-a căsătorit cu soţul doamnei şi a născut unul dintre cei mai drăguţi băieţaşi dintre câţi văzuse doctorul în viaţa lui, toate într-un an jumătate.

Kate ştia prea bine că acest şuvoi de amintiri plăcute era prilejuit de

vreo posibilitate reală sau închipuită, pe care o descoperise mama ei în meseria de însoţitoare. De aceea aşteptă foarte răbdătoare până când toate amintirile şi anecdotele, potrivite sau nepotrivite cu împrejurarea de faţă, fură istorisite şi, în cele din urmă, se încumetă să întrebe despre ce descoperire era vorba. Adevărul ieşi atunci la iveală. În dimineaţa aceea, doamnei Nickleby îi căzuse în mână un ziar dintre cele mai respectabile adus de portar de la cârciumă; şi în ziarul de ieri se afla un anunţ aşternut în engleza cea mai curată şi mai gramaticală, cum că o doamnă măritată avea nevoie de o tânără de familie ca însoţitoare şi că numele şi adresa doamnei cu pricina puteau îi aflate la o anumită bibliotecă, din partea de vest a oraşului, bibliotecă pomenită în anunţ.

— Şi crede-mă — exclamă doamna Nickleby punând triumfătoare ziarul la o parte — că dacă unchiul tău n-are nimic împotrivă, merită să încerci.

După aspra încăierare cu lumea, pe care o trăise, lui Kate îi era prea lehamite şi în clipa aceea se sinchisea prea puţin de ceea ce-i mai pregătea soarta, pentru a avea ceva împotrivă. Nici domnul Ralph Nickleby n-avu nimic de zis ci, dimpotrivă, încuviinţă întru totul propunerea. Şi nici nu se arătă prea mirat de prăbuşirea neaşteptată a lui Madame Mantalini, şi chiar ar fi fost ciudat dacă s-ar fi arătat, de vreme ce ea fusese pregătită şi apoi pusă în aplicare în primul rând de el însuşi Aşa încât numele şi adresa fură găsite, fără zăbavă, după care domnişoara Nickleby şi mama ei porniră, chiar în dimineaţa aceea, în căutarea doamnei Wititterly din Cadogan Place, Slaone Street.

Cadogan Place e o slaba trăsătură de unire între două lumi deosebite, este inelul de legătură între trofuarele aristocratice din Belgrave Square şi Uimea pestriţă din Chelsea. Se află in Sloane Street, dar nu face parte din ea. Cei din Cadogan Place privesc de sus la Sloane Street şi consideră Brompton-ul vulgar. Au pretenţii la eleganţă şi se întreabă unde o fi New Road. Nu că ar avea nas să spună că sunt de o teapă cu lumea bună din Belgrave Square şi Grosvenor Place, dar se socotesc faţă de aceştia cam ca nişte copii nelegitimi ai unor oameni de rang, care se mulţumesc să se laude cu rudeniile lor, deşi rudele nu-i recunosc. Maimuţărind cit pot aerele şi purtările celor de rang înalt, oamenii din Cadogan Place trăiesc viaţa celor din starea mijlocie. Pe această cale lumea de sus transmite locuitorilor din regiunile de dincolo de hotarele ei mândria obârşiei şi a rangului, pe care ei n-o găsesc în lumea lor şi o împrumută unui izvor din afară; e ceva asemănător cu legătura ce uneşte gemenii siamezi, legătură ce cuprinde câte ceva clin viaţa şi esenţa a două trupuri deosebite şi totuşi nu este a nici unuia.

În acest ţinut îndoielnic trăia doamna Wititterly, şi la uşa ei bătu cu mână tremurătoare Kate Nickleby. Uşa fu deschisă de o matahală de

lacheu cu făină sau cretă pe cap sau albit altcum (fiindcă nu părea să folosească pudră adevărată) şi matahala, după ce primi cartea de vizită de recomandaţie, o înmână unui paj mic, atât de mic într-adevăr, încât trupul lui nu putea cuprinde numărul de năsturaşi care, aşezaţi în şir obişnuit, trebuie să împodobească un costum de paj, drept care nasturii fuseseră nevoiţi să se aşeze în rând câte patru. Acest tinerel luă cartea de vizită sus pe o tavă şi, până la întoarcerea lui, Kate şi mama ei fură duse într-o sufragerie destul de murdară şi ponosită şi orânduită în aşa fel încât putea fi folosită aproape în orice scop mai degrabă decât pentru mâncare şi băutură.

Acum, în chip firesc şi ţinând seama de toate descrierile adevărate ale lumii înalte, aşa cum le găsim în cărţi, doamna Wititterly ar îi trebuit să se afle în buduar; dar fie din pricină că domnul Wititterly se bărbierea în clipa aceea în buduar sau mai ştiu eu de ce, fapt este că doamna Wititterly dădea audienţe în salon, unde găseai tot ce se cuvenea şi era de folos, inclusiv perdele şi huse de o nuanţă trandafirie, pentru a arunca o lumină delicată asupra tenului doamnei Wititterly şi chiar şi un căţeluş, care se repezea la picioarele străinilor spre distracţia doamnei Wititterly, ca să nu mai vorbim de suspomenitul paj, care îi oferea doamnei Wititterly ciocolata spre a se reface.

Doamna avea un aer mălăieţ de dulce şi o faţă de o paloare promiţătoare; era ceva vestejit în înfăţişarea ei, ca şi în mobilă şi în toată casa. Stătea tolănită pe o canapea într-o atitudine atât de firească, încât ar fi putut îi luată drept o actriţă gata pentru prima scenă a unui balet şi care nu aşteaptă decât să se ridice cortina.

— Aşează scaunele! Pajul le aşează.

— Pleacă din odaie, Alphonse!

Pajul plecă; dar dacă vreodată un Alphonse a arătat la chip şi înfăţişare ca un simplu Bill, atunci pajul ăsta era băiatul cu pricina.

— Am îndrăznit să vin, doamnă — spuse Kate după câteva clipe de tăcere stânjenită — fiindcă am văzut anunţul dumneavoastră.

— Da — răspunse doamna Wititterly — unul din oamenii mei l-a dat la ziar. Da.

— M-am gândit — spuse Kate sfioasă — că dacă încă nu v-aţi hotărât în alegerea dumneavoastră, o să mă iertaţi că vă stingheresc cu cererea mea.

— Da — răspunse doamna Wititterly tot tărăgănat.

— Dar dacă aţi făcut alegerea…

— Nu, vai de mine! îi reteză vorba doamna. Nu-i uşor să-mi fii mie pe plac. Zău că nu ştiu ce să zic! N-ai mai fost niciodată domnişoară de companie, nu-i aşa?

Doamna Nickleby, care aşteptase cu înfrigurare să-i vie rândul, se băgă cu iscusinţă în vorbă, înainte să poată răspunde Kate:

— Nu la străini, doamnă — spuse buna femeie; dar îmi ţine mie companie de câţiva ani. Sunt mama ei, doamnă.

— O! făcu doamna Wititterly. Vă înţeleg.

— Vă asigur, doamnă — spuse doamna Nickleby — că a fost o vreme când nu-mi închipuiam că va fi nevoie ca fiica mea să dea piept cu viaţa, căci bietul ei tată era un gentleman, cu situaţie independentă şi aşa ar fi fost şi astăzi, dacă ar fi ascultat de rugăminţile mele neîncetate.

— Mamă dragă — şopti Kate.

— Draga mea Kate, dacă-mi dai voie să vorbesc — spuse doamna Nickleby — îmi voi îngădui s-o lămuresc pe doamna.

— Cred că n-are niciun rost, mamă.

Şi cu toate că doamna Nickleby făcea semne din sprâncene şi ochi pentru a da de înţeles că are de gând să spună ceva care să pună punct dintr-o dată discuţiilor, Kate îşi impuse părerea printr-o privire grăitoare şi, de data aceasta, doamna Nickleby fu oprită chiar la marginea unui logos.

— Ce te pricepi să faci? întrebă doamna Wititterly cu ochii închişi.

Kate aminti roşind de principalele ei talente, iar doamna Nickleby le număra, unul după altul, pe degete, căci socotise câte erau încă înainte de a ieşi din casă. Din fericire, cele două socoteli se potriviră, aşa încât doamna Nickleby nu mai avea de ce să vorbească.

— Ai caracter bun? întrebă doamna Wititterly, deschizând timp de o clipă ochii şi închizându-i apoi din nou.

— Nădăjduiesc — răspunse Kate.

— Şi ai recomandaţii de la oameni bine în legătură cu toate, nu-i aşa?

Kate răspunse că da şi puse pe masă cartea de vizită a unchiului ei.

— Aibi bunătatea şi trage-ţi scaunul puţin mai aproape şi dă-mi voie să mă uit la dumneata — spuse doamna Wititterly. Sunt atât de mioapă, încât nu-ţi pot desluşi trăsăturile.

Kate se supuse cererii, deşi nu fără stânjeneală, iar doamna Wititterly îi cercetă timp de două sau trei minute chipul, cu o privire languroasă.

— Îmi place cum arăţi — spuse doamna sunând dintr-un clopoţel. Alphonse, roagă-l pe stăpânul tău să vină până aici.

Pajul dispăru pentru a îndeplini porunca şi, după un scurt răstimp, în care nu se rosti nicio vorbă de ambele părţi, deschise uşa pentru a face loc unui domn simandicos de vreo treizeci şi opt de ani, arătând cam din topor şi cu păr foarte deschis, care domn se aplecă spre doamna Wititterly şi-i vorbi câtva timp în şoaptă.

— O! făcu el, întorcându-se — da. Este un lucru cât se poate de important. Doamna Wititterly este o fire foarte sensibilă, foarte delicată, foarte gingaşă; o plantă de seră, exotică.

— Vai, Henry, dragul meu! interveni doamna Wititterly.

— Aşa e, scumpa mea, ştii doar că-i aşa; o adiere — spuse domnul Wititterly, suflând într-un fulg închipuit — pfiuuu, şi te-ai dus!

Doamna oftă.

— Ai un suflet prea mare pentru trupul tău — spuse domnul Wititterly. Gândirea te mistuie; aşa spun toţi doctorii; ştii doar că nu e medic care să nu fie mândru că l-ai chemat. Care e părerea lor unanimă? Dragă doctore, i-am spus eu lui sir Tumley Snuffim, chiar în odaia asta, ultima oară când a venit. Dragă doctore, de ce suferă soţia mea? Spune-mi totul. Voi fi tare. De nervi? Dragul meu prieten, zice el, fii mândru de femeia asta; ocupă-te de ea; e o podoabă pentru lumea bună şi pentru dumneata… Suferă de prea mult suflet. Se umflă, se măreşte, se dilată, sângele se aprinde, pulsul devine grăbit, nervozitatea creşte. Aci, domnul Wititterly, care, în înflăcărarea acestei descrieri îşi aruncase mâna până la mai puţin de o şchioapă depărtare de pălăria doamnei Nickleby, o retrase grăbit şi-şi suflă nasul atât de fioros, de parc-ar fi folosit o maşinărie puternică.

— Mă arăţi mai rău decât sunt, Henry — spuse doamna Wititterly, cu un zâmbet palid.

— Zău că nu, Julia, zău că nu! spuse domnul Wititterly. Societatea în care te mişti, te mişti în chip firesc, ţinând seama de rangul, legăturile şi talentele tale, este un ciclon şi un vârtej de vânzoleli îngrozitoare. Pe legea mea că nu pot uita noaptea în care ai dansat cu nepotul baronetului la balul de alegeri din Exeter! A fost cutremurător.

— Plătesc totdeauna scump astfel de triumfuri după aceea — spuse doamna Wititterly.

— Tocmai de aceea — urmă soţul ei — ai multă nevoie de o însoţitoare înzestrată cu o mare blândeţe, multă seninătate, nespusă înţelegere şi o linişte desăvârşită.

Aci, atât domnul cât şi doamna Wititterly, care vorbiseră mai degrabă pentru urechile familiei Nickleby decât unul către altul, se opriră şi priviră către cele două ascultătoare, cu o privire ce părea să spună: Ei, ce părere aveţi despre toate astea?

— Doamna Wititterly — spuse soţul, adresându-se doamnei Nickleby — este căutată şi cultivată de mulţimi de oameni scânteietori şi de cercuri strălucitoare. Sentimentele ei sunt stârnite de operă, dramă, artele frumoase… ă-ă…

— Nobilimea, iubitule — se amestecă doamna Wititterly.

— Nobilimea, fireşte — spuse domnul Wititterly. Şi ofiţerimea. Ea îşi formează şi exprimă nenumărate şi felurite păreri despre nenumărate şi felurite lucruri. Poate că dacă unii oameni din viaţa publică ar cunoaşte adevărata părere a doamnei Wititterly despre ei, n-ar mai umbla cu capul chiar aşa sus.

— Pst, Henry! făcu doamna. Asta nu prea e frumos.

— Nu pomenesc niciun nume, Julia — răspunse don. Nul Wititterly — şi nimeni nu e insultat. Eu amintesc doar împrejurările ca să arăt că nu eşti o persoană obişnuită, că între cugetul şi trupul tău există o neîntreruptă rezistenţă; şi acum dă-mi voie să ascult cu nepărtinire şi în tihnă, ce pregătire are domnişoara pentru această slujbă.

În semn de ascultare faţă de această cerere, urmă înşirarea din nou a însuşirilor lui Kate, la care se adăugară multe întreruperi şi întrebări din partea domnului Wititterly. În cele din urmă fu hotărât că se vor face cercetări, iar răspunsul definitiv va fi adresat domnişoarei Nickleby într-un plic, pe numele unchiului ei, până în două zile. După ce stabiliră condiţiile, pajul le însoţi până la fereastra scării, iar lacheul mătăhălos prelua, în acest loc, garda şi le călăuzi în deplină siguranţă până la poartă.

— Sunt oameni foarte distinşi, se vede — spuse doamna Nickleby, luându-şi fata de braţ. Ce femeie superioară e doamna Wititterly!

— Crezi, mamă? spuse Kate, în loc de răspuns.

— Păi cine poate crede altfel, Kate, iubita mea? răspunse mama ei. E destul de palidă şi pare tare sfârşită. Nădăjduiesc că n-o să se istovească de tot, dar tare mă tem.

Aceste gânduri o îndemnară pe adânc-văzătoarea doamnă să facă o socoteală în legătură cu vârsta pe care ar putea s-o atingă doamna Wititterly şi cu posibilităţile ce existau ca nemângâiatul văduv să ceară mâna fiicei ei. Înainte de a ajunge acasă, doamna Nickleby eliberase sufletul doamnei Wititterly de orice constrângere trupească; o măritase pe Kate cu mare alai la biserica Sf. George din Hanover Square; şi lăsase nerezolvată doar chestiunea măruntă dacă ea va avea un pat minunat de mahon lustruit, după moda franceză, în apartamentul de două camere din fund, sau în cel de trei camere din faţă, în casa de pe Cadogan Place, căci nu era în stare să cântărească prea bine avantajele celor două apartamente, aşa încât, în cele din urmă hotărî, împăcată, să lase lucrurile la bunul plac al ginerelui ei.

Cercetările fură făcute. Răspunsul — spre nu prea marea bucurie a lui Kate — fu favorabil; şi după ce trecu o săptămână, se mută cu toate boarfele in casa doamnei Wititterly, unde o vom părăsi deocamdată.

CAPITOLUL XXII

Nicholas, însoţit de Smike, porneşte în căutarea norocului. Îl întâlneşte pe domnul Vincent Crummles. Se arată aci cine era acesta

Tot capitalul care-i revenea lui Nicholas prin stăpânire, moştenire, danie sau în perspectivă, după ce-şi plăti chiria şi încheie socotelile cu negustorul de vechituri, de la care închiriase rablele de mobile, nu depăşea, cu mai mult decât câteva jumătăţi de penny, suma de douăzeci de şilingi. Şi totuşi el întâmpina ziua, în care era hotărât să părăsească Londra; cu inima uşoară şi sări din pat cu acea vioiciune a minţii care, din fericire, este a tinereţii, căci de n-ar fi aşa, lumea asta ar fi plină de bătrâni.

Era o dimineaţă rece, uscată, ceţoasă, la începutul primăverii. Câteva umbre subţiratice pluteau grăbite încoace şi încolo pe străzile pline de ceaţă; când şi când, pâcla apăsătoare era străpunsă de conturul greoi al unei trăsuri de piaţă, în drum spre casă; încet, pe măsura ce se apropia, îşi rostogolea huruind roţile, împrăştiind pojghiţa de polei de pe acoperişul albit şi curând se pierdea iarăşi în ceaţă. Din timp în timp se auzea pasul unor picioare încălţate în papuci şi strigătul îngheţat al măturătorului, care se târa, dârdâind de frig, spre munca lui de dimineaţă; apoi piciorul greoi al paznicului de noapte, care păşea rar în sus şi în jos, blestemând ceasurile încete care-l despărţeau de somn; huruitul căruţelor grele şi al camioanelor; zgomotul vehiculelor mai uşoare, care duceau cumpărători şi vânzători spre diferite pieţe; ciocănitul zadarnic în uşile celor cu somnul greu — toate aceste zgomote îţi izbeau, din când în când, urechea, dar toate erau înăbuşite de ceaţă şi tot atât de nedesluşite pentru ureche ca şi toate lucrurile pentru ochi. Întunericul se târa îngroşându-se pe măsură ce se apropia ziua; şi cei care se încumetaseră să se scoale şi să se uite în strada mohorâtă de după perdelele ferestrelor se băgau înapoi în pat şi se ghemuiau pentru somn.

Încă înainte de aceste semne ale dimineţii ce se apropie să devină precumpănitoare în furnicarul Londrei, Nicholas apucase să ajungă singur în City şi se afla acum sub ferestrele casei unde locuia mama lui. Era o casa posomorită şi golaşă, dar pentru el avea lumină şi viaţă; fiindcă între zidurile ei bătrâne se afla cel puţin o inimă unde acelaşi sânge care curgea şi în vinele lui se strângea în faţa jignirii şi a necinstei.

Trecu drumul şi-şi înălţă ochii spre fereastra odăii, unde ştia că doarme sora lui. Era închisă şi întunecată. Biata fată, se gândi Nicholas, nici prin gând nu-i trece cine dă târcoale pe afară!

Privi din nou şi, timp de o clipă, se simţi aproape jignit că n-o vede

pe Kate ca să schimbe cu ea un cuvânt de despărţire. „Doamne! gândi apoi, dojenindu-se — ce copil sunt!”

„E mai bine aşa — îşi spuse Nicholas, după ce se depărtase câţiva paşi şi se întorsese în acelaşi loc. Când le-am părăsit prima oară, aş fi putut să-mi iau de o mie de ori rămas bun dac-aş fi vrut, dar le-am cruţat de durerea despărţirii. De ce n-aş face-o şi acum?”

În timp ce-şi vorbea astfel, i se năzări că perdeaua se mişcă şi fu aproape încredinţat, timp de o clipă, că la fereastră se afla Kate, dar datorită uneia din acele contradicţii ciudate în sentimente, atât de obişnuita tuturor, se ascunse, fără să-şi dea seama, în porticul uşii, ca să nu fie văzut. Zâmbi de slăbiciunea lui, apoi spuse: „Domnul să le binecuvânteze!” şi se depărta cu paşi mai uşori.

Când ajunse la vechea lui locuinţă, Smike îl aştepta îngrijorat şi tot aşa şi Newman, care-şi cheltuise venitul pe o zi cumpărând un bidon de lapte cu rom în vederea călătoriei lor. Bagajele erau legate, Smike le săltă pe umăr şi o porniră în tovărăşia lui Newman Noggs; căci omul stăruise din ajun să-i însoţească o bună bucată de drum.

— Încotro? întrebă Newman, gânditor.

— Mai întâi spre Kingston — răspunse Nicholas.

— Şi pe urmă unde? întrebă Newman. De ce nu vrei să-mi spui?

— Fiindcă nici eu nu prea ştiu, dragul meu prieten — răspunse Nicholas, punându-i mâna pe umăr; şi chiar dac-aş şti, încă nu mi-am făcut niciun plan şi nicio socoteală, aşa încât s-ar putea să-mi schimb de o sută de ori reşedinţa, înainte ca dumneata să poţi intra cumva în legătură cu mine.

— Mă tem că în capul dumitale ţi-ai croit un plan adânc — spuse Newman, cu îndoială în glas.

— Atât de adânc — răspunse tânărul său prieten — încât nici eu n-ajung până la el. Orice hotărâre aş lua, fii sigur că am să-ţi scriu curând.

— N-ai să uiţi? întrebă Newman.

— Nu cred că aş putea — răspunse Nicholas. N-am atâţia prieteni încât să mă încurc în mulţimea lor şi să-l uit pe cel mai bun.

Prinşi de aceste discuţii, merseră vreo câteva ore şi ar fi mers şi câteva zile, dacă Nicholas nu s-ar fi aşezat pe o piatră în marginea drumului şi n-ar fi dat glas cu hotărâre gândului de a nu mai înainta niciun pas până nu face Newman Noggs cale întoarsă. După ce se rugă fără succes să-l lase să-i însoţească mai întâi cale de încă o jumătate de milă şi pe urmă încă un sfert, Newman primi să-i facă pe plac şi să-şi îndrepte paşii spre Golden Square, după ce îşi luă de mai multe ori rămas bun din toată inima şi cu dragoste şi după ce se întoarse de câteva ori ca să-şi fluture pălăria către cei doi drumeţi, până când aceştia nu mai erau decât nişte pete în depărtare.

— Şi acum ascultă-mă, Smike — spuse Nicholas, în timp ce înaintau

trudiţi dar curajoşi. Ne îndreptam spre Portsmouth.

Smike mişcă din cap şi zâmbi, dar nu dădu glas nici unui simţământ; fiindcă lui îi era totuna dacă se îndreptau spre Portsmouth sau Port Royal, de vreme ce mergeau împreună.

— Eu nu ma prea pricep la lucrurile astea — vorbi mai departe Nicholas; dar Portsmouth e port la mare şi, dacă nu se iveşte alta slujbă, cred că ne putem îmbarca pe un vas. Sunt tânăr şi muncitor şi aş putea fi de folos în fel şi chip. Şi tu ia fel.

— Nădăjduiesc — răspunse Smike. Când eram acolo… ştii ce vreau să spun?

— Da, ştiu — spuse Nicholas. Nu-i nevoie să pomeneşti locul.

— Ei, când eram acolo — reluă Smike, şi ochii îi străluceau la gândul că-şi dă în vileag iscusinţa — ştiam să mulg vaca şi să îngrijesc calul la fel ca oricare.

— Ha! făcu Nicholas cu seriozitate. Tare mă tem că pe vas nu se prea cresc dobitoace de niciun soi, Smike, şi chiar dacă sunt cai, nimeni nu-şi bate capul să-i ţesale; totuşi, ai putea să faci altceva, ştii. Dacă vrei, poţi…

— Şi eu vreau foarte tare — spuse Smike, luminându-se din nou.

— Zău că te cred — răspunse Nicholas; şi dacă nu izbuteşti, o să fie greu, dar mă descurc eu pentru amândoi.

— Azi mergem toată ziua? întrebă Smike, după o scurtă tăcere.

— Ar fi o încercare prea grea chiar şi pentru picioarele tale pline de voinţă — răspunse Nicholas, cu un zâmbet bun. Nu; Godalming se află la vreo treizeci şi ceva de mile de Londra, după cum ne spune harta pe care am împrumutat-o, şi am de gând să mă opresc aci. Mâine trebuie să ne urnim mai departe, fiindcă nu suntem destul de bogaţi ca să ne pierdem timpul. Lasă-mă să te uşurez de legătura aia! Haide!

— Nu, nu — făcu Smike, dându-se cu câţiva paşi înapoi. Să nu-mi ceri să ţi-o dau.

— De ce nu? întrebă Nicholas.

— Lasă-mă să fac măcar ceva pentru dumneata — spuse Smike. Niciodată nu mă laşi să te slujesc aşa cum ar trebui. Nici nu ştii cum mă gândesc, zi şi noapte, în ce fel să-ţi fiu pe plac.

— Eşti un prost că mi-o spui, fiindcă eu doar ştiu şi pe urmă şi văd, că doar nu sunt o brută oarbă şi fără simţire — răspunse Nicholas. Dă-mi voie să-ţi pun o întrebare acum, că-mi trece prin gând şi nu e nimeni de faţă — adăugă el, privindu-l drept în faţă pe Smike. Ai memorie bună?

— Nu ştiu — spuse Smike, clatinând trist din cap. Cred că pe vremuri aveam; dar acum s-a dus, s-a dus!

— De ce crezi că pe vremuri aveai? întrebă Nicholas, întorcându-se repede spre el, ca şi cum răspunsul ar fi putut în vreun fel să lămurească tot înţelesul întrebării.

— Fiindcă-mi aminteam bine, când eram copil — spuse Smike — dar asta a fost de mult, de mult de tot, sau cel puţin aşa mi se pare. În locul de unde m-ai luat, am fost tot timpul aiurit şi zăbăuc şi niciodată nu-mi aminteam de nimic, ba uneori nici nu pricepeam ce mi se spunea. Eu… ia stai… stai niţel!

— Iar o iei razna — spuse Nicholas, atingându-i braţul.

— Nu — răspunse tovarăşul lui de drum, privind în gol. Mă gândeam doar cum… Tremura fără voie în timp ce vorbea.

— Nu te mai gândi la locul acela, fiindcă s-a sfârşit cu el — spuse Nicholas, uitându-se drept în ochii tovarăşului său, care căpătase în câteva clipe o privire uluită şi pierdută, privirea lui obişnuită de pe vremuri şi care nu dispăruse nici acum. Cum a fost prima zi când ai ajuns în Yorkshire?

— Cum? făcu băiatul.

— Asta s-a întâmplat înainte de ţi-au pierit amintirile, ştii doar — spuse liniştit Nicholas. Era vreme caldă sau rece?

— Umedă — răspunse băiatul. Foarte umedă. Totdeauna spuneam, când ploua tare, că e ca în noaptea când am sosit; şi se strângeau în jurul meu şi râdeau ca să mă vadă plângând când ploua tare. Ziceau că mă port ca un copil şi mă făceau să mă gândesc şi mai mult la asta. Uneori îngheţam, fiindcă mă revedeam cum eram atunci, când am intrat pe aceeaşi uşă.

— Cum erai atunci? repetă Nieholas, — cu prefăcută nepăsare. Adică cum?

— O fiinţă atât de mică — spuse Smike — încât ar fi putut să aibă milă şi îndurare de mine numai gândindu-se la asta.

— N-ai ajuns acolo singur — observă Nieholas.

— Nu — răspunse Smike; sigur că nu.

— Cu cine erai?

— Cu un bărbat oacheş şi zbirlit. I-am auzit spunând aşa la şcoală şi mi-aminteam şi eu de asta înainte. Eram bucuros să-l părăsesc fiindcă mi-era frică de el; dar ei m-au făcut să-mi fie şi mai frică şi s-au purtat şi mai rău decât el.

— Ia te uită la mine — spuse Nicholas, dorind să-i fixeze atenţia. Aşa, nu te întoarce. Nu ţi-aduci aminte de o femeie, o femeie bună, care se apleca deasupra ta pe vremuri, te săruta şi-ţi spunea copilul ei?

— Nu — spuse sărmana făptură clătinând din cap — nu, niciodată.

— Nici de vreo casă în afară de cea din Yorkshire?

— Nu — răspunse tânărul cu tristeţe în priviri — o odaie, mi-amintesc că am dormit într-o odaie, o odaie mare şi părăsită în podul unei case, care avea un chepeng în tavan. De multe ori mi-acopeream capul cu cearşaful ca să nu-l văd, fiindcă mă înspăimânta; eram copil mic şi nu era nimeni lângă mine noaptea; şi mă întrebam ce o fi pe partea cealaltă. Mai era un ceasornic, un ceasornic mare, într-un colţ.

De asta-mi amintesc. Odaia aceea n-am uitat-o niciodată; fiindcă atunci când visez urât, se întoarce, întocmai cum era. Văd în ea lucruri şi oameni, pe care atunci nu i-am văzut niciodată, dar odaia este întocmai cum era; *asta* nu se schimbă.

— Acum îmi dai voie să iau legătura? întrebă Nicholas, schimbând brusc vorba.

— Nu — spuse Smike — nu. Hai să mergem mai departe.

Spunând aceasta grăbi pasul, pesemne încredinţat că se opriseră în loc în tot timpul discuţiei de până atunci. Nicholas îl observa de aproape şi fiecare cuvânt al convorbirii i se întipărise în minte.

Acum mai lipsea un ceas până la ora prânzului şi, cu toate că cetatea pe care tocmai o părăsiseră mai era încă învăluită în aburi deşi, ca şi cum chiar suflarea neliniştiţilor ei locuitori ar fi stat atârnată deasupra planurilor lor de câştig şi îmbogăţire, simţindu-se mai atrasă de ele decât de văzduhul liniştii de deasupra, totuşi afară, în câmp, aerul era limpede şi vremea frumoasă. Când şi când, în locuri mai joase dădeau de *trâmbe* de ceaţă, pe care soarele nu le alungase încă clin fortăreţele lor; dar drumeţii trecură şi de acestea şi în timp ce urcau trudind dealurile, le făcea plăcere să privească în vale şi să vadă norii aceia leneşi îndepărtându-se greoi, sub înrâurirea înveselitoare a zilei. Un soare larg, strălucitor, cumsecade, lumina păşunile verzi şi undele apelor prevestind vara, iar călătorilor le dăruia prospeţimea zglobie a acelui anotimp. Sub picioarele lor pământul părea că se mlădiază; tălăngile turmelor erau muzică pentru urechile lor; şi aşa înviorаţi de mişcare şi îndemnaţi de speranţă, mergeau înainte cu puterea unor lei.

Ziua înainta şi culorile vii se stinseră luând nuanţe mai domoale, ca nişte speranţe tinere potolite de timp, ca trăsăturile tinereţii ce se topesc cu timpul în tihna şi seninătatea vârstei. Dar în amurgul lor încet nu erau mai puţin frumoase decât fuseseră în zori; căci natura hărăzeşte fiecărei vârste şi fiecărui anotimp o frumuseţe anume; şi de dimineaţă până în noapte, ca şi din leagăn până în mormânt, ea nu e decât uri şir de schimbări atât de line şi uşoare, încât de-abia le putem desluşi desfăşurarea.

În cele din urmă ajunseră la Goldaming şi aci se învoiră pentru două paturi modeste, în care dormiră zdravăn. Dis-de-dimineaţă, dar nu chiar în acelaşi timp cu soarele, erau treji şi în picioare; dacă nu la fel de proaspeţi ca în ajun, totuşi având destulă speranţă şi tărie pentru a merge voioşi mai departe.

Călătoria acestei zile fu mai anevoioasă decât cea din ajun, fiindcă trebuiră să urce dealuri înalte şi istovitoare; şi, în călătorie, ca şi în viaţă, e cu mult mai uşor să cobori un deal decât să-l urci. Totuşi, se ţinură dârji, mânaţi de neobosita lor stăruinţă şi încă n-a fost munte care să-şi înalţe creştetul spre cer şi al cărui vârf stăruinţa să nu-l

poată, până la urmă, atinge.

Merseră de-a lungul Căldării Dracului; şi Smike asculta cu lacomă luare-aminte, în timp ce Nicholas citea inscripţia de pe piatra înălţată în locul acela sălbatic pentru a istorisi despre un omor înfăptuit în noapte. Iarba pe care păşeau fusese odată pătată cu sânge, iar sângele celui ucis se scursese, picătură cu picătură, până în adâncitura, care dă numele locului. „Căldarea Dracului — se gândi Nicholas, privind în gol — n-a fost niciodată umplută cu o licoare mai potrivită decât asta!”

Merseră înainte, cu hotărâre neclintită, şi intrară, în cele din urmă, într-o regiune largă şi întinsă de coline, unde descopereai felurite ridicaturi şi adâncituri, ce rupeau monotonia întinderii verzi. Aci se înălţa către cer, aproape perpendicular, o ridicătură atât de prăpăstioasă, încât doar oile şi caprele care-i păşteau coastele puteau s-o urce, iar dincolo vedeai un gorgan verde, cu povârniş atât de domol ce se topea atât de lin în câmpie, încât cu greu puteai să-i desluşeşti marginile. Dealurile se rotunjeau unul după altul şi, de jur împrejur, privirea întâmpina unduiri armonioase sau ciudate, line sau colţuroase, gingaşe sau groteşti, aruncate cu nepăsare unele lingă altele. Adeseori ţâşnea cu zgomot din pământ un stol de ciori care, croncănind şi rotindu-se în jurul celui mai apropiat deal, de parcă n-ar fi fost sigure ce drum sa apuce, îşi desfăşurau deodată aripile şi străbăteau deschiderea largă a vreunei văi cu iuţeala luminii.

Încetul cu încetul lăsară în urmă de ambele părţi peisajul acesta şi după ce până acum fuseseră izolaţi de orice privelişte bogată şi largă, păşiră acum din nou în câmp deschis. Siguranţa că se apropiau de ţinta călătoriei le împrospăta curajul, dar calea fusese anevoioasă şi ei se opriseră adesea, iar acum Smike era obosit. Amurgul coborâse, când cotiră pe poteca ce ducea spre poarta unui han şi tot mai erau la douăsprezece mile depărtare de Portsmouth.

— Douăsprezece mile — spuse Nicholas, sprijinindu-se cu amândouă mâinile în toiag şi privind cu îndoială spre Smike.

— Douăsprezece mile bune — repetă hangiul.

— E bun drumul? întrebă Nicholas.

— Foarte prost — răspunse gazda. Ceea ce şi trebuia să răspundă ca un hangiu ce se afla.

— Aş vrea să pornesc mai departe — spuse cu şovăială în glas Nicholas. Zău dacă ştiu ce să fac!

— Eu nu zic nimic — făcu hangiul. Dar în locul dumneavoastră, eu n-aş porni.

— N-ai porni? întrebă Nicholas, cu aceeaşi nesiguranţă.

— Nu, dacă nu m-ar împinge sărăcia — spuse hangiul. Şi cu aceste cuvinte îşi trase şorţul în sus. Îşi înfundă mâinile în buzunare şi, făcând un pas sau doi afară, îşi aruncă ochii de-a lungul drumului

întunecat, cu prefăcută nepăsare.

După ce măsură cu privirea faţa istovită a lui Smike, Nicholas luă, fără să se mai gândească la altceva, hotărârea de a rămâne pe loc.

Hangiul îi duse în bucătărie şi, fiindcă aci se găsea un foc bun, observă că e foarte frig afară. Dacă tocul ar fi fost din întâmplare slab, ar fi observat că e foarte cald.

— Ce ne poţi da la cină? fu întrebarea firească a lui Nicholas.

— Păi, ce aţi dori? fu răspunsul nu mai puţin firesc al hangiului.

Nicholas propuse carne rece, dar carne rece nu se găsea, apoi ouă jumări, dar nu erau nici ouă, frigărui de berbec, dar la trei mile în jur nu găseai o frigăruie de berbec, deşi săptămâna trecută ai fi găsit mai mult decât era nevoie, iar poimâine va veni un transport foarte mare.

— Atunci — spuse Nicholas — las la alegerea dumitale, aşa cum aş fi făcut din capul locului, dacă mi-ai fi dat voie.

— Atunci, ştii ce? spuse hangiul. E un domn în salonaş, care a comandat o budincă fierbinte de carne cu cartofi, la ora nouă. A ieşit mai mult decât poate el să mănânce şi nici nu ma îndoiesc că, dacă-i cer voie, vă lasă să cinaţi cu el. O clipă.

— Nu, nu — spuse Nicholas, oprindu-l. Mai bine nu. Eu, cel puţin, nu ştiu cum să spun! Uite ce este; vezi că eu sunt un drumeţ modest şi am venit până aici pe jos. E aproape sigur, cred, că domnul n-o să fie încântat de tovărăşia mea; dar totuşi, măcar că sunt ponosit, cum mă vezi, sunt prea mândru ca să mă vâr în sufletul lui.

— Să fii sănătos — spuse hangiul — e doar domnul Crummles, nu e el mofturos.

— Nu e? întrebă Nicholas, căruia, ca să spunem adevărul, ideea unei budinci gustoase îi surâdea.

— Nu, zău că nu — răspunse hangiul. Sunt sigur c-o să-i placă felul dumitale. Dar vedem noi îndată. Aşteaptă numai o clipă.

Hangiul se repezi în salonaş, fără să mai aştepte îngăduinţa lui Nicholas, iar Nicholas nu se luptă ca să-l oprească, socotind, cu înţelepciune, că cina e o treabă prea serioasă ca s-o iei în glumă. Nu trecu mult şi gazda se întoarse, înflăcărată.

— E în ordine — spuse cu glas scăzut. Ştiam eu c-o să vrea. Ai să vezi acolo înăuntru ceva care merită să fie văzut. Ia te uită!

N-a mai fost timp să întrebe ce însemna aceasta exclamaţie rostită cu ton de încântare; căci hangiul apucase să şi deschidă uşa încăperii, în care Nicholas, urmat de Smike cu bocceaua pe umăr (o ducea cu atâta grijă, de parc-ar fi fost un sac cu aur) îşi făcu fără multă vorbă, apariţia.

Nicholas era pregătit să vadă ceva ciudat, dar nu chiar atât de ciudat ca priveliştea care-l întâmpina acum. În capătul celălalt al odăii erau doi băieţi, unul foarte înalt si celălalt foarte scurt, amândoi îmbrăcaţi în marinari — sau cel puţin în marinari de teatru, cu

cingători, catarănii, părul împletit într-o codiţă, pistoale şi tot dichisul — şi se încăieraseră in ceea ce se numeşte pe afişele de teatru o luptă crâncenă cu ajutorul unor săbii din acelea scurte şi late cu mânere de împletitură, care sunt folosite în teatrele mai mărunte. Băiatul cel scurt se afla în mare avantaj faţă de cel înalt, care era la mare ananghie şi amândoi erau supravegheaţi de un bărbat mare şi greoi, cocoţat pe un colţ al mesei, care-i îndemna cu emfaza să dea mai cu foc, spunând că e sigur că din prima seară vor zgudui sala.

— Domnule Vincent Crummles — spuse hangiul cu un aer de mare respect — ăsta-i tânărul.

Domnul Vincent Crummles îl întâmpina pe Nicholas cu o înclinare a capului, ceva între politeţea unui împărat roman şi semnul pe care ţi-l face un tovarăş de beţie; apoi îl pofti pe hangiu să închidă uşa pe partea cealaltă.

— Ia te uită ce tablou! spuse domnul Crummles, oprindu-l pe Nicholas să înainteze, ca să nu strice tabloul. Ăla *micu-l* are în buzunar; dacă ăla mare nu-l răstoarnă în trei secunde, e un om mort. Încă o dată, băieţi!

Cei doi luptători se puseră din nou pe lucru izbind mai departe, până ce săbiile scoaseră o ploaie de scântei, spre marea mulţumire a domnului Crummles, care părea să socotească acest lucru drept o mare izbândă. Încăierarea reîncepu cu vreo două sute de lovituri date pe rând de marinarul cel scurt şi de lungan, fără să ducă la vreun rezultat anume, până când marinarul cel scurt primi una in genunchi. Dar nici nu-i păsă, fiindcă se săltă în celălalt genunchi cu ajutorul mâinii stângi şi se luptă cu şi mai mare înverşunare până când lunganul îl făcu dintr-o lovitură să scape sabia din mână. Acum era la mintea omului că marinarul cel scurt, adus în această stare de ananghie, o să se lase păgubaş, pe loc, şi o să strige după îndurare, dar, ca să vezi, dintr-o dată scoase cogeamite pistol din brâu şi-l îndreptă spre faţa lunganului care. Înspaimântat (căci nu se aştepta) îl lăsă pe marinarul cel scurt să-şi adune sabia de pe jos şi s-o ia de la cap. Şi ţăcăneala reîncepu şi se dădură nenumărate lovituri închipuite de ambele părţi; ca de exemplu lovituri cu mâna stângă, sau pe sub picior, sau peste umărul drept, sau peste stingul; şi când marinarul cel scurt trase una cu putere în picioarele lunganului, de i le-ar fi retezat de-a binelea dac-ar fi fost de-adevăratelea, lunganul sări peste sabia celui mărunt, după care, ca să i-o plătească şi să fie chit, lunganul dădu o lovitură asemănătoare, iar cel scurt sări peste sabia acestuia. După asta urmă multă fugăreală şi mişcări de ridicare a nădragilor în lipsă de bretele şi, pe urmă, marinarul cel mărunt (caracterul cel mai tare, fiindcă totdeauna el o scotea mai bine la capăt), făcu o demonstraţie violentă şi termină cu lunganul care, după câteva încercări neizbutite, căzu jos şi-şi dădu duhul în chinuri groaznice, în timp ce marinarul cel scurt îi puse

piciorul în piept şi-l străpunse dintr-o parte într-alta.

— De două ori o să vă biseze, băieţi, dacă aveţi grijă — spuse domnul Crummles. Acum răsuflaţi un pic şi schimbaţi-vă hainele.

După ce adresă aceste cuvinte luptătorilor, îl salută pe Nicholas, care băgă de-abia atunci de seamă că faţa domnului Crummles era proporţionată cu trupul său, că avea buza de jos foarte groasă, un glas răguşit, ca şi cum i-ar fi stat în obicei să ţipe mult şi păr negru foarte scurt, aproape ras în creştetul capului, pentru ca să-i îngăduie (după cum află Nicholas mai încolo) să poarte peruci de toate mărimile şi modelele.

— Ce părere ai, domnule? întrebă domnul Crummles.

— Foarte bună, zău, minunată! răspunse Nicholas.

— Băieţi ca ăştia nu vezi în fiecare zi, aşa-i? spuse domnul Crummles.

Nicholas încuviinţă, observând totuşi că dacă ar fi mai potriviţi…

— Potriviţi! strigă domnul Crummles.

— Vreau să zic dacă ar fi de mărimi mai apropiate — îl lămuri Nicholas.

— Mărimi! repetă domnul Crummles; păi tot hazul luptei este ca între ei să fie un picior sau două deosebire. Cum poţi să cucereşti cuviincios simpatia spectatorilor, dacă nu pui un omuleţ să se lupte cu un lungan; poate doar dacă pui cinci contra unu, dar pentru treaba asta nu există destulă mână de lucru în trupa noastră.

— Înţeleg — făcu Nicholas. Te rog să mă ierţi. Îţi mărturisesc că asta nu mi-a trecut prin cap.

— Ăsta-i lucrul cel mai important — spuse domnul Crummles. Începem poimâine, la Portsmouth. Dacă mergi într-acolo, aruncă o privire în teatru şi vezi cum arată.

Nicholas făgădui că va face acest lucru dacă va putea şi, trăgându-şi scaunul lângă foc, începu numaidecât o discuţie cu directorul trupei. Era un om foarte vorbăreţ şi deschis, poate nu numai din pricina felului lui de-a fi, ci şi a spirtoaselor cu apă pe care le sorbise din belşug sau a tabacului pe care-l priza în cantităţi mari dintr-o bucată de hârtie cafeniu-deschisă, avându-şi locul în buzunarul vestei. Îşi dădea în vileag planurile fără nicio reţinere şi ridică in slăvi meritele trupei şi înzestrările familiei Iui, cei doi luptători cu săbii late alcătuind o parte onorabilă din ambele. Pare-se că a doua zi trebuia să aibă loc la Portsmouth o adunare de domni şi doamne, spre care se îndreptau tatăl cu fiii (nu pentru stagiunea obişnuită, ci într-o afacere de turneu), după ce îşi încheiaseră la Guildford treburile cu mare succes.

— Dumneata nu mergi tot într-acolo? întrebă directorul,

— Ba… ba da — făcu Nicholas. Sigur, merg.

— Cunoşti cumva oraşul? întrebă directorul, care se simţea

îndreptăţit sa primească tot atâtea mărturisiri câte făcuse.

— Nu — răspunse Nicholas.

— N-ai fost niciodată acolo?

— Niciodată.

Domnul Vincent Crummles tuşi uscat, ca şi cum ar fi vrut să spună: Dacă nu vrei să vorbeşti, n-ai decât; şi priză de atâtea ori în şir tutun din bucata de hârtie, încât Nicholas se întreba unde era loc pentru atâta.

În timp ce era prins cu. Această îndeletnicire, domnul Crummles se uita, din când în când, cu mare interes spre Smike, care de la bun început păruse să-l surprindă foarte tare. Băiatul aţipise şi moţăia în scaun.

— Iartă-mă că ţi-o spun — spuse directorul, aplecându-se spre Nicholas şi coborând glasul — dar ce figură straşnică are prietenul dumitale!

— Bietul băiat! spuse Nicholas, cu un zâmbet slab; mi-aş dori să-l văd mai grăsuţ şi cu priviri mai puţin pierdute.

— Grăsuţ! exclamă îngrozit de-a binelea directorul; păi l-ai strica definitiv!

— Credeţi?

— Dacă cred, domnule! Păi aşa cum e acum — spuse directorul, izbind cu emfază în genunchi — fără să-l căptuşeşti cu nimic şi numai cu o idee de fard pe obraz, ar face un actor pentru specialitatea flămânzi, cum n-a mai văzut ţara asta. Să-l vezi numai un pic mai înţolit în spiţerul din „Romeo şi Julieta", cu oleacă de roşu pe vârful nasului şi face sigur de trei ori trei rânduri de aplauze la scenă deschisă în clipa când scoate nasul pe uşa adevărată a scobiturii din primul plan al scenei.

— Dumneata îl priveşti cu un ochi profesional — spuse Nicholas, râzând.

— Te cred — răspunse directorul. De când sunt în meserie, încă n-am văzut un băiat aşa turnat pentru roluri din astea. Şi eu am jucat copii ticăloşi încă de când aveam un an jumătate.

Sosirea budincii, care se arătă o dată cu tinerii Vincent Crummles, îndreptă convorbirea pe alte făgaşuri, ba chiar, un timp, îi puse capăt. Cei doi tineri mânuiau cuţitele şi furculiţele cu nu mai puţină îndemânare decât săbiile şi cum erau cu toţii flămânzi, nu găsiră timp de vorbă până ce nu mântuiră cu cina.

De-abia înghiţiseră cei doi tineri Crummles ultima îmbucătură de mâncare disponibilă, că şi arătară, prin felurite căscaturi reţinute şi mişcări de întindere a mădularelor o vădită dorinţă de a se duce Ia culcare, dorinţă pe care Smike o vădise şi mai puternic, căci el adormise de câteva ori, în timpul mesei, chiar în timp ce mânca. Drept care, Nicholas propuse spargerea adunării, dar directorul nici nu voia

s-audă, jurându-se că-şi făgăduise plăcerea de a polti pe noua sa cunoştinţă să împartă cu el un punci şi spunând că dacă va fi refuzat, va socoti gestul drept o necuviinţă.

— Lasă-i pe ei să se ducă — spuse domnul Vincent Crummles — iar noi o să stăm împreună frumuşel şi în tihnă lângă foc.

Nicholas nu era chiar atât de somnoros — fiind prea neliniştit — aşa încât, după puţine mofturi primi propunerea, iar după ce strânse mâinile tinerilor Crummles, iar directorul, la rândul lui, îl binecuvântă cu toată dragostea pe Smike, se aşeză lângă foc, în faţa domnului cu pricina, ajutându-l să golească castronul, care apăru curând după aceea şi împrăştia aburi ispititori şi o aromă dintre cele mai plăcute şi mai atrăgătoare.

Dar, în ciuda punciului şi a directorului, care istorisea tot felul de poveşti şi pufăia cu gura fum de tutun din lulea şi apoi îl trăgea cu o putere uimitoare înapoi pe nas ca şi cum l-ar fi prizat, Nicholas era cu mintea aiurea şi abătut. Gândurile îi fugeau spre căminul părăsit şi când îşi amintea de starea de acum, nesiguranţa zilei de mâine arunca asupra lui o tristeţe, pe care, cu toată osteneala, nu izbutea s-o împrăştie. Gândurile îi rătăceau; deşi auzea glasul directorului, era surd la vorbele lui, şi când domnul Vincent Crummles încheie povestea unei lungi aventuri cu un hohot zgomotos de râs şi cu întrebarea ce-ar fi făcut Nicholas în aceleaşi împrejurări, acesta fu nevoit să se scuze cum putu şi să mărturisească adevărul că habar n-avea despre ce fusese vorba.

— Păi am văzut şi eu — spuse domnul Crummles. Nu eşti în apele dumitale. Ce s-a întâmplat?

Nicholas nu se putu împiedica să nu zâmbească la această întrebare fără ocolişuri; dar nesocotind cu cale că trebuie să se ferească de ea, recunoscu a avea unele temeri că nu va izbuti în planul ce-l adusese prin ţinuturile acelea.

— Care plan? întrebă directorul.

— Să găsesc ceva de lucru, pentru ca eu şi cu sărmanul meu tovarăş de drum să avem din ce trăi — spuse Nicholas. Asta este adevărul. Aş crede că dumneata l-ai ghicit de mult, aşa încât nu pot decât să ţi-l împărtăşesc de bunăvoie.

— Ce poţi găsi de lucru la Portsmouth mai mult ca în altă parte? întrebă domnul Vincent Crummles, topind ceara de pe *muştucul* lulelei în focul luminării şi rotunjind-o din nou cu degetul mic.

— Bănuiesc că sunt vase multe care pleacă din port — răspunse Nicholas. Aş încerca să caut un loc pe unul din ele. Acolo, oricum, găsesc de mâncare şi băutură.

— Carne afumată şi rom nou; budincă de păstăi şi biscuiţi de paie — spuse directorul, trăgând tare din lulea ca să n-o lase să se stingă şi continuându-şi lucrarea de înfrumuseţare.

— Se poate şi mai rău — răspunse Nicholas. Cred c-o s-o scot la capăt la fel cu atâţia tineri de vârsta mea şi cu deprinderile mele.

— Ai scoate-o la capăt — spuse directorul — dacă te-ai îmbarca; dar n-o s-o faci.

— De ce nu?

— Fiindcă niciun căpitan de vas şi niciun secund n-ar crede că-ţi meriţi afumătura, atunci când poate angaja un om priceput — spuse directorul — şi sunt câţi vrei pe aici, ca stridiile, pe stradă.

— Ce vrei să spui? întrebă Nicholas, speriat de această prezicere şi de tonul sigur cu care fusese rostită. Oamenii nu se nasc marinari încercaţi. Îmi închipui că trebuie să fie dăscăliţi pentru asta.

Domnul Vincent Crummles dădu din cap.

— Sigur că trebuie, dar nu la vârsta dumitale şi când sunt domnişori ca dumneata.

Urmă o tăcere. Lui Nicholas i se lungi faţa, în timp ce privea amărât spre foc.

— Nu te-ai gândit la nicio altă meserie pe care un tânăr cu înfăţişarea şi priceperea dumitale s-o poată face mai uşor şi care să-i îngăduie să vadă lumea mai frumoasă? întrebă directorul.

— Nu, răspunse Nicholas, clătinând din cap.

— Păi, să-ţi spun eu una — spuse domnul Crummles, aruncându-şi luleaua în foc şi ridicând glasul. Scena!

— Scena! strigă Nicholas, aproape la fel de tare.

— Profesiunea actoricească — spuse domnul Vincent Crummles. Eu însumi sunt în profesiunea actoricească, nevastă-mea e în profesiunea actoricească şi copiii noştri sunt in profesiunea actoricească. Am avut un câine care a trăit şi a murit făcând meseria asta de când era căţeluş; iar poneiul meu apare pe scenă în Timur Tătarul. Te lansez eu, şi pe prietenul dumitale la fel. Spune numai da. Tot îmi trebuie o noutate.

— Dar habar n-am de meseria asta — spuse Nicholas, căruia această propunere neaşteptată aproape că-i tăiase răsuflarea. În viaţa mea n-am jucat un rol, poate doar la şcoală.

— Ai mersul şi purtările potrivite pentru comedia de salon, ochii pentru tragedia de iubire şi râsul pentru farsa deocheată, spuse domnul Vincent Crummles. O să te descurci ca şi cum, de când te-ai născut, nu te-ai gândit decât la luminile rampei.

Nicholas se gândea la mărunţişul care-o să-i rămână în buzunar după ce va plăti socoteala hangiului şi şovăia.

— Poţi îi de folos în fel şi chip — spuse domnul Crummles. Gândeşte-te ce afişe minunate pentru vitrină poate scrie un om cu educaţia dumitale.

— În privinţa asta, cred că voi putea să mă descurc — spuse Nicholas.

Te cred c-ai putea — răspunse domnul Crummles. „Pentru amănunte suplimentare, consultaţi circulările”. Găseşti tot ce-ţi trebuie în ele. Şi pe urmă piese: păi ai putea să ne torni o piesă, care să arate ce tare e trupa noastră, ori de câte ori am avea nevoie.

— De asta nu sunt chiar atât de sigur — răspunse Nicholas. Dar mă încumet să spun că voi putea, când şi când, să mâzgălesc ceva care să vi se potrivească.

— Vom avea curând o nouă premieră — spuse directorul. Ia stai să vedem care sunt posibilităţile specifice ale acestui aşezământ. Decor nou şi strălucit. Trebuie să ai grijă să introduci o pompă de apă şi două lighene de spălat.

— În piesă? întrebă Nicholas.

— Sigur — răspunse directorul. Le-am cumpărat deunăzi foarte ieftin la o desfacere şi o să tacă un efect minunat. Aşa se face la Londra. Dibuie oamenii nişte haine şi obiecte şi pe urmă scriu o piesă pe măsura lor. Cele mai multe teatre angajează un scriitor cu acest scop.

— Nu mai spune! făcu Nicholas.

— Păi sigur — spuse directorul — e un lucru obişnuit. O să arate foarte bine, dacă scriem anume pe afiş. O adevărată pompă de apă! Lighene minunate! Mare atracţie! Nu cumva eşti şi puţin artist?

— Nu, talentul ăsta îmi lipseşte — răspunse Nicholas.

— Ei! Atunci n-avem încotro — spuse directorul. Dac-ai fi fost am fi putut folosi o bucată mare de lemn din piesa trecută pentru stâlpi, ceea ce ar fi scos în evidenţă întreaga adâncime a scenei şi am fi pus pompa cu lighenele la mijloc; dar dacă n-ai talent, n-avem încotro.

— Şi cât o să primesc pentru toate astea? întreba Nicholas, după câteva clipe de gândire. O să am din ce trăi?

— Din ce trăi! strigă directorul. Ca un prinţ ai să trăieşti! Cu leafa dumitale, cu cea a prietenului dumitale şi cu ce ai să scrii, ai să scoţi o livră pe săptămână!

— Nu mai spune!

— Ba spun, şi dac-am avea localuri bune, ai putea să dublezi suma.

Nicholas ridică din umeri; dar în faţa lui apărea mizeria cruntă; şi chiar dacă el ar fi avut destulă tărie ca să rabde lipsurile şi greutăţile, la ce mai salvase pe neajutoratul său protejat dacă nu-i pregătea o viaţă mai bună decât cea din care-l smulsese? Îi venea uşor să socotească şaptezeci de mile o nimica toată, când se afla în acelaşi oraş cu omul care se purtase atât de groaznic cu el şi-i stârnise gândurile cele mai amare; dar acum, toate astea păreau destul de departe. Şi dacă el pleca peste mări, iar între timp maică-sa şi Kate se prăpădeau?

Fără să se mai gândească mult, declară că târgul e bun şi bătu palma cu domnul Vincent Crummles.

CAPITOLUL XXIII

În care e vorba despre trupa domnului Vincent Crummles şi despre treburile lui casnice şi teatrale

Deoarece domnul Crummles avea în grajd un ciudat animal cu patru picioare, căruia el îi spunea ponei, şi un vehicul cu scop necunoscut, căruia îi hărăzea numele de faeton cu patru roţi, Nicholas porni a doua zi în călătorie, mai lesnicios decât s-ar fi aşteptat, directorul şi el stând pe locurile din faţă, iar domnişorii Crummles cu Smike îngrămădiţi în spate, in tovărăşia unui coş de paie apărat de umezeală cu ajutorul unei pânze solide de muşama, coş în care se aflau săbii, pistoale, cozi de păr, costume marinăreşti şi alte lucruri trebuincioase în meseria mai sus-numiţilor domni.

Poneiul mergea agale pe drum şi — poate din pricina educaţiei teatrale — vădea, din când în când, o dorinţă puternică de a se întinde pe jos. Totuşi, domnul Vincent Crummles îl strunea destul de bine, scuturând hăţurile şi pocnind din bici, iar când aceste mijloace dădeau greş şi lighioana se oprea, cel mai vârstnic dintre domnişorii Crummles se dădea jos şi-l lovea cu piciorul. Mulţumită acestor încurajări, dobitocul era convins să se urnească din timp în timp şi aşa se hurducau mai departe (după cum observă pe bună dreptate domnul Crummles) spre mulţumirea tuturor.

— În fond e un ponei straşnic — spuse domnul Crummles, întorcându-se spre Nicholas.

O fi fost în fond, dar cu siguranţă că nu era la suprafaţă, ţinând seama că avea o piele dintre cele mai aspre şi răpănoase. Aşa încât Nicholas răspunse doar că nu s-ar mira dac-ar fi aşa.

— Mult a colindat acest ponei — spuse domnul Crummles, mângâindu-l îndemânatic cu biciul peste pleoape de dragul vechii prietenii. E de-ai noştri. Maică-sa a fost pe scenă.

— Zău? întrebă Nicholas.

— A mâncat plăcintă cu mere într-un circ vreme de peste paisprezece ani — răspunse directorul; a tras cu pistolul şi s-a culcat cu o scufă de noapte pe cap; pe scurt, s-a dedat cu totul comediei bufe. Taică-său era dansator.

— Era de soi?

— Nu prea — spuse directorul. Era un ponei cam de rând. Adevărul e că fusese la început închiriat cu ziua şi pe urmă n-a mai fost în stare să-şi piardă vechile obiceiuri. Se pricepea şi la melodramă, dar era prea grosolan, prea grosolan. Când maică-sa a murit, s-a apucat de băut porto.

— Băut porto! strigă Nicholas.

— Bea porto cu clovnul — spuse directorul; dar era lacom şi, într-o

seară, a muşcat din pahar şi s-a înecat, aşa încât, până la urmă, moartea i s-a tras din grosolănie.

Deoarece urmaşul nefericitei lighioane cerea atenţie sporită din partea domnului Crummles, în timp ce-şi vedea de munca cea de toate zilele, domnia sa nu mai avu vreme de vorbă. Aşa încât lui Nicholas îi fu hărăzit răgazul de a-şi urmări gândurile sale, până ce ajunseră la podul din Portsmouth, unde domnul Crummles opri.

— Coborâm aci — spuse directorul — băieţii o să-l ducă la grajd şi o să pornească spre locuinţa mea cu bagajele. Dumneata ai face bine să laşi deocamdată să ţi le ducă şi pe-ale dumitale tot acolo.

Mulţumindu-i domnului Crummles pentru îndatoritoarea sa propunere, Nicholas sări jos şi, luându-l pe Smike de braţ, îl însoţi pe director pe strada Principală, care ducea spre teatru; se simţea destul de neliniştit şi stânjenit la gândul grabnicei întâlniri cu ceva atât de nou pentru el.

Trecură prin faţa multor afişe lipite pe ziduri sau expuse în vitrine, pe care numele domnului Vincent Crummles, al doamnei Vincent Crummles, al domnişorului Crummles, al domnişorului P. Crummles şi al domnişoarei Crummles se vedeau tipărite cu litere foarte mari, iar toate celelalte nume cu litere foarte mici; şi, în cele din urmă, cotind într-un gang unde se simţea un miros puternic de coji de portocale şi ulei de lampă, pe un fond de rumeguş, orbecura printr-un coridor întunecos şi, coborând o treaptă sau două, îşi croiră drum printre paravane de pânză şi oale cu vopsea şi păşiră pe scena teatrului din Portsmouth.

— Am ajuns — făcu domnul Crummles.

Nu prea era lumină, dar Nicholas se trezi lângă intrarea actorilor, printre pereţi goi, decoruri prăfuite, nori scorojiţi, draperii toarte soioase şi podele murdare. Se uită în jur; tavanul, stalul, lojile, galeria, orchestra, decorurile şi feluritele ornamente — totul părea grosolan, rece, întunecat şi jalnic.

— Ăsta-i un teatru? şopti Smike, uluit. Eu credeam că e o văpaie de lumină şi frumuseţe.

— Aşa şi este — răspunse Nicholas, nu mai puţin uimit — dar nu ziua, Smike, nu ziua.

Glasul directorului îl întrerupse din cercetarea mai amănunţită a clădirii şi-l chemă în cealaltă parte a pro-scenei, unde, la o masă mică de mahon lunguiaţă şi cu picioare rahitice, şedea o femeie voinică şi impunătoare, de vreo patruzeci-cincizeci de ani, îmbrăcată, într-o manta de mătase ce-şi pierduse lustrul, cu pălăria atârnată pe mână de şireturi, şi părul (pe care-l avea foarte bogat) împletit în cozi mari prinse pe tâmple.

— Domnul Johnson — spuse directorul (căci Nicholas dăduse numele cu care-l botezase Newman Noggs în convorbirea cu domnul

Kenwigs), dă-mi voie să te recomand doamnei Vincent Crummles.

— Mă bucur să te cunosc, domnule — spuse doamna Vincent Crummles cu un glas ca din mormânt. Mă bucur foarte tare şi sunt cu atât mai fericită să salut în dumneata un membru plin de făgăduinţe al trupei noastre.

Doamna scutură mâna lui Nicholas, în timp ce-i vorbea astfel: văzuse el că avea mâna mare, dar nu se aşteptase la strânsoarea de fier cu care fu cinstit.

— Şi acesta — spuse doamna, întorcându-se spre Smike, aşa cum se întorc actriţele de tragedie când execută o indicaţie scenică — acesta e celălalt. Fii binevenit şi dumneata, domnule.

— Crezi că o să meargă, draga mea? spuse directorul, trăgând tabac pe nas.

— E minunat — răspunse doamna. Într-adevăr e o descoperire.

În timp ce doamna Vincent Crummles se întorcea la masa ei, sări deodată pe scenă, dintr-o tainică firidă, o fetiţa îmbrăcată într-o fustă alba si murdară, suflecată până la genunchi, cu pantaloni-scurţi, sandale în picioare, un tricou alb, o pălărie roză de voal, un văi verde şi moaţe de hârtie în păr. Fata făcu o piruetă, sări de două ori în aer, mai făcu încă o piruetă şi pe urmă, după ce privi spre aripa cealaltă a scenei, ţipă. Sări înainte până la vreo şase inchi depărtare de luminile rampei, apoi căzu într-o frumoasă atitudine de groază, în clipa când un domn jerpelit, încălţat cu o pereche de papuci vechi de toval, intră alunecând cu avânt şi, scrâşnind din dinţi, avzârli cu o mişcare fioroasă un bastonaş de plimbare.

— Repetă „Indianul sălbatic şi fecioara” — spuse doamna Crummles.

— O! făcu directorul — micul intermezzo de balet. Foarte bine, ziceţi-i mai departe! Ceva mai încoace, dacă nu te superi, domnule Johnson. Aşa! Mai departe!

Directorul bătu din palme în semn că pot începe, iar sălbaticul redevenind fioros, îşi făcu vânt spre fecioară; dar fecioara se feri de el în şase piruete şi, la sfârşitul ultimei, coborî în vârful picioarelor. Faptul păru să facă impresie asupra sălbaticului; căci, după câteva gesturi fioroase şi după ce o mai fugări pe fecioară prin colţuri, începu s-o lase mai moale, ba chiar îşi frecă de câteva ori faţa cu degetele de la mâna dreaptă, dând astfel să se înţeleagă că era cutremurat de admiraţie faţă de frumuseţea fecioarei. Îmboldit de această pasiune, el (sălbaticul) începu să se izbească nemilos în piept şi să dea şi alte semne că s-a îndrăgostit nebuneşte, ceea ce fiind un procedeu destul de plicticos, pare-se că o îndemna pe fecioară la somn; oricum o fi fost, fapt e că fata adormi ca o biserică pe o clină de deal, iar sălbaticul, văzând aceasta, îşi lăsă urechea stingă pe mâna stângă şi făcu cu capul semn într-o parte, ca să înţeleagă toţi cei interesaţi că

tata adormise de-a binelea si nu se prefăcea. Lăsat în părăsire, sălbaticul dansă un dans de unul singur. Tocmai când să plece el, fata se trezi, se frecă la ochi, coborî şi dansă şi ea un dans de una singură — un astfel de dans încât sălbaticul o urmărea tot timpul ca vrăjit şi când fata sfârşi, el culese dintr-un pom învecinat nu ştiu ce ciudăţenie botanică, asemănătoare cu o varză mică murată, şi o întinse fecioarei, care la început nu voia s-o primească, dar când sălbaticul începu să verse lacrimi, se îmbuna. Atunci sălbaticul sări în sus de bucurie, pe urmă sări şi fecioara încântată de mirosul dulce al verzei murate. Pe urmă sălbaticul şi fecioara dansară cu foc împreună şi, în cele din urmă, sălbaticul se lăsă pe unul din genunchii săi, iar fata se cocoţă într-un picior pe celălalt; şi astfel se încheie baletul, spectatorii rămânând într-o plăcută nedumerire cu privire la întrebarea dacă în cele din urmă ea se va mărita cu sălbaticul sau se va întoarce la prietenii ei.

— Foarte bine, zău! spuse domnul Crummles. Bravo!

— Bravo! strigă Nicholas, hotărât să nu vadă decât latura frumoasă a lucrurilor. Frumos!

— Acesta, domnule — spuse domnul Vincent Crummles, prezentând fecioara — este copilul fenomen, domnişoara Minetta Crummles.

— Fiica dumneavoastră? întrebă Nicholas.

— Fiica mea, fiica mea — răspunse domnul Vincent Crummles; idolul tuturor locurilor unde poposim. Am primit scrisori de felicitare în legătură cu fata asta, domnule, de la nobilimea mare şi mică din aproape toate oraşele Angliei.

— Nu mă mir — spuse Nicholas; trebuie să fie un geniu înnăscut.

— Chiar un…! domnul Crummles se opri: graiul omenesc nu avea destulă putere pentru a descrie acest copil fenomen. Să-ţi spun ceva, domnule — continuă el; talentul acestei copile nici nu poate fi închipuit. Trebuie s-o vezi, domnule, s-o vezi, ca s-o preţuieşti cât de cât. Aşa, acum du-te la maică-ta, drăguţo!

— Îmi îngăduiţi să întreb ce vârstă are? întrebă Nicholas.

— Desigur, domnule — răspunse domnul Crummles, privind fără să clipească în ochii celui ce-l întreba, ca omul care se îndoieşte că ceea ce va spune va fi crezut dintr-o dată. Are zece ani, domnule.

— Nu mai mult?

— Nicio zi.

— Nu mai spuneţi! se miră Nicholas. E nemaipomenit!

Şi chiar era; căci copilul fenomen, deşi mărunt la statură, avea un chip oarecum matur şi în plus se menţinuse la exact aceeaşi vârstă — poate nu chiar de când îşi aducea aminte cel mai bătrân locuitor, dar în orice caz de cinci ani bătuţi pe muchie. Numai că, din copilărie, fusese ţinută trează până la ore târzii şi hrănită cu porţii serioase de gin cu apă, pentru a împiedica creşterea şi poate că acest sistem de

educaţie pricinuise la copilul fenomen şi fenomenele celelalte.

În timp ce se desfăşura această discuţie, domnul care-l jucase pe sălbatic se apropie cu pantofii în picioare şi papucii în mână până la o distanţă de câţiva paşi, ca şi cum ar fi fost dornic să ia parte la discuţie. Şi socotind că s-a ivit prilejul, intră şi el în vorbă.

— Ăsta e talent, nu glumă! spuse sălbaticul, arătând cu capul spre domnişoara Crummles.

Nicholas încuviinţă.

— A! făcu actorul, strângând din dinţi şi trăgând aer cu un şuierat — n-ar trebui să zacă în provincie, n-ar trebui!

— Ce vrei să spui? întrebă directorul.

— Vreau să spun — răspunse celălalt cu însufleţire — că e prea bună pentru scenele de provincie şi că ar trebui să joace fie într-unul din marile teatre ale Londrei, fie nicăieri; şi am să-ţi mai spun ceva, ca să nu despicăm firul în patru; anume că dacă u-ar fi existat invidie şi gelozie undeva, unde ştii şi dumneata, acolo ar juca. Poate că mă recomanzi.

— Domnul Folair — spuse directorul, prezentându-l lui Nicholas.

— Încântat de cunoştinţă, domnule. Domnul Folair duse arătătorul la borul pălăriei, apoi strânse mâna lui Nicholas. După câte înţeleg, un nou venit!

— Şi încă unul nevrednic — răspunse Nicholas.

— Ai mai văzut vreodată fanfaron ca ăsta? şopti actorul, trăgându-l deoparte pe Nicholas, de îndată ce Crummles îi părăsi ca să vorbească cu nevastă-sa.

— Ca cine?

Domnul Folair arătă peste umăr, făcând o mutră caraghioasă, scoasă din colecţia lui de pantominie.

— Nu cumva te gândeşti la copilul fenomen?

— Copilul şarlatan, domnule — răspunse Folair. Nu există fetiţă cât de cât deşteaptă în orice orfelinat, care să nu se descurce mai bine. Să mulţumească cerului că s-a născut fată de director!

— Parcă ţi-ar sta în gât — observă Nicholas, cu un zâmbet.

— Cred şi eu că am de ce să-mi stea în gât — spuse domnul Folair, luându-l la braţ şi coborând de pe scenă cu el. Crezi că nu ajunge ca să te acreşti s-o vezi pe maimuţa aia în rolurile cele mai bune, seară de seară şi lipsind de-a dreptul trupa de bani, fiindcă tot pe ea o dă pe gâtul spectatorilor, în timp ce alţii sunt ţinuţi în umbră? Nu e ceva nemaipomenit să vezi un om orbit de trufie familială, chiar împotriva interesului său? Păi numai *eu* ştiu de cincisprezece sau şaisprezece inşi veniţi anume la Southampton într-o singură seară, luna trecută, ca să mă vadă pe mine în dansul din Highland; şi care a fost urmarea? Nu m-au mai pus în dansul ăsta de atunci, nici măcar o dată, în timp ce „copilul fenomen” a zăinbit printre flori artificiale, în fiecare seară,

pentru cinci oameni, un ţânc la parter şi doi băieţi la galerie.

— Dacă pot să-mi dau seama din câte am văzut — spuse Nicholas — dumneata trebuie să fii un membru de nădejde al trupei.

— O! făcu domnul Folair, pocnindu-şi papucii unul de altul, ca să-i scuture de praf; o scot eu bine la capăt, poate ca nimeni altul în meseria mea, dar să lucrezi ce ţi se dă aici e ca şi cum ţi-ai pune plumb la picioare în loc de cretă, ca şi cum ai dansa cu cătuşe şi încă fără să te alegi cu niciun merit. Ei, bătrâne, ce mai faci?

Bărbatul căruia i se adresa cu aceste cuvinte era un om cu faţa oacheşă, aproape gălbejită, cu păr negru, lung şi des şi semne vădite, deşi era proaspăt bărbierit, că are o barbă aspră şi favoriţi de aceeaşi culoare închisă. Nu părea să aibă mai mult de treizeci de ani, deşi la prima vedere mulţi l-ar fi socotit mai vârstnic, fiindcă avea faţa lungă şi foarte palida de atâta fard. Purta o cămaşă cadrilată, o haină veche şi verde cu nasturi noi şi auriţi, o eşarfă cu dungi late roşii şi verzi, şi pantaloni albaştri bufanţi; mai avea un bastonaş obişnuit din lemn de frasin, pare-se mai degrabă de ochii lumii decât pentru folosinţă, fiindcă îl clătina cu capătul îndoit în jos, în afară de cazul când îl ridica, timp de câteva clipe, şi se arunca într-o poziţie de duel, fandând de câteva ori spre culise sau spre alt lucru însufleţit sau neînsufleţit, care i se părea, în momentul acela, o ţintă nimerită.

— Ei, Tommy — spuse acest domn, atacându-şi prietenul, care se apără îndemânatic cu papucul — ce noutăţi?

— O nouă apariţie, asta-i tot — răspunse domnul Folair, privind spre Nicholas.

Fă onorurile, Tommy, fă onorurile — spuse celălalt domn, dându-i ca imputare câteva lovituri de bastonaş în fundul pălăriei.

— Acesta e domnul Lenville, care joacă rolurile prime în tragedii, domnule Johnson — spuse mimul.

— Ar fi trebuit să adaugi, Tommy, în afară de căzu! când cărămidă şi mortar îşi bagă în cap să le joace el — spuse domnul Lenville. Ştiţi cine e cărămidă şi mortar, îmi închipui, domnule?

— Zău că nu — răspunse Nicholas.

— Aşa-i spunem lui Crummles, fiindcă jocul lui e mai degrabă greoi şi apăsat — spuse domnul Lenville. Dar n-ar trebui să stau de glume, fiindcă am aici un rol cât toate zilele pentru mâine seară şi încă n-am avut timp să-mi arunc ochii pe el; cel puţin bine că învăţ al naibii de iute.

Mângâindu-se cu această cugetare, domnul Lenville scoase din buzunarul hainei un manuscris soios şi mototolit şi, după ce mai fanda o dată spre prietenul său, începu să umble încoace şi încolo, învăţând pe de rost şi îngăduindu-şi, când şi când, câte o mişcare potrivită, pe care i-o sugera închipuirea lui şi textul.

Între timp se făcuse parcă o adunare generală a trupei; căci, în afară

de domnul Lenville şi de prietenul său Tommy, mai erau de faţă un tânăr subţire cu ochi slabi, care juca pe îndrăgostitul nefericit, cânta cântece de tenor şi umbla la braţ cu ţăranul comic — un om cârn, cu gura mare, faţa lată şi ochi holbaţi. Un domn bătrâior, beat, cum nu se poate mai jerpelit, care juca roluri de bătrâni senini şi virtuoşi, nu ştia cum să mai intre în voia copilului fenomen; iar un alt bătrân, un pic mai respectabil, care juca roluri de bătrâni mânioşi-caraghioşi, dintre aceia care au nepoţi în armată şi umblă de colo până colo cu bâte groase ca să-i silească să se însoare cu moştenitoare bogate — făcea în chip deosebit curte doamnei Crummles. În afară de toţi aceştia, se mai afla de faţă un om aiurit la înfăţişare, cu un surtuc grosolan pe el şi care se plimba înainte şi înapoi în faţa luminilor rampei, agitând un bastonaş şi sporovăind în semiton, spre desfătarea unor spectatori închipuiţi. Nu mai era chiar aşa tânăr şi faţa i se smochinea; dar avea un aer de distincţie exagerată, care trăda pe eroul de comedie eroică. Mai era, de asemenea, un grup mic de trei sau patru tineri, cu feţe lungi şi sprâncene dese, care discutau într-un colţ dar păreau de a doua mână, aşa încât râdeau şi vorbeau între ei fără să atragă atenţia.

Doamnele se strânsesera ciorchine în jurul măsuţei rahitice amintite mai înainte. Printre ele se afla domnişoara Snevellici, care ştia să facă orice, începând cu un dans apaş şi sfârşind cu Lady Macbeth, şi de asemenea juca mereu, spre bucuria ei, un rol în pantaloni albaştri de mătase, scurţi până la genunchi, iar acum privea din adâncurile pălăriei ei de paie, de forma unei găleţi de cărbuni, spre Nicholas, prefăcându-se prinsă de istorisirea unei poveşti amuzante a prietenei ei, domnişoara Ledrook, care-şi adusese lucrul de mână şi meşterea la o coleretă în chipul cel mai firesc din lume. Mai era domnişoara Belvawney — care rar năzuia să joace roluri vorbitoare, ci apărea de obicei în chip de paj, cu ciorapi albi şi contempla spectatorii cu un genunchi îndoit sau intra şi ieşea în urma domnului Crummles, în tragedii grave. Acum se juca cu buclele frumoasei domnişoara Bravassa, al cărei chip fusese odată „reprodus” de ucenicul unui gravor şi copiile erau atârnate spre vânzare în vitrina cofetarului, a zarzavagiului, a bibliotecii de împrumut şi la casă, ori de câte ori apăreau afişele anunţând reprezentaţia anuală. Mai era doamna Lenville, cu o pălărie moale şi un văl pe cap, tocmai aşa cum ar fi dorit să fie dacă l-ar îi iubit cu adevărat pe domnul Lenville; mai era domnişoara Gazing, cu o imitaţie de boa de hermină înnodat uşor în furul gâtnlui şi pocnindu-l în glumă pe domnul Crummles-junior, cu ambele capete. Şi, în sfârşit, era doamna Grudden, într-o manta de postav cafeniu şi o căciulită de biber, care o ajuta pe doamna Crummles în treburile ei gospodăreşti, încasa banii la uşă, îmbracă doamnele, mătura şi ţinea textul suf Ierului când toată lumea era pe scenă pentru final. Juca orice roî în orice împrejurări, fără să înveţe

nimic, şi era trecută pe afişe sub orice nume, unul sau mai multe, care i se păreau domnului Crummles că arată frumos în litere de tipar.

După ce domnul Folair împărtăşi binevoitor aceste amănunte lui Nicholas, îi îngădui să se amestece cu colegii lui; recomandările personale fură îndeplinite de domnul Vincent Crummles, care trâmbiţă că noul actor este o minune a geniului şi culturii.

— Vă rog să mă scuzaţi — spuse domnişoara Snevellici, apropiindu-se de Nicholas — aţi jucat vreodată la Canterbury?

— Niciodată — răspunse Nicholas.

— Mi-amintesc că am întâlnit la Canterbury — spuse domnişoara Snevelhci — un domn, numai timp de câteva clipe, fiindcă atunci când el a intrat în trupă, eu tocmai o părăseam, care vă semăna atât de mult, încât eram sigură că dumneavoastră sunteţi.

— Vă văd astăzi pentru întâia oară — răspunse Nicholas cu toată curteni a cuvenită. Sunt sigur că nu v-am văzut niciodată înainte, fiindcă nu v-aș fi putut uita.

— Da, desigur, e foarte măgulitor ce spuneţi — răspunse domnişoara Snevellici cu o înclinare graţioasă. Acum, că vă privesc din nou, văd că domnul din Canterbury n-avea aceiaşi ochi ca dumneavoastră, dar o să credeţi că sunt o proastă, fiindcă mă nit la lucruri din astea, nu-i aşa?

— De loc — făcu Nicholas. Cum aş putea să mă simt altfel decât măgulit de atenţia dumneavoastră?

— Ei, voi bărbaţii sunteţi nişte făpturi atât de deşarte! strigă domnişoara Snevellici. La care cuvinte, deveni încântator de sfioasă şi, scoţând o batistă dintr-o punguţă de mătase roz spălăcită, cu încheietoare aurită, o strigă şi pe domnişoara Ledrook: Led, dragă!

— Ei, ce s-a întâmplat? întrebă domnişoara Ledrook.

— Nu-i acelaşi.

— Care acelaşi?

— Din Canterbury, ştii doar ce vreau să spun. Vino-ncoa'! Vreau să-ţi vorbesc!

Dar domnişoara Ledrook nu voi să vină la domnişoara Snevellici, aşa încât domnişoara Snevellici fu nevoită să se ducă la domnişoara Ledrook, ceea ce şi făcu cu un pas săltăreţ, de-a dreptul fascinant, dar pare-se că domnişoara Ledrook râse când află că domnişoara Snevellici se lăsase uimită de Nicholas, fiindcă, după câteva şoapte ghiduşe, domnişoara Snevellici o lovi foarte tare pe domnişoara Ledrook peste minaşi se retrase, într-o stare de stingherealâ nostimă.

— Doamnelor şi domnilor — spuse Vincent Crummles, care până atunci scrisese ceva pe o hârtie — mâine la zece repetăm lupta de moarte; toată lumea se pregăteşte pentru alai. Intriga, intrările şi rechizita vor fi de asemenea pregătite, încât va fi nevoie de o singură repetiţie. Toată lumea la ora zece, vă rog.

— Toată lumea la zece — repetă doamna Grudden, privind în jur.

— Luni dimineaţă vom citi o piesă nouă — spuse domnul Crummles; personajele încă nu sunt cunoscute, dar fiecare se va alege cu un rol bun. Va avea grijă de asta domnul Johnson.

— Ei asta-i! făcu Nicholas, tresărind. Eu…

— Luni dimineaţa" — repetă domnul Crummles, ridicând glasul, pentru a îneca protestul nefericitului domn Johnson. Asta-i tot, doamnelor şi domnilor.

Doamnele şi domnii nu aşteptară să fie poftiţi încă o dată pentru a pleca şi, în câteva clipe, teatrul fu părăsit de toţi, în afară de familia Crummles, de Nicholas şi Smike.

Pe cuvântul meu — spuse Nicholas, luându-l la o parte pe director. Nu cred să pot fi gata până luni.

— Fleacuri, fleacuri! făcu domnul Crummles.

— Dar zău că nu pot — răspunse Nicholas; imaginaţia mea nu e obişnuită cu astfel de cereri, fiindcă altfel aş putea fabrica…

— Imaginaţia! Ce naiba caută imaginaţia aici? se repezi directorul.

— Totul, stimate domn!

— N-are ce căuta, stimate domn — răspunse directorul, vădit nerăbdător. Înţelegi franţuzeşte?

— Perfect.

— Foarte bine — spuse directorul, deschizând sertarul mesei şi dând lui Nicholas un sul de hârtie scos de acolo. Uită-te! N-ai decât să traduci asta în englezeşte şi să-ţi pui numele pe prima pagină. Să mă ia dracu' dacă nu spun mereu că n-am nevoie în trupa mea de niciun bărbat şi nicio femeie care să nu stăpânească limba asta, ca să înveţe după original şi să joace în englezeşte şi să mă scutească pe mine de bătaie de cap şi cheltuială!

Nicholas zâmbi şi vârî piesa în buzunar.

— Ce-ai de gând să faci în privinţa locuinţei? întrebă domnul Crummles.

Nicholas nu se putu împiedica să fiu gândească că, în prima săptămână, îi va veni greu să se înveţe cu un pat pliant în stal, dar spuse doar că nu se gândise la asta.

— Atunci vino acasă la mine — spuse domnul Crummles — şi băieţii mei or să te însoţească după masă şi-or să-ţi arate locul cel mai potrivit.

Propunerea nu putea îi refuzată; Nicholas şi domnul Crummles oferiră câte un braţ doamnei Crummles şi urcară strada cu mare pompă. Smike, băieţii şi fenomenul tăiară drumul, iar doamna Grudden rămase în urmă ca să înănânce nişte friptură înăbuşită rece şi să bea o halbă de porto la ghişeu.

Doamna Crummles păşea pe caldarâm, ca şi cum s-ar fi îndreptat spre osândă însufleţită de conştiinţa nevinovăţiei ei şi cu acea forţă

eroică, datorată doar virtuţii. Pe de altă parte, domnul Crummles îşi luase înfăţişarea şi mersul unui despot înrăit. Amândoi atrăgeau atenţia multor trecători, iar când auziră şoptindu-se: „Domnul şi doamna Crummles!”, sau văzură un băieţaş întorcându-se în fugă din drum ca să-i privească în faţă, trăsăturile li se muiară, căci adulmecau popularitatea.

Domnul Crummles locuia în Saint Thomas" Street, în casa unui oarecare Bulph, un pilot de corăbii, care-şi făcuse dintr-o trăsnaie o uşă verde ca de corabie şi ferestre de aceeaşi culoare, ba, ţinea şi degetul mic al unui înecat pe raftul din salonaş, împreună cu alte ciudăţenii maritime sau naturale. Se mai lăuda cu un inel de ciocănit în uşă, făcut din alamă, o tăbliţă de alamă şi un miner de sonerie tot din alamă, toate bine lustruite şi strălucitoare; iar în curtea din fund ţinea un catarg cu o morişcă de vânt în vârf.

— Fii binevenit — spuse doamna Crummles, întorcându-se spre Nicholas, când ajunseră în odaia cu verandă de la etajul întâi.

Nicholas se înclină a mulţumire şi se bucură fără făţărnicie când văzu că se întinde faţa de masă.

— N-avem decât o pulpă de miel cu sos de ceapă — spuse doamna Crummles, cu acelaşi glas ca din mormânt; dar oricum o fi masa noastră, te rog s-o împărţi cu noi.

— Sunteţi prea bună — răspunse Nicholas; o voi onora din belşug.

— Vincent — spuse doamna Crummles — cât este ceasul?

— Cinci minute trecute de ora mesei — spuse domnul Crummles.

Doamna Crummles sună:

— Să vină friptura şi sosul de ceapă!

Sclavul care slujea locatarii domnului Bulph se făcu nevăzut şi după un scurt răstimp reapăru împreună cu ospăţul. Nicholas stătea în faţa copilului fenomen la masa cu prelungitor, iar Smike şi domnişorii Crummles dejunau pe canapea.

— Sunt mulţi amatori de teatru pe aici? întrebă Nicholas.

— Nu — răspunse domnul Crummles, clătinând din cap — departe de aşa ceva, departe!

— Îi compătimesc — spuse doamna Crummles.

— Şi eu la fel — spuse Nicholas — dacă nu gustă un spectacol de teatru, bine pus în scenă.

— Află că nu gustă, domnule — îl lămuri domnul Crummles. Anul trecut, la spectacolul de binefacere pentru copilă, cu care prilej ea a repetat trei din rolurile ei cele mai populare, ba a apărut şi în Ariciul fermecat, aşa cum a creat ea rolul, a fost o sală de nu mai mult decât patru livre şi doisprezece şilingi.

— E cu putinţă? strigă Nicholas.

— Şi din asta două livre pe credit, tăticule — spuse fenomenul.

— Da, două livre din asta pe credit — repetă domnul Crummles.

Chiar şi doamna Crummles în persoană a jucat pentru o mână de oameni.

— Totuşi, Vincent, e un public uşor de captivat — spuse soţia directorului.

— Orice public este, când are de-a face cu o interpretare bună, o interpretare cu adevărat bună, aşa cum se cuvine — răspunse domnul Crummles cu convingere.

— Daţi lecţii, doamnă? întrebă Nicholas.

— Dau — spuse doamna Crummles.

— Aici bănuiesc că nu predaţi?

— Am predat — spuse doamna Crummles. Am primit elevii aici. Am împărtăşit cunoştinţe fiicei unuia care aproviziona corăbii, dar s-a dovedit după aceea că nu era în toate minţile când a venit la mine. Nu înţeleg cum de a putut să vină în asemenea împrejurări!

Lui Nicholas acest din urmă lucru nu i se păru chiar atât de neînţeles, dar găsi cu cale să tacă din gură.

— Ia stai puţin — spuse directorul cugetând adânc, după ce sfârşi masa. Ţi-ar plăcea un rolişor împreuna cu copila?

— Sunteţi prea bun — se grăbi Nicholas să răspundă — dar cred că la început ar fi mai bine să joc cu cineva de mărimea mea, pentru cazul că m-aş arăta stângaci. Poate că aşa m-aş simţi mai la largul meu.

— Adevărat — făcu directorul. Poate că ai dreptate. Doar ai tot timpul să acompaniezi copila.

— Desigur — răspunse Nicholas, dorind fierbinte să treacă mult timp până când va avea parte de această cinste.

— Atunci să-ţi spun eu ce o să facem — spuse domnul Crummles. Dumneata ai să-l studiezi pe Romeo, după ce ai terminat cu piesa aia, fiindcă veni vorba, nu uita să bagi şi pompa cu ligheanele. Julieta o să fie domnişoara Snevellici, iar doica, bătrâna Grudden. Da, aşa o să meargă foarte bine. Şi pe Rover; ai putea să te ocupi de Rover în timpul ăsta, şi de Cassio, şi de Jeremy Diddler[8]

. Ţi-ar fi uşor să le dai gata; un rol ajută pe altul. Iată-le pe toate, cu capetele de replici cu tot.

Dând aceste îndrumări generale, domnul Crummles aruncă nişte caietele în mâinile şovăielnice ale lui Nicholas şi poruncind fiului mai mare să-l însoţească pe noul venit şi să-i arate unde ar putea găsi o locuinţă, îi strânse mâna şi-i ură noapte bună.

Nu e lipsă de locuinţe bine mobilate în Portsmouth şi nu e greu să găseşti nici dintre cele potrivite cu pungi mai modeste; dar primele erau prea bune şi ultimele prea proaste şi colindară atâtea case, din eare ieşiră cum intraseră, încât Nicholas începu să-şi spună serios că până la urmă va îi silit să ceară voie a petrece noaptea în teatru.

Totuşi, într-un târziu, dădură peste două odăi mici la capătul a trei

rânduri de scări, sau mai degrabă două rânduri de scări şi o scară din lemn, la un tutungiu, pe Common Hard; era o stradă murdară, care ducea spre şantierul naval. Pe acestea le închirie Nicholas, fericit din cale-afară că nu i se ceruse să plătească o săptămână de chirie înainte.

— Aşa! Ia pune jos avutul nostru, Smike — spuse el, după ce-i însoţise pe tinerii Crummles jos pe scări. Au început timpuri ciudate pentru noi şi numai Dumnezeu ştie cum o să sfârşească; dar sunt ostenit de întâmplările ultimelor trei zile şi vreau să amân cugetările pe mâine, dacă oi putea…

CAPITOLUL XXIV

Despre marea reprezentaţie în folosul domnişoarei Snevellici şi despre prima apariţie a lui Nicholas pe o scenă oarecare

Dimineaţa, Nicholas se sculă devreme; şi totuşi, nici n-apucase bine să se îmbrace, că auzi paşi ce urcau scările şi curând fu salutat de vocea domnului Folair, mimul, şi de cea a domnului Lenville, tragedianul.

— Iată casa, casa, casa! strigă domnul Folair.

— Ei! Acolo înăuntru! spuse cu glas adânc domnul Lenville.

„Naiba să-i ia! gândi Nichalos. Îmi închipui c-au venit la micul dejun".

— Deschid uşa îndată, dacă aşteptaţi o clipă! Domnii îl poftiră să nu se grăbească; şi, ca să le treacă timpul mai repede, făcură un duel cu bastonaşele de promenadă pe palierul foarte mic, spre nespusa tulburare a chiriaşilor de dedesubt.

— Acum intraţi — spuse Nicholas, după ce-şi sfârşise toaleta de dimineaţă. În numele a tot ce e mai fioros, nu mai faceţi atâta gălăgie afară!

— Ce cutiuţă mititică şi plăcută! spuse domnul Lenville, păşind în odaia din faţă, după ce-şi scosese pălăria ca să poată intra. Primejdios de mititică!

— Pentru un om cu tabieturi, s-ar putea să fie oleacă prea mititică — spuse Nicholas; fiindcă, deşi, fără îndoială, e foarte plăcut să ai totul la îndemână din tavan până-n podea, în orice colţ al odăii te-ai afla, fără să fii nevoit să te mişti de pe scaun, totuşi aceste avantaje le poţi avea doar într-o locuinţă din cele mai mărunte.

— Nu e de fel prea îngusta pentru un singur om — răspunse domnul Lenville. Dar asta-mi aminteşte de soţia mea, domnule Johnson; nădăjduiesc că în piesa dumitale o să aibă un rol cumsecade.

— Mi-am aruncat ochii aseară pe textul francez — spuse Nicholas. Pare o piesă bună.

— Şi pentru mine ce-ai de gând să faci, amice? întrebă domnul Lenville, — aţâţând focul aproape stins, cu bastonaşul de promenadă, pe care îl şterse apoi de poalele surtucului. Ceva în genul morocănos şi stropşit?

— Îţi dai nevasta şi copilul afară din casă — spuse Nicholas; şi într-un acces de turbare şi gelozie îţi străpungi fiul cel mai mare în bibliotecă.

— Nu mai spune! strigă domnul Lenville. Asta-i o treabă bună.

— După care — urmă Nicholas — eşti sfâşiat de remuşcări până în ultimul act şi atunci te hotărăşti să-ţi faci seama. Dar tocmai când ridici pistolul la tâmplă, un ceasornic bate zece.

— Înţeleg! strigă domnul Lenville. Foarte bine!

— Te opreşti — spuse Nicholas — ţi-aminteşti că în copilărie ai auzit un ceasornic bătând ora zece. Pistolul îţi cade din mână, eşti copleşit, izbucneşti în lacrimi şi devii un om virtuos, pildă pentru toţi, pe vecie.

— Minunat! spuse domnul Lenville — merg la sigur cu asta, la sigur. Când laşi cortina peste un fapt atât de firesc, se lasă sigur cu succes triumfal.

— Dar pentru mine e ceva bun? întrebă domnul Folair îngrijorat.

— Ia stai niţel — spuse Nicholas. Dumneata joci pe servitorul credincios şi devotat; eşti dat afară o dată cu nevasta şi copilul.

— Mereu sunt pus împreună cu fenomenul ăla infernal — oftă domnul Folair, şi ne mutăm într-o casă sărăcăcioasă, unde eu nu primesc leafă şi vorbesc despre sentimente frumoase, aşa-i?

— Da, cam aşa — răspunse Nicholas; aşa cere piesa.

— Trebuie să am şi un dans, ştii — spuse domnul Folair; tot trebuie să pui unul pentru fenomen, aşa încât mai bine bagă un *pas de deux* şi împuşti doi iepuri deodată.

— Nimic mai uşor — spuse domnul Lenville, văzând privirea uluită a tânărului dramaturg.

— Pe cuvântul meu că nu ştiu cum să mă descurc — spuse Nicholas.

— Cum asta, doar sare în ochi — îl lămuri domnul Lenville. Dă-o-ncolo, se poate să nu vezi cum s-o scoţi la capăt? Mă uimeşti! Prin urmare o aduci pe nefericita doamnă, împreună cu copilul şi servitorul credincios, în casa cea sărăcăcioasă, aşa-i? Bun, acum uită-te la mine. Deznădăjduita doamnă se prăbuşeşte pe un scaun şi-şi îngroapă faţa în batistă. "De ce plângi, mamă? întreabă copila. Nu mai plânge, mamă, că altfel plâng şi eu! Şi eu! spuse servitorul credincios, frecându-şi ochii cu mâna. Ce-am putea face ca să te înveselim, mamă dragă? întreabă copilita. Da, ce putem face? întreabă servitorul credincios. Vai, Pierre, spune nefericita doamnă; aş vrea să pot alunga aceste gânduri dureroase. Încercaţi, doamnă, încercaţi, spune servitorul credincios; veniţi-vă în fire, coniţa, înveseliţi-vă. Aşa voi face, spune doamna. Voi învăţa să sufăr cu curaj. Ţi-aminteşti de dansul acela, credinciosul meu prieten, pe care în vremuri mai bune îl dansai împreună cu îngeraşul meu scump? În vremea aceea îmi potolea întotdeauna durerea. Da, să-l mai văd o dată înainte de a muri! Asta e ultima replică: *înainte de a muri;* după care îi dai drumul eu dansul. Aşa se face de obicei. Nu-i aşa, Tommy?

— Chiar aşa — făcu doamna Folair. Nefericita doamnă, covârşită de vechi amintiri, leşină la sfârşitul dansului şi închei cu tabloul ăsta.

După ce profită de pe urma acestor lecţii şi a altora, de fapt rezultatul experienţei celor doi actori, Nicholas le oferi cu plăcere cea mai bună gustare de dimineaţă, pe care o putu încropi şi, când în cele

din urmă scăpă de ei, se puse pe lucru, descoperind, spre încântarea lui, că era mai uşor decât bănuise la început. Munci cu sârg toată ziua şi nu ieşi din odaie până seara, când coborî până la teatru, unde Smike se dusese înaintea lui pentru a juca, împreună cu încă un domn într-o scenă de răscoală generală.

Aci toată lumea îi apăru atât de schimbată, încât abia dacă mai recunoscu oamenii. Păr fals, culori false, pulpe false, muşchi falşi — toţi deveniseră alte fiinţe. Domnul Lenville era un războinic înfloritor cum nu se poate mai bine clădit, domnul Crummles, cu faţa lui latră umbrită de o claie de păr negru, un haiduc din Highland, dintre cei mai impunători; unul dintre bătrâni devenise temnicer şi celălalt un venerabil patriarh; ţăranul caraghios un luptător viteaz, însufleţit de o undă de umor; fiecare din domnişorii Crummles era un prinţ în lege; iar amorezul nefericit un prizonier fără speranţă. Un banchet îmbelşugat stătea gata pregătit pentru actul al treilea; era alcătuit din două vase de carton, o farfurie cu biscuiţi, o sticlă neagră şi a garnitură de oţet; pe scurt, totul era pe măsura celor mai strălucite pregătiri.

Nicholas stătea cu spatele la cortină, când admirând decorul primei scene, ce reprezenta o boltă gotică cu vreo două picioare mai joasă decât domnul Crummles şi prin care trebuia totuşi să-şi facă domnul amintit prima apariţie, când trăgând cu urechea la nişte oameni care spărgeau nuci la galerie şi întrebându-se dacă aceştia alcătuiau tot publicul. Tocmai atunci directorul se apropie familiar de el, adresându-i vorba.

— Ai fost în primele rânduri? întrebă el.

— Nu — răspunse Nicholas — încă nu. Vreau să văd piesa.

— Am avut o comandă destul de bună — spuse domnul Crummles. Patru locuri în faţă, centru, şi toată avanscena.

— Nu mai spune! făcu Nicholas; o familie, îmi închipui.

— Da — răspunse domnul Crummles — da. E mişcător. Sunt şase copii şi nu vin niciodată decât dacă joacă fenomenul.

Ar fi fost greu pentru orice formaţie, fie ea familie sau nu, să viziteze teatrul într-o seară când *nu* juca fenomenul, deoarece în fiece seară susţinea un rol, şi uneori două sau trei, dar Nicholas, înţelegând simţămintele unui tată, se stăpâni şi nu atrase atenţia asupra acestei neînsemnate împrejurări, iar domnul Crummles vorbi mai departe neîntrerupt.

— Şase — spunea dumnealui; tăticu şi mămica fac opt, mătuşa, nouă, dădaca zece, bunicul şi bunica douăsprezece. Pe urmă mai e valetul care stă afară cu portocale şi o cană cu apă cu pesmeţi şi vede piesa pe gratis, prin gemuleţul lojei. O guinee e ieftin; sunt în câştig luând o lojă.

— Mă mir că acorzi atâtea loji — observă Nicholas.

— N-ai încotro — răspunse domnul Crummles; în provincie trebuie să te aştepţi. Dacă sunt şase copii, vin şase oameni mari ca să-i ţie în braţe. O lojă de familie cuprinde totdeauna un număr dublu de oameni. Sună orchestra, Grudden.

Doamna cea pricepută la toate făcu ce i se ceru şi curând după aceea se auzi sunetul celor trei viori care se acordau. După ce această îndeletnicire fu prelungită atâta vreme cât era de presupus că urechile publicului o vor răbda, ea fu oprită cu un nou sunet al clopoţelului, care, fiind semnalul că se începe de-a binelea, orchestra se porni să cânte felurite arii populare, executând fără voie tot felul de variaţii.

Dacă Nicholas fusese mirat de schimbarea în bine vădită de bărbaţi, transformările doamnelor erau şi mai extraordinare. Când dintr-un colţişor al lojei directorului o văzu pe domnişoara Snevellici în toată strălucirea unei rochii albe de muselină tivită cu aur, pe doamna Crummles ca pe demna soţie a haiducului, pe domnişoara Bravassa jucând suav rolul prietenei credincioase a domnişoarei Snevellici, iar pe domnişoara Bravassa în straiele albe de mătase ale pajului, făcând de serviciu peste tot şi jurând să trăiască şi să moară în slujba tuturor, cu greu îşi stăpâni admiraţia, care se manifesta la el prin aplauze furtunoase şi atenţia cea mai încordată faţă de tot ce se petrecea pe scenă. Conflictul era cum nu se poate mai interesant. N-avea legătură cu vreo epocă anume, cu vreun popor sau vreo ţară şi poate că tocmai de aceea era mai încântător, mai ales că nimeni nu era în stare prin cunoştinţele de până atunci să ghicească măcar o fărâmă din cele ce aveau să urmeze. Un haiduc izbutise din plin să înfăptuiască ceva undeva şi se întorcea acasă triumfător, însoţit de urale şi sunet de viori, ca să-şi salute soţia — o doamnă cu minte de bărbat, care îi tot dădea cu osemintele tatălui ei, care oseminte rămăseseră, pare-se, neîngropate, deşi nu era limpede dacă dintr-o toană a bătrânului sau o tristă nepăsare a rudelor. Soţia haiducului avea legături de un fel sau altul cu un patriarh, care trăia într-un castel, undeva departe, şi acest bătrân era tatăl unor personaje, dar nici el nu ştia al cărora şi nu era sigur dacă crescuse în castelul său pe copiii săi adevăraţi sau pe alţii; înclina mai degrabă spre această din urmă părere şi, simţindu-se stânjenit, îşi potolea gândurile cu un ospăţ, în timpul cărei solemnităţi cineva, înveşmântat într-o pelerină, spune: „Ia seama!” Despre acesta din urmă nimeni (în afară de public) nu ştie că este chiar haiducul, venit acolo din motive nelămurite, sau poate fiindcă pusese ochii pe linguri. Era şi o mică surpriză plăcuta cât priveşte nişte replici de iubire între prizonierul fără speranţă şi domnişoara Snevellici, de asemenea şi între luptătorul comic şi domnişoara Bravassa; în afară de asta, domnul Lenville mai juca nişte scene foarte tragice pe întuneric, în timpul expediţiilor lui ucigaşe, zădărnicite toate de iscusinţa şi vitejia luptătorului comic (care trăgea cu urechea la orice se vorbea în

tot timpul piesei) şi îndrăzneala domnişoarei Snevellici care, îmbrăcată în costum de acrobată, apărea astfel în temniţa iubitului prizonier, cu un coşuleţ cu merinde şi o lanternă oarbă. În cele din urmă, ieşea la iveală că patriarhul era cel ce tratase cu atâta necuviinţă osemintele socrului haiducului, din care pricină şi motiv soţia haiducului sosea în castelul lui pentru a-l ucide, şi pătrundea îutr-o odaie întunecoasă, unde, după multă bâjbâială prin beznă, fiecare înhăţa pe fiecare, luându-l drept altcineva, ceea ce pricinuia o mulţime de încurcături, ceva detunături de pistol, omoruri şi lumină de torţă; după care patriarhul păşea înainte şi spunând, cu o privire ştiutoare, că acum cunoaşte totul în legătură cu copiii lui, şi c-o să le spuie şi lor când s-or întoarce în casă, adăuga că nu poate fi prilej mai nimerit decât acesta pentru a-i cununa pe cei doi tineri; drept care, le unea mâinile, având consimţământul deplin al neobositului paj, iar acesta (fiind singurul supravieţuitor) arăta cu bereta spre nori şi mâna dreaptă spre pământ, cerând astfel binecuvântarea şi dând semnalul pentru coborârea cortinei, ceea ce se întâmplă, în mijlocul aplauzelor generale.

— Ei, cum ţi s-a părut? întrebă domnul Crummles, după ce Nicholas se reîntoarse pe scenă. Domnul Crummles era foarte roşu şi încins, fiindcă haiducii ăştia se înfierbântă rău când zbiară.

— Cred că a fost într-adevăr minunat — răspunse Nicholas — mai ales domnişoara Snevellici a fost deosebit de bine.

— E un geniu — spuse domnul Crummles — e un adevărat geniu fata asta! Fiindcă veni vorba, m-am gândit să dau piesa aia a dumitale la spectacolul în beneficiul ei.

— Când? întrebă Nicholas.

— Seara de beneficiu. Adică un spectacol în folosul ei, când prietenii şi sprijinitorii ei reţin locurile — spuse domnul Crummles.

— A, acum înţeleg — răspunse Nicholas.

— Vezi — spuse domnul Crummles — că la o ocazie din asta are sigur succes şi dacă nu iese atât de bine cum ne aşteptăm noi, o să fie pe riscul ei, înţelegi, nu pe al nostru.

— Pe al dumitale, vrei să zici — spuse Nicholas.

— Am spus pe al meu, nu-i aşa? spuse domnul Crummles. De luni într-o săptămână. Ce părere ai? Până atunci mântui cu piesa şi cu mult înainte, desigur, c-ai să ai pregătit rolul amorezului.

— Nu ştiu dacă cu „mult înainte” — răspunse Nicholas — dar până atunci cred că pot să-mi iau angajamentul să fiu gata.

— Foarte bine — vorbi mai departe domnul Crummles — atunci putem socoti lucrul hotărât. Acum, vreau să te întreb altceva. În astfel de prilejuri, au loc, cum să-ţi spun, mici campanii de reclamă.

— Printre protectori, îmi închipui? spuse Nicholas.

— Printre protectori; adevărul e că Snevellici a avut atâtea

spectacole în beneficiu prin locurile astea, că e nevoie de o atracţie. A avut un spectacol în beneficiu când a murit soacră-sa, şi un spectacol în beneficiu când a murit unchiu-său, iar doamna Crummles şi cu mine am avut spectacole în beneficiu la aniversarea naşterii fenomenului, de ziua nunţii noastre şi alte prilejuri de felul ăsta, astfel încât, la drept vorbind, e cam greu să montezi unul reuşit. Aşa că, domnule Johnson, nu vrei s-o ajuţi pe biata fată? spuse Crummles, aşezându-se pe o tobă şi trăgând zdravăn tutun pe nas, în timp ce-l privea drept în faţă pe Nicholas.

— Adică cum? întrebă Nicholas.

— Nu crezi c-ai putea să-ţi pierzi o jumătate de oră mâine dimineaţă, ca să treci împreună cu ea pe la casele câtorva din oamenii mai simandicoşi de pe aici? murmură directorul, cu glas convingător.

— Vai de mine — spuse Nicholas cu un aer de hotărâtă împotrivire — nu mi-ar plăcea să fac una ca asta.

— Copila o s-o însoţească — spuse domnul Crummles. În clipa când mi s-a dat ideea, am încuviinţat să meargă şi copila. Nu va fi nici urmă de necuviinţă, fiindcă, domnule, domnişoara Snevellici este onoarea în persoană. Ar fi un ajutor concret, domnul din Londra, autorul noii piese, actor el însuşi în noua piesă, prima lui apariţie pe scenă, va aduce mari beneficii, domnule Johnson.

— Mi-ar părea foarte rău să zădărnicesc planurile oricui, dar mai ales ale unei doamne — răspunse Nicholas — crede-mă, însă, că sunt împotriva participării la campania de reclamă.

— Ce spune domnul Johnson, Vincent? întrebă un glas chiar de lângă urechea lui Nicholas; şi întorcându-se, tânărul descoperi pe doamna Crummles şi pe domnişoara Snevellici în persoană, la spatele lui.

— Are oarecare obiecţii, draga mea — răspunse domnul Crummles, privind rece spre Nicholas.

— Obiecţii! exclamă doamna Crummles. Să fie cu putinţă?

— Nădăjduiesc că nu! strigă domnişoara Snevellici. Sunt sigură că nu eşti atât de crud, nu, zău!

— Vai, crede-mă, să aflu asta acum, după ce am sperat atât!

— Domnul Johnson nu se va încăpăţâna, draga mea — spuse doamna Crummles. Trebuie să ai o părere mai bună despre el, nu să-ţi închipui una ca asta. Curtenia, omenia, cele mai bune sentimente ale firii lui trebuie puse în slujba acestei cauze arzătoare.

— Care mişcă până şi pe un director — spuse zâmbitor domnul Crummles.

— Ba chiar şi pe soţia unui director — adăugă doamna Crummles, cu tonul ei obişnuit de tragedie. Hai, hai, las' că te îmbunezi dumneata, ştiu eu!

— Nu-mi stă în fire — spuse Nicholas, mişcat de aceste apeluri — să

rezist rugăminţilor decât dacă e vorba de ceva rău, şi, în afară de un sentiment de mândrie, nu văd nimic care să-mi stea în cale. Nu cunosc pe nimeni aici şi nimeni nu mă cunoaşte. Prin urmare, fie. Mă dau bătut.

Domnişoara Snevellici fu pe loc copleşită de emoţie şi găsi cuvinte de recunoştinţă, ce nu fură economisite nici de domnul şi doamna Crummles. Se hotărî ca a doua zi de dimineaţă, la orele unsprezece, Nicholas să treacă pe la domnişoara Snevellici. Curând după aceea, se despărţiră — el pentru a se reîntoarce acasă, la treburile lui de autor; domnişoara Snevellici, ca să se îmbrace pentru farsa de după piesă, iar dezinteresatul director, împreună cu soţia lui, pentru a discuta câştigurile probabile ale apropiatului spectacol în beneficiu, din al cărui profit ei trebuiau să-şi oprească, după cum glăsuia solemna înţelegere, două treimi.

A doua zi de dimineaţă, la ora hotărâtă, Nicholas se înfiinţa la locuinţa domnişoarei Snevellici, care se afla într-un loc numit Lombard Street şi anume în casa unui croitor. Un miros puternic de fier de călcat cuprinsese micul coridor; iar fata croitorului, care-i deschise uşa, apăru în starea de înfrigurare ce însoţeşte adesea schimbarea periodică a aşternutului familiei.

— Cred că aici locuieşte domnişoara Snevellici! spuse Nicholas, după ce i se deschise uşa.

Fata croitorului încuviinţă.

— Vreţi să aveţi bunătatea de a o înştiinţa că a venit domnul Johnson? spuse Nicholas.

— Dacă nu vă supăraţi, poftiţi sus — răspunse fata croitorului, cu un zâmbet.

Nicholas merse pe urmele domnişoarei şi fu condus într-un mic apartament de la primul etaj, prin care se ajungea la o odaie dosnică, unde, judecind după sunetul pe jumătate înăbuşit al ceştilor şi farfurioarelor, domnişoara Snevellici îşi lua gustarea de dimineaţă în pat.

— Trebuie să aşteptaţi, dacă nu vă supăraţi — spuse fata croitorului, după o scurtă lipsă, în care timp sunetul de ceşti şi farfurioare încetase în odaia din fund şi fusese înlocuit prin şoapte. Nu durează mult.

Zicând aşa, ridică storul de la fereastră şi după ce se îndreptă astfel (cel puţin aşa credea ea), atenţia domnului Johnson de la odaie spre stradă, adună nişte lucruri care se aeriseau pe grătarul căminului şi semănau foarte tare cu nişte ciorapi, şi o zbughi afară.

Deoarece afară nu prea erau lucruri interesante de văzut, Nicholas privi prin încăpere cu mai multă curiozitate decât ar îi făcut altfel. Pe canapea erau aruncate o chitară veche, câteva note de muzică mult frunzărite şi o mulţime de moaţe de hârtie împrăştiate, laolaltă cu o grămadă de afişe, o pereche de pantofi albi de satin murdar, cu paftale

mari albastre. Pe spătarul unui scaun atârna, pe jumătate terminat, un şorţ de muslin având buzunare împodobite cu panglici roşii, un şorţ dintre cele purtate pe scenă de cameriste şi pe care, prin urmare, nu-l poţi vedea nicăieri în altă parte. Într-un colţ se aflau nişte cizmuliţe în miniatură, cu care obişnuia domnişoara Snevellici să joace rolul micului jocheu şi, strâns pe un scaun alăturat, o mică legătură care vădea o asemănare suspectă cu nişte pantaloni. Dar obiectul cel mai interesant era poate albumul, deschis, cu tăieturi din ziare, album ce se afla în mijlocul unor caiete cu roluri împrăştiate pe masă; lipite pe foile albumului se aflau felurite note critice cu privire la jocul domnişoarei Snevellici, tăiate din diferite ziare de provincie, împreună cu o dedicaţie poetică în cinstea ei, începând cu versurile:

Zeu al iubirii, spune-mi tu, prin ce minune
Mult dăruita Snevellici veni pe lume,
Cu al ei zâmbet, ochi şi plâns să ne incinte,
Zeu al iubirii, cum de putu să se întâmple?

În afară de această mărturisire, se mai aflau tot felul de aluzii elogioase, tăiate tot din ziare, ca de pildă: „Aflăm dintr-un anunţ, apărut pe altă pagină a ziarului nostru, că fermecătoarea şi talentata domnişoară Snevellici dă un spectacol în beneficiul ei miercuri, cu care prilej oferă un program ce va produce încântare chiar şi în cugetul unui mizantrop. Cu credinţa în darul concetăţenilor noştri de a preţui lucrurile de folos obştesc ca şi meritul personal, dar ce i-a distins întotdeauna cu strălucire, îndrăznim să precizăm că fermecătoarea actriţa va fi întâmpinată de o sală plină”. — „Către Corespondenţi. J. S. Este prost informat când îşi închipuie că mult înzestrata şi frumoasa domnişoară Snevellici, care cucereşte seară de seară inimile micului nostru teatru atât de plăcut şi de drăguţ, *nu* este aceeaşi persoană cu cea căreia tânărul gentleman cu mare avere, statornicit la mai puţin de o sută de mile depărtare de oraşul York, i-a făcut, de curând, onorabile propuneri de căsătorie. Avem motive să credem că domnişoara Snevellici *este* persoana implicată în aceasta romantica şi misterioasă istorie şi că purtarea ei cu acest prilej a adus tot atâta cinste minţii şi inimii ei câtă au adus triumfurile de comediană geniului său strălucit”. O colecţie bogată de astfel de pasaje împreună cu afişe lungi anunţând seri de beneficiu şi sfârşind toate cu cuvintele: „Veniţi la timp” scrise cu litere mari, alcătuiau cuprinsul albumului cu tăieturi aparţinând domnişoarei Snevellici.

Nicholas citise multe astfel de tăieturi din ziare şi tocmai era cufundat într-o dare de seamă ocazională şi foarte tristă în legătură cu împrejurările ce duseseră la scrântirea gleznei domnişoarei Snevellici, care alunecase pe o coajă de portocală aruncată de un monstru cu chip

de om (aşa glăsuia ziarul) pe scena din Winchester, când domnişoara în persoană, împodobită cu pălăria în formă de găleată de cărbuni şi îmbrăcată în costum de oraş, păşi în odaie, rostind mii de scuze pentru că-l făcuse să aştepte atât de mult după ora prevăzută.

— Dar zău — spuse domnişoara Snevellici — că scumpa mea Led, care locuieşte aici, împreună cu mine, a fost atât de bolnavă azi-noapte, încât credeam c-o să-şi dea sufletul în braţele mele.

— E o soartă aproape de invidiat îi răspunse Nicholas — dar totuşi îmi pare rău că aud una ca asta.

— Cum te pricepi să măguleşti! spuse domnişoara Snevellici, încheindu-şi foarte ruşinată mănuşa.

— Dacă a-ţi admira farmecele şi talentele înseamnă să măguleşti — spuse Nicholas, punând mâna pe albumul cu tăieturi din ziare — atunci ai exemple mai bune aici.

— Vai, ce crud eşti că citeşti lucruri din astea! Aproape că mi-e ruşine să mă mai uit în ochii dumitale, crede-mă că-mi este! spuse domnişoara Snevellici, luând caietul şi închizându-l într-un dulap. Ce neglijentă e Led! Cum poate fi aşa rea!

— Eu credeam că ai fost atât de drăguţă să-l laşi afară anume ca să-l citesc eu — spuse Nicholas. Şi, într-adevăr, lucrul părea cu putinţă.

— Pentru nimic în lume n-aş fi vrut să-l vezi — răspunse domnişoara Snevellici. Niciodată n-am fost atât de supărată, niciodată! Dar e atât de neglijentă, încât nu poţi avea încredere în ea!

Aci conversaţia fu întreruptă de intrarea fenomenului, care până în această clipă rămăsese cu discreţie în dormitor şi acum se arătă cu multă graţie şi voioşie, ţinând în mână o umbreluţă de soare verde, cu franjuri mari pe margini şi fără mâner. Şi, bineînţeles, după ce schimbară câteva cuvinte, ieşiră în stradă.

Fenomenul era un tovarăş cam supărător de drum, pentru că mai întâi îi scăpă sandala dreaptă şi pe urmă cea stingă şi, după ce aceste ghinioane fură reparate, descoperiră că un picior al pantalonaşilor albi e mai lung decât celălalt; în afara acestor accidente, umbreluţa verde căzu printr-un grătar de fier şi fu pescuită din nou, cu mare greutate, şi după multe osteneli. Totuşi, era cu neputinţă s-o dojeneşti, căci era fata directorului, aşa încât Nicholas luă totul în glumă şi merse mai departe, la braţ cu domnişoara Snevellici într-o parte şi cu copila năzdrăvană în cealaltă.

Prima casă spre care-şi îndreptară paşii era aşezată la capătul unei terase cu aspect foarte impunător. La ciocănitul modest şi repetat al domnişoarei Snevellici răspunse un servitor, care, drept răspuns la întrebarea dacă doamna Curdle e acasă, deschise ochii mari, rânji larg şi spuse că nu ştie dar o să întrebe. Zicând aşa, îi pofti într-un salonaş, unde îi lăsă să aştepte, până când se arătară cele două slujnice, care-şi căutară de lucru numai ca să vadă actorii; şi după ce schimbă impresii

cu ele pe săliţă şi le ţinu tovărăşie şoptind şi chicotind, servitorul urcă, în cele din urmă scările, pentru a anunţa numele domnişoarei Snevellici.

Se presupunea de către cei care erau cei mai bine informaţi în această privinţă că doamna Curdle stăpânea gustul londonez în chestiuni de literatură şi teatru; cât despre domnul Curdle, el scrisese o broşură de şaizeci şi patru de pagini, format *octavo,* despre caracterul răposatului bărbat al doicii din „Romeo şi Julieta", ridicând problema dacă omul fusese cu adevărat un om „de viaţă" cât trăise, sau dacă doar sentimentele duioase ale văduvei o făcuseră să-l zugrăvească astfel. De asemenea mai dovedise că, schimbând punctuaţia moştenită, oricare din piesele lui Shakespeare putea deveni cu totul altceva, iar înţelesul ei cu totul transformat; prin urmare, nu mai e nevoie să spunem că era un mare critic şi un gânditor deosebit de adânc şi de original.

— A, domnişoara Snevellici — spuse doamna Curdle, intrând în salonaş — ce mai faci *dumneata?*

Domnişoara Snevellici făcu o reverenţă graţioasă, dând grai nădejdii că doamna Curdle se simte bine, de asemenea şi domnul Curdle, care apăru chiar atunci. Doamna Curdle era îmbrăcată într-un halat de dimineaţă cu o boneţică în vârful capului. Domnul Curdle purta o manta uşoară pe umeri, iar arătătorul drept şi-l dusese la frunte, aşa cum se vede în portretele lui Steme, cu care cine ştie de unde o îi aflat că seamănă în chip izbitor.

— M-am încumetat să vă vizitez, pentru a vă întreba dacă pot trece numele dumneavoastră, în vederea spectacolului dat în beneficiul meu, doamnă — spuse domnişoara Snevellici, scoţând actele.

— O! zău dacă ştiu ce să spun — răspunse doamna Curdle. Nu putem spune că teatrul mai trăieşte zile de strălucire şi glorie, nu trebuie să te încăpăţânezi, domnişoară Snevellici, s-a terminat cu drama, s-a terminat de-a binelea.

— Ca întruchipare desăvârşită a viziunii poetului, ca realizare a intelectualităţii umane, care aureşte cu o lumină strălucitoare clipele noastre de visare şi deschide o lume nouă de vrajă ochilor minţii, drama e terminată, terminată de-a binelea — spuse domnul Curdle.

— Care e omul, astăzi în viaţă, în stare să ne înfăţişeze acele culori schimbătoare şi prismatice cu care e înzestrat caracterul lui Hamlet! exclamă doamna Curdle.

— Într-adevăr, care e omul, pe scenă — spuse domnul Curdle, făcând o mică rezervă în favoarea lui. Hamlet! Aiurea! Ridicol! Cu Hamlet s-a terminat, s-a terminat de-a binelea!

Copleşiţi cu totul de aceste jalnice cugetări, domnul şi doamna Curdle oftară şi rămaseră câtva timp tăcuţi. Într-un târziu, doamna întrebă, întorcându-se spre domnişoara Snevellici, în ce piesă avea de

gând să joace.

— O piesă cu totul nouă — spuse domnişoara Snevellici — al cărei autor este domnul şi în care dumnealui şi joacă, aceasta îiind prima lui apariţie pe scenă. Numele dumnealui este domnul Johnson.

— Nădăjduiesc că aţi păstrat unităţile, domnul meu? spuse domnul Curdle.

— Piesa originală e franţuzească — spuse Nicholas. Are întâmplări din belşug, un dialog vioi, caractere puternic schiţate.

— Nimic n-are valoare dacă nu observi îndeaproape unităţile, domnul meu — răspunse domnul Curdle. Înainte de orice, unităţile dramei.

— Aş putea să vă întreb — spuse Nicholas, şovăind între atitudinea respectuoasă pe care trebuia s-o păstreze si atracţia lui pentru tot ce e trăsnit; aş putea să vă întreb ce sunt unităţile?

Domnul Curdle tuşi şi cugetă.

— Unităţile, domnul meu — spuse — sunt o desăvârşire, un soi de potrivire universală cu privire la loc şi la timp, un fel de unitate generala, dacă-mi îngădui sa folosesc o expresie atât de tare. Asta socotesc eu că sunt unităţile dramatice, în măsura în care am avut posibilitatea să mă ocup de ele şi află că am citit o mulţime în legătură cu acest subiect şi am cugetat mult. Când urmăresc reprezentaţiile acestui copil — spuse domnul Curdle, întorcându-se spre fenomen — descopăr o unitate de simţire, un suflu, o lumină şi o umbră, o căldură a culorii, un ton, o armonie, o văpaie, o dezvoltare artistică a concepţiilor originale, pe care eu le caut zadarnic la actorii mai vârstnici. Nu ştiu dacă mă fac înţeles?

— Minunat — răspunse Nicholas.

— Asta este — făcu domnul Curdle, ridicându-şi eşarfa. Asta este definiţia mea despre unităţile dramei.

Doamna Curdle ascultase cu bunăvoinţă această limpede explicaţie. După ce se sfârşi, întrebă ce gândeşte marele domn Curdle în legătură cu trecerea numelor pe listă.

— Nu ştiu, draga mea; pe cuvântul meu că nu ştiu — spuse domnul Curdle. Dacă primim, trebuie să fie lămurit că nu garantăm calitatea spectacolului. Lumea să ştie că noi nu *le* dăm binecuvântarea prin numele noastre, ci că acordăm această distincţie doar domnişoarei Snevellici. Aceste lucruri fiind limpezite, socotesc că este, cum ar veni, de datoria noastră să dăm sprijinul unei scene decăzute, măcar de dragul amintirilor de care se leagă. Poţi să-mi dai doi şilingi şi şase penny rest la jumătate de coroană, domnişoară Snevellici? întrebă domnul Curdle, scotând patru monede.

Domnişoara Snevellici scormoni în toate colţurile punguţei ei trandafirii, dar nu găsi nimic nicăieri. Nicholas murmură în glumă că e scriitor şi socoteşte că e mai bine să nici nu încerce să caute prin

buzunarele lui.

— Ia stai niţel — făcu domnul Curdle; de două ori patru face opt, patru şilingi o lojă, domnişoară Snevellici, e foarte scump, ţinând seama de situaţia actuală a dramei, de trei ori o jumătate de coroană face şapte şilingi şi şase penny; pentru şase penny n-o să ne târguim, îmi închipui. Nu ne certăm noi pentru şase penny, aşa-i, domnişoară Snevellici?

Biata domnişoară Snevellici luă cele trei monede de o jumătate de coroană cu multe zâmbete şi ploconeli, iar doamna Curdle, după ce mai adăugă câteva indicaţii suplimentare în legătură cu reţinerea locurilor şi cu trimiterea unor programe curate de îndată ce vor apărea, sună,: n semn că s-a terminat consfătuirea.

— Ciudaţi oameni! se miră Nicholas, când se văzură afară din casă.

— Mare noroc, crede-mă — îi spuse domnişoara Snevellici, luându-i de braţ — că nu mi-au rămas datori toţi banii, ci numai şase penny cât mi-au dat lipsă. Şi acum, dacă ai să ai succes, or să lase să se înţeleagă că dintotdeauna te-au sprijinit; şi dacă ai să cazi, vor spune că au fost siguri de asta din capul locului.

În următoarea casă unde intrară, fură sărbătoriţi; fiindcă aci locuiau cei şase copii, care se arătară atât de vrăjiţi de manifestările publice ale fenomenului, încât, chemaţi fiind să coboare din odaia copiilor, ca să vadă de aproape pe amintita domnişoară, începură să-i vâre degetele în ochi, s-o calce pe picioare şi s-o mai fericească şi cu alte mici atenţii caracteristice vârstei lor.

— Cu siguranţă că-l voi convinge pe domnul Borum să ia o lojă — spuse stăpâna casei, după ce făcu actorilor o primire dintre cele mai plăcute. O să iau cu mine numai doi copii şi pentru restul locurilor vom pofti câţiva domni dintre admiratorii dumitale, domnişoară Snevellici. Augustus, băiat rău ce eşti, lasă fetiţa în pace!

Aceste cuvinte se adresau unui tânăr care ciupea fenomenul pe la spate, pesemne cu gândul să se încredinţeze că e adevărat.

— Sunt sigură că trebuie să fii foarte obosită — spuse mama către domnişoara Snevellici. Nici nu poate fi vorba să te las să pleci, fără să guşti mai întâi dintr-un pahar cu vin. Charlotte, mi-e ruşine de tine! Domnişoară Lane, fii bună şi vezi de copii.

Domnişoara Lane era guvernanta şi această rugăminte fu pricinuită de purtarea neaşteptată a celei mai tinere dintre domnişoarele Borum, care, după ce şterpelise umbreluţa verde a fenomenului, o ducea acum afară din odaie, în timp ce copila privea deznădăjduită.

— Zău, nu ştiu unde aţi învăţat să jucaţi aşa — spuse blânda doamnă Borum, întorcându-se din nou spre domnişoara Snevellici. Nu pot să înţeleg (Emma, nu te mai zgâi aşa!); într-o piesă râdeţi, în alta plângeţi şi în toate sunteţi atât de naturală, nemaipomenit!

— Sunt foarte bucuroasă să aud o părere atât de bună — spuse

domnişoara Snevellici. Sunt încântată că vă place ’

— Dacă-mi place! strigă doamna Borum. Cui s-ar putea să nu-i placă! Dac-aş putea, m-aş duce să văd piesa de două ori pe săptămână; sunt nebună după ea. Numai că uneori sunteţi prea mişcătoare. Mă aduceţi într-o stare! adevărate crize de plâns! Pentru numele lui Dumnezeu, domnişoară Lane, cum poţi să-i laşi să chinuiască în halul ăsta copila?

Într-adevăr, fenomenul era pe cale de a fi sfâşiat mădular cu mădular; căci doi băieţaşi voinici o ţineau fiecare de o mână şi o trăgeau în direcţii opuse, de parc-ar fi vrut să-şi încerce puterile. Totuşi, domnişoara Lane (care fusese ea însăşi prea prinsă de contemplarea celor doi actori maturi pentru a lua în seamă ce se petrece) salvă tocmai în acest moment nefericita copilă, care, după ce-şi veni în fire cu ajutorul unui pahar cii vin, fu de îndată luată de prietenii ei, fără să sufere alt neajuns decât turtirea pălăriei de voal roz şi mototolirea exagerată a fustei albe şi a pantalonilor.

A fost o dimineaţă grea; fiindcă aveau de făcut multe vizite şi fiecare dintre cei vizitaţi voia altceva. Unii voiau tragedii şi alţii comedii; unii erau împotriva dansului; alţii aproape că nici nu doreau altceva. Unii socoteau cântăreţul comic inferior, alţii nădăjduiau că va avea un rol mai mare ca de obicei. Unii nu voiau să tăgăduiască a veni, pentru că nici alţii nu făgăduiseră; şi erau şi din cei care nu voiau să vină de fel, fiindcă alţii veneau. În cele din urmă, şi încetul cu încetul, aci făgăduiau să scoată ceva, dincolo să mai adauge ceva, domnişoara Snevellici îşi luă angajamentul să asigure un program cel puţin destul de cuprinzător, dacă alte însuşiri n-avea (printre alte mărunţişuri cuprindea patru piese, diferite cântece, câteva lupte şi mai multe dansuri); şi se întoarseră acasă, istoviţi de treaba zilei.

Nicholas lucră pe rupte la piesă, care intră repede în repetiţie şi, după aceea, lucră pe rupte la rolul său, pe care-l studie cu multă sârguinţă şi-l jucă — după cum spunea toată trupa — la perfecţie. Şi, în sfârşit, veni ziua cea mare. Crainicul fu trimis de dimineaţă prin oraş, ca să strige vestea pe toate străzile principale, în sunetul clopoţelului; şi afişe suplimentare, lungi de trei picioare şi late de nouă inchi, fură împrăştiate în dreapta şi stânga, aruncate pe toate maidanele, vârâte sub toate uşile şi desfăşurate în toate prăvăliile. De asemenea fură lipite pe ziduri, deşi nu cu succes desăvârşit, pentru că, omul ce lipea de obicei afişele fiind bolnav, treaba fu preluată de o persoană analfabetă. Aşa încât o parte din ele fură lipite de-a latul şi restul de-a-ndoaselea.

La cinci şi jumătate era un buluc de patru oameni la uşa galeriei; la şase fără un sfert erau cel puţin doisprezece; la şase, loviturile de picioare erau groaznice; şi când cel mai vârstnic dintre domnişorii Crummles deschise uşa, fu silit s-o ia la goană înapoi, ca să scape cu

viaţă. În primele zece minute, doamna Grudden încasă cincisprezece şilingi.

Şi în culise domnea aceeaşi emoţie neobişnuită. Domnişoara Snevellici asudase atât de tare, încât fardul aproape că nu voia să-i stea pe obraz. Doamna Crummles era atât de nervoasă, încât de-abia dacă-şi amintea rolul. Buclele domnişoarei Bravassa se desfăcură de căldură şi nelinişte; până şi domnul Crummles stătea cu ochiul la gaura perdelei şi mereu venea în goană ca să trâmbiţeze cum că încă un om s-a aşezat în stal.

În cele din urmă, orchestra izbucni şi cortina se ridică asupra noii piese. Prima scenă, în care nu apărea nimic deosebit, trecu în linişte, dar când domnişoara Snevellici apăru în cea de-a doua, însoţită de fenomen în rol de copil, ce ropot de aplauze! Cei din loja familiei Bortim se ridicară ca un singur om, fluturând pălăriile şi batistele şi urlând: Bravo! Doamna Borum şi guvernanta aruncau coroane de flori pe scenă, dintre care unele se prinseră de lampă, iar una încununa tâmplele unu: domn gras din stal, care, privind cu nesaţ spre scenă, rămase neştiutor de această cinste; croitorul cu familia lui izbeau în lemnăria — lojilor de sus, ameninţând să iasă prin pereţi; până şi băiatul care vindea sirop de ghimbir rămase încremenit în mijlocul teatrului; iar un ofiţer tânăr, despre care se presupunea că făcuse o pasiune pentru domnişoara Snevellici, îşi înfipse monoclul în ochi ca şi cum ar fi vrut să ascundă o lacrimă. Şi iarăşi domnişoara Snevellici făcea reverenţe din ce în ce mai adânci, şi iarăşi aplauzele izbucneau tot mai puternice, în cele din urmă, după. Ce fenomenul culese una dintre coroanele fumegânde şi o puse strâmb peste ochiul domnişoarei Snevellici, entuziasmul ajunse la cuhne şi piesa continuă.

Dar când apăru Nicholas ca să-şi joace scena certei cu doamna Crummles, ce mai aplauze! Când doamna Crummles (care era netrebnica lui mamă) rânji şi-i spuse „băiat înfumurat”, iar el o înfruntă, ce ropot de aplauze izbucni! Când se certă cu celălalt bărbat pentru tânăra domnişoară şi scoţând o cutie cu pistoale spuse că dacă celălalt *e* un gentleman, se va lupta cu el chiar în salonul acela până când sângele unuia dintre ei, dacă nu al amândurora, va stropi mobila — cum s-au unit lojile cu stalul şi cu galeria în cele mai puternice urale auzite vreodată! Când a spus cuvinte *tari* mamei sale, fiindcă ea nu voia să dea înapoi averea domnişoarei, iar, după ce s-a îmbunat, s-a îmbunat şi el şi a căzut într-un genunchi cerând binecuvântarea ei, cum mai plângeau în hohote doamnele din sală! Când el stătea ascuns în beznă, îndărătul perdelei, iar ruda ticăloasă azvârlea cu o sabie ascuţită în dreapta şi în stânga, dar nu înspre locul unde se vedeau bine picioarele lui, ce fior de teamă a străbătut sala! Aerul lui, chipul, mersul, privirea lui, tot ce spunea sau făcea era ridicat în slăvi. De cfte ori vorbea urmau aplauze. Şi când, la urmă, în scena cu pompa şi

ligheanul, doamna Grudden aprinse focul cu flacăra albastră şi toţi membrii fără — treabă ai trupei intrară, poticnindu-se în fel şi chip — nu fiindcă asta ar fi avut vreo legătură cu conflictul, dar ca să se termine piesa cu un tablou — publicul (care între timp se înmulţise vădit) dădu frâu liber unui strigăt de entuziasm, cum nu mai răsunase între acele ziduri de multe, multe zile.

Pe scurt, succesul noii piese, ca şi a noului actor, fu desăvârşit, şi când, la sfârşitul spectacolului, domnişoara Snevellici fu chemată la rampă, Nicholas o însoţi, împărţind astfel aplauzele cu ea.

CAPITOLUL XXV

În legătură cu o doamnă din Londra, care se alătură trupei şi cu un admirator mai bătrâior, care o urmăreşte; şi despre o ceremonie mişcătoare ce a urmat sosirii ei

Ultima piesă fiind hotărât o lovitură, fu anunţată pentru fiecare seară până la noi ordine, iar serile în care teatrul era închis fură reduse de la trei pe săptămână la două. Şi acestea nu erau singurele semne ale nemaipomenitului succes; căci, în sâmbăta următoare, Nicholas primi, prin bunăvoinţa neobositei doamne Grudden, o sumă de bani nu mai mică decât treizeci de şilingi. Şi pe lângă aceasta răsplată serioasă, se mai şi bucura de o deosebită faimă şi cinste, căci primi un exemplar trimis la teatru din broşura domnului Curdle, cu autograful acestui gentleman în persoană, pe prima pagină (ceea ce în sine înseamnă o comoară de nepreţuit) şi însoţit de câteva cuvinte pline de entuziasm şi conţinând făgăduiala necerută că domnul Curdle va fi bucuros să-i citească lui Nicholas din Shakespeare timp de trei ceasuri în fiecare dimineaţă, înainte de micul dejun, în tot timpul cât Nicholas va sta în oraş.

— Mai am o noutate, Johnson — îi spuse într-o dimineaţă domnul Crummles, strălucind de bucurie.

— Ce anume? întrebă Nicholas. E vorba de ponei?

— Nu, nu, n-ajungem noi la ponei decât după ce am dat greş cu toate celelalte — spuse domnul Crummles. Şi cred că în stagiunea asta nici n-ajungem la ponei. Nu, nu, nu-i vorba de ponei.

— Poate vreun băieţaş fenomen? propuse Nicholas.

— Nu există decât un singur fenomen, domnule — răspunse domnul Crummles cu emoţie, și acela e o fetiţă.

— Foarte adevărat — făcu Nicholas. Te rog să mă ierţi. Atunci, zău că nu ştiu despre ce e vorba!

— Ce-ai spune dac-ar fi vorba despre o tânără din Londra? întrebă domnul Crummles cu glas impresionant. Domnişoara Cutare, de la Royal Theatre, Drury Lane?

— Aş spune că ar face impresie frumoasă pe afişe — spuse Nicholas.

— Aici aproape că ai dreptate — spuse domnul Crummles; şi dac-ai fi spus că şi pe scenă ar face impresie frumoasă, n-ai fi greşit tare. Ia te uită, ce părere ai despre asta?

Punând această întrebare, domnul Crummles desfăşură un afiş roşu, apoi un afiş albastru şi pe urmă un afiş galben, în capul fiecărui din aceste mijloace publice de informaţie fiind scris în litere de-o şchioapa „Prima apariţie a domnişoarei Petowker, actriţa fără rival de la Royal Theatre, Drury Lane”.

— Vai de mine! făcu Nicholas. O cunosc pe domnişoara asta.

— Atunci ai cunoscut cea mai mare cantitate de talent adunată vreodată în trupul unei tinere — răspunse domnul Crummles, făcând afişele sul — bineînţeles, talent de un anumit fel, de un anumit fel. „Băutoarea de sânge” — adăugă Domnul Crummles cu un suspin profetic — „Băutoarea de sânge” va muri odată cu această fată; şi e singura zână pe care am văzut-o *eu* vreodată, care ştie să stea într-un picior şi să bată în daira pe celălalt genunchi, aşa cum face o adevărată zână.

— Când soseşte? întrebă Nicholas.

— O aşteptăm astăzi — răspunse domnul Crummles. E o veche prietenă a doamnei Crummles. Doamna Crummles şi-a dat seama ce poate, de fapt a ştiut-o din capul locului. Adevărul e că ea a învăţat-o cam tot ce ştie. La începutul începutului ea a fost Băutoarea de sânge.

— Adevărat?

— Da. Totuşi a trebuit să renunţe.

— Nu i s-a potrivit? întrebă Nicholas.

— Nu atât ei cât publicului — răspunse domnul Crummles. Nimeni nu rezista. Era prea fioros. Dar nu ştii încă de ce *e-n* stare doamna Crummles.

Nicholas se încumetă să dea de înţeles că i se pare a şti.

— Nu, nu, nu ştii — spuse domnul Crummles — adevărul e că nu ştii. Nici nu ştiu, ăsta-i alt adevăr. Cred că ţara întreagă n-o să ştie până după moartea ei. În fiecare an al vieţii ei, izbucneşte din femeia asta uimitoare câte o nouă dovadă de talent. Uită-te la ea, mamă a şase copii, dintre care trei în viaţă şi toţi pe scenă!

— Nemaipomenit! strigă Nicholas.

— Da, într-adevăr nemaipomenit — întări domnul Crummles, trăgând cu poftă tutun pe nări şi clătinând grav din cap. Îţi dau cuvântul meu de actor că nici nu ştiam că se pricepe la dans până la ultimul ei spectacol, în beneficiu, când a jucat-o pe Julieta şi pe Helen Macgregor[9]

iar între cele două piese a dansat dansul cu coarda. Prima dată când am văzut-o pe femeia asta minunată, Johnson — spuse domnul Crummles, apropiindu-se un pic şi vorbind cu ton de mărturisire prietenească — stătea în cap pe marginea mai lată a unei bănci, înconjurată de focuri de artificii.

— Mă uimeşti! făcu Nicholas.

— *Ea* m-a uimit pe *mine,* răspunse domnul Crummles cu seriozitate. Atâta graţie îngemănată cu atâta demnitate! Din clipa aceea am adorat-o.

Sosirea înzestratului subiect al acestei convorbiri puse brusc capăt osanalelor domnului Crummles. Aproape îndată după aceea, domnişorul Percy Crummles intră cu o scrisoare ce sosise la Poşta Mare şi era adresată graţioasei lui mame. La vederea adresei, doamna

Crunimles exclamă: „De la Henriette Petowker, vă spun eu!” şi se cufundă pe loc în cuprinsul scrisorii.

— Ei? întrebă cu şovăială domnul Crummles.

— Da, e în ordine — răspunse doamna Crummles, luându-i întrebarea din gură. Ce frumos din partea ei, zău aşa!

— Cred că e cel mai frumos lucru din toate câte le-am auzit — spuse domnul Crummles şi numaidecât domnul Crummles, doamna Crummles şi domnişorul Percy Crummles se porniră cu toţii pe un râs straşnic. Nicholas îi lăsă să se desfete între ei de bucuria lor şi o luă spre casa, întrebându-se tot timpul ce taină legată de domnişoara Petowker putea să stârnească atâta veselie şi gândindu-se mai ales la mirarea nespusă cu care va privi acea domnişoară vestea intrării lui neaşteptate într-o meserie pe care ea o împodobea cu atita distincţie şi strălucire.

Dar, în această din urmă privinţă se înşela, pentru că fie că domnul Vincent Crummles netezise drumul, fie că domnişoara Petowker avea temeiurile ei să se poarte cu el încă mai drăguţ ca de obicei, fapt este că întâlnirea lor la teatru, a doua zi, semăna mai degrabă cu întâlnirea a doi prieteni dragi nedespărţiţi din copilărie, decât cu recunoaşterea trecătoare între o doamnă şi un domn, care s-au întâlnit doar de vreo cinci-şase ori în viaţă şi atunci din întâmplare. Ba mai mult decât atât, domnişoara Petowker îi şopti că nici nu amintise de familia Kenwigs în discuţiile cu familia directorului, ci istorisise cum că-l cunoscuse pe domnul Johnson în cercurile cele mai distinse şi mai elegante; şi văzându-l pe Nicholas primind această ştire cu neprefăcută mirare, adăugă, cu o privire dulce, că acum avea nevoie de bunătatea lui şi s-ar putea s-o pună curând la încercare.

Nicholas avu cinstea să joace în seara aceea într-o piesă uşoară alături de domnişoara Petowker şi nu se putu opri să nu bage de seamă că primirea caldă de care avu parte dumneaei se datora mai ales unei umbrele foarte strălucitoare din lojile de sus; mai văzu, de asemenea, că fermecătoarea actriţă arunca ocheade dulci spre partea de unde veneau sunetele şi că, de câte ori făcea asta, umbrela izbucnea din nou. La un moment dat i se păru că vede, în acelaşi colţ, o pălărie de o formă deosebită, care nu-i era cu totul necunoscută; dar, prins fiind de rolul pe care-l juca, nu dădu mare atenţie acestei împrejurări şi când ajunse acasă, ea îi ieşise cu totul din minte.

Tocmai se aşezase ca să cineze împreună cu Smike, când cineva din casă veni până la uşă şi-i înştiinţa de afară că jos se află un domn care doreşte să-i vorbească domnului Johnson.

— Dacă doreşte, spune-i să poftească sus; ce altceva pot să-i spun — răspunse Nicholas. O fi vreunul din confraţii noştri flămânzi, Smike.

Tovarăşul lui de odaie se uită tăcut la friptura rece, socotind în gând cât o să rămână pentru prânzul de a doua zi, apoi puse deoparte o

felie, pe care şi-o tăiase, pentru ca uzurpările musafirului să aibă urmări mai puţin groaznice.

— E cineva care n-a mai fost până acum — spuse Nicholas — fiindcă se poticneşte la fiecare treaptă. Intră, intră! Pentru numele lui Dumnezeu! Domnul Lillyvick!

Era într-adevăr încasatorul de apă care strânse cu o solemnitate impunătoare mâna lui Nicholas, în timp ce-l ţintea cu privirea Iui fixă şi cu o expresie nemişcată, si apoi se aşează pe un scaun în colţul căminului.

— Ia te uită, dar când aţi sosit? întrebă Nicholas.

— Azi dimineaţă, domnule — răspunse domnul Lillyvick.

— A, înţeleg; dumneavoastră aţi fost în astă-seară la teatru şi a dumneavoastră era umbr…

— Umbrela asta — spuse Lillyvick scoţând la vedere o umbrelă groasă de bumbac verde cu măciulia tocită. Ce părere ai despre interpretare?

— După câte am putut să judec eu de pe scenă — răspunse Nicholas — mi s-a părut foarte plăcută.

— Plăcută! strigă încasatorul. Eu sunt de părere, domnule, că a fost încântătoare.

Domnul Lillyvick se aplecă înainte pentru a rosti acest din urmă cuvânt mai apăsat; şi după ce-l rosti, se îndreptă încruntându-se şi dând de multe ori din cap.

— Am zis încântătoare — repetă domnul Lillyvick. Fascinantă, ca de basm, tumultuoasă şi din nou domnul Lillyvick se îndreptă şi din nou se încruntă şi dădu din cap.

— A! făcu Nicholas, cam mirat de semnele acestea de încântată încuviinţare. Da, e o fată pricepută.

— E divină — răspunse domnul Lillyvick, izbind de două ori ca un adevărat încasator în pământ cu mai sus-pomenita umbrelă. Am mai cunoscul eu actriţe divine, domnule; mă duceam să strâng — sau cel puţin vizitam — şi adesea strângeam taxa de apă la o actriţă divină, care a locuit în sectorul meu mai bine de patru ani, dar niciodată, nu, niciodată, domnule, între toate făpturile divine, fie ele actriţe sau nu, n-am văzut una mai divină decât Henriette Petowker.

Nicholas îşi dădu multă osteneală să-şi stăpânească râsul; şi încumetându-se să vorbească, dădea doar din cap în armonie cu mişcările capului domnului Lillyvick şi tăcea.

— Dă-mi voie să-ţi vorbesc ceva între patru ochi — spuse domnul Lillyvick.

Nicholas se uită mucalit la Smike care, pricepând semnul, se făcu nevăzut.

— Burlacul e o fiinţă nenorocită, domnule — spuse domnul Lillyvick.

— Credeţi? întrebă Nicholas.

— Sunt sigur — răspunse încasatorul. Trăiesc pe lumea asta de aproape şaizeci de ani şi am temeiuri să ştiu cum e.

„Fireşte că ar trebui să ştii — gândi Nicholas; dar dacă ştii sau nu, asta-i altă treabă".

— Dacă se întâmplă ca un burlac să pună deoparte ceva bănuţi — spuse domnul Lillyvick — surorile şi fraţii, nepoţii şi nepoatele lui au grijă de bănuţii ăia, nu de el. Chiar dacă, fiind o persoană oficială, e capul familiei sau, după cum se poate întâmplă, trunchiul din care pornesc toate ramurile mai mici, tot îi doresc mereu moartea şi se pleoştesc ori de câte ori îl văd înfloritor, fiindcă vor să pună mâna pe mica lui avere. Înţelegi?

— Da, sigur — făcu Nicholas — e foarte adevărat, nimic de zis.

— Pricina pentru care omul nu se însoară — reluă domnul Lillyvick — este cheltuiala; asta m-a împiedicat pe mine, fiindcă altfel, doamne! spuse domnul Lillyvick pocnind din degete. Cincizeci de femei aş ti putut să am.

— Femei bine? întrebă Nicholas.

— Femei bine, domnule! răspunse încasatorul; ei, nu chiar atât de bine ca Henriette Petowker, fiindcă ea e de soi, dar femei cum nu întâlneşti în fiecare zi, poţi să mă crezi. Acum să presupunem că un om poate să capete o avere căpătând o femeie, în loc să facă avere împreună cu ea, ce zici?

— Păi, înseamnă că-i om cu noroc — răspunse Nicholas.

— Asta zic şi eu — răspunse încasatorul, mângâindu-l blând cu umbrela la tâmplă; tocmai aşa zic şi eu. Henriette Petowker, talentata Henriette Petowker e ea însăşi o avere şi am de gând să…

— S-o faci să devină doamna Lillyvick? îndrăzni Nicholas.

— Nu, domnule, nu s-o fac să devină doamna Lillyvick — răspunse încasatorul. Actriţele, domnul meu, îşi păstrează totdeauna numele de fată, aşa se obişnuieşte, dar am de gând să mă însor cu ea, ba chiar poimâine.

— Vă felicit, domnule — spuse Nicholas.

— Mulţumesc, domnul meu — răspunse încasatorul, încheindu-şi nasturii de la vestă. Ani să-i încasez eu salariul, bineînţeles, şi nădăjduiesc, la urma urmelor, că întreţinerea a doi oameni nu costă mult mai scump decât întreţinerea unuia; asta e o mângâiere.

— Sunt sigur că, într-o clipă ca asta, n-aveţi nevoie de nicio mângâiere — spuse Nicholas.

— Nu — răspunse domnul Lillyvick, clătinând nervos din cap — nu, sigur că nu.

— Dar cum de aţi ajuns amândoi aici, dacă aveţi de ghid să vă căsătoriţi, domnule Lillyvick? întrebă Nicholas.

— Tocmai asta am venit să-ţi explic — răspunse încasatorul de apă.

Adevărul e că am socotit cu cale să păstrăm taina faţă de familie.

— Familie! spuse Nicholas. Care familie?

— Păi familia Kenwigs, bineînţeles — îl lămuri domnul Lillyvick. Dacă nepoată-mea şi copiii ar fi aflat măcar o vorbă înainte de plecarea mea, mi-ar îi căzut la picioare şi n-aş fi putut să scap fără să Ie jur că n-o să mă însor cu nimeni. Sau poate mi-ar fi scos certificat că-s nebun sau cine ştie ce alt lucru groaznic — spuse încasatorul cutremurat.

— Desigur — făcu Nicholas. Da, ar fi fost fără îndoială invidioşi.

— Ca să împiedicăm toate astea — vorbi mai departe domnul Lillyvick — Henriette Petowker (aşa ani hotărât între noi) urma să vie aici la prietenii ei, la familia Crummles, sub pretextul unui angajament, iar eu trebuia să plec la Guildford în ajun şi s-o întâlnesc în diligenta care pleca încoace; ceea ce am şi făcut şi ieri am sosit împreună de la Guildford. Şi acum, de teamă să nu scrii cumva domnului Noggs şi să-i spui ceva despre noi, ne-am gândit că e mai bine să-ţi împărtăşim taina. Pornim la cununie de la locuinţa familiei Crummles şi vom fi încântaţi să te vedem, fie înainte de biserică sau la micul dejun, cum doreşti. N-o să te coste mult, ştii — spuse încasatorul.

nespus de grijuliu ca nu cumva să se iste vreo neînţelegere în privinţa aceasta; doar pateuri şi cafea şi poate crevete sau ceva de felul ăsta, ca să fie mai nostim, înţelegi?

— Da, da, înţeleg — răspunse Nicholas. Voi li foarte bucuros să vin; nici nu ştiţi ce plăcere o să-mi facă. Dar unde locuieşte domnişoara? La doamna Crummles?

— Ba nu — făcu încasatorul; nu prea au unde s-o culce, aşa încât locuieşte la o cunoştinţă de-a ei, tot o domnişoară, actriţe amândouă.

— Probabil domnişoara Snevellici? spuse Nicholas.

— Da, aşa o cheamă.

— Şi-mi închipui c-or să fie şi domnişoare de onoare? întrebă Nicholas.

— Da — făcu încasatorul cu durere — vor fi patru domnişoare de onoare. Mă tem c-o să fie cam pompos.

— Nu, nicidecum — răspunse Nicholas încercând cu stângăcie să-şi transforme râsul în tuse. Cine să fie cele patru? Fireşte, domnişoara Snevellici, domnişoara Ledrook…

— Fe-fenomenul — gemu încasatorul.

— Ha-ha! făcu Nicholas. Vă rog să mă scuzaţi, nici eu nu ştiu de ce râd, da, o să fie foarte drăguţ, prin urmare fenomenul, şi mai cine?

— O domnişoară sau alta — răspunse încasatorul ridicându-se; vreo altă prietenă a Henriettei Petowker. Dar ai grijă să nu sufli o vorbă, aşa-i?

— Puteţi să aveţi toată încrederea în mine — răspunse Nicholas. Nu

doriţi să mâncaţi sau să beţi ceva?

— Nu — spuse încasatorul. N-am poftă de mâncare. Îmi închipui că viaţa de om însurat trebuie să fie foarte plăcută, aşa-i?

— Nici nu mă îndoiesc — răspunse Nicholas.

— Da — făcu încasatorul — desigur. Fireşte că da. Fără îndoială. Noapte bună!

Cu aceste cuvinte, domnul Lillyvick, ale cărui purtări vădiseră, în tot lungul acestei întrevederi, un amestec foarte ciudat de grabă, şovăială, încredere, îndoială, dragoste, bănuială, josnicie, înfumurare, se întoarse şi ieşi din odaie, îngăduindu-i lui Nicholas să se bucure liniştit de un hohot de râs, dacă cumva avea chef de aşa ceva.

Fără să ne oprim ca să ne întrebam dacă ziua care mai trebuia să treacă i se păru lui Nicholas a fi alcătuită din numărul obişnuit de ceasuri având lungimea ştiută, trebuie însă să arătăm că pentru părţile mai direct interesate de ceremonia ce avea să urmeze, ca trecu atât de iute, încât atunci când domnişoara Petowker se trezi a doua zi de dimineaţă în odaia domnişoarei Snevellici, spuse că nimic nu o va convinge că aceasta era cu adevărat ziua când avea să fie martora unei mari schimbări în viaţa ei.

— N-o să cred niciodată — spuse domnişoara Petowker — zău că nu pot! N-are rost să mai vorbim despre asta, dar eu nu mă pot hotărî, pentru nimic în lume, să trec printr-o asemenea încercare.

Auzind acestea, domnişoara Snevellici şi domnişoara Ledrook, ştiind prea bine că frumoasa lor prietenă era hotărâtă de vreo trei sau patru ani, în care răstimp ar fi răbdat oricând încercarea deznădăjduită ce se apropia acum, dacă ar fi găsit vreun bărbat potrivit şi cutezător, dispus pentru asemenea aventură, începură s-o dăscălească liniştind-o, dându-i curaj şi spunându-i că ar trebui să se simtă mândră, fiindcă îi stătea în puteri să hărăzească o fericire trainică unui om vrednic şi cât e de folositor pentru fericirea omenirii în general ca femeile să dovedească tărie şi resemnare cu astfel de prilejuri. Şi, deşi, în ceea ce le privea, socoteau că adevărata fericire stă în viaţa trăită de unul singur, viaţă pe care ele n-ar schimba-o de bunăvoie — nu, pentru nimic în lume — totuşi (slavă domnului!) dacă vreodată le va veni şi lor timpul, nădăjduiau că-şi vor cunoaşte prea bine datoria pentru a cârti şi că se vor supune cu blândeţe şi umilinţă celor hotărâte pentru ele de soartă, spre mulţumirea şi răsplata semenilor lor.

— S-ar putea să simt că o mare lovitură — spuse domnişoara Snevellici — ce mă rupe de vechi relaţii sau cum li se mai spune, dar m-aş supune, draga mea, zău că m-aş supune.

— Şi eu la fel — spuse domnişoara Ledrook; m-aş împăca mai degrabă cu jugul decât să mă feresc ele el. Am frânt eu destule inimi şi până acum şi-mi pare foarte rău. E groaznic când te gândeşti.

— Chiar aşa şi este — spuse domnişoara Snevellici. Şi acum, Led,

draga mea, chiar că trebuie s-o pregătim, fiindcă altfel întârziem, zău aşa!

Aceste cugetări pioase şi poate frica de întârziere, o îmbărbătară pe mireasă în timpul ceremoniei înveşmântării, după care i se dădu pe rând ceai tare şi brandy, pentru ca să i se întărească mădularele slăbite şi pentru ca fata să se ţină mai bine pe picioare.

— Cum te simţi acum, iubito? întrebă domnişoara Snevellici.

— O, Lillyvick! strigă mireasa. Dac-ai şti câte îndur eu pentru tine!

— Te cred că ştie, iubito, şi niciodată n-o să uite — spuse domnişoara Ledrook.

— Credeţi că nu? strigă domnişoara Petowker. Dovedind mari talente scenice. O, credeţi că nu? Credeţi că Lillyvick îşi va aminti mereu, mereu, mereu?

Nu se ştie unde ar fi dus această izbucnire de sentiment, dacă în clipa aceea, domnişoara Snevellici n-ar îi anunţat că a sosit gabrioleta, ceea ce o uimi într-atât pe mireasă încât alungând toate simptomele de îngrijorare care o năpădeau, alergă la oglindă unde-şi potrivi rochia şi declară liniştită că este gata pentru jertfă.

Drept care fu sprijinită şi urcată în trăsură, unde pentru „a nu se pierde" (cum spunea domnişoara Snevellici), fu pusă să tragă mereu pe nas *sel volatile* şi să soarbă brandy şi alte întăritoare uşoare, până când ajunseră la poarta directorului, care era dinainte deschisă de cei doi domnişori Crummles, împodobiţi cu cocarde albe şi înveşmântaţi în cele mai alese şi strălucitoare jiletci din garderoba teatrului. Mulţumită ostenelilor reunite ale acestor doi tineri şi ale domnişoarelor de onoare, ajutate de vizitiu, domnişoara Petowker fu dusă până la etajul întâi, unde ajunse într-o stare de istovire deplină. Aici nici nu dădu bine cu ochii de junele mire că şi leşină cu mare pompă.

— Henriette Petowker! spuse încasatorul; vino-ţi în fire, scumpa mea!

Domnişoara Petowker strânse mâna încasatorului, dar emoţia îi sugruma glasul.

— Sunt oare atât de groaznic la vedere, Henriette Petowker? întrebă încasatorul.

— Vai, nu, nu, nu! răspunse mireasa; dar prietenii, prietenii scumpi ai tinereţii mele, gândul că trebuie să-i părăsesc, să-i părăsesc pe toţi, mă zguduie groaznic!

Cu astfel de cuvinte de jale, începu domnişoara Petowker să înşire unul câte unul pe toţi prietenii tinereţii ei, rugându-i apoi pe cei ce se aflau de faţă să vină s-o îmbrăţişeze. După aceea, îşi aduse aminte că doamna Crummles fusese mai mult decât o mamă pentru ea şi, pe urmă, că domnul Crummles fusese mai mult decât un tată pentru ea şi pe urmă că domnişorii Crummles şi domnişoara Ninetta Crummles

fuseseră mai mult decât fraţi şi surori pentru ea. Aceste felurite amintiri fiind toate însoţite de un şir de îmbrăţişări, luară mult timp, aşa încât fură siliţi să pornească în mare grabă spre biserică, de teamă să nu întârzie.

Alaiul era alcătuit din două gabriolete: în prima se aflau domnişoara Bravassa (cea de-a patra domnişoară de onoare), doamna Crummles, încasatorul şi domnul Folair, care fusese ales drept nun în această împrejurare. În cealaltă se aflau mireasa, domnul Crummles, domnişoara Snevellici, domnişoara Ledrook şi fenomenul. Costumele erau frumoase.

Domnişoarele de onoare erau de-a dreptul acoperite cu flori artificiale, cât despre fenomen, aproape că nu se mai vedea din pricina boschetului transportabil în care era închis. Domnişoara Ledrook, care era o fire romantică, purta la piept miniatura unui ofiţer necunoscut, pe care o cumpărase, după multă târguială, de curând; celelalte domnişoare aveau la vedere câteva imitaţii orbitoare de nestemate, aproape la fel de frumoase ca cele adevărate; iar doamna Crummles sărea în ochi prin măreţia ei severă şi întunecată, care stârnea admiraţia tuturor privitorilor.

Dar poate că apariţia domnului Crummles a tost cea mai izbitoare şi mai potrivită decât a oricărui nuntaş. Acest domn, care juca rolul tatălui miresei, se „grimase" pentru rol după concepţia lui fericită şi originală, punându-şi o perucă de teatru, în stilul şi după modelul cunoscut ca „George oacheşul" şi, în afară de asta, se îmbrăcase cu un costum de culoarea tutunului, cum se purta în secolul trecut, cu ciorapi cenuşii de mătase şi catarame la pantofi. Ca să facă şi mai bine faţă personajului, se hotărâse să fie cu totul copleşit, drept care, când intră în biserică hohotele de plâns ale rudei drăgăstoase fură atât de sfâşietoare, încât cel ce deschise strana spuse că ar îi mai cuviincios să se retragă în pridvor şi să se liniştească acolo bând un pahar cu apă înainte de începerea slujbei.

Cortegiul care înainta prin biserică era frumos. Mireasa şi cele patru domnişoare de onoare alcătuiau un grup dinainte potrivit cu ajutorul multor repetiţii; încasatorul urmat de nun imita mersul şi gesturile acestuia, spre veselia de nedescris a unor prieteni actori, care stăteau în stranele de pe margine; domnul Crummles avea un mers de bolnav care abia se ţine pe picioare, doamna Crummles păşea ca pe scenă, adică făcea un pas şi pe urmă se oprea. Era cel mai desăvârşit spectacol văzut vreodată. Slujba fu repede dată peste cap şi, după ce toţi cei de faţă semnară în catastif (cu care scop când îi veni rândul, domnul Crummles şterse cu grijă şi apoi puse pe nas o pereche de ochelari uriaşi) se întoarseră voioşi ca să ia micul dejun. Şi aci îl găsiră pe Nicholas care-i aştepta.

— Şi acum — făcu Crummles, care o ajutase pe doamna Grudden la

pregătirile ce se arătau a fi fost mai numeroase decât i-ar fi plăcut încasatorului — la gustare, la gustare!

Nu era nevoie să-i mai poftească o dată. Musafirii se adunară şi se îngrămădiră la masă cum putură mai bine şi se puseră numaidecât pe lucru. Domnişoara Petowker roşea foarte tare când se uita cineva la ea şi mânca foarte mult când *nu* se uita nimeni; iar domnul Lillyvick îşi vedea de treabă, ca şi cum ar fi chibzuit bine că dacă tot trebuie să plătească atâtea bunătăţi, cel puţin o să lase cât se poate de puţin, ca să n-aibă familia Crummles din ce să se înfrupte după aceea.

— Merge repede, domnule, ce zici? îl întrebă domnul Folair pe încasator, aplecându-se peste masă ca să-i vorbească.

— Ce anume merge repede, domnule? spuse domnul Lillyvick.

— Să te statorniceşti şi să te alegi cu o nevastă — răspunse domnul Folair. N-a durat mult, aşa-i?

— Nu, domnule — răspunse domnul Lillyvick, îmbujorându-se la faţă. Nu durează mult. Şi ce-i cu asta?

— A, nimic — spuse actorul. Nu ia mult timp unui om nici să se spânzure, aşa-i? Ha-ha!

Domnul Lillyvick puse jos cuţitul şi furculiţa şi privi de jur împrejurul mesei cu mirare indignată.

— Să se spânzure! repetă el.

O tăcere adâncă se lasă asupra tuturor, căci domnul Lillyvick era demn dincolo de orice închipuire.

— Să se spânzure — strigă din nou domnul Lillyvick. Există în această adunare încercarea de a se face vreo comparaţie între căsătorie şi spânzurătoare?

— Ştreangul, mă-nţelegi — spuse domnul Folair cam turtit.

— Ştreangul, domnule? răspunse domnul Lillyvick. Cutează careva să-mi vorbească despre ştreang în legătură cu Henriette Pe…

— Lillyvick — îndrăzni domnul Crummles.

— … cu Henriette Lillyvick? spuse încasatorul. În casa aceasta, de faţă fiind domnul şi doamna Crummles, care au crescut o femeie înzestrată şi virtuoasă, adevărate binecuvântări şi fenomene şi mai ştiu eu ce, să auzim vorbindu-se despre ştreanguri?

— Folair — spuse domnul Crummles, socotind că e cuviincios să se arate mâhnit de această aluzie la el şi tovarăşa sa, mă mir de dumneata.

— Ce avefi cu mine? se repezi nefericitul actor. Ce v-am făcut?

— Făcut, domnule! strigă domnul Lillyvick. Ai ţintit să loveşti în întreaga alcătuire a societăţii.

— Şi în cel mai frumos dintre cele mai duioase sentimente — adăugă Crummles, reluându-şi rolul de bătrân.

— Şi cea mai înaltă şi de preţ dintre legăturile sociale — spuse încasatorul. Ştreang! Ca şi cum pentru însurătoare trebuie să te agate

cineva, să te prindă în capcană, să te lege de picioare, în loc să păşeşti de bunăvoie şi ridicând acest pas în slăvi!

— Nu m-am gândit să dau de înţeles că aţi fost agăţat şi prins în capcană şi legat de picior — spuse actorul. Îmi pare rău; mai mult nu pot să spun.

— Chiar trebuie să-ţi pară — răspunse domnul Lillyvick; şi mă bucur că eşti încă destul de simţitor pentru asta.

Cum cearta părea încheiată cu acest răspuns, doamna Lillyvick socoti (având în vedere că atenţia musafirilor nu mai era îndreptată în altă parte) că sosise prilejul cel mai nimerit să izbucnească în lacrimi şi să ceară ajutorul celor patru domnişoare de onoare, care ajutor fu dat pe loc, deşi nu fără încurcături, căci odaia fiind mică si faţa de masă lungă, un teanc întreg de farfurii fu dărâmat de pe tăblia mesei de Ia prima mişcare. Totuşi, neţinând seama de această împrejurare, doamna Lillyvick respinse mângâierea, până când cei doi vrăjmaşi nu-şi dădură cuvântul că cearta nu va fi dusă mai departe, ceea ce, după destule semne de împotrivire şi făcură şi, din clipa aceea, domnul Folair păstră o tăcere îmbufnată, mulţumindu-se să-l ciupească pe Nicholas de picior când se spunea câte ceva, arătându-şi astfel dispreţul atât pentru vorbitor cât şi pentru simţămintele cărora acesta le dădea grai.

Se ţinură multe cuvântări; unele de către Nicholas, altele de către Crummles, altele de către încasator; două fură rostite de domnişorii Crummles, care aduceau mulţumiri în numele lor şi una de fenomen în numele domnişoarelor de onoare, la care doamna Crummles vărsă lacrimi. Urmară şi câteva cântece cântate de domnişoara Ledrook şi domnişoara Bravassa şi, fără îndoială, s-ar fi cântat mai multe, dacă vizitiul, care aştepta ca să ducă fericita pereche spre locul de unde urmau să ia vaporaşul spre Ryde, n-ar fi trimis poruncitor vorbă cum că dacă nu sosesc numaidecât, va cere fără doar şi poate optsprezece penny peste preţul hotărât.

Această ameninţare deznădăjduită într-adevăr sparse cheful. După un rămas bun mişcător, domnul Lillyvick şi aleasa lui porniră spre Ryde, unde aveau să petreacă următoarele două zile în deplină singurătate şi până unde fură însoţiţi de copilă, numită domnişoară de onoare însoţitoare la cererea stăruitoare a domnului Lillyvick; asta fiindcă cei de pe vaporaş, înşelaţi de talia ei, aveau s-o transporte (după cum dăduseră dinainte asigurări) cu jumătate de preţ.

Şi cum în seara aceea nu era spectacol, domnul Crummles declară că are de gând să prelungească masa până când se va mântui toată băutura; dar fiindcă, în seara următoare Nicholas trebuia să joace rolul lui Romeo pentru prima dată, el făcu în aşa fel încât să plece pe furiş în mijlocul talmeş-balmeşului pricinuit de desfăşurarea neaşteptată a unor puternice semne de beţie în purtarea doamnei

Grudden.

Fu îndemnat spre această dezertare nu numai de dorinţele lui, ci şi de îngrijorarea în legătură cu Smike. Acesta, trebuind să apară în rolul spiţerului, nu fusese în stare să-şi bage în cap altceva din rolul lui decât ideea generală că-i era foarte foame, idee care — poate datorită unor vechi amintiri — o stăpânea cu multă pricepere.

— Nu ştiu ce-i de făcut, Smike — spuse Nicholas, punând cartea jos. Mă tem, sărman prieten, că nu eşti în stare să-l înveţi.

— Mă tem şi eu că nu — spuse Smike, clătinând din cap. Mă gândesc că dacă dumneata… dar prea ar fi mare bătaie de cap.

— Ce? întrebă Nicholas. Nu te sinchisi de mine.

— Cred — spuse Smike — că dacă mi-ai spune rolul bucăţică cu bucăţică şi fiecare bucăţică de mai multe ori, aş fi în stare să-mi amintesc ce am auzit de la dumneata.

— Crezi? strigă Nicholas. Minunat! Hai să vedem cine oboseşte mai întâi. Poţi să fii sigur că nu eu, Smike. Ei, începem! Cine strigă atât de tare?

— Cine strigă atât de tare? spuse Smike.

— Cine strigă atât de tare? repetă Nicholas.

— Cine strigă atât de tare? ţipă Smike.

Şi mergeau tot aşa înainte întrebându-se mereu, mereu, cine strigă atât de tare; şi când Smike ştiu propoziţia pe de rost, Nicholas trecu la alta şi pe urmă la două odată şi pe urmă la trei, şi aşa mai departe, până când, la miezul nopţii, Smike descoperi, spre nemaipomenita lui bucurie, că într-adevăr începea să-şi amintească de text.

A doua zi dis-de-dimineaţă se apucară din nou de el şi Smike, mai încrezător datorită progreselor de până atunci, înainta mai repede şi cu inima mai uşoară. De îndată ce era mai sigur de cuvinte, Nicholas îi arăta cum trebuie să înainteze cu amândouă mâinile pe pântece şi cum trebuie să se frece din când în când, fiindcă asta este forma stabilită prin care cei de pe scenă arată totdeauna că vor să mănânce ceva. După repetiţia de dimineaţă, se apucară din nou de lucru şi nu se opriră decât ca să îmbuce ceva în grabă, până când veni timpul să plece la teatru, pentru spectacolul de seară. Niciodată n-a avut dascăl pe lume un învăţăcel mai dornic să înveţe mai umil, mai ascultător. Niciodată n-a avut învăţăcel pe lume un dascăl mai răbdător, mai neobosit, mai grijuliu, mai bun la inimă.

De îndată ce se văzură îmbrăcaţi şi în tot timpul pauzelor cât el nu era pe scenă, Nicholas îşi reînnoi învăţăturile. Avură succes. Romeo fu primit cu aplauze sincere şi nemărginit entuziasm, iar Smike fu decretat, de public şi de actori deopotrivă, prinţul şi minunea spiţerilor.

CAPITOLUL XXVI

Cuprinde oarecare primejdie pentru liniştea sufletească a domnişoarei Nickleby

Locul acţiunii era un apartament luxos din Regent Street; timpul era trei după-amiază pentru oamenii obişnuiţi şi muncitori; iar pentru cei cheflii şi cu duh, primul ceas al dimineţii? personajele erau lordul Frederick Verisopht şi prietenul său sir Mulberry Hawk. Aceşti distinşi gentlemeni, stăteau tolăniţi fără chef pe nişte canapele, cu o masă între ei, pe care stăteau împrăştiate într-o îmbelşugată dezordine cele trebuincioase pentru un mic dejun rămas încă neatins. Prin odaie erau presărate ziare, dar şi acestea, ca şi mâncarea, erau dispreţuite şi neluate în seamă; nu fiindcă şuvoiul conversaţiei i-ar fi păzit de ispita ziarelor, căci nicio vorbă nu fu schimbată între cei doi si nici nu se auzea vreun sunet, în afară de cazul când unul dintre ei, răsucindu-se ca să găsească un culcuş mai odihnitor pentru capul lui greu, scotea câte o exclamaţie de nerăbdare şi părea, timp de o clipă, să împărtăşească tovarăşului său o nouă nelinişte.

Acest tablou ar fi fost de ajuns ca să arate în eh io grăitor până unde mersese cheful în noaptea trecută, chiar dacă n-ar fi existat şi alte semne cu privire la distracţiile în care şi-o petrecuseră. Câteva mingi de biliard, pline de noroi şi murdare, două pălării turtite, o sticlă de şampanie cu o mănuşă pătată învăluită în jurul gâtului, care mănuşă trebuia să înlesnească apucarea sticlei ca armă de atac; un baston rupt; o cutie pentru cărţi de vizită fără capac; o pungă goală; un lanţ de ceas rupt în două; o mână de arginţi amestecaţi cu mucuri de ţigară şi cu scrumul rânced şi împrăştiat; toate acestea si multe alte urme de chiolhan şi încăierare arătau limpede ce feL de nebunii boiereşti se petrecuseră în noaptea trecută.

Lordul Frederick Verisopht vorbi primul. Lăsând piciorul încălţat în papuc să cadă şi căscând de-i trosneau fălcile, se luptă să se ridice în capul oaselor şi apoi îşi întoarse privirea stinsă şi lăcrimoasă către prietenul său, pe care-l strigă cu glas încleiat de somn:

— ’neaţa! răspunse sir Mulberry întorcându-se.

— Crezi c-o să zăcem aici toată ziua? spuse lordul.

— N-aş crede că suntem buni de altceva — răspunse sir Mulberry — cel puţin pentru moment. N-a mai rămas o fărâmă de viaţă în mine.

— Viaţă! strigă lordul Frederick. Mă simt de parcă nici n-ar exista ceva mai plăcut şi mai comod decât să mor pe loc.

— Atunci de ce nu mori? întrebă sir Mulberry. După care întrebare îşi întoarse faţa, părând prins de sforţarea de a adormi.

Prietenul şi învăţăcelul lui cel plin de speranţe trase un scaun lângă masa cu micul dejun şi încercă să mănânce; dar dându-şi seama că e

cu neputinţă, merse agale până la fereastră, pe urmă măsură. Odaia în sus şi în jos ţinându-şi mâna la capul înfierbântat şi, în cele din urmă, se aruncă din nou pe canapea, şi-şi mai trezi o dată prietenul.

— Ce dracu' mai e iarăşi? gemu sir Mulberry, ridicându-se în capul oaselor.

Deşi sir Mulberry fusese destul de morocănos când rostise aceste cuvinte, totuşi simţi că nu se cade să rămână tăcut; aşa încât, după ce se mai întinse de câteva ori şi declară înfiorându-se că era „al naibii de frig", îşi încercă şi el norocul la masa cu gustarea de dimineaţă şi văzând că izbuteşte mai bine decât nepriceputul său prieten, rămase acolo.

— Ce-ar fi — spuse sir Mulberry, oprindu-se cu o bucăţică de mâncare în vârful furculiţei — ce-ar fi dacă ne-am întoarce la discuţia despre micuţa Nickleby, hai?

— Care Nickleby? cămătarul sau fetiţa? întrebă lordul Frederick.

— Văd că mă înţelegi — răspunse sir Mulberry. Sigur că fata.

— Mi-ai făgăduit că mi-o găseşti — spuse lordul Frederick.

— Am făgăduit — răspunse prietenul său — dar de atunci m-am gândit mai bine. Nu prea ai încredere în mine în chestiunea asta, găseşte-ţi-o singur.

— N-nu — se împotrivi celălalt.

— Ba eu zic că da — spuse prietenul său. Găseşte-ţi-o singur. Nu zic când ai să poţi. Ştiu la fel de bine ca şi tine că dac-ai găsi-o, n-ai putea să dai ochi cu ea fără mine. Nu zic c-ai s-o găseşti, zic că *trebuie,* şi eu am să te pun pe drumul cel bun.

— Blestemat să fiu, dacă nu eşti un prieten adevărat, al naibii de devotat! spuse tânărul lord, pe care cuvântarea aceasta îl înviorase de-a binelea.

— Să-ţi spun cum — începu sir Mulberry. La cina aceea, ştii că a fost adusă ca momeală pentru dumneata.

— Nu! strigă tânărul lord. Ce dra…

— Ca momeală pentru dumneata — repetă prietenul; mi-a spus-o chiar bătrânul Nickleby.

— Ce mai pramatie bătrână! strigă lordul Frederick; halal ticălos!

— Da — făcu sir Mulberry; ştie el că fata e drăgălaşă.

— Drăgălaşă! îi tăie vorba tânărul lord. Pe legea mea, Hawk, e o frumuseţe, nu, un tablou, o statuie, o, o, pe viaţa mea că este!

— Ală rog — răspunse sir Mulberry, ridicând din umeri a nepăsare adevărată sau prefăcută; e o chestiune de gust; dacă gustul meu nu se potriveşte cu al dumitale, cu atât mai bine.

— Mai las-o!. I-o tăie lordul; în ziua aceea te aprinseseşi destul de tare. De-abia am putut să spun şi eu o vorbă.

— Da, pentru o dată merge, merge pentru o dată — răspunse sir Mulberry; dar nu merită să te osteneşti încă o dată ca să fii drăguţ cu

ea. Dacă vrei într-adevăr să urmăreşti nepoata, spune unchiului că trebuie să afli unde locuieşte şi cum trăieşte şi la cine, fiindcă altfel te-a pierdut de client. Îţi spune el numaidecât:

— De ce n-ai zis asta mai înainte? întrebă lordul Frederick — în loc să mă laşi să mă perpelesc, să mă prăpădesc, să-mi trag zilele ca un nenorocit, atâta vreme.

— Mai întâi că nu ştiam — răspunse cu nepăsare sir Mulberry; şi în al doilea rând, nu bănuiam c-ai luat-o chiar aşa în serios.

Adevărul e că în răstimpul scurs de la ospăţul la Ralh Nickleby, sir Mulberry Hawk încercase pe furiş, prin toate mijloacele ce-i stăteau în puteri, să descopere de unde apăruse Kate atât de neaşteptat şi unde dispăruse. Totuşi, nefiind ajutat de Ralph, cu care nu mai avea legături de la despărţirea furioasă din seara aceea, toate ostenelile lui fuseseră zadarnice şi, prin urmare, luase hotărârea să împărtăşească tânărului lord miezul informaţiei, pe care o culesese de la respectabilul domn. Era îndemnat să facă acest lucru de mai multe motive; printre care nu cel mai mărunt era siguranţa că va afla el tot ce ştie tânărul cel slab de înger; asta, fiindcă dorinţa de a o întâlni din nou pe nepoata cămătarului şi de a folosi toată dibăcia lui pentru a-i doborî mândria şi a se răzbuna de dispreţul ei îi stăpânea gândurile. Era o procedură politică şi încă una ce nu putea să nu se întoarcă spre folosul lui din toate punctele de vedere, ţinând seama că însăşi împrejurarea de a-i fi smuls lui Ralph Nickleby mărturisirea planului urmărit de el, când o prezentase pe nepoată-sa unei astfel de societăţi împreună cu tonul nepăsător în care comunicase în treacăt totul prietenului său, nu puteau decât să-i sprijine interesele în această direcţie şi să înlesnească foarte trecerea banilor gheaţă (care trecere, de altfel, începuse şi se petrecea în măsură mare şi foarte grabnic) din buzunarele lordului Frederick Verisopht în cele ale lui sir Mulberry Hawk.

Aşa judeca sir Mulberry şi drept urmare a acestei judecăţi, el şi prietenul său picară curând după aceea la Ralph Nickleby, pentru a duce la îndeplinire un plan de operaţii plăsmuit de sir Mulberry în persoană, chipurile pentru a ajuta la atingerea ţelului de către prietenul său, în realitate, însă, pentru a şi-l atinge pe al său.

Îl găsiră pe Ralph acasă şi singur. În timp ce-i conducea spre salon, amintirea scenei ce avusese loc aci părea că i se redeşteaptă, căci aruncă o privire ciudată lui sir Mulberry, care nu-i hărăzi alt semn de recunoaştere decât un zâmbet nepăsător.

Avură o scurtă convorbire despre chestiunile băneşti atunci în curs şi nici n-apucaseră bine să sfârşească cu ele, când nobilul păcălit (urmând sfaturile prietenului său) ceru cu oarecare stânjeneală să vorbească ceva cu Ralph între patru ochi.

— Între patru ochi, nu mai spune! strigă sir Mulberry, prefăcându-se

mirat. Bine, foarte bine! Trec eu în odaia cealaltă. Vă rog numai să nu mă ţineţi mult.

Zicând aşa, sir Mulberry îşi luă pălăria şi, îngânând un crâmpei de cântec, dispăru prin uşa dintre cele două saloane şi o închise după el.

— Ei, my lord — întrebă Ralph — ce s-a întâmplat?

— Nickleby — spuse clientul său, tolănindu-se pe canapeaua unde şezuse înainte, aşa încât să fie cu buzele mai aproape de urechea bătrânului; ce făptură drăgălaşă e nepoata dumitale!

— Adevărat, my lord? răspunse Ralph. Poate, poate! Nu-mi frământ eu capul cu lucruri din astea.

— Ştii doar că-i o fată a naibii de frumoasă — spuse clientul. Trebuie s-o ştii, Nickleby. Hai, nu mai zice că nu!

— Da, cred că aşa e socotită — răspunse Ralph. Fireşte, ştiu că este. Şi dacă n-aş şti, dumneavoastră sunteţi o autoritate în chestiuni din astea şi gustul dumneavoastră, my lord, în toate privinţele, într-adevăr, nu poate îi tăgăduit.

Nimeni, în afară de tânărul căruia îi erau adresate aceste cuvinte n-ar fi putut fi surd la tonul lor batjocoritor, sau orb faţă de privirea de dispreţ ce le însoţea. Dar lordul Frederick Verisopht fu şi una şi alta şi le luă drept cuvinte de laudă.

— Bine — făcu el — poate să ai puţintică dreptate şi poate să greşeşti, un pic din amândouă, Nickleby. Vreau să ştiu unde locuieşte frumuseţea asta, ca să-i mai arunc o privire, Nickleby.

— Asta, chiar… — începu Ralph cu tonul lui obişnuit.

— Nu vorbi aşa tare! strigă celălalt, încheind minunat partea cea mai grea a lecţiei. Nu vreau să ne-audă Hawk.

— Ştii că-i rivalul dumitale, aşa-i? întrebă Ralph, uitându-se pătrunzător la el.

— Totdeauna e, lua-l-ar naiba — răspunse clientul — şi de data asta vreau să i-o iau înainte. Ha-ha-ha! O să-l usture rău că stăm de vorbă fără el. Unde locuieşte fata, Nickleby? Asta-i tot ce vreau să ştiu. Spune-mi doar unde locuieşte.

„Muşcă din nadă — gândi Ralph — muşcă…”

— Ei, Nickleby, ei? continuă clientul. Unde locuieşte?

— Zău, my lord — spuse Ralph, frecându-şi cu mişcări încete mâinile una de alta. Trebuie să mă gindesc înainte de vă spun.

— Nu, nu, nici vorbă de aşa ceva, Nickleby, nu trebuie să te gândeşti de loc. Unde stă?

— Nu poate să iasă nimic bun din faptul că dumneavoastră aflaţi — răspunse Ralph. A fost crescută în virtute şi cuviinţă. Sigur, e frumoasă, săracă, fără sprijin! Biata fată, biata fată!

Ralph făcu acest scurt rezumat al stării lui Kate, ca şi cum lucrurile i-ar îi trecut doar prin minte, fără ca el să vrea să le dea grai; dar privirea vicleană pe care o arunca pe furiş spre prietenul lui, în timp

ce vorbea, trăda această dibace prefăcătorie.

— Îţi spun că nu vreau decât s-o văd — spuse clientul său. Are o-omul voie să se uite la o femeie drăguţă, fără să-i facă niciun rău, nu-i aşa? Şi acum, spune-mi, *unde* locuieşte? Ştii doar că scoţi o avere de la mine, Nickleby, şi, pe legea mea, nimeni n-o să mă ducă vreodată la altul, dacă îmi spui numai asta.

— Fiindcă-mi făgăduiţi, my lord — spuse Ralph, cu prefăcută neplăcere — şi fiindcă sunt foarte dornic să vă îndatorez, şi fiindcă nu văd niciun rău în asta, niciun rău, am să vă spun. Dar aţi face bine să nu spuneţi mai departe, my lord; numai pentru dumneavoastră. Şi, zicând aşa, Ralph arătă spre odaia alăturată şi dădu cu înţeles din cap.

Şi fiindcă tânărul lord se prefăcu la fel de convins în ceea ce priveşte nevoia unor măsuri de prevedere, Ralph destăinui adresa actuală şi îndeletnicirea fetei, adăugind că, din câte auzise el despre familia unde locuia, păreau cu toţii foarte dornici de cunoştinţe distinse şi că un lord va putea, fara îndoială, să pătrundă acolo cu multă uşurinţă, dacă se simţea îndemnat s-o facă.

— Scopul dumneavoastră fiind doar s-o vedeţi iarăşi — spuse Ralph — puteţi încerca în felul acesta oricând vi se pare nimerit.

Lordul Frederick primi sfatul, strângând de multe ori mâna aspră şi bătătorită a lui Ralph şi şoptindu-i că acum ar face bine să pună capăt discuţiei, îi strigă lui sir Mulberry Hawk că se poate întoarce.

— Credeam că v-aţi dus la culcare — spuse sir Mulberry, făcându-şi apariţia cu un aer posomorât.

— Îmi pare rău că te-am făcut să aştepţi — răspunse cel păcălit — dar Nickleby a fost atât de u-ui-mitor de nostim, încât nu m-am putut smulge.

— Nu, nu-i adevărat — spuse Ralph. Dumnealui a fost de vină. Ştiţi doar ce om plin de duh, glumeţ, distins, desăvârşit este lordul Frederick. Atenţie la treaptă, my lord. Sir Mulberry, vă rog, treceţi!

Cu astfel de linguşiri, cu multe plecăciuni adânci şi cu rânjetul rece care nu i se dezlipea de pe faţă, Ralph îşi însoţi musafirii până jos şi nu păru să răspundă privirii de admiraţie cu care parcă-l felicita sir Mulberry Hawk pentru însuşirea de ticălos desăvârşit altfel decât printr-o foarte uşoară mişcare a colţurilor gurii.

Cu câteva clipe înainte se auzise soneria şi Newman Noggs tocmai se ducea să deschidă, când ajunseră şi ei în vestiar. Dacă lucrurile s-ar fi petrecut ca de obicei, Newman fie că ar fi poftit în tăcere pe noul venit înăuntru, fie că i-ar fi cerut lui sau ei să stea deoparte până când ies domnii. Dar nici nu văzu bine cine venise că se şi depărta cu îndrăzneală de obiceiul statornicit în casa lui Ralph pentru orele de birou de parc-ar îi avut vreun motiv personal, şi privind spre respectabilul trio care se apropia, strigă — eu voce puternica si răsunătoare:

— Doamna Nickleby!

— Doamna Nickleby! strigă sir Mulberry Hawk, în timp ce prietenul lui întoarse privirile şi se holba la el.

Într-adevăr, era acea doamnă plină de bune intenţii, care primise o ofertă adresată proprietarului pentru casa cea goală din City şi o adusese într-un suflet domnului Nickleby.

— Nu-i niciuna dintre cunoştinţele *dumneavoastră* — spuse Ralph. Treci în săliţă, draga mea. Viu şi eu îndată.

— Niciuna dintre cunoştinţele mele! strigă sir Mulberry Hawk făcând un pas spre prea-mirata doamnă. Să fie oare doamna Nickleby, mama domnişoarei Nickleby, acea încântătoare făptură, pe care am avut fericirea s-o întâlnesc în această casă, chiar ultima oară când am cinat aici! Dar nu — făcu sir Mulberry, oprindu-se brusc. Nu, nu se poate… Sunt aceleaşi trăsături, acelaşi aer fără seamăn, de… dar nu, nu! Doamna aceasta e prea tânără.

— Cred că-i poţi mărturisi domnului, cumnate, dacă ţine numaidecât să ştie — spuse doamna Nickleby, după ce primise complimentul cu o-nclinare graţioasă — că într-adevăr Kate Nickleby este fiica mea.

— Fiica ei, doamne! strigă sir Mulberry, întorcându-se spre prietenul său. Fiica acestei doamne, Dumnezeule!

„Dumnezeule! gândi doamna Nickleby. Bine, dar eu niciodată…”

— Prin urmare, my lord — spuse sir Mulberry, — aceasta este doamna, a cărei căsătorie ne-a adus atâta fericire! Această doamnă este mama dulcei domnişoare Nickleby! Bagi de seamă ce asemănare nemaipomenită, my lord? Nickleby, recomandă-ne!

Ralph se supuse cu un soi de deznădejde.

— Pe legea mea, e minunat! spuse lordul Frederick, împingându-se înainte. Încântat de cunoştinţă.

Doamna Nickleby era prea emoţionată de aceste complimente neobişnuit de drăguţe şi de părerea de rău că nu-şi pusese cealaltă pălărie, pentru a fi în stare să răspundă numaidecât, aşa încât se înclină şi zâmbi mai departe, trădând marea nelinişte ce o cuprinsese.

— Ei, şi ce face domnişoara Nickleby? întrebă lordul Frederick. Bine, nădăjduiesc!

— E foarte bine, vă mulţumesc, my lord — răspunse doamna Nickleby, venindu-şi în fire. Foarte bine. Câteva zile după seara când a cinat aci nu s-a simţit bine şi părerea mea este că a răcit în trăsura care a adus-o acasă. Trăsurile de piaţă, my lord sunt nişte lucruri atât de nesuferite, încât aproape că-i mai bine să umbli pe jos, pe orice vreme, fiindcă deşi mi se pare că un vizitiu poate fi osândit pe viaţă dacă are un geam spart, totuşi oamenii ăştia sunt atât de nechibzuiţi, încât aproape toţi umblă cu geamurile sparte. Odată am stat vreme de şase săptămâni cu faţa umflată, my lord, fiindcă am luat o trăsură de

piaţă. Cred că era trăsură de piaţă — spuse doamna Nickleby, căzând pe gânduri — deşi nu sunt chiar atât de sigură dacă nu cumva era o caleaşca; în orice caz, mi-amintesc că era verde închis şi avea un număr foarte lung, care începea cu zero şi se termina cu nouă, nu, începea cu nouă şi se termina cu zero, chiar aşa, şi desigur că cei de la poştă ar şti numaidecât dacă era trăsură sau caleaşca, dacă s-ar face cercetări pe acolo. Oricum o fi fost, geamul era spart şi eu am umblat şase săptămâni cu faţa umflată, şi cred că era chiar aceeaşi trăsură ca cea pe care am găsit-o mai târziu umblând tot timpul descoperită şi n-am fi recunoscut-o niciodată, dacă nu ne-ar fi încărcat la preţ cu un şiling în plus pe oră, fiindcă era deschisă, căci aşa pare să fie legea sau era pe atunci şi mi se pare o lege ruşinoasă, eu nu mă prea pricep, dar mi se pare că Legea grânelor e nimic în comparaţie cu decizia asta a parlamentului.

În acest moment, simţindu-se istovită, doamna Nickleby se opri la fel de neaşteptat cum pornise şi repetă că într-adevăr Kate se simte foarte bine.

— Ca să spun drept — urmă doamna Nickleby — cred că niciodată nu s-a simţit mai bine de când a avut tuse măgărească, scarlatină şi pojar, toate odată, ăsta-i adevărul.

— E pentru mine scrisoarea aia? mormăi Ralph, arătând spre pacheţelul din nuna doamnei Nickleby.

— Pentru dumneata, cumnate — răspunse doamna Nickleby — şi am făcut tot drumul ăsta tocmai ca să ţi-o dau.

— Tot drumul ăsta! strigă sir Mulberry, prinzând din zbor prilejul de a afla de unde venise doamna Nickleby. Ce distanţa afurisită! Cit să fie?

— Cât să fie? spuse doamna Nickleby. Să vedem. De la poarta noastră până la Old Bailey este chiar o milă.

— Nu, nu! Nu-i aşa mult — stărui sir Mulberry.

— Ba da, este — spuse doamna Nickleby. Să spună şi înălţimea sa.

— Eu aş zice precis că e o milă — hotărî solemn lordul Frederick.

— Trebuie să fie; nu poate să fie niciun yard mai puţin — spuse doamna Nickleby. Străbaţi tot Newgate Street, cobori pe Cheapside, urci Lombard Street, cobori Gracechurch Street şi de-a lungul lui Thames Street până la cheiul Sprigwiffin. Ba da, e o milă.

— Da, când mă gândesc mai bine, parcă zic şi eu că este — spuse sir Mulberry. Dar n-aveţi de gând să mergeţi pe jos tot drumul înapoi, până acasă?

— Nu, desigur — continuă doamna Nickleby. Mă întorc cu omnibuzul. Pe vremea când trăia sărmanul meu Nicholas, nu călătoream cu omnibuzul, cumnate. Dar aşa cum stăm acum, ştii doar…

— Da, da — făcu Ralph, nerăbdător; şi ai face bine să te întorci

înainte de a se întuneca.

— Mulţumesc, cumnate, aşa şi am de gând — răspunse doamna Nickleby. Cred c-aş face bine să-mi iau chiar acum rămas bun.

— Nu stai un pic… să te odihneşti? întrebă Ralph, care nu oferea tratаţii decât când putea să se aleagă cu ceva de pe urma lor.

— Nu, vai de mine! răspunse doamna Nickleby, uitându-se la ceasornic.

— Lord Frederick — spuse sir Mulberry — avem acelaşi drum cu doamna Nickleby. Ce-ar fi s-o însoţim până la omnibuz?

— Neapărat. Da-a.

— Vai, dar nici nu m-am gândit la asta! spuse doamna Nickleby.

Numai că sir Mulberry Hawk şi lordul Frederick erau poruncitori în politeţea lor şi lăsându-l pe Ralph, care-şi spunea, nu fără înţelepciune, că juca un rol mai puţin caraghios ca simplu spectator, decât ar fi jucat dac-ar fi fost părtaş la aceste demersuri, părăsiră casa, cu doamna Nickleby la mijloc; buna doamnă era într-o stare de desavârşita încântare, atât mulţumită atenţiilor a doi gentlemeni cu titluri de nobleţe, cât şi datorită credinţei ei că acum Kate va avea de ales şi de cules cel puţin între două mari averi, între doi soţ: fără seamăn.

În timp ce ea se lăsa târâtă de un alai de gânduri ispititoare, toate în legătură cu măreţia viitoare a fiicei ei, sir Mulberry Hawk şi amicul său schimbară priviri deasupra pălăriei, pe care biata femeie se căia atât că n-o lăsase acasă şi apoi se porniră să vorbească îndelung ca vrăjiţi, dar cu mult respect despre nenumăratele desăvârşiri ale domnişoarei Nickleby.

— Ce desfătare, ce mângâiere, ce fericire trebuie să fie pentru dumneavoastră făptura asta blândă! spuse sir Mulberry, punând în glas o undă de caldă simţire.

— Chiar aşa şi este, sir — răspunse doamna Nickleby — e fiinţa cea mai blajină şi mai drăgăstoasă, şi atât de deşteaptă!

— Se vede că-i deşteap-a-aptă! făcu lordul Frederick Verisopht cu aerul unui judecător al inteligenţei.

— Puteţi să mă credeţi că aşa şi este, my lord — îi răspunse doamna Nickleby. Când mergea la şcoală, în Devonshire, toţi recunoşteau că este fără excepţie cea mai deşteaptă fată din partea locului şi trebuie să ştiţi că mai erau multe fete deştepte, ăsta-i adevărul, printre cele douăzeci şi cinci de domnişoare, care plăteau fiecare câte cincizeci de guinee pe an fără suplimente, de exemplu cele două domnişoare Dowdles, cele mai desăvârşite, elegante, fascinante fiinţe. Vai, doamne! exclamă doamna Nickleby. N-am să uit niciodată câtă bucurie ne făcea mie şi bietului ei tată, în vremea când mergea lă şcoala asta, niciodată n-am să uit, primeam scrisori atât de drăguţe de două ori pe an. În care ni se spunea că e prima din tot aşezământul şi

că progresa mai mult decât toate! Chiar şi acum, când mă gândesc, sunt mişcată. Fetele scriau singure toate scrisorile — adăugă doamna Nickleby — şi profesorul de caligrafie le revedea pe urmă cu o lupă şi o peniţă de argint; cel puţin îmi închipui că scriau chiar ele, deşi Kate n-a putut să-mi spuie niciodată cu siguranţă, fiindcă nu mai recunoştea scrisul de pe ale ei. Dar, în orice caz, ştiu că era o circulară, pe care ele o copiau şi, fireşte, suna foarte plăcut.

Doamna Nickleby îi făcu să uite de plictiseala drumului şi cu ajutorul altor amintiri asemănătoare, până ce ajunseră la omnibuzul de care, dintr-o politeţe fără seamăn noii prieteni nu-şi îngăduiră să se depărteze până în clipa pornirii şi atunci ei îşi scoaseră pălăriile, după cum avea să asigure solemn doamna Nickleby pe ascultătorii ei în multe ocazii viitoare, „de-a binelea”, şi îşi sărutară, uitându-se la ea, mănuşile de căprioară de culoarea paiului, pierzându-se apoi în depărtare.

Doamna Nickleby se lăsă pe spate într-un colţ al vehiculului şi, închizând ochii, o năpădiră un roi de gânduri plăcute. Kate nu-i suflase o vorbă despre întâlnirea cu aceşti domni; asta — gândi doamna — dovedeşte că are înclinaţii puternice pentru unul din ei. Pe urmă se ivi întrebarea care din doi putea să fie: lordul cel mai tânăr, fireşte, şi titlul lui era mai măre; totuşi nu era Kate fata care să se lase îmbiată de astfel de socoteli. „N-am de gând să-i constrâng sentimentele — îşi spuse doamna Nickleby; dar, pe cuvântul meu că nici nu se poate compara lordul cu sir Mulberry. Sir Mulberry este o fiinţă atât de atentă şi distinsă, are maniere, e un om de soi şi are atâtea de spus! Nădăjduiesc că este sir Mulberry; cred că el trebuie să fie!” Şi gândurile îi zburară înapoi, spre prezicerile ei de pe vremuri şi spre stăruinţa cu care repetase de atâtea ori că, deşi n-are avere, Kate se va mărita mai bine decât fetele altora, care au mii de livre; şi, în timp ce vedea, cu toată strălucirea unei fantezii de mamă, frumuseţea şi gingăşia sărmanei fete care înfruntase cu atâta voioşie noua viaţă, plină de greutăţi şi încercări, îşi simţi inima atât de plină, încât lacrimile începură să-i şiroiască pe obraji.

Între timp, Ralph se plimba încoace şi încolo în micul birou din fund, cu mintea tulburată de cele întâmplate. A spune că Ralph iubea sau ţinea — în înţelesul cel mai obişnuit al acestor cuvinte — la vreuna din creaturile lui Dumnezeu, ar îi cea mai deşănţată minciună. Totuşi, din când în când, nu ştiu cum, i se strecura în minte gândul la nepoata lui, gând colorat cu milă şi compătimire. Străbătând norul cenuşiu al silei sau nepăsării, care întuneca în ochii lui bărbaţii şi femeile, se isca în cazul ei o pâlpâire slabă de lumină — o rază palidă şi firavă chiar în momentele cele mai fericite — dar totuşi o rază ce i-o arăta pe biata fată sub o înfăţişare mai bună şi mai curată decât cea sub care privise el până atunci vreo fiinţă omenească.

„Tare-aş vrea — gândi Ralph — să nu fi făcut niciodată treaba asta. Şi totuşi, o să-l lege pe băiat de mine, cât timp mai pot scoate bani de la el. Să vând o fată, s-o arunc în calea ispitei, pradă jignirilor şi grosolăniei! Totuşi, până acum m-am ales cu aproape două mii de livre câştig de la el. Fleacuri!

Mamele care încheie partide fac acelaşi lucru în fiecare zi."

Se aşeză şi numără pe degete şansele pentru şi contra.

„Dacă nu le-aş fi arătat eu drumul astăzi — gândi Ralph — tot l-ar fi aflat de la proasta aia de femeie. Foarte bine! Dacă fiică-sa nu se dezminte şi rămâne cea pe care am văzut-o eu, ce rău e în asta? Mici supărări, puţină umilinţă, câteva lacrimi. Da — făcu Ralph, cu glas tare, încuind casa de fier. Trebuie să-şi încerce norocul. Trebuie să-şi încerce norocul!”

CAPITOLUL XXVII

Doamna Nickleby face cunoştinţă cu domnii Pyke şi Pluck, care dovedesc dragoste şi atenţie nemărginită

De multă vreme nu se simţise doamna Nickleby atât de mândră şi măreaţă ca în clipa când, ajunsă acasă, se putu lăsa cu totul în voia încântătoarelor închipuiri ce o însoţiseră tot drumul. Lady Mulberry Hawk — acesta era gândul care o urmărea. Lady Mulberry Hawk! Marţea trecută, la biserica St. George din Hanover Square au fost cununaţi de către reverendul episcop de Landoff, sir Mulberry Hawk, de la Mulberry Castle, în nordul Ţării Galilor, şi Catherine, fiica unică a răposatului domn Nicholas Nickleby din Devonshire!

— Pe legea mea! strigă doamna Nicholas Nickleby, că sună grozav!

După ce isprăvi cu slujba şi cu serbările ce trebuiau să-i urmeze, spre deplina mulţumire a cugetului ei, neostoita mama îşi zugrăvi în închipuire un şir lung de onoruri şi cinstiri ce nu se puteau să n-o însoţească pe Kate în lumea nouă şi strălucită în care intra. Fireşte, va fi prezentata si la curte. La aniversarea zilei ei de naştere, care cădea în nouăsprezece iulie (la trei şi zece dimineaţa, îşi spuse între paranteze doamna Nickleby, fiindcă mi-amintesc că am întrebat cât este ceasul), sir Mulberry va da un ospăţ mare tuturor arendaşilor şi le va înapoia trei şi jumătate la sută din arenda ultimelor şase luni, ceea ce va fi pe larg pomenit şi descris la ştirile mondene, spre încântarea şi admiraţia fără margini a tuturor cititorilor. De asemenea, portretul lui Kate va apare în cel puţin o jumătate de duzină de almanahuri şi pe pagina cealaltă va fi tipărit cu litere mărunte: „Versuri scrise pe marginea portretului lui lady Mulberry Hawk, de sir Dingleby Dabber". Poate că vreun almanah, mai cuprinzător decât celelalte, va cuprinde chiar şi un portret al mamei lui lady Mulberry Hawk, cu versuri scrise de tatăl lui sir Dingleby Dabber. Se întâmplă lucruri atât de neaşteptate pe lumea asta! Au apărut doar şi portrete mai puţin interesante. În clipa când gândul acesta se stârni în mintea bunei doamne, chipul ei luă, fără voie, acea expresie pe jumătate zâmbitoare, pe jumătate adormită, expresie obişnuită la toate portretele de acest fel, şi poate motivul pentru care ele sunt totdeauna atât de fermecătoare şi plăcute.

Cu astfel de castele în nisip îşi petrecu doamna Nickleby toată seara după întâmplătoarea ei cunoştinţă cu nobilii prieteni ai lui Ralph; iar noaptea, somnul îi fu frământat de vise nu mai puţin profetice şi tot atât de bogate în făgăduinţi. A doua zi se pregătea tocmai pentru un dejun cumpătat, urmărită de aceleaşi gânduri — poate ceva mai domolite de somn şi de lumina zilei — când fata care o servea, ţinându-i tovărăşie şi ajutând-o în treburile gospodăreşti, se repezi în

odaie într-o stare de neobişnuită tulburare şi vesti că doi domni aşteaptă în coridor îngăduinţa de a urca scările.

— Vai de mine! strigă doamna Nickleby, potrivindu-şi în grabă boneta şi rochia — dacă sunt ei, doamne! să aştepte atâta timp pe săliţă, de ce nu te duci să-i pofteşti sus, toanto?

În timp ce fata se ducea să îndeplinească porunca, doamna Nickleby strânse cu iuţeală toate resturile de mâncare şi băutură într-un dulap; şi de-abia apucă să facă acest lucru şi să se aşeze cu privirea cea mai reculeasă de care era în stare, că doi domni, amândoi cu desăvârşire necunoscuţi, se arătară.

— Ce mai *faceţi?* întrebă unul din ei, apăsând tare pe ultimul cuvânt al întrebării.

— *Ce* mai faceţi? întrebă celălalt domn, schimbând accentul, ca să mai schimbe puţin salutul.

Doamna Nickleby se înclină şi zâmbi şi se înclină din nou şi observă, frecându-şi mâinile în timp ce vorbea, că n-avusese — la drept vorbind — cinstea să…

— Să ne cunoaşteţi — spuse primul domn. Paguba a fost de partea noastră, doamnă Nickleby. N-a fost paguba de partea noastră, Pyke?

— A fost, Pluck — răspunse celălalt domn.

— De multe ori ne-a părut rău, aşa-i, Pyke? întrebă primul domn.

— De foarte multe ori — răspunse al doilea.

— Dar acum — spuse primul domn — acum trăim fericirea după care am tânjit şi pe care am dorit-o. N-am tânjit şi n-am dorit această fericire, Pyke, da sau nu?

— Ştii doar că da, Pluck — răspunse Pyke, cu imputare în glas.

— Îl auziţi, doamnă? spuse domnul Pluck privind în jur; auziţi mărturia de netăgăduit a prietenului meu, Pyke — ceea ce-mi aminteşte că formele, formele nu trebuie trecute cu vederea în societatea civilizată — Pyke, doamna Nickleby.

Domnul Pyke îşi duse mâna la inimă şi făcu o plecăciune adâncă.

— Dacă mă voi prezenta singur cu aceeaşi formalitate — spuse domnul Pluck — dacă voi spune singur că numele meu este Pluck sau dacă-i voi cere prietenului meu Pyke (care, fiind acum recomandat în lege, este în stare să îndeplinească această slujbă") să declare în locul meu, doamnă Nickleby, că numele îmi este Pluck; dacă voi cere să vă cunosc pe simplul temei al interesului puternic ce-l am pentru buna dumneavoastră stare, sau dacă mă voi recomanda ca prietenul lui sir Mulberry Hawk, acestea, doamnă, sunt fapte asupra cărora vă las să hotărâţi dumneavoastră.

— Niciunul din prietenii lui sir Mulberry Mawk n-are nevoie de nicio altă recomandare la mine — spuse cu graţie doamna Nickleby.

— E o plăcere să vă aud spunând aşa — zise domnul Pluck, trăgând un scaun mai aproape de doamna Nickleby şi aşezându-se. Îmi creşte

inima când aud că-l preţuiţi atât pe minunatul meu prieten, sir Mulberry. Să vă spun ceva la ureche, doamnă Nickleby. Când va afla sir Mulberry, va îi un om fericit, vă asigur, doamnă Nickleby, un om fericit. Pyke, ia loc.

— Buna *mea* părere — spuse doamna Nickleby, mândră de minunata ei făţărnicie — buna mea părere nu poate avea mare greutate pe lângă un domn ca sir Mulberry.

— Nu poate avea mare greutate! strigă domnul Pluck. Pyke, ia spune ce greutate are pe lângă prietenul nostru sir Mulberry buna părere a doamnei Nickleby?

— Ce greutate? răspunse ca un ecou Pyke.

— Da — repetă Pluck; are cea mai mare greutate?

— Cea mai mare greutate — răspunse Pyke.

— Doamna Nickleby nu poate să nu ştie — spuse Pluck — ce impresie măreaţă a făcut acea dulce copilă…

— Pluck! făcu prietenul său. Atenţie!

— Pyke are dreptate — mormăi domnul Pluck, după o scurtă tăcere. Nu trebuie să pomenesc despre asta. Pyke are dreptate. Mulţumesc, Pyke.

„Ei, dar asta-i prea de tot! îşi spuse în sinea ei doamna Nickleby. Atâta delicateţe încă nu s-a pomenit!”

După ce se prefăcu nespus de stingherit timp de câteva minute, domnul Pluck reluă convorbirea, rugând-o fierbinte pe doamna Nickleby să nu ţină seama de ceea ce spusese, fiindcă-l luase gura pe dinainte, ci să-l socotească nesăbuit, repezit, nechibzuit. Tot ce putea spune pentru a se apăra era c-o roagă să creadă că avusese cele mai bune intenţii.

Dar când văd — spuse domnul Pluck — atâta gingăşie şi frumuseţe de o parte şi atâta zel şi devotament de cealaltă, eu… iartă-mă, Pyke, dar n-aveam de gând să revin la subiectul dinainte. Schimbă vorba, Pyke.

— Am făgăduit lui sir Mulberry şi lordului Frederick — spuse Pyke — c-o să trecem pe aici în dimineaţa asta ca să întrebăm dacă n-aţi răcit aseară.

— Aseară, nici gând, domnule — răspunse doamna Nickleby — şi mii de mulţumiri înălţimii sale şi lui sir Mulberry pentru cinstea ce mi-o fac interesându-se; nici gând şi, ceea ce e mai ciudat este că de obicei prind uşor răceala, într-adevăr foarte’ uşor. Am avut odată o răceală — spuse doamna Nickleby — cred că era în anul o mie opt sute şi şaptesprezece, ia stai niţel, patru şi cu cinci fac nouă şi… da, o mie opt sute şi şaptesprezece, de care credeam că n-o să mai scap; într-adevăr, şi pe cuvânt, credeam că n-o să mai scap niciodată, în cele din urmă, m-am vindecat cu un leac despre care nu ştiu dac-aţi auzit vreodată, domnule Pluck. Iei o garniţă cu apă, câi poţi să rabzi de

fierbinte, cu o livră de sare şi de şase penny tărâţe dintre cele mai bune şi stai cu capul înăuntru cel puţin douăzeci de minute în fiecare seară, chiar înainte de culcare, adică nu capul, ci picioarele. E un leac minunat, un leac minunat. L-am folosit întâia dată, mi-amintesc, a doua zi de Crăciun, şi prin mijlocul lui aprilie, nici urmă de răceală. Când te gândeşti bine, pare o minune, fiindcă duceam răceala asta de la începutul lui septembrie.

— Ce pacoste! spuse domnul Pyke.

— De-a dreptul îngrozitor! exclamă domnul Pluck.

— Dar face să asculţi, numai ca să afli că doamna Nickleby s-a însănătoşit, nu-i aşa, Pluck? strigă domnul Pyke.

— Tocmai asta face povestirea atât de pasionantă — spuse Pluck.

— Dar stai — făcu Pyke, ca şi cum şi-ar fi adus deodată aminte; nu trebuie să uităm de solia noastră, prinşi fiind de plăcerea întrevederii. Căci am venit cu o solie, doamnă Nickleby.

— O solie! striga buna doamnă, în mintea căreia apăru numaidecât în culori vii tabloul unei cereri hotărâte în căsătorie pentru Kate.

— Din partea lui sir Mulberry — răspunse Pyke. Trebuie să vă plictisiţi tare pe aici.

— Destul de tare, mărturisesc — răspunse doamna Nickleby.

— Vă aducem salutări din partea lui sir Mulberry Havvk şi mii de rugăminţi să primiţi un loc într-o lojă personală la piesa care se joacă deseară — spuse domnul Pluck.

— Vai! făcu doamna Nickleby. Dar eu nu ies în lume de loc, niciodată.

— Tocmai acesta e motivul, dragă doamnă Nickleby, pentru care ar trebui să ieşiţi deseară — răspunse domnul Pluck. Pyke, implor-o pe doamna Nickleby.

— Vă rog, doamnă — spuse Pyke.

— Trebuie neapărat — stărui Pluck.

— Sunteţi foarte drăguţi — spuse cu şovăială doamna Nickleby — dar…

— Nu există dar, scumpă doamnă Nickleby — o mustră domnul Pluck; nu există cuvântul ăsta în vocabular. Cumnatul dumitale va îi cu noi, lordul Frederick va îi cu noi, sir Mulberry va fi cu noi, Pyke va îi cu noi, nici nu poate fi vorba de refuz. Sir Mulberry va trimite o caleaşca, la şapte fără douăzeci precis. Doar n-o să fiţi atât de crudă încât să dezamăgiţi toată societatea, doamnă Nickleby?

— Sunteţi atât de stăruitori încât zău, nu ştiu ce să spun — răspunse prea-vrednica doamnă.

— Să nu spuneţi nimic; nicio vorbă, nicio vorbă, prea-scumpă doamnă — stărui domnul Pluck. Doamnă Nickleby — spuse apoi acel desăvârşit gentleman, coborând glasul — în ceea ce am să vă împărtăşesc acum, vom face o foarte măruntă dar foarte scuzabilă

indiscreţie; şi totuşi, dacă prietenul meu Pyke, aci de faţă, aude — căci omul are un sentiment al onoarei atât de gingaş — se leapădă de mine înainte de ora cinci.

Doamna Nickleby aruncă o privire temătoare spre neînfricatul Pyke, care se dusese până la fereastră; iar domnul Pluck vorbi mai departe, strângând mâna doamnei:

— Fiica dumneavoastră a făcut o cucerire, o cucerire pentru care vă pot felicita. Sir Mulberry, scumpă doamnă, sir Mulberry este preaplecatul ei rob, hm!

— Ha! strigă tocmai în acest moment domnul Pyke, smulgând ceva de pe tăblia căminului cu un gest teatral. Ce-i asta? Ce-mi văd ochii?

— Ce-ți văd ochii, dragul meu? întrebă domnul Pluck.

— Aceasta este faţa, acestea sunt trăsăturile, aceasta e privirea — strigă domnul Pyke, căzând pe un scaun cu o miniatură în mână: zugrăvite palid, prinse fără desăvârşire, dar totuşi aceasta este faţa, acestea sunt trăsăturile, aceasta e privirea!

— O recunosc de la depărtare! exclamă domnul Pluck, cu o pornire de entuziasm. Nu e oare, doamnă, copia slabă…

— E portretul fetei mele — spuse cu nespusă mândrie doamna Nickleby. Şi chiar aşa era. Căci mica domnişoară La Creevy îl adusese spre a fi văzut doar cu două seri în urină.

De îndată ce se încredinţa că nu greşise în presupunerile sale, domnul Pyke se porni să ridice în slăvi în chipul cel mai trăsnit dumnezeiescul original; şi în focul entuziasmului sărută de mii de ori portretul, în timp ce domnul Pluck ţinea mâna doamnei Nickleby, apăsată pe inima lui şi o felicita că e mama unei astfel de fiice, cu atâta seriozitate şi căldură încât îi dăduseră, sau părea că-i dăduseră, lacrimile. Biata doamnă Nickleby, care la început ascultase cu o mulţumire de invidiat, se simţi, până la urmă, de-a dreptul copleşită de atâtea dovezi de stimă pentru ea şi de devotament faţă de familia ei; şi chiar servitoarea, care băgase capul pe uşă, încremeni pe loc de mirare în faţa stării de pretinsă vrajă a musafirilor.

Treptat, vraja se risipi iar doamna Nickleby se porni să se jeluie faţă de oaspeţi în legătură cu averea ei irosită şi să le zugrăvească în culori pitoreşti fosta ei casă de la ţară; dare de seamă care cuprindea o descriere completă a diferitelor apartamente şi nu uita nici magazia, de asemenea amintirea vie a numărului de trepte, pe care trebuia să le cobori ca să ajungi în grădină şi a drumului pe care trebuia să-l apuci când ieşeai pe uşa salonaşului, ca şi a tuturor sculelor mai de seamă din bucătărie. Această din urmă amintire o călăuzi în chip firesc spre spălătorie, unde se împiedică în uneltele de fabricat bere, printre care ar fi putut să rătăcească vreme de un ceas, dacă simpla pomenire a acestor unelte nu i-ar fi amintit pe dată domnului Pyke, printr-o asociaţie de idei, că-i era „înfiorător de sete”.

— Să vă spun ceva — zise domnul Pyke — dacă trimiteţi până la cârciumă după o cană de bere cu porto, o beau fără discuţie şi categoric.

Şi domnul Pyke o bău fără discuţie şi categoric, ajutat fiind de domnul Pluck, în timp ce doamna Nickleby privea cu admiraţie împărtăşită între politeţea celor doi şi priceperea cu care se descurcau mânuind cana de zinc; spre lămurirea acestei aşa-zise minuni, îngăduit fie-mi să arăt aci că cei de felul domnilor Pyke şi Pluck, siliţi să trăiască de pe urma minţii lor (şi poate nu atât de pe urma minţii lor, cât a lipsei de minte a altor oameni), se află uneori la mare strâmtoare şi, în astfel de momente, sunt obişnuiţi să se ospăteze ca nişte oameni neciopliţi ce sunt.

— Prin urmare, la şapte fără douăzeci — spuse domnul Pyke, ridicându-se — trăsura va îi aci. Încă o privire, numai una, la chipul acesta dulce! Uite-l!

Nemişcat, neschimbat! Ceea ce în treacăt fie spus, era ceva cu totul neobişnuit, ţinând seama că miniaturile îngăduie atâtea schimbări de expresie. O, Pluck! Pluck!

Domnul Pluck nu răspunse altfel decât sărutând mâna doamnei Nickleby cu multe semne de simţire şi devotament; şi, după ce domnul Pyke făcu acelaşi lucru, cei doi domni plecară grăbiţi.

Doamna Nickleby crezuse întotdeauna că este destul de înzestrată cu darul pătrunderii şi cu agerime, dar niciodată nu fusese mai mulţumită de clarviziunea ei ca în ziua aceea. Căci descoperise totul încă din noaptea trecută. Nu-i văzuse niciodată împreună pe sir Mulberry şi pe Kate — nici măcar nu auzise de numele lui sir Mulberry — şi totuşi nu-şi spusese din capul locului în sinea ei că vede ea cum stau lucrurile? Şi ce izbândă, fiindcă acum doar nu mai era nicio îndoială în această privinţă! Chiar dacă atenţiile acestea măgulitoare faţă de ea n-ar fi fost o dovadă îndestulătoare, prietenul de încredere al lui sir Mulberry lăsase doar să-i scape taina în cuvinte lămurite. „M-am îndrăgostit de-a dreptul de acest drăguţ domn Pluck, zău că da!” spunea doamna Nickleby.

Totuşi, în mijlocul acestui noroc, exista un izvor de neplăcere şi anume faptul că nu avea pe nimeni în preajmă, căruia să se poată destăinui. O dată sau de două ori aproape că se hotărâse să meargă glonţ la domnişoara La Creevy şi să-i spună totul. „Dar nu ştiu cum — se gândi doamna Nickleby — măcar că e o persoană tare de treabă, parcă e mult prea jos faţă de situaţia lui sir Mulberry ca să ne fie prietenă. Biata de ea!” îmboldită de această constatare gravă, respinse îndemnul de a se destăinui micuţei portretiste şi se mulţumi să dea grai feluritelor ei speranţe tainice şi nelămurite spre auzul slujnicei, care primi cu multă veneraţie şi respect aceste sugestii misterioase vestind zorii măreţiei.

La ceasul hotărât sosi şi vehiculul făgăduit, care nu era birjă, ci o caleaşca particulară, cu un lacheu în spate, ale cărui picioare, deşi cam mari faţă de trupul lui, ar fi putut folosi, desprinse de trup, ca modele la Royal Academy. Îţi creştea inima auzindu-l cu cit zgomot şi câtă măreţie trânteşte uşa şi sare în spatele caleştii, după urcarea doamnei Nickleby. Şi, cum acea femeie de treabă habar n-avea că lacheul dusese măciulia aurită a bastonului său lung la nas, comunicând astfel în chip nerespectuos cu vizitiul peste capul ei, şedea ţeapănă şi demnă, mândră de poziţia în care se afla.

La intrarea teatrului, din nou zgomot de uşi trântite şi, în afară de asta, domnii Pyke şi Pluck, care aşteptau s-o însoţească până la lojă; şi ei erau atât de politicoşi, încât domnul Pyke ameninţă, înjurând, c-o să „cotonogească" pe un bătrân cu o lanternă, ce se nimerise să se poticnească în drumul ei — spre marea spaimă a doamnei Nickleby, care, ghicind, mai degrabă după mânia domnului Pyke decât fiindcă cunoştea dinainte etimologia cuvântului, că „a cotonogi" trebuie să fie, în linii generale, acelaşi lucru cu vărsare de sânge, se nelinişti rău de tot de teamă să nu se întâmple ceva. Din fericire, totuşi, domnul Pyke se mărgini să cotonogească cu vorba şi ajunseră la loja lor, fără altă întrerupere serioasă decât dorinţa aceluiaşi războinic gentleman de a-l „turti" pe plasatorul de la loji, fiindcă încurcase numerele.

De-abia fu aşezată într-un fotoliu după perdeaua lojii şi sosi sir Mulberry, împreună cu lordul Frederick Verisopht, gătiţi din creştetul capului până la degetul mănuşii şi de la degetul mănuşii până în vârful ghetelor cum nu se poate mai luxos şi mai impresionant. Sir Mulberry era un pic mai răguşit decât în ajun, iar lordul Frederick arăta cam adormit şi straniu; după care semne, ca şi după faptul că nu se ţineau chiar bine de tot pe picioare, doamna Nickleby judecă, pe bună dreptate, că luaseră cina.

— Am, am băut în sănătatea frumoasei dumitale fiice, doamnă Nickleby — şopti sir Mulberry, aşezându-se în spatele ei.

„Bun! gândi atotştiutoarea doamnă; în vin stă adevărul".

— Sunteţi foarte drăguţ, sir Mulberry.

— Nu, nu, pe cinstea mea! răspunse sir Mulberry Hawk. Dumneavoastră sunteţi drăguţă, pe cinstea mea! Foarte drăguţ că aţi venit în astă-seară.

— Vreţi să spuneţi că a fost drăguţ din partea dumneavoastră că m-aţi poftit, sir Mulberry — răspunse doamna Nickleby, dând din cap cu o viclenie uluitoare.

— Râvnesc să vă cunosc, sunt atât de grijuliu să câştig buna dumneavoastră părere, atât de doritor să existe între noi un soi încântător de înţelegere armonioasă, familială — spuse sir Mulberry — încât nu trebuie să mă credeţi dezinteresat în ceea ce fac. *Sunt* de un egoism diabolic; zău că sunt, pe cinstea mea!

— Sunt sigură că nu puteţi fi egoist, sir Mulberry — răspunse doamna Nickleby. Aveţi un chip prea deschis şi mărinimos pentru asta.

— Ce pătrundere nemaipomenită! spuse sir Mulberry Hawk.

— Nu, vai de mine, nu văd eu prea departe, sir Mulberry! răspunse doamna Nickleby, cu un ton ce-l lăsa pe baronet să înţeleagă că de fapt vede foarte departe.

— Mă speriaţi — spuse baronetul. Pe cinstea mea — repetă sir Mulberry, întorcând privirile spre tovarăşul lui. Sunt speriat de doamna Nickleby! E atât de ageră!

Domnii Pyke şi Pluck clătinară tainic din capete, şi spuseră în cor că lucrul acesta îl descoperiseră ei de mult; la care cuvinte, doamna Nickleby chicoti şi sir Mulberry râse, iar Pyke şi Pluck se hurducară de râs.

— Dar unde e cumnatul meu, sir Mulberry? întrebă doamna Nickleby. Fără el nici n-aş fi venit. Nădăjduiesc că soseşte.

— Pyke — spuse sir Mulberry, scoţând o scobitoare şi tolănindu-se pe spătarul scaunului, ca şi cum i-ar fi fost lene ca să născocească un răspuns la această întrebare. Unde-i Ralph Nickleby?

— Pluck — spuse Pyke, maimuţărind atitudinea baronului şi predând minciuna prietenului său. Unde-i Ralph Nickleby?

Domnul Pluck era gata să dea un răspuns în doi peri, când zgomotul cu care intră un grup de oameni iu loja alăturată păru să atragă atenţia celor patru domni, făcându-i să schimbe priviri pline de înţeles. Şi fiindcă noii veniţi începură să stea de vorbă, sir Mulberry se prefăcu dintr-o dată într-un ascultător foarte atent şi-i rugă pe prietenii săi să nu răsufle — nici să nu răsufle.

— De ce nu? întrebă doamna Nickleby. Ce s-a întâmplat?

— Pst! făcu sir Mulberry, atingându-i braţul cu mâna. Lord Frederick, recunoşti acest glas?

— Să mă ia dracu' dacă nu mi se pare că e glasul domnişoarei Nickleby!

— Doamne, doamne! strigă mania domnişoarei Nickleby, scoţând capul prin perdea. Zău dacă nu e Kate, Kate, scumpa mea!

— *Dumneata* aici, mamă! E cu putinţă!

— Cu putinţă, draga mea? Sigur!

— Dar cu cine, cu cine Dumnezeu eşti aici, mamă? spuse Kate, dându-se înapoi, fiindcă dăduse cu ochii de un bărbat care zâmbea şi-i trimitea bezele.

— Cu cine crezi, draga mea? răspunse doamna Nickleby, aplecându-se spre doamna Wititterly şi vorbind puţin mai tare, spre lămurirea acelei doamne. Cu domnul Pyke, domnul Pluck, sir Mulberry Hawk şi lordul Frederick Verisopht.

„Dumnezeule! gândi numaidecât Kate. Cum de-a ajuns în societatea

asta!”

Gândurile o fulgerară pe Kate atât de repede si uimirea ei era atât de mare şi, mai ales, adusese cu sine amintirea atât de puternică a celor petrecute la încântătoarea cină a lui Ralph, încât fata păli tare şi se arătă foarte neliniştită, care semne nescăpând doamnei Nickleby, fură puse numaidecât, de acea ageră doamnă, pe seama unei iubiri răscolitoare. Dar, deşi destul de încântată de această descoperire care dădea atâta temeinicie iuţelii dovedite de mintea ei pătrunzătoare, totuşi îngrijorarea ei de mamă în legătură cu Kate nu scăzu; drept care, doamna Nickleby îşi părăsi în mare pripă loja şi intră grăbită în cea a doamnei Wititterly. Doamna Wititterly, înviorată la ghidul gloriei de a avea un lord şi un baronet printre oaspeţii ei, nu pierdu timp şi-i făcu semn domnului Wititterly sa deschidă uşa şi aşa se întâmplă că în mai puţin de treizeci de secunde, toată societatea doamnei Nickleby năvăli în loja doamnei Wititterly, pe care o umplu până la uşă, pentru domnii Pyke şi Pluck nemairămânând loc decât ca să-şi bage capetele şi vestele.

— Draga mea Kate — spuse doamna Nickleby, sărutându-şi drăgăstos fiica. Ce prost arătai acum o clipă! Te rog să mă crezi că m-ai înspăimântat.

— Ţi s-a părut, mamă; poate… poate din pricina luminii — răspunse Kate, privind neliniştită în jur şi dându-şi seama că e cu neputinţă să-i şoptească să fie prevăzătoare sau s-o lămurească.

— Nu-l vezi pe sir Mulberry Hawk, draga mea? Kate înclină uşor capul şi, muşcându-şi buza, întoarse capul spre scenă.

Dar nu era chiar atât de uşor să-l respingi pe sir Mulberry Hawk, care înainta cu mâna întinsă; şi, fiindcă doamna Nickleby o înştiinţa în chip nedorit pe Kate despre aceasta împrejurare, fu şi ea silită să întindă mâna. Sir Mulberry o opri în mâna lui, în timp ce şoptea nenumărate complimente, pe care Kate, amintindu-şi de cele petrecute între ei, le socotea ca pe un spor al jignirilor suferite din pricina lui până atunci. Urmă recunoaşterea lordului Frederick Verisopht şi pe urmă salutul domnului Pyke şi pe urmă cel al domnului Pluck şi, în cele din urmă, pentru ca umilinţa fetei să fie dusă până la capăt, ea fu silită, la cererea doamnei Wititterly, să îndeplinească ceremonia de a-i şi prezenta pe oamenii aceia nesuferiţi, care o umpleau de indignare şi groază.

— Doamna Wititterly e încântată — spuse, domnul Wititterly, frecându-şi mâinile; de-a dreptul încântată, my lord, vă asigur, de a face o cunoştinţă, pe care, my lord, îmi îngădui să cred că vom avea prilejul s-o reînnoim. Julia, scumpa mea, nu trebuie să te Iaşi stăpânită de prea multă emoţie, nu trebuie. Într-adevăr, nu trebuie. Doamna Wititterly este o fire foarte emotivă, sir Mulberry. E ca un muc de luminare, un fitil de lampă, o floare de piersic, pulberea de pe

aripile fluturelui. O poţi sufla, my lord; o poţi sufla!

Sir Mulberry părea să-şi spună în sinea lui că ar fi de un mare folos dacă doamna ar putea într-adevăr fi suflată de acolo. Totuşi spuse că plăcerea era de ambele părţi, iar lordul Frederick adăugă că era de ambele părţi, după care domnii Pyke şi Pluck fură auziţi cum murmură din depărtare că într-adevăr era de ambele părţi.

— Sunt interesată, my lord — spuse doamna Wititterly, cu un zâmbet uşor — foarte interesată de dramă.

— Da-a. E foarte interesantă — răspunse lordul Frederick.

— După ce văd Shakespeare, cad totdeauna bolnavă — spuse doamna Wititterly. A doua zi aproape că nici nu trăiesc; după o tragedie descopăr în mine o reacţie atât de puternică, my lord, şi apoi Shakespeare e o făptură încântătoare.

— Da-a! făcu lordul Frederick. Era un om priceput.

— Ştiţi, my lord — spuse, după o lungă tăcere, doamna Wititterly — am descoperit că piesele lui mă interesează mult mai mult, după ce am văzut căsuţa aceea drăguţă şi fără haz, în care s-a născut! Aţi fost vreodată acolo, my lord?

— Nu, niciodată — răspunse my lord.

— Atunci chiar că ar trebui să vă duceţi, my lord — spuse doamna Wititterly, vorbind languros şi lungind cuvintele. Nu ştiu cuin se face, dar, după ce ai văzut locurile acelea şi ţi-ai înscris numele pe un album mic, parcă îţi vine inspiraţie; îţi aprinde un foc pe dinăuntru.

— D-a-a! făcu lordul Frederick. Mă voi duce cu siguranţă.

— July, comoara mea — se amestecă domnul Wititterly; îl amăgeşti pe lord, fără voie, my lord, vă amăgeşte. Temperamentul tău poetic, draga mea, sufletul tău eterat, închipuirea ta aprinsă te aruncă într-o vâlvătaie de inspiraţie şi emoţie. Locul n-are nimic de-a face, draga mea, nimic, nimic!

— Eu cred că trebuie să aibă şi locul un amestec, spuse doamna Nickleby, care ascultase tăcută; fiindcă nu mult după ce m-am măritat, m-am dus la Stratford cu sărmanul meu Nickleby, într-o diligentă care pleca din Birmingham, oare să fi fost diligentă se întrebă doamna Nickleby, cugetând; da, trebuie să fi fost diligentă, pentru că-mi amintesc cum am observat chiar atunci că vizitiul avea o umbră verde pe ochiul stâng; într-o diligentă care pleca din Birmingham şi, după ce am văzut mormântul şi casa în care s-a născut Shakespeare, m-am întors la hanul de acolo, unde am înnoptat şi mi-amintesc că toată noaptea aceea n-am visat altceva decât un domn negru de ghips, în mărime naturală, cu un guler desfăcut legat cu doi ciucuri şi care se rezema de un stâlp şi era dus pe gânduri; şi, când m-am trezit, dimineaţa, şi i l-am descris domnului Nickleby, mi-a spus că-i Shakespeare chiar aşa cum fusese în viaţă, ceea ce era într-adevăr foarte ciudat. Stratford, Stratford — spuse mai departe doamna

Nickleby, gânditoare. Da, sunt sigură de asta, fiindcă mi-amintesc că-l aşteptam, pe vremea aceea, pe fiul meu, Nicholas, şi, chiar în dimineaţa aceea mă speriasem foarte tare de o poză cu un băiat italian. A fost o binecuvântare, într-adevăr, doamnă — adăugă doamna Nickleby, în şoaptă, adresându-se doamnei Wititterly, — că fiul meu n-a ieşit un Shakespeare, fiindcă ar fi fost groaznic!

După ce doamna Nickleby îşi încheie interesanta ei istorie, Pyke şi Pluck, veşnic zeloşi pentru cauza stăpânului lor, propuseră ca o parte din grupul lor să se mute în cealaltă lojă; şi pregătirile fură orânduite cu atâta iscusinţă, încât Kate, în ciuda a tot ce ar fi putut să spună sau să facă în chip de împotrivire, n-avu încotro şi trebui să se lase condusă de sir Mulberry Hawk. Mama ei şi domnul Pluck o însoţiră, dar prea-vrednica doamnă, mândră de discreţia ei, avu o grijă deosebită să nici nu-şi arunce privirile în toată seara aceea spre fiică-sa şi să se arate prinsă doar de glumele şi vorbăria domnului Pluck, care fiind numit în postul de santinelă pe lângă doamna Nickleby, tocmai în acest scop, nu trecu la rându-i cu vederea niciun prilej de a-i cuceri întreaga atenţie.

Lordul Frederick Verisopht rămase în loja alăturată pentru a se lăsa bârâit de doamna Wititterly, iar domnul Pyke era de faţă pentru a pune şi el un cuvânt, ici şi colo, când era nevoie. Cit despre domnul Wititterly, el era destul de prins în această sală cu îndeletnicirea de a-şi înştiinţa prietenii ce se nimeriseră pe acolo că cei doi domni de sus, pe care ei îi văzuseră stând de vorbă cu doamna Wititterly, erau distinsul lord Frederick Verisopht şi intimul său prieten, veselul sir Mulberry llavvk — ştire care aprinse o invidie şi o mânie fără seamăn în cugetul câtorva respectabile stăpâne de case şi aduse şaisprezece fete nemăritate aproape de desperare.

În cele din urmă seara luă sfârşit, dar Kate mai trebui să se lase condusă jos pe scări de nesuferitul sir Mulberry; şi manevrele domnilor Pyke şi Pluck fură atât de iscusite, încât ea şi baronetul rămaseră ultimii, bă chiar fură lăsaţi — fără ca lucrul să apară rodul ostenelii sau al vreunui plan — la oarecare depărtare în urmă.

— Nu îi aşa grăbită, nu fi aşa grăbită! spuse sir Mulberry, văzând-o pe Kate că vrea s-o ia înainte şi să-şi desprindă braţul.

Ea nu răspunse, dar tot se mai grăbea.

— Ei, asta-i! făcu rece sir Mulberry, oprind-o de-a dreptul.

— Aţi face bine să nu încercaţi a mă reţine, sir! spuse Kate supărată.

— Şi, mă rog, de ce nu? îi întoarse vorba sir Mulberry. Iubită făptură, de ce stărui să te prefaci că nu-ţi plac?

— *Să mă prefac!* repetă Kate indignată. Cum îndrăzniţi să-mi vorbiţi, sir, să-mi adresaţi cuvântul, să vă arătaţi înaintea, mea?

— Îţi sade bine când te mânii, domnişoară Nickleby — spuse sir Mulberry Hawk aplecându-se pentru a-i vedea mai bine faţa.

— Am numai dispreţ şi ură pentru dumneavoastră, sir — spuse Kate. Dacă descoperiţi plăcere în privirile de silă şi dezgust, atunci… Daţi-mi voie, sir, să-mi ajung din urmă prietenii chiar în clipa asta. Orice motive ar fi putut să mă oprească până acum, le voi nesocoti pe toate şi voi lua măsuri care vă vor atinge chiar şi pe dumneavoastră, dacă nu-mi îngăduiţi să plec numaidecât.

Sir Mulberry zâmbi şi, privind-o mai departe drept în faţă, în timp ce o ţinea de braţ, se îndreptă spre uşă.

— Dacă respectul pentru femeie şi situaţia neajutorată în care mă aflu nu vă face să renunţaţi la aceste jigniri grosolane şi nedemne de un bărbat — spuse Kate care, în zbuciumul ei, nici nu mai ştia ce vorbeşte — aflaţi că am un frate, care o să v-o plătească scump, odată şi odată!

— Pe cinstea mea! exclamă sir Mulberry, ca şi cum ar fi stat liniştit de vorbă cu el însuşi şi petrecându-şi braţul pe după mijlocul ei, în timp ce vorbea — e mult mai frumoasă şi-o plac mai mult cine! are toane, decât când stă cu ochii plecaţi şi e liniştită!

Kate nici nu ştiu cum ajunse în galeria unde o aşteptau prietenii, dar o străbătu în goană, fără să se uite măcar la ei, se desprinse brusc de însoţitorul ei şi sări în trăsură unde, aruncându-se în colţul cel mai întunecat, izbucni în plâns.

Domnii Pyke şi Pluck, care-şi cunoşteau rolul, puseră numaidecât în mişcare societatea, strigând după trăsuri şi luându-se la harţă cu diferiţi trecători nevinovaţi; în mijlocul acestui vălmăşag, o vârâră pe doamna Nickleby în caleaşca ei, şi după ce-i făcură vânt în deplină siguranţă, îşi îndreptară gândurile spre doamna Wititterly, pe care, aducând-o într-o stare de deplină zăpăceală şi neştire, o făcură să uite de tânăra fată. În cele din urmă, mijlocul de transport cu care sosise doamna porni împreună cu încărcătura sa, iar cei patru bărbaţi respectabili, rămaşi singuri sub portal, râseră cu mare poftă împreună.

— Vezi — făcu sir Mulberry, întorcându-se spre nobilul său prieten; nu ţi-am spus aseară că dacă aflăm unde se duc, mituind un servitor prin omul meu, şi pe urmă ne găsim loc în apropiere împreună cu mama, casa lor va fi a noastră? Iaca treaba făcută, în douăzeci şi patru de ore.

— Da-a — răspunse păcălitul. Dar m-aţi agăţat de babă toată seara.

— Ia auziţi-l! spuse sir Mulberry, întorcându-se spre cei doi prieteni. Auziţi cum bodogăneşte, nemulţumitul! Nu-i vine omului să jure că n-o să-l mai ajute în intrigile şi planurile lui? Mai mare ruşinea!

Pyke îl întrebă pe Pluck dacă nu-i mai mare ruşinea şi Pluck îl întrebă pe Pyke; dar niciunul nu dădu răspuns.

— N-am spus adevărul? întrebă Frederick Verisopht. N-a fost aşa?

— N-a fost aşa? repetă sir Mulberry. Cum ai fi vrut să fie? Cum am fi putut să ne alegem cu o invitaţie imediată şi generală: veniţi când

vă place, plecați când vă place, staţi cât vă place, faceţi ce vă place, dacă dumneata, lordul, nu i-ai fi intrat sub piele neroadei ăleia de stăpână a casei? Am *eu* ceva cu fata aia, altfel decât ca prieten al dumitale? Nu te-am ridicat în slăvi în faţa ei şi n-am răbdat îmbufnarea şi cicăleala ei? Aş face eu asta pentru oricine? Nu merit măcar puţină recunoştinţă în schimb?

— Eşti un om al naibii de cumsecade — spuse bietul tânăr, luându-şi prietenul de braţ. Pe legea mea, eşti un om al naibii de cumsecade, Hawk.

— Şi am procedat bine, aşa-i? întrebă sir Mulberry.

— Foarte bine.

— Şi ca un biet câine credincios, prost, de treabă ce sunt, aşa-i?

— Da-a, da-a; ca un prieten — răspunse celălalt.

— Ei, atunci — răspunse sir Mulberry — sunt mulţumit. Şi acum hai să mergem şi să.ne luăm revanşa de la baronul neamţ şi de la franţuzul, care te-au curăţat aşa frumos de bani noaptea trecută.

Cu aceste cuvinte, prietenoasa făptură îşi luă prietenul de braţ şi-l duse; întorcându-se mai întâi înapoi şi adresând un semn cu ochiul şi un zâmbet dispreţuitor domnilor Pyke şi Pluck, care, înfundându-şi batistele în gură, ca să arate că se bucură în tăcere de toată istoria, îşi urmară patronul şi pe victima sa la mică depărtare.

CAPITOLUL XXVIII

Domnişoara Nickleby, deznădăjduită de prigoana lui sir Mulberry Hawk şi de atâtea greutăţi şi necazuri, cere, în cele din urmă, ocrotire unchiului ei

Dimineaţa următoare aduse cu sine cugetare, aşa cum face de obicei dimineaţa; dar nespus de deosebit era firul gândurilor stârnite în minţile celor ce fuseseră în chip atât de neaşteptat reuniţi în seara din ajun, prin mijlocirea neobosită a domnilor Pyke şi Pluck.

Cugetările lui sir Mulberry Hawk — dacă se poate folosi acest cuvânt pentru gândurile acestui desfrânat sistematic şi socotit, ce nu avea decât bucurii, păreri de rău, necazuri şi plăceri egoiste şi părea să nu păstreze din darurile minţii decât puterea de a se înjosi şi de a degrada însăşi natura, al cărei chip îl purta — cugetările lui sir Mulberry Hawk se îndreptau spre Kate Nickleby şi se mărgineau, pe scurt, la ideea că fata e fără îndoiala frumoasă, că sfiala ei *trebuie* să se lase uşor cucerită de către un bărbat cu atâta pricepere şi experienţă ca el, şi că planul nu putea să nu se întoarcă spre câştigul lui, ba chiar să-i sporească mult faima în lume. Şi pentru ca nu cumva acest din urmă gând să sune ciudat în urechile unora, fie-mi îngăduit să amintesc că cei mai avuţi oameni trăiesc într-o lume a lor şi că ambiţia de a câştiga onoruri şi aplauze se mărgineşte doar ia acel cerc restrâns. Lumea lui sir Mulberry mişuna de destrăbălaţi şi el se purta în consecinţă.

Se întâmplă în mijlocul nostru, în fiecare zi, cazuri de nedreptate, prigonire, tiranie, habotnicie fără măsură. Avem obiceiul să trâmbiţăm mirarea şi uimirea noastră faţă de actorii principali, care înfruntă astfel atât de nesăbuit părerile lumii; dar nici nu se poate să ne înşelăm mai rău; tocmai pentru că oamenii aceştia se supun părerilor din mica lor lume se întâmplă astfel de lucruri, care fac lumea largă să amuţească de uluire.

Cugetările doamnei Nickleby erau dintre cele ce stârnesc mândrie şi plăcere; sub înrâurirea plăcutei amăgiri, femeia se aşeză numaidecât să scrie o lungă scrisoare fiicei ei, în care îşi dădea încuviinţarea totală pentru minunata alegere făcută de Kate şi-l ridica pe sir Mulberry în slava cerului, afirmând, spre deplina liniştire a sentimentelor lui Kate, că acesta era omul pe care ea (doamna Nickleby) l-ar fi ales drept ginere, dacă i-ar fi fost dat să aleagă şi să culeagă din toată omenirea. După aceea, preabuna doamnă, arătând mai întâi că nu era de închipuit ca o femeie care a trăit aşa mult ca ea să nu ştie cum merg lucrurile pe lumea asta, îi împărtăşi o mulţime de sfaturi adânci în legătură cu perioada cât i se va face curte, sfaturi a căror înţelepciune se adeverise în propria ei experienţă. Mai presus de toate, ea recomanda o desăvârşită şi feciorelnică modestie, nu numai ca fiind

un lucru în sine vrednic de laudă, dar şi pentru că ducea de-a dreptul spre înteţirea focului celui îndrăgostit. „Şi niciodată — adăugă doamna Nickleby — în viaţa mea n-am fost mai încântată decât aseară când am văzut, draga mea, că bunul tău simţ te şi învăţase ce să faci”. Cu aceste simţăminte şi dându-i să înţeleagă câtă plăcere îi făcea descoperirea că fiica ei moştenise atât de mult din propriul ei bun simţ şi modestie (spre stăpânirea căror însuşiri în măsură aproape desăvârşită putea nădăjdui că va ajunge cu timpul) doamna Nickleby încheie o scrisoare lungă şi destul de încâlcită.

Biata Kate fu aproape înnebunită când primi patru pagini scrise mărunt de-a lungul şi de-a latul hârtiei pline cu felicitări, tocmai pentru ceea ce o împiedicase să închidă ochii toată noaptea şi o făcuse să rămână în odaia ei, trează şi plângând; şi mai grea i se părea încercarea de a îi pe placul doamnei Wititterly, care, prost dispusă cum era după oboseala din ajun, fireşte că aştepta ca însoţitoarea ei (căci doar pentru asta primea masă, casă şi leafă) să fie cât se poate de bine dispusă. Cât despre domnul Wititterly, el umblă ca năuc toată ziua, înfiorându-se de plăcere la gândul că dăduse mâna cu un lord, ba chiar îl poftise să vină să-l viziteze în propria sa casă. Iar lordul în persoană, nefiind nicidecum prea incomodat de puterea sa de gândire, se desfăta, stând de vorbă cu domnii Pyke şi Pluck, care-şi ascuţeau spiritul servindu-se din belşug de felurite băuturi scumpe pe socoteala lordului.

Erau orele patru după-amiază — vasăzică, acea după-amiază a omului de rând, pe care o arată soarele şi ceasornicul — şi doamna Wititterly stătea lungită, după obicei, pe canapeaua din salon, în timp ce Kate citea cu glas tare un roman nou, în trei volume, intitulat „Lady Flabella”, pe care îndoielnicul Alphonse îl adusese, chiar în dimineaţa aceea, de la bibliotecă. Era o lucrare cum nu se poate mai potrivită pentru o cucoană chinuită de meteahna doamnei Wititterly, având în vedere că niciun rând din carte, de la început până la sfârşit, n-ar fi putut, nici dac-ai fi făcut cele mai depărtate legături, să stârnească vreo emoţie în orice fiinţă vie.

Kate citea mai departe:

„—Cherizette — spuse lady Flabella, vârându-şi picioruşele de şoarice în papucii de satin, care prilejuiseră fără voie, în aiun, cearta, pe jumătate în glumă, pe jumătate serioasă dintre ea şi tânărul colonel Belfillaire în salonul *de danse* al ducelui de Minceâenille. *Cherizette, ma chere, dontiez-moi de l’eau de Cologne, s-il vous plait, mon enfant*[10]

.

— *Mergi* — mulţumesc — spuse lady Flabella, în timp ce zglobia dar credincioasa Cherizette stropi din belşug cu licoarea înmiresmată *mouchoir*[11]

— Ul de olandă fină al lui lady Flabella, tivită cu dantelă bogată şi

având în cele patru colţuri blazonul cu deviza familiei Flabella şi alte bogate desene heraldice, ale acelei nobile familii. *Merci,* e destul.

În clipa aceea, în timp ce lady Flabella se mai îmbăta încă cu parfumul încântător, ţinând *le mouchoir* la nasul ei delicios, dar foarte delicat dăltuit, uşa *boudoir-ului* (măiestru ascunsă cu ajutorul unor draperii somptuoase de damasc mătăsos, având nuanţa cerului Italiei), se deschise largă şi cu paşi tăcuţi, doi *valets de chambre,* înveşmântaţi în livrele luxoase de culoarea florii de piersic împodobite cu aur, înaintară în odaie, urmaţi de un paj cu *bas de soie* — ciorapi de mătase — care, în timp ce valeţii se ţineau la oarecare depărtare, făcând plecăciunile cele mai respectuoase, înainta la picioarele fermecătoarei lui stăpâne şi lăsându-se într-un genunchi, îi întinse, pe o tavă de aur bogat încrustată, un *billet* parfumat.

Lady Flabella, cu o tulburare greu stăpânită, deschise în grabă *envelopa* şi rupse sigiliul parfumat. Era de la Belfillaire — tânărul, zveltul, scumpul ei Belfillaire, cel cu glasul şoptit."

— O, ce încântător! o întrerupse pe Kate stăpâna ei, care era uneori şi literată. Cu adevărat poetic. Ia mai citeşte o dată descrierea asta, domnişoară Nickleby!

Kate se supuse.

— Dulce, zău aşa! suspină doamna Wititterly. Atât de voluptuos, nu-i aşa? Şi lin!

— Da, aşa cred şi eu — răspunse blajina Kate, foarte lin.

— Închide cartea, domnişoară Nickleby — spuse doamna Wititterly. Azi nu mai pot să ascult nimic. Mi-ar părea rău să împrăştii impresia lăsată de descrierea asta suavă. Închide cartea.

Kate se supuse cu bună voie; în timpul ăsta, doamna Wititterly, care-şi ridicase paharul cu o mână leneşă, băgă de seamă că fata e cam palidă.

— E din cauza spaimei, zgomotului şi învălmăşelii de aseară — spuse Kate.

— Ce ciudat! exclamă doamna Wititterly, cu o privire mirată. Şi, desigur, dacă te gândeşti bine, *era* într-adevăr foarte ciudat ca o însoţitoare să fie tulburată de orice-ar fi. Maşină cu aburi sau alt mecanism nemaipomenit era nimic pe lângă asta. Cum ai ajuns să-l cunoşti pe lordul Frederick şi pe celelalte persoane atât de încântătoare? întrebă doamna Wititterly, privind-o mai departe pe Kate, tot prin pahar.

— I-am întâlnit la unchiul meu — spuse Kate, supărată fiindcă simţea cum se face stacojie, dar nefiind în stare să alunge sângele care-i năvălea în obraji, ori de câte ori se gândea la omul acela.

— De mult îl cunoşti?

— Nu — răspunse Kate. Nu de mult.

— Mi-a părut bine de prilejul pe care ni l-a oferit această persoană

cumsecade, mama dumitale, de a-i cunoaşte — spuse doamna Wititterly, de sus. Tocmai erau pe cale să ne recomande nişte prieteni de-ai noştri, ceea ce-i ciudat.

Spunea asta ca nu cumva domnişoara Nickleby să se înfumureze, fiindcă avusese cinstea şi onoarea de a cunoaşte patru oameni însemnaţi (căci Pyke şi Pluck se numărau printre făpturile încântătoare), pe care doamna Wititterly nu-i cunoştea. Dar cum împrejurarea nu lăsase nicio urmă în mintea lui Kate, această pătrunzătoare observaţie îi scăpă fetei cu totul.

— Mi-au cerut îngăduinţa de a mă vizita — spuse doamna Wititterly. Fireşte că le-am dat-o.

— Îi aşteptaţi astăzi? cuteză Kate.

Răspunsul doamnei Wititterly fu înecat în zgomotul unor izbituri teribile în uşa dinspre stradă şi, încă înainte ca vibraţiile să înceteze, trase la scară o frumoasă gabrioletă, din care săriră sir Mulberry Hawk şi prietenul său, lordul Verisopht.

— Au şi venit! spuse Kate, ridicându-se şi grăbindu-se să plece.

— Domnişoară Nickleby! strigă doamna Wititterly, de-a dreptul îngrozită în faţa încercării unei însoţitoare de a părăsi odaia fără să fi primit mai întâi îngăduinţa ei. Te rog să nici nu te gândeşti să pleci!

— Sunteţi prea bună! răspunse Kate. Dar…

— Pentru numele lui Dumnezeu, nu mă tulbura făcându-mă să vorbesc prea mult — se răsti doamna Wititterly. Vai de mine, domnişoară Nickleby, te rog…

În zadar se apără Kate, spunând că nu se simte bine, căci paşii celor ce izbiseră în poartă, oricine ar fi fost, erau acum pe scară. De-abia apucă să se aşeze la locul ei că îndoielnicul paj se şi repezi în odaie şi anunţă, vorbind pe nerăsuflate, pe domnul Pyke şi pe domnul Pluck, pe lordul Frederick Verisopht şi pe sir Mulberry Hawk.

— Nici nu se poate ceva mai extraordinar — spuse domnul Pluck, salutând doamnele cum nu se poate mai cordial; nemaipomenit! În clipa când lordul Frederick şi sir Mulberry trăgeau la scară, Pyke şi cu mine tocmai băteam în poartă.

— Tocmai băteam în poartă — spuse Pyke.

— Oricum aţi fi venit, fiţi bineveniţi — spuse doamna Wititterly care, tot tolănindu-se pe aceeaşi canapea vreme de trei ani şi jumătate, îşi alcătuise o mică paiitomimă de atitudini graţioase şi acum o încerca pe cea mai impresionantă din tot şirul, ca să-i uimească pe oaspeţi. Vă asigur că sunt încântată.

— Şi ce mai face domnişoara Nickleby? întrebă sir Mulberry Hawk, vorbind în şoaptă către Kate; totuşi nu destul de încet ca vorbele lui să nu ajungă până la urechile doamnei Wititterly.

— Păi se plânge că suferă de pe urina spaimei de aseară — spuse doamna. Zău că nu mă mir, pentru că şi nervii mei sunt ferfeniţă.

— Şi totuşi arătaţi… — făcu sir Mulberry, întorcându-se — şi totuşi arătaţi… —… cum nu se poate mai bine — întregi domnul Pyke, sărind în ajutorul stăpânului său. Fireşte că şi Pluck spuse acelaşi lucru.

— Mă tem că lui sir Mulberry îi place să măgulească, my lord — spuse doamna Wititterly, întorcându-se spre tânărul gentleman, care îşi sugea tăcut măciulia bastonului şi se holba la Kate.

— O, al naibii! răspunse lordul. După ce dădu grai acestui sentiment neobişnuit, îşi reluă îndeletnicirea dinainte.

— Şi nici domnişoara Nickleby nu arată mai prost — spuse sir Mulberry, aplecându-şi privirea îndrăzneaţă spre ea. Totdeauna a fost frumoasă, dar pe cinstea mea, doamnă, parcă i-aţi împrumutat pe deasupra şi ceva din frumuseţea dumneavoastră!

Judecând după felul cum se aprinseră obrajii bietei fete la aceste cuvinte, doamna Wititterly ar fi putut, pe bună dreptate, să creadă că ea îi împrumutase lua Kate din bujorii artificiali care împodobeau proprii ei obraji. Doamna Wititterly recunoscu, deşi nu cu cea mai deplină voie bună, că Kate arăta *într-adevăr* toarte drăguţă. De asemenea începu să-şi spună că sir Mulberry nu era o fiinţă chiar atât de plăcută cum îl bănuise ea la început; fiindcă, deşi un bărbat care se pricepe să măgulească este un tovarăş încântător, dacă ştii să-l păstrezi doar pentru tine, gustul lui devine îndoielnic când omul se apucă să facă altora complimente.

— Pyke — spuse veşnic treazul domn Pluck, când văzu urmările laudelor aduse domnişoarei Nickleby.

— Da, Pluck — făcu Pyke.

— De care cunoştinţă îţi aminteşte profilul doamnei Wititterly? întrebă misterios Pluck.

— Îmi aminteşte! răspunse Pyke. Sigur că da.

— De cine? spuse Pluck, la fel de misterios. D. De B.?

— C. De B! răspunse Pyke, în timp ce o urmă uşoară de rânjet îi juca pe buze. Sora cea frumoasă e contesa, nu ducesa.

— Adevărat — făcu Pluck. C. De B. Minunată asemănare!

— Cu totul uluitoare! făcu domnul Pyke.

Ce situaţie! Doamna Wititterly a fost declarată, de doi martori cinstiţi şi pricepuţi, a semăna leit cu o contesă! Aşa e când intri în lumea bună! Păi ar îi putut să se mişte printre oamenii de jos timp de douăzeci de ani, şi tot n-ar îi aflat asta! Şi cum ar fi putut să afle? Ce ştiu *ei* despre contese?

Cei doi domni înţelegând, după lăcomia cu care fusese înghiţită momeala, cât era de mare pofta după linguşiri a doamnei Wititterly, se porniră să-i ofere doze foarte mari din această doctorie, dând astfel lui sir Mulberry Hawk prilejul s-o chinuiască pe domnişoara Nickleby cu întrebări şi observaţii, la care ea era silită să răspundă. Între timp,

lordul Frederick se bucura netulburat de gustul minerului de aur din vârful bastonului, ceea ce ar fi făcut până la sfârşitul întrevederii, dacă domnul Wititterly nu s-ar fi întors de la ale lui şi n-ar fi îndreptat discuţia spre subiectul său favorit.

— My lord — spuse domnul Wititterly. Sunt încântat… preaonorat… mândru! Luaţi loc, vă rog, my lord! Sunt mândru, într-adevăr; cum nu se poate mai mândru.

Toate acestea stârneau tainice mânii în cugetul soţiei sale, căci deşi doamna Wititterly plesnea de trufie şi mândrie, ar fi vrut să-i convingă pe înalţii ei oaspeţi că vizita lor era o întâmplare obişnuită, şi că în fiecare zi din săptămână picau lorzi şi baroneţi la ei în casă. Dar simţămintele domnului Wititterly erau prea puternice pentru a fi înăbuşite.

— E într-adevăr o cinste — spuse domnul Wititterly. Julia, sufleţelul meu, cât ai să suferi mâine!

— Să sufere! strigă lordul Frederick.

— Reacţia, my lord, reacţia — spuse domnul Wititterly. Această încordare a întregului sistem nervos, my lord, ce urmări poate avea? Prăbuşire, depresiune, moleşeală, oboseală, slăbiciune. My lord, dacă sir Tumley Snuffim ar vedea, în astfel de momente, făptura asta gingaşă, nici *atât* n-ar da pe viaţa ei. Şi pentru a lămuri cele spuse, domnul Wititterly scoase puţin tutun de prizat din cutiuţă şi-l împrăştie uşurel în aer, ca pe un simbol al nestatorniciei. Nici *atât* — spuse domnul Wititterly, privind în jur cu seriozitate. Nici atât n-ar da sir Tumley Snuffim pentru viaţa doamnei Wititterly.

Domnul Wititterly spuse toate acestea cu un soi de bucurie stăpânită, ca şi cum cinstea de a avea o soţie într-o stare atât de deznădăjduită n-ar fi de lepădat, iar doamna Wititterly ofta şi privea la toate de parcă ar îi simţit şi ea cât de mare e cinstea şi ar fi fost hotărâtă s-o poarte cu cât mai multă supunere.

— Doamna Wititterly — spuse soţul ei — este pacienta preferată a lui sir Tumley Snuffim. Cred chiar că mă pot încumeta să spun că doamna Wititterly a fost primul om ce a înghiţit doctoriile, despre care se spune că au trimis pe lumea cealaltă o familie din Kensington Gravei Pits. Cred că a fost. Dacă greşesc cumva, Julia, dragă, te rog să mă corectezi.

— Cred că eu am fost — spuse doamna Wititterly, cu o voce leşinată.

Deoarece se părea că în mintea stăpânului său se iscaseră îndoieli cu privire la felul cum ar putea să intre în vorbă, neostenitul domn Pyke se aruncă în prăpastia deschisă şi, ca să spună ceva care să se potrivească, întrebă, în legătură cu doctoria amintită, dacă e bună la gust.

— Nu, sir, nu este. Nici măcar cu atâta nu se putea lăuda — spuse

domnul Wititterly.

— Doamna Wititterly este de-a dreptul o martiră — spuse Pyke, făcând o plecăciune plină de admiraţie.

— Cred şi eu că sunt! făcu, zâmbind, doamna Wititterly.

— Să ştii că eşti, draga mea Julia — răspunse soţul ei, cu un ton care părea să spună că, deşi el nu suferă de deşertăciune, totuşi ce-i al lor este al lor. Dacă îmi aduce cineva un martir mai mare decât doamna Wititterly, tot ce pot spune, my lord, este că voi fi fericit să-l cunosc pe acel martir, fie el bărbat sau femeie, asta-i tot, my lord — adăugă domnul Wititterly, întorcându-se spre lord.

Pyke şi Pluck spuseră numaidecât că nici nu se poate purtare mai cinstită; şi fiindcă vizita se lungise destul, ascultară de privirile domnului Mulberry şi se ridicară pentru a pleca, ceea ce-i făcu şi pe sir Mulberry şi pe lordul Verisopht să se scoale. Schimbară cu toţii multe cuvinte de prietenie şi încântată aşteptare a ceea ce va decurge, fără doar şi poate, dintr-o cunoştinţă atât de fericită, şi apoi oaspeţii plecară, după ce primiră noi asigurări că oricând şi în toate anotimpurile, lăcaşul familiei Wititterly va îi onorat să-i primească sub acoperişul său.

Că veneau oricând şi în toate anotimpurile, că într-o zi dejunau acolo, a doua zi cinau şi a treia zi dejunau din nou şi, toată ziua bună ziua, se întâlneau mereu, că hotărau să viziteze împreună locuri publice şi se întâlneau din întâmplare prin săli şi galerii — că în toate aceste prilejuri domnişoara Nickleby era prada prigonirilor statornice şi neobosite ale lui sir Mulberry Hawk, care simţea, după cum preţuiau şi cei doi subalterni ai săi, că e în joc toată onoarea lui în această frângere a mândriei ei, că fata n-nvea o clipă de pace şi odihnă, în afară de ceasurile pe care le putea petrece singură în odaia ei, când plângea la gândul încercărilor din timpul zilei — toate acestea erau urmări fireşti, decurgând din planurile bine întocmite ale lui sir Mulberry şi din iscusita lor ducere la îndeplinire de către ajutoarele sale, Pyke si Pluck.

Şi aşa au mers lucrurile vreme de două săptămâni. Aproape nici nu e nevoie să arătăm că numai nişte oameni nerozi şi slabi la minte puteau să nu vadă, de la prima întâlnire, că lordul Frederick Verisopht, cât o fi fost el de lord, şi sir Mulberry Hawk, cât o fi fost el de baronet, nu erau oameni obişnuiţi cu cele mai bune tovărăşii şi, cu siguranţă, nu erau făcuţi, prin obiceiuri, purtări, gusturi şi vorbă să strălucească în societatea doamnelor. Doar doamnei Wititterly cele două titluri îi ajungeau cu prisosinţă; grosolănia se prefăcea în haz, vulgaritatea se domolea până deveni o încântătoare trăsneală; obrăznicia lua chipul unei plăcute familiarităţi, până la care se ridicau doar cei ce avuseseră norocul să se mişte în lumea bună.

Dacă stăpâna tălmăci astfel purtarea noilor ei prieteni, cum ar fi

putut însoţitoarea să cârtească împotriva lor? Dacă ei se obişnuiseră să se poarte atât de slobod în faţa stăpânei casei, cu ce mult mai mare libertate se puteau adresa slujitoarei plătite de ea! Şi nici asta nu era lucrul cel mai rău. Pe măsură ce respingătorul sir Mulberry Hawk o urmărea pe Kate tot mai făţiş, doamna Wititterly începu să fie geloasă pe farmecele deosebite ale domnişoarei Nickleby. Dacă acest sentiment ar fi îndemnat-o pe stăpâna s-o surghiunească pe Kate din salon, când veneau musafirii, fata ar îi fost prea fericită şi s-ar fi împăcat uşor cu el, dar, din nefericire pentru ea, Kate stăpânea acea graţie înnăscută, acele purtări cu adevărat nobile şi mii de desăvârşiri fără nume, dintre acelea care dau atâta farmec tovărăşiilor feminine; dacă aceste însuşiri sunt oriunde la preţ, cu atât mai mult erau acolo unde stăpâna casei era doar o păpuşă vie. Ca urmare, Kate fu silită să sufere îndoita jignire de a trebui să joace un rol permanent de câte ori veneau sir Mulberry şi prietenii săi şi de a suferi, tocmai dm această pricină, toate ţâfnelile şi toanele doamnei Wititterly după plecarea lor. Se simţea deci tot mai nefericită.

Doamna Wititterly nu lepadase niciodată masca în legătură cu sir Mulberry, dar când îşi ieşea mai rău din fire, punea totul, aşa cum fac de obicei doamnele, pe socoteala nervilor. Totuşi, pe măsură ce groaznica idee că şi lordul Frederick Verisopht era oarecum cucerit de Kate şi că ea, doamna Wititterly, era a cincea roată la căruţă, se cuibărea în mintea acestei doamne şi creştea încetul cu încetul, doamna se simţi tot mai stăpânită de o toarte cuviincioasă şi virtuoasă indignare şi socoti de datoria ei, ca femeie măritată şi stâlp al societăţii, să aducă fără întârziere vorba despre acest fapt, în faţa tinerei fete.

Prin urmare, doamna Wititterly sparse gheaţa în dimineaţa următoare, în timpul unei pauze de lectură.

— Domnişoară Nickleby — spuse doamna Wititterly — vreau să-ţi vorbesc foarte serios. Îmi pare rău că sunt silită s-o fac, pe cuvântul meu că-mi pare foarte rău, dar nu-mi laşi altă alegere, domnişoară Nickleby. Aci, doamna Wititterly clătină capul, nu pasionat, ci doar în chip virtuos, şi observă, dând semne de emoţie, că se teme să n-o apuce din nou palpitaţiile.

— Purtarea dumitale, domnişoară Nickleby — vorbi mai departe doamna — e foarte departe de a-mi fi pe plac, foarte departe. Crede-mă, nu-ţi vreau decât binele, dar, poţi îi sigură, domnişoară Nickleby, că n-ai s-ajungi bine, dacă mergi mai departe tot aşa.

— Doamnă! strigă mândră Kate.

— Nu mă tulbura vorbindu-mi în felul ăsta, domnişoară Nickleby, te rog — spuse doamna Wititterly, destul de apăsat — fiindcă altfel mă sileşti să sun.

Kate o privi fără să spună nimic.

— Să nu-ţi închipui — continuă doamna Wititterly — că dacă te uiţi aşa la mine, arsă mă împiedici să spun ce am de spus, fiindcă eu socotesc că-mi fac o datorie sfântă. Şi nu trebuie. Să mă străpungi cu privirile — spuse doamna Wititterly, într-o izbucnire de ciudă. *Eu* nu sunt sir Mulberry Hawk, nu, şi nici lordul Frederick Verisopht, domnişoară Nickleby; nici nu sunt domnul Pyke şi nici domnul Pluck.

Kate o privi din nou, dar mai puţin stăruitor ca înainte; şi sprijinindu-şi cotul pe masă, îşi acoperi ochii cu mâna.

— Dacă lucruri din astea s-ar fi petrecut când eram *eu* fată — spuse doamna Wititterly (ceea ce, în treacăt fie spus, trebuie să fi avut loc cam de multişor), nu cred că le-ar fi crezut cineva cu putinţă.

— Nici eu nu cred — murmură Kate. Nu cred că cineva ar putea să-şi închipuie, fără să ştie cu adevărat, ceea ce mi-e mie dat să îndur!

— Nu-mi spune mie că ţi-e dat să înduri, domnişoară Nickleby, te rog — spuse doamna Wititterly, cu o voce ascuţită, cu totul surprinzătoare la o mare invalidă. Nu îngădui să mi se răspundă, nicio clipă nu dau voie! M-auzi? adăugă ea, aşteptând, pare-se cam descumpănită, un răspuns.

— Vă aud, doamnă — răspunse Kate mirată — şi chiar cu mai multă uimire decât pot spune.

— Te-am socotit totdeauna o tânără deosebit de bine crescută pentru situaţia dumitale — spuse doamna Wititterly; şi, fiindcă pari sănătoasă şi curăţică şi aşa mai departe, te-am îndrăgit şi te mai îndrăgesc încă, ţinând seama că am o datorie pentru bătrâna aceea de treabă, mama dumitale. Trebuie să-ţi spun, o dată pentru totdeauna, şi să te rog să-ţi bagi în cap ce-ţi spun, că stărui să-ţi schimbi numaidecât purtarea îndrăzneaţă faţă de domnii care ne vizitează. Zău că nu e potrivită — spuse doamna Wititterly, închizându-şi ochii cu pudoare în timp ce vorbea; nu se cade, nu se cade!

— O! strigă Kate, ridicând ochii şi împreunând mâinile; nu e din cale-afară de crud. De greu să îndur una ca asta? Nu ajunge că am suferit zi şi noapte, aşa cum am suferit; că aproape am coborât în proprii mei ochi din cauza ruşinii de a fi fost adusă în preajma unor oameni ca ăştia, trebuie să mai sufăr şi învinuirea asta nedreaptă şi fără niciun temei!

— Aibi bunătatea să-ţi aminteşti, domnişoară Nickleby — spuse doamna Wititterly — că atunci când foloseşti cuvinte ca „nedreaptă” şi „fără temei”, mă învinuieşti, de fapt, pe mine, că spun lucruri neadevărate.

— Vă învinuiesc — spuse Kate, cu mânie cinstită. Dacă această învinuire vine de-a dreptul de la dumneavoastră sau e făcută din îndemnul altora, mie mi-este totuna. Repet că *este,* în chip josnic, grosolan şi voit neadevărat. E cu putinţă — strigă Kate — ca o femeie care a fost în preajmă să nu fi văzut ce mizerii îmi fac bărbaţii ăştia? E

cu putinţă ca dumneavoastră, doamnă, să fi fost de faţă şi să nu fi băgat de seamă obrăznicia jignitoare pe care o vădeşte fiecare privire a lor? E cu putinţă să nu fi văzut că, în obrăznicia lor, desfrânaţii ăştia care n-au ţinut socoteală nici de dumneavoastră, nici de legile purtării de gentleman, nici chiar de cuviinţă şi nu urmăreau decât un scop când au pătruns aci, în casa asta, şi acela a fost îndeplinirea planurilor lor împotriva unei fete fără prieteni, fără ocrotire, o fată care, de n-ar fi fost această mărturisire umilitoare, ar fi putut să nădăjduiască a primi de la o femeie cu atât mai vârstnică decât ea, puţin sprijin şi înţelegere! Nu, nu pot să cred una ca asta!

Dacă biata Kate ar fi cunoscut cât de cât lumea, cu siguranţă că n-ar fi cutezat, chiar şi în starea în care fusese azvârlită, să rostească vorbe atât de necugetate ca acestea. Rezultatul lor fu întocmai acela pe care ar fi putut să-l prevadă un observator cu mai multă experienţă. Doamna Wititterly primi atacul la buna ei credinţă cu o linişte pilduitoare şi ascultă cu vitejească tărie povestea suferinţelor lui Kate. Dar când auzi pomenindu-se de dispreţul acelor domni faţă de ea, dădu semne de puternică emoţie şi de îndată ce această lovitură fu urmată de observaţia în legătură cu superioritatea de vârstă, căzu pe canapea, scoţând ţipete jalnice.

— Ce s-a întâmplat? strigă domnul Wititterly, năpustindu-se în odaie. Doamne, ce văd! Julia, Julia! Ridică ochii, viaţa mea, ridică ochii!

Dar Julia ţinea cu stăruinţă ochii plecaţi, ţipând şi mai tare — aşa încât domnul Wititterly sună şi apoi se porni să ţopăie ca un nebun în jurul canapelei unde zăcea doamna Wititterly, strigând tot mereu după sir Tumley Snuffim şi neîncetând nicio clipă să ceară lămuriri în legătură cu scena dinaintea ochilor săi.

— Fugi după sir Tumley — strigă domnul Wititterly, ameninţând pajul cu amândoi pumnii. Ştiam eu, domnişoară Nickleby — spuse apoi, privind în jur cu un aer de trist triumf — că societatea o s-o nenorocească. Totul vine din suflet, ştii, absolut totul. Cu această încredinţare, domnul Wititterly ridică făptura prăbuşită a doamnei Wititterly şi-i duse trupul până la pat.

Kate aşteptă până când sir Tumley Snuffim îşi sfârşi vizita, apoi aduse vestea că, datorită intervenţiei unei Providenţe neobişnuite (aşa vorbea sir Tumley) doamna Wititterly adormise. După aceea se îmbrăcă repede de plecare şi, lăsând vorbă că se întoarce până-n câteva ceasuri, porni în grabă spre casa unchiului ei.

Fusese o zi bună pentru Ralph Nickleby, o zi de-a dreptul norocoasă. În timp ce se plimba încoace şi încolo prin odăiţa din fund, cu mâinile la spate, adunând în gând toate sumele ce fuseseră sau aveau să fie strânse de pe urma afacerilor încheiate în dimineaţa aceea, gura i se strânsese într-un zâmbet aspru şi nemilos. Precizia liniilor şi curbelor

ei, ca şi privirea şireată a ochilor cu luciri reci, păreau să spună că dacă vreo hotărâre sau viclenie ar putea să-i sporească profiturile, nu se va da în lături să le folosească în acest scop.

— Foarte bine! făcu Ralph, amintindu-şi, fără îndoială, de vreo ispravă din ziua aceea. Vrea să ţină piept cămătarului, aşa-i? Bine, vom vedea. Cinstea e cea mai bună politică, aşa-i? încercăm şi asta.

Se opri, apoi porni iarăşi.

— E mulţumit — spuse Ralph, destinzindu-şi gura într-un zâmbet — că înfruntă cu firea lui cunoscută şi cu purtarea lui puterea banilor. Fleacuri, cum zice chiar el. Doamne, ce cap pătrat trebuie să mai fie şi omul ăsta! Fleacuri, fleacuri toate! Cine-i acolo?

— Eu — făcu Newman Noggs, băgând capul pe uşă. Nepoata dumneavoastră…

— Ce-i cu ea? întrebă Ralph, aspru.

— E aici.

— Aici?

Newman întoarse capul spre odăiţă ca să arate că acolo aşteaptă.

— Ce vrea? întrebă Ralph.

— Nu ştiu — răspunse Newman. S-o întreb? adăugă el pripit.

— Nu — răspunse Ralph. Ad-o înăuntru! Stai! Ascunse grăbit o casetă închisă cu lacăt care se afla pe masă şi puse in locul ei o pungă goală. Aşa — făcu Ralph. *Acum* poate să intre.

Newman rânji fioros la aceste mişcări, apoi făcu semn fetei să înainteze şi, după ce-i întinse un scaun, se retrase schiopătând, uitându-se cu coada ochiului la Ralph.

— Ei? făcu Ralph, destul de stropşit, dar totuşi cu mai multă bunăvoinţă decât ar fi arătat faţă de orice alt om. Ei, draga mea! Ce s-a întâmplat?

Kate îşi ridică ochii plini de lacrimi; şi ostenindu-se să-şi stăpânească emoţia, încercă să vorbească, dar în zadar. Aşa încât, plecând din nou capul, rămase tăcută. Îşi ferea faţa de privirile lui, dar Ralph văzu totuşi că plânge.

„Cam ghicesc eu de ce! gândi Ralph, după ce o privi câtva timp în tăcere. Cam… cam ghicesc eu. Ei şi! Ei şi! gândi Ralph, descumpănit o clipă, în timp ce urmărea suferinţele frumoasei lui nepoate. Mare pagubă! Câteva lacrimi; şi pe urmă o să-i fie de învăţătură, straşnică învăţătură!”

— Ce s-a întâmplat? întrebă Ralph, trăgându-şi un scaun în faţa ei şi aşezându-se. Îl cam miră neaşteptata severitate cu care îl privi şi-i răspunse Kate.

— Ceea ce mă aduce la dumneata — spuse ea — ar trebui să-ţi ridice sângele în obraji şi să-ţi ruşineze auzul, după cum şi mie mi-e ruşine să vorbesc. Am fost nedreptăţită; am fost jignită, insultată, rănită în sentimentele mele fără putinţă de vindecare şi încă de

prietenii dumitale.

— Prieteni! strigă aspru Ralph. *Eu* n-am prieteni, fetiţe!

— Atunci de bărbaţii pe care i-am văzut aici — se grăbi să răspundă Kate. Dacă nu erau prietenii dumitale, şi ştiai cine sunt, atunci ruşinea de a mă fi adus printre ei e cu atât mai mare, unchiule. Dacă am tost supusă la cele suferite aici, fiindcă ai avut prea multă încredere în musafirii dumitale sau nu i-ai cunoscut îndeajuns, ar ti trebuit să urmeze scuze. Dar dacă ai făcut-o, aşa cum cred acum, cunoscându-i bine, atunci a fost o faptă laşă şi crudă.

Ralph se dădu înapoi, deplin uluit de această vorbire sinceră şi o privi pe Kate cum nu se poate mai aspru. Dar ea îi întâmpină privirea cu mândrie şi curaj şi, măcar că era foarte palidă, faţa îi părea mai nobilă şi mai frumoasă ca oricând, aşa luminată cum era.

— Văd eu că ai acelaşi sânge cu băiatul ăla — spuse Ralph, cu glasul lui cel mai stropşit, fiindcă ceva în privirea care arunca scântei îi amintea de Nicholas, aşa cum îl văzuse la ultima întâlnire.

— Nădăjduiesc că am! — răspunse Kate. Aş fi mândră dac-ar fi aşa. Sunt tânără, unchiule, şi greutăţile ca şi mizeria stării mele m-au strivit, dar azi am fost strivită dincolo de puterea mea de îndurare si, întâmplă-se ce s-o întâmpla, *nu vreau,* tocmai fiindcă sunt fata fratelui dumitale, să mai rabd astfel de ocări.

— Ce ocări, fetiţo? întrebă aspru Ralph.

— Aminteşte-ţi ce s-a întâmplat aici, şi apoi întreabă-te ce ocări — răspunse Kate îmbujorându-se. Unchiule, trebuie, sunt sigură că ai s-o faci, să mă scapi de tovărăşiile josnice şi umilitoare, care mă urmăresc acum. Nu vreau — spuse Kate, apropiindu-se grăbită de bătrân şi punându-i mâna pe umăr — nu vreau să fiu supărată şi mânioasă, te rog să mă ierţi dacă ţi-am părut aşa, dragă unchiule, dar nu ştii cât am suferit, sigur că nu ştii. Dumneata n-ai cum să ştii ce-i în inima unei fete tinere, nici n-am dreptul să mă aştept la asta; dar când îţi spun că sunt oropsită şi că inima mi se frânge, sunt sigură că ai să mă ajuţi. Sunt sigură, sigura de asta.

Ralph o privi timp de o clipă, pe urmă îşi întoarse capul şi izbi nerăbdător cu piciorul în podea.

— Am trăit zile în şir — spuse Kate, aplecându-se deasupra lui şi punând sfioasă mâna ei în mâna lui — cu nădejdea că prigoana va înceta, am trăit zile în şir silită să mă prefac voioasă, când eu eram cuin nu se poate mai nefericită. N-am avut pe nimeni care să mă ajute, să mă sfătuiască, să mă ocrotească. Alama credea că oamenii ăştia sunt oameni de cinste, bogaţi şi distinşi şi cum *pot* eu, cum pot eu s-o dezamăgesc, când aceste mici amăgiri o fac atât de fericită, sunt singura ei fericire? Doamna în slujba căreia m-ai băgat nu e o femeie căreia să-i poţi încredinţa lucruri atât de gingaşe şi atunci am venit la dumneata, singurul prieten pe care-l am la îndemână, aproape

singurul meu prieten pe lume, ca să te rog, să te implor să mă ajuţi.

— Cum pot *eu* să te ajut, fetiţo? spuse Ralph, ridicându-se de pe scaun şi începând să se plimbe prin odaie, cum făcuse înainte.

— Ai măre înrâurire asupra unuia dintre bărbaţii aceia, *ştiu* — răspunse Kate apăsat. Oare un cuvânt de-al dumitale nu i-ar face să renunţe la planul lor neomenos?

— Nu — spuse Ralph, întorcându-se brusc; sau chiar dac-ar folosi, eu n-aş putea să-l spun.

— N-ai putea să-l spui?

— Nu — făcu Ralph, oprindu-se şi strângându-şi mai tare mâinile la spate. Nu pot să-l spun.

Kate se dădu înapoi câţiva paşi şi se uită la el, ca şi cum n-ar fi fost sigură că auzise bine.

— Facem afaceri împreună — spuse Ralph, lăsându-se cu toată greutatea când pe vârfurile picioarelor, când pe călcâie şi privind rece la faţa nepoatei lui — facem afaceri şi nu-mi pot îngădui să-l jignesc. La urma urmelor, ce mare lucru? Trecem cu toţii prin încercări şi asta-i încercarea dumitale. Unele fete ar fi mândre să aibă astfel de curtezani la picioare.

— Mândre! strigă Kate.

— Nu zic — urmă Ralph, ridicând degetul arătător — că nu faci bine când îi dispreţuieşti; nu, cu asta îţi arăţi bunul simţ şi, de fapt, ştiam din capul locului că aşa va fi. Foarte bine! In toate celelalte privinţe, eşti la largul dumitale. Nu-i chiar aşa greu de îndurat. Dacă tinerelul de lord se ţine după dumneata, şi-ţi şopteşte neroziile lui de plod în ureche, ce-i cu asta? E o patimă necinstită. Fie şi aşa, n-o să ţină mult. Într-o bună zi o să i se năzare ceva nou, şi-ai să fii liberă. Între timp…

— Între timp — îi tăie Kate vorba, cu îndreptăţită mândrie şi mânie — voi ajunge de râsul femeilor şi voi fi jucăria bărbaţilor. Toate femeile cinstite mă vor osândi pe bună dreptate, toţi bărbaţii de onoare şi respectabili mă vor dispreţui; mă voi prăbuşi în propria mea preţuire şi voi apărea înjosită oricărui ochi ce va cădea asupra mea. Nu, nici chiar de-ar trebui să-mi tocesc degetele până la os lucrând, nici chiar de voi fi silită să primesc munca cea mai aspră şi mai istovitoare. Nu mă înţelege greşit. Nu voi dispreţui recomandaţia dumitale. Voi rămâne în casa unde m-ai pus, până când, pe temeiul învoielii, voi putea s-o părăsesc; dar bagă de seamă, cu bărbaţii ăştia nu mai dau ochi! Când voi pleca de acolo, mă voi osteni să-mi întreţin mama muncind din greu, ca să trăiesc cel puţin în pace şi Dumnezeu o să mă ajute.

Cu aceste cuvinte, făcu un semn de rămas bun cu mâna şi părăsi odaia, lăsându-l pe Ralph nemişcat ca o statuie.

Spaima care o cuprinse pe Kate, după ce închise uşa, văzându-l

chiar alături pe Newman Noggs, stând drept într-o firidă mică din perete, ca o sperietoare, aproape că o făcu să ţipe. Dar văzând că Newman duce degetul la buze, găsi destulă stăpânire pentru a se opri.

— Nu — făcu Newman, strecurându-se afară din ascunzătoare şi însoţind-o prin vestiar — să nu ţipi, să nu ţipi. În timp ce vorbea, două lacrimi mari alunecau de-a lungul obrajilor lui Newman. Văd eu cum stau lucrurile — spuse bietul Noggs, scoţând din buzunar ceva care semăna cu o cârpă foarte veche de praf şi ştergând cu ea ochii lui Kate, atât de gingaş, de parc-ar fi avut de-a face cu un copil. Bine ai făcut că nu te-ai lăsat! Da, da! Ha-ha-ha! Sigur că da! Sărmana!

Scoţând aceste exclamaţii fară şir, Newman îşi şterse şi el ochii cu pomenita cârpă de praf, apoi, şchiopătând până la uşa ce da spre stradă, o deschise şi o lăsă pe Kate să iasă.

— Să nu mai plângi! şopti Newman. Ne vedem noi curând. Ha-ha-ha! Şi cu încă cineva. Da, da. Ho-ho!

— Dumnezeu să te binecuvânteze — răspunse Kate grăbindu-se să iasă. Dumnezeu să te binecuvânteze!

— Şi pe dumneata la fel — spuse Newman, mai deschizând un pic uşa, ca să spună aceste cuvinte. Ha-ha-ha! Ho-ho-ho!

Şi Newman Noggs mai deschise încă o dată uşa, ca să facă vesel semn cu capul şi să râdă şi apoi o închise ca să clatine jalnic din cap şi să plângă.

Ralph rămase în casă în aceeaşi atitudine, până ce auzi zgomotul uşii închise şi atunci ridică din umeri. După ce mai ocoli puţin odaia — la început cu paşi grăbiţi, apoi treptat, mai încet, pe măsură ce se cufunda în gândurile sale — se aşeză înaintea pupitrului.

Iată una din acele probleme ale firii omeneşti, pe care o dibuim, dar de dezlegat n-o dezlegăm şi anume: deşi Ralph nu simţea atunci nicio remuşcare în legătură cu fata aceea nevinovată şi sinceră; deşi desfrânaţii lui clienţi se purtaseră întocmai cum se aşteptase el, ba chiar cum dorise el cel mai mult şi anume în felul care avea să-i aducă lui cele mai multe foloase, totuşi îi ura din fundul sufletului pentru ceea ce făcuseră.

— Lasă! făcu Ralph, uitându-se crunt în jur şi ameninţând cu pumnul feţele celor doi desfrânaţi, care îi apăreau în minte. Plătiţi voi pentru asta. Da, o să plătiţi pentru asta!

În timp ce cămătarul căuta mângâiere în hârţoagele lui, dincolo de uşa biroului său se desfăşura o reprezentaţie, care i-ar fi pricinuit nu puţină mirare, dac-ar fi putut să ia cunoştinţă de ea.

Newman Noggs era singurul actor. Stătea la o mică depărtare de uşă, cu faţa spre ea; îşi suflecase mânecile şi se îndeletnicea cu administrarea unor lovituri dintre cele mai puternice, ştiinţifice şi directe împotriva aerului. La prima vedere, lucrul ar fi putut părea doar ca o înţeleaptă măsură de prevedere din partea unui om care nu

face mişcare, cu scopul de a-şi dezvolta coşul pieptului şi de a-şi întări muşchii braţelor. Dar patima puternică şi bucuria zugrăvită pe chipul îmbrobonat de sudoare al lui Newman Noggs, energia surprinzătoare cu care îndrepta un şir statornic de lovituri spre o anumită tăblie a uşii, la vreo cinci picioare şi opt şchioape deasupra pământului şi-i dădea înainte, cu o stăruinţă neobosită, l-ar fi lămurit îndeajuns pe spectatorul atent cum că, în închipuirea lui, Noggs îl cotonogea în bătaie, până-l lăsa aproape mort, pe cel ce-l robea fără încetare, pe domnul Ralph Nickleby.

CAPITOLUL XXIX

Despre isprăvile lui Nicholas şi o anumită dezbinare petrecută în trupa domnului Vincent Crummles

Succesul neaşteptat şi bunăvoinţa cu care fuseseră primite la Portsmouth încercările sale îl făcură pe domnul Crummles să-şi prelungească şederea în acest oraş cu două săptămâni peste cit fusese hotărât; răstimp în care Nicholas întruchipa nenumărate personaje cu acelaşi succes şi atrase atâta public cât încă nu călcase niciodată în teatrul acela, încât câştigul fu socotit de către director plin de făgăduieli. Nicholas încuviinţând condiţiile ce i se propuseseră, făgăduielile se adeveriră, iar el se alese cu nu mai puţin de douăzeci de livre.

De cum se văzu în stăpânirea acestei neaşteptate averi, primul pas fu să trimită înapoi cinstitului John Browdie prietenescul lui împrumut, ceea ce făcu, însoţind banii cu multe cuvinte de recunoştinţă şi stimă şi multe urări călduroase privind fericirea casnică. Lui Newman Noggs îi trimise jumătate din banii câştigaţi, rugându-l să găsească prilejul de a-i înmâna în taină lui Kate şi de a-i împărtăşi acesteia asigurările iubirii lui fierbinţi. Nu pomeni nimic despre meseria în care lucra, ci doar îl înştiinţa pe Newman că orice scrisoare trimisă pe numele lui de împrumut la poşta din Portsmouth, îi va ajunge fără greş în mâini, şi-l rugă din suflet pe vrednicul său prieten, să-i dea multe amănunte despre mama şi sora lui şi o dare de seamă despre lucrurile mari pe care, de la plecarea Iui din Londra, Ralph Nickleby le făcuse spre binele lor.

— Eşti cam necăjit — spuse Smike, în seara zilei când fusese trimisă scrisoarea.

— Nici gând! răspunse Nicholas, cu prefăcută veselie, căci mărturisirea l-ar fi mâhnit pe băiat pentru toată noaptea. Mă gândeam la soră-mea, Smike.

— Sora?!

— Da.

— Seamănă cu dumneata? întrebă Smike.

— Da, aşa se spune — răspunse Nicholas, râzând; numai că e mult mai frumoasă.

— Trebuie să fie foarte frumoasă — spuse Smike după ce se gândi puţin, cu mâinile împreunate şi ochii plecaţi spre prietenul său.

— Orice om care nu te-ar cunoaşte atât de bine cum te cunosc eu, dragul meu, ar zice că eşti un curtean desăvârşit — spuse Nicholas.

— Nici nu ştiu măcar ce-i aia — răspunse Smike clătinând din cap. O s-o văd vreodată pe sora dumitale?

— Cu siguranţă — strigă Nicholas; într-o bună zi, când vom fi

bogaţi, vom fi cu toţii împreună, Smike.

— Cum se face că dumneata, care eşti atât de bun cu mine, n-ai pe nimeni care să fie bun cu dumneata? întrebă Smike. Asta nu pot să pricep.

— Păi, e o poveste lungă — răspunse Nicholas — şi încă una pe care mă tem că ţi-ar veni cam greu s-o înţelegi. Am un duşman, pricepi ce înseamnă asta?

— Da, sigur că pricep — spuse Smike.

— Ei, totul se datoreşte lui. El e bogat şi nu atât de uşor de pedepsit ca vechiul *tău* duşman, domnul Squeers. E unchiul meu, dar e un ticălos şi m-a nedreptăţit.

— Adevărat, te-a nedreptăţit? întrebă Smike, aplecându-se înfrigurat înainte. Cum îl cheamă? Spune-mi cum îl cheamă?

— Ralph, Ralph Nickleby.

— Ralph Nickleby — repetă Smike. O să învăţ numele ăsta pe de rost.

Şi-l murmurase de vreo douăzeci de ori, când un ciocănit puternic în uşă îl tulbură în îndeletnicirea lui. Înainte ca Smike să aibă timp să deschidă, domnul Folair, mimul, îşi băgă capul înăuntru.

De obicei, capul domnului Folair era împodobit cu o pălărie foarte rotundă, neobişnuit de înaltă şi cu borurile foarte pleoştite. De data aceasta, fiindcă era cam ponosită, o purta mult aplecată într-o parte şi cu spatele în iată; în jurul gâtului îşi înfăşurase un şal roşu-aprins, de lână groasă, cu margini zdrenţuite ce ieşeau pe sub haina roasă de Newmarket, care îi era foarte strâmtă şi pe care o purta încheiată până sus. Într-o mină ţinea o mănuşă foarie murdară şi un baston ieftin, cu miner de sticlă; pe scurt, întreaga lui înfăţişare sărea în ochi şi vădea o atenţie mult mai amănunţită cât priveşte îmbrăcămintea, decât îi stătea în obicei.

— Bună seara, domnule — începu domnul Folair, scoţându-şi pălăria înaltă şi trecându-şi degetele prin păr. Îţi aduc o veste. Hm!

— De la cine şi despre ce? întrebă Nicholas. Eşti teribil de misterios în astă-seară.

— Poate rece — răspunse domnul Folair; poate rece. E vina poziţiei mele, nu a mea, domnule Johnson. Poziţia mea de prieten al ambelor părţi mi-o cere, domnule. Domnul Folair se opri, cu o privire impresionantă, apoi cufundând mâna în pălăria mai sus-pomenită, pescui o bucăţică de hârtie de un cafeniu spălăcit, ciudat împăturită, din care scoase un bileţel ce fusese astfel păstrat, pentru a rămâne curat şi, înfinzându-l lui Nicholas, spuse: Aveţi bunătatea să citiţi asta, domnule.

Plin de uimire, Nicholas luă bileţelul şi rupse sigiliul, privind tot timpul la domnul Folair. Acesta stătea încruntat, strângând buzele cu mare demnitate şi cu ochii aţintiţi la tavan.

Scrisoarea era adresată domniei sale domnului — loc gol — Johnson, prin bunăvoinţa domniei sale domnului Augustus Folair şi mirarea lui Nicholas nu scăzu de fel când citi următoarele aşternute în termeni foarte seci:

Domnul Lenville îl salută cu stimă pe domnul Johnson şi-i va rămâne îndatorat dacă va afla de la el la ce oră, mâine dimineaţă, i se pare potrivit să-l întâlnească pe domnul L. La teatru, cu scopul de a-l lăsa pe acesta să-l tragă de nas, în prezenţa trupei.

Domnul Lenville îi cere domnului Johnson să nu uite a hotărî ora întâlnirii, fiindcă a poftit doi sau trei colegi de breaslă pentru a fi martori ai ceremoniei şi nu vrea pentru nimic în lume să-i dezamăgească.

Portsmouth, marţi seara.

Deşi îl scotea din fire aceasta obrăznicie, totuşi era ceva atât de caraghios într-o astfel de provocare, încât Nicholas fu silit să-şi muşte buzele şi să mai citească de vreo două sau trei ori biletul, înainte de a stăpâni destulă seriozitate şi severitate pentru a se adresa solului duşman, care nu mai coborâse privirea de pe tavan şi nici nu-şi schimbase nici cu o iotă expresia feţei.

— Cunoşti cuprinsul biletului, domnule? întrebă Nicholas într-un târziu.

— Da — răspunse domnul Folair, privind timp de o clipă în jurul lui, dar întorcându-şi numaidecât după aceea ochii în tavan.

— Şi cum ai îndrăznit să mi-l aduci? întrebă Nicholas, rupând biletul în bucăţele mici si aruncându-le, în chip de ploaie, spre sol. Nu ţi-a fost teamă, domnule, că te arunc jos pe scară cu un picior în spate?

Domnul Folair întoarse capul — acum împodobit cu bucăţele de hârtie — spre Nicholas şi, cu aceeaşi neclintită demnitate, răspunse scurt:

— Nu.

— Atunci, domnule — spuse Nicholas, luând pălăria înaltă şi azvârlind-o spre uşă — ai face bine să te iei după acest articol al îmbrăcăminţii dumitale, fiindcă altfel s-ar putea să te simţi foarte neplăcut dezamăgit, şi asta până în câteva clipe.

— Ia te rog, Johnson — îl mustră domnul Folair, pierzându-şi dintr-o dată toată demnitatea — lasă astea! Cu garderoba unui gentleman nu se fac scamatorii.

— Ieşi afară — răspunse Nicholas. Cum ai îndrăznit să vii aici cu un astfel de comision, nepricopsitule?

— Fleacuri! zise domnul Folair, căutând să se pună la adăpost şi depărtându-se, încet-încet, de el. Cred că… e de ajuns.

— De ajuns!… strigă Nicholas înaintând. Ieşi afară, domnule!

— Fleacuri, ascultă-mă! răspunse domnul Folair, făcând semn cu mâna în chip de dispreţ faţă de orice izbucnire ar mai fi urmat. N-am luat-o în serios. Ţi l-am adus doar în glumă.

— Ar fi bine să bagi de seamă pe viitor ce glume îţi îngădui — spuse Nicholas; altfel ai să vezi că aluziile la trasul nasului sunt subiecte primejdioase de farsă. Şi a fost scris tot în glumă, mă rog?

— Nu, nu, tocmai asta-i frumos — răspunse actorul — absolut serios, pe cinstea mea!

Nicholas nu-şi putu stăpâni un zâmbet la vederea ciudatei arătări din faţa lui, care, făcută dintotdeauna pentru a stârni râsul mai degrabă decât supărarea, era mai cu seamă potrivită acestui scop în clipa de faţă. Cu un genunchi în pământ, domnul Folair îşi învârtea pălăria rotundă cu mâna, prefăcându-se îngrozit la gândul că i s-a stricat vreuna din cute, podoabă cu care nici nu trebuie să spunem că pălăria lui nu se mai lăudase de multe luni.

— Hai, domnule — spuse Nicholas, râzând iară voie. Aibi bunătatea de a mă lămuri.

— Păi, să-ţi spun cum a fost — spuse domnul Folair, luând loc cu multă răceală pe un scaun. De când ai venit dumneata aici, Lenville n-a mai jucat decât roluri de mâna a doua şi, în loc să aibă parte în fiecare seară de o primire cum avea de obicei, a apărut pe scenă ca un fitecine.

— Ce înţelegi prin primire? întrebă Nicholas.

— O, zei! strigă domnul Folair — ce cioban necioplit mai eşti şi dumneata, Johnson! Păi e vorba de aplauzele din sală când apare actorul mai întâi. Şi aşa a mers seară după seară, el fără măcar o bătaie din palme, dumneata cu cel puţin vreo două chemări la rampă, dacă nu trei, până când omul a deznădăjduit, ba i-a dat chiar prin cap să-l joace pe Tybald cu o sabie adevărată şi să te împungă, nu rău, dar destul ca să cazi la pat vreo lună sau două.

— Ce grijuliu! făcu Nicholas.

— Da, cred că date fiind împrejurările, s-a arătat grijuliu; gândeşte-te că era în joc faima lui de actor — spuse foarte serios domnul Folair. Dar n-a avut curaj; aşa încât a căutat alt mijloc să te înfurie şi, în acelaşi timp, să-şi facă lui reclamă, fiindcă despre asta este vorba. Faima, faima-i totul. Să fii sănătos, dar dacă te-ar fi străpuns — spuse domnul Folair, oprindu-se pentru a face o socoteală în gând — asta i-ar fi adus de la opt până la zece şilingi pe săptămână. Tot oraşul ar fi venit să-l vadă pe actorul care era gata să ucidă un om din greşeală şi nu m-aş mira dacă s-ar fi ales şi cu un angajament la Londra. Cu toate astea, a fost nevoit să încerce alt mijloc de a-şi face reclamă şi uite, ăsta i-a trecut prin cap. Zău că-i o idee deşteaptă! Dac-ai îi fost fricos şi l-ai fi lăsat să te tragă de nas, ar fi dat istoria la gazetă; dacă l-ai fi

dat în judecată, tot apărea în gazetă şi s-ar fi vorbit despre el la fel de mult ca şi despre dumneata, mă-nţelegi?

— Desigur — făcu Nicholas — dar închipuie-ţi că aş îi întors foaia şi l-aş îi tras eu pe el de nas, atunci ce-ar îi fost? Şi cu asta ar îi dat lovitura?

— Păi, nu prea cred că ar îi dat — răspunse domnul Folair, scărpinându-se în cap — fiindcă aşa s-ar fi dus tot romantismul şi nici nume bun nu i-ar îi ieşit. Dar adevărul e că nu prea socotea omul c-o să iasă aşa, fiindcă dumneata eşti atât de blajin la vorbă şi aşa te îndrăgesc femeile, încât nu ne-am închipuit c-ai să fii bătăios. Cu toate astea, dac-ai fi făcut-o, ar fi avut el ac de cojocul dumitale, fii sigur.

— Nu mai spune! făcu Nicholas. Atunci să încercăm mâine dimineaţă. Între timp eşti liber să spui ce vrei despre întrevederea noastră. Noapte bună!

Deoarece domnul Folair era destul de cunoscut printre tovarăşii lui de breaslă ca un om care se bucură să facă rău şi fiindcă nici scrupule n-avea, Nicholas nu se îndoi că el îl îmboldise în taină pe tragedian pe calea aceasta, ba mai mult, că şi-ar fi dus misiunea până la capăt ca un maestru, dacă neaşteptata izbucnire cu care fusese primită solia nu l-ar îi descumpănit. Totuşi, nu făcea să-l iei în serios, aşa încât Nicholas îi făcu vânt mimului, dându-i în treacăt să înţeleagă că dacă îl mai jigneşte o dată, poate să se aleagă cu capul spart; iar domnul Folair, primind avertismentul fără supărare, plecă pentru a se sfătui cu cel pe care-l reprezenta şi a-i împărtăşi o dare de seamă despre demersurile lui astfel întocmite, încât farsa să continue.

Nu încape îndoială că el istorisise despre Nicholas cum că acesta tremură din toate mădularele de frică; căci a doua zi de dimineaţă, când tânărul nostru păşi cu multă hotărâre spre teatru, găsi acolo toată trupa adunata într-o stare vădita de aşteptare, iar pe domnul Lenville, cu cel mai crunt chip din repertoriul său, şezând măreţ pe o masă şi fluierând sfidător.

Doamnele erau de partea lui Nicholas, iar domnii (din gelozie) erau de partea tragedianului dezamăgit; aşa încât aceştia din urmă se strânseseră ciorchine în jurul temutului domn Lenville, în timp ce femeile priveau de la mică depărtare, cu oarecare neastâmpăr şi îngrijorare. Când Nicholas se opri pentru a saluta, domnul Lenville râse batjocoritor şi făcu unele observaţii generale cu privire la istoria naturala a căţeilor.

— O! făcu Nicholas, întorcându-se liniştit… aici erai?

— Slugă! îi răspunse domnul Lenville şi, întinzând smucit braţul drept, se apropie de Nicholas, păşind teatral. Dar nu ştiu cum, chiar în clipa aceea tresări puţin, fiindcă Nicholas nu părea chiar atât de înspăimântat cum se aşteptase, după care se opri deodată stânjenit, ceea ce le făcu pe doamne să înceapă a chicoti.

— Fiinţă dispreţuită şi urâtă mie! spuse domnul Lenville. Mi-e silă de dumneata!

Nicholas râse cu neaşteptată veselie de această reprezentaţie, iar doamnele râseră mai tare ca înainte, în chip de încurajare, la care domnul Lenville îşi luă zâmbetul lui cel mai amar si le numi „oameni de casă".

— Dar nu te vor putea ocroti! spuse tragedianul, privindu-l pe Nicholas de jos în sus, începând cu ghetele şi sfârşind cu creştetul capului, şi pe urmă de sus în jos, începând cu creştetul capului şi sfârşind cu ghetele — ambele priviri însemnând pe scenă — după cum ştie oricine — sfidare. Nu te vor putea ocroti, băiete!

Vorbind aşa, domnul Lenville îşi încrucişa braţele şi-i hărăzi lui. Nicholas una dintre acele expresii cu care în piese melodramatice, avea obiceiul să-i privească pe regii tiranici, când aceştia grăiau: „Duceţi-l în temniţa cea mai adâncă de sub şanţul castelului!", şi care expresie, însoţită de un mic zăngănit de cătuşe, era cunoscută a fi de mare efect la timpul ei.

Fie din pricina lipsei cătuşelor sau din altă pricină, ea nu-l mişcă totuşi prea adânc pe vrăjmaşul domnului Lenville, ci mai degrabă păru să sporească bucuria ce i se citea în ochi. În acest moment al luptei, unul sau doi domni, care veniseră anume pentru a vedea cum va fi Nicholas tras de nas, îşi pierdură răbdarea şi murmurară că dacă tot o să se întâmple, e mai bine să se întâmple numaidecât şi că dacă domnul Lenville n-are de gând, mai bine ar face s-o spună şi nu să-i facă să aştepte de pomană. Astfel aţâţat, tragedianul îşi potrivi manşeta de la mâneca dreaptă a surtucului în vederea operaţiei şi păşi măreţ spre Nicholas, care-l lăsă să se apropie până la distanţa cuvenită şi atunci, fără să-şi piardă nicidecum cumpătul, îl trânti pe jos cu un pumn.

Înainte ca nedumeritul tragedian să-şi poată înalţa capul de pe scânduri, doamna Lenville (care, după cum a fost pomenit, se afla într-o stare interesantă), se repezi din spatele grupului de doamne şi, scoţând un ţipat pătrunzător, se aruncă peste trupul lui.

— Vezi, jivină? Vezi ce-ai făcut? strigă domnul Lenville, ridicându-se în capul oaselor şi arătând spre prăbuşita lui doamnă care-l ţinea strâns de mijloc.

— Haide — făcu Nicholas, dând din cap — cerc scuze pentru biletul obraznic pe care l-ai scris aseară şi să nu mai pierdem timp cu vorba.

— Niciodată! strigă domnul Lenville.

— Ba da, ba da, ba da! ţipă nevasta lui. De dragul meu, pentru mine, Lenville, supune-te acestor forme deşarte, ca să nu mă vezi în chip de cadavru la picioarele tale.

— Ce mişcător! spuse domnul Lenville, privind în jur şi trecându-şi mina peste ochi. Legăturile firii sunt puternice. Soţul slab de înger şi

tatăl, viitorul tată, se îmbunează. Cer scuze.

— Cu umilinţă şi supunere? spuse Nicholas.

— Cu umilinţă şi supunere — repetă tragedianul, privind crunt în sus. Dar numai ca s-o salvez pe ea, căci va veni un ceas…

— Foarte bine — făcu Nicholas. Nădăjduiesc că cel al doamnei Lenville va fi uşor; şi când va veni şi, vei fi tată, ai să-ţi retragi cuvântul, dacă ai curaj.

Aşa. Şi altă dată, ai grijă, domnule, până unde te duce invidia; şi mai ai de asemenea grijă, înainte de te avânţi prea departe, să te asiguri mai întâi de firea potrivnicului dumitale. Cu acest sfat de despărţire, Nicholas ridică de jos băţul din lemn de frasin al domnului Lenville, care-i zburase acestuia din mâini, şi rupându-l în două, aruncă bucăţile şi plecă.

În seara aceea, Nicholas avu parte de cea mai adâncă stimă şi oamenii care erau, dimineaţa, cei mai dornici să-l vadă tras de nas, găsiră prilej să-l ia deoparte şi să-i spună cu sentiment, ce bucurie prietenească le făcuse faptul că-l pusese la locul lui pe Lenville, un cetăţean greu de răbdat şi pe care plănuiseră cu toţii, printr-o ciudată coincidenţă, să-l pedepsească o dată şi odată cum se cuvine, ceea ce nu făcuseră doar din mărinimie; într-adevăr, judecind după felul cum se sfârşeau fără greş aceste istorii, n-a existat vreodată o obşte de oameni mai miloşi şi mai buni la inimă decât bărbaţii din trupa domnului Crummles.

Nicholas primi triumful aşa cum primise şi succesul în această mică lume a teatrului: cu multă modestie şi voioşie. Simţindu-se cu fesul turtit, domnul Lenville mai făcu o ultimă sforţare pentru a se răzbuna. Trimise un băiat la galerie ca să-l fluiere pe Nicholas, dar băiatul căzu jertfă mâniei obşteşti şi fu numaidecât dat afară, fără să capete banii înapoi.

— Ei, Smike — spuse Nicholas, după sfârşitul primei piese — aproape îmbrăcat ca să plece acasă — a mai venit vreo scrisoare?

— Da — răspunse Smike. Am adus-o pe asta de la poştă.

— De la Newman Noggs — spuse Nicholas, aruncându-şi ochii asupra scrisului neciteţ. Nu-i uşor să-i descurci slovele. Ia să văd, ia să văd!

Zăbovi asupra scrisorii vreme de jumătate de ceas, încercând să-i desluşească cuprinsul, care într-adevăr, nu era de natură să-l liniştească. Newman luase asupra lui să-i trimită înapoi cele zece livre, după ce se încredinţase că nici doamna Nickleby, nici Kate nu erau în lipsă de bani şi fiindcă s-ar putea să vie curând vremea când Nicholas va avea mai multă nevoie de ei. Îl ruga din suflet să nu se sperie de cele ce avea să-i spună; nu erau veşti proaste — erau cu toţii sănătoşi, dar el crede că s-ar putea să se ivească împrejurări — poate că se şi iviseră — în care Kate va avea neapărată nevoie de ocrotirea fratelui

ei şi, dacă se va întâmpla, zicea Newman, el îi va scrie cu acest scop fie cu prima poşta, fie cu următoarea.

Nicholas citi de câteva ori partea asta şi cu cât citea mai mult, cu atât mai tare îl bătea gândul că era vorba de vreo trădare din partea lui Ralph. De câteva ari se simţi ispitit să se întoarcă, în orice caz, la Londra, fără să mai piardă timp, dar după ce se gândi puţin, se încredinţa că dacă ar fi fost nevoie să facă pasul ăsta, Newman i-ar îi spus-o lămurit şi l-ar fi chemat numaidecât.

— Oricum, trebuie să-i pregătesc pe cei de aici cu ideea că s-ar putea să plec pe neaşteptate — spuse Nicholas. Nu trebuie să amân. Şi de-abia îi trecu gândul prin minte, că-şi şi luă pălăria şi plecă în geană spre odaia verde.

— Ei, domnule Johnson — spuse doamna Crummles, care şedea în mare ţinută de regină cu fenomenul, în chip de fecioară, în braţele ei de mamă; săptămâna viitoare spre Ryde, de acolo spre Winchester, de acolo spre…

— Am temeiuri să mă tem — îi reteză — vorba Nicholas — că înainte să plecaţi de aci, cariera mea la dumneavoastră, se va încheia.

— Se va încheia! strigă doamna Crummles, ridicând mâinile de mirare.

— Se va încheia! strigă domnişoara Snevellici cutremurându-se atât de tare în costumul ei atletic, încât se ţinu cu mâna de umărul directoarei ca să nu cadă.

— Doar nu vrea să spună că pleacă! exclamă doamna Grudden, îndreptându-se spre doamna Crummles. Asta-i bună! Prostii!

Fenomenul, fiind o fire drăgăstoasă şi pe deasupra uşor de scos din fire, ţipă tare, iar domnişoara Belawney şi domnişoara Bravassa vărsară lacrimi adevărate. Până şi actorii bărbaţi se opriră din vorbă şi răspunseră ca un ecou cuvântul „Pleacă!”, măcar că unii dintre ei (şi anume cei care se întrecuseră în ziua aceea cu felicitările) îşi făcură senin cu ochiul ca să arate că n-o să le pară rău să scape de un rival atât de norocos; părere pe care, într-adevăr, cinstitul domn Folair, îmbrăcat în sălbatic, o împărtăşi lămurit unui demon cu care împărţea o cană cu porto.

Nicholas spuse scurt că, din păcate, aşa va fi, deşi încă nu poate spune sigur; şi ieşind cit putu de repede, se duse acasă, ca să mai cerceteze scrisoarea lui Newman şi să mai cugete asupra ei.

Ce neînsemnat i se păru în noaptea aceea fără somn tot ceea ce îi umpluse timpul şi gândurile vreme de atâtea săptămâni şi cit de statornică şi nelipsită, era îri închipuirea lui ideea că poate chiar atunci Kate, covârşită de necazuri şi nenorociri, îl căuta pe el, zadarnic!

CAPITOLUL XXX

Se dau serbări în cinstea lui Nicholas Nickleby, care se retrage neaşteptat din trupa domnului Vincent Crummles şi a tovarăşilor lui de breaslă

Nici n-apucă bine domnul Vincent Crummles să ia cunoştinţă despre ştirea dată de Nicholas în public, cum că ar fi cu putinţă ca el să înceteze curând a face parte din trupă, că şi dădu multe semne de durere şi supărare; şi, ajuns la culmea deznădejdii, făcu până şi câteva tulburi făgăduieli în legătură cu îmbunătăţirea grabnică nu numai a salariului obişnuit, ci chiar şi a câştigurilor întâmplătoare de autor ale lui Nicholas. Văzându-l însă pe acesta hotărât să părăsească trupa (căci Nicholas îşi băgase în cap că, fie ce-o fi, trebuie să-şi uşureze cugetul întorcându-se la Londra şi să se încredinţeze cum stau lucrurile cu sora sa, chiar dacă n-aveau să urineze alte veşti de la Newman), domnul Crummles n-avea altceva de făcut decât să nădajduiască în reîntoarcerea tânărului, iar până la plecare să ia măsuri pentru a-l folosi cât mai mult.

— Ia să vedem — spuse domnul Crummles, scoţându-şi peruca de haiduc, ca să cuprindă mai repede şi cu sânge rece întreaga situaţie. Ia să vedem. Suntem miercuri seară. Primul lucru, dimineaţa, lipim afişe, cu vestea sigură că mâine dai ultima reprezentaţie.

— Dar poate că n-o să fie ultima reprezentaţie, ştii? spuse Nicholas. Dacă nu sunt chemat, mi-ar părea rău să vă încurc plecând înainte de sfârşitul săptămânii.

— Cu atât mai bine — răspunse domnul Crummles. Putem să anunţăm, pe joi ultima dumitale reprezentaţie în mod sigur, vineri seara reluare şi, la cererea unor persoane numeroase şi cu trecere, care n-au izbutit să capete locuri, sâmbătă la fel. Asta o să ne aducă trei săli frumuşele.

— Aşadar, voi da trei ultime reprezentaţii, aşa-i? întrebă zâmbind Nicholas.

— Da — răspunse directorul, scărpinându-se cam supărat în cap: trei nici nu sunt de ajuns şi e rău şi destul de neobişnuit că nu sunt mai multe, dar dacă nu se poate altfel, n-avem încotro şi n-are rost să mai vorbim. Ar fi de dorit să apărem cu o noutate. N-ai putea să cânţi un cântec hazliu călare pe ponei, ce zici?

— Nu — răspunse Nicholas. Zău că n-aş putea.

— Din asta ieşeau înainte mulţi bani — spuse domnul Crummles, cu dezamăgire în ochi. Ce-ai zice de nişte minunate focuri de artificii?

— Ar fi cam scump — răspunse uscat Nicholas.

— Cu optsprezece penny ieşim la socoteală, spuse domnul Crummles. Dumneata în capul unei scări, împreună cu fenomenul,

într-o poză frumoasă. În spate „Rămâneţi cu bine” pe un văl; şi nouă oameni lateral cu câte un foc de artificii în fiecare mână, toate optsprezece aruncate în acelaşi timp, ar îi măreţ de tot, din faţă chiar teribil, absolut teribil.

Deoarece Nicholas nu păru de fel zguduit la gândul unei solemnităţi cu astfel de efecte, ci, dimpotrivă, primi propunerea cum nu se poate mai nerespectuos, adică râzând cu poftă de ea, domnul Crummles părăsi planul acesta abia născut şi adăugă îmbufnat că vor îi siliţi să scoată o reţetă cât or putea mai bună cu lupte şi cimpoaie şi pe urmă să se ţină de drama obişnuită.

Pentru a duce pe loc acest plan la îndeplinire, directorul intră numaidecât într-un mic vestiar alăturat, unde doamna Crummles era prinsă cu prefacerea straielor unei împărătese de melodramă în hainele obişnuite ale unei matroane din veacul al nouăsprezecelea. Şi cu ajutorul numitei doamne şi a iscusitei doamne Grudden (care era deosebit de înzestrată pentru facerea afăşelor, fiindcă se pricepea de minune să ridice în slăvi şi ştia din experienţă unde se potrivesc literele cele mai mari), se puse cu râvnă să compună afişul.

— Auieu! oftă Nicholas, aruncându-se în scaunul suflerului, după ce-i suflă câteva indicaţii trebuincioase lui Smike, care tocmai jucase într-o farsă rolul unui croitor sărman; în surtuc şi fustă, cu o batistă găurită, o scufă de noapte din lină, un nas roşu şi alte semne distinctive ale croitorilor de pe scenă. Auleu! tare-aş vrea să se sfârşească toate astea!

— Să se sfârşească, domnule Johnson! repetă în spatele lui un glas de femeie, cu jalnică mirare.

— Am vorbit ca un necioplit, desigur — spuse Nicholas, ridicând ochii ca să vadă cine grăise si recunoscând-o pe domnişoara Snevellici. N-aş fi vorbit aşa, dac-aş îi ştiut că mă puteţi auzi.

— Ce cumsecade este domnul Digby! spuse domnişoara Snevellici în timp ce croitorul ieşea pe partea cealaltă, o dată cu sfâr. Şitul piesei, în mijlocul unor aplauze furtunoase (numele de actor al lui Smike era Digby).

— Am să-i spun numaidecit ce-aţi zis, ca să-i facă plăcere — îi răspunse Nicholas.

— Nesuferitule! făcu domnişoara Snevellici. Deşi n-aş crede că m-ar supăra dacă el mi-ar cunoaşte părerea; sigur, cu alţi oameni, s-ar putea să… Aci domnişoara Snevellici se opri, de parcă ar îi aşteptat să i se pună întrebări, dar nu urmă nicio întrebare, fiindcă Nicholas se gândea la lucruri mai serioase. Ce drăguţ din partea dumitale — reluă domnişoara Snevellici după o scurtă tăcere — că-l aştepţi aici, noapte după noapte, noapte după noapte, oricât ai îi de obosit; şi că-ți dai atâta osteneală cu el şi o faci cu atâta plăcere şi bunăvoinţă, de parcă te-ai alege cu bani de aur de pe urma lui!

— Merită din plin bunătatea pe care pot eu să i-o arăt şi chiar mai mult — spuse Nicholas. Este fiinţa cea mai recunoscătoare, mai stingheră, mai drăgăstoasă din lume.

— Şi cea mai ciudată — observă domnişoara Snevellici — nu-i aşa?

— Dumnezeu să-i ajute lui şi celor care l-au făcut să fie aşa, spuse Nicholas într-un chip ciudat, clătinând din cap.

— Şi e un băiat al naibii de închis — spuse domnul Folair, care venise şi el un pic mai înainte şi acum se amesteca în vorbă. Nu poate omul să scoată nimic de la el!

— Ce-ar putea să scoată de la el? întrebă Nicholas, întorcându-se cu o mişcare cam pripită.

— Ia te uită! Rău te mai aprinzi, Johnson! îi răspunse domnul Folair, trăgând călcâiul papucului de dans. Vorbesc şi eu de curiozitatea firească a oamenilor de aici, care vor să ştie ce ispravă a făcut băiatul ăsta în viaţă.

— Bietul băiat! Sare în ochi, cred, că n-are destulă minte ca să fi făcut vreo ispravă, care să le pară lor sau altora mai de soi — spuse Nicholas.

— Aşa-i — făcu actorul, urmărindu-şi faţa într-o oglindă ce răsfrângea lumina lămpii; dar tocmai aici stă toată problema.

— Care problemă? întrebă Nicholas.

— Păi, cine e şi ce e şi cum voi doi, atât de deosebiţi, aţi ajuns tovarăşi nedespărţiţi — răspunse domnul Folair, încântat că are prilejul să spună lucruri neplăcute. Toată lumea numai despre asta vorbeşte.

— „Toată lumea" dinăuntrul teatrului, îmi închipui — spuse cu dispreţ Nicholas.

— Şi dinăuntru, şi din afară — răspunse actorul. Păi ştii ce zice Lenville…

— Credeam că i-am închis cum trebuie gura — îi reteză vorba Nicholas, roşindu-se de mânie.

— Poate că da — făcu neclintitul domn Folair; dacă da, înseamnă c-a spus asta înainte de i-ai închis-o; Lenville zice că eşti o ciubotă de actor şi că numai misterul care s-a stârnit în jurul dumitale te-a făcut să ai trecere la cei de aici şi că Crummles atâţă misterul, fiindcă aşa-i convine; totuşi Lenville zice că nu crede să fie vreun mister în povestea asta, doar că ai făcut-o de oaie şi ai fugit de undeva pentru cine ştie ce ispravă.

— Aşa! făcu Nicholas, căznindu-se să zâmbească.

— Asta-i numai o parte din ce zice el — adăugă Folair. Eu îţi pomenesc de asta numai fiindcă-s prieten cu amândouă părţile, dar rămâne între noi. Ştii, eu nu sunt de părerea lui. Zice că-l socoteşte pe Digby mai degrabă pungaş decât neghiob; şi bătrânul Fluggers, ăl care face treburile grele, ştii, zice că acum două stagiuni, când ducea el

scrisori la Coveut Garden, dădea târcoale prin jurul staţiei de trăsuri un hoţ de buzunare, leit Digby; deşi, după cum zice el pe bună dreptate, s-ar putea să nu fie acelaşi, ci numai frate-său sau vreo rudă apropiată.

— Aşa! făcu Nicholas din nou.

— Da — spuse domnul Folair netulburat — aşa zice. Lumea. M-am gândit să-ţi spun, fiindcă într-adevăr e bine să ştii. Fa te uită, în sfârşit, a venit şi bine-cuvântatul fenomen! Pacoste mică ce eşti, tare mi-ar plăcea să te… da, sunt gata, scumpo, mai mare ruşinea, sunaţi-o pe doamna G… şi lăsaţi favorita să trezească publicul!

Postind cu glas tare acele cuvinte din mai sus-ainintita aluzie, ce erau măgulitoare pentru neştiutorul fenomen şi împărtăşindu-le pe celelalte, într-un tainic „aparte" lui Nicholas, domnul Folair urinări cu ochii ridicarea cortinei, privi cu un rânjet primirea domnişoarei Crummles în rolul fecioarei şi dându-se cu un pas sau doi înapoi, ca să poată înainta apoi cu mai mult avânt, scoase un urlet pregătitor şi „îşi dădu drumul" clănţănind din dinţi şi fluturându-şi pumnalul în rolul indianului sălbatic.

„Vasăzică astea sunt poveştile pe care le născocesc ei pe socoteala noastră şi pe urmă le trec din gură în gură! gândi Nicholas. Un om poate săvârşi o crimă de ne. Spăşit împotriva oricărei obşti, fie ea mare sau mică, totul e să izbândească. Orice crimă se iartă în afară de una".

— Doar n-o să-ţi pui la inimă ce-ţi spune răutatea asta de om, domnule Johnson? întrebă domnişoara Snevellici, cu glasul ei cel mai cuceritor.

— Nici gând — răspunse Nicholas. Dac-ar fi să rămân aici, poate aş socoti că face să mă iau la harţă. Dar aşa, n-au decât să vorbească până răguşesc. Dar iată — adăugă Nicholas văzând că se apropie Smike — vine cel ce le-a stârnit în parte bunătatea, aşa încât îngăduiţi-ne să vă spunem amândoi noapte bună.

— Nu, pe niciunul n-o să vă las — răspunse domnişoara Snevellici. Trebuie să veniţi la mine s-o vedeţi pe mama, care a sosit de-abia astăzi la Portsmouth şi moare de nerăbdare să vă vadă. Led draga mea, convinge-l te rog pe domnul Johnson.

— Ce să mai spun eu — răspunse cu multă vioiciune domnişoara Ledrook — dacă *tu* nu eşti în stare să-l convingi. Domnişoara Ledrook mai mult nu spuse, dar lăsă să se înţeleagă, printr-o iscusită ghiduşie, că dacă nu e în stare domnişoara Snevellici, nimeni nu e în stare.

— Domnul şi doamna Lillyvick locuiesc la noi şi, deocamdată, împart cu noi salonul — spuse domnişoara Snevellici. Nici asta nu-ţi dă ghes?

— Fii sigură — răspunse Nicholas — că n-am nevoie de alt îndemn, în afară de invitaţia dumitale.

— Asta-i prea de tot! răspunse domnişoara Snevellici.

Iar domnişoara Ledrook spuse:

— Pe cuvântul meu!

La care domnişoara Snevellici spuse că domnişoara Ledrook e o zăbăucă; iar domnişoara Ledrook spuse că domnişoara Snevellici nu trebuie să roşească aşa tare; şi domnişoara Snevellici dădu în domnişoara Ledrook, iar domnişoara Ledrook dădu în domnişoara Snevellici.

— Haideţi — făcu domnişoara Ledrook — de mult ar fi trebuit să fim acolo, fiindcă altfel doamna Snevellici o să creadă că i-ai răpit fata, domnule Johnson; şi ce mai tărăboi ar fi!

— Draga mea Led — o mustră domnişoara Snevellici — cum poţi să vorbeşti aşa?

Domnişoara Ledrook nu răspunse, dar luându-l de braţ pe Smike, o lăsă pe prietena ei şi pe Nicholas să-i urmeze, dacă au chef; şi avură chef sau mai curând avu chef Nicholas, căruia nu-i prea surâdea un *tete-a-tete* pe loc, în împrejurările amintite.

Nu lipsiră subiectele de vorbă când ajunseră în stradă. Se dovedi anume că domnişoara Snevellici trebuia să ducă acasă un coşuleţ, iar domnişoara Ledrook o cutie mică de pălării, cuprinzând amândouă mărunţişuri ce ţin de costumaţia teatrală şi pe care actriţele le duc de obicei cu ele în fiecare seară. Nicholas ţinea morţiş să ducă el coşul, iar domnişoara Snevellici ţinea morţiş să-l ducă singură, ceea ce stârni o luptă, în timpul căreia Nicholas înhaţă şi coşul, şi cutia de pălării. După aceea, Nicholas se întrebă ce ar putea să fie în coş şi încercă să se uite înăuntru, la care domnişoara Snevellici ţipă şi spuse că dacă ar crede că a văzut ceva, ar leşina pe loc. Această declaraţie fu urmată de o încercare asemănătoare în legătură cu cutia de pălării şi de marafeturi şi de o demonstraţie asemănătoare din partea domnişoarei Ledrook şi, după aceea, amândouă domnişoarele jurară că nu vorface niciun pas mai departe, până când Nicholas nu făgăduieşte că nu va mai încerca să se uite înăuntru. In cele din urmă, Nicholas se legă prin jurământ să nu se mai lase târât de curiozitate şi porniră mai departe, amândouă domnişoarele chicotind şi declarând că încă nu văzuseră făptură mai ticăloasă de când se născuseră — niciodată.

Scurtând drumul cu astfel de glume, nici nu băgară de seamă când ajunseră la casa croitorului; şi aci avu loc o mică petrecere, fiindcă erau de faţă, pe lângă domnul Lillyvick şi doamna Lillyvick, nu numai mama domnişoarei Snevellici, dar chiar şi tatăl ei. Şi tatăl domnişoarei Snevellici era un om neobişnuit de cumsecade, cu un nas coroiat, o frunte albă, păr negru creţ, umerii obrajilor ieşiţi şi o faţă cum nu se poate mai frumoasă, doar că era cam roşie, parcă de prea multă băutură. Şi mai avea tatăl domnişoarei Snevellici un piept foarte lat şi purta un halat albastru, ros, încheiat de la un capăt la altul cu nasturi

auriţi; şi cum îl văzu pe Nicholas intrând în odaie, îşi vârî două degete de la mâna dreaptă între cei doi nasturi din mijloc şi punându-şi graţios cealaltă mână în şold, păru să spună: „Iacătă-mă, băiete, ai ceva să-mi spui?”

Acesta era şi aşa stătea tatăl domnişoarei Snevellici, care era în meserie din vremea când juca la unsprezece ani roluri de drăcuşori în pantomimele de Crăciun; ştia să cânte un pic, să danseze un pic, să se dueleze un pic, să joace un pic, să facă de toate un pic, dar nu mult; făcuse parte când din balet, când din cor, la toate teatrele din Londra; era mereu ales, din pricina înfăţişării lui, pentru roluri mute de musafiri militari şi nobili; purta mereu haine elegante şi intra la braţ cu o doamna elegantă şi cu jupoane scurte şi o făcea mereu cu un aer, care îndemnase de câteva ori publicul din galerie să strige: „Bravo!”, încredinţaţi că omul e cineva. Acesta era tatăl domnişoarei Snevellici, pe care unii invidioşi îl învinuiau că o bate uneori pe mama domnişoarei Snevellici, care mai era încă dansatoare, avea o înfăţişare curăţică şi urme de frumuseţe şi care acum, de câte ori dansa, stătea mai în fund, fiind cam prea bătrână pentru a primi din plin luminile rampei.

Nicholas fu prezentat cu multe fasoane acestor oameni de treabă. După ce se sfârşi prezentarea, tatăl domnişoarei Snevellici (care mirosea a rom cu apa) spuse că e încântat de cunoştinţa unui domn atât de talentat; şi mai adăugă că aşa succes nu se mai pomenise — sigur că nu, de la prima apariţie a prietenului său, domnul Glavormelly, la Coburg.

— L-aţi văzut vreodată, domnule? întrebă tatăl domnişoarei Snevellici.

— Nu, zău că nu — răspunse Nicholas.

— Nu l-aţi văzut niciodată pe prietenul meu Glavormelly, domnule! spuse tatăl domnişoarei Snevellici; Atunci încă n-aţi văzut teatru. Dacar fi trăit…

— A, a murit deci? întrerupse Nicholas.

— A murit — spuse domnul Snevellici — şi e cu atât mai ruşinos că nu e îngropat la Westminster Abbey. Era un… Ei, dar n-are importanţă. S-a dus spre hotarul de unde nu se întoarce niciun călător. Nădăjduiesc ca măcar *acolo* e preţuit.

Şi zicând aşa, tatăl domnişoarei Snevellici îşi frecă vârful nasului cu o batistă foarte galbenă de mătase, dând musafirilor să înţeleagă că amintirile îl copleşeau.

— Şi dumneata, domnule Lillyvick — spuse Nicholas — cum o mai duci?

— Foarte bine, domnule — răspunse încasatorul. Nu există ceva mai bun decât căsătoria.

— Adevărat? întrebă Nicholas, râzând.

— Nu există ceva mai bun, domnule — repetă solemn domnul Lillyvick. Cum ţi se pare — şopti încasatorul, trăgându-l deoparte — cum ţi se pare astă-seară?

— Frumoasă ca întotdeauna — răspunse Nicholas, cu ochii la fosta domnişoară Petowker.

— Ce mai! Are un aer — şopti încasatorul — pe care încă nu l-am văzut la nimeni! Uită-te la ea, cum se mişcă să pună ceainicul. Vezi! Nu e fascinantă, domnule?

— Eşti un om norocos — spuse Nicholas.

— Ha-ha-ha! făcu încasatorul. Nu sunt. Crezi totuşi că sunt, ia spune? S-ar putea să fiu, s-ar putea să fiu! îţi spun eu că nu puteam să nimeresc mai bine nici dac-aş fi fost tânăr, aşa-i? Nici dumneata n-ai fi putut să nimereşti mai bine, aşa-i că n-ai fi putut? Punând astfel de întrebări şi multe altele de acelaşi fel, domnul Lillyvick îşi vârî cotul în coasta lui Nicholas şi chicoti până se făcu stacojiu la faţă, tot ostenindu-se să-şi stapânească mulţumirea.

Între timp, sub supravegherea tuturor doamnelor, se întinsese faţa de masă, pe două mese puse cap— la cap, una înaltă şi îngustă, cealaltă joasă şi lată. La un cap se vedeau stridii, la celălalt cârnaţi, la mijloc o pereche de foarfeci pentru tăiat mucul luminărilor şi cartofi copţi, peste tot unde se crezuse de cuviinţă că e potrivit să se afle. Se mai aduseră două scaune în plus din dormitor; domnişoara Snevellici şedea în capul mesei şi domnul Lillyvick în coadă, iar lui Nicholas i se făcu cinstea nu numai de a şedea lânga domnişoara Snevellici, dar şi pe aceea de a o avea pe mama domnişoarei Snevellici la dreapta sa şi pe tatăl domnişoarei Snevellici în faţă. Pe scurt, el era eroul petrecerii; şi când se strânse masa şi se aduse o băutură caldă, tatăl domnişoarei Snevellici se ridică în picioare şi bău în sănătatea lui, ţinând o cuvântare ce cuprindea aluzii atât de mişcătoare la viitoarea plecare, încât domnişoara Snevellici plânse şi fu silită să se ascundă în dormitor.

— Pst! Faceţi-vă că nu vedeţi — spuse domnişoara Ledrook, băgând capul pe uşa dormitorului. Şi când se întoarce, spuneţi că prea se oboseşte mult.

Domnişoara Ledrook însoţi aceste cuvinte cu atâtea semne tainice din cap şi se încruntă de atâtea ori înainte de a închide uşa la loc, încât o linişte adâncă pogorî asupra oaspeţilor, în care timp tatăl domnişoarei Snevellici privi foarte măreţ — părea de câteva ori mai mare decât mărimea lui naturală —Ia fiecare în parte, dar mai ales la Nicholas, tot golind şi umplând fără încetare păhărelul, până când doamnele se întoarseră buluc şi printre ele şi domnişoara Snevellici.

— Nu trebuie să te sperii de loc, domnule Snevellici — spuse doamna Lillyvick. E doar cam slăbită şi nervoasă; de azi dimineaţă tot aşa e.

— Aşa — făcu domnul Snevellici — asta-i tot?

— Da, asta-i tot. Nu faceţi caz — strigară toate doamnele deodată.

Dar nu acesta era răspunsul potrivit ţinând seama de greutatea domnului Snevellici ca bărbat şi tată, aşa încât el o chemă pe doamna Snevellici şi o întrebă ce naiba avea de-i vorbea aşa.

— Vai dragă, vai dragă! făcu doamna Snevellici.

— La te rog să nu-mi spui dragă, cucoană! spuse domnul Snevellici.

— Tată, te rog, lasă! se amestecă domnişoara Snevellici.

— Ce, să las, fetiţo?

— Nu vorbi aşa!

— De ce nu? făcu domnul Snevellici. Nu-ţi închipui, sper, că se află cineva aici, care o să mă împiedice să vorbesc cum îmi place mie?

— Nimeni nu vrea să te împiedice, tată — răspunse fiică-sa.

— Nici n-ar putea, chiar dac-ar vrea — spuse domnul Snevellici. Nu mi-e ruşine de mine. Numele meu e Snevellici! Pot fi găsit la Broad Court de pe Bow Street, când sunt în oraş. Când nu sunt acasă, oricine poate întreba de mine la uşa teatrului. Ce naiba, crezi că nu mă cunosc cei de la uşa teatrului? Mulţi oameni mi-au văzut portretul la tutungeria de după colţ. Numele meu a fost pomenit până acum şi în ziare, nu-i aşa? Vorbiţi! Eu ştiu una şi bună: dac-aş descoperi că vreun bărbat şi-a bătut joc de sentimentele fetei mele, aflaţi că n-aş vorbi. I-aş arăta eu lui fără să vorbesc; ăsta mi-e felul.

Zicând aşa, domnul Snevellici izbi de trei ori zdravăn cu pumnul strâns în palma mâinii stingi; trase de un nas fantomă cu degetul mare şi arătătorul mâinii drepte şi mai dădu o duşcă pe gât. Ăsta mi-e felul — repetă domnul Snevellici.

Cei mai mulţi oameni de seamă au cusururile lor şi adevărul e că domnul Snevellici cam avea darul băuturii, sau, dacă e să spunem adevărul, că rareori era treaz. Cunoştea trei trepte de beţie — treapta demnă — treapta certăreaţă — treapta drăgăstoasa. Când îşi vedea de meseria lui nu depăşea niciodată treapta demnă; în cercuri intime, le străbătea pe toate trei, trecând de la una lă alta cu o iuţeală care-i năucea aproape pe cei ce nu avuseseră cinstea să-l cunoască.

Aşa încât nici n-apucă domnul Snevellici să mai înghită un pahar că şi zâmbi tuturor celor de faţă şi într-o fericită uitare a manifestărilor sale războinice, spuse cu multă vioiciune:

— În cinstea doamnelor! Să fie sănătoase! Tare le iubesc — spuse domnul Snevellici, privind în jurul mesei. Pe toate!

— Nu pe toate — îl îndreptă blând domnul Lillyvick.

— Ba da, pe toate! repetă domnul Snevellici.

— Asta ar cuprinde şi femeile măritate, ştii — spuse domnul Lillyvick.

— Şi pe ele le iubesc, domnule — spuse domnul Snevellici.

încasatorul privi la feţele din jur cu mirare serioasă, părând să

spună: „Halal om!” şi se arătă cam mirat că cea a doamnei Lillyvick nu trăda nici groază, nici mânie.

— Cei ce se aseamănă se iubesc — spuse domnul Snevellici. Eu le iubesc pe ele şi ele mă iubesc pe mine. Şi ca şi cum această mărturisire n-ar fi fost un semn de dispreţ şi sfidare faţă de oricare îndatorire morală, ce credeţi că mai făcu domnul Snevellici? Făcu cu ochiul — pe faţa şi fara ruşine — făcu semn cu ochiul drept spre Henriette Lillyvick.

Încasatorul se rezemă de spătarul scaunului, covârşit de uimire. Dacă cineva i-ar fi făcut semn cu ochiul pe vremea când era Henrietta Petowker, lucrul ar fi fost o cuhne de necuviinţă; dar acum, că era doamna Lillyvick! In timp ce încasatorul se gândea dacă nu cumva visează, domnul Snevellici repetă mişcarea şi bând cu gesturi scurte în cinstea doamnei Lillyvick, îi trimise pur şi simplu o bezea! Domnul Lillyvick se ridică de pe scaun, se îndreptă glonţ spre celălalt capăt al mesei şi se năpusti — în adevăratul înţeles al cuvântului — se năpusti numaidecât asupra lui. Domnul Lillyvick nu era un fulg şi, prin urmare, când se năpusti asupra domnului Snevellici, acesta căzu sub masă. Domnul Lillyvick îl urmă şi doamnele începură să ţipe.

— Ce s-a întâmplat cu bărbaţii? Au înnebunit strigă Nicholas, cufundându-se sub masă, trăgându-l cu forţa pe încasator şi azvârlindu-l, ghem, într-un scaun, de parcă-ar fi fost împăiat. Ce aveţi de gând să faceţi? Ce-aveţi de gând? Ce v-a apucat?

În timp ce Nicholas îl ridica pe încasator, Smike făcu acelaşi serviciu domnului Snevellici, care privea acum năuc de uimire spre fostul lui potrivnic.

— Priveşte, domnule — spuse domnul Lillyvick, arătând spre mirata lui soţie; aci se află o îmbinare de curăţie şi distincţie, ale cărei sentimente au fost jignite, siluite, domnule!

— Doamne, ce prostii mai vorbeşte! strigă doamna Lillyvick, drept răspuns privirilor întrebătoare ale lui Nicholas. Nimeni nu mi-a zis nimic.

— Zis, Henriette! strigă încasatorul. Crezi că nu l-am văzut?… Domnul Lillyvick nu izbuti să rostească vorba, dar imită mişcarea ochiului.

— Ei şi! strigă doamnă Lillyvick. Îţi închipui că nimeni n-o să se mai uite vreodată la mine? Dacă aşa-i legea, frumos lucru să fii măritată, n-am ce zice!

— Nu te-a supărat? strigă încasatorul.

— Supărat! repetă cu dispreţ doamna Lillyvick. Ar trebui să ceri iertare în genunchi, tuturor, asta ar trebui să faci.

— Iertare, scumpa mea? întrebă deznădăjduitul încasator.

— Da, şi mie cea dintâi — răspunse doamna Lillyvick. Crezi că eu nu ştiu să judec ce se cade şi ce nu — se cade?

— Sigur! strigară toate doamnele. Crezi că n-am spune chiar *noi,* cele dintâi, dac-ar fi ceva care ar sări în ochi?

— Crezi că *ele* nu ştiu, domnule? întrebă tatăl domnişoarei Snevellici, ridicându-şi gulerul şi bolborosind ceva despre crăparea capului, lucru de la care era reţinut numai din motive de vârstă. Şi tatăl domnişoarei Snevellici privi ţintă şi cu asprime timp de câteva clipe spre domnul Lillyvick, şi, pe urmă, ridicându-se anume de pe scaun, sărută toate doamnele pe rând, începând cu doamna Lillyvick.

Nefericitul încasator privea jalnic spre soţia sa, ca şi cum ar îi vrut să vadă dacă doamna Lillyvick mai păstrează o singură trăsătură de-a domnişoarei Petowker şi descoperind, fără putinţă de tăgadă, că nu mai păstra, ceru cu multă umilinţă iertare oaspeţilor şi se aşeză pleoştit, abătut, dezamăgit, aşa încât, cu tot egoismul şi înfumurarea lui, îţi venea să-i plângi de milă.

Tatăl domnişoarei Snevellici, care se umflase bine în pene după acest triumf şi această dovadă sigură a popularităţii lui pe lângă sexul frumos, se înveseli numaidecât, ba chiar deveni gălăgios; se oferi să cânte mai multe cântece destul de lungi şi-şi răsplăti oaspeţii cu amintiri despre diferite femei minunate, care — se înţelegea — făcuseră o pasiune pentru el; bău chiar în cinstea câtorva, numindu-le pe nume şi nepierzând prilejul să amintească în acelaşi timp că, dacă el şi-ar fi cunoscut mai bine interesul, ar îi putut, în clipa aceea, să se lăfăiască într-o caleaşca cu patru cai. Aceste amintiri nu păreau să redeştepte dureri sfâşietoare în pieptul doamnei Snevellici, care-i turui a lui Nicholas despre feluritele daruri şi desăvârşiri ale fiicei ei. Şi nici tânlra domnişoară nu se lăsă mai prejos în dezvăluirea farmecelor ei. Toate aceste ispite, întărite de şiretlicurile domnişoarei Ledroock, nu avură totuşi drept urmare să stârnească atenţia lui Nicholas, care, mai având proaspăt în minte amintirea domnişoarei Squeers, rezistă îndărătnic oricărei vrăji şi veghe cu atâta străşnicie asupra purtărilor sale, încât, după ce plecă, doamnele hotărâră într-un glas că e un monstru de nepăsare.

A doua zi, afişele apărură la timpul potrivit, iar publicul citi, în toate culorile curcubeului şi în litere vădind toate varietăţile posibile de cocoaşe, cum că domnul Johnson va avea cinstea să dea un spectacol de adio în seara aceea şi cum că locurile trebuiau reţinute din vreme, din pricina puhoiului de oameni care va năvăli la reprezentaţie. E doar un fapt ştiut în istoria teatrului, fapt dovedit de multă vreme şi care nu mai trebuie pus în discuţie, că e osteneală zadarnica să încerci a atrage oamenii la teatru, dacă nu-i convingi mai întâi că nu vor putea pătrunde niciodată înăuntru.

Nicholas era cam nedumerit, în seara aceea, când intră în teatru, cu privire la pricina tulburării neobişnuite şi a emoţiei ce se citea pe feţele tuturor celor din trupă, dar nu rămase multă vreme în îndoială,

fiindcă înainte să apuce a pune vreo întrebare, se apropie domnul Crummles şi cu glas fremătător îl înştiinţa că în lojă se afla un director din Londra.

— E din pricina fenomenului, poţi să fii sigur, domnule — spuse Crummles, trăgându-l pe Nicholas spre gaura din cortină pentru ca să se poată uita şi el la directorul din Londra. N-am nici cea mai mică îndoială că faima fenomenului l-a adus aici, ăla e, domnul cu paltonul şi fără guler la cămaşă. Zece livre pe săptămână o să câştige, Johnson; nu apare ea pe o scenă din Londra nici pe un ban mai puţin. Şi nici n-o s-o poată angaja, dacă nu o angajează şi pe doamna Crummles: douăzeci de livre pe săptămână amândouă; sau ştii ce, mă bag şi eu cu băieţii la mijloc, şi-or să aibă toată familia cu treizeci de livre. Mai puţin nu se poate. O să trebuiască să ne ia pe toţi, dacă niciunul din noi n-o să vrea fără ceilalţi. Aşa fac unii din Londra şi le merge. Treizeci de livre pe săptămână. E chiar foarte ieftin, Johnson! îngrozitor de ieftin!

Nicholas răspunse că într-adevăr era; şi domnul Vincent Crummles, după ce trase câteva porţii uriaşe de tabac pe nas, ca să se liniştească, porni în grabă spre doamna Crummles, pentru a-i spune că hotărâse asupra singurelor condiţii ce puteau fi primite şi că n-avea de gând să lase niciun ban.

După ce toată lumea se îmbrăcase, iar cortina se ridică, tulburarea prilejuită de venirea directorului din Londra crescu de o mie de ori. Nu se ştie cum, dar fiecare aflase că directorul din Londra venise anume pentru a fi martor la jocul lui sau al ei şi toţi tremurau de înfrigurare şi aşteptare. Câţiva dintre cei ce nu jucau în prima scenă fugiră până în culise, şi acolo îşi lungiră gâturile ca să se hlizească la el; alţii se strecurară în două mici loji particulare, aşezate deasupra uşii ce dă în scenă, pentru a-l recunoaşte de pe aceste poziţii pe directorul din Londra. La un moment dat îl văzură pe directorul din Londra zâmbind.

Zâmbea de încercarea ţăranului comic, care se făcea că vrea să prindă o muscă, în timp ce doamna Crummles juca scena ei de mare efect.

— Foarte bine, amice — spuse domnul Crummles, amenințându-l cu pumnii pe ţăranul comic, când acesta ieşi de pe scenă — sâmbătă seara părăseşti trupa.

În felul acesta, fiecare actor de pe scenă nu văzu din tot publicul decât pe un singur om, nu jucă decât pentru directorul din Londra. Când domnul Lenville, într-o izbucnire pătimaşă, îl făcu pe împărat de tâlhar şi apoi îşi muşcă mănuşa, spunând „dar trebuie să mă prefac”, îşi aţinti ochii asupra directorului din Londra, în loc să se uite crunt spre podea, aşteptându-şi replica, aşa cum se cuvine în astfel de cazuri. Când domnişoara Bravassa cântă cântecul pentru iubitul ei,

care, după obicei, stătea gata s-o prindă de mâini în timp ce ea recita versurile, îndrăgostiţii nu se priveau unul pe altul, ci amândoi la directorul din Londra. Domnul Crummles muri cu ochii ţintă la el; şi când, după o moarte cumplită cei doi oşteni veniră să ridice trupul, cadavrul deschise ochii mari şi privi spre directorul din Londra. Într-un târziu, descoperiră că directorul din Londra aţipise şi curând după ce se trezi, omul plecă, la care întreaga trupă îl învinui pe nefericitul ţăran comic, zicând că numai giumbuşlucurile lui erau de vină, iar domnul Crummles zise că era sătul de ele, că acum chiar că nu le mai putea răbda şi că i-ar fi foarte îndatorat dacă şi-ar căuta de lucru aiurea.

Toate acestea fură prilej de veselie pentru Nicholas, care n-avea decât un singur sentiment în legătură cu întâmplarea, şi anume unul de sinceră mulţumire că marele om plecase înainte de apăruse el. Îşi jucă cât putu de zglobiu rolul în ultimele două piese şi, după ce fu primit cu nemărginit entuziasm şi aplauze fără pereche — aşa glăsuiau anunţurile pentru a doua zi, care anunţuri fuseseră tipărite cu un ceas sau două înainte — îl luă pe Smike de braţ şi porni acasă să se culce.

Cu poşta de a doua zi de dimineaţă sosi o scrisoare de la Newman Noggs, foarte pătată cu cerneală, foarte scurtă, foarte murdară, foarte mică şi foarte misterioasă, care-l îndemna pe Nicholas să se întoarcă numaidecât la Londra; să nu piardă o clipă; să fie acolo chiar în noaptea aceea, dacă e cu putinţă.

— Voi fi — spuse Nicholas. Cerul mi-e martor c-am rămas aci din dorinţa de a face bine şi împotriva voinţei mele; dar poate că şi aşa am zăbovit prea mult. Ce s-o fi întâmplat? Smike, bunul meu prieten, iute, ia punga mea. Strânge lucrurile şi plăteşte toate micile noastre datorii. Dacă te grăbeşti, mai prindem diligenta de dimineaţă. Mă reped numai să le spun că plecăm şi mă întorc îndată.

Zicând aşa, îşi luă pălăria, porni în goană spre locuinţa domnului Crummles şi când ajunse acolo, apucă atât de voiniceşte inelul de ciocănit, încât îl trezi pe acel domn care mai era încă în pat, iar pe domnul Bulph, cârmaciul, îl făcu să-şi scoată aproape luleaua de dimineaţă din gură, de atâta mirare.

După ce i se deschise uşa, Nicholas urcă în goană scările, fără niciun fel de ceremonie şi repezindu-se în salonaşul scufundat încă în întuneric al apartamentului din faţă, îi văzu pe domnişorii Crummles ţâsnind din aşternut şi îmbrăcându-se cu mare iuţeală, încredinţaţi fiind că e miezul nopţii şi că luase foc casa vecinului.

Înainte ca Nicholas să-i poată linişti, domnul Crummles coborî în halat de flanelă şi scufă de noapte; şi lui îi înfăţişă Nicholas împrejurările care-l sileau să plece numaidecât ta Londra.

— Aşa încât, rămâneţi cu bine — spune Nicholas; rămâneţi cu bine!

Apucase să coboare scările pe jumătate când domnul Crummles,

venindu-şi în fire, începu să spună gâfâind ceva despre afişe.

— N-am încotro — răspunse Nicholas. Despăgubeşte-te cu tot ce am câştigat eu săptămâna asta sau, dacă asta nu-i de ajuns, spune cât trebuie să dau. Repede, repede!

— În privinţa asta ne socotim noi — răspunse Crummles. Dar nu mai vrei să joci o seară?

— Niciun ceas, niciun minut — răspunse nerăbdător Nicholas.

— Nu vrei să mai stai un pic să vorbeşti cu doamna Crummles? întrebă directorul, ţinându-se după el până la uşa de jos.

— N-aş mai sta nici de-ar fi să-mi prelungesc viaţa cu douăzeci de ani — spuse Nicholas. Haide să ne strângem mâna şi îţi mulţumesc din suflet. Vai, cât am zăbovit aici!

Spunând aşa, lovi nerăbdător cu piciorul în pământ, apoi se smulse din strânsoarea directorului care-l întârzia şi, ţâşnind în stradă, se făcu nevăzut cât ai clipi din ochi.

— Doamne, doamne — oftă domnul Crummles, privind gânditor spre punctul dispariţiei — dac-ar juca aşa, ce de bani ar mai scoate! Pe drumul ăsta trebuie să rămână; mi-ar fi îost de mare folos. Dar nu-şi cunoaşte interesul. E un tânăr neastâmpărat. Tare-s iuţi tinerii, tare-s iuţi!

Poate că domnul Crummles, care era pornit pe dăscăleală, ar îi ţinut-o tot aşa timp de multe minute, dacă nu şi-ar fi dus în neştire mâna spre buzunarul jiletcii, unde ţinea de obicei tutunul de prizat. Lipsa oricărui buzunar la locul ştiut îi aminti deodată că n-avea jiletca pe el; şi aceasta ducându-l la descoperirea puţinătăţii straielor sale, închise uşa brusc şi urcă scările în mare grabă.

Cât lipsise Nicholas, Smike dăduse mare zor şi astfel totul fu curând gata pentru plecare. Aproape că nici nu se opriră ca să îmbuce ceva, în chip de gustare de dimineaţă şi, în mai puţin decât o jumătate de oră, sosiră la ghişeul diligentei; erau cu sufletul la gură de atâta grabă, dar ajunseseră la timp. Mai erau câteva minute până la plecare aşa încât, după ce-şi opriră locuri, Nicholas se repezi până-ntr-o prăvălie cu haine gata şi-i cumpără lui Smike un palton. Paltonul ar fi fost cam mare şi pentru un ţăran voinic, dar negustorul ţinând morţiş (şi pe bună dreptate) că e neobişnuit de potrivit, Nicholas l-ar fi cumpărat, în pripa aceea, chiar şi dac-ar fi fost de două ori mai mare.

În timp ce se suiau grăbiţi în diligenta trasă în stradă, gata de plecare, nu mică fu mirarea lui Nicholas când se simţi deodată cuprins într-o îmbrăţişare strânsă şi pătimaşă, care-l făcu să se clatine pe picioare. Şi uimirea scăzu când auzi glasul domnului Crummles răcnind:

— El, el, prietenul meu, prietenul meu!

— Vai de mine — strigă Nicholas, zbătându-se în braţele directorului; da' ce ai de gând?

Directorul nu răspunse, ci-l strânse din nou la pieptul său, strigând în timpul ăsta:

— Drum bun, băiatul meu cel iubit si cu inima de leu!

Adevărul e că domnul Crummles, care nu putea să piardă prilejul unei reprezentaţii teatrale, ieşise anume cu scopul de a-şi lua rămas bun în public de la Nicholas; şi pentru ca lucrul să fie mai măreţ, îl blagoslovea acum, spre marea neplăcere a acestui tânăr, cu un şir neîntrerupt de îmbrăţişări scenice, al căror dichis, aşa cum ştie oricine, cere ca cel ce îmbrăţişează să-şi pună bărbia pe umărul fiinţei iubite — băiat sau femeie — şi să privească în depărtare. Aşa făcu domnul Crummles în stilul cel mai înalt de melodramă, slobozind în acelaşi timp cele mai jalnice cuvinte de rămas bun, pe care şi le putea aminti, scoase toate din piesele aflate în depozit. Şi asta nu era totul, căci cel mai vârstnic dintre domnişorii Crummles dădea o reprezentaţie asemănătoare pe seama lui Smike; în timp ce domnişorul Percy Crummles, cu o pelerină uşoară luată de ocazie aruncată teatral peste umărul sting, stătea de faţă, în atitudinea ofiţerului însoţitor, care aşteaptă să trimită cele două victime la eşafod.

Cei de faţă râseră cu poftă şi, fiindcă cel mai bun lucru era să ia totul în glumă, Nicholas râse şi el, după ce izbuti să se desprindă. Apoi, salvându-l pe uluitul Smike, urcă spre acoperişul diligentei după el şi, în clipa în care porniră, trimise un sărut în cinstea absentei doamne Crummles.

CAPITOLUL XXXI

Despre Ralph Nickleby şi Newman Noggs şi câteva înţelepte măsuri de prevedere, despre al căror folos sau eşec va fi vorba în cele ce urmează

Aflându-se într-o fericită neştire cât priveşte faptul că nepotul său venea în goana a patru cai voinici spre sfera lui de acţiune, şi că fiecare minut ce trecea micşora depărtarea dintre ei, Ralph Nickleby îşi vedea, în dimineaţa aceea, de treburile lui obişnuite, fără să-şi poată însă împiedica gândurile să rătăcească din când în când înapoi, spre întrevederea ce avusese loc în ajun, între el şi nepoata lui. În răstimpuri din acestea de neatenţie, Ralph bodogănea supărat o sudalmă şi se întorcea cu înverşunare reînnoită la catastiful din faţa lui. Dar, în ciuda ostenelilor, acelaşi şir de gânduri reveneau mereu, mereu, încurcându-i socotelile şi înstrăinându-l de cifrele deasupra cărora stătea plecat. În cele din urmă, Ralph puse pana jos şi se rezemă de spătarul scaunului, ca şi cuin s-ar îi hotărât să dea drum liber şuvoiului năvalnic de gânduri şi, lăsându-l astfel să se desfăşoare, să scape de-a binelea de el.

— Nu sunt eu omul pe care să-l mişte un chip drăgălaş — murmură el, aspru. Dedesupt, tot o scăfârlie rânjită se află şi oameni ca mine, care privesc şi lucrează în adâncime, văd asta şi nu învelişul gingaş. Şi totuşi, aproape că-mi place fata sau mi-ar plăcea, dacă n-ar fi atât de mândră şi năzuroasă. Dacă băiatul s-ar îneca sau ar fi spânzurat şi maică-sa moartă, casa asta ar fi căminul ei. Zău dacă n-aș dori-o din tot sufletul!

Cu toată ura de moarte pe care o simţea Ralph faţă de Nicholas, cu tot dispreţul amar cu care-i rânjea sărmanei doamne Nickleby, cu toată josnicia cu care se purtase până acum, se purta acum şi s-ar fi purtat mai departe, dacă interesul i-ar fi fost în joc, totuşi, în legătură cu Kate — oricât ar părea de ciudat — se ivea o fărâmă de omenie şi blândeţe în gândurile lui din clipa aceea. Se gândea cum ar fi putut să fie casa lui, dacă ar fi stat Kate la el; o aşeza în jilţul gol, o privea, o auzea vorbind; simţea din nou pe braţ atingerea uşoară a mâinii care tremura. Răspândea prin odăile lui luxoase sute de semne tăcute ce-i vorbeau despre prezenţa şi îndeletnicirile unei femei; se reîntorcea apoi la căminul rece şi la măreţia tăcută şi moartă; şi în această singură fulgerare de omenie, fulgerare născută şi ea tot din gânduri egoiste, bogătaşul simţi lipsa prietenilor, a copiilor, simţi singurătatea.

Dar cea mai măruntă întâmplare era de ajuns pentru a alunga astfel de cugetări din mintea unui astfel de om. Privind în gol prin curte spre fereastra celuilalt birou, îşi dădu deodată seama cât de stăruitor îl urmăreşte Newman Noggs, care, cu nasul lui roşu aproape lipit de

geam, se prefăcea că ascute o pană cu o bucată ruginită de cuţit, dar de fapt se holba la stăpânul lui cu o expresie de amănunţită şi înfrigurata cercetare.

Ralph înlocui starea de visare cu atitudinea omului care-şi vede de treburi, faţa lui Newman se făcu nevăzută şi tot atunci dispăru într-o clipită şuvoiul de gânduri.

Câteva minute mai târziu, Ralph sună. Newman răspunse chemării, iar Ralph îşi ridică pe furiş ochii până la faţa lui, ca şi cum s-ar fi temut aproape să nu citească pe ea cunoştinţa gândurilor lui de adineauri.

Totuşi, chipul lui Newman Noggs nu trăda nici urmă de cugetare. Dacă e cu putinţă să ne închipuim un om, cu doi ochi în cap şi ţinându-i pe amândoi mari deschişi, fără să privească înspre ceva anume şi fără să vadă nimic, Newman îi păru lui Ralph, care-l privea, a fi tocmai acel om.

— Ce este? mormăi Ralph.

— O! făcu Newman, dând dintr-o dată o licărire de înţelegere ochilor săi şi coborându-i asupra stăpânului. Credeam c-aţi sunat. După această scurtă observaţie, Newman făcu stânga-mprejur şi porni tiraş-grăpiş.

— Stai! făcu Ralph.

Newman se opri, fără să-şi piardă de fel cumpătul.

— Chiar am sunat.

— Ştiam c-aţi sunat.

— Dacă ştiai, de ce-ai plecat?

— Credeam c-aţi sunat ca să spuneţi că n-aţi sunat — răspunse Newman. Aşa faceţi adeseori.

— Cum îndrăzneşti să iscodeşti, să tragi cu ochii şi să te holbezi la mine, dom'le? întrebă Ralph.

— Să mă holbez — strigă Newman — la *dumneavoastră!* Ha-ha!

Aceasta fu singura explicaţie pe care catadicsi s-o dea Newman.

— Ai grijă, domnule — spuse Ralph, privindu-l neclintit. N-am nevoie aici de pozne de beţiv. Vezi pachetul ăsta?

— E destul de mare — răspunse Newman.

— Îl duci în City; la Gross, pe Broad Street, şi-l laşi acolo. Iute! M-ai auzit?

Newman dădu îndărătnic din cap, în chip de răspuns afirmativ şi, părăsind pentru câteva clipe încăperea, se întoarse cu pălăria. Făcu mai întâi câteva încercări neizbutite de a potrivi pachetul (mare de vreo două picioare pătrate) în pălărie, apoi îl luă sub braţ şi, după ce-şi îmbrăcă mănuşile fără degete, grijuliu şi tacticos, privind tot timpul ţintă la domnul Ralph Nickleby, şi-şi aşeză pălăria pe cap cu grijă adevărată sau prefăcută, ca şi cum ar îi fost nou-nouţă şi foarte scumpă, porni în cele din urmă să îndeplinească porunca.

— Execută ordinul foarte iute şi temeinic, oprindu-se doar o dată pentru o jumătate de minut la o cârciumă şi s-ar putea spune că şi asta îi era in drum, fiindcă intră pe o uşă şi ieşi pe alta; dar la întoarcere, când ajunse pe Ştrand, Newman începu să hoinărească fără rost, ca un om care nu s-a hotărât dacă să se oprească sau s-o ia drept înainte. După un scurt răstimp de gândire, prima pornire învinse şi, îndreptându-se spre locul pe care şi-l propusese, Newman ciocăni modest de două ori într-o uşă cu două canaturi, sau mai bine zis ciocăni o dată nervos la uşa domnişoarei La Creevy.

Îi deschise o slujnică ciudată, asupra căreia chipul straniu al oaspetelui nu păru să facă impresia cea mai bună cu putinţă, în aşa măsură încât de-abia dădu cu ochii de el, că aproape închise uşa la loc şi, vârându-se în deschizătura îngustă, îl întrebă ce pofteşte. Dar Newman, rostind doar monosilaba „Noggs", de parc-ar fi fost vreun cuvânt magic la auzul căruia zăvoarele se deschid şi uşile se cască, îşi făcu loc în pas săltat şi ajunse la uşa salonaşului domnişoarei La Creevy, înainte ca uluita slujnică să i se poată împotrivi.

— Intră, te rog — spuse domnişoara La Creevy, drept răspuns la sunetul degetelor lui Newman; drept care el intră. Vai de mine! strigă domnişoara La Creevy, sărind în sus în clipa când Newman năvăli înăuntru; dar ce doriţi, domnule?

— M-aţi uitat — spuse Newman, cu o inclinare a

— Capului. Ală miră. Că nimeni dintre cei care m-au cunoscut pe vremuri nu-şi mai aminteşte de mine, e destul de firesc; dar sunt puţini cei care văzându-mă acum o dată, să mă uite. Se uita, în timp ce vorbea, la hainele lui ponosite şi la piciorul lui beteag şi clătina uşor din cap.

— Mărturisesc că te-am uitat — spuse domnişoara La Creevy, ridicându-se ca să-l întâmpine pe Newman, care o întâlni la mijlocul drumului — şi mi-e ruşine de asta; fiindcă eşti un om bun şi de treabă, domnule Noggs. Şezi jos şi povesteşte-mi despre domnişoara Nickleby. Sărmana fată! N-am mai văzut-o de săptămâni.

— Cum se poate? întrebă Newman.

— Păi, ca să spun adevărul, domnule Noggs — continuă domnişoara La Creevy — am fost plecată într-o vizită; prima în ultimii cincisprezece ani.

— E mult cincisprezece ani — spuse Newman trist.

— Cere mult timp să priveşti înapoi anii care s-au scurs, măcar că, nu ştiu cum, slavă domnului, zilele petrecute în singurătate se scurg destul de paşnic şi fericit — răspunse pictoriţa de miniaturi. Am un frate, domnule Noggs, singura mea rudă şi, în tot timpul ăsta, nu l-am văzut nici măcar o singură dată. Nu că ne-am fi certat vreodată, dar şi-a făcut ucenicia la ţară şi s-a însurat acolo şi acolo a încropit noi legături şi a cunoscut *noi* sentimente, şi a uitat de o biată femeie ca

mine, aşa cum se şi cade să se întâmple, ştii. Să nu-ţi închipui că mă plâng de astfa. Totdeauna mi-am spus: e firesc; bietul meu John îşi croieşte drum în viaţă şi are o nevastă căreia să-i împărtăşească grijile şi necazurile şi copii care să zburde în jurul lui, şi Dumnezeu să-l binecuvânleze şi pe el, şi pe ei, şi să facă să ne mai întâlnim o dată cu toţii şi să nu ne mai despărţim. Dar ce zici dumneata, domnule Noggs — spuse miniaturista, luminându-se la faţă şi bătând din palme — ce zici de fratele ăsta care vine într-o bună zi la Londra şi nu se lasă până nu mă găseşte; ce-ai să zici când am să-ţi spun că a fost aici şi a stat chiar în scaunul ăla şi a plâns ca un copil de bucurie că m-a văzut, şi că a stăruit să plec cu el tocmai la ţară, unde are el casă (o casă foarte luxoasă, domnule Noggs, cu o grădină mare şi nu ştiu câte ogoare şi un om în livrea care te serveşte la masă, şi vaci, şi cai, şi porci şi mai ştiu eu ce) şi m-a silit să stau o lună încheiată, şi a stăruit să rămân acolo toată viaţa, da, toată viaţa, şi tot aşa ziceau şi nevasta şi copiii lui; are patru şi pe unul, pe fata cea mai mare, au botezat-o cu numele meu acum opt ani în cap, zău aşa. Niciodată n-am fost atât de fericită; niciodată în viaţa mea! Şi făptura aceea de ispravă îşi ascunse faţa în batistă şi plânse cu hohote; căci era primul prilej ce se ivise să-şi descarce inima, şi trebuia să se uşureze.

— Dar, vai de mine — spuse domnişoara La Creevy, ştergându-şi curând după aceea ochii şi îndesându-şi cu mişcări repezite şi grăbite batista în buzunar; ce fiinţă neroadă trebuie să-ţi par, domnule Noggs! Nu ţi-aş fi spus nimic, dar voiam numai să înţelegi cum s-a întâmplat de n-am văzut-o pe domnişoara Nickleby.

— N-aţi văzut-o nici pe doamna bătrână? întrebă Newnian.

— Adică pe doamna Nickleby? spuse domnişoara La Creevy. Să-ţi spun ceva, domnule Noggs, dacă vrei să te ai bine cu ei, nu-i mai spune doamna bătrână, fiindcă am o bănuială că nu i-ar face plăcere să te audă. Ba da, am fost pe acolo, alaltăieri seara, dar era cu capul în nori nu ştiu din ce pricină şi atât de măreaţă şi misterioasă, încât n-am putut afla nimic de la ea; şi atunci, ca să-ţi spun adevărul, mi-am băgat şi eu în cap s-o fac şi eu pe mândra şi am plecat cu demnitate. Credeam că o să mai pice pe la mine, dar n-a mai trecut pe aici.

— Dar domnişoara Nickleby? întrebă Newman.

— Păi ea a fost de două ori aici, în timpul cât am fost eu plecată — răspunse domnişoara La Creevy. Mă gândeam că poate n-o să-i placă s-o caut printre oamenii ăia de neam mare de pe strada nu ştiu care, şi atunci mi-am zis să aştept o zi sau două şi dacă n-o văd, o să-i scriu.

— A! făcu Newman, trosnindu-şi degetele.

— Totuşi, spune-mi tot ce ştii despre ei — stărui domnişoara La Creevy. Ce mai face jivina fără inimă din Golden Square? Te cred că bine; oameni ca el fac întotdeauna bine. Nu voiam să ştiu cum o duce cu sănătatea, ci ce mai face, cum se poartă.

— Să-l ia dracu'! strigă Newman, dând cu scumpa lui pălărie în pământ; tot un câine făţarnic a rămas!

— Vai de mine, domnule Noggs, zău că mă sperii! strigă domnişoara La Creevy, pălind la faţă.

— Ieri după-amiază i-aş fi tras una în mutră dacă mi-ar fi dat mâna — spuse Newman, plimbându-se ca un leu în cuşcă şi ameninţând cu pumnul un portret de-al domnului Canning ce atârna deasupra căminului. Mai că era s-o fac. A trebuit să-mi înfund mâinile în buzunare şi să le ţin foarte strâns. Da' într-o zi o s-o fac, acolo, în salonaşul din fund, ştiu c-o s-o fac. Aş fi făcut-o şi până acum, dacă nu mi-ar fi fost teamă c-o să cad din lac în puţ. O să mă-ncui eu odată cu el şi o să mă răfuiesc înainte de mor, de asta sunt sigur.

— Să ştii că ţip dacă nu te potoleşti, domnule Noggs — spuse domnişoara La Creevy; sâut sigură că n-o să pot să mă stăpânesc.

— Nu vă supăraţi — spuse Newman, umblând repezit încoace şi încolo. Vine la noapte; i-am scris ca să-i spun. Habar n-are că ştiu; habar n-are că am grijă. Ce ticălos viclean! Nici nu se gândeşte! Nu, nu, nici prin gând nu-i trece! Nu face nimic, îl strivesc eu, *eu,* Newman Noggs! Pramatia!

Înfierbântindu-se până ce ajunse la această culme a mâniei, Newman se azvârlea mai departe dintr-un capăt în celălalt al încăperii, cu cea mai ciudată mişcare văzută vreodată la o făptură omenească; ba repezindu-se la miniaturile de pe pereţi, ba dându-şi pumni vânjoşi în cap, de parc-ar îi vrut să sporească amăgirea, până când căzu fără suflu şi istovit în scaunul unde şezuse la început.

— Aşa — făcu Newman, culegându-şi pălăria de pe jos — mi-a făcut bine. Acum mă simt în apele mele şi am să vă povestesc totul.

Domnişoara La Creevy avu nevoie de oarecare timp pentru a se linişti, căci, de spaimă în faţa acestei demonstraţii neobişnuite, aproape că-şi ieşise din fire; dar, după ce trecu şi asta, Newman îi istorisi întocmai tot ce se petrecuse în întrevederea dintre Kate şi unchiul ei; amintind la început bănuielile lui dinainte în această privinţă şi motivele pentru care-i încolţiseră în minte; şi încheie, înştiinţând-o despre pasul pe care-l tăcuse scriindu-i în taină lui Nicholas.

Deşi domnişoara La Creevy nu dădu îrâu liber indignării ei în chip atât de straniu ca Newman, totuşi nu s-ar putea spune că simţămintele ei erau mai puţin vijelioase şi puternice. Într-adevăr, dacă Ralph Nickleby ar fi picat atunci în încăperea aceea, nu e sigur că n-ar fi găsit în domnişoara La Creevy un potrivnic mai primejdios chiar decât Newman Noggs.

— Să mă ierte Dumnezeu — spuse domnişoara La Creevy, fiindcă aceste cuvinte o uşurau de toate supărările — dar zău că mă simt în stare să înfig asta în el cu mare plăcere.

Arma pe care o ţinea domnişoara La Creevy în mână nu era foarte fioroasă; nu era nici mai mult niqi mai puţin decât un creion negru de plumb; dar dându-şi seama de greşeală, mica pictoriţă de miniaturi o schimbă cu o furculiţă de fructe din sidef, pe care o repezi înainte în timp ce vorbea, ca pe o dovadă a gândurilor ei cumplite, cu o mişcare ce n-ar fi putut să răvăşească nici măcar miezul unei jimble de un sfert.

— Nu mai rămâne ea acolo, începând de mâine dimineaţă — spuse Newman. Asta e ceva.

— Să rămână! strigă domnişoara La Creevy; ar fi trebuit să plece de săptămâni!

— Dac-am fi ştiut! făcu Newman. Dar n-am ştiut. Nimeni n-are drept să se amestece în afară de mama şi fratele ei. Mama e slabă, biata de ea, tare slabă! Dar băiatul, dragul de el, o să fie aici deseară.

— Doamne păzeşte! strigă domnişoara La Creevy; dacă-i spui totul dintr-o dată, domnule Noggs, cine ştie ce grozăvie o să facă.

Newman încetă să-şi frece mâinile şi luă o privire gânditoare.

— Bagă de seamă — îi spuse serios domnişoara La Creevy — dacă nu eşti foarte atent când îi torni adevărul, o să facă ceva necugetat împotriva lui unchiu-său sau a unuia dintre bărbaţii aceia şi o să-i cadă vreo nenorocire pe cap, iar noi o să ne alegem cu necazuri şi supărări.

— La asta nu m-am gândit — răspunse Newman, căruia i se lungea tot mai mult faţa. Eu am venit să vă rog s-o primiţi pe sora lui, în caz că o aduce aci, dar…

— Dar ăsta-i un lucru mult mai important — i-o reteză domnişoara La Creevy — de care trebuia să te îi îngrijit înainte de a veni, fiindcă sfârşitul nimenea nu poate să-l prevadă, decât dacă eşti foarte chibzuit şi prevăzător.

— Ce pot eu să fac? strigă Newman, scărpinându-se în cap cu un aer foarte supărat şi nedumerit. Dacă o sa spună că vrea să-i „puste”, o să fiu silită să spun: „Sigur, aşa le trebuie!”

Domnişoara La Creevy nu-şi putu stăpâni un ţipăt scurt când auzi asta şi se porni pe dată să smulgă un jurământ de la Newman, cum că el îşi va da toată osteneala pentru a potoli mânia lui Nicholas; lucru care, după oarecare împotriviri, fu încuviinţat. După aceea, se sfătuiră cu privire la mijlocul cel mai cuminte şi mai sigur de a-i împărtăşi tânărului împrejurările datorită cărora a trebuit sa fie chemat.

— Trebuie să aibă timpul să se răcorească înainte de a îi în stare să facă ceva — spuse domnişoara La Creevy. Asta trage greu la cântar. Nu trebuie să i se spună decât târziu, noaptea.

— Dar el soseşte în oraş între şase şi şapte în astă-seară — răspunse Newman. *Eu* nu pot să tac dacă mă întreabă.

— Atunci trebuie să pleci de acasă — spuse domnişoara La Creevy.

Se prea poate să fii reţinut de treburi şi să nu te întorci decât pe la miezul nopţii.

— Atunci o să vină glonţ aici — răspunse Newman.

— Şi eu cred aşa! făcu domnişoara La Creevy; dar n-o să mă găsească acasă, fiindcă în clipa când pleci de la mine, mă duc de-a dreptul în City, ca să mă împac cu doamna Nickleby şi s-o duc la teatru, aşa încât el să nici nu ştie unde locuieşte soră-sa.

Şi vorbind mai departe, văzură că tot aceasta era calea cea mai sigură şi mai uşor de apucat. Drept care hotărâră până la urmă că aşa vor potrivi lucrurile. După ce ascultă multe alte sfaturi şi rugăminţi suplimentare, Newman îşi luă rămas bun de la domnişoara La Creevy şi porni târâş-grăpiş înapoi spre Golden Square, rumegând pe drum nenumăratele idei cu putinţă şi cu neputinţă de îndeplinit, ce i se învălmăşeau în creier şi care se stârniseră în urma convorbirii de curând sfârşite.

CAPITOLUL XXXII

Care istoriseşte mai ales o discuţie de pomină şi nişte întâmplări de pomină iscate în urma ei

— În sfârşit, Londra! strigă Nicholas, aruncând jos mantaua şi trezindu-l pe Smike dintr-un somn lung. Mi se părea că n-o să ajungem niciodată.

— Şi doar am mers în trap serios — spuse vizitiul, uitându-se peste umăr Ia Nicholas, cu o privire nu prea binevoitoare.

— Asta ştiu — fu răspunsul — dar am fost eu foarte dornic să mă văd la capătul călătoriei şi de aceea mi s-a părut drumul lung.

— Ei — făcu vizitiul — dacă ţi s-a părut drumul lung cu cai ca ăştia din faţa dumitale, tare nerăbdător trebuie să fi fost! Şi zicând aşa, îşi desfăşura biciul şi atinse cu *şfichiul* pulpele unui băieţaş, pentru a da mai multă greutate cuvintelor sale.

Diligenta hurui prin străzile zgomotoase, însufleţite, pline de oameni ale Londrei, străzi ce arătau acum şiruri duble de felinare strălucitoare, străzi presărate cu luminile orbitoare ale spiţeriilor şi, în afară de asta, năpădite de şuvoaiele luminoase ce izbucneau prin vitrinele magazinelor, în care vedeai urmând şi strălucind unele după altele, giuvaeruri scânteietoare, mătăsuri şi catifele în culori bogate, cele mai ispititoare bunătăţi şi cele mai luxoase podoabe, într-o risipă ce-ţi lua ochii. Curgeau fără încetare fluvii ce păreau nesfârşite, fluvii de oameni care se îmbrânceau în mulţime şi înaintau grăbiţi, părând că nici nu iau în seamă bogăţiile ce-i înconjurau din toate părţile; în timp ce vehicule de toate formele şi mărimile, amestecate într-un tot mişcător ca o apă curgătoare, umflau cu huruitul lor neîntrerupt zgomotul şi vălmăşagul.

Gonind pe lângă lucruri ce se înlocuiau repede unele pe altele şi se schimbau mereu, era ciudat să urmăreşti strania succesiune din faţa ochilor. Magazine cu rochii strălucitoare, făcute din ţesături aduse din toate colţurile lumii, vitrine ispititoare care cuprindeau tot ceea ce poate stârni şi aţâţa fiinţe prea sătule şi să redeschidă pofte pentru ospeţe mereu reînnoite; vase lustruite de aur şi argint, cu forme încântătoare, tipsii, cupe; puşti, săbii, pistoale şi alte maşini automate de distrugere; şuruburi şi fiare pentru schilozi; scutece pentru noi-născuţi, doctorii pentru bolnavi, sicrie pentru morţi, cimitire pentru îngropaţi — toate acestea se amestecau şi, alăturându-se, păreau să zboare într-un dans pestriţ ca în pânzele fantastice ale vreunui vechi pictor olandez, purtând mereu aceeaşi aspră morala pentru mulţimea nepasătoare şi fără astâmpăr.

Şi nici în forfota de oameni nu lipseau lucruri care să dea un nou tâlc şi înţeles scenei mereu schimbătoare. Zdrenţele murdare ale

căutăreţului de stradă fluturau în lumina bogată care cădea asupra comorilor giuvaergiului; feţe gălbejite şi scofâlcite mişunau în jurul vitrinelor cu mâncăruri ispititoare; ochi flămânzi rătăceau prin faţa belşugului de care-i despărţea doar un geam subţire — pentru ci însă, un perete de fier; fărpturi pe jumătate despuiate şi tremurând de frig se opreau ca să se uite la şalurile chinezeşti şi ţesăturile de aur din India. Avea loc un botez la cel mai mare fabricant de sicrie, iar doliul întrerupsese reparaţiile importante în casa cea mai arătoasă. Viaţa şi moartea mergeau mână în mână; belşugul şi sărăcia stăteau alături; îmbuibarea, şi foamea doborau deopotrivă.

Dar era Londra; şi, în diligenta, batrâna doamnă de la ţară, care-şi scosese capul pe fereastră la o milă sau două de Kingston şi strigase vizitiului că trecuseră cu siguranţă de locul unde trebuie să oprească şi să coboare, era în sfârşit mulţumită.

Nicholas opri paturi pentru el şi Smike la hanul unde se opri diligenta şi, fără să mai piardă o clipă, porni spre locuinţa lui Newman Noggs, fiindcă cu fiecare minut care trecea, neliniştea şi nerăbdarea lui creşteau şi aproape că nu le mai putea stăpâni.

În podul lui Newman ardea focul şi o lumânare fusese lăsată aprinsă; podelele erau măturate, odaia era atât de plăcută pe cât putea fi o odaie de acest fel şi pe masă se aflau, frumos orânduite, mâncare şi băutură. Totul vorbea despre grija plină de dragoste a lui Newman Noggs, dar nici urmă de Newman.

— Ştiţi cumva la ce oră se întoarce acasă? întrebă Nicholas, după ce bătu la usa vecinului din fată.

— A, domnul Johnson! spuse Crowl arătându-se. Bun venit, domnule! Ce bine arătaţi! N-aş fi crezut niciodată…

— Vă rog să mă iertaţi — îi reteză Nicholas vorba. Raspundeţi-mi la întrebare. Trebuie să aflu numaidecât.

— Păi, are o treabă cam încurcată — răspunse Crowl — şi nu se întoarce acasă înainte de ceasurile douăsprezece. Nu voia el să se ducă, puteţi să mă credeți, dar n-a avut încotro. Totuşi, mi-a lăsat vorbă să vă simţiţi ca acasă până se întoarce şi să vă ţin eu tovărăşie, ceea ce voi face bucuros.

Ca dovadă că e gata să-şi dea toată osteneala spre distracţia tuturor, domnul Crowl trase un scaun lângă masă, în timp ce vorbea, şi servindu-se cu carne rece din belşug, îi pofti pe Nicholas şi Smike să-i urmeze pilda.

Dezamăgit şi stingherit, Nicholas nici nu se atinse de mâncare şi, după ce-l văzu pe Smike în largul lui în faţa mesei, plecă (în ciuda sfaturilor rostite cu gura plină de domnul Crowl), lăsându-l pe Smike să-l oprească pe Newman, dacă cumva acesta avea să se înapoieze mai curând.

După cum prevăzuse domnişoara La Creevy, Nicholas se îndreptă

glonţ spre casa ei. Şi negăsind-o acasă, se frământă câtva timp cu întrebarea dacă să se ducă la maică-sa, compromiţând-o astfel în ochii lui Ralph Nickleby. Pe deplin încredinţat, totuşi, că Newman nu l-ar fi îndemnat să se întoarcă dacă n-ar fi existat un motiv puternic care-i cerea să fie acasă, se hotărî să se îndrepte într-acolo, şi porni în goană spre est.

Doamna Nickleby, îi spuse slujnica, nu se va întoarce decât după douăsprezece sau poate şi mai târziu. Crede că domnişoara Nickleby e sănătoasă, numai că acum nu mai locuieşte acasă şi nici nu vine decât foarte rar. N-ar putea să spună unde stă, dar în orice caz nu la Madame Mantalini. De asta e sigură.

Inima îi bătea tare lui Nicholas, fiindcă prevedea, nici el nu ştia ce nenorocire şi, în starea asta, se înapoie acolo unde-l lăsase pe Smike. Newman nu dăduse pe acasă. Nici n-avea să se întoarcă înainte de ora douăsprezece; nici vorbă de asta. Nu era cu putinţă să se trimită după el acolo unde se afla, şi să fie adus măcar pentru o clipă sau să i se înmâneze câteva rânduri la care să dea un răspuns verbal? Cu neputinţă. Doar nu era la Golden Square, ci fusese pesemne trimis să facă un comision, undeva, mai departe.

Nicholas încercă să rămână liniştit unde era, dar se simţea atât de tulburat şi de înfrigurat, încât nu putea nici să şadă locului. I se părea că dacă nu se mişcă, pierde timp. Era o închipuire fără rost, ştia, dar nu putea să i se împotrivească. Aşa încât îşi luă pălăria şi se porni să cutreiere străzile.

Umbla tot timpul spre vest, străbătând străzile lungi cu paşi grăbiţi, bântuit de mii de bănuie!" şi temeri, pe care nu izbutea să le ţină în frâu. Intră în Hyde Park, acum tăcut şi pustiu şi grăbi pasul, cu nădejdea parcă de a-şi lăsa gândurile în urmă. Dar ele îl năpădeau şi mai tare, mai ales acum că nu era nimic în jur care să atragă atenţia; şi, mai ales, îl urmărea un gând şi anume că trebuia să se îi întâmplat o nenorocire atât de groaznică în felul ei, încât se temeau cu toţii să i-o dezvăluie. Vechea întrebare se ivea iarăşi şi iarăşi: ce putea fi? Nicholas umblă până se simţi frânt, dar nici cu o fărâmă mai luminat; adevărul e că ieşi în cele din urmă din parc, mult mai nedumerit şi cu gândurile mult mai încâlcite decât atunci când intrase.

Aproape că nu mâncase şi nu băuse nimic din zori şi se simţea sfârşit şi fără vlagă. Pe când se întorcea târându-se spre locul de unde plecase, de-a lungul unei mari artere de circulaţie dintre Park Lane şi Bond Street, trecu prin faţa unui hotel frumos, la intrarea căruia se opri fără să-şi dea seama.

„Trebuie să fie un loc scump — se gândi Nicholas; dar o jumătate de vin şi un pesmet nu pot fi o mare risipă, oriunde le-aş lua. Adică, ştiu şi eu?".

Mai înainta câţiva paşi, privind gânditor spre şirul lung de lămpi de

gaz din faţa lui şi întrebându-se cât va dura până va ajunge la capăt. Şi, aflându-se în starea în care un om se simte cel mai îndemnat să urmeze primul imbold şi fiind puternic ispitit de hotel, cât din curiozitate, cât dintr-un amestec de simţăminte, pe care ar fi fost tare încurcat dac-ar fi trebuit să le lămurească. Nicholas se întoarse şi intră în cafenea.

Cafeneaua era frumos mobilată. Pereţii erau acoperiţi cu cele mai alese tapete franţuzeşti şi împodobiţi cu ciubuce aurite, având forme elegante. Pe podele erau întinse covoare luxoase; şi două oglinzi minunate, una deasupra căminului, cealaltă în capătul opus al încăperii, înalte de la podea până la tavan, răsfrângeau, înmulţindu-le, celelalte frumuseţi, adăugând-o şi pe a lor pentru a spori efectul general. Într-o despărţitură lângă cămin era un grup cam zgomotos de patru domni; în afară de ei se mai aflau doi domni în cafenea — amândoi în vârstă, amândoi singuri.

După ce văzu toate acestea cu privirea cuprinzătoare a străinului care măsoară un loc nou pentru el, Nicholas se aşeză in despărţitura de lângă grupul gălăgios, cu spatele la domni şi, amânând comanda unei jumătăţi de vin roşu până când cel ce servea şi unul dintre domnii în vârstă aveau să sfârşească gâlceava lor cu privire la preţul unui fel de mâncare din lista de bucate, luă un ziar şi începu să citească.

Nici douăzeci de rânduri nu apucase să citească — şi adevărul e că mai mult moţăia — când tresări fiindcă auzise pomenindu-se numele surorii sale. „Micuţa Kate Nickleby" erau cuvintele care-i loviseră auzul. Înălţă capul uluit şi atunci văzu în oglinda din faţă că doi din grup se ridicaseră şi stăteau în faţa focului. „Unul din ei trebuie s-o fi spus", gândi Nicholas. Aşteptă ca să audă mai departe, cu oarecare mânie pe chip, fiindcă tonul cu care fuseseră rostite cuvintele era departe de a fi respectuos, iar înfăţişarea individului asupra căruia cădea bănuiala lui era grosolană şi plină de trufie.

Omul acesta — după cum mai băgase de seamă Nicholas din aceeaşi privire în oglindă, ce-i dezvăluise şi chipul — stătea cu spatele la foc şi vorbea cu unul mai tânăr, aşezat cu spatele spre grup, care avea pălăria pe cap şi-şi potrivea gulerul cămăşii în oglindă. Vorbeau în şoaptă şi din când în când izbucneau într-un râs gălăgios, dar Nicholas nu mai putu să prindă cuvintele care-i atrăseseră luarea-aminte sau altele asemănătoare lor.

Într-un târziu, cei doi se întoarseră la locurile lor şi, după ce mai porunciră vin, petrecerea deveni mai veselă şi mai zgomotoasă. Totuşi, nu se pomeni niciun nume cunoscut şi Nicholas începu să creadă fie că închipuirea lui aprinsă plăsmuise sunetele, fie că prefăcuse vreun alt cuvânt în numele celei care-i urmărea gândurile.

„E totuşi ciudat — gândi Nicholas — că dac-ar fi fost doar „Kate"

sau „Kate Nickleby" n-aş îi fost atât de mirat; dar „micuţa Kate Nickleby „!”

Vinul, care tocmai sosea, îl împiedică să-şi ducă gândul până la capăt. Dădu pe gât paharul şi luă din nou ziarul. În clipa aceea…

— Micuţa Kate Nickleby! strigă un glas în spatele lui.

— Am avut dreptate — murmură Nicholas, în timp ce ziarul îi cădea din mână. Şi e omul pe care-l bănuiam.

— Fiindcă cineva s-a împotrivit pe drept cuvânt să bem în sănătatea ei vinul din fundul paharului — spuse glasul — o să-i închinăm primul pahar din noua sticlă. Pentru micuţa Kate Nickleby!

— Pentru micuţa Kate Nickleby — strigară ceilalţi trei. Şi paharele fură puse pe masă goale.

Lovit de tonul şi felul necuviincios şi nepăsător în care fusese rostit numele surorii sale, într-un local public, Nicholas luă foc pe dată; dar se stăpâni cu preţul unor mari sforţări şi izbuti să nici nu întoarcă capul.

— Ce muieruşcă! spuse glasul care vorbise înainte. O adevărată Nickleby, merge pe urmele unchiului, bătrânul Ralph, cu cât alergi mai mult după ea, cu atât se lasă mai greu, aşa face şi el: de la Ralph nu poţi să scoţi nimic decât dacă te ţii scai de el şi atunci banii ţi se par de două ori bineveniţi şi târgul de două ori mai nemilos, fiindcă tu arzi de nerăbdare şi el nu. O! ce viclenie diabolică!

— Viclenie diabolică! răsunară două glasuri ca un ecou.

Pe Nicholas îl cuprinse groaza când văzu că cei doi domni în vârstă din faţa lui se ridică unul după altul şi pleacă. Se temea ca nu cumva din pricina lor să piardă el vreo vorbă. Dar discuţia se opri doar în timp ce plecară ei pentru a fi reluată mai slobod după ce părăsiră încăperea.

— Mă tem — spuse cel mai tânăr — că baba e geloasă şi a încuiat-o. Pe legea mea, dacă nu pare aşa.

— Dacă se ceartă şi micuţa Nickleby se întoarce acasă, la maică-sa, cu atât mai bine — spuse primul. Cu bătrâna mă descurc eu. Crede tot ce-i spun.

— Zău că-i aşa — răspunse celălalt glas. Ha-ha-ha! A naibii, sărmana!

Râsul molipsi şi cele două glasuri care răsunau mereu împreună aşa încât se înveseliră cu toţii pe socoteala doamnei Nickleby. Nicholas era stacojiu de furie, dar se stăpânea încă şi aşteptă să afle mai multe.

Ceea ce auzi nu trebuie să repetăm aici. Ajunge să spunem că, pe măsură ce vinul făcea ocolul mesei, auzi destule ca să ştie ce fel erau oamenii a căror discuţie o surprinsese şi ce planuri aveau f destule ca să cunoască până unde mergea josnicia lui Ralph şi pricina pentru care era nevoie de el, Nicholas, la Londra. Toate astea şi multe altele le află. Auzi cum erau batjocorite suferinţele surorii lui, cum era luată

în râs şi răstălmăcită purtarea ei cuminte; auzi cum numele îi era azvârlit din gură în gură şi cum ea însăşi devenea obiectul unor prinsori grosolane şi neruşinate, a unor vorbe slobode şi a unor glume deocheate.

Omul care vorbise mai întâi ducea de fapt discuţia, ba chiar o împingea singur înainte, fiind doar aţâţat din când în când printr-o vorbă aruncată în treacăt de către unul din tovarăşii săi. Prin urmare lui îi vorbi Nicholas, când se simţi destul de stăpân pe sine pentru a-i înfrunta pe cheflii şi a smulge cuvintele din gâtlejul lui uscat şi ars.

— Îmi îngăduiţi să schimb câteva cuvinte cu dumneavoastră, domnule — spuse Nicholas.

— Cu mine, domnule? întrebă sir Mulberry Hawk, măsurându-l cu mirare dispreţuitoare.

— Am spus cu dumneavoastră — răspunse Nicholas, vorbind cu mare greutate, căci furia îl înăbuşea.

— Un străin misterios, pe cinstea mea! strigă sir Mulberry, ducând la gură paharul cu vin şi privind în jur la prieteni.

— Sunteţi atât de bun să vă retrageţi cu mine timp de câteva minute, sau refuzaţi? întrebă aspru Nicholas.

Sir Mulberry încetă doar să mai bea şi-l pofti să spună ce vrea, sau să părăsească masa.

Nicholas scoase o carte de vizită din buzunar şi o azvârli înaintea lui.

— Iată, domnule — spuse Nicholas; acum veţi ghici ce vreau.

Timp de o clipă, cât citi numele, pe faţa lui sir Mulberry se văzu mirare amestecată cu încurcătură; dar le stăpâni pe amândouă cât ai clipi din ochi şi împingând cartea de vizită spre lordul Frederick Verisopht, care şedea în faţa lui, scoase o scobitoare dintr-un păhărel ce-i stătea înainte, şi o duse agale la gură.

— Numele şi adresa dumneavoastră? spuse Nicholas, pălind în timp ce furia îi creştea.

— Nu-ţi spun nimic — răspunse sir Mulberry.

— Dacă există la masa aceasta vreun gentleman — spuse Nicholas, privind în jur şi silindu-şi cu greu buzele albe să rostească vorbele — îmi va face el cunoscute numele şi locuinţa acestui om.

Se lăsă o tăcere de moarte.

— Sunt fratele tinerei fete despre care aţi vorbit aci — spuse Nicholas. Declar că acest om este un mincinos şi-l învinuiesc de laşitate. Dacă are vreun prieten aci, de faţă, acela trebuie să-l salveze de josnicia şi ruşinea încercării de a-şi ascunde numele, încercare fără niciun rost, deoarece eu îl voi descoperi şi până atunci n-o să-l slăbesc o clipă.

Sir Mulberry îl privi cu dispreţ şi, întorcându-se către tovarăşii săi, spuse:

— Lăsaţi băiatul să vorbească. N-am nimic serios de spus unor tineri de rangul lui; şi drăgălaşa lui soră o să-l scutească de a-şi vedea capul spart, chiar dac-ar vorbi până la miezul nopţii.

— Eşti un ticălos josnic şi fricos! spuse Nicholas — şi am s-o trâmbiţez în toată lumea. Am să descopăr *eu* cine eşti; am să te urmăresc acasă, chiar dacă ai să baţi străzile până dimineaţa.

Fără voie, sir Mulberry îşi încleşta mâna pe carafă şi, timp de o clipă, păru gata s-o arunce în capul celui care-l provoca. Dar îşi umplu doar paharul şi râse în batjocură.

Nicholas se aşeză chiar în faţa grupului şi, chemând chelnerul, plăti socoteala.

— Cunoşti numele acestui domn? întrebă el, destul de tare pentru a fi auzit şi arătând spre sir Mulberry, în timp ce vorbea.

Sir Mulberry râse din nou şi cele două glasuri care vorbiseră tot timpul în cor răspunseră râsului, ca un ecou; dar un ecou destul de slab.

— Domnul acela? întrebă chelnerul, care, fără îndoială îşi cunoştea rolul şi răspunse cu exact atâta necuviinţă şi atâta obrăznicie, cât îi era îngăduit să arate fără primejdie; nu, sir, nu-l cunosc, sir.

— Ia vino-ncoa', domnule! strigă sir Mulberry, în timp ce omul se depărta. Cunoşti numele *acelui* domn?

— Numele, sir? Nu, sir.

— Atunci ai să-l găseşti aici — spuse sir Mulberry, aruncând cartea de vizită a lui Nicholas; şi, după ce l-ai învăţat bine, aruncă bucăţica aia de carton în foc.

Omul rânji şi, privind cu îndoială la Nicholas, împacă lucrurile băgând cartea de vizită sub sticla de pe cămin. Şi după ce făcu aşa, ieşi. Nicholas îşi încrucişa braţele şi rămase nemişcat muşcându-şi buzele, arătându-şi totuşi destul de lâmurit, în felul acesta, hotărârea de a duce la îndeplinire ameninţarea şi a-l urmări pe sir Mulberry.

Era vădit din tonul cu care cel mai tânăr dintre cheflii îl dojenea pe prietenul său, că nu încuviinţa purtarea acestuia şi-i dădea ghes să primească propunerea lui. Nicholas. Totuşi, sir Mulberry, care era cam băut şi arăta o încăpăţânare morocănoasă şi neclintită, închise curând gura tânărului şi nevolnicului său prieten, ba mai mult, păru — pentru a se feri de cicăleli — că stăruie să fie lăsat singur. Oricum s-ar fi petrecut lucrurile, tânărul şi cei doi care vorbiseră tot timpul în cor se ridicară într-adevăr, scurt timp după aceea, pentru a pleca, ba chiar dispărură, lăsându-şi prietenul singur cu Nicholas.

E uşor de închipuit că pentru un om în starea lui Nicholas, minutele păreau să înainteze cu aripi de plumb şi că înaintarea lor nu părea grăbită de tic-tacul monoton al ceasornicului franţuzesc, sau de sunetul ascuţit al clopoţelului, care vestea sferturile de ceas. Dar Nicholas era tot acolo; iar în partea cealaltă a încăperii, pe scaunul

dinainte, stătea tolănit sir Mulberry, cu picioarele pe o pernă şi batista azvârlită neglijent pe genunchi; îşi sfârşea cu sânge rece şi nepăsare sticla de vin roşu.

Şi rămaseră aşa în deplină tăcere mai bine de o oră. Nicholas ar fi zis cel puţin trei ore, dar clopoţelul nu sunase decât de patru ori. De vreo două sau trei ori privise încruntat şi nerăbdător în jur; dar sir Mulberry era acolo, în aceeaşi atitudine, ducându-şi când şi dud paharul la buze şi privind în gol, spre pereie, ca şi cum ar fi fost cu totul neştiutor despre vreo făptură vie aflată în acea încăpere.

Într-un târziu, căscă, se întinse şi se ridică, păşi stăpânit spre oglindă şi, după ce se măsură în apele ei, se întoarse şi-l cinsti pe Nicholas cu o privire lungă şi dispreţuitoare. Nicholas îl privi şi el cu acelaşi dezgust. Sir Mulberry ridică din umeri, zâmbi uşor, sună şi porunci chelnerului să-l ajute să-şi pună paltonul.

Omul se supuse şi-i deschise uşa.

— Nu e nevoie — spuse sir Mulberry; şi iarăşi rămaseră singuri.

Sir Mulberry măsură de câteva ori încăperea în sus şi în jos, fluierând tot timpul cu nepăsare: se opri ca să dea pe gât ultimul pahar cu vin, pe care şi-l umpluse cu câteva minute înainte, mai făcu câţiva paşi, îşi puse pălăria, şi-o potrivi în oglindă, îşi trase mănuşile şi, în cele din urmă, păşi încet afară. Nicholas, care se perpelise şi acum duduia ca un nebun, ţâşni de pe scaunul lui şi se luă după el; îl urmărea atât de aproape, încât înainte ca uşa deschisă, după ieşirea lui sir Mulberry, să se trântească la loc, amândoi se treziră împreună în stradă, cot la cot.

O cabrioletă particulară aştepta; lacheul dădu la o parte portiera de piele şi sări afară lângă cal.

— Vrei să-mi spui numele dumitale? întrebă Nicholas cu glas înăbuşit.

— Nu — răspunse celălalt, fioros, întărindu-şi refuzul cu o înjurătură. Nu.

— Dacă te bizui pe iuţeala calului, află că greşeşti — spuse Nicholas. Te voi însoţi. Zău c-o fac, chiar de-ar fi să mă agăţ de scară!

— Ai să simţi şfichiul biciului, dac-o faci — spuse sir Mulberry.

— Eşti un ticălos — spuse Nicholas.

— Eşti un băiat de prăvălie, după câte ştiu eu — spuse sir Mulberry Havvk.

— Sunt fiul unui gentleman de ţară — răspunse Nicholas — deopotrivă cu dumneata prin obârşie şi educaţie şi superior dumitale în toate celelalte, cred. Îţi spun din nou că domnişoara Nickleby este sora mea. Vrei sau nu vrei să răspunzi de purtarea dumitale nebărbătească şi sălbatică?

— Da, unui luptător potrivit. Dumitale, nu — răspunse sir Mulberry, apucând hăţurile. Pleacă din drum, câine! William, dă-i drumul!

— Să nu faci asta — strigă Nicholas, sărind pe scară şi punând mina pe hăţuri, în clipa când sir Mulberry intră în cabrioletă. Bagă de seamă că vizitiul nu poate stăpâni calul. N-ai să pleci, jur că nu, până nu-mi spui cine eşti.

Vizitiul şovăi timp de o clipă, fiindcă iapa, care era de rasă şi nărăvaşă, ţâşni atât de brusc, încât cu greu putu s-o oprească.

— Dă-i drumul, îţi spun! tună stăpânul.

Omul se supuse. Dobitocul se ridică pe picioarele dinapoi şi se repezi de parc-ar fi vrut să sfărâme trăsura în mii de bucăţi, dar Nicholas, orb în faţa primejdiei şi nemaisimţind nimic în afară de furia lui, rămase pe loc cu hăţurile în mână.

— Ai de gând să desfaci nuna?

— Ai de gând să-mi spui cine eşti?

— Nu.

Cuvintele acestea fură schimbate într-un răstimp mai scurt decât acela în care le-ar fi putut rosti orice limbă, după care sir Mulberry, îndoind biciul, izbi cu furie în capul şi umerii lui Nicholas. Biciul se frânse în luptă; Nicholas apucă minerul greu şi răni cu el obrazul potrivnicului său de la ochi la buză. Văzu tăietura; îşi dădu seama că iapa zbucnise într-un galop sălbatic. Mii de lumini îi jucau în ochi şi se simţi trântit cu putere de pământ.

Era ameţit şi-i era greaţă, dar se ridică numaidecât în picioare, clătinându-se, dezmeticit de ţipetele puternice ale oamenilor care năvăleau pe stradă şi ţipau către cei dinaintea lor să facă loc. Îşi dădu seama de puhoiul care trecu în goană pe lingă el — apoi, privind în sus, desluşi cabrioleta azvârlită de-a lungul trotuarului cu o iuţeală ameţitoare, pe urmă auzi un ţipăt puternic, zgomotul unui corp greu care cădea strivindu-se, un geam care se sparge şi pe urmă pilcurile de oameni se contopiră în depărtare şi nu mai putu să vadă sau să audă nimic.

Toţi îşi întorseseră privirile de la el spre omul din trăsură şi acum era singur de tot. Socotind pe bună dreptate că, în împrejurările date ar fi o nebunie să-i urmărească, coborî pe o stradă lăturalnică, în căutarea celei mai apropiate staţii de trăsuri. Descoperi după un minut sau două că se bălăbănea ca un beţiv şi îşi dădu seama de-abia acum că o şuviţă de sânge îi şiroia pe obraz şi pe piept.

VOLUMUL II

CAPITOLUL I

În care domnul Nickleby scapă, în doi timpi şi trei mişcări, de orice legături cu rudele sale.

Smike şi Newman Noggs, care de atâta nerăbdare se întorseseră acasă cu mult înainte de ora hotărâtă, şedeau în faţa focului şi pândeau întoarcerea lui Nicholas trăgând îngrijoraţi cu urechea la orice pas de pe scară şi la cel mai uşor zgomot din casă. Trecuse mult timp şi se făcea târziu. Făgăduise să fie înapoi până-ntr-un ceas; şi lipsa lui prelungită începea să stârnească nelinişti puternice în minţile celor doi, după cum dovedeau din plin privirile pierdute cu care se uitau unul la altul la fiecare nouă dezamăgire.

Într-un târziu, când auziră oprindu-se o brişcă, Newman se repezi afară ca să-i lumineze lui Nicholas scara. Văzându-l în ţinuta descrisă la sfârşitul capitolului trecut, rămase cu gura căscată de uimire şi de spaimă.

— Nu te speria — îl linişti Nicholas, zorindu-l să intre în odaie. Nu s-a întâmplat niciun neajuns care să nu poată fi dres cu ajutorul unui lighean cu apă.

— Niciun neajuns! strigă Newman, trecându-şi în grabă mâinile pe spinarea şi braţele lui Nicholas, ca şi cum ar fi vrut să se încredinţeze că nu-şi rupsese niciun os. Ce-ai făcut?

— Ştiu totul — îi reteză vorba Nicholas. O parte am auzit şi restul am ghicit. Dar înainte să-mi spăl măcar un strop din petele astea de sânge, trebuie să aflu totul de la dumneata. Vezi doar că sunt liniştit.

Hotărârea mea e luată. Şi acum, dragul meu prieten, vorbeşte răspicat, căci nu mai e timp să îndulcim sau să ascundem lucrurile şi nimic nu-i mai poate ajuta acum lui Ralph Nickleby.

— Ţi-s hainele rupte în mai multe locuri; umbli şchiopătând şi sunt sigur că ai dureri — spuse Newman. Dă-mi voie să mă uit mai întâi unde eşti rănit.

— N-am nicio rană de îngrijit, doar o mică durere şi o amorţeală, care or să treacă în curând — spuse Nicholas, aşezându-se cu oarecare greutate. Dar dacă mi-aş fi rupt toate mădularele, însă aş fi rămas cu mintea întreagă, tot nu ţi-aş fi dat voie să mă pansezi până când nu mi-ai fi spus ceea ce am dreptul să aflu. Hai — făcu Nicholas, întinzându-i mâna lui Noggs. Mi-ai spus odată că ai avut şi dumneata o soră, care a murit înainte de te-a lovit nenorocirea. Gândeşte-te la ea şi spune-mi, Newman.

— Da, da, îţi spun! răspunse Noggs. Îţi spun tot adevărul!

Şi Newman îi spuse. Din când în când, Nicholas dădea din cap, fiindcă spusele lui Newman se potriveau cu amănuntele culese de el; dar privea ţintă la foc, fără să se uite măcar o dată în jur.. După ce

termină istoria, Newman stărui ca prietenul lui să se lepede de surtuc şi să-l lase pe el să-i oblojească rănile aşa cum se cuvine. În cele din urmă, după oarecare împotriviri, Nicholas încuviinţă şi, în timp ce Newman îi ungea nişte vânătăi zdravene cu ulei, oţet şi alte leacuri împrumutate de prin vecini, el povestea în ce chip se alesese cu ele. Povestea făcu o puternică impresie asupra imaginaţie: înfierbântate a lui Newman, căci atunci când Nicholas ajunse la momentul palpitant al certei, frecă vânătăile cu atâta năduf, încât îi pricinui o durere straşnică, de care Nicholas nu s-ar fi plâns pentru nimic în lume, fiind limpede că, în clipa aceea, Newman îl opera pe sir Muiberry Hawk şi-l pierduse cu totul din vedere pe adevăratul său pacient.

După ce trecu martiriul, Nicholas hotărî, împreună cu Newinan, ca a doua zi dimineaţa, în timp ce el, Nicholas, va fi prins de alte îndeletniciri, să se ia măsuri ca mama lui să părăsească numaidecât locuinţa, iar domnişoara La Creevy să fie trimisă pentru a-i da vestea. După aceea, Nicholas se înfăşură în mantaua lui Smike şi se întoarse la hanul unde trebuiau să înnopteze şi unde (după ce scrise câteva rânduri lui Ralph, a căror predare avea să fie încredinţată a doua zi lui Newman) se învrednici de odihna de care avea atâta trebuinţă.

Se zice că un om beat poate fi rostogolit într-o prăpastie, fără să-şi dea seama, după ce şi-a venit în fire, că i s-a întâmplat ceva neplăcut. S-ar putea ca observaţia să se potrivească şi neplăcerilor suferite în alte stări de emoţie puternică; oricum, e sigur că, deşi în clipa când se deşteptă a doua zi de dimineaţă Nicholas simţi oarecari dureri, sări totuşi din pat când ceasul bătu şapte, fără greutate, şi curând se arătă atât de vioi, de parcă nimic nu s-ar fi întâmplat.

După ce aruncă doar o privire în odaia lui Smike şi-i spuse că, în curând, Newman Noggs o să treacă să-l ia, Nicholas coborî în stradă şi chemârid o birjă, spuse vizitiului să-l ducă la doamna Wititterly. La adresa pe care Newman i-o dăduse în seara din ajun.

Era opt fără un sfert când ajunse la Cadogan Place. Lui Nicholas începu să-i fie teamă că la o oră atât de timpurie n-o să găsească pe nimeni treaz, dar se linişti când o văzu pe rândăşaică spălând peronul. Această slujnică îl îndreptă spre dubiosul paj, care se arătă cu părul zbârlit şi cu faţa îmbujorată şi încinsă, ca un paj care tocmai ieşise din pat.

De către acest tinerel fu înştiinţat că domnişoara Nickleby îşi făcea plimbarea de dimineaţă în grădina din faţa casei. La întrebarea dacă s-ar putea să se ducă s-o caute, pajul răspunse deznădăjduit că nu crede; dar fiind îmbunat cu un şiling, pajul se însufleţi şi fu de părere că da.

— Atunci înştiinţează-o pe domnişoara Nickleby că fratele ei a venit şi e foarte nerăbdător s-o vadă — spuse Nicholas.

Nasturii auriţi dispărură cu o iuţeală ce nu le stătea în obicei, iar Nicholas începu să păşească prin odaie într-o stare de nelinişte şi

înfrigurare, care nu suporta nici măcar o întârziere de un minut. Curând auzi zgomotul unor paşi uşori, pe care-i cunoştea bine şi înainte să apuce să o întâmpine, Kate îi şi căzuse plângând în braţe.

— Scumpa mea fetiţă — spuse Nicholas îmbrăţişând-o. Ce palidă eşti!

— Am fost atât de nefericită în casa asta, dragă frate — spuse în hohote de plâns Kate; atât de nenorocită. Nu mă lăsa aici, dragă Nicholas, că mor de inimă rea.

— Nu te mai las nicăieri — răspunse Nicholas; niciodată, Kate — striga el fără să vrea, în timp ce o strângea la pieptul lui. Spune-mi că am făcut ceea ce am crezut că e mai bine; spune-mi că ne-am despărţit fiindcă mă temeam să nu aduc nenorocire pe capul vostru; că a fost o încercare nu mai puţin grea pentru mine decât pentru voi şi că, dacam greşit, am făcut-o fără să vreau şi fiindcă nu cunoşteam lumea.

— De ce să-ţi spun ceea ce ştim atât de bine? îl domoli Kate. Nicholas, dragul meu Nicholas, cum poţi să te laşi în aşa hal doborât?

— A fost pentru mine o imputare amară să aflu cât ai suferit — îi răspunse fratele ei — să te văd atât de schimbată şi totuşi atât de bună şi răbdătoare. Doamne! strigă Nicholas strângând pumnul şi schimbând brusc tonul şi purtarea — mi se aprinde tot sângele. Trebuie sa părăseşti numaidecât împreună cu mine casa asta; n-ai fi dormit aici nici în noaptea asta, dacă n-aş fi aflat totul prea târziu. Cu cine pot vorbi înainte de plecăm?

Întrebarea căzu la ţanc, fiindcă, în clipa aceea, intră domnul Wititterly şi lui i-l prezentă Kate pe fratele ei, care spuse pe loc pentru ce venise şi că nu poate fi vorba de amânare.

— Trimestrul — spuse domnul Wititterly, cu gravitatea omului care ştie că are dreptate — n-a trecut nici pe jumătate. Prin urmare…

— Prin urmare — îi tăie vorba Nicholas — salariul pe acest trimestru va fi pierdut, domnule. Ne veţi scuza pentru această nespusă grabă; dar împrejurările cer să o iau numaidecât pe sora mea şi n-am nicio clipă de pierdut. Dacă-mi îngăduiţi, voi trimite în cursul zilei după lucrurile pe care şi le-a adus.

Domnul Wititterly se înclină, fără să se împotrivească, la plecarea grabnică a lui Kate, de care era mai curând mulţumit, deoarece sir Tumley Snuffim îşi dăduse cu părerea cum că fata nu avusese o înrâurire bună asupra constituţiei doamnei Wititterly.

— Cât priveşte fleacul de salariu datorat — spuse domnul Wititterly — voi — şi aci fu întrerupt de o tuse puternică — voi rămâne dator domnişoarei Nickleby.

Domnul Wititterly — în treacăt fie spus — era obişnuit să rămână dator sume mici şi să le lase să rămână datorii. Fiecare om cu trăsnelile lui. Asta era trăsnea la domnului Wititterly.

— Cum doriţi — spuse Nicholas. Şi, mai cerându-şi încă o dată

grăbit scuze pentru această plecare neaşteptată, o zori pe Kate să intre în trăsură şi porunci vizitiului să mâne cât poate mai repede spre City.

Drept care porniră spre City, cu toată viteza de care era în stare o trăsură de piaţă; şi cum, din întâmplare, caii locuiau la Whitechapel şi acolo îşi luau gustarea de dimineaţă, atunci când şi-o luau, străbătură drumul cu iuţeală mai mare decât ar fi fost de aşteptat din partea lor.

Nicholas o trimise pe Kate sus, cu câteva clipe înaintea lui, pentru ca neaşteptata lui apariţie să n-o sperie pe maică-sa şi, după ce drumul fu astfel netezit, se arătă şi el cu respect şi dragoste. Newman nu pierduse timpul, căci în faţa uşii se afla o căruţă şi lucrurile începuseră să fie scoase grabnic din casă.

Numai că doamna Nickleby nu era femeia căreia să-i spui ceva în grabă sau, mai bine zis, care să priceapă cât ai clipi din ochi un lucru deosebit de gingaş şi însemnat. Drept care, deşi buna doamnă fusese pregătită timp de un ceas încheiat de către mica domnişoară La Creevy, iar acum, atât Nicholas cât şi sora lui îi vorbeau în cuvinte lămurite, ea se află totuşi într-o stare ciudată de spaimă şi nedumerire, şi nu era chip s-o faci să înţeleagă de ce e nevoie de atâta zor.

— De ce nu-l întrebi pe unchiul tău, dragul meu Nicholas, ce are de gând cu graba asta? spuse doamna Nickleby.

— Dragă mamă — răspunse Nicholas — a trecut timpul flecărelii. Nu ne mai rămâne decât un lucru de făcut şi anume să ne lepădăm de el cu dispreţul şi mânia pe care le merită. Cinstea dumitale şi bunul dumitale nume cer ca acum, după ce am descoperit purtările lui mârşave, să nu-i mai rămâi îndatorată niciun ceas, nici măcar pentru adăpostul acestor patru pereţi goi.

— Desigur — răspunse doamna Nickleby, plângând amar — desigur că e o brută şi un monstru; şi pereţii sunt goi şi nici zugrăviţi nu sunt şi am dat optsprezece penny ca să spoiesc tavanul, ceea ce mă doare, când mă gândesc că ăştia sunt bani care au intrat în buzunarul lui unchi-tău. Niciodată nu mi-aş fi putut închipui, niciodată!

— Nici eu, nici alţii — spuse Nicholas.

— Doamne ajută! strigă doamna Nickleby. Când mă gândesc că sir Mulberry Hawk e un nenorocit fără căpătu, cum zice domnişoara La Creevy, dragă Nicholas! Şi eu care mă felicitam în fiecare zi că-i admiratorul lui Kate şi mă gândeam ce ar însemna pentru familia noastră dacă ne-am înrudi cu el şi dacă el şi-ar folosi trecerea ca să-ţi găsească ţie o slujbă bănoasa la stat! Ştiu că există slujbe bune în preajma curţii; fiindcă un prieten de-al nostru (ţi-l aminteşti pe domnul Cropley din Exeter, dragă Kate?) avea o slujbă din asta şi ştiu că treaba lui cea mai importantă era să poarte ciorapi de mătase şi o perucă cu punguţă la spate ca un săculeţ negru de ceasornic; şi când mă gindesc ce s-a ales din toate, vai, doamne, îţi vine să mori, zău aşa! După care cuvinte de jale, doamna Nickleby dădu din nou frâu liber

durerii ei şi plânse de ţi se rupea inima uitându-te la ea.

Fiindcă, în timpul acesta, Nicholas şi sora lui erau siliţi să supravegheze mutarea puţinelor mobile din casă, domnişoara La Creevy se dedică mângâierilor de care avea nevoie mama şi-i spuse acesteia cu multă bunăvoinţă, că ar trebui să-şi dea osteneala să se înveselească.

— Te cred, domnişoară La Creevy — răspunse doamna Nickleby, cu o vioiciune destul de firească în împrejurările acelea nefericite — că e uşor să spui înveseleşte-te, dar dacă dumneata ai avea atâtea prilejuri să te înveseleşti cum am avut eu şi uite… — spuse doamna Nickleby oprindu-se brusc. Mă gândesc la domnul Pyke şi domnul Pluck, doi dintre cei mai desăvârşiţi gentlemeni din câţi există, ce am să le spun, ce pot să le spun? Păi, dacă le-aş spune: anv aflat că prietenul dumneavoastră, sir Alulberry, e o secătură, ar râde de mine!

— Nu cred c-or să mai râdă de noi — spuse Nicholas, apropiindu-se. Vino, mamă, ne aşteaptă o trăsură la poartă şi, deocamdată, până luni, ne întoarcem la vechea noastră locuinţă.

— Unde totul vă aşteaptă şi, pe deasupra, şi o urare din toată inima de bun venit — adăugă domnişoara La Creevy. Şi acum, dă-mi voie să te însoţesc până jos.

Dar nu era atât de uşor s-o urneşti pe doamna Nickleby, fiindcă mai întâi stărui să urce sus ca să vadă dacă nu uitaseră nimic, şi după aceea să coboare jos ca să vadă dacă totul fusese încărcat — şi, în clipa când intră în trăsură, i se năzări că uitase o cană de cafea pe vatra bucătăriei din fund şi, după ce se aşeză, o năpădi o groaznică amintire despre o umbrelă verde, uitată după vreo uşă neştiută. În cele din urmă Nicholas, care ajunsese la deznădejde, porunci vizitiului s-o pornească şi, în clipa neaşteptatei zdruncinături ce însoţi plecarea bruscă, doamna Nickleby pierdu un şiling în paie, ceea ce, din fericire, îi aţinti toată atenţia asupra trăsurii, până când fu prea târziu ca să-şi mai amintească de altceva.

După ce văzu că totul pornise, Nicholas dădu drumul slujnicii, încuie uşa, sări într-o cabrioletă şi se îndreptă spre un loc de lingă Golden Square, unde se înţelesese să se întâlnească cu Noggs şi totul se petrecuse atât de repede, încât nu era mai mult decât nouă şi jumătate când ajunse la locul întâlnirii.

— Aici e scrisoarea pentru Ralph — spuse Nicholas — şi aici e cheia. Deseară, când vii la mine, nicio vorbă să nu sufli despre noaptea trecută. Veştile proaste zboară repede şi or să le afle ei destul de curând. Ai aflat dacă a fost rănit tare?

Newman clătină din cap.

— Aflu eu, fără să mai pierd timp — spuse Nicholas.

— Mai bine te-ai odihni puţin — răspunse Newman. Ai febră şi eşti bolnav.

Nicholas dădu din cap a nepăsare şi ascunzând răul de care se simţea într-adevăr cuprins, acum că încleştarea care-l ţinuse în picioare trecuse, îşi luă grăbit rămas bun de la Newman Noggs şi plecă.

Newman nu avea de umblat mai mult decât trei minute până la Golden Square dar, în răstimpul acestor trei minute, scoase cel puţin de douăzeci de ori scrisoarea din pălărie şi o puse la loc. Mai întâi faţa, pe urmă dosul, pe urmă laturile, pe urmă adresa, pe urmă pecetea stârniră pe rând. Admiraţia lui Newman. După aceea o privi ţinând-o în mâna întinsă, de parc-ar ii vrut s-o cuprindă într-o singură privire încântată şi, după aceea, îşi frecă mâinile, pe deplin fericit de solia lui.

Ajunse la birou, îşi atârnă pălăria de cuiul obişnuit şi aşteptă nerăbdător să apară Ralph Nickleby. După câteva minute, auzi pe scări un bine cunoscut scârţâit de ghete, după care sună clopoţelul.

— Posta a venit?

— Nu.

— Alte scrisori?

— Una. Urmărindu-l de aproape, puse scrisoarea pe pupitru.

— Asta ce-i? întrebă Ralph, hârâid cheia.

— A venit cu scrisoarea; un băiat le-a adus; acum un sfert de oră sau mai puţin.

Ralph se uită la adresă, deschise scrisoarea şi citi ceea ce urmează:

„Acum ştiu cine eşti. Nu există imputări pe care ţi le-aş îngrămădi pe cap, să stârnească măcar a mia parte dm ruşinea înjositoare ce va cuprinde chiar şi cugetul dumitale când vei afla acestea.

Văduva unui frate şi copila ei orfană resping adăpostul de sub acoperişul dumitale şi se leapădă de dumneata cu silă şi ură. Rudele te resping, căci nu cunosc ruşine mai mare decât legăturile de sânge care le unesc de numele dumitale.

Eşti un om bătrân si te las mormântului. Fie ca toate amintirile vieţii să dăinuiască în inima dumitale fătarnică şi să-şi arunce umbra până şi pe patul morţii!"

Ralph Nickleby citi de două ori scrisoarea, apoi se încruntă tare şi căzu pe gânduri; hârtia i se desprinse din mână şi căzu pe podea, dar el tot mai încleşta degetele, de parc-ar mai fi ţinut-o.

Deodată, sări de pe scaun şi vârând-o mototolită în buzunar, se întoarse furios spre Newman Noggs, ca şi cum ar fi vrut să-l întrebe de ce se holbează la el. Dar Newman stătea nemişcat, cu spatele spre el, urmărind cu ciotul unei pene vechi şi înnegrite nişte cifre pe o tablă de dobânzi lipită de perete, nepăsător parcă iată de orice alt lucru.

CAPITOLUL II

În care domnul Ralph Nickleby primeşte nişte oaspeţi cu care cititorul a făcut cunoştinţă.

— Ce al naibii de mult m-ai lăsat să sun la râşniţa asta afurisită de sonerie! Şi doar ajunge un ţârâit ca să cutremure şi pe un om voinic, păcatele mele şi a naibii să fie — spuse domnul Mantalini lui Newman Noggs, curăţindu-şi, în timp ce vorbea, ghetele de grătarul din faţa uşii lui Ralph Nickleby.

— O singură dată am auzit soneria — răspunse Newman.

— Atunci află că eşti al naibii de surd — spuse domnul Mantalini — surd ca un lemn.

între timp, domnul Mantalini ajunsese pe săliţă şi îşi croia fără multe fasoane drum spre uşa biroului lui Ralph, când Newman îl opri cu trupul său; şi dându-i să înţeleagă că domnul Nickleby nu doreşte să fie stingherit, întrebă dacă treaba cu care venise clientul era urgentă.

— Ea naibii de importantă! spuse domnul Mantalini. E vorba să prefacem câteva fiţuici murdare în zeamă de galbeni lucioşi, sclipitori, sunători, zăngănitori.

Newman scoase un mormăit plin de înţeles şi, apucând cartea de vizită întinsă de domnul Mantalini, porni şontâc-şontâc spre biroul stăpânului său: Vârându-şi capul pe uşă, văzu că Ralph reluase atitudinea gânditoare în care se cufundase după ce citise scrisoarea nepotului său, ba chiar părea s-o fi recitit, fiindcă o ţinea din nou desfăcută în mână. Privirea aceasta nu ţinu decât o clipă, pentru că, tulburat, Ralph se întoarse ca să întrebe din ce pricină fusese întrerupt.

În timp ce Newman îl lămurea, motivul întreruperii în persoană păşi ţanţoş în odaie şi apucând cu neobişnuită dragoste mâna bătătorită a lui Ralph, se jură că în viaţa lui nu-l văzuse arătând aiât de bine.

— Parc-ai înflorit la faţă — spuse Mantalini, aşezându-se fără a fi poftit şi potrivindu-şi părul şi favoriţii. Arăţi tânăr şi voios, drace!

— Suntem singuri — îi răspunse Ralph, tăios. Ce vrei de la mine?

— Bună! strigă domnul Mantalini, arătându-şi dinţii. Ce vreau! Da. Ha-ha! Foarte bine! *Ce* vreau! Ha-ha! Drace!

— Ce vrei, omule? întrebă aspru Ralph.

— Scont, fir-ar să fie! răspunse domnul Mantalini cu un rânjet, clătinând glumeţ din cap.

— Banii nu se găsesc pe drum — spuse Ralph.

— Nu se găsesc, fir-ar să fie, că dacă s-ar găsi, n-aş avea eu nevoie de ei — îl întrerupse domnul Mantalini.

— Trăim timpuri grele şi abia dacă ştie omul în cine să aibă

încredere — vorbi mai departe Ralph. Nu vreau să închei afaceri acum, adevărul e că nu mi-ar plăcea; dar, fiindcă-mi eşti prieten, câte poliţe ai acolo?

— Două — răspunse domnul Mantalini.

— Cât valorează?

— Un fleac. Şaptezeci şi cinci!

— Scadenţele?

— Două luni şi patru luni.

— O fac pentru dumneata, bagă de seamă, pentru *dumneata*, — n-aş face-o pentru oricine… la douăzeci şi cinci de livre — spuse Ralph cu chibzuială în glas.

— O, al naibii! strigă domnul Mantalini, căruia i se lungise bine faţa când auzi această frumoasă propunere.

— Păi îţi rămân cincizeci — îi răspunse Ralph. Ce-ai vrea? Ia să văd pe ce nume sunt!

— Al naibii de nemilos eşti, Nickleby! încercă domnul Mantalini.

— Dă-mi să văd numele — răspunse Ralph, întinzând nerăbdător mina după poliţe. Ei! Nu sunt chiar sigure de tot, dar merg. Te învoieşti cu condiţiile, vrei să iei banii? Eu nu ţin numaidecât. Mai degrabă aş vrea să nu-i iei.

— Dă-o naibii, Nickleby, n-ai putea… — începu domnul Mantalini.

— Nu — îi reteză vorba Ralph. Nu pot. Dacă vrei, ia banii, bagă de seamă, acum, pe loc; fără amânare, fără să te duci în City, fără să te prefaci că tratezi cu alţii, care nu există şi nici n-au existat vreodată. Facem târgul sau ba?

În timp ce vorbea, Ralph împingea nişte hârtii şi făcea, ca din întâmplare, să zăngăne caseta cu bani. Sunetul acesta îl copleşi pe domnul Mantalini. Încheie târgul de îndată ce îi ajunse la urechi, iar Ralph numără banii pe masă.

Nici n-apucase bine să-i numere, iar domnul Mantalini nici nu-i adunase bine, că se auzi din nou clopoţelul şi, îndată după aceea, Newman pofti înăuntru pe nimeni altul decât pe madame Mantalini, la vederea căreia domnul Mantalini vădi o tulburare adâncă şi făcu vânt banilor în buzunarul său cu o iuţeală deosebită.

— A, aici *erai!* spuse madame Mantalini, dând din cap.

— Da, sufleţelule şi viaţa mea, aici sunt! răspunse soţul ei, lăsându-se in genunchi si repezindu-se jucăuş ca o pisicuţă asupra unei coroane rătăcite. Aici sunt, lumina sufletului meu, în ţara unde plouă cu bani şi adun afurisitul ăsta de aur şi argint.

— Mi-e ruşine de tine! spuse madame Mantalini, înecată de indignare.

— Ruşine? De *mine,* lumina mea? Ştie fetiţa că spune drăgălăşenii al naibii de fermecătoare, dar şi minciuni răutăcioase, răspunse domnul Mantalini. Ştie ea că nu-i este ruşine de pisoiul ei!

Oricare ar fi fost împrejurările care duseseră la acest rezultat, părea sigur că pisoiul greşise socotelile de data aceasta, cât priveşte tăria iubirii doamnei sale. Drept răspuns, madame Mantalini îl privi doar cu dispreţ şi, întorcându-se spre Ralph, îl rugă s-o ierte pentru că năvălise astfel.

— Ceea ce se datoreşte întru totul — spuse madame — atitudinii revoltătoare şi purtării cum nu se poate mai nelalocul ei a domnului Mantalini.

— A mea, rodie scumpă ce eşti?!

— A ta — răspunse soţia lui. Dar nu voi mai îngădui. Nu voi mai răbda să fiu adusă la sapă de lemn datorită trăsnelilor şi uşurinţelor nici unui bărbat. Îl rog pe domnul Nickleby să fie martor în demersurile pe care le voi face împotriva dumitale.

— Vă rog să nu mă puneţi martor în nicio chestiune, doamnă — spuse Ralph. Răfuiţi-vă între voi, răfuiţi-vă între voi!

— Nu, trebuie să te rog să-mi faci hatârul — spuse madame Mantalini — de a asculta cum îi aduc eu la cunoştinţă lui ceea ce am luat hotărârea nestrămutată să fac, hotărârea mea nestrămutată, domnule — repetă madame Mantalini, fulgerându-şi soţul cu o privire supărată.

— Mie-mi spune „domnule”! strigă Mantalini. Mie, care tremur după ea cu o înflăcărare afurisită! Ea. Care mă încolăceşte cu farmecele ei ca un divin şi neprihănit şarpe cu clopoţei! S-a terminat cu simţămintele mele; o să mă aducă într-un hal!

— Nu vorbi de simţăminte, domnule — răspunse madame Mantalini, aşezându-se şi întorcându-i spatele. De ale mele nu ţii seama!

— Nu ţin seama de ale tale, sufleţelule! strigă domnul Mantalini.

— Nu — răspunse soţia sa.

Şi nesocotind linguşelile domnului Mantalini, madame Mantalini spunea mai departe „nu” şi o spunea cu o ţâfnă atât de hotărâtă şi nestrămutată, încât domnul Mantalini rămase de-a dreptul uluit.

— Trăsnelile lui, domnule Nickleby — spuse madame Mantalini vorbindu-i lui Ralph, care stătea rezemat de speteaza fotoliului, cu mâinile la spate şi privea plăcuta pereche cu un zâmbet de nespus şi nedomolit dispreţ — trăsnelile lui n-au margini!

— Zău că nu mi-aş fi închipuit! răspunse Ralph batjocoritor.

— Te asigur, totuşi, domnule Nickleby, că aşa este — spuse madame Mantalini. Şi asta mă face nenorocită. Sunt veşnic temătoare şi am tot timpul greutăţi. Şi încă asta — spuse madame Mantalini, ştergându-şi ochii — încă n-ar fi lucrul cel mai rău. Dar azi dimineaţă mi-a scos din birou nişte hârtii de valoare, fără să-mi ceară voie.

Domnul Mantalini gemu uşor şi-şi încheie buzunarul pantalonului.

— De când cu ultimele noastre nenorociri — continuă madame

Mantalini — am fost silită să plătesc o mulţime de bani domnişoarei Knagg, care a trecut atelierul pe numele ei şi zău, nu-mi pot îngădui să încura [ez risipa lui. Şi cum nu mă îndoiesc că a venit glonţ la dumneata, domnule Nickleby, ca să prefacă în bani hârtiile de care ţi-am vorbit, şi cum dumneata m-ai ajutat de atâtea ori până acum şi eşti legat de noi în chestiuni de-astea, doresc să cunoşti hotărârea la care m-a silit purtarea lui.

Domnul Mantalini mai gemu o dată de după pălăria soţiei sale şi vârându-şi o coroană într-un ochi, îi făcu semn lui Ralph cu celălalt. După ce duse cu iscusinţă la bun sfârşit această ispravă, aruncă moneda în buzunar şi gemu din nou cu sporită căinţă.

— M-am hotărât — spuse madame Mantalini, văzând semne de nerăbdare pe chipul lui Ralph — să-l salarizez.

— Să ce, bucuria mea? întrebă domnul Mantalini, care nu părea să fi prins înţelesul cuvintelor.

— Să-i dau — spuse madame Mantalini, uitându-se la Ralph şi ferindu-se de a arunca vreo privire către bărbatul ei, ca nu cumva ochii lui s-o înduplece să-şi calce hotărârea — să-i dau o sumă fixă; şi eu zic că dacă are o sută douăzeci de livre pe an pentru îmbrăcăminte şi bani de buzunar se poate socoti un om foarte norocos.

Domnul Mantalini aşteptase, cu multă cuviinţă, să audă suma stipendiului propus, dar când ea îi ajunse la ureche, îşi azvârli pălăria şi bastonul pe jos şi, scoţând batista, dădu frâu liber simţămintelor sale, gemând jalnic.

— La naiba! strigă domnul Mantalini, sărind brusc de pe scaun şi aşezându-se tot atât de brusc înapoi, spre marea tulburare a nervilor soţiei sale. Nu se poate! E un vis al naibii de urât! Nu e aievea! Nu!

Liniştindu-se astfel, domnul Mantalini închise ochii şi aşteptă răbdător clipa deşteptării.

— E o socoteală foarte înţeleaptă — făcu Ralph, cu un rin Jet; numai să se ţină bărbatul dumitale de ea, doamnă, şi cu siguranţă c-o să se ţină.

— La naiba! strigă domnul Mantalini, deschizând ochii la sunetul glasului lui Ralph — e groaznica realitate! Iat-o că sade în faţa mea! Iată silueta gingaşă a făpturii ei; nu mă pot înşela, căci nu există nimic care să-i semene. Cele două contese nici n-aveau siluetă şi văduva avea o siluetă, naiba s-o ia! De ce e atât de chinuitor de frumoasă, încât nu pot să mă supăr pe ea nici măcar acum?

— Ţi-ai făcut-o singur, Alfred — răspunse madame Mantalini, tot cu imputare, dar cu ton domolit.

— Sunt un blestemat de ticălos! strigă domnul Mantalini, lovindu-se în cap. Am să-mi umplu buzunarele cu o coroană în bani mărunţi şi-am să mă arunc în Tamisa; dar cu ea n-o să mă supăr, nici chiar atunci, ci am să arunc un bilet în… cutia de poştă, când trec pe acolo,

ca să ştie unde mi-e trupul. Frumoasă văduvă o să fie… Iar eu voi fi un cadavru!

Vor plânge câteva femei frumoase; dar ea o să râdă a naibii!

— Alfred, fiinţă crudă, crudă ce eşti! spuse madame Mantalini, plângând în hohote la acest tablou înspăimântător.

— Mă face crud, pe mine, pe mine care de dragul ei sunt gata să mă prefac într-un blestemat de cadavru jilav, ud, respingător! strigă domnul Mantalini.

— Ştii doar că mi se rupe inima numai când te aud vorbind despre una ca asta — răspunse madame Mantalini.

— Pot trăi fără încredere? strigă soţul ei. Mi-am tăiat inima în bucăţele ale naibii de mici şi pe toate le-am dat, una după alta, aceleiaşi micuţe a naibii de cuceritoare, şi acum să trăiesc ca ea să mă bănuiască! La naiba, nu pot!

— Întreabă-l pe domnul Nickleby dacă suma de care am pomenit nu este cuviincioasă — explică madame Mantalini.

— Nu vreau nicio sumă — răspunse nemângâiatul soţ; n-am nevoie de nicio blestemată de salarizare. Vreau să fiu cadavru.

Auzindu-l pe domnul Mantalini că repetă ameninţarea fatală, madame Mantalini începu să-şi frângă mâinile şi-l rugă pe Ralph Nickleby să intervină; şi după multe lacrimi şi multă vorbărie şi câteva încercări din partea domnului Mantalini de a ajunge până la uşă, încercări pregătitoare ale unor acte de violenţă pe care avea de gând să le înfăptuiască asupra sa, domnul cu pricina fu, cu greutate, convins să promită că nu va deveni un cadavru. După ce stabiliră acest punct important, madame Mantalini discută problema salarizării şi de asemenea şi domnul Mantalini, care se folosi de prilej pentru a arăta că s-ar simţi deosebit de mulţumit să se hrănească doar cu pâine şi apă şi să se îmbrace în zdrenţe, dar că nu poate îndura o viaţă apăsată de povara neîncrederii din partea celei pe care o iubea cu dragostea cea mai credincioasă şi dezinteresată. Aceste cuvinte aduseră noi lacrimi în ochii lui madame Mantalini, care ochi se deschiseseră doar un pic pentru a vedea câteva din cusururile domnului Mantalini şi puteau deci fi închişi din nou cu uşurinţă. Sfârşitul fu că, fără să renunţe cu totul la problema salarizării, madame Mantalini o amână pentru mai târziu; iar Ralph înţelese destul de lămurit că domnul Mantalini mai câştigase un răgaz pentru viaţa lui uşoară şi că, cel puţin pentru câtva timp, decăderea şi prăbuşirea lui erau amânate.

„Dar vor veni destul de curând — gândi Ralph. Orice dragoste, ca să folosesc şi eu jargonul băieţilor şi fetelor, e amăgitoare; cu toate că, poate, cea care-şi are singura rădăcină în admiraţia faţă de un cap cu favoriţi cum e al maimuţoiului ăstuia, durează cel mai mult, fiindcă se trage din cea mai mare orbire şi se hrăneşte cu deşertăciune. Până una alta, prostănacul mi-aduce mie grăunţe la moară, aşa încât n-au decât

să-şi trăiască traiul şi cu cât o dura mai mult, cu atât mai bine”.

Aceste cugetări plăcute treceau prin mintea lui Ralph Nickleby, în timp ce cei doi, care-i ocupau gândurile, schimbau mici mângâieri şi semne de dragoste, presupuse a fi nevăzute.

— Dacă nu mai ai nimic de vorbit cu domnul Nickleby, dragul meu — spuse madame Mantalini — să ne luăm rămas bun. Sunt sigură că şi aşa l-am reţinut prea mult.

Domnul Mantalini răspunse ciocănindu-o mai întâi de câteva ori pe madame Mantalini pe nas, ca apoi să spună cu glas tare că nu mai are nimic de vorbit.

— La naiba! Ba am — adăugă el aproape numaidecât, trăgându-l pe Ralph într-un colţ. O chestiune în legătură cu prietenul dumitale, sir Mulberry. O treabă aşa de "extraordinară şi a naibii de nemaipomenită, încă nu s-a văzut!

— Ce vrei să zici? întrebă Ralph.

— Nu ştii, drace? întrebă domnul Mantalini.

— Am citit în ziar că a fost azvârlit din cabrioletă noaptea trecută şi grav rănit şi că viaţa îi este în oarecare primejdie, — răspunse cu multă stăpânire de sine Ralph; dar nu văd nimic deosebit în asta. Accidentele nu sunt întâmplări stranii, când oamenii îşi fac de cap şi pornesc cu trăsura îndată după masă.

— Ps! făcu domnul Mantalini cu un şuierat ascuţit. Atunci nu ştii cum a fost?

— Nu, dacă nu s-a întâmplat cum am bănuit eu — răspunse Ralph, ridicând nepăsător din umeri, ca şi cum ar fi vrut să dea de înţeles celui ce-l întreba că nu simte nicio curiozitate în această privinţă.

— Drace, dar mă uimeşti! strigă Mantalini. Ralph ridică din nou din umeri, ca şi cum n-ar fi fost mare scofală să-l uimeşti pe domnul Mantalini şi aruncă o privire întrebătoare spre faţa lui Newman Noggs, care se arătase de câteva ori în spatele uşii cu geamuri; căci făcea parte din îndatoririle lui Newman, atunci când veneau oameni neînsemnaţi, să se prefacă a bănui că fusese sunat pentru a-i însoţi până la ieşire; asta, ca să le dea prieteneşte să înţeleagă unor astfel de oaspeţi că e timp să plece.

— Nu ştii — spuse domnul Mantalini, apucându-l pe Ralph de nasture — că n-a fost niciun accident, ci un atac al naibii de furios şi criminal din partea nepotului dumitale?

— Ce! latră Ralph, strângând pumnii si făcându-se alb la faţă.

— Naiba să te ia, Nickleby, dar eşti o fiară la fel de fioroasă ca şi el — spuse Mantalini, îngrijorat de aceste semne.

— Zi mai departe! strigă Ralph. Ce vrei să spui? Ce-i cu povestea asta? Cine ţi-a spus? Vorbeşte! urlă Ralph. Mă auzi?

— Doamne, Nickleby — spuse domnul Mantalini, dându-se înapoi spre soţia lui; ce dihanie rea, bătrâna şi înspăimântătoare mai eşti şi

dumneata! Eşti în stare să sperii mititica până o scoţi din minţi; să-i scoţi sufleţelul ei drăguţ şi s-o aduci într-o stare de aiureala, răvăşeală, zăpăceală cum nu s-a mai pomenit, ce naiba!

— Aiurea! — făcu Ralph, silindu-se să zâmbească. Ăsta m i-e felul.

— E un fel al naibii de neplăcut şi bun pentru casa de nebuni — spuse domnul Mantalini, culegându-şi bastonul de pe jos.

Ralph se prefăcu iarăşi că zâmbeşte şi mai întrebă o dată de unde a aflat domnul Mantalini ştirea.

— De la Pyke. Ce mai câine simpatic, plăcut, de soi — răspunse Mantalini. Al naibii de simpatic şi un sforar clasa întâi!

— Şi ce ţi-a zis el? întrebă Ralph, încruntând sprâncenele.

— Că s-a întâmplat aşa: nepotul dumitale l-a întâlnit într-o cafenea, s-a repezit la el ca un sălbatic, l-a urmărit până la trăsură, s-a jurat c-o să-l însoţească până acasă, chiar de-ar fi să meargă călare sau să se agate de coada calului, l-a pocnit în mutră, şi ce mutră a naibii de distinsă de felul ei, a speriat calul, a căzut împreună cu sir Mulberry şi…

— Şi a rămas mort? îi tăie vorba Ralph, căruia îi străluceau ochii. A rămas mort? E mort?

Mantalini clătină din cap.

— Uf! făcu Ralph, întorcând capul. Atunci n-a făcut nimic! Ia stai niţel — adăugă el, întorcând din nou privirile. Şi-a rupt piciorul sau braţul, sau şi-a scrântit umărul, sau şi-a frânt gâtul, sau vreo coastă-două? Gâtul lui e încă bun de ştreang, dar nu s-a ales omul din toată treaba asta cel puţin cu vreo vătămătură rea, care se vindecă încet? Nu-i aşa? Cel puţin asta trebuie să fi aflat!

— Nu — răspunse Mantalini, clătinând din nou din cap. Dacă nu cumva a fost tocat în bucăţele atât de mici, încât le-a luat vântul, n-a fost rănit de fel, fiindcă a tulit-o frumuşel şi liniştit… ca naiba — spuse domnul Mantalini, căruia nu-i venea în minte o comparaţie potrivită.

— Şi din ce pricină — spuse Ralph, cu oarecare şovăială — din ce pricină s-au certat?

— Eşti al naibii de şmecher — răspunse domnul Mantalini, cu admiraţie în glas — eşti cea mai vicleană, ticăloasa, grozava vulpe batrână, fir-ai să fii, dacă te prefaci că nu ştii, că din pricina nepoţichii dumitale, cu ochii ei frumoşi, cea mai blândă, dulce, drăgălaşă…

— Alfred! se amestecă madame Mantalini.

— Totdeauna are ea dreptate — spuse mângâietor domnul Mantalini — şi când zice ea că e timpul să plecăm, să ştii că este şi am şi plecat; şi când merge pe stradă cu cavalerul ei, femeile spun cu invidie că are un bărbat al naibii de bine; şi bărbaţii spun cu încântare despre el că are o nevastă a naibii de bine; şi, pe viaţa mea, că şi unii şi alţii au dreptate şi nimeni nu greşeşte, fir-ar să fie!

Cu aceste cuvinte şi multe altele, nu mai puţin alese şi potrivite, domnul Mantalini îi trimise, din vârful degetelor înmănuşate, bezele lui Ralph Nickleby, şi luându-şi soaţa de braţ, o conduse curtenitor.

— Aşa, vra să zică — murmură Ralph, căzând în scaun; diavolul ăsta e iarăşi slobod şi-mi stă în drum la fiecare cotitură, de parcă pentru asta a fost născut! Mi-a spus el odată că mai devreme sau mai târziu, o să vină şi ziua socotelilor între noi. Am eu grijă să i se adeverească prezicerea, fiindcă ziua aia o să vină cu siguranţă.

— Sunteţi acasă? întrebă Newman, vârându-şi neaşteptat capul pe uşă.

— Nu — răspunse Ralph, tot atât de brusc. Newman îşi retrase capul, dar îl vârî din nou.

— Sunteţi sigur că nu sunteţi acasă, adevărat? spuse Newman.

— Ce vrea să spună idiotul ăsta? strigă Ralph scos din pepeni.

— Aşteaptă omul aproape de când au venit ceilalţi şi s-ar putea să vă fi auzit glasul; asta-i tot — spuse Newman, frecându-şi mâinile.

— Cine aşteaptă? întrebă Ralph adus, de ştirea pe care tocmai o auzise şi de răceala supărătoare a funcţionarului său, într-o stare de enervare fără seamăn.

Noggs fu scutit să mai răspundă de intrarea neaşteptată a unui al treilea — insul cu pricina — care, aţintindu-şi ochiul (căci nu avea decât unul) asupra lui Ralph Nickleby, făcu, împleticindu-se, mai multe plecăciuni şi se aşeză într-un fotoliu, cu mâinile pe genunchi; iar pantalonii scurţi şi negri i se ridicară atât de sus pe picioare, din pricina sforţării cerute de faptul aşezării, încât abia dacă treceau de capătul de sus al cizmelor.

— Ei, dar ştiu că asta e o surpriză! spuse Ralph, coborându-şi privirea asupra oaspetelui şi zâmbind uşor, în timp ce-l măsura. Te cred că-ţi recunosc faţa, domnule Squeers!

— Vai! răspunse preacinstitul domn. Şi-aţi fi recunoscut-o mai bine, dacă n-aş fi trecut prin câte am trecut. Ia dă-l jos pe băieţaşul ăla de pe taburetul înalt din biroul din fund şi zi-i să vină-ncoace! Fii bun, omule — spuse Squeers, vorbindu-i lui Newman. A, s-a şi dat jos singur! Fiul meu, domnule, micul Wackford. Ce părere aveţi despre el, domnule, ca un exemplu al felului cum sunt hrăniţi copiii la Dotheboys Hali? Crapă hainele pe el, cusăturile plesnesc şi bumbii sunt gata să sară de atâta grăsime. Carne, nu glumă! strigă Squeers, răsucind băiatul şi încercând părţile cele mai dolofane ale făpturii lui cu împunsături şi ghionti, spre marea neplăcere a fiului şi moştenitorului său. Tare ca piatra! De-abia poţi să prinzi ceva între degete când vrei să-l ciupeşti.

Oricât de înfloritoare ar fi fost starea domnişorului Squeers, totuşi el nu se dovedi chiar atât de îndesat, căci atunci când tatăl lui stnnse două degete pentru a-şi ilustra spusele, băiatul ţipă ascuţit şi-şi frecă

locul cu pricina cum nu se poate mai firesc.

— Ei — făcu Squeers cam descumpănit — până acum mergea treaba; dar asta-i numai pentru că azi dimineaţă a luat gustarea foarte devreme şi până acum încă n-a prânzit. Dar după ce a luat masa, nici cu uşa nu-l poţi strânge Uitaţi-vă la lacrimile lui, domnule — spuse Squeers triumfător, în timp ce domnişorul Wackford îşi ştergea ochii cu manşeta surtucului — ulei curat!

— Într-adevăr, arată bine — răspunse Ralph, care, din anumite socoteli, era dornic să-l câştige pe dascăl. Dar ce mai face doamna Squeers şi ce mai faci dumneata?

— Doamna Squeers, domnul meu — răspunse proprietarul conacului Dotheboys — este ca totdeauna o mamă pentru copii, binecuvântarea şi bucuria tuturor celor care o cunosc. Unul din băieţii noştri, de atâta ghiftuială, s-a îmbolnăvit; aşa fac ei şi i-a ieşit o bubă săptămâna trecută. Să fi văzut cum l-a operat cu briceagul! Doamne! spuse Squeers, ottând din fundul rărunchilor şi dând de multe ori din cap — ce membru al societăţii este femeia asta!

Timp de un sfert de minut, domnul Squeers îşi îngădui o privire înapoi, ca şi cum faptul că pomenise de desăvârşirile doamnei sale i-ar fi îndreptat, în chip firesc, gândurile spre paşnicul sat Dotheboys, de lingă Câreta Bridge, în Yorkshire; după aceea se uită la Ralph, ca şi cum ar fi aşteptat să spună şi el ceva.

— Ţi-ai venit în fire după atacul ticălosului aceluia? întrebă Ralph.

— De-abia acum, dacă se poate spune că mi-am revenit — răspunse Squeers. Hram tot o rană, domnule — făcu dascălul, atingându-şi mai întâi rădăcina părului şi apoi vârfurile ghetelor — de *aici* până *aici.* Oţet şi cataplasme, oţet şi cataplasme, de dimineaţa până seara. Cred că de la început până la sfârşit am lipit pe mine jumătate de top de hârtie de cataplasme. Cum zăceam grămadă în bucătăria noastră, lipit cu plasturi de sus până jos, ai fi zis că sunt un pachel mare de hârtie plin-ochi numai cu gemete. Ia spune, Wackford, gemeam tare sau gemeam încet? întrebă domnul Squeers, chemându-şi fiul în ajutor.

— Tare — răspunse Wackford.

— Erau necăjiţi băieţii când mă vedeau în starea aceea groaznică, Wackford, sau erau bucuroşi? întrebă domnul Squeers sentimental.

— Bu…

— Ai? strigă Squeers, întorcându-se brusc.

— Necăjiţi — răspunse fiul său.

— Păi! făcu Squeers, dându-i un ghiont frumuşel în ureche. Atunci scoate mâinile din buzunare şi nu te bâlbâi când te întreabă omul ceva. La nu te smiorcăi, băiete, aici, în biroul unui domn, că altfel îmi iau lumea în cap şi nu mă mai întorc niciodată la familia mea; şi ce s-ar alege atunci de toţi copilaşii aceia scumpi şi fără căpătâi, rămaşi de izbelişte pe lumea asta, lipsiţi de cel mai bun prieten?

— Ai avut nevoie de ajutor medical? întrebă Ralph.

— Păi, te cred — răspunse Squeers; şi ce mai notă de plată mi-a adus ajutorul de doctor; şi-a trebuit s-o plătesc!

Ralph ridică sprâncenele cu o mişcare care ar fi putut exprima înţelegere sau mirare, după cum voia s-o ia privitorul.

— Da, am plătit până la ultimul ban — răspunse Squeers, care părea să-şi cunoască prea bine omul ca să-şi închipuie că ar putea răsuci lucrurile în aşa tel, încât să-l facă a contribui la cheltuieli. La urma urmelor, nu mi s-a golit punga din cauza asta.

— Nu? întrebă Ralph.

— Nu, nici cu o jumătate de penny — răspunse Squeers. Adevărul e că n-avem decât o singură cheltuială peste plan, cu băieţii noştri, şi anume pentru doctori când e nevoie, şi nici atunci, dacă nu suntem siguri de clienţii noştri. Pricepeţi?

— Înţeleg — spuse Ralph.

— Foarte bine — făcu Squeers. Pe urmă, după ce am rotunjit socoteala, am ales cinci băieţaşi (copii de mici negustori, platnici siguri), care n-avuseseră niciodată pojar şi l-am trimis pe unul într-un bordei unde s-a molipsit şi pe urmă i-am pus pe ceilalţi patru — să doarmă la un loc cu el şi s-au molipsit şi *ei* şi pe urmă a venit doctorul şi i-a îngrijit pe toţi deodată şi am împărţit între ei cât m-a costat pe mine şi am adăugat la socotelile lor şi au plătit părinţii. Ha-ha-ha!

— Bun plan — spuse Ralph, privind pieziş spre dascăl.

— Vă cred — răspunse Squeers. Aşa facem totdeauna. Păi, când doamna Squeers l-a născut pe micul Wackford, am îmbolnăvit jumătate de duzină de băieţi de tuse măgărească, şi am împărţit cheltuielile între ei şi doica cu luna pe deasupra. Ha-ha-ha!

Ralph nu râdea niciodată, dar cu acest prilej scoase sunetul cel mai apropiat de râs, de care era în stare şi, după ce-l lăsă pe domnul Squeers să se bucure după pofta inimii, de gluma lui profesională, îl întrebă ce vânt îl adusese la oraş.

— O treabă judecătorească plicticoasă — răspunse Squeers, scărpinându-se în cap — în legătură cu un delict, cum zic ei, de tratament neglijent al unui băiat. Nu ştiu ce-ar fi vrut. Băiatul a primit nutreţul cel mai bun care se găseşte pe la noi.

Ralph privea ca şi cum n-ar fi înţeles bine.

— Nutreţ — spuse Squeers, ridicând glasul, socotind că dacă Ralph nu l-a înţeles, trebuie să fie tare de ureche. Când un băiat slăbeşte şi e bolnav, şi nu-i mai place mâncarea, îi schimbăm regimul alimentar, îl trimitem o oră sau două pe zi într-un câmp învecinat cu ridichi sau, uneori, dacă e un caz mai delicat, când unul cu ridichi, când unul cu morcovi şi-l lăsăm să mănânce cât are poftă. Nu există în tot ţinutul câmp mai bun decât cel unde a păscut stricatul ăsta de băiat şi, ce să vezi, răceşte, îşi strică stomacul şi mai ştiu eu ce şi, pe urmă, ai lui mă

dau pe *mine* în judecată! Nici nu-ţi vine a crede — adăugă Squeers, foindu-se pe scaun cu nerăbdarea unui om prigonit — că nerecunoştinţa oamenilor poate merge atât de departe, aşa-i?

— E un caz încurcat, într-adevăr — spuse Ralph.

— Ăsta e adevărul adevărat — răspunse Squeers. Cred că nu există om pe lumea asta căruia să-i fie atât de dragi tinerii ca mie. În clipa de faţă se află la Dotheboys Hali tineret în valoare de opt sute de livre pe an. Aş putea primi până la o mie şase sute de livre, dac-aş putea face rost, şi aş îndrăgi pe fiecare ins, cum n-a mai îndrăgit nimeni niciodată, să zicem, pentru douăzeci de livre de căciulă.

— Ai tras unde tragi de obicei? întrebă Ralph.

— Da, suntem la „Capul de arab" — răspunse Squeers — şi cum nu mai lipseşte mult până se împlineşte jumătate de an, rămânem acolo până adun banii şi poate, nădăjduiesc, şi ceva băieţi noi. L-am adus anume cu mine pe micul Wackford, ca să-l arăt părinţilor şi tutorilor. De data asta îl folosesc ca reclamă. Priviţi la acest băiat, un elev şi el! Păi e un exemplu minunat de hrană bună băiatul ăsta!

— Aş vrea să-ţi spun o vorbă — începu Ralph, care de câtva timp vorbea şi asculta mecanic, dus parcă pe gânduri.

— Câte vorbe doriţi, domnul meu — răspunse Squeers. Wackford, du-te şi te joacă în biroul din fund, dar nu te mişca prea mult, că slăbeşti şi n-are rost. Nu cumva aveţi doi penny, domnule Nickleby? întrebă Squeers, zăngănind o legătură cu chei în buzunarul paltonului şi mormăind că n-are decât arginţi.

— Cred că am — spuse Ralph, vorbind foarte rar şi scoţând, după ce scotoci îndelung într-un sertar vechi, un penny, o jumătate de penny şi doi bănuţi.

— Mulţam — spuse Squeers, dăruindu-i fiului său. Ia-i! Du-te, cumpără-ţi o plăcintă, ţi-arată omul domnului Nickleby unde, dar vezi să fie una mare. Prăjiturile — adăugă Squeers, închizând uşa în urma domnişorului Wackford — îi fac carnea să lucească şi părinţii socotesc că ăsta-i semn de sănătate.

După această lămurire şi o privire deosebit de ştiutoare care o întregi, domnul Squeers îşi mută scaunul drept în faţa lui Ralph Nickleby şi nu prea departe de el; şi după ce-l potrivi, spre deplina lui mulţumire, se aşeză.

— Ascultă ce-ți spun — începu Ralph, aplecându-se puţin înainte.

Squeers dădu din cap.

— N-am de ce să-mi închipui — spuse Ralph — că eşti atât de neghiob încât să ierţi sau să uiţi chefăneala pe care ai înghiţit-o sau ruşinea care a însoţit-o?

— Pe dracu', nici gând! răspunse Squeers, încruntat.

— Sau să pierzi prilejul, dacă ţi se iveşte, să i-o plăteşti cu vârf şi îndesat? spuse Ralph.

— Daţi-ini un prilej şi o să vedeţi — răspunse Squeers.

— Gândul ăsta te-a făcut să vii pe la mine? întrebă Ralph, ridicându-şi ochii spre faţa dascălului.

— Nu, nu-u, n-aş zice — răspunse Squeers. Mă gândeam că dacă v-ar sta în puteri să-mi daţi vreo despăgubire, în afară de bănuţii pe care mi i-aţi trimis.

— A! strigă Ralph, tăindu-i vorba. Nu-i nevoie să spui mai departe.

După o pauză lungă, în timpul căreia păru să privească spre ceva, Ralph rupse tăcerea cu întrebarea:

— Cine-i băiatul pe care l-a luat cu el? Squeers spuse numele.

— Era tânăr sau bătrân, sănătos sau bolnăvicios, supus sau răzvrătit? Vorbeşte răspicat! porunci Ralph.

— Păi, nu era tânăr — răspunse Squeers; adică pentru un băiat, nu era tânăr, ştiţi…

— Vasăzică, nici nu mai era copil, îmi închipui? i-o reteză Ralph.

— Păi — răspunse Squeers vioi, uşurat parcă de presupunerea lui Ralph — să tot fi avut vreo douăzeci de ani. N-ar părea, totuşi, aşa bătrân ălor de nu-i cunosc, fiindcă nu prea era întreg aici — şi-şi atinse fruntea, dacă ciocăneai, nu răspundea nimeni.

— Şi ciocăneai destul de des, aş crede? mormăi Ralph.

— Destul — răspunse Squeers cu un rânjet.

— Când mi-ai scris ca să mă înştiinţezi că ai primit bănuţii ăia, cum zici dumneata — urmă Ralph — spuneai că ai lui îl părăsiseră de mult şi că n-aveai niciun semn, nicio urmă care să te lămurească cine este. Ăsta-i adevărul?

— Este, din nenorocire! răspunse Squeers, vădind purtări din ce în ce mai nestingherite şi familiare, pe măsură ce Ralph îşi urma cercetările cu mai puţină rezervă. Sunt paisprezece ani, după catastifele mele, de când un străin l-a adus în casa mea, într-o noapte de toamnă, şi mi l-a lăsat, după ce a plătit înainte cinci livre şi cinci şilingi pentru primul trimestru. Pe atunci putea să aibă vreo cinci sau şase ani, nu mai mult.

— Ce ştii despre el? întrebă Ralph.

— Al dracului de puţin, îmi pare rău s-o spun — răspunse Squeers. Bann s-au plătit, timp de vreo şase sau opt ani, şi pe urmă s-au oprit. Omul dăduse o adresă din Londra; dar la o adică, nimeni n-a mai ştiut nimic despre el. Aşa că am ţinut băiatul din… din…

— Milă? propuse Ralph, uscat.

— Milă, desigur — răspunse Squeers, frecându-şi genunchii — şi tocmai când a început să-mi fie de folos într-un fel, vine ticălosul ăsta de Nickleby şi-l ia. Dar lucrul cel mai supărător şi enervant din toată treaba asta — spuse Squeers, coborând glasul şi apropiind şi mai mult scaunul de Ralph — este că, în ultimul timp, s-au pus întrebări în legătură cu el; nu mie, dar, aşa, pe ocolite, oamenilor din satul nostru.

Aşa încât, tocmai când să-mi scot şi eu pârleala şi, poate-poate, cine ştie? lucruri din astea s-au mai întâmplat în meseria noastră, să mă aleg cu o răsplată, fiindcă l-am dat la o fermă sau l-am trimis pe mare, aşa ca să nu-şi facă niciodată de râs părinţii, presupunând că ar fi copil din flori, cum sunt mulţi dintre băieţii noştri… Ei, drace, dacă nepricopsitul de Nickleby nu l-ar fi înhăţat şi nu m-ar fi jefuit aproape ziua nămiaza mare!

— Las' că ne socotim noi curând cu el — spuse Ralph, punându-şi mâna pe braţul dascălului din Yorkshire.

— Să ne socotim! răspunse ca un ecou Squeers. Aş lăsa să treacă ceva de la mine şi ne-om socoti când s-o putea. Numai să-l dau pe mâna doamnei Squeers! Binecuvântată fie! L-ar ucide, domnule Nickleby. L-ar ucide în doi timpi şi trei mişcări!

— Mai vorbim noi despre asta — spuse Ralph. Trebuie să am timp de gândire. Să-l lovim în ce-i este mai apropiat şi mai drag. Dacă l-aş putea lovi, dând chiar în băiatul ăsta…

— Loviţi-l cum vă place, domnul meu — îi tăie vorba Squeers — numai să fie destul de tare, asta-i tot. Şi cu asta, vă spun bună ziua. Ei! Ia dă jos pălăria băieţaşului de pe cuiul din colţ şi ridică-l de pe taburet, n-auzi?

Urlând aceste porunci către Newman Noggs, domnul Squeers se îndreptă spre biroul din fund, unde potrivi cu dragoste părintească pălăria copilului, în timp ce Newman, cu pana după ureche, şedea ţeapăn şi nemişcat pe taburetul său, mutându-şi ochii holbaţi de la tată la fiu.

— Straşnic băiat, hai? făcu Squeers, lăsându-şi capul puţin într-o parte şi retrăgându-se spre pupitru, ca să prețuiască mai bine proporţiile micului Wackford.

— Straşnic! spuse Newman.

— Umflat bine, aşa-i? urmă Squeers. E gras ca douăzeci de băieţi, zău aşa!

— Aha! răspunse Newman, vârându-şi deodată faţa în faţa lui Squeers. Este… gras ca douăzeci! mai mulţi! Ca toţi împreună. Dumnezeu să le ajute celorlalţi! Ha-ha! Ei, doamne 1

După ce rosti aceste observaţii întretăiate, Newman îşi lăsă capul în pupitru şi începu să scrie cu o iuţeală nemaipomenită.

— Dar ce vrea să zică omul ăsta? strigă Squeers, stacojiu la faţă. E beat?

Newman nu răspunse.

— E nebun? spuse Squeers.

Totuşi Newman nu părea să-şi dea seama de vreo altă prezenţă în afară de a sa; aşa încât domnul Squeers se mângâie cu gândul că e şi beat şi nebun şi, cu această observaţie de despărţire, îşi duse fiul cel plin de speranţe.

Pe măsură ce Ralph Nickleby începea să înţeleagă că avea pentru Kate sentimente în acelaşi timp pătrunzătoare şi nehotărâte, ura lui faţă de Nicholas creştea. Poate că pentru a se despăgubi de slăbiciunea lui faţă de o fiinţă, simţea nevoia să urască pe o alta încă mai puternic decât înainte. Şi acum, gândul că e sfidat şi respins, înfăţişat ei în culorile cele mai hâde şi dezgustătoare, gândul că ea e îndemnată să-l urască şi să-l dispreţuiască, sa simtă că apropierea lui e ca o molimă şi tovărăşia lui pângăritoare — gândul la toate acestea şi siguranţa că în capul răutăţilor era aceeaşi rudă săracă, acelaşi băiat care-l mustrase la prima lor întâlnire, iar de atunci i se împotrivise, îl înfruntase făţiş, gândul acesta îi aţâţa în aşa hal răutatea mocnită şi ascunsă, încât aproape nu era lucru pe care nu l-ar fi încercat ca s-o potolească, dacă ar fi desluşit vreo cale spre grabnică răzbunare.

Dar, din fericire pentru Nicholas, Ralph Nickleby nu desluşi nicio cale; şi, deşi căută în dreapta şi în stânga, în toată ziua aceea şi-şi ţinu mereu treaz un colţ al creierului pentru acelaşi subiect neliniştitor, în timp ce-şi vedea de alte socoteli şi treburi, noaptea îl găsi, în cele din urmă, frământând aceleaşi planuri şi urmărind aceleaşi gânduri fără folos.

„Când fratele meu era ca el — îşi spuse Ralph — lumea începea să facă primele comparaţii între noi doi. Şi mereu în defavoarea mea. *El* era deschis, larg, curtenitor, vesel; *eu,* un calic viclean cu sânge rece şi stătut, fără altă pasiune în afară de adunatul banilor, fără altă năzuinţă decât setea de câştig. De toate mi-am amintit când i-am văzut mai întâi pe mucosul ăla; dar acum mi-amintesc mai bine.”

Rupsese scrisoarea lui Nicholas in bucăţele mici; si, în timp ce-și vorbea, le risipi ca o ploaie în jurul lui.

— Amintiri ca astea — urmă Ralph cu un zâmbet amar — mă năpădesc când mă las în voia lor, ca nişte mulţimi ce năvălesc din toate colţurile. Dacă o parte din oameni se prefac a dispreţui puterea banului, trebuie să mă ostenesc eu să le arăt ce înseamnă ea.: Şi fiindcă acum se afla într-o dispoziţie plăcută pentru somn, Ralph Nickleby se duse la culcare.

CAPITOLUL III

Smike face cunoştinţă cu doamna Nickleby şi Kate. Nicholas de asemenea întâlneşte oameni noi. Par să se arate zorile unor zile mai luminoase pentru toată familia.

După ce îşi statornici mama şi sora în locuinţa inimoasei miniaturiste şi se încredinţa că sir Mulberry Hawk nu era în primejdie de a-şi pierde viaţa, Nicholas îşi îndreptă gândurile spre bietul Smike, care, după ce luase gustarea de dimineaţă împreună cu Newman Noggs, rămăsese nemângâiat în casa acelui om de treaba, aşteptând foarte neliniştit ştiri noi de la ocrotitorul lui.

„De vreme ce va fi de-ai casei, oriunde vom locui şi oricât de modestă va fi casa unde vom trăi şi orice ne-ar pregăti soarta — se gândea Nicholas — trebuie să-l prezint pe bietul băiat aşa cum se cuvine. Ele or să se poarte frumos cu dânsul chiar de dragul lui şi dacă (din motivul ăsta) n-or s-o facă în măsura în care aş dori eu, or să-şi dea osteneala s-o facă, sunt sigur, de dragul meu".

Nicholas spunea „ele", dar îndoielile lui se mărgineau la o singură fiinţă. Era sigur de Kate, dar cunoştea ciudăţeniile maică-si şi nu era chiar atât de încredinţat că Smike va fi pe placul doamnei Nicklebv.

„Oricum — cugetă Nicholas, pornind să-şi îndeplinească mărinimoasa îndatorire — nu se poate să nu-l îndrăgească, când îşi va da seama ce făptură credincioasă este şi, cum descoperirea asta o s-o facă repede, timpul de probă nu va dura mult".

— Mi-era frică — spuse Smike, plin de bucurie că-şi vede iarăşi prietenul — c-ai intrat într-o nouă încurcătură; ba chiar, acum, la urmă, mi s-a părut că trece timpul atât de încet, încât aproape mi-era teamă că eşti pierdut.

— Pierdut! răspunse voios Nicholas. Nu scapi de mine chiar atât de uşor, ţi-o făgăduiesc. O să mă mai ridic eu de multe mii de ori la suprafaţă de acum încolo şi, cu cât o să fiu înfundat mai vârtos, cu atât mai repede am să mă salt, Smike. Dar haide; am tăcut drumul până aici ca să te iau acasă.

— Acasă! bâigui Smike, dându-se cu sfială înapoi.

— Chiar aşa — răspunse Nicholas, luându-l de braţ. De ce nu?

— Pe vremuri aveam speranţe din astea — spuse Smike; zi şi noapte, zi şi noapte, ani în şir. Tânjeam după acasă până osteneam şi mă topeam de durere; dar acum…

— Acum, ce? întrebă Nicholas, privindu-l în faţă cu bunătate. Ce-i acum, bătrânul meu prieten?

— Nu m-aş putea despărţi de dumneata pentru nicio casă din lume — răspunse Smike, strmgându-i mina; în afară de una, în afară de una. N-o să fiu niciodată bătrin; şi dacă mă vei aşeza în groapă cu mâna

dumitale şi m-aş putea gândi, înainte de moarte, că vei veni uneori să te uiţi la mormântul meu cu zârnbetul dumitale bun, vara, când totul e viu, nu mort ca mine, m-aş duce spre casa aceea aproape fără o lacrimă.

— De ce vorbeşti aşa, mâi băiete, dacă alături de mine viaţa ţi se pare fericită? întrebă Nicholas.

— Fiindcă s-ar putea să mă schimb *eu.* Nu cei din jurul meu. Şi dacă ei m-ar uita, *eu* n-aş şti-o niciodată — răspunse Smike. La cimitir suntem cu toţii la fel, dar aci nu e nimeni ca mine. Sunt o făptură săracă cu duhul, ştiu asta.

— Eşti o făptură neroadă şi prostuţă — spuse Nicholas, vesel. Dacă asta vrei să spui, o recunosc. Vai, dar ce mutră jalnică pentru societatea unor doamne şi pentru drăgălaşa mea soră, despre care m-ai întrebat de atâtea ori! Asta să fie curtenia de Yorkshire? Ruşine! Ruşine!

Sinike se lumină şi zâmbi.

— Când vorbesc despre un cămin — urmă Nicholas — vorbesc despre al meu, care, fireşte, este şi al tău. Dac-ar fi să-l descriu amintind de patru pereţi şi un acoperiş, zău c-aş fi destul de încurcat şi n-aş şti să spun cam pe unde e aşezat; dar nu la asta mă gândeam. Când vorbesc despre un cămin, vorbesc despre locul unde, în lipsa altuia mai bun, sunt adunaţi cei pe care-i iubesc; şi dacă locul acela ar fi o şatră de ţigani sau. O magazie tot acelaşi nume plăcut i-aş da. Şi acum să mergem spre locul care este astăzi căminul meu; şi care, oricât de îngrijorătoare ţi-ar fi aşteptările, n-o să te înspăimânte, nici prin mărimea, nici prin strălucirea lui!

Zicând aşa, Nicholas îşi luă tovarăşul de braţ şi spunându-i verzi şi uscate, ce urmăreau toate aceeaşi ţintă şi arătându-i tot felul de lucruri pe drum, care să-l distreze şi să-l prindă, îl duse până la casa domnişoarei La Creevy.

— Acesta, Kate — spuse Nicholas, intrând în încăperea unde sora lui stătea singură — este prietenul meu credincios şi tovarăşul drag de drum, pe care te-am pregătit să-l primeşti.

Bietul Smike se arătă destul de sfios, de stângaci, de speriat la început, dar Kate se îndreptă cu atâta bunăvoinţă spre el şi-i spuse cu un glas atât de dulce cât de dornică fusese să-l vadă, după toate câte i le istorisise fratele ei şi cât îi era de recunoscătoare fiindcă el, Smike, adusese atâta mângâiere lui Nicholas în grelele încercări prin care trecuseră amândoi, încât băiatul începu să se îndoiască foarte dacă trebuie sau nu să verse lacrimi şi se emoţiona şi mai tare. Totuşi izbuti să spună, cu glas întretăiat, că Nicholas era singurul lui prieten şi că şi-ar da viaţa ca să-i fie lui de a jutor; iar Kate, măcar că era atât de bună şi de grijulie, păru într-atât să nu-şi dea seama de stinghereala şi încurcătura lui, încât el îşi veni aproape numaidecât în fire şi se simţi

ca acasă.

Pe urmă veni şi domnişoara La Creevy; şi Smike trebui să-i fie prezentat şi ei. Şi domnişoara La Creevy se arătă şi ea foarte bună şi nespus de vorbăreaţă; nu cu Smike, fiindcă asta l-ar fi încurcat la început, ci cu Nicholas şi cu sora lui. După câtva timp, începu ea să vorbească şi cu Smike, când şi când, întrebându-l dacă se pricepe să desluşească asemănările şi dacă socoteşte că poza din colţ seamănă cu ea şi dacă nu i se pare că ar fi arătat mai bine dacă s-ar fi zugrăvit cu zece ani mai tânără şi dacă nu crede, ca o observaţie generală, că domnişoarele tinere arată mai bine nu numai în tablouri, ci şi în afara lor, decât cele bătrâne; şi multe alte mici glume şi vorbe de haz, rostite cu atâta voie bună şi veselie, încât Smike îşi spunea, în sinea lui, că asta-i cea mai drăguţă doamnă ce-i fusese dat să vadă; chiar mai drăguţă decât doamna Grudden din trupa domnului Vincent Crummles; şi doar şi aceea era o doamnă drăguţă şi vorbea parcă mai mult şi, în orice caz, mai tare decât domnişoara La Creevy.

În cele din urmă, uşa se deschise din nou şi o doamnă în doliu intră în odaie; şi Nicholas, după ce o — sărută drăgăstos pe doamna în doliu şi-i spuse mamă, o îndreptă spre scaunul de pe care se ridicase Smike în clipa când intrase ea.

— Întotdeauna ai fost inimoasă şi dornică să-i ajuţi pe cei oropsiţi, mamă dragă — spuse Nicholas — aşa încât ştiu că ai să-l îndrăgeşti şi pe el.

— Sunt sigură, dragul meu Nicholas — răspunse doamna Nickleby, privmdu-l foarte aspru pe noul ei prieten şi înclinându-se spre el cu ceva mai multă măreţie decât părea să ceară împrejurarea; sunt sigură că orice prieten de-al tău are, aşa cum e şi firesc să aibă, drept la simpatia mea şi. Într-adevăr, e o mare plăcere pentru mine să fiu prezentată oricărui om de care te interesezi tu. În privinţa asta nu poate încăpea nicio îndoială; nici urmă de îndoială — spuse doamna Nickleby. În acelaşi timp, trebuie să-ţi spun, Nicholas dragul meu, aşa cum obişnuiam să-i spun şi sărmanului tău tată, când aducea musafiri la masă, iar noi n-aveam nimic în casă, că dacă ar fi venit alaltăieri… nu, nu alaltăieri am vrut să spun; ar fi trebuit, poate, să spun, acum doi ani, am fi fost vrednici să-l primim.

După care observaţie, doamna Nickleby se întoarse spre fiica ei şi întrebă, în şoaptă destul de tare pentru a fi auzită, dacă domnul are de gând să înnopteze acolo.

— Fiindcă, dacă are de gând, Kate, draga mea — spuse doamna Nickleby — nu văd cum ar fi cu putinţă să-i găsim un culcuş; ăsta-i adevărul.

Kate păşi graţios înainte şi, fără să dea semne de supărare sau nerăbdare, suflă câteva cuvinte î*i urechea mamei ei.

— Vai, Kate dragă — spuse doamna Nicklebv, dându-se înapoi —

cum mă gâdili! Sigur că înţeleg eu *asta,* scumpa mea, şi fără să-mi spui; doar i-am spus-o şi lui Nicholas şi-mi face foarte multă plăcere. Dar încă nu mi-ai spus, Nicholas, dragul meu — adăugă doamna Nicklebv, întorcându-se cu un aer mai puţin stânjenit decât vădise adineauri — care este numele prietenului tău.

— Numele lui, mamă — răspunse Nicholas — e Smike.

Urmarea acestei ştiri nu putea fi prevăzută; dar de-abia fu rostrt numele şi doamna Nickleby se şi trânti într-un scaun şi izbucni în plâns.

— Ce s-a întâmpiat? se miră Nicholas, repezindu-se s-o sprijine.

— Seamănă aşa bine cu Pyke — plângea doamna Nickleby — e întocmai ca Pyke. Vai! nu-mi mai vorbiţi, lăsaţi că-mi reviu eu îndată!

După ce dădu semnele unei uşoare sufocaţii, în toate etapele ei, şi după ce bău cam o linguriţă de ceai dintr-un păhăruţ plin şi deşertă restul pe de lături, doamna Nickleby se simţi într-adevăr mai bine şi observă, cu un zâmbet leşinat, că e foarte proastă, ştie ea asta.

— E o slăbiciune a familiei noastre — spuse doamna Nickleby — aşa încât, fireşte, nu mi se poate lua în nume de rău. Bunica ta, Kate, era la fel, întocmai. Cea mai mică emoţie, cea mai uşoară uimire şi pe loc leşina. Am auzit-o spunând mereu, mereu, că pe vremea când era domnişoară, înainte de a se mărita, trecea într-o zi colţul spre Oxford Street şi s-a ciocnit cu propriul ei coafor, care, pare-se, tocmai fugise de un urs; această simplă întâlnire neaşteptată o făcu să leşine pe loc. Adică, stai — adăugă doamna Nickleby, oprindu-se pe gânduri — stai să văd dacă nu greşesc. Să fi fost un coafor care fugise de un urs. Sau un urs care fugise de la coafor[12]

? Vă mărturisesc că nu sunt hi stare să-mi amintesc chiar acum, dar coaforul era un bărbat foarte frumos, asta ştiu, şi cu purtări de gentleman; dar asta n-are nimic de-a face cu poanta istoriei.

Şi doamna Nickleby, alunecând pe nesimţite pe panta amintirilor, se îmbuna din clipa aceea şi, schimbând din când în când cu uşurinţă făgaşul conversaţiei, se lăsă dusă spre diferite alte poveşti, nu mai puţin izbitoare prin legătura lor strânsă cu chestiunea momentului.

— Domnul Smike e din Yorkshire, Nicholas, dragul meu? întrebă doamna Nickleby, la sfârşitul cinei, după ce tăcuse câtva timp.

— Desigur, mamă — răspunse Nicholas. Văd că n-ai uitat trista lui poveste.

— Nu, vai de mine — strigă doamna Nickleby. Da, într-adevăr tristă! Nu cumva ţi s-a întâmplat, domnule Smike, să iei vreodată masa cu familia Grimble din Grimble Hali, undeva, prin North Riding? spuse buna doamnă adresându-se lui Smike. Trufaş om, acest sir Thomas Grimble, cu cele şase fete ale lui, toate măricele şi atât de drăgălaşe şi cu parcul cel mai frumos din ţinut.

— Dragă mamă! o lămuri Nicholas — îţi închipui oare că un

nefericit fără căpătâi, dintr-o şcoală în Yorkshire, e omul care să primească invitaţii de la nobilimea mare şi mică din împrejurimi?

— Nu ştiu zău, dragul meu, de ce ar fi atât de nemaipomenit — spuse doamna Nickleby. Mi-amintesc când mergeam eu la şcoală că mă duceam cel puţin de două ori pe semestru la familia Hawkness din Taunton Vale, şi doar ăştia sunt mult mai bogaţi decât familia Grimble, cu care sunt înrudiţi prin căsătorie; vezi doar că nu e de loc cu neputinţă.

După ce-l puse la locul lui pe Nicholas în telul acesta triumfător, pe doamna Nickleby o păli uitarea cât priveşte numele adevărat al lui Sinike şi o toană de neînvins de a-i spune domnul Slammons; care împrejurare ea o puse pe seama asemănării izbitoare dintre cele două nume în ceea ce priveşte sunetul, căci amândouă încep cu ***S*** şi mai au şi un ***M***. Dar oricâte îndoieli s-ar ivi în legătură cu asta, nu încape niciuna cât priveşte faptul ca Smike ştia să asculte pe alţii vorbind; care împrejurare avu o înrâurire deosebită, ajutând la înnodarea unor bune legături între ei doi şi o făcu pe doamna Nickleby să dea grai unor înalte păreri cât priveşte purtările şi firea lui.

Astfel, micul cerc rămase în legături cum nu se poate mai prieteneşti şi plăcute până luni dimineaţa, când Nicholas se retrase pentru scurt timp, ca să cugete mai serios asupra situaţiei sale şi să hotărască, dacă-i va fi cu putinţă, ce cale să apuce pentru a fi în stare să-i întreţină pe cei ce depindeau întru totul de ostenelile lui.

Îşi aduse aminte de câteva ori de domnul Crummles; dar deşi Kate avea cunoştinţă de toată povestea legăturilor lui cu acel domn, maică-sa nu ştia nimic; şi Nicholas prevedea mii de împotriviri şi cicăleli din partea ei în faţa încercării lui de a-şi găsi un rost pe scenă. Mai erau şi alte motive serioase ce se împotriveau întoarcerii iui la o astfel de viaţă. Lăsând la o parte câştigul neînsemnat şi modest şi încredinţarea lui că nu poate spera să năzuiască la mare glorie, chiar ca actor de provincie, cum putea s-o care pe sora lui din oraş în oraş, din loc în loc şi s-o păzească de orice tovărăşii dintre acelea pe care, fără deosebire, va fi el silit să le înnoade? „Nu merge — spuse Nicholas, clătinând din cap. Trebuie să încerc în altă parte".

Îi era mai uşor să ia această hotărâre decât s-o ducă la îndeplinire. Fără să aibă altă experienţă a lumii decât cea cu care se alesese de pe urma scurtelor lui încercări, fiind repezit şi pripit din fire (însuşiri destul de fireşti la vârsta lui), având foarte puţini bani şi încă şi mai puţini prieteni; ce-ar fi putut face? „Am găsit! spuse Nicholas — mai încerc o dată la oficiul acela de plasare".

Îşi zâmbi, în timp ce porni cu pas iute; căci, cu o clipă înainte, se mustrase în sinea lui pentru pripeală. Dar totuşi râsul nu-i zădărnici planul, căci merse mai departe, zugrăvindu-şi, pe măsură ce se apropia de locul cu pricina, tot felul de minunăţii cu putinţă şi altele cu

neputinţă şi socotindu-se, poate pe bună dreptate, foarte norocos, fiindcă era atât de neastâmpărat şi de încrezător din fire.

Oficiul arăta întocmai cum îl lăsase ultima dată şi fapt este că şi afişele din vitrină, cu una sau două excepţii, păreau să fie aceleaşi pe care le văzuse el înainte. Aceiaşi stapâni şi stăpâne fără cusur în căutare de servitori virtuoşi şi aceiaşi servitori virtuoşi în căutare de stăpâni şi stapâne fără cusur şi aceleaşi proprietăţi minunate pentru investirea capitalului, şi aceleaşi cantităţi enorme de capital care căutau investiţii în proprietăţi, pe scurt, aceleaşi ocazii pentru tot soiul de oameni care voiau să facă avere. Şi era o dovadă nemaipomenită cu privire la bunăstarea naţională faptul că de atâta amar de vreme nu se găsiseră încă oameni care să se folosească de asemenea prilejuri..

În clipa când Nicholas se opri ca sa se uite în vitrină, se întâmplă sa se oprească şi un domn în vârstă; plimbându-şi privirile de-a lungul geamului de la stânga la dreapta în căutarea vreunui afiş cu litere mari, care să i se potrivească lui, Nicholas dădu cu ochii de chipul bătrânului şi îşi retrase din instinct privirile de la geam, ca să-l urmărească mai de aproape.

Era un bătrân voinic, într-o haină albastră cu pulpane mari, croită larg, încăpător şi fără talie; picioarele lui groase erau îmbrăcate în pantaloni cafenii si jambiere înalte, iar capul îi era apărat de o pălărie albă şi joasă, cu boruri largi, aşa cum ar purta un crescător bogat de vite. Îşi purta haina încheiată; iar bărbia dublă şi cu gropiţe i se odihnea în cutele unei eşarfe albe — nu o cravată din acelea scrobite şi înfoiate, ci o legătură albă, plăcută, de modă veche, cu care un om poate să se şi culce fără să-l supere. Dar ceea ce atrase mai cu seamă luarea-aminte a lui Nicholas, fură ochii bătrânului — nişte ochi atât de limpezi, sclipitori, cinstiţi, voioşi, fericiţi, cum încă nu s-au pomenit. Şi omul stătea acolo, cu privirea uşor ridicată, cu o mână în pieptarul hainei şi cealaltă jucându-se cu lanţul demodat al ceasornicului de aur; cu capul niţel într-o parte şi pălăria niţel mai mult într-o parte decât capul (dar asta se vedea cât colo că-i o întâmplare şi nu felul lui obişnuit de a o purta), cu un zâmbet atât de plăcut jucâridu-i pe buze şi faţa lui veselă de bătrân luminată de o privire atât de nostimă, în care se amestecau şiretenia, simplicitatea, bunătatea şi voioşia, încât Nicholas s-ar fi mulţumit să stea acolo şi să-l privească până seara, ui tind, între timp, că există în toată lumea asta largă suflete acrite şi chipuri care-ţi străpezesc dinţii.

Dar nu fu chip să guste cât de cât această încântare, fiindcă, deşi omul părea cu totul neştiutor că atrăsese priviri, se uită din întâmplare la Nicholas şi acesta, temător să nu jignească, îşi reluă numaidecât cercetarea în faţa vitrinei.

Totuşi, bătrânul mai era acolo, urmărind un afiş după altul şi Nicholas nu se putu împiedica să nu ridice din nou ochii spre. Chipul

lui. Ceea ce era ciudat şi neobişnuit în înfăţişarea aceasta, se împletea ca ceva aşa de cuceritor şi care trăda atâta vrednicie, iar în colţurile buzelor şi ochilor îi jucau bătrânului atâtea luminiţe, încât nu era numai o simplă desfătare, ci de-a dreptul o încântare să-l priveşti.

Aşa stând lucrurile, nu e de mirare că bătrânul îl prinse de câteva ori pe Nicholas asupra faptului. În astfel de momente, Nicholas se îmbujora şi părea stingherit; fiindcă adevărul e că începuse să se întrebe dacă nu s-ar putea ca străinul să caute un funcţionar sau un secretar; şi gândindu-se la asta, i se părea că bătrânul trebuie să fi ghicit la ce se gândeşte el.

Oricât de mult ar dura să povestim toate astea, lucrurile se petrecură în nu mai mult decât câteva minute. Şi cum străinul începu să se depărteze, Nicholas îi prinse din nou privirile şi, în încurcătura acelei clipe, mormăi nişte cuvinte de scuză.

— Nicio supărare. Nu, nicio supărare! spuse bătrânul.

Cuvintele fură rostite cu atâta voie bună şi glasul era atât de potrivit cu vorbitorul, iar purtarea acestuia răspândea atâta căldură, încât Nicholas se încumetă să vorbească din nou.

— Multe noroace pe aici, domnule! spuse, zâmbind uşor şi îndreptându-se spre vitrină.

— Aş zice că mulţi oameni dornici şi nerăbdători să capete o slujbă au gândit adeseori aşa — răspunse bătrânul. Săracii de ei, săracii de ei!

Zicând aşa, se depărta; dar văzându-l pe Nicholas gata să vorbească, încetini binevoitor pasul, ca şi cum n-ar fi vrut să i-o reteze. După o clipă de şovăială, asemănătoare cu cea care se iveşte uneori când se întâlnesc pe stradă doi oameni care au schimbat un salut şi nu ştiu niciunul dacă să se întoarcă şi să-şi vorbească sau nu, Nicholas se trezi alături de bătrân.

— Parcă voiai să vorbeşti, tinere; erai pe cale să spui ceva?

— Doar că nădăjduiam, vreau să zic că gândeam… că aţi cercetat anunţurile acelea cu un scop — spuse Nicholas.

— Nu mai spune! Adică cum… ce scop? răspunse bătrânul uitându-se şiret la Nicholas. Credeai cumva că ani nevoie de o slujbă? Ia spune, aşa credeai?

Nicholas clătină din cap.

— Ha-ha! râse bătrânul, frecându-şi mâinile şi încheieturile, de parcă şi le-ar fi spălat. Un gând foarte firesc, după ce m-ai văzut urmărind anunţurile. Şi eu am crezut, la început, acelaşi lucru despre dumneata; pe cinstea mea că am crezut!

— Dacă aţi fi crezut aşa până la urmă, domnule, n-aţi fi fost departe de adevăr — răspunse Nicholas.

— Nu mai spune! strigă bătrânul, măsurându-l din cap până în picioare. Cum aşa? Doamne! Dar nu se poate! Un tânăr cu educaţie în

aşa nevoie! Nu, nu, nu!

Nicholas se înclină şi urându-i bună ziua, dădu să se întoarcă.

— Stai — spuse bătrânul, făcându-i semn să intre pe o stradă lăturalnică, unde puteau sporovăi fără a fi întrerupţi de fel. Ce vrei să zici, ia spune?

— Atât doar că înfăţişarea dumneavoastră plăcută şi purtările, atât de deosebite de tot ce am văzut până acum, m-au ispitit să tac o mărturisire pe care nici n-aş fi visat s-o fac oricărui alt străin, în jungla asta a Londrei — răspunse Nicholas.

— Junglă! Da, este, este! Doamne! într-adevăr e o junglă — spuse bătrânul cu multă însufleţire. Şi pentru mine a fost odată junglă. Am venit aici desculţ. Niciodată n-am uitat asta. Slavă domnului! şi-şi scoase pălăria cu multă seriozitate. Dar ce s-a întâmplat? Ce anume? Cum ai ajuns aici? întrebă bătrânul, punând mâna pe umărul lui Nicholas şi îndemnându-l să înainteze. Eşti… aşa-i? şi atinse cu mâna mâneca surtucului negru. După cine?

— După tata — răspunse Nicholas.

— A! făcu repede bătrânul. Prost lucru pentru nu tânăr să-şi piardă tatăl. Mamă văduvă, te pomeneşti?

Nicholas oftă.

— Fraţi şi surori? Ai?

— O soră — răspunse Nicholas.

— Biata de ea, biata de ea! Eşti băiat cu învăţătură, parcă? spuse bătrânul, privind gânditor faţa tânărului.

— Am primit o educaţie destul de bună — spuse Nicholas.

— Frumos — spuse bătrânul; educaţia e lucru mare; foarte mare! Eu n-am primit niciun fel. Cu atât mai mult admir educaţia altora. Alare lucru! Ia spune-mi mai multe despre dumneata. Să aud totul. Nu din curiozitate obraznică, nu, nu, nu!

— Era ceva atât de serios şi cinstit în felul cum fuseseră rostite aceste cuvinte şi o atât de desăvârşită nepăsare faţă de toate constrângerile şi protocolurile convenţionale, încât Nicholas nu se putu împotrivi. Printre oamenii care au însuşiri temeinice şi adevărate, nu există ceva mai molipsitor decât o inimă deschisă. Nicholas se molipsi pe loc şi străbătu fără oprelişte momentele de seamă ale micii lui istorii; doar numele le trecu sub tăcere, iar despre purtarea unchiului său faţă de Kate vorbi doar în treacăt. Bătrânul ascultă cu multă luare-aminte şi, după ce băiatul sfârşi, îl luă cu căldură de braţ.

— O vorbă să nu mai spui! Nicio vorbă! zise el. Hai cu mine! Nu trebuie să pierdem nicio clipă!

Zicând aşa, bătrânul îl trase înapoi pe Oxford Street şi oprind un omnibuz care mergea spre City, îl împinse pe Nicholas înainte şi apoi urcă şi el.

Deoarece omul părea într-o stare neobişnuită de înfrigurare şi, ori de câte ori Nicholas încerca să vorbească, i-o reteza, cu: „O vorbă să nu spui, dragă domnule, nicio vorbă, pentru nimic în lume!”, tânărul socoti că e mai bine să se lase păgubaş. Drept care călătoriră spre City, fără să mai schimbe un cuvânt; şi cu cât înaintau mai mult, cu atât mai vârtos se minuna Nicholas, întrebându-se care ar putea să fie sfârşitul păţaniei.

Bătrânul coborî cu mare iuţeală, când ajunseră la Bank, şi luându-l din nou pe Nicholas de braţ, îl făcu să gonească de-a lungul lui Threadneedle Street şi prin câteva uliţe şi ganguri la dreapta, până când, în cele din urma, ieşiră într-o piaţă mică, liniştită şi umbroasă. Apoi îl călăuzi în cea mai veche şi mai curată întreprindere din piaţă. Pe firma de la uşă se citea doar „Fraţii Cheeryble”; dar aruncând o privire grăbită pe adresele unor pachete care zăceau pe acolo, Nicholas bănui că fraţii Cheeryble făceau negustorie cu Germania.

Trecând printr-un depozit, care arăta toate semnele unei întreprinderi înfloritoare, domnul Cheeryble (fiindcă Nicholas bănui că el trebuie să fie, după respectul arătat lui de lucrătorii şi hamalii pe lângă care trecuseră), îl conduse într-un birou mic, despărţit de rest şi asemănător cu o cutie mare de sticlă, în care birou şedea — atât de neatins de orice fir de praf sau de murdărie, de parc-ar fi fost vârât în cutia de sticlă înainte de s-a pus capacul şi n-ar mai fi ieşit de atunci — un funcţionar gras, bătrân, cu faţa mare, ochelari cu rama de sârmă de argint şi un cap pudrat.

— Frate-meu e în odaia lui, Tim? întrebă domnul Cheeryble, cu aceeaşi bunăvoinţă pe care i-o arătase şi lui Nicholas.

— Da, este, domnule — răspunse funcţionarul, îndreptându-şi ochelarii spre patronul lui şi ochii spre Nicholas — dar domnul Trimmers este la el.

— I-auzi! Şi pentru ce a venit, Tim? întrebă domnul Cheeryble.

— Are o listă de subscripţie pentru văduva şi familia unui om omorât azi dimineaţă în docurile East India, domnule — răspunse Tim. Strivit de o ladă cu zahăr.

— E un om de treabă — spuse foarte serios domnul Cheeryble. Un suflet bun. Îi sunt foarte îndatorat lui Trimmers. Trimmers este unul dintre cei mai buni prieteni ai noştri. Ne înştiinţează despre mii de cazuri, pe care noi singuri nu le-am descoperi niciodată. Îi sunt foarte îndatorat lui Trimmers. Zicând aşa, domnul Cheeryble îşi frecă mâinile cu o încântare fără seamăn şi, fiindcă domnul Trimmers tocmai trecea prin faţa uşii în clipa aceea, îndreptându-se spre ieşire, ţâşni afară după el şi-l prinse de mână.

— Îţi datorez o mie de mulţumiri, Trimmers, zece mii de mulţumiri! Cred că e un semn de mare prietenie din partea dumitale, într-adevăr, de mare prietenie — spuse domnul Cheeryble, trăgându-l într-un colţ,

ca să nu-l audă nimeni. Câţi copii sunt şi cât ţi-a dat fratele meu Ned, Trimmers?

— Sunt şase copii — răspunse domnul Trimmers — şi fratele dumitale a dat douăzeci de livre.

— Fratele meu Ned e un om de ispravă şi dumneata eşti de asemenea un om de ispravă — spuse bătrânul, scuturându-i ambele mâini cu tremurătoare înfrigurare. Trece-mă şi pe mine cu douăzeci de livre sau… stai o clipă, stai o clipă! Să nu sărim în ochi; trece-mă cu zece livre şi pe Tim Linkinwater cu zece livre. Un cec de douăzeci de livre pentru domnul Trimmers, Tim! Dumnezeu să te binecuvânteze, Trimmers, şi vino într-o zi, săptămâna asta, să iei masa cu noi; găseşti oricând un tacâm şi o să ne facă mare bucurie. Şi acum, dragă domnule, un cec de la domnul Linkinwater, Tim. Strivit de o ladă cu zahăr şi şase copii nenorociţi, doamne, doamne!

Şi vorbind tot aşa şi cit putea de repede, ca să împiedice orice demonstraţie de prietenie în faţa acestei danii mărinimoase din partea celui care aduna banii, domnul Cheeryble îl duse pe Nicholas, care era deopotrivă uimit şi îndurerat de ceea ce văzuse şi auzise într-un timp atât de scurt, spre uşa întredeschisă a unei alte încăperi.

— Frate Ned — spuse domnul Cheeryble, ciocănind şi aplecându-se ca să asculte — eşti ocupat, frate dragă, sau ai timp să schimbi o vorbă-două cu mine?

— Frate Charles, dragul meu — răspunse dinăuntru un glas atât de asemănător în ton cu cel care tocmai vorbise, încât Nicholas tresări, crezând aproape că este acelaşi. Lasă întrebările astea şi intră numaidecât.

Intrară fără altă vorbă. Care nu fu uluirea lui Nicholas, când călăuza lui înainta şi schimbă un salut călduros cu un alt domn în vârstă, leit el: acelaşi chip, acelaşi trup, aceeaşi haină, aceeaşi vestă şi eşarfă, aceiaşi pantaloni cu aceleaşi jambiere, ba până şi pălăria albă atârnată în cui era aceeaşi.

În timp ce-şi strângeau unul altuia mâna, iar fetele li se luminau ca de nişte raze ale iubirii, care ar fi părut încântătoare la nişte copiii dar care, la oameni atât de bătrâni, erau negrăit de mişcătoare, Nicholas putu să-şi dea seama că cel din urmă dintre cei doi bătrâni era niţel mai voinic decât frate-său; asta, împreună cu o umbră de stângăcie în mersul şi mişcările lui alcătuiau singura deosebire ce o puteai desluşi între ei. Nimeni nu se putea îndoi că sunt gemeni.

— Frate Ned — spuse prietenul lui Nicholas, închizând uşa încăperii — acesta este un tânăr prieten de-al meu, pe care trebuie să-l ajutăm. Trebuie să controlăm cum se cuvine spusele lui, ca să fim drepţi cu el şi cu noi înşine şi, dacă se adeveresc, aşa cum sunt sigur că se va întâmpla, trebuie să-l ajutăm, trebuie să-l ajutăm, frate Ned!

— Ajunge, frate dragă, dacă spui tu că trebuie — răspunse celălalt.

Dacă spui aşa, nu mai trebuie să facem nicio cercetare. *Va fi* ajutat. Care sunt trebuinţele lui, de ce are nevoie? Unde e Tim Linkinwater? Să vină încoace!

Amândoi fraţii, e locul s-o spunem, vorbeau apăsat şi grav; amândoi pierduseră aproape aceiaşi dinţi, ceea ce dădea vorbirii lui acelaşi sunet caracteristic; şi amândoi vorbeau ca şi cum, în afară de faptul că stăpâneau acea nespusă seninătate a cugetului, pe care o hărăzeşte de obicei o fire foarte bună şi nebănuitoare, ar fi păstrat, culegând prunele din budinca cea mai gustoasă a norocului, câteva pentru folosul lor şi le-ar fi ţinut în gură.

— Unde e tim Linkinwater? întrebă fratele Ned.

— Stai, stai, stai! spuse fratele Charles, luându-l pe celălalt deoparte. Am un plan, frate dragă, am un plan, Tim îmbătrâneşte şi Tim ne-a fost slujitor credincios, frate Ned, aşa încât nu socotesc că, dând o pensie mamei şi surorii lui, aşa cum am făcut, şi cumpărând un mic loc de mormânt pentru familie, atunci când a murit bietul frate-său, am răsplătit cum se cuvine serviciul lui credincios.

— Nu, nu, nu — răspunse celalalt. Desigur că nu! Nici pe jumătate, nici pe jumătate!

— Dac-am putea să uşurăm sarcinile lui Tim — spuse bătrânul — şi să-l convingem sa plece, din când în când, la ţară şi să doarmă la aer curat, de două-trei ori pe săptămână (ceea ce s-ar putea, dacă şi-ar începe slujba cu un ceas mai târziu, dimineaţa), bătrânul Tim Linkinwater ar întineri cu timpul; şi doar are trei ani bătuţi pe muchie mai mult ca noi. Să-l întinerim iarăşi pe bătrânul Tim Linkinwater! Ei, frate Ned, ce zici? Păi eu mi-l amintesc pe bătrânul Tun Linkinwater când era doar un băieţaş, tu nu? Ha-ha-ha! Bietul Tim, bietul Tim!

Cei doi bătrâni de treabă râdeau împreună de-ţi creştea inima uitându-te la ei; fiecare cu cite o lacrimă de simpatie pentru bătrânul Tim Linkinwater în ochi.

— Dar mai întâi, ascultă aici, frate Ned — spuse bătrânul, aşezând grăbit două scaune, câte unul de fiecare parte a lui Nicholas. Am să-ţi povestesc chiar eu, frate Ned, fiindcă tânărul e modest şi e om cu carte, Ned, şi nu mi-ar veni la-ndemână dacă ne-ai spune mereu povestea lui, de parc-ar fi un cerşetor şi noi i-am pune vorbele la îndoială, nu-nu-nu!

— Nu-nu-nu — răspunse celălalt, scuturând grav din cap. Ai dreptate, frate, ai foarte mare dreptate!

— O să mă îndrepte el dacă fac vreo greşeală — spuse prietenul lui Nicholas. Dar fie că fac, fie că nu, ai să fii foarte mişcat, frate Ned, fiindcă ai să-ţi aminteşti de vremea când eram şi noi doi băieţandri singuri pe lume şi am câştigat primii şilingi în acest mare oraş.

Gemenii îşi strânsera mâinile în tăcere; şi în felul lui simplu, fratele Charles istorisi amănuntele pe care le auzise de la Nicholas. Discuţia

care a urmat a fost lungă şi, după ce s-a sfârşit, avu loc o consfătuire tainică, aproape de aceeaşi durată, între fratele Ned şi Tim Linkinwater în cealaltă încăpere. Nu-l defăimăm pe Nicholas dacă spunem că, înainte de a fi stat în aceeaşi odaie cu cei doi fraţi timp de zece minute, nu mai era în stare decât să mişte din mână la fiecare nou semn de bunătate şi simpatie şi să plângă ca un copil mic.

În cele din urmă, fratele Ned şi Tim Linkinwater se întoarseră împreună, iar Tim se duse drept la Nicholas şi-i şopti în ureche o frază foarte scurtă (fiindcă lui Tim nu-i plăcea vorba lungă), că-şi notase adresa lui de pe Strand şi că va veni să-l vadă în seara aceea, la orele opt. După care Tim îşi şterse ochelarii şi şi-i puse, în semn că-i pregătit să asculte ce mai aveau de spus fraţii Cheeryble.

— Tim — spuse fratele Charles. Ai înţeles, fireşte, că ne gândim să-l luăm pe tânărul ăsta în biroul de contabilitate?

Fratele Ned arătă că Tim înţelesese intenţia lor şi o încuviinţa întru totul; apoi Tim dădu din cap şi spuse că aşa este, se îndreptă din spate, arătând deosebit de gras şi de important, după care se lăsă o tăcere adâncă.

— N-am de gând să vin cu o oră mai târziu dimineaţa, ştiţi — spuse Tim, izbucnind deodată şi foarte hotărât. N-am de gând să dorm la aer curat; nu, şi nici nu mă duc la ţară. Frumoasă treabă, chiar acum, n-am ce zice! Ha!

— Las-o naibii de încăpăţânare, Tim Linkinwater — spuse fratele Charles, uitându-se la el fără urmă de supărare în ochi şi cu o privire care strălucea de dragoste pentru bătrânul funcţionar. Las-o naibii de încăpăţânare, Tim Linkinwater; ce vrei să spui, domnule?

— Se împlinesc patruzeci şi patru de ani — spuse Tim, făcând o socoteală în aer cu pana şi trăgând o linie închipuită, înainte de a face totalul — patruzeci şi patru de ani, în luna mai, de când am început să ţin registrele firmei Fraţii Cheeryble. În fiecare dimineaţă (în afară de duminică), când sună orele nouă, am deschis casa de bani şi în fiecare seară la zece şi jumătate (în afară de serile când venea poşta din străinătate, când o făceam la douăsprezece fără douăzeci) am străbătut toată casa ca să încui uşile şi să sting focurile. N-am dormit nicio noapte în alt loc decât în mansarda din fund. În mijlocul ferestrei mari se află şi acum lădiţa cu mixandre şi aceleaşi patru ghivece cu flori, două de fiecare parte, pe care le-am adus când am venit. Nu există, am spus-o mereu, mereu, şi nu mi-am schimbat părerea, nu există un loc ca ăsta pe lume. *Ştiu* că nu există — spuse Tim, cu neaşteptată tărie şi privind aspru în jur. Niciunul. Pentru treabă şi pentru plăcere, vara sau iarna, mi-e totuna, nu există nimic asemănător. Nu există izvor în Anglia care să semene cu pompa de la intrare. Nu există privelişte în Anglia ca priveliştea ce se vede de la fereastra mea. O văd în fiecare dimineaţă, înainte de mă bărbieresc, şi

aş crede că trebuie să ştiu ce spun. Dorm în odaia aia — adăugă Tim, coborând puţin glasul — de patruzeci şi patru de ani; şi dacă nu e cu supărare şi nu strică la afaceri, aş cere voie să mor acolo.

— Naiba să te ia, Tim Linkinwater, cum îndrăzneşti să vorbeşti despre moarte? răcniră gemenii ca un singur om, suflându-şi cu putere nasurile.

— Asta am avut de spus, domnule Edwin şi domnule Charles — zise Tim, lăţindu-şi iarăşi umerii. Nu e prima oară că vorbiţi despre pensionarea mea; dar, dacă nu vă supăraţi, să fie ultima oară şi s-o lăsăm baltă pentru vecie!

Cu aceste cuvinte, Tim Linkinwater păşi ţanţoş afară şi se închise în cutia lui de sticlă, cu aerul unui om care a spus ce a avut pe inimă şi e deplin hotărât să nu se dea bătut.

Fraţii schimbară priviri şi tuşiră de câteva ori, fără să spună nimic.

— Trebuie să facem ceva cu el, frate Ned — spuse celălalt cu căldură; trebuie să trecem cu vederea vechile lui scrupule; nu trebuie să i le îngăduim, nici să le răbdăm. Trebuie să-l facem tovarăş în firmă, frate Ned; şi dacă nu se supune de bunăvoie, folosim forţa.

— Chiar aşa — răspunse fratele Ned, dând din cap ca un om deplin hotărât; chiar aşa, frate dragă. Dacă nu înţelege de vorbă bună, trebuie s-o facem împotriva voinţei lui şi să-i arătăm că suntem gata să ne exercităm autoritatea. Trebuie să ne certăm cu el. Frate Charles.

— Trebuie. Sigur că trebuie. Să avem o ceartă cu. Tim Linkinwater — spuse celălalt. Dar, în timpul ăsta, frate dragă, îl ţinem pe tânărul nostru prieten şi biata doamnă şi fata ei se vor nelinişti că nu se întoarce acasă. Aşa încât să ne luăm deocamdată rămas bun şi, vezi-vezi, ai grijă de lada aia, dragă domnule, nu-nu-nu, acum nicio vorbă, fii atent la cotituri, şi…

Şi cu tot felul de vorbe dezlânate şi fără legătură, care-l împiedicau pe Nicholas să-şi reverse mulţumirile, fraţii îl dădură afară; strângându-i pe tot întinsul drumului mâna şi prefăcându-se, fără Succes — nu se pricepeau la înşelătorii — ca nu-şi dau seama de simţămintele care-i stăpâneati.

Inima lui Nicholas era prea plină ca să-i îngăduie să iasă în stradă înainte de a fi câştigat. Puţină stăpânire de sine. Când, în cele din urmă, se strecură afară din coridorul întunecos, unde fusese silit să se oprească, îi zări pe cei doi gemeni pândind pe furiş, dintr-un colţ al cutiei de sticlă, vădit nehotărâţi dacă să-şi urmeze, fără întârziere, atacul început, sau să amâne deocamdată orice asediu asupra neînduplecatului Tim Linkinwater.

Să istorisim toată încântarea şi uimirea pe care împrejurările mai sus-pomenite le stârniră în casa domnişoarei La Creevy, şi tot ce s-a făcut, s-a spus, s-a gândit, s-a aşteptat, s-a sperat, s-a prezis drept urmare, depăşeşte desfăşurarea şi rostul acestor întâmplări. Ajunge să

spunem, pe scurt, că domnul Timothy Linkinwater sosi la ora hotărâtă; că, aşa trăsnit cum era şi gelos cum ar fi trebuit să fie în legătură cu desfăşurarea firească a mărinimiei atotînţelegătoare a patronilor săi, depuse totuşi cu tărie şi căldură în favoarea lui Nicholas; şi că, a doua zi, tânărul fu însărcinat să ocupe taburetul liber din biroul de contabilitate al firmei Fraţii Cheeryble, având deocamdată un salariu de o sută şi douăzeci de livre pe an.

— Şi ce-ar fi, dragă frate — spuse primul prieten al lui Nicholas — dacă le-am închiria căsuţa din Bow, care e goală, ceva mai ieftin decât chiria obişnuită? Ei, ce zici, frate Ned?

— Pe gratis — spuse fratele Ned. Suntem bogaţi şi ar trebui să ne fie ruşine să luăm chirie în împrejurări ca astea! Unde e Tim Linkinwater? Pe gratis, frate dragă, pe gratis!

— Poate c-ar fi mai bine să luăm ceva, frate Ned — propuse celălalt blajin; asta i-ar ajuta să păstreze obiceiuri cumpătate, ştii, şi ar înlătura sentimentul dureros al unor îndatoriri copleşitoare. Să zicem cincisprezece livre sau douăzeci de livre şi, dacă plătesc la. Timp, îi despăgubim noi în alt fel. Şi aş putea să le dau, în taină, un mic împrumut pentru ceva, mobilă; şi tu ai putea să le dai în taină uri alt mic împrumut, frate Ned; şi dacă vedem că se poartă bine, aşa cum se va întâmpla, nicio teamă, nicio teamă, putem preschimba împrumutul în dar. Dar cu grijă, frate Ned, şi încetul cu încetul, şi fără să-i împovărăm prea mult; ce zici de asta, frate?

Fratele Ned bătu palma şi nu numai că spuse să se facă aşa, ci şi dădu dispoziţii să se facă; şi, într-o singură săptămână, Nicholas îşi luă în stăpânire taburetul, iar doamna Nickleby şi Kate îşi luară în stăpânire casa şi totul era speranţă, talmeş-balmeş şi veselie.

Cu siguranţă că n-a mai fost săptămână atât de bogată în descoperiri şi surprize ca prima săptămână petrecută în căsuţa aceea. În fiecare seară, când Nicholas se întorcea acasă, era anunţat că se făcuse o nouă descoperire. Într-o zi nişte viţă de vie, în altă zi un cazan, în altă zi cheia salonaşului din faţă, găsită în fundul unui butoi de apă şi tot aşa, sute de lucruri. Pe urmă, odaia asta fu înfrumuseţată cu o perdea de muslină şi cealaltă deveni de-a dreptul elegantă, datorită unui stor şi astfel se aduseră îmbunătăţiri, pe care nimeni nu le-ar fi crezut cu putinţă. Pe urmă sosi domnişoara La Creevy, care călătorise cu omnibuzul ca să stea o zi sau două şi să ajute şi care îşi rătăcea tot timpul un pacheţel de hârtie cafenie cu nişte cuişoare şi un ciocan mare şi alerga de colo până colo cu mânecile suflecate şi se rostogolea câteva trepte şi se lovea foarte rău. Şi doamna Nickleby vorbea tot timpul şi, din când în când, mai făcea ceva treabă, dar nu prea des — iar Kate îşi găsea în tăcere de lucru peste tot şi se bucura de toate. Cât despre Smike, el făcu din grădină o minune, iar Nicholas îi ajuta şi-i încuraja pe toţi. Pacea şi veselia casei fură regăsite, şi fiecare plăcere

cuminte îşi avea hazul ei şi fiecare ceas petrecut împreună aducea încântare şi fericire.

Pe scurt, cei din nevoiaşa familie Nickleby erau laolaltă şi fericiţi, în timp ce Nickleby cel bogat era singur şi nenorocit.

CAPITOLUL IV

Secret şi misterios; privitor la chestiuni de familie. Arată cum domnul Kenwigs e puternic tulburat şi cum doamna Kenwigs se simte cât se poate de bine

Să fi fost ceasurile şapte seara şi pe străzile înguste din Golden Square se lăsa întunericul, când domnul Kenwigs trimise să i se cumpere o pereche din cele mai ieftine mănuşi albe de căprioară — din cele de paisprezece penny perechea — şi alegând din pereche mănuşa cea mai solidă, care se întâmplă să fie cea dreaptă, coborî scările foarte ţanţoş şi emoţionat, şi se apucă să înfăşoare clanţa uşii dinspre stradă pe dinăuntru. După ce îndeplini această treabă cu multă delicateţe, domnul Kenwigs trase uşa după el şi trecu drumul ca să urmărească rezultatul din partea cealaltă a străzii. Mulţumit că totul e cum nu se poate mai bine, domnul Kenwigs se întoarse iarăşi înapoi şi strigând Morleenei prin gaura cheii să deschidă uşa, se făcu nevăzut în casă.

Acum, privind lucrurile din unghiul lor general, nu era nicio cauză şi niciun motiv convingător pentru care domnul Kenwigs să-şi dea osteneala de a înfăşură această clanţă anume, cum nu era niciun motiv pentru care să înfăşoare clanţa din casa oricărui nobil sau gentleman ce locuia la zece mile depărtare; fiindcă, spre înlesnirea numeroşilor chiriaşi, uşa spre stradă stătea tot timpul larg deschisă, iar clanţa nu era niciodată folosită. Etajul întâi, etajul doi şi etajul trei aveau fiecare soneria lor. Cit priveşte mansarda, acolo nimeni nu venea niciodată în vizită; şi dacă cineva avea nevoie să pătrundă într-unul din salonaşe, ele erau la-ndemână şi tot ce trebuia să facă era să păşească înăuntru; cât despre bucătării, ele aveau intrare separată jos, pe scara de serviciu. Prin urmare, din punctul de vedere al nevoii şi al folosului cu care s-ar fi putut alege, această înfăşurare a clanţei era cu totul de neînţeles.

Dar clanţele pot ti înfăşurate şi pentru alte scopuri decât simplul folos, după cum a arătat limpede exemplul de faţă. Există anumite forme de politeţe şi ceremonii care trebuie urmate în viaţa civilizată, fiindcă altfel omenirea ar recădea în barbaria din care se trage. Nu s-a pomenit încă o doamnă distinsă care să fie lehuză — adevărul e că nici nu poate fi vorba de o lehuzie distinsă — fără simbolul însoţitor al clanţei înfăşurate. Doamna Kenwigs era o doamnă care avea pretenţii la distincţie; doamna Kenwigs era lehuză. Şi, prin urmare, domnul Kenwigs a înfăşurat clanţa nefolosită a casei într-o mănuşă albă de căprioară.

— Nu sunt chiar atât de sigur — spuse domnul Kenwigs, potrivindu-şi gulerul cămăşii şi urcând încet scările — având în vedere că-i băiat,

că n-o să dau un anunţ şi în ziare.

Întrebându-se dacă acest pas este chibzuit şi gândindu-se la vâlva pe care avea s-o stârnească prin vecini, domnul Kenwigs se îndreptă spre salon, unde diferite straie mărunţele se uscau pe un suport, în faţa focului, iar domnul Lumbey, doctorul, sălta pruncul pe genunchi, vreau să spun pruncul cel vechi, nu cel nou.

— Straşnic băiat, domnule Kenwigs) spuse domnul Lumbey, doctorul.

— Ziceţi că e straşnic? întrebă domnul Kenwigs.

— E cel mai straşnic băiat pe care l-am văzut în viaţa mea — răspunse doctorul. Aşa copil încă n-am pomenit.

E un subiect plăcut de cugetare şi care dă un răspuns nimicitor celor ce susţin degenerarea treptată a seminţiei omeneşti, faptul că fiecare prunc ce vine pe lume e mai straşnic decât cel dinaintea lui.

— Niciodată n-am pomenit aşa copil — spuse domnul Lumbey, doctorul.

— Morleena era un copil frumos — îşi îngădui domnul Kenwigs, ca şi cum cuvintele doctorului ar fi presupus un atac îndreptat împotriva familiei.

— Toţi au fost copii frumoşi — spuse domnul Lumbey. Şi domnul Lumbey se ocupa mai departe de copil cu o privire gânditoare. Dacă se gândea cumva la ce rubrică să treacă această îngrijire în nota de plată, asta numai el o ştia.

În timpul acestei scurte convorbiri, domnişoara Morleena, ca cea mai vârstnică din familie şi reprezentanta firească a mamei în timpul lehuziei ei, ghiontise şi pălmuise fără oprire pe cele trei domnişoare Kenwigs mai mici; care purtare grijulie şi drăgăstoasă aduse lacrimi în ochii domnului Kenwigs şi-l făcu să declare că, în pricepere şi purtări, copila asta era o adevărată femeie.

— O să fie o comoară pentru bărbatul care s-o însura cu ea — spuse domnul Kenwigs, pe jumătate pentru sine. Cred c-o să se mărite cu un om de rang mai înalt ca ea, domnule Lumbey.

— Nu m-aş mira de loc — răspunse doctorul.

— N-ai văzut-o niciodată dansând, nu-i aşa? întrebă domnul Kenwigs. Doctorul clătină din cap.

— A! făcu domnul Kenwigs, ca şi cum i-ar fi plâns din toată inima de milă. Atunci nu ştii de ce-i în stare.

În tot timpul acesta, în odaia alăturată era mare forfotă dintr-o parte în cealaltă a uşii: uşa fusese deschisă şi închisă foarte încet de vreo douăzeci de ori pe minut (fiindcă doamna Kenwigs avea nevoie de linişte); iar pruncul fusese arătat la o duzină sau două de delegaţii trimise de o divizie de prietene, care se strânseseră în coridor şi în jurul uşii de intrare ca să discute evenimentul în toate aspectele sale. Adevărul e că emoţia se răspândi asupra întregii străzi, aşa încât

puteai să vezi pilcuri de doamne stând în poartă (unele chiar în situaţia interesantă în care se arătase, nu de mult, şi doamna Kenwigs în public) şi împărtăşindu-şi experienţa câştigată în împrejurări asemănătoare. Câteva dintre *ele se* bucurau de mare trecere, fiindcă prorociseră, alaltăieri, când anume avea să se petreacă evenimentul; iar altele istoriseau cum ghiciseră ele ce se întâmplase în clipa când îl văzuseră pe domnul Kenwigs îngălbenind şi fugind pe stradă cit îl ţineau picioarele. Unele ziceau una, altele alta; dar toate vorbeau laolaltă şi erau de aceeaşi părere asupra unor anumite chestiuni; mai întâi că doamna Kenwigs era vrednică de toată cinstea şi lauda făcând ceea ce făcuse; şi, în al doilea rând, că un doctor mai priceput şi mai învăţat ca doctorul Lumbey nici nu se afla.

În mijlocul acestei zarve generale, doctorul Lumbey şedea în camera din faţă de la etajul întâi, cum am mai spus, îngrijind de copilul detronat şi stând de vorbă cu domnul Kenwigs. Era un domn voinic, cu p faţă deschisă, despre al cărui guler de cămaşă nu se putea spune nimic, fiindcă nu exista şi cu o barbă ce creştea nestingherită din ajun; căci doctorul Lumbey era popular şi cartierul se înmulţea repede; şi, în ultimele patruzeci şi opt de ore, nu mai puţin de trei clanţe fuseseră înfăşurate una după alta.

— Bravo, domnule Kenwigs — spuse doctorul Lumbey — cu ăsta face şase. Cu timpul ai să ai o familie serioasă, domnule.

— Cred că şase e aproape destul, domnule — răspunse domnul Kenwigs.

— He! făcu doctorul. Fleacuri! Nici pe jumătate! Zicând aşa, doctorul râse; dar nici pe jumătate cu atâta poftă ca o prietena măritată de-a doamnei Kenwigs, care tocmai venea din camera bolnavei, ca să împărtăşească ce se mai petrecea pe acolo şi să soarbă un pic de brandy cu apă, şi care părea să socotească cele spuse de doctor drept una dintre cele mai bune glume spuse vreodată în societate.

— Şi nu sunt chiar la voia întâmplării — spuse domnul Kenwigs, săltându-şi cea de-a doua fiică pe genunchi; au speranţe.

— Nu mai spune! făcu domnul Lumbey, doctorul.

— Şi încă foarte mari, aşa cred; nu-i aşa? întrebă doamna măritată.

— Păi, doamnă — răspunse domnul Kenwigs — n-aş putea să spun chiar eu cum sunt sau cum nu sunt. Nu e treaba mea să mă mândresc cu vreo familie cu care am cinstea să mă înrudesc; pe de altă parte, părerea doamnei Kenwigs este… aş zice — spuse repezit domnul Kenwigs, ridicând glasul în timp ce vorbea — că le-ar reveni copiilor mei ceva în jurul a o sută de livre de cap, poate. Poate şi mai mult, dar în orice caz atât!

— E o avere frumuşică — spuse doamna măritată.

— Doamna Kenwigs are rude — spuse domnul Kenwigs, servindu-se

cu tabac de prizat din cutia doctorului şi strănutând după aceea foarte tare, nefiind obişnuit cu el — rude care sunt în stare să lase câte o sută de livre de căciulă la zece oameni, fără să ajungă, din pricina asta, la sapă de lemn.

— A! Înţeleg ce vrei să spui — făcu doamna măritată, dând din cap.

— N-am pomenit niciun nume şi nici nu vreau să pomenesc nume — spuse domnul Kenwigs, cu o privire plină de înţeles. Mulţi dintre prietenii mei au întâlnit, chiar în această încăpere, o rudă de-a doamnei Kenwigs, care ar face cinste oricărei societăţi; asta-i tot.

— L-am întâlnit şi eu — spuse doamna măritată, aruncând o privire doctorului Lumbey.

— Fireşte că-i o adevărată răsplată pentru sentimentele mele de tată să văd un om ca ăsta sărutându-mi şi îndrăgindu-mi copiii — urmă domnul Kenwigs. Fireşte că-i foarte plăcut pentru sentimentele mele de om că cunosc pe acest om. Şi va fi, fireşte, o mare răsplată pentru sentimentele mele de soţ să-l încunoştiinţez pe acest om de evenimentul petrecut.

După ce-şi împărtăşi în astfel de cuvinte simţămintele, domnul Kenwigs potrivi codiţa bălaie a celei de-a doua dintre fiicele sale şi o ruga să fie cuminte şi să asculte de ce spune sora ei, Morleena.

— Fata asta seamănă, pe zi ce trece, tot mai mult cu maică-sa — spuse domnul Lumbey, cuprins deodată de-o admiraţie înflăcărată pentru Morleena.

— Chiar aşa! făcu doamna măritată. Eu ce spun mereu? Ce spun eu mereu? Leită maică-sa. Şi îndreptând astfel atenţia generală spre domnişoara cu pricina, doamna măritată se folosi de această împrejurare pentru a mai trage o duşcă de brandy cu apă — şi încă o duşcă serioasă.

— Da! este oarecare asemănare — încuviinţă Kenwigs, după câteva clipe de cugetare. Dar ce femeie a fost doamna Kenwigs înainte de s-a măritat! Doamne, ce femeie!

Domnul Lumbey clătină cu mare solemnitate din cap, în semn că-şi închipuie el ce vrajă răspândea.

— Ce să vorbim despre zâne! strigă domnul Kenwigs. *Eu* încă n-am văzut o făptură vie cu mersul atât de uşor. Şi ce purtări; ce zglobie era şi totuşi cum nu se poate mai cuviincioasă! Cât despre înfăţişare! Nu, e un lucru îndeobşte cunoscut — spuse domnul Kenwigs coborând glasul — dar aflaţi că pe atunci înfăţişarea ei era de aşa fel, încât firma Britanniei de la hanul de pe drumul spre Holloway după ea a fost zugrăvită.

— Păi uită-te cum arată acum! se amestecă şi doamna măritată. Ai zice că *ea* e mama a şase copii?

— Îţi vine să râzi! strigă doctorul.

— Seamănă mai curând cu propria ei fiică — spuse doamna

măritată.

— Chiar aşa — încuviinţă domnul Lumbey. Mult mai curând!

Domnul Kenwigs era gata să mai adauge ceva, aproape sigur spre întărirea acestei păreri, când o altă doamnă măritată, care trecuse pe acolo tot pentru a ridica moralul doamnei Kenwigs şi a ajuta la curăţirea a tot ce prisosea în materie de mâncare şi băutură, băgă capul pe uşă şi vesti că tocmai fusese jos — ca să răspundă soneriei şi că la uşă se află un domn, care voia să-l vadă pe domnul Kenwigs, „pentru o chestiune foarte specială".

Vedenii nelămurite ale distinselor sale rude plutiră prin mintea domnului Kenwigs, când auzi această solie; sub înrâurirea lor, o trimise pe Morleena să-l aducă numaidecât sus pe domnul cu pricina.

— Vă mărturisesc — spuse domnul Kenwigs, stând în faţa uşii, aşa încât să-l poată zări cit mai devreme pe oaspetele. Care urca — a, e domnul Johnson! Ce mai faci, domnule?

Nicholas îi strânse ruina, îşi sărută pe rând vechile eleve, dădu un pachet cu jucării în paza Morleenei, se înclină în faţa doctorului şi a doamnelor măritate şi se interesă de doamna Kenwigs cu o căldură care merse drept la inima infirmierei venite să. Încălzească deasupra focului un amestec tainic într-un ibricel.

— Ar trebui să-mi cer mii de scuze că am picat tocmai acum — spuse Nicholas — dar nu mi-am dat seama despre ce e vorba decât după ce am sunat şi, în ultima vreme, sunt atât de prins, încât s-ar fi putut să treacă mai multe zile până să pot veni din nou…

— Nici nu se poate timp mai potrivit, domnule — spuse domnul Kenwigs. Nădăjduiesc că starea doamnei Kenwigs n-o să ne împiedice să stăm puţin de vorbă.

— Sunteţi prea bun — spuse Nicholas.

În clipa aceea, o altă doamnă măritată trâmbiţă că pruncul începuse să mănânce cit zece; la care ştire cele două doamne măritate pomenite înainte se năpustiră în dormitor, ca să-l surprindă asupra faptului.

— Adevărul e — reluă Nicholas — că înainte de a părăsi ţinutul unde am locuit câtva timp, mi-am luat sarcina de a vă aduce o solie.

— I-auzi? făcu domnul Kenwigs.

— Şi sunt de mai multe zile în oraş — adăugă Nicholas — fără să fi găsit prilejul s-o fac.

— Nu face nimic, domnule — spuse domnul Kenwigs. Sper că nu s-a răcit prea tare. O solie de la ţară — spuse domnul Kenwigs rumegând vestea; foarte curios! Nu cunosc pe nimeni la ţară.

— Poate pe domnişoara Petowker — zise într-o doară Nicholas.

— A, de la ea este? întrebă domnul Kenwigs. Vai, desigur! A, doamna Kenwigs o să se bucure să afle veşti de la ea. Henrietta Petowker, aşa-i? Ce lucruri ciudate se mai întâmplă acum! Auzi, s-o întâlneşti tocmai la ţară! Bine!

Auzind că se pomeneşte numele vechii lor prietene, cele patru domnişoare Kenwigs se strânseră în jurul lui Nicholas, cu gura şi ochii căscaţi, ca să afle mai mult. Domnul Kenwigs părea şi el curios, dar foarte liniştit şi nebănuitor.

— Vestea e în legătură cu chestiuni familiale — spuse şovăind Nicholas.

— Nu face nimic — răspunse Kenwigs, privind spre domnul Lumbey, care se pripise luându-l în grija sa pe micul Lillywick şi acum nu găsea pe nimeni care să-l scape de preţioasa lui povară. Sunt numai prieteni.

Nicholas îşi drese o dată sau de două ori glasul, dar părea să întâmpine oarecari greutăţi înainte de a începe.

— La Portsmouth se află Henrietta Petowker — observă domnul Kenwigs.

— Da — spuse Nicholas — domnul Lillywick e tot acolo.

Domnul Kenwigs păli, dar îşi veni în fire şi spuse că *asta* era într-adevăr o coincidenţă ciudată.

— Solia e de la el — spuse Nicholas.

Domnul Kenwigs părea să renască. Doar omul ştia că nepoata lui se află într-o situaţie delicată şi, fără îndoială, trimitea vorbă că aşteaptă de la ei toate amănuntele. Da. Foarte drăguţ din nartea lui:. Asta i se potriveşte!

— M-a rugat să vă împărtăşesc cele mai bune sentimente din partea lui — spuse Nicholas.

— Îi suntem, fără îndoială, foarte îndatoraţi. E vorba de moşul vostru, dragele mele — se întrerupse domnul Kenwigs, explicând protector copiilor.

— Cele mai bune sentimente — reluă Nicholas — şi să vă înştiinţeze că n-a avut timp să scrie, dar că s-a însurat cu domnişoara Petowker.

Domnul Kenwigs sări de pe scaun cu o privire încremenită, o prinse pe cea de-a doua fiică a sa de codiţa ei bălaie şi-şi acoperi faţa cu batista. Morleena căzu ţeapănă şi fără mişcare, în scăunaşul copilului, aşa cum o văzuse căzând pe maică-sa când leşina, iar celelalte două fetiţe Kenwigs începură să ţipe de spaimă.

— Copiii mei, copiii mei jefuiţi şi înşelaţi! striga domnul Kenwigs, trăgând atât de tare, în furia lui, de codiţa bălaie a celei de-a doua fiice, încât o săltă în vârful picioarelor şi o ţinu câteva clipe în aceasta atitudine. Ticălos, măgar, trădător!

— Fir-ar să fie! strigă infirmiera, uitându-se supărată în jur. Ce are de face atâta gălăgie aici?

— Tăcere, — femeie! făcu fioros domnul Kenwigs.

— N-am să tac — răspunse infirmiera. N-ai decât să taci dumneata, nepricopsitule! Nu te gândeşti la pruncul dumitale?

— Nu! răspunse domnul Kenwigs.

— Atunci să-ţi fie ruşine! spuse infirmiera. Uf, monstru fără simţire!

— Să moară! strigă domnul Kenwigs, târât de şuvoiul mâniei sale. Să moară! Tot n-am speranţe şi nu-l aşteaptă nicio avere! N-am nevoie de prunci aici! spuse domnul Kenwigs, ieşit din minţi. Luaţi-i de aici, duceţi-i la azil!

După aceste cuvinte înspăimântătoare, domnul Kenwigs se aşeză pe scaun şi o sfida pe infirmieră, care nu ştiu cum să ajungă mai repede în odaia alăturată, de unde se întoarse cu. Un alai de matroane după ea. Spuneau toate că domnul Kenwigs îşi blestemase familia şi trebuie să fie nebun de legat.

Fireşte că aparenţele nu erau de partea domnului Kenwigs, căci sforţarea pe care o făcuse vorbind atât de înverşunat şi totuşi cu un ton care să împiedice jelania lui de a ajunge până la urechile doamnei Kenwigs îl făcuse negru la faţă; în afară de asta, emoţia împrejurării şi faptul că sărbătorind evenimentul îşi îngăduise neobişnuit de multe întăritoare puternice, îi umflase şi-i dilatase trăsăturile din cale-afară. Dar când Nicholas şi doctorul — care la început stătuseră liniştiţi, fiind în mare îndoială dacă domnul Kenwigs vorbeşte serios — se amestecară şi lămuriră cauza imediată a acestei stări, supărarea matroanelor se prefăcu în milă şi ele îl rugară cu mult sentiment pe domnul Kenwigs să se ducă liniştit la culcare.

— Cu cită atenţie — spuse domnul Kenwigs, privind cu un aer jalnic în jur — cu câtă atenţie m-am purtat faţă de omul ăsta! Ce de stridii a mâncat, ce de halbe a băut în casa asta!

— E o grea încercare şi e dureros s-o înduri, ştim — spuse una dintre doamnele măritate; dar gândeşte-te la scumpa dumitale soţie.

— Da, şi la câte a îndurat numai astăzi — strigară mai multe glasuri. Hai, fii om de treabă.

— Şi ce daruri i s-au făcut — spuse domnul Kenwigs, întorcându-se la nenorocirea lui — Udele, cutii cu tutun de prizat, o pereche de galoşi de cauciuc, care au costat şase şilingi şi şase…

— Vai! zău, când te gândeşti! strigară matroanele într-un glas. Dar nu te teme, o să i se plătească!

Domnul Kenwigs privi întunecat spre doamne, ca şi cum ar fi preferat să i se plătească *lui,* fiindcă tot nu mai era nimic de câştigat, dar nu mai spuse nimic şi lăsându-şi capul în mâini, se cufundă într-un fel de amorţeală.

Pe urmă, matroanele vorbiră iarăşi îndelung despre planul înţelept de a-l duce pe bietul om la culcare; zicând că mâiiie se va simţi mai bine şi că ştiau ele ce istovită e mintea bărbaţilor, când nevestele lor trec prin ce a trecut astăzi doamna Kenwigs şi că lucrul era spre cinstea lui şi n-avea de ce să se ruşineze; departe de aşa ceva; lor le făcea plăcere să vadă una ca asta, zău aşa, fiindcă arăta ce inimă bună are omul. Şi una dintre doamne aminti, ca pe un exemplu potrivit în

momentul de faţă, că bărbatul ei în împrejurări asemănătoare o lua adesea razna de-a binelea de atâta grijă şi că odată, când s-a născut micul ei Johnny, a trecut aproape o săptămână până şi-a venit în fire şi că în tot timpul ăsta nu făcea altceva decât să strige: „E băiat, e băiat?” într-un fel care rupea inima tuturor celor care-l auzeau. În cele din urmă, Morleena (care uită cu totul că leşinase când văzu că nimeni n-o ia în seamă) vesti că s-a pregătit o odaie pentru nefericitul ei părinte, iar domnul Kenwigs, după ce-şi înăbuşi aproape cele patru fiice în îmbrăţişarea lui strânsă, primi braţul doctorului într-o parte şi sprijinul lui Nicholas ui cealaltă şi fu dus sus, într-un dormitor pus la dispoziţie anume pentru acest prilej.

După ce-l văzu dormind tun şi-l auzi sforăind în chipul cel mai mulţumitor, şi după ce mai prezida şi. Asupra unei împărţiri a jucăriilor, care să mulţumească toate fetiţele Kenwigs, Nicholas îşi luă rămas bun. Matroanele plecară şi ele, una câte una, în afară de vreo şapte-opt prietene deosebit de bune, care hotărâseră să rămână toată noaptea; încetul cu încetul luminile se stinseră în case; ultimul buletin glăsuia că doamna Kenwigs e cât se poate de bine; şi întreaga familie fu lăsată să se odihnească.

CAPITOLUL V

Nicholas capătă mai multă trecere pe lângă Fraţii Cheeryble şi domnul Timothy Linkinwater. Fraţii dau un banchet cu un prilej anual. Întorcându-se acasă, Nicholas primeşte o destăinuire misterioasă şi însemnată din gura doamnei Nickleby.

Piaţa unde se afla biroul fraţilor Cheeryble, măcar că s-ar fi putut să nu mulţumească întru totul aşteptările şi speranţele pe care ar fi putut să şi le făurească un străin, auzind cum o ridică în slăvi Tim Linkinwater, era, totuşi, un colţ destul de ispititor, aşezat în inima unui oraş atât de activ ca Londra. Colţul acesta ocupa un loc de frunte în amintirile înduioşate ale mai multor oameni cu greutate, statorniciţi în împrejurimi, oameni ale căror aduceri aminte datau însă din vremuri mult mai apropiate şi a căror dragoste pentru aceste locuri erau mult mai puţin pătimaşă decât erau amintirile si dragostea înflăcăratului Tim.

Şi să nu-şi închipuie cumva acei londonezi, ai căror ochi s-au obişnuit cu gravitatea aristocratică din Grosvenor Square şi Hanover Square, cu pustietatea simandicoasă şi îngheţată din Fitzroy Square sau aleile cu pietriş şi băncile de grădină ale pieţelor Russell şi Euston că dragostea lui Tim Linkinwater sau a celorlalţi iubitori a acelor locuri fusese stârnită sau păstrată vie datorită unor amintiri înviorătoare despre nişte frunzişuri, fie ele cât de murdare sau iarbă, fie ea cât de rară şi prizărită. City Square nu are niciun gard, ci doar un felinar în mijloc; n-are alte ierburi decât bălăriile care încolţesc în jurul temeliilor caselor. E un loc liniştit, puţin călcat, retras, favorabil melancoliei şi contemplaţiei, de asemenea şi întâlnirilor la care trebuie să aştepţi mult; şi cel venit la întâlnire se plimbă măsurându-i toate marginile ore în şir, în sus şi în jos, agale, stârnind ecoul cu sunetul monoton al paşilor pe pietrele netede şi tocite şi numărând mai întâi ferestrele şi pe urmă până şi cărămizile caselor înalte şi tăcute care-l împrejmuiesc. Iarna, zăpada zăboveşte aci mult după ce s-a topit pe străzile şi drumurile umblate. Soarele verii arată oarecare respect acestui colţ şi, în timp ce-şi azvârle cu zgârcenie razele vesele în piaţă, îşi păstrează dogoarea de foc şi strălucirea pentru locuri mai gălăgioase şi mai puţin impunătoare. E atâta linişte, încât aproape poţi auzi tic-tactil propriului tău ceasornic, atunci când te opreşti ca să te răcoreşti în aerul înviorător de aci. Se aude un zumzet îndepărtat — de trăsuri, nu de gângănii, dar niciun alt sunet nu tulbură tăcerea pieţei. Hamalul se sprijină leneş de stâlpul din colţ, pătruns de o căldură plăcută, dar nu doborât de zăduf, deşi soarele dogoreşte ca într-o zi de cuptor. Şorţul lui alb flutură uşor în aer, capul i se lasă încet-încet în piept, omul clipeşte lung cu amândoi ochii deodată; nici

el nu se simte în stare să se împotrivească înrâtiririi adormitoare a locului şi, încet-încet, aţipeşte. Dar iată că tresare treaz de-a binelea, se dă înapoi un pas sau doi şi se holbează cu ochi măriţi de uluire. O fi găsit ceva de lucru, sau a căzut un băiat care joacă arşice? Să fi zărit o stafie sau să fi auzit o flaşnetă? Nu; e o privelişte mult mai neobişnuită: e un fluture în piaţă — un fluture adevărat, viu! Desprins din flori sau dulceţuri şi fluturându-şi aripile printre capetele de fier ale grilajelor prăfuite.

Dar dacă îndată ce ieşeai pe uşa întreprinderii Fraţii Cheeryble, nu găseai prea multe lucruri care să atrag i luarea-aminte sau să împrăştie gândurile unui tânăr funcţionar, înăuntru erau destule care să-l intereseze şi să-l înveselească. Aproape că nu era lucru sau fiinţă în casa aceea, care să nu poarte într-o măsura oarecare pecetea metodelor conştiincioase şi a punctualităţii domnului Timothy Linkinwater. Exact ca şi ceasornicul din biroul de contabilitate, despre care spunea că arată timpul cel mai bine în toată Londra, în afară de ceasornicul unei biserici vechi, necunoscută şi pitită undeva, prin apropiere (căci Tim socotea precizia legendară a ceasornicului de la Horse Guards drept o născocire pe placul invidioşilor locuitori din West End), bătrânul funcţionar îndeplinea cele mai mărunte treburi ale zilei şi potrivea cele mai mărunte lucruri din mica încăpere, într-o ordine neschimbată şi precisă, ce n-ar fi putut fi întrecută, nici chiar dacă odăiţa ar fi fost o adevărata cutie de sticlă plină cu cele mai rare curiozităţi. Hârtia, penele, cerneala, linia, ceara de sigilat, ştampilele, cutia cu praf pentru uscat cerneala, cutia cu sfoară, cutia cu chibrituri, pălăria lui Tim, mânuşile lui Tim împăturite cu grijă, cealaltă haină a lui Tim — care arăta întocmai ca Tim văzut din spate şi atârnat de perete — fiecare ocupa spaţiul său obişnuit. Lăsând la o parte ceasornicul, nu mai exista pe lume un instrument atât de precis şi fără greş ca micul termometru atârnat în dosul uşii. Nu exista o pasăre cu obiceiuri atât de ordonate şi funcţionăreşti în toată lumea ca mierloiul orb, care-şi petrecea zilele visând şi moţăind în colivia mare şi încăpătoare. Îşi pierduse glasul, de bătrâneţe, cu ani înainte de-l cumpărase Tim. Şi nu exista poveste mai plină de peripeţii în toată colecţia de anecdote din lume, ca cea pe care o spunea Tim tocmai în legătură cu achiziţionarea acestei păsări; anume cum, făcându-i-se milă de foamea şi suferinţa pe care le îndura, o cumpărase, cu ghidul de a pune capăt omeneşte unei vieţi nefericite; cum hotărâse să aştepte trei zile ca să vadă dacă pasărea îşi vine în fire; cum, după ce trecuse jumătate din acest răgaz, pasărea îşi venise în fire; şi cum de atunci şi-a tot venit în fire, recâştigându-şi pofta de mâncare şi frumuseţea până când, încet-încet, ajunse ceea ce — ceea ce vezi acum, dom'le! spunea Tim, privind mândru spre colivie. Şi făcând astfel, Tim scotea un ciripit melodios şi striga: „Dick!" iar Dick, care,

judecind după semnele de viaţă pe care le dăduse până atunci, ar fi putut să fie o mierlă de lemn sau una împăiată şi încă destul de prost, venea la marginea coliviei făcând trei sărituri mici şi vârându-şi ciocul printre gratii; îşi îndrepta capul orb spre bătrânul lui stăpân — şi, în clipa aceea, ar fi fost greu de spus care din doi era mai fericit, pasărea sau Tim Linkinwater.

Asta nu era totul. Fiecare lucru mai răsfrângea ceva din duhul blând al fraţilor. Lucrătorii şi hamalii erau nişte oameni atât de voinici şi de veseli, încât îţi creştea inima când te uitai la ei. Printre anunţurile cu plecarea vaselor şi listele de vapoare — afişe care împodobeau pereţii biroului de contabilitate — erau proiecte de aziluri, dări de seamă în legătură cu fapte filantropice şi planuri de noi spitale. O carabină şi două săbii atârnau deasupra căminului, pentru a-i inspăimânta pe răufăcători; dar carabina era ruginită şi stricată, iar săbiile rupte şi fără tăiş. În altă parte, aşezarea lor la vedere în această stare ar fi stârnit zâmbetul; dar aici, se părea că până şi armele de atac sufereau aceeaşi înrâurire atotstăpânitoare şi deveneau simboluri ale îndurării şi răbdării.

Gânduri ca acestea îl năpădiră cu putere pe Nicholas în dimineaţa când luă în stăpânire taburetul gol şi privi în jur, simţindu-se mai uşor şi mai la largul lui decât avusese prilejul să se simtă până atunci. Poate că ele îl încurajau şi-l îndemnau la muncă, fiindcă, în cele două săptămâni ce urmară, toate orele lui libere, târziu noaptea şi devreme dimineaţă, fură fără încetare dăruite aflării tainelor contabilităţii şi altor socoteli negustoreşti. Acestora îşi închină el timpul cu atâta statornicie şi stăruinţă încât, deşi nu avea dinainte cunoştinţe în această privinţă în afara câtorva amintiri ceţoase despre două sau trei adunări foarte lungi, trecute pe un caiet de aritmetică la şcoală şi trimise acasă spre controlul părinţilor, alături de o lebădă neagră cu gust împodobită chiar de mâna dascălului — se trezi la capătul a două săptămâni, în stare să-şi expună priceperea în fata domnului Linkinwater şi să-i amintească de făgăduiala dată anume că el, Nicholas Nickleby, va avea acum voie să-l ajute în treburile mai grele.

Era o privelişte să-l vezi pe Tim Linkinwater scoţând încet un catastif gros şi un chitanţier şi, după ce Ie răsucea în fel şi chip, ştergându-le cu duioşie cotoarele şi scoarţele de praf, deschizându-le ici şi colo şi aruncându-şi ochii, pe jumătate cu jale, pe jumătate cu mândrie, pe slovele frumoase şi curate dinăuntru.

— Patruzeci şi patru de ani, în mai! spuse Tim. De atunci au fost multe registre noi. Patruzeci şi patru de ani!

Tim închise catastiful.

— Hai, hai! făcu Nicholas. Nu mai pot de nerăbdare să încep!

Tim Linkinwater clătină din cap cu un aer de blândă dojana. Domnul Nickleby nu era destul de pătruns de adâncimea şi grozăvia

hotărârii sale. Dacă făcea vreo greşeală, sau vreo ştersătură?

Tinerii sunt aventuroşi. E nemaipomenit cum se pripesc uneori. Fără măcar să aibă prevederea de a se aşeza pe un taburet, ci stând nepăsător în picioare, la pupitru, cu zâmbetul pe buze — zâmbet sadea, nu se poate să te înşeli — domnul Linkinwater a vorbit adesea despre asta după aceea — Nicholas şi-a muiat pana în călimara din faţa lui şi s-a năpustit asupra registrelor firmei Fraţii Cheeryble!

Tim Linkinwater păli, aplecă taburetul şi sprijinindu-l în picioarele dinspre Nieholas, privea peste umăr cu răsuflarea tăiată de spaimă. Fratele Charles şi fratele Ned intrară în birou împreună; dar Tim Linkinwater, fără să întoarcă ochii, le făcu nerăbdător semn cu mâna ca să-i prevină că trebuie păstrată tăcerea; iar el urmări mai departe peniţa din vârful tecului, stângaci, cu o căutătură încordată şi înfrigurată.

Fraţii priveau cu feţe zâmbitoare, dar Tim Linkinwater nici nu zâmbi, nici nu se mişcă vreme de câteva minute. În cele din urmă, trase adine aer în piept şi, rămânând mai departe pe taburetul aplecat într-o parte, îşi aruncă ochii asupra fratelui Charles, arătă pe furiş cu pana spre Nicholas şi dădu din cap cu seriozitate şi hotărâre, ceea ce era limpede că însemna: „O să meargă”.

Fratele Charles dădu şi el din cap şi schimbă o privire veselă cu fratele Ned; dar tocmai atunci, Nicholas se opri ca să treacă la altă pagină şi Tim Linkinwater, nemaiputând să-şi stăpânească mulţumirea, coborî de pe taburet şi-i strânse cu încântare mâna.

— A reuşit! spuse Tim, întorcând ochii spre patronii lui şi dând triumfător din cap. ***B***-ul şi ***D***-ul mare le face întocmai ca mine; pune punctele pe ***i*** mic şi bara pe ***t***, de îndată ce scrie litera. Nu găseşti tânăr ca ăsta în toată Londra — spuse Tim, bătându-l pe Nicholas pe spate; unul nu găseşti! Mie să nu-mi spuneţi! Nu poate întregul City să zămislească unul pe măsură! îl desfid!

Şi aruncând astfel mănuşa în semn de provocare, Tim Linkinwater dădu o lovitură atât de zdravănă în pupitru cu pumnul strâns, încât mierloiul cel bătrân făcu o tumbă căzând de pe vergeluşa lui din pricina zguduirii şi, de atâta mirare, scoase un cârâit slab şi răguşit.

— Bine zis, Tim, bine zis, Tim Linkinwater! strigă fratele Charles, aproape la fel de încântat ca însuşi Tim şi bătând uşor din palme, în timp ce vorbea. Ştiam eu că tânărul nostru prieten o să-şi dea multă osteneală şi eram sigur că va izbuti foarte repede. N-am zis eu aşa, frate Ned?

— Ai zis, frate dragă; sigur că ai zis şi zău c-ai avut dreptate — răspunse Ned. Deplină dreptate! Tim Linkinwater este emoţionat, dar pe bună dreptate, pe bună dreptate. Tim e om de ispravă, Tim Linkinwater, află, domnule, că eşti un om de ispravă.

— Iată un lucru plăcut la care să mă gândesc! spuse Tim, fără să ia

în seamă cuvintele adresate lui şi ridicându-şi ochelarii de pe catastif spre cei doi fraţi. Un lucru plăcut. Credeţi că nu m-am gândit adesea la ce o să se întâmple cu registrele astea, după ce eu n-o să mai fiu? Credeţi că. Nu m-am gândit adesea că treburile or să meargă ca vai de lume şi alandala, după ce m-oi duce eu? Dar acum — spuse Tim, îndreptându-şi degetul arătător spre Nicholas, — acum, după ce îl mai lămuresc eu un pic, o să Fiu mulţumit. Treburile or să meargă, după ce-oi muri eu, aşa cum au mers cât am trăit, chiar aşa, şi voi avea mulţumirea să ştiu că aşa registre încă nu s-au văzut, nu s-au văzut! Nu, niciodată n-or să existe registre ca registrele firmei Fraţii Cheeryble!

După ce dădu astfel grai simţămintelor sale, domnul Linkiuwater îşi îngădui să râdă scurt, în chip de sfidare faţă de oraşele Londra şi Westininster şi apoi, întorcându-se la pupitrul său, trecu liniştit şaptezeci şi şase, rezultatul adunării din ultima coloană şi îşi văzu mai departe de lucru.

— Tim Linkinwater — spuse fratele Charles — dă-mi mâna, domnule! Azi e ziua dumitale de naştere. Cum îndrăzneşti să vorbeşti despre altceva, înainte de a-ţi fi urat noi la mulţi ani? Tim Linkinwater! Dumnezeu să te binecuvânteze, Tim! Dumnezeu să te binecuvânteze!

— Frate dragă — spuse celălalt, apucând mâna lui Tim rămasă liberă — Tim Linkinwater arată cu zece arh mai tânăr decât la ultima aniversare.

— Frate Ned, măi băiete — răspunse celălalt bătrân — eu cred că Tim s-a născut în vârstă de o sută cincizeci de ani şi, treptat-treptat, coboară spre douăzeci şi cinci; fiindcă, de fiecare aniversare e mai tânăr decât în anul dinainte.

— Chiar aşa, frate Charles, chiar aşa — răspunse fratele Ned. Nici nu încape îndoială.

— Aminteşte-ţi, Tim — spuse fratele Charles — că astăzi luăm masa la cinci şi jumătate în loc de două; în ziua acestei aniversări, renunţăm totdeauna la obiceiul nostru, după cum prea bine ştii, Tim Linkinwater. Domnule Nickleby, dragă domnule, te rog să vii şi dumneata. Tim Linkinwater, te rog să-mi dai cutia dumitale de prizat tabac, în semn de amintire de la un pehlivan iubitor şi credincios, pentru fratele Charles şi pentru mine şi să primeşti asta, în schimb, ca mica dovadă a respectului şi stimei noastre, dar să n-o deschizi înainte de te duci la culcare şi o vorbă să nu mai sufli despre treaba asta, că altfel îţi omor mierloiul. De şase ani ar fi trebuit să aibă o colivie de aur. Şi el şi stăpânu-său ar fi fost o leacă mai fericiţi. Şi acum, frate Ned, dragul meu, sunt gata. La cinci şi jumătate, nu uita, domnule Nicholas! Tim Linkinwater, ai grijă, domnule, să vină şi domnul Nickleby la cinci şi jumătate. Haide acum, frate Ned!

Şi tot flecărind aşa, după obiceiul lor, ca să împiedice orice mulţumiri sau dovezi de recunoştinţă din partea cealaltă, gemenii plecară la braţ săltând, după ce îl înzestraseră pe Tim Linkinwater cu o cutie scumpă de prizat tabac, făcută din aur, şi puseseră înăuntru o bancnotă, care valora mai mult decât de zece ori cutia.

La cinci şi un sfert, pe ceas, sosi, după obiceiul anual statornicit, sora lui Tim Linkinwater; şi s-a iscat mare frământare din pricina pălăriei surorii lui Tim Linkinwater, care pălărie fusese trimisă printr-un băiat, de la casa unde locuia cu pensiune sora lui Tim Linkinwater şi încă nu sosise, deşi fusese împachetată într-o cutie de pălării, iar cutia într-o basma, iar basmaua fusese legată de braţul băiatului; şi deşi locul livrării fusese scris cum se cuvine, în toată lungimea lui, pe spatele unei vechi scrisori, iar băiatul fusese îndemnat, sub ameninţarea unor groaznice pedepse, ce nici nu se pot prevedea în toată grozăvia lor. Să predea obiectul cât se poate de repede şi să nu zăbovească pe drum. Sora lui Tim Linkinwater se văieta; menajera o mângâia; şi amândouă scoteau fără încetare capul pe fereastra celui de-al doilea etaj ca să vadă dacă „vine" băiatul, ceea ce ar fi însemnat că a şi venit, ţinând seama că până la colţ nu erau nici măcar cinci coţi depărtare; dar deodată şi când se aşteptau mai puţin, solul cu cutia de pălării, pe care o purta cu grijă deosebită, se arătă tocmai din partea opusă, pufăind şi gâfâind fără suflare şi îmbujorat de atâta antrenament; şi era firesc să fie aşa, căci mai întâi luase aer agăţat în spatele unei trăsuri de piaţă care mergea spre Camberwell, după aceea se luase după doi cai şi pe urmă însoţise nişte oameni pe picioroange până la uşa lor. Oricum, pălăria era nevătămată — ceea ce era o mângâiere — şi pe băiat n-avea rost să-l mai certi — ceea ce era altă mângâiere; aşa încât băiatul porni înapoi vesel, iar sora lui Tim Linkinwater se arătă societăţii de jos, exact cinci minute după ce ceasornicul lui Tim Linkinwater, care nu greşea niciodată, sunase de jumătate.

Societatea era alcătuită din fraţii Cheeryble, Tim Linkinwater, un prieten al lui Tim, roşu la faţă şi cu părul alb (funcţionar de bancă pensionat) şi Nicholas, care fu prezentat surorii lui Tim Linkinwater cu gravitate şi cu tot dichisul. Şi acum, că erau în păr, fratele Ned sună să se pregătească masa şi, curând după aceea, când se vesti că masa e gata, o conduse pe sora lui Tim în odaia alăturată, unde totul era pregătit sărbătoreşte. După aceea, fratele Ned se aşeză în capul mesei, iar fratele Charles în partea cealaltă; sora lui Tim Linkinwater stătea la stingă lui Ned, iar Tim Linkinwater în persoană, la dreapta; şi un valet bătrân, cu faţa stacojie şi foarte scurt în picioare, îşi luă locul în spatele fotoliului lui Ned şi, fluturându-şi mâna în chip de pregătire înainte de a ridica cu un gest elegant capacele, încremeni în poziţia de drepţi.

— Pentru acestea şi toate celelalte daruri, frate Charles — începu Ned.

— Doamne, fă-ne recunoscători, frate Ned — spuse Charles.

După care valetul stacojiu la faţă smulse capacul castronului cu supă şi intră deodată într-o stare de agitaţie vijelioasă.

S-a vorbit mult, fără teamă că discuţia va lâncezi, căci voioşia celor doi minunaţi batrâni îi îndemna pe toţi la vorbă: iar sora lui Tini Linkinwater se porni, îndată după primul pahar de şampanie, pe o dare de seamă lungă şi amănunţită despre copilăria lui Tim Linkinwater, având grijă să lămurească, din capul locului, că ea era mult mai tânără decât Tim şi luase cunoştinţă de aceste fapte numai fiindcă fuseseră păstrate şi transmise mai departe în familie.

După ce se sfârşi cu istoria asta, fratele Ned povesti cum, cu exact treizeci şi cinci de ani în urmă, Tim Linkinwater fusese bănuit a fi primit o scrisoare de dragoste şi cum fusese adusă la birou ştirea nelămurită că ar fi fost văzut plimbându-se pe Cheapside în tovărăşia unei fete bătrâne deosebit de frumoase. Povestea fu primită cu hohote de râs, iar Tim Linkinwater fiind învinuit că a roşit şi somat să se explice, tăgădui adevărul acuzaţiei şi mai spuse că şi de ar fi fost adevărată, tot nu vedea niciun rău în asta; această din urmă părere îl făcu pe funcţionarul de bancă pensionat să râdă straşnic şi să spună că e cel mai grozav lucru pe care-l auzise în viaţa lui şi că o să mai spună Tim multe lucruri până să nimerească ceva mai grozav ca *asta.*

Mai avu loc şi altă mică ceremonie, legată de această zi, care îl mişcă tare pe Nicholas atât prin ea însăşi, cât şi prin felul cum fu îndeplinită. După ce se strânse faţa de masă iar carafele făcură primul ocol, se lăsă o tăcere adâncă, iar pe feţele vesele ale fraţilor apăru o expresie, nu chiar de tristeţe desăvârsită, dar de cugetare liniştită, foarte neobişnuită la o masă sărbătorească. Şi în timp ce Nicholas, izbit de aceasta schimbare neaşteptată, se întrebă ce o fi însemnând, cei doi fraţi se ridicară împreună, iar cel din capul mesei se aplecă înainte către celălalt, vorbind cu glas scăzut, ca şi cum numai lui i s-ar fi adresat şi spuse:

— Frate Charles, dragul meu, se mai leagă o amintire de această zi, care nu trebuie uitată niciodată şi nu poate fi uitată vreodată de tine şi de mine. Ziua aceasta, care a adus pe lume un om atât de credincios si desăvârşit, a răpit pe cea mai blinda şi bună dintre mame, cea mai bună pentru noi doi. Aş fi dorit să-i fi fost dat să ne vadă propăşind, să împărtăşească bunăstarea noastră şi să fi avut fericirea de a şti cit de mult o iubim în mijlocul bunăstării, aşa cum o iubeam când eram doi băieţi săraci; dar n-a fost scris să fie aşa. Dragul meu frate, în amintirea mamei noastre!

„Doamne! îşi spuse Nicholas; când te gâudeşti că sunt zeci de oameni de teapa lor, care-i ştiu cum sunt şi mai ştiu mii de alte lucruri

pe deasupra despre ei, şi care nu i-ar pofti pe bătrânii aceştia la masă, fiindcă mănâncă cu cuţitul şi u-au fost niciodată la şcoală!"

Dar nu era timp de cugetări morale, fiindcă voia buna şi vioiciunea reveniră, iar carafa cu porto fiind pe sfârşit, fratele Ned trase de şnurul soneriei, hi care valetul cel stacojiu răspunse imediat.

— David — spuse fratele Ned.

— Da, conaşule — răspunse valetul.

— O sticlă de dublu diamant, David, ca să bem în sănătatea domnului Linkinwater.

Cit ai clipi din ochi, cu o mişcare dibace care ştârni admiraţia oaspeţilor şi o stârnea în fiecare au, valetul stacojiu luându-şi mâna stingă de la spate scoase *la* vedere o sticlă cu tirbuşonul gata înfipt, o destupă cu o smucitură şi puse sticla şi dopul în faţa stăpânului său, cu demnitatea omului ce-şi cunoaşte dibăcia.

— Ha! făcu fratele Ned, cercetând mai întâi dopul şi umplându-şi după aceea paharul, în timp ce bătrânul valet îl urmărea cu plăcere şi bunăvoinţă, ca şi cum toate lucrurile ar fi fost proprietatea lui, dar totuşi, oaspeţii erau bineveniţi să se folosească de ele după placul inimii; pare bun, David.

— Trebuie să fie bun, conaşule — răspunse David. Nu-i treabă uşoară să găseşti un pahar cu vin ca dublu diamantul nostru şi domnul Linkinwater ştie asta. Vinul ăsta a fost dus în beci, când a venit mai întâi domnul Linkinwater la noi, da, domnilor.

— Nu-i aşa. David, nu-i aşa — se amestecă fratele Charles.

— Am trecut data în registrul de pivniţă, cu mâinile *mele,* conaşule, nu vă fie cu supărare — spuse David cu tonul omului care are încredere în tăria faptelor. Numai de douăzeci de ani era domnul Linkinwater, conaşule, când am pus dublu diamantul în butoiaş.

— David are dreptate, perfectă dreptate, frate Charles — spuse Ned; oamenii sunt aici, David?

— Afară, la uşă, conaşule — răspunse valetul.

— Adu-i înăuntru, David, adu-i înăuntru!

Când auzi porunca, bătrânul valet aşează în faţa stăpânului său o tăviţă cu pahare curate şi, deschizând uşa, făcu loc hamalilor şi lucrătorilor veseli, pe care Nicholas îi văzuse jos. Erau patru cu toţii. După ce aceştia intrară închinându-se şi zâmbind silit şi roşind, urmară, în chip de ariergardă, menajera, bucătăreasa şi jupâneasa.

— Şapte — spuse fratele Ned, umplând un număr corespunzător de pahare cu dublu diamant — şi cu David, opt. Aşa! Acum vă rog să beţi cu toţii în sănătatea celui mai bun prieten al vostru, domnul Timothy Linkinwater, şi să-i uraţi sănătate şi via; ă lungă şi la mulţi ani, spre bucuria lui şi cea a bătrânilor voştri patroni, care văd în el o comoară nepreţuită. Tini Linkinwater, în sănătatea dumitale, domnule! Naiba să te ia, Tim Linkinwater, dumnezeu să te binecuvânteze, domnule!

Cu aceste ciudate cuvinte contradictorii, fratele Ned îl bătu pe Tim Linkinwater pe spate, ceea ce-l făcu să arate, timp de o clipă, la fel de stacojiu ca valetul; apoi goli conţinutul paharului cât ai clipi din ochi.

De-abia apucaseră să bea, cu toată cinstea, în sănătatea lui Tim Linkinwater, când cel mai voinic şi mai vesel dintre slujbaşi îşi făcu loc cu coatele, depăşindu-şi un pic tovarăşii şi, arătând tuturor o faţă foarte încinsă şi îmbujorată, îşi trase o şuviţă de păr cărunt în mijlocul frunţii, în semn de salut adresat oaspeţilor, şi apoi grăi precum urmează, în timp ce-şi freca foarte tare palmele într-o batistă albastră de bumbac:

— Avem îngăduinţa să vorbim slobod o dată pe an, dom'lor, şi dacă nu vă e cu supărare, o să vorbim acum; fiindcă e timpul cel mai potrivit şi nu e bine să dai cioara din mână pe vrabia din par, după cum se. Ştie, dacă nu cumva e altminteri şi, la urma urmelor, e totuna. (Pauză — valetul nu pare convins.). Ceea ce vrem să spunem este că încă nu s-au văzut (privind spre valet) atât de (privind spre bucătăreasă) nobili, de minunaţi (privind peste tot şi nevăzând pe nimeni) de slobozi, de mărinimoşi stăpâni, ca cei care ne ospătează astăzi atât de frumos. Şi cu asta le mulţumim pentru toată bunătatea lor, care le cuprinde pe toate şi le urăm să trăiască mulţi ani şi să-nchidă ochii fericiţi!

După ce cuvântarea de mai sus se sfârşi — şi ar fi putut să fie mult mai distinsă, dar mai puţin potrivită cu prilejul — tot grupul salariaţilor, sub conducerea valetului stacojiu, strigă de trei ori ura cu glas scăzut; lucru care, spre marea indignare a acestui domn, se petrecu în dezordine, fiindcă femeile nu încetau să strige de nenumărate ori ura, numai ele singure, cu glas ascuţit, neţinând seama de nicio măsură. Cu aceasta, oamenii se retraseră; curând după aceea se retrase şi sora lui Tim Linkinwater; şi, la timpul potrivit, se ridicară şi ceilalţi de la. Masă, ca să bea ceai, cafea şi să joace cărţi.

La zece jumătate — o oră târzie pentru piaţa aceea, apăru o tăviţă cu sandvişuri şi o cană de vin cu scorţişoară, care vin cu scorţişoară venind după dublu diamant şi alte emoţii, îl făcu pe Tim Linkinwatar să-l ia pe Nicholas deoparte şi să-i dea în taină a înţelege că povestea cu fata bătrână, neobişnuit de frumoasă, era cu totul adevărată şi că într-adevăr tata era atât de atrăgătoare cum fusese descrisă — ba chiar mai mult — dar că era aşa grăbită să se căpătuiască încât, în timp ce Tim îi făcea curte şi se gândea să se căpătuiască şi el, s-a măritat cu altul.

— La urma urmelor, trebuie să recunosc că vina a fost a mea — spuse Tim. Am să-ţi arăt într-una din zilele astea o poză din gazetă, pe care o am sus. M-a costat cinci şilingi şi douăzeci. Am cumpărat-o, curând după ce ne-am răcit. Să nu spui la nimeni, dar e cea mai nemaipomenită asemănare întâmplătoare văzută vreodată, portretul ei

în lege, domnule!

Se făcuseră orele unsprezece; şi cum sora lui Tim Linkinwater spunea că de un ceas ar fi trebuit să fie acasă, fu adusă o trăsură în care fu urcată foarte simandicos de către fratele Ned, în timp ce fratele Charles dădea toate lămuririle vizitiului şi, în afară de faptul că-i plăti acestuia un şiling peste preţ, ca să aibă cea mai mare grijă de doamna, aproape că-l făcu să se înece dându-i un pahar cu o băutură spirtoasă neobişnuit de tare şi pe urmă aproape că-l lăsă fără suflare, ostenindu-se din răsputeri să-l facă să-şi regăsească suflul.

În cele din urmă, trăsura porni huruind şi, fiindcă sora lui Tim Linkinwater îşi vedea acum liniştită de drumul spre casă, Nicholas şi prietenul lui Tim Linkinwater îşi luară împreună rămas bun, lăsându-l pe bătrânul Tim şi pe vrednicii fraţi să se odihnească.

Fiindcă Nicholas trebui să străbată o distanţă bună, era mult peste miezul nopţii când ajunse acasă, unde o găsi pe mama lui şi pe Smike treji şi aşteptându-l. Trecuse de mult ceasul lor obişnuit de culcare, dar ei îl aşteptaseră să vină; timpul însă nu le trecuse greu, pentru că doamna Nickleby îl întreţinuse pe Smike cu o dare de seamă genealogică despre familia ei din partea mamei, dare de seamă ce cuprindea portretele principalilor membri, iar Smike stătea şi se întreba de pre ce o fi vorba şi dacă doamna Nickleby le învăţase pe toate dintr-o carte sau le scornea din cap, aşa încât petrecură o seară foarte plăcută.

Nicholas nu se putu duce la culcare fără să stăruie îndelung asupra însuşirilor minunate şi asupra mărinimiei fraţilor Cheeryble şi fără să istorisească succesul cu care fuseseră încununate ostenelile lui din ziua aceea. Dar nicio duzină de cuvinte n-ajunsese să rostească şi doamna Nickleby îl înştiinţa, clipind şiret şi dând din cap, că domnul Smike trebuie să fie cu siguranţă mort de oboseală şi că ea trebuie să stăruie neapărat ca el să nu mai vegheze nicio clipă.

— E o făptură cum nu se poate mai supusă, zău aşa — spuse doamna Nickleby, după ce Smike le urase noapte bună şi părăsise încăperea. Ştiu c-ai să mă ierţi, Nicholas, dragul meu, dar nu-mi place să fac asta când e şi un al treilea de faţă; chiar că n-ar fi cuviincios în faţa unui tânăr, deşi, crede-mă, la urma urmelor nu ştiu ce rău ar fi în asta, în afară că, desigur, nu e un lucru potrivit, măcar că unii spun că e cum nu se poate mai potrivit şi zău nu ştiu de ce n-ar fi, când e bine scrobită şi marginile sunt mărunt plisate; şi fireşte că atârnă foarte mult de asta.

Cu aceste cuvinte de introducere, doamna Nickleby îşi scoase scufia de noapte dintre paginile unei cărţi groase de rugăciuni, unde stătuse împăturită mărunt şi se apucă să şi-o lege, turuind tot timpul în neştire în felul ei dezlânat.

— N-au decât să zică oamenii ce vor — spuse doamna Nickleby —

dar găseşti mare mângâiere într-o scufă de noapte, lucru pe care sunt sigură că l-ai recunoaşte, Nicholas, dragul meu, dacă a ta ar avea şireturi şi ai purta-o ca un creştin, în loc să ţi-o cocoţi pe creştet, ca un băiat de la azil. Nu trebuie să socoteşti că e nebărbătesc şi de râs să fii pedant în ceea ce priveşte scufa de noapte, fiindcă l-am auzit adesea pe sărmanul tău tată şi pe reverendul, cum l-o fi chemând, care citea rugăciuni în biserica aia veche cu clopotniţa aia mică şi ciudată, a cărei morişcă a fost luată de vânt într-o noapte, o săptămână înainte de te-ai născut tu, i-am auzit adesea zicând că tinerii din colegii sunt tare grijulii în privinţa scufelor de noapte şi că scufele de noapte din Oxford sunt vestite pentru trăinicia şi buna lor calitate; într-atât încât tinerii nici nu visează să se ducă la culcare fără ele şi cred că e lucru recunoscut că *ei* ştiu ce e bine şi nu se răsfaţă.

Nicholas râse şi, lăsând în plata domnului această prelungită poliloghie, se întoarse la atmosfera plăcută a micii petreceri. Şi cum pe dată doamna Nickleby începu să fie curioasă şi puse multe întrebări în legătură cu ceea ce mâncaseră şi cu felul cum erau aşezate bucatele pe masă, şi dorind să ştie dacă erau prea fripte sau crude şi cine era acolo şi ce au spus domnii Cheeryble şi ce a spus Nicholas şi ce au spus domnii Cheerybie când el a zis aşa, Nicholas descrise în amănunţime petrecerea, ca şi întâmplările dimineţii.

— Măcar că e târziu — spuse Nicholas — aproape că sunt destul de egoist ca să doresc s-o văd pe Kate trează; să audă şi ea toate astea. Nu mai puteam *de* nerăbdare în tot drumul spre casă, să-i povestesc.

— Păi, Kate — spuse doamna Nickleby, punându-şi picioarele pe grătarul căminului şi trăgându-şi scaunul mai aproape, de parcă s-ar fi pregătit pentru o lungă pălăvrăgeală — Kate e în pat de să tot fie câteva ceasuri, şi-mi pare foarte bine, Nicholas, dragul meu, că am convins-o să nu vegheze, fiindcă doream foarte mult să găsesc prilejul de a-ţi spune câteva cuvinte. E un lucru minunat şi o mângâiere să ai un băiat mare, căruia să-i poţi încredinţa totul şi cu care să te sfătuieşti; adevărul e că nici nu ştiu la ce-ar mai folosi să ai băieţi, dacă nu poţi avea încredere în ei.

Nicholas se opri în mijlocul unui căscat somnoros şi, în timp ce maică-sa se porni să vorbească, o privea cu luare-aminte.

— Era o doamnă, vecină cu noi — spuse doamna Nickleby, tot vorbind de băieţi; mi-am adus aminte de ea… o doamnă vecină cu noi, când locuiam lângă Dawlish, cred că o chema Rogers; sunt sigură că da, dacă nu cumva o chema Murphy şi asta-i singura mea îndoială.

— Despre ea vrei să-mi vorbeşti, mamă? întrebă liniştit Nicholas.

— Ei, asta-i, despre *ea*! strigă doamna Nickleby. Doamne, Nicholas, dragul meu, ce caraghios poţi tu să fii! Dar aşa era şi cu bietul tatăl tău, chiar aşa, o lua razna mereu şi nu era în stare să-şi fixeze gândurile asupra unui subiect nici două minute în şir. Parcă-l văd şi

acum — spuse doamna Nickleby, ştergându-şi ochii — cum se uita la mine în timp ce-i vorbeam despre afaceri, ca şi cum în capul lui s-ar fi învălmăşit toate gândurile. Orice om ar fi dat atunci pe neaşteptate peste noi, şi-ar fi închipuit că eu îl zăpăcesc şi-l încurc, în loc să vadă că îi limpezeam toate lucrurile; pe legea mea că aşa ar fi crezut.

— Îmi pare foarte rău, mamă, că am moştenit această pricepere nefericită şi atât de înceată — spuse binevoitor Nicholas — dar o să-mi dau toată osteneala să te înţeleg, dacă mergi drept înainte.

— Sărmanul tău tată! spuse dusă pe gânduri doamna Nickleby. N-a ştiut, până când n-a fost prea târziu, ce aş fi vrut eu să facă el!

Fără îndoială, aşa se petrecuseră lucrurile, fiindcă nici când a murit, răposatul domn Nickleby nu a ajuns să afle. Dar nici doamna Nickleby, ceea ce, într-o anumită măsură, lămureşte împrejurarea.

— Oricum — spuse doamna Nickleby, uscându-şi lacrimile — asta n-are nicio legătură, chiar niciuna, cu domnul de alături.

— Bănuiesc că domnul de alături n-are nici el vreo legătură cu noi — răspunse Nicholas.

— Nu încape îndoială — spuse doamna Nickleby — că este un gentlemen, are purtări de gentleman şi înfăţişarea unui gentleman, măcar că poartă nădragi şi ciorapi cenuşii de lână groasă. Poate c-o fi trăsnit sau poate c-o fi mândru de picioarele lui. Nu văl de ce n-ar fi. Şi prinţul regent era mândru de picioarele lui şi la fel şi Daniel Lambert, care era şi gras pe deasupra; era şi el mândru de picioarele lui. Tot aşa şi domnişoara Biffin; nu, ea nu — adăugă doamna Nickleby, îndreptându-se — cred că la ea era vorba de degetele de la picioare, dar principiul rămâne acelaşi.

Nicholas urmărea, buimac de-a binelea, această nouă temă. Dar pare-se că doamna Nickleby la asta se şi aşteptase.

— S-ar putea să fii tare mirat, Nicholas, dragul meu — spuse ea. În orice caz, eu am fost mirată. A căzut peste mine ca un fulger de foc şi aproape că mi-a îngheţat sângele în vine. Fundul grădinii e lipit de fundul grădinii noastre şi fireşte, l-am văzut de mai multe ori în umbrar printre fasolele roşii sau lucrând în seră. Mă gândeam eu că prea se holbează, dar n-am dat atenţie, fiindcă doar eram proaspăt veniţi şi omul o fi fost curios să vadă cum arătăm. Dar când a început să arunce cu castraveţi la noi în curte, peste zid…

— Să arunce cu castraveţi peste zid?! repetă, uimit, Nicholas.

— Da, Nicholas, dragul meu — răspunse doamna Nickleby, cu glas foarte serios; cu castraveţi peste zid. Şi de asemenea şi cu dovlecei…

— I-auzi ce obrăznicie! spuse Nicholas, aprinzându-se numaidecât. Dar ce înseamnă asta?

— Nu cred de loc că înseamnă obrăznicie — răspunse doamna Nickleby.

— Cum! spuse Nicholas. Zvârle cu castraveţi şi cu dovlecei în

capetele oamenilor care se plimbă în grădina lor şi asta nu înseamnă obrăznicie! Păi, mamă…

Nicholas se opri brusc, fiindcă desluşi sub marginile scufei de noapte a doamnei Nickleby o expresie de triumf calm, amestecat cu o modesta stingherealã, care-i atraseră deodată luarea-aminte.

— Trebuie să fie un om tare slab de înger, prost şi nechibzuit — spuse doamna Nickleby; desigur, cel puţin aşa cred că l-ar socoti unii; bineînţeles, de la mine nu poţi să aştepţi să-mi dau părerea în chestiunea asta, mai ales după ce l-am apărat mereu pe sărmanul tău tată, când alţii îl învinuiau că-mi face propuneri de căsătorie; fireşte, nici nu încape îndoială că omul a ales o cale foarte ciudată pentru a-mi arăta ce simte, totuşi, în acelaşi timp, atenţiile lui sunt… adică atât cât se poate şi într-o oarecare măsură… ceva foarte măgulitor. Şi, măcar că nici nu visez să mă mărit din nou, cât timp n-o văd pe draga de Kate la casa ei…

— Sunt sigur, mamă, că gândul ăsta nu ţi-a trecut prin minte nici măcar o clipă — spuse Nicholas.

— Doamne dumnezeule, Nicholas, dragul meu — răspunse mama lui cu glas înţepat — păi eu ce voiam să spun, dacă m-ai fi lăsat să vorbesc? Fireşte, nici prin gând nu mi-a trecut şi sunt surprinsă şi uimită că mă crezi în stare de una ca asta. Eu doar mă întreb care e cea mai bună cale ca să resping aceste propuneri în chip politicos şi delicat, fără să jignesc omul prea tare sau să-l aduc la desperare, sau mai ctiu eu ce. Doamne păzeşte! striga doamna Nickleby, cu un uşor zâmbet silit — te pomeneşti că face ceva necugetat! Cum aş mai putea fi din nou fericită, Nicholas?

Cu toată supărarea şi îngrijorarea lui, Nicholas nu-şi putu stăpâni zâinbetul, când o întrebă:

— Şi crezi, mamă, că cea mai crudă respingere ar putea avea o astfel de urmare?

— Pe cuvântul meu, dragule, că nu ştiu — răspunse doamna Nickleby. Zău că nu ştiu. Sunt sigură că în ziarul de ieri era vorba de un astfel de caz scos din jurnalele franţuzeşti, în legătură cu un cizmar ambulant, care era gelos pe o fetişcană dintr-un sat vecin, fiindcă fata nu voia să se închidă împreună cu el într-o mansardă fără aer şi să se omoare cu mangal; şi omul s-a ascuns într-o pădurice, cu iui cuţit foarte ascuţit şi, când a trecut ea pe acolo cu nişte prietene, s-a repezit în calea ei şi s-a omorât mai întâi pe el, pe urmă toate prietenele ei şi pe urmă pe ea… ba nu, mai întâi a omorât toate prietenele, pe urmă pe ea şi pe urmă pe *el,* că te apucă groaza când te gândeşti. Ori că-i una, ori că-i alta, dar nu ştiu cum se face — adăugă doamna Nickleby, după o pauză de o clipă — că mereu se găsesc cizmari ambulanţi care fac lucruri din astea în Franţa, după cum scrie în ziare. Nu ştiu de unde se trage, poate o fi pielea de vină, aşa-mi închipui.

— Dar omul ăsta, care nu-i cizmar, ce a făcut, mamă, ce ţi-a zis? întrebă Nicholas, chinuit de frământări, dar părând aproape tot atât de resemnat şi de răbdător ca şi doamna Nickleby. Ştii că nu există niciun grai al legumelor, care să-ţi îngăduie să prefaci un castravete într-o declaraţie de dragoste în lege.

— Dragul meu — răspunse doamna Nickleby, cu o mişcare nerăbdătoare a capului şi cu ochii la cenuşa de pe grătar — a făcut şi a spus tot felul de lucruri.

— Nu cumva te înşeli dumneata? întrebă Nicholas.

— Să mă înşel! Doamne, Nicholas, dragul meu, îţi închipui că eu nu ştiu când un om are ghiduri serioase?

— Bine, bine! murmură Nicholas.

— De fiecare dată când mă duc la fereastră — spuse doamna Nickleby — îmi face bezele cu o mână şi pe cealaltă o pune la inimă, sigur că-i o prostie din partea lui şi-mi închipui c-ai să zici că nici nu şade bine, dar o face cu mult respect, foarte mult respect, într-adevăr, şi cu foarte, foarte multă duioşie. Până acum nu merită decât încredere; nici nu încape îndoială. Pe urmă, unde pui darurile care cad peste gard cu grămada în fiecare zi, şi zău că sunt daruri foarte frumoase; unul din castraveţi l-am mâncăt deunăzi şi restul mă gândesc să-i pun la murat pentru iarnă. Şi aseară — adăugă doamna Nickleby, şi mai stânjenită — m-a strigat încet din cealaltă parte a zidului, în timp ce eu mă plimbam prin grădină, şi mi-a propus căsătoria şi să fugim împreună. Avea un glas limpede ca un clopoţel sau un cristal dintre cele care scot sunete muzicale, chiar foarte muzicale, dar fireşte că n-am dat ascultare. Acum întrebarea este, Nicholas, dragul meu, ce am eu de făcut?

— Kate ştie de asta? întrebă Nicholas.

— Nu i-am suflat până acum nicio vorbă — răspunse mama lui.

— Atunci, pentru numele lui dumnezeu — spuse Nicholas, ridicându-se de pe scaun — să nici nu-i spui, fiindcă s-ar simţi foarte nefericită. Cât despre ce ai dumneata de făcut, mamă dragă, fă ce te îndeamnă bunul simţ şi sentimentele şi respectul pentru amintirea tatii. Există mii de feluri în care poţi să-ţi arăţi neplăcerea faţă de atenţiile astea nefireşti de bătrân ramolit. Dacă le respingi cu hotărârea cu care trebuie respinse şi ele totuşi continuă spre neplăcerea dumitale, atunci ştiu eu cum să le pun capăt grabnic. Dar eu nu m-aş amesteca într-o treaba atât de caraghioasa şi nu i-aş da atenţie, până când nu ţi-ai făcut dumneata singură dreptate. Orice femeie poate face asta şi, mai ales, una de vârsta şi situaţia dumitale, în împrejurări care nici nu merită să le iei în seamă. Nu vreau să te ruşinez, prefăcându-mă că le iau la inimă sau să le privesc, măcar timp de o clipă, ca pe ceva serios. Idiot bătrân şi caraghios!

Zicând aşa, Nicholas îşi sărută mama şi-i dori noapte bună, după

care se retraseră amândoi în odăile lor.

Ca să fim drepţi cu doamna Nickleby, dragostea de copii ar fi împiedicat-o să se gândească serios la o a doua căsătorie, chiar dac-ar fi fost în stare să-şi zăgăzuiască într-atât amintirile despre răposatul ei soţ, încât să se simtă puternic îndemnată s-o facă. Dar, deşi nu era urmă de ticăloşie şi prea puţin egoism în inima doamnei Nickleby, femeia era slabă de înger şi plină de deşertăciune; şi era atât de măgulitor să fii cerută (şi încă zadarnic) în căsătorie la vârsta asta, încât ea nu putu respinge patima necunoscutului domn chiar atât de repede şi uşor, cum socotea Nicholas că s-ar fi cuvenit.

„Cât despre faptul că ar fi o pornire nefirească şi caraghioasă de bătrân ramolit — gândi doamna Nickleby — eu nu găsesc de loc. Fireşte că, în ceea ce-l priveşte, este fără speranţă, dar de ce ar fi un idiot bătrân şi caraghios, mărturisesc că nu văd. Doar n-are de unde să ştie că e fără speranţă. Bietul om! *Ea* cred că e vrednic de milă!”

După aceste cugetări, doamna Nickleby se privi în oglinjoara de: pe masa de toaletă şi, îndepărtându-se câţiva paşi, încercă să-şi amintească cine-i tot spunea ei că atunci când Nicholas va împlini douăzeci şi unu de ani, va părea mai degrabă fratele decât fiul ei. Nefiind în stare să-şi amintească al cui era acest glas autorizat, stinse luminarea şi ridică storul ca să intre lumina dimineţii, căci între timp se crăpase de ziuă.

— Nu prea e lumina bună ca să desluşeşti lucrurile — murmură doamna Nickleby, uitându-se în grădină — şi ochii mei nu-s prea buni, din copilărie sunt mioapă. Dar, pe legea mea, cred că un dovlecel mare s-a oprit în cioburile de sticlă de pe zid.

CAPITOLUL VI

Cuprinde unele amănunte în legătură cu o vizită de condoleanţe, amănunte ce s-ar putea dovedi însemnate mai încolo.

— Smike întâlneşte pe neaşteptate un foarte vechi prieten, care-l invită la el acasă şi nici nu vrea să audă de un refuz.

Cu totul neştiutoare cât priveşte demonstraţiile îndrăgostitului vecin sau urmările lor asupra inimii simţitoare a maniei, Kate Nickleby începuse să cunoască bucuriile unui sentiment statornic de senină fericire, de care, chiar şi în momente de mulţumire ocazională şi trecătoare, fusese atâta vreme străină. Trăind sub acelaşi acoperiş cu fratele ei iubit, de care fusese atât de brusc şi hain despărţită, cu mintea liniştită şi eliberată de orice obsesie ce ar fi făcut-o să roşească sau i-ar fi strâns inima, părea o fiinţă renăscută. Îşi recăpătase voioşia de odinioară, păşea din nou mlădios şi sprinten, bujorii care-i părăsiseră obrajii reveniseră, aşa încât Kate Nickleby era mai frumoasă ca oricând.

Aceasta fu concluzia spre care o duseseră pe domnişoara La Creevy cugetările şi observaţiile ei, după ce căsuţa, după cum spunea ea cu patos, fusese pusă la punct de la coşul căminului până la grătarul din faţa uşii de intrare, şi femeiuşcă cea muncitoare avu, în sfârşit, o clipă de răgaz ca să se gândească la locatari.

— Şi zău că n-am mai avut o clipă de răgaz de când am venit întâia dată aici — spuse domnişoara La Creevy — fiindcă nu m-am gândit tot timpul decât la ciocane, cuie, şurubelniţe şi burghiuri, dimineaţa, la prânz şi seara.

— Cred că niciun gând nu-ţi închini dumitale — îi răspunse Kate zâmbind.

— Pe cuvântul meu, dragă, că dac-aş face-o, aş fi o gâscă, ţinând seama că sunt atâtea lucruri plăcute la care te poţi gândi — spuse domnişoara La Creevy. Dar fiindcă veni vorba, află că m-am gândit la cineva. Ştii că am băgat de seamă o mare schimbare la cineva din familia voastră, o schimbare nemaipomenită?

— La cine? întrebă Kate, cu îngrijorare. Nu la…

— Nu la tratele dumitale, draga mea — răspunse domnişoara La Creevy, luându-i-o înainte, — fiindcă el e mereu aceeaşi făptură drăgăstoasă, de treabă, isteaţă, cu un grăunte de, nu spun ce, în el, când se iveşte prilejul, aşa cum era când v-am cunoscut eu mai întâi. Nu, Smike, cum îi place lui să i se spună, sărmanul! Fiindcă nici nu vrea să audă de *domnul* înainte de numele lui; el s-a schimbat mult, chiar şi în timpul ăsta scurt.

— Cum? întrebă Kate. În ce priveşte sănătatea?

— N-n-nu; poate nu chiar in ce priveşte sănătatea, spuse domnişoara

La Creevy, oprindu-se ca să se gândească; măcar că e o fiinţă istovită şi slabă şi că pe faţă i se vede ceea ce, dac-aş vedea pe faţa dumitale, mi-ar frânge inima. Nu, nu în ce priveşte sănătatea.

— Atunci cum?

— Nu prea ştiu nici eu — răspunse miniaturista. Dar l-am urmărit şi de multe ori mi-ați dat lacrimile. Asta nu-i greu, desigur, fiindcă eu mă topesc numaidecât; totuşi, cred că, de data asta, s-a întâmplat din motive întemeiate. Sunt sigură că de când e aici, îşi dă mai tare seama, cine ştie de ce, că are mintea slabă. O simte mai mult. Îl doare mai rău când îşi dă seama că uneori o ia razna şi nu e în stare să priceapă lucruri foarte simple. L-am urmărit, când nu erai dumneata de faţă, draga mea, stând singur, dus pe gânduri, cu o privire atât de dureroasă, încât nu puteam s-o îndur şi pe urmă ridicându-se şi părăsind odaia, cu atâta jale şi atât de abătut, încât nici nu pot să-ţi spun ce rău mi-a făcut. Nici trei săptămâni nu sunt de când era o făptură Inimică şi voioasă, încântat că are de lucru până peste cap, fericit cât era ziua de lungă. Acum parcă-i alt om, tot aceeaşi făptură plină de bunăvoinţă, care nu poate face rău, credincioasă, iubitoare, dar în toate celelalte nu mai e acelaşi.

— Cu siguranţă c-o să-i treacă — spuse Kate. Bietul băiat!

— Nădăjduiesc — răspunse mica ei prietenă, cu o gravitate neobişnuită la ea. Nădăjduiesc pentru bietul băiat. Oricum — adăugă domnişoara La Creevy, regăsind tonul vesel şi flecar, care-i era obişnuit — eu am spus ce am avut de spus şi a fost destul de lung şi nu m-aş mira dac-ar fi şi fără temei. Îl înveselesc eu deseară, fiindcă, dacă-i vorba să fie cavalerul meu tot drumul până la Ştrand, o să vorbesc, şi-o să vorbesc, şi-o să vorbesc, şi n-o să mă opresc până când nu-l fac să râdă. Aşa încât, cu cât pleacă mai repede, cu atât mai bine pentru el şi cu cât plec eu mai repede, cu atât mai bine pentru mine, de asta sunt sigură, fiindcă altfel servitoarea mea umblă haimana cu unul care ar putea să mă jefuiască, măcar că nu ştiu ce-ar putea să-mi ia, în afară de mese, scaune şi de miniaturile mele; şi dacă ştie sa tragă vreun folos de pe urma lor, e un hoţ deştept, fiindcă eu ştiu că nu pot, ăsta-i adevărul adevărat.

Zicând aşa, mica domnişoară La Creevy îşi ascunse capul într-o pălărie foarte turtită şi pe aceasta într-o broboadă foarte mare; şi înfăşurându-se strâns în amintita broboadă, cu ajutorul unui ac mare, anunţă că omnibuzul poate veni cât de curând, fiindcă ea e gata.

Dar mai trebuia să-şi ia rămas bun de la doamna Nickleby; şi mult înainte ca buna doamnă să fi sfârşit cu depănatul amintirilor legate şi potrivite cu împrejurarea de faţă, sosi şi omnibuzul. Faptul o zăpăci rău pe domnişoara La Creevy, drept care, pentru a o răsplăti în taină pe slujnică, în dosul uşii dinspre stradă, cu optsprezece penny, scoase din pungă zece penny în monede de o jumătate de penny, care se

rostogoliră în toate colţurile *săliţei* şi cerură destul timp pentru a fi culese. Această ceremonie, trebui, fireşte, să fie urmată de un nou rând de sărutări date lui Kate şi doamnei Nickleby, după care fură strânse coşuleţul şi pachetul de hârtie cafenie, demersuri in timpul cărora „omnibuzul", după cum spunea indignată domnişoara La Creevy, „înjura atât de cumplit, încât era groaznic să-l auzi". Într-un târziu şi in cele din urmă, omnibuzul se prefăcu a porni şi atunci domnişoara La Creevy ţişni afară din casă şi sus în omnihuz, cerându-şi cu mare belşug de vorbe iertare faţă de călători şi spunând că, pentru nimic in lume mu i-ar fi lăsat să aştepte cu bună ştire. În timp ce se uita în jur, după un loc potrivit, conductorul îl împinse înăuntru pe Smike, strigă că totul e în ordine — deşi nu era — şi uriaşul vehicul o porni, hodorogind rit cel puţin jumătate de duzină de căruţe de berar.

Să lăsăm omnibuzul să-şi vadă de drum, după bunul plac al mai sus-amintitului conducător, care se aruncă graţios pe băncuţa lui din spate, fumând o ţigară mirositoare; şi in timp ce-l lăsăm să se oprească, să înainteze, s-o ia la galop sau să se târască, după cum va socoti potrivit şi cu cale acest domn, povestirea noastră poate folosi prilejul pentru a se încredinţa de starea lui sir Mulberry Hawk şi a afla în ce măsură se lecuise el, în timpul ăsta, de rănile cu care se alesese în urma puternicii căzături din cabrioletă, întâmplată în împrejurările descrise mai înainte cu amănunţime.

Cu un mădular rupt, cu trupul greu rănit şi faţa pocită de nişte cicatrice doar pe jumătate vindecate, palid şi istovit de pe urma recentelor suferinţe şi din pricina febrei, sir Mulberry Hawk stătea culcat pe spate, in culcuşul al cărui prizonier era sortit să mai rărmna câteva saptămâni încă. Domnul Pyke şi domnul Pluck şedeau în odaia alăturată şi trăgeau zdravăn la măsea, întrerupând când şi când murmurul conversaţiei lor cu un hohot de ris pe jumătate înăbuşit, în timp ce tinărul lord — singurul părtaş la această petrecere care mai putea fi izbăvit şi avea o inimă cu adevărat bună — şedea alături de mentorul său, cu o ţigară în gură, şi-i citea dintr-un ziar, la lumina unei lămpi, crâmpeie de ştiri, dintre cele care ar fi putut să-l intereseze sau să-l distreze.

— Fir-ar să fie de duläi! spuse bolnavul, întorcând nerăbdător capul spre odaia alăturată. Nu-i chip să le astupăm boturile afurisite?

Domnii Pyke şi Pluck auziră exclamaţia şi se opriră numaidecât, facându-şi semn cu ochiul unul altuia şi umplându-şi paharele cu vârf, în chip de despăgubire pentru că erau lipsiţi de grai.

— La dracu'! mormăi bolnavul printre dinţi, răsucindu-se nerăbdător in pat. Nu-i destul de tare salteaua, nu-i destul de plicticoasă odaia şi durerea nu-i destul de rea, mai trebuie să mă chinuiască şi *ei*? Cât este ceasul?

— Opt şi jumătate — răspunse prietenul lui.

— Ia apropie masa şi să jucăm iarăşi cărţi — spuse Sir Mulberry. Tot pichet. Haide!

Era ciudat să vezi cu cită patimă urmărea bolnavul, căruia nu-i era îngăduit altă schimbare de poziţie în afară de întoarcerea capului dintr-o parte într-alta, fiecare mişcare a prietenului său în timpul jocului; cu câtă înfrigurare şi cu cit interes juca şi totuşi cât de prevăzător şi rece. Priceperea şi îndemânarea lui întreceau de douăzeci de ori pe cele ale adversarului, care nu le putea ţine piept, chiar când norocul îl ajuta cu cărţi bune, ceea ce nu se întâmpla prea des. Sir Mulberry câştigă toate partidele şi, când tovarăşul lui azvârli cărţile şi refuză să mai joace, îşi întinse braţul dezgolit şi apucă hanii cu o înjurătură lăudăroasă şi cu acelaşi ris răguşit, deşi mai scăzut, care răsunase cu luni înainte, în sufrageria lui Ral oh Nickleby.

În timp ce era astfel prins, se arătă servitorul lui, care-i vesti că domnul Ralph Nickleby e jos şi doreşte să ştie cum se simte în astă-seară.

— Mai bine — spuse nerăbdător sir Mulberry.

— Domnul Nickleby, sir, doreşte să ştie…

— Ţi-am spus că mai bine — răspunse sir Mulberry, izbind cu mina în masă.

Omul şovăi timp de câteva clipe şi apoi spuse că domnul Nickleby ceruse îngăduinţa să-l vadă pe sir Mulberry Hawk, dacă nu-l stinghereşte.

— Ba stinghereşte. Nu pot să-l văd. Nu pot să văd pe nimeni — spuse stăpânul, mai furios ca înainte. Ştii doar, netotule!

— Mă iertaţi, sir — răspunse omul. Dar domnul Nickleby a stăruit atât…

Adevărul este că Ralph Nickleby îl mituise pe servitor, iar acesta, dornic să merite banii şi cu nădejdea în vreo pleaşcă viitoare, ţinea uşa cu mâna, încumetându-se să mai zăbovească.

— Ţi-a spus dacă a venit cu treburi? întrebă sir Mulberry, după ce cântări puţin lucrurile cu nerăbdare.

— Nu, sir. A zis că doreşte să vă vadă. În mod deosebit, aşa a zis domnul Nickleby, sir.

— Spune-i să urce. Stai! strigă sir Mulberry, chemând omul înapoi, în timp ce-şi trecea mina peste faţa sluţita. Mută lampa pe raftul din spatele meu. Împinge masa şi pune un scaun acolo, ceva mai departe. Lasă-l aşa.

Omul ascultă de aceste porunci, ca şi cum ar fi înţeles rostul lor, apoi părăsi odaia. Lordul Frederick Verisopht spuse că se întoarce îndată şi păşi în încăperile alăturate, închizând după el uşa cu mai multe canaturi.

Pe scări se auziră paşi înăbuşiţi; şi Ralph Nickleby se strecură uşor

în odaie, cu pălăria in mină, trupul aplecat înainte, ca in semn de adânc respect, şi ochii aţintiţi asupra feţei vrednicului său client.

— Ei, Nickleby — spuse sir Mulberry, îndreptându-l spre scaunul de lingă pat şi fluturând mina a prefăcuta nepăsare. După cum vezi, am avut un accident afurisit.

— Văd — răspunse Ralph, cu aceeaşi privire neclintită.

— Într-adevăr afurisit! Chiar că nu v-aş fi recunoscut, sir Mulberry! Doamne, doamne! Proastă treabă!

Purtarea lui Ralph era adânci umilă şi respectuoasă, iar glasul lui scăzut era cel folosit de un oaspete dintr-o delicată atenţie faţă de un om bolnav. Dar expresia feţei fui, atunci când a lui sir Mulberry era întoarsă, te izbea printr-un contrast nemaipomenit. Şi aşa cum stătea, în atitudinea lui obişnuită, privind liniştit către omul ce zăcea in faţa lui, acele trăsături, pe care sprâncenele lui ieşite în afară şi încruntate nu le umbreau, purtau pecetea unui zâmbet batjocoritor.

— Şezi jos — spuse sir Mulberry, întorcându-se spre el cu o sforţare care părea puternică. Ce sunt eu, privelişte, de. Te holbezi aşa la mine?

În clipa când el îşi întoarse faţa, Ralph se dădu cu un pas sau doi înapoi şi, prefăcându-se îndemnat de o putere căruia nu i se putea împotrivi, să exprime uimire dar, in acelaşi timp, hotărât să nu se supună acelei porniri, se aşeză cu o stânjeneală bine jucată.

— Am întrebat la poartă, în fiecare zi, sir Mulberry — spuse Ralph — de fapt, de două ori pe zi — iar astăzi, încumentându-mă, pe baza vechii noastre cunoştinţe şi a afacerilor trecute de pe urma cărora ne-am ales amândoi cu oarecare câştig, nu m-am putut împotrivi să nu cer îngăduinţa de a pătrunde în odaia dumneavoastră. Aţi… aţi suferit mult? întrebă Ralph aplecându-se înainte şi îngăduind aceluiaşi zâmbet aspru să-i joace pe faţă, în clipa când celălalt închise ochii.

— Mai mult decât destul, după gustul meu, dar aş crede că mai puţin decât destul după gustul unor coate-goale fără o para, pe care-i cunoaştem, amândoi şi care bagă zâzanie între noi — răspunse sir Mulberry, în timp ce braţul îi zvâcnea deasupra plapumei.

Ralph ridică din umeri, ca şi cum n-ar îi aprobat tonul puternic enervat, cu care fuseseră rostite aceste cuvinte; căci în vorbirea cămătarului era ceva ritos şi supărător de rece, care zgâria într-atât auzul bolnavului, încât acesta aproape că nu mai putea să rabde.

— Şi care anume din „vechile noastre afaceri” te-a adus aci, în astă-seară? întrebă sir Mulberry.

— Niciuna — răspunse Ralph. Sunt câteva poliţe ale lordului, care trebuie reînnoite; dar să le lăsăm să aştepte pină vă însănătoşiţi. Am… am venit — spuse Ralph, vorbind mai rar şi apăsând mai aspru pe cuvinte — am venit să vă spun ce îndurerat sunt că o rudă de-a mea, deşi eu m-am iepădat de ea, v-a pedepsit atât de…

— Pedepsit! îl întrerupse sir Mulberry.

— Ştiu că a fost o pedeapsă aspră — spuse Ralph, prefacându-se că înţelege greşit rostul întreruperii — şi cu atât mai dornic am fost să vă spun că mă lepăd de acest vagabond, că nu-l recunosc ca ruda mea şi-l las să-şi primească răsplata de la dumneavoastră şi de la orice alt om. Dacă vă place, puteţi să-i suciţi şi gâtul. *Eu* nu mă amestec.

— Prin urmare, povestea asta, pe care am auzit-o aici, s-a răspândit? întrebă sir Mulberry, strângând pumnul şi scrişnind din dinţi.

— Peste tot — răspunse Ralph. Răsună toate cluburile şi tripourile. Mi s-a spus că cineva a născocit şi un cântec frumuşel în legătură cu asta — adăugă Ralph, privind înfrigurat la cel ce-l întreba. Eu nu l-am auzit, fiindcă n-am avut unde, dar am aflat că s-a şi tipărit, pentru un cerc restrâns, şi se înţelege că-l ştie tot oraşul.

— E o minciună 1 spuse sir Mulberry. Îţi spun că-i o minciună! S-a speriat iapa.

— Ei zic că el a speriat-o — spuse Ralph, la fel de neclintit şi liniştit. Unii zic că v-a speriat şi pe dumneavoastră, dar *asta* ştiu că e o minciună. Le-am spus-o răspicat, vai, de zeci de ori! Eu sunt un orn paşnic, dar nu pot să aud lumea spunând una ca asta despre dumneavoastră. Nu, nu!

Când sir Mulberry iu în stare să rostească vorbe cu şir, Ralph se aplecă înainte cu mina la ureche şi o faţă atât de liniştită, de parcă fiecare dintre trăsăturile ei aspre ar fi fost turnată in fier.

— Când m-oi scula din patul ăsta blestemat — spuse bolnavul, izbindu-şi de-a binelea, în patima lui, piciorul rupt, cu mina — o să mă răzbun cum încă nu s-a răzbunat niciun om! Zău că da! Mulţumită accidentului, m-a însemnat pentru o săptămână sau două, dar eu am să-i las un semn de care n-o să scape până-n mormânt! Am să-i spintec nasul şi urechile, am să-l biciuiesc, am să-l schilodesc pentru toată viaţa. Mai mult chiar, am s-o târăsc pe minunea aia de virtute, pe floarea aia neprihănita, pe gingaşa lui soră, prin…

S-ar prea putea ca in clipa aceea sângele lui rece să-i fi năvălit lui Ralph în obraji. S-ar putea ca sir Mulberry să-şi fi amintit că oricât ar fi fost de ticălos şi de cămătar omul din faţa lui, cândva, în copilărie, trebuie să-şi fi trecut şi el braţele de după gâtul fratelui său. Aşa încât se opri, amenințând cu mâna şi întărindu-şi amenințarea nerostită cu o înjurătură cumplită.

— E un lucru umilitor — spuse Ralph, după o scurtă tăcere, în care răstimp îl ţintuise nemilos pe bolnav cu privirile lui — să te gândeşti că omul de lume, desfrânatul, vestitul *roue,* marele câştigător la cărţi a fost adus în halul ăsta de un băieţandru!

Sir Mulberry îl fulgeră cu o privire mânioasă, dar ochii lui Ralph priveau spre pământ şi faţa lui nu trăda altceva decât îngândurare.

— Un ţânc crud, crud, cu caş la gură — vorbi mai departe Ralph —

să înfrunte un bărbat care l-ar putea strivi cu greutatea lui; ca să nu mai vorbim de priceperea lui la… cred că nu mă înşel — spuse Ralph ridicând ochii — pare-mi-se că *aţi fost* pe vremuri un as al ringului, nu-i aşa?

Bolnavul făcu un gest de nerăbdare, pe care Ralph se notări să-l socotească de încuviinţare.

— Aha! făcu el. Aşa ştiam şi eu. Asta era pe vremea când nu vă cunoşteam încă, dar eram aproape sigur că nu greşesc. El e sprinten şi întreprinzător, aşa-mi închipui. Dar astea sint avantaje neînsemnate faţă de ale dumneavoastră. Norocul, norocul! Câinii ăştia de pripas au noroc.

— O să aibă nevoie de mare noroc când voi fi eu iarăşi pe picioare — spuse sir Mulberry Hawk — chiar dacă s-ar ascunde unde i-o plăcea.

— Ba nu! răspunse Ralph grăbit. Nici prin gând nu-i trece aşa ceva! E aici, scumpe sir, la dispoziția dumneavoastră, aici, la Londra. Bate străzile ziua nămiaza mare, umblă ţanţoş şi pot să jur că vă caută pe dumneavoastră — spuse Ralph negru la faţă şi pentru prima oară stăpânit de propria lui ură, în clipa când văzu înaintea ochilor această veselă imagine a lui Nicholas. Dacă am fi cetăţeni ai unei ţări unde lucruri din astea se fac fără primejdie, aş plăti bani grei ca să-l ştiu înjunghiat drept in inimă şi azvârlit la câini, ca să-l sfâşie.

În clipa când Ralph, oarecum spre mirarea bătrânului său client, dădu frâu liber acestei mici izbucniri de sănătoase sentimente familiale şi-şi luă pălăria ca să plece, lordul Frederick Verisopht băgă capul pe uşă.

— Despre ce dra-acu ai vorbit cu Nickleby, Hawk? întrebă tânărul. Aşa larmă asurzitoare încă n-am auzit nicioda-ată! Câr-cir-cir! Ham-ham-ham! Ce-aţi tot vorbit?

— Sir Mulberry e supărat, my lord — spuse Ralph, cu ochii la culcuş.

— Sper că nu in legătură cu banii? S-au încurcat afacerile, Nickleby?

— Nu, my lord, nu — răspunse Ralph. În privinţa asta ne înţelegem totdeauna. Sir Mulberry si-a amintit de…

Ralph n-a mai avut nevoie şi nici prilejul să vorbească mai departe; căci sir Mulberry prelua el subiectul şi începu să slobozească ameninţări şi înjurături la adresa lui Nickolas, aproape la fel de fioroase ca cele dinainte.

Ralph, ca un bun observator ce era, fu uimit să vadă că, pe măsură ce se desfăşura poliloghia aceasta, purtarea lordului Frederick Verisopht, care la început îşi răsucea favoriţii cu un aer elegant şi plictisit, se schimbă cu desăvârşire. Şi fu şi mai uimit când, după ce sir Mulberry se opri, tinărul lord îi ceru cu glas supărat şi fără înconjur,

să nu mai pomenească niciodată despre acest lucru de faţă cu el.

— Ţine minte, Hawk! adăugă el cu o tărie neobişnuită — n-o să iau parte niciodată la un atac mişelesc împotriva acestui tânăr şi nici n-o să-l îngădui, dacă-mi stă în puteri.

— Mişelesc! îl întrerupse prietenul său.

— Da-a — spuse celălalt, întorcându-se cu faţa la el. Dacă i-ai fi spus cine eşti, dacă i-ai fi dat cartea dumitale de vizită şi ai fi descoperit după aceea că rangul sau caracterul lui te împiedică să te baţi cu el şi încă ar fi fost destul de prost; pe legea mea că şi atunci ar fi fost destul de prost. Dar aşa cum stau lucrurile, ai procedat greşit. Şi eu am greşit că nu m-am amestecat şi-mi pare rău. Ceea ce ţi s-a întâmplat după aceea a fost în aceeaşi măsură rezultatul întâmplării ca şi al unui plan, şi a fost mai mult din vina dumitale decât a lui; şi n-o să se întoarcă în chip nelegiuit împotriva lui, cu ştirea mea, zău că n-o să se întoarcă.

Şi repetând apăsat ultimele cuvinte, tinărul lord dădu să plece, dar înainte de a ajunge în odaia alăturată, se mai întoarse o dată şi spuse, cu mai multă tărie decât dovedise înainte:

— Şi cred acum, pe cinstea mea, cred că sora lui e o fată pe cât de frumoasă, pe atât de curată şi modestă; iar despre trate, vă spun că s-a purtat aşa cum trebuia să se poarte fratele ei, cu bărbăţie şi curaj. Şi doresc din tot sufletul ca oricare dintre noi să iasă din povestea asta cu obrazul pe jumătate atât de curat ca el.

Zâcând aşa, lordul Frederick Verisopht ieşi din odaie, lăsându-i pe Ralph Nickleby şi pe sir Mulberry într-o stare de foarte neplăcută mirare.

— Ăsta-i învăţăcelul dumitale? întrebă domol Ralph — sau e proaspăt venit de la un pastor de ţară?

— Aşa-i apucă uneori pe neghiobii ăştia neisprăviţi — răspunse sir Mulberry Hawk, muşcându-şi buza şi arătând spre uşă. Lasă-l in seama mea.

Ralph schimbă o privire familiară cu vechiul lui cunoscut, fiindcă, în urma îngrijorătoarei surprize, prinseseră din nou încredere unul într-altul; apoi o porni spre casă încet şi dus pe gânduri.

În timp ce se spuneau şi se făceau cele povestite mai sus şi cu mult înainte de a se fi sfârşit, omnibuzul o descărcase pe domnişoara La Creevy împreună cu escorta şi cei doi ajunseseră la uşa ei. Vedeţi că bunătatea micuţei miniaturiste nu putea îngădui, cu niciun preţ, ca Smike să se întoarcă înapoi, fără să se fi răcorit mai întâi cel puţin cu o duşcă dintr-o băutură întăritoare şi un biscuit sau aşa ceva; iar Smike, neavând nimic împotrivă nici în ceea ce priveşte duşca întăritoare, nici în ceea ce priveşte Discuitul, ba socotind, chiar, că-l vor pregăti în chip foarte plăcut pentru drumul înapoi până la Bow, se întâmplă că băiatul zăbovi mult mai mult decât avusese la început de

gând şi că porni spre casă vreo jumătate de oră după ce se lăsase întunericul.

Nu era primejdie să nu nimerească, pentru că drumul se întindea drept înaintea lui, iar el se dusese in oraş cu Nicholas şi se întorsese singur, aproape în fiecare zi. Aşa încât domnişoara La Creevy şi el îşi strânseră cu încredere mina şi, după ce primi sarcina să dea multe complimente doamnei şi domnişoarei Nickleby, Smike porni.

Când ajunse la poalele lui Ludgate Hill, se abătu puţin din drum ca să-şi potolească curiozitatea şi să arunce o privire la Newgate. După ce, timp de câteva minute, se uită de pe cealaltă parte a drumului, cu multă atenţie şi frică la zidurile întunecoase, o luă înapoi spre vechiul făgaş şi străbătu sprinten oraşul, oprindu-se, când şi când, ca să facă ochi mari in faţa vitrinei vreunei prăvălii deosebit de ispititoare, pe urmă fugind câtva timp, pe urmă oprindu-se iarăşi şi aşa mai departe, cum ar face orice băiat de la ţară.

Tocmai zăbovise destul de mult la vitrina unui giuvaergiu, dorind să poată duce şi el acasă în chip de daruri câteva din bijuteriile acelea frumoase şi închipuindu-şi ce încântare ar stârni dac-ar putea, când ceasornicele bătură opt fără un sfert; deşteptat de sunetul lor, o porni in goană şi tocmai trecea colţul unei străzi lăturalnice, când se simţi oprit cu o smucitură atât de puternică şi neaşteptată, încât fu nevoit să se agate de un felinar ca să nu cadă. În clipa aceea un băieţaş îl prinse strâns de picior şi în ureche îi răsună un ţipăt ascuţit:

— Aici e, tată! Ura!

Smike cunoştea prea bine vocea aceea. Îşi aplecă deznădăjduit ochii spre făptura de la care pornise şi apoi, tremurând din cap până-n picioare, privi în jur. Domnul Squeers îl agăţase de gulerul hainei cu minerul umbrelei şi trăgea de celălalt capăt cât îl ţineau puterile. Strigătul de triumf purcedea de la domnişorul Wackford, care, neţinând seama de loviturile din picior şi de zvârcolirile lui Smike, îl înhăţase cu o încăpăţânare de câine mops.

Toate acestea le cuprinse Smike dintr-o privire şi după această privire, făptura lui îngrozită rămase fără de puteri şi fără glas.

— Asta zic şi eu lovitură! strigă domnul Squeers, înaintând pas cu pas de-a lungul umbrelei şi desprinzând-o de-abia după ce înşfacă gulerul victimei. Încuietoare lovitură! Wackford, băieţaş, ia adă o trăsură!

— O trăsură, tată! strigă micul Wackford.

— Da, o trăsură, domnule — răspunse Squeers, îndestulându-şi ochii cu chipul lui Smike. La dracu' cu cheltuiala! Mai să-l băgăm într-o trăsură.

— Dar ce-a făcut? întrebă un lucrător cu o stivă de cărămizi pe care, împreună cu un tovarăş de-al lui, îl izbise domnul Squeers, la prima smucitură a umbrelei.

— Tot ce vrei! răspunse domnul Squeers, privind ţintă, ca într-un extaz de încântare la fostul lui elev. Tot ce vrei, a fugit, domnule, a luat parte la un atac sângeros împotriva stăpânului său, nu există ticăloşie pe care să n-o fi făcut. Doamne, ce lovitură minunată mai e şi asta!

Omul se uita de la Squeers la Smike, dar pe bietul băiat îl părăsiseră chiar şi acele însuşiri ale minţii, pe care le avea. Trăsura sosi, domnişorul Wacktord se urcă, Squeers îşi împinse prada înăuntru şi, intrând numaidecât în urma lui, ridică geamul. Vizitiul se sui pe capră şi porni încet, lăsându-i pe cei doi zidari, pe o bătrâna precupeaţă de mere şi pe un derbedeu mic care se întorcea de la o şcoală serală, singurii martori ai scenei, să cugete în voie asupra ei.

Domnul Squeers se aşeză pe locul din faţa nefericitului Smike şi, sprijinindu-şi cu putere mâinile în genunchi, îl privi timp de vreo cinci minute, după care, revenindu-şi pesemne din visarea lui, râse zgomotos şi plesni de câteva ori faţa fostului său elev, luând pe rând obrazul drept şi pe cel sting.

— Nu-i vis! spuse Squeers. E carne şi sânge în toată legea! Cunosc la pipăit! Şi, încredinţat după aceste experienţe de norocul lui, domnul Squeers mai adaugă şi câţiva ghionti în ureche pentru ca distracţia să nu sufere de monotonie şi, de fiecare dată, râdea tot mai tare.

— Maică-ta o să-şi iasă din piele de bucurie, băiete, când o auzi — spuse Squeers fiului său.

— Şi încă cum, tată! răspunse domnişorul Wackford.

— Când te gândeşti — spuse Squeers — tu şi cu mine să ieşim tocmai dintr-o stradă şi la tanc să dăm de el; şi să-l prind dintr-o aruncătură de umbrelă, de parcă l-aş fi agăţat cu un arcan. Ha-ha!

— Nu l-am prins eu de picior, tată? spuse micul Wackford.

— L-ai prins, ca un băiat bun ce eşti — spuse domnul Squeers, mângâindu-şi odrasla pe cap; şi, drept răsplată, ai să capeţi cea mai frumoasă jachetă şi vestă încheiate cu bumbi, pe care le aduce primul băiat nou. Ţine minte! Mergi tot pe drumul ăsta şi fă ce vezi că face taică-tu şi când ăi muri, drept la cer ai să te duci şi gata socoteala!

Folosind cum se cuvine prilejul oferit de aceste cuvinte, domnul Squeers îşi mai mângâie o dată fiul pe cap şi pe urmă şi pe Smike — dar cu mai multă putere, după care îl întrebă în zeflemea cum o mai duce?

— Trebuie să mă întorc acasă — răspunse Smike privind rătăcit în jur.

— Te cred că trebuie! Aici aproape că ai dreptate — răspunse domnul Squeers. Foarte curând ai să te întorci acasă, cu siguranţă. Ai să fii iarăşi în paşnicul sat Dotheboys, din Yorkshire, în mai puţin de o saptămână, tinere; şi rândul viitor, când o mai tuleşti de acolo, îţi dau voie să nu te mai întorci. Unde-s hainele în care ai fugit, pungaş fără

recunoştinţă? spuse domnul Squeers, cu glas aspru.

Smike se uită la straiele noi cu care fusese înzestrat din grija lui Nicholas, şi-şi frângea mâinile.

— Ştii c-aş putea să te duc la spânzurătoare, lângă Old Bailey, fiindcă mi-ai risipit proprietatea? spuse Squeers. Ştii că asta-i chestie de spânzurătoare, şi nu sunt sigur că nu-i şi chestie de disecţie pe deasupra, auzi, să pleci din casa omului cu lucruri de peste cinci livre? Ei, ştii asta? Cât crezi că făceau ţoalele de pe tine? Ştii că cizmele cu care erai încălţat costau douăzeci şi opt de şilingi când erau pereche şi gheata şapte şilingi şi şase penny? Dar ai nimerit locul potrivit unde se găseşte îndurare când ai venit la mine şi mulţumeşte cerului că sunt *eu* acela care trebuie să te servească cu marfa asta.

Orice om, care n-ar fi cunoscut treburile domnului Squeers, ar fi zis că tocmai marfa amintită îi lipsea şi nu că are o cantitate destul de mare în depozit ca să mulţumească toţi clienţii; şi părerea acestor oameni sceptici n-ar fi suferit mari schimbări, când ar fi văzut că domnul Squeers îşi întregeşte spusele împungându-l pe Smike în piept cu minerul umbrelei şi oferindu-i o mică ploaie de lovituri pe cap şi umeri cu băţul aceluiaşi instrument.

— Încă n-am croit un băiat într-o trăsură până acum — spuse domnul Squeers, după ce se opri ca să se odihnească. Treaba nu e uşoară, dar noutatea îi dă gust!

Bietul Smike! Se ferise cum putuse de lovituri şi acum stătea ghemuit într-un colţ al trăsurii, cu capul sprijinit în mâini şi coatele pe genunchi; era încremenit şi uluit şi nu credea că vreo faptă de-a lui l-ar putea scăpa de atotputernicul Squeers, acum că nu mai avea niciun prieten cu care să vorbească sau să se sfătuiască, aşa cum nu crezuse atâta amar de ani petrecuţi în Yorkshire, înainte de venirea lui Nicholas.

Călătoria părea fără sfârşit; intrau dintr-o stradă într-alta şi le lăsau pe toate în urmă; şi tot mai înaintau *hurducându-se* la fiecare jumătate de minut şi Squeers tot mai răcnea spre vizitiu încotro s-o ia; şi după ce străbătură, destul de anevoios, câteva străzi nenorocite, care, după înfăţişarea caselor şi proasta stare a caldarâmului păreau de curând tăiate, domnul Squeers trase deodată cu toată puterea do sfoară ca să-l vestească pe vizitiu şi zbieră: „Stai!”

— De ce tragi omul de braţ? întrebă vizitiul privind supărat în jos.

— Asta-i casa — răspunse Squeers. A doua din alea patru case mici, cea cu un cat şi obloane verzi. E o plăcuţă de alamă la uşă cu numele Snawley.

— Nu puteai să spui asta fără să smulgi braţul omului din încheietură? întrebă vizitiul.

— Nu! urlă domnul Squeers. O vorbă dacă mai spui, te dau în judecată fiindcă ai un geam spart. Opreşte!

Ascultând de poruncă, vizitiul opri la uşa domnului Snawley. Poate vă amintiţi de domnul Snawley, ca de bărbatul cu părul lins şi aerul mironosit, care încredinţase doi fii (vitregi) grijii părinteşti a domnului Squeers, după cum s-a spus în cel de al patrulea capitol al primei părţi a acestei cărţi. Casa domnului Snawley se afla în partea cea mai mărginaşă a noilor aşezări de lingă Somers Town şi domnul Squeers locuia de curând la el, fiindcă avea să zăbovească mai multă vreme la Londra, iar cei de la „Capul de Arab", cunoscând pofta de mâncare a domnişorului Wackford, refuzaseră să-l socotească altfel decât ca pe un om matur.

— Iată-ne ajunşi! spuse Squeers, împingându-l pe Smike în salonul unde domnul Snawley şi soţia lui mâncau supă de raci. Acesta este vagabondul, trădătorul, răzvrătitul, monstrul de nerecunoştinţa.

— Ce! Băiatul care a fugit! strigă Snawley, ţinându-şi cuţitul şi furculiţa în sus şi deschizând ochii, cit putea el de mari.

— Chiar el — spuse Squeers, apropiindu-şi pumnul foarte tare de nasul lui Smike, retrăgându-l şi repetând de câteva ori mişcarea cu răutate. Dacă n-ar fi o doamnă de faţă. I-aş da o… nu face nimic, îi rămân dator.

Şi domnul Squeers povesti cum, în ce fel, când şi unde îl culesese pe fugar.

— E limpede că te-a ajutat soarta, domnule — spuse domnul Snawley, aplecând ochii cu umilinţă şi ridicând către tavan furculiţa cu o bucăţică de carne de rac în vârf.

— Soarta e împotriva lui, fără îndoială — răspunse domnul Squeers, scărpinându-şi nasul. Cred şi eu, era de aşteptat. Asta putea să ştie oricine.

— O inimă haină şi o faptă rea nu rămân niciodată nepedepsite — spuse domnul Snawley.

— Una ca asta încă nu s-a pomenit — spuse Squeers, scoţând din carneţelul lui un sul de bancnote ca să se încredinţeze că nu li se întâmplase nimic.

— Am fost, doamnă Snawley — spuse domnul Squeers, după ce se linişti în privinţa asta — am fost binefăcătorul acestui băiat, l-am hrănit, l-am învăţat, l-am îmbrăcat, am fost prietenul lui întru cele clasice, comerciale, matematice, filosofice şi trigonometrice. Fiul meu, singurul meu fiu, Wackford, i-a fost frate. Doamna Squeers i-a fost mamă, bunică, mătuşă; ba chiar şi unchi, toate la un loc; nu s-a lipit de nimeni, în afară de cei doi băieţi atât de drăguţi şi cuceritori ai dumneavoastră, cum s-a legat de băiatul ăsta. Si care mi-este răsplata? Ce s-a ales din atâta bunătate omenească, dulce ca laptele? Acreală şi zer se face când mă uit la el.

— Cred şi eu, domnule — spuse doamna Snawley. Vai! te cred, domnule.

— Unde a stat tot timpul ăsta? întrebă Snawley. A locuit la…?

— Chiar aşa, domnule! îl întrerupse Squeers, înfruntându-l din nou pe Smike. Ai locuit la diavolul ăsta de Nickleby, domnule?

Dar prin nicio ameninţare şi nicio lovitură nu putură scoate de la Smike o vorbă ca răspuns la această întrebare; fiindcă în sinea lui hotărâse să moară mai curând în închisoarea jalnică, unde era pe cale să fie din nou închis, decât să rostească o singură silabă, care să-l amestece pe primul şi adevăratul lui prieten în treaba asta. Apucase să-şi amintească de îndemnurile severe, să păstreze taina cât priveşte viaţa lui trecută, îndemnuri pe care i le dăduse Nicholas în timpul călătoriei de întoarcere din Yorkshire; şi nişte idei nelămurite şi încâlcite cum că binefăcătorul lui ar fi înfăptuit o groaznică nelegiuire luându-l cu sine, care nelegiuire dacă avea să fie descoperită putea să-i aducă şi acestuia pedepse grele, contribuiseră şi ele, în oarecare măsură, ca starea de neputinţă şi spaimă în care se afla Smike acum.

Acestea erau gândurile — dacă putem numi aşa nişte năluciri atât de fărâmiţate şi ceţoase ca cele ce rătăceau prin mintea lui slăbită — care nu părăseau cugetul lui Smike şi-l făceau surd deopotrivă faţă de ameninţări şi de îndemnuri. Văzând că totul e zadarnic, domnul Squeers îl duse într-o odăiţă dosnică de sus, unde trebuia să petreacă Smike noaptea. Ca măsură de prevedere, domnul Squeers îi luă ghetele, haina şi vesta şi încuie uşa pe dinafară, ca nu cumva băiatul să adune destulă energie pentru a încerca să fugă, după care vrednicul gentleman îl lăsă pradă gândurilor.

Ce fel erau aceste gânduri şi cum i se strângea inima bietei făpturi când îşi amintea — şi putea oare, măcar timp de o clipă să înceteze a-şi aminti — de ultima lui locuinţă, de prietenii dragi şi de chipurile familiare de acolo, nici nu se poate povesti. Ca să pregăteşti cugetul pentru un somn atât de greu, trebuie să-i opreşti din copilărie creşterea prin asprime şi cruzime, trebuie ani de mizerie şi suferinţă, neluminaţi de nicio rază a speranţei. Coardele inimii, care vibrează atât de uşor ca răspuns la chemarea bunătăţii şi a iubirii, trebuie să fi ruginit, să se fi rupt în ascunzişul lor tainic şi să nu mai păstreze ecoul stăruitor al nici unei lumi apuse de iubire şi blândeţe, într-adevăr, trebuie să fi fost foarte întunecoasă ziua aceea scurtă, amurgul apăsător şi lung, care au premers unei astfel de nopţi a cugetului, cum era cea în care se cufundase el.

Chiar şi atunci mai erau glasuri care ar fi putut să-l trezească. Dar sunetul lor binevenit nu putea răzbate până aci. Şi când se strecură în pat, Smike era aceeaşi făptură fără vlagă, fără speranţă, înceţoşată, pe car. E o descoperise Nicholas, la început, în şcoala din Yorkshire.

CAPITOLUL VII

În care Smike întâlneşte un alt prieten la timpul potrivit şi cu oarecare urmări.

Noaptea aceea, însoţită de atâta amărăciune pentru un biet suflet, tocmai făcuse loc unei dimineţi de vară strălucitoare şi limpezi, când o diligentă, care venea dinspre miazănoapte, străbătu cu larmă voioasă străzile încă tăcute din Islington şi, vestindu-şi cu veselie apropierea prin sunetul însufleţit al cornului in care sufla poştalionul, hunii mai repede spre locul de oprire de lingă poştă.

Singurul călător de afară era un sătean voinic, cu o faţă de om cinstit, care şedea pe locul de lângă capră şi, cu ochii aţintiţi la cupola catedralei Sf. Pavel, părea într-atâta pierdut de admiraţie şi uluire, incit nici nu-şi dădu seama de tărăboiul ce însoţeşte coborârea valizelor şi boccelelor, până când, una din ferestrele diligentei fiind coborâtă brusc, el privi în jur, şi dădu cu ochii de un cap drăgălaş de femeie ce tocmai fusese scos pe fereastră.

— Ia te uită, fetiţo! zbieră săteanul, arătând spre obiectul admiraţiei sale. Aia-i biserica Sf. Pavel. Maică, da' mare mai e!

— Doamne, John! N-aş fi crezut că poate să fie măcar pe jumătate mărimea asta. Ce balaur!

— Balaur! Zău că zici bine, după socoteala mea, doamnă Browdie — spuse vesel săteanul, coborând încet, în paltonul lui uriaş, — şi ce-o fi, după socoteala matale, locul acela, cel de dincolo de zid? Asta n-o ghiceşti nici dacă te căzneşti douăsprezece luni în cap. Şi nu-i decât o poştă! Ho-ho! O fi luând taxa dublă la scrisori. Poştă! Ce zici de asta? Păi dacă asta-i doar o poştă, tare-aş vrea să văd unde locuieşte primarul Londrei.

Zicând aşa, John Browdie — căci el era — deschise uşa diligentei şi vârând capul înăuntru o bătu pe obraji pe doamna Browdie, fosta domnişoară Price, şi apoi izbucni într-un hohot zgomotos de râs.

— Ia te uită! tăcu John. Pe nasturii mei că iar a tras o aghioasă!

— A dormit toată noaptea şi toată ziua de ieri, cu câte o întrerupere de uri minut sau două, din când în când — răspunse aleasa lui John Browdie — şi-mi părea foarte rău de câte ori se trezea, fiindcă era tare ţâfnoasă.

Observaţiile acestea erau în legătură cu o mogâldeaţă adormită, aht de înfofolită în şaluri şi mantale, încât ar fi fost cu neputinţă să ghiceşti dacă e bărbat sau femeie — de n-ar fi fost căciuliţă de biber cafeniu şi vălul verde, care-i împodobeau capul şi care, deoarece stătuseră ghemuite şi împăturite cale de două sute cincizeci de mile, în acel colţ al diligentei de unde porneau acum sforăielile doamnei, erau destul de caraghioase la vedere ca să pună în mişcare chiar şi muşchi

mai puţin porniţi pe râs decât cei de pe faţa rumenă a lui John Browdie.

— Ei! strigă John, trăgând de un capăt vălul care se târa pe jos. Hai, trezeşte-te, n-auzi?

După ce se mai ghemui de câteva ori în colţul ştiut şi scoase câteva exclamaţii de nerăbdare şi oboseală, făptura se răsuci până ce se găsi în poziţie de şedere şi, de sub grămada de blană turtită apărură, înconjurate de un semicerc de moaţe albastre, trăsăturile gingaşe ale domnişoarei Fanny Squeers.

— Vai, Tilda! strigă domnişoara Squeers — ce rău m-ai lovit cu picioarele cât a fost noaptea de lungă!

— Zău că-mi place — răspunse râzând prietena ei; asta după ce te-ai întins aproape în toată diligenta.

— Nu mai tăgădui. Tilda — spuse cu măreţie domnişoara Squeers; aşa ai tăcut şi n-are rost să încerci să zici că nu-i aşa. Poate că iu somn nu ţi-ai dat seama, Tilda, dar eu nicio clipă n-am închis ochii, aşa încât aş *crede* că eu trebuie să tiu crezută.

Şi cu acest răspuns domnişoara Squeers îşi potrivi căciuliţă şi vălul, pe care nimic altceva decât amestecul unei forţe supranaturale şi oprirea desăvârşită a legilor firii n-ar fi putut să le facă să semene cu ceva sau să aibă vreo formă; dar ea, măgulindu-se vădit cu ghidul că totul e cum nu se poate mai curăţel, scutură firimiturile de sandviş şi bucăţelele de biscuit, care i se strânseseră în poală şi, folosindu-se de braţul întins al lui John Browdie, coborî din diligentă.

— Acu' — făcu John, după ce fusese chemată o brişcă iar doamnele, împreună cu bagajele, fuseseră vârâte înăuntru — la „Capul lui arap", doamnelor!

— La *unde?* strigă vizitiul.

— Vai de mine, dom'le Browdie! îi reteză vorba domnişoara Squeers. Ce-ţi veni? La „Capul de arab".

— Sigur — spuse John. Ştiam eu că e ceva cu Capul lui Ara. Matale mi ştii unde e?

— Ba da, asta ştiu şi eu — se stropşi vizitiul, trântind uşa trăsurii.

— Zău, Tilda dragă — spuse dojenitor domnişoara Squeers — cine ştie drept ce o să ne ia!

— Lasă-i să ne ia aşa cum ne găsesc — spuse John Browdie; am venit doar la Londra pentru altceva decât ca să petrecem, nu-i aşa?

— Nădăjduiesc că nu, domnule Browdie — răspunse domnişoara Squeers, care părea tare pleoştită.

— Păi atunci — spuse John — nu face nimic. Nu-s însurat decât de câteva zile, că doar a murit sărmanii taică-meu şi s-a tot amânat. Suntem nuntaşi, mireasa, domnişoara de onoare şi ginerele. Dacă nu se înveseleşte omul acum, când o să se înveselească, hai? Dă-i naibii, nici că-mi pasă!

Şi, ca să înceapă să se înveselească pe loc, fără să mai piardă timp, domnul John Browdie dădu soţiei sale o sărutare din toată inima şi izbuti să smulgă una şi domnişoarei Squeers, după o împotrivire feciorelnică, vădită prin lupte şi zgirieturi din partea domnişoarei cu pricina, împotrivire care încă nu se sfârşise când ajunseră la „Capul de arab”.

Aci nuntaşii se duseră de-a dreptul să se odihnească; căci, după o călătorie atât de lungă, somnul e binevenit; şi tot aci se întâlniră din nou pe la ora prinzului, ca să ia o îmbelşugată gustare de dimineaţă, servită Ia cererea domnului John Browdie, într-o odăiţă retrasă de sus, care *olerea* o privelişte neîntreruptă a grajdurilor.

Când o vedeai acum pe domnişoara Squeers, lără căciuliță cafenie de biber, fără vălul verde şi moaţele de hârtie albastră, în strălucirea feciorelnică a unei rochii şi a unei jachete albe, cu o pălărie albă de muselină şi o imitaţie de trandafir de damasc in plină floare pe partea dinăuntru a pălăriei, cu coama sa bogată potrivită in bucle atât de strânse, încât era cu neputinţa să se desfacă orice s-ar fi intimplat, cu partea de sus a pălăriei împodobite cu mici trandafiri de Damasc, vlăstare ce păreau să vestească trandafirul cel mare, când vedeai toate astea, când vedeai cingătoarea lată de damasc — asortată atât cu trandafirul cât şi cu bobocii — ce-i înconjura mijlocul zvelt şi, datorită unei fericite iscusinţe te făcea să nu vezi cât e de scurtă jacheta la spate, când admirai toate astea, după ce puseseşi la socoteală şi brăţările de mărgean (cam sărace în mărgele şi având un şiret negru bătător la ochi) care-i înconjurau încheietura mâinii şi şiragul de mărgean ce se odihnea la gâtul ei şi acopereau împreună cu rochia inima ei singuratică şi înflăcărată, tipică pentru simţămintele slobode ale fetei, când vedeai atâtea chemări mute, dar grăitoare, adresate celor mai curate sentimente ale firii noastre, simţeai cum gheaţa vârstei se topeşte şi cum tocul tinereţii e întreţinut de un nesecat combustibil.

Chelnerul era mişcat. Aşa chelner cum era, avea totuşi patimi şi simţăminte omeneşti şi, de aceea, privi stăruitor spre domnişoara Squeers, în timp ce-i întindea pateurile.

— Tăticu-i înăuntru, nu cumva ştii? întrebă domnişoara Spueers cu demnitate.

— Mă iertaţi, domnişoară?

— Tăticii — repetă domnişoara Squeers, — e înăuntru?

— Unde înăuntru, domnişoară?

— Înăuntru, în casă! răspunse domnişoara Squeers. Tăticul meu, domnul Wacktord Squeers, a tras aici… E acasă?

— Nu ştiu să fie vreun domn cu numele ăsta în casă, domnişoară — răspunse chelnerul. Poate să fie in cafenea.

Poate! Frumoasă treabă, într-adevăr! Să-i spună una ca asta

domnişoarei Squeers, care. În tot timpul drumului spre Londra, fusese sigură c-o să le arate ea prietenilor ei cit de la largul ei se simte şi ce atenţie respectuoasă stârneşte numele şi legăturile ei, să-i spună că tatăl ei *poate* să fie acolo! „Ca şi cum ar fi fitecine!” spuse ea cu apăsată indignare.

— Ai face bine să cauţi — spuse John Browdie. Şi ia fă-te încoa’ cu încă o plăcintă de porumbel, n-auzi? Dă-l încolo de caraghios — mormăi John cu ochii în farfuria goală, în timp ce chelnerul se retrăgea. Te pomeneşti că asta o fi plăcintă, trei pui de porumbei şi o picătură de carne de vacă şi o coajă aşa subţire, că nici nu ştii când o ţii în gură şi când s-a dus? Mă întreb câte plăcinte d-astea se-nghit la o gustare de dimineaţă!

După un scurt răstimp, pe care John Browdie îl petrecu lucrând asupra unei porţii de şuncă şi a unei felii de friptură rece, chelnerul se întoarse cu încă o plăcintă şi cu ştirea că domnul Squeers nu trăsese acolo, dar că trecea pe acolo în fiecare zi şi că atunci când va sosi, va fi îndreptat sus pe scări. Zicând acestea, omul plecă; şi nici două minute nu lipsise, şi se şi reîntoarse împreună cu domnul Squeers şi cu fiul său cel plin de făgăduieli

— Ia te uită, cine-ar fi crezut una ca asta? spuse domnul Squeers, după ce salutase adunarea şi primise de la fiică-sa câteva ştiri în legătură cu chestiuni familiale.

— Cine, cred şi eu, tăticule! răspunse domnişoara cu ciudă. Vezi doar că, în sfârşit. Tilda s-a măritat!

— Iar eu sunt gata să-mi arunc ochii asupra Londrei, dascăle — spuse John, atacând cu avânt plăcinta.

— Aşa fac toţi tinerii după ce se însoară — îi răspunse Squeers — îşi azvârl banii pe nimicuri! N-ar fi mai bine, de pildă, să-i puneţi deoparte, ca săi aveţi pentru învăţătura băieţaşilor care-or veni? Sosesc când nici nu te gândeşti — spuse domnul Squeers, cu glas moralizator; aşa mi-a sosit al meu.

— Vrei să ciuguleşti un pic? întrebă John.

— Eu, nu — răspunse Squeers; dar dacă-i dai voie micului Wackford să halească ceva gras, îţi rămâne îndatorat. Da-i în inână, că altfel ne trece chelnerul la socoteală şi câştigă ei şi aşa prea destul la haleală din asta. Dacă auzi că vine chelnerul, domnule, bag-o în buzunar si uită-te pe fereastră, m-ai auzit?

— Sunt numai urechi, tată — răspunse ascultător Wackford.

— Ei — făcu Squeers, întorcându-se spre fiica lui — acum e rândul tău să te măriţi. Grăbeşte-te!

— Păi eu nu mă grăbesc! răspunse foarte aspru domnişoara Squeers.

— Adevărat, Fanny? strigă prietena ei, cam de sus.

— Adevărat, Tilda — răspunse domnişoara Squeers, clatinând cu putere capul. *Eu* pot să aştept.

— Pare-se că şi tinerii pot să aştepte, Fanny — observă doamna Browdie.

— Nu *eu* am să le dau ghes. Tilda — răspunse domnişoara Squeers.

— Nu — făcu prietena ei; asta-i cum nu se poate mai adevărat.

Tonul batjocoritor al acestor cuvinte ar fi putut să aducă un răspuns cam acru din partea domnişoarei

Squeers, care, în afară că era din fire afurisită — şi acum se mai şi oţărâse din pricina hurducăturilor călătoriei — mai era şi stârnită de vechi amintiri şi de faptul că planurile ei in legătură cu domnul Browdie dăduseră greş. Iar răspunsul ei acru ar fi putut duce la multe alte răspunsuri, care dumnezeu ştie unde ar fi dus, dacă discuţia n-ar fi fost chiar în clipa aceea împinsă, din întâmplare, de domnul Squeers pe alte făgaşuri.

— Ce credeţi? spuse acest domn; pe cine credeţi c-am pus mâna, Wackford şi cu mine?

— Tăticule, nu cumva pe domnul…? Domnişoara Squeers nu fu în stare să sfârşească propoziţia. Dar doamna Browdie o sfârşi în locul ei si adăugă:

— Nickleby?

— Nu — făcu Squeers. Dar pe alături.

— Nu cumva vrei să zici că Smike? strigă domnişoara Squeers, batând din palme.

— Ba da — răspunse tatăl ei. L-am înhăţat!

— Ce-e-e? strigă John Browdie, împingând farfuria. L-aţi prins pe bietul… ticălosul ăla blestemat? Unde-i?

— Păi, în odaia din fund, sus, unde locuiesc eu — răspunse Squeers; el e înăuntru şi cheia pe partea cealaltă.

— La locuinţa matale! L-ai prins şi-i la locuinţa matale! Ho-ho! Dascălul în luptă cu toată Anglia! Bate laba, omule; să fiu al naibii dacă nu trebuie să bat laba pentru asta! Prins şi la locuinţa matale?

— Da — răspunse Squeers, clătinându-se pe scaun de pe urma ghiontului de felicitare primit în piept de la voinicul din Yorkshire; mulţam. Să nu mai faci asta. Ştiu eu c-o faci cu inimă bună, dar cam doare. Da, acolo e. Nu-i rău, aşa-i?

— Ră-ău! repetă John Browdie. Păi rămâne omul cu gura căscată, când aude una ca asta!

— Ştiam eu c-o să faci ochi mari — spuse Squeers, frecându-şi mâinile. A fost o treabă bine făcută şi foarte repede, pe deasupra.

— Cum a fost? întrebă John, aşezându-se chiar lângă el. Zi totul, omule; hai, iute!

Deşi nu putea să ţină pasul cu nerăbdarea lui John Browdie, domnul Squeers istorisi cât putu de iute prin ce întâmplare norocoasă îi picase Smike în mâini, şi, în afară de cazul când era întrerupt de observaţiile pline de admiraţie ale ascultătorilor, nu se opri piară când nu ajunse

la capăt.

— De teamă să nu-mi scape, cine ştie cum — spuse Squeers cu multă şiretenie, după ce sfârşi — am luat trei locuri afară în diligenta de mâine dimineaţă, pentru Wackford, pentru ei şi pentru mine, şi am potrivit lucrurile — aşa, încât socotelile şi băieţii cei noi să rămână în seama omului meu, înţelegeţi? Aşa că aţi avut noroc c-aţi picat astăzi, altfel nu ne mai găseaţi. Şi, dacă nu puteţi veni deseară să luaţi ceaiul cu mine, nu ne mai putem vedea înainte de plecare.

— O vorbă să nu mai spui — răspunse cel din Yorkshire, strângându-i mina. Venim, chiar dac-ar fi să umblăm douăzeci de mile.

— Ei, nu mai spune! făcu domnul Squeers, care nu se aşteptase ca invitaţia lui să fie primită cu atâta plăcere, fiindcă dac-ar fi crezut aşa, s-ar fi gândit de două ori înainte s-o facă.

John Browdie răspunse strângându-i încă o dată mâna şi făgăduind că nu vor începe să viziteze Londra decât a doua zi, tocmai ca să poată fi la domnul Snawley, la orele şase fără greş. Şi după ce mai vorbiră fel de fel, domnul Squeers şi fiul lui plecară.

În tot restul zilei, domnul Browdie fu într-o stare foarte ciudată de neliniște; din când în când izbucnea în râs, pe urmă îşi lua pălăria şi ieşea fugind în curtea hanului, ca să se potolească singur. Mai era şi foarte frământat, căci ieşea afară şi intra înăuntru tot timpul, îşi trosnea degetele şi dansa crâmpele ciudate de dansuri ţărăneşti; pe scurt, se purta într-un chip atât de neobişnuit, încât domnişoara Squeers fu de părere că-l paşte nebunia şi, rugând-o pe scumpa Tilda să nu se necăjească, îi împărtăşea în cuvinte lămurite bănuielile ei. Totuşi, doamna Browdie, negăsind temei de îngrijorare, spuse că-l mai văzuse aşa odată, mai demult, şi că deşi după aceea o să cadă bolnav, n-o să fie ceva foarte grav, drept care e mai bine să fie lăsat în pace.

Urmarea dovedi că ea avea deplină dreptate; fiindcă, în timp ce şedeau cu toţii în salonaşul domnului Snawley, în seara aceea şi anume când începu să se întunece, John Browdie se simţi atât de prost şi-l cuprinse o ameţeală atât de îngrijorătoare, încât cei de faţă fură cum nu se poate mai deznădăjduiţi. Buna sa soţie însă fii singura dintre cei de faţă care-şi păstră destul sânge rece pentru a-şi da cu părerea că dacă i se va îngădui omului să se întindă pe patul domnului Squeers cam vreo oră, şi va fi lăsat singur, cu siguranţă că-şi va veni în fire tot atât de repede pe cât de repede i se făcuse rău. Nimeni nu putu să se împotrivească să fie încercată o propunere atât de chibzuită, înainte de a se trimite după un doctor. Drept care, John fu dus, sprijinit, sus pe scări cu mare greutate (fiindcă era greu ca un uriaş, şi după ce îl săltau cu trei trepte, se poticnea şi cădea înapoi cu două) şi, după ce fu culcat în pat, îl lăsară în grija soţiei sale care, scurt timp după aceea, reapăru în salonaş cu ştirea îmbucurătoare că omul

dormea tun.

Adevărul e însă că, chiar în clipa aceea, John se ridicase în capul oaselor, cu faţa cea mai rumenă ce s-a văzut vreodată, şi-şi îndesase colţul pernei în gură, ca să se împiedice să râdă în gura mare. De îndată ce izbuti să înăbuşe această emoţie, se descalţă şi, furişându-se spre odaia alăturată, unde stătea închis prizonierul, răsuci cheia în broască pe dinafară şi repezindu-se înăuntru, acoperi gura lui Smike cu mâna lui de uriaş, înainte ca acesta să poată scoate vreun sunet.

— Nătăfleaţă, nu mă mai cunoşti? şopti cel din Yorkshire către băieţandrul înnebunit. Browdie. Ăl de te-a întâlnit. După ce a fost cotonogit dascălul!

— Da, da, strigă Smike. O! Ajută-mă!

— Să te ajut! răspunse John, punând din nou, după rostirea acestor cuvinte, mâna lui în faţa curii băiatului. N-ai avea nevoie de ajutor, dacă n-ai ti cel mai nătărău băiat din câţi răsuflă pe lumea asta. Păi de ce-ai venit aici. Hai?

— M-a adus. Zău m-a adus! strigă Smike.

— Adus! făcu John. De ce nu i-ai tras o scatoalcă în cap, de ce nu te-ai trântit pe jos şi n-ai dat cu picioarele şi n-ai şters-o să chemi poliţia? Când eram tânăr ca tine. O duzină din ăştia mardeam. Dar tu eşti un biet băietan frânt! spuse John cu tristeţe, — şi să mă ierte dumnezeu că mă apuc să zbier în faţa unei făpturi de-a lui aşa slăbănoage!

Smike deschise gura ca să vorbească, dar John Browdie îl opri.

— Stai pe loc — spune cel din Yorkshue — şi să nu sufli o vorbuliţă până nu-ţi spun eu!

După această măsură de prevedere, John Browdie clătină cu înţeles din cap şi scoţând o şurubelniţă din buzunar, desprinse broasca cu socoteală şi meşteşugăreşte şi apoi o puse împreună cu unealta pe jos.

— Vezi asta? spuse John. Tu ai făcut-o. Şi acum, şterge-o!

Srnike îl privea aiurit, ca şi cum n-ar fi putui să înţeleagă ce spune.

— Auzi, şterge-o! repetă stropşit John. Ştii unde locuieşti? Ştii? Bine. Alea-s ţoalele tale sau ale dascălului?

— Ale mele — răspunse Smike, în timp ce omul din Yorkshire îl zorea spre odaia alăturată şi-i arătă o pereche de ghete şi un palton azvârlite pe un scaun.

— Pune-le! spuse John, vârându-i mâinile greşii în mâneci şi înfăşurând pulpanele hainei în jurul gâtului fugarului. Acum vino după mine şi când oi ajunge afară, ia-o la dreapta, ca să nu te vadă când treci.

— Dar dacă o să mă audă când închid uşa! răspunse Smike, tremurând din cap până-n picioare.

— N-ai decât să n-o închizi — răspunse John Browdie. Dă-o dracului, doar nu ţi-o fi teamă că răceşte dascălul?

— N-nu — făcu Smike, clănţănind din dinţi. Dar m-a mai adus el o

dată înapoi, şi iar o să mă aducă. Cu siguranţă c-o să mă aducă.

— O să, o să… făcu John nerăbdător. N-o să, n-o să! Uită-te! Vreau să le fac bucata şi să-i las să creadă c-ai şters-o singur, dar dacă iese din salon cât mai eşti aici, n-are decât să aibă el grijă de ciolanele lui, că eu n-o să am. Dacă descoperă, curând după ce-ai tulit-o, îl încurc eu, n-avea grijă. Dar dacă te ţii bine, ajungi acasă înainte de află c-ai spălat putina Haide!

Smike, care pricepea de ajuns din cuvintele astea ca să-şi dea seama că erau menite să-i dea curaj, tocmai se pregătea să le dea ascultare cu paşi şovăielnici, când John îi şopti în ureche:

— Atât să-i zici băiatului ălui tânăr, că m-am cununat cu Tilly Price şi să mă caute la „Capul der arab” şi că nu-s gelos pe el… dă-o-ncolo, că-mi vine să plesnesc de râs când mi-amintesc de seara aia! Parcă-l văd şi acum, înfulecând punea aia subţire cu unt!

Amintirea era prea plină de haz pentru John şi n-a lipsit mult ca omul să izbucnească într-un hohot gălăgios de râs. Se stăpâni totuşi la timp, cu mare osteneală, şi coborând pe furiş scara, îl trase pe Smike după el; pe urmă, înfigându-se chiar lângă uşa salonaşului, pentru a putea ţine piept primului om care ar fi ieşit de acolo, îi făcu semn lui Smike s-o ia la picior.

Acum, că ajunsese până aici, Smike n-avea nevoie să fie poftit de două ori. Deschizând încetişor uşa casei şi aruncând către salvatorul lui o privire în care recunoştinţa era amestecată cu spaima, o luă în direcţia spre care fusese îndreptat şi o porni ca vântul.

Omul din Yorkshire rămase câteva minute la postul său, şi, dându-şi seama că înăuntru nu se opriseră din vorbă, se furişă înapoi, pe nesimţite şi, timp de o oră încheiată, trase cu urechea peste balustrada scării. Şi cum liniştea domnea peste tot, se strecură încă o dată în patul domnului Squeers, îşi trase aşternutul peste cap şi râse până când simţi că se înăbuşe.

Dac-ar fi putut să fie cineva de faţă ca să vadă cum se mişca aşternutul, cum răsăreau mereu dintre cearşafuri faţa roşie şi capul rotund al omului din Yorkshire, ca o dihanie veselă care iese la suprafaţa apei ca să respire, şi cum se scufundau iarăşi, hurducate de un nou val de râs, acel cineva n-ar fi putut să se amuze mai puţin decât se amuza însuşi John Browdie.

CAPITOLUL VIII

În care Nicholas se îndrăgosteşte. Se foloseşte de un mijlocitor ale cărui demersuri sunt încununate toate cu neaşteptat succes, în afara unui singur amănunt.

Când se văzu iarăşi scăpat din ghearele prigonitorului său, Smike nu avu nevoie de noi îndemnuri ca să-şi cheme într-ajutor toată energia şi toată tăria de care era în stare. Fără să zăbovească nicio clipă ca să se întrebe dacă drumul pe care pornise îl duce spre casă sau în direcţie opusă, fugea cu o iuţeala uimitoare, ca omul care ştie ce vrea, purtat de aripile fricii şi minat de strigăte închipuite, scoase de binecunoscutul glas al lui Squeers, care, în mintea răvăşită a bietului băiat, îl hăituia din spate împreună cu o ceată de urmăritori. Uneori băiatul le-o lua înainte, alteori urmăritorii câştigau tot mai multă viteză, după cum se urinau în cugetul lui Smike nădejdea şi groaza. Multă vreme, după ce se încredinţase că aceste sunete nu erau decât născociri ale creierului său înfierbântat, Smike tot o mai ţinea într-un pas, pe care aproape că nu-l putea încetini nici slăbiciunea, nici sfârşeala. De-abia când bezna şi liniştea unui drum de ţară îl făcură să-şi dea seama de ce-i în jurul său, iar cerul înstelat îl înştiinţa despre trecerea grăbită a timpului, Smike se opri, plin de praf şi gâfâind, ca să tragă cu urechea şi să privească în jurul lui.

Totul era liniştit şi tăcut. O scânteiere în depărtare, care arunca văpăi calde spre cer, arăta locul unde se întindea cetatea uriaşă. Ogoare singuratice despărţite prin garduri vii şi şanţuri, peste multe din care trecuse poticnindu-se şi căzând în goana lui. Mărgineau drumul şi în partea de unde venise şi în cealaltă. Acum era târziu; cu greu ar fi putut să i se mai dea de urmă prin potecile pe care o luase şi, dacă trăgea nădejde să se întoarcă la casa lui, apoi acum trebuia s-o facă, sub ocrotirea întunericului. Încetul cu încetul, lucrul acesta se arătă destul de limpede chiar şi pentru mintea lui Smike. La început, se agăţase de un plan nelămurit şi copilăresc, anume să bată drumurile de ţară cale de vreo zece, douăsprezece mile şi să se întoarcă apoi, după un larg ocol, care să-l ferească de Londra — într-atât era de mare spaima de a trece singur pe străzile oraşului, unde ar fi putut să se întâlnească iarăşi cu temutul lui duşman — dar, lăsându-se cucerit de siguranţa pe care i-o inspirau aceste gânduri, se întoarse şi luând-o pe drumul mare, porni din nou spre Londra, aproape cu aceeaşi iuţeală cu care părăsise vremelnica locuinţă a domnului Squeers.

Când intră din nou iu oraş, prin partea de apus, cele mai multe dintre prăvălii erau închise. Din mulţimea de oameni ispitiţi să iasă din casă după dogoarea zilei, puţini mai rămăseseră pe stradă şi chiar

şi aceştia o luau agale spre casă. De la aceştia cerea el din când în când lămuriri în legătură cu drumul şi tot întrebând mereu, ajunse în cele din urmă la locuinţa lui Newman Noggs.

În toată seara aceea, Newman căutase şi vânase prin uliţe şi coclauri tocmai pe omul care bătea acum la uşa lui, în timp ce Nicholas făcuse aceleaşi cercetări în alte părţi ale oraşului. Newman tocmai şedea, cu un aer abătut, în faţa cinei lui sărace, când ciocănitul fricos şi nesigur al lui Smike îi izbi auzul. Newman, care ciulea urechile la orice sunet, în starea lui de neliniştită aşteptare, coborî in goană scările şi, scoţând un strigăt de bucuroasă uimire, îl trase pe binevenitul oaspete pe săliţă şi sus pe scări şi nu scoase nicio vorbă până ce nu-l văzu pe Smike în deplină siguranţă în podul lui şi uşa închisă in urma lor. Şi atunci umplu o halbă cu gin şi apă şi ţinând-o la gura lui Smike, cum ai ţine un castronaş cu doctorie la gura unui copil neascultător, îi porunci s-o golească până la ultima picătură.

Newman păru mai mult decât buimăcit cind văzu că Smike nu face decât să-şi moaie buzele în preţiosul amestec; şi tocmai era pe cale să ducă halba la. Gura lui, cu un oftat adânc de compătimire faţă de slăbiciunea sărmanului său prieten, cind Smike, pornind să-şi istorisească păţaniile îl opri la mijlocul drumului şi Newman prinse să asculte cu halba în mână.

Era destul de ciudat să vezi schimbările pe care le suferea Newman, în timp ce Smike îşi vedea de povestea lui. La început îşi freca buzele cu dosul palmei, in chip de ceremonie pregătitoare a sorbiturii; pe urmă, când tu pomenit numele lui Squeers, luă halba sub braţ şi, făcând ochi foarte mari, începu să privească uluit. Când Smike ajunse la atacul pe care-l suferise in trăsura de piaţă omul puse grăbit halba pe masă şi începu să umble şchiopătând prin odaie, într-o stare de mare enervare, oprindu-se, din când în când, cu o smucitură, ca şi cum ar fi vrut să asculte cu mai multă luare-aminte. Când povestea ajunse la John Browdie, se lăsă, încetul cu încetul şi treptat într-un scaun şi, frecându-şi mâiniie de genunchi, din ce in ce mai repede, pe măsură ce istoria se apropia de punctul culminant, izbucni într-un râs alcătuit dintr-un „ha-ha!” puternic şi răsunător. După ce slobozi aceste sunete, faţa i se lungi numaidecât, când întrebă, cu cea mai mare îngrijorare, dacă s-ar putea ca John Browdie şi Squeers să ajungă să se încaiere.

— Nu! Nu cred — răspunse Smike. Nu cred că şi-a dat seama de lipsa mea înainte ca eu să fi ajuns destul de departe.

Newman se scarpină in cap, arătându-se foarte dezamăgit şi, ridicând din nou halba, se ocupă de cuprinsul acesteia, adresând între timp peste marginile ei un zimbet fioros şi sinistru lui Smike.

— Ai să stai aici — spuse Newman; eşti obosit, frânt. Mă duc să le spun eu că te-ai întors. Erau aproape înnebuniţi din cauza dumitale.

Domnul Ni-cholas…

— Dumnezeu să-l binecuvânteze! strigă Smike.

— Amin! răspunse Newman. N-a avut o clipă de odihnă şi de linişte; şi nici doamna bătrână, şi nici domnişoara Nickleby.

— Nu, nu! S-a gândit *ea* la mine? întrebă Smike. S-a gândit? Adevărat, aşa e? Să nu-o spui că-i aşa, dacă nu s-a gândit.

— S-a gândit — strigă Newman. Pe cât e de frumeasă, pe atât e de bună la inimă.

— Da, da! strigă Smike. Bine zis!

— Atit de blinda şi de miloasă! spuse Newman.

— Da, da! strigă Smike, cu sporită însufleţire.

— Şi totuşi atât de sinceră şi de iubitoare — urmă Newman.

Şi Newman continua cu aceeaşi înflăcărare, când, aruncându-şi din întâmplare ochii spre prietenul său, văzu că acesta îşi îngropase faţa în mâini şi că printre degete îi alunecau lacrimi.

Cu o clipă înainte, ochii băiatului se aprinseseră de o văpaie neobişnuită şi toate trăsăturile i se luminaseră de o emoţie care-l făcuse să pară, timp de o clipă, o altă fiinţă.

— Bine, bine — mormăi Newman, cam nedumerit. Pe *mine* m-a mişcat de multe ori gândul că o fire ca a lui a trecut prin atâtea încercări; bietul băiat… da, da… simte şi el… îl moaie… îşi aduce aminte de mizeria de altădată. Ha! Aşa o fi? Da, aşa-i… hm!

Nu reieşea de fel limpede, din tonul cu care fuseseră rostite aceste crâmpeie de cugetare, că Newman Noggs le socotea deplin lămuritoare pentru emoţia ce le stârnâse. Rămase câtva timp într-o atitudine gânditoare, aruncând din când în când spre Smike o privire îngrijorată şi plină de îndoieli, care privire arăta îndeajuns că Newman nu era chiar atât de departe de gândurile lui Smike.

În cele din urmă, repetă propunerea ca Smike să răinină pe loc în noaptea aceea şi ca el (Noggs) să se ducă drept şi fără ocol spre căsuţa familiei Nickleby, ca să potolească înfrigurarea celor de acolo. Dar cum Smike nici nu voia să audă de una ca asta, dând ca motiv nerăbdarea de a-şi revedea prietenii, purceseră amândoi împreună la drum; şi cum, intre timp, noaptea se apropia de sfârşit şi, in afară de asia, pe Smike îl dureau picioarele atât de tare, incit de-abia putea să se tirască, ajunseră la capătul drumului cam un ceas înainte de răsăritul soarelui.

De cum le auzi glasurile afară, Nicholas, care nu dormise noaptea, făurind planuri de regăsire a protejatului pierdut, sări din pat şi, plin de bucurie, îi lăsă să intre. Se iscă o discuţie atât de gălăgioasă, atâtea felicitări, atâta indignare, încât restul familiei se trezi curând, iar Smike fu întâmpinat cu urări calde de bun venit nu numai de Kate, dar şi de doamna Nickleby, care îl încredinţa de simpatia şi ocrotirea ei pe viitor şi avu bunăvoinţa să facă, spre plăcerea lui Smike şi a

tuturor celor de faţă, o deosebit de interesantă dare de seamă despre o lucrare, al cărei nume nu-l ştiuse niciodată, în legătură cu o nemaipomenită evadare din închisoare, dar nu-şi amintea care închisoare, care evadare era înfăptuită de un ofiţer al cărui nume îl uitase, inclus pentru o crimă, de care nu-şi aducea prea bine aminte.

La început, Nicholas fu îndemnat să-l socotească pe unchiul lui in parte răspunzător pentru încercarea îndrăzneaţă (atât de aproape să reuşească) de a-l răpi pe Smike; dar, chibzuind mai bine, se simţi împins să creadă că tot meritul era al domnului Squeers. Hotărât să se încredinţeze, dacă va putea, prin John Browdie, cum stăteau de fapt lucrurile, porni spre slujba lui de fiecare zi, plăsmuind pe drum planuri felurite de pedepsire a dascălului din Yorkshire, întemeiate toate pe principiile cele mai severe ale unei justiţii răsplătitoare, dar care aveau un singur cusur şi anume că nu puteau cu niciun chip să fie îndeplinite.

— Frumoasă dimineaţă, domnule Linkinwater! spuse Nicholas, intrând în birou.

— A! făcu Tim — vorbeşti de cum e vremea la ţară, fireşte! Ce părere ai despre vremea asta la Londra, o adevărată zi londoneză, ai?

— E ceva mai limpede afară din oraş — spuse Nicholas.

— Mai limpede! îl îngână Tim Linkinwater. Să te uiţi prin fereastra odăii mele!

— Ba să te uiţi prin fereastra odăii *mele* — răspunse zâmbind Nicholas.

— Aiurea! Aiurea! făcu Tim Linkinwater. Mie să nu-mi spui (pentru Tim, Bow era un colţişor de ţară). Fleacuri! Ce poţi să ai la ţară în afară de ouă proaspete şi flori? Ce, eu nu pot să cumpăr ouă proaspete la piaţa din Leadenhall, în orice dimineaţă înainte de micul dejun? Cit despre flori, face să te repezi până sus şi să miroşi mixandra mea, sau să vezi agăţătoarele de la fereastra mansardei din spate, la numărul şase, în curte.

— La numărul 6, în curte, sunt plante agăţătoare, zău? întrebă Nicholas.

— Te cred! răspunse Tim — si a fost semănată într-o cană sparta, fără cioc. În primăvara trecută erau şi zambile şi înfloriseră, dar ai să râzi când am să-ţi spun.

— De ce să rid?

— Fiindcă înfloreau în nişte cutii vechi de cremă de ghete — spuse Tim.

— Nu râd eu de asta — răspunse Nicholas.

Tim îl privi iscoditor, timp de o clipă, ca şi cum tonul în care-i răspunsese Nicholas i-ar fi dat lui curaj să fie mai vorbăreţ în legătură cu acest subiect; aşa încât punându-şi după ureche o pană, pe care tocmai o meşterise şi închizând briceagul cu un sunet scurt, spuse:

— Florile sunt ale unui băiat bolnav şi cocoşat şi par să fie singura bucurie, domnule Nickleby, din trista lui viaţă. Citi ani să fie — spuse Tim tăcând socoteala în gând — de când l-am văzut mat întâi; era pe atunci un copil mic şi se târa de colo pină colo, cu o pereche de cârje mici. Da! Da! Nu sunt mulţi ani, dar măcar că par o nimica toată când mă gândesc ta altele, atunci când mă gândesc la el mi se par foarte mulţi. E un lucru trist — spuse Tim drept încheiere — să vezi un copil mic şi schilod, stând departe de ceilalţi copii, care zburdă şi se înveselesc, urmărind jocurile la care lui nu-i este îngăduit să ia parte. De multe ori ne-a durut inima din cauza lui.

— Numai o inimă bună — spuse Nicholas — se desprinde de îndeletnicirile de fiecare zi, ca să vadă astfel de lucruri. Ziceai…

— Că florile sunt ale sărmanului băiat — spuse Tim. Atâta tot. Când e vreme frumoasă şi se poate târî afară din pat, îşi trage un scaun lingă fereastră şi sade acolo, uitându-se la ele şi îngrijindu-le cât e ziua de lungă. La început ne salutam şi pe urmă am ajuns să şi vorbim. Mai demult, când l-am chemat într-o dimineaţă şi l-am întrebat cum se simte, mi-a zâmbit şi mi-a spus „mai bine”; acum doar clatină din cap şi stă mai aplecat deasupra florilor lui bătrâne. Trebuie să fie plictisitor să tot priveşti acoperişurile întunecate ale caselor şi norii care plutesc, atâtea luni m şir, dar el e foarte răbdător.

— E cineva in casa aceea care să-l mai înveselească sau să-l ajute? întrebă Nicholas.

— Cred că tatăl lui locuieşte acolo — răspunse Tim — şi mai sunt şi alţi oameni, dar niciunul nu pare să se sinchisească de bietul schilod. L-am întrebat adeseori dac-aş putea să fac ceva pentru ei: şi răspunsul lui a fost totdeauna „nimic”. În ultima vreme i-a slăbit şi glasul, dar *văd eu* că tot acelaşi răspuns îmi dă. Acum nici nu mai poate să coboare din pat, aşa incit, hau mutat chiar lingă fereastră şi acolo zace cit e ziua de lungă; ba se uită la cer, ba la florile lui, pe care încă izbuteşte să le cureţe de uscături şi să le stropească cu mâinile lui subţiri. Seara, când vede luminarea din odaia mea, dă la o parte perdeaua şi o lasă aşa, până când mă culc eu. Nu se mai simte aşa singur când ştie că sunt acolo, aşa incit, adesea, stau treaz la fereastra mea un ceas şi mai bine, ca să vadă el că încă nu dorm; şi uneori mă dau jos din pat noaptea ca să privesc luminiţa slabă şi tristă din odăiţa lui şi mă întreb dac-o fi treaz sau o fi dormind.

N-o să mai dureze mult — spuse Tim mai departe — şi o să vină şi noaptea, când el va adormi pentru a nu se mai trezi pe pământul ăsta. În toată viaţa noastră cred că nici mina nu ne-am strâns-o şi totuşi o să-mi lipsească, aşa cum îţi lipseşte un vechi prieten. Crezi că există flori de câmp, care să mă poată ispiti mai tare decât acestea? Sau îţi închipui că ofilirea a o sută de specii dintre florile cele mai alese din câte înfloresc, având cele mai grele nume latineşti din cite s-au

născocit vreodată, îmi poate pricinui măcar o fărâmă din durerea pe care o s-o simt când cănile şi sticlele alea vechi vor fi azvârlite la gunoi! La ţară! strigă Tim cu emfază dispreţuitoare; nu-ţi dai seama că nicăieri in afară de Londra n-aş putea să ani o curte ca asta sub fereastra dormitorului meu?

După care întrebare, Tim întoarse spatele şi, prefăcându-se prins de socotelile lui, găsi prilejul să-şi şteargă grăbit ochii, în clipa când crezu că Nicholas se uită în altă parte.

Fie din pricină că în dimineaţa aceea socotelile lui Tim erau mai încurcate ca de obicei, fie din pricină că seninătatea lui obişnuită fusese puţin tulburată de aceste amintiri, se întâmplă că atunci când Nicholas se întoarse după ce făcuse un drum, şi întrebă dacă domnul Charles Cheeryble e singur în odaia lui, Tim îi răspunse, numaidecât şi fără nicio urmă de şovăială, că da, deşi nici zece minute nu trecuseră de când intrase cineva în odaia aceea şi deşi era mândria lui să împiedice pătrunderea oricui la oricare dintre cei doi fraţi, cit timp aceştia primeau vreo vizită.

— Dacă-i aşa — spuse Nicholas — îi duc numaidecât scrisoarea asta.

Şi zicând aşa, se îndreptă spre odaia cu pricina şi bătu la uşă.

Niciun răspuns.

Altă bătaie, dar tot fără răspuns.

„Nu poate să fie înăuntru — se gândi Nicholas. O să i-o pun pe masă".

Aşa încât Nicholas deschise uşa şi intră înăuntru; şi dădu să iasă numaidecât, când văzu, spre marea lui mirare şi nedumerire, pe o tinără îngenuncheată la picioarele domnului Cheeryble, pe domnul Cheeryble rugând-o pe ea să se ridice, iar pe o a treia persoană, care părea să fie insoţitoarea tinerei fete, încercând şi ea s-o convingă de acelaşi lucru.

Nicholas bâigui o scuză stângace şi începu să se retragă în grabă, când tânăra, întorcându-şi puţin capul, îi dezvălui trasaturile drăgălaşei fete, pe care o văzuse la oficiul de plasare prima oară când fusese acolo, cu mult în urmă. Mutându-şi privirile de la ea la însoţitoarea ei, recunoscu slujnica greoaie care o întovărăşise şi atunci; şi atât din pricina admiraţiei faţă de frumuseţea fetei, cit din pricina încurcăturii şi uimirii stârnite de această neaşteptată recunoaştere. Nicholas încremeni, zăpăcit de atâta mirare şi nedumerire, aşa încât, timp de o clipă, fu lipsit de grai şi de mişcare.

— Doamnă dragă… dragă domnişoară — strigă fratele Charles, puternic mişcat — vă rog să nu… nicio vorbă, vă implor, vă rog din tot sufletul! Vă conjur… vă implor… ridicaţi-vă! Nu… nu suntem singuri.

În timp ce vorbea, o ridică pe fată, care ajunse împleticindu-se până la un scaun şi leşină.

— Şi-a pierdut cunoştinţa, domnule! spuse Nicholas repezindu-se înfrigurat.

— Sărmana de ea, sărmana de ea! strigă fratele Charles. Unde e frate-meu, Ned? Ned, frate dragă, vino, te rog, până aici!

— Frate Charles, dragul meu — răspunse fratele lui, repezindu-se în odaie — ce e… ah, ce s-a…

— Pst, pst! nicio vorbă să nu spui, pentru nimic în lume, frate Ned — răspunse celălalt. Sună să vină menajera, frate dragă, cheamă-l pe Tim Linkinwater, domnule. Domnule Nickleby, dragă domnule, părăseşte odaia, te rog şi te implor!

— Cred că acum e mai bine — spuse Nicholas, care urmărise bolnava, cu atâta înfrigurare, încât nici nu auzise rugămintea.

— Sărmană păsărică! striga fratele Charles, luându-i uşurel mâna în mâna lui şi sprijinindu-i capul de braţul lui. Frate Ned, dragul meu, ştiu c-ai să te miri că trebuie să fii martor la una ca asta, în orele de serviciu; dar — aci îşi aminti din nou de prezenţa lui Nicholas şi, luându-l de mână pe acesta, îi ceru cu gravitate să părăsească încăperea şi să-l trimită, fără o clipă de întârziere, pe Tim Linkinwater.

Nicholas se retrase numaidecât şi, în drum spre biroul de contabilitate, întâlni atât pe bătrâna menajeră, cât şi pe Tim Linkinwater. Din pricina grabei nemaipomenite cu care se îndreptau spre locul acţiunii, aceştia se îmbrânceau unul pe altul pe săliţă. Ascultând solia, Tim Linkinwater se repezi înăuntru fără să mai zăbovească şi, îndată după aceea, Nicholas îl auzi închizând şi încuind uşa pe dinăuntru.

Avu timp destul să cugete asupra acestei descoperiri, căci Tim Linkinwater lipsi aproape o oră încheiată, în care timp Nicholas nici nu se gândi la altceva decât la tânăra fată, la frumuseţea ei neobişnuită, la ceea ce ar fi putut s-o aducă acolo şi la taina în care era totul învăluit. Cu cât se gândea mai mult, cu atât era mai nedumerit şi cu atât mai dornic se simţea să afle cine era ea. „Aş fi recunoscut-o printre zece mii” — gândi Nicholas. Şi zicându-şi aşa, se plimba încoace şi încolo prin odaie şi văzând aievea chipul şi silueta ei (despre care avea o amintire deosebit de vie) înlătură orice alt gând şi nu zăbovi decât asupra acestuia.

Într-un târziu se întoarse şi Tini Linkinwater — supărător de rece, cu nişte hârtii în mână şi cu o pană în gură — de parcă nimic nu s-ar fi întâmplat.

— Şi-a revenit de tot? întrebă nestăpânit Nicholas.

— Cine? i-o întoarse Tim Linkinwater.

— Cine? repetă Nicholas. Fata…

— Cât face — spuse Tini, scoţând pana din gură — de patru sute şi treizeci şi şapte de ori trei mii două sute treizeci şi opt?

— Ba mai întâi — îi răspunse Nicholas — să-mi spui ce faci cu

întrebarea mea. Te-am întrebat…

— Despre fată — spuse Tim Linkinwater, punându-şi ochelarii. Sigur. Da.. Face foarte bine.

— Foarte bine, adevărat? spuse Nicholas.

— *Foarte* bine — răspunse grav domnul Linkinwater.

— O să fie în stare să se ducă încă astăzi acasă? întrebă Nicholas.

— S-a si dus — spuse Tim.

— S-a dus?

— Da.

— Nădăjduiesc că n-are mult de mers! spuse Nicholas, uitându-se serios la celălalt.

— Da — făcu neclintitul Tim. Nădăjduiesc că n-are.

Nicholas se încumetă să mai facă una sau două observaţii, dar era cu ochi şi cu sprâncene că Tim Linkinwater avea motivele lui să se ferească şi că era hotărât să nu mai dea nicio altă ştire despre frumoasa necunoscută, care stârnise atâta curiozitate în cugetul tânărului său prieten.

De fel descumpănit de această împotrivire, Nicholas reîncepu atacul a doua zi, încurajat de faptul că domnul Linkinwater era pornit pe flecăreală şi palavre; dar, de îndată ce reluă subiectul. Tim se scufundă într-o tăcere supărătoare şi, după ce răspunse mai întâi prin monosilabe, ajunse să nu mai dea niciun răspuns în afară de acelea pe care le puteai ghici, după felul cum dădea sau clătina de câteva ori cu gravitate din cap, răspunsuri care nu făceau decât să înteţească pofta lui Nicholas după ştiri, poftă ce ajunsese la culmi nebuneşti.

Văzându-şi încercările zădărnicite, n-avu încotro şi trebui să se mulţumească a pândi următoarea vizită a fetei, dar şi în asta fu dezamăgit. Trecu zi după zi şi ea nu reveni. Nicholas urmărea înfrigurat adresele tuturor biletelor şi scrisorilor, dar despre niciuna dintre ele nu-şi putea închipui că ar fi fost scrisă de mâna ei. O dată sau de două ori fu însărcinat cu treburi pentru care trebuia să plece la oarecare depărtare, treburi ce fuseseră până atunci încheiate de Tim Linkinwater şi Nicholas nu se putu împiedica să nu creadă că, sub un pretext sau altul, fusese îndepărtat anume din drumul ei şi că fata venea în timpul cât lipsea el. Totuşi, nu află nimic în sprijinul bănuielilor lui, iar Tim nu se lăsa ispitit să mărturisească sau să recunoască nimic, care să le sprijine cât de cât.

Taina şi dezamăgirea nu sunt neapărat trebuincioase pentru întreţinerea iubirii, dar sunt adesea ajutoarele ei atotputernice. „Ochii care nu se văd se uită” e o zicală care se potriveşte destul de bine în cazuri de prietenie, măcar că nu e totdeauna nevoie de o lipsă pentru ca inima să se golească, chiar şi între prieteni, iar sinceritatea şi cinstea, asemenea pietrelor preţioase, sunt mai uşor de imitat de la distanţă, căci atunci imitaţiile pot trece drept adevărate nestemate.

Totuşi, dragostea capătă ajutor îmbelşugat din partea unei imaginaţii fierbinţi şi neostenite, care are o bună ţinere de minte şi propăşeşte vreme îndelungată cu hrană puţină şi săracă. De aceea se şi întâmplă ca iubirea să crească nemăsurat de pe urma unei despărţiri sau a unor împrejurări cum nu se poate mai grele; şi tot de aceea, Nicholas, care nu se gândea decât la fata necunoscută, zi de zi, ceas de ceas, începu să-şi închipuie că e îndrăgostit nebuneşte de ea şi că încă nu s-a pomenit îndrăgostit atât de nedreptăţit şi de ghinionist. Totuşi, măcar că iubea şi tânjea aşa cum scrie la carte şi că fu împiedicat să-i mărturisească totul lui Kate numai din simplul motiv că încă nu apucase, în toată viaţa lui, să vorbească măcar o dată cu aleasa inimii lui, că n-o văzuse decât de două ori şi că, de ambele daţi, fata venise şi plecase ca un fulger sau — aşa cum spunea Nicholas, în nenumărate convorbiri pe care le avea cu el însuşi — ca o nălucire a tinereţii şi a frumuseţii prea strălucitoare ca să dureze — înflăcărarea şi credinţa lui rămaseră nerăsplătite. Tânăra fată nu se mai arătă, aşa încât se irosi atâta dragoste (de ajuns pentru a ţine treji o jumătate de duzină de tineri, pe timpurile astea şi încă în chip foarte cuviincios) şi nu se alese nimeni nici măcar cu un dram de înţelepciune de pe urma ei; nici chiar Nicholas, care, dimpotrivă, pe zi ce trecea, se posomora mai tare, devenea mai sentimental şi tânfea mai rău.

În timp ce lucrurile ajunseseră aci, falimentul unui corespondent din Germania al firmei Fraţii Cheeryble, îi sili pe Tim Linkinwater şi pe Nicholas să străbată nişte socoteli foarte lungi şi încurcate, ce se întindeau pe un răstimp îndelungat. Ca să le mântuiască mai repede, Tim Linkinwater îi propuse lui Nicholas să rămână amândoi, timp de o săptămână sau aşa ceva, la birou, până la zece noaptea; şi fiindcă nimic nu putea să răcească zelul lui Nicholas în slujba bunilor săi patroni — nici chiar iubirea, care nu se prea împacă cu afacerile — el încuviinţă bucuros. Chiar în prima seară, destul de târziu, şi anume la nouă, sosi nu fata în persoană, ci slujnica ei, care, după ce se închise câtva timp cu fratele Charles, plecă şi se reîntoarse în seara următoare, la aceeaşi oră şi, pe urmă, în cea următoare şi mereu tot aşa.

Aceste vizite repetate aprinseră la culme curiozitatea lui Nicholas. Chinuit şi stârnit dincolo de orice închipuire şi nefiind în stare să pătrundă taina, fără a-şi neglija îndatoririle, Nicholas încredinţa totul lui Newman Noggs, rugându-l din tot sufletul să stea la pândă în noaptea următoare; să urmărească slujnica piuă acasă; şi să purceadă la acele cercetări în legătură cu numele, starea şi povestea alesei lui, pe care le putea tace iară a stârni bănuieli; şi să-i împărtăşească şi lui fără întârziere rezultatul.

Cum nu se poate mai mândru de această sarcină, Newinan Noggs îşi luă în primire postul în piaţă, în seara următoare, cu un ceas înainte de timpul potrivit. Înfigându-se in pământ, în spatele pompei, cu

pălăria trasă pe ochi, îşi începu paza cu un aer de mister anume ticluit, minunat plăsmuit tocmai pentru a stârni bănuiala tuturor privirilor. Într-adevăr, numeroase slujnicuţe venite să pompeze apă, şi o seamă de ţânci care-şi potoleau setea la jgheab, aproape că-şi pierdură minţile de spaimă la apariţia lui Newman Noggs, care privea hoţeşte în jurul pompei şi nu lăsa să i se vadă decât faţa, iar aceasta amintea de faţa unui căpcăun îngândurat.

La ceasul ştiut, solul veni din nou şi, după o întrevedere ceva mai lungă ca de obicei, plecă. Newman îşi dăduse două întâlniri cu Nicholas: una în seara următoare, în caz că încercarea avea să izbutească; cealaltă în seara de după aceea, care trebuia să aibă loc în orice caz. În prima seară Newman Noggs nu veni la locul întâlnirii (o cârciumă oarecare, la jumătatea drumului între City şi Golden Square), dar, în cea următoare, se afla acolo, în faţa lui Nicholas, pe care-l primi cu braţele deschise.

— E în ordine — şopti Newman. Şezi jos! Şezi jos, fii băiat de treabă şi dă-mi voie să-ţi spun totul.

Nicholas nu aşteptă să fie poftit a doua oară şi întrebă nerăbdător ce veşti îi aducea.

— O mulţime de veşti — spuse Newman, tremurând de bucurie. E în ordine. Nu fi neliniştit. Nici nu ştiu cu ce să încep. Dar nu te necăji. Fii tare! E în ordine!

— Ei? făcu nerăbdător Nicholas. Da?

— Da — răspunse Newman. Asta este.

— Ce este? întrebă Nicholas. Numele, numele, dragul meu!

— Numele e Bobster — răspunse Newman.

— Bobster! repetă Nicholas, indignat.

— Ăsta-i numele — spuse Newman. Mi-l amintesc fiindcă seamănă cu Lobster[13]

.

— Bobster! repetă Nicholas mai apăsat decât prima oară. Asta o fi numele slujnicei.

— Nu, nu e — spuse Newman, clătinând cu mare siguranţă din cap. Domnişoara Cecilia Bobster.

— Cecilia, zici! răspunse Nicholas, murmurând cele două nume unul după altul, de foarte multe ori şi în tonuri deosebite, ca să vadă cum sună. Păi Cecilia e un nume drăguţ.

— Foarte. Şi fata e drăguţă — spuse Newman.

— Cine? spuse Nicholas.

— Domnişoara Bobster.

— Păi unde-ai văzut-o? întrebă Nicholas.

— Ce-ţi pasă, băiete? răspunse Noggs, bătându-l pe umăr. Destul că am văzut-o. Ai s-o vezi şi dumneata. Am pus totul la cale.

— Dragul meu Newman — strigă Nicholas, strângându-i mâna —

vorbeşti serios?

— Vorbesc — răspunse Newman. Tot ce spun cred. Fiecare cuvânt. Ai s-o vezi mâine seară. Primeşte să-i vorbeşti chiar dumneata. Eu am convins-o. E atât de politicoasă, dulce, frumoasă!

— Ştiu că este; ştiu că trebuie să fie, Newman! spuse Nicholas, frângându-şi mâinile.

— Ai dreptate — răspunse Newman.

— Unde locuieşte? întrebă Nicholas. Ce-ai aflat despre povestea ei? Are tată, mamă, fraţi, surori? Ce ţi-a spus? Cum ai ajuns s-o vezi? N-a fost tare mirată? I-ai spus cu cită înfrigurare doresc să-i vorbesc? I-ai spus unde am văzut-o? I-ai spus cum, când, unde, cât de mult, cât de des m-am gândit la chipul acela dulce, care mi-a apărut, în clipe de amarnică nefericire, ca o rază dintr-o lume mai bună? I-ai spus, Newman, i-ai spus?

Bietul Noggs îşi pierduse de-a dreptul răsuflarea, în timp ce întrebările cădeau potop asupra lui şi, la fiecare nouă întrebare, se răsucea zvâcnit în scaun, holbându-se între timp la Nicholas cu o privire caraghioasă de nedumerire.

— Nu — făcu Newman — nu i-am spus.

— Ce nu i-ai spus? întrebă Nicholas.

— Despre raza din lumea bună — spuse Newman. Nu i-am spus nici cine eşti, nici unde ai văzut-o. L-am spus doar că o iubeşti la nebunie.

— Asta aşa e, Newman! răspunse Nicholas, cu înflăcărarea lui obişnuită. Dumnezeu mi-e martor că aşa este!

— I-am mai spus c-o admiri de multă vreme în taină — spuse Newman.

— Da, da. Şi ce-a spus la asta.? întrebă Nicholas.

— A roşit — spuse Newman.

— Cred şi eu! Aşa şi trebuie — spuse cu încuviinţare în glas Nicholas.

Newman îi spuse mai departe că fata era singurul copil, că maică-sa murise şi că ea locuia cu taică-său şi că se lăsase convinsă să îngăduie celui ce o iubea o întrevedere tainică, după ce pusese o vorbă bună şi servitoarea, care avea mare înrâurire asupra ei. Spuse mai departe cum a fost nevoie de o elocinţă mişcătoare şi susţinută pentru a o aduce pe fată la această hotărâre; cum rămăsese înţeles că ea îi dădea lui Nicholas doar prilejul de a-şi declara patima; şi că ea nu garanta nicidecum că va fi plăcut impresionată de curtea lui. Misterul vizitelor ei la Frăţii Cheeryble rămase însă cu totul nelămurit, fiindcă Newman nu pomenise de asta, nici în convorbirea de început cu servitoarea, nici în întrevederea ce a urmat cu stăpâna şi se apăra spunând că el fusese dăscălit să urmărească fata până acasă şi să pledeze cauza tânărului său prieten, dar refuză să spună până unde o urmărise sau din ce loc. Totuşi, Newman dădu să înţeleagă că din cuvintele ce-i

scăpaseră servitoarei, el avea bănuieli cum că fata ducea o viaţă amărâtă şi nefericită, fiind cu asprime ţinută în frâu de singurul ei părinte, care era o fire nestăpânită şi brutală; împrejurare care, socotea el, ar lămuri, în oarecare măsură, şi de ce căutase ea ocrotirea şi prietenia celor doi fraţi şi de ce se lăsase convinsă să îngăduie întrevederea făgăduită. Acest din urmă fapt i se părea, o urmare logică a premisei, în măsura în care era cum nu se poate mai firesc să bănuieşti că o fată, care are parte de o viaţă atât de puţin demnă de a fi invidiată, e deosebit de dornică s-o schimbe.

Mai reieşi, după alte întrebări — căci toate astea putură să fie smulse lui Newman Noggs doar încet şi anevoie — că Newman, în chip de explicaţie pentru înfăţişarea lui jerpelită, dăduse să se înţeleagă că, din înţelepciune şi din anumite motive strâns legate cu acea intrigă, ei se deghizase; şi întrebat fiind cum de ajunsese să-şi depăşească într-atât solia încât să obţină o întrevedere, răspunse că domnişoara, părând gata să primească, el se socotise legat prin datorie şi devotament să se folosească de acest prilej de aur ce-i îngăduia lui Nicholas să-şi ducă mai departe curtea. După ce aceste întrebări şi toate întrebările posibile fură puse şi primiră de douăzeci de ori răspuns, se despărţiră, hotarând să se întâlnească din *nou* în seara următoare, la zece jumătate, cu scopul, de a duce la bun sfârşit întâlnirea ce trebuia să aibă loc la ceasurile unsprezece.

„Ciudat se desfăşoară lucrurile! se gândea Nicholas, în timpul drumului spre casă. Una ca asta nici n-am putut prevedea; nici n-am visat că s-ar putea. Să ştiu ceva despre viaţa celei care mă interesează atât; s-o văd pe stradă, să trec pe lângă casa unde locuieşte, s-o întâlnesc uneori în timp ce se plimbă, să nădăjduiesc că va veni o zi când voi. Putea să-i mărturisesc iubirea mea, mai departe nu mergeau gândurile mele. Şi totuşi, acum… dar aş fi neghiob dacă m-aş plânge de norocul meu!”

Şi totuşi, Nicholas nu era mulţumit; şi în nemulţumirea lui era mai mult decât o simplă toană. Era supărat pe fată, deoarece se lăsase atât de uşor cucerită, „pentru că — chibzuia Nicholas — n-are de unde să ştie că sunt eu, aşa că putea să fie orişicine”, ceea ce fireşte că nu-i plăcea. În clipa următoare, era supărat pe sine însuşi, fiindcă îşi îngăduia astfel de gânduri şi îşi lămurea sieşi că, într-un astfel de lăcaş nu putea sălăşlui decât bunătatea şi că purtarea celor doi fraţi arăta îndeajuns cum o preţuiau. „Adevărul e că este toată o taină” — spuse Nicholas. Dar asta nu-l mulţumi mai mult decât întorsătura pe care o luaseră înainte gândurile lui, ci îl împinse doar spre un nou ocean de presupuneri şi bănuieli, deasupra căruia fu clătinat şi zdruncinat, spre marea nelinişte a sufletului său, până când ceasornicul bătu de zece, arătând ca se apropie ora întâlnirii.

Nicholas se îmbrăcase cu mare grijă şi pină ş. Newman Noggs se

dichisise un pic; haina lui înfăţişa fenomenul de a avea doi nasturi la rând, iar acele suplimentare erau prinse la distanţe destul de regulate, îşi purta de asemenea pălăria, după ultimul lui gust, cu o batistă înăuntru, al cărei capăt răsucit ieşea pe la spate, în chip de codiţă, deşi n-ar fi putut să se laude cu priceperea de a fi născocit această din urmă podoabă, având în vedere că habar n-avea de ca. Era într-o stare de enervare şi emoţie, care-l făcea cu totul nesimţitor faţă de orice, în afară de scopul expediţiei.

Străbătură străzile, cufundaţi amândoi în adâncă tăcere, şi, după ce merseră câtăva vreme în pas vârtos, ajunseră pe o stradă cu înfăţişare sinistră şi foarte puţin umblată, lângă Edgeware Road.

— Numărul doisprezece — spuse Newman.

— Vai! făcu Nicholas, uitându-se în jur.

— Frumoasă stradă! spuse Newman.

— Da — răspunse Nicholas — cam mohorâtă. Newman nu dădu răspuns acestei observaţii.. Ci, oprindu-se brusc, îl lăsă pe Nicholas cu spatele la un gard de fier şi-i dădu să înţeleagă că trebuie să aştepte acolo, fără să mişte nici mână, nici picior, până când se va încredinţa el în chip mulţumitor că drumul e liber. După care, Noggs porni şchiopătând cu mare iuţeală şi privind tot timpul peste umăr, ca să se convingă că Nicholas ascultă de poruncile lui. Şi, după ce urcă treptele unei case, cu vreo şase uşi mai încolo, se făcu nevăzut.

După un scurt răstimp reapăru şi, şchiopătând iarăşi, se opri la mijlocul drumului, şi-i făcu semn lui Nicholas să-l urineze.

— Ei? făcu Nicholas, înaintând spre el în vârful picioarelor.

— E în ordine — răspunse Newman, strălucind de bucurie. Totu-i gata, acasă nu-i nimeni! Nici că se poate mai bine! Ha-ha!

După ce dădu această ştire încurajatoare, se furişă printr-o poartă, pe care Nicholas zări o tăbliţă de alamă cu *„Bobster”* scris în litere foarte mari; şi, oprindu-se la uşa din dos, care era deschisă, făcu semn prietenului său să coboare.

— Ce dracu’! strigă Nicholas, dându-se înapoi. Doar n-o să ne furişăm în bucătărie, ca şi cum am fi venit să furăm furculiţele!

— Pst! făcu Newman. Bătrânul Bobster… turc fioros… pe toţi îi omoară… dă pumni în urechea domnişoarei… aşa face… foarte des.

— Ce! strigă Nicholas, aprins de mânie — vrei să zici că există vreun om care îndrăzneşte să dea pumni în urechea unei astfel de…

Nu apucă să cânte mai departe osanale în cinstea alesei lui, fiindcă tocmai atunci Newman îi dădu un ghiont uşor, care aproape îl prăvăli până-n fundul scării de serviciu. Socotind cu cale că e mai bine să nu ia în nume de rău acest semn, Nicholas coborî, fără să mai protesteze, dar făcând o mutră care trăda orice în afară de nădejdea şi vraja unui îndrăgostit pătimaş. Newman îl urmă — şi s-ar fi ales cu capul spart dacă n-ar fi fost ajutorul binevenit al lui Nicholas — şi luându-l de

mână, îl călăuzi printr-un coridor cu pardoseală de piatră, cufundat în beznă, până într-o bucătărie dosnică sau un beci, întunecos şi negru ca smoala, unde se opriră.

— Ei! făcu Nicholas, în şoaptă supărată. Asta nu-i tot, bănuiesc?

— Nu, nu — răspunse Noggs; sosesc şi ele îndată. E în ordine!

— Ală bucur că te aud spunând aşa — zise Nicholas. Mărturisesc că eu n-aş fi crezut-o.

Nu mai schimbară niciun cuvânt şi Nicholas rămase pe loc, ascultând răsuflarea zgomotoasă a lui Newman Noggs şi părându-i-se că nasul acestuia începuse să strălucească, asemenea unui tăciune aprins, chiar şi în beznă care-i învăluia. Deodată, sunetul unor paşi temători îi loviră auzul şi, numaidecât după aceea, un glas de femeie întreba dacă domnul e acolo.

— Da — răspunse Nicholas, întorcându-se spre colţul de unde venea glasul. Cine-i acolo?

— Numai eu, domnule — răspunse glasul. Acum poftiţi, dom'şoară!

O pâlpâire de flacără lumină locul şi curând după aceea se arăta servitoarea cu luminarea, urmată de tinăra ei stăpână, care părea covârşită de modestie şi stânjeneală.

La vederea domnişoarei, Nicholas tresări şi schimbă feţe-feţe; inima îi bătea cu putere, ţintuindu-l pe loc. Dar în clipa aceea, aproape o dată cu sosirea fetei şi a luminării, se auzi o bătaie puternică şi mânioasă în poartă, care-l făcu pe Newman Noggs să sară foarte sprinten de pe un butoi cu bere, pe care se aşezase călare, şi să strige neaşteptat şi cu o faţă pământie:

— Bobster, pentru numele lui dumnezeu! Domnişoara ţipa şi însoţitoarea îşi frângea mâinile, iar Nicholas se uita uluit de la una la alta, în timp ce Newman fugea de colo până colo, vârându-şi mâinile pe rând în toate buzunarele şi, fiind în culmea nehotărârii, scotea căptuşeala fiecăruia. Totul nu ţinu decât o clipă, dar fantezia nu poate exagera încurcătura acelui moment.

— Părăsiţi casa, pentru numele lui dumnezeu! Am greşit, bine ne face! striga domnişoara. Părăsiţi casa, căci altfel sunt pierdută şi distrusă pe veci!

— Dă-nii voie să-ţi spun numai o vorbă! strigă Nicholas. Numai una. Nu te reţin. Dacă vrei să asculţi, numai o vorbă care să-ţi lămurească ghinionul ăsta.

Dar Nicholas vorbea aerului; căci domnişoara urcase scările în grabă şi cu priviri rătăcite. S-ar fi luat după ea, dar Newman răsucindu-i cu mâna gulerul hainei, îl târî spre coridorul prin care veniseră.

— Lasă-mă, Newman, fir-ar să fie! strigă Nicholas. Trebuie să-i vorbesc! Altfel nu plec din casa asta!

— Reputaţia… lire năprasnică… gândeşte-te — spuse Newman, agăţându-se de el cu amândouă braţele şi împingându-l afară. Lasă-le

să deschidă uşa! Plecăm noi, aşa cum am venit, de îndată ce au închis-o. Hai! Pe aici! Aşa!

Copleşit de mustrările lui Newman ca şi de lacrimile şi rugăminţile fetei şi de bătăile fioroase de sus, care nu încetaseră nicio clipă, Nicholas îngădui să fie scos repede afară; şi chiar în clipa când domnul Bobster îşi făcu intrarea prin uşa care dădea spre stradă, el şi cu Noggs ieşeau pe poarta din dos.

Străbătură în goană câteva străzi, fără să se oprească şi fără să vorbească. În cele din urmă, se opriră şi se uitară unul la altul cu priviri rătăcite şi feţe amărâte.

— Nu face nimic — spuse Newman, trăgând aer în piept ca să-şi recapete suflul. Nu fi pleoştit. E în ordine. Rândul viitor mai mult noroc. N-am avut încotro. *Eu* am făcut ce am avut de făcut.

— Minunat! răspunse Nicholas, strângându-i mâna. Minunat, ca un prieten adevărat şi plin de zel! Află, însă, Newman, că nu sunt dezamăgit, ci cât se poate de îndatorat dumitale, numai că *nu era domnişoara pe care o căutam.*

— Cum?! strigă Newman Noggs. Ne-a dus servitoarea!

— Newman, Newman — spuse Nicholas, punându-i mâna pe umăr; nici servitoarea nu era cea adevărată.

Newman rămase cu gura căscată, în timp ce se holba ţintă la Nicholas cu ochiul lui teafăr.

— Nu-ţi face sânge rău — spuse Nicholas — e fără însemnătate: vezi doar că nu mă sinchisesc; n-ai urmărit pe cine trebuia, asta-i tot.

Asta era tot! Fie că Newman Noggs ocolise de atâtea ori pompa cu privirea, uitându-se cruciş, până când văzul i se vătăma; sau fie că, văzând că are timp berechet, se cinstise cu câteva picături dintr-o licoare mai tare decât cea pe care i-ar fi putut-o oferi pompa — orişicum s-or fi petrecut lucrurile — greşeala era a lui. Şi Nicholas se duse acasă ca să cugete asupra ei şi să se gândească la farmecul necunoscutei, acum mai îndepărtată ca oricând.

CAPITOLUL IX

Cuprinde câteva întâmplări romantice petrecute între doamna Nickleby şi vecinul în nădragi.

De la ultima convorbire importantă cu fiul ei, doamna Nickleby începuse să pună o grijă neobişnuită în împodobirea făpturii sale, adăugind, încetul cu încetul, straielor potolite de matroană, cu care se înveşmânta de obicei până atunci, o puzderie de podoabe şi marafeturi, mărunte în sine, dar nu lipsite de importanţă, dacă le luai împreună şi le puneai în legătură cu destăinuirea ei. Până şi rochia ei neagră căpătă un aer groaznic de ţipător, din pricina vioiciunii cu care era purtată; şi, acum că frumuseţea ei apusă era însufleţită de expunerea cuminte, ici şi colo, a unor podoabe tinereşti, de mică sau fără valoare, care, poate tocmai de aceea, scăpaseră de naufragiul general şi primiseră îngăduinţa să doarmă în tihnă prin colţuri neştiute de vechi sertare şi prin cutii, unde rar ajungea lumina zilei, straiele ei de doliu căpătară faţă nouă. De unde fuseseră până atunci semnul pietăţii şi al durerii faţă de cel mort, se prefăcură în semnale ale unor planuri de măcel şi moarte îndreptate asupra celor vii.

Poate că doamna Nickleby fusese îndemnată să se poarte astfel de un înalt simţ al datoriei şi de porniri desăvârşite, dincolo de orice îndoială. Poate că ajunsese să se pătrundă de gândul că e un păcat să te laşi târâtă atâta vreme de o jale fără rost sau poate credea că e nevoie să dea o pildă potrivită de ordine şi cuviinţă înfloritoarei ei fiice. Lăsând la o parte tot ce ţine de datorie şi răspundere, schimbarea s-ar fi putut să izvorească din simţăminte de adevărată şi dezinteresată jertfă. Domnul de alături fusese ocărât de Nicholas; înfierat aspru cu cuvintele de ramolit şi idiot. Doamna Nickleby era, în oarecare măsură, răspunzătoare de aceste atacuri împotriva inteligenţei omului. Simţea poate că e o faptă creştinească să arate, prin toate mijloacele ce-i stăteau în puteri, că cel jignit nu este niciuna, nici alta. Şi ce altă cale pentru a ajunge la un ţel atât de curat şi vrednic de laudă putea ea să găsească, decât să dovedească oamenilor, în însăşi persoana ei, că patima lui era cea mai cuminte şi mai chibzuită din lume, fiind întocmai rezultatul pe care oamenii cuviincioşi şi cu cap l-ar fi putut prevedea ca urmare a faptului că ea îşi dezvăluise din nebăgare de seamă şi fără oprelişte farmecele ei coapte chiar sub ochii, ca să zicem aşa, ai unui om înfocat şi simţitor din cale-afară?

— Ah! făcu doamna Nickleby, clătinând cu seriozitate din cap — dacă Nicholas ar şti cit a suferit bietul lui tată înainte de logodna noastră, atunci când „eu nu puteam să-l sufăr, ar fi ceva mai simţitor. Pot eu să uit vreodată dimineaţa în care l-am privit batjocoritoare, atunci când el s-a oferit să-mi ducă umbrela de soare? Sau seara când

m-am încruntat la el? Slavă domnului că n-a emigrat! Aproape până acolo l-am împins!

Dacă răposatul n-ar fi scos-o mai bine la capăt emigrând încă pe când era holtei, e o întrebare la care nu se opri văduva lui; căci Kate tocmai intră în odaie cu cutia de lucru, în clipa când ajunsese cu gândurile până aci; şi o întrerupere, chiar şi mai mică sau poate niciun fel de întrerupere, ar fi fost de ajuns pentru a împinge gândurile doamnei Nickleby pe un, nou făgaş.

— Kate, draga mea — spuse doamna Nickleby. Nu ştiu cum se face că o zi caldă şi frumoasă ca asta, cu păsările care cântă peste tot, mi-aminteşte totdeauna de un purcel la frigare cu mujdei de usturoi, cu ceapă şi cu sos.

— E o legătură ciudată, nu crezi, mamă?

— Pe cuvântul meu, draga mea, că nu ştiu — răspunse doamna Nickleby. Purcel la frigare; ia stai niţel! în ziua când s-au împlinit cinci săptămâni de la botezul tău, am avut o friptură… nu, nu putea să fie de purcel, fiindcă mi-amintesc că a trebuit să împărţim doi, şi bietul tău tată şi cu mine nici n-am fi putut visa pe atunci să facem un ospăţ cu doi purcei… trebuie să fi fost potârnichi. Purcel la frigare! Mai c-aş crede că niciunul n-am fi putut avea la masă, fiindcă tatăl tău nu putea să-i vadă nici în măcelării şi zicea că-i amintesc de copii foarte mici, numai că purceii au pielea mai roză; şi îi era groază şi de copii mici, fiindcă nu-şi putea îngădui nicio creştere a familiei, aşa încât subiectul îi făcea rău. Ciudat, cum a putut să-mi treacă acum tocmai asta prin cap! Mi-amintesc că am cinat odată la doamna Bevan, pe strada aia largă, după colţ, lângă ăl de făcea trăsuri, acolo unde a căzut beţivul prin chepengul beciului, în casa cea nouă, aproape o săptămână înainte de termenul trimestrial şi n-a fost găsit până când nu s-a mutat chiriaşul cel nou, şi că pe-atunci, la doamna Bevan, am mâncat purcel la frigare. Asta cred că mi-a amintit, mai ales că era şi o păsărică în odaie, care a cântat tot timpul cinei, adică nu era păsărică, fiindcă era papagal şi, de fapt, n-a cântat, fiindcă vorbea şi înjura îngrozitor; dar cred că asta e. De fapt sunt sigură. Nu crezi la fel, draga mea?

— Cred că nu poate să încapă nicio îndoială, mamă — răspunse Kate cu un zâmbet vesel.

— Nu; dar spune-mi: tu *aşa* crezi, Kate? întrebă doamna Nickleby, cu atâta seriozitate., de parc-ar fi fost vorba de o chestiune arzătoare şi pasionantă. Dacă nu crezi, spune numaidecât, ştii doar; fiindcă e drept să fim cinstiţi, mai ales într-o treabă ca asta, care e delicată şi merită să fie rezolvată chiar în clipa când îţi trece prin cap.

Kate răspunse râzând că era pe deplin încredinţată; şi, fiindcă mama ei încă nu părea sigură că nu e neapărat nevoie ca subiectul să fie reînnoit, Kate propuse să-şi ia amândouă lucrul de mână în umbrar şi

să se bucure acolo de frumuseţea după-amiezii. Doamna Nickleby primi bucuroasă şi se îndreptară fără altă vorbă într-acolo.

— Zău — făcu doamna Nickleby, aşezându-se — că n-a existat vreodată fiinţă mai bună ca Smike. Pe cuvântul meu, câtă osteneală şi-a dat ca să dreagă chioşcul ăsta şi să-l înconjoare cu florile cele mai frumoase, e de neînchipuit! Dar tare mi-ar plăcea să nu puie chiar *tot* pietrişul în partea ta, draga mea Kate, şi să-mi lase mie doar pământ.

— Mamă dragă — se grăbi Kate — ia locul ăsta, te rog, ca să-mi faci plăcere.

— Nu, zău că nu, draga mea. Eu îmi păstrez locul meu — spuse doamna Nickleby. Şi chiar fac ceea ce spun!

Kate ridică ochii a întrebare.

— Zău dacă n-a fost pe aici — spuse doamna Nickleby — şi a adus, ştiu eu de unde, câteva rădăcini din florile alea de care spuneam eu acum câteva seri că-mi plac atât, şi te întrebam şi pe tine dacă nu-ţi plac… ba nu, *tu* spuneai că-ţi plac atât, acum câteva seri, şi mă întrebai pe mine dacă nu-mi plac şi mie… tot aia e. Zău că e foarte drăguţ şi atent din partea lui! Nu văd — adăugă doamna Nickleby, uitându-se mai de aproape — niciuna în partea mea, dar îmi închipui că le prieşte mai bine lângă pietrişul de acolo. Să ştii, Kate, că din pricina asta a răsădit toate florile în partea unde stai tu şi de asta a pus acolo şi pietrişul, fiindcă locul acela e mai însorit. Pe cuvântul meu, ce îndemânatic e! Eu nu m-aş fi priceput nici pe jumătate atât de bine!

— Mamă — spuse Kate, aplecându-se deasupra lucrului de mână, până când aproape nu i se mai vedea faţa — înainte de te-ai măritat…

— Vai, Kate — o întrerupse doamna Nickleby — ce dumnezeu îţi veni să zbori cu glodul până-n vremea dinainte de m-am măritat eu, când eu îţi vorbesc despre grija şi atenţia lui faţă de mine?

— Vai, mamă — spuse Kate, ridicându-şi din nou faţa — ştii doar că-mi pasă.

— Păi atunci, draga mea, de ce nu lauzi ordinea şi frumuseţea în care e ţinută? spuse doamna Nickleby. Ce tare ciudată eşti tu, Kate!

— Ba o laud, mamă! răspunse Kate cu blândeţe. Bietul băiat!

— Aproape că nu te aud lăudând-o, draga mea — răspunse doamna Nickleby; asta-i tot ce pot să spun.

Dar buna doamnă zăbovise de prea mult timp asupra aceluiaşi subiect, aşa încât căzu îndată în cursa nevinovată întinsă de fiica ei, dacă era într-adevăr cursă, şi întrebă ce voia să spună.

— În legătură cu ce? spuse Kate, care uitase, pare-se, cu totul că schimbase vorba.

— Ce dumnezeu, Kate, draga mea, — răspunse mama ei — păi ori eşti adormită, ori te-ai prostit! Despre vremea când eu nu eram încă măritată.

— A, da! făcu Kate. Mi-amintesc. Voiam să te întreb, mamă, dacă înainte de te-ai măritat, aveai mulţi pretendenţi?

— Pretendenţi, draga mea! strigă doamna Nickleby, cu un zâmbet de minunata încântare. În totul, Kate, trebuie să fi avut cel puţin o duzină.

— Mamă! făcu Kate, cu dojana în glas.

— Zău că am avut, draga mea — spuse doamna Nickleby; fără să-l pun la socoteală pe bietul tău tată şi pe alt tânăr, unul de se ducea pe vremea aceea, la aceeaşi şcoală de dans şi obişnuia să ne trimită acasă ceasuri şi brăţări de aur în hârtie cu chenare aurii (pe care i le trimiteam totdeauna înapoi) şi, după aceea, ă plecat din nenorocire la Botany Bay[14]

pe un vas de şcoală, vreau să zic pe un vas de ocnaşi, şi a evadat într-un tufiş şi a omorât nişte oi (nici eu nu ştiu ce căutau oile acolo) şi era să fie spânzurat, numai că din întâmplare s-a strangulat şi cârmuirea l-a iertat. Pe urmă au mai fost tânărul Lukin — spuse doamna Nickleby, începând cu degetul mare şi numără numele pe celelalte degete — Mogley, Tipslark, Cabbery, Smisfer…

După ce ajunse la degetul mic, doamna Nickleby mută socoteala pe cealaltă mână, dar tocmai atunci se auzi un „hm!” rostit cu glas tare, care părea să vină din temelia zidului grădinii, ceea ce o făcu şi pe ea şi pe fata ei să tresară cu putere.

— Mamă, ce-a fost asta? întrebă încet Kate.

— Pe cuvântul meu, draga mea — răspunse doamna Nickleby, luată prin surprindere — că dacă nu e vecinul, nu ştiu ce-ar putea…

— A-hem! strigă aceeaşi voce; dar nu era ca şi cum şi-ar fi dres cineva glasul, ci un soi de răcnet, care stârni toate ecourile din împrejurimi şi se prelungi într-atât, încât necunoscutul ce-l slobozise trebuie să se fi înnegrit la faţă.

— Acum înţeleg, draga mea — spuse doamna Nickleby, punându-şi mâna pe mâna lui Kate; nu fi speriată, scumpa mea, nu ţi se adresează ţie şi nu ţinteşte să înspăimânte pe nimeni. Fiecare cu ce-i al lui, Kate; asta trebuie să-ţi spun.

Zicând aşa, doamna Nickleby dădu din cap, mângâie de multe ori mâna fiicei ei şi îşi luă un aer de parcă ar fi putut să spună un lucru de neasemuită însemnătate, dacă ar fi vrut, dar, slavă domnului, ştia să se jertfească şi n-avea să-l spună.

— Ce vrei să spui, mamă? întrebă Kate, vădit mirată.

— Nu te aprinde, draga mea — răspunse doamna Nickleby, privind spre zidul grădinii; fiindcă, vezi, *eu* nu m-am aprins şi, dacă cineva are dreptul să se aprindă, atunci, ţinând seama de împrejurări, eu aş fi aceea, dar vezi bine că nu m-am aprins, Kate, nu, de loc!

— Pare că urmăreşte să ne atragă nouă atenţia, mamă — spuse Kate.

— Chiar *urmăreşte* să ne atragă nouă atenţia, draga mea; cel puţin — urmă doamna Nickleby, îndreptându-se în scaun şi mângâind mâna fiicei ei cu mai multă blândeţe ca înainte — urmăreşte să atragă atenţia uneia dintre noi. Hm! nu trebuie să te simţi stânjenită de loc, draga mea!

Kate părea cu totul uluită şi era gata să ceară şi alte lămuriri, când un strigăt şi un zgomot târşit ca al unui bătrân care tuşeşte, şi loveşte tare cu picioarele, răscolind pietrişul, veni din aceeaşi parte ca şi sunetele dinainte; şi, înainte de a înceta, un castravete mare ţâşni cu repeziciunea unei rachete în văzduh, de unde coborî rostogolindu-se, până ce căzu la picioarele doamnei Nickleby.

Această reprezentaţie neobişnuită fu urmată de una perfect asemănătoare; curând, un dovlecel frumos, neobişnuit de mare, urcă în vârtej şi coborî de-a rostogolul; în sfirşit, văzduhul se întunecă de o grindină de cepe, ridichi şi alte zarzavaturi mărunte, care căzură rostogolindu-se, împrăştiindu-se şi izbindu-se în toate părţile.

Şi cum Kate se ridică de pe scaun oarecum îngrijorată şi o prinse pe maică-sa de mână, ca să fugă împreună cu ea în casă, se simţi mai degrabă împiedicată decât ajutată în mişcarea ei; şi urmărind privirea ochilor doamnei Nickleby, se sperie rău la vederea unei tichiuţe vechi de catifea neagră, care se înălţa, încetul cu încetul, ca şi cum purtătorul ei s-ar fi suit pe o scară sau nişte trepte, deasupra zidului despărţitor între grădina lor şi cea a căsuţei învecinate (care, ca şi a lor, era dată cu chirie), tichiuţă urmată treptat de im cap mare, o faţă bătrână şi o pereche de ochi ciudaţi şi cenuşii, ochi foarte rătăciţi, foarte mari deschişi, care se roteau în orbite şi aveau o privire moartă, rea şi fără vlagă, cum nu se poate mai neplăcută la vedere.

— Mamă! strigă Kate, în clipa aceea îngrozită de-a binelea; de ce stai, de ce pierzi timpul? Mamă, te rog, hai înăuntru!

— Kate, draga mea — răspunse maică-sa, ţinând-o mai departe pe loc — cum poţi fi atât de proastă? Mi-e ruşine de tine. Cum îţi închipui că ai să răzbeşti în viaţă, dacă eşti atât de laşă? Ce doreşti, domnule? spuse doamna Nickleby, adresându-se nepoftitului cu un zâmbet silit de neplăcere. Cum îndrăzneşti să te uiţi în grădina asta?

— Regină a sufletului meu — răspunse străinul, împreunând mâinile — soarbe din acest păhărel!

— Fleacuri, domnule — spuse doamna Nickleby. Kate, scumpa mea, te rog, linişteşte-te!

— Nu vrei să sorbi din păhărei? o îndemnă străinul cu capul lăsat rugător într-o parte şi cu mina dreaptă pe piept. O, te rog, soarbe din păhărel!

— N-am să primesc să fac una ca asta, domnule — spuse doamna Nickleby.

— Cum se face — întrebă bătrânul, urcând încă o treaptă şi

sprij'inindu-şi coatele de zid, cu mulţumirea tihnită cu care ar fi privit afară pe fereastră — cum se face că frumuseţea e totdeauna neîndurătoare, chiar când admiraţia e atât de cinstită şi plină de respect ca a mea? Zicând aşa, zâmbi, îşi sărută mâna şi făcu mai multe plecăciuni adânci. E oare din pricina albinelor, care, după ce trece anotimpul mierii şi când se crede că au fost omorâte cu pucioasa, zboară de fapt spre ţara barbarilor şi-i leagănă pe maurii prizonieri cu zumzetul lor adormitor? Sau — adăugă el, coborând glasul până când ajunse să şoptească — o fi ca urmare a faptului că statuia din Charing Cross a fost văzută, în ultimul timp, în miez de noapte, la Bursă, la braţ cu Pompa din Aldgate, în costum de călărie?

— Mamă — murmură Kate — îl auzi?

— Pst, draga mea — făcu doamna Nickleby, cu acelaşi ton — e foarte politicos şi cred că ăsta e vreun citat din vreun poet. Te rog, nu mă enerva, ai să-mi faci vânătăi pe brat de atâtea ciupituri. Pleacă, domnule!

— De tot? spuse domnul cu o privire languroasă. O! De tot?

— Da — răspunse doamna Nickleby, sigur! N-ai ce căuta aici. Asta e proprietate particulară, domnule, ar trebui s-o ştii!

— Ştiu — spuse bătrânul, ducându-şi degetul la nas, cu un aer de familiaritate cum nu se poate mai supărătoare — ştiu că e un loc sfânt şi vrăjit, unde farmece dumnezeieşti — aci îşi sărută mina şi se înclină din nou — îşi împrăştie dulceaţa spre grădinile vecine şi silesc arborii şi legumele să rodească înainte de vreme. Acest lucru îmi este cunoscut. Dar îmi îngădui, preafrumoasă creatură, să-ţi pun o întrebare, în lipsa planetei Venus, care s-a dus după treburi la Garda Palatului şi care altfel, geloasă pe farmecele dumitale neîntrecute, mi s-ar pune în cale?

— Kate — spuse doamna Nickleby, întorcându-se spre fiica ei — e foarte neplăcut, într-adevăr. Zău că nu ştiu ce să-i spun acestui domn! Dar trebuie să fim politicoase, ştii doar!

— Mamă dragă — răspunse Kate — nu-i spune nicio vorbă, dar hai să fugim cât putem de repede şi să ne încuiem în casă, până se întoarce Nicholas!

Doamna Nickleby deveni măreaţă, ca să nu spunem dispreţuitoare, la această propunere umilitoare; şi, întorcându-se spre bătrân, care le pândise în timpul acestor şoapte cu o înfrigurare atotstăpânitoare, spuse:

— Dacă vrei să te porţi, domnule, ca un gentleman, aşa cum te socotesc, judecind după vorbire şi… şi… înfăţişare (e leit bunicul tău, Kate dragă, în zilele lui bune) şi vrei să-mi pui întrebări în cuvinte de înţeles, îţi voi răspunde.

Dacă minunatul tată al doamnei Nickleby vădise, în zilele lui bune, vreo asemănare cu vecinul, care privea acum peste zid, omul trebuie

să fi fost, în tinereţea lui, un bărbat foarte straniu. Poate că aşa gândea şi Kate, fiindcă se încumetă să se uite cu luare-aminte la portretul lui viu, care tocmai îşi dădea jos tichia de catifea, scoţând la iveală un cap perfect chel şi făcea un şir lung de plecăciuni, fiecare însoţită cu o nouă bezea. După ce se istovi cu această reprezentaţie, după toate aparenţele obositoare, îşi acoperi din nou capul, îşi trase grijuliu tichia până peste vârful urechilor şi, reluându-şi atitudinea dinainte, spuse:

— Întrebarea e…

Aci se întrerupse pentru a se uita în toate părţile şi a se încredinţa, fără putinţă de îndoială, că nu trăgea nimeni cu urechea prin apropiere. După ce se linişti în această privinţă, îşi lovi nasul de câteva ori, însoţind mişcarea cu o privire vicleană, de parcă s-ar fi felicitat pentru prevederea lui; şi întinzând gâtul, şopti destul de tare:

— Eşti prinţesă?

— Îţi baţi ioc de mine, domnule! răspunse doamna Nickleby, prefăcându-se că se duce spre casă.

— Spune, eşti? întrebă bătrânul.

— Ştii doar că nu sunt, domnule — răspunse doamna Nickleby.

— Atunci eşti rudă cu arhiepiscopul de Canterbury? întrebă bătrânul cu mare îngrijorare în glas. Sau cu papa de la Roma? Sau cu preşedintele Camerei Comunelor? Iartă-mă dacă mă înşel, dar mi s-a spus că eşti nepoata Comisiei de Pavaje şi nora psimarului şi a consilierului tribunalului Comunelor, ceea ce ar explica rudenia dumitale cu toţi trei.

— Cel care a împrăştiat astfel de zvonuri, domnule — răspunse doamna Nickleby, cu oarecare năduf — şi-a îngăduit cam multe cu numele meu şi una mai ales, pe care sunt sigură că fiul meu Nicholas n-ar ierta-o nicio clipă. Ce idee! spuse doamna Nickleby îndreptându-se în scaun — nepoata Comisiei de Pavaje!

— Te rog, mamă, hai să mergem! şopti Kate.

— „Te rog, mamă”! Prostii, Kate — spuse doamna Nickleby supărată; dar aşa e totdeauna. Dac-ar fi spus că sunt nepoata unui fluieră-vânt, parcă ţi-ar fi păsat? Dar n-am parte de înţelegere — se văietă doamna Nickleby — şi în primul rând nici nu mă aştept la aşa ceva.

— Lacrimi! strigă bătrânul, făcând o săritură atât de hotărâtă încât căzu două trepte mai jos şi-şi zgârie bărbia de zid. Prinde bilele de cristal, prinde-le, pune-le în sticle, astupă-le bine, pune ceară deasupra, pecetluieşte-le cu un cupidon, lipeşte o etichetă calitatea întâi şi pune-le la păstrare în paisprezece lăzi, cu o vergea de fier în vârf, ca să le ferească de trăsnet.

După ce slobozi aceste porunci, de parcă o duzină de slujitori ar fi alergat să le îndeplinească, îşi întoarse tichia pe dos şi o puse cu mare demnitate, în aşa fel încât să-i acopere ochiul drept şi trei sferturi din

nas şi, înfigându-şi mâna în şold, se uită fioros la o vrabie din apropiere, până când pasărea îşi luă zborul. Atunci îşi vârî tichia în buzunar cu un aer de mare mulţumire şi se adresă respectuos doamnei Nickleby:

— Frumoasă doamnă — grăi el — dacă am făcut vreo greşeală în ceea ce priveşte familia sau legăturile dumneavoastră, vă rog cu umilinţă să mă iertaţi. Dac-am bănuit că vă înrudiţi cu Puterile Străine sau cu un comitet intern, e pentru că aveţi un fel de a fi, un mers, o demnitate care, mă veţi ierta c-o spun nimeni în afară de domnia-voastră (poate cu singura excepţie a muzei tragice, atunci când cântă fără pregătire din flaşnetă în faţa Companiei Indiilor Răsăritene) nu le poate ajunge. Eu nu sunt tânăr, doamnă, după cum vedeţi, şi deşi fiinţe ca dumneavoastră s-ar putea să nu îmbătrânească niciodată, îndrăznesc să cred că suntem potriviţi unul cu altul.

— Vai, Kate, scumpa mea! făcu pierdută doamna Nickleby, şi se uită în altă parte.

— Am moşii, doamnă — spuse bătrânul, fluturându-şi a nepăsare mâna dreaptă, ca şi cum n-ar fi dat — n-are importanţă acestor lucruri, şi vorbind foarte repede: bijuterii, faruri, heleşteie cu peşti, o crescătorie de balene în Marea Nordului şi câteva foarte bogate bancuri de stridii în Oceanul Pacific. Dacă veţi avea bunătatea să intraţi în clădirea Bursei şi să scoateţi pălăria în colţuri de pe capul celui mai voinic dintre agenţi, veţi găsi cartea mea de vizită înfăşurată în hârtie albastră în căptuşeala pălăriei. Bastonaşul meu de plimbare poate fi văzut şi el, dacă adresaţi o cerere capelanului Camerei Comunelor, căruia însă i s-a interzis să primească bani ca să-l arate. Am duşmani în preajma mea, doamnă — spuse omul coborând glasul şi privind spre casa lui — duşmani care mă atacă mereu şi vor să pună mâna pe avutul meu. Dacă thă fericiţi cu mâna şi inima dumneavoastră, vă puteţi adresa Lordului Cancelar sau, dacă e nevoie, să chemaţi armată şi ajunge pentru asta să trimiteţi scobitoarea mea comandantului-şef şi, în felul acesta, veţi elibera casa de duşmani înainte de cununie. După asta, nu va mai fi decât iubire, fericire şi încântare; încântare, iubire şi fericire. Fiţi a mea, fiţi a mea!

Repetând aceste din urmă cuvinte cu mare încântare şi ca vrăjit, bătrânul îşi puse din nou tichiuţa neagră de catifea pe cap şi ridicând grăbit ochii spre cer, spuse ceva nu prea lămurit în legătură cu un balon, care era aşteptat şi avea oarecare întârziere.

— Fiţi a mea, fiţi a mea! repetă el.

— Kate, draga mea — spuse doamna Nickleby; aproape că n-am putere să vorbesc; dar spre mulţumirea tuturor, e nevoie ca această chestiune să fie pusă la punct, o dată pentru totdeauna.

— Sunt sigură că tu nu trebuie să spui nicio vorbă, mamă — încercă s-o convingă Kate.

— Ai să-mi îngădui, draga mea, dacă nu te superi, să fac cum cred eu de cuviinţă — spuse doamna Nickleby.

— Fiţi a mea, fiţi a mea! strigă bătrânul.

— Nu mi se poate cere, domnule — spuse doamna Nickleby, privind cu modestie în pământ — să mărturisesc unui străin dacă mă simt măgulită şi îndatorată sau nu de astfel de propuneri. Oricum, mi-au fost făcute în împrejurări foarte stranii; totuşi, în acelaşi timp, pe cât se poate şi într-o oarecare măsură (aşa dădea doamna Nickleby grai rezervelor ei) ele pot fi foarte îndatoritoare şi plăcute pentru simţirea unei femei.

— Fiţi a mea, fiţi a mea! striga bătrânul. Pe Gog şi Magog, pe Gog şi Magog! Fiţi a mea, fiţi a mea!

— Ajunge însă să spun, domnule — reluă doamna Nickleby cu neclintită seriozitate — şi sunt sigură că vei găsi cu cale, după acest răspuns, să te retragi, că sunt hotărâtă să rămân văduvă şi să-mi închin viaţa copiilor mei. S-ar putea să nu crezi că sunt mama a doi copii, într-adevăr, mulţi au pus-o la îndoială şi au zis că, pentru nimic în lume, nu pot crede că e cu putinţă, dar aşa stau lucrurile şi copiii sunt amândoi mari. Vom fi foarte bucuroşi de tovărăşia dumitale ca vecin, foarte bucuroşi, încântaţi, cu siguranţă, dar în altă calitate e cu neputinţă, absolut cu neputinţă. Cât despre faptul că aş fi destul de tânără ca să mă remărit, s-ar putea să fie aşa sau s-ar putea să nu fie; dar nicio clipă nu m-aş putea gândi la una ca asta, pentru nimic în lume. Am spus că n-o s-o fac şi n-o s-o fac niciodată. E un lucru foarte dureros să fii silită să respingi propuneri şi mai bine ar fi fost de nu mi s-ar fi făcut niciuna; totuşi, acesta e răspunsul pe care m-am hotărât de mult să-l dau şi acest răspuns îl voi da mereu.

Cuvintele din urmă fură îndreptate în parte către bătrân, în parte către Kate şi în parte rostite ca pentru sine. Spre sfârşitul lor, pretendentul dădu semne necuviincioase de neatenţie şi, de-abia termină doamna Nickleby cu vorba şi, spre groaza atât a doamnei cu pricina cât şi a fiicei sale, omul îşi azvârli haina şi sărind sus pe zid, îşi îngădui o atitudine care arătă ochilor privitoarelor nădragii lui scurţi şi ciorapii de lină groasă în toată splendoarea lor şi, drept încheiere, siătu într-un picior, repetându-şi cu sporită forţă urletul.

În timp ce mai stăruia încă asupra ultimei note şi o înfrumuseţa cu înfloriturі prelungite, o mână murdară fu văzută alunecând pe furiş şi repede de-a lungul zidului, ca şi cum ar fi încercat să prindă o muscă şi apoi înşfăcându-l cu nespusă îndemânare pe bătrân de una din glezne. După aceea, apăru şi cealaltă mână şi înşfacă cealaltă gleznă. Cu mişcările astfel îngreuiate, bătrânul mai ridică o dată sau de două ori cu stângăcie picioarele, de parcă ar fi urnit nişte piese ale unei maşini grosolane şi prost alcătuite şi apoi, coborând privirile spre cealaltă parte a zidului, izbucni într-un râs zgomotos.

— Zi, dumneata erai? spuse bătrânul.

— Da, eu — răspunse un glas răstit.

— Ce face împăratul tătarilor? întrebă bătrânul.

— Ei! cam ca de obicei — se auzi răspunsul. Nici mai bine, nici mai rău.

— Dar tânărul prinţ al Chinei? întrebă bătrânul cu mult interes. S-a împăcat cu socru-său, marele negustor de cartofi?

— Nu — răspunse glasul stropşit — ba zice că n-o să se împace cit lumea.

— Dacă aşa stau lucrurile — spuse bătrânul — poate c-aş face mai bine să cobor.

— Păi — făcu omul din partea cealaltă — şi eu aş crede c-ai face bine.

Şi după ce una din mâini slăbi cu prevedere strânsoarea, bătrânul coborî aşezându-se pe zid şi tocmai privea în jur zâmbind şi înclinându-se spre doamna Nickleby, cind deodată se făcu, brusc, nevăzut de parcă cineva de jos l-ar fi tras de picioare.

Simţindu-se foarte uşurată de această dispariţie, Kate se întorcea tocmai spre mama ei, ca să-i spună ceva, când mâinile murdare apărură din nou, urmate numaidecât de chipul unui om pătrat şi cioplit din topor, care urcă scara unde stătuse de curând ciudatul lor vecin.

— Să ne fie cu iertare, doamnelor — spuse noul venit, rânjind şi cu mina la pălărie. A făcut curte vreuneia dintre dumneavoastră?

— Da — spuse Kate.

— A! făcu omul, scoţându-şi batista din pălărie şi ştergându-şi faţa. Aşa face mereu, ştiţi! Nimic nu-l poate împiedica să facă curte.

— Nici nu e nevoie să mai întreb dacă şi-a pierdut minţile, bietul om — spuse Kate.

— Păi nu — răspunse omul, privind în pălărie, aruncându-şi batista înăuntru, cu o mişcare bruscă, şi punându-şi pălăria la loc. E cu ochi şi cu sprincene.

— De mult e aşa? întrebă Kate.

— De mult.

— Şi nu e nicio nădejde să se facă bine? întrebă Kate, miloasă.

— Nicio fărâmă şi nici nu e nevoie — răspunse paznicul. E mult mai cumsecade acum, că şi-a pierdut minţile, decât era înainte. Era cel mai hain, cel mai ticălos, cel mai fără suflet bătrin din câţi s-au pomenit pe lumea asta.

— Nu mai spune! făcu Kate.

— Zău aşa! răspunse paznicul, clătinând cu atâta tărie din cap, încât fu nevoit să se încrunte ca să nu-i scape pălăria, încă n-am dat de un vagabond ca ăsta şi tovarăşul meu zice la fel. Bietei neveste-si i-a scos sufletul, pe fetele lui le-a dat afară din casă, pe băieţi i-a lăsat sa

crească pe stradă. A fost o binecuvântare c-a înnebunit până la urmă, că de rău, pizmaş, afurisit, lacom şi beţiv ce era, i-ar fi făcut şi pe alţii s-ajungă aşa. Nădejde pentru *el,* pentru banditul ăsta bătrân! Nu e prea multă nădejde pe lumea asta, dar pun rămăşag pe-o coroană că aia de este ar trebui, oricum, păstrată pentru oameni mai de ispravă decât el!

După ce-şi mărturisi astfel credinţa, paznicul mai clătină o dată din cap, ca şi cum ar fi vrut să spună că de nu stau lucrurile aşa, or să meargă toate pe dos; şi ducând din nou mina la pălărie supărat, nu fiindcă ar fi fost prost dispus, dar fiindcă povestea îl tulbură, coborî scara şi o duse de acolo.

în timpul acestei convorbiri, doamna Nickleby il ţintuise pe om cu privirea ei neclintita şi aspră. Acum oftă adânc şi strângând buzele, clătină din cap încet şi a îndoială.

— Sărmanul om! spuse Kate.

— Cred şi eu că-i sărman! răspunse doamna Nickleby. E o ruşine că astfel de lucruri sunt îngăduite. O ruşine!

— Dar cum pot fi împiedicate, mamă? întrebă Kate cu tristeţe. Metehne ale firii!

— Firii! spuse doamna Nickleby. Cum adică? *Tu* îţi închipui chiar că bietul om şi-a pierdut minţile?

— Crezi că orice om care-l vede poate fi de altă părere, mamă?

— Ei; atunci află de la mine, Kate — spuse doamna Nickleby — că nici gând de aşa ceva şi mă mir de tine că te laşi aşa uşor înşelată. E un complot al oamenilor de aici, care vor să pună mâna pe averea lui, doar n-a zis şi el? Poate c-o fi omul cam ciudat şi trăsnit, citi dintre noi nu suntem? Dar nebun de-a dreptul! Şi cum vorbeşte, cât de respectuos şi ce poetic; şi ce propuneri cuminţi face, cu cită grijă şi prevedere, nu ca unul care aleargă pe stradă şi cade în genunchi în faţa primei fetişcane pe care o întâlneşte. Aşa ar face un nebun? Nu, nu, Kate, e prea multă metodă în nebunia *lui:* crede-mă pe mine, draga mea.

CAPITOLUL X

Care dovedeşte în chip nimerit cum că cele mai bune prietene trebuie să se despartă uneori.

Caldarâmul din Snow Hill se prăjise şi se înfierbântase toată ziua în dogoarea soarelui, iar cele două capete gemene de arabi, ce păzeau intrarea in hanul al cărui nume şi firmă le înfăţişau în chip îndoit, arătau — sau păreau aşa in ochii trecătorilor istoviţi şi cu picioarele frânte — mai haine ca de obicei, acum că soarele le scorojise şi le spălăcise, când, într-unul din salonaşele cele mai mici ale hanului, prin ale cărui ferestre deschise intrau, în chip de aburi groşi, duhori sănătoase venind de la caii de poştă încinşi, se întinseseră într-o rânduială plăcută şi ispititoare cele trebuincioase unui ceai. Se mai adăugaseră bucăţi de carne friptă sau fiartă, o limbă, o plăcintă cu carne de porumbel, o friptură rece de găină, o cană mare cu bere şi altele de acelaşi fel, care, în târguri şi oraşe decăzute sunt socotite îndeobşte a ţine mai degrabă de un prânz serios, de o cină luată după un drum cu diligenta sau de o gustare de dimineaţă neobişnuit de îmbelşugată.

Cu mâinile în buzunare, domnul John Browdie îşi căuta fără astâmpăr de lucru în jurul acestor bunătăţi, oprindu-se când şi când, ca să alunge muştele din zaharniţă cu batista nevestei sale sau ca să cufunde linguriţa de ceai in cana cu lapte şi s-o ducă la gură, sau ca să taie un colţişor de pâine şi o bucăţica de carne şi să le înfulece în doua înghiţituri, ca pe nişte hapuri. De fiecare dată, dună ce cocheta astfel cu bucatele, îşi scotea ceasornicul din buzunar şi vestea cu o seriozitate zguduitoare că nu ia asupră-şi să mai reziste nici măcar două minute.

— Tilly! spuse John către doamna sa, care stătea tolănită, jumătate trează, jumătate dormind, pe canapea.

— Ce-i, John?

— „Ce-i, John”! o îngână nerăbdător soţul ei. Nu ți-e foame, fată?

— Nu prea — spuse doamna Browdie.

— Nu prea! repetă John, ridicând ochii in tavan. Când o aud zicând „nu prea” şi ştiu că cinăm la trei şi la prânz mâncăm tot prăjituri de-alea de stârnesc omul în loc să-l potolească!… Nu prea!

— A venit un domn pentru dumneavoastră, dom’le — spuse chelnerul, bagând capul pe uşă.

— Ce-a venit pentru mine? strigă John, de parc-ar fi crezut că venise o scrisoare sau un pachet.

— Un domn, dom’le.

— Drace, măi! făcu John — ce mai vii să-mi spui? Trimite-l odată-ncoa’!

— Sunteţi acasă, dom'le?

— Acas'! strigă John — bine-ar fi să fiu! Aş fi băut ceaiul de două ceasuri. Păi, n-am zis eu ăluilalt să se hlizească pe afară şi să-i spună, cum o veni, să poftească să intre aici, chiar de-o fi leşinat de foame? Adă-l înăuntru! Aha! Dumneata erai, dom'le Nickleby! Mai că e cea mai mândră zi din viaţa mea, dom'le! Cum o mai duci? Halal! Zău că-mi pare bine!

Uitind până şi de foamea lui în bucuria acestui salut, John Browdie îi scutura lui Nicholas mâna fără încetare, lovindu-i cu putere palma, între două scuturături, ca să facă întâlnirea şi mai caldă.

— Aici mi-i şi ea — spuse John, urmărind privirea pe care o îndreptase Nicholas spre soţia lui. Aici e, acu' nu ne-om mai certa pentru ea! Ei? Păi, când mi-aduc aminte… dar nu vrei să îmbuci ceva? Zi-i, omule, zi-i, şi pentru ceea ce ne dai astăzi…

Desigur, rugăciunea dinaintea mesei fu dusă la bun sfârşit, dar curând nu se mai auzi nimic, pentru că John şi începuse jocul cuţitului şi al furculiţei, aşa incit, o vreme, graiul i se stinse.

— Îmi voi îngădui celt obişnuite, domnule — spuse Nicholas, pregătind un scaun pentru mireasă.

— Ia ce-ţi place — spuse John — şi când s-o isprăvi, mai cere.

Fără să se oprească pentru a da lămuriri, Nicholas sărută mireasa, care se îmbujoră, şi-o duse până la scaun.

— Ei, dacă-i aşa — făcu John, cam uimit in prima clipă — simte-te ca acasă, mă-nţelegi?

— Poţi fi sigur că aşa voi face — răspunse Nicholas; cu o singură condiţie.

— Care o mai fi şi aia? întrebă John.

— Să mă faci naş, de cum se iveşte prilejul.

— Ei! ai auzit — strigă John, punând jos cuţitul şi furculiţa. Naş! Ha-ha-ha! Tilly, l-auzi! Naş! Nici că se poate una mai bună! Prilej să fie naş! Ha-ha-ha!

Nu s-a mai pomenit om, pe care o străveche şi respectabilă glumă să-l fi înveselit cum l-a înveselit gluma asta pe John Browdie. Chicoti, urlă, aproape că se înecă, fiindcă de atâta râs nişte bucăţi mari de carne îi intrară pe răsuflătoare, urlă din nou, se încăpăţână să mănânce mai departe în acelaşi timp, se făcu stacojiu la faţă şi fruntea i se înnegri, tuşi, ţipă, îşi reveni, se porni să râdă în sinea lui, iar i se făcu rău, se înecă, trebuiră să-l bată pe spate, dădu din picioare, îşi sperie nevasta şi, în cele din urmă, îşi veni în fire, sfârşit de puteri şi cu ochii plini de lacrimi, dar tot mai spunând cu glas stins: „Naş-naş, Tilly!" cu un ton care trăda o încântare faţă de această vorbă de duh, încântare pe care nicio suferinţă n-o putea micşora.

— Ţi-aminteşti de seara când am luat prima oară ceaiul împreună? spuse Nicholas.

— Cum o s-o uit vreodată, omule? răspunse John Browdie.

— Totuşi, în noaptea aceea îşi pierduse minţile, nu-i aşa, doamnă Browdie? spuse Nicholas. Era ca un balaur, aşa-i?

— Dacă l-ai fi văzut în drum spre casă, domnule Nickleby, chiar c-ai fi spus aşa — răspunse mireasa, în viaţa mea nu m-am speriat aşa de rău!

— Lasă, lasă — făcu John, rânjind larg; nu te laşi tu aşa uşor speriată, Tilly!

— Ba eram speriată — răspunse doamna Browdie. Aproape că mă hotărâsem să nu-ţi mai vorbesc niciodată.

— Aproape! făcu John, cu un rânjet mai larg ca cel de adineauri. Aproape se hotărâse! Şi ce mă mai alinta, şi ce mă mai îmbuna! „De ce l-ai lăsat pe ăla să-ţi facă curte?" zic eu. „Zău că nu l-am lăsat, John" — zicea ea, şi mă strângea de braţ. „Cum nu?" zic eu. „Nu", zice ea, şi iar mă strânge.

— Vai, John! se amestecă nevastă-sa, îmbujorându-se foarte tare. Cum poţi să vorbeşti asemenea prostii? Dar nici n-am visat una ca asta!

— Nu ştiu dac-ai visat, măcar c-aş zice că trebuie să fi fost aşa, bagă de seamă — răspunse John — dar ştiu c-aşa ai făcut. „Eşti o morişcă cu toane şi tare schimbătoare, fato!" zic eu. „Nu cu toane, John", zice ea. „Ba da, zic eu, cu toane, cu ale dracului de multe toane. Să nu-mi spui că nu te-ai ţinut după ajutorul dascălului!" zic eu. „După el!" zice ea şi ţipă. „Chiar el!" zic eu. „Păi, John, face ea şi se dă mai aproape de mine şi mă strânge mai tare ca înainte, crezi că se poate, când sunt în vorbă cu un băiat ca tine, să mă ţin de un ţânc pirpiriu şi sfrijit ca ăla?" zice ea. Ha-ha-ha! A zis chiar ţânc! „Ei atunci, zic eu după asta, spune ziua când vrei să ne cununăm şi s-a făcut!" Ha-ha-ha!

Nicholas râse din toată inima când auzi povestea asta, şi fiindcă îl arăta pe el caraghios şi fiindcă era dornic s-o scutească de a roşi pe doamna Browdie, ale cărei proteste se înecau în hohotele de ris ale soţului ei. Bunătatea lui Nicholas o făcu să se simtă curând la largul ei şi, măcar că încă făgăduia învinuirea ce i se aducea, totuşi râse cu atâta poftă, încât Nicholas avu mulţumirea de a fi încredinţat că, în punctele ei importante, învinuirea era pe deplin întemeiată.

— Ea doua oară — spuse Nicholas — când stăm la masă împreună şi doar a treia oară când te întâlnesc; şi zău, mă simt de parc-aş fi printre prieteni vechi.

— Aşa-i! făcu omul din Yorkshire; şi eu zic tot aşa.

— Şi eu la fel — adăugă tânăra sa soţie.

— Dar eu sunt cel mai îndreptăţit să simt astfel, băgaţi de seamă — spuse Nicholas — fiindcă, dacă n-ar fi fost bunătatea dumitale, dragul meu prieten, atunci când n-aveam niciun drept şi niciun temei să mă aştept la ea, nu ştiu ce s-ar fi întâmplat cu mine sau în ce stare m-aş fi

aflat acum.

— Vorbeşte de altele — se stropşi John — şi nu-ţi mai bate capul!

— Atunci o să-ţi cânt un cântec nou pe aceeaşi melodie — spuse Nicholas, zâmbând. Ţi-am spus în scrisoare ce adânc m-a mişcat şi cât am admirat înţelegerea dumitale pentru acel sărman băiat, pe care l-ai scăpat, cu riscul de a intra dumneata în încurcături şi greutăţi; dar n-am să pot să-ţi spun niciodată cât de recunoscători îţi suntem el şi cu mine şi alţii, pe care nu-i cunoşti, fiindcă ţi-a fost milă de el.

— Asta-i! făcu John Browdie, trăgându-şi scaunul — da' eu nu pot să-ţi spun câtă recunoştinţă mi-ar purta, tot aşa, nişte oameni, pe care-i cunoaştem noi, dacă ar şti că mi s-a făcut milă de el.

— Doamne! strigă doamna Browdie — în ce hal am fost în noaptea aceea!

— Erau gata să creadă că ai ajutat la evadare? îl întrebă Nicholas pe John Browdie.

— Nici gând — răspunse omul din Yorkshire, râzând cu gura până la urechi. Am zăcut colo la căldurică, în patul dascălului, mult după ce s-a întunecat şi nimeni n-a dat pe la mine. „Bine — zic eu, a luat-o zdravăn înainte şi dacă nici acu' n-a ajuns acasă, în vecii vecilor n-o să ajungă; n-aveţi decât să veniţi cât poftiţi de repede că suntem gata!", adică, voiam să zic, mă-nţelegi, că poa' să vină dascălul.

— Înţeleg — spuse Nicholas.

— Şi n-a trecut mult — urmă John, şi iacă veni. Am auzit cum a-nchis uşa jos şi bâjbâia prin beznă. *Iavaş-iavaş,* îmi zic eu, ia-o încetinel, dom'le, nu te grăbi. Vine pân' la uşă, întoarce cheia, întoarce cheia, când broască nici nu era*!* şi face: „Ei, tu de colo!" Da, gândesc eu, poţi să mai zici o dată, că tot nu trezeşti pe nimeni! „Ei, tu de colo, zice. Iar şi se opreşte. Ai face bine să nu mă scoţi din sărite, face dascălul, după ce a tăcut puţin. Îţi rup toate oscioarele, măi Smike", zice după ce a mai trecut puţin. Pe urmă, deodată, strigă după lumină şi când vine lumina, ce mai tărăboi! „Ce s-a întâmplat?" zic eu. „S-a dus, face el, nebun de legat de furie. N-ai auzit nimic?" „Ba da, zic eu, am auzit uşa a de dă în stradă închizându-se adineauri. Am auzit pe cineva fugind încolo" (şi nu-i arăt în partea ailaltă, ai?) „Ajutor!" strigă el. „Te-ajut eu", zic; şi o pornim pe drumul greşit. Ho-ho-ho!

— Aţi ajuns departe? întrebă Nicholas.

— Departe! răspunse John; într-un sfert de ceas i-am betegit picioarele. Să-l vezi pe moşul de dascăl fără pălărie bălăcindu-se pân' la genunchi în noroi şi bălţoace, sărind peste garduri şi făcând tumba în şanţuri şi urlând ca scos din minţi, holbându-se cu ochiul lui după băiat şi cu pulpanele zburându-i în spate, şi el stropit cu noroi de sus până jos, pe faţă si peşte tot! Credeam c-o să pic jos şi o să mor de atâta râs.

John râdea cu atâta poftă numai la amintirea celor întâmplate, încât

îi molipsea pe amândoi ascultătorii lui şi toţi trei izbucniră în hohote de râs, care reîncepeau mereu-mereu, până când nici să râdă nu mai putură.

— E un ticălos — spuse John, ştergându-şi ochii — mare ticălos dascălul ăsta!

— Să nu-l văd în ochi, John! spuse nevastă-sa.

— Haita — făcu John — frumos îţi şade, n-am ce zice! Dacă nu erai tu, nici n-am fi ştiut de el. Tu l-ai cunoscut mai întâi, aşa-i, Tilly?

— Nu-i vina mea dac-am cunoscut-o pe Fanny Squeers, John — răspunse soţia lui; e o veche tovarăşă de joacă, doar ştii.

— Păi — făcu John — eu ce-am spus, fată? Cel mai bine e să te ai ca fraţii cu vecinii şi să nu dai cu piciorul la vechi cunoştinţe; şi eu zic mereu: nu te certa, dacă poţi să te fereşti. Nu crezi la fel, dom'le Nickleby?

— Sigur — răspunse Nicholas; doar după principiul ăsta te-ai purtat când te-am întâlnit călare pe drum, după seara aia de pomină.

— Sigur — făcu John. La mine vorba-i vorbă.

— Aşa e frumos să se poarte un bărbat — spuse Nicholas — măcar că nu asta înţelegem noi, când spunem: ne prostesc ăi din Yorkshire pe noi, ăştia din Londra. Zicea în biletul pe care mi l-ai scris că domnişoara Squeers stă cu voi.

— Da — răspunse John. E domnişoara de onoare a lui Tilly; şi încă ce domnişoară de onoare trăsnită! După socoteala mea, n-ajunge ea mireasă aşa iute!

— Să-ţi fie ruşine, John — spuse doamna Browdie; măcar că gusta din plin gluma, fiindcă ea era mireasă.

— Mirelui ei o să-i puie dumnezeu mâna în cap — spuse John, căruia îi sclipeau ochii la gândul ăsta. Ce mai noroc pe el!

— Înţelegi dumneata, domnule Nickleby — spuse soţia lui — tocmai pentru că a venit şi ea cu noi, ţi-a scris John şi a hotărât seara asta; ne gândeam şi noi că pentru dumneata n-ar fi plăcut să vă întâlniţi, după cele ce s-au întâmplat.

— Fără doar şi poate. In privinţa asta aţi avut perfectă dreptate — spuse Nicholas, tăindu-i vorba.

— Mai ales — adăugă doamna Brovvdie, cu o privire şireată — după cele pe care le cunoaştem în legătură cu nişte socoteli de dragoste moarte şi îngropate.

— Le cunoaştem, desigur! spuse Nicholas, clătinând din cap. Bănuiesc că în privinţa asta nu eşti lipsită de păcat.

— Te cred că nu-i — spuse John Browdie, trecându-şi foarte mândru de ea, uriaşul lui deget arătător printr-una din buclele drăgălaşe ale soţiei sale; de când o ştiu e glumeaţă şi poznaşă ca o…

— Ca o ce? întrebă soţia lui.

— Ca o femeie — răspunse John. Drace! N-am pomenit să-i semene

cineva nici pe departe.

— Vorbeaţi despre domnişoara Squeers — spuse Nicholas, cu gândul să oprească mica discuţie matrimonială, care începuse să se desfăşoare între domnul şi doamna Browdie şi care făcea ca un al treilea să se simtă cam stânjenit şi mai degrabă de prisos.

— Da, sigur — făcu doamna Browdie. John a făcut-o! El a ales seara de astăzi, pentru că deseară ea a hotărât să ia ceaiul cu tatăl ei. Şi ca să fie sigur că nu se încurcă socotelile şi că dimineaţa ai să fii singur de tot cu noi, s-a înţeles să se ducă după ea şi s-o aducă acasă.

— Foarte bună socoteală — spuse Nicholas — măcar că-mi pare rău că v-am dat atâta bătaie de cap!

— Nici gând — răspunse doamna Browdie, fiindcă am aşteptat să te vedem, John şi cu mine, cu o plăcere cum nu se poate mai mare. Ştii, domnule Nickleby — spuse doamna Browdie cu zâmbetul ei cel mai hoţesc — că eu cred că Fanny Squeers te-a îndrăgit foarte tare?

— Îi sunt foarte îndatorat — spuse Nicholas — dar pe cuvântul meu că n-am năzuit niciodată să fac vreo impresie asupra inimii ei de fecioară.

— Cum mai vorbeşti! chicoti doamna Browdie. Ştii oare că într-adevăr, şi acum vorbesc serios şi fără glumă, Fanny în persoană mi-a dat să înţeleg că-i făcuseşi o cerere în căsătorie şi că voi doi trebuia să vă logodiţi în toată legea?

— Ţi-a dat cineva să înţelegi, ţi-a dat cineva, cucoană? strigă un glas ascuţit de femeie — ţi-a dat cineva să înţelegi că eu am de gând să mă logodesc cu hoţul şi ucigaşul care a vărsat sângele lui tăticu'? Crezi, crezi dumneata, cucoană, că eu am putut să îndrăgesc un gunoi care nici pân' la picioare nu-mi ajunge, pe care nici cu vătraiul nu-mi venea să-l ating, fără să mă înnegresc şi să mă pângăresc? Aşa crezi, cucoană? Așa? O, ce josnică si jignitoare ești, Tilda!

Rostind aceste imputări, domnişoara Squeers deschise uşa mare şi dezvălui ochilor miraţi ai familiei Browdie şi ai lui Nicholas, nu numai simetrica ei făptură înveşmântată în straiele albe şi neprihănite zugrăvite mai înainte (doar un pic mai murdare), ci şi făpturile fratelui şi tatălui ei, perechea de Wackforzi.

— Cu asta s-a sfârşit, nu-i aşa? urmă domnişoara Squeers, care, furioasă cum era, îşi şuiera *h-urile* cu putere; s-a *sfhârşit*, nu-i aşa, cu toată îngăduinţa şi prietenia mea pentru talerul ăsta cu două feţe, această viperă… această… această sirenă! (Domnişoara Squeers şovăi multă vreme înainte de a rosti acest din urmă epitet şi, în cele din urmă, îl zvârli triumfătoare, ca şi cum cu asta s-ar fi pus definitiv capăt întregii istorii.) Acum s-a *sfhârşit*, nu-i aşa? Şi n-o să-i mai rabd înşelăciunea, josnicia, făţărnicia, n-o s-o mai văd cum umblă să câştige admiraţia unor cugete de rând, într-un fel care mă face să roşesc pentru… pentru…

— Sexul meu — îi propuse domnul Squeers, privind spectatorii cu un ochi sinistru; într-adevăr cu *un* ochi sinistru.

— Da — spuse domnişoara Squeers; dar mulţumesc cerului că şi mămica mea aparţine aceluiaşi sex!

— Aşa! Aşa-i! făcu domnul Squeers — tare-aş vrea să fie aici să scarmene puţin adunarea!

— Cu asta s-a sfârşit — spuse domnişoara Squeers, dând din cap şi privind cu dispreţ la podele — şi nici n-o să-mi mai pese de făptura asta de nimic şi nici n-o să-mi mai bat capul s-o ocrotesc.

— Hai, lasă — făcu doamna Browdie, nesocotind toate ostenelile soţului ei, care încerca s-o reţină şi făcând un pas înainte — nu mai vorbi atâtea prostii!

— Nu te-am ocrotit eu, cucoană? întrebă domnişoara Squeers.

— Nu — răspunse doamna Browdie.

— Nici nu încerc să găsesc sfială la o fiinţă ca asta spuse cu măreţie domnişoara Squeers — fiindcă fata aceasta e străină de orice în afară de *hinfamie* şi îndrăzneală sfruntată.

— Ia te rog — se amestecă John Browdie, stârnit de aceste atacuri în serie împotriva soţiei sale — las-o mai moale, las-o mai moale.

— Pe dumneata, domnule Browdie — spuse domnişoara Squeers, luându-l repede — te compătimesc. N-am pentru dumneata, domnule, alt sentiment decât milă nesfârşită.

— O făcu John.

— Nu — spuse domnişoara Squeers, privind într-o parte spre părintele ei — măcar că *sunt* o domnişoară de onoare trăsnită şi *n-o să fiu* mireasă aşa repede, măcar că bărbatului meu o să-i pună dumnezeu mâna-n cap, n-am alte sentimente pentru dumneata, domnule, decât milă.

Aci, domnişoara Squeers privi din nou cu coada ochiului spre tatăl ei, care privi şi el cu coada ochiului spre ea, ca şi cum ar fi spus: „I-ai zis-o!”

— *Eu* ştiu ce te aşteaptă — spuse domnişoara Squeers, scuturându-şi cu putere cârlionţii. *Eu* ştiu ce viaţă îţi stă înainte şi, chiar dac-ai fi duşmanul meu cel mai crâncen şi de moarte, tot nu ţi-aş putea dori ceva mai rău.

— Dacă aşa stau lucrurile, n-ai putea să-i doreşti să fie bărbatul tău? întrebă doamna Browdie cu glasul cel mai suav.

— Vai, cucoană, ce plină de duh eşti — răspunse, cu o plecăciune adâncă domnişoara Squeers — ai tot atâta duh pe cât eşti de deşteaptă! Ce deşteaptă ai fost alegând momentul când am plecat să iau ceaiul cu tăticu’ şi era sigur că n-o să mă întorc până n-o să mă ia cineva! Ce păcat că nu ţi-a dat prin gând că şi alţii pot fi la fel de deştepţi ca tine şi să-ţi strice socotelile!

— Pe mine n-ai să mă scoţi din sărite cu aere din astea, fetiţo —

spuse fosta domnişoară Price, făcând pe matroana.

— Cu mine să nu faci pe cucoana, te rog — răspunse cu asprime domnişoara Squeers. Nu îndur! Cu *asta* s-a sfârşit!

— Dă-o naibii de treabă — strigă nerăbdător John Browdie. Spune tot ce-ai de spus, Fanny, ca să fii sigură că s-a sfârşit şi nu mai tot întreba dacă s-a sfârşit sau ba.

— Vă mulţumesc pentru sfatul pe care nu vi l-am cerut, domnule Browdie — răspunse, domnişoara Squeers cu o politeţe căutată — şi vă rog, aveţi bunătatea de a nu amesteca în vorbă numele meu de botez. Nici chiar mila n-o să mă facă să uit ceea ce mi se cuvine, domnule Browdie. Tilda — spuse domnişoara Squeers, într-o izbucnire atât de neaşteptată, încât John se cutremură în cizmele lui — mă lepăd de tine pe vecie, domnişoară! Te părăsesc! N-am nevoie de tine. Nu mi-aş boteza copilul Tilda — strigă domnişoara Squeers cu o furie solemnă — nici de-ar fi să-l scap de groapă!

— Dacă-i vorba de asta — observă John — ai timp berechet să te gândeşti ce nume ai să-i dai până-o veni.

— John! se amestecă soţia lui, n-o necăji.

— Grozav mă necăjeşte! strigă domnişoara Squeers, smucind capul cu demnitate. Într-adevăr, mă necăjeşte! Ha-ha! Şi încă să mă necăjească! Nu, n-o necăji! Te rog, ia seama la simţămintele ei!

— Dacă stă scris ca oamenii care trag cu urechea să n-audă niciodată lucrurile bune ce se vorbesc despre ei — spuse doamna Browdie — n-am ce face şi-mi pare foarte rău. Dar vreau să-ţi amintesc, Fanny, că de atâtea ori am vorbit atât de frumos despre tine când nu erai de faţă, că nici tu n-ai fi putut găsi cusur vorbelor mele.

— O, desigur că nu, cucoană! strigă domnişoara Squeers, mai tăcând o plecăciune. Toate mulţumirile mele pentru bunătatea dumitale, cu rugămintea de a nu fi aspră cu mine altă dată!

— N-aş crede — reluă doamna Browdie — că am spus vreun lucru urât despre dumneata, chiar acum. Oricum, ceea ce am spus a fost adevărat; dar dacă am spus ceva urât, îmi pare foarte rău şi te rog să mă ierţi. Ai spus lucruri mult mai urâte despre mine, de zeci de ori, Fanny, — dar eu nu ţi-am purtat pică şi nădăjduiesc că nici tu n-o să-mi porţi mie.

Domnişoara Squeers nu dădu alt răspuns decât că o măsură pe fosta ei prietenă din creştet până-n vârful picioarelor şi-şi ridică nasul în aer cu negrăit dispreţ. Câteva aluzii nelămurite la o „miţă” şi o „mironosiţă” şi o „făptură de nimic” îi scăpară totuşi; acestea, împreună cu o muşcătură zdravănă a buzelor, o mare greutate la înghiţit şi o răsuflare gâfâită păru să dea să se înţeleagă că pieptul domnişoarei Squeers era sfâşiat de simţăminte prea puternice pentru a fi rostite.

În timp ce discuţia de mai sus se desfăşura, domnişorul Wackford,

văzându-se neobservat şi simţindu-se puternic îndemnat de pornirea lui de căpetenie, se apropiase încetul cu încetul de masă şi atacase mâncarea sub formă de mici hărţuieli, adică învârtindu-şi degetele de jur împrejurul farfuriei şi după aceea sugându-le cu mare încântare; fărămiţând pâinea şi trecând apoi bucăţelele pe suprafaţa untului, vârând în buzunar bucăţi de zahăr, în timp ce părea dus pe gânduri; şi tot aşa mai departe, descoperind că nimeni nu îngrădea aceste mici libertăţi, îşi îngădui, cu încetul, altele mai mari şi, după ce se servi cu o gustare rece destul de bunicică, se afla, acum, cufundat adânc în plăcintă.

Domnului Squeers nu-i scăpase nimic din cele ce se petreceau în timp ce atenţia celor de faţă era prinsă de altele, şi se înveselea cu gândul că fiul şi moştenitorul său se îngraşă pe socoteala duşmanului. Dar, fiindcă părea că se ajunsese acum la un vremelnic răgaz, în timpul căruia manevrele micului Wackford cu greu ar fi putut să rămână nevăzute, se prefăcu a-şi da pentru prima dată seama de ce se petrecea şi slobozi pe obrazul tânărului o palmă, care făcu ceştile de ceai să zăngăne.

— Să mănânci — răcni domnul Squeers — din ce lasă duşmanii tatălui tău! Asta te poate otrăvi, copil fără suflet!

— N-o să păţească nimic — spuse John, pare-se foarte uşurat la gândul că intră şi un bărbat în ceartă —Lasă-l să mănânce. Măcar de-ar fi toată şcoala aici! Le-aş da să-şi umple nenorocitele de burduhane, chiar de-aş cheltui şi ultimul ban!

Squeers se holbă la el cu privirea cea mai rea de care era în stare mutra lui — iar mutra lui avea mari posibilităţi în privinţa asta — şi-l ameninţă pe furiş cu pumnul.

— Lasă, lasă, dascăle — spuse John — nu te mai prosti; că dacă mi-aş arăta eu pumnul, ai pica jos numai de viratul pe care l-ar stârni.

— Tu ai fost ăla, aşa-i — spuse Squeers — care l-ai ajutat pe băiatul fugar? Tu ai fost, hai?

— Eu — răspunse John, cu glas tare. Da, eu am fost, iaca! Şi ce-i cu asta? Eu am fost! Ei şi?

— L-auzi cum zice că el a fost, copila mea! spuse Squeers, adresându-se fiicei sale. L-auzi cum zice că el a făcut-o?

— Am făcut-o! strigă John. Să-ţi mai spun una: ascultă aici! Dacă ţi-ar mai fugi un băiat, aş mai face-o o dată. Dacă ţi-ar fugi douăzeci de băieţi, de douăzeci de ori aş face-o şi încă de douăzeci de ori; să-ţi mai spun una — adăugă John — acu', că mi s-a înfierbântat sângele, eşti un ticălos bătrân; şi ai noroc că eşti unul bătrân, că altfel te făceam terci, când i-ai spus omului ăluia de ispravă cum l-ai cotonogit pe bietul băiat în trăsură.

— Om de ispravă! strigă Squeers cu un rânjet.

— Da! De ispravă — răspunse John — de ispravă în toate, afară că a

şezut la aceeaşi masă cu dumneata.

— Insultă! spuse Squeers, umflându-se de bucurie. Am doi martori. Wackford ştie ce înseamnă un jurământ, ştie el; acolo te aducem, domnule! Ticălos, ai? Domnul Squeers îşi scoase carneţelul şi notă. Foarte bine. Cred că asta face douăzeci de livre la sesiunea viitoare, fără povestea cu cinstea, domnule.

— *Sasiune* — strigă John. Mie să nu-mi vorbeşti de *sasiune*! Şcolile din Yorkshire s-au mai judecat şi la alte *sasiuni,* omule, asta-i o poveste cu cântec şi-i mai bine să n-o dezgropi, îţi spun eu.

Domnul Squeers clătină din cap a ameninţare, alb Ia faţă de furie; apoi luându-şi fata de braţ şi trăgându-l pe micul Wackford de mână, se retrase spre uşă.

— Cât despre dumneata — spuse Squeers, întorcându-se către Nicholas care, având în vedere că-l scărmănase zdravăn pe dascăl cu alt prilej, se stăpânește anume să nu ia parte la discuţie — ai să vezi dacă în curând n-ai să ajungi la judecată. Te apuci să răpeşti băieţi, hai? Ai grijă să nu răsară taţii, bagă de seamă, ai grijă să nu răsară taţii şi să mi-i trimită înapoi să fac eu ce vreau cu ei, în ciuda dumitale.

— De asta nu mi-e frică — răspunse Nicholas, ridicând dispreţuitor din umeri şi întorcându-i spatele.

— Nu ţi-e frică! răspunse cu o privire drăcească Squeers. Ei, haideţi acum!

— Părăsesc societatea asta, împreună cu tăticul, pentru totdeauna — spuse domnişoara Squeers, privind cu dispreţ şi măreţie în jur. Mă simt pânganta când *rhespir* acelaşi aer cu făpturile astea. Bietul domnul Browdie! Hi-hi-hi! Aşa milă mi-e de el, zău aşa; e dus de nas într-un hal! Hi-hi-hi! Tilda asta prefăcută şi socotită!

După această neaşteptată recădere în mânia cea mai aspră şi mai maiestoasă, domnişoara Squeers părăsi odaia; şi după ce pâna in ultima clipa îşi salva demnitatea, fu auzită plângând cu hohote şi ţipând pe coridor.

John Browdie rămase în picioare în spatele mesei, mutându-şi privirea de la soţia lui la Nicholas şi înapoi, cu gura căscată, până când mâna lui dădu din întâmplare de cana cu bere. O ridică şi după ce-şi acoperi un timp cu ea trăsăturile feţei, trase adânc aer în piept, o dădu mai departe lui Nicholas şi sună.

— Aici, chelner — spuse John cu vioiciune. Mişcă-te mai iute. Strânge lucrurile astea şi dă-ne ceva gătit pentru cină, ceva bun şi îmbelşugat, la ceasurile zece. Adă şi nişte rachiu, şi apă, şi o pereche de papuci — cei mai mari din casă, dar iute. Pe căpăţâna mea — spuse John frecându-şi mâinile — deseară nu mai am de ce ieşi ca să aduc pe cineva acasă, aşa că de-acu' începem să petrecem în lege!

CAPITOLUL XI

Care, asemenea unui uşier, aduce laolaltă oameni feluriţi.

Furtuna cedase de mult locul unei linişti dintre cele mai adânci şi se făcuse destul de târziu — de fapt cina se sfârşise si digestia se desfăşura în împrejurări atât de prielnice pe cit, având in vedere înrâurirea unei tihne desăvârşite, a unei discuţii înveselitoare şi a porţiei chibzuite de rachiu cu apă, ar fi socotit eu cale orice înţelept ce cunoaşte anatomia şi funcţiile trupului omenesc că trebuie să se desfăşoare, când cei trei prieteni, sau, cum ar fi mai potrivit să spunem atât in înţeles civil cât şi în înţeles religios, ţinând seama şi luând în consideraţie sfânta taină a căsătoriei, cei doi prieteni (domnul şi doamna Browdie trecând drept o singură făptura) tresăriră la auzul zgomotului pricinuit de nişte ameninţări gălăgioase şi furtunoase, care veneau de jos şi care atinseră îndată o asemenea forţă şi, în afară de asta, erau slobozite cu un ton atât de mânios, sângeros şi crunt, încât n-ar fi putut fi întrecut, nici chiar dacă un adevărat cap de arab s-ar fi aflat atunci în acel aşezământ; un cap sprijinit pe umeri şi înălţându-se pe trunchiul unui arab adevărat, viu, înfuriat si nedomolit.

Tărăboiul, in loc să se potolească îndată după prima izbucnire (cum se întâmpla de obicei fie in cârciumi, fie in adunări legislative sau în alte locuri) şi să se prefacă într-o ceartă simplă cu bodogăneli şi mormăieli, creştea cu fiecare clipă; şi, deşi toată larma părea să pornească de la o singură pereche de bojoci, totuşi persoana aceea era atât de voinică şi repeta cuvinte ca „ticălos", „bandit", „căţel neruşinat" şi nenumărate altele, nu mai puţin măgulitoare pentru cel căruia îi erau adresate, cu atâta plăcere şi forţă, încât o duzină de glasuri ce ar fi dat un concert în orice împrejurări obişnuite ar fi stârnit mai puţină zarvă şi mult mai puţină spaimă.

— Dar ce s-a întâmplat? întrebă Nicholas, îndreptându-se grăbit spre uşă.

John Browdie păşea tot într-acolo, când doamna Browdie păli şi, lăsându-se pe speteaza scaunului, îi ceru cu glas stins soţului ei să bage de seamă, fiindcă dacă se vâră în vreo primejdie, ea are de gând să facă numaidecit o scenă şi că urmările s-ar putea să fie mai serioase decât îşi închipuie el. John păru cam descumpănit la ştirea aceasta, deşi pe faţă îi juca un rânjet, dar, nefiind în stare să se ţină departe de încăierare, împacă lucrurile luând braţul nevestei sale sub braţul lui şi, însoţit fiind, cobori scările, urmându-l în pas alergător pe Nicholas.

Coridorul în care dădea cafeneaua era locul tărăboiului şi aci se adunaseră clienţii şi chelnerii din cafenea, împreună cu doi sau trei vizitii şi rândaşi din curte. Aceştia se strânseseră în grabă în jurul unui

tinăr care, după înfăţişare, ar fi putut să fie cu un an sau doi mai virstnic decât Nicholas şi care, în afară că dăduse grai cuvintelor de sfidare mai sus-pomenite, părea să fi mers mult mai departe cu indignarea, căci picioarele lui n-aveau alt acoperământ decât o pereche de ciorapi, în timp ce doi papuci zăceau la o depărtare nu prea mare de capul unui om trântit în colţul celălalt şi care părea să fi fost împins spre această retragere cu ajutorul unor lovituri de picior şi cinstit în urmă şi de papucii ce-i trecuseră pe lângă urechi.

Clienţii cafenelei, chelnerii, vizitiii şi rândaşii — ca să nu mai pomenim de fata de la bar, care se uita de după o fereastră deschisă — păreau în clipa aceea, dacă un privitor ar fi putut să judece după felul cum clipeau din ochi, dădeau din cap şi după exclamaţiile pe care le murmurau, tare porniţi împotriva tânărului în ciorapi. Văzând asta şi dându-şi seama că tânărul era cam de vârsta lui şi nu semăna de loc cu un zurbagiu obişnuit, Nicholas, mânat de sentimente fireşti la un tânăr, se simţi împins să ia apărarea părţii mai slabe, să se arunce numaidecât în mijlocul vălmăşagului şi să întrebe, cu glas poate mai apăsat decât păreau să îngăduie împrejurările, ce-i cu larma asta.

— Ia te uită! făcu unul dintre cei veniţi din curte. Ăsta-i unul deghizat, vă spun eu!

— Faceţi loc pentru fiul cel mai mare al împăratului din Roşia, dom' lor! strigă altul.

Neţinând seama de aceste glume, care erau primite cu mare veselie, aşa cum sunt de obicei primite într-o mulţime glumele pe socoteala oamenilor mai bine îmbrăcaţi, Nicholas privi nepăsător în jur şi adresându-se tânărului, care apucase să-şi culeagă papucii de pe jos şi să se încalţe cu ei, repetă întrebarea, cu un aer politicos.

— Un fleac! răspunse tânărul.

La cuvintele acestea, se stârni un murmur printre privitori, ba câţiva dintre cei mai îndrăzneţi strigară.:

— Nu mai spune! I-auzi? Un fleac, hai? Zice că-i fleac, nu-i aşa? Bravo lui dacă crede că-i fleac!

După ce aceste observaţii şi altele tot de dezaprobare ironică fură istovite, doi sau trei dintre vlăjganii veniţi de afară începură să-i îmbrâncească pe Nicholas şi pe tânărul care făcuse gălăgie; îi înghionteau ca din greşeală, îi călcau pe picior şi aşa mai departe. Dar jocul fiind deschis şi, fireşte, nemărginindu-se la trei sau patru jucători, îl prinse şi pe John Browdie, care, repezindu-se în micul pilc de oameni — spre marea spaimă a soţiei sale — aruncându-se în toate părţile, când în dreapta, când în stingă, când înainte, când înapoi şi izbind ca din întâmplare cu cotul în pălăria celui mai înalt dintre jucători — unul care se aflase mult în treabă — schimbă repede soarta luptei.

Între timp, câţiva din vlăjganii aceia mătăhăloşi se retraseră

şchiopătând la o depărtare respectabilă, blestemând cu lacrimi în ochi călcătura grea şi piciorul zdravăn al voinicului din Yorkshire.

— Să-l mai prind eu o dată — spuse cel zvârlit cu piciorul într-un colţ, ridicându-se, în timp ce vorbea, pare-se mai curând de teamă ca John Browdie să nu-l calce din nebăgare de seamă, decât din dorinţa de-a lupta de la egal la egal cu fostul lui adversar. Să-l mai prind eu o dată! Atâta spun.

— O dată să te mai aud zicând aşa — spuse tânărul — şi te trezeşti cu capul tocmai printre paharele alea de vin din spate.

La cuvintele acestea, un chelner, care-şi frecase mâinile de atâta bucurie cât timp nu fusese vorba decât despre capete sparte, îi rugă cu mare seriozitate pe cei de faţă să aducă poliţia, zicând că altfel se lasă sigur cu omor şi că el răspunde pentru toată sticlăria şi porţelanurile din local.

— Nu-i nevoie să se urnească nimeni — spuse tânărul. Am de gând să rămân în han toată noaptea şi voi fi găsit aci mâine dimineaţă, dacă trebuie să răspund pentru vreo violenţă.

— De ce ai dat în el? întrebă unul dintre cei de faţă.

— Aşa! De ce-ai dat în el? întrebată ceilalţi. Nepopularul domn privi cu răceală în jur şi, adresându-se lui Nicholas, spuse:

— Adineauri aţi întrebat ce s-a petrecut aci. Lucrurile stau pur şi simplu aşa: individul de colo, care bea împreună cu un prieten în cafenea, când m-am aşezat şi eu acolo, ca să stau o jumătate de oră înainte de a mă duce la culcare (fiindcă tocmai sosisem din călătorie şi mă gândeam că e mai bine să înnoptez aici decât să mă duc la ora asta acasă, unde nu Sunt aşteptat până mâine), a găsit de cuviinţă să vorbească foarte nerespectuos si cu o familiaritate obraznică despre o tinără, pe care, după descrierea lui şi alte împrejurări, am recunoscut-o şi pe care am avut cinstea s-o cunosc. Cum a vorbit destul de tare ca să fie auzit şi de alţi clienţi de faţă, l-am înştiinţat foarte politicos că greşeşte în presupunerile lui, care sunt jignitoare, şi l-am poftit să înceteze. A încetat pentru scurt timp, dar cum a găsit cu cale să reînceapă conversaţia după ce a ieşit din încăpere, şi încă într-un fel mai jignitor ca înainte, n-am putut să mă opresc de a nu mă lua după el şi a-i înlesni plecarea cu o lovitură de picior; şi aşa a ajuns în situaţia în care l-ai văzut adineauri. Cred că în treburile mele eu sunt cel mai bun judecător — spuse tânărul, care, vădit, încă nu-şi revenise de pe urma furiei dinainte — dar dacă cineva de aci socoteşte cu cale să îmbrăţişeze cauza acestei certe, îl încredinţez că n-am nimic împotrivă.

Din toate căile pe care ar fi putut să le apuce tânărul în împrejurările amintite, cu siguranţă că nu era niciuna care ar fi putut să-i apară lui Nicholas, în starea lui sufletească de atunci, mai vrednică de laudă decât asta. Nu erau multe pricini de gâlceavă care,

în clipa aceea, ar fi putut să găsească răsunet mai puternic în inima lui, fiindcă necunoscuta stăpânindu-i gândurile, lui Nicholas îi trecu în chip firesc prin minte că el la fel ar fi făcut, dacă vreun palavragiu obraznic ar fi îndrăznit să vorbească în batjocură despre ea, în auzul lui. Înrâurit de aceste gânduri, îmbrăţişa cauza tânărului cu multă căldură, susţinând sus şi tare că bine făcuse şi că-l respectă pentru purtarea lui; ceea ce John Browdie (măcar că meritele tânărului nu-i apăreau chiar atât de limpede) susţinu şi el numaidecât, nelăsându-se mai prejos.

— O să vadă el — spuse cel înfrânt, în timp ce un chelner îl scutura, ca să-l cureţe după căzătura pe duşumelele prăfuite. I-o plătesc eu că m-a trântit degeaba, asta s-o ştie de la mine. Bună treabă să nu poţi admira o fată frumoasă, fără să fii bătut măr pentru asta!

Această cugetare păru să aibă mare greutate în ochii domnişoarei de la bar care (potrivindu-şi boneţica în timp ce vorbea şi uitându-se în oglindă) spuse că într-adevăr ar fi o treabă bună; şi că dacă ar fi să pedepseşti oamenii pentru fapte atât de nevinovate şi fireşti ca asta, ar fi mai mulţi oameni bătuţi pe lume decât oameni care să-i bată şi că se întreabă ce o fi vrând să spună domnul cu asta, zău că se întreabă.

— Fată dragă — spuse tânărul cu glas scăzut, înaintând spre fereastră.

— Prostii, domnule! răspunse cu asprime domnişoara, zâmbind totuşi, în timp ce întorcea capul şi muşcându-şi buzele (la care doamna Browdie, care tot mai stătea pe scară, o fulgeră cu o privire de dispreţ şi-l strigă pe soţul ei ca să plece).

— Nu-i aşa, asculta-mă! spuse tânărul. Dacă a admira un chip drăguţ ar fi o nelegiuire, eu aş fi cel mai nefericit dintre muritori, pentru că nu sunt în stare să rezist. Are cea mai nemaipomenită înrâurire asupra mea, fiindcă un astfel de chip mă ţine în frâu şi mă potoleşte, oricât aş îi de furios şi de îndărătnic. Vezi doar ce efect a şi avut chipul dumitale asupra mea.

— O, e foarte drăguţ ce spui — răspunse domnişoara dând din cap — dar…

— Da, ştiu că e foarte drăguţ — spuse tânărul, privind cu un aer de admiraţie la chipul fetei de la bar. La fel am spus, ştii, chiar adineauri. Dar despre frumuseţe trebuie să vorbim respectuos, respectuos şi cum se cuvine şi pătrunşi fiind de preţul şi desăvârşirea ei, în timp ce cetăţeanul ăsta habar n-are de aşa ceva.

Domnişoara întrerupse în acest punct convorbirea, fiindcă scoase capul pe fereastra barului şi-l întrebă pe chelner cu voce ţipătoare dacă tânărul care a fost trântit pe jos are de gând să stea toată noaptea pe coridor sau va elibera intrarea şi pentru alţii. Chelnerii prinseră sugestia şi împărtăşind-o mai departe şi grăjdarilor, nu stătură mult pe gânduri şi schimbară tonul. Urmarea fu că nefericitei victime i se făcu

vânt cât ai clipi din ochi.

— Sunt sigur că l-am mai văzut pe omul ăsta — spuse Nicholas.

— Cred şi eu! răspunse noua lui cunoştinţă.

— Sunt încredinţat de asta — spuse Nicholas, căzând pe gânduri. Unde puteam să… gata!… da, desigur… lucrează într-un oficiu de plasare în partea de vest a oraşului. Ştiam eu că cunosc mutra asta!

Era într-adevăr Tom, funcţionarul cel slut.

— Destul de ciudat! spuse Nicholas, gândindu-se la felul straniu cum îi răsărea înainte şi-l întâmpina mereu biroul acela, mai ales când se aştepta mai puţin.

— Îţi sunt foarte îndatorat pentru felul prietenos cum mi-ai apărat cauza, tocmai când aveam mai multă nevoie de un avocat — spuse tânărul râzând şi scoţind o carte de vizită din buzunar. Poate că vrei să-mi faci plăcerea de a-mi spune unde pot să-ţi mulţumesc.

Nicholas luă cartea de vizită şi, aruncându-şi fără voie ochii asupra ei, în timp ce întorcea complimentul, dădu semne de mare mirare.

— Domnul Frank Cheeryble! spuse Nicholas. Desigur, nu, nepotul firmei Fraţii Cheeryble, care-l aşteaptă mâine!

— Nu obişnuiesc să mă numesc nepotul firmei — răspunse vesel domnul Frank — ci al celor doi oameni minunaţi, care fac parte din ea şi sunt mândru să spun că eu sunt nepotul. Şi dumneata, după câte văd, eşti domnul Nickleby, despre care am auzit atâta! E o întâlnire foarte neaşteptată, dar nu mai puţin binevenită, te asigur.

Nicholas răspunse acestor complimente cu altele de acelaşi fel şi cei doi îşi strânseră călduros mâinile. După aceea îl recomandă pe John Browdie, care era pătruns de mare admiraţie, de când domnişoara de la bar fusese câştigată cu atâta pricepere de partea dreptaţii. Pe urmă fu recomandată doamna John Browdie şi, în cele din urmă, urcară cu toţii sus şi petrecură următoarea jumătate de oră în mare mulţumire şi desfătare; iar doamna John Browdie începu discuţia, declarând că din toate făpturile sulemenite pe care le-a văzut vreodată, femeiuşcă de jos e cea mai deşartă şi mai urâtă.

Acest domn Frank Cheeryble, deşi, judecând după cele petrecute, părea un tânăr iute şi aprins (ceea ce nu e chiar o minune şi un. Fenomen în natură), era de fapt un om vioi, vesel şi plăcut, având atât pe faţă cât şi în fire ceva ce-i amintea foarte tare lui Nicholas de fraţii cei cumsecade. Felul lui de a fi era tot atât de firesc ca şi al lor, iar purtarea pătrunsă de acea bunătate care, la oamenii marinimoşi, este atât de cuceritoare. Dacă adăugăm la toate acestea că avea chip plăcut, era isteţ, foarte vesel, nu-i lipsea vioiciunea şi s-a obişnuit în cinci minute şi foarte uşor cu toate ciudăţeniile lui John Browdie, de parcă l-ar fi cunoscut de când era copil, nu se va mira nimeni că atunci când se despărţiră pentru a se duce la culcare, tânărul făcuse o impresie dintre cele mai bune nu numai asupra omului din Yorkshire,

şi a soţiei sale, ci şi asupra lui Nicholas, care, frământând toate lucrurile astea în minte, în timp ce-şi vedea de drumul spre casă, ajunse la încheierea că pusese temeliile unei cunoştinţe dintre cele mai plăcute şi mai vrednice de a fi dorită.

„Dar cu funcţionarul ăla din biroul de plasare e îmi lucru nemaipomenit! se gândea Nicholas. Să fie cu putinţă ca nepotul ăsta să ştie ceva despre fata aceea frumoasă? Zilele trecute, când Tim Linkinwater mi-a dat să înţeleg că tânărul vine să fie tovarăş în întreprinderea de aici, mi-a spus că a condus treburile în Germania timp de patru ani şi că, în ultimele şase luni, a fost prins cu întemeierea unei agenţii în nordul Angliei. Asta face patru ani şi jumătate — patru ani şi jumătate. Ea nu poate să aibă peste şaptesprezece ani — să zicem optsprezece cel mult. Prin urmare, era un copil când a plecat el. Aş zice că băiatul nu ştie nimic despre ea şi n-a văzut-o niciodată, aşa încât *el* nu poate să-mi dea nicio lămurire. În orice caz — gândi Nicholas ajungând la punctul careTl sâcâia cel mai tare — nu e nicio primejdie ca sentimentele ei să fie îndreptate într-acolo; asta-i limpede de tot".

Să fie egoismul necesar în alcătuirea acelei pasiuni ce se numeşte iubire, sau să fie ea vrednică de toate lucrurile frumoase pe care le-au spus poeţii, în desfăşurarea neîndoielnicei lor chemări, despre ea? Există, fără îndoială, pilde adevărate de domni care au renunţat la doamnele lor şi de doamne care au renunţat la domni, spre folosul unor rivali vrednici, în împrejurări de mare înălţare sufletească; dar e lucru ştiut că cele mai multe din aceste doamne şi cei mai mulţi din aceşti domni n-au transformat nevoia în virtute şi n-au renunţat cu nobleţe la ceea ce nu le era la-ndemână, aşa cum niciun soldat prost n-ar da în scris că n-o să primească niciodată ordinul Jartierei şi niciun pastor sărac, evlavios şi învăţat nevoie mare, dar fără neam, în afară de o droaie de copii, că renunţă la episcopat?

Şi iată-l pe Nicholas Nickleby — care s-ar fi dispreţuit dacă s-ar fi gândit să socotească ce sorţi de căpătuială şi ce trecere mai putea să aibă el in firma Fraţii Cheeryble, acum că li se înapoiase nepotul — cufundat în socoteli cu privire la posibilitatea aceluiaşi nepot de a-i deveni rival întru, dragostea frumoasei necunoscute, ba chiar dezbătând problema cu sine însuşi şi încă atât de serios, ca şi cum, în afară de acea singură chichiţă, totul ar fi fost hotărât. Şi iarăşi se întorcea la acelaşi subiect, simţindu-se furios şi nedreptăţit la gândul că altul s-ar putea îndrăgosti de o fiinţă cu care el nu schimbase o vorbă în toată viaţă lui. Adevărul e că mai degrabă înfrumuseţa decât micşora meritele noii sale cunoştinţe, dar totuşi privea ca o jignire adusă lui faptul că celălalt putea să aibă orice fel de merite — în ochii unei anumite domnişoare, bineînţeles: fiindcă, în ochii altora, n-avea decât să aibă oricâte merite poftea, ba chiar ar fi fost bine să fie aşa.

Fără îndoială că, în toate astea, era destul egoism şi, totuşi, Nicholas era cum nu se poate mai larg şi mai mărinimos din fire şi gânduri josnice sau murdare avea, poate, mai puţine decât îi era dat oricărui om să aibă; şi n-avem de ce să bănuim că, îndrăgostit fiind, simţea şi gândea deosebit de alţi oameni ce se aflau în aceeaşi înălţătoare stare.

Totuşi nu zăbovi ca să facă o anchetă asupra cugetărilor şi a simţirii sale, ci se lăsă furat de gânduri, tot drumul până acasă şi visă tot aşa mai departe toată noaptea. Iar după ce se linişti, spunându-şi că Frank Cheeryble n-avea de unde s-o ştie sau s-o cunoască pe misterioasa copilă, începu să-l bântuie gândul că s-ar putea ca nici el să n-o mai revadă; şi pe temeiul acestei presupuneri îngrămădi el un şir de idei năstruşnice şi chinuitoare, care i se potriveau încă şi mai bine decât viziunea domnului Frank Cheeryble şi care-l răvăşeau şi-l sâcâiati, fie că era treaz, fie că dormea.

Încă nu s-a pomenit o dimineaţă care să-şi fi amânat sau grăbit venirea, fie şi cu un ceas, spre potolirea dorului unui îndrăgostit nevinovat, măcar că lucrul a fost de atâtea ori tăgăduit prin vorbă şi cântec; dar după cum aflăm din cărţile scrise până acum, soarele a răsărit mereu, spre îndeplinirea sarcinii lui publice, aşa cum scrie în almanahuri, fără să se lase clintit în mersul lui de motive personale. Aşa încât dimineaţa sosi ca de obicei şi, o dată cu ea, orele de serviciu şi o dată cu ele, domnul Frank Cheeryble şi, o dată cu el, un şir lung de zâmbete şi urări de bun sosit din partea vrednicilor fraţi şi o primire mai serioasă şi mai funcţionărească, dar de fel mai puţin călduroasă, din partea domnului Timothy Linkinwater.

— Faptul că domnul Frank şi domnul Nickleby s-au întâlnit aseară — spuse Tim Linkinwater, ridicându-se încet de pe taburetul său şi privind cu spatele lipit de pupitru de jur împrejurul biroului de contabilitate, aşa cum făcea de obicei când avea ceva deosebit de spus — faptul că aceşti doi tineri s-au întâlnit aseară in felul ăsta, vă spun eu, e o coincidenţă, o coincidenţa neobişnuită. Eu nu cred — adăugă Tini, scoţându-şi ochelarii şi zâmbind cu blajină mândrie — că există pe lume un loc mai potrivit pentru coincidenţe decât Londra!

— N-aş crede că-i aşa — spuse Frank — dar…

— N-ai crede, domnule Francis! îi tăie vorba Tim, cu un aer îndărătnic. Păi, să aflăm şi noi, dacă există vreun loc mai potrivit pentru lucruri din astea, unde este locul ăla? E în Europa? Nu, nu e. E în Asia? Păi, cred şi eu că nu e. E în Africa? Nici gând. E în America? Oricum, ştii şi dumneata că nu e cazul. Ei atunci — spuse Tim, încrucişându-şi cu hotărâre braţele — unde e?

— Nu mă gândeam să tăgăduiesc, Tim — spuse râzând tinărul Cheeryble. Nu sunt eu chiar atât de eretic. Tot ce voiam să spun este că mă simt îndatorat faţă de această coincidenţă. Asta-i tot.

— A, dacă nu tăgăduieşti — spuse Tim, pe deplin mulţumit —

atunci e altceva. Dar să-ţi spun eu ceva. Tare-aş fi vrut ca dumneata, aş fi dorit ca dumneata sau oricine altul, să-l fi turtit pe omul ăla — spuse Tim, ciocănind apăsat cu degetul arătător de la mina stingă în ochelari — să-l fi turtit cu argumente.

Era cu neputinţă să găseşti cuvinte pentru a arăta cât de turtit sufleteşte ar fi fost un ins atât de aventuros după o întâlnire vitejească cu Tim Linkinwater, aşa încât, din lipsă de cuvinte, Tim se lăsă păgubaş de restul declaraţiei şi se cocoţă iarăşi pe taburetul lui.

— Putem să ne socotim foarte norocoşi, frate Ned — spuse Charles, după ce-l bătuse a încuviinţare pe Tim pe spate — că avem printre noi doi tineri ca nepotul nostru Frank şi domnul Nickleby. Ar trebui să fie un izvor de mare mulţumire şi plăcere pentru not

— Desigur, Charles, desigur — răspunse celălalt.

— Despre Tim — adăugă fratele Ned — eu nu mai spun nimic, fiindcă Tim e doar un copil, un prunc, un nimic, la care nu ne gândim niciodată, şi pe care nici nu-l punem la socoteală. Tim, păcătosule, ce părere ai, domnule?

— Sunt gelos pe amândoi — spuse Tim — şi am de gând să-mi caut altă slujbă; aşa încât, căutaţi-vă alt om, domnilor, vă rog.

Tim socotea că făcuse o glumă atât de minunată, fără seamăn, nemaipomenita, încât puse pana pe călimară şi rostogolindu-se mai degrabă de pe taburet decât coborând ca de obicei cu bună ştire, râse până când nu mai putu, clătinându-şi tot timpul capul, aşa încât prin birou începură să plutească fire mici de pudră. Dar nici fraţii nu se lăsară mai prejos, căci râseră aproape cu aceeaşi poftă la gândul caraghios că între ei şi bătrânul Tim ar putea avea loc o despărţire voită. Nicholas şi Frank râseră şi ei cât putură de zgomotos, poate ca să ascundă alte emoţii deşteptate de această mică întâmplare (şi, de fapt, după prima izbucnire, la fel făcură şi cei trei bătrâni), aşa încât, tot râzând împreună, se aleseră cu atâta bucurie adevărată şi atâta desfătare, cât n-a ales cea mai aleasă adunare de pe urma celei mai ascuţite vorbe de duh ce s-a spus vreodată pe socoteala cuiva.

— Domnule Nickleby — spuse fratele Charles, luându-l deoparte şi apucându-l prieteneşte de mână. Sunt… sunt dornic, dragă domnule, să vă văd statorniciţi cum trebuie şi plăcut în căsuţa voastră. Nu putem îngădui celor care ne slujesc bine să lucreze în mijlocul unor lipsuri şi greutăţi, pe care stă în puterea noastră să le înlăturăm. De asemenea, doresc să văd pe mama şi sora dumitale; să le cunosc, domnule Nickleby, şi să am prilejul să le uşurez cugetul, încredinţându-le că orice mărunt serviciu pe care am fost în stare să-l facem, a fost plătit cu vârf şi îndesat de zelul şi avântul cu care lucrezi dumneata. Nicio vorbă, dragă domnule, te rog. Alâine e duminică. O să îndrăznesc să vin până la dumneavoastră la ora ceaiului, sperând că o să am norocul de a vă găsi acasă; dacă cumva nu eşti, sau doamnele

s-ar simţi deranjate să fie năpădite astfel, şi ar prefera să nu facă cunoştinţă cu mine chiar acum, nu face nimic, pot veni şi altă dată, oricând e bine pentru mine. Rămânem înţeleşi. Frate Ned, dragul meu, o vorbă să-ţi spun, aici, te rog.

Gemenii ieşiră din birou la braţ, iar Nicholas, care văzu în aceasta dovada de bunătate, ca şi în multe altele primite în dimineaţa aceea, de ziua sosirii nepotului, tot atâtea înnoiri ale încrederii binevoitoare cu care îl cinstiseră fraţii cât timp lipsise acesta, fu copleşit de admiraţie şi recunoştinţă faţă de atenţia lor fără seamăn.

Vestea că vor primi un oaspete — şi încă un astfel de oaspete — în ziua următoare, stârni în inima doamnei Nickleby simţăminte amestecate de bucurie şi părere de rău; fiindcă, în timp ce, pe de o parte, întâmpina faptul ca o prevestire a grabnicei ei reîntoarceri în lumea bună, spre plăcerile aproape uitate ale vizitelor de dimineaţă şi ale ceaiurilor de seară, pe de altă parte, nu se putea împiedica să nu-şi aducă aminte cu amărăciune de lipsa ceainicului de argint cu minerul de fildeş pe capac şi de cana de lapte asortată, care fuseseră mândria inimii ei în zilele de odinioară şi erau păstrate de la un capăt la celălalt al anului învelite în piele, pe un anumit raft de sus şi care acum apăreau în culori vii închipuirii ei îndurerate.

— Mă întreb la cine o fi acum cutia aia de mirodenii — spuse doamna Nickleby, clătinând din cap. Îşi avea locul în colţul din stingă şi la două borcane depărtare de ceapa murată. Ţi-aminteşti de cutia aia de mirodenii, Kate?

— Perfect, mamă.

— N-aş crede că ţi-aminteşti, Kate — spuse doamna Nickleby cu asprime — după felul rece şi nesimţitor cum vorbeşti de ea! Dacă e ceva care mă mâhneşte în legătură cu pierderile astea, mai mult chiar decât pierderile în sine, o spun sus şi tare — adăugă doamna Nickleby, frecându-şi pătimaş nasul — e să văd în jurul meu oameni care iau lucrurile atât de revoltător de uşor.

— Dragă mamă — spuse Kate, trecându-şi braţul după gâtul mamei ei — de ce spui lucruri pe care ştiu că nu le crezi şi nu le gândeşti cu adevărat, sau de ce să te superi pe mine fiindcă sunt fericită şi mulţumită? Tu şi cu Nicholas mi-aţi rămas, suntem iarăşi împreună şi ce poate să-mi pese mie de nişte fleacuri, de care n-am simţit niciodată nevoie? După ce am văzut ce mizerie şi pustiire poate aduce moartea, după ce am cunoscut şi am simţit sentimentul de înstrăinare, pe care-l ai când eşti singur în mulţime şi toată durerea unei despărţiri în mijlocul suferinţei şi sărăciei, tocmai atunci când aveam mai multă nevoie de mângâiere şi sprijin unul de la altul, poţi să te mai mirt că privesc casa aceasta ca pe un loc de tihnă încântătoare şi de odihnă şi că, avându-te pe tine alături, nu mai am ce să doresc şi să regret? A fost un timp, nu-i mult de atunci, când toate mângâierile vechiului

nostru cămin îmi năpădeau amintirea, recunosc, foarte des, mai des poate decât ţi-ai închipui dumneata, dar mă prefăceam că nici nu-mi pasă de ele, cu nădejdea că astfel te voi face şi pe dumneata să le regreţi mai puţin. Zău că nu eram nesimţitoare. Dac-aş fi fost, aş fi putut să mă simt mai fericită. Dragă mamă — spuse Kate foarte tulburată — nu văd nicio deosebire între căminul ăsta şi cel în care am fost atât de fericiţi ani de-a rândul, în afară de faptul că sufletul cel mai bun şi mai blând care a suferit pe acest pământ s-a dus, în pace, spre ceruri.

— Kate, draga mea Kate! strigă doamna Nickleby, strângând-o în braţe.

— M-am gândit de atâtea ori — spuse Kate printre hohote — la toate cuvintele lui bune, la ultima dată când s-a uitat în odăiţa mea, urcându-se sus ca să se bage în pat, şi a spus: „Dumnezeu să te binecuvânteze, drăguţo!" Era atât de palid la faţă, mamă, inima îi era zdrobită, acum ştiu, atunci nu prea mă gândeam la asta.

Un val de lacrimi o uşura şi Kate îşi culcă capul pe sânul mamei ei şi plânse ca un copil mic.

E un lucru încântător şi atât de frumos pentru firea omului, că atunci când inima e mişcată şi se moaie de atâta fericire tihnită sau de alt simţământ drăgăstos, amintirea celor duşi o cuprinde cu o putere de neînfrânt. S-ar părea aproape că gândurile bune și iubirile noastre sunt farmece, datorită cărora sufletul e în stare să păstreze legături nelămurite şi tainice cu duhurile celor pe care i-am iubit mult cât erau în viaţă. Dar, vai! cât de des şi îndelung pot pluti îngerii aceia răbdători deasupra noastră, pândind cuvintele de vrajă pe care le rostim atât de rar şi le uităm atât de repede!

Biata doamnă Nickleby, obişnuită să dea numaidecât grai la tot ce-i trecea prin minte, nici nu-şi închipuise cu putinţă ca fata ei să fi zăbovit în taină asupra acestor gânduri, cu atât mai mult cu cât nicio încercare, cât de grea, şi nicio imputare nu i le smulsese vreodată. Dar acum, când fericirea a tot ceea ce le vestise Nicholas, fericirea vieţii lor noi şi paşnice adusese toate amintirile astea în cugetul lui Kate cu atâta putere încât ea nu le mai putea stăpâni, doamna Nickleby înţelese dintr-o licărire că fusese uneori cam nesăbuită şi simţi ceva ce semăna a remuşcare, în timp ce-şi îmbrăţişa tata şi se lasă pradă emoţiei pe care în chip firesc o deştepta o astfel de convorbire.

În seara aceea fu mare zor şi se făcură nenumărate pregătiri pentru oaspetele aşteptat; un buchet foarte mare fu adus de la un grădinar din vecini şi împărţit în multe bucheţele foarte mici, cu care doamna Nickleby ar fi împodobit salonaşul, într-un stil ce nu s-ar fi putut să nu bată la ochi orişicui, dacă Kate nu s-ar fi oferit s-o cruţe de osteneală şi nu ar fi potrivit bucheţelele cum nu se poate mai drăguţ şi mai elegant. Dacă vreodată a arătat căsuţa aceea frumuşel, lucrul s-a

întâmplat într-o zi luminoasă şi însorită, cum a fost ziua următoare. Dar mândria lui Smike cât priveşte gradina, sau a doamnei Nickleby, cât priveşte mobila, sau a lui Kate cât priveşte totul, nu era nimic pe lingă mândria cu care se uita Nicholas chiar la Kate; şi cu siguranţă că vila cea mai luxoasă din toată Anglia ar fi găsit în chipul ei frumos şi în făptura ei graţioasă cea mai încântătoare şi nepreţuită podoabă.

Pe la ceasurile şase, doamna Nickleby fu aruncată într-o stare de nespusă tulburare de mult aşteptata bătaie în uşă şi tulburarea nu se potoli de fel când se auziră paşii a două perechi de ghete pe săliţă, cu privire la care doamna Nickleby proroci cu răsuflarea tăiată, că trebuie să fie „cei doi domni Cheeryble"; şi chiar aşa a şi fost, deşi nu erau cei doi domni aşteptaţi de doamna Nickleby; fiindcă era domnul Charles Cheeryble şi nepotul său, domnul Frank, care îşi ceru mii de scuze că venise nepoftit, scuze primite de doamna Nickleby (fiindcă avea destule linguriţe de ceai pentru toţi) cu graţie. Şi sosirea acestui musafir neaşteptat nu pricinui nimănui nici urmă de stinghereală (în afară de Kate şi numai în măsura în care roşi o dată sau de două ori la început), căci bătrânul era atât de drăguţ şi de prietenos, iar tânărul îl imita în această privinţă atât de bine, încât înţepeneala şi formalităţile unei prime întâlniri nu se arătară şi Kate se surprinse de câteva ori întrebându-se când aveau să înceapă.

La masa de ceai vorbiră mult despre tot felul de lucruri şi nu lipsi nici hazul; căci, venind vorba despre timpul petrecut nu de mult în Germania de tânărul Cheeryble, bătrânul Cheeryble îi înştiinţa pe cei de faţă că mai sus-numitul tânăr era bănuit a se fi îndrăgostit de fata unui oarecare primar neamţ. Această învinuire fu respinsă cu indignare de tânărul Cheeryble, la care doamna Nickleby observă cu şiretenie că, judecând după înflăcărarea cu care făgăduia, trebuie să fie ceva adevărat. Atunci tânărul Cheeryble îl rugă din suflet pe bătrânul Cherrvble să mărturisească cum că totul a fost o glumă, ceea ce bătrânul Cheeryble şi făcu piuă la urmă, fiindcă tânărul Cheeryble şi-o luase aşa tare la inimă, încât — după cum avea să spună de mii de ori după aceea doamna Nickleby, amintindu-şi scena — se „colorase la faţă", ceea ce ea socotea o împrejurare demnă de pomenit şi care merita atenţie, ţinând seama că tinerii nu se prea laudă cu modestia şi jertfa de sine, mai ales când e vorba de o doamnă, şi atunci dacă e vorba să coloreze ceva, obişnuiesc mai degrabă să coloreze povestea decât să se coloreze ei înşişi.

După ceai, urmă o plimbare prin grădină şi, fiindcă seara era foarte frumoasă, ieşiră pe poarta grădinii pe nişte poteci şi drumuri lăturalnice şi hoinăriră până se întunecă de-a binelea. Tuturor timpul le trecu foarte repede. Kate mergea în frunte, sprijinindu-se de braţul fratelui ei şi stând de vorbă cu el şi cu domnul Frank Cheeryble; iar doamna Nickleby şi domnul mai în vârstă îi urmau la mică depărtare.

Bunătatea acestui om de treabă, interesul lui pentru bunăstarea lui Nicholas şi admiraţia lui pentru Kate aveau o asemenea înrâurire asupra simţămintelor bunei doamne, încât şuvoiul obişnuit al vorbirii ei fu îngrădit într-o albie foarte îngustă. Smike (care dacă vreodată în viaţă a stârnit interesul cuiva, lucrul s-a întâmplat în ziua aceea) îi însoţea, alăturându-se când unui grup, când celuilalt, după cum fratele Charles îî punea mina pe umăr şi-l poftea să meargă lângă el sau Nicholas, privind zâmbitor în jur, îi făcea semn să vină să vorbească cu vechiul lui prieten, care-l înţelegea cel mai bine şi care ştia să aducă un zâmbet pe faţa aceea istovită de suferinţe, atunci când nimeni altcineva nu putea.

Trufia e unul dintre cele şapte păcate de moarte, dar nu poate fi vorba de mândria unei mame cit priveşte copiii ei, fiindcă această trufie e un amestec de două virtuţi cardinale — credinţa şi speranţa. Acest fel de mândrie făcu inima doamnei Nickleby să crească în seara aceea şi îi lăsă pe faţă urmele celor mai recunoscătoare lacrimi pe care le vărsase ea vreodată, lacrimi ce sclipeau în lumină, după ce se întoarseră acasă.

O fericire potolită domni asupra cinei uşoare, întrutotul potrivit i cu simţirea celor de faţă şi, în cele din urmă, cei doi bărbaţi îşi luară rămas bun. În timp ce-şi luau rămas bun, se ivi o împrejurare care stârni multe zâmbete şi hazuri şi anume că domnul Frank Cheeryble îi întinse de două ori mina lui Kate, uitând că o salutase o dată. Acest lucru fu socotit de domnul Cheeryble cel vârstnic drept o dovadă grăitoare că tânărul se tot gândea la drăguţa lui din Germania şi gluma prilejui hohote de râs. E doar atât de uşor să mişti inimi curate!

Pe scurt, a fost o zi de fericire senină şi liniştită; şi, aşa cum fiecare din noi îşi aminteşte de o zi luminoasă — mulţi, să sperăm, de una între multele altele — spre care se întoarce cu deosebită încântare, tot astfel, mai târziu, ziua aceasta fu adesea rechemată, căci avea să ocupe un loc de seamă în calendarul celor care au trăit-o.

Oare pentru unul singur să fi fost altfel şi anume pentru acel care ar fi avut nevoie să fie cel mai fericit?

Cine era omul care, în liniştea cămăruţei lui, îngenuncheat ca să se roage, aşa cum îl învăţase primul său prieten, îşi împreună mâinile şi întinzându-le apoi cu desperare, se prăbuşi, cu capul în pământ, doborât de o suferinţă amară?

CAPITOLUL XII

Domnul Ralph Nickleby respinge o veche cunoştinţă. Va mai reieşi din cuprinsul lui că o glumă, chiar între soţ şi soţie, poate fi uneori împinsă prea departe.

Sunt oameni care, neavând alt ţel în viaţă decât să se îmbogăţească prin orice mijloace, şi dându-şi pe deplin seama de josnicia şi ticăloşia mijloacelor folosite de ei în fiecare zi cu acest scop, fac totuşi — chiar faţă de ei înşişi — pe mironosiţii şi dau din cap sau oftează când aud ce stricată e lumea. Câţiva dintre cei mai sfruntaţi bandiţi, care au umblat vreodată pe pământul acesta sau — fiindcă umbletul presupune cel puţin o poziţie dreaptă şi o ţinută de om — mai degrabă care s-au târât şi s-au furişat prin viaţă, pe drumurile ei cele mai înguste şi mai murdare, obişnuiesc să-şi treacă în jurnalul lor întâmplările zilei şi să însemneze regulat contul lor debitor şi creditor cu cerul, cont a cărui balanţă înclină totdeauna în partea lor.

Dacă asta este o latură gratuită (singura gratuită) din înşelăciunea şi şmecheria vieţii acestor oameni sau dacă, într-adevăr, ei speră să tragă pe sfoară chiar cerul şi să-şi strângă comori pe lumea cealaltă în acelaşi fel în care au izbutit să le strângă şi pe lumea asta — să nu întrebăm cum stau lucrurile, ci să zicem că aşa stau. Şi, fără îndoială că o astfel de contabilitate (asemenea anumitor autobiografii care au luminat lumea) nu se poate să nu fie de folos, dacă n-ar fi decât pentru că economiseşte timp şi trudă îngerului care se ocupă cu registratura.

Ralph Nickleby nu era un om de soiul ăsta. Aspru, neînduplecat, îndărătnic şi de nepătruns, Ralph nu se sinchisea de nimic în viaţa asta sau de cea de dincolo, în afară de îndestularea a două patimi: zgârcenia, cea dintâi şi atotputernică poftă a fiinţei lui, şi ura, cea de-a doua. Prefăcându-se a se socoti pe sine doar ca pe un specimen al seminţiei omeneşti, nu-şi dădea osteneala să-şi ascundă adevărata fire de restul lumii şi, in fundul sufletului, îndrăgea şi se bucura de fiecare gând rău, din clipa când îl zămislea. Singura poruncă a scripturii de buchea căreia se ţinea Ralph era „cunoaşte-te pe tine însuţi”. Se cunoştea bine pe sine şi, hotărât să creadă că toată omenirea era turnată după acelaşi tipar, îi ura pe toţi oamenii; căci, deşi niciun om nu se urăşte pe sine fiindcă până şi cei mai îngheţaţi dintre noi au prea multă iubire de sine pentru una ca asta, totuşi cei mai mulţi judecă fără să-şi dea seama lumea după ei înşişi şi e, îndeobşte, uşor de descoperit că aceia care-şi bat de obicei joc de omenire şi se prefac a o dispreţui mai tare, sunt dintre exemplarele ei cele mai ticăloase şi mai puţin plăcute.

Dar, în clipa de faţă, aventurile acestei cărţi privesc treburile lui Ralph în persoană, care tocmai se uita la Newman Noggs cu o

căutătură cruntă, în timp ce preavrednicul om îşi scotea mănuşile fără degete şi, întinzându-le cu grijă pe palma mâinii stângi, le netezea cu mâna dreaptă ca să înlăture creţurile şi apoi se apucă să le răsucească cu gindul aiurea, de parcă ar fi fost nepăsător faţă de orice, în afară de interesul adânc ce i-l stârnea acest ceremonial.

— A plecat din oraş! spuse rar Ralph. Greşeşti dumneata. Du-te iarăşi înapoi!

— Nicio greşeală — răspunse Newman. Nu pleacă, a plecat!

— S-a prefăcut în fetiţă sau în copil? bodogăni Ralph cu un gest de supărare.

— Nu ştiu — spuse Newman — dar a plecat.

Repetarea cuvântului „plecat" părea să-i prilejuiască lui Newman Noggs o negrăită încântare, în aceeaşi măsură în care ea-l supăra pe Ralph Nickleby. Rosti deci cuvântul limpede şi apăsat, zăbovind asupra lui cât putu mai mult, fără să pară necuviincios şi când nu-l mai putu prelungi, fără să atragă atenţia, şi-l şuieră mai departe, ca şi cum s-ar fi mulţumit şi cu atât.

— Şi *unde* a plecat? întrebă Ralph.

— Franţa — răspunse Newman. În primejdie de a suferi un nou acces de brâncă… mai afurisit… la cap. Aşa că doctorii i-au spus să schimbe aerul. Şi a plecat.

— Şi lordul Frederick? începu Ralph.

— A plecat şi el — răspunse Newman.

— Şi-şi duce ciomăgeala cu el, aşa-i? spuse Ralph întorcând spatele; înghite vânătăile şi o şterge fără să plătească măcar cu un cuvânt jignirile sau să caute cea mai mică reparaţie!

— E prea bolnav — tăcu Newman.

— Prea bolnav! repetă Ralph. *Eu* aş face-o, măcar şi pe moarte să fiu; de-abia atunci aş fi mai hotărât si încă fără întârziere… vreau să zic dac-aş fi el. Dar el e prea bolnav! Bietul sir Mulberry! Prea bolnav!

După ce rosti aceste cuvinte cu un dispreţ fără seamăn şi duduind de enervare, Ralph îi făcu grăbit semn lui Newman să iasă din odaie; şi aruncându-se în scaunul lui, începu să lovească nerăbdător cu piciorul in duşumea.

— E o vrajă cu băiatul ăla — spuse Ralph, scrâşnind din dinţi. Toate împrejurările îi vin în ajutor. Să mai vorbim de toanele soartei! Ce înseamnă banii pe lingă un noroc de drac ca al lui!

Îşi înfundă nerăbdător mâinile în buzunar şi, în ciuda cugetărilor dinainte, găsi acolo oarecare mângââere, căci se mai potoli puţin; şi măcar că pe fruntea încordată i se mai vedea o cută adâncă, ea trăda calcul şi nu dezamăgire.

— Hawk ăsta o să se întoarcă totuşi — murmură Ralph — şi dacă-mi cunosc omul (şi ar ti timpul să-l cunosc) furia lui n-o să slăbească între timp. E nevoit să trăiască retras, plictiseala unei odăi de bolnav pentru

un om cu obiceiurile lui, nici tu viaţă, nici 1u băutură, nici tu joc de cărţi, nimic din ce-i place lui, nimic din lucrurile pentru care trăieşte. Nu e el omul care să uite ce datorează celui care l-a adus in halul ăsta. Puţini oameni ar uita; darămite el? Nu, nu!

Zâmbi şi clătină din cap, apoi, sprijinindu-şi bărbia în palmă, căzu pe gânduri şi zâmbi din nou. După un timp, se ridică şi sună.

— Domnul Saueers ăla a fost pe aici? întrebă Ralph.

— A fost aseară. L-am lăsat aici când am plecat acasă — răspunse Newman.

— Asta ştiu, prostule, cum să nu ştiu? se stropşi Ralph. De atunci n-a mai fost? A fost azi dimineaţă?

— Nu — răcni Newman cit putu de tare.

— Dacă vine cât lipsesc eu… e aproape sigur că pică pe la nouă în seara asta, să mă aştepte. Şi dacă mai e cineva cu el, aşa cum va fi, poate — spuse Ralph, controlându-se — să aştepte şi ăla.

— Să-i las pe amândoi să aştepte? întrebă Newman.

— Da — răspunse Ralph, întorcându-se spre el cu o privire supărată. Ajută-mă să-mi pun jacheta şi nu mă tot îngâna ca un papagal care cârâie.

— Mi-ar plăcea să fiu papagal — spuse Newman îmbufnat.

— Mi-ar fi plăcut şi mie să fii — răspunse Ralph, trăgându-şi jacheta. De mult ţi-aş fi sucit gâtul.

Newman nu răspunse acestui compliment, ci privi timp de o clipă, peste umărul lui Ralph (care tocmai îşi potrivea la spate gulerul jachetei), ca şi cum ar fi avut o poftă grozavă să-l tragă de nas. Totuşi, întâlnind privirea lui Ralph. Îşi stăpâni brusc degetele care o luaseră razna şi-şi frecă nasul lui roşu cu o putere într-adevăr uimitoare.

Nemaicatadicsind să-şi cinstească trăsnitul slujitor decât cu o privire ameninţătoare şi sfatul de a avea grijă să nu încurce lucrurile, Ralph îşi luă pălăria şi mănuşile şi ieşi din casă.

Părea să aibă legături foarte neobişnuite şi amestecate şi făcu vizite foarte ciudate, unele în case mari şi bogate, altele în case mici şi sărace, dar toate cu acelaşi scop: bani. Chipul lui făcea minuni pe lângă portarii şi servitorii clienţilor mai acătării şi-i deschidea toate uşile, deşi Ralph umbla pe jos, în timp ce alţii rămâneau afară, deşi soseau în căleşti. Aci era blândeţea întruchipată şi de o politeţe slugarnică; păşea atât de uşor, încât abia îi auzeai paşii pe covoarele groase; glasul îi era atât de moale, încât nu-l auzea decât omul cu care vorbea. Dar în locuinţele mai sărace Ralph era alt om; ghetele lui scârţâiau pe duşumeaua coridorului, în timp ce păşea ţanţoş înăuntru; glasul îi era aspru şi tare, atunci când cerea banii care i se cuveneau de mult; ameninţările lui erau grosolane şi furioase. Cu alt soi de clienţi, Ralph devenea din nou un alt om. Erau avocaţi cu renume mai mult decât îndoielnic, care-l ajutau în afacerile noi sau storceau

câştiguri proaspete din cele vechi. Cu ei Ralph era familiar şi glumeţ, făcea haz cu privire la ştirile zilei, şi mai ales se înveselea când venea vorba de falimente şi încurcături băneşti, care nu stricau afacerilor lui. Pe scurt, ar fi fost greu să recunoşti acelaşi om sub aceste înfăţişări felurite, de n-ar fi fost portofelul umflat, plin cu poliţe şi note, pe care îl scotea din buzunar la fiecare vizită şi repetarea statornică a aceleiaşi plângeri (deosebită doar ca ton şi glas) cum că lumea îl crede bogat şi că poate ar şi fi, dac-ar avea ce-i al lui, dar că nu e chip să capeţi banii înapoi, o dată ce i-ai dat, fie capital, fie dobândă şi că viaţa e grea.

Se făcu seara înainte ca ocolul acesta lung (întrerupt doar de o masă calică la vreun birt) să se sfârşească la Pimlico, după care Ralph o apucă de-a lungul lui St. James Park, în drum spre casă.

În capul lui se zămisleau planuri adânci, după cum ar fi dovedit cu prisosinţă fruntea încreţită şi gura strânsă, chiar dacă aceste semne n-ar fi fost însoţite de o nepăsare desăvârşită faţă de lucrurile din jurul lui, de care nici nu-şi dădea seama.

Ralph era totuşi atât de cufundat în gânduri încât el, de obicei la fel de ager la vedere ca orice om, nu băgă de seamă că e urmărit de o făptură deşucheată, care, ba se furişa în spatele lui cu paşi neauziţi, ba i-o lua cu câţiva paşi înainte, ba se strecura alături de el; şi tot timpul îl privea cu ochi atât de pătrunzători, cu atâta înfrigurare şi atenţie, încât uitătura lui părea mai degrabă căutătura unui chip dintr-un tablou puternic sau dintr-un vis care te urmăreşte, decât privirea cercetătoare a unui observator interesat şi curios.

Cerul coborâse, se întunecase de câtva timp şi începutul unei furtuni cu ploaie îl împinse pe Ralph să caute adăpost sub un copac. Se rezemase de el cu braţele încrucişate, tot dus pe gânduri, când, ridicând din întâmplare ochii, îi întâlni deodată pe cei ai omului care se furişase pe după pom şi acum îl privea iscoditor drept în lată. În clipa aceea era ceva în privirea cămătarului, despre care omul părea să-şi amintească bine, fiindcă asta îl hotărî; şi păşind alături de Ralph, îi rosti numele.

Mirat în prima clipă, Ralph se dădu cu câţiva paşi înapoi şi măsură omul din cap până-n picioare. Era un om slăbănog, oacheş, uscat, cam de vârsta lui, adus de spate şi cu un chip sinistru, care arăta şi mai groaznic din cauza obrajilor scofâlciţi, de om flămând, arşi tare de soare şi a sprâncenelor negre, cu atât mai negre cu cât părul îi era cu desăvârşire alb; era îmbrăcat în straie jerpelite, de o croială stranie; şi se vedea, pe toată făptura lui, un soi de decădere şi degradare greu de definit. Asta e tot ce văzu, în prima clipă, Ralph. Dar când se uită din nou, parcă încetul cu încetul, chipul şi omul nu-i mai părură atât de străine, ci începură să se schimbe pe măsură ce el se uita, prefăcându-se, îndulcindu-se, făcând loc unor trăsături ce-i erau cunoscute, pînă când, în cele din urmă, totul se dezlegă, ca printr-o ciudată iluzie

optică, şi i se arătă faţa unui om pe care-l cunoscuse cu mulţi ani înainte, pe care-l uitase şi-l pierduse din vedere de aproape şi mai mulţi.

Omul văzu că recunoaşterea avusese loc de ambele părţi şi, făcându-i semn cu capul să-şi reia locul sub copac şi să nu stea in ploaie — de care Ralph, luat prin surprindere, nici nu-şi. Mai dădea seama — îi vorbi cu un glas răguşit şi stins:

— Mai că nu m-ai fi recunoscut după glas, aşa-i, domnule Nickleby? spuse el.

— Nu — răspunse Ralph, coborând o privire asupra lui — cu toate că e ceva şi în glas, de care îmi amintesc acum.

— Sunt puţine lucruri la mine, aş zice, de care poţi să-ţi aminteşti că au fost şi acum opt arii? făcu celălalt.

— Destule — spuse Ralph nepăsător şi întorcând capul. Mai mult decât destule.

— Dac-aş mai fi avut vreo îndoială în ce te priveşte pe *dumneata,* domnule Nickleby — spuse celălalt — primirea asta şi purtarea *dumitale* m-ar fi lămurit numaidecât.

— Te-ai aşteptat la altceva? întrebă Ralph aspru.

— Nu! făcu omul.

— Ai dreptate — răspunse Ralph; şi de vreme ce nu simţi mirare, nu-i nevoie să-i dai grai.

— Domnule Nickleby — spuse răspicat omul după o scurtă trecere, în care timp păruse să se lupte cu îndemnul de a-i răspunde printr-o imputare — vrei să asculţi câteva cuvinte pe care vreau să ţi le spun?

— Sunt silit să aştept aici până se opreşte puţin ploaia — spuse Ralph, privind undeva, departe. Dacă vorbeşti, domnule, n-am să-mi astup urechile cu degetele, deşi s-ar putea ca vorbirea dumitale să aibă acelaşi rezultat, ca şi cum mi le-aş fi astupat.

— Pe vremuri mă bucuram de încrederea dumitale — începu tovarăşul lui.

Ralph privi în jur şi zâmbi fără să vrea.

— Sigur — continuă celălalt — de atâta încredere câtă ai acordat dumneata vreodată cuiva.

— A! făcu Ralph, încrucişându-şi braţele; asta-i altă treabă, cu totul altă treabă.

— Să nu ne jucăm cu cuvintele, domnule Nickleby, în numele a tot ce-i omenie.

— Tn numele a ce?

— A tot ce-i omenie — răspunse celălalt sever. Sunt flămând şi sărac. Dacă schimbarea pe care, după o lipsă atât de îndelungată, trebuie s-o vezi la mine, trebuie s-o vezi, pentru că până şi eu, asupra căruia s-a desfăşurat încet şi cu greu, o văd şi o ştiu bine, nu te mişcă, poate ştirea că pâinea, nu pâinea cea de toate zilele din Tatăl nostru,

care, într-un oraş ca ăsta, cuprinde pentru cei bogaţi jumătate din bunătăţile lumii, iar pentru cei săraci atâta hrană grosolană câtă trebuie ca să-ţi ţii zilele, nu pâinea aceea, ci pâine, o coajă de pâine tare şi uscată îmi lipseşte astăzi, poate că ştirea asta va avea oarecare greutate pentru dumneata, chiar dacă nimic altceva nu are.

— Dacă ăsta e felul dumitale obişnuit de a cerşi, domnule — spuse Ralph — ţi-ai învăţat bine rolul; dar dacă vrei să primeşti sfatul unuia care cunoaşte cum merg lucrurile pe lumea asta, te-aş sfătui să vorbeşti mai încet, ceva mai încet, fiindcă altfel te paşte primejdia de a muri de-a binelea de foame.

În timp ce spunea aceste cuvinte, Ralph îşi strânse tare încheietura mâinii stingi cu mina dreaptă şi, lăsându-şi capul puţin într-o parte şi bărbia în piept, se uită încruntat şi supărat la cel căruia îi vorbea.

— Ieri a fost prima mea zi în Londra — spuse bătrânul, privindu-şi hainele murdare de pe urma călătoriei şi ghetele rupte.

— Ar fi fost mai bine pentru dumneata, cred, să fi fost şi ultima — răspunse Ralph.

— Te-am căutat în aceste două zile, acolo unde credeam că poţi fi găsit — urmă celălalt mai umil — şi te-am întâlnit, în sfârşit, aici, după ce aproape nu mai trăgeam nădejde să te întâlnesc, domnule Nickleby.

Părea să aştepte un răspuns, dar cum Ralph nu-i dădu niciunul vorbi mai departe:

— Sunt un om fără căpătâi, nefericit şi oropsit, de aproape şaizeci de ani, şi mă simt părăsit şi neajutorat ca un copil de şase.

— Şi eu am tot şaizeci de ani — răspunse Ralph — şi nu mă simt nici părăsit, nici neajutorat. Munceşte. Nu face discursuri sforăitoare despre pâine, ci câştigă-ţi-o.

— Cum? strigă celălalt. Unde? Arată-mi prin ce mijloace. Mi le dai dumneata?

— Ţi le-am dat, pe vremuri — răspunse Ralph, iară să-şi piardă cumpătul — nici nu e nevoie să mă întrebi dacă vreau să ţi le dau iarăşi.

— Sunt douăzeci de ani şi mai bine — spuse omul cu glas înăbuşit — de când ne-am certat. Ţi-aminteşti? Ţi-am cerut partea mea din câştigul unei afaceri, pe care ţi-am adus-o eu şi, fiindcă nu m-am dat bătut, ai făcut să fiu arestat pentru un vechi împrumut de zece livre şi câţiva şilingi, cu dobânda de cincizeci la sută sau cam aşa ceva.

— Parcă-mi amintesc ceva — răspunse nepăsător Ralph. Şi pe urmă?

— Asta încă nu ne-a despărţit — spuse omul. M-am supus, fiindcă eram de cealaltă parte a gratiilor; şi, cum pe vremea aceea nu erai încă omul ajuns de acum, ai fost bucuros să primeşti înapoi un funcţionar nu prea năzuros şi care se pricepea în afacerile dumitale de atunci.

— Te-ai rugat şi te-ai milogit şi atunci am primit — răspunse Ralph. A fost drăguţ din partea mea. Poate că nici n-aveam nevoie de dumneata. Am şi uitat. Cred însă că aveam, fiindcă altfel te-ai fi rugat de pomană. Mi-erai de folos; nu prea cinstit, nu prea mofturos, nu prea gingaş nici la inimă, nici la mină, dar folositor.

— Folositor, într-adevăr! spuse omul. Lasă! Mă storseseşi şi mă munciseşi zdravăn timp de câţiva ani înainte, dar până atunci te slujisem cu credinţă, măcar că te purtaseşi ca un câine. Aşa-i?

Ralph nu răspunse.

— Aşa-i? repetă omul.

— Îţi primiseşi leafa — răspunse Ralph — şi-ţi tăcuseşi treaba. Până atunci fusesem la egalitate si ne simţeam chit amândoi.

— Până atunci, dar nu si după aceea — spuse celălalt.

— Fireşte că nu şi după aceea şi nici chiar atunci, fiindcă (după cum ai spus adineauri) îmi datorai bani şi îmi eşti încă dator — răspunse Ralph.

— Asta nu-i totul — spuse omul cu înfrigurare. Asta nu-i totul. Bagă de seamă. Suferinţa cea veche n-am uitat-o, poţi să mă crezi. Atât în amintirea ei, cât în nădejdea că voi face, într-o bună zi, avere in felul ăsta, m-am folosit de situaţia mea pe lingă dumneata, ca să te am la mână cu ceva şi ai da jumătate din tot ce ai ca să afli cu ce, dar nu poţi afla decât prin mine. Te-am părăsit, multă vreme după aceea, aminteşte-ţi, şi din pricina unei nenorocite de şmecherii pentru care am intrat în conflict cu legea, dar care nu era nimic pe lângă ceea ce faceţi voi, cămătarii, zilnic în afară de lege, am fost osândit la şapte ani. M-am întors aşa cum mă vezi. Şi acum, domnule Nickleby — spuse omul cu un ciudat amestec de umilinţă şi siguranţă de sine — cit ajutor, şi sprijin ai de ghid să-mi dai sau, ca să vorbesc deschis, câtă mită? Nu m-aştept la cine ştie ce, dar trebuie să trăiesc şi, ca să trăiesc, trebuie să mănânc şi să beau. La dumneata se află banii, la mine foamea şi setea. S-ar putea să închei un târg lesnicios.

— Asta-i tot? întrebă Ralph, măsurându-şi mai departe tovarăşul cu aceeaşi privire neclintită şi nemişcând nimic decât buzele.

— Depinde de dumneata, domnule Nickleby, dacă-i tot sau nu — sună răspunsul.

— Păi atunci, ascultă, domnule, nu ştiu pe ce nume să-ţi spun — începu Ralph.

— Pe numele vechi, dacă nu-i cu supărare.

— Păi atunci, ascultă ce spun, domnule Brooker — spuse Ralph cu glasul lui cel mai aspru — şi alte cuvinte să nu mai aştepţi de la mine. Ascultă-mă, domnule! Te ştiu de mult ca pe un pungaş desăvârşit, dar prea curajos n-ai fost niciodată; şi munca grea, poate, cu fiare la picioare şi cu hrană mai proastă decât pe vremea când „te storceam” şi „te munceam” eu, ţi-o fi luat minţile, că altfel n-ai fi venit la mine

cu o poveste ca asta. Dumneata mă ai pe mine la mână! N-ai decât să păstrezi taina sau s-o trâmbiţezi în auzul tuturor, dacă îţi place!

— Asta nu pot să fac — îi tăie vorba Brooker. Nu mi-ar fi de folos.

— Nu ţi-ar fi? spuse Ralph. O să-ţi folosească tot atât cât ţi-ar folosi dacă mi-o încredinţezi mie, asta-ţi făgăduiesc. Ca să vorbesc pe şleau, află că sunt un om prevăzător şi că-mi cunosc temeinic afacerile. Cunosc lumea şi lumea mă cunoaşte pe mine. Orice ai fi cules sau ai fi auzit sau ai fi văzut, pe vremea când îmi slujeai, lumea le ştie pe toate şi le şi umflă. Nu poţi să-i spui nimic care s-o mire, în afară de cazul când lucrul ar ieşi spre cinstea şi onoarea mea, şi atunci ai să fii pus sub urmărire ca mincinos. Şi totuşi treburile nu-mi merg prost şi nici clienţii mei nu fac nazuri. Chiar dimpotrivă. In fiecare zi sunt înjurat şi ameninţat de unul sau altul — spuse Ralph — dar lucrurile merg mai departe tot aşa, iar eu nu sărăcesc.

— Eu nici nu înjur, nici nu ameninţ — reluă omul. Eu pot să-ţi spun ceea ce ai pierdut prin mine şi ceea ce numai eu pot să-ţi înapoiez şi ceea ce, dacă mor eu, fără să-ţi înapoiez, moare o dată cu mine şi nu mai poate fi regăsit.

— Eu îmi număr banii cu destulă grijă şi de obicei mi-i păzesc singur — spuse Ralph. Nu-i scap din ochi pe oamenii cu care am de-a face şi, mai ales, nu te-am scăpat din ochi pe dumneata. Păstrează sănătos tot ce ai de la mine!

— Oare cei ce-ţi poartă numele îţi sunt dragi? spuse omul cu patos. Dacă da…

— Nu-mi sunt — răspunse Ralph, scos din sărite de această stăruinţă şi de amintirea lui Nicholas deşteptată de întrebarea din urmă. Nu-mi sunt. Dacă m-ai fi oprit ca un cerşetor de rând, ţi-aş fi putut arunca un ban în amintirea pungaşului isteţ de pe vremuri; dar fiindcă încerci şmecheriile astea răsuflate cu un om pe care ai fi putut să-l cunoşti mai bine, află că nu mă lipsesc de niciun sfanţ şi nu m-aş lipsi nici ca să te scap de putrezire. Şi nu uita, acum c-ai scăpat de ştreang — spuse Ralph ameninţându-l cu mâna — că dacă ne mai întâlnim vreodată şi mă opreşti măcar şi cu o mişcare de milog, ai să mai vezi o dată cum arată o temniţă pe dinăuntru şi ai să mă ameninţi iar că mă ai la mână, în timpul liber, pe care o să ţi-l lase munca grea la care sunt puşi vagabonzii. Ăsta-i răspunsul meu la neghiobiile dumitale. Ţine minte.

După ce se încrunta dispreţuitor spre omul care-l supărase, iar acesta îi înfruntă privirea fără să scoată nicio vorbă, Ralph plecă cu pasul lui obişnuit şi nu mai arătă nici urmă de curiozitate faţă de ce se întâmpla cu fostul lui tovarăş, adică nu se uită măcar o dată înapoi. Omul rămase pe loc, cu cehii aţintiţi asupra celui ce se depărta până ce-l pierdu din ochi şi îşi încrucişa mâinile peste piept, ca şi cum umezeala şi lipsa de hrană l-ar ii îngheţat. După ce mai zăbovi,

bălăbănindu-se la marginea drumului, începu să cerşească de la trecători.

Ralph, nu mai mişcat de cele petrecute decât spusese, mergea cu hotărâre mai departe şi, după ce ieşi din Park si lăsă Golden Square în dreapta lui, îşi croi drum prin câteva străzi din capătul de vest al oraşului, până când ajunse pe acea stradă anume, unde îşi avea reşedinţa madame Mantalini. Numele acestei doamne nu mai apărea pe tăbliţa strălucitoare de la uşă, fiindcă fusese înlocuit cu cel al domnişoarei Knag; dar pălăriile şi rochiile tot se mai zăreau nedesluşit prin ferestrele primului etaj, în lumina palidă a amurgului de vară şi, lăsând la o parte amintita şi batătoarea la ochi schimbare de proprietar, aşezământul arăta la fel ca pe vremuri.

— Hm! murmură Ralph, trecându-şi mâna peste gură cu un aer de cunoscător şi cercetând casa de jos până sus; oamenii ăştia arată încă destul de bine. Mult nu mai pot s-o ducă; dar dacă aflu la timp că sunt pe dric, sunt în siguranţă, ba mă aleg şi cu un câştig frumuşel. Nu trebuie să-i scap din ochi; asta-i tot.

Şi aşa, dând mulţumit din cap, Ralph tocmai se pregătea să plece, când urechea lui ageră prinse nişte sunete nelămurite şi o învălmăşeală de glasuri amestecate cu tropăit de paşi ce urcă şi coboară în goană scările chiar în casa ce alcătuise obiectul cercetării lui. În timp ce şovăia, neştiind dacă să bată la uşă sau să mai tragă puţin cu urechea, o servitoare de-a lui madame Mantalini (pe care o văzuse deseori) deschise neaşteptat uşa şi ţâşni afară, cu panglicile albastre ale bonetei fluturând în aer.

— Ei, vino-ncoa'! Opreşte! strigă Ralph. Ce s-a întâmplat? Sunt aici! Nu m-auzi că bat?

— O! Domnule Nickleby! făcu fata. Urcaţi, pentru numele lui dumnezeu! Conaşul iar a făcut-o!

— Ce-a făcut? întrebă Ralph, tăios — ce vrei să spui?

— Ştiam eu c-o s-o facă, dac-o să-l împingă — strigă fata. Tot timpul am spus.

— Vino-ncoa', toanto — spuse Ralph, prinzând-o de încheietura mâinii; şi nu te du să speli rufele murdare prin vecini, ca să strici numele instituţiei. Vino-ncoa', m-auzi, fato?

Fără alte lămuriri, o duse, sau mai degrabă o îmbrânci pe slujnica speriată înapoi în casă şi închise uşa; pe urmă îi porunci să urce scările înaintea lui şi o urmă, fără alte marafeturi.

Călăuzit de zgomotul multor glasuri, care vorbeau în acelaşi timp şi luând-o nerăbdător înaintea fetei, Ralph ajunse repede, după ce urcase câteva trepte, în salonaş. Rămase cam uluit de scena învălmăşită şi neînţeleasă în mijlocul căreia se trezi deodată.

Toate lucrătoarele erau adunate laolaltă, unele cu paljriile pe cap, altele fără şi toate în atitudini ce trădau îngrijorare şi nedumerire;

câteva se strânseseră în jurul lui madame Mantalini, care şedea pe un scaun şi vărsa lacrimi; altele în jurul domnişoarei Knag, care vărsa lacrimi pe alt scaun, aflat în faţa primului; şi altele în jurul domnului Mantalini, care din toţi parcă sărea cel mai tare în ochi, fiindcă picioarele lui stăteau întinse cât erau de lungi pe podea, iar capul si umerii îi erau sprijiniţi de un valet foarte înalt, care nu prea părea să ştie ce să facă cu ele; ochii domnului Mantalini erau închişi şi faţa foarte galbenă, părul îi era destul de neted, dar favoriţii şi mustăţile i se pleoştiseră, iar dinţii îi ţinea strânşi; în mâna dreaptă avea o sticluţă, iar în stânga o linguriţă de ceai şi mâinile, braţele, picioarele, şi umerii îi erau ţepeni şi fără vlagă. Şi totuşi madame Mantalini nu plângea peste trupul lui, ci se sfădea cu glas tare stând pe scaun; şi asta în mijlocul unei larme de-a dreptul asurzitoare şi care părea că-l înnebunise de-a binelea pe nefericitul valet.

— Ce se întâmplă aici? întrebă Ralph, împingându-se înainte.

La întrebarea aceasta, larma crescu de douăzeci de ori şi un şir uluitor de contradicţii rostite cu glas ascuţit ca: „S-a otrăvit!”, „Nu s-a otrăvit”. „Trimiteţi după un doctor!” „Nu trimiteţi”. „Moare!” „Nu moare, se preface numai”, şi alte felurite ţipete izbucniră cu o repeziciune înnebunitoare, până când o văzură cu toţii pe madame Mantalini vorbind către Ralph, şi deoarece învinse curiozitatea femeiască şi dorinţa de a şti ce va spune ea, în urma unei înţelegeri generale, se lăsă numaidecât o tăcere de moarte, netulburată de nicio şoaptă.

— Domnule Nickleby — spuse madame Mantalini — nu ştiu ce întâmplare te-a adus acum!

Aici o voce gargarisită fu auzită rostind, ca din mijlocul unor aiureli de bolnav, cuvintele: „A naibii de dulce!” Dar nimeni nu o luă în seamă, în afară de valet. Acesta, speriat că aude sunete atât de îngrozitoare ieşind, cum ar veni, chiar dintre degetele lui, lăsă capul stăpânului să cadă pe podea cu un pocnet puternic, după care, fără a se osteni măcar să-l ridice, se uită la cei de faţă, de parcă ar fi făcut cine ştie ce ispravă bună.

— Vreau totuşi — urmă madame Mantalini, ştergându-şi ochii şi vorbind cu glas înecat de indignare — să spun de Iată cu dumneata şi cu toţi cei de aici, pentru prima oară şi o dată pentru totdeauna, că n-am de gând să mai sprijin trăsnelile şi viciile acestui om. Destul m-am lăsat înşelată şi prostită de el. Pe viitor, n-are decât să se întreţină, dacă e în stare, şi atunci poate cheltui câţi bani pofteşte, pe socoteala cui şi în ce fel îi place; dar nu pe a mea, aşa încât ai face bine să te gândeşti înainte de-i mai acorzi credit.

După care, madame Mantalini, neînduplecată ţaţă de văicărelile cum nu se poate mai patetice ale soţului ei, care spunea că spiţerul nu amestecase destul acid *prusic* şi că trebuie să mai ia o sticlă sau două

ca să termine treaba începută, se porni pe un pomelnic al aventurilor galante, al înşelăciunilor, al trăsnelilor, al necredinţelor (mai ales al acestor din urmă) înfăptuite de plăcutul gentleman, încordându-se de indignare că ar putea fi bănuită măcar şi de rămăşiţe de sentiment faţă de el; şi aminti, în chip de dovadă a schimbării petrecute în simţămintele ei, faptul că, în ultimele două săptămâni, omul se otrăvise în cerc intim nu mai puţin decât de şase ori, iar ea nu se amestecase nici cu vorba, nici cu fapta, pentru a-i salva viaţa.

— Şi stărui să mă despart şi să fiu lăsată în pace — spuse plângând cu hohote madame Mantalini. Dacă îndrăzneşte să refuze despărţirea, voi câştiga-o prin lege, pot s-o fac şi nădăjduiesc că asta va fi de învăţătură tuturor fetelor care au văzut această ruşinoasă reprezentaţie.

Domnişoara Knag care era, fără îndoială, cea mai vârstnică dintre toate cele de faţă, spuse solemn că *ei* îi va fi de învăţătură şi aşa spuseră, în general, şi domnişoarele, în afară de una sau două, care păreau să se îndoiască de faptul că asemenea favoriţi pot face atâta rău.

— De ce spui toate astea de faţă cu atâţi ascultători? întrebă Ralph încet. Ştii doar că nu vorbeşti serios.

— Ba vorbesc serios — răspunse cu glas tare madame Mantalini, dându-se înapoi spre domnişoara Knag.

— Bine, dar gândeşte-te — stărui Ralph, care era foarte interesat de această chestiune — ar fi bine să mai cugeți. O femeie măritată n-are nicio proprietate.

— Nicio singură fărâmă măcar, fir-ar să fie, sufleţelule! spuse domnul Mantalini ridicându-se în cot.

— Îmi dau foarte bine seama de asta — răspunse madame Mantalini, dând din cap; şi *eu* nici n-am nimic. Afacerea, marfa, casa asta şi tot ce e în ea, totul aparţine domnişoarei Knag.

— Asta e foarte adevărat, madame Mantalini — spuse domnişoara Knag, cu care fosta patroană ajunsese, în privinţa asta, la o înţelegere tainică şi prietenoasă. Foarte adevărat, desigur, madame Mantalini… hm… foarte adevărat. Şi în viaţa mea n-am fost mai bucuroasă că am avut tăria să resping atâtea cereri în căsătorie, oricât de ispititoare ar fi fost, decât sunt când mă gândesc la situaţia mea de acum în comparaţie cu a dumneavoastră, madame Mantalini, atât de nefericită şi de nemeritată.

— Fir-ar să fie! strigă domnul Mantalini, întorcând capul spre soţia sa. Cum nu se bate peste gură şi nu se ciupeşte singură baba aia invidioasă, care îndrăzneşte s-o insulte pe dulceaţa mea!

Dar trecuse timpul giugiulelilor.

— Domnişoara Knag, domnule — spuse soţia lui Mantalini — este prietena mea intimă — şi deşi domnul Mantalini se holba, de-ai fi zis

că ochii lui sunt în primejdie de a nu se mai întoarce în orbitele lor, madame Mantalini nu dădu semne de înduioşare.

Ca să fim drepţi cu minunata domnişoară Knag, schimbarea aceasta a situaţiei se datora mai cu seamă ei, căci, dându-şi seama, din experienţa de fiecare zi, că nu e chip ca afacerea să propăşească sau măcar să-şi mai tragă zilele, atâta vreme cât domnul Mantalini dă o mină de ajutor la cheltuieli şi fiind acum deosebit de interesată în propăşirea firmei, se apucase să cerceteze cu destoinicie unele chestiuni mărunte, având legătură cu fiinţa intimă a acelui domn şi le lămurise atât de bine, împărtăşindu-le apoi cu pricepere lui madame Mantalini, încât îi deschisese acesteia ochii mai bine decât ar fi putut să-i deschidă, într-un şir lung de ani, cele mai strânse şi mai filosofice raţionamente. La acest scop contribuise în chipul cel mai fericit şi descoperirea întâmplătoare de către domnişoara Knag a unor scrisori drăgăstoase, în care madame Mantalirii era descrisă ca fiind „bătrână" şi „ţoapă".

Totuşi, în ciuda tăriei ei, madame Mantalini plângea de-ţi rupea inima; şi când, sprijinită de domnişoara Knag, făcu semn spre uşă, acea tânără, împreună cu toate celelalte domnişoare cărora li se citea înţelegerea pe faţă se pregătiră s-o ducă dincolo.

— Nickleby — spuse domnul Mantalini cu lacrimile în ochi — ai fost martor al afurisitei cruzimi dovedite de cea mai afurisită şi înrobitoare dintre cuceritoare. La naiba! O iert.

— Ierţi! repetă supărată madame Mantalini.

— Da, o iert, Nickleby — spuse domnul Mantalini. Dumneata ai să mă învinuieşti, lumea o să mă învinuiască, femeile or să mă învinuiască; toţi vor ride, mă vor batjocori, vor zâmbi, vor rânji al naibii. Vor zice: „Era o binecuvântare pentru ea. Ea n-a ştiut. Era prea slab; era prea bun; era un om al naibii de cumsecade, dar iubea prea tare; nu putea să îndure s-o vadă supărată, s-o audă cum îl ocărăşte". Afurisit caz, altul mai afurisit nici nu s-a pomenit. Dar o iert.

După această cuvântare înduioşătoare, domnul Mantalini se lăsă moale pe podea şi, după toate semnele, rămase fără simţire şi fără mişcare, până când toate femeile părăsiră încăperea şi atunci se ridică prevăzător în capul oaselor şi-l întâmpină pe Ralph cu o faţă foarte aiurită, cu sticluţa tot într-o mână şi linguriţa de ceai în cealaltă:

— Ai putea să te laşi păgubaş de neroziile astea şi să-ţi bagi minţile în cap — spuse Ralph rece, punându-şi pălăria.

— La naiba, Nickleby, doar nu vorbeşti serios!

— Nu prea glumesc eu — spuse Ralph. Noapte bună.

— Nu, ascultă-mă, Nickleby, — spuse Mantalini.

— Poate că greşesc — răspunse Ralph. Nădăjduiesc că da. Dumneata trebuie să ştii mai bine. Noapte bună.

Prefăcându-se că nu aude rugăminţile de a rămâne pentru a se

sfătui, Ralph îl lăsă pe pleoştitul Mautalini cu gândurile lui şi ieşi încet din casă.

„Oho! făcu el. Aşa curând bate vântul într-acolo? Pe jumătate pungaş, pe jumătate prost şi dat de gol şi într-un fel şi într-altul? Cred că ţi-ai trăit traiul, domnule."

Zicâud aşa, îşi făcu în carneţel o însemnare, în care numele domnului Mantalini îţi sărea în ochi şi, fiindcă ceasornicul îl înştiinţa că e între orele nouă şi zece, o porni în pas alergător spre casă.

— Au venit? fu prima întrebare pe care i-o puse lui Newman.

Newman dădu din cap:

— De o jumătate de ceas sunt aici.

— Doi? Unul gras şi unul slab?

— Aha — făcu Newman. Acum îs în odaia dumitale.

— Bine — răspunse Ralph. Adu-mi o trăsură!

— O trăsură! Cum, dumneata… iei o… ai? bâigui Newman..

Ralph îşi repetă răstit porunca şi Noggs, care poale fi iertat pentru mirarea lui în faţa unei împrejurări atât de neobişnuite şi nemaipomenite (fiindcă în viaţa lui nu-l văzuse pe Ralph într-o trăsură) porni să îndeplinească ordinul şi se întoarse curând cu mijlocul de transport amintit.

În trăsură intrară domnul Squeers şi Ralph şi cel de-al treilea bărbat, pe care Newman Noggs nu-l văzuse, niciodată. Newman zăbovi în prag ca să-i vadă plecâud, nebătându-şi capul cu întrebarea încotro sau cu ce treburi porniseră, până în clipa când, dintr-o simplă întâmplare, se nimeri să-l audă pe Ralph spunând adresa unde trebuia să-i mâne vizitiul.

Iute ca fulgerul şi într-o stare de uimire fără seamăn, Newman se repezi în micul lui birou după pălărie, şi porni şchiopătând în urma trăsurii, ca şi cum ar fi avut de gând să se agate în spatele ei; dar planul iui dădu greş, fiindcă trăsura i-o luase prea mult înainte şi, curând, ajunse la o depărtare deznădăjduită, lăsându-l pe el cu gura căscată in strada pustie.

— Zău că nu ştiu — spuse Noggs, oprindu-se ca să răsufle — ce scofală aş fi făcut dacă m-aş fi dus şi eu. Dac-aş fi izbutit, m-ar fi văzut. Auzi, să se ducă *acolo!* Ce poate să iasă din asta? Dacă măcar aş fi ştiut de ieri, aş fi putut să spun, să mă duc şi eu acolo! E ceva necurat în treaba asta. Trebuie să fie!

Cugetările lui fură întrerupte de un om cărunt, cu o înfăţişare foarte deosebită, deşi departe de a fi plăcută, care apropiindu-se pe furiş, îi ceru de pomană.

Newman, tot cufundat în gânduri, îi întoarse spatele; dar omul îl urmări şi-l sili să asculte o poveste atât de nenorocită, încât Newman (care s-ar fi putut spune că nu putea da mari speranţe unui cerşetor şi care avea destul de puţin ca să mai şi dea), îşi căuta prin pălărie după

nişte bănuţi, pe care ii ţinea de obicei, când îi avea, înnodaţi într-un colţ al batistei.

În timp ce desfăcea înfrigurat nodul cu dinţii, omul spuse ceva care-i atrase atenţia; orice o fi fost, lucrul atrase după sine altceva; şi, până la urmă, omul şi Newman umblau unul lângă altul — străinul povestind cu seriozitate şi Newman ascultându-l.

CAPITOLUL XIII

Cuprinde fapte surprinzătoare.

— Având în vedere că plecăm mâine noapte din Londra, şi zău că de când mă ştiu n-am fost aşa fericit ca-n zilele astea, dom'le Nickleby, ia să mai ridic un pahar pentru rândul viitor, când ne-om întâlni iar la fel de veseli!

Aşa zicea John Browdie, frecându-şi bucuros mâinile şi privind în jur cu o faţă rumenă şi strălucitoare, în desăvârşită armonie cu spusele lui.

John se găsea în această stare vrednică de a fi invidiată chiar în seara de care a fost vorba în capitolul dinainte; locul era căsuţa familiei Nickleby şi cei adunaţi in jurul lui erau Nicholas, doamna Nickleby, doamna Browdie, Kate Nickleby şi Smike.

Fusese o petrecere foarte veselă. Doamna Nickleby, ştiind cit era de îndatorat fiul ei faţă de cinstitul om din Yorkshire, încuviinţase, după ce făcuse puţine nazuri, ca domnul şi doamna Browdie să fie poftiţi la ceai; în calea cărei hotărâri se iviră la început mai multe greutăţi şi piedici, pricinuite toate de faptul că doamna Nickleby nu avusese prilejul să facă „o vizită" doamnei Browdie mai întâi; fiindcă, desi doamna Nickleby zicea adesea cu multă mulţumire de sine (cum fac atâţia oameni simandicoşi) că ea n-are nicio fărâmă de trufie şi formalism, totuşi ţinea la marafeturi şi ceremonii; şi cum era cu ochi şi cu sprâncene că, înainte de a face o vizită, nici nu avea de unde să ştie (vorbind în termeni politicoşi şi după legile societăţii) despre existenţa doamnei Browdie, simţi că se află într-un impas deosebit de gingaş şi de greu.

— Vizita *trebuie* să pornească de la mine, dragă — spuse doamna Nickleby; astfel nu se poate. Fapt este, dragă, că e nevoie de un soi de bunăvoinţă din partea mea şi că trebuie să-i arăt acestei tinere că sunt dispusă s-o iau în seamă. Este un tânăr foarte respectabil la înfăţişare — adăugă doamna Nickleby, după o scurtă cugetare — conductor pe unul din omnibuzele care trec pe acolo; poartă pălărie lustruită, sora ta şi cu mine l-am zărit foarte des, şi are un neg pe nas, Kate, ştii, întocmai ca un valet de gentleman.

— Toţi valeţii de gentlemani au negi pe nas, mamă? întrebă Nicholas.

— Vai, Nicholas, dragul meu, ce prostii vorbeşti — răspunse mama lui; fireşte, voiam să zic că pălăria lui lustruită seamănă cu cea a unui valet şi nu negul de pe nas; măcar că nici asta n-ar fi atât de caraghios cum ar putea să-ţi pară ţie, fiindcă aveam noi odată un paj, care n-avea numai un neg, ci şi guşă şi încă una foarte mare, ba chiar cerea să i se urce leafa pe măsura ei, fiindcă-l costa foarte mult. Ia să mă

gândesc, de ce era vorba, a, da, ştiu, cel mai potrivit lucru care-mi trece prin cap ar fi să-i trimit prin băiatul ăsta o carte de vizită cu salutări din partea mea (nici nu mă-ndoiesc că el o s-o ia drept o cană cu porto) la „Arabul cu două gâturi". Dacă chelnerul o să-l ia drept valetul unui gentleman, cu atât mai bine. După aceea tot ce ar avea de făcut doamna Browdie ar fi să-mi trimită mie cartea ei de vizită prin acelaşi purtător (n-ar fi mare lucru pentru el să-mi bată de două ori în uşă) şi cu asta s-a încheiat povestea.

— Dragă mamă — spuse Nicholas — eu nu cred că oameni atât de simpli ca ăştia au avut sau vor avea vreodată cartea lor de vizită.

— Ei da, sigur, Nicholas dragă — răspunse doamna Nickleby — asta-i altceva. Dacă aşa stau lucrurile, sigur că nu mai am nimic de zis decât că nu mă îndoiesc că-s oameni foarte de treabă şi că n-am nimic împotrivă să poftească la ceai dacă le place şi eu o să mă ostenesc să fiu foarte politicoasă dacă sunt şi ei.

După ce chestiunea fu astfel limpezită iar doamna Nickleby îşi luă rolul proteguitor şi blând-binevoitor, care se potrivea cu rangul şi vechimea ei în căsătorie, domnul şi doamna Browdie fură poftiţi şi sosiră; şi, fiindcă erau foarte respectuoşi faţă de doamna Nickleby, păreau să-i preţuiască aşa cum se cuvine măreţia şi se arătau încântaţi de totul, buna doamnă îi dădu lui Kate să înţeleagă, mai mult decât o dată, în şoaptă, că-i socotea oamenii cei mai de ispravă pe care-i văzuse ea şi că au purtări cum nu se poate mai frumoase.

Şi aşa s-a făcut că John Browdie declară, în salonaş, după cină, şi anume la unsprezece fără douăzeci de minute p.m., că nu fusese în viaţa lui atât de fericit.

Şi nici doamna Browdie nu rămase mai prejos decât soţul ei în privinţa asta, căci tânăra femeie, a cărei frumuseţe câmpenească era într-un contrast foarte drăguţ cu gingăşia mai delicată a lui Kate, fără însă să sufere de acest contrast, fiindcă fiecare părea să o scoată în evidenţă şi s-o împodobească pe cealaltă, nu găsea cuvinte ca să admire purtările drăgălaşe şi cuceritoare ale fetei tinere sau bunăvoinţa fermecătoare a doamnei mai în vârstă. În afară de asta, Kate se pricepea să îndrepte conversaţia spre subiecte în care fata de la ţară, sfioasă la început printre străini, se putea simţi la largul ei; şi, dacă doamna Nickleby nu era totdeauna atât de norocoasă în alegerea subiectului de conversaţie sau dacă părea să aibă, după vorba doamnei Browdie „idei cam înalte", lotuşi nimeni nu putea fi mai drăguţ. Şi era vădit că tânăra pereche o interesa mult, după predicele foarte lungi în legătură cu gospodăria, cu care avu bunăvoinţa să o întreţină, între patru ochi, pe doamna Browdie, predici presărate cu felurite aluzii la felul cum era gospodărită căsuia lor, treabă în care buna doamnă se amesteca tot atât de puţin, din punct de vedere teoretic sau practic (îndatoririle acestea căzând toate în sarcina lui

Kate) ca şi oricare din statuile celor doisprezece apostoli, ce împodobesc pe dinafară catedrala Sf. Pavel.

— Domnul Browdie — spuse Kate vorbind către tânăra lui soţie — este fiinţa cea mai veselă, mai de treabă şi inimoasă pe care am văzut-o vreodată. Dac-aş fi apăsată de nu ştiu câte griji, şi tot mi-aş descreţi fruntea uitându-mă la el.

— Într-adevăr, Kate, pare o fiinţă minunată, pe cuvântul meu — spuse doamna Nickleby — minunată! Şi sunt sigura ca oricând mi-ar face plăcere, adevărată plăcere, să vii să mă vezi, doamnă Browdie, simplu şi fară fasoane. Noi nu facem lux — spuse doamna Nickleby, cu un aer care dădea să se înţeleagă că ar putea să facă oricât ar pofti, dac-ar simţi nevoia — nu facem tărăboi, nu facem pregătiri; n-aş îngădui eu. Am şi spus: „Kate dragă, ai s-o faci doar pe doamna Browdie să se simtă stânjenită şi asta ar fi o prostie fără rost!

— Vă sunt foarte îndatorată, doamnă, zău aşa — răspunse doamna Browdie cu recunoştinţă. E aproape unsprezece, John. Mă tem că vă ţinem foarte târziu. Doamnă.

— Târziu! strigă doamna Nickleby cu un râs ascuţit şi subţire şi o mică tuse la sfârşit, ca o notă de admiraţie. Pentru noi asta înseamnă foarte devreme. Dac-ai şti la ce ore ne culcăm noi de obicei! Douăsprezece, unu, două, trei, ce contează! Baluri, mese, joc de cărţi! Nici nu s-au pomenit cheflii mai grozavi decât oamenii în preajma cărora trăim noi. Mă gândesc de multe ori cum, zău aşa, că e de mirare cum de-am putut s-o ducem noi aşa şi tocmai de-aia e rău să ai atâtea cunoştinţe şi să fii atât de căutat, lucru de care aş sfătui pe toţi tinerii căsătoriţi să se ferească; deşi, fireşte, e limpede şi e o mare fericire, cred *eu,* că foarte puţini tineri însurăţei pot fi duşi în astfel de ispite. Era, mai ales, o familie, care trăia cam la o milă depărtare de noi, nu în drum drept, ci cotind la stingă la barieră, acolo unde diligenta din Plymouth a călcat măgarul, nişte oameni nemaipomeniţi când era vorba de petreceri trăsnite, cu flori artificiale, şi şampanie şi lampioane şi, pe scurt, toate trufandalele, fie mâncare, fie băutură, pe care şi le poate dori cel mai grozav mâncău. Nu cred să fi existat vreodată oameni ca familia asta Peltirogus. Ţi-aminteşti de Peltiroguşi, Kate?

Kate îşi dădu seama că, pentru ca musafirii să se simtă bine şi la largul lor, era timpul să stăvilească acest puhoi de amintiri, aşa încât spuse că păstrează amintiri cum nu se poate mai vii şi mai lămurite despre Peltiroguşi; şi mai adăugă că, la începutul serii, domnul Browdie aproape le făgăduise să le cânte un cântec din Yorkshire, şi că ea e nerăbdătoare să-l audă ţinându-şi făgăduiala, fiind sigură că-i va face mamei ei mai multă plăcere decât se poate spune.

Doamna Nickleby încuviinţă spusele fiicei ei cu cea mai mare bunăvoinţă — căci şi acesta era un fel de a protegui şi apoi se

subînţelegea că ea avea un gust pătrunzător în astfel de chestiuni şi era un soi de critic — şi John Browdie începu să se gândească la cuvintele unui cântec din nord şi să adune şi amintirile soţiei sale în legătură cu el. După aceea, se răsuci de câteva ori cu stângăcie în scaun şi, alegând o anumită muscă din tavan dintre toate muştele ce adormiseră acolo, îşi aţinti ochii asupra ei şi începu să strige un simţământ gingaş (presupus a fi rostit de un ţăran blând care se ofileşte de dor şi deznădejde) cu glas tunător.

La sfârşitul primei strofe, ca şi cum cineva de afară ar fi aşteptat o clipă pentru a se face auzit, o bătaie zgomotoasă şi puternică zgudui uşa de la stradă; atât de zgomotoasă şi de puternică, într-adevăr, încât doamnele tresăriră ca o singură fiinţă, iar John Browdie se opri.

— Trebuie să fie o greşeală — spuse Nicholas nepăsător. Nu cunoaştem pe nimeni care să ne calce la ora asta.

Doamna Nickleby îşi dădu totuşi cu părerea că poate a ars la birou sau poate domnul Cheeryble trimisese după Nicholas ca să-l facă tovarăş la firmă (ceea ce părea foarte cu putinţă la ceasul acela din noapte) sau poate domnul Linkinwater fugise cu banii, sau poate domnişoara La Creevy căzuse bolnavă, sau poate…

Dar un strigăt neaşteptat al lui Kate opri brusc presupunerile ei şi Ralph Nickleby intră în odaie.

— Stai — spuse Ralph, în clipa când Nicholas se ridică, iar Kate i se aruncă în braţe — înainte ca băiatul ăsta să spună o vorbă, ascultaţi-mă pe mine.

Nicholas îşi muşcă buza şi clătină din cap a ameninţare, dar părea, în clipa aceea, că nu e în stare să rostească o silabă. Kate îl apucă mai strâris de braţ, Smike se ascunse în spatele lor, iar John Browdie, care auzise de Ralph şi părea că nu întâmpină nicio greutate în a-l recunoaşte, păşi între bătrân şi tânărul lui prieten, ca şi cum ar fi avut de gând să oprească pe oricare dintre ei de a face vreun pas înainte.

— Ascultaţi-mă pe mine, vă spun — porunci Ralph — nu. Pe el!

— Atunci zi ce ai de spus, dom'le — făcu John — şi ai grijă să nu aprinzi sângele oamenilor, în loc să-l potoleşti.

— Pe *dumneata* te-aş recunoaşte după vorbă — spuse Ralph; şi pe *el* (arătând spre Smike). După mutră.

— Nu-i vorbiţi — spuse Nicholas, regăsindu-şi graiul. Nu dau voie! Nu vreau să-l aud! Nu-l cunosc pe omul ăsta! Nu pot să respir un aer infectat de el! Prezenţa lui e o jignire pentru sora mea. E o ruşine să-l vedem! Asta nu rabd!

— Stai pe loc! strigă John, punând mina lui grea pe pieptul lui Nicholas.

— Atunci să plece numaidecât! spuse Nicholas, zbătându-se. Nu mă ating de el, dar să plece! Nu vreau să-l văd aici! John, John Browdie, asta e casa mea, ce sunt eu, un copil? Dacă stă aici — strigă Nicholas,

aprins de furie şi se uită cu atita linişte la cei care ştiu ce inimă neagră şi laşă are, mă înnebuneşte!

John Browdie nu răspunse acestor strigăte, dar nu-şi retrase mâna; şi când Nicholas tăcu, vorbi el:

— Sunt mai multe de zis şi de auzit decât gândeşti dumneata — spuse John. Eu am şi mirosit. Ce-i cu umbra ceea dincolo de uşă? Dascăle, ia arată-te la faţă, omule; nu fi ruşinos! Aşa, bătrâue, ia să-l vedem pe dascăl!

Auzind aceasta somaţie, domnul Squeers, care zăbovea pe săliţă, aşteptând clipa când va socoti el cu cale să intre şi să stârnească vâlvă, fu nevoit să se arate într-un chip nu prea demn şi strecurându-se pe furiş, ceea ce-l făcu pe John Browdie să râdă din inimă şi cu atâta poftă, încât până şi Kate, în mijlocul acestei scene de suferinţă, îngrijorare şi uimire, şi având lacrimile în ochi, se simţi îndemnată să i se alăture.

— Ai terminat cu veselia, domnule? întrebă Ralph într-un târziu.

— Pentru seara asta aş zice că-s aproape gata, dom'le — răspunse John.

— Eu pot să aştept — spuse Ralph. Nu te grăbi, te rog.

Ralph aşteptă piuă când tăcerea fu deplină şi, îndreptându-se spre doamna Nickleby, dar ţintind-o cu privirea lui pătrunzătoare pe Kate — ca şi cum ar fi fost mai dornic să urmărească înrâurirea ochilor săi asupra fetei, spuse:

— Şi acum, doamnă, ascultă ce-ţi spun! Nu-mi închipui că ai fost părtaşă la o poliloghie, pe care mi-a trimis-o băiatul ăsta al dumitale, fiindcă nu cred că supravegherea Iui îţi îngăduie să ai măcar şi o urmă de voinţă proprie, şi nici că sfatul dumitale, părerea dumitale, voinţa şi dorinţele dumitale, tot ceea ce după legile firii şi ale raţiunii ar trebui să aibă greutate pentru el (căci altfel la ce ar mai folosi îndelunga dumitale experienţă) au cea mai mică înrâurire sau greutate sau că el ţine, măcar timp de o clipă, seamă de toate astea.

Doamna Nickleby clătină din cap şi oftă, ca şi cum, desigur, ar fi fost mult adevăr în aceste cuvinte.

— Din această pricină — urmă Ralph — mă adresez dumitale, doamnă. În parte din această pricină şi în parte pentru că nu doresc să fiu necinstit de faptele unui ţânc ticăloşit, de care *eu* am fost silit să mă lepăd şi care după aceea, în trufia lui copilărească, s-a prefăcut, ha-ha! că se leapădă el de *mine,* mă aflu aci în astă-seară. Mai este un motiv pentru care am venit: un motiv de omenie. Am venit — spuse Ralph, privind în jur cu un zâmbet tăios şi triumfător, uitându-se pieziş şi zăbovind asupra fiecărui cuvânt, de parcă s-ar fi temut să nu-i scape plăcerea de a le rosti — ca să înapoiez unui părinte pe copilul său. Da, domnule — urmă el, aplecându-se cu încântare înainte şi vorbindu-i lui Nicholas, în timp ce urmărea cum se schimbă acesta la

faţă — ca să înapoiez unui părinte pe copilul său; fiul său, domnule; pe care dumneata l-ai prins în capcană, l-ai urmărit, l-ai pândit la fiecare colţ, cu gândul josnic de a-l jefui, într-o bună zi, de mica moştenire care i-ar fi revenit.

— Ştii bine că minţi când spui asta — spuse cu mândrie Nicholas.

— Ştiu bine că spun adevărul. Îl am pe tatăl lui aici — răspunse Ralph.

— Aici! rânji Squeers, făcând un pas înainte. Auzi? Aici! Nu ţi-am spus să ai grijă să nu răsară tatăl şi să mi-l trimită mie înapoi? Păi tatăl lui e prietenul meu; trebuie să se întoarcă de-a dreptul înapoi la mine, asta e. Ei, ce mai zici acum, ei… hai… ce zici de asta… nu-ţi pare rău că ţi-ai dat atâta osteneală pentru nimic? Nu-ţi pare, nu?

— Mai porţi pe trupul dumitale anumite semne pe care ţi le-am lăsat eu — spuse Nicholas, privind liniştit în altă parte şi n-ai decât să vorbeşti sub înrâurirea lor cât îţi place. O să mai vorbeşti mult până ce s-or şterge, domnule Squeers.

Preacinstitul domn pomenit acum în urmă aruncă o privire spre masă, ca şi cum s-ar fi simţit îmboldit de acest răspuns să arunce o cană sau o sticlă în capul lui Nicholas; dar fu oprit în planul lui (dacă acesta îi era planul) de Ralph, care, atingându-i cotul, îl pofti să spuie tatălui că acum se poate arăta ca să-şi ceară fiul.

Fiind vorba de o faptă izvorâtă din iubire, domnul Squeers încuviinţă pe dată şi, părăsind odaia cu acest scop, se reîntoarse aproape numaidecât sprijinind un personaj cu părul lins şi faţa unsuroasă, care, desprinzându-se brusc de el şi dând în vileag trupul şi chipul domnului Snawley, se repezi drept la Smike. Şi, după ce strânse capul bietului băiat sub braţul lui într-o îmbrăţişare cum nu se poate mat ciudată şi mai stângace, îşi ridică cu braţul întins pălăria cu boruri mari în aer, în semn de pioasă mulţumire, strigând între timp:

— Cum nu m-am gândit la această revedere plină de bucurie, când l-am văzut ultima dată! Vai, cum nu m-am gândit la ea!

— Stăpâneşte-te, domnule — spuse Ralph, dând grai stropşit simpatiei sale; acum l-ai regăsit.

— L-am regăsit! O, da, l-am regăsit! Dar oare, l-am regăsit? strigă domnul Snawley, căruia aproape că nu-i venea să creadă. Da, iată-l, în carne şi oase, în carne şi oase!

— Carne cam puţintică — spuse John Browdie.

Dar domnul Snawley era prea covârşit de simţămintele părinteşti ca să ia în seamă această observaţiei şi, pentru a se încredinţa mai deplin că-şi regăsise copilul, îi vârî iarăşi capul sub braţul lui şi-l ţinu acolo.

— De ce credeţi — spuse Snawley — că m-am îngrijit atâta de el, când acest cinstit dascăl al tineretului l-a adus la casa mea? Ce m-a făcut să ard totul de dorinţa de a-l pedepsi atât de aspru fiindcă a fugit de la prietenii lui cei mai buni, de la călăuzele şi învăţătorii lui?

— Instinctul de părinte, domnule — făcu Squeers.

— Chiar aşa, domnule — urmă Snawley; simţământul acela înălţate —, simţământul vechilor romani şi greci, al lighioanelor câmpului şi al zburătoarelor din aer, în afară de iepuri şi cotoi, care-şi mănâncă uneori odraslele. Inima mea tânjeşte după el. Aş fi fost în stare… nu ştiu ce aş fi fost în stare să-i fac în supărarea mea de părinte!

— Asta arată doar ce poate natura, domnule — spuse domnul Squeers. Ciudată e natura asta!

— E un lucru sfânt, domnule — observă Snawley.

— Cred şi eu — adăugă domnul Squeers, cu un suspin pătruns de moralitate. Aş vrea şi eu să ştiu cum ne-am descurca noi fără ea. Natura — spuse solemn domnul Squeers — e mai uşor de închipuit decât de zugrăvit. O, ce lucru binecuvântat sa te afli în stare de natură!

În timpul acestei convorbiri filosofice, cei de faţă rămăseseră muţi de uimire, iar Nicholas îşi muta privirea cercetătoare de la Snawley la Squeers şi de la Squeers la Snawley, cu cugetul împărţit între sentimente de silă, îndoială şi mirare. Aci ajunseseră lucrurile, când Smike, smulgându-se din braţele tatălui său, fugi spre Nicholas şi-l rugă, în cuvinte cum nu se poate mai mişcătoare, să nu-l dea, ci să-l lase să trăiască şi să moară în preajma lui.

— Dacă eşti tatăl acestui băiat — spuse Nicholas — uită-te în ce hal este şi spune-mi că ai iarăşi de gând să-l trimiţi înapoi, în vizuina aceea groaznică, de unde l-am adus eu.

— Iar insulte! strigă Squeers. Ţine minte! Nu meriţi să stric praful de puşcă şi împuşcătura pe dimineaţa, dar într-un fel sau altul ne socotim noi.

— Opriţi! se amestecă Ralph, în clipa când Snawley era gata să vorbească. Să nu lungim lucrurile şi să nu ne irosim cuvintele de dragul unor zănatici fără minte. Ăsta-i fiul dumitale, după cum poţi s-o dovedeşti, iar dumneata, domnule Squeers, ştii că băiatul ăsta este acelaşi cu cel ce a locuit la dumneata atâţia ani sub numele de Smike. Aşa e?

— Dacă ştiu! răspunse Squeers. Cum să nu ştiu?

— Bine — făcu Ralph; aici nu e nevoie de vorbă lungă. Ai avut un fiu cu prima dumitale soţie, domnule Snawley?

— Am avut — răspunse cel întrebat — şi iată-l aici.

— Asta vom dovedi îndată — spuse Ralph. Te-ai despărţit de soţia dumitale şi băiatul a rămas la ea, când avea un an. Ai primit o ştire de la ea, după ce aţi trăit despărţiţi vreo doi ani, că băiatul a murit; şi ai crezut?

— Sigur că am crezut! răspunse Snawley. O, ce bucurie să…

— Fii cuminte, domnule, te rog! spuse Ralph. Discutăm afaceri şi exaltarea n-are ce căuta aici. Soţia asta a dumitale a murit acum un an

şi jumătate sau aşa ceva, nu mai mult, într-un fund de ţară, unde era menajeră într-o familie. Aşa stau lucrurile?

— Aşa stau lucrurile — răspunse Snawley.

— După ce ţi-a scris de pe patul de moarte o scrisoare sau o mărturisire chiar despre acest băiat, care scrisoare neavând decât numele dumitale scris pe plic ţi-a ajuns, şi asta pe o cale foarte ocolită, de-abia acum câteva zile?

— Chiar aşa — spuse Snawley. Toate amănuntele sunt întocmai, domnule.

— Şi această mărturisire — reluă Ralph — glăsuieşte că moartea lui a fost o născocire de-a ei ca să te îndurereze pe dumneata, adică făcea parte dintr-un sistem de a vă chinui unul pe altul, pe care, pare-se, că-l foloseaţi amândoi, şi că băiatul trăieşte, dar e cam slab la minte şi că ea l-a trimis, printr-un om de încredere. Într-o şcoală ieftină din Yorkshire, că vreme de câţiva ani a plătit pentru educaţia lui, dar pe urmă, fiind nevoiaşă şi silită să plece departe, l-a lăsat treptat în părăsire, fapt pentru care te roagă s-o ierţi?

Snawley dădu din cap şi-şi şterse ochii; prima mişcare o făcu uşor, a doua cu putere.

— Şcoala era a domnului Squeers — vorbi mai departe Ralph; băiatul a fost lăsat acolo sub numele de Smike; s-au dat toate amănuntele, datele se potrivesc întocmai cu cele din registrele domnului Squeers; domnul Squeers locuieşte acum la dumneata; dumneata mai ai doi băieţi la şcoala lui; i-ai împărtăşit toată descoperirea, el te-a adus la mine, eu fiind cel care i-am recomandat pe răpitorul copilului; şi eu te-am adus aici. Aşa e?

— Vorbeşti ca dintr-o carte, domnule, care nu are în foile ei decât adevăruri — răspunse Snawley.

— Aici e dosarul dumitale — spuse Ralph, scoţând unul din haină; certificatul primei căsătorii, actul de naştere al băiatului şi cele două scrisori ale soţiei dumitale; toate hârtiile care pot sprijini direct sau în chip subînţeles aceste declaraţii sunt aici, nu-i aşa?

— Toate, domnule!

— Şi n-ai nimic împotrivă ca să fie cercetat aci, pentru ca oamenii aceştia să fie încredinţaţi că ai puterea să-ţi susţii cererea prin dovezi în faţa legii şi a raţiunii şi că poţi să reintri fără întârziere în toate drepturile asupra fiului dumitale. Înţeleg bine ce vrei, nu?

— Nici eu singur nu m-aş fi putut înţelege mai bine, domnule.

— Acum, poftim — făcu Ralph, trântind dosarul pe masă. N-au decât să se uite, dacă le place; şi, fiindcă astea-s acte originale, te sfătuiesc să stai alături în timp ce ei cercetează, că altfel s-ar putea să pierzi vreunul.

Cu aceste cuvinte, Ralph se aşeză fără a fi poftit şi, strângând buzele, pe care un zâmbet le depărtase uşor timp de o clipă, îşi

încrucişa mâinile şi se uită pentru prima oară la nepotul lui.

Nicholas, rănit de insulta din urmă, îi aruncă o privire furioasă; dar, stăpânindu-se cât putea mai bine se apucă să cerceteze de aproape hârtiile, ajutat fiind de John Browdie. N-aveau nimic care să poată fi pus la îndoială. Certificatele aveau semnături în regulă, ca fiind scoase din registrele parohiale, prima scrisoare părea într-adevăr că fusese scrisă şi păstrată câţiva ani, slova celei de-a doua se potrivea întocmai cu cea din prima (ţinând seama că a fost scrisă de o fiinţă pe moarte) şi mai erau câteva ciorne şi note care dovedeau acelaşi lucru şi erau greu de pus la îndoială.

— Dragă Nicholas — şopti Kate, care privise îngrijorată peste umărul lui — se poate să fie chiar aşa? Declaraţia asta e adevărată?

— Mă tem că este — răspunse Nicholas. Ce spui dumneata, John?

John se scarpină în cap, îl clătină, dar nu spuse nimic.

— Bagă de seamă, doamnă — spuse Ralph către doamna Nickleby — că băiatul fiind minor şi neîntreg la minte, am fi putut veni în astă-seară cu împuternicirea legii şi însoţiţi de o ceată de poliţişti. Fără discuţie că aşa aş fi făcut, doamnă, dacă n-aş fi vrut să cruţ sentimentele dumitale şi ale fiicei dumâtale.

— Ai arătat cum ştii să-i cruţi *ei* sentimentele — spuse Nicholas, trăgând-o spre el pe sora lui.

— Mulţumesc — răspunse Ralph. Lauda dumitale, domnule, e o cinste, într-adevăr!

— Ei — făcu Squeers — ce facem? O să răcească gloabele de la trăsură dacă nu ne urnim; una a şi început să strănute, de a deschis uşa din stradă. Care e porunca? Domnişorul Snawley ne însoţeşte?

— Nu, nu, nu — răspunse Smike, dându-se înapoi şi agăţându-se de Nicholas. Nu! Vă rog, nu! Nu vreau să plec de la el! Nu, nu!

— E un lucru foarte crud — spuse Snawley, cerând ajutor cu privirea de la prietenii săi. Pentru asta aduc părinţii copii pe lume?

— Pentru *ăsta* aduc părinţii copii pe lume? spuse pe şleau John Browdie, arătând cu degetul, în timp ce vorbea, spre Squeers.

— Nu te amesteca dumneata — răspunse domnul cu pricina, lovindu-se în chip de zeflemea cu mâna peste nas.

— Să nu mă amestec! spuse John. Nu, nimeni să nu s-amestece niciodată, zici matale, dascăle! De-aia nu se dau la fund de-alde matale, fiindcă nimeni nu s-amestecă. Ei, ia vezi, ce vrei? Ia stai, omule, nu da peste mine!

Potrivind fapta cu vorba, John Browdie îşi înfipse cotul în pieptul domnului Squeers, care se îndrepta spre Smike; şi fu atât de dibaci, încât dascălul se învârti şi, mergând de-a-ndăratelea, se poticni de Ralph Nickleby. Nefiind în stare să-şi regăsească echilibrul, îl dărâmă pe domnul amintit de pe scaun şi căzu greoi peste el.

Această întâmplare neprevăzută fu semnalul unor demersuri

hotărâtoare. În mijlocul larmei pricinuite de rugăminţile şi rugăciunile lui Smike, de ţipetele şi strigătele femeilor şi de înverşunarea bărbaţilor, se făcură încercări de a-l duce cu sila pe fiul pierdut. Squeers începuse să-l tragă de-a binelea afară, când Nicholas (care, până atunci era vădit nehotărât cum să se poarte) îl luă pe dascăl de guler şi, zgâlţâindu-l până când dinţii care-i mai rămăseseră începură să-i clănţăne, îl însoţi politicos până la uşa odăii şi azvârlindu-l pe sală, închise uşa după el.

— Şi acum — spuse Nicholas către ceilalţi doi — aveţi bunăvoinţa să vă urmaţi prietenul.

— Îl vreau pe fiul meu! spuse Snawley.

— Fiul dumitale — răspunse Nicholas — alege singur. A ales să rămână aici şi aici va rămâne.

— Nu-l dai? spuse Snawley.

— Nu l-aş da împotriva voinţei lui, ca să devină victima cruzimii căreia vrei să-l laşi dumneata pradă — răspunse Nicholas — nici dacar fi un câine sau un şoarece.

— Trageţi-i una lui Nickleby cu un sfeşnic — răcni domnul Squeers prin gaura cheii — şi aduceţi-mi pălăria careva, vă rog, că altfel mi-o fură!

— Zău că-mi pare tare rău — spuse doamna Nickleby, care stătuse într-un colţ împreună cu doamna Browdie, plângând şi muşcându-şi degetele, în timp ce Kate (foarte palidă la faţă, dar cum nu Se poate mai liniştită) se ţinuse cât putuse mai aproape de fratele ei. Zău că-mi pare tare rău de toate astea. Fapt e că nu ştiu ce-ar fi mai bine de făcut, ăsta-i adevărul. Nicholas ar trebui să judece cel mai bine şi. Nădăjduiesc c-o s-o facă. Fireşte, e greu să fii silit a întreţine copiii altora, măcar că tânărul domn Snawley e, desigur, cum nu se poate mai folositor şi plin de bunăvoinţă; dar, dacă s-ar putea ajunge la o înţelegere părintească, dacă, de pildă, bătrânul domn Snawley s-ar hotărî să plătească o sumă sigură pentru hrana şi locuinţa băiatului şi am potrivi lucrurile frumuşel, aşa încât să ne luăm obligaţia să gătim peşte de două ori pe săptămână şi budincă tot de două ori sau o plăcintă sau aşa ceva, cred că ar fi mulţumitor şi plăcut pentru toată lumea.

Cum acest compromis, propus cu multe lacrimi şi suspine, nu prea avea de-a face cu situaţia, nimeni nu-l luă în seamă; drept care, biata doamnă Nickleby se porni să o lămurească pe doamna Browdie eu privire la foloasele unui astfel de plan şi la rezultatele nefericite ce decurg în orice prilej, din faptul că sfaturile ei nu sunt urmate de cei cărora le sunt adresate.

— Dumneata, domnule — spuse Snawley către îngrozitul Smike — eşti un fiu denaturat, nerecunoscător, neiubitor. Nu mă laşi să te iubesc când vreau. N-ai de gând să vii acasă, n-ai de gând?

— Nu, nu, nu! strigă Smike, dându-se înapoi.

— Niciodată n-a iubit pe nimeni! răcni Squeers prin gaura cheii. Niciodată nu m-a iubit pe mine; niciodată nu l-a iubit pe Wackford, care este aproape, aproape un wiger. Cum puteţi să-i cereţi să-şi iubească tatăl? Cit e lumea n-o să-şi iubească tatăl, asta este! Habar n-are ce-i aia să ai un tată! Nu pricepe! N-are cum!

Domnul Snawley îşi privi fiul ţintă timp de un minut întreg şi, după aceea, acoperindu-şi ochii cu mâinile şi mai înăâţind încă o dată pălăria în aer, păru să se dedea cu totul jelirii acestei negre nerecunoştinţe. Pe urmă, trecându-şi mâna peste ochi, culese pălăria domnului Squeers şi luând-o sub un braţ, iar pe-a lui sub celălalt, ieşi trist şi cu paşi repezi din odaie.

— Aventura dumitale romantică, domnule — spuse Ralph, zăbovind o clipă — s-a sfârşit, după părerea mea. S-a sfârşit cu necunoscutul; s-a sfârşit cu urmaşul prigonit al unui om de rang înalt; e vorba de fiul slab la minte al unui biet negustor mărunt. Vom vedea noi cum se topeşte dragostea dumitale în faţa realităţii nespoite.

— Veţi vedea — spuse Nicholas, îndreptându-se spre uşă.

— Nu mi-am închipuit, crede-mă, domnule — adăugă Ralph — că ai să te lepezi de el în astă-seară. Trufia, încăpăţânarea, renumele de om cu simţiri alese, toate se împotriveau. Acestea trebuie înfrânte, domnule, doborâte, strivite, aşa cum se va întâmpla curând. Am să te far. Să simţi în chipul cel mai apăsător neliniştea prelungită şi sfredelitoare, cheltuielile proceselor, chinul lor de fiecare ceas, zilele lor istovitoare şi nopţile fără somn; aşa am să te pun la încercare şi am să-ţi frâng trufia, oricât de neînfrânta ai crede-o acum. Şi când casa asta o să se prefacă în iad şi dumneata ai să baţi tribunalele din cauza nepricopsitului de colo (şi ai să le baţi fiindcă te ştiu) si a celor care te socotesc acum un erou tânăr şi înaripat, o să dezgropăm vechile noastre socoteli şi o să vedem care din doi rămâne datornic şi care iese până la urmă cu obrazul curat, chiar şi în faţa lumii.

Ralph Nickleby se retrase. Dar domnul Squeers, care auzise o frântură din această cuvântare de încheiere şi fusese adus, între timp, la o culme de răutate neputincioasă, nu se putu împiedica să nu se întoarcă în uşa salonaşului pentru a face câteva mişcări hidoase, cu faţa schimonosită de strâmbături respingătoare, care vădeau toate încrederea lui triumfătoare în prăbuşirea şi înfrângerea lui Nicholas.

După ce încheie acest dans războinic, în care pantalonii lui scurţi şi cizmele lui mari jucaseră un rol de frunte, domnul Squeers îşi urmă prietenii, iar familia Nickleby rămase să cugete asupra ultimelor întâmplări.

CAPITOLUL XIV

Aruncă oarecare lumină asupra iubirii lui Nicholas, dar dacă în bine sau rău, trebuie să hotărască cititorul.

După ce cugetă îngrijorat la situaţia neplăcută şi încurcată în care se afla, Nicholas hotărî că nu trebuie să piardă timp şi s-o înfăţişeze deschis celor doi fraţi de ispravă. Drept care, folosindu-se de primul prilej, când rămase singur cu domnul Charles Cheeryble la sfârşitul zilei următoare, îi istorisi acestuia mica poveste a lui Smike şi dădu cu modestie dar şi cu tărie grai nădejdii sale că bunul bătrân îl va socoti îndreptăţit, în împrejurările pe care le zugrăvise, să meargă până la capăt şi să se amestece între tată şi fiu, sprijinindu-l pe acesta din urmă în neascultarea lui, chiar dacă groaza şi spaima lui Smike de tatăl său ar putea să pară şi vor fi, cu siguranţă, înfăţişate ca ceva atât de respingător şi nefiresc, încât cei ce-l încurajau pe această cale deveneau obiecte fireşti ale urii şi silei tuturor.

— Groaza de omul ăsta pare atât de adânc înrădăcinată la el — spuse Nicholas — încât mai că nu-mi vine a crede că e cu adevărat fiul lui. Natura pare-se că n-a semănat în inima băiatului nicio urmă de dragoste pentru el şi cu siguranţă că natura nu se poate înşela.

— Dragă domnule — răspunse fratele Charles — cazi în greşeala foarte obişnuită de a pune în seama naturii lucruri cu care ea n-are niciun fel de legătură şi de care nu e, în niciun fel, răspunzătoare. Oamenii vorbesc despre natură ca despre ceva abstract şi, făcând aşa, pierd din Vedere tocmai ce este natural. Acest biet băieţandru, care n-a simţit niciodată ocrotirea unui părinte, care aproape că n-a cunoscut altceva toată viaţa în afară de suferinţe şi necazuri, e adus în faţa unui om despre care i se spune că este tatăl lui, si care începe prin a da grai planului de a pune capăt scurtei sale fericiri şi de a-l lăsa în voia soartei de până atunci, smulgându-l de la singurul prieten ce l-a avut vreodată, adică de la dumneata. Dacă într-un astfel de caz natura ar semăna în inima băiatului măcar un singur imbold tainic ce l-ar împinge spre tatăl lui şi departe de dumneata, ea ar fi o mincinoasă şt o neghioabă.

Nicholas era încântat să descopere că bătrânul vorbeşte cu atâta căldură şi, nădăjduind că va mai spune şi altele cu acelaşi înţeles, nu răspunse nimic.

— Aceeaşi greşeala mă întimpina şi pe mine, într-o formă sau alta, la fiecare cotitură — spuse fratele Charles. Părinţi care nu şi-au dovedit niciodată dragostea se plâng de lipsa unei porniri fireşti la copiii lor; — copii care nu şi-au făcut niciodată datoria, se plâng de lipsa unui simţământ firesc la părinţii lor; legiuitorii, care-i găsesc şi pe unu şi pe alţii la fel de nefericiţi, fiindcă sentimentele lor mau avut

parte de acel soare al vieţii care să le facă să crească, nu-i slăbesc cu dăscăliţei nici pe părinţi, nici pe copii şi ţipă că legăturile firii sunt nesocotite: Sentimentele fireşti şi instinctele, dragă domnule, sunt înfăptuirile cele mai frumoase ale atotputernicului, dar ca şi altele dintre înfăptuirile lui frumoase; trebuie să fie îngrijite şi hrănite, fiindcă altfel e cum nu se poate mai firesc să fie întunecate de noi simţiri, care le iau locul, aşa după cum cele mai dulci roade ale pământului, dacă nu-s îngrijite, sunt înăbuşite de buruieni şi ciulim. Tare-aş vrea să ajungem a ne gândi la asta şi, amintindu-ne mai mult de îndatoririle noastre fireşti la timpul potrivit, să vorbim mai puţin despre ele la timpul nepotrivit.

După ce grăi astfel, fratele Charles, care se înfierbântase de atâta vorbă, se opri să se răcorească un pic şi urmă:

— Aş zice că eşti surprins, dragă domnule, fiindcă ţi-am ascultat povestirea cu aşa puţină mirare. Nu e greu să te lămuresc. Unchiul dumitale a fost aici azi dimineaţă.

Nicholas se îmbujora şi se dădu înapoi cu câţiva paşi.

— Da — făcu bătrânul, lovind cu patos în pupitru — aici, în această odaie. N-a vrut s-audă nici de glasul înţelepciunii, nici de sentiment, nici de dreptate. Dar fratele Ned nu s-a lăsat; află, domnule, că şi piatra de pavaj ar fi putut s-o moaie fratele Ned.

— A venit ca să… — spuse Nicholas.

— Ca să se plângă de dumneata — răspunse fratele Charles; ca să ne împuie urechile cu clevetiri şi minciuni; dar a venit de pomană şi, pe deasupra, a plecat cu câteva adevăruri sănătoase în urechi. Fratele Ned, dragă domnule Nickleby, fratele Ned, domnule, e ca un leu. Şi Tina Linkinwater la fel; Tim e şi el un leu. L-am adus întâi pe Tim înăuntru ca să-i ţie piept şi Tim s-a repezit la el, domnule, cât ai spune peşte.

— Cum să vă mulţumesc pentru cât mă îndatoraţi în fiecare zi? întrebă Nicholas.

— Nemaivorbind despre asta, dragă domnule — răspunse fratele Charles. Ţi se va face dreptate. Sau, cel puţin, nu ţi se va face o nedreptate. Nimeni dintre ai dumitale nu va fi nedreptăţit. N-or să se atingă nici de un fir de păr din capul dumitale, sau al băiatului, Sau al mamei, sau al surorii dumitale. Am zis-o eu, a zis-o fratele Ned, a zis-o Tim Linkinwater. Am zis-o cu toţii şi aşa vom face. L-am văzut şi pe tată, dacă el e tatăl, şi presupun că trebuie să fie. E un barbar şi un făţarnic, domnule Nickleby. L-am spus-o. „Eşti un barbar, domnule”, i-am zis. Şi mă bucur, mă bucur *tare* că l-am făcut barbar, foarte tare, zău aşa!

Fratele Charles se încălzise aşa straşnic de atâta indignare, încât Nicholas se gândi că s-ar putea încumeta să spună şi el o vorbuliţă; dar în clipa când încercă, domnul Cheeryble îi atinse uşor braţul cu mâna

şi-l îndreptă spre un scaun.

— Chestiunea e închisă deocamdată — spuse bătrânul, ştergându-şi faţa. N-o mai deştepta nici cu un cuvânt măcar. Vreau să-ţi vorbesc despre altă chestiune, o chestiune de încredere, domnule Nickleby. Trebuie să ne recăpătăm sângele rece, să ne recăpătăm sângele rece!

După ce străbătu de două-trei ori odaia, îşi reluă locul şi, trăgându-şi scaunul mai aproape de cel *şe* care şedea Nicholas, spuse:

— Am de gând să te folosesc, dragă domnule, într-o treabă de încredere şi delicată.

— Puteţi găsi mulţi soli mai pricepuţi, domnule — spuse Nicholas — dar unul mai de încredere şi mai zelos, mă încumet să spun că nu puteţi găsi.

— De asta sunt pe deplin încredinţat — răspunse fratele Charles — pe deplin încredinţat. Ai să mă crezi că gândesc aşa, când am să-ţi spun că obiectul acestei misiuni e o domnişoară.

— O domnişoară, domnule! strigă Nicholas, tremurând în clipa aceea de dorinţa de a afla mai multe.

— O domnişoară foarte frumoasă — spuse domnul Cheeryble serios.

— Vă rog, vorbiţi mai departe — spuse Nicholas.

— Mă gândesc şi eu cum să vorbesc — spuse fratele Charles cu tristeţe, după cum i se păru tânărului său prieten şi cu o privire în care se amesteca durerea. Din întâmplare, ai văzut o domnişoară care a leşinat în odaia asta, dragă domnule. Ţi-aminteşti? Poate că ai uitat.

— Ba nu — se grăbi să răspundă Nicholas. Îmi… îmi amintesc foarte bine, vă asigur.

— *Ea* e domnişoara de care vorbesc — spuse fratele Charles.

Ca şi vestitul papagal, Nicholas guidea toarte mult, dar nu era în stare să scoată nicio vorbă.

— Ea este — spuse domnul Cheeryble — fiica unei doamne pe care, când era şi ea o fată frumoasă, iar eu eram cu mulţi ani mai tânăr, eu… mi se pare ciudat să rostesc cuvântul ăsta acum… o iubeam din toată inima. Ai să zâmbeşti, poate, auzind că un om cărunt vorbeşte despre astfel de lucruri. N-o să mă jigneşti, pentru că, pe vremea când eram tot atât de tânăr ca şi dumneata, aş fi făcut la fel.

— Nici nu mă gândesc, zău aşa — spuse Nicholas.

— Scumpul meu frate Ned — vorbi mai departe domnul Cheeryble — trebuia să se însoare cu sora ei, care a murit însă. Acum e moartă şi ea şi încă de mulţi ani. S-a măritat cu alesul ei şi aş fi dorit să pot adăuga că viaţa ei a fost, după aceea, atât de fericită pe cât dumnezeu ştie că m-am rugat eu să fie.

Urmă o scurtă tăcere, pe care Nicholas nu se osteni s-o spargă.

— Dacă încercările şi nenorocirile l-ar fi cruţat pe omul ăsta aşa cum am nădăjduit întotdeauna în adâncul inimii mele (de dragul ei) că se va întâmpla, viaţa lui ar fi fost o viaţa de tihnă şi fericire —

spuse liniştit bătrânul. Ajunge însă să-ţi spun că nu s-a întâmplat aşa: că ea n-a fost fericită; că au trecut amândoi prin nenorociri şi greutăţi mari; că, douăsprezece luni înainte de a muri, ea a venit la mine în numele vechii noastre prietenii; schimbată în rău, jalnic îmbătrânită, doborâtă de suferinţă şi trai prost şi cu inima aproape frântă. El s-a folosit bucuros de banii pe care, ca să-i dăruiesc ei măcar un ceas de linişte sufletească, i-aş fi vărsat cu uşurinţa cu care aş fi turnat apă, ba mai mult, o trimitea adesea înapoi să mai ceară şi chiar în timp ce-i risipea, prefăcea această izbândă şi cererile pe care mi le adresa ea mie în motive de imputări crude şi cuvinte de batjocură, zicând că ştie cu ce amarnice remuşcări se gândeşte ea la alegerea făcută, fiindcă se măritase cu el din interes şi deşertăciune (pe vremea când ea îl luase de bărbat era un tânăr de viaţă, cu prieteni din lumea bună în jurul lui); pe scurt, dădea frâu liber, prin cele mai nedrepte şi urâte mijloace, amărăciunii pricinuite de sărăcia şi dezamăgirile izvorâte doar din destrăbălarea lui. Pe vremea aceea, domnişoara de care-ţi vorbesc era doar o copilă. N-am mai văzut-o până în dimineaţa când ai văzut-o şi dumneata. Dar nepotul meu Frank…

Nicholas tresări şi, bâiguind o scuză pentru întrerupere, îl rugă pe patronul său să vorbească mai departe.

— … nepotul meu Frank, cum ziceam — urmă domnul Cheeryble — a întâlnit-o din întâmplare şi a pierdut-o din ochi aproape numaidecât, în primele două zile după întoarcerea lui în Anglia. Tatăl ei stătea ascuns ca să se ferească de creditori, împins de boală şi sărăcie până la marginea gropii, iar ea, o copilă, aproape că aşa am socoti-o, dacă n-am cunoaşte cât de înţelepte sunt toate hotărârile cerului, ea, care ar fi putut fi binecuvântarea unui Din mai de treabă, înfrunta fără încetare lipsurile, înjosirea şi alte lucruri îngrozitoare pentru inima unei fiinţe atât de tinere si gingaşe, numai ca să-şi sprijine tatăl. A fost ajutată, domnule — spuse fratele Charles — în mijlocul acestor nenorociri, de o făptură credincioasa, care a fost, pe vremuri, în familie, o biată ajutoare la bucătărie şi care a rămas acum singura ei slujnică, o fiinţă cu o inimă atât de sinceră şi credincioasă incit ar putea să fie, ar putea să fie, chiar şi nevasta lui Tim Linkinwater, domnule.

Ridicând mai departe în slăvi pe biata ajutoare cu o tărie şi o plăcere pe care cuvintele nu le pot reda, Charles se rezemă de speteaza scaunului şi-şi rosti restul povestirii cu mai multă stăpânire de sine.

Miezul ei era următorul: că nevrând să primească ajutorul şi sprijinul pe care i-l ofereau neîncetat prietenii răposatei ei mame, fiindcă aceştia îi cereau în schimb să-l părăsească pe nenorocitul acela de taică-său, care nu mai avea niciun prieten, şi ferindu-se cu o gingăşie instinctivă să ceară ajutor pentru ei doi de la acea inimă sinceră şi nobilă, pe care tatăl o ura şi o nedreptăţea adânc prin

răstălmăciri şi clevetiri tocmai datorită bunătăţii ei mărinimoase şi curate, fata se zbătuse, singură şi neajutată de nimeni, ca să-şi întreţină părintele cu munca braţelor ei; că muncise în mijlocul celei mai crunte mizerii şi a necazurilor, nedându-se nicio clipă în lături de la îndatoririle ei, niciodată plictisită de cicălelile amare ale unui om bolnav, pe care nu-l mai ţineau în picioare nici amintirile mângâietoare ale trecutului, nici speranţele de viitor; că nu tânjea niciodată după înlesnirile pe care le respinsese şi nu se văieta de soarta aspră căreia se supusese de bună voie; că folosise în acest scop cele mai mici cunoştinţe câştigate în vremuri mai fericite şi le îndreptase pe toate spre aceeaşi ţintă; că de doi ani încheiaţi, lucrând ziua şi adesea noaptea, cu acul, cu creionul, cu pana şi supunându-se ca guvernantă externă acelor toane si jigniri cu care le place destul de des femeilor (şi de asemenea şi fetelor lor) să-şi chinuiască semenele, când ele le slujesc astfel, de parc-ar fi geloase pe inteligenţa lor superioară de care sunt nevoite să se folosească — jigniri îngrămădite. În nouăzeci şi nouă de cazuri din o sută, asupra unor fiinţe cu mult deasupra lor şi întrecând toate ocările cu care cel mai lipsit de inimă jucător de curse îşi împroaşcă grăjdarul; că de doi ani încheiaţi, măcar că făcuse toate aceste munci şi nu ostenise în niciuna, nu izbutise să atingă singura ţintă a vieţii ei şi că, în cele din urmă, covârşită de greutăţile ce se îngrămădeau şi de dezamăgiri, fusese silită să-l caute pe vechiul prieten al mamei ei şi, uşurându-şi inima, să se încreadă lui.

— Dac-aş fi fost sărac — spuse fratele Charles, în timp ce ochii-i sticleau — dac-aş fi fost sărac, domnule Nickleby, ceea ce slavă domnului nu sunt, m-aş fi lipsit de cele mai obişnuite lucruri trebuincioase vieţii (aşa cum ar fi făcut oricine în astfel de împrejurări) ca s-o ajut. Aşa cum stau lucrurile, sarcina e destul de grea. Dacă tatăl. Ei ar fi mort, nimic n-ar fi mai uşor, fiindcă atunci ar împărţi cu noi şi ar înveseli cel mai fericit cămin de care am putea să avem parte, fratele Ned şi cu mine, ca şi cum ar fi copila sau sora noastră. Dar omul mai trăieşte. Nimeni nu-l poate ajuta; s-au făcut mii de încercări, doar n-a fost părăsit de toţi fără motive întemeiate, ştiu asta.

— Nu poate fi convinsă să…

— Nicholas şovăi când ajunse aici.

— Să-l părăsească? întrebă fratele Charles. Cine poate îndemna o fată să-şi lase părintele în plata domnului? Astfel de sfaturi, care o îndemnau să-l vadă doar când şi când, i s-au dat, nu de către mine, dar mereu cu acelaşi rezultat.

— Se poartă frumos cu ea? spuse Nicholas. Arc nevoie de dragostea ei?

— Bunătatea, bunătatea atentă şi care uită de sine, nu-i stă în fire —

răspunse domnul Cheeryble. Cred însă că o cinsteşte cu ceea ce înţelege el prin bunătate. Mama fetei era o fiinţă blândă, iubitoare, încrezătoare şi, cu toate că de când s-au căsătorit şi până! a moartea ei, omul a rănit-o tot timpul cu mare cruzime şi uşurinţă, ea n-a încetat niciodată să-l iubească. Pe patul de moarte l-a lăsat în grija copilei. Fata n-a uitat asta niciodată şi nici n-o să uite.

— Dumneavoastră n-aveţi înrâurire asupra lui? întrebă Nicholas.

— Eu, dragă domnule? Aş fi ultimul din lume. Atât de crâncenă e gelozia şi ura lui faţă de mine, încât dac-ar şti că fiică-sa şi-a deschis inima mie, i-ar amărî viaţa cu imputările, cu toate că, atât e de nestatornic şi egoist din fire, dac-ar şti că fiecare ban al ei vine de la mine, tot n-ar renunţa la niciuna din dorinţele, pe care numai o nesăbuită cheltuială a micilor ei economii i le pot îndeplini.

— Ce ticăloşie nefirească! spuse cu indignare Nicholas.

— Să nu folosim cuvinte tari — spuse fratele Charles cu glas blajin; dar să ne împăcăm cu împrejurările în care se află fata asta. Ajutorul pe care am făcut-o să-l primească, am fost nevoit, la cererea ei serioasă, să-l dau în fărâme, pentru ca nu cumva el, văzând că banii se capătă atât de uşor, să-i risipească cu mai multă uşurinţă decât de obicei. A venit biata fată încoace şi încolo, noaptea, în taină, ca să-l ia şi pe acesta; şi eu nu pot să mai rabd ca lucrurile să meargă tot aşa, domnule Mickleby, zău că nu mai pot să rabd.

Şi încetul cu încetul, ieşi la iveală că gemenii frământaseră în capetele lor de bătrâni cumsecade numeroase planuri şi proiecte ca s-o ajute pe fată în felul cel mai delicat — şi înţelept şi în aşa fel incit tatăl ei să nu bănuiască de unde venea ajutorul şi ajunseseră în cele din urmă la concluzia că cea mai bună cale ar fi să-i cumpere micile ei desene şi obiecte de ornament, cerându-i-le neîncetat, la un preţ ridicat. Pentru aduce acest plan la bun sfârşit era nevoie ca cineva să joace rolul cumpărătorului unor astfel de mărfuri şi, după multă gândire, alegerea lor căzuse asupra lui Nieholas.

— El mă cunoaşte pe mine — spuse fratele Charles — şi-l cunoaşte şi pe frate-meu Ned. Niciunul din noi nu merge. Frank e un băiat foarte bun, un băiat minunat, dar ne temem să nu fie prea iute şi uşuratic pentru o treabă atât de delicată şi să nu cumva, cine ştie, pe scurt, nu cumva să se lase prea impresionat (fiindcă fata e frumoasă, domnule, întocmai cum a fost şi biata maică-sa) şi să se îndrăgostească de ea, înainte de a şti ce vrea, căşunând astfel necazuri şi suferinţe inimii aceleia nevinovate, pe care noi am vrea, prin mijloacele noastre modeste, s-o facem fericită. S-a arătat nemaipomenit de interesat de soarta ei, când a întâlnit-o prima dată din întâmplare. Şi, din cercetările pe care le-am făcut, am înţeles că din cauza ei s-a stârnit scandalul care a dus la prima voastră întâlnire.

Nicholas bâigui că bănuise şi el cum că un lucru ca ăsta ar fi cu

putinţă; şi ca să lămurească cum de-i trecuse prin cap, arătă când şi unde o văzuse el însuşi pe tânăra fată.

— Ei, vezi şi dumneata — spuse mai departe fratele Charles — că el nu e potrivit. Despre Tim Linkinwater nici rin poate fi vorba; fiindcă Tim, domnule, e uneori aşa năprasnic, încât nu s-ar putea stăpâni şi ar ajunge la cuţite cu tatăl înainte de a fi stat cu el cinci minute. Nu ştii ce fel de om e Tim, domnule, când e stârnit de ceva care-l impresionează tare; e înspăimântător atunci, domnule, da, Tim Linkinwater e de-a dreptul înspăimântător. Acum în dumneata putem avea cea mai deplină încredere; la dumneata noi am văzut, sau cel puţin am văzut *eu,* şi tot aia e, fiindcă între mine şi fratele meu Ned nu e nicio deosebire, în afară de faptul că el e fiinţa cea mai de soi din câte au trăit vreodată şi că n-a fost şi nici n-o să fie vreodată om ca el pe lume, la dumneata am găsit virtuţile familiale şi tandreţea şi gingăşia de simţiri, care sunt tocmai ceea ce trebuie pentru această însărcinare. Aşa că dumneata eşti omul, domnule.

— Domnişoara, domnule — spuse Nicholas, care se simţea atât de încurcat, încât îi venea greu să spună ceva — oare… ea… e părtaşă la înşelăciunea asta nevinovată?

— Da, da — răspunse domnul Cheeryble; cel puţin ştie că vii din partea noastră; totuşi, *nu* ştie de ce ne interesează aceste mici lucruri de mână pe care dumneata ai să le cumperi din când în când; şi poate că, dacă aduci lucrurile bine din condei (ar fi chiar *foarte* bine) poate, va ajunge să creadă că noi… că noi ne alegem şi cu un câştig de pe urma lor. Ei? Ce zici?

În simplicitatea lui sinceră de om bun, fratele Charles era atât de fericit, iar la gândul că domnişoara ar putea fi făcută să creadă că nu-i este în niciun fel îndatorată lui, se îmbujora atât de tare şi se simţi atât de încântat, încât Nicholas nu se îndură să sufle măcar o vorbă de îndoială în privinţa asta.

Dar în tot timpul acesta îi stătea pe vârful limbii spovedania că pricina pentru care domnul Cheeryble era împotriva folosirii nepotului său în această misiune se potrivea şi avea cel puţin tot atâta temei şi în ceea ce-l privea pe el. Fusese de o sută de ori gata să-şi mărturisească simţămintele şi să se roage să fie dezlegat. Dar tot atât de des se stârnea în el o altă pornire, care o călca în picioare pe prima şi-l îndemna să se stăpânească şi să închidă în inima lui taina. „De ce — se gândea Nicholas — de ce să pun piedici în calea acestui plan binevoitor şi mărinimos? Şi ce dacă iubesc şi cinstesc făptura asta bună şi încântătoare? N-aş părea un filfizon închipuit şi uşuratic, dacă aş arăta cu seriozitate că există primejdia ca ea să se îndrăgostească de mine? Şi-n afară de asta, n-am eu încredere în mine însumi? Nu e o datorie de onoare să înăbuş aceste gânduri? Oare omul ăsta minunat n-are” dreptul să fie servit de mine cât mai bine şi din toată inima şi e

cu putinţă ca gândul la mine însumi să mă împiedice să-l slujesc?"

Tot punându-şi astfel de întrebări, Nicholas le răspundea *ritos* în gând cu „nu!" şi încredinţându-se pe sine că e un mucenic plin de conştiinţă şi de glorie, hotărî cu mărinimie să facă acel lucru căruia, dacă şi-ar fi cercetat cu un pic mai multă grijă inima, ar fi descoperit că nu i se poate împotrivi. Cu astfel de scamatorii ne înşelăm pe noi înşine şi ne prefacem slăbiciunea în măreţe virtuţi.

Fireşte că domnul Cheeryble, fiind departe de a bănui că astfel de cugetări se iscau în mintea tânărului său prieten, se apucă să-i dea scrisori de recomandare şi sfaturi în vederea primei lui vizite, care trebuia să aibă loc a doua zi de dimineaţă; şi, după ce totul fu pus la cale în deplină taină, Nicholas porni spre casă pentru o noapte de odihnă, desigur foarte dus pe gânduri.

Locul spre care-l îndreptase domnul Cheeryble era un şir de case sărăcăcioase şi nu foarte curate, aşezate pe întinderea ce se afla sub jurisdicţia închisorii King's Bench şi nu la multe sute de paşi depărtare de obeliscul din Saint George's— Fields. Întinderea aceasta din jurul închisorii cuprinde ca vreo duzină de străzi, unde au voie să locuiască datornicii ce pot face rost de bani pentru a plăti taxe mari, bani de pe urma cărora creditorii nu se aleg cu niciun câştig, prin prevederea aceloraşi legi luminate, care-l lasă pe datornicul ce nu poate face rost de bani să se stingă în temniţă fără hrana, straiele, locuinţa sau căldura prevăzute pentru nişte nelegiuiţi osândiţi pentru cele mai crude crime ce înjosesc omenirea. Există multe născociri amuzante în legătură cu legile ce mai au încă putere, dar niciuna nu-i atât de amuzantă şi cu adevărat hazlie ca cea după care fiecare om e socotit egal în ochii nepărtinitori ai legii şi după care de binefacerile tuturor legilor se pot bucura fără deosebire toţi oamenii, fără nicio legătură cu felul cum le sunt căptuşite buzunarele.

Nicholas îşi îndreptă paşii spre şirul de case de care-i vorbise domnul Cheeryble, fără să-şi bată prea tare capul cu chestiuni din astea; şi la acest şir de case ajunse în cele din urmă, cu bătăi de inimă, după ce străbătu o mahala foarte murdară şi prăfuită, care părea să te izbească mai ales prin spectacolele ei de amatori, prin stridii, băuturi de ghimber, camioane, zarzavagierii şi negustori de vechituri. În faţa caselor se aflau grădiniţe care, lăsate cu totul în paragină, slujeau drept curţi de gunoi, până când se stârnea vântul şi-l împrăştia pe drum. După ce deschise poarta hodorogită, care se bălăbănea în balamalele ei rupte în faţa unei astfel de grădiniţe, pe jumătate lăsând oaspetele să intre, pe jumătate respingându-l, Nicholas bătu în uşa dinspre stradă, cu o mână şovăitoare.

Într-adevăr, era o casă sărăcăcioasă pe dinafară, cu ferestrele salonaşului foarte tulburi, cu foarte puţine obloane şi perdele de muselină foarte murdare, care se bălăbăneau în faţa geamurilor, pe

nişte şireturi foarte lăbărţate. Şi, după ce uşa se deschise, ceea ce se văzu înăuntru nu păru să dezmintă făgăduiala de afară, fiindcă preşul de pe scară era spălăcit şi tot spălăcit şi linoleumul din săliţă; la aceste neplăceri se adăuga un supraveghetor, care fuma zdravăn în salonaşul din faţă (măcar că nu era încă nici ora prânzului), în timp ce, în uşa salonaşului din fund, stăpâna casei era prinsă de curăţirea cu terebentină a bucăţilor descheiate dintr-un pat cu baldachin, ca şi cum ar fi făcut pregătiri pentru primirea unui nou locatar, ce ar fi avut norocul să-l închirieze.

Nicholas avu timp din belşug să vadă toate astea, în timp ce băieţaşul, care făcea drumuri pentru locatari, coborî bocănind scara spre bucătărie şi fu auzit cum ţipă, în cine ştie ce beci îndepărtat, după slujnica domnişoarei Bray. Aceasta se arătă curând şi poftindu-l pe Nicholas să meargă după ea, îl făcu să dea semne mai vădite de nelinişte şi tulburare, decât ar fi fost de aşteptat ca urmare firească a faptului că el ceruse s-o vadă pe domnişoara.

Aşadar, urcă scările şi fu călăuzit într-una din odăile din faţă; aci, la o masă de lingă fereastră, unde se aflau cele trebuincioase desenului, şedea frumoasa fată ce-i stăpânise într-atâta gândurile şi care, în lumina interesului nou şi puternic, stârnit în Nicholas de povestea ei, părea acum, în ochii lui, de o mie de ori mai frumoasă decât o bănuise vreodată.

Dar cum îl mişcară pe Nicholas lucrurile gingaşe şi elegante pe care le împrăştiase ea prin odaia sărac mobilată! Flori, plante, păsări, harpa, bătrânul pian, ale cărui note răsunaseră atât de dulce pe vremuri; câte lupte ca să păstreze aceste ultime două inele ale lanţului rupt, care tot o mai lega de căminul ei! Câtă suferinţa răbdătoare şi câtă gingaşă tandreţe se împleteau în fiecare podoabă măruntă, rodul ceasurilor ei de răgaz, pătrunsă de farmecul acela graţios ce stăpâneşte fiecare din fleacurile pline de gust făurite de mâinile unei femei! Lui i se părea că zâmbetul cerului pogorâse asupra acelei odăiţe. Era ca şi cum devotamentul minunat al unei făpturi atât de tinere şi slabe şi-ar fi aruncat raza asupra lucrurilor neînsufleţite din jur, dăruindu-le din frumuseţea lui; ca şi cum nimbul cu care înconjurau pictorii de pe vremuri îngerii strălucitori ai unei lumi fără de păcat ar fi plutit în jurul unei fiinţe înrudite la suflet cu ei, iar lumina acestui nimb s-ar fi aflat acum în faţa lui.

Şi totuşi Nicholas se afla pe terenul închisorii King's Bench! Ei, dac-ar fi fost în Italia, la asfinţitul soarelui, şi decorul ar fi fost o terasă impunătoare! Dar nu e decât o singură boltă deasupra întregii lumi şi, fie ea azurie sau înnorată, un singur cer dincolo de ea; aşa încât, poate că nu trebuia sa aibă mustrări de cuget fiindcă gândea aşa cum gândea.

Pesemne că nu cuprinsese totul dintr-o privire, fiindcă încă nu-şi

dăduse seama că se afla de faţă şi un bolnav rezemat de perne într-un fotoliu, un bolnav care îi atrase luarea-aminte, fiindcă se. Foia neliniştit şi nerăbdător pe locul lui.

Abia dacă avea. Cincizeci de ani, dar era atât de slăbit încât părea mult mai bătrân. Trăsăturile lui păstrau rămăşiţele unui chip frumos, dar un chip unde era mai uşor să desluşeşti tăciunii unor, patimi puternice şi vijelioase decât orice altă expresie, care ar fi putut face o faţă mult mai obişnuită să pară cu mult mai cuceritoare. Privea în gol, iar braţele „picioarele şi trupul îi erau doar piele şi oase, dar totuşi în ochii mari duşi în fundul capului, mai dăinuia ceva din vechiul foc şi el păru să se înteţească din nou, când omul izbi nerăbdător o dată sau de două ori în podea cu un băţ gros, în care părea să se sprijine când şedea, şi-şi strigă fata pe nume:

— Madeleine, cine-i ăsta? Ce caută un om aici? Cine a spus unui străin că poate să ne vadă? Ce este?

— Cred… — începu fata, înclinând capul cu un aer cam încurcat, drept răspuns la salutul lui Nicholas.

— Totdeauna crezi — îi răspunse enervat tatăl ei. Ce este?

Între timp, Nicholas îşi venise îndeajuns în fire ca să vorbească singur, aşa încât spuse (după cum fusese hotărât să spună), că venise după o pereche de paravane şi nişte catifea pictată pentru o canapea, care trebuiau să aibă amândouă cel mai elegant model cu putinţă, fiindcă nu se va ţine seamă nici de timp, nici de bani. Mai avea de plătit două desene şi de transmis multe mulţumiri. Şi, înaintând, puse pe măsuţă un plic sigilat în care se afla împăturită o bancnotă.

— Vezi dacă sunt atâţia bani câți trebuie, Madeleine — spuse tatăl. Deschide plicul, dragă!

— E foarte bine, tată, sunt sigură.

— Dă-ncoa'! spuse domnul Brav, întinzând mâna, deschizându-şi şi strângându-şi degetele ciolănoase cu o nerăbdare gata să izbucnească. Să văd! Ce tot vorbeşti, Madeleine? Eşti sigură? Cum poţi fi sigură de una ca asta? Cinci livre, asta înseamnă bine?

— Foarte bine — spuse Madeleine, aplecându-se deasupra lui. Era atât de prinsă cu potrivitul pernelor, încât Nicholas nu putu să-i vadă faţa, dar în clipa când ea se aplecă, i se păru că vede o lacrimă căzând.

— Sună, sună — spuse bolnavul, cu aceeaşi înfrigurare şi întinzând o mână atât de tremurătoare încât bancnota foşni în aer. Spune-i femeii s-o schimbe, să-mi aducă un ziar, să-mi cumpere nişte struguri, încă o sticlă din vinul pe care l-am băut săptămâna trecută… şi… şi… am uitat jumătate din ce-mi trebuie, dar n-are decât să se mai ducă o dată. Să le aducă întâi pe astea, întâi pe astea! Hai, Madeleine, drăguţo, iute-iute! Doamne, doamne, ce înceată eşti!

„Nu-şi aminteşte nimic din ce-i trebuie ei!" gândi Nicholas. Poate că un crâmpei din aceste gânduri i se oglindi pe faţă, căci bolnavul se

întoarse spre el cu o căutătură aspră şi-l întrebă dacă aşteaptă o chitanţă.

— Nici vorbă de aşa ceva! spuse Nicholas.

— Nici vorbă! Ce vrei să spui, domnule? răspunse celălalt tăios. Nici vorbă! Crezi că mi-aduci nenorociții ăştia de bani ca pe un dar sau o pomană; sau e vorba de afaceri şi mi-i aduci în schimbul unor bunuri primite? Să te ia naiba, domnule, fiindcă nu ştii să prețuieşti timpul şi gustul cheltuite pentru mărfurile cu care faci dumneata negustorie. Crezi că-ţi azvârli banii? Ştii oare că vorbeşti cu un gentleman, domnule, care, pe vremuri ar fi putut să cumpere cincizeci ca dumneata şi tot ce-i al dumitale pe deasupra? Ce vrei să spui?

— Am vrut doar să spun că, deoarece voi mai avea mult de-a face cu domnişoara, dacă va avea bunăvoinţa să mi-o îngăduie, nu vreau s-o supăr cu astfel de formalităţi — răspunse Nicholas.

— Atunci află că *eu* vreau să avem cât mai multe formalităţi — spuse tatăl. Fiica mea, domnule, n-are nevoie de bunăvoinţa dumitale sau a oricui o fi. Aibi bunătatea să le mărgineşti numai la comerţ şi afaceri şi să nu le depăşeşti. Doar n-o să înceapă fiecare negustoraş mărunt să-i plângă de milă, se poate? Pe legea mea! Foarte frumos, Madeleine dragă, dă-i o chitanţă; şi ai grijă să faci mereu aşa.

În timp ce ea se prefăcea c-o scrie, Nicholas cugeta la făptura ciudată dar nicidecum obişnuită, pe care-i fusese dat s-o cunoască; bolnavul, care părea să aibă din când în când dureri mari, se sprijini de spătarul scaunului şi începu să geamă slab şi să se vaiete că fata plecase de un ceas şi că toţi se înţeleseseră să-l scoată din sărite.

— Când — întrebă Nicholas, luând bucăţica de hârtie — când să vin din nou?

El vorbise fetei, dar tatăl răspunse numaidecât:

— Când ţi se va cere să ne vizitezi, domnule, şi nu înainte. Nu plictisi şi nu pisa. Madeleine dragă, când să vie omul ăsta din nou?

— O, nu aşa repede, nu înainte de trei sau patru săptămâni; nu-i nevoie, zău că nu; mă pot lipsi — spuse fata dintr-o răsuflare.

— Păi cum o să ne lipsim? se repezi tatăl ei, fără să ridice glasul. Trei sau patru săptămâni, Madeleine! Trei sau patru săptămâni?

— Atunci, mai curând, mai curând, dacă vreţi — spuse fata întorcându-se spre Nicholas.

— Trei sau patru săptămâni! murmură tatăl. Madeleine, ce dumnezeu, să nu faci nimic trei sau patru săptămâni!

— Îl mult timp, domnişoară! spuse Nicholas.

— Aşa crezi *dumneata,* nu mai spune! făcu tatăl supărat. Dacă m-aş fi hotărât să cerşesc, domnule, şi să mă înjosesc cerând ajutor de la oameni pe care-i dispreţuiesc, nici trei sau patru luni n-ar fi mult timp; nici trei sau patru ani n-ar fi mult timp. Înţelege, domnule, vreau să zic dacă m-aş fi hotărât să nu atârn de nimeni; dar cum nu m-am

hotărât, poţi să vii după o săptămână.

Nicholas făcu o plecăciune adâncă domnişoarei şi plecă, cu gândul la ideea domnului Bray despre neatârnare şi nădăjduind din tot sufletul să existe cât mai puţine firi neatârnate ca el printre oamenii simpli.

În timp ce cobora scara, auzi un pas; uşor deasupra lui. Privind în jur, văzu că fata stătea acolo sus şi, uitându-se cu sfială la el, părea să şovăie dacă să-l cheme înapoi sau nu. Cel mai potrivit fel de a lămuri lucrurile era să se întoarcă numaidecât, ceea ce Nicholas şi făcu.

— Nu ştiu dacă fac bine că vă cer una ca asta, domnule — spuse Madeleine vorbind repede — dar vă rog, vă rog, nu pomeniţi prietenilor dragi ai mamei mele despre ceea ce s-a petrecut astăzi aici. A suferit mult şi azi îi este mai rău. Vă rog, domnule, ca un hatâr, un serviciu făcut mie!

— Nu trebuie decât să amintiţi de o dorinţă de-a dumneavoastră — spuse Nicholas cu înflăcărare — şi mi-aş risca viaţa ca să v-o îndeplinesc.

— Vă pripiţi, domnule.

— Vorbesc adevărat şi sincer — răspunse Nicholas şi buzele îi tremurau în timp ce rostea aceste cuvinte — dacă a vorbit vreun om vreodată sincer până acum. Nu mă pricep să mă prefac şi, chiar dacă m-aş pricepe, n-aş putea să-mi ascund inima în faţa dumneavoastră. Dragă domnişoară, fiindcă vă cunosc povestea şi mă simt aşa cum trebuie să se simtă oamenii şi îngerii care aud şi văd astfel de lucruri, vă implor să credeţi că aş fi gata să mor ca să vă slujesc.

Fata întoarse capul şi se vedea că plânge.

— Iertaţi-mă — spuse Nicholas, cu o gravitate plina de respect — dacă vi se pare că vorbesc prea mult sau că mă folosesc de tainele ce mi s-au încredinţat. Dar n-aş putea să vă părăsesc, ca şi cum interesul şi simpatia mea ar pieri de îndată ce mi-am îndeplinit sarcina pe ziua de astăzi. Vă sunt slujitor credincios cu umilinţă devotat din această clipă, devotat întru adevăr şi cinste, dumneavoastră şi celui ce mă trimis aci, cu toată inima mea curată, şi din cuviincios respect pentru dumneavoastră. Dacă aş gândi mai mult sau mai puţin decât atât, aş fi nevrednic de ştima lui şi făţarnic faţă de firea care mă îndeamnă să spun cuvintele cinstite ce le rostesc acum.

Ea îl rugă printr-un semn cu mâna să plece, dar nu-i răspunse nimic. Nicholas nu mai putu să spună nicio vorbă şi plecă. Astfel se sfârşi prima lui întrevedere cu Madeleine Bray.

CAPITOLUL XV

Domnul Ralph Nickleby are o convorbire tainică cu un alt vechi prieten. Ticluiesc împreună un plan, plin de făgăduieli pentru amândoi.

— E şi trei sferturi! murmură Newraan Noggs, ascultând bătaia clopotelor dintr-o biserică învecinată; şi eu iau masa la două. Dinadins face! Aşa crede el de cuviinţă. Îi seamănă.

Newman vorbea astfel cu sine însuşi, în biroul unde se simţea ca într-un mic bârlog, cocoţat pe taburetul lui oficial; şi, vorbirea era în legătură, aşa cum erau de obicei bodogănelile de unul singur ale lui Newman, cu Ralph Nickleby.

— Nu cred că a avut vreodată poftă de ceva — spuse Newman — afară de livre, şilingi şi penny, dar când e vorba de astea, e lacom ca un lup. Tare mi-ar plăcea să-l pun cu sila să înghită câte una din toate monedele englezeşti! Un penny ar fi o îmbucătură, neplăcută! Dar coroana, ha-ha!

După ce îşi recâştigă oarecum voia bună, fiindcă îl văzu în gând pe Ralph Nickleby înghiţind de nevoie o monedă de cinci şilingi, Newman scoase cu mişcări încete din pupitrul lui o sticlă dintre cele transportabile, numite de obicei şipuri de buzunar, şi scuturând-o lângă ureche, ca să audă sunetul acela gâlgâit atât de răcoritor şi de plăcut auzului, îşi îngădui să se descreţească şi trase o duşcă, ceea ce-l descreţi şi mai tare. Puse dopul la loc, plescăi de două sau trei ori din buze cu un aer de mare mulţumire şi, fiindcă între timp gustul băuturii se dusese, se întoarse la vechile lui necazuri.

— Trei fără cinci — mormăi Newman — mai mult de cinci minute nu poate să fie până la trei; şi gustarea de dimineaţă am luat-o la opt, şi ce mai gustare! Şi ora când prânzesc eu de obicei este două! Şi poate că, între timp, am o bucăţică frumoasă de carne friptă şi fierbinte care mi se strică acasă, de unde poate *el* să ştie că n-am! Nu pleca până nu mă-ntorc eu, nu pleca până nu mă-ntorc eu, şi uite-aşa zi după zi. Atunci de ce tot ieşi tocmai la ora când prânzesc eu, ai? Nu ştii c-o faci numai ca să mă scoţi din pepeni, ai?

Aceste cuvinte, deşi rostite cu glas foarte tare, erau spuse nu către cineva, ci în vânt. Înşirarea păsurilor lui părea totuşi să-l arunce pe Newman Noggs pradă deznădejdii; căci îşi turti vechea lui pălărie pe cap şi, punându-şi veşnicele lui mănuşi, vesti poruncitor că. Fie ce-o fi, el se duce la masă chiar în clipa aceea.

Ducându-şi pe loc hotărârea la îndeplinire, apucase să meargă până la săliţă, când sunetul cheii vârâte în broasca uşii dinspre stradă îl făcu să se retragă grăbit înapoi în biroul lui.

— El e — mormăi Newman — şi a adus pe cineva cu el. Şi-acu' o să-

mi spună: „Stai până pleacă domnul ăsta!” Dar n-o să stau. E limpede.

Zicând aşa, Newman se strecură într-o cămăruţă înaltă şi goală, care se deschidea cu o uşiţă şi se închise pe dinăuntru, hotărit să se strecoare de-a dreptul afară de îndată ce Ralph va ajunge cu bine în odaia lui.

— Noggs! strigă Ralph. Unde o fi Noggs ăsta? Dar Newman nu scoase nicio vorbă.

— S-a dus să mănânce, dinele, cu toate că i-am spus să nu plece — bodogăni Ralph, aruncând o privire în birou şi scoţându-şi ceasornicul din buzunar. Hm! Ai face bine să intri aici, Gride. Omul meu a plecat şi în odaia mea dogoreşte soarele tare. Aici e răcoare şi umbră, dacă n-ai nimic împotrivă să lăsăm deoparte marafeturile.

— Nu, de loc, domnule Nickleby, chiar de loc. Pentru, mine toate, locurile sunt la fel, domnule. A! zău că e foarte drăguţ. A! Foarte drăguţ!

Omul care dădu acest răspuns era un bătrânel de vreo şaptezeci sau şaptezeci şi cinci de ani, foarte slab, tare adus de spate şi puţin şoldiu. Purta o haină cenuşie cu un guler foarte îngust, o vestă demodată de mătase neagră ripsată şi pantaloni atât de scurţi încât îi dezgoleau ţurloaiele lungi şi slabe în toată urâţenia lor. Singurele găteli sau podoabe ale îmbrăcăminţii lui erau un lanţ de ceasornic din oţel, de care erau agăţate nişte. Peceţi mari de aur şi o panglică neagră, care, după o moda veche, uitată de aproape toată lumea în zilele noastre, îi strângea părul cărunt la spate. Avea nasul şi bărbia ascuţite şi ieşite mult în afară, — obrajii i se scofâlciseră din cauză că-i lipseau dinţii, faţa îi era zbârcită şi galbenă, în afară de locurile unde se vedeau dunguliţe de culoarea pe care o are un măr uscat iarna; iar acolo unde fusese barba, mai rămăseseră câteva tuleie cărunte, ce păreau să arate, la fel ca şi sprâncenele lui năpârlite, cât de sterp era locul din care răsăreau. Aerul şi toată înfăţişarea acestei, făpturi vădeau o slugărnicie ascunsă de pisică; iar expresia feţei se strângea toată in căutătura ochilor săi înconjuraţi de zbârcittiri, căutătură în care citeai viclenie, destrăbălare, făţărnicie, şi zgârcenie.

Aşa arăta bătrânul Arthur Gride, pe a cărui faţă nu vedeai o zbârcitură, pe ale cărui haine nu vedeai o cută sau un creţ cit de mărunt, care să nu vorbească despre calicia cea mai lacomă şi mai hapsână şi care să nu arate destul de lămurit că omul era de teapa lui Ralph Nickleby. Aşa arăta bătrânul Arthur Gride, în timp ce şedea pe un scaun mic, cu privirea ridicată spre faţa lui Ralph Nickleby care, cocoţat pe taburetul înalt de birou şi cu mâinile sprijinite de genunchi, privea în jos, spre faţa bătrânului; era o pereche potrivită pentru el, oricare ar fi fost solia cu care ar fi venit.

— Şi cum ai mai dus-o? întrebă Gride, prefăcându-se interesat de starea sănătăţii lui Ralph. Nu te-am mai văzut de, oh, de…

— Nu de chiar atât de mult timp — spuse Ralph cu un anume zâmbet, menit să arate cât de bine ştie el că prietenul său nu venise într-o simplă vizită de curtenie. Mare noroc ai avut că m-ai văzut acum, fiindcă tocmai ajunsesem la uşă, când ai cotit tu la colţ.

— Sunt foarte norocos — spuse Gride:

— Aşa zice lumea — răspunse Ralph uscat. Celui mai bătrân dintre cămătari îi tremura bărbia şi el zâmbi, dar nu mai spuse nimic şi rămaseră un timp amândoi în tăcere. Fiecare se străduia să-l prindă pe celălalt într-un moment de slăbiciune.

— Hai, Gride — spuse Ralph într-un târziu; ce vânt te aduce astăzi?

— Aha! eşti un om îndrăzneţ, domnule Nickleby — strigă celălalt, care părea foarte uşurat că Ralph deschidea calea spre a discuta afaceri. Doamne, doamne, ce om îndrăzneţ mai eşti!

— Păi, ai dumneata un fel de a fi încet şi ocolit, care mă face pe mine să par îndrăzneţ prin contrast — răspunse Ralph. Nu ştiu dacă felul dumitale e mai potrivit, dar mie-mi lipseşte răbdarea.

Eşti un geniu înnăscut — spuse bătrânul Arthnr. Adânc, adânc, adânc! A!

— Destul de adânc — răspunse Ralph — ca să ştiu că am nevoie de toată adâncimea de care sunt în stare, când oameni ca dumneata încep să te ridice în slăvi. Ştii doar că am fost de faţă când ai tămâiat şi ai măgulit pe alţii şi-mi amintesc destul de bine unde ducea *asta.*

— Ha-ha-ha! făcu Arthur, frecându-şi mâinile. Sigur că-ţi aminteşti, sigur că da, fără îndoială! Nimeni nu ştie mai bine. Ei, dar îmi face plăcere să mă gândesc că-ţi aminteşti de vremea de demult. Ei, doamne!

— Lasă — spuse Ralph, potolit. Ce vânt te-a adus, te întreb din nou? Ce este?

— Ca să vezi! strigă celălalt. Nu e în stare să uite de afaceri nici când flecărim despre lucruri vechi. Doamne, doamne, ce fel de om mai e şi ăsta!

— Pe care dintre lucrurile vechi vrei să le reînvii? întrebă Ralph. Ştiu că e vorba de unul din ele, fiindcă altfel n-ai vorbi despre cele trecute.

— Până şi pe mine mă bănuieşte! strigă bătrânul Arthur, ridicând mâinile. Până şi pe mine! Doamne, până şi pe mine! Ce fel de om mai e şi ăsta! Ha-ha-ha! Ce fel de om! Domnul Nickleby împotriva lumii întregi. Nimeni nu-i ca el! Un uriaş printre pitici, un uriaş, un uriaş!

Ralph se uita cu un zâmbet liniştit la dinele acela bătrân, care chicotea mai departe tot aşa, iar în cămăruţă Newman Noggs simţea cum i se strânge inima, pe măsură ce perspectiva dejunului pălea tot mai mult.

— Trebuie să-i fac totuşi hatârul — strigă bătrânul Arthur; facă-se voia lui, e un om cu voinţa lui, cum zic scoţienii, bine, bine, înţelepţi

oameni mai sunt scoţienii ăştia! Vrea să discute afaceri şi nu vrea să-şi irosească timpul cu fleacuri. Are foarte mare dreptate. Timpul e bani, timpul. E bani!

— Aş crede că unul de-ai noştri a scornit zicala asta — spuse Ralph. Timpul e bani şi încă bani buni, pentru cei ce iau şi dobândă pe el. Timpul e bani! Da, şi timpul costă bani; dacă ăsta nu e un articol cam scump pentru unii oameni, pe care-am putea să-i numim, să ştii că mi-am uitat eu meseria.

În chip de răspuns la această vorbă de duh, bătrânul Arthur ridică din nou mâinile, chicoti din nou şi strigă iarăşi:

— Ce om mai e şi ăsta! după care îşi trase scaunul lui scund ceva mai aproape de taburetul înalt, pe care şedea Ralph, şi privind în sus, spre faţa neclintită a acestuia, spuse: Ce-ai zice dacă ţi-aş da vestea că am de gând… am de gând… să mă însor?

— Ţi-aş zice — răspunse Ralph, aruncându-i de sus o privire rece — că cine ştie cu ce scop ai spus o minciună şi că nu e prima oară şi nici n-o să fie ultima; că nu mă mir, dar nici păcălit nu mă las.

— Atunci îţi spun serios că mă însor — grăi bătrânul Arthur.

— Şi *eu* îţi spun serios — răspunse Ralph — ce ţi-am spus adineauri. Ia stai! Dă-mi voie să mă uit la dumneata. Pe faţa dumitale văd o privire diavolească, de beţiv. Ce-i asta?

— Nu te-aş înşela pe *dumneata,* ştii doar — spuse cu glas plângăcios Arthur Gride. N-aş putea, ar fi o nebunie să încerc. Eu, eu să-l înşel pe domnul Nickleby! Piticul să-l înfrunte pe uriaş! Te întreb iarăşi, he-he-he! ce-ai zice, dacă ţi-aş spune că am de gând să mă însor?

— Cu vreo zgripţuroaică bătrână? întrebă Ralph.

— Nu, nu! strigă Arthur, tăindu-i vorba şi frecându-şi cu încintare mâinile. Greşeşti, iarăşi greşeşti! O dată în viaţă greşeşte şi domnul Nickleby; eşti departe, foarte departe! Cu o fată tânără şi frumoasă; proaspătă, încântătoare, fermecătoare şi care n-a împlinit încă nouăsprezece ani. Ochi negri, gene lungi, buze pârguite şi roşii că ajunge să te uiţi la ele ca să le săruţi, păr frumos şi buclat că te mănâncă degetele să te joci cu el, un mijloc care te face să îmbrăţişezi fără să vrei aerul cu mâinile la gândul că-i cuprinzi ei mijlocul, picioare mici, care păşesc atât de uşor încât aproape că nici nu ating pământul, cu toate astea mă însor, dom'le, cu toate astea, he-he!

— Asta pare mai mult decât o flecăreală obişnuită — spuse Ralph, după ce ascultă cu o strâmbătură de batjocură vorbele pline de extaz ale bătrânului păcătos. Numele fetei?

— O, vulpoiule, vulpoiule! Ca să vezi ce şmecher este! se minună bătrânul Arthur. Ştie că am nevoie de ajutorul lui, ştie că mi-l poate da, ştie că totul se va întoarce spre folosul lui, vede totul de pe acum. Numele ei… e cineva pe-aici care să ne poată auzi?

— Cine dracu' vrei-să fie? răspunse acru Ralph.

— Ştiu eu, mă gândeam că cineva ar putea să urce sau să coboare scările — spuse Arthur Gride, după ce scoase cu grijă capul pe uşă şi o închise apoi — sau că omul dumitale s-o fi întors şi trage cu urechea de afară. Funcţionarii şi servitorii se pricep să tragă cu urechea şi m-aş simţi foarte prost dacă domnul Noggs…

— Dă-l naibii pe domnul Noggs — se răsti Ralph — şi dă-i înainte cu ce ai de spus!

— Oricum, poţi să-l dai naibii pe domnul Noggs — răspunse bătrânul Arthur; crede-mă ca eu n-am nimic împotrivă. Numele ei este…

— Ei? făcu Ralph, scos din sărite fiindcă bătrânul Arthur se oprise din nou. Care este?

— Madeleine Bray.

Orice motive ar fi existat — şi pare-se că Arthur Gride prevedea că vor fi — pentru ca amintirea acestui nume să aibă vreo înrâurire asupra lui Ralph şi orice înrâurire ar fi avut de fapt numele asupra lui, Ralph nu trăda nimic ci-l repetă liniştit decâteva ori. Că şi cum ar fi încercat să-şi aducă aminte când şi unde îl mai auzise.

— Bray — spuse Ralph. Bray, era un tânăr Bray la.. Nu dar el n-avea nicio fată!

— Ţi-l aminteşti pe Bray? întrebă Arthur Gride.

— Nu — spuse Ralph, privindu-l fără expresie.

— Nu ţi-l aminteşti pe Walter Bray! Bărbatul ăla zănatic, care s-a purtat aşa de urât cu nevasta aia frumoasă?

— Dacă încerci să-mi reaminteşti de un anume bărbat zănatic, cu ajutorul unei astfel de trăsături — spuse Ralph, ridicând din umeri — am să-l confund cu nouă zecimi din bărbaţii zănatici pe care i-am cunoscut vreodată.

— Lasă, lasă! Bray ăsta stă acum pe terenul închisorii Bench — spuse bătrânul Arthur. Nu se poate să-l fi uitat pe Bray! Ani făcut amândoi afaceri cu el. Doar îţi datorează bani!

— A, *el!* răspunse Ralph. Da, da! Acum vorbeşte! O! E tata *lui,* zici?

Oricât de firesc ar fi fost rostite aceste cuvinte, ele n-au fost rostite totuşi atât de firesc încât o minte înrudită cu a lui ca cea a bătrânului Arthur să nu fi desluşit un plan din partea lui Ralph, un plan menit să-l îndemne pe Arthur la declaraţii şi lămuriri mult mai limpezi decât ar fi dat el de bună voie, sau decât ar fi putut, după câte părea, să smulgă Ralph prin orice alte mijloace. Totuşi, bătrânul Arthur era atât de prins de propriile lui planuri, încât se lăsă târât de ele şi nu bănui altceva decât că bunul lui prieten vorbeşte serios.

— Am ştiut eu că dacă te gândeşti puţin, nu se poate să nu-ţi aminteşti de el.

— Ai dreptate — răspunse Ralph. Dar bătrânul Arthur Gride şi însurătoarea este o împreunare cum nu se poate mai nefirească de

cuvinte; bătrânul Arthur Gride şi ochi cu gene negre, şi buze pe care dacă le priveşti îţi vine să le săruţi, şi păr buclat cu care îţi vine să te joci, şi un mijloc pe care vrei să-l cuprinzi, şi picioare mici care parcă nici nu ating pământul, bătrânul Arthur Gride alături de toate astea e încă şi mai monstruos; dar bătrânul Arthur Gride însurându-se cu fata unui „zănatic" sărăcit, care locuieşte pe terenul închisorii Bench, este ce! mai monstruos şi de necrezut dintre toate. Ca să-ţi vorbesc deschis, prietene Arthur Gride, dacă ai nevoie de ajutorul meu în treaba asta (şi fireşte că ai nevoie, fiindcă altfel nu te-ai afla aici), vorbeşte răspicat şi fără să baţi câmpii. Şi, mai ales, nu-mi spune că totul se va întoarce spre folosul meu, fiindcă ştiu că trebuie să se întoarcă şi spre al tău, şi încă zdravăn, că altfel nu te-ai fi vârât nici cu un deget în povestea asta.

Erau destul de acre şi batjocoritoare nu numai cuprinsul cuvintelor lui Ralph, dar şi glasul cu care le rostea şi privirea cu care le întregea, pentru a înfierbânta până şi sângele rece al bătrânului cămătar şi a îmbujora până şi faţa lui ofilită. Dar acesta nu dădu niciun semn de supărare, ci se mulţumi să exclame, ca şi mai înainte: „Ce mai om e şi ăsta!" şi să se hurduce, ca şi cum n-ar îi putut să-şi stăpânească veselia în faţa unei vorbiri atât de slobode şi pline de haz. Înţelegând totuşi limpede după expresia trăsăturilor lui Ralph că ar face bine să spună ce are de gând cât se poate de grabnic, se reculese în vederea unor chestiuni mai serioase şi ajunse la miezul târguielii pentru care venise.

Mai întâi stărui asupra faptului că Madeleine Bray îşi dăruia viaţa ca să sprijine şi să ajute pe singurul ei părinte, care n-avea niciun prieten pe lumea asta şi ale cărui dorinţe ea le îndeplinea ca o roabă; la care, Ralph spuse că auzise el ceva de felul ăsta mai înainte şi că. Dacă fata ar fi ştiut un pic mai bine cum merg lucrurile pe lumea asta, n-ar fi fost atât de proastă.

În al doilea rând, Arthur Gride vorbi pe-ndelete despre firea tatălui, lămurind că şi dacă o luăm de bună că el o iubeşte pe fiică-sa cu toată dragostea de care e în stare, tot pe el însuşi se iubeşte mai tare; şi Rafph spuse că la asta nu e nevoie să adaugi nimic, fiindcă e foarte firesc să fie aşa şi pesemne că aşa şi este.

În al treilea rând, bătrânul Arthur presupuse că fata era o făptură gingaşă şi frumoasă, drept care i se năzărise s-o ia de nevastă. Ralph nu catadicsi să răspundă la asta altfel decât cu un zâmbet rău şi cu o privire aruncată făpturii bătrâne şi smochinite din faţa lui; dar ambele erau îndeajuns de grăitoare.

— Şi acum — spuse Gride — ajung la micul plan pe care l-am ticluit în mintea mea pentru ca lucrurile să se întâmple aşa; fiindcă ar fi trebuit să-ţi spun că încă n-am făcut propunerea nici măcar tatălui. Dar dumneata ai şi înţeles asta? Doamne, doamne, ce sfredel mai eşti dumneata!

— Atunci nu te juca cu mine — spuse Ralph nerăbdător. Cunoşti zicătoarea.

— Totdeauna are răspunsul pe vârful limbii! strigă bătrânul Arthur, ridicând mâinile şi ochii în semn de admiraţie. Totdeauna e pregătit! Doamne, ce binecuvântare să ai atâta duh şi atiţia bani gheaţă ca să-l susţii! Apoi, schimbând deodată tonul, vorbi mai departe: în ultimele şase luni am tot fost pe la Bray de câteva ori. A trecut chiar o jumătate de an, de când am văzut pentru întâia oară trufandaua de care-ţi vorbesc şi, doamne, ce mai trufanda este! Dar asta n-are nicio legătură. Sunt creditorul lui de atâtea ori amânat pentru o mie şapte sute de livre.

— Vorbeşti ca şi cum ai fi singurul creditor amânat de el — spuse Ralph, scoţându-şi din buzunar carneţelul. Şi eu sunt alt creditor pentru nouă sute şaptezeci şi cinci de livre, patru şilingi şi trei penny.

— Singurul, afară de mine, domnule Nickleby — îi spuse cu înfrigurare bătrânul Arthur. Te asigur că nimeni altul nu s-a apucat să cheltuiască pentru a-l ţine sub cheie pe un datornic ca el, fiindcă toţi au fost siguri că noi doi l-am înşfăcat bine. Şi amândoi am căzut în aceeaşi cursă; doamne, ce mai capcană; aproape că m-a ruinat! Şi i-am împrumutat banii pe poliţe, cu o singură semnătură, zău, credea toată lumea că are greutate şi că poate fi negociată la fel ca banii şi din care ştii ce s-a ales. Tocmai când să punem mâna pe el, omul a murit falit. Ah! Pierderea asta aproape că m-a ruinat!

— Zi mai departe ce-i cu planul dumitale — spuse Ralph. N-are niciun rost să te vaieţi tocmai acum că nu ne merge negustoria; tot nu ne aude nimeni.

— Nu strică niciodată să vorbeşti aşa, fie că are cine să ne audă, fie că nu — chicoti bătrânul Arthur. Obişnuinţa te face desăvârşit, ştii doar. Acum, eu mă ofer lui Bray ca ginere, cu făgăduiala că în clipa când sunt cununat în lege, lui i se va da în linişte drumul şi va avea îngăduinţa să trăiască între vii ca un gentleman (mult nu poate s-o mai ducă, fiindcă l-am întrebat pe doctorul lui, care zice că omul suferă de inimă şi că, prin urmare, e cu neputinţă să mai trăiască mult). Şi dacă i se înşiră frumos, unul câte unul, toate foloasele acestei situaţii, crezi că ar fi în stare să mi se împotrivească? Şi dacă el nu e în stare să mi se împotrivească *mie,* crezi că fiică-sa poate să i se împotrivească *lui?* Nu fac eu din ea doamna Arthur Gride, drăguţa doamnă Arthur Gride, ce mai bucăţică, ce mai puică gustoasă! nu fac eu din ea doamna Arthur Gride într-o săptămână, într-o lună, într-o zi, in cât timp vreau eu?

— Zi mai departe — spuse Ralph, dând cu socoteală din cap şi vorbind cu un ton, a cărui răceală voită vădea un contrast ciudat cu chiţcăitul plin de incintare la care ajunsese treptat prietenul lui. Zi mai departe! Doar n-ai venit aici ca să mă întrebi asta!

— Vai, doamne, cum vorbeşti! strigă Arthur; împingându-se şi mai aproape de Ralph. Te cred că nu de-aia, nici nu spun că de-aia. Am venit să te întreb cât mi-ai cere, pentru datoria asta a dumitale, dacă eu mă înţeleg cu tatăl. Cinci şilingi de liră, şase şilingi şi opt penny, zece şilingi? Eu sunt gata să mă ridic până la zece pentru un prieten ca dumneata, fiindcă noi ne-am împăcat totdeauna atât de bine; dar n-ai să fii chiar atât de hapsân cu mine, ştiu asta. Ei, spune-mi, ai să fii?

— Mai sunt şi altele de spus — făcu Ralph, împietrit şi neclintit ca totdeauna.

— Da. Sigur, dar nu-mi dai timp — răspunse Arthur Gride. În treaba asta îmi trebuie un ajutor; unul care ştie să vorbească, să stăruie, să impună un punct de vedere, şi asta dumneata ştii să faci ca nimeni altul. Eu nu pot s-o fac, fiindcă eu sunt o biată făptură sfioasă şi neliniştită. Acu', dacă te alegi cu ceva de pe urma datoriei ăsteia, pe care de mult ai socotit-o pierdută,.ai să-mi rămâi prieten şi ai să mă ajuţi. Aşa-i?

— Mai e ceva — spuse Ralph.

— Nu, nu, zău că nu! strigă Arthur Gride.

— Ba da, zău că da. Îți spun eu că este — spuse Ralph.

— O! răspunse bătrânul Arthur, prefăcându-se deodată luminat. Vrei să zici că mai e ceva cit priveşte persoana mea şi planurile mele. Da, sigur, sigur! Să pomenesc şi despre asta?

— Cred că ai face bine — făcu Ralph, uscat.

— N-am vrut să te mai plictisesc, fiindcă mi-am închipuit că interesul dumitale se mărgineşte la partea care-ţi revine din afacerea asta — spuse Arthur Gride. E drăguţ că mă întrebi. Vai, e foarte drăguţ! Păi, să presupunem că eu aş avea cunoştinţă despre o proprietate, o mică proprietate, foarte mică, la care are drept găinuşa asta drăgălaşă; despre care, în clipa de taţă, nimeni nu ştie şi nu poate să ştie, dar pe care soţul ei ar putea-o vârî în buzunar, dacă ar şti câte ştiu eu. Asta ar lămuri toată…

— Toată tărăşenia — spuse Ralph, stropşit. Acum, dă-mi voie să întorc afacerea pe toate părţile şi să mă gândesc cât ar trebui să mi se cuvină mie, dacă te-aş ajuta ca să izbândeşti.

— Dar nu fi hapsân — strigă bătrânul Arthur, ridicând mâinile într-un gest rugător şi vorbind cu glas tremurat. Nu fi prea hapsân cu mine. E o proprietate foarte mică, zău că da! Să zicem zece şilingi şi încheiem târgul. E mai mult decât ar trebui să dau, dar eşti atât de cumsecade, să zicem zece şilingi! Hai!

Ralph nu luă în seamă aceste rugăminţi, ci se cufundă timp de trei sau patru minute într-o visare întunecată, privind gânditor spre omul de la care purcedeau. După ce cugetă îndeajuns, rupse tăcerea şi nu i se poate imputa că a vorbit fără rost şi pe ocolite sau că n-a pus degetul pe rană.

— Dacă te-ai însura cu fata asta fără ajutorul meu — spuse Ralph — ar trebui să-mi plăteşti toată datoria, fiindcă altfel nu l-ai putea elibera pe taică-său. Prin urmare, e limpede că trebuie să primesc toată suma, fără niciun rabat sau reţinere, fiindcă altfel aş pierde de pe urma faptului că mă bucur de încrederea dumitale, în loc să câştig. Asta e primul punct al înţelegerii, în ceea ce priveşte al doilea, voi prevedea că pentru osteneala mea, ca om ce mijloceşte şi convinge şi te ajută să pui mina pe averea asta, vreau cinci sute de livre. E foarte puţin, pentru că numai dumneata te alegi cu buzele pârguite, şi părul buclat şi mai ştiu eu ce. Cit despre al treilea şi ultimul punct, îţi cer să închei o înţelegere cu mine, chiar astăzi, şi să te legi să-mi plăteşti aceste două sume în ziua căsătoriei dumitale cu domnişoara Madeleine Bray, înainte de prânz. Mi-ai spus că ştiu să stărui şi să impun un punct de vedere. Îl impun pe acesta şi n-am de gând să primesc niciun ban mai puţin decât am prevăzut în această înţelegere. Dacă vrei, învoieşte-te! Dacă nu. Însoară-te cu ea fără mine, dacă poţi. Eu tot scot datoria de la el.

Ralph fu surd ca o viperă faţă de toate rugăminţile, protestele şi cererile de împăcare între propunerile lui şi cele pe care le făcuse mai întâi Arthur Gride. Nici nu voia să mai discute chestiunea şi, în timp ce bătrânul Arthur nu mai contenea să se vaiete de grozăvia acestor cereri şi propunea schimbări apropiindu-se încetul cu încetul tot mai mult de condiţiile cărora se împotrivise — Ralph stătea cu desăvârşire mut şi cerceta cu un aer de liniştită concentrare însemnările şi hârtiile din carnetul lui. Văzând că nu e cu putinţă să-l mişte pe dârzul lui prieten, Arthur Gride, care se aşteptase încă dinainte de venise la un astfel de rezultat, încuviinţă cu inima grea tratatul propus şi completă pe dată contractul cerut (Ralph avea totdeauna la îndemână astfel de unelte), după ce ceru ca domnul Nickleby să-l însoţească numaidecât până la locuinţa domnului Bray şi să înceapă tocmeala pe loc, în caz că împrejurările se arătau prielnice şi încurajatoare pentru planul lor.

Drept urmare a acestei din urmă înţelegeri, vrednicii domni plecară împreună curând după aceea, iar Newman Noggs ieşi, cu sticla în mână, din ascunzişul prin a cărui uşă de sus scosese de câteva ori nasul lui roşu, riscând să fie prins, la acele părţi ale convorbirii care-l interesau mai mult.

— Acum nu mai am poftă — spuse Newmari, punând sticla în buzunar. Masa mi-am luat-o!

După ce slobozi această observaţie eu glas îndurerat şi jalnic, Newman ajunse la uşă cu un singur pas mare şi şchiop şi cu altul se întoarse înapoi.

— Nu ştiu cine o fi ea şi ce-o fi — spuse el; dar mi se rupe inima de mila ei; şi n-o pot ajuta aşa cum nu pot să ajut pe niciunul dintre oamenii împotriva cărora se pun la cale zilnic sute de ticăloşii, dar

niciuna aşa murdară ca asta! Ei, dar asta sporeşte suferinţa mea, nu însă şi pe-a lor. Lucrurile nu sunt mai rele, fiindcă eu le cunosc, în schimb sunt şi eu la fel de chinuit ca. Şi alţii. Gride şi Nickleby! Frumoasă pereche de înhămat la o trăsură! Pungăşie! Pungăşie! Pungăşie!

Cu aceste cugetări şi câte o lovitură foarte puternică în nenorocita lui pălărie de fiecare repetare a ultimului cuvânt, Newman Noggs, al cărui creier se cam năclăise din pricina acelei părţi din conţinutul şipului, ce-şi croise drum până acolo în timpul cât omul stătuse închis, porni să caute acea mângâiere, pe care o putea găsi într-o friptură şi niste salată, la un birt ieftin.

Între timp, cei doi uneltitori o porniseră spre casa unde se arătase şi Nicholas pentru prima dată, cu câteva dimineţi mai înainte şi, după ce pătrunseră până la domnul Bray şi aflară că fata lui nu e acasă, dezvăluiră, printr-un şir do măiestrite mişcări de-apropiere, pe care le închipui Ralph în marea lui pricepere, rostul adevărat al vizitei lor.

— Iată-l aici, domnule Bray — spuse Ralph, în timp ce bolnavul, care încă nu se dezmeticise de mirare, se lăsase pe speteaza scaunului şi-şi muta pe rând privirile de la el la Arthur Gride. Şi ce dacă a avut nenorocul să fie unul dintre cei răspunzători pentru faptul că eşti ţintuit aici? Parcă eu n-am fost? Oamenii trebuie să trăiască; eşti în prea mare măsură un om de lume, ca să nu vezi lucrul ăsta în lumina lui adevărată. Îţi propunem cea mai bună despăgubire care ne stă în puteri. Despăgubire? Iată o cerere in căsătorie pentru copila dumitale, pe care mulţi părinţi cu titlu nobiliar s-ar repezi s-o primească. Domnul Arthur Gride are averea unui prinţ. Gândeste te ce pleaşcă!

— Fiica mea, domnule — răspunse, măreţ, Bray — aşa cum am crescut-o eu, ar fi o recompensă bogată pentru orice mare avere, pe care un bărbat ar oferi-o în schimbul mâinii ei.

— Tocmai ce-ţi spuneam şi eu — continuă iscusitul Ralph, întorcându-se spre prietenul lui, bătrânul Arthur. Tocmai ceea ce m-a făcut să socotească că lucrul e frumos şi uşor de îndeplinit. Niciunul nu rămâne dator. Dumneata ai bani şi domnişoara Madeleine are frumuseţe şi virtute. Ea are tinereţe, dumneata ai bani. Ea n-are bani, dumneata n-ai tinereţe. Sunteţi chit şi e o căsătorie încheiată din voinţa cerului.

— Se şi spune că în cer se încheie căsătoriile — adăugă Arthur Gride, aruncând o privire hidoasă spre socrul pe care şi-l dorea. Drept care, dacă ne căsătorim, vă fi prin voia soartei.

— Gândeşte-te atunci, domnule Bray — spuse Ralph, înlocuind grăbit acest argument cu socoteli mai pământeşti — gândeşte-te, când primeşti sau respingi propunerile prietenului meu, ce este în joc!

— Cum pot eu să primesc sau să resping? îi reteză vorba domnul Bray, pe care îl scotea din sărite conştiinţa că de fapt el e cel care

trebuie să hotărască. Fiică-mea trebuie să primească sau să respingă; ea trebuie. Ştiţi doar.

— Adevărat — făcu Ralph, apăsat; dar totuşi ai puterea s-o sfătuieşti; să-i arăţi ce motive sunt pentru şi ce motive împotrivă, să-i dai să înţeleagă care ţi-e dorinţa.

— Să-i dau să înţeleagă care mi-e dorinţa, domnule! răspunse datornicul, pe rând trufaş şi josnic şi tot timpul egoist. Doar sunt tatăl ei, nu-i aşa? De ce să-i dau să înţeleagă şi să merg pe ocolite? îţi închipui oare, aşa ca prietenii maică-si şi duşmanii mei, blestemaţi să fie cu toţii 1 că în tot ce face ea pentru mine nu este altceva decât datorie, domnule, doar datorie? Sau credeţi că dacă eu am avut ghinion, asta ajunge pentru ca relaţiile dintre noi doi să se schimbe, adică ea să poruncească şi eu să ascult? I-auzi, să-i dau să înţeleagă care mi-e dorinţa! Poate unde mă vezi aici, aproape neînstare să mă ridic din scaun fără ajutor, îţi închipui că sunt o fiinţă dărâmată şi care atârnă de alţii, un om care n-are curajul sau puterea să tacă ceea ce crede el că e mai bine pentru copila lui? Puterea să-i dau să înţeleagă ce doresc! Cred şi eu!

— Iartă-mă — spuse Ralph, care-şi cunoştea bine omul şi-şi potrivi argumentele în consecinţă; nu m-ai ascultat până la capăt. Voiam tocmai să spun că pentru dumneata a da grai unei dorinţe măcar şi atât, cu siguranţă că ar fi deopotrivă cu a porunci.

— Desigur că ar fi! răspunse domnul Bray, cu glasul unui om scos din fire. Dacă din întâmplare n-ai aflat despre vremea aceea, domnule, află că a fost o vreme când eu câştigam cu triumf toate luptele împotriva tuturor neamurilor mamei ei, numai cu voinţa mea, măcar că ei aveau de partea lor puterea şi averea.

— Totuşi — spuse Ralph atât de blând pe cât îi îngăduia firea lui — nu m-ai ascultat până la capăt. Eşti un om care încă mai poate străluci în lume, un om cu mulţi ani de viaţă înaintea dumitale; asta, dacă vei trăi liber şi sub un cer mai senin şi ţi-ai alege singur tovarăşii. Veselia este elementul dumitale, în mijlocul ei ai strălucit odinioară. Te aşteaptă eleganţa şi libertatea, Franţa şi o rentă care să-ţi îngăduie să te întreţii acolo în lux ţi-ar prelungi termenul vieţii şi te-ar face să te simţi într-o altă lume. Pe vremuri, oraşul vuia de petrecerile dumitale costisitoare şi ai putea să scânteiezi iarăşi pe o nouă scenă, folosindute de experienţa dumitale şi mai trăind puţin şi pe socoteala altora, în loc să-i laşi pe alţii să trăiască, pe socoteala dumitale. Iar dacă întorci foaia, ce vezi? Ce? Nu ştiu care este cel mai apropiat cimitir, dar văd acolo, oriunde ar fi, o piatră de mormânt şi pe piatră o dată, poate peste doi ani, poate peste douăzeci. Asta-i tot!

Domnul Bray îşi sprijini cotul de rezemătoarea scaunului şi-şi umbri faţa cu mâna.

— Eu vorbesc deschis — spuse Ralph, aşezându-se lângă el —

pentru că simt lucrurile astea cu putere. E în interesul meu să-ţi măriţi fata cu prietenul meu Gride, pentru că atunci voi fi plătit. Vreau să zic, în parte. Nu ascund acest lucru. Recunosc deschis. Dar ce interes ai dumneata s-o îndemni spre acest pas? Nu pierde asta din vedere. S-ar putea să se împotrivească, să protesteze, să verse lacrimi, să-ţi spună că el e prea bătrân şi să-ţi arate că viaţa ei va fi nenorocită. Dar acum oare cum este?

Câteva gesturi uşoare ale bolnavului arătară că nu pierdea nimic din aceste argumente, aşa cum lui Ralph nu-i scăpa nicio iotă din purtările lui.

— Cum este acum viaţa ei, spuneam — urmă vicleanul cămătar — sau ce poate ea aştepta? Dac-ai muri, fireşte, oamenii aceia pe care dumneata îi urăşti ar face-o fericită. Dar poţi să rabzi gândul ăsta?

— Nu! răspunse Bray, îmboldit de o pornire răzbunătoare, pe care n-o putea stăpâni.

— Cred şi eu că nu! spuse liniştit Ralph. Dacă e să câştige de pe urma morţii cuiva — urmă el cu glas scăzut — las-o să câştige de pe urma morţii lui bărbatu-său. N-o lăsa să-şi amintească de-a dumitale ca de întâmplarea care i-a deschis ei drumul spre o viaţă mai fericită. Ce ai împotrivă? Să aud şi eu! Ce? Că pretendentul e om bătrân? Păi, de câte ori oameni de familie şi cu avere, care n-au scuza dumitale, ci au la îndemână tot ce le trebuie, ba şi tot ce le prisoseşte, nu-şi mărită fetele cu oameni bătrâni sau (ceea ce e mai rău) cu oameni tineri fără cap şi fără inimă, numai ca să-şi măgulească deşertăciunea, sau din vreun interes de familie, sau ca să-şi asigure un loc în parlament! Judecă în locul ei, domnule, judecă în locul ei! Dumneata trebuie să ştii mai bine şi cât o trăi o să-ţi mulţumească.

— Pst! pst! făcu domnul Bray, tresărind deodată şi acoperind gura lui Ralph cu mâna lui. O aud la uşă!

Licărirea de conştiinţă vădită de ruşinea şi spaima acestei mişcări grăbite, sfâşie, în răstimpul scurt al unei clipe, vălul de minciuni ce acoperea un plan atât de crud şi-l scoase în vileag gol, în toată grozăvia lui josnică şi nemiloasă. Tatăl se prăbuşi în scaun palid şi tremurând; Arthur începu să-şi frământe pălăria şi să scormonească în ea, neîndrăznind să ridice ochii din podea; până şi Ralph se ghemui, timp de o clipă, ca un dine bătut, din pricina sfielii pe care i-o pricinuia prezenţa unei fete tinere şi nevinovate.

Cutremurarea fu pe cât de neaşteptată, pe atât de scurtă. Ralph se dezmetici primul şi, văzând privirile îngrijorate ale Madeleinei, o îndemnă să-şi vină în fire, asigurând-o că n-avea de ce să se teamă.

— Un spasm neaşteptat — spuse Ralph, cu ochii la domnul Bray. Acum e bine de iot.

Până şi o inimă împietrită şi plină de deşertăciune s-ar fi simţit mişcată văzând făptura aceasta tânără şi frumoasă, a cărei nefericire

sigură fusese pusă la cale doar cu un minut mai înainte, aruncându-şi braţele de gâtul tatălui ei şi alintându-l cu cuvinte duioase şi drăgăstoase, cele mai dulci pe care le poate auzi o ureche de tată sau îngâna o gură de copil. Dar Ralph privea rece; iar Arthur Gride, ai cărui ochi tulburi nu se desfătau decât de învelişul frumuseţii şi rămâneau orbi faţă de duhul lăuntric, dovedi o înflăcărare nemaipomenită, dar nu chiar acea înflăcărare a simţirii, pe care o stârneşte de obicei priveliştea virtuţii.

— Madeleine — spuse tatăl, desprinzându-se uşor — n-a fost nimic.

— Dar ai avut un spasm ca ăsta şi ieri şi e cumplit să te văd suferind atât! Nu pot să te ajut cu nimic?

— În clipa asta cu nimic Aci se află doi domni, Madeleine, dintre care pe unul l-ai mai văzut. Avea obiceiul să spună — adăugă domnul Bray vorbindu-i lui Arthur Gride — că de câte ori te vedeam, pe dumneata, mă simţeam mai prost. Era firesc, cunoscând ceea ce cunoştea ea şi numai atât din legăturile noastre şi rezultatele lor. Aşa. Poate că în privinţa asta o să-şi schimbe părerea; fetele au voie să-şi schimbe părerile, ştiţi doar. Eşti foarte obosită, draga mea!

— Zău că nu sunt!

— Ba eşti. Lucrezi prea mult.

— Aş dori să pot lucra mai mult.

— Ştiu că doreşti, dar îţi pui puterile la prea grea încercare. Viaţa asta nenorocită de muncă zilnică şi oboseală, scumpa mea, e peste puterile tale. Sunt sigur că-i aşa. Biata Madeleine!

Cu aceste cuvinte şi multe altele tot atât de frumoase, domnul Bray o trase pe fiică-sa spre el şi o sărută cu dragoste pe obraji. Ralph, care în timpul acesta îl urmărise de aproape cu privirea lui ascuţită, se îndreptă spre uşă şi-i făcu şi lui Gride semn să vină după el.

— Vrei să mai vorbeşti cu noi? întrebă Ralph.

— Da, da — răspunse domnul Bray, dând-o grăbit pe fiică-sa deoparte. Peste o săptămână. Daţi-mi o săptămână.

— O săptămână — spuse Ralph, întorcându-se spre tovarăşul lui — începând de astăzi. Bună ziua. Domnişoară Madeleine, Sărut mâinile.

— Să ne strângem mâinile, Gride — spuse domnul Bray, întinzând-o pe-a lui, în timp ce bătrânul Arthur se înclina. Desigur că ai gânduri bune. Acum sunt silit s-o recunosc. Dacă ţi-am datorat bani, n-a fost din vina ta. Madeleine, scumpa mea, dă mâna ta încoace!

— O, doamne! Dac-ar binevoi domnişoara! Măcar vârful degetelor! spuse Arthur şovăind şi dând să plece.

Madeleine se dadu fără voie înapoi în faţa chipului de pitic bătrân, dar atinse totuşi mâna lui cu vârful degetelor ei, retrăgându-le în aceeaşi clipă. Bătrânul Arthur încercă fără folos să le strângă, cu gândul de a le reţine şi a le duce la buze, dar dădu o sărutare molfăită propriilor sale degete şi, după tot felul de schimonoseli amoroase ale

feţei, porni după prietenul lui, care ajunsese în stradă.

— Ce spune, ce spune? Ce spune uriaşul piticului? întrebă Arthur Gride ţopăind după Ralph.

— Ce spune piticul uriaşului? răspunse Ralph, ridicând din sprâncene şi privindu-l de sus pe cel care-l întreba.

— Nu ştie ce să spună — răspunse Arthur Gride. Nădăjduieşte şi se teme. Dar aşa-i că-i o bucăţica fainã?

— Eu nu gust frumuseţea — mormăi Ralph.

— Dar eu gust — răspunse Arthur frecându-şi mâinile. Doamne! Ce frumos se uita când se apleca deasupra lui! Ce gene lungi, ca nişte franjuri gingaşe! S-a uitat la mine aşa dulce…

— Nu prea drăgăstos, parcă! spuse Ralph. Nu-i aşa?

— Crezi că nu? răspunse bătrânul Arthur. Dar nu crezi că putem ajunge şi la asta? Nu crezi că se poate?

Ralph îl privi cu o încruntare dispreţuitoare şi răspunse rânjind şi vorbind printre dinţi:

— Ai băgat de seamă cum i-a spus că-i prea obosită şi lucrează prea mult şi-şi pune puterile la grea încercare?

— Da, da! Şi ce-i cu asta?

— Când crezi că i-a mai spus una ca asta înainte? Viaţa e peste puterile ei! Da, da! Las' c-o schimbă el spre binele ei!

— Crezi că s-a făcut? întrebă bătrânul Arthur, ţintind cu ochii pe jumătate închişi faţa tovarăşului său.

— Sunt sigur că s-a făcut — spuse Ralph. Omul încearcă să se înşele pe sine şi încă în faţa noastră. Vrea să facă lumea să creadă că se gândeşte la binele ei, nu la al lui. Face pe virtuosul şi a devenit atât de grijuliu şi drăgăstos, domnule, că fiică-sa abia l-a recunoscut. Am văzut o lacrimă de uimire în ochii ei. O să mai fie curând şi alte lacrimi de uimire, măcar că de alt fel. O! Putem aştepta cu încredere săptămâna viitoare.

CAPITOLUL XVI

Spre beneficiul domnului Vincent Crummles şi cuprinzând într-adevăr ultima lui apariţie pe scenă.

Când îşi îndreptase paşii spre estul oraşului ca să se ducă la biroul de contabilitate al firmei Fraţii Cheeryble, Nicholas îşi simţea inima tristă şi grea, apăsată de multe gânduri dureroase. Cu oricâte speranţe deşarte s-ar fi legănat, oricare ar fi fost nălucirile plăcute ce se stârniseră în mintea lui în jurul frumosului chip al Madeleinei Bray, acum se spulberaseră toate şi nu mai rămânea nici urmă din încântarea şi strălucirea lor.

Dacă am lăsa să se înţeleagă că dezlegarea şi încă o astfel de dezlegare a tainei ce părea s-o învăluie pe Madeleine Bray, pe vremea când el încă nu-i cunoştea nici măcar numele, îi stinsese focul sau măcar răcise înflăcărarea admiraţiei — aceasta n-ar fi spre lauda caracterului lui Nicholas şi tânărul era departe de a merita o astfel de laudă. Dacă înainte avea pentru ea patima, pe care o stârneşte la tineri doar frumuseţea şi distincţia, acum îşi dădea seama că sentimentele îi sunt mai adânci şi mai puternice. Dar stima pentru sinceritatea şi curăţenia inimii ei, respectul pentru singurătatea şi lipsa ei de ajutorare, înţelegerea pentru încercările unei făpturi atât de tinere şt frumoase, admiraţia pentru sufletul ei mărinimos şi nobil, toate astea păreau s-o înalţe mult deasupra lui şi, măcar că hărăzeau iubirii lui o nouă adâncime şi demnitate, îi şopteau că nu există nicio speranţă.

— O să-mi ţin cuvântul aşa cum i l-am dat — îşi spuse bărbăteşte Nicholas. Nu-i vorba de o datorie obişnuită de încredere. Îmi voi îndeplini întocmai şi cu destoinicie îndoita sarcină ce mi s-a încredinţat. Simţirile mele tainice nu merită să fie luate în seamă şi nici nu vor fi, în astfel de împrejurări.

Totuşi, simţirile acestea tainice existau şi, în taină, Nicholas mai degrabă le încuraja decât le înăbuşea, judecind (dacă putea fi vorba de judecată) că ele nu puteau face rău nimănui decât lui şi că, dacă le închidea în sine, dintr-un simţ al datoriei, avea cu atât mai mult dreptul să se întreţină cu ele în chip de răsplată faţă de eroismul lui.

Astfel de gânduri, împreună cu amintirea celor văzute în dimineaţa aceea şi cu aşteptarea vizitei următoare, făcură din el un tovarăş foarte plictisitor şi împrăştiat; într-atât încât Tim Linkinwater bănuia că Nicholas ar fi încurcat pe undeva nişte cifre şi că greşeala îl apăsa, drept care îl rugă din suflet, daca aşa stăteau lucrurile, să-şi uşureze cugetul şi să sfârşească odată, mai bine decât să-şi amărască toată viaţa cu chinurile remuşcării.

Dar la aceste sfaturi înţelepte şi la multe altele din partea lui Tim şi a domnului Frank, Nicholas nu putu fi convins să răspundă altceva

decât că nu se simţise niciodată mai vesel, în toată viaţa lui; şi a petrecut toată ziua, iar seara a pornit spre casă, dar tot mai frământa în gând aceleaşi lucruri şi ajungea mereu, mereu, la aceleaşi concluzii.

Când sunt bântuiţi de astfel de gânduri schimbătoare şi nedesluşite, oamenii sunt în stare să vagabondeze şi să hoinărească fără să ştie de ce, să citească afişe de pe ziduri cu cea mai mare luare-aminte, fără să aibă habar măcar despre o iotă din cuprinsul lor şi să se uite cu mare încordare prin geamurile vitrinelor la obiecte pe care nu le văd. Aşa se întâmplă şi cu Nicholas, care se trezi zăbovind cu mare interes înaintea unui afiş mare, atârnat in faţa unui mărunt teatru din drumul lui spre casă şi citind o listă de actori şi actriţe, ce făgăduiseră să onoreze un spectacol în beneficiu, care va avea loc curând. Citea cu atâta seriozitate, de parc-ar fi fost un catalog cu numele acelor doamne şi domni, care ocupau locurile cele mai bune în Cartea Destinului şi ar fi căutat cu înfrigurare numele lui. Îşi aruncă ochii spre capul afişului, zâmbind de prostia lui şi tocmai se pregătea să pornească mai departe, când văzu, în litere de o şchioapa, cu spaţii mari între ele, scris: „într-adevăr, ultima apariţie a domnului Vincent Crummles, actorul de faimă provincială!”.

— Prostii! făcu Nicholas, întorcându-se din drum. Nu se poate!

Dar se putea. Scris pe un singur rând era anunţul despre prima reprezentaţie a unei noi melodrame; pe alt rând era anunţul despre ultimele reprezentaţii a uneia vechi; un ai treilea rând era închinat reapariţiei înghiţitorului de cuţite african fără rival, care avusese bunătatea să se lase convins a-şi amâna angajamentul din patrie cu încă o săptămână; un al patrulea rând vestea că domnul Snittle Timberry, care se însănătoşise după boala grea suferită, va avea cinstea să apară în seara aceea; un al cincilea rând zicea că în fiecare seară erau Urale, Lacrimi, Hohote de Râs! Un al şaselea, că era într-adevăr ultima apariţie a domnului Vincent Crummles, actorul de faimă provincială!

. „Cu siguranţă că-i acelaşi — gândi Nicholas. Nu se poate să fie doi Vincenţi Crummles!”.

Ca să lămurească mai bine problema, se folosi din nou de afiş şi descoperind că în prima piesă există un Baron şi că Roberto (fiul său) era jucat de un oarecare domnişor Crummles, iar Spaletro (nepotul său) de un oarecare domnişor Percy Crummles — aceasta fiind ultima *lor* apariţie — şi că, legat de piesă, era un dans de caracter şi un *pas seul,* cu castaniete dansat de Copilul Fenomen — aceasta fiind ultima ei apariţie — Nicholas nu mai avu nicio îndoială; şi, după ce se înfiinţa la uşa dinspre scenă şi trimise un bileţel pe care era scris cu creionul „Domnul Johnson”, fu numaideeât călăuzit de un Bandit cu o cingătoare lată cu pafta în jurul mijlocului şi cu mâinile în nişte mănuşi foarte mari de piele, înaintea fostului său director de teatru.

Domnul Crummles se bucură sincer când îl văzu şi sărind în sus în faţa unei oglinjoare, cu o sprinceană foarte stufoasă lipită stnmb peste ochiul stâng şi perechea ei împreună cu un ciorap în mână, îl îmbrăţişa prieteneşte, spunând, în acelaşi timp, că doamnei Crummles i-ar creşte inima dacă şi-ar lua rămas bun de la el înainte de plecarea lor.

— Dintotdeauna ai fost slăbiciunea ei, Johnson — spuse Crummles — totdeauna, de la bun început. N-am mai avut nicio grijă, în ceea ce te priveşte, din prima zi când ai cinat cu noi. Un om pentru care are slăbiciune doamna Crummles nu poate să n-o scoată bine la capăt. Ah! Johnson, ce femeie e asta!

— Îi sunt sincer îndatorat pentru bunătatea ei şi în privinţa asta şi în altele — spuse Nicholas. Dar încotro porniţi de vorbiţi de rămas bun?

— N-ai citit în ziare? întrebă Crummles cu demnitate.

— Nu — răspunse Nicholas.

— Mă mir de asta — spuse directorul. Era la informaţii diverse. Aveam tăietura din ziar undeva, pe aici, dar nu ştiu unde, ba da, uite-o…

Zicând aşa, domnul Crummles, după ce se prefăcu a crede că a pierdut-o, scoase un petic de ziar cât un pod de palmă din buzunarul pantalonilor strimţi, pe care-i purta în viaţa particulară (şi care, împreună cu hainele civile ale altor câţiva domni, zăceau împrăştiaţi pe un soi de bufet din odaie) şi i-l întinse lui Nicholas spre citire:

„Înzestratul Vincent Crummles, care se bucură de multă vreme de faima unui director provincial şi a unui actor cu perspective neobişnuite, e pe cale să treacă Atlanticul, pentru o expediţie actoricească. Am aliat că Crummles va ii însoţit de doamna sa şi de talentata sa familie. Nu cunoaştem pe nimeni care să-l întreacă pe Crummles pe tărâmul lui special sau care, ca om public sau în particular, să ducă cu sine urările unui grup mai mare de prieteni. Cu siguranţă că Crummles va izbândi”

— Uite încă o tăietură — spuse Crummles, întinzându-i o hârtiuţă şi mai mică. Asta-i din rubrica Răspuns Corespondenţilor.

Nicholas citi cu glas tare: Filo Dramaticus.

— Crummles, directorul de provincie şi actorul nu poate fi mai în vârstă decât patruzeci şi trei sau patruzeci şi patru de ani. Crummles *nu* este prusac, căci este născut la Chelsea.

— Hm! făcu Nicholas, ciudat paragraf.

— Foarte — răspunse Crummles, scărpinându-şi o aripă a nasului şi privind spre Nicholas cu un aer de mare nepăsare. Nu-mi dau seama cine bagă lucrurile astea în ziar. *Eu* nu!

Tot cu ochii la Nicholas, domnul Crummles clătină de două sau de

trei ori din cap cu mare gravitate şi, spunând că pentru nimic în lume nu-şi poate închipui cum descopereau ziarele lucruri din astea, împături tăieturile şi le puse înapoi în buzunar.

— Sunt foarte mirat de vestea asta — spuse Nicholas. Să pleci în America! Nici nu te gândeai la una ca asta pe vremea când lucram la dumneata.

— Nu — răspunse Crummles — pe atunci nu. Adevărul e că doamna Crummles, nemaipomenită femeie, Johnson… Aci se întrerupse şi-i şopti lui Nicholas ceva în ureche.

— O! făcu Nicholas zâmbind. Ai speranţe să ţi sporeşti familia!

— Al şaptelea spor, Johnson — răspunse solemn domnul Crummles. Credeam că un copil ca Fenomenul va fi ultimul, dar pare-se că vom mai avea unul. E o femeie deosebită.

— Te felicit — spuse Nicholas — şi nădăjduiesc că şi acesta se va dovedi un fenomen.

— Păi e aproape sigur că va fi ceva neobişnuit, aşa-mi închipui — spuse domnul Crummles. Talentul celorlalţi trei constă mai ales în lupte şi pantomimă. Mi-ar plăcea ca ăsta să fie înzestrat pentru tragedia de dragoste, după cite înţeleg, în America lucruri din astea au căutare. Oricum, trebuie să-l primim aşa cum este. Poate că are talent pentru umblat pe sârmă. Pe scurt, poate avea orice fel de talent, dacă seamănă cu maică-sa, Johnson, fiindcă ea e un geniu universal; dar pentru orice va avea geniu, acel geniu i-l vom dezvolta.

După ce grăi astfel, domnul Crummles îşi puse şi cealaltă sprinceană şi nişte pulpe şi pe urmă nişte ciorapi întregi care aveau culoarea gălbuie a pielii, dar erau cam murdari pe la genunchi de atâta. Folosire a acelor încheieturi pentru blesteme, rugăciuni, lupte decisive şi alte momente tari.

În timp ce fostul director îşi sfârşea toaleta, îl înştiinţa pe Nicholas că, deoarece în America va călca de la început cu piciorul drept, ţinând seama de câştigul făgăduit de un contract bunicel, pe care avusese norocul să-l semneze, şi deoarece el şi doamna Crummles nu puteau nădăjdui să joace veşnic (nefiind nemuritori decât prin faimă şi într-un înţeles figurat), se hotărâse să se statornicească acolo pentru totdeauna, sperând că-şi va cumpăra şi un petic de pământ, care să le fie de ajutor la bătrâneţe şi pe care îl vor lăsa după aceea moştenire copiilor. Şi, după ce Nicholas lăudă în cuvinte înalte această hotărâre, domnul Crummles vorbi mai departe, împărtăşindu-i acele ştiri despre prietenii lor comuni, care credea că-l vor interesa. Printre altele, îl înştiinţa pe Nicholas că domnişoara Snevellici se măritase bine cu un tânăr luminărar cu trecere, care furnizase luminări teatrului, şi că domnul Lillyvick nu mai îndrăznea să spună nici despre sufletul lui că-i al lui, într-atât erau de tiranice pornirile doamnei Lillyvick, care domnea atotputernică şi în chip absolut.

Nicholas răspunse acestei încrederi din partea domnului Crummles mărturisindu-i numele, situaţia şi planurile lui şi înştiinţându-l, în cuvinte cât mai puţine Şa mai generale, despre împrejurările care au dus la prima lor cunoştinţă. După ce-l felicită din toată inima pentru că norocul începuse să-i surâdă, domnul Crummles îi dădu să înţeleagă ca, a doua zi, el şi ai lui trebuiau să plece spre Liverpool, unde se afla vasul ce avea să-i ducă departe de ţărmurile Angliei, şi că, dacă Nicholas dorea să spună un ultim adio doamnei Crummles, n-avea decât să-l însoţească la o cină de rămas bun, dată în cinstea familiei într-o cârciumă din vecinătate, cină ce va fi prezidată de domnul Snittle Timberry, în timp ce cinstea de a fi vicepreşedinte va fi hărăzită înghiţitorului african.

Cum între timp in cameră se făcuse foarte cald şi era mare învălmăşeală, din pricina navalei a patru oameni, care tocmai se omorâseră unii pe alţii în piesa ce se juca, Nicholas primi invitaţia şi făgădui să se întoarcă la sfârşitul spectacolului; căci prefera aerul răcoros şi amurgul de afară parfumului amestecat de gaz, praf de puşca şi coajă de portocală, de care era năpădit teatrul supraîncălzit şi luminat.

Se folosi de acest răstimp pentru a cumpăra o cutie de prizat tutun din argint — cea mai bună pe care i-o îngăduiau fondurile lui — în semn de amintire pentru domnul Crummles şi, după ce mai cumpără şi o pereche de cercei pentru doamna Crummles, un şirag de mărgele pentru Fenomen şi un ac de cravată sclipitor pentru fiecare din tineri, se răcori făcând o plimbare şi se întoarse curând după timpul hotărât. Găsi luminile stinse, teatrul gol, cortina ridicată pentru noapte şi pe domnul Crummles plimbindu-se încoace şi încolo pe scenă, în aşteptarea lui.

— Timberry riu mai întârzie mult — spuse domnul Crummles. În astă-seară a dat gata spectatorii. Joacă pe un negru credincios în ultima piesă şi durează ceva mai mult până se spală.

— Aş crede că e un rol foarte neplăcut! spuse Nicholas.

— Nu, n-aş zice — răspunse domnul Crummles; vopseaua iese destul de uşor şi trebuie să-şi spele numai faţa şi gâtul. Aveam pe vremuri în trupa noastră un actor de tragedie clasa întâi, care, atunci când îl juca pe Othello, se înnegrea de sus până jos. Asta înseamnă să-ţi simţi rolul şi să-l joci, de parcă totul ar fi aievea; acum nu se mai obişnuieşte; destul de păcat.

îndată se arătă şi domnul Snittle Timberry la braţ cu înghiţitorul african şi, fiindu-i prezentat lui Nicholas, îşi ridica pălăria la o înălţime de jumătate de picior şi spuse că-i mândru să-l cunoască. La fel spuse şi înghiţitorul, care arăta şi vorbea într-una ea un irlandez.

— Am aflat din afişe că aţi fost bolnav, domnule — spuse Nicholas către domnul Timberry. Nădăjduiesc că oboseala din astă-seară nu v-a

făcut rău!

Drept răspuns, domnul Timberry clătină din cap cu un aer întunecat, se bătu de câteva ori în piept cu înţeles şi strângându-şi mantaua în jurul lui, spuse: „Dar nu face nimic. Să mergem!”

E lucru ştiut că atunci când oamenii de pe scenă sunt la mare strâmtoare şi se presupune că au ajuns în ultimul hal de slăbiciune şi istovire, ei îndeplinesc fără greş isprăvi voiniceşti care cer mare dibăcie şi forţă musculară. Aşa, de pildă, vezi câte un prinţ rănit sau câte o căpetenie de bandiţi, care sângerează până moare şi n-are putere nici să se mişte decât în sunetul muzicii celei mai dulci (şi atunci numai în patru labe) cum se apropie de uşa unui bordei ca să ceară ajutor cu atâtea suceli şi zvârcoleli, răsucindu-şi în aşa fel picioarele, rostogolindu-se, ridicându-se şi prăbuşindu-se din nou, cum n-ar putea să facă decât un om foarte voinic, antrenat la acrobaţie. Şi acest fel de reprezentaţie 1 se părea atât de firesc domnului Snittle Timberry, încât la ieşirea din teatru şi în drum spre cârciuma unde trebuia să aibă loc cina, dovedi gravitatea ultimei sale boli şi urmările ei istovitoare asupra sistemului său nervos, printr-un şir de figuri de gimnastică, spre admiraţia tuturor celor de faţă.

— Dar asta e o bucurie la care nu mă aşteptam — spuse doamna Crummles, cind i se înfăţişă Nicholas.

— Nici cu — răspunse Nicholas. Datorez unei simple întâmplări prilejul de a vă vedea, cu toate că mi-aş fi dat toată osteneala ca să am parte de el.

— Aici se află cineva pe care-l cunoşti — spuse Crummles, împingând înainte Fenomenul, îmbrăcat într-o rochie albastră de voal foarte încreţită şi cu pantaloni din acelaşi material; şi aici încă cineva, şi încă cineva — prezentându-i pe domnişorii Crummles. Şi ce mai face prietenul dumitale, credinciosul Digby?

— Digby?! făcu Nicholas, uitând, în clipa aceea, care fusese numele de actor al lui Smike. A, da! E foarte… dar ce spun eu? E departe de a face bine.

— Cum? strigă doamna Crummles, dându-se cu o mişcare tragică înapoi.

— Mă tem — spuse Nicholas, clătinând din cap şi silindu-se să zâmbească — mă tem că jumătatea dumneavoastră ar fi mai surprinsă ca oricând, dacă l-ar vedea acum.

— Ce spui, dragă? făcu doamna Crummles în tonul ei cel mai popular. De unde această schimbare?

— Spun că un duşman de-al meu mişel m-a lovit pe mine prin el şi, cu gândul să mă chinuiască pe mine, îl supune pe el la toate chinurile groazei şi nesiguranţei. Vă rog să mă iertaţi — spuse Nicholas, oprindu-se. N-ar trebui să vorbesc despre asta şi nici nu vorbesc niciodată decât celor ce cunosc faptele, dar de data asta m-a luat gura

pe dinainte.

Rostind această grăbită scuză, Nicholas făcu o plecăciune ca să salute Fenomenul şi apoi schimbă vorba, blestemând în sinea lui pripeala de care dăduse dovadă şi întrebându-se ce ar putea să creadă doamna Crummles despre o izbucnire atât de neaşteptată.

Doamna nu prea părea să creadă mare lucru, pentru că între timp bucatele fuseseră aşezate pe masă, aşa încât ea îi întinse mina lui Nicholas şi se îndreptă cu pas măreţ spre stânga domnului Snittle Timberry. Nicholas avu cinstea să-i ţie tovărăşie, iar domnul Crummles fu aşezat la dreapta preşedintelui, Fenomenul şi domnişorii Crummles înconjurându-l pe vicepreşedinte.

Societatea se ridica pină la douăzeci şi cinci sau treizeci de oaspeţi, fiind alcătuită din acei membri ai breslei actoriceşti cu sau fară angajament atunci în Londra, care se numărau printre prietenii cei mai intimi ai domnului şi doamnei Crummles. Numărul de doamne şi domni era potrivit aproape la egalitate, căci cheltuielile petrecerii cădeau în seama acestora din urmă, fiecare având dreptul să invite câte o doamnă, ca pe propriul său oaspete.

în totul a fost o reuniune foarte distinsă, căci, în afară de aureola nu prea strălucitoare a rampei, ce-l înconjura cu acest prilej pe domnul Snittle Timberry, mai era de faţă şi un literat, care, pe vremea lui, dramatizase două sute patruzeci şi şapte de romane, pe măsură ce apăruseră — şi pe unele chiar înainte de a fi apărut — şi care, prin urmare, *era* un literat.

Acest domn şedea la stânga lui Nicholas, căruia îi fu prezentat din celălalt capăt al mesei de prietenul său înghiţitorul African, în cuvinte de slavă cât priveşte talentul şi renumele său.

— Sunt fericit să cunosc un domn atât de distins — spuse politicos Nicholas.

— Domnule — răspunse omul de spirit — vă asigur că sunteţi binevenit. Cinstea e reciprocă, domnule, cum spun eu de obicei când dramatizez o carte. Aţi auzit vreodată o definiţie a faimei, domnule?

— Am auzit mai multe — răspunse Nicholas zâmbind. Care este a dumneavoastră?

— Când dramatizez eu o carte, domnule — spuse literatul — *asta* înseamnă faimă. Pentru autorul ei.

— A, adevărat! făcu Nicholas.

— Asta înseamnă faimă, domnule — repetă literatul.

— Prin urmare, Richard Turpin, Tom King şi Jerry Abershaw au dat pradă faimei numele celor pe care i-au jefuit in chipul cel mai neruşinat? intrebă Nicholas.

— Despre asta nu ştiu nimic, domnule — răspunse literatul.

— Shakespeare a dramatizat şi el poveşti, care fuseseră tipărite însă înainte, e drept — spuse Nicholas.

— Vorbeşti de Will, domnule? întrebă literatul. Chiar aşa a făcut. Desigur că Will a fost un adaptator. Chiar aşa a şi fost şi a adaptat foarte bine, dacă stăm să ne gândim.

— Tocmai voiam să spun — continuă Nicholas — că Shakespeare a scos câteva din conflictele lui din vechi poveşti şi legende, care erau în circulaţie; dar mi se pare că unii dintre domnii care fac astăzi parte din breasla dumneavoastră l-au întrecut cu mult.

— Aveţi deplină dreptate, domnule — îl întrerupse literatul, lăsându-se pe speteaza scaunului şi mânuind scobitoarea. Mintea omenească a progresat din vremea lui, progresează şi va progresa.

— Voiam să spun că l-au întrecut — reluă Nicholas, în cu totul altă privinţă, fiindcă, în timp ce el aducea în cercul vrăjit al geniului său tradiţii anume potrivite pentru acest scop şi prefăcea lucrurile obişnuite în constelaţii ce aveau să lumineze lumea veacuri de-a rândul, dumneavoastră aduceţi în cercul vrăjit al plictiselii subiecte ce nu sunt de fel potrivite pentru rosturile scenei şi le înjosiţi, în timp ce el le înalţă. De pildă, dumneavoastră luaţi cărţile neisprăvite ale unor autori în viaţă, le luaţi proaspete din mâinile lor şi umede încă de la tipar şi le tăiaţi, le tocaţi, le împărţiţi, după puterile şi priceperea actorilor dumneavoastră, terminaţi opere neterminate, cârpiţi în grabă idei crude, nu îndeajuns lucrate de plăsmuitorul lor, dar care, fără îndoială, l-au costat multe zile de cugetare şi multe nopţi fără somn; comparând întâmplări şi dialoguri, folosind până şi ultimul cuvânt, pe care poate că l-a scris doar cu două săptămâni înainte, vă osteniţi cât puteţi să prevedeţi conflictul — şi toate astea fără îngăduinţa şi împotriva voinţei sale; şi, pe urmă, ca încununare a procedeului, publicaţi o broşurică murdară, o amestecătură fără noimă de bucăţi alese din opera lui, sub numele dumneavoastră şi pomeniţi în anexă că aţi avut cinstea deosebită să înfăptuiţi sute de alte insulte de acelaşi soi. Acum vă rog să-mi arătaţi care e deosebirea între a jefui astfel şi a buzunări omul pe stradă; in afară doar că legea are grijă de batistele din buzunarele oamenilor, dar le lasă creierii (în afară de cazul când sunt zvârliţi cu forţa din cap) să se păzească singuri.

— Oamenii trebuie sa trăiască, domnule — spuse literatul, ridicând din umeri.

— Ăsta ar fi un argument la fel de preţios în amândouă cazurile — răspunse Nicholas; dar dacă o iei aşa, n-am altceva de spus, decât că, dac-aş fi eu scriitor iar dumneavoastră un dramatizator nesăturat, mai degrabă v-aş plăti socoteala la cârciumă pe şase luni, oricât o fi ea de mare, decât să am o firidă în Templul Faimei, vreme de şase sute de generaţii de acum încolo, iar dumneavoastră să fiţi chiar şi cel mai modest colţişor al soclului meu.

Ajunsă aci, discuţia ameninţa să ia o întorsătură cam mânioasă, dar doamna Crummles se amestecă la momentul nimerit şi împiedică orice

izbucnire furioasă, punându-i câteva întrebări literatului în legătură cu conflictele a şase piese noi scrise de el în temeiul unor contracte, prin care se obliga să facă loc înghiţitorului African de cuţite şi feluritelor lui exhibiţii fără pereche. Aceste întrebări îl atraseră grabnic pe literat într-o discuţie însufleţită cu numita doamnă şi, prins astfel, orice amintire a convorbirii de curând avute cu Nicholas se topi.

Deoarece felurile mai săţioase de mâncare fuseseră strânse de pe masă şi în locul lor se aşezaseră punciul, vinul şi alte băuturi spirtoase, oaspeţii, care până atunci stătuseră de vorbă în grupuri mici de câte trei sau patru, se cufundară treptat într-o tăcere de moarte.

Cei mai mulţi dintre cei de Iată îşi aruncau, din când în când, privirile spre domnul Snittle Timberry, iar spiritele mai cutezătoare nu pregetară să ciocănească în masă cu degetele şi să dea limpede de înţeles că aşteptau, rostind cuvinte de încurajare ca: „Ei, Tim!”, „Trezeşte-te, domnule preşedinte!”, „Suntem gata pentru cuvântare” şi aşa mai departe.

Domnul Timberry nu catadicsi să dea alt răspuns acestor imputări decât izbindu-se cu pumnii în piept, gâfâind ca să-şi recapete suflul şi dând multe alte semne cum că încă se mai află în ghearele bolii — fiindcă e ştiut că un om nu trebuie să se vândă prea ieftin nici pe scenă, nici în afara ei — în timp ce domnul Crummles, care ştia prea bine că el va fi subiectul cuvântării ce va urma, şedea graţios pe scaunul său, cu braţul aruncat nepăsător pe spetează şi ducea din când în când paharul la gură ca să bea puţin punci, cu acelaşi aer cu care era obişnuit să ia sorbituri lungi de nimic, din cupele de carton, în scenele ce înfăţişau banchete.

Într-un târziu, domnul Snittle Timberry se sculă cu mişcarea cea mai apreciată de toţi, adică ţinând o mină în vestă şi pe cealaltă deasupra celei mai apropiate cutii de prizat tutun. Şi după ce fu primit cu mare entuziasm, propuse, cu belşug de citate, să se bea în sănătatea domnului Vincent Crummles şi sfârşi o cuvântare destul de lungă, întinzând mina dreaptă într-o parte şi pe cea stânga in cealaltă şi îndemnând de câteva ori pe domnul şi doamna Crummles să i le strângă. Acestea fiind îndeplinite, domnul Vincent Crummles răspunse mulţumind şi, fiind şi acestea îndeplinite, înghiţitorul African închină, în cuvinte înduioşătoare, in cinstea doamnei Vincent Crummles. După aceea se auziră gemete puternice şi hohote din partea doamnei Crummles şi a doamnelor, în ciuda cărora, femeia aceea eroică stărui să mulţumească chiar ea, ceea ce şi făcu, într-un fel şi printr-o cuvântare, ce n-a fost niciodată depăşită şi şi-a găsit rar pereche. După aceea fu de datoria domnului

Snittle Timberry să închine pentru tinerii Crummles, ceea ce şi făcu; după care, domnul Vincent Crummles, în calitate de tată, rosti în faţa oaspeţilor o cuvântare suplimentară, vorbind pe larg despre însuşirile,

bunătatea şi desăvârşirile lor şi dorind ca fiecare doamnă şi fiecare domn dintre cei de faţă să aibă parte de astfel de fii şi fiice. După ce aceste solemnităţi fură urmate de un răstimp cuviincios, însufleţit de muzică şi alte petreceri, domnul Crummles ridică paharul în cinstea acelei podoabe a breslei, care era domnul Snittle Timberry; şi la o oră ceva mai târzie din seară, în cinstea celeilalte podoabe a breslei, înghiţitorul African, prietenul lui foarte drag, dacă-i îngăduie sal numească astfel; care îngăduinţă (neexistând niciun motiv anume pentru care să n-o dea) înghiţitorul African o dădu cu bunăvoinţă. Fu rândul literatului să fie băut, dar văzându-se că de mult era băut în alt înţeles al cuvântului şi că dormea pe scări, se lăsară păgubaşi şi cinstea fu mutată asupra doamnelor, în cele din urmă, după o şedinţă foarte lungă, domnul Snittle Timberry eliberă scaunul de preşedinte şi oaspeţii se despărţiră cu multe cuvinte de rămas bun şi îmbrăţişări.

Nicholas rămase ultimul ca să ofere micile lui daruri. După ce îşi luă rămas bun de la toţi din jur şi ajunse la domnul Crummles, nu se putu împiedica să nu bage de seamă deosebirea dintre această despărţire şi cea din Portsmouth. Nu mai rămăsese nici urmă de atitudine teatrală; omul întinse mâna cu un aer, care, dacă ar fi putut fi luat la comandă, ar fi fost cel mai bun actor al vremii pentru roluri de om simplu, iar când Nicholas i-o strânse cu căldură pe care o simţea sincer, păru topit de-a binelea.

— Am fost o trupă mică şi fericită, Johnson — spuse bietul Crummles. Dumneata cu mine nu ne-am certat niciodată. Mâine dimineaţă o să fiu foarte bucuros la gândul că ai venit, dar acum aproape că doresc să nu te fi revăzut.

Nicholas era gata să-i dea un răspuns glumeţ, dar fu descumpănit de apariţia neaşteptată a doamnei Grudden, care, pare-se, refuzase să ia parte la cină, ca să se poată trezi mai devreme, a doua zi de dimineaţă, şi care acum ţâşni dintr-un dormitor alăturat, îmbrăcată în veşminte albe cu totul neobişnuite; şi aruncându-se de gâtul lui, îl îmbrăţişa cu multă dragoste.

— Cum? Pleci şi dumneata? spuse Nicholas, supunându-se cu atâta voie bună, de parcă ar fi avut de-a tace cu cea mai frumoasă tânără din lume.

— Dacă plec? răspunse doamna Grudden. Dumnezeu să ne ajute, crezi să se pot descurca fără mine?

Nicholas se mai supuse unei îmbrăţişări cu şi mai multă voie bună ca înainte, dacă una ca asta era cu putinţă, şi fluturând pălăria cu toată veselia de care era în stare, îşi luă rămas bun de la familia Vincent Crummles.

CAPITOLUL XVII

Înscrie ce s-a mai întâmplat cu familia Nickleby şi arată urmările aventurii domnului în nădragi.

În timp ce Nicholas, prins de preocuparea în care se adâncise de curând, îşi petrecea orele de răgaz gândindu-se la Madeleine Bray, îndeplinind sarcinile hărăzite lui din grija fratelui Charles pentru ea, văzând-o mereu, mereu şi, de fiecare dată, primejduindu-şi tot mai tare liniştea sufletească şi slăbind tot mai mult hotărârile înălţătoare pe care le luase, doamna Nickleby şi Kate trăiau mai departe în pace şi tihnă, netulburate de alte griji decât cele legate de anumite demersuri sâcâitoare, întreprinse de domnul Snawley spre recâştigarea fiului său şi de îngrijorarea cât priveşte Smike el însuşi, a cărui sănătate de mult şubrezită începu să se resimtă într-atât de această stare de frică şi nesiguranţă, încât uneori le pricinuia atât lor cât şi lui Nicholas o adâncă nelinişte şi chiar teamă.

Dar nu se poate spune că erau tulburate de vreo plângere sau de văicărelile bietului băiat. Mereu dornic să fie folosit pentru unele treburi uşoare, pe care el era în stare să le facă, şi mereu grijuliu să-şi răsplătească binefăcătorii cu priviri vesele şi fericite, Smike n-ar fi dat unor ochi mai puţin iubitori prilejul de a vedea în el motiv de îngrijorare. Dar uneori, şi încă destul de des, ochii lui înfundaţi sticleau prea tare, obrajii lui scofâlciţi erau prea îmbujoraţi, răsuflarea îi era anevoioasă şi greoaie, trupul prea slab *şi* istovit pentru *a* scăpa de privirea şi de cercetarea lor.

Există o boală cumplită care-şi pregăteşte, ca să zicem aşa, victima pentru moarte; care o despoaie de tot ce e grosolan în înfăţişarea ei şi aruncă în jur priviri familiare, vădeşte semne nepământeşti, vestitoare ale schimbării ce se apropie; o boală cumplită, în care lupta dintre suflet şi trup se desfăşoară atât de treptat, de liniştit, de solemn, iar rezultatul este atât de sigur, încât zi de zi, bucăţică cu bucăţică, învelişul muritor se topeşte şi se ofileşte, iar duhul devine mai uşor şi mai încrezător pe măsură ce povara scade; şi, simţind apropierea nemuririi, n-o mai socoteşte decât o nouă etapă a vieţii de muritor; o boală în care moartea şi viaţa se împletesc în chip atât de ciudat, incit moartea împrumută văpaia şi culoarea vieţii, iar viaţa înfăţişarea descărnată şi hidoasă a morţii; o boală, pe care medicina n-a lecuit-o niciodată, de care bogăţia nu s-a putut niciodată feri, de care sărăcia nu s-a putut lăuda că e scutită; o boală care înaintează uneori cu paşi de uriaş şi alteori cu pas întârziat şi leneş, dar, înceată sau iute, este mereu sigură şi nu dă greş niciodată.

Făcând în mintea lui unele legături cu această boală, măcar că nu voia cu niciun chip s-o recunoască nici sieşi, Nicholas apucase să-şi

ducă tovarăşul credincios la un medic cu mare faimă. Încă nu se arăta niciun motiv de îngrijorare, zise acesta. Nu existau semne care puteau fi socotite grăitoare. Sănătatea băiatului fusese pusă la grea încercare şi foarte măcinată încă din copilărie, dar totuşi *s-ar putea* să nu fie asta — atâta tot.

Dar starea lui nu părea să se înrăutăţească şi, cum nu era greu să descoperi motivul acestor semne de boală în zdruncinul şi tulburarea prin care trecuse în ultima vreme, Nicholas se mângâie cu nădejdea că sărmanul lui prieten se va însănătoşi curând. Mama şi sora lui împărtăşeau această nădejde; şi cum obiectul îngrijorării lor reunite nu părea tulburat de nicio nelinişte sau deznădejde în ceea ce-l privea, ci răspundea, zilnic, cu un zâmbet liniştit, că se simte mai bine decât in ajun, temerile li se potoliră şi, încetul cu încetul, fericirea îşi redobândi drepturile.

De multe ori, in anii ce aveau să vină, avea să privească — Nicholas înapoi, spre acest răstimp al vieţii sale, şi să retrăiască clipele de linişte modesta şi casnică ce reînviau înaintea lui, aşa cum fuseseră pe vremuri. De multe ori, în asfinţitul unei zile de vară sau lingă focul ce pâlpâia iarna — dar atunci nu chiar atât de des şi nici cu atâta tristeţe, aveau să-i rătăcească gândurile înapoi, spre zilele de odinioară, zăbovind cu o plăcere dureroasă asupra fiecărei din amintirile cât de mărunte ce i se îmbulzeau în minte. Odăiţa în care şedeau atât de des, mult după ce se întuneca, ţesând vise fericite de viitor; glasul vesel şi risul voios al lui Kate; cum obişnuia el să stea aşteptând-o să se reîntoarcă, dacă era plecată, aproape netulburând tăcerea decât pentru a spune cât de plicticos era fără ea; bucuria cu care sărea Smike din colţul întunecos unde şedea de obicei şi se repezea să-i deschidă; şi lacrimile pe care le vedeau ei adesea pe obrajii lui, mirându-se că le văd, atunci când el părea atât de încântat şi fericit; fiecare mică întâmplare, fiecare cuvinţel, fiecare privire din vremurile acelea de demult, pe atunci aproape nebăgate în seamă, dar pe care ţi le reaminteai atât de bine — după ce grijile zilnice şi încercările au pălit uitate; toate îi apăreau proaspete, îl năpădeau de atâtea ori şi, foşnind deasupra prafului adunat pe anii ce trecuseră, aduceau ramuri verzi ale zilelor de odinioară.

Dar de aceste amintiri se mai legau şi alţi oameni şi multe lucruri aveau să se schimbe, înainte ca ele să prindă fiinţă. E o cugetare folositoare pentru rosturile acestor întâmplări, care reintră astfel dintr-o dată pe făgaşul lor obişnuit şi ferindu-se de salturi uşuratice în viitor sau de rătăciri şi ocoluri, îşi vor urma cu statornicie drumul aşa cum se cuvine.

Dacă Fraţii Cheeryble, socotindu-l pe Nicholas vrednic de încrederea şi speranţele lor, ii dădeau zilnic dovezi noi şi îmbelşugate de bunătate, ei nu aveau însă mai puţină grijă nici de cei sprijiniţi de el.

Felurite mici daruri trimise doamnei Nickleby şi totdeauna chiar acele lucruri de care aveau mai multă nevoie, ajutară mult la îmbunătăţirea şi înfrumuseţarea căsuţei. Mica grămadă de podoabe a lui Kate deveni de-a dreptul orbitoare; cit despre tovărăşie! Dacă se întâmpla ca fratele Charles şi fratele Ned să nu pice măcar pentru câteva minute, în fiece duminică sau într-o seară din săptămână, domnul Tim Linkinwater (care în toată viaţa lui nu făcuse jumătate de duzină de cunoştinţe şi care era cum nu se poate mai încântat de noii lui prieteni) venea şi pleca mereu în timpul plimbărilor lui de seară şi se oprea ca să se odihnească, în timp ce domnul Frank Cheeryble se întâmpla, nu se ştie prin ce ciudat concurs de împrejurări, să treacă prin faţa uşii lor cu cine ştie ce treburi, cel puţin în trei seri din săptămână.

— E tânărul cel mai atent pe care l-am văzut *eu* vreodată, Kate — îi spuse doamna Nickleby într-o seară fiică-si, după ce mai sus-pomenitul domn fusese câtva timp ridicat în slăvi de preabuna doamnă, iar Kate tăcuse chitic.

— Atent, mamă! făcu Kate.

— Vai de mine, Kate! strigă doamna Nickleby, repezindu-se ca de obicei; ce culoare ai, dar te-ai făcut stacojie!

— Ei, mamă! Ce lucruri ciudate iţi mai închipui?

— N-a fost închipuire, Kate, draga mea, sunt sigură de asta — răspunse maică-sa. Oricum, acum a trecut, aşa că n-are importanţă dac-a fost sau *ba.* Despre ce vorbeam? Da! Despre domnul Frank. În viaţa *mea* n-am văzut atâta atenţie, niciodată.

Sigur că nu vorbeşti serios — spuse Kate, îmbujorându-se din nou; şi de data asta fără putinţă de indoială.

— Nu vorbesc serios! răspunse doamna Nickleby; de ce n-aş vorbi serios? Te asigur că niciodată n-am vorbit mai serios. Vreau să spun că politeţea şi atenţia lui faţă de mine este unul din lucrurile cele mai potrivite şi mai mulţumitoare, mai plăcute, pe care le-am pomenit de multă vreme. Nu te întilneşti prea des cu purtări din astea la tineri şi cu atât mai tare te surprinde când le întâlneşti.

— Ă! atenţie faţă de *dumneata,* mamă — spuse iute Kate — da, sigur.

— Zău aşa, Kate — spuse doamna Nickleby — ce fată nemaipomenită mai eşti şi tu! Avea vreun rost să vorbesc despre atenţia lui faţă de oricine altcineva? Află că-mi pare foarte rău când mă gândesc că e îndrăgostit de o femeie din Germania, zău aşa.

— A spus foarte răspicat că nici vorbă nu-i de aşa ceva, mamă — răspunse Kate. Nu-ţi aminteşti că a zis aşa, chiar în prima seară când a venit la noi? Şi-n afară de asta — adăugă ea, cu glas mai domol — de ce ne-ar părea *nouă* rău, dac-ar fi aşa? Ce importanţă are pentru noi?

— Pentru *noi,* niciuna, poate — spuse apăsat doamna Nickleby, dar

pentru *mine,* totuşi, are importanţă, mărturisesc. Mie îmi place ca englezii să rămână englezi şi nu pe jumătate englezi, pe jumătate mai ştiu eu ce. Am să-i spun pe şleau rândul viitor când o veni că aş dori să se însoare cu o fată din ţara lui şi-o să văd ce-o să-mi răspundă.

— Te rog, nici nu te gândi la una ca asta, mamă — se repezi Kate; pentru nimic în lume! Gândeşte-te! Cât e de…

— Ei, dragă, cât e de ce? spuse doamna Nickleby, făcând ochi mari de mirare.

Înainte ca Kate să-i fi răspuns ceva, un mic ciocănit dublu şi neobişnuit vesti că domnişoara La Creevy venise să-i vadă; şi când domnişoara La Creevy se arătă, doamna Nickleby, deşi foarte pornită să lămurească problema dinainte, uită totul, sub năvala bănuielilor în legătură cu diligenta în care venise; bănuind că vizitiul trebuie să fie sau omul în cămaşă sau cel cu un ochi înnegrit; că oricare ar fi, nu găsise umbrela de soare uitată de ea săptămâna trecută; că, fără îndoială, trebuie să se fi oprit mult la Halfway House, pe drum încoace; sau că poate diligenta fiind plină, veniseră de-a dreptul; şi, în sfârşit, că, desigur, trebuia să-l fi ajuns din urmă pe Nicholas.

— N-am văzut niciun Nicholas — răspunse domnişoara La Creevy; dar l-am. Văzut pe batrânelul ăla drăguţ de Linkinwater.

— Îşi face plimbarea de seară şi vine să se odihnească aici, înainte de o porneşte înapoi spre oraş, pun rămăşag! spuse doamna Nickleby.

— Aşa aş crede — răspunse domnişoara Le Creevy; cu atât mai mult cu cât tânărul domn Cheeryble era cu el.

— Cu siguranţă că ăsta nu-i un motiv ca domnul Linkinwater să treacă pe aici — spuse Kate.

— Ba eu cred că este, draga mea — spuse domnişoara La Creevy. Pentru un tânăr, domnul Frank nu umblă prea voiniceşte; şi am băgat de seamă că, de obicei, cade mort de oboseală şi are nevoie de o odihnă bună, când ajunge aici. Dar unde e prietenul meu? întrebă micuţa domnişoară privind în jurul ei, după ce se uitase şiret la Kate. Doar n-a fost răpit iarăşi?

— A, da, unde e domnul Smike? întrebă doamna Nickleby: adineauri era aici.

După unele cercetări, aflară, spre mirarea fără margini a bunei doamne, că Smike tocmai se dusese sus ca să se culce.

— Zău aşa — spuse doamna Nickleby; e cea mai ciudată fiinţă din lume! Marţea trecută… marţi era?… ba da, sigur că era: ţi-aminteşti, Kate dragă, ultima oară când a fost aici tânărul Cheeryble, şi marţea trecută a plecat tot aşa ciudat, chiar în clipa când s-a bătut la uşă. Nu poate să fie din pricină că nu-i plac oamenii, fiindcă îi sunt foarte dragi toţi cei care-l îndrăgesc pe Nicholas şi sunt sigură că tinărul Cheeryble îl îndrăgeşte. Şi cel mai ciudat din toate e că nu se duce la culcare; prin urmare nu poate să fie din pricină că-i obosit. Ştiu că nu

se duce la culcare, fiindcă odaia mea e alături de a lui, şi marţea trecută, când m-am dus sus să mă culc, câteva ceasuri după ce a urcat el, am descoperit că nici ghetele nu şi le scosese; şi nici lumânare n-avea, aşa că s-o fi plictisit acolo in beznă, tot timpul. Pe cuvântul meu — spuse doamna Nâckleby — când mi-amintesc, mi se pare nemaipomenit.

Şi fiindcă sentimentul acesta nu găsi ecou la ascultători, care rămăseseră cufundaţi într-o adâncă tăcere, fie fiindcă nu ştiau ce să zică, fie fiindcă nu voiau să întrerupă, doamna Nickleby urmă mai departe firul povestirii, cum tăcea ea de obicei.

— Nădăjduiesc — spuse doamna cu pricina — că această purtare fără noimă n-o să fie un început, după care o să cadă la pat, unde o să zacă toată viaţa, ca Femeia însetată din Tutbury sau Stafia din Cock Lane, sau alte făpturi din astea stranii. Una dintre ele a avut oarecare legături cu familia noastră. Dacă nu-mi găsesc timp să frunzăresc nişte scrisori vechi, pe care le am sus, n-o să-mi amintesc dacă bunicul meu a mers la aceeaşi şcoală ca şi Stafia din Cock Lane sau Femeia însetată din Tutbury a mers la aceeaşi şcoală cu bunică-mea. Domnişoară La Creevy, cu siguranţă că dumneata trebuie să ştii. Care din două e aia de nu-i păsa ce spune pastorul? Stafia din Cock-Lane sau Femeia însetată din Tutbury?

— Cred că Stafia din Cock Lane.

— Atunci nu mai am nicio îndoială — spuse doamna Nickleby — că a mers la aceeaşi şcoală ca şi bunicu-meu; fiindcă ştiu că învăţătorul din şcoala aceea era un disensionist şi asta lămureşte, în mare măsură, de ce s-a purtat Stafia din Cock Lane atit de necuviincios cu pastorul după ce a crescut mare. Da! Să educi o stafie, un copil de stafie, vreau să zic.

Orice altă cugetare pe această temă atât de rodnică fu întreruptă brusc de sosirea lui Tim Linkinwater împreună cu domnul Frank Cheerybie; în zorul primirii, doamna Nickleby pierdu tot restul din vedere.

— Îmi pare rău că Nicholas nu-i acasă — spuse doamna Nickleby. Kate dragă, trebuie să fii în acelaşi timp şi Nicholas şi tu însăţi.

— Domnişoara Nickleby nu trebuie să fie decât ea însăşi — spuse Frank.

— Atunci, oricum, trebuie să vă îndemne să rămâneţi — răspunse doamna Nickleby. Domnul Linkinwater zice că staţi zece minute, dar eu nu pot să vă las să plecaţi aşa curând; cred că Nicholas ar fi foarte supărat, sunt sigură, Kate dragă!

În semn de supunere in faţa unui număr foarte mare de semne cu capul şi cu ochiul şi de încruntări pline de înţeles, Kate îi rugă şi ea pe musafiri să rămână; dar era uşor de văzut că îşi îndrepta rugăminţile doar spre tim Linkinwater; şi, în afară de asta, în purtarea ei se vedea

o stânjeneală care, deşi dăuna drăgălăşeniei ei tot atât de puţin pe cât îi strica rumeneala ce i se suise în obraji la frumuseţe, sărea totuşi in ochi până şi doamnei Nickleby. Nefiind o fire prea înclinată spre cugetare, afară doar de împrejurările când cugetările puteau fi tălmăcite în cuvinte şi rostite cu glas tare, discreta matroană puse emoţia pe seama faptului că, din întâmplare, fiica ei nu era îmbrăcată cu rochia cea mai bună „deşi parcă niciodată n-am văzut-o mai frumoasă ca acum”, cugeta ea în acelaşi timp. După ce lămuri chestiunea în acest fel şi fiind pe deplin mulţumită că, şi de data aceasta ca şi în alte dăţi, bănuiala ei nu putuse să dea greş, doamna Nickleby alungă gândul şi se felicită în sinea ei, fiindcă era atât de şireată şi de ştiutoare.

Nicholas nu se întoarse acasă şi nici Smike nu se arătă; dar, ca să spunem adevărul, niciuna din aceste două împrejurări nu avu înrâuriri asupra micii petreceri, ai cărei părtaşi erau cu toţii cum nu se poate mai voioşi. Ba chiar se iscă o mică idilă între domnişoara La Creevy şi Tim Linkinwater, care spuse mii de lucruri ghiduşe şi hazlii şi, încetul cu încetul, deveni de-a dreptul curtenitor, ca să nu zicem drăgăstos. Pe de altă parte, mica domnişoară La Creevy era toarte bine dispusă şi se pricepu aşa de bine să-l ia pe Tim în zeflemea, fiindcă rămăsese holtei toată viaţa, încât Tim ajunse să spună că dacă ar găsi pe cineva, s-ar putea să se lase de burlăcie chiar şi acum. Domnişoara La Creevy îi recomandă cu toată seriozitatea o cunoştinţă de-a ei, care se potrivea minunat cu domnul Linkinwater şi avea o moşioară foarte plăcută; dar această din urmă înzestrare avu prea puţină înrâurire asupra lui Tim, care declară bărbăteşte că la el averea nu contează şi că ceea ce caută un bărbat la o femeie este destoinicie adevărată şi bunăvoie şi că, dac-ar da de acestea, ar găsi el bani destui pentru nevoile modeste a doi oameni. Mărturisirea fu socotită a face atâta cinste lui Tim, încât nici doamna Nickleby, nici domnişoara La Creevy nu mai conteniră cu laudele. Stârnit de laudele lor, Tim se porni pe alte câteva mărturisiri, ce dovedeau toate uitarea lui de sine şi un mare devotament pentru sexul frumos şi fură primite — cu nu mai puţină aprobare. Toate acestea fură făcute şi rostite cu un amestec caraghios de glumă şi seriozitate şi iscară multe râsete, ceea ce-i înveseli foarte pe toţi.

De obicei, acasă, Kate era sufletul oricărei discuţii; dar cu acest prilej fu mai tăcută decât de obicei (poate pentru că Tim şi domnişoara La Creevy puseseră stăpânire pe conversaţie). Departe de ceilalţi vorbitori, ea şedea la fereastră urmărind cum coboară umbrele înserării şi bucurându-se de frumuseţea liniştită a nopţii, ce părea să fie la fel de ispititoare şt pentru Frank, care mai întâi zăbovi în preajmă şi pe urmă se aşeză lângă ea. Fără îndoială, sunt multe lucruri potrivite de spus în legătură cu o seară de vară şi, fără îndoială, cel mai nimerit e să le spui cu glas scăzut, fiindcă atunci sunt mai în

armonie cu pacea şi seninătatea cerului; urmează din când în când câte o pauză lungă şi, pe urmă, câte unul sau mai multe cuvinte serioase şi pe urmă alt răstimp de tăcere, care, nu ştiu cum, dar nu seamănă cu tăcerea şi poate, din când în când, o întoarcere grăbită a capului sau o privire în pământ; toate aceste împrejurări mărunte împreună cu dorinţa de a nu vedea lumânările aprinse şi o pornire de a lua orele drept minute, se datoresc fără îndoială ceasului înserării, aşa cum pot mărturisi lămurit multe guri frumoase. Şi nu era niciun motiv de mirare pentru doamna Nickleby când, într-un târziu, fiind aduse lumânările, ochii strălucitori ai lui Kate nu putură să îndure lumina, ceea ce o sili să întoarcă faţa, ba chiar să părăsească, pentru scurt timp, odaia; fiindcă e ştiut că, după ce ai stat atâta vreme in întuneric, lumânările te orbesc într-adevăr şi nimic nu poate fi mai firesc decât astfel de lucruri, aşa cum prea bine ştiu cei tineri şi lămuriţi. De fapt şi bătrânii ştiu sau ştiau pe vremuri, dar uneori uită lucrurile astea şi-i tare păcat.

Totuşi, uimirea bunei doamne nu se sfârşi aici. Ea spori mult, la masa de seară, când lumea descoperi că fiica ei n-are poftă de mâncare; descoperire atât de îngrijorătoare, încât nu se ştie sub forma căror sforţări oratorice ar fi putut să izbucnească temerile doamnei Nickleby, dacă atenţia tuturor n-ar fi fost, în clipa aceea, atrasă de un zgomot foarte ciudat şi neobişnuit, care venea, după cum spunea palidă şi tremurând servitoarea, iar spusele ei păreau întărite de auzul fiecăruia — chiar din coşul odăii alăturate.

Fiind cu desăvârşire limpede pentru înţelegerea tuturor celor de faţă că, oricât ar părea lucrul de nemaipomenit şi cu neputinţă zgomotul venea totuşi prin coşul cu pricina şi fiindcă zgomotul (care era un amestec curios de felurite sunete amestecate, pricinuite parcă de ceva care alunecă, se rostogoleşte şi se zbate, sunete înăbuşite toate de coş) nu se oprea, Frank Cheeryble puse mina pe o luminare şi Tim Linkinwater pe cleştele de la sobă şi amândoi s-ar fi încredinţat curând de cauza tărăboiului, dacă pe doamna Nickleby n-ar fi cuprins-o o stare de leşin şi dacă nu s-ar fi împotrivit din răsputeri să fie părăsită. Aceasta pricinui o scurtă scenă de protest, în încheierea căreia porniră cu toţii in ceată spre odaia bântuită, în afară doar de domnişoara La Creevy care, după ce servitoarea îi mărturisise că, in copilărie, suferise de leşinuri, rămase cu aceasta pentru a da alarma şi a oferi leacuri, la caz de nevoie.

Înaintind spre uşa tainicei încăperi, nu mică le tu mirarea cind auziră un glas de om, cântând cu o expresie studiată de melancolie şi cu tonul înăbuşit al unei voci ce ar fi purces de sub cinci sau şase saltele de fulgi de cea mai bună calitate, cântecul popular pe vremuri „Iar fata pe care o ador cuvântul şi l-a călcat!" Şi, după ce năvăliră in odaie, fără să ceară audienţă, mirarea lor nu scăzu când descoperiră că

sunetele acestea romantice ieşeau fără putinţă de îndoială din gâtlejul unui om vârât in coş, din care nu se vedea decât o pereche de picioare, ce se bălăngăneau deasupra grătarului şi căutau, cu nespusă înfrigurare, bara pe care să poposească.

O privelişte atât de obişnuită şi necomercială îl făcu să încremenească de-a binelea pe Tim Linkinwater care, după ce-l ciupi uşurel o dată sau de două ori pe străin de glezne, ceea ce nu duse la niciun rezultat, se apucă să foarfece cu cleştele de sobă, ca şi cum l-ar fi ascuţit în vederea unui nou asalt şi atâta tot.

— Trebuie să fie vreun beţiv — spuse Frank, un hoţ nu şi-ar vesti sosirea în felul ăsta.

Spunând mânios acestea, ridică luminarea ca să vadă mai bine picioarele şi se repezea tocmai ca să tragă de ele, fără multe marafeturi, când doamna Nickleby îşi împreună mâinile, scoase un sunet ascuţit, ceva între un ţipăt şi o exclamaţie şi vru să ştie dacă misterioasele picioare nu erau înveşmântate în nădragi şi ciorapi de lână groasă cenuşie sau dacă n-o înşelase vederea.

— Da — strigă Frank, privind mai de aproape — nădragi, desigur, doamnă şi… şi ciorapi grosolani cenuşii, de asemenea. Îl cunoaşteţi, doamnă?

— Kate dragă — spuse doamna Nickleby, aşezându-se din prevedere pe un scaun cu acea resemnare deznădăjduită, care părea să spună că acum buba se spărsese şi orice prefăcătorie era fără rost — te rog, scumpa mea, să aibi bunătate de a lămuri întocmai cum stau lucrurile. Eu nu l-am încurajat în niciun fel, nici cit negru sub unghie. Ştii asta, draga mea, cum nu se poate mai bine. Ştii doar că a fost foarte respectuos, nespus de respectuos, când a mărturisit totul, fiindcă ai fost doar de faţă; totuşi, dacă voi fi urmărită în felul ăsta, dacă nu ştiu ce legume şi alte zarzavaturi o să-mi fie presărate în drum când ies afară şi oamenii o să coboare înăbuşindu-se pe coş in casa noastră, zău nu ştiu, pe cuvântul meu că *nu* ştiu, ce o să se întâmple cu mine! E un caz foarte greu, mai greu decât tot ce mi s-a întâmplat vreodată, înainte de m-am măritat cu sărmanul tău tată, măcar că şi atunci mă plictiseau destui, dar fireşte, pe atunci lucrul era de aşteptat şi eu doar luasem hotărârea. Pe vremea când n-aveam nici vârsta ta, dragă, era un tânăr, care, la biserică, şedea lingă noi, şi aproape în fiecare duminică avea obiceiul să scrijelească numele meu, cu litere de-o şchioapă, pe peretele din faţă al stranei lui, în timpul predicii. Fireşte că era plăcut, se înţelege, dar totuşi mă plictisea, fiindcă strana era la vedere şi de câteva ori paracliserul l-a scos, în văzul tuturor, din biserică, pentru isprava asta. Dar asta e mult mai rău şi mai stingheritor. Mai bine, Kate dragă — spuse doamna Nickleby cu multă solemnitate şi vărsând lacrimi — mai bine, mărturisesc, aş fi fost o cucoană slută, decât să-mi fie dat să trec prin una ca asta in viaţa mea!

Frank Cheeryble şi Tim Linkinwater se uitară, uluiţi, mai întîi unul la altul şi pe urmă la Kate, care simţea că e nevoie de o lămurire, dar sfâşiată între groaza stârnită de apariţia picioarelor, teama ca proprietarul lor să nu se înăbuşe şi grija de a da cea mai puţin caraghioasă dezlegare ce se putea da acestui mister, nu era în stare să scoată niciun cuvânt.

— Mă îndurerează foarte tare — urmă doamna Nickleby, ştergându-şi ochii — toarte tare; dar să nu vă atingeţi nici de un fir de păr din capul lui, vă rog! Pentru nimic în lume, nu vă atingeţi nici de un fir de păr!

În împrejurările date, n-ar fi fost chiar atât de uşor cum părea să-şi închipuie doamna Nickleby să te atingi de un fir de păr din capul domnului cu pricina, deoarece acea parte a făpturii sale era înfundată la câteva picioare distanţă în coşul care nu era prea larg. Dar cum, în tot timpul acesta, omul nu încetase să cânte despre trădarea frumoasei fete, iar acum începu nu numai să cârâie foarte slab, dar să şi dea eu putere din picioare, ca şi cum respiraţia ar fi început să devină o treabă anevoioasă, Frank Cheeryble trase, fără să mai şovăie, atât de voiniceşte, de nădragi şi de ciorapii de lână, încât omul căzu mototol în odaie, mai grabnic decât socotise el că va cădea.

— Da, da — spuse Kate, de îndată ce întreaga făptură a acestui ciudat musafir se arătă în chip atât de brusc. Ştiu cine este. Vă rog, nu fiţi aspri cu el. S-a lovit? Nădăjduiesc că nu. Vă rog, uitaţi-vă dacă e lovit!

— Nu e, te asigur — răspunse Frank, răsucind, după această rugăminte, obiectul uimirii sale cu neaşteptată duioşie şi cu respect. N-are nici urmă de lovitură.

— Nu-l lăsaţi să se apropie — spuse Kate, dându-se cât putu mai departe.

— Nu, nu, n-o să se apropie — răspunse Frank. Vezi doar că-l ţin bine! Dar pot să întreb ce înseamnă asta şi dacă l-aţi aşteptat pe acest bătrân?

— Nu — spuse Kate — sigur că nu; dar el… mama nu crede, dar eu cred că e un nebun, care a scăpat din casa vecină şi a găsit mijlocul să se strecoare aici.

— Kate! se amestecă doamna Nickleby cu aspră demnitate. Mă mir de tine!

— Dragă mamă! protestă Kate, cu blândeţe.

— Mă mir de tine — repetă doamna Nickleby — pe cuvântul meu, Kate, sunt uimită că te-ai dat de partea prigonitorilor acestui nenorocit, când ştii prea bine ce gânduri josnice au in legătură cu averea lui şi, de fapt, ăsta e tot secretul. Ar fi mult mai frumos din partea ta, Kate, să-i rogi pe domnul Linkinwater şi pe domnul Cheeryble să pună o vorbă bună pentru el, ca să i se facă dreptate. N-

ar trebui să te laşi înrâurită de sentimentele tale; nu e bine, departe de aşa ceva! Îţi dai seama oare care trebuie să fie sentimentele mele? Dacă cineva ar trebui să fie scos din fire, cine ar fi acela? Eu, desigur, şi pe bună dreptate. Totuşi, pentru nimic în lume n-aş vrea să fac o nedreptate! Nu — vorbi mai departe doamna Nickleby, înălţându-se şi privind în altă parte cu un soi de măreţie sfioasă; domnul acesta o să mă înţeleagă, când am să-i spun că nu pot decât să repet răspunsul pe care i l-am dat deunăzi; că-l voi repeta mereu, deşi cred că el e sincer când îl văd în ce situaţie groaznică se pune din pricina mea; şi că-l rog să aibă bunătatea de a pleca numaidecât, căci altfel va fi cu neputinţă să ascund purtarea lui de Nicholas. Îi sunt îndatorată, foarte îndatorată, dar nu pot să dau ascultare rugăminţilor lui, nici măcar timp de o clipă. E cu neputinţă.

În timp ce această vorbire era pe cale de desfăşurare, bătrânul, cu nasul şi obrajii înfrumuseţaţi de mari pete de funingine, şedea pe podea cu braţele încrucişate, măsurând privitorii în adâncă tăcere şi cu o ţinută măreaţă. Nu părea să ia de fel în seamă spusele doamnei Nickleby, dar când ea încetă să vorbească, o cinsti cu o privire lungă şi o întrebă dacă sfârşise de tot.

— Nu mai am nimic de spus — răspunse doamna cu modestie. Zău că nu mai pot spune nimic.

— Foarte bine — spuse bătrânul, ridicând glasul — atunci aduceţi fulgerul într-o sticlă, un păhărel curat şi un tirbuşon.

Fiindcă nimeni nu îndeplini porunca, bătrânul ridică din nou glasul, după o scurtă pauză, şi ceru un sandviş cu tunete. Şi cum nici acest articol nu se ivi, ceru să i se servească o friptură de carâmb de cizmă cu sos de peşti aurii şi pe urmă râse cu poftă, încântându-şi ascultătorii cu un urlet foarte prelungit, foarte puternic şi foarte melodios.

Dar, totuşi, drept răspuns la privirile pline de înţeles ale tuturor celor din jur, doamna Nickleby clătină din cap, ca şi cum ar fi vrut să-i încredinţeze că ea nu vede nimic rău în toate astea, în afară, poate, de o uşoară trăsneală. Ar fi putut rămâne pătrunsă de aceste păreri până în ultima clipă a vieţii ei, dacă nu s-ar fi ivit un şir de mici împrejurări care, oricât ar fi fost de mărunte, schimbară toată înfăţişarea cazului.

Se întâmplă anume că domnişoara La Creevy, văzând că starea pacientei ei nu era în niciun fel îngrijorătoare şi simţindu-se îmboldită de curiozitate să vadă ce se petrece, năvăli în odaie, în timp ce bătrânul era tocmai în mijlocul urletului. Se mai întâmplă ca, în clipa când bătrânul o văzu, să se oprească brusc, să sară deodată în picioare şi să înceapă să-i sărute mina cu patimă. Această schimbare în purtări o înspăimântă pe mica portretistă, care aproape îşi ieşi din minţi şi o făcu să se ascundă cit putu de repede în spatele lui Tim Linkinwater.

— Aha! făcu bătrânul, împreunându-şi mâinile şi strângându-le cu

mare putere una într-alta. Acum o văd, acum o văd! Iubita mea, viaţa mea, mireasa mea, frumoasa mea fără pereche! A venit în sfârşit, în sfârşit, şi totul e gaz şi jambiere!

Timp de o clipă doamna Nickleby păru cam descumpănită, dar venindu-şi numaidecât în fire, făcu de câteva ori semn cu capul către domnişoara La Creevy şi ceilalţi privitori, apoi se încruntă şi zâmbi grav; dând să se înţeleagă ca şi dădea ea seama unde era greşeala şi că o îndreaptă ea intr-un minut sau două.

— A venit! spuse bătrânul, ducându-şi mina la inimă. Cormorani şi puşti cu cremene! A venit! Tot avutul meu e al ei, dacă vrea să-i fiu rob! Unde s-a mai văzut graţie, frumuseţe, mângâieri ca ale ei? La împărăteasa Madagascarului? Nu. La regina de caro? Nu. La doamna Rowland[15]

care se scaldă în fiecare dimineaţă pe gratis în Kalydor? Nu. Topeşte-le pe toate astea împreună cu cele trei graţii, cele nouă muze şi cele paisprezece fete ale brutarului din Oxford Street care face biscuiţi, ca să iasă o singură femeie şi n-o să fie nici pe jumătate atât de încântătoare. Aiurea! Vă *desfid*!

După ce dădu glas acestei rapsodii, bătrânul îşi trosni de vreo douăzeci sau treizeci de ori degetele şi pe urmă se cufundă într-o contemplare plină de extaz a farmecelor domnişoarei La Creevy ceea ce, oferind doamnei Nickleby un prilej prielnic pentru lămuriri, ea şi purcese să le dea:

— Zău că e o mare uşurare — spuse vrednica doamnă, dregându-şi glasul înainte de a începe — în încercări atât de grele ca acestea să văd o alta că a fost luată drept mine, o foarte mare uşurare; şi e o împrejurare care nu s-a mai ivit, deşi de multe ori am fost luată drept fiică-mea, Kate. Nici nu mă îndoiesc că cei ce au făcut-o erau nişte proşti şi ar fi trebuit să înţeleagă mai bine, dar totuşi m-au luat drept ea şi, fireşte, n-a fost din vina mea şi ar fi o mare nedreptate, dac-aş fi trasă la răspundere. Totuşi, în cazul de faţă, desigur, îmi dau seama că aş greşi foarte tare dacă aş îngădui ca oricine, şi mai ales cineva căruia îi sunt atât de îndatorată, să fie pus în încurcătură din pricina mea. Şi, prin urmare, socotesc de datoria mea să spun acestui domn că greşeşte, că eu sunt doamna despre care cine ştie ce neruşinat i-a spus că ar fi nepoata Comitetului pentru pavaje şi că îl rog din suflet să plece în linişte, dacă n-ar fi decât — aci doamna Nickleby zâmbi nătâng şi şovăi — de dragul meu.

Ar fi fost de aşteptat ca bătrânul să se pătrundă până-n inimă de gingăşia şi de bunăvoinţa acestei chemări şi să răspundă cel puţin curtenitor şi cuviincios. Cât de zguduită fu însă doamna Nickleby când, adresându-se *ei,* fără putinţă de îndoială, îi răspunse cu glas puternic şi tunător:

— Marş de aici! Mâţă!

— Domnule! strigă cu glas leşinat doamna Nickleby.

— Mâţă! repetă bătrânul, Pisu, Miţu, Tărcata, Câţ! O dată cu acest din urmă sunet, rostit şuierat printre dinţi, bătrânul îşi azvârli cu putere braţele şi le roti prin aer, înaintând în acelaşi timp spre doamna Nickleby. Apoi se dădu numaidecât înapoi, executând dansul acela sălbatic cu care în zilele de iarmaroc băieţii sperie porcii, oile şi alte dobitoace, atunci când acestea se încăpăţânează s-o ia pe un drum greşit.

Doamna Nickleby nu irosi cuvintele ci, scoţând un strigăt de groază şi uimire, leşină numaidecit.

— Mă îngrijesc eu de mama — spuse iute Kafts. Nu sunt speriată de fel. Dar luati-l de aici; vă rog, luaţi-l!

Frank nu era de loc încrezător în puterea lui de a îndeplini această rugăminte, până când îi dădu în gind şiretlicul de a o trimite pe domnişoara La Creevy cu câţiva paşi înainte şi de a-l îndemna pe bătrân s-o urmeze. Şi planul îi izbuti de minune; bătrânul porni ca într-o vrajă de admiraţie, bine păzit de Tim Linkinwater într-o parte şi de Frank în persoană de cealaltă.

— Kate — murmură doamna Nickleby, care învie de îndată ce zările se limpeziră — a plecat?

Fu încredinţată că da.

— N-o să mi-o iert niciodată, Kate! spuse doamna Nickleby. Niciodată! Domnul acesta şi-a pierdut minţile şi nefericita cauză sunt *eu.*

— Dumneata, cauza! spuse Kate foarte mirată.

— Eu, scumpa mea — răspunse doamna Nici lebv cu liniştea deznădejdii. L-ai văzut cum era deunăzi; îl vezi cum este astăzi. I-am spus fratelui tău, cu săptamâni in urmă, Kate, că sper ca dezamăgirea să nu-l covirşească. Vezi ce ruină e acum. Lăsând la o parte faptul că e cam uşuratic din fire, ţi-aminteşti ce chibzuit şi cuminte şi cinstit a vorbit, când l-am văzut în grădină. Ai auzit groaznicele nebunii de care s-a făcut vinovat în astă-seară şi felul aum s-a purtat cu sărmana, cu nenorocita aceea de fată bă-trână. Se poate îndoi cineva de felul cum s-a ajuns aici?

— Nici n-aş crede că se poate — spuse Kate cu blândeţe.

— Aşa aş crede şi *eu* — răspunse mama ei. Ei, dar dacă eu sunt nefericita cauză a celor întâmplate, cel puţin am mulţumirea să ştiu că nimeni nu mă poate învinui. I-am spus lui Nicholas. I-am zis: „Nicholas, dragă, trebuie să avem mare grijă cum ne purtăm”. Aproape că n-a vrut să mă audă. Dacă măcar lucrurile ar fi fost pornite bine din capul locului, aşa cum am dorit eu! Dar amândoi semănaţi atât de tare cu tatăl vostru! Oricum, eu am mângâierea *mea* şi asta-mi ajunge!

Spălându-se astfel pe mâini de orice răspundere în această privinţă

pentru trecut, prezent şi viitor, doamna Nickleby adăugă cu bunăvoinţă că nădăjduieşte ca niciodată copiii ei să nu aibă pricini mai serioase de remuşcare decât are ea şi se pregăti să primească escorta, care se întoarse curând cu vestea că bătrânul fusese pus la adăpost şi că fuseseră gasiți şi paznicii lui. Aceştia chefuiau cu nişte prieteni şi nici nu-şi dăduseră seama de lipsa lui.

După ce liniştea fu restabilita, urma o încântătoare — jumătate de oră — aşa o numi Frank în convorbirea ce o avu după aceea cu Tim Linkinwater, în timp ce mergeau spre casă — petrecută în sporovăială, dar ceasul lui Tim dându-i de ştire în cele din urmă că sosise timpul de plecare, doamnele fură lăsate singure. Frank se oferi de nenumărate ori să mai stea până la reîntoarcerea lui Nicholas, oricât s-ar face de tirziu, dacă cumva, după năvala târzie a vecinului, doamnele se simţeau cât de cât înfricoşate la gândul de a rămâne singure. Dar ele, fiind libere de orice teamă, nu se mai găsi niciun pretext care să-i îngăduie a stărui să stea de pază, aşa încât Frank fu silit să părăsească cetatea şi să se retragă, împreună cu credinciosul Tim.

Se scurseră aproape trei ore de linişte. Kate roşi când îşi dădu seama, la întoarcerea lui Nicholas, cită vreme petrecuse singură, prinsă de gândurile ei.

— Zău mi s-a părut că nici jumătate de oră n-a trecut! spuse ea.

— Trebuie să fi fost plăcute gândurile, Kate — spuse vesel Nicholas — dac-au făcut să-ţi treacă timpul aşa de repede. Ia spune, la ce te-ai gândit?

Kate era încurcată..; se juca cu un fleac de pe masă, ridică ochii şi zâmbi, apoi îi coborî şi vărsă o lacrimă.

— Cum aşa, Kate — spuse Nicholas, trăgând-o spre el pe soră-sa şi sărutând-o — ia să-ţi văd faţa! Nu se poate! Asta a fost doar o aruncătură de ochi; nu-i frumos din partea ta! O privire mai lungă vreau! Hai că-ţi citesc eu gândurile!

Era ceva în propunerea asta, măcar că fusese făcută în neştire şi într-o doară, care o sperie într-atât pe sora lui, încât Nicholas schimbă rizind vorba şi o întrebă de-ale casei. Şi aşa înţelese treptat, în timp ce ieşiră din odaie şi urcară scările împreună, cât de singur fusese Smike in toată seara aceea, dar înţelese foarte încet, fiindcă şi în legătură cu asta Kate vorbea cu oarecare silă.

— Bietul băiat — spuse Nicholas, ciocănind uşor în uşa lui — care să fie pricina?

Kate se agăţase de braţul fratelui ei. Uşa se deschise repede, aşa încât n-avu timp nici să-şi desprindă braţul înainte ca Smike, foarte palid, cu privirea rătăcită şi îmbrăcat, să iasă în uşă.

— Nu te-ai culcat? întrebă Nicholas.

— N-nu — fu răspunsul.

Nicholas o opri cu o mişcare uşoară pe sora lui, care se silea să se

smulgă şi întrebă:

— De ce nu?

— N-am putut să dorm — spuse Smike, apucând în grabă şi cu putere mina pe care i-o întindea prietenul lui.

— Nu te simţi bine? spuse Nicholas.

— Ba da, zău că sunt mai bine. Mult mai bine — spuse Smike repede.

— Atunci de ce te laşi în voia tristeţii? întrebă Nicholas cu glasul lui cel mai blând; sau de ce nu ne spui care-i pricina? Te schimbi, Smike!

— Mă schimb; ştiu că da — răspunse el. Am să vă spun care-i pricina într-o bună zi, dar nu acum. Mă urăsc pe mine din cauza asta; voi sunteţi toţi atât de buni şi drăguţi. Dar nu mă pot împotrivi. Mi-e inima prea plină; nu ştiţi cât este de plină.

Şi frământă mâna lui Nicholas înainte de a-i da drumul; apoi, aruncând o privire de o clipă fratelui şi surorii, aşa cum stăteau unul lângă altul, de parcă în dragostea lor puternică unul pentru altul ar fi descoperit ceva care-l mişca adânc, Smike se retrase în cămăruţa lui şi, curând, fu singurul care mai veghea sub acoperişul acela liniştit.

CAPITOLUL XVIII

Conține o nenorocire serioasa.

Micul hipodrom din Hampton fremăta, era în culmea veseliei; ziua era cum nu se poate mai luminoasă, soarele înalt pe cerul fără nor strălucea în toată splendoarea lui. Culorile ţipătoare ale pernelor de trăsură şi ale pânzelor pestriţe de cort, care tremurau în aerul zilei, îţi atrăgeau privirea, mai ţipătoare ca oricând. Steaguri vechi şi murdare îşi recăpătaseră culoarea, poleiala pălită fusese lustruită, pânza putrezită şi pătată era albă ca zăpada, până şi zdrenţele cerşetorilor fuseseră reîmprospătate, iar simţămintele aproape uitau de milă, tot admirând cu înflăcărare o sărăcie atât de pitorească.

Era o scenă dintre acelea pline de viaţă şi însufleţire, prinsă în clipele de mare strălucire şi prospeţime care nu putea să nu placă; fiindcă atunci când ochiul obosea de atâta paradă şi lumină, sau urechea ostenea de năvala neîncetată a zgomotului, primul se putea odihni, se putea îndrepta încotro îi plăcea spre feţele pline de dorinţe, fericite, aprinse de speranţă, iar cealaltă să înece sunetele supărătoare în zvonul bucuriei şi voioşiei. Până şi feţele arse de soare ale copiilor de ţigani, măcar că aceştia umblau pe jumătate goi, aminteau despre o fărâmă de bunăstare. E plăcut să vezi că soarele a trecut pe aici; să ştii că, *zi* de zi, pe aceşti copii îi scaldă aerul şi lumina; să simţi că *sunt* copii şi duc viaţă de copil; că dacă pernele le sunt umede, roua cerului le-a umezit şi nu lacrimile; că fetiţele umblă cu picioarele goale dar că picioarele nu le sunt schilodite şi că ele nu vor suferi o pedeapsă atât de nefirească şi groaznică pentru nişte femei; că viaţa li se scurge, de la o zi la alta, cel puţin în mijlocul copacilor foşnitori şi nu printre maşini fioroase, care prefac copiii în bătrâni, încă înainte de a şti ce înseamnă copilăria şi le dăruiesc osteneala şi suferinţa bătrâneţii, fără însă a le hărăzi ceea ce dăruieşte de obicei vârsta: hatârul de a muri. De-ar da domnul ca vechile poveşti pe care le spunem plozilor să fie adevărate şi ca ţiganii să fure copii din aceştia cu zecile!

Marea cursă a zilei tocmai avusese loc; şi şirurile strânse, aliniate pe cele două părţi ale pistei se rupseră deodată, făcând loc navalei de oameni şi dind o nouă viaţă scenei, care se prefăcu din nou într-o forfotă însufleţit. Unii fugeau nerăbdători ca să arunce o privire asupra calului câştigător; alţii se repezeau încoace şi încolo, căutând, cu aceeaşi nerăbdare, trăsurile pe care le lăsaseră din dorinţa de a găsi locuri mai bune. Aci, un pilc mic de oameni se strânsese în jurul unei mese de zaruri ca să urmărească cum e curăţat un ageamiu; şi dincolo, alt proprietar cu tovarăşii lui în diferite costume — unul cu ochelari, altul cu monoclu şi palane elegantă; un al treilea îmbrăcat ca un ţăran mstărit ieşit în lume, cu mantaua pe braţ şi cu biştarii într-un portofel

mare de piele; şi mulţi alţii, purtând bice cu minere grele ca să arate a oameni nevinovaţi, veniţi de la ţară călare — încercau, prin vorbăria lor zgomotoasă şi prin prefăcătoriile lor, să prindă in cursă vreun muşteriu cu capul în nori, în timp ce domnii tovarăşi de cârdăşie (încă mai respingători cu rufăria lor curată şi hainele lor bune) trădau cit erau de interesaţi de această afacere prin privirile îngrijorate şi piezişe, pe care le aruncau către toţi noii-veniţi. Aceştia zăboveau de obicei la marginea unui cerc larg de oameni strânşi în jurul câte unui scamator ambulant, căruia îi făcea concurenţă o orchestră zgomotoasă sau clasicul joc" prinde taurul", în timp ce ventrilogi ce stăteau de vorbă cu păpuşi de lemn sau prezicătoare care înăbuşeau ţipetele unor prunci adevăraţi, atrăgeau şi ei împreună cu mulţi alţii atenţia publicului. Barăci cu băuturi se aflau din belşug, clinchetul paharelor începu să se audă din trăsuri, coşurile fură desfăcute, bucate ispititoare scoase la iveală, cuţitele şi furculiţele prinseră să zăngăne, dopurile sticlelor de şampanie să zboare, ochi ce nu fuseseră stinşi nici înainte să sticlească, iar hoţii de buzunare să-şi numere câştigul de la ultima cursă. Atenţia oamenilor, de curând incă prinsă de câte un singur lucru, se împrăştia acum între o sută; şi oriunde te-ai fi uitat, vedeai o îngrămădeală bălţată de oameni care chefuiau, râdeau, vorbeau, cerşeau, jucau şi făceau giumbuşlucuri.

Dughene cu jocuri de noroc erau câte vrei, înflorind în toată strălucirea podelelor acoperite cu covoare, a perdelelor în dungi, a postavelor purpurii, a acoperişurilor ţuguiate, a ghivecelor cu muşcate şi a servitorilor în livrele. Era clubul Străinilor şi clubul Ateneum, şi clubul Hampton, şi clubul Saint James, o jumătate de milă de cluburi, unde să tot joci; şi exista *rouge et noir,* şi zaruri franţuzeşti, şi alte jocuri *la care* să tot joci. Povestea noastră se îndreaptă spre una din aceste dughene.

Înzestrată cu trei mese pentru nevoile jocului şi ticsită de jucători şi privitori, dugheana se încinsese tare, măcar că era cea mai încăpătoare din tot hipodromul şi cu toate că o parte din pânza acoperişului fusese strânsă ca să pătrundă mai mult aer şi că existau două uşi prin care se trecea înăuntru şi afară. În afară de unul sau doi bărbaţi, fiecare cu câte un fişic lung de jumătăţi de coroane, şi câţiva *sovereigns* răzleţi printre ele, în mâna stângă, bărbaţi care mizau la fiecare învârtitură a bilei cu o linişte de om de afaceri, arătând că erau obişnuiţi cu treaba asta şi jucaseră toată ziua, probabil şi toată ziua din ajun, nu se afla niciun ins mai deosebit printre jucători. Cei mai mulţi erau tineri, pare-se atraşi de curiozitate sau mizând sume mici, ca şi cum jocul ar fi făcut parte din distracţiile zilei, fără să le pese prea mult dacă pierd sau câştigă. Totuşi mai erau de faţă doi oameni care, ca reprezentanţi deosebit de caracteristici ai clasei lor, merită o atenţie trecătoare.

Unul dintre ei era un bărbat de vreo cincizeci şi şase sau cincizeci şi opt de ani şi şedea pe un scaun lingă una din intrările în dugheană, cu mâinile încleştate deasupra bastonului şi bărbia deasupra lor. Era un bărbat înalt, gras. Lungan, cu o haină verzuie încheiata până la gât, în care trupul lui părea şi mai lung decât era. În afară de asta, mai purta pantaloni cafenii şi ghetre, o basma albă la gât şi o pălărie albă cu boruri mari. În mijlocul zumzăitului, care venea de la jucători şi a forfotei oamenilor care intrau şi ieşeau fără încetare, el părea cu desăvârşire senin şi prins de gânduri, fără urmă de emoţie în făptura lui. Pentru un observator întâmplător, nu părea să dea niciun semn de oboseală, dar nici de interes. Şedea acolo, cu desăvârşire liniştit şi stăpân pe sine. Uneori, dar foarte rar, dădea din cap spre vreun chip care trecea, sau făcea semn chelnerului să răspundă unei chemări de la vreo masă. Dar, în clipa următoare, recădea in starea dinainte. S-ar fi putut să fie vreun bătrân surd, care intrase ca să se odihnească puţin sau s-ar fi putut să aştepte răbdător vreun prieten, fără să-şi dea seama de cei de faţă, sau s-ar fi putut să fie ţintuit într-o stare de transă, sau poate sub înrâurirea opiului. Oamenii se întorceau ca să se uite la el; el nu făcea nicio mişcare, nu se uita în ochii nimănui, îi lăsa să treacă şi pe alţii să vină şi pe alţii să-i urmeze pe aceştia, dar nu-i lua în seamă. Când se întâmpla să facă vreo mişcare, părea un lucru minunat că se ivise ceva care s-o prilejuiască. Şi chiar aşa şi era. Totuşi, nu era faţă care să intre sau să iasă, pe care omul ăsta să n-o fi văzut; nu se făcea nicio mişcare la una din cele trei mese, care să-i fi scăpat; nu era vorbă rostită de crupieri, care să nu-i fi ajuns la ureche; nu era om care să fi câştigat sau să fi pierdut, pe care el să nu-l fi putut arăta. Era proprietarul dughenei.

Celălalt prezida asupra mesei de ruletă. Părea cu vreo zece ani mai tânăr şi era un ins îndesat, burduhănos, voinic, cu buza de jos puţin strinsă, din obişnuinţa de a număra în gând banii în timp ce-i plătea. Faţa lui nu părea a unui om rău, ci era mai degrabă de om cinstit şi vesel decât altminteri. Nu purta haină fiindcă vremea era foarte caldă, şi stătea la o masă cu o grămadă uriaşă de coroane şi jumătăţi de coroane înainte, de asemenea şi o cutie pentru bani de hârtie. Jocul nu se oprea nicio clipă. Poate că douăzeci de oameni mizau în acelaşi timp. Omul trebuia să rostogolească bila, să urmărească mizele pe măsură ce erau depuse, să le strângă de pe culoarea care pierduse, să plătească celor care câştigaseră, să facă totul cât mai iute, să rostogolească din nou bila şi să menţină neîntrerupt însufleţirea jocului. Făcea totul cu o repeziciune de-a dreptul minunată; neşovăind niciodată, nefăcând niciodată vreo greşeală, neîncălzindu-se niciodată şi neîncetând nicio clipă să repete fraze fără şir ca cele ce urmează, pe care, în parte din obişnuinţă, în parte ca să aibă de spus ceva potrivit şi legat de treaba lui, le depăna cu aceeaşi emfază monotonă şi

aproape în aceeaşi ordine, cât era ziua de lungă:

— Ruj-e-nor din Paris! Domnilor, faceţi jocurile şi susţineţi-vă părerile, oricând doriţi în timp ce se învârteşte bila… ruj-e-nor din Paris, domnilor, e un joc franţuzesc, domnilor, l-am adus chiar eu, zău că da. Ruj-e-nor din Paris, negrul câştigă… negru… opreşte un minut, dom'le, şi-ţi plătesc pe loc… două aici, jumătate de livră acolo, dincolo trei… şi dincolo una… domnilor, bila se învârteşte… oricând, domnule, în timp ce bila se învârteşte! Frumuseţea acestui joc este că poţi dubla miza sau depune banii, domnilor, oricând cât timp bila se învârteşte, domnilor, oricând, cât timp bila se învârteşte… iarăşi negru… negrul câştigă… încă n-am văzut una ca asta… niciodată în viaţa mea, pe cuvântul meu că n-am văzut; oricare domn care-ar fi pus pe negru în ultimele cinci minute ar fi câştigat patruzeci şi cinci de livre în patru învârtituri ale bilei, chiar aşa. Domnilor, avem porto, vişinată, ţigări şi şampanie excelentă. Aici, chelner, adu o sticlă de şampanie şi fă rost aici de vreo duzină sau cincisprezece ţigări… să ne simţim bine, domnilor… şi adă câteva pahare curate… oricând, cât timp bila se învârteşte! Am pierdut o sută şi treizeci şi şapte de livre ieri, domnilor, dintr-o singură învârtitură a bilei, zău aşa! Ce mai faci, domnule? (asta, recunoscând pe vreun cunoscut, dar fără oprire şi fără să schimbe glasul, ci făcând atât de uşor cu ochiul, de parcă ar fi făcut din întâmplare), doriţi un pahar cu vişinată, domnule, aici, chelner! Adă un pahar curat şi oferă vişinata acestui domn… şi dă şi mai departe, te rog, chelner… acesta este ruj-e-nor din Paris, domnilor, oricând, cât timp bila se învârteşte!… domnilor, faceţi jocurile şi susţineţi-vă părerea… e ruj-e-nor din Paris… un joc cu totul nou… l-am adus chiar eu, zău aşa, domnilor, bila se învârteşte!

Acest funcţionar îşi vedea cu destoinicie de meseria lui, când trecură agale prin dugheană vreo jumătate de duzină de inşi, către care omul se înclină respectuos, dar fără însă să-şi întrerupă vorba sau treaba. În acelaşi timp, îndreptă, cu o privire, atenţia unui bărbat de lângă el spre cel mai înalt din ceată. În semn de recunoaştere faţă de acesta proprietarul îşi scosese pălăria. Era sir Mulberry Hawk, însoţit de prietenul şi învăţăcelul său şi de un mic alai de bărbaţi îmbrăcaţi ca nişte gentlemeni dar cu înfăţişare mai degrabă îndoielnică decât necunoscută.

Cu glas scăzut, proprietarul îi dădu lui sir Mulberry bună ziua. Cu acelaşi ton, sir Mulberry îl pofti pe proprietar să se ducă la dracu', după care se îndreptă către prietenii săi ca să le vorbească.

Era vădit că-şi dădea seama cu oarecare enervare de faptul că stârnea curiozitate, cu acest prim prilej când se arăta în public după accidentul suferit; *şi* era uşor de văzut că se arăta, în ziua aceea, la curse, mai mult cu nădejdea de a întâlni cât mai mulţi oameni care-l cunoşteau şi de a termina dintr-o lovitură cu această neplăcere, decât

cu gândul de a se bucura de întreceri. Îi mai rămăsese o mică cicatrice pe obraz şi, ori de câte ori era recunoscut, ceea ce se întâmpla aproape în fiecare minut, de către oamenii care intrau şi ieşeau, făcea neobosit sforţarea de a o ascunde cu mănuşa, arătând astfel ce tare-l ustura ruşinea suferită.

— A! Hawk — spuse un personaj foarte elegant, îmbrăcat într-o haină de Newmarket, o eşarfă deosebită şi alte podoabe foarte alese. Ce mai faci, bătrâne?

Era un educator rival de tineri nobili şi de gentlemeni şi dintre toţi oamenii, cel pe care lui sir Mulberry îi era cel mai silă şi groază să-l întâlnească. Îşi strânseră mâinile cu deosebită prietenie.

— Şi cum o mai duci, bătrâne, hai?

— Foarte bine, foarte bine! spuse sir Mulberry.

— Asta-i minunat — spuse celălalt. Ce mai faci, lord Frederick? E cam dărâmat prietenul nostru, încă nu e în apele lui, hai?

Trebuie spus că domnul acesta avea dinţi foarte albi şi când n-avea niciun rost să râdă, îşi termina de obicei vorba cu aceeaşi monosilabă, pe care o rostea în aşa fel, încât să-i arate.

— Ba e în apele lui; n-are nimic — spuse tânărul cu nepăsare.

— Pe viaţa mea că mă bucur s-aud una ca asta! răspunse celălalt. V-aţi întors tocmai din Bruxelles?

— De-abia aseară am ajuns în oraş — spuse lordul Frederick. Sir Mulberry întorsese spatele ca să-i vorbească unuia din alaiul lui şi se făcea că n-aude.

— Pe viaţa mea — spuse prietenul, prefăcându-se a vorbi în şoaptă — e o mare îndrăzneală şi o dovadă de curaj din partea lui Hawk să se arate atât de curând. O spun cu chibzuială: grozav curaj! Vezi că a stat destul retras la ţară ca să stârnească curiozitatea, dar nu destul pentru ca oamenii să fi uitat blestemata aceea de… fiindcă veni vorba, de fapt ştiţi cum stau lucrurile! De ce n-aţi dezminţit ceea ce scriu ziarele acelea neruşinate? Eu citesc rar ziarele, dar dezminţirea asta am căutat-o în ziare şi pot să…

— Urmăreşte ziarele — îl întrerupse sir Mulberry, întorcându-se pe neaşteptate — mâine… nu, poimune.

— Pe viaţa mea, dragul meu, că citesc rar sau niciodată ziarele — spuse celălalt, ridicând din umeri — dar de data asta le voi citi, la îndemnul dumitale. Ce să caut?

— Bună ziua — spuse sir Mulberry, răsucindu-se brusc din călcâie şi trăgându-şi învăţăcelul după el. Şi reluând pasul domol cu care intraseră, ieşiră agale la braţ.

— N-o să-i dau prilej să citească despre un omor — murmură sir Mulberry cu o sudalmă; dar ceva foarte apropiat, dacă biciul taie şi bâta loveşte.

Tovarăşul lui nu spuse nimic, dar era ceva în purtarea lui, care-l

aţâţa pe sir Mulberry şi-l făcu să adauge, cu aproape tot atâta cruzime de parcă prietenul lui ar fi fost chiar Nicholas:

— L-am trimis pe Jenkins la bătrânul Nickleby azi dimineaţă, înainte de ora opt. Ăsta-i om de nădejde; s-a înfiinţat la mine încă înainte de s-a înapoiat trimisul meu. Am aflat totul de la el în primele cinci minute. Ştiu unde-l pot întâlni pe dinele acela; timpul şi locul. Dar nu-i nevoie să vorbim; vine ziua de mâine destul de curând.

— Şi ce-o să se întâmple mâine? întrebă lordul Frederick.

Sir Mulberry Hawk îl cinsti cu o privire supărată, dar nu catadicsi să răspundă întrebării lui cu nicio vorbă. Amândoi merseră posaci mai departe, ca şi cum gândurile le-ar fi fost prinse, până când ieşiră din mulţime şi se văzură aproape singuri. Atunci sir Mulberry se răsuci, dând să se întoarcă.

— Opreşte — spuse tovarăşul lui — vreau să-ţi vorbesc serios. Nu te întoarce! Să ne plimbăm pe aici câteva minute.

— Ce-ai să-mi spui, ce n-ai putea să-mi spui acolo la fel de bine ca şi aici? răspunse învăţătorul lui, desprinzându-şi braţul.

— Hawk — făcu celălalt; spune-mi, trebuie să ştiu!

— *Trebuie* să ştii! i-o reteză celălalt cu dispreţ. I-auzi! Zi-i mai departe! Dacă trebuie să ştii, fireşte că nu e scăpare pentru mine. Trebuie să ştii!

— Atunci trebuie să te întreb — spuse lordul Frederick — şi trebuie să te silesc să-mi dai un răspuns deschis şi fără ocolişuri. Ceea ce mi-ai spus adineauri e doar o toană de moment, pricinuită de faptul că eşti prost dispus şi enervat, sau este un plan serios, la care te-ai gândit într-adevăr?

— Păi nu-ţi aminteşti că s-a vorbit despre acest lucru, într-o seară, când eu zăceam cu un mădular rupt? spuse cu un rânjet sir Mulberry.

— Mi-amintesc foarte bine.

— Atunci ia asta drept răspuns, fir-ar să fie — spuse sir Mulberry — şi nu-mi mai cere altul!

Atât era de mare puterea câştigată de sir Mulberry asupra celui pe care-l înşela, şi atât de obişnuit era acesta cu supunerea, încât, timp de o clipă, tânărul păru că se cam teme să meargă mai departe cu convorbirea. Totuşi îşi stăpâni curând acest simţământ, dacă cumva el îl împiedicase să vorbească, şi răspunse supărat:

— Dacă-mi amintesc bine ceea ce s-a petrecut în ziua de care-mi vorbeşti, am dat atunci cu tărie grai părerii mele în privinţa asta şi am spus că niciodată n-ai să faci, cu ştirea şi încuviinţarea mea, ceea ce ameninţi acum că vei face.

— Vrei să mă împiedici? întrebă râzând sir Mulberry.

— Da-a, dacă pot — răspunse fără şovăială celălalt.

— E o rezervă foarte potrivită şi salvatoare — spuse sir Mulberry; şi ai şi nevoie de ea. Vezi-ţi da treaba ta şi lasă-mă să-mi văd eu de a

mea.

— Asta *e* a mea — răspunse lordul Frederick. Am făcut-o să fie a mea. O s-o fac să fie a mea. E de pe acum a mea. Sunt de pe acum mai compromis decât ar trebui să fiu, aşa cum stau lucrurile.

— Fă cum îţi place şi ce-ţi place, în ceea ce te priveşte — spuse sir Mulberry, prefăcându-se că ia totul în glumă. Cu siguranţă că asta te va mulţumi! Dar nu face nimic pentru mine; asta-i tot. Nu sfătuiesc pe nimeni să se amestece în demersurile pe care le hotărăsc eu. Sunt sigur că mă cunoşti destul de bine ca să nu faci una ca asta. De fapt, eu văd că vrei să-mi fii de folos. Gândul e bun, nu mă îndoiesc, dar eu îl resping. Şi acum, te rog, să ne întoarcem la trăsură. Nu găsesc nicio distracţie aici, ba dimpotrivă. Dacă prelungim discuţia, s-ar putea să ne certăm, ceea ce n-ar dovedi înţelepciune nici din partea dumitale, nici din a mea.

Dând acest răspuns şi nemaiaşteptând nicio prelungire a discuţiei, sir Mulberry Hawk căscă şi o porni fără grabă înapoi.

Felul cum se purta cu lordul dovedea multă pricepere şi o bună cunoaştere a firii acestuia. Sir Mulberry îşi dădea limpede seama că, dacă voia ca domnia lui să ţină, acum trebuie s-o statornicească. Ştia că, în clipa în care el îşi iese din fire, îşi iese din fire şi tânărul. Izbutise de multe ori să-şi întărească înrâurirea, atunci când se iviseră împrejurări care-o făcuseră să slăbească, tolosindu-se de aceeaşi purtare rece şi aceeaşi stăpânire în vorbe; avea şi acum încredere în această atitudine şi aproape că nu se îndoia de izbândă.

Dar în timp ce se purta astfel, împrumutând cel mai nepăsător şi mai neglijent fel de a fi pe care priceperea lui mult încercată i-l punea la îndemână, hotăra, în sinea lui, nu numai să se despăgubească de jignirea de a fi silit să-şi înăbuşe simţămintele, prin mai multă asprime faţă de Nicholas, dar şi să-l facă pe tânărul lord să plătească pentru asta, odată şi odată, într-un fel sau altul. Atâta vreme cit acesta fusese o unealtă supusă în mâânile lui, sir Mulberry nu avusese faţă de el alt sentiment decât dispreţ; dar acum, că îndrăznea să dea grai unor păreri potrivnice părerilor lui, ba chiar să-l ia de sus cu un aer de superioritate, începu să-l urască. Dându-şi seama că el depinde de neajutoratul tânăr în înţelesul cel mai mârşav şi mai înjositor al cuvântului, lui sir Mulberry îi venea cu atât mai greu să îndure umilinţe din partea acestuia; şi când începu să-i poarte pică, îşi măsură ciuda — aşa cum fac de obicei oamenii — după numărul jignirilor aduse de el însuşi celui pe care-l duşmănea acum. Dacă ne amintim că sir Mulberry îl jefuise, îl înşelase, îl trăsese pe sfoară şi-l prostise pe învăţăcelul lui în fel şi chip, nu-i de mirare că acum începuse să-l urască, îl ura din toată inima.

Pe de altă parte, tânărul lord, după ce se gândise — ceea ce i se întâmpla rar să facă în legătură cu ceva — şi încă serios la treaba cu

Nicholas şi la împrejurările care o pregătiseră, ajunsese la o concluzie bărbătească şi cinstită. Purtarea grosolană şi jignitoare a lui sir Mulberry cu acel prilej făcuse o impresie puternică asupra lui. De câtăva vreme i se plimba prin cap o bănuială puternică, cum că fusese asmuţit s-o urmărească pe domnişoara Nickleby pentru alte scopuri decât ale lui; îi era sincer ruşine că fusese părtaş la acest târg şi se simţea adânc rănit de bănuiala că fusese înşelat. Avusese răgaz destul să cugete asupra acestor lucruri în ultimul timp cât trăiseră retraşi; şi, când şi când, atunci când firea lui nepăsătoare şi lăsătoare i-o îngăduia, se folosise de prilej. Se mai iviseră şi alte mici împrejurări care-i sporiseră bănuielile. Era nevoie de foarte puţin ca mânia lui împotriva lui sir Mulberry să se aprindă. Iar tonul dispreţuitor şi obraznic al acestuia în ultima lor convorbire (singura în legătură cu chestiunea amintită, de la împrejurarea de care pomenea sir Mulberry) pusese capac la toate.

Şi aşa se întoarseră la prietenii lor; fiecare simţind cum îi mocneşte in piept repulsie faţă de celălalt.

Pe deasupra, tinărul mai era urmărit de gândul la răzbunarea ce-l ameninţa pe Nicholas şi la hotărârea lui de a o împiedica, dacă era cu putinţă, printr-un pas curajos. Dar asta nu era totul. Închipuindu-şi că i-a închis de-a binelea gura, sir Mulberry nu putea să-şi păstreze triumful pentru el sau să se împiedice a duce la bun sfârşit ceea ce socotea că e în folosul lui. Domnul Pyke se afla acolo, de asemenea şi domnul Pluk, şi colonelul Chowser, şi alţi domni de aceeaşi teapă şi era o chestiune de onoare pentru sir Mulberry, să le arate că nu-şi pierduse trecerea. La început, tânărul lord se mulţumise să ia hotărârea tăcută de a face cele trebuincioase pentru a se retrage numaidecât din această cârdăşie. Încetul cu încetul însă, supărarea lui crescu, aşa încât vorbe de duh şi familiarităţi care, cu câteva ore înainte ar fi fost un izvor de distracţie pentru el, îl scoteau acum din sărite. Lucrul acesta nu era spre folosul lui; căci în schimburile de cuvinte şi glumele potrivite cu această societate, el nu putea să-i ţină piept lui sir Mulberry. Totuşi, nu avu loc nicio ruptură furtunoasă. Se întoarseră în oraş; iar pe drumul de întoarcere, domnii Pyke şi Pluck şi alţii susţineau sus şi tare că, în toată viaţa lui, sir Mulberry nu se dovedise atât de spiritual.

Luară împreună o cină îmbelşugată. Vinul curgea şiroaie, aşa cum cursese de fapt toată ziua. Sir Mulberry bău, ca să se răsplătească pentru cumpătarea dovedită în ultima vreme; tânărul lord ca să-şi înece furia; ceilalţi fiindcă vinul era dintre cele mai bune iar ei nu trebuiau să plătească nimic. Era aproape de miezul nopţii când năvăliră afară, sălbatici, înfierbântaţi de vin, cu sângele fierbându-le în vine, cu creierii încinşi şi se îndreptară spre masa de joc.

Aci dădură de altă ceată de oameni, la fel de nebuni ca şi ei.

Fierbinţeala jocului, odăile încinse, luminile orbitoare nu erau făcute să potolească febra momentului. În vârtejul acela ameţitor de zgomot şi învălmăşeală, oamenii începură să aiureze. Cine se mai gândea la bani, la ruină, la ziua de mâine, în beţia aceea sălbatică? Mai cerură vin, goliră pahar după pahar, gurile uscate şi arse erau crăpate de sete. Şi vinul aluneca pe gâtlejuri ca uleiul înfierbântat pe foc. Dar cheful continua. Desfrâul ajunsese la culme; paharele erau trântite pe jos de mâini ce nu puteau să le ducă la gură; se auzeau înjurături, strigate de buze ce nu puteau nici să îngaime cuvintele; beţivi care pierdeau, blestemau şi urlau; unii se suiau pe mese, fluturau sticle deasupra capului, aruncând cuvinte de sfidare celorlalţi; unii dansau, alţii cântau, alţii rupeau cărţile de joc şi vorbeau într-aiurea. Zarva şi nebunia domneau atotputernice; când, deodată, se stârni un zgomot ce le înecă pe toate celelalte şi doi bărbaţi, care se ţineau strinşi unul pe altul de beregată, ajunseră în încăierarea lor până în mijlocul încăperii.

Vreo duzină de glasuri, ce nu se făcuseră auzite până atunci, răcniră ca să-i oprească. Cei care se păstraseră treji, ca să câştige şi care scoteau o pâine de pe urma unor astfel de încăierări, se aruncară asupra bătăuşilor şi, despărţindu-i cu sila, îi traseră deoparte.

— Lăsaţi-mă să plec! strigă sir Mulberry, cu voce groasă şi răguşită. El a dat în mine! Auziţi? Vă spun că el a dat în mine. Am vreun prieten pe-aici? Cine-i ăsta? Westwood. Mă auzi când îţi spun că el a dat în mine?

— Aud, aud — răspunse unul dintre cei care-l ţinea. Pentru astă-noapte, ajunge!

— Nu vreau, fir-ar să fie! răspunse el. O duzină de oameni din jur au văzut lovitura.

— Avem timp berechet mâine — spuse amicul.

— Nu avem timp berechet! strigă sir Mulberry. În astă-noapte, pe loc, aci! Vorbea cu atâta patimă, încât nu izbutea să rostească vorbele, ci stătea cu pumnul încleştat, smulgându-şi părul şi izbind cu piciorul în pământ.

— Ce s-a întâmplat, my lord? întrebă unul dintre cei ce-l înconjurau. S-a lăsat cu lovituri?

— O lovitură — răspunse gâfâit lordul. Eu l-am lovit! O spun sus şi tare pentru toţi cei de faţă! Eu l-am lovit şi el ştie de ce. Şi eu zic să sfârşim acum. Căpitane Adams — spuse tânărul lord, privind grăbit în jur şi vorbind către unul din cei ce se amestecaseră. Dă-mi voie să-ţi spun ceva, te rog.

Cel căruia i se vorbea păşi înainte şi, după ce-l luă pe tânăr de braţ, se retraseră amândoi, urmaţi scurt timp după aceea de sir Mulberry şi de prietenul său.

Era o speluncă murdară care se bucura de cea mai proastă faimă şi,

prin urmare, nu un loc în care o astfel de afacere să deştepte simpatie pentru vreuna din părţi sau să stârnească alte proteste sau vreun amestec. În altă parte, lucrurile ar fi fost numaidecât împiedicate să meargă mai departe şi oamenii ar fi avut răgaz să chibzuiască cu mintea limpede şi la rece; dar nu aci. Cheful fiindu-le tulburat, oamenii se împrăştiară; unii o porniră clătinându-se şi privind cu o gravitate de om beat; alţii se retraseră, vorbind zgomotos despre cele întâmplate; domnii onorabili, care trăiau din ce câştigau la jocurile de noroc, îşi spuseră unul altuia, în timp ce ieşeau, că Hawk ştie să tragă; cei care făcuseră zarva cea mai mare adormiseră tun pe canapele şi nici nu se mai gindeau la cele întâmplate.

Între timp, cei doi secunzi, cum îi putem numi acum, după ce stătuseră îndelung de vorbă, fiecare cu cel pe care-l reprezenta, se întâlniră între ei în altă încăpere. Şi fiind amândoi lipsiţi de inimă, amândoi oameni de lume, care cunoşteau cele mai josnice vicii ale oraşului, amândoi îndatoraţi până peste cap, amândoi decăzuţi dintr-o stare mai bună, amândoi dedaţi tuturor stricăciunilor pentru care lumea bună a ştiut să găsească nume distinse şi pe care le apără invocând, drept scuză, convenţiile ei cele mai decăzute, erau fireşte amândoi gentlemeni cu o cinste nepătată şi foarte grijulii cât priveşte cinstea altora.

Amândoi erau neobişnuit de veseli tocmai acum; fiindcă afacerea avea să facă desigur vâlvă şi nu putea să nu le sporească faima.

— Neplăcută afacere, Adams — spuse domnul Westwood, îndreptându-se din spate.

— Foarte — răspunse căpitanul; s-a dat o lovitură şi nu există decât o singură cale, desigur.

— Nici uu cuvânt de scuză, pare-mi-se — spuse domnul Westwood.

— Nicio silabă, domnule, din partea omului meu, nici de-am vorbi până-n ziua de apoi — răspunse căpitanul. După câte înţeleg, cearta a pornit mai întâi de la o oarecare fetişcană, de care omul dumitale a pomenit cu anumite cuvinte, iar lordul Frederick, sărind în apărarea fetei, le-a respins. Dar asta a dus la un pomelnic de învinuiri în legătură cu multe altele, acuzaţii şi contraacuzaţii. Sir Mulberry a fost tăios; lordul Frederick şi-a ieşit din fire şi a lovit în focul enervării şi în împrejurări foarte grave. În caz că sir Mulberry nu-şi retrage cuvintele, lordul Frederick e gata să dea în vileag motivele loviturii.

— Nu mai e nimic de spus — răspunse celălalt — ci doar să hotărâm ceasul şi locul întâlnirii. E şi asta o răspundere. Dar tare aş vrea să mă văd după ce totul a trecut! Ai ceva împotrivă să fie, să zicem, la răsăritul soarelui?

— Aspră muncă — răspunse căpitanul uitându-se la ceas; totuşi, fiindcă povestea asta pare să mocnească de mult şi târguiala e numai risipă de cuvinte, n-am nimic împotrivă.

— S-ar putea ca zvonul să se împrăştie, după toate câte s-au petrecut în odaia alăturată, ceea ce face de dorit să terminăm totul fără întârziere, ba chiar afară din oraş — spuse domnul Westwood. Ce-ai zice de una din pajiştile din fata Twickenham-ului, pe malul râului?

Căpitanul nu avu nimic împotrivă.

— Să ne întâlnim pe aleea de pomi, care duce de la Petersham la Ham House şi să hotărâm locul exact atunci când ajungem acolo? întrebă domnul Westwood.

Căpitanul încuviinţă şi acest lucru. După alte citeva pregătiri la fel de scurte şi după ce hotărâră ce drum trebuia s-apuce fiecare tabără pentru a se feri de bănuieli, se despărţiră.

— Tocmai bine avem timp, my lord — spuse căpitanul după ce împărtăşi cele hotărâte — să trecem pe la mine după o cutie de pistoale şi după aceea, s-o pornim liniştiţi într-acolo. Dacă-mi îngăduiţi să dau drumul servitorului dumneavoastră, putem lua trăsura inea, fiindcă a dumneavoastră s-ar putea să fie recunoscută.

Ce contrast, după ce ajunseră în stradă, faţă de scena pe care tocmai o părăsiseră! Se crăpase de ziuă. În locul luminii galbene şi pâlpâitoare dinăuntru, o dimineaţă limpede, luminoasă, strălucitoare; în locul aerului încins, înăbuşitor, îmbâcsit de mirosul lămpilor care se sting şi duhnind de aburii chefului şi ai desfrâului, aerul liber, proaspăt, sănătos de afară. Dar pentru capul înfierbântat asupra căruia bătu adierea răcoroasă, ea păru încărcată cu remuşcare la gândul timpului atât de prost cheltuit şi a atâtor prilejuri nesocotite. Cu vinele zvâcnind şi pielea arzând, cu ochii sălbăticiţi şi privirile grele, năpădit de gânduri grăbite şi învălmăşite, tânărului i se părea că lumina e o imputare şi se feri fără voie de zi, ca de un lucru stricat şi hidos.

— Tremuraţi? întrebă căpitanul. Vă e frig.

— Parcă.

— Te izbeşte răcoarea când ieşi din odăile alea încinse, înfăşuraţi-vă cu mantaua. Aşa, aşa; acum a trecut.

Trecură huruind pe străzile liniştite, se opriră la casa căpitanului, lăsară în urmă oraşul şi ieşiră în drumul deschis fără nicio piedică sau neplăcere.

Câmpii, copaci, grădini, garduri vii, totul părea foarte frumos; tânărul parcă nu le văzuse niciodată până atunci, deşi trecuse prin faţa lor de mii de ori.

Totul era scăldat în linişte şi seninătate, şi se deosebea în chip ciudat de vălmăşagul şi dezordinea gândurilor lui numai pe jumătate limpezite de pe urma beţiei, dar totuşi îl mişca şi era binevenit. Nu-i era frică; cercetându-şi sufletul mai îndeaproape, găsi că şi furia îi scăzuse. Şi măcar că toate amăgirile vechi în legătură cu nevrednicul său fost tovarăş se spulberaseră acum, parcă ar fi dorit mai degrabă să nu-l fi cunoscut niciodată decât să fi ajuns aci.

Noaptea care trecuse, ziua dinainte şi multe alte zile şi nopţi în afară de astea se amestecau într-o vâlvoare fară înţeles; nu putea deosebi cele petrecute odată de cele petrecute altă dată. Uneori zgomotul roţilor se prefăcea într-un cântec aiurit, în care recunoştea crâmpeie ale unor arii ştiute; alteori, nu-i mai ţiuia în urechi, decât un sunet uluitor şi înnebunitor ca de apă care curge. Dar tovarăşul său de drum îl lua în zeflemea, fiindcă era atât de tăcut şi atunci vorbeau şi râdeau zgomotos. Când se opriră, fu mirat să descopere că fuma; dar, când se gândi, îşi aminti când şi unde îşi scosese ţigara.

Se opriră la poarta aleii şi coborâră, lăsând trăsura în grija servitorului, care era un om isteţ şi aproape la fel de obişnuit cu astfel de demersuri ca şi stăpânul său. Sir Mulberry şi prietenul său sosiseră. Toţi patru urcară, cufundaţi în adâncă tăcere, aleea de ulmi măreţi, care, unindu-şi ramurile mult deasupra capetelor lor, alcătuiau o desfăşurare lungă de arcade gotice verzi, desfăşurare ce se sfârşea, asemenea unei vechi ruine, în cerul liber.

După o pauză şi o scurtă convorbire între secunzi, cotiră, într-un târziu, la dreapta şi apucând-o pe o potecă, ce străbătea o mică pajişte, trecură de Ham House şi ajunseră în nişte ogoare din partea cealaltă. Pe unul din ele se opriră. Terenul fu măsurat, se îndepliniră formalităţile obişnuite, cei doi protagonişti fură aşezaţi faţă în faţă la o depărtare, unul de altul, dinainte hotărâtă şi, pentru prima dată, sir Mulberry îşi întoarse faţa către tânărul său potrivnic. Era foarte palid, ochii îi erau injectaţi, hainele în dezordine şi părut răvăşit. Cât despre chipul lui, acesta nu vorbea decât despre patimi pustiitoare şi rele. Îşi umbri ochii cu mâna şi privi ţintă, timp de câteva clipe, la potrivnicul său; şi, pe urmă, apucând arma ce i se întindea, îşi îndreptă ochii spre ea şi nu-i mai ridică până când nu auzi ordinul şi, în clipa aceea, trase.

Cele două focuri fură trase, pe cât fu cu putinţă, în acelaşi moment. În această clipă tinărul lord îşi întoarse brusc capul, aţinti o privire înspăimântătoare asupra adversarului său şi, fără un geamăt, fără să se clatine, căzu mort.

— S-a dus! strigă Westwood care, împreună cu celălalt secund, fugise spre trupul de pe jos şi se lăsase într-un genunchi alături de el.

— Sângele lui pe capul lui să cadă — spuse sir Mulberry. El şi-a făcut-o şi m-a silit şi pe mine.

— Căpitane Adams — strigă grăbit Westwood; eşti martor că totul s-a petrecut onorabil. Hawk, nu avem nicio clipă de pierdut. Trebuie să părăsim numaidecât locurile astea, să mînăm spre Brighton şi să trecem canalul spre Franţa cât putem de iute. A fost o treabă urâtă şi s-ar putea să fie şi mai urâtă dacă zăbovim măcar o clipă. Adams, ai grijă de pielea dumitale şi nu rămâne aici; viii cu viii, morţii cu morţii; rămâi sănătos!

Cu aceste cuvinte, îl înşfacă pe sir Mulberry de braţ şi-l duse în

grabă de acolo. Căpitanul Adams — după ce mai zăbovi ca să se încredinţeze, fără putinţă de îndoială, cât priveşte sfârşitul fatal — o porni repede în aceeaşi direcţie, ca să ia măsuri în înţelegere cu servitorul său, pentru înlăturarea leşului şi pentru a se pune şi pe el în siguranţă.

Aşa a murit lordul Verisopht, de mâna celui pe care îl umpluse de daruri, de mâna pe care o strânsese de atâtea ori; prin fapta celui care, de n-ar fi fost — el şi alţii ca el — ar fi putut să trăiască fericit şi să moară cu chipurile copiilor în jurul patului.

Soarele se înălţa în toată mândria lui, râul curgea măreţ în albia lui şerpuită, frunzele pâlpâiau şi foşneau în văzduh, păsările îşi revărsau din fiecare copac cântecele lor vesele, fluturii cu viaţă scurtă tremurau din aripi; lumina şi însufleţirea zilei înaintau; şi, în mijlocul tuturor acestora, strivind iarba, ale cărei fire purtau fiecare câte douăzeci de vieţi mărunte, zăcea mortul, cu faţa încremenită şi ţeapănă întoarsă spre cer.

CAPITOLUL XIX

Tocmai când planul domnului Ralph Nickleby şi al prietenului său se apropie de izbândă, el este pe neaşteptate aflat de un al treilea, care nu se bucură de încrederea lor.

Arthur Gride trăia într-o casă veche, sinistră, întunecoasă şi prăfuită, care părea ofilită, la fel ca el, şi gălbejită, şi sfrijită de mult ce-o ferise de lumina zilei, aşa cum se gălbejise şi se sfrijise şi el, ferindu-şi banii. Scaune şi mese vechi, hodorogite, meşterite cu economie şi ciolănoase, tari şi reci ca inima calicului, erau hidos înşirate la rând, cu spatele spre pereţii jalnici; dulapuri dărâmate şi scorojite de mult ce păziseră comorile dinăuntrul lor, cutremurându-se parcă de frica şi spaima hoţilor, se strângeau prin colţuri întunecoase, de unde nu aruncau nicio umbră şi unde păreau să se ascundă şi să se ghemuiască, ferindu-se de ochii lumii. O pendulă înaltă şi fioroasă aşezată pe nişte scări cu arătătoare lungi şi slabe şi o faţă hămesită, ticăia în şoaptă temătoare; şi când bătea ceasul, în sunete subţiri şi şuierate ca un glas de om bătrân, zăngănea de parcă i s-ar fi strâns pântecul de foame.

Nu se afla în odaie nicio canapea în apropierea focului, care să te îmbie la odihnă, la tabieturi. Existau ici şi colo scaune cu rezemătoare pentru coate, dar păreau stânjenite, îşi întindeau braţele cu bănuială şi sfială şi parcă stăteau la pândă. Altele ei au nemaipomenit de fioroase şi slăbănoage, ca şi cum s-ar fi lungit cit ar fi putut şi şi-ar fi luat înfăţişarea cea mai înfricoşătoare ca să-i încremenească şi să-i scoată din fire pe oaspeţi. Altele, în sfârşit, se ciocneau de vecinele lor sau se rezemau de perete — într-un fel cam bătător la ochi, ca şi cum i-ar fi luat pe toţi oamenii de martori că nu face să le foloseşti. Paturile negre, pătrate, hodorogite, păreau clădite pentru vise neliniştite. Perdelele mucegăite păreau să-şi amestece faldurile sărace şi să-şi şoptească tremurând, atunci când trecea vântul prin ele, tot ce ştiau despre bunurile ispititoare ce zăceau prin cămăruţe cufundate în beznă şi încuiate cu multe lacăte.

Din cea mai sărăcăcioasa și golașă odaie a acestei case sărăcăcioase şi golaşe se auzi, într-o dimineaţă, glasul tremurat al bătrânului Gride, care îngâna leşinat sfârşitul unui cântec uitat, având ca refren:

Ta-ram-ta-ta
Aruncă gheata
Şi nunta fie cu noroc!

pe care-l repeta, scoţind aceleaşi note piţigăiate şi tremurătoare, mereu, mereu, până când un acces puternic de tuse îl sili să se lase

păgubaş şi să-şi vadă mai departe, în tăcere, de treaba începută.

Treaba pe care o făcea era să coboare una câte una de pe rafturile unui dulap mâncat de viermi, nişte haine putrezite; s-o cerceteze pe fiecare în parte cu de-amănuntul, ţinând-o în lumină şi după ce o împăturea cu mare grijă, s-o pună pe una din cele două mici grămezi de lângă el. Niciodată nu scotea două articole de îmbrăcăminte dintr-o dată, ci le lua totdeauna separat şi nu uita niciodată să închidă uşa dulapului şi să răsucească cheia în broască, de la o cercetare la alta a raftului.

— Costumul de culoarea tutunului — spuse Arthur Gride, cercetând o haină răpănoasă. Oare îmi stătea bine culoarea asta? Ia să mă gândesc.

Rezultatul cugetării păru neplăcut, căci bătrânul împături şi de data asta veşmântul, îl puse deoparte şi se sui pe un scaun ca să scoată altul, îngânând între timp:

Tinerețe, frumuseţe, iubire!
O, câtă fericire!
Nunta va fi cu noroc!

— Mereu dai peste cuvântul „tinereţe” — spuse bătrânul Arthur — dar de fapt cântecele sunt scrise doar de dragul rimei şi ăsta e un cântec neghiob, pe care-l cântau bieţii oameni de la ţară, când eram eu mic. Cu toate că, ia stai, cuvântul tinereţe se potriveşte foarte bine… că doar asta înseamnă mireasa… da. He-he-he! E vorba de mireasă. Cred şi eu căi Bine aşa. Foarte bine! Şi, pe deasupra, şi adevărat, foarte adevărat!

În semn de mulţumire faţă de această descoperire, mai repetă o dată versul cu mai multă simţire şi cu câte o vibraţie două, ici colo. Pe urmă se apucă iar de treaba lui.

— Costumul verde ca sticla — spuse bătrânul Arthur; grozav era de frumos şi l-am cumpărat foarte ieftin la un telal şi înăuntru, în buzunarul vestei, am găsit, he-he-he, un şiling înnegrit. Când mă gândesc că telalul habar n-avea că era un şiling înăuntru! Dar *eu ştiam!* L-am simţit când am pipăit stofa. Ce câine prost mai era şi telalul ăsta! A fost o haină cu noroc, asta verde ca sticla. Chiar în ziua când am pus-o pentru prima oară, bătrânul lord Mallowford a ars de viu in patul lui şi toate poliţele pe care le avea şi urmau să fie încasate de moştenitori după moartea lui, au ars şi ele. În haina asta mă însor, Peg. Peg Sliderskew, îmi pun costumul verde sa sticla!

Chemarea aceasta, repetată cu glas tare de două sau de trei ori în uşa odăii, pricinui apariţia în încăpere a unei femei bătrâne, subţiri, uscate, cu ochi urduroşi, lovită de dambla şi de o urâţenie respingătoare. Stergându-şi faţa ofilită cu şorţul murdar, femeia

întrebă cu glasul acela stăpânit cu care vorbesc de obicei surzii:

— Ai strigat dumneata sau a bătut doar ceasul? Stau prost de tot cu auzul că nu mă mai dumiresc; dar când aud zgomot, ştiu că trebuie să fie unul din doi, fiindcă în casa asta nu se mişcă nimic altceva.

— Eu eram, Peg — spuse Arthur Gride, lovindu-se în piept, pentru ca răspunsul lui să fie mai uşor de inţeles.

— Dumneata, ai? spuse Peg. Şi *ce* pofteşti?

— Mă însor în hainele verzi ca sticla — strigă Arthur Gride.

— Sunt mult prea bune ca să te însori în ele, stăpâne — răspunse Peg, după o scurtă cercetare a costumului. Altele mai proaste n-ai?

— Nimic care să se potrivească — răspunse bătrânul Arthur.

— De ce să nu se potrivească? făcu Peg. De ce nu porţi hainele de fiecare zi, ca omul, ai?

— Nu-s destul de nimerite, Peg — răspunse stăpânul.

— Nu-s destul de ce? spuse Peg.

— Nimerite…

— Ce să nimerească? făcu Peg cu asprime. Nu se nimeresc să fie destul de vechi ca să le poţi purta?

Arthur Gride bodogăni o înjurătură pe socoteala surzeniei îngrijitoarei lui şi urlă in ureche:

— Nu-s destul de elegante! Vreau să arăt cit pot mai bine.

— Să arăţi! strigă Peg. Dacă-i chiar atât de frumoasă cum zici că este, n-o să-şi ţină ochii pe dumneata prea mult, stăpâne, de asta pot să jur; cât despre cum arăţi dumneata, cu picăţele, verde ca sticla, albastru ca cerul sau în pătrăţele, tot aia-i pentru dumneata.

După ce rosti această mângâietoare asigurare, Peg Sliderskew strânse costumul ales şi după ce-şi împreună braţele — numai piele şi oase — deasupra legăturii, se opri molfăind din gură, rânjind şi clipind din ochii ei apoşi, ca un chip grotesc de pe o sculptură monstruoasă.

— Azi eşti glumeaţă, Peg, aşa-i? întrebă Arthur, nu cu cea mai mare bunăvoinţă.

— Păi n-am de ce? răspunse bătrâna. O să fiu destul de curând dată afară, mai ales dacă încearcă cineva să mă ia de sus; aşa încât îmi dau eu demisia, stapâne. Nimeni n-o să se suie in capul lui Peg Sliderskew după atâţia ani, asta ştii şi dumneata, aşa că nu mai este nevoie să ţi-o spun! Asta nu-i treabă pentru mine, nu, nu, şi nici pentru dumneata. Încearcă numai şi ai să vezi cum ajungi la sapă de lemn… sapă de lemn!

— Vai de mine, vai, niciodată n-o să încerc — spuse Arthur Gride, îngrozit numai când auzi cuvintele pomenite — pentru nimic în lume! N-ar fi greu să fiu adus la sapă de lemn; trebuie să avem grijă 3 acum, că mai e o gură de hrănit, e nevoie de mai multă economie ca oricând. Numai că noi… noi nu trebuie s-o lăsăm să-şi piardă frumuseţea, Peg, pentru că mie îmi place să mă uit la ea.

— Ai grijă să nu te coste scump frumuseţea — spuse Peg, făcind semn cu degetul arătător.

— Dar ştie să câştige bani şi singură — spuse Arthur Gride, urmărind înfrigurat înrâurirea acestei ştiri pe chipul bătrânei; ştie să deseneze, să picteze, să lucreze tot felul de lucruri frumoase pentru împodobirea taburetelor şi scaunelor; face papuci, Peg, lanţuri de ceas, panglici de păr şi mii de fleacuri elegante, din care nici Ia jumătate nu ştiu eu să le spun pe nume. Pe urmă, ştie să cânte la pian (şi ceea ce-i mai grozav, are şi pian) şi cintă ca o păsărică. O să ne coste foarte ieftin îmbrăcămintea şi întreţinerea ei, Peg, nu crezi?

— Dacă n-o s-o laşi să te prostească, s-ar putea — răspunse Peg.

— Să mă prostească pe *mine*? strigă Arthur. N-ai grijă, că bătrinul tău stăpân nu se lasă prostit de chipuri drăgălaşe, nu, nu, nu, dar nici de chipuri urâte, doamna Sliderskew adăugă el încet, ca şi cum şi-ar fi vorbit singur.

— Ai zis ceva ce n-ai vrut s-aud eu — spuse Peg; ştiu c-ai zis.

— Vai de mine! Femeia asta îl are pe dracu' în ea — murmură-Arthur, adăugând, cu o privire rea: Am zis că-ţi încredinţez orice, Peg. Asta-i tot.

— Asta aşa e, stăpâne, şi de-aia s-a dus cu toate grijile dumitale — spuse Peg cu încuviinţare în glas.

„Dacă aş face-o, Peg Sliderskew — se gândi Arthur Gride — aşa s-ar întâmpla".

Măcar că se gândea foarte lămurit la asta, totuşi nu îndrăzni să mişte buzele, pentru ca nu cumva bătrâna să-l prindă. Ba chiar, temându-se aproape că ea ar putea să-i citească gândurile, îi aruncă o ocheadă linguşitoare, în timp ce spuse cu glas tare:

— Coase hainele verzi peste tot unde s-au desfăcut, cu cea mai bună mătase neagră. Ia o jurubiţă bună şi câţiva nasturi noi pentru surtuc şi… am o idee bună, Peg, care o să-ţi placă… fiindcă încă nu i-am dăruit nimic şi fetelor le plac daruri din astea, lustruieşte un şirag dintre cele sclipitoare pe care le am eu sus şi am să i-l dau de ziua cununiei, am să-l prind chiar eu de gâtul ei încântător, şi a doua zi am să M iau. He-he-he! Am să i-l pun bine. Peg, şi pe urmă am să-l pierd, la zi, cine o să fie prostit aici, din capul locului, ai, Peg?

Doamna Sliderskew păru să încuviinţeze deplin acest plan iscusit şi-şi dădu în vileag mulţumirea, răsucindu-şi şi schimonosindu-şi capul şi trupul în fel şi chip, ceea ce fireşte că nu-i sporea farmecele.

Prelungi strâmbăturile până ce ajunse şchiopătând la uşă, unde le înlocui cu o privire acră şi rea, apoi sucindu-şi falca de jos dintr-o parte într-alta, mormăi câteva blesteme smulse din inimă la adresa viitoarei doamne Gride, în timp ce cobora scările şi se oprea aproape la fiecare treaptă ca să răsufle.

— Cred că e pe jumătate vrăjitoare — spuse Arthur Gride, când se

văzu din nou singur. Dar mănâncă puţin şi e surdă rău. Întreţinerea ei aproape că nu mă costă nimic, şi nici nu-i foloseşte la nimic dacă ascultă la uşi, fiindcă tot n-aude. Pentru ce-mi trebuie mie, e o femeie încântătoare, o îngrijitoare cum nu se poate mai discretă, o femeie care preţuieşte cât greutatea ei în bani de aramă.

După ce ridică în slăvi destoinicia slugii sale cu aceste înalte cuvinte, bătrânul Arthur se întoarse la refrenul cântecului său. Hainele ce trebuiau să cinstească apropiata cununie fiind alese, le puse pe celelalte la loc cu nu mai puţină grijă decât dovedise atunci când le scosese de prin colţurile mucegăite, unde odihniseră în tăcere ani de-a rândul.

Clopoţelul de la uşă îl făcu să tresară, să sfârşească grăbit treaba şi să încuie dulapul; dar nu era nevoie de niciun zor, deoarece discreta Peg rar ştia când sună clopoţelul, dacă nu cumva se întâmpla să privească în sus, cu ochii ei împăienjeniţi şi să-l vadă ciocănind în tavanul bucătăriei. Totuşi, după un scurt răgaz, Peg intră clătinându-se, urmată de Newman Noggs.

— A, domnul Noggs! strigă Arthur Gride, frecându-şi mâinile. Domnule Noggs, bunul meu prieten, ce veşti mi-aduci?

Cu o înfăţişare neclintită şi nemişcată şi ochiul lui fix, într-adevăr foarte fix, Newman răspunse, potrivind fapta cu vorba:

— O scrisoare. De la domnul Nickleby. Purtătorul aşteaptă.

— Nu vrei să iei un… un…

Newman ridică ochii şi pleoscăi din buze.

— … un scaun?

— Nu — răspunse Newman. Mulţam.

Arthur deschise scrisoarea cu mâini tremurătoare şi-i înghiţi cuprinsul cu nespusă lăcomie, chicotind încântat şi citind-o de câteva ori, înainte de a fi in stare să şi-o ia de sub ochi. De atâtea ori o citi şi o răsciti, încât Newman socoti cu cale să-i reamintească de prezenţa lui.

— Răspuns — făcu Newman. Purtătorul aşteaptă.

— Adevărat — răspunse bătrânul Arthur. Da, da; aproape uitasem, mărturisesc.

— M-am gândit eu că trebuie să fiţi uituc — spuse Noggs.

— Într-adevăr, foarte bine — spuse Arthur. Da. Voi scrie câteva cuvinte. Sunt… sunt destul de emoţionat, domnule Noggs. Vestea *e*…

— Proastă? îl întrerupse Newman.

— Nu, domnule Noggs, mulţumesc, bună, bună! Cea mai bună dintre veşti. Şezi jos! Îmi iau pana şi călimara şi scriu câteva cuvinte drept răspuns. Nu te ţin mult. Ştiu că eşti o comoară pentru stăpânul dumitale, domnule Noggs. Vorbeşte uneori despre dumneata în aşa fel, încât, doamne, te-ai mira. Pot să zic că şi eu vorbesc la fel şi totdeauna am vorbit aşa. Acelaşi lucru spun despre dumneata.

Asta înseamnă: „Îl blestem pe domnul Noggs din toată inima” — se gândi Noggs, in timp ce Gride ieşi grăbit.

Scrisoarea picase pe jos. Privind, timp de o clipă, îngrijorat în jur, Newman, îmboldit de curiozitatea de a afla desfăşurarea planului despre care auzise tragând cu urechea din cămăruţa lui, o culese și citi în grabă cele ce urmează:

„Gride,

L-am văzut din nou pe Bray azi dimineaţă şi i-am propus, după dorinţa ta, ziua de poimâine pentru cununie. El n-are nimic împotrivă, iar pentru fiică-sa toate zilele sunt la fel. Vom merge împreună şi ai să te întâlneşti cu mine la şapte dimineaţa. Nu-i nevoie să-ţi spun că trebuie să fii punctual.

Nu te mai duce, între timp, la tata. În ultima vreme te-ai dus pe acolo mai des decât s-ar fi cuvenit. Ea nu tânjeşte de dorul tău şi lucrul ar putea să devină primejdios. Stăpâneşte-ţi focul tău tineresc timp de patruzeci şi opt de ore şi las-o în seama lui taică-său. Altfel strici ce face el şi face bine.

Al dumitale

Ralph Nickleby"

Se auziră paşi de afară. Newman lăsă scrisoarea sa cadă în acelaşi loc, o apăsă cu piciorul ca să nu zboare, îşi reluă locul dintr-un pas şi-şi luă cea mai rătăcită şi neştiutoare privire care s-a pomenit vreodată la un muritor. Arthur Gride, după ce se uită neliniştit în jur, zări scrisoarea pe jos, o culese şi. Aşezându-se ca să scrie, trase cu ochiul la Newman Noggs, care se holba la perete cu atâta putere, încât Arthur fu de-a dreptul îngrijorat.

— Vezi ceva deosebit, domnule Noggs? întrebă Arthur, încercând să urmărească privirile lui Newman, ceea ce era cu neputinţă, fiind ceva ce nu tăcuse nimeni niciodată.

— Doar o pânză de păianjen — răspunse Newman,

— O, asta-i tot?

— Nu — spuse Newman. Mai e şi o muscă primă înăuntru.

— Sunt o mulţime de pânze de păianjen pe-aci — recunoscu Arthur Gride.

— Și la noi tot așa — răspunse Newman; si muşte la fel.

Pe Newman părea să-l înveselească foarte această vorbă a lui, aşa încât, spre marele zbucium al nervilor lui Arthur Gride, slobozi un şir de trosnituri ale încheieturilor de la degete, ceea ce semăna cu o salvă îndepărtată de artilerie uşoară. Arthur izbuti totuşi să ducă până la capăt răspunsul la bileţelul lui Ralph şi, într-un târziu, îl înmână ciudatului sol spre a fi dus la destinaţie.

— Asta-i tot, domnule Noggs — spuse Gride. Newman dădu din cap, virî biletul in pălărie şi tocmai o pornea şontâc-şontic, cind Gride, a cărui încântare de ramolit era fără margini, îi făcu semn să se întoarcă

şi-i spuse, cu glas piţigăiat, şi cu un rânjet care-i strângea toată faţa şi aproape îi ascundea şi ochii:

— Vrei… vrei să iei o picătură… doar aşa, de gust?

Newman n-ar fi băut cu Arthur Gride pe picior de prietenie (dacă Arthur Gride ar fi fost în stare de una ca asta) nici măcar un strop din cel mai tare vin care există pe lume; dar ca să vadă ce urmăreşte şi să-i dea răsplata cuvenită, primi numaidecât propunerea.

Drept care, Arthur Gride se duse din nou spre dulap şi, de pe un raft cu pahare înalte de Flandra şi sticle ciudate, unele cu nişte gâturi de cocostârc şi altele pătrate, ca nişte olandezi şi cu gâturi scurte de apoplectici, scoase o sticlă prăfuită, cu înfăţişarea plină de făgăduieli, şi două pahare neobişnuit de mici.

— Din asta n-ai gustat niciodată — spuse Arthur. Este *eau d'or,* apă de aur. Îmi place din cauza numelui, încântător nume! Apă de aur, apă aurie! Doamne, parc-ar fi păcat s-o bei!

Deoarece curajul părea să-l părăsească şi fiindcă se juca cu dopul într-un fel de parcă ameninţa să pună sticla înapoi la locul ei, Newman ridică unul din păhărele şi îl ciocni de două sau trei ori de sticlă, amintind astfel cu blândeţe amicului său că el încă nu fusese servit. Oftând din adâncuri, Arthur Gride umplu încet păhărelul — totuşi nu chiar până la buză, după care şi-l umplu şi pe-al lui.

— Stai, stai, încă nu bea — spuse el oprind cu mâna lui mâna lui Newman; mi-a fost dăruit acum douăzeci de ani şi când gust o picătură, ceea ce se întâmplă foarte rar, îmi place să-mi amintesc de asta înainte şi să mă aţâţ puţin. Să bem în cinstea cuiva. Vrei să bem în cinstea cuiva, domnule Noggs?

— Aha! făcu Newman, măsurându-şi nerăbdator cu ochiul păhărelul. Atenţie! Purtătorul aşteaptă!

— Ei, atunci să-ţi spun ceva — chicoti Arthur — o să bem, he-he-he! o să bem în cinstea unei domnişoare.

— A domnişoarelor? întrebă Newman.

— Nu, nu, domnule Noggs — răspunse Gride, oprindu-i mâna — o domnişoară! Te miri că mă auzi spunând o domnişoară? Ştiu că te miri, ştiu că te miri! E pentru mica Madeleine. În cinstea ei vreau să bem, domnule Noggs. Pentru mica Madeleine!

— Madeleine — rosti şi Newman, adăugind iu sinea lui: „Dumnezeu s-o ajute!"

Iuţeala şi nepăsarea cu care goli Newman porţia de apă aurie îl mişcă tare pe bătrân, care şedea drept în scaun şi se holba la el, cu gura căscată, ca şi mm priveliştea i-ar fi tăiat răsuflarea. Totuşi, fără să se sinchisească de fel, Newman îl lăsă să-şi soarbă şi el vinul, gustând câte puţin, sau să-l toarne înapoi în sticlă, dacă are chef, şi plecă, după ce răni adânc demnitatea lui Peg Sliderskew, pe care o atinse în trecere fără un cuvânt de scuză sau de recunoaştere.

De îndată ce rămaseră singuri, domnul Gride şi îngrijitoarea lui se prefăcură într-un comitet pentru discutarea modalităţilor şi mijloacelor şi se sfătuiră cu privire la rânduielile ce trebuie făcute pentru primirea tinerei mirese. Şi fiindcă, la fel ca în alte comitete, dezbaterile lor erau foarte plicticoase şi încâlcite, povestea noastră ar face mai bine să pornească pe urmele lui Newman Noggs, imbinânri astfel folosul cu nevoia; ceea ce oricum ar fi fost nevoită să facă, căci nevoia, după cum ştie toată lumea, nu cunoaşte lege.

— Ai zăbovit mult — spuse Ralph când Newrnan se inapoie.

— *El* a zăbovit mult — răspunse Newman.

— La naiba! făcu Ralph nerăbdător.. Dă-mi biletul lui, dacă ţi-a dat vreunul, sau spune-mi ce veşti mi-aduci, dacă nu ţi-a dat. Şi nu pleca. Am o vorbă cu dumneata, domnule.

Newman îi în mână biletul şi-şi luă un aer foarte smerit şi nevinovat, in timp ce patronul lui rupse pecetea şi-şi aruncă ochii asupra celor scrise.

— Sigur c-o să vină! murmură Ralph, rupând răvaşul în bucăţele; desigur, ştiu bine că vine, nu-ncape vorbă. Ce nevoie s-o mai spun? Noggs! Spune-mi, te rog, domnule, cine era omul cu care te-am văzut în noaptea trecută pe stradă?

— Nu ştiu — răspunse Newman

— Ai face bine să-ţi împrospătezi aducerea aminte — spuse Ralph,. Cu o privire ameninţătoare.

— Vă spun — răspunse Newman îndrăzneţ — că nu ştiu. A fost de vreo două ori pe-aici şi a întrebat de dumneavoastră. Eraţi plecat. A venit din nou. Laţi făcut vânt chiar. Dumneavoastră. Mi-a dat numele, de Brooker.

— Ştiu — spuse Ralph; şi pe urmă?

— Pe urmă? Păi, pe urmă, a dat târcoale pe aici şi m-a pândit pe stradă. Mă urmăreşte seară după seară şi-mi tot dă ghes să-l aduc în faţa dumneavoastră; zice că o dată v-a văzut şi nu de mult. Vrea să vă vadă la faţă, zice, şi garantează c-o să-l lăsaţi curând să spună tot ce are de spus.

— Şi dumneata ce spui de asta? întrebă Ralph, privindu-şi pătrunzător robul.

— Nu-i treaba mea şi nu zic nimic. I-am spus că vă poate prinde pe stradă, dacă doar atâta vrea, dar nu, asta nu-i convine. Zice că acolo n-o să ascultaţi nicio vorbă. Vrea să vă aibă singur într-o odaie, cu uşa încuiată, unde să poată vorbi fără teamă, şi atunci zice c-o să vă muiaţi numaidecit şi-o să-l ascultaţi cu răbdare.

— Câine îndrăzneţ! mormăi Ralph.

— Asta-i tot ce ştiu — continuă Newman. Vă spun din nou că nu ştiu ce fel de om este. Cred că nici el nu ştie. L-aţi văzut; poate ştiţi *dumneavoastră.*

— Cred că ştiu — răspunse Ralph.

— Atunci — făcu îmbufnat Newman — n-aveţi de ce să vă aşteptaţi să ştiu şi eu; asta-i tot. Acu' o să mă întrebaţi de ce nu v-am spus asta până acum. Ce-aţi zice dacă m-aş apuca să vă torn tot ce spun oamenii despre dumneavoastră? Cum îmi ziceţi când se întâmplă uneori să vă spun? Dobitocule, măgarule! şi vă repeziţi la mine ca un balaur.

Cam aşa era, măcar că întrebarea cu care Newman i-o luase înainte îi stătea, în clipa aceea, lui Ralph pe buze.

— E un pungaş fără căpătâi — spuse Ralph; un vagabond venit de peste mări, unde a ajuns din pricina nelegiuirilor pe care le-a făcut; un trădător, căruia i s-a dat drumul ca să-şi vâre gâtul în ştreang; un şarlatan şi are îndrăzneala să-şi *încerce* planurile tocmai pe pielea mea, care-l cunosc atât de bine. Rândul viitor când s-o mai lega de dumneata, dă-l pe mina poliţiei, fiindcă încearcă să stoarcă bani prin minciuni şi ameninţări, m-auzi? Şi restul lasă-l în seama mea. Se răcoreşte el un pic in temniţă şi te asigur că, după ce iese, caută alte păsări de jumulit. Ai băgat Ia cap ce ţi-am zis, da?

— Aud — spuse Newman.

— Atunci aşa să faci — spuse Ralph — şi-am să te răsplătesc. Acum poţi pleca.

Newman se folosi cu plăcere de această îngăduinţă şi, închizându-se in micul lui birou, rămase acolo toată ziua, bântuit de gânduri serioase. Seara, când scăpă, porni în pas alergător spre City, şi-şi luă vechiul lui loc în spatele pompei, ca să-l pândească pe Nicholas. Căci Newman Noggs avea mândria lui şi nu-şi îngăduia să apară în calitate de prieten a! lui Nicholas, faţă de fraţii Cheeryble, în halul de jerpeleală şi decădere în care se afla.

Nu apucase să stea multe minute in locul ştiut, când, având bucuria să-l vadă pe Nicholas, ţâşni din ascunzişul lui ca să-şi întâlnească prietenul, pe care nu-l văzuse de câtăva vreme; aşa incit întâlnirea lor fu călduroasă.

— Tocmai mă gândeam la dumneata — spuse Nicholas.

— Foarte bine — făcu Newman — şi eu la dumneata. N-am putut să mă împiedic să vin în astă-seară. Zău! Cred că sunt pe cale de a descoperi ceva.

— Ce-ar putea să fie? spuse Nicholas, zâmbind la primirea unei ştiri atât de ciudate.

— Nu ştiu ce-ar putea să fie, nu ştiu ce n-ar putea să fie — spuse Newman. E o taină în care e amestecat unchiul dumitale, dar ce-o fi, încă n-am fost in stare să descopăr, măcar că am bănuieli puternice. Nu vreau să ţi le strecor acum, ca nu cumva să fii dezamăgit.

— *Eu,* dezamăgit! strigă Nicholas; mă priveşte şi pe mine?

— Cred că te priveşte — răspunse Newman. Mi s-a năzărit mie că aşa trebuie să fie. Am descoperit un om, care e cu ochi şi cu sprincene

că ştie mai multe decât are poftă să spună din prima dată. Mi-a şti dat să înţeleg unele lucruri care mă nedumeresc. Zău că mă nedumeresc — spune Newman, scărpinându-şi nasul până ce-l făcu să se roşească şi să se umfle tare şi, între timp, aţintindu-şi cu toată puterea privirile asupra lui Nicholas.

Minunindu-se ce-ar fi putut să-l aducă pe prietenul său la culmea asta de mister, Nicholas se osteni, printr-un şir de întrebări, să limpezească lucrurile; dar în zadar, Newman nu putea fi îmboldit să spună ceva mai lămurit, ci repeta într-una nedumeririle, cărora le mai dăduse grai şi o poliloghie încurcată cum că e nevoie de cea mai mare prevedere; cum că ochii de linx ai lui Ralph îl şi văzuseră în tovărăşia necunoscutului său urmăritor; şi cum îi dejucase el planurile numitului Ralph prin nespusa lui prevedere în purtări şi prin dibăcia vorbirii, căci se pregătise, de la bun început, pentru o astfel de împrejurare.

Amintindu-şi de slăbiciunea prietenului său — slăbiciune despre care nasul lui ii vestea pe toţi privitorii asemenea unui far — Nicholas îl trase într-o cârciumă singuratică. Aci se apucară să-şi amintească de începuturile şi desfăşurarea cunoştinţei lor, aşa cum fac oamenii câteodată şi, scoţând la iveală micile evenimente care o jalonaseră atât de puternic, ajunseră în cele din urmă şi la domnişoara Cecilia Bobster.

— Asta-mi aminteşte — spuse Newman — că nu mi-ai spus niciodată numele adevărat al domnişoarei.

— Madeleine! spuse Nicholas.

— Madeleine? strigă Newman. Care Madeleine? Cum o mai cheamă? Spune-mi celălalt nume!

— Bray — spuse Nicholas, foarte mirat.

— Acelaşi! strigă Newman. Tristă poveste! Eşti în stare să stai, să nu faci nimic şi să laşi căsătoria aceasta nefirească să aibă loc, fără să încerci să salvezi fata?

— Ce vrei să zici? strigă Nicholas, sărind în sus; căsătorie! Eşti nebun?

— Eşti nebun dumneata? Este ea? Eşti orb, surd, fără simţire, mort? spuse Newman. Nu ştii că până-ntr-o zi, prin mijlocirea unchiului dumitale Ralph, va fi măritată cu un om de teapa lui, ba mai rău, dacă se poate ceva mai rău ca el? Nu ştii că până-ntr-o zi, va fi jertfită, aşa cum te văd şi mă vezi, unui ticălos încărunţit, un diavol în lege, îmbătrânit în rele?

— Bagă de seamă ce spui — răspunse Nicholas. Pentru numele lui dumnezeu, bagă de seamă! Eu sunt singur şi cei care ar fi putut întinde o mină ca s-o salveze sunt departe. Ce vrei să spui?

— Nu i-am auzit niciodată numele! spuse Newman, înecându-se de atâta însufleţire. De ce nu mi l-ai spus? Cum era să-l ştiu? Am ii avut,

cel puţin, niţel timp de gândire!

— Ce vrei să zici? strigă Nicholas.

Nu era treabă uşoară să ajungi să afli ştirea; dar, după ce Newman făcu nenumărate gesturi cu totul neobişnuite, care nu folosiră la nimic, Nicholas, care era aproape tot atât de înnebunit ca şi Newman Noggs. Îl sili să se aşeze pe scaunul lui şi-l ţintui acolo până când acesta începu să-şi depene povestea.

Furia, uimirea, mânia şi o vijelie de sentimente bintuiau inima ascultătorului, pe măsură ce complotul îi era dezvăluit. Nici n-apucă bine să înţeleagă totul şi ţâşni afară cu faţa ca cenuşa şi cu trupul cuprins de friguri.

— Opriţi-l! zbieră Newman, repezindu-se afară pe urmele lui. O să facă o nebunie; o să ucidă pe cineva. Ei! voi de colo, prindeţi-l! Prindeţi hoţul! Prindeţi hoţul!

CAPITOLUL XX

Nicholas pierde nădejdea s-o mai scape pe Madeleine Bray, dar îşi ia inima în dinţi şi se hotărăşte să încerce. Ştiri casnice despre familiile Kenwigs şi Lillyvick.

Dându-şi seama că Newman e hotărât să-l împiedice cu orice preţ de a înainta şi temându-se ca nu cumva vreun trecător cu intenţii bune, îndemnat de strigătul „prindeţi hoţul!", să înhaţe persoana sa, punându-l într-o situaţie neplăcută, din care să-i vie greu să scape, Nicholas încetini curând pasul şi-i îngădui lui Newman Noggs să-l ajungă din urmă; ceea ce omul şi făcu, însă cu răsuflarea in aşa hal de tăiată, încât părea cu neputinţă să fi rezistat măcar şi cu un minut mai mult.

— Mă duc glonţ la Bray — spuse Nicholas. Vreau să-l văd pe omul ăsta. Dacă mai există o fărâmă de omenie in inima lui, o scânteie de dragoste pentru copila lui lipsită de mamă şi prieteni, eu am s-o reaprind.

— N-ai s-o reaprinzi — răspunse Newman. Zău că nu.

— Atunci — spuse Nicholas, grăbind înainte — o să fac ce mi-o dicta prima pornire şi o să mă duc de-a dreptul la Ralph Nickleby.

— Până ajungi dumneata acasă la el, o să fie în pat — spuse Newman.

— Îl scot eu din pat! strigă Nicholas.

— Pst, pst! făcu Noggs. Vino-ţi în fire!

— Eşti cel mai bun dintre prietenii mei, Newman — spuse Nicholas după o tăcere, apucându-l de mână în timp ce vorbea. Am dat piept cu multe încercări.

dar acum e vorba de nenorocirea unei alte fiinţe, şi o astfel de nenorocire, încât îţi spun c-am ajuns la deznădejde şi nu ştiu ce să fac.

Într-adevăr, împrejurarea părea deznădăjduită. Lui Nicholas îi era cu neputinţă să se folosească de ştirea pe care o culesese Newman Noggs, în timp ce stătea ascuns în cămăruţă. Simplul fapt că totul fusese pus la cale între Ralph Nickleby şi Gride n-avea să facă ilegală această căsătorie şi nici să-l facă potrivnic ei pe Bray, care, chiar dacă nu ştia de existenţa unei astfel de înţelegeri, fără îndoială că o bănuia. Cele pomenite în legătură cu jefuirea Madelenei fuseseră amintite în chip destul de nelămurit de către Arthur Gride şi, venind din partea lui Newman Noggs, învăluite pe deasupra în fumul şipului de buzunar, deveneau cu totul de neînţeles şi se pierdeau într-o beznă desăvârşită.

— Nu se vede nicio rază de speranţă — spuse Nicholas.

— Cu atât mai mare nevoie avem de sânge rece, chibzuinţă, judecată, gândire — spuse Newman, oprindu-se după fiecare al doilea cuvânt, ca să cerceteze neliniştit fata prietenului său. Unde sunt fraţii?

— Sunt duşi amândoi după treburi urgente şi or să mai lipsească o

saptămână de acum încolo.

— N-ai cum intra în legătură cu ei? N-ai cum să-l aduci pe unul din ei până aici până mâine seară?

— Cu neputinţă! spuse Nicholas — între noi şi ei se întinde marea. Chiar având parte de cel mai prielnic vânt, e nevoie de trei zile şi trei nopţi ca să te duci şi să te întorci.

— Atunci nepotul lor — spuse Newman — sau funcţionarul cel bătrân.

— Ce-ar putea face oricare dintre ei ce nu pot face eu? întrebă Nicholas. Mai ales în legătură cu ei, am primit poruncă să păstrez cea mai desăvârşită tăcere în privinţa asta. Ce drept am eu să trădez ceea ce mi s-a încredinţat, când doar o minune mai poate împiedica jertfa?

— Gândeşte-te — îl îndemnă Newman. Nu e nicio cale?

— Niciuna — spuse Nicholas doborit. Niciuna. Tatăl dă ghes, fata se supune. Diavolii aceia au prins-o în capcana lor; dreptul legal, puterea, împuternicirile, banii, totu-i de partea lor. Cum pot nădăjdui s-o scap?

— Nădăjduieşte până în ultima clipă! spuse Newman, bătându-l pe spate. Nădăjduieşte mereu, ca un băiat inimos. Nu pierde niciodată nădejdea; n-are rost! Mă asculţi, Nick? N-are rost. Nu lăsa nicio piatră nerăsturnată. Tot e ceva dacă ştii că ai făcut tot ce ai putut. Dar nu pierde speranţa, fiindcă atunci degeaba faci orice. Speranţă, speranţă până-n pânzele albe!

Nicholas avea nevoie de încurajare. Felul neaşteptat cum aflase ştirea despre planul celor doi cămătari, puţinul timp care-i mai rămânea ca să încerce ceva, posibilitatea, care era aproape siguranţă, că în câteva ceasuri Madeleine Bray va fi pe vecie pierdută pentru el şi osândită la mizerie negrăită şi poate la moarte timpurie; toate acestea îl înmărmureau şi-l copleşeau. Toate speranţele pe care-şi îngăduise să şi le facă, în legătură cu ea, sau pe care, fără să-şi dea seama, le hrănise, erau la pământ, ofilite şi moarte. Toate farmecele cu care amintirea sau închipuirea lui o înconjuraseră îi apăreau acum, doar pentru a-i mări durerea şi a adăuga amărăciune deznădejdii sale. Orice simţământ de milă pentru starea ei desperată şi de admiraţie pentru eroismul şi tăria ei, aţiţa şi mai rău indignarea care-i cutremura mădularele şi-i umplea inima până la revărsare.

Dar dacă propria lui inimă îi făcea greutăţi lui Nicholas, cea a lui Newman îi veni in ajutor. Era atâta seriozitate în mustrările acestuia, atâta sinceritate şi căldură în purtarea lui — aşa ciudată şi caraghioasă cum era ea întotdeauna — încât Nicholas simţi forţe noi şi fu in stare să spună, după ce mersese câtăva vreme tăcut:

— Bine mă dăscăleşti, Newman, şi vreau să trag folos din descăleala dumitale. Un pas, cel puţin, voi face, sunt silit de fapt să-l fac, şi chiar mâine o să încep.

— Ce anume? întrebă curios Noggs. Nu cumva să-l ameninţi pe Ralph? Sau să-l vezi pe tată?

— S-o văd pe fată, Newman — răspunse Nicholas. Să fac ceea ce, la urma urmelor, e tot ce-ar putea face şi cei doi fraţi, dac-ar fi aici şi deie domnul să fie! Să-i vorbesc cuminte despre hidoşenia acestei căsătorii, să-i arăt spre ce grozăvii se îndreaptă; s-o rog din tot sufletul cel puţin să mai amine. Nu cred să aibă pe cineva care s-o sfătuiască spre binele ei. Poate că asta încă mai poate s-o convingă, măcar că suntem în ceasul al unsprezecelea şi ea e la marginea prăpastiei.

— Curajos vorbit! spuse Newman. Bine gândit, bine gândit! Da. Foarte bine!

— Să mă încumet să-i spun — strigă Nicholas, cu entuziasm sincer — că în treaba asta nu sunt îndemnat de gânduri personale sau egoiste, ci de milă faţă de ea, ură şi groază faţă de acest plan; şi că aş face la fel, dac-ar mai fi încă douăzeci de rivali în arenă, iar eu aş fi ultimul şi cel mai dispreţuit dintre toţi.

— Cred că ai face-o — spuse Newman. Dar încotro te grăbeşti acum?

— Spre casă — răspunse Nicholas. Vii cu mine, sau să-ţi spun noapte bună?

— Te însoţesc o bucăţică de drum, dacă vrei să mergi ca omu', nu să fugi — spuse Noggs.

— În seara asta nu pot să merg — răspunse Nicholas grăbit. Trebuie să mă mişc repede, fiindcă altfel n-aş mai putea să-mi trag sufletul. Îţi spun mâine ce-am mai vorbit şi ce-am făcut!

Fără să mai aştepte vreun răspuns, o porni în pas alergător şi cufundindu-se în vălmăşagul de oameni de pe stradă, se făcu nevăzut.

— Tare-i iute uneori — spuse Newman, uitându-se după el; şi totuşi, tocmai de-aia îmi place. Acum are şi de ce, fiindcă şi-a vârât dracu' coada. Nădejde! Eu am zis nădejde, parcă! Când Ralph Nickleby şi Gride şi-au pus capetele laolaltă! Şi eu care nădăjduiesc să câştige potrivnicul lor! Ho-ho!

Newman Noggs încheie această vorbire de unul singur cu un râs foarte amar; şi cu o amară clătinare din cap şi o privire foarte tristă, făcu stingă împrejur şi-şi văzu târâş-grăpiş de drumul lui; care drum, în împrejurări obişnuite, ar fi dus la vreo cârciumioară său un birt; fiindcă acesta era drumul său, în mai multe înţelesuri ale cuvântului. Dar Newman era prea prins şi prea îngrijorat ca să se îndrepte astfel spre o astfel de ţintă, aşa încât, bântuit de multe gânduri negre şi deznădăjduite, se duse de-a dreptul acasă.

Se întâmplase, tocmai în după-amiaza aceea, ca domnişoara Morleena Kenwigs să fie poftită la o plimbare cu vaporaşul de la podul Westminster până la Twickenham, pe insula Eel-pie, unde avea să se ospăteze cu o gustare rece, bere la sticlă, suc de fructe şi crevete şi să

danseze în aer liber, după muzica unei orchestre ambulante, trimisă acolo cu acest scop; iar vaporaşul fusese tocmit anume de un profesor de dans, cu legături întinse, pentru plăcerea numeroaselor sale eleve, iar elevele îşi arătau preţuirea faţă de serviciile profesorului de dans cumpărând chiar ele sau îndemnându-şi prietenii să cumpere diferite bilete de culoare albastra deschisa, care le dădeau dreptul să se alăture la expediţie. Unul dintre aceste bilete de culoare albastra deschisă fusese arătat de o vecină ambiţioasă domnişoarei Morleena Kenwigs şi însoţit de invitaţia de a lua parte la plimbare împreună cu fiicele ei; iar doamna Kenwigs, socotind pe drept cuvânt că cinstea familiei atârna de faptul că domnişoara Morleena va face o minunată apariţie şi, în ciuda timpului de pregătire atât de scurt, va dovedi profesorului de dans că mai există pe lume şi alţi profesori de dans în afară de el, iar mamelor şi taţilor acolo de faţă că şi copiii altor oameni, în afară de ai lor, ştiau să se poarte distins, leşinase de două ori, copleşită de măreţia pregătirilor, dar, îmbărbătându-se cu hotărârea de a apăra bunul nume al familiei sau a pieri în această încercare, mai muncea încă din greu când Newinan Noggs se întoarse acasă.

Numai că doamna Kenwigs era atât de prinsă de călcatul jabourilor, încreţitul volănaşelor de la pantaloni, potrivitul rochiilor, leşinurilor şi trezirilor din leşin ce ţineau de acest prilej, încât nu băgase de seamă decât cu o jumătate de oră înainte că blondele cosiţe ale domnişoarei Morleena erau, ca să zicem aşa, într-un hal fără hal, şi că, dacă nu era dată pe mâna unui coafor priceput, fata nu va putea niciodată să triumfe asupra fetelor altor oameni şi fireşte că orice izbândă mai mică ar fi însemnat o înfrângere. Această descoperire o aruncă pe doamna Kenwigs pradă deznădejdii, căci coaforul locuia la o depărtare de trei străzi şi opt răscruci primejdioase. Morleena nu putea ti lăsată să se ducă singură până acolo, chiar dacă lucrul ar fi fost cu desăvârşire cuviincios, fapt în legătură cu care doamna Kenwigs avea îndoielile ei; domnul Kenwigs nu se întorsese de la slujbă şi deci nu era nimeni care s-o însoţească. Aşa încât, doamna Kenwigs îi trase mai întâi o palmă domnişoarei Kenwigs, fiindcă ea era cauza supărării şi după aceea vărsă lacrimi.

— Copil nerecunoscător ce eşti! spuse doamna Kenwigs. După toate prin câte am trecut în noaptea asta de dragul tău!

— N-am încotro, mămico — răspunse Morleena, scăldată şi ea în lacrimi; părul meu *creşte* fără voia mea.

— Mie să nu-mi răspunzi, răutate! spuse doamna Kenwigs — să nu-mi răspunzi! Chiar dac-aş avea încredere să te las singură, şi ai scăpa necălcată, ştiu că te-ai ciocni cu Laura Chopkings, — fiica ambiţioasei vecine — şi i-ai spune cu ce ai să te îmbraci mâine, ştiu c-aşa ai face. N-ai mândrie în tine şi nu te poate scăpa omul din ochi nicio clipă.

Jelind cu aceste cuvinte răutatea fiicei ei, doamna Kenwigs lăsă să-i picure lacrimi proaspete de jignire din ochi şi spuse că nu crede să fi fost vreodată cineva atât de greu încercat ca ea. La care, Morleena se porni din nou să plângă şi amândouă se văietau împreună.

Lucrurile ajunseseră aci când îl auziră pe Newman Noggs trecând şontâc-şontâc prin faţa uşii, în timp ce urca scările; atunci doamna Kenwigs, însufleţită de noi speranţe la auzul paşilor săi, înlăturând de pe faţă acele urme ale emoţiei de curând resimţite ce puteau fi şterse într-un timp atât de scurt, înfăţişându-se înaintea lui şi arătându-i dilema în care se afla, îl rugă din tot sufletul s-o însoţească pe Morleena până la coafor.

— Nu ţi-aş cere-o, domnule Noggs — spuse doamna Kenwigs — dacă n-aş şti ce fiinţă bună şi inimoasă eşti; nu, pentru nimic în lume. Sunt o femeie slabă, domnule Noggs, dar mintea mea nu mi-ar îngădui să cer un hatâr acolo unde ştiu că s-ar putea să fiu respinsă, aşa cum nu mi-aş îngădui să-mi las copiii umiliţi şi călcaţi în picioare de invidie şi josnicie.

Newman era prea de treabă ca să nu fi primit, chiar şi fără această mărturisire de încredere din partea doamnei Kenwigs. Drept care, nici câteva minute nu trecură şi el, împreună cu domnişoara Morleena erau în drum spre coafor.

De fapt, nu era chiar un coafor; oamenii mai neciopliţi sau de rând ar fi putut să spună chiar că era un bărbier; fiindcă acolo nu numai că se tăia si se încreţea elegant părul doamnelor şi cu grijă al copiilor, dar domnii erau bărbieriţi foarte dibaci. Totuşi, era o întreprindere cum nu se poate mai distinsă — absolut clasa întâi — iar în vitrină, pe lângă alte lucruri elegante — erau arătate busturile de ceară ale unei doamne blonde şi ale unui domn oacheş, care stârneau admiraţia întregului cartier. Ba chiar unele doamne merseseră atât de departe încât spuseseră că domnul cel oacheş era portretul tânărului şi vioiului proprietar; şi marea asemănare dintre felul cum îşi potriveau părul — amândoi îl purtau lucios, cu o cărare îngustă drept la mijloc şi o mulţime de buclişoare turtite şi rotunde de ambele părţi — încuraja această idee. Totuşi, cele mai ştiutoare dintre doamne luau în râs afirmaţia, căci oricât ar fi fost de dornice (şi erau foarte dornice) să nu nedreptăţească faţa frumoasă şi înfăţişarea proprietarului, totuşi îl socoteau pe domnul chipeş din galantar drept o idee desăvârşită şi abstractă a frumuseţii bărbăteşti, uneori atinsă poate de îngeri şi militari, dar rareori întruchipată spre bucuria ochilor de muritori.

Spre acest aşezământ o însoţi, în deplină siguranţă, Newman Noggs pe domnişoara Kenwigs. Proprietarul, ştiind că domnişoara Kenwigs avea trei surori, fiecare cu o pereche de codiţe blonde şi că de fiecare putea lua şase penny, cel puţin o dată pe lună, îl lăsă numaidecât baltă pe un domn bătrân, pe care tocmai îl săpunise ca să-l bărbierească şi

dându-l pe mâna unui lucrător (care nu prea avea trecere la doamne, fiindcă era obez şi de vârstă mijlocie), o servi chiar el pe domnişoară.

Îndată după ce se făcu acest schimb, intră ca să fie bărbierit un cărbunar mătăhălos, voinic, vesel şi cu o lulea în gură, care-şi trecu de câteva ori mina peste bărbie şi întrebă când se eliberează un bărbier.

Lucrătorul, căruia i se puse aceasta întrebare, privi cu îndoială către tânărul patron, iar tânărul patron privi cu batjocură spre cărbunar, spunând în acelaşi tirnp:

— Aici nu te bărbiereşti dumneata, omule.

— De ce nu? întrebă cărbunarul.

— Nu ne ocupăm de domni din meseria dumitale — făcu tânărul patron.

— Păi, v-am văzut bărbierind un brutar săptămâna trecută, când m-am uitat prin geam — spuse cărbunarul.

— Undeva trebuie să tragem o linie, dragul meu — răspunse directorul. Acolo o tragem noi. Nu putem trece de brutari. Dac-am coborî mai jos de brutari, ne-ar părăsi clienţii şi atunci nu ne-ar mai rămâne decât să închidem prăvălia. Trebuie să încerci în altă parte, domnule. Aici nu se poate.

Cel cu cererea se holba, rânjea spre Newman Noggs, care părea că se înveseleşte nespus, privea în treacăt de jur împrejurul prăvăliei, parcă în chip de dispreţ faţă de borcanele cu pomezi şi alte materiale; îşi scoase apoi luleaua din gură şi fluieră tare, pe urmă puse luleaua la loc şi ieşi din prăvălie.

Bătrânul, care tocmai fusese săpunit şi acum şedea trist cu faţa la perete, părea că nu-şi dă seama de cele petrecute ci, cufundat în visare — o visare jalnică, judecând după suspinele ce-i scăpau din când în când — arăta nesimţitor faţă de toate. Impresionat de această pildă, patronul începu s-o tundă pe domnişoara Kenwigs, lucrătorul să-l radă pe domnul cel bătrân, iar Newman Noggs să citească ziarul de duminica trecută, toţi trei în tăcere; când deodată, domnişoara Kenwigs scoase un ţipăt scurt şi ascuţit, iar Newman fidicând ochii, văzu că ţipătul fusese prilejuit de faptul că bătrânul domn îşi întorsese capul şi dăduse la iveală trăsăturile domnului Lillyvick, încasatorul.

Erau trăsăturile domnului Lillyvick, dar în ce chip ciudat se schimbaseră! Dacă vreun domn în vârstă ţinuse cu orice preţ să apară în public tuns, ras şi Irizat, acel domn fusese domnul Lillyvick. Dacă vreodată un încasator se purtase ca un adevărat încasator şi-şi luase, în faţa oamenilor, o demnitate solemnă şi înfricoşătoare, ca şi cum i-ar fi avut pe toţi în registrele lui şi ar fi fost toţi cu două trimestre neplătite, acela era domnul Lillyvick. Şi acum, iată-l şezând aci, ciî bărbia năpădită de rămăşiţele unei bărbi de cel puţin o săptămână; având pe piept un jabou de cămaşă murdar şi mototolit, în loc de unul care să se înfoaie mândru; cu o purtare atât de ruşinată, atât de

plecata, de deznădăjduită şi care vorbea despre atâta umilinţă, durere, ruşine, încât dacă sufletele a patruzeci de gospodine nevrednice cărora li se închisese apa, fiindcă nu plătiseră rata, s-ar fi putut aduna într-un singur trup, trupul acela cu greu ar fi putut să vădească atâta jignire şi înfrângere cum vădea acum persoana domnului Lillyvick, încasatorul.

Newman Noggs îi rosti numele şi domnul Lillyvick geniu; dar tuşi numaidecât ca să ascundă geamătul. Totuşi, geamătul era un geamăt în toată legea, în timp ce tuşea era doar un suflu.

— S-a întâmplat ceva? întreba Newman Noggs.

— Întâmplat, domnule! strigă domnul Lillyvick. Conducta vieţii mele a secat, domnule, şi nu mi-a rămas decât mâlul.

Această vorbire — al cărei stil Newman îl punea pe seama legăturilor din ultima vreme ale lui Lillyvick cu personalităţile teatrale — nefiind prea lămuritoare, Newman dădu parcă să mai pună o întrebare, când domnul Lillyvick îl împiedică, strângându-i cu jale mâna şi apoi fluturând-o pe a sa.

— Las' să mă bărbierească! spuse domnul Lillyvick. O să fiu gata înaintea Morleenei; *e* Morleena, nu-i aşa?

— Da — spuse Newman.

— Familiei Kenwigs i s-a născut şi un băiat, nu-i aşa? întrebă încasatorul.

Din nou Newman spuse:

— Da.

— E drăguţ? întrebă încasatorul.

— Nu-i prea scârbos — răspunse Newman, cam încurcat de această întrebare.

— Susan Kenwigs avea obiceiul să spună — urmă încasatorul — că dacă vreodată o să mai aibă un băiat, nădăjduieşte că-mi va semăna mie. Ăsta seamănă cu mine, domnule Noggs?

Era o întrebare care te punea în încurcătură; dar Newman se feri de ea, răspunzând domnului Lillyvick, cum că s-ar putea, cu timpul, ca pruncul să ajungă ca el.

— M-aş bucura, oricum, să ştiu că-mi seamănă cineva, înainte să mor — spuse domnul Lillyvick.

— Doar n-ai de gând să faci asta, cel puţin o bucată de timp de-acum încolo? spuse Newman.

La care domnul Lillyvick răspunse cu glas solemn:

— Să mă bărbierească! şi dându-se din nou pe mâna lucrătorului, nu mai spuse nimic.

Era o purtare deosebită. Într-atât îi păru de deosebită domnişoarei Morleena, încât tânăra fată, trecând prin primejdia de neînlăturat de a se trezi cu urechea tăiată, nu se putuse împiedica să nu se uite, de câteva zeci de ori, în jur, în timpul convorbirii de mai sus. Totuşi, pe ea domnul Liliyvick n-o luă în seamă; ci mai degrabă îşi dădea

osteneala (cel puţin aşa i se păru lui Newman Noggs) să se ferească de ochii ei şi să se facă mic, de câte ori atrăgea privirile fetei. Newman se întrebă cu mirare care ar fi putut să fie pricina acestei schimbări în purtarea încasatorului; dar gândindu-se, ca un filosof ce era, că mai devreme sau mai târziu va afla fără îndoială şi că îşi putea îngădui foarte bine să aştepte, se lăsă foarte puţin tulburat de ciudăţenia purtărilor bătrânului domn.

Într-un târziu, sfârşindu-se cu retezatul şi încreţitul părului, bătrânul domn, care aşteptase câtva timp, se ridică pentru a pleca şi el şi, ieşind din prăvălie împreună cu Newman şi fata care-i fusese dată acestuia în grijă, îl luă pe Newman de braţ şi merse o vreme fără să spună nimic. Newman, pe care, cât priveşte puterea de a tăcea, îl întreceau puţini, nu făcu nicio încercare pentru a sparge tăcerea; şi merseră tot aşa, până când aproape ajunseră la casa Morleenei şi atunci domnul Lillyvick spuse:

— A fost tare covârşită familia Kenwigs de vestea aceea, domnule Noggs?

— Care veste? întrebă Newman.

— Vestea că eu… m-am…

— Căsătorit? propuse Newman.

— Aha! tăcu domnul Lillyvick cu un nou geamăt, de data asta neascuns de niciun suflu.

— Mama a plâns când a aflat — se amestecă domnişoara Morleena — dar noi i-am ascuns multă vreme; şi tata a fost foarte abătut, dar acum e mai bine; şi eu am fost foarte bolnavă, dar acum mi-e mai bine.

— I-ai da lui moşu-tău Lillyvick o sărutare, dacă ţi-ar cere-o, Morleena? întrebă încasatorul cu oarecare şovăială.

— Da, unchiule Lillyvick, ţi-aş da — răspunse domnişoara Morleena, strângând la un loc energia ambilor părinţi; dar mătuşii Lillyvick nu i-aş da. Nu-i mătuşa mea şi n-am să-i spun niciodată aşa.

Îndată după rostirea acestor cuvinte, domnul Lillyvick o cuprinse pe domnişoara Morleena în braţele lui şi o sărută; şi, fiindcă, între timp, ajunsese la uşa casei unde locuia domnul Kenwigs (care, după cum a fost amintit mai înainte, stătea de obicei larg deschisă), urcă drept în salonaşul domnului Kenwigs şi o depuse pe domnişoara Kenwigs în mijlocul odăii. Domnul şi doamna Kenwigs tocmai luau masa de seară. La vederea trădătoarei lor rude, pe doamna Kenwigs o apucă leşinul şi se făcu galbenă la faţă, iar domnul Kenwigs se ridică măreţ.

— Kenwigs — spuse încasatorul — să ne strângem mâinile.

— Domnule — spuse Kenwigs — a trecut timpul când eram mândru să strâng mâna unui om ca acela care mă priveşte acum. A trecut timpul, domnule — spuse mai departe domnul Kenwigs — când o vizită din partea acestui om stârnea în sânul meu şi al familiei mele

senzaţii pe cât de fireşti, pe atât de înviorătoare. Dar acum mă uit la acest om cu emoţii care depăşesc orice şi mă întreb unde e onorul lui, unde. E sinceritatea lui, unde e omenia lui?

— Susan Kenwigs — spuse domnul Lillyvick, întorcându-se cu umilinţă spre nepoată-sa — nu-mi spui nimic?

— Nu e în stare, domnule — spuse domnul Kenwigs, izbind cu tărie in masă. După ce a alăptat un prunc voinic şi după ce s-a frământat din pricina purtării dumitale crude, nici patru halbe cu bere de malţ n-o pot ţine în picioare.

— Mă bucur — spuse blând bietul încasator — că pruncul e voinic. Mă bucur foarte tare.

Ăsta atingea familia Kenwigs la punctul cel mai delicat, într-o clipă doamna Kenwigs izbucni în plâns, în timp ce domnul Kenwigs dădea senine de mare tulburare.

— Sentimentul meu cel mai plăcut, în tot timpul cât aşteptam copilul — spuse domnul Kenwigs cu jale — era să mă gândesc: dacă-i băiat, şi nădăjduiesc că va fi, fiindcă l-am auzit pe unchiul Lillyvick spunând tot mereu că ar dori ca următorul nostru copil să fie băiat, dacă-i băiat, ce-o să zică unchiul lui, Lillyvick? Cum o să-i placă lui să-l botezăm? Oare o să-l cheme Petre, sau Alexandru, sau Pompei, sau Diogene, sau cum o să-l cheme? Şi acum, când mă uit la el, un prunc nepreţuit, neştiutor, fără ajutor, care nu ştie să-şi folosească minutele decât ca să-şi rupă căciuliţă şi nu ştie să-şi folosească picioruşele decât ca să se lovească singur, când îl văd culcat în poala maică-si, gângurind şi tot gângurind şi, în nevinovăţia lui, înăbuşindu-se aproape cu pumnişorul liii, când îl văd aşa prunc cum este şi mă gândesc că unchiul Lillyvick, care pe vremuri avea de gând să-l îndrăgească atât, s-a retras, mă cuprinde un asemenea sentiment de răzbunare, că nu pot să-l zugrăvesc îi! nicio limbă şi mă simt de parcă pruncul sfânt în persoană îmi porunceşte să-l urăsc pe unchiul Lillyvick. Acest tablou înduioşător o mişcă adânc pe doamna Kenwigs. După câteva cuvinte stâlcite, care se osteniră zadarnic să răzbească din adâncuri la suprafaţă, dar fură înecate şi târâte de şuvoiul puternic al lacrimilor, ea grăi:

— Unchiule, la gândul că mi-ai întors spatele mie şi scumpilor mei copii şi lui Kenwigs, care este autorul vieţii lor, dumneata, care ai fost odată atât de bun şi de drăgăstos şi despre care, dacă ne-ar fi spus cineva una ca asta, l-am fi pârjolit cu batjocura noastră ca trăsnetul, dumneata, după care a fost botezat la altar micul Lillyvick, primul şi întâiul nostru băiat! O, doamne!

— Oare de bani ne-am sinchisit noi? spuse domnul Kenwigs. Oare ne-am gândit vreodată la avere?

— Nu — strigă doamna Kenwigs. Îi dispreţuiesc!

— Şi eu la fel — spuse domnul Kenwigs — şi totdeauna i-am

dispreţuit.

— Mi-ai rănit simţirea — spuse doamna Kenwigs — inima mi-a fost sfâşiată de durere, am căzut iar în lehuzie, nevinovatul meu prunc şi-a pierdut liniştea şi a devenit cicălitor, Morleena s-a topit până a ajuns o umbră; toate astea le uit şi le iert, fiindcă cu dumneata, unchiule, nu pot să mă cert niciodată. Dar să nu-mi ceri vreodată s-o primesc pe *ea,* niciodată să nu mi-o ceri, unchiule. Fiindcă n-o s-o fac, nu, n-o s-o fac, n-o s-o fac, n-o s-o fac!

— Susan, draga mea — spuse domnul Kenwigs — gândeşte-te la copilul tău.

— Da — ţipă doamna Kenwigs. O să mă gândesc la copilul meu! O să ma gândesc la copilul meu! Copilul meu, de care nu mă poate lipsi niciun unchi; copilaşul meu urât, dispreţuit, părăsit, izgonit! Aci emoţia doamnei Kenwigs deveni atât de puternică, încât domnul Kenwigs n-avu încotro şi fu silit să-i administreze săruri intern şi oţet extern, şi să strice un şiret de corset, patru şireturi de jupon şi câţiva năsturaşi.

Newman urmărise în tăcere această scenă; căci domnul Lillyvick îi făcuse semn să nu plece, iar domnul Kenwigs îl rugase să stea mai departe, poftindu-l cu un semn din cap. După ce doamna Kenwigs îşi reveni în oarecare măsură, iar Newman, ca un om care avea trecere asupra ei, o dojeni şi o rugă să se stăpânească, domnul Lillyvick spuse, cu glas şovăitor:

— *N-o* să cer niciodată nimănui s-o primească pe… nu-i nevoie să spun cuvântul, înţelegeţi la cine mă gândesc. Kenwigs şi Susan, ieri s-a împlinit o săptămână de când a fugit cu un căpitan în rezervă.

Domnul şi doamna Kenwigs tresăriră amândoi odată.

— A fugit cu un căpitan în rezervă — repetă domnul Lillyvick — a fugit în chip mârşav şi trădător cu un căpitan în rezervă. Un căpitan cu nasul borcănat, faţă de care orice bărbat s-ar fi putut socoti în siguranţă. In această odaie — spuse domnul Lillyvick privind aspru în jur — am văzut-o pentru întâia dată pe Henrietta Petowker. Tot în odaia asta mă lepăd de ea, pentru vecie.

Această declaraţie schimbă cu totul faţa lucrurilor. Doamna Kenwigs se aruncă de gâtul bătrânului domn, făcându-şi amare imputări pentru asprimea de adineauri şi strigând că dacă ea suferise, cât trebuie să fi suferit el! Domnul Kenwigs îi strânse mâna şi-i jură veşnică prietenie şi remuşcare. Doamna Kenwigs se îngrozi la gândul că hrănise la sânul ei un şarpe, o viperă, o năpârcă, un josnic crocodil ca Henrietta Petowker. Domnul Kenwigs lămuri că într-adevăr trebuie să fi fost tare ticăloasă, dacă nu se îndreptase la vederea virtuţilor doamnei Kenwigs. Doamna Kenwigs îşi aminti că domnul Kenwigs spusese adesea *cum* că purtările domnişoarei Petowker nu erau mulţumitor de cuviincioase pentru el şi se mira cum de putuse ea să se lase orbită de

o mizerabilă ca asta. Domnul Kenwigs îşi aminti că el avusese bănuielile lui, dar nu se mira că doamna Kenwigs nu le avusese şi ea pe ale ei, fiindcă ea era curăţia, nevinovăţia, sinceritatea întruchipată, în timp ce Henrietta era josnicia, făţărnicia, minciuna întruchipată. Iar domnul şi doamna Kenwigs spuseră împreună, cu puternică simţire şi lacrimi de duioşie, că totul se întâmplase cum nu se poate mai bine; şi-l implorară pe bunul încasator să nu se lase târât de durere fără rost, ci să caute mângâierea în mijlocul acelor rude drăgăstoase, care-l aşteptau mereu cu braţele şi inimile deschise.

— Din dragoste şi grijă pentru voi, Susan şi Kenwigs — spuse domnul Lillyvick — şi nu din răzbunare şi ciudă faţă de ea, fiindcă ea e prea jos pentru asta, mâine dimineaţă voi pune pe numele copiilor voştri, putând fi plătiţi la majorat sau la căsătoria lor, acei bani pe care aveam pe vremuri de gând să-i las lor prin testament. Hotărârea va fi executată mâine, iar domnul Noggs va fi unul dintre martori. El mă aude cum făgăduiesc acest lucru şi el mă va vedea cum îl voi îndeplini.

Covirşiţi de această propunere nobilă şi mărinimoasă, domnul Keuwigs, doamna Kenwigs şi domnişoara Morleena Kenwigs începură cu toţii să plângă în hohote; zgomotul hohotelor lor ajungând până în odaia alăturată, unde erau culcaţi copiii şi făcându-i şi pe ei să plângă, domnul Kenwigs se năpusti ca un sălbatic înăuntru şi aducându-i în braţe, doi câte doi, îi rostogoli în cămăşuţe de noapte şi scufii la picioarele domnului Lillyvick, îndemnându-i să-i mulţumească şi să-l binecuvânteze.

— Şi acum — spuse domnul Lillyvick, după ce scena sfâşietoare se sfârşise şi copiii fuseseră duşi — daţi-mi ceva de mâncare. Lucrurile s-au petrecut la douăzeci de mile depărtare de oraş. Eu am sosit azi dimineaţă şi am dat târcoale în jur toată ziua, fără să mă pot hotărî să vin să vă văd. I-am făcut toate mendrele, se purta cum îi plăcea şi făcea tot ce-i trecea prin cap şi, până la urmă, uite de ce-a fost în stare. Erau zece linguriţe de ceai şi douăzeci şi patru de livre în galbeni de aur, mi-au lipsit de la început… e o grea încercare… simt că n-o să fiu niciodată în stare să mai ciocănesc de două ori în uşile oamenilor, când oi începe să-mi fac turul… dar nu-mi mai pomeniţi nimic despre asta, vă rog… linguriţele valorau… nu face nimic, nu face nimic!

Bolborosind astfel de mărturisiri, bătrânul vărsă şi câteva lacrimi; dar ei îl aşezară in fotoliu şi-l convinseră, fără să stăruie prea mult — să mănânce bine şi, după ce omul îşi turnase prima lulea şi dăduse pe gât vreo jumătate de duzină de pahare dintr-un castron de punci, comandat de domnul Kenwigs spre sărbătorirea acestei reîntoarceri în sânul familiei, părea, măcar că era încă toarte umil, resemnat cu soarta sa şi mai degrabă uşurat decât altminteri de fuga soţiei sale.

— Când îl văd pe omul ăsta — spuse domnul Kenwigs, ţinând-o cu o mină pe doamna Kenwigs de mijloc şi cu cealaltă pipă (ceea ce-l făcea să clipească şi să tuşească foarte rău, căci nu era fumător), şi cu ochii la Morleena, care şedea pe genunchii unchiului ei; când îl văd pe omul ăsta din nou în sânul familiei, a cărei podoabă este şi văd cum dragostea lui creşte în împrejurări îndreptăţite, simt că firea îi este la fel de înaltă şi cuprinzătoare, pe cât e de neprihănită situaţia lui de om public în societate, iar glasurile copilaşilor mei, asiguraţi pe viaţă, parcă-mi şoptesc încetişor: „Acesta este un eveniment, spre care priveşte de sus până şi cerul!”

CAPITOLUL XXI

Arată cum s-a mai desfăşurat complotul urzit de domnul Ralph Nickleby şi de domnul Arthur Gride.

Cu acea hotărâre neclintită şi cu acea statornicie a ţelului pe care le nasc atât de des împrejurările supreme, chiar când înrâuresc asupra unor firi mult mai puţin aprinse şi mai domoale decât cea hărăzită de soartă admiratorului Madeleinei Bray, Nicholas sări, când se crăpă de ziuă, din culcuşul lui fără odihnă, asupra căruia somnul nu pogorâse în noaptea aceea, gata să facă ultima încercare, de al cărei fir subţire şi slab atârna singura nădejde de scăpare a fetei.

Măcar că unor cugete neastâmpărate şi zeloase dimineaţa s-ar putea să li se pară timpul cel mai potrivit pentru efort şi muncă, nu totdeauna acesta este momentul când nădejdea e cea mai puternică, iar spiritul cel mai cutezător şi mai înfierbântat. În încercări grele şi împrejurări îndoielnice, tinereţea, obişnuinţa şi o cântărire stăruitoare a greutăţilor ce ne înconjoară, ca şi familiaritatea cu ele, ne micşorează pe nesimţite temerile şi pricinuiesc o oarecare nepăsare, dacă nu cumva chiar o încredere nelămurită şi nesocotită în vreo uşurare, ale cărei căi şi al cărei fel nici nu ne ostenim să le prevedem. Dar când lucruri din astea ne întâmpină proaspete dis-de-dimineaţă şi între noi şi ziua de ieri se cască hăul întunecos şi tăcut al nopţii; când trebuie să îmbinăm la loc fiecare verigă din lanţul atât de fragil al speranţei; când elanul nostru fierbinte s-a răcit şi chibzuinţă rece şi liniştită i-a luat locul, atunci îndoiala şi nesiguranţa renasc. Aşa cum drumeţul vede mai departe în lumina zilei şi-şi dă seama de munţii stâncoşi şi întinderile fără poteci, pe care întunericul prietenos le-a ascuns deopotrivă vederii şi minţii lui, tot aşa cel ce călătoreşte pe potecile obositoare ale vieţii omeneşti vede, cu fiecare răsărit de soare, o nouă piedică pe care trebuie s-o treacă, o nouă înălţime pe care trebuie s-o atingă. În faţa lui se întind depărtări, de care aproape că nu ţinea seama în seara din ajun, iar lumina care aureşte toată firea cu razele ei înviorătoare nu face decât să strălucească asupra piedicilor ce mai sunt încă presărate între el şi mormânt.

Aşa se gândea şi Nicholas atunci când, cu o nerăbdare firească în starea lui, părăsi încetişor casa şi, simţind că a rămâne în pat ar însemna să piardă un timp cum nu se poate mai preţios, în vreme ce a fi treaz şi în mişcare însemna într-un fel să se apropie de ţelul spre care râvnea, începu să hoinărească prin Londra; ştiind cum nu se poate mai bine că multe ceasuri de aci înainte nu va putea obţine o întrevedere cu Madeleine şi nu va avea altceva de făcut decât a dori să-i treacă mai repede timpul ce-l despărţea de clipa aceea.

Şi chiar şi acum, în timp ce străbătea străzile şi se uita fără vlagă în

jur, la forfota şi pregătirile zilei ce creşteau treptat, totul părea să-i dea nou prilej de deznădejde. În seara din ajun, jertfirea unei făpturi tinere, iubitoare, frumoase, în folosul unui ticălos şi pentru o astfel de cauză îi păruse un lucru prea monstruos pentru a izbândi; şi cu cât se încălzea mai mult, cu atât se simţea mai încrezător că există scăpare din ghearele fiarei. Dar acum, când se gândea că lucrurile se desfăşurau mereu la fel, zi de zi, în acelaşi cerc neschimbat; că tinereţea şi frumuseţea pier, iar bătrâneţea urâtă şi hapsână se târăşte mai departe; că zgârcenia vicleană se îmbogăţeşte şi inimile cutezătoare şi cinstite rămân sărace şi triste; când se gândea cât de puţini erau cei care sălăşluiau în case măreţe şi cât de mulţi cei ce zăceau în cocioabe nesănătoase sau cei ce se trezeau în fiecare dimineaţă şi se culcau în fiecare seară, trăiau şi mureau, tată şi fiu, mamă şi copil, neam după neam, generaţie după generaţie fără un cămin în care să se adăpostească, iară ca un, singur om să-şi îndrepte ostenelile spre ajutorarea lor; cum, căutând nu o viaţă de lux şi splendoare, ci doar mijloacele de a-şi duce zilele în nefericire şi neajunsuri, existau în acel oraş împărţit în clase femei şi copii număraţi şi înregistraţi din timp în timp la fel ca familiile nobile şi oamenii de rang înalt, şi crescuţi din copilărie pentru meserii dintre cele mai nelegiuite şi îngrozitoare; cum neştiinţa era— pedepsită dar niciodată luminată; cum uşile temniţelor se căscau şi spânzurătorile se înălţau, căci mii de oameni erau împinşi spre ele de împrejurări ce aruncau zăbranic negru chiar pe căpătiiul leagănelor lor, care împrejurări dacă n-ar fi fost, oamenii aceştia ar fi putut să-şi câştige o pune cinstita şi să trăiască în pace; când se gândea câtor oameni le murea sufletul şi nu mai puteau să aibă parte de viaţă; câţi oameni, care cu greu ar fi putut să calce strâmb, oricât ar fi fost ei de vicioşi, întorceau cu dispreţ spatele unor nenorociţi striviţi şi bătuţi de soartă, care cu greu ar fi putut să facă altceva şi care ne-ar fi umplut de mai multă uimire dacă ar fi făcut binele în loc să facă răul; câtă nedreptate, mizerie şi nelegiuire era şi totuşi lumea se învârtea mai departe, an după an, la fel de nepăsătoare şi fără griji şi nimeni nu încerca s-o însănătoşească şi s-o ridice; când se gândea la toate astea şi alegea, din mulţimea faptelor, acel caz mărunt şi firav asupra căruia se îndreptau gândurile lui, simţea într-adevăr că speranţa lui avea puţin temei şi că nu exista niciun motiv pentru care ea să nu alcătuiască o fărâmă în uriaşa îngrămădire de deznădejde şi jale, să nu adauge şi ea o părticică mică şi neînsemnată spre sporirea muntelui de durere.

Dar tinereţea nu se simte îndemnată să privească multă vreme cel mai întunecat colţ al unui tablou, pe care-l poate da la o parte, după voie. Tot cugetând la ce avea de lăcut şi înnodând firul gândurilor pe care-l întrerupsese, Nicholas chemă, încet, încet, în ajutor, toată energia de care era în stare şi, când dimineaţa fu destul de înaintată

pentru scopul lui, nu se mai gândi la altceva decât s-o cheltuiască cu cit mai mult folos. După ce luă o gustare grăbită şi rândui treburile care cereau să fie grabnic rezolvate, îşi îndreptă paşii spre locuinţa Madeleinei Bray, unde nu întârzie să ajungă.

Îi trecuse prin cap că s-ar putea ca tânăra fată să nu-l primească, deşi de el nu se ferise încă niciodată; şi mai chibzuia încă asupra mijlocului celui mai sigur de a ajunge până la ea, dacă lucrurile ar fi stat aşa, când, ajungând la uşa casei, descoperi că fusese lăsată întredeschisă — pesemne de ultimul om care ieşise, împrejurarea nu era clin cele ce te îndeamnă să fii simandicos; drept care, folosindu-se de acest prilej, Nicholas urcă încetişor scările şi bătu în uşa odăii în care era primit de obicei. Primind îngăduinţa de a intra de la cineva din cealaltă parte a uşii, deschise şi pătrunse înăuntru.

Bray şi fata lui stăteau singuri. Trecuseră aproape trei săptămâni de când o văzuse ultima oară şi în fata drăgălaşă din faţa lui se petrecuse o schimbare, care-i vorbea lui Nicholas, în chip izbitor, despre suferinţele sufleteşti îndurate într-un răstimp atât de scurt. Nu există cuvinte care să poată zugrăvi, nu există nimic cu care să poată fi asemuită albeaţa străvezie a chipului frumos ce se întoarse spre el, în clipa când intră. Părul fetei avea o culoare cafenie adâucă şi bogată, dar umbrind faţa aceea şi revărsându-se pe un gât la fel de alb, părea, prin contrast, negru ca pana corbului. În ochii ei întunecaţi era o lucire sălbatică şi neliniştită, dar privirea era la fel de răbdătoare, expresia era cea de tristeţe blândă de care-şi amintea el şi nu se vedea nici urmă de lacrimă. Nespus de frumoasă — poate mai frumoasă ca oricând — faţa aceea avea ceva care-l muia şi-i părea mai mişcătoare decât priveliştea celei mai răvăşitoare dureri. Era nu numai liniştită şi stăpânită, ci şi încremenită şi neclintită, ca şi cum sforţarea puternică prin care fata câştigase acea stăpânire de sine sub ochii tatălui ei, sforţare ce-i domina toate gândurile, ar fi împiedicat până şi expresia pe care în acea clipă gândurile ar fi dăruit-o trăsăturilor, şi i-ar fi împietrit triumfătoare faţa.

Tatăl stătea în faţa ei, dar n-o privea drept în ochi, ci pieziş, în timp ce vorbea cu un aer vesel, care-i ascundea prost îngrijorarea. Materialele de desen nu erau ca de obicei pe masă şi nu se vedea nicio urmă a îndeletnicirilor ei obişnuite. Micile glastre, pe care Nicholas le văzuse totdeauna pline cu flori proaspete, erau goale sau umplute cu câteva lujere şi frunze uscate. Pasărea tăcea. Postavul care-i acoperea în timpul nopţii colivia nu fusese luat la o parte. Stăpâna uitase de ea.

Sunt împrejurări când mintea fiind dureros pregătită să primească impresii, poţi vedea foarte multe dintr-o privire. O astfel de împrejurare era aceasta, căci Nicholas nici n-apucase bine să se uite în jurul lui, când domnul Bray îl recunoscu şi-i spuse cu nerăbdare:

— Şi acum ce mai vrei, domnule? Spune, te rog, repede, pentru ce

ai venit, fiindcă fiică-mea şi cu mine suntem tare prinşi de treburi mai importante decât cele pentru care vii dumneata. Haide, domnule, spune numaidecât cu ce treburi vii.

Nicholas desluşea foarte bine că ţâfna şi nerăbdarea cu care fuseseră rostite aceste cuvinte era prefăcută şi că, în fundul inimii lui, Bray era bucuros de orice întrerupere ce făgăduia să atragă atenţia fiicei lui. Nicholas îşi aplecă fără să vrea privirea asupra tatălui, in timp ce acesta vorbea, şi băgă de seamă stânjeneala lui; căci omul se roşi şi întoarse capul.

Totuşi sistemul, în măsura în care urmărea să o prindă şi pe Madeleine în vorbă, izbuti. Fata se ridică şi, înaintând spre Nicholas, se opri la jumătatea drumului şi întinse mina, de parc-ar fi aşteptat să i se dea o scrisoare.

— Madeleine — spuse tatăl ei nerăbdător — scumpa mea, ce taci?

— Poate că domnişoara Bray aşteaptă o scrisoare — spuse Nicholas, vorbind foarte răspicat şi apăsând pe cuvinte, aşa încât fata să nu poată să nu-l înţeleagă. Patronul meu lipseşte din Anglia, altfel aş fi adus scrisoarea. Nădăjduiesc că domnişoara îmi va lăsa timp, puţin timp. Cer foarte puţin timp!

— Dacă numai pentru asta ai venit — spuse domnul Bray — poţi fi liniştit. Madeleine, draga mea, nu ştiai că domnul ăsta îţi datorează bani?

— Nu… un fleac, cred — răspunse încet Madeleine.

— Îţi Închipui, bănuiesc — spuse Bray mişcându-se pe scaunul cu rotile şi oprindu-se în faţa lui Nicholas — că, fiindcă fiicei mele îi place să-şi treacă timpul cu lucruri din astea, noi murim de foame în lipsa sumelor nenorocite pe care ni le aduci dumneata?

— Nici nu m-am gândit la asta — răspunse Nicholas.

— Nici nu te-ai gândit! rânji bolnavul. Ştii prea bine că *te-ai* gândit, şi chiar te-ai gândit şi te gândesti aşa, de câte ori vii pe aici. Îţi închipui, tinere, că eu nu ştiu ce mândri sunt negustorii de punga lor când, prin cine ştie ce împrejurare fericită, ajung să aibă în mâiiii, pentru un scurt răstimp, sau li se pare că au în mâini, pe un gentleman?

— Eu am treabă — spuse Nicholas respectuos — cu o domnişoară.

— Cu fiica unui gentleman, domnule — îi răspunse bolnavul — aşa încât şicana rămâne aceeaşi. Dar poate ai adus vreo *comandă,* ai? Ai vreo *comandă* nouă pentru fiică-mea, domnule?

Nicholas înţelese tonul triumfător al acestei întrebări, dar, amintindu-şi că trebuie să-şi joace mai departe rolul, scoase o bucăţică de hârtie, care cuprindea, chipurile, o listă de subiecte de desen, pe care patronul lui dorea să le vadă executate; listă pe care o pregătise dinainte pentru cazul că s-ar ivi o astfel de împrejurare.

— O! făcu domnul Bray. Vasăzică asta e comanda?

— Dacă vreţi cu tot dinadinsul să folosiţi cuvântul ăsta, domnule, da — răspunse Nicholas.

— Atunci poţi să-i spui stăpânului dumitale — adăugă Bray, aruncând hârtia înapoi, cu uri zâmbet triumfător — că fiica mea, domnişoara Madeleine Bray, nu mai binevoieşte să slujească pentru astfel de munci; că nu e la cheremul lui, cum îşi închipuie el că este; că noi nu trăim din banii lui, cum se măguleşte el; că n-are decit să dea tot ce ne datorează nouă primului cerşetor care-i trece prin faţa prăvăliei sau să adauge banii la câştigurile lui rândul viitor, când le-o socoti; şi că, din partea mea, n-are decât să se ducă dracului. Aşa primesc eu comenzile lui, domnule!

„Asta e neatârnarea unui om care-şi vinde fata, aşa cum a vândut-o el pe fata asta înlăcrimată!" se ghidi Nicholas.

Tatăl era prea absorbit de triumful lui ca să bage de seamă privirea de dispreţ pe care, în clipa aceea, nici de-ar fi fost pus pe jeratic, Nicholas nu şi-ar fi putut-o stăpâni

— Aşa — urmă el, după o scurtă tăcere — acum ai primit răspunsul şi poţi să pleci, dacă nu cumva mai ai şi alte, ha! comenzi.

— Nu mai am niciuna — spuse Nicholas; şi din stimă pentru starea dumneavoastră de altădată, n-am folosit niciodată cuvântul ăsta şi nici altul, care oricât ar fi de nedăunătoare în sine, ar putea fi bănuite că presupun o poruncă din partea mea şi dependenţă din partea dumneavoastră. N-am nicio comandă, dar am temeri… temeri cărora le voi da grai, oricât v-ar înfuria lucrul acesta, temeri că veţi osândi-o pe tânăra aceasta la ceva mult mai rău decât nevoia de a vă întreţine prin munca mâinilor ei. Chiar dacă s-ar prăpădi de atâta muncă. Acestea sunt temerile mele şi e! e se întemeiază chiar pe purtarea dumneavoastră. Conştiinţa vă va spune, domnule, dacă tălmăcesc lucrurile bine sau nu.

— Pentru numele lui dumnezeu! strigă Madeleme, repezindu-se speriată între ei. Nu uita, domnule, că e bolnav!

— Bolnav! striga invalidul, gâfâind şi încercând să-şi recapete suflul. Bolnav! Bolnav! Sunt sfidat şi ameninţat de un băiat de prăvălie şi ea îl roagă să aibă milă şi să nu uite că-s bolnav!

Şi-l păli o criză atât de puternică, încât timp de câteva clipe, Nicholas se temu pentru viaţa lui; dar văzând că începe să-şi vină în fire, se retrase, după ce dădu de înţeles tetei printr-o mişcare, că vrea să-i împărtăşească un lucru important şi că o aşteaptă afară. Auzi că bolnavul îşi revine treptat, dar încet şi că, fără să pomenească de cele petrecute cu puţin înainte, ca şi cum nu şi le-ar fi amintit încă desluşit, cere să fie lăsat singur.

„O! gândi Nichoias — dacă s-ar putea să nu pierd şansa asta atât de slabă şi să obţin măcar un răgaz de o săptămână şi un răstimp de gândire!"

— Aţi primit o însărcinare în ceea ce mă priveşte, domnule — spuse Madeleine arătându-se într-o stare de mare nelinişte. Vă rog şi vă implor, nu vă grăbiţi! Poimâine; veniţi atunci.

— Va fi prea târziu, prea târziu pentru ceea ce am eu de spus — răspunse Nicholas — şi dumneata n-ai să mai fii aici. Domnişoară, dacă ai măcar un singur gând pentru cel ce m-a trimis aici, dacă ţi-a rămas măcar o fărâmă de grijă pentru liniştea cugetului şi inimii dumitale, te rog, pentru numele lui dumnezeu, dă-mi ascultare!

Ea încercă să plece, dar el o opri cu blândeţe.

— Dă-mi ascultare! spuse Nicholas. Nu te rog decât să mă asculţi; nu numai pe mine, ci pe cel în numele *nu* vorbesc şi care e departe de aici şi nu ştie ce primejdie te paşte. Pentru numele lui dumnezeu, ascultă-mă!

Biata slujnică stătea în apropiere cu ochii umflaţi şi roşii de plâns; către ea vorbi Nicholas cu atâta patimă, încât fata deschise o uşă lăturalnică şi sprijinind-o pe stăpâna ei până ajunseră într-o odaie alăturată, îi făcu semn lui Nicholas să le urmeze.

— Lasă-mă, domnule, te rog — spuse tânăra fata.

— Nu pot şi nu vreau să te las aşa — răspunse Nicholas. Am o datorie de îndeplinit; şi, fie aici, fie în odaia din. Care tocmai am ieşit, oricare ar fi primejdia şi riscul pentru domnul Bray, trebuie să te rog să te gindeşti din nou şi adânc la drumul îngrozitor spre care ai fost împinsă.

— Despre care drum vorbeşti şi de cine am fost împinsă, domnule? întrebă fata, ostenindu-se să arate mândrie în vorbă.

— Vorbesc despre aceasta căsătorie — răspunse Nicholas — despre căsătoria hotărâtă pentru mâine, de către un om care n-a şovăit niciodată când a fost vorba de un scop ticălos şi care n-a dat niciodată ajutorul Iui pentru un scop bun; despre această căsătorie, a cărei istorie eu o cunosc mai bine, mult mai bine decât dumneata. Ştiu ce urzeală s-a ţesut în jurul dumitale. Ştiu ce fel sunt oamenii care au făurit aceste planuri. Eşti trădată, vândută pe bani; pe bani de aur şi fiecare monedă e ruginită de lacrimile, dacă nu roşită de sângele unor oameni ruinaţi, care s-au prăbuşit de deznădejde şi de mâna urzitorilor.

— Ziceai că ai o datorie de îndeplinit — spuse Madeleine; şi eu am una. Şi cu ajutorul lui dumnezeu, o voi îndeplini pe a mea.

— Spune mai degrabă cu ajutorul unor diavoli — răspunse Nicholas; cu ajutorul unor bărbaţi, dintre care unul e viitorul dumitale soţ şi care sunt…

— Nu trebuie să aud asta! strigă fata, ostenindu-se să-şi stăpânească un fior, pricinuit, pare-se, de această simplă aluzie la Arthur Gride. Răul ăsta, dacă este un rău, eu singură mi l-am făcut. Nu sunt împinsă pe drumul ăsta de nimeni, ci îl urmez de bunăvoie. Vezi doar că nu

sunt constrânsă sau silită.

Înştiinţează-l despre asta — spuse Madeleine — pe dragul meu prieten şi binefăcător şi, primind rugăciunile şi mulţumirile mele pentru el şi pentru dumneata, părăseşte-mă pentru totdeauna!

— Nu înainte de a te fi rugat, cu toată tăria şi aprinderea care mă însufleţesc — strigă Nicholas — să amâni această căsătorie doar cu o săptămână. Nu înainte de a te fi implorat să te gândeşti mai adânc decât ai putut să te gândeşti până acum, influenţată aşa cum eşti la pasul pe care eşti gata să-l faci. Deşi nu poţi înţelege în toată grozăvia ei josnicia acestui om, căruia eşti pe cale de a-i da mâna, cunoşti totuşi unele dintre faptele lui. L-ai auzit vorbind şi l-ai văzut la faţă. Cugetă, cugetă până nu e prea târziu, la batjocura de a-i jura credinţă, la altar, o credinţă pe care inima dumitale nu o simte, la batjocura de a rosti cuvinte mari, împotriva cărora natura şi înţelepciunea trebuie să se răzvrătească, la înjosirea în propria dumitale preţuire, care trebuie să urmeze şi va spori cu fiecare zi, pe măsură ce firea lui hidoasă ţi se va dezvălui tot mai mult. Fereşte-te de tovărăşia respingătoare a acestui mizerabil, cum te-ai feri de stricăciune şi boală. Munceşte şi trudeşte, dacă vrei, dar fugi de el şi fii fericită. Căci, crede-mă, îţi spun adevărul; cea mai groaznică sărăcie, cel mai nefericit trai omenesc e fericirea, când ai cugetul curat şi cinstit, faţă de ceea ce va trebui să înduri ca soţia unui astfel de om!

Cu mult înainte ca Nicholas să fi încetat vorba, fata îşi îngropase obrajii în mâini şi dădu frâu liber lacrimilor. Îi răspunse cu un glas gâtuit de emoţie la început, dar care treptat, pe măsură ce vorbea, îşi recâştigă puterea:

— Nu vreau să-ţi ascund, domnule, deşi poate ar trebui, că am trecut prin mari suferinţe sufleteşti şi mi-am simţit inima aproape zdrobită, de când te-am văzut ultima dată. *Nu-l* iubesc pe acest domn. Deosebirea de vârstă, gusturi, obiceiuri se împotriveşte. El ştie asta şi, cu toate c-o ştie, mă cere totuşi in căsătorie. Primind mâna lui şi numai făcând acest pas, îl pot elibera pe tatăl meu, care, dacă rămâne aici, se stinge; îi pot prelungi viaţa cu mulţi ani, poate; îl pot înălţa din nou la o viaţă tihnită, aş zice chiar la o viaţă de belşug; şi mai pot ridica de pe umerii unui om mărinimos povara de a-l ajuta pe unul, de la care, mă doare s-o spun, inima lui nobilă n-are parte de înţelegere. Nu trebuie să ai o părere atât de proastă despre mine, încât să-ţi închipui că mă prefac a iubi, atunci când nu simt iubire. Nu vorbi prea urât despre mine, fiindcă *asta* n-aş putea să îndur. Dacă nuntea şi firea nu mă pot îndemna să iubesc pe uri bărbat, care plăteşte acest preţ pentru sărmana mea mână, pot în schimb să îndeplinesc îndatoririle unei soţii, pot fi tot ceea ce cere el de la mine; şi voi fi. El se mulţumeşte să mă ia aşa cum sunt. Mi-am dat cuvântul şi ar trebui să mă bucur, nu să plâng că s-a întâmplat aşa. Şi mă şi bucur. Pentru

interesul dumitale faţă de o făptură atât de lipsită de prieteni şi părăsită ca mine, pentru gingăşia cu care ţi-ai îndeplinit sarcina şi sinceritatea pe care mi-ai dovedit-o, primeşte mulţumirile mele cele mai călduroase şi vezi doar că, în timp ce-ţi arăt pentru ultima oară slaba mea recunoştinţă, sunt mişcată până la lacrimi. Dar nu mă căiesc şi nici nefericită nu sunt. Sunt fericită la ghidul tuturor lucrurilor pe care pot să le îndeplinesc cu atâta uşurinţă. Şi ştiu că o să fiu şi mai fericită când voi privi în urmă şi totul va fi înfăptuit.

— Când vorbeşti de fericire, lacrimile îţi curg mai repede — spuse Nicholas — şi te fereşti să priveşti în faţă viitorul acela întunecos ce-ţi va aduce atâtea nefericiri. Amână căsătoria cu o săptămână. Numai o săptămână!

— Îmi vorbea, tocmai, în clipa când ai dat peste noi, cu un zâmbet de care-mi amintesc că i— l-am văzut odinioară şi pe care de multă vreme nu i l-am mai văzut, despre libertatea ce va începe mâine — spuse Madeleine cu dârzenie de o clipă; despre schimbarea binevenită, despre aerul proaspăt, despre priveliştile şi lucrurile noi care vor aduce viaţă nouă trupului său istovit. Ochii îi străluceau şi faţa i se luminase la gândul ăsta. Nu voi amina nici cu un ceas.

— Astea nu-s decât şiretlicuri şi şmecherii ca să-ţi dea ghes — strigă Nicholas.

— Nu mai vreau să mai ascult nimic! spuse Madeleine grăbita. Am ascultat prea mult, mai mult decât ar fi trebuit. Cele ce ţi-am spus, domnule, le-am spus ca şi cum aş fi vorbit prietenului meu drag, căruia am credinţa că-i vei repeta totul întocmai. Mai târziu, când voi fi mai liniştită şi mai împăcată cu noul meu fel de viaţă, dacă voi apuca ziua aceea, am să-i scriu. Până atunci toţi îngerii, cerului să-i binecuvânteze şi să-l păzească de rele.

Se grăbea să plece, dar Nicholas i se aşeză în drum şi o imploră să se mai gândească cel puţin o dată la soarta spre care se îndrepta atât de pripit.

— Nu mai există scăpare — spuse Nicholas rugând-o înnebunit — nu mai există cale de retragere! N-o să-ţi folosească părerile de rău şi tare adânci şi amare au să fie. Ce pot să-ţi spun care să te facă să te opreşti acum, în ceasul din urmă? Ce pot să fac ca să te salvez?

— Nimic — răspunse ea în neştire. E încercarea cea mai grea pe care mi-a fost dat s-o trăiesc. Fie-ţi milă de mine, domnule, te rog din tot sufletul, şi nu-mi străpunge inima cu astfel de vorbe. Îl… îl aud că mă cheamă. Nu… nu trebuie, nu vreau să mai rămân aici nicio clipă!

— Dacă asta n-ar fi decât o uneltire — spuse Nicholas, vorbind la fel de iute şi de repezit ca şi ea, o uneltire pe care eu încă n-am scos-o la iveală, dar pe care cu timpul s-ar putea s-o dezvălui dacă dumneata ai avea (fără s-o ştii) dreptul la averea dumitale, pe care, dacă ai recâştiga-o şi ai izbuti astfel să faci tot ceea ce vrei să faci acum prin

această căsătorie, n-ai da înapoi?

— Nu, nu, nu! E cu neputinţă; astea-s poveşti pentru copii. Timpul îl va ucide pe el. Iar mă strigă!

— S-ar putea să fie ultima noastră întâlnire pe acest pământ — spuse Nicholas; poate că e mai bine pentru mine să nu ne mai întâlnim niciodată!

— Pentru amândoi, pentru amândoi! răspunse Madeleine, nemaiţinând seama ce vorbe spune. S-ar putea să vie o zi dud amintirea acestei întrevederi să mă înnebunească. Ai grijă să le spui că m-ai lăsat calmă şi fericită. Dumnezeu să te aibă în pază, domnule; inima mea îţi va purta recunoştinţă şi te va binecuvânta.

Fata plecă. Nicholas se gândea, în timp ce ieşea împleticindu-se din casă, la scena grăbită care tocmai se încheiase, ca la nălucirea unui vis nebun şi tulbure.

Ziua trecu; seara, după ce izbutise să-şi adune puţin gândurile, o porni din nou.

Seara aceea fiind ultima a burlăciei lui Arthur Gride, îl găsi vesel nevoie mare şi plin de bucurie. Costumul de culoarea sticlei fusese periat şi stătea pregătit pentru a doua zi. Peg Sliderskew încheiase socotelile de gospodină; dăduse socoteala exactă pentru cei optsprezece penny (nu i se încredinţa niciodată o sumă mai mare dintr-o dată, iar socotelile nu erau controlate de obicei mai mult decât de două ori pe zi); toate pregătirile în vederea sărbătorii ce se apropia fuseseră făcute; şi Arthur ar fi putut să se aşeze şi să privească în faţa fericirea ce se apropia, numai că el prefera să şadă jos şi să privească ce era scris într-un catastif vechi şi murdar, legat in piele şi cu catarame ruginite.

— Vai mie! chicoti el, în timp ce, îngenuncheat în faţa unei lăzi solide, înşurubate în podea, îşi vârâse înăuntru braţul pină aproape de umăr şi scoase încet hârţoaga soioasă. Vai mie, asta-i toate biblioteca mea, dar e una din cărţile cele mai hazlii din câte s-au scris! E o carte încântătoare şi adevărată şi demnă de încredere; ăsta-i lucrul cel mai bun, demnă de încredere ca Banca Angliei şi adevărată ca aurul şi argintul de acolo. Scrisă de Arthur Gride. He-he-he! Niciunul din autorii voştri de cărţi cu poveşti n-o să facă vreodată o carte ca asta, sunt sigur. E scrisă pentru folos personal, ca s-o citesc eu singur şi nimeni altcineva. He-he-he!

Mormăind astfel de unul singur, Arthur îşi duse preţioasa hârţoagă la masă şi, aşezând-o pe un pupitru prăfuit, îşi puse ochelarii şi se cufundă în foile ei.

— Suma datorată domnului Nickleby e mare — spuse el cu glas îndurerat. De achitat toată datoria, nouă sute şi şaptezeci şi cinci de livre, patru şilingi, trei penny. Pe deasupra, conform înţelegerii, cinci sute. Una mie, patru sute şi şaptezeci şi cinci de livre, patru şilingi şi

trei penny, mâine, la orele douăsprezece. Pe de altă parte, totuşi, există şi un *per contra,* cu ajutorul puicuţei. Dar iarăşi se pune întrebarea dacă n-aş fi putut să duc totul la capăt singur. „Inima fricoasă n-a cucerit niciodată fata frumoasă”. Dar de ce oare a fost inima mea atât de fricoasă? De ce nu i-am spus totul pe şleau lui Bray chiar eu, făcând economie de o mie patru sute şaptezeci şi cinci de livre, patru şilingi, trei penny?

Aceste cugetări îl întristară atât de rău pe bătrânul cămătar, încât smulseră gemete din pieptul lui şi-l făcură să exclame, cu mâinile ridicate, că va muri într-un azil. Dar după mai îndelungă cugetare, amintindu-şi totuşi că oricum ar fi trebuit să plătească sau să rezolve cumva datoria lui Ralph şi nefiind nicidecum sigur că ar fi izbutit, dacă s-ar fi apucat să facă treaba asta singur, îşi recâştigă liniştea sufletească şi se apucă să mormăie şi să bolborosească în legătură cu puncte mai mulţumitoare din registru, până când fu întrerupt de intrarea lui Peg Sliderskew.

— Aha, Peg! făcu Arthur — ce s-a întâmplat? Ce mai e, Peg?

— Găina — spuse Peg, întinzând o farfurie pe care se vedea o găină mică, foarte mică. Era un fenomen de găină, atât de mică şi numai oase ce era.

— Frumoasă păsărică! spuse Arthur, după ce întrebă de preţ şi-l socoti potrivit cu mărimea. Dacă dăm şi o felie de şuncă, un ou cu sos, cartofi şi salată şi o budincă de mere, Peg, şi niţică brânză, o să mâncăm împărăteşte. Doar n-o să fie decât ea şi cu mine… şi cu tine, Peg, după ce terminăm noi.

— Să nu vă văietaţi după aceea de risipă — spuse îmbufnată doamna Sliderskew.

— Mă tem, că în prima săptămână, o să trebuiască să fim risipitori — spuse Arthur cu un geamăt. Dar după aceea, ne despăgubim noi. Eu n-o să mănânc mai mult decât o să fiu nevoit şi ştiu doar că dumneata îl iubeşti prea mult pe bătrânul dumitale stăpân ca să mănânci mai mult decât esti nevoită, aşa-i, Peg?

— Ce să fie? — spuse Peg.

— Că-ţi iubeşti prea mult stăpânul.

— Nu, niciun pic prea mult.

— Doamne, lua-o-ar naiba de femeie! strigă Arthur; că-l iubeşti prea mult ca să mănânci pe socoteala lui mai mult decât eşti nevoită.

— Pe ce? întrebă Peg.

— Doamne! Niciodată nu-i în stare să audă cuvântul cel mai important, dar pe celelalte le aude toate! scânci Gride. Pe socoteala lui, caţă ce eşti!

Acest din urmă omagiu adus farmecelor doamnei Sliderskew fiind rostit în şoaptă, numita doamnă încuviinţă propunerea generală cu un mormăit aspru, care fu însoţit de sunetul soneriei din stradă.

— Soneria — spuse Arthur.

— Da, da, ştiu — răspunse Peg.

— Atunci de ce nu te duci? răcni Arthur.

— Unde să mă duc? întrebă Peg. Doar nu fac niciun rău aici, nu-i aşa?

Drept răspuns, Arthur Gride repetă cuvântul „sonerie" urlând cât putu de tare; şi înţelesul lui lămurindu-se pentru urechea cam fudulă a doamnei Sliderskew cu ajutorul unei pantomime care imita gestul sunării la uşa străzii, Peg ieşi poticnindu-se, după ce întrebă cu asprime de ce nu-i spusese de la bun început că sunase cineva, în loc să vorbească despre tot felul de lucruri fără nicio legătură cu asta şi s-o facă să-şi lase halba de bere pe scară.

— Cu dumneata se petrece o schimbare, doamnă Peg — spuse Arthur, urmărind-o cu privirile în timp ce ieşea. Nu prea ştiu ce înseamnă; dar dacă mai durează, multă vreme nu facem noi casă bună împreună, asta văd. Cred că te scrinteşti. Dacă-i aşa, trebuie să te cărăbăneşti, doamnă Peg, sau să fii cărăbănită. Mie mi-e totuna. Şi, întorcând filele cărţii, în timp ce mormăia, se opri curând la ceva. Care-i atrase luarea-aminte şi uită de Peg Sliderskew şi de toate celelalte, prins cum era de paginile acelea.

Odaia n-avea altă lumină decât cea răspândită de o lampă tulbure şi murdară, al cărei fitil amărât, umbrit de un abajur întunecos, îşi arunca razele palide pe o întindere foarte mică, lăsând tot restul încăperii cufundat în beznă. Lampa aceasta cămătarul o trăsese atât de aproape de el, încât intre el şi ea nu era loc decât pentru catastiful deasupra căruia stătea aplecat; şi cum stătea aşa, cu coatele pe pupitru şi pometii ascuţiţi ai obrajilor sprijiniţi în mâini, lampa nu făcea decât să scoată şi mai tare în relief trăsăturile lui hidoase, împreună cu măsuţa la care şedea, învăluind tot restul odăii într-o întunecime mohorâtă. Ridicând ochii şi uitindu-se in gol, spre întuneric, pentru a face o socoteală în gând, Arthur Gride întâmpină deodată privirea aţintită a unui bărbat.

— Hoţii! Hoţii! ţipa cămătarul, tresărind şi strângând catastiful la piept. Tâlharii! Ucigaşii!

— Ce s-a întâmplat? spuse umbra înaintând.

— Pleacă! strigă tremurând ticălosul. Eşti om sau…

— Drept ce mă iei dacă nu drept om? fu întrebarea.

— Da, da! strigă Arthur Gride, umbrindu-şi ochii cu mâna — e un om, nu o nălucă! E un om! Hoţii! Hoţii!

— De ce te-ai apucat să zbieri? Doar dacă mă cunoşti şi urmăreşti ceva? spuse străinul, apropiindu-se tare. Nu sunt hoţ.

— Atunci ce eşti şi cum ai ajuns aici? strigă Gride, oarecum liniştit, dar tot mai dându-se înapoi în faţa oaspetelui său; cum te numeşti şi ce vrei?

— Numele meu nu e nevoie să-l cunoşti — fu răspunsul. Am venit pentru că servitoarea dumitale mi-a arătat drumul. Ţi-am adresat cuvântul de două sau de trei ori, dar erai prea adâncit în registrul dumitale ca să mă auzi, aşa încât am aşteptat în tăcere să-ţi aduni gândurile. Ceea ce am de gând să-ţi spun, ai să afli după ce vei fi strâns destul curaj ca să mă auzi şi să mă înţelegi.

După ce se încumetă să se uite mai atent la musafir şi văzu că e un tânăr plăcut la chip şi purtări, Arthur Gride se întoarse la locul lui şi, mormăind că există oameni răi prin preajmă şi că asta, împreună cu. Unele încercări făcute asupra casei sale, îl împinseră să-şi piardă liniştea, îl pofti pe musafir să şadă, ceea ce acesta refuză.

— Doamne! Doar nu stau în picioare ca să mă aleg cu vreun folos de la dumneata — spuse Nicholas (căci Nicholas era), când îl văzu pe Gride făcând un gest de spaimă. Ascultă-mă! E vorba să te însori mâine dimineaţă.

— N-nu — răspunse Gride. Cine a spus asta? De unde ştii?

— N-are importanţă de unde — răspunse Nicholas — dar ştiu. Fata care trebuie să-ţi dea mâna ei te urăşte şi te dispreţuieşte. Îi îngheaţă sângele în vine numai când aude de numele dumitale; vulturul şi mieluşeaua, şobolanul şi porumbiţa n-ar fi mai nepotriviţi decât dumneata şi cu ea. Vezi doar că o cunosc.

Gride îl privea ca împietrit de mirare, dar nu spunea nimic; poate îi lipsea puterea.

— Dumneata şi cu încă un bărbat, pe nume Ralph Nickleby, aţi clocit împreună planul ăsta. Îi plăteşti pentru că a pus la cale această vânzare a Madeleinei Bray. Aşa e! Văd că-ţi tremură o minciună pe buze.

Se opri, dar, fiindcă Arthur nu răspunse nimic, vorbi mai departe:

— Te despăgubeşti jefuind-o pe ea. Cum şi prin ce mijloace, căci mă feresc să-i pângăresc cauza prin făţărnicie şi înşelăciune, nu ştiu; acum încă nu ştiu, dar nu lucrez singur în treaba asta. Dacă dârzenia omeneasca poate ajunge la descoperirea înşelăciunii şi trădării de care ai dat dovadă, înainte de moartea dumitale, dacă bogăţia, răzbunarea şi ura dreaptă te pot urmări şi hăitui pe toate drumurile dumitale şerpuite, vei fi chemat sa plăteşti scump toate astea. Te-am şi adulmecat; judecă şi dumneata, care ştii ceea ce noi nu ştim încă, cum o să fie când te vom fi doborât!

Se opri din nou, dar Arthur Gride tot se mai holba la el în tăcere.

— Dac-ai fi un om căruia, să-i pot vorbi cu nădejdea că-i voi stârni mila sau simţul de omenie — spuse Nicholas — te-aş îndemna să-ţi aminteşti cât de neajutorată, de nevinovată, de tânără e fata asta; ţi-aş aminti de vrednicia şi frumuseţea ei, ce fiică minunată este şi, în sfârşit şi mai ales, fiindcă asta te priveşte mai de aproape, ţi-aş aminti că s-a adresat indurării şi simțămintelor dumitale de bărbat. Dar aleg

singurul teren pe care-l poate alege cineva când are de-a face cu oameni ca dumneata şi te întreb citi bani trebuie să-ţi dau ca să te cumpăr. Aminteşte-ţi de primejdia care te paşte. Vezi doar că ştiu destule ca să aflu mult mai multe cu foarte puţin ajutor. Redu ceva din câştigul pe care-l aştepţi de dragul primejdiei dm care scapi şi spune-mi ce preţ ceri.

Bătrânul Arthur Gride mişcă buzele, dar ele nu izbutiră să schiţeze decât un zâmbet hidos şi rămaseră apoi din nou în nemişcare.

— Te gândeşti — spuse Nicholas — că n-o să ţi se plătească preţul. Domnişoara Bray are prieteni avuţi, care şi-ar preface şi inima în bani ca s-o scape dintr-o strâmtoare ca asta. Spune preţul, amână nunta doar cu câteva zile şi ai să vezi dacă cei despre care-ţi vorbesc o să se dea înapoi de la plată. Mă auzi?

Când Nicholas începuse să vorbească, lui Arthur Gride i se păru că Ralph Nickleby îl trădase; dar, pe măsură ce înainta, îşi dădu seama că pe orice cale ar fi ajuns să afle ceea ce ştia, rolul pe care-l juca era sincer şi că cu Ralph n-avea nicio legătură. Tot ceea ce părea să ştie era că el, Gride, îi plătea lui Ralph o datorie; dar lucrul acesta trebuia să fie bine cunoscut pentru oricine, care ştia împrejurările închiderii lui Bray şi chiar pentru Bray, prin mărturisirea lui Ralph. Cât priveşte jaful plănuit asupra Madeleinei, musafirul ştia atât de puţin despre ce era şi pină unde mergea, încât poate că avusese norocul să ghicească ceva sau poate rostea — învinuirea la întâmplare. Oricum o fi fost, era limpede că nu stăpânea cheia misterului şi deci nu putea să-l lovească pe cel ce închisese taina in inima lui. Faptul că pomenise de nişte prieteni şi oferise bani era socotit de Gride o vorbărie goală în vederea unei amânări. „Şi chiar dac-ar fi să mă aleg cu nişte bani — îşi spuse Arthur Gride, cu ochii la Nicholas şi tremurând de furie la gândul curajului şi îndrăznelii acestuia — tot o să iau puicuţa de nevastă şi am să ţi-o suflu *ţie,* mucosule!"

Obişnuinţa îndelungată de a chibzui şi a-şi întipări bine cuvintele muşteriilor, de a cântări frumuşel în minte şansele şi a socoti probabilităţile, fără să dea niciun semn că e prins de aceste gânduri, îl dusese pe Gride foarte iute la luarea unei hotărâri şi, de unde pornise de la o premisă încurcată, încâlcită şi chiar contradictorie, bătrânul ajunse la rezultate foarte viclene. Aşa încât, in timp ce Nicholas vorbea mai departe, el îl urmărea de aproape cu propriile lui plăsmuiri, iar când tânărul încetă, era atât de bine pregătit, de parc-ar fi chibzuit vreme de două săptămâni.

— Te aud — strigă el, sărind de pe scaun, dând la o parte obloanele şi deschizând ferestrele. Ajutor, aici! Ajutor! Ajutor!

— Ce faci? îl întrebă Nicholas, apucindu-l de braţ.

— Am să strig că au venit hoţii, bandiţii, ucigaşii, o să-i scol pe toţi vecinii, o să mă bat cu dumneata, o să curgă niţel sânge şi o să mă jur

c-ai venit să mă jefuieşti, dacă nu părăseşti casa — răspunde Gride, trăgându-şi capul între umeri cu un rânjet fioros. Asta o să fac!

— Ticălosule! strigă Nicholas.

— *Dumneata* vii aici cu ameninţări, hai? spuse Gride, pe care gelozia faţă de Nicholas şi un simţământ de triumf îl prefăcuse într-un demon. Dumneata, îndrăgostitul dezamăgit? Doamne! He-he-he! Dar n-o să fie a dumitale şi nici dumneata al ei! E nevasta mea, nevestica mea iubitoare. Crezi c-o să se prăpădească fără dumneata? Crezi c-o să plângă? Îmi place s-o văd plângând, n-am nimic împotrivă. Lacrimile o fac mai drăguţă.

— Ticălosule! spuse Nicholas, înecându-se de mânie.

— Încă o clipă dacă mai stai — strigă Arthur Gride — ridic toată strada cu nişte ţipete, că dacă ar veni de la altul, m-ar trezi chiar şi din braţele drăguţei de Madeleine.

— Câine! spuse Nicholas — dac-ai fi măcar puţin mai tânăr!

— Da, sigur! rânji Arthur Gride — dac-aş fi puţin mai tânăr, n-ar fi chiar atât de rău; tocmai eu, aşa bătrân şi urât! Să ţi-o suflu tocmai eu pe micuţa Madeleine!

— Ascultă-mă — spuse Nicholas — şi fii mulţumit că am încă destulă stăpânire asupra mea ca să nu te azvârl in stradă, ceea ce nu m-ar putea împiedica nimeni să fac, dacă mi-ai cădea în mână. Nu sunt iubitul acestei domnişoare. Între noi n-a avut loc nicio înţelegere, nicio logodnă, nu s-a schimbat niciun cuvânt de iubire. Ea nici nu-mi cunoaşte numele.

— Eu totuşi am să i-l cer. O s-o rog, cu multe sărutări, să mi-l dea — spuse Arthur Gride. Da, şi ea o să mi-l spună şi o să ne strângem în braje şi o să ne înveselim, eind ne-om gândi la bietul tinerel care a rivnit la ea, dar n-a putut s-o câştige, fiindcă ea îmi era făgăduită mie.

Aceste cuvinte batjocoritoare îi dădură lui Nicholas o astfel de privire, incit Arthur Gride se temu de-a binelea că acesta nu e decit începutul, după care urmează numaidecât îndeplinirea ameninţării cu azvârlitul în stradă; căci bătrânul scoase capul pe fereastră şi ţinându-se bine cu amindouă mâinile, ţipă cât îl ţinu gura după ajutor. Nesocotind cu cale să aştepte rezultatul acestor strigăte, Nicholas îşi îngădui câteva cuvinte mânioase de sfidare şi păşi afară din odaie şi afară din casă. Arthur Gride îl urmări cum trece strada, după care, băgând capul înăuntru, zăvori fereastra la loc şi se aşeză ca să-şi recapete răsuflarea.

„Dacă vreodată devine cicălitoare şi ţâfnoasă, o domolesc eu amintindu-i de domnişorul ăsta — îşi spuse, după ce-şi veni in fire. Nu prea îşi închipuie ea că ştiu de el; şi, dacă mă descurc bine, îi frâng eu cerbicia în felul ăsta şi pe urmă o fac să joace cum îmi place mie. Sunt bucuros că n-a venit nimeni. Nici n-am strigat prea tare. Ce neobrăzare să-mi intre în casă şi să-mi arunce toate astea în faţă! Dar

las' că mâine o să am parte de biruinţă şi el o să-şi muşte degetele; poate că se aruncă in apă sau îşi taie beregata! Nu m-aş mira! Asta ar pune capac la toate, chiar aşa."

După ce, cu ajutorul acestor gânduri şi al altora privitoare la biruinţa apropiată, se simţi din nou in starea lui obişnuită, Arthur Gride puse catastiful la loc şi, după ce încuie cu mare grijă lada, coborî în bucătărie ca s-o trimită pe Peg Sliderskew la culcare şi s-o certe că a dat drumul atât de uşor unui străin.

Totuşi, neştiutoarea Peg, nefiind în stare să priceapă greşeala de care se făcuse vinovată, bătrânul o pofti să ţină lampa, în timp ce el făcea ocolul casei ca să controleze zăvoarele, ba chiar încercă cu mâna lui uşa dinspre stradă.

— Zăvorul de sus — murmura Arthur în timp ce închidea — zăvorul de jos, lanţul, ivărul, lacătul cu două încuietori şi scot cheia ca s-o pun sub pernă! Aşa, şi dacă mai vine vreun curtezan respins, să poftească prin gaura cheii. Şi acum mă duc să dorm pînă la orele cinci şi jumătate, când trebuie să mă scol ca să mă însor, Peg!

Zicând aşa, o bătu jucăuş pe doamna Sliderskew sub bărbie, ba chiar păru, timp de o clipă, îndemnat să-şi sărbătorească sfârşitul burlăciei dând o sărutare buzelor ei zbârcite. Răzgândindu-se totuşi, în locul acestui semn de caldă familiaritate îi mai dădu una sub bărbie şi plecă să se culce.

CAPITOLUL XXII

Impasul în care ajunge planul şi dezlegarea impasului.

Nu sunt mulţi cei care lenevesc târziu în pat sau dorm prea mult în dimineaţa cununiei lor. Există şi o poveste despre un om vestit pentru împrăştierea lui, care, deschizind ochii în ziua ce trebuie săi dăruiască o tânără soţie şi uitând totul în legătură cu acest fapt, îşi dojeni slugile fiindcă-i pregătiseră straie atât de bune, ca şi cum ar fi trebuit să se ducă la vreo ceremonie. Mai există o poveste despre un tânăr, care, neavând vie în suflet teama de legile bisericeşti întocmite şi prevăzute pentru astfel de cazuri, făcuse o pasiune pentru bunica lui. Amândouă întâmplările sunt de un fel ciudat şi deosebit şi e îndoielnic dacă vreunul din cei doi poate fi socotit un început, ce va să fie urmat pe scară întinsă de generaţiile următoare.

Arthur Gride se înveşmântase în straiele de nuntă de culoarea sticlei, cu un ceas întreg înainte ca doamna Sliderskew, scuturându-se de somnul ei greoi, să-i bată în uşă; apoi coborâse tirâş-grăpiş scările în mare ţinută, pleoscăise din buze gustând cu economie din băutura lui favorită, înainte ca acea gingaşă antichitate să fi luminat bucătăria cu prezenţa ei.

— Aiurea! făcu Peg, scormonind, spre îndeplinirea sarcinilor ei gospodăreşti, o grămăjoară de cenuşă prin grătarul ruginit. Cununie-i trebuie! Frumoasă cununie! Are nevoie de cineva care să-l îngrijească mai bine decât bătrâna lui Peg, aşa-i? Şi ce-mi tot spunea mie de atâtea ori să mă mulţumesc cu mâncare puţină, leafă mică şi foc slab? Testamentul, Peg! testamentul! zice. Sunt burlac, fără prieteni, fără rude, Peg. Minciuni! Şi acum aduce-n casă o stăpână nouă, un chiştoc de fetişcană cu mutră de plod! Dacă-i trebuia nevastă, neghiobul, de ce nu şi-a ales una care să i se potrivească la vârstă şi să-i cunoască tabieturile? Zice că ea n-o să-mi stea *mie* în cale. Asta, nu; dar nu prea ştii tu de ce, Arthur, băiete!

În timp ce doamna Sliderskew, poate sub înrâurirea unor simţăminte stăruitoare de dezamăgire şi jignire personală, prilejuite de pornirea stăpânului fii către altă femeie, îşi îngăduia aceste bodogăneli jos, în bucătărie, Arthur Gride cugeta în salonaşul de sus la cele petrecute în noaptea trecută.

— Nu-mi pot închipui de unde a culeş ceea ce ştie — spuse Arthur; doar dacă am scăpat eu ceva, să zicem, la Bray, şi a tras cineva cu urechea. Poate că am scăpat ceva. Nu m-aş mira să fie aşa. Domnul Nickleby s-a supărat de multe ori pe mine, fiindcă-i vorbeam înainte de a ieşi pe uşă. Nici nu trebuie să-i spun treaba asta, fiindcă o să mă scoată din pepeni şi o să-mi strice cheful pe toată ziua.

— Ralph era îndeobşte socotit şi recunoscut printre tovarăşii săi ca

un geniu deosebit, dar asupra lui —Arthur Gride firea lui aspră şi neîndurătoare ca şi priceperea lui desăvârşită făcuseră o impresie atât de adâncă, încât omul se temea de-a binelea de el. Slugarnic şi laş din fire, Arthur Gride se ploconea până la pământ în faţa lui Ralph Nickleby şi chiar când nu urmărea o pradă comună ca acum, i-ar ti lins tălpile şi s-ar fi târât înaintea lui mai degrabă decât să se încumete a-i întoarce vorba sau a-i răspunde altfel decât ca cel mai umil şi mai josnic dintre linguşitori.

După cum se înţeleseseră, Arthur Gride îşi îndreptă acum paşii spre casa lui Ralph Nickleby; şi lui Ralph Nickleby îi istorisi cum, în seara din ajun, un tânăr năbădăios, pe care nu-l văzuse niciodată, intrase cu torta în casa lui şi încercase să-l înspăimânte în legătură cu cununia plănuită. Pe scurt, ii împărtăşi ceea ce spusese şi tăcuse Nicholas, în afară de amănuntul pe care se hotărâse să-l tăinuiască.

— Ei şi, ce-i cu asta? întrebă Ralph.

— Păi, nimic, răspunse Gride.

— A încercat să te sperie — spuse Ralph — şi dumneata te-ai şi speriat, îmi închipui; aşa e?

— L-am speriat eu pe el, ţipând că au venit hoţii şi ucigaşii — răspunse Gride. Şi nu glumesc, crede-mă, fiindcă eram aproape hotărât să jur că m-a ameninţat şi că mi-a cerut banii sau viaţa.

— Oho! făcu Ralph, privindu-l pieziş. Te pomeneşti că eşti gelos!

— Ei, asta-i bună! strigă Arthur, frecându-şi mâinile şi prefăcându-se că râde.

— De ce te strâmbi, omule? spuse Ralph; *eşti* gelos şi cred că pe bună dreptate.

— Nu, nu, nu, nu pe bună dreptate, ai? Doar nu crezi că pe bună dreptate, nu-i aşa? strigă Arthur cu şovăială în glas. Crezi? Ia spune!

— Păi, cum stau lucrurile? îi răspunse Ralph. Iată un bătrân pe cale de a fi însurat cu sila cu o fată tânără, şi la bătrânul ăsta vine un tinerel chipeş, ziceai că-i chipeş, nu-i aşa?

— Nu! mârâi Arthur Gride.

— A! făcu Ralph. Mi s-a părut că aşa ai zis. Bine! Chipeş sau nu, la bătrânul ăsta vine un tânăr, care-i aruncă în faţă tot felul de ameninţări fioroase, şi-i spune pe şleau că iubita lui îl urăşte pe bătrân. De ce crezi c-o face? De dragul filantropiei?

— Nu de dragul domnişoarei — răspunse Gride — fiindcă mi-a spus că n-au schimbat (chiar aşa a zisi niciun cuvânt de iubire.

— A zis! repetă Ralph cu dispreţ. Dar un lucru îmi place la el şi anume că te-a prevenit să-ţi ţii, cum se zice? porumbiţa sau puicuţa, care din două? sub cheie. Ai grijă, Gride, ai grijă! E o mare biruinţă s-o smulgi unui rival tânăr şi curtenitor; o mare biruinţă pentru un bătrin! îţi mai rămâne s-o păstrezi bine după ce ai câştigat-o, asta-i tot.

— Ce om mai e. Şi ăsta! strigă Arthur Gride, prefăcându-se, în timp ce îndura chinurile iadului, că se distrează minunat. După aceea, adăugă cam îngrijorat: Da, s-o păstrez bine, asta-i tot. Şi nu-i puţin lucru, nu-i aşa?

— Nu-i puţin! făcu Ralph cu un rânjet. Păi ştie oricine ce uşor e să înţelegi şi să păzeşti femeile. Dar hai, e timpul să devii un om fericit. Îmi închipui că ai să-mi plăteşti acum, ca să nu mai avem bătaie de cap după aceea.

— Vai, ce fel de om eşti şi dumneata! croncăni Arthur.

— De ce nu? spuse Ralph. Îmi închipui că nimeni n-o să-ţi plătească dobândă pe banii ăştia, de acum şi până la ceasurile douăsprezece; sau o să-ţi plătească?

— Dar nici dumitale n-o să-ţi plătească nimeni dobândă pe ei, ştii doar — răspunse Arthur, uitându-se la Ralph cu toată viclenia şi şiretenia pe care era în stare s-o arate mutra lui.

— În afară de asta — spuse Ralph, îngăduind buzelor sale să se încreţească într-un zâmbet — n-ai banii la dumneata şi nici nu te-ai pregătit pentru una ca asta, fiindcă altfel i-ai fi adus; şi doar nu există om, pe care să doreşti să-l îndatorezi mai tare decât pe mine. Asta văd. Avem la fel de multă încredere unul într-altul. Eşti gata?

Gride, care nu făcuse în tot timpul ultimelor cuvinte ale lui Ralph altceva decât să rânjească, să dea din cap şi să clănţăne din dinţi, răspunse că da. Pe urmă scoase din pălărie o pereche de cocarde mari şi albe, dintre care prinse una cu un ac în pieptul lui şi-şi convinse cu mare greutate prietenul să facă acelaşi lucru. Astfel împopoţonaţi, urcară într-o trăsură de piaţă, care-l aştepta pe Ralph, şi porniră spre lăcaşul frumoasei dar prea nefericitei mirese.

Gride, a cărui îndrăzneală şi semeţie scădeau treptat şi tot mai mult pe măsură ce se apropiau de casa fetei, fu speriat şi intimidat de tăcerea în care era cufundată clădirea. Faţa bietei slujnice, singurul om cu care dădură ochi, era trasă de plâns şi nesomn. Nu era nimeni care să-i primească şi să le ureze bun venit, aşa încât să furişară sus, in salonaşul unde stăteau de obicei, mai degrabă ca doi hoţi decât ca un mire şi prietenul său.

— Ai crede — spuse Ralph, vorbind, fără să vrea, cu glas scăzut şi stăpânit — că aci are loc o înmormântare, nu o nuntă.

— Hi-hi — chicoti prietenul lui — ce nostim eşti!

— Trebuie să fiu — făcu Ralph sec — fiindcă aici e cam mohorât şi te ia cu frig. Fă o mutră mai veselă, omule, arăţi ca un hingher!

— Da, da, o să fac — spuse Gride. Dar… dar nu crezi că fata o să vină îndată, nu crezi?

— Păi, îmi închipui că n-o să vină până n-o să fie silită — răspunse Ralph, uitându-se la ceas — şi mai are încă răgaz o jumătate de oră bună. Potoleşte-ţi nerăbdarea.

— Nu… nu sunt nerăbdător — bâigui Arthur. N-aş vrea să fiu aspru cu ea pentru nimic în lume. Nu, vai de mine, cu niciun chip! Să-i dăm timp, e timpul ei. Oricum, timpul ei va fi al nostru.

În vreme ce Ralph cobori asupra neliniştitului său prieten o privire ascuţită, care arăta că el înţelege deplin de unde vin atenţia şi respectul acesta, se auziră paşi pe scară şi Bray intră chiar el în odaie, umblând în vârfurile picioarelor şi ţinând mina ridicată cu un gest de prevenire, ca şi cum s-ar fi aflat în preajmă vreun bolnav, care nu trebuia tulburat.

— Pst! făcu el în şoaptă. I-a fost foarte rău noaptea trecută. Mă gândeam c-o să i se rupă inima.

E îmbrăcată şi plânge amarnic în odaia ei; dar, e mai bine şi s-a liniştit. Asta-i tot!

— E gata? întrebă Ralph.

— Gata de tot — răspunse tatăl.

— Şi n-are de gând să ne întirzie cu *farafasticuri* de domnişoară, leşinuri si aşa mai departe? spuse Ralph.

— Acum putem avea cu siguranţă încredere în ea — răspunse Bray. L-am vorbit azi dimineaţă. Haideţi! Veniţi puţin pe aici.

Îi trase pe Ralph Nickleby spre celălalt capăt al odăii, arătând spre Gride, care şedea ca un mototol într-un colţ, răsucindu-şi nervos nasturii surtucului şi arătând o faţă, pe care toate trăsăturile ascunse şi josnice apăreau mai apăsate şi urâţite la culme de atita nelinişte şi bâţâială.

— Priveşte-l pe omul acesta — şopti cu patos Bray. La urma urmelor, e un lucru crud.

— Ce e un lucru crud? întrebă Ralph, cu o faţă atit de netulburată, ca şi cum ar fi fost cu totul neştiutor despre ceea ce voia să spună celălalt.

— Căsătoria asta — răspunse Bray. Nu mă mai întreba ce. Ştii la fel de bine ca şi mine.

Ralph ridică din umeri, dispreţuind tăcut neliniştea lui Bray, apoi îşi înălţă sprâncenele şi strânse buzele, cum fac oamenii când au răspunsul pregătit, dar aşteaptă un prilej mai nimerit ca să-l rostească, sau socotesc că nici nu face să dea vreun răspuns potrivnicului lor.

— Uită-te la el! Nu e o cruzime? spuse Bray.

— Nu! răspunse cu îndrăzneală Ralph.

— Eu zic că este — spuse Bray, dând semne că e scos din fire. E o cruzime, după toate legile răutăţii şi ale trădării.

Când oamenii sunt pe cale să înfăptuiască sau să îngăduie înfăptuirea vreunei nedreptăţi, li se întâmplă destul de des să dea grai milei lor fie pentru victima acelei nedreptăţi sau a alteia, asemănătoare, şi să se simtă, astfel, cum nu se poate mai virtuoşi şi mai morali şi mult deasupra celor care nu dau, în niciun fel, grai

milei. E un fel de a pune vorba înaintea faptei şi aşa ceva este foarte convenabil. Ca să fim drepţi cu Ralph Nickleby, el nu obişnuia decât foarte rar felul acesta de prefăcătorie; dar îi înţelegea pe cei care-l obişnuiau şi, prin urmare, îl lăsă în pace pe Bray să tot sporovăiască cu multă tărie, că înfăptuiau cu toţii laolaltă un lucru foarte crud, înainte de a catadicsi să spună şi el o vorbă.

— Îl vezi ce iască uscată, zbârcită, veştejită este — răspunse Ralph, într-un târziu, după ce celălalt tăcu. Dac-ar fi mai tânăr, ar fi o cruzime, dar aşa, ascultă-mă, domnule Bray, ăsta moare curând şi-o lasă văduvă tânără şi bogată! De asta domnişoara Ma-deleine îţi face dumitale pe plac; rândul viitor o să facă după placul ei.

— Adevărat, adevărat! făcu Bray, muşcându-şi unghiile şi vădit stânjenit. Nu puteam să fac altceva mai bun pentru ea decât s-o sfătuiesc să primească aceste propuneri. Te întreb pe dumneata, Nickleby, ca pe un om de lume: puteam?

— Sigur că nu — răspunse Ralph. Să-ţi spun ceva, domnule: există sute de părinţi, pe o rază de cinci mile din locul ăsta, oameni cu stare, buni, bogaţi, cu vază, care şi-ar da bucuroşi fetele, ba chiar şi urechile deasupra, omului de colo, cu mutra lui de maimuţă şi de momâie.

— Chiar aşa! exclamă Bray, prinzând însufleţit din zbor orice cuvânt care părea să-i dea lui o îndreptăţire. Asta i-am şi spus ei, şi aseară, şi astăzi.

— I-ai spus adevărul — urmă Ralph — şi bine ai făcut; deşi trebuie să-ţi mărturisesc că, dac-aş avea o fată, iar libertatea, plăcerea, ba chiar şi sănătatea şi viaţa mea ar atârna de măritişul ei cu bărbatul ales de mine, nădăjduiesc că n-ar mai fi nevoie de alta motive ca s-o fac să îndeplinească dorinţele mele.

Bray se uită la Ralph ca şi cum ar fi vrut să vadă dacă vorbeşte serios şi, după ce dădu de două sau de trei ori din cap în chip de deplină încuviinţare cu ceea ce rostise acesta, spuse:

— Trebuie să mă duc sus, pentru câteva minute, ca să termin şi eu cu îmbrăcatul. Când cobor, o aduc pe Madeleine cu mine. Ştii că noaptea asta am avut un vis foarte ciudat, de care nu mi-am amintit până în clipa asta? Se făcea că era azi dimineaţă şi că dumneata şi cu mine stăteam de vorbă, cum am făcut adineauri; după aceea, m-am dus sus, cu scopul cu care mă duc acum; şi cum întindeam mâna ca s-o iau pe Madeleine şi s-o aduc jos, podeaua a căzut o dată cu mine şi, după ce m-am prăbuşit de la o înălţime nemaipomenită şi grozavă, aşa cum numai în vis plăsmuieşte închipuirea, m-am trezit într-un mormânt.

— Şi te-ai trezit din somn, dându-ţi seama că eşti culcat pe spate, sau cu capul atârnat peste marginea patului, sau că ai colici! spuse Ralph. Fleacuri, domnule Bray! Fă cum fac eu (acum că înaintea dumitale se deschide o viaţă de plăcere şi petreceri, vei avea prilejul).

Găseşte-ţi mai mult de lucru ziua şi atunci n-ai să ai timp să te gândeşti la ce ai visat noaptea.

Ralph îl urmări cu o privire neclintită până la uşă; şi, întorcându-se către mire, după ce rămaseră singuri, spuse:

— Ţine minte ce-ţi spun, Gride, n-o să trebuiască să-i plăteşti multă vreme renta. Ai avut totdeauna un noroc diavolesc în afacerile tale. Dacă nu porneşte el spre lumea cealaltă până-n câteva luni, îmi înlocuiesc eu capul cu o portocală!

Auzind această prorocire atât de plăcută urechilor lui, Arthur răspunse doar cotcodăcind cu mare încântare. Ralph se aruncă într-un scaun şi amândoi aşteptară cufundaţi în adâncă tăcere.

Ralph tocmai se gândea, cu un rânjet pe buze, la purtarea atât de schimbată a lui Bray în ziua aceea, ceea ce-i arăta cât de repede cârdăşia întru o faptă rea turtise mândria bătrânului şi statornicise un soi de familiaritate între ei, când urechea lui ciulită prinse foşnetul unei rochii de femeie şi paşii unui bărbat pe scări.

— Trezeşte-te! spuse el, izbind nerăbdător cu piciorul în păinânt — şi încearcă să arăţi ca un om viu, m-auzi? Sosesc! Mută-ţi mai încoace ciolanele alea uscate şi bătrine! Iute, omule, iute!

Gride se urni clătinându-se înainte şi dud uşa se deschise, făcând loc, nu lui Bray şi fiicei sale, ci lui Nicholas şi surorii sale Kate, rămase holbându-se şi îndoit din şale, alături de Ralph.

Dacă vreo arătare înspăimântătoare venită din lumea umbrelor ar fi apărut deodată înaintea lui, Ralph Nickleby n-ar fi fost mai trăsnit decât fu de această surpriză. Mâinile îi căzură fără vlagă în lături şi el se dădu poticnindu-se înapoi; se uita la ei mut de furie, cu gura căscată şi o faţă de cenuşă. Ochii i se holbaseră atât de tare, faţa îi era atât de răvăşită şi schimbată de patimile care-l bântuiau, încât ar fi fost greu să recunoşti în el pe omul neîndurător, stăpânit, cu trăsături aspre din clipa dinainte.

— Omul care a fost la mine aseară — şopti Gride, trăgându-l de mânecă. Omul care a fost la mine aseară!

— Văd — murmură Ralph. Ştiu! Aş fi putut să ghicesc dinainte. La fiecare cotitură, oriunde m-aş duce, orice aş face, mi se pune în cale!

Lipsa de culoare a obrajilor, nările umflate, buzele care tremurau şi care, deşi strânse una de alta, nu se puteau opri, toate acestea arătau ce sentimente luptau pentru întâietate în cugetul lui Nicholas. Dar el le stăpâni pe toate şi, strângând uşor braţul lui Kate pentru a o linişti, stătea drept şi neînfricat, faţă în faţă cu netrebnica sa rudă.

Asa cum stăteau unul lângă altul, într-o atitudine curajoasă care le stătea bine, se vădea o asemănare puternică între frate şi soră, pe care mulţi, văzându-i deosebit, ar fi trecut-o poate cu vederea. Aerul, atitudinea, până şi privirea fratelui se oglindeau în soră, dar îndulcite şi înnobilate până la culmea gingăşiei şi a farmecului de femeie. Încă

şi mai izbitoare era o oarecare asemănare greu de prins între faţa lui Ralph şi a celorlalţi doi. Deşi niciodată ei doi nu păruseră mai frumoşi, iar el mai hidos, deşi niciodată ei nu se ţinuseră mai mândri, iar el nu se târâse nici pe Jumătate atât de jos, nu se întâmplase încă niciodată ca această asemănare să fie atât de vădită, nici ca cele mai respingătoare trăsături ale unui chip îngroşat şi înăsprit de gânduri rele să fie atât de bătătoare la ochi ca acum.

— Afară! fu primul cuvânt pe care putu să-l rostească Ralph, în timp ce dinţii îi scrâşneau de-a binelea. Afară! Ce te aduce aici? Mincinos, ticălos, laş, hoţ!

— Am venit aici — spuse Nicholas, cu glas adânc şi coborât — ca s-o salvez dacă pot pe victima voastră. Mincinos şi ticălos ai fost dumneata, în toate faptele vieţii dumitale; hoţia e meseria dumitale şi laş trebuie să fii de două ori, căci altfel nu te-ai afla astăzi aici. Nu mă mişcă cuvintele tari şi nici chiar loviturile tari. Aici sunt şi aici rămân, până când îmi sfârşesc treaba.

— Fetiţo! spuse Ralph. Pleacă! Pe el putem să-l luăm cu forţa, dar de tine nu vreau să mă ating, dacă pot. Pleacă, fetişcană fără putere şi prostuţă ce eşti si lasă-ne să ne purtăm cu câinele ăsta aşa cum merită!

— Nu vreau să plec — strigă Kate, cu fulgere în ochi şi sângele în obraji. N-o să-i faci niciun rău, pe care n-o să ţi-l plătească. Şi poţi să foloseşti forţa faţă de mine. Cred că ai s-o şi faci, fiindcă sunt o fetişcană şi asta îţi convine. Dar dacă sunt lipsită de puteri ca o fetişcană, am inimă de femeie şi nu dumneata eşti omul care, într-o împrejurare ca asta, ai s-o abaţi de la ţelul ei.

— Şi care, mă rog, poate fi ţelul dumitale, prea-mândră doamnă? spuse Ralph.

— Să dea în această ultimă clipă un refugiu şi un adăpost celei pe care aţi trădat-o — răspunse Nicholas. Dacă perspectiva apropiată de a avea un bărbat — ca cel pe care i l-ai pregătit dumneata n-o s-o hotărască, nădăjduiesc că va putea îi mişcată de rugăciunile şi rugăminţile unei alte femei. Oricum, o vom încerca şi pe asta. Cât despre mine, mărturisind tatălui din partea cui vin şi de cine sunt trimis, voi face ca fapta lui să apară mai josnică, mai mârşavă, mai crudă, dacă tot mai îndrăzneşte să poruncească această căsătorie. Aştept aici să mă întâlnesc cu el şi cu fata lui. Pentru asta am venit şi am adus-o pe sora mea, chiar în prezenţa dumitale. Dar noi n-am venit cu scopul de a te vedea sau de a vorbi cu dumneata; drept care, dumitale nu mai socotim cu cale să-ţi spunem nimic.

— Aşa! făcu Ralph. Stărui să rămâi aici, domnişoară?

Sinul nepoatei lui palpita de indignare, dar fata nu răspunse nimic.

— Ascultă aici, Gride — spuse Ralph. Cetăţeanul ăsta (trebuie să spun cu durere, fiul fratelui meu; un osândit, un desfrânat, pătat de fapte josnice şi egoiste), acest cetăţean, care a venit astăzi aici pentru

a tulbura o taină solemnă şi care cunoaşte urmările faptului că a venit la un astfel de ceas în casa altuia, dar totuşi stăruie să rămână aici, chiar dacă persoana lui va fi zvârlită cu picioarele afară şi târâtă pe străzi ca a unui vagabond ce se află, cetăţeanul ăsta, bagă de seamă, îşi aduce sora cu el ca să-l apere, gândindu-se că nu vom supune o fată prostuţă la înjosirea şi umilinţa care pentru el nu înseamnă ceva nou. Şi, chiar după ce l-am prevenit despre ceea ce trebuie să urmeze, el tot. O mai ţine lângă el, după cum vezi, şi se agaţă de fusta ei ca un băiat fricos de fusta maică-si. Bine-i sade să spună cuvinte mari cum l-ai auzit spunând adineauri, nu-i aşa?

— Şi cum l-am auzit eu aseară — spuse Arhtur Gride; cum l-am auzit aseară, când s-a furişat în casa mea şi… he-he-he… s-a furişat foarte repede înapoi afară, fiindcă aproape că l-am speriat de moarte. Şi el vrea să se însoare cu domnişoara Madeleine? Vai de mine!. Altceva nu doreşte? Altceva ce-am putea să mai facem pentru el, în afară că i-am da-o pe ea? Mai vrea cumva să-i plătim datoriile şi să-i mobilăm casa şi să-i dăm ceva bani ca să aibă de bărbier, dacă cumva se bărbiereşte! He-he-he!

— Vrei să rămâi, fetiţo? întrebă Ralph, întorcându-se iarăşi spre Kate — ca să fii dată jos pe scări ca o târfă beată, aşa cum îţi: jur c-ai să păţeşti dacă rămâi? Niciun răspuns! Mulţumeşte-i fratelui dumitale pentru ceea ce va urma. Gride; cheamă-l jos pe Bray, dar nu şi pe fiica lui. S-o oprească sus.

— Dacă ţii la capul dumitale — spuse Nicholas, aşezându-se în faţa uşii şi vorbind cu acelaşi glas scăzut ca mai înainte şi fără să arate mai multă patimă decât arătase înainte — stai pe loc!

— Ia seama la mine, nu la el, şi cheamă-l jos pe Bray — spuse Ralph.

— Ia seama la dumneata, mai degrabă, decât la oricare din noi, şi rămâi acolo unde eşti! spuse Nicholas.

— Ai de gând să-l chemi pe Bray? strigă Ralph.

— Nu uita că te apropii de mine pe riscul dumitale — spuse Nicholas.

Gride şovăi, Ralph, turbat ca un tigru căruia i s-a luat prada, se îndreptă spre uşă şi, încercând să treacă pe lângă Kate, o apucă tare de braţ. Nicholas, ai cărui ochi aruncau fulgere, îl înşfacă de guler. În clipa aceea, un corp greu căzu cu mare putere pe podeaua de deasupra şi, o clipă mai târziu, se auzi un ţipăt înspăimântător şi groaznic.

Încremeniră cu toţii „privind unii la alţii. Ţipetele se urmau unele după altele; apoi se auzi tropăit de picioare şi multe glasuri răsunătoare care ţipau împreună: „A murit!"'

— La o parte! strigă Nicholas, dând frâu liber sentimentelor pe care le stăpânise până atunci; dacă s-a întâmplat ceea ce abia îndrăznesc să sper că este, sunteţi prinşi, ticăloşilor, în propria voastră capcană!

Ţâşni afară din odaie şi, urcând în goană scările până la locul de unde venea zgomotul, îşi croi drum printr-o mulţime de oameni, care umpleau un dormitor mic; îl găsi pe Bray zăcând mort pe duşumea, iar pe fiică-sa agăţată de trupul lui.

— Cum s-a întâmplat? strigă el, privind sălbatic în jur.

Îi răspunseră mai multe glasuri dintr-o dată că omul fusese văzut, prin uşa întredeschisă, cum stătea lungit într-o poziţie ciudată pe un scaun; că i se vorbise de câteva ori şi el nerăspunzând nimic, se crezuse că doarme, până când, ducându-se unul la el şi scuturându-l de braţ, omul se prăbuşise greoi la pământ şi aşa s-a descoperit că era mort.

— Cine e proprietarul casei? întrebă grăbit Nicholas.

I se arătă o femeie vârstnică; şi ei îi spuse Nicholas, în timp ce îngenunche ca să desprindă uşor braţele Madeleinei de trupul fără viaţă, de care se încolăciseră:

— Vorbesc în numele celor mai apropiaţi prieteni ai acestei domnişoare, aşa cum ştie şi servitoarea ei, şi trebuie s-o îndepărtez de această scenă îngrozitoare. Iată pe sora mea, în grija căreia o încredinţez. Numele şi adresa mea se află pe această carte de vizită şi vei primi de la mine toate îndrumările trebuincioase pentru cele ce trebuie îndeplinite. Daţi-vă la o parte cu toţii şi faceţi loc ca să intre aer, pentru numele lui dumnezeu!

Oamenii se dădură îndărăt, mirându-se aproape mai mult de emoţia şi dârzenia celui ce vorbea decât de cele ce se întâmplaseră. Nicholas, luând în braţele lui fata fără simţire, o duse afară din încăpere şi jos pe scări, până în odaia de curând părăsită, urmat de sora lui şi de slujnica credincioasă, căreia îi porunci să facă rost numaidecât de o trăsură, în timp ce el şi Kate se aplecau deasupra frumoasei lui poveri şi se osteneau zadarnic s-o readucă în simţiri. Fata îşi îndeplini sarcina cu atâta iuţeală, încât, după câteva minute, trăsura aştepta.

Ralph Nickleby şi Gride, uluiţi şi împietriţi de groaznica întâmplare, care le răsturnase atât de neaşteptat planurile (fiindcă altfel poate nu i-ar fi mişcat atât) şi copleşiţi de energia şi graba nemaipomenită a lui Nicholas, care înlătura totul din cale, priveau la aceste demersuri ca nişte oameni ce visează sau au vedenii. De-abia după ce se făcuseră toate pregătirile pentru luarea Madeleinei de acolo, Ralph rupse tăcerea spunând că nu trebuie dusă.

— Cine zice asta? strigă Nicholas, ridicându-se din genunchi şi înfruntându-l, dar păstrând mai departe mâna fără vlagă a Madeleinei în mâna lui.

— Eu! răspunse răguşit Ralph.

— Pst, pst! strigă îngrozitul Gride, apucându-l din nou de braţ. Ascultă ce spune!

— Da! continuă Nicholas, întinzând mâna liberă — ascultă ce

spune! Că amândouă datoriile voastre au fost plătite o dată cu marea datorie, pe care-o plătim naturii, iar contractul, al cărui termen era astăzi la douăsprezece, este acum hârtie bună de aruncat la coş. Că înşelăciunea plănuită de voi va fi descoperită. Că urzelile voastre sunt cunoscute de oameni şi zădărnicite de cel de sus. Bandiţilor, el vă desfide pe amândoi să duceţi ticăloşia până la capăt.

— Omul ăsta — spuse Ralph cu un glas greu de desluşit — omul ăsta îşi cere nevasta şi o va avea.

— Omul ăsta cere ce nu este al lui şi n-o s-o aibă nici de-ar fi cincizeci de oameni în loc de unul şi încă cincizeci care să-l sprijine — spuse Nicholas.

— Cine-o să-l împiedice?

— Eu!

— Cu ce drept, aş vrea să ştiu — spuse Ralph — te întreb: cu ce drept?

— Cu acest drept. Ştiind ceea ce ştiu, n-ai să îndrăzneşti să mă mai sfidezi — spuse Nicholas; şi asta cu atât mai multă îndreptăţire, cu cât cei pe care-i slujesc eu şi pe lingă care mi-ai făcut cu mârşăvie rău şi m-ai insultat, sunt prietenii ei cei mai apropiaţi şi mai dragi. În numele lor o iau de aici. La o parte!

— O vorbă! răcni Ralph cu spume la gură.

— Niciuna — răspunse Nicholas. Nu vreau să mai aud de nimic în afară de acest lucru. Ai grijă de dumneata şi ţine seama că te previn! Pentru dumneata a trecut ziua şi vine noaptea.

— Blestemul, blestemul meu crâncen, de moarte, asupra ta, băiete!

— De unde vin blestemele la porunca dumitale? Sau ce preţ are un blestem sau o binecuvântare din partea unui om ca dumneata? îţi spun că nenorocirile şi descoperirile faptelor ţi se îngrămădesc deasupra capului; că ceea ce ai clădit, în toată viaţa dumitale atât de prost cheltuită, se preface în pulbere; că drumul ţi-e presărat de iscoade; că chiar astăzi, zece mii de livre din averea agonisită de dumneata s-au dus, într-o mare prăbuşire.

— E o minciună! strigă Ralph, dându-se înapoi.

— E adevărat, ai să descoperi singur. Nu mai vreau să risipesc vorbe. Pleacă din uşă! Kate, tu pleci mai întâi. Să nu pui mâna pe ea sau pe cealaltă femeie sau pe mine! Nici de hainele lor să nu te atingi în trecere.! Le laşi să treacă şi el o să închidă uşa la loc!

Din întâmplare, Arthur Gride se afla în prag, dar nu părea limpede dacă cu bună ştire sau din zăpăceală, Nicholas îi făcu vânt cu atâta putere, încât bătrânul se învârti prin odaie până nimeri in unghi ascuţit într-un perete şi acolo se prăbuşi pe jos. După aceea, Nicholas îşi luă în braţe frumoasa povară şi ieşi repede afară. Nimănui nu-i veni la socoteală săi oprească, chiar dacă cumva unii ar fi vrut. Croindu-şi drum prin mulţimea de oameni, pe care zvonul despre cele întâmplate

îi atrăsese în jurul casei, şi purtând-o, în starea aceasta de emoţie, pe Madeleine cu atâta uşurinţă de parc-ar fi fost un copil, ajunse la trăsura în care Kate şi servitoarea aşteptau, şi încredinţându-le lor povara lui, sări pe capră lângă vizitiu şi-l îndemnă să pornească.

CAPITOLUL XXIII

Despre treburi de familie, griji, speranţe, dezamăgiri şi dureri.

Deşi doamna Nickleby aflase de la fiul şi fiica ei toate împrejurările istoriei Madeleinet Bray, pe care ei le cunoşteau, deşi fusese lămurită cât priveşte răspunderea lui Nicholas şi fusese pregătită chiar şi pentru cazul posibil când ar trebui s-o primească pe tânăra fată în casa ei — măcar că un astfel de rezultat nu prea păruse cu putinţă chiar cu câteva minute înainte de se ajunsese aci — totuşi ea rămăsese, din clipa când i se încredinţa această taină, cu o seară înainte, într-o stare de nemulţumire şi adâncă nedumerire, din care nu putea fi scoasă prin niciun fel de lămuriri şi argumente şi pe care orice discuţie cu ea însăşi sau cugetare nu făcea decât s-o înrăutăţească.

— Pe cuvântul meu, Kate — pleda buna doamnă — dacă domnii Cheeryble nu vor ca domnişoara asta să se mărite, de ce nu înaintează o cerere la Lordul Cancelar, ca s-o puie sub supravegherea cancelariatului şi s-o închidă la închisoarea Fleet pentru mai multă siguranţă? Am citit de sute de ori în ziare că se fac lucruri din astea. Sau dac-o îndrăgesc chiar atât de tare, cum spune Nicholas, de ce nu se însoară ei cu ea… vreau să zic unul din ei? Şi presupunând chiar că ei nu vor s-o mărite şi nici să se însoare ei cu ea, de ce dumnezeu să umble Nicholas pe la casele oamenilor şi să-i împiedice să se căsătorească?

— Nu cred că ai înţeles prea bine despre ce este vorba — spuse Kate cu blândeţe.

— Dar plicticoasă mai eşti, Kate! răspunse doamna Nickleby. Sper că am fost şi eu măritată şi că am văzut şi pe alţii căsătorindu-se. N-am înţeles, poftim!

— Ştiu că ai multă experienţă, dragă mamă — spuse Kate; voiam să zic că poate nu-nţelegi prea bine toate împrejurările acestui caz. Aş crede că le-am expus noi fără pricepere.

— Aş crede şi eu că da — răspunse cu vioiciune mama ei. Cam aşa arată. De asta nu sunt eu vinovată; măcar că, în acelaşi timp, având în vedere că împrejurările grăiesc singure, mi-aş îngădui, scumpa mea, să spun că le înţeleg şi încă prea bine, chiar dacă tu şi Nicholas binevoiţi sa credeţi altceva. De ce se face atâta tărăboi pentru că domnişoara asta Magdalena trebuie să se mărite cu unul mai bătrân ca ea? Sărmanul tău tată era mai bătrân ca mine, cu patru ani şi jumătate mai bătrân. Jane Dibabs, familia Dibabs locuia în căsuţa aceea drăguţă şi albă cu un etaj şi acoperiş de stuf, acoperită toată cu iederă şi alte plante agăţătoare şi o poartă mică şi încântătoare, pe care se încolăcea caprifoiul "şi mai ştiu eu ce; unde în serile de vară îţi cădeau urechelniţele în ceai sau cădeau pe spate si dădeau din picioare, iar

broaştele se lăsau atrase de lumina luminării şi dacă nu te culcai noaptea şi te uitai prin gaura cheii, le vedeai. Jane Dibabs asta s-a măritat cu un bărbat mult mai bătrân decât ea şi voia morţiş să-l ia, orice i s-ar fi spus, ba chiar ţinea atât de mult la el cum nu s-a mai pomenit. Şi în legătură cu Jane Dibabs, nu s-a făcut niciun tărăboi şi bărbată-su era un om onorabil şi minunat şi toată lumea îl vorbea de bine. Atunci de ce se face atâta tărăboi pentru Magdalena asta?

— Bărbatul ei este mult mai bătrân; nu şi l-a ales ea; cât priveşte firea lui, e tocmai contrariul omului despre care ai vorbit. Nu vezi că sunt deosebiri izbitoare între cele două cazuri? spuse Kate.

La asta doamna Nickleby nu răspunse decât că probabil ea e o proastă, că fără îndoiala aşa şi era, de vreme ce copiii ei aproape i-o spuneau în fiecare zi; că de fapt era ceva mai în vârstă decât ei şi poate unii oameni proşti ar crede că se cade să ştie ea mai bine decât ei. Dar, totuşi, desigur că n-avea dreptate; cu siguranţă că n-avea, niciodată n-avea, nici nu putea să aibă, nimeni nu se putea aştepta să aibă; aşa încât ar face mai bine să nu mai spună ce gândeşte; şi la toate încercările pe care le făcu timp de o oră Kate, ca s-o împace şi să-i facă pe plac, buna doamnă nu răspunse decât că: „O, desigur, de ce o mai întrebau pe *ea,* părerea *ei* tot n-avea nicio greutate, tot nu conta ce spune *ea”;* şi multe altele de acelaşi fel.

Doamna Nickleby rămase în această stare sufletească (căreia, după ce se simţi prea resemnată ca să mai vorbească, îi dădea grai dând din cap, ridicând ochii, începând să geamă uşor şi prefăcând gemetele în tuse, de îndată ce erau luate în seamă) până când Nicholas şi Kate se întoarseră acasă cu cea de soarta căreia se îngrijeau; şi atunci, având în vedere că-şi rostise cuvântul ei plin de greutate şi, interesată fiind de încercările unei făpturi atât de tinere şi de frumoase, nu numai că se arătă cum nu se poate mai plină de zel şi de grijă, dar se şi lăudă că ea l-ar fi sfătuit pe fiul ei să facă ceea ce făcuse; repetând mereu, cu o privire plină de tâlc, cum că era mare noroc că lucrurile se petrecuseră *aşa* cum se petrecuseră; şi lăsând să se înţeleagă că, dacă ea n-ar fi dat dovadă de atâta curaj şi înţelepciune, niciodată nu s-ar fi ajuns acolo unde se aflau.

Nu mai stăruim asupra întrebării dacă doamna Nickleby dăduse sau nu dăduse un mare ajutor în desfăşurarea lucrurilor, dar nu încape îndoială că avea temeiuri puternice să fie încântată. La întoarcerea lor, cei doi fraţi îl copleşiră într-atât cu laude pe Nicholas pentru rolul ce-l jucase şi arătară atâta bucurie faţă de schimbarea împrejurărilor şi salvarea tinerei lor prietene de încercări atât de grele şi primejdii atât de ameninţătoare, încât după cum mărturisi de câteva ori doamna Nickleby, fiicei ei, acum socotea norocul familiei „aproape” făcut. Într-adevăr, după declaraţia sigură a doamnei Nickleby, domnul Charles Cheeryble „aproape” că spusese aşa, în primul elan al uimirii lui. Fără

să lămurească întocmai ce însemna această rezervă, ori de câte ori amintea împrejurarea, doamna Nickleby îşi lua un aer atât de tainic şi plin de greutate şi avea asemenea vedenii de bogăţie şi mărire, încât (măcar că erau nelămurite şi ceţoase), în astfel de clipe, femeia era aproape tot atât de fericită ca şi cum ar fi fost căpătuită în chip strălucit pe toată viaţa.

Lovitura bruscă şi groaznică, pe care o primise, împreună cu apăsarea şi neliniştea sufletească îndurate atâta vreme se dovediră a fi prea mult pentru puterile Madeleinei. Nu-şi veni în fire după starea de nesimţire în care o aruncase moartea neaşteptată a tatălui ei, decât pentru a înlocui această stare cu o boală primejdioasă şi grea. Când slabele puteri ale unui ora, susţinute de o încordare nefirească a minţii şi de hotărârea neclintită de a nu se lăsa doborât, se frâng în cele din urmă, forţa prăbuşirii este de obicei pe măsura tăriei sforţării dinainte. Din această pricină şi boala ce se abătu asupra Madeleinei nu era nici uşoară, nici trecătoare, ci o boală care-i umbri, o vreme, minţile şi — ceea ce aproape că nici nu e mult mai rău — îi ameninţă viaţa.

Dar ce fiinţă, care se reface după o boală atât de grea şi primejdioasă, poate fi nesimţitoare faţă de grija neîncetată a unei îngrijitoare ca blinda, duioasa, grava Kate? Pe cine putea glasul dulce şi domol, pasul uşor, mâna gingaşă, îndeplinirea voioasă şi tăcută a acelor mii de mici servicii binevoitoare care aduc uşurare şi pe care le simţim atât de adânc atunci când suntem bolnavi şi le uităm atât de lesne după ce ne însănătoşim — pe cine puteau ele să mişte rnai adânc decât pe o inimă tânără, înzestrată cu toate pornirile sincere şi curate atât de dragi femeilor? O inimă aproape lipsită de duioşia şi devotamentul femeiesc, lăsând la o parte ceea ce învăţase de la ea însăşi, o inimă pe care nenorocirea şi suferinţa o făcea să tânjească atât de dureros după o înţelegere atâta vreme necunoscută, atâta vreme zadarnic râvnită! E de mirare că zilele le legară una de alta ca nişte ani? E de mirare că, o dată cu fiecare ceas ce aducea sănătate, erau cu tot mai multă tărie şi dulceaţă încuviinţate laudele, cu care Kate, atunci când îşi aminteau de lucruri vechi — acum păreau vechi şi petrecute cu ani în urmă — îl copleşea pe fratele ei? Ar fi de mirare chiar dacă acele laude ar fi găsit numaidecât ecou în inima Madeleinei şi dacă, o dată cu chipul lui Nicholas atât de statornic regăsit în trăsăturile surorii lui, încât cu greu putea să-i deosebească pe cei doi, fetei i-ar fi fost la fel de greu să dea fiecăruia sentimentele ce i le inspirase la început şi dacă pe nesimţite s-ar fi amestecat în recunoştinţa ei faţă de Nicholas şi ceva din sentimentul mai cald pe care-l hărăzea lui Kate?

— Draga mea — spunea doamna Nickleby, intrând în odaie cu mişcări prevăzătoare atât de muncite, încât puteau să zdruncine nervii unui bolnav aproape mai tare decât intrarea unui cavalerist în plin

galop — cum te simţi în astă-seară? Nădăjduiesc că mai bine!

— Aproape bine, mamă — răspundea Kate punând deoparte lucrul de mână şi luând mâna Madeleinei într-a ei.

— Kate! spunea cu imputare doamna Nickleby — nu vorbi atât de tare! (vrednica doamnă vorbind într-o şoaptă care ar fi îngheţat sângele în vinele celui mai voinic om).

Kate primea foarte liniştită imputarea, iar doamna Nickleby, făcând să scârţâie fiecare scândură şi să foşnească fiecare fir în timp ce se mişca tiptil prin odaie, adăuga:

— Fiul meu Nicholas tocmai s-a întors acasă şi am venit, după obicei, draga mea, să aflu întocmai chiar din gura dumitale cum te simţi; fiindcă pe mine nu mă crede şi n-o să mă creadă niciodată.

— Astă-seară s-a întors mai târziu ca de obicei — răspundea uneori Madeleine. Aproape cu o jumătate de ceas.

— Zău că încă n-am pomenit în viaţa mea oameni care să se priceapă la timp cum vă pricepeţi voi, aici sus! striga foarte mirată doamna Nickleby; mărturisesc că niciodată n-am pomenit! Habar n-aveam că Nicholas a întârziat, nici gând de aşa ceva. Domnul Nickleby avea obiceiul să spună, e vorba de sărmanul tău tată, dragă Kate, că pofta de mâncare e ceasornicul cel mai bun din lume, iar dumneata n-ai poftă de mâncare, dragă domnişoară Bray, şi tare-aş vrea să ai şi, pe cuvântul meu, cred c-ar trebui să iei ceva care să-ţi facă poftă de mâncare. Zău, nu sunt sigură, dar parcă am auzit că două sau trei duzini de raci de-ai noştri dau o pofta grozavă de mâncare, deşi tot acolo ajungem, fiindcă-mi închipui că trebuie să ai poftă ca să-i poţi mânca. Am zis raci, dar mă gândeam la stridii, dar tot aia este. Dar zău că tot nu ştiu cum ai aliat despre Nicholas.

— Păi tocmai vorbeam despre el, mamă; asta e.

— Mi se pare că nici nu vorbeşti despre altceva, Kate, şi pe cuvântul meu că mă miră când te văd aşa neatentă. Doar uneori ştii să găseşti destule subiecte de vorbă şi ştii cât e de important s-o înveseleşti pe domnişoara Bray şi s-o interesezi şi mai ştiu eu ce şi zău, mă întreb ce te poate îndemna să toci şi să turui mereu acelaşi lucru. Eşti o îngrijitoare plină de bunăvoinţă, Kate, şi chiar foarte bună şi ştiu că vrei numai binele; dar să-ţi spun ceva, şi anume că, dacă n-aş fi eu, zău nu ştiu ce s-ar alege din buna dispoziţie a domnişoarei Bray şi asta i-o şi spun doctorului în fiecare zi. El zice că se miră cum mi-o păstrez pe-a mea şi zău că şi eu mă mir foarte des cum de fac ca să mă ţiu aşa tare. Fireşte, e o sforţare, dar totuşi, când ştiu câte atârnă de mine în casa asta, sunt silită s-o fac. Nu-i nimic vrednic de laudă în toate astea, dar lucrul trebuie făcut şi-l fac.

Zicând aşa, doamna Nickleby îşi lua un scaun şi, timp de vreo trei sferturi de ceas străbătea felurite subiecte distractive în chipul cel mai distrat cu putinţă; într-un târziu, se smulgea sub motivul că acum

trebuie să se ducă să-l înveselească şi pe Nicholas, care-şi lua masa de seară. După ce începea prin a-i ridica moralul cu ştirea că, hotărât, bolnava e mai rău, îl înviora mai departe povestindu-i ce posacă, fără chef şi abătută era domnişoara Bray, deoarece Kate făcea prostia de a nu-i vorbi despre nimic altceva decât despre el şi treburi de familie. După ce-l făcea pe Nicholas să se simtă bine cu aceste observaţii şi altele la fel de însufleţitoare, vorbea cu amănunţime despre sarcinile arzătoare pe care le îndeplinise în ziua aceea; şi, uneori, era mişcata până la lacrimi când se întreba cum s-ar descurca familia, dacă ei i s-ar întâmpla cumva ceva.

Alteori Nicholas se întorcea seara acasă, însoţit de domnul Frailk Cheeryble, care primise de la cei doi fraţi sarcina să se intereseze cum se simţea Madeleine în seara aceea. Cu astfel de prilejuri (şi ele se iveau foarte des) doamna Nickleby socotea deosebit de important să-şi adune gândurile; fiindcă, după anumite semne şi dovezi, care-i atrăseseră ei luarea-aminte, bănuia, ageră la minte cum era, că domnul Frank, măcar că unchii lui erau foarte interesaţi de soarta Madeleinei, venea nu numai să afle veşti despre ea, ci şi s-o vadă pe Kate; cu atât mai mult cu cit fraţii erau în neîntreruptă legătură cu medicul, se abăteau foarte des chiar ei pe acolo şi primeau un raport în lege de la Nicholas în fiecare dimineaţă. Erau vremuri de mare mândrie pentru doamna Nickleby; n-a fost nimeni niciodată nici pe jumătate atât de discret şi de înţelept ca ea şi, pe deasupra, atât de misterios; şi încă nu s-a pomenit strategie aşa iscusită, şi planuri atât de nepătrunse, ca cele pe care le ticluise ea în legătură cu domnul Frank, cu scopul de a se încredinţa dacă bănuielile ei erau întemeiate; şi, dacă erau, pentru a-l cicăli ca s-o ia pe ea drept duhovnic şi să se lase în seama ei. Era o artilerie mare, grea şi uşoară, pusă în joc de doamna Nickleby pentru îndeplinirea acestor planuri; şi mijloacele folosite pentru a duce la îndeplinire ceea ce-şi băgase ea în cap erau felurite şi chiar potrivnice unele altora. Ba era plină de căldură *şi* bunăvoinţă; ba scorţoasă şi ţeapănă. Ba părea că e gata să-şi deschidă inima pentru nefericita victimă; următoarea dată când se întâlneau, îl primea cu o răceală distantă şi căutată de parcă o lumină nouă ar fi pogorât asupra ei, făcând-o să priceapă planurile tânărului, planuri pe care era hotărâtă să le înăbuşe în faşă; de parc-ar fi socotit de datoria ei să se poarte cu o asprime spartană şi să spulbere din capul locului şi pentru totdeauna nişte speranţe ce n-aveau sorţi de izbândă. Alteori, când Nicholas nefiind de faţă nu putea s-o audă, iar Kate era sus, prinsă cu îngrijirea prietenei ei bolnave, preavrednica doamnă lăsa să-i scape aluzii negre despre gândul de a-şi trimite fata în Franţa pe trei sau patru ani sau în Scoţia, pentru înzdra venirea sănătăţii ei şubrezite de oboseala din ultima vreme, sau în America, într-o vizită, sau în orice loc care se lega cu ameninţarea unei lungi şi supărătoare

despărţiri. Ba chiar merse atât de departe, încât lăsă în chip nelămurit să se ghicească o dragoste a fiului unui bătrân vecin de-al lor, pe nume Horatio Peltirogus (un tânăr care, pe vremea aceea, trebuie să fi avut vreo patru ani) pentru fiica ei şi să înfăţişeze această dragoste ca un lucru aproape hotărât între cele două familii şi care nu aştepta decât ultima hotărâre a fetei ei, pentru a căpăta binecuvântarea bisericii, spre negrăita fericire şi mulţumire a tuturor.

Plină de mândria şi de gloria de a fi scos cu nemaipomenit succes la lumină această comoară, într-o seară doamna Nickleby folosi împrejurarea că rămăsese singură cu fiul ei, înainte de a se duce la culcare, pentru a-l iscodi în chestiunea care-i stăpânea atât de tare gândurile; sigură fiind că ei doi nu pot avea decât o singură părere în această privinţă. De aceea începu rostind felurite cuvinte potrivite şi de laudă în legătură cu cât de binevoitor era în toate domnul Frank Cheeryble.

— Ai deplină dreptate, mamă — spuse Nicholas — deplină dreptate. E un tânăr minunat.

— Şi frumos — spuse doamna Nickleby.

— Hotărât că e frumos — răspunse Nicholas.

— Cum ai zice că e nasul lui, dragă? urmă doamna Nickleby, dornică să atragă tot interesul lui Nicholas în această chestiune.

— Cum aş zice de nas? repetă Nicholas.

— Aha! făcu maică-sa, — ce stil de nas ai zice că are? Ce ordin de arhitectură, ca să zic aşa. Eu nu prea sunt savantă în ce priveşte nasurile. Crezi că-i roman sau grec?

— Pe cuvântul meu, mamă — spuse Nicholas râzând — după câte mi-amintesc eu, aş zice că-i un nas de stil compozit sau amestecat. Dar nu prea mi-amintesc mare lucru în legătură cu asta. Dacă lucrul îţi face plăcere, am să cercetez mai de aproape şi am să te înştiinţez.

— Tare-aş vrea, dragă — spuse doamna Nickleby, cu o privire gravă.

— Foarte bine — răspunse Nicholas. Aşa voi face. Când dialogul ajunse aci, Nicholas se întoarse la cartea pe care o citea. După ce se opri să cugete un pic, doamna Nickleby reluă:

— E foarte legat de tine, Nicholas dragă. Nicholas spuse râzând, în timp ce închidea cartea, că se bucură să audă una ca asta şi observă că maică-sa pare să se bucure de mare încredere din partea noului lor prieten.

— Hm! făcu doamna Nickleby. Asta nu ştiu dacă-i aşa, dragă, dar cred că ar fi nevoie să se bucure cineva de încrederea lui; mare nevoie.

înaripată de o privire plină de curiozitate a fiului ei şi de conştiinţa că numai ea stăpâneşte o mare taină, doamna Nickleby vorbi mai departe cu nespusă însufleţire:

— Zău, Nicholas, că mie mi se pare cu totul nemaipomenit cum a

putut să-ţi scape; deşi poate n-ar trebui să spun asta, fie, pentru că desigur, oarecum şi într-o anumită măsură, sunt multe lucruri în chestiuni din astea, mai ales la început, care, oricât ar părea de limpezi pentru o femeie, nu ne putem aştepta să fie tot atât de izbitoare şi pentru bărbaţi. Nu zic că sunt deosebit de pătrunzătoare în lucruri din astea. S-ar putea să fiu. Cei din jurul meu ar trebui să ştie asta cel mai bine şi poate c-o şi ştiu. În privinţa asta, nu vreau să-mi dau nicio părere, fiindcă nu mi-ar şedea bine şi deci nici vorbă nu poate fi de una ca asta, nici vorbă.

Nicholas potrivi lumina luminărilor, îşi vârî mâinile în buzunare şi se lăsă pe speteaza scaunului, cu un aer de suferinţă răbdătoare şi tristă resemnare.

— Cred de datoria mea, Nicholas dragă — reluă maică-sa — să-ţi spun ce ştiu; nu numai pentru că şi tu ai dreptul s-o ştii, ba chiar să ştii tot ce se întâmplă în această familie, dar fiindcă stă în puterile tale să încurajezi şi să ajuţi foarte mult acest lucru; şi nu încape îndoială că, cu cât mai curând se ajunge ia o înţelegere lămurită în astfel de chestiuni, cu atât mai bine, în toate privinţele. Sunt multe lucruri pe care ai putea tu să le faci; ca de pildă, să te plimbi uneori prin grădină, sau să stai sus, în odaia ta, câtva timp, sau să laşi lumea să creadă când şi când că ai adormit, sau să te prefaci că ţi-ai amintit de o treabă şi să pleci pentru un ceas sau două, luându-l pe domnul Smike cu tine. Lucrurile astea pot să-ţi pară foarte mărunte şi aş crede chiar c-o să râzi, fiindcă le dau atâta însemnătate; dar, în acelaşi timp, dragă, te asigur (şi ai s-o descoperi şi singur, Nicholas, într-o bună zi, dac-ai să te îndrăgosteşti vreodată de cineva, aşa cum cred şi nădăjduiesc c-o să se întâmple, cu condiţia ca fata să fie cinstită şi să aibă purtări frumoase şi, fireşte, că nici prin gând n-o să-ţi treacă să te îndrăgosteşti de o astfel de fată), zău aşa, te asigur că mult mai multe decât ţi-ai închipui tu că e cu putinţă atârnă de mărunţişuri din astea. Dacă sărmanul tău tată ar mai trăi, ţi-ar spune el cât depinde de faptul că cei doi sunt lăsaţi singuri. Fireşte că nu trebuie să ieşi din odaie, ca şi cum ai face-o anume şi cu un scop, ci ca din întâmplare şi tot aşa trebuie să te şi întorci. Dacă tuşeşti pe săliţă înainte de deschizi uşa sau fluieri într-o doară, sau îngâni un cântec, sau ceva în felul ăsta, ca să ştie ei că te întorci, e mai bine; fiindcă, desigur, deşi e cum nu se poate de firesc şi cum se cuvine şi potrivit în astfel de împrejurări, totuşi e foarte neplăcut să întrerupi nişte tineri, când… când stau pe canapea şi… ştii tu ce; poate că n-are rost, dar ei totuşi aşa fac.

Deşi adânca mirare cu care o privea fiul ei în timpul acestei lungi vorbiri creştea pe măsură ce ea se apropia de punctul culminant, totuşi Nicholas n-o tulbură de fel pe doamna Nickleby, ci mai degrabă îi spori buna părere despre propria ei iscusinţă; de aceea, oprindu-se doar pentru a spune cu multă mulţumire de sine, că se aşteptase să-l

vadă aşa mirat, se porni să dea o mulţime de dovezi întâmplătoare, deosebit de *dezlinate* şi uimitoare, care urmăreau să arate, fără putinţă de îndoială, că domnul Frank Cheeryble se îndrăgostise nebuneşte de Kate.

— De cine? strigă Nicholas. Doamna Nickleby repetă că de Kate.

— Ce? Kate a *noastră?* Sora mea?

— Doamne, Nicholas! răspunse doamna Nickleby; dar a cui Kate dacă nu a noastră? sau cum crezi că m-aş sinchisi eu sau m-aş interesa, dacă ar fi oricine altcineva decât sora ta?

— Mamă dragă — spuse Nicholas — zău că nu se poate!

— Foarte bine, dragul meu — răspunse doamna Nickleby sigură de ea. Aşteaptă şi ai să vezi.

Până în clipa aceea, Nicholas nu se gândise niciodată că ar fi cu putinţă să se întâmple cândva ceea ce aflase acum; fiindcă în afară de faptul că lipsise mult de acasă în ultimul timp şi era prins de aproape cu alte treburi, temerile lui pline de gelozie îi stârniseră bănuiala că un tainic interes, înrudit cu cel resimţit de el prilejuia vizitele lui Frank Cheeryble, care vizite deveniseră atât de dese în ultima vreme. Chiar şi acum, deşi ştia că ceea ce vedea o mamă grijulie putea mai curând să fie adevărat într-un astfel de caz decât ceea ce vedea el şi, deşi ea îi amintise de multe împrejurări mărunte care laolaltă puteau să ducă la ceea ce clădise ea triumfătoare pe temelia lor, totuşi nu era încă deplin încredinţat că faptele acestea nu izvorau dintr-o curtenie negândită de om de treabă, curtenie ce ar fi dictat aceleaşi purtări faţă de orice altă fată tânără şi plăcută. Oricum, aşa nădăjduia, aşa încât se osteni s-o şi creadă.

— Sunt foarte tulburat de cele ce-mi spui — zise Nicholas, după ce se gândi puţin; deşi încă mai nădăjduiesc că te poţi înşela.

— Nu înţeleg de ce nădăjduieşti una ca asta — spuse doamna Nickleby — îţi mărturisesc; dar poţi să fii sigur că eu nu nădăjduiesc.

— Şi Kate? întrebă Nicholas.

— Păi tocmai asta e chichiţa, dragul meu — răspunse doamna Nickleby — care încă mă nemulţumeşte. În timpul bolii Madeleinei, a stat tot timpul la căpătâiul ei, încă nu s-au văzut două fiinţe care să se îndrăgească cum au ajuns să se îndrăgească ele, şi ca să-ţi mărturisesc adevărul, Nicholas din când în când am ţinut-o chiar eu departe, fiindcă aşa cred că e bine şi fiindcă asta îmboldeşte pe un tânăr. Ştii, n-ajunge să se creadă prea sigur de el.

Spuse aceasta cu un asemenea amestec de mare încântare şi mulţumire de sine, încât lui Nicholas i se păru negrăit de dureros să-i spulbere speranţele; dar simţea că exista o singură cale cinstită în faţa lui şi că trebuia s-o apuce.

— Dragă mamă — spuse el cu bunătate — nu vezi că dacă ar exista într-adevăr o pornire serioasă din partea domnului Frank pentru Kate,

iar noi ne-am îngădui, măcar şi timp de o clipă, s-o încurajăm, am juca un rol cum nu se poate mai necinstit şi lipsit de recunoştinţă? Te întreb dacă nu vezi lucrul acesta, dar nici nu e nevoie să spun că ştiu că nu-l vezi, fiindcă altfel ai fi fost mult mai prevăzătoare. Dă-mi voie să-ţi lămuresc ce vreau să spun. Aminteşte-ţi cât suntem de săraci.

Doamna Nickleby clătină din cap şi spuse, printre lacrimi, că sărăcia nu e crimă.

— Nu — spuse Nicholas — şi de aceea sărăcia ar trebui să nască o mândrie cinstită, tocmai pentru ca ea să nu ne ducă şi să nu ne ispitească spre fapte nevrednice, ci pentru ca să păstrăm acel respect de sine, pe care-l poate avea un cioplitor de lemn sau un sacagiu şi pe care face mai bine că-l păstrează decât face un rege păstrându-l pe-al lui. Gândeşte-te ce datorăm acestor doi fraţi; aminteşte-ţi ce au făcut şi ce fac în fiecare zi pentru noi, cu o mărinimie şi o delicateţe faţă de care închinarea întregii noastre vieţi ar fi o răsplată nepotrivită. Ce fel de răsplată ar fi aceea când am îngădui ca nepotul lor, singura lor rudă, pe care ei îl socotesc ca pe un fiu şi în legătură cu care ar fi o copilărie să ne închipuim că n-au făurit planuri potrivite cu creşterea de care a avut el parte şi de averea pe care o va moşteni, când am îngădui ca el să se însoare cu o fată fără zestre, atât de apropiată de noi, încât ei vor înţelege fără greş ca băiatul a fost momit şi că totul a fost plăsmuit ca o socoteală între noi trei. Priveşte chestiunea limpede, mamă. Gândeşte-te cum te-ai simţi, dacă ei ar fi căsătoriţi şi fraţii venind aici cu una din treburile care-i aduc atât de des pe la noi, dumneata ar trebui să le dezvălui adevărul? Te-ai simţi în largul dumitale şi ai crede că ai jucat un rol sincer?

Biata doamnă Nickleby, care plângea tot mai tare, murmură că, desigur, domnul Frank va trebui să ceară mai întâi consimţământul unchilor săi.

— Da, sigur, asta l-ar pune pe *el* într-o situaţie mai bună raţă de ei — spuse Nicholas — dar noi tot vom da loc la aceleaşi bănuieli; depărtarea dintre noi tot atât de mare ar fi; foloasele pe care le-am trage tot atât de bătătoare la ochi ca acum. Poate că socotind astfel, nu ţinem seamă de musafirul nostru — adăugă el mai vesel — şi cred, şi aproape sper că aşa este. Dar dacă e altfel, am încredere că şi Kate va simţi la fel ca mine, iar dumneata, dragă mamă, sunt sigur că după un pic de chibzuinţă, ai să simţi la fel.

După multe alte lămuriri şi rugăminţi, Nicholas smulse doamnei Nickleby făgăduiala că-şi va da toată osteneala ca să simtă la fel ca el; şi că dacă domnul Frank va stărui în curtea lui, ea se va osteni să-l descurajeze sau, cel puţin, nu-i va da nas şi ajutor. Nicholas mai hotărî să se ferească a-i pomeni lui Kate despre asta, înainte de a fi încredinţat deplin că este într-adevăr nevoie s-o facă; şi luă asupră-şi să se asigure, cât putea mai bine, urmărind totul de aproape cu ochii

lui, cum stăteau lucrurile. Era o hotărâre foarte înţeleaptă, dar fu împiedicat s-o ducă la îndeplinire de un nou izvor de grijă şi nelinişte.

Smike se îmbolnăvi rău; era atât de prăpădit şi de stors, încât aproape că nici nu se putea mişca dintr-o odaie într-alta fără ajutor; atât de istovit şi de slab, încât îţi făcea rău să te uiţi la el. Nicholas fu prevenit de acelaşi doctor cu greutate, căruia *i* se adresase mai întâi, că ultima şansă şi nădejde de care atârna viaţa lui era să fie numaidecât dus la Londra. Ace! ţinut din Devonshire, unde fusese crescut Nicholas, fu socotit locul cel mai potrivit; dar sfatul medicului fu în chip prevăzător întregit de ştirea că oricine îl va însoţi până acolo, trebuie să se aştepte la orice; căci se arătaseră toate semnele tuberculozei galopante şi se putea să nu se mai întoarcă viu.

Fraţii cei buni, care aflaseră de trista poveste a bietului băiat, îl trimiseră pe bătrânul Tim pentru a fi de faţă la această consultaţie. În aceeaşi dimineaţă, Nicholas fu chemat în odaia fratelui Charles, care-i vorbi astfel:

— Dragă domnule, nu e timp de pierdut. Băiatul ăsta nu va muri, dacă mijloacele omeneşti care ne stau la-ndemână îi pot salva viaţa; şi nici singur n-o să moară într-un loc străin. Du-l mâine dimineaţă, îngrijeşte-te să aibă toate înlesnirile cerute de starea lui şi nu-l părăsi; nu-l părăsi, dragă domnule, până când nu eşti sigur că nu mai exista primejdie imediată. Ar fi într-adevăr nemilos să vă despart acum. Nu-nu-nu! Tim o să te aştepte deseară, domnule; Tim o să te aştepte cu un cuvânt-două de despărţire. Frate Ned, dragă, domnul Nickleby aşteaptă să-ţi strângă mâna şi să-şi ia rămas bun; domnul Nickleby n-o să lipsească mult, băiatul o să se îndrepte curând, foarte curând; şi atunci o să găsească el nişte oameni de treabă şi primitori de la ţară, la care să locuiască şi uneori o să vină-ncoace şi-o să plece înapoi… încoace şi înapoi… ştii doar, Ned. Şi n-avem de ce să fim abătuţi, fiindcă foarte curând o să fie mai bine, foarte curând. Nu-i aşa, nu-i aşa, Ned?

Ce a spus Tim Linkinwater şi ce a adus cu el în seara aceea, nu trebuie să mai spunem. A doua zi, Nicholas şi istovitul lui prieten îşi începură călătoria.

Şi cine, în afară de un singur om — şi anume tocmai omul care, lăsând deoparte pe cei ce-l înconjurau acum, nu întâmpinase niciodată o privire de bunătate, nu auzise un cuvânt de milă — cine ar putea să spună cu ce sfâşietoare suferinţă, cu ce gânduri înăbuşite, cu ce durere fără speranţă se împletea această tristă despărţire!

— Uită-te — strigă Nicholas inimos, privind afară prin fereastra diligenţei — sunt încă în colţul uliţei. Şi uite-o pe Kate, biata Kate, de la care spuneai că nu poţi să te înduri să-ţi iei rămas bun, cum flutură batista! Nu pleca fără să faci un semn de rămas bun lui Kate!

— Nu pot! strigă tremurând tovarăşul lui şi se prăbuşi pe locul lui,

acoperindu-şi ochii. O mai vezi şi acum? Tot acolo e?

— Da, da! făcu Nicholas grav. Uite! Iar face semn cu mâna! I-am răspuns eu pentru tine… acum nu se mai văd. Nu mai plânge aşa amarnic, dragul meu, nu mai plânge! Ai să te întâlneşti cu ei iarăşi.

Cel pe care-l încuraja astfel îşi înălţă mâinile veştejite şi Ie împreună cu evlavie.

— În ceruri. Cu umilinţă îl rog pe dumnezeu, în ceruri!

Suna ca rugăciunea unei inimi zdrobite.

CAPITOLUL XXIV

Ralph Nickleby, împiedicat de nepotul său în atingerea ultimului său ţel, cloceşte un plan de răzbunare, pe care i-l aduce în minte întâmplarea şi-şi găseşte un sfetnic încercat.

Drumul apucat de întâmplările istorisite, drum pe care cronicarul e neapărat ţinut să-l urmărească, cere să ne întoarcem acolo unde ajunsesem cu povestirea lor înainte de începutul ultimului capitol, adică în clipa când Ralph Nickleby şi Arthur Gride au rămas singuri în casa unde moartea îşi desfăşurase atât de neaşteptat zăbranicul negru şi apăsător.

Ralph rămase, timp de câteva minute, aşa cum se aflase în clipa când vorbise ultima dată nepotului său, cu pumnii încleştaţi şi dinţii atât de strânşi, încât nici dacă i-ar fi ferecat cineva fălcile, n-ar fi putut să-i fixeze şi să-i înşurubeze mai bine. Respira gâfâit, dar încolo era ţeapăn şi fără mişcare, ca o statuie de bronz. După un timp, începu. Încetul cu încetul, ca un om care se deşteaptă dintr-un somn greu, să se destindă. Alai întâi ameninţă cu pumnul strâns uşa prin care se făcuse nevăzut Nicholas; pe urmă, izbindu-se în piept, ca şi cum ar fi vrut să înăbuşe măcar şi acest semn de patimă, se întoarse, înfruntându-l cu privirea pe cămătarul mai puţin cutezător, care încă nu se ridicase de pe jos.

Nenorocitul acela, care tot mai stătea ghemuit, bâţâind din toate mădularele şi căruia puţinii peri cărunţi din cap îi tremurau de spaimă bicisnică, se ridică bălăbănindu-se în picioare, când întâlni privirile lui Ralph şi atunci, acoperindu-şi faţa cu amândouă mâiniie, se apără, în timp ce se târa spre uşă, spunând că nu-i vina lui.

— Cine a zis că-i vina ta? îi răspunse Ralph, cu glas stăpânit. Cine ţi-a zis?

— Arăţi de parc-ai crede că trebuie să fiu beştelit — spuse Gride cu sfială.

— Aiurea! murmură Ralph, silindu-se să râdă. Îl beştelesc pe el că n-a trăit un ceas mai mult. Un singur ceas ar fi fost de ajuns. Pe nimeni altul nu beştelesc.

— Ni-nimeni altul? spuse Gride.

— Pentru ghinionul ăsta, nu — răspunse Ralph. Am eu o socoteală veche cu tânărul acela, care ţi-a furat iubita; dar asta n-are nimic de-a face cu tărăboiul pe care l-a stârnit acum, fiindcă am fi scăpat noi de el, dacă n-ar fi fost întâmplarea asta blestemată.

Era ceva atât de nefiresc în liniştea cu care vorbea Nickleby, mai ales că această linişte se însoţea cu chipul lui; ceva atât de nefiresc şi respingător, în contrastul dintre vorba lui răstită, înceată şi neschimbătoare (tulburată doar de lipsa suflului, care-l silea să se

oprească aproape după fiecare cuvânt, ca un om beat hotărât să vorbească limpede), faţa lui, care vădea o patimă puternică şi răvăşitoare şi încordarea cu care se stăpânea, încât dacă, în locul lui, s-ar ii aflat în faţa chircitului Gride mortul de sus, priveliştea tot n-ar fi putut să-l înspăimânte mai tare pe acesta.

— Trăsura! spuse Ralph după un răstimp în care se luptase ca un om voinic cu o criză. Am venit într-o trăsură. Mai aşteaptă?

Gride fu bucuros de acest prilej, care-i îngăduia să se ducă până la fereastră ca să vadă. Ralph, care privea neclintit în partea opusă, îşi sfâşia cămaşa cu mâna vârâtă în pieptarul hainei şi mormăia în şoaptă răguşită:

— Zece mii de livre! Zece mii de livre, a zis! Tocmai suma plătită ieri pentru cele două ipoteci şi care mâine ar fi fost împrumutată din nou cu dobândă grea. Dacă firma a dat într-adevăr faliment şi el e primul care mi-a adus vestea! E aici trăsura?

— Da, da — spuse Gride, surprins de tonul fioros al întrebării. E aici. Doamne, doamne, ce om aprins mai eşti!

— Vino-ncoa' — spuse Ralph, făcându-i semn cu capul. Nu trebuie să se vadă că suntem tulburaţi. Coborâm braţ la braţ.

— Dar mă ciupeşti de-mi faci vânătăi — se supără Gride.

Scos din răbdări, Ralph îl lăsă şi, după ce coborî scările cu pasul lui obişnuit, sigur şi greoi, intră în trăsură. Arthur Gride îl urmă. Uitându-se cu îndoială la Ralph, în clipa când vizitiul întrebă încotro să mâne, neprimind niciun răspuns şi deci neaflând care era dorinţa lui Ralph, Arthnr dădu adresa lui şi o porniră într-acolo.

În timpul drumului, Ralph şezu în colţul cel mai depărtat, cu braţele încrucişate şi nu scoase nicio vorbă. Dar aşa cum stătea, cu bărbia în piept şi privirile coborâte ascunse de sprâncenele lui împreunate şi încruntate, ai fi zis că-i adormit, fiindcă nu dădea niciun semn că ar fi treaz, până când se opri trăsura; atunci, însă, înălţă capul şi, aruncându-şi privirile pe fereastră, întrebă unde se găseau.

— Acasă la mine — răspunse nemângâiatul Gride, poate îndurerat de pustietatea casei. Doamne! Acasă la mine!

— Adevărat — făcu Ralph — nici n-am băgat de seamă ce drum am apucat. Aş vrea să beau un pahar cu apă. Ai aşa ceva în casă. Bănuiesc!

— Ai să capeţi un pahar cu… cu orice doreşti — răspunse Gride cu un geamăt. N-are rost să baţi, vizitiule! Sună!

Omul sună şi sună şi sună din nou; pe urmă bătu, până când răsună strada de ciocănitul lui; după aceea, ascultă la gaura cheii. Nu venea nimeni. Casa era tăcută ca un mormânt.

— Cum se poate? spuse Ralph, nerăbdător.

— Peg e atât de surdă — ră-spunse Gride cu o privire neliniştită şi îngrijorată. Doamne! Ia mai sună o dată, vizitiule! *Vede* ea soneria!

Şi iarăşi omul sună şi bătu, şi iarăşi bătu şi sună. Câţiva vecini deschiseră ferestrele şi-şi strigară unii altora peste stradă că pe bătrâna îngrijitoare a lui Gride o; fi lovit-o damblaua. Alţii se strânseră în jurul trăsurii şi dădură grai la felurite presupuneri; unii erau de părere c-o fi adormit; alţii că luase foc şi arsese; alţii, că se îmbătase; un om foarte gras spuse c-o fi văzut ceva de mâncare şi s-o fi speriat atât de rău (nefiind obişnuită să vadă aşa ceva) încât o— fi leşinat. Această din urmă presupunere îi incintă cu deosebire pe cei de faţă, care o primiră cu urale zgomotoase şi fură împiedicaţi cu oarecare greutate să năvălească în casă şi să spargă uşa bucătăriei, ca să se încredinţeze că aşa se întâmplase. Dar asta n-a fost totul. Fiindcă se mai răspândise şi zvonul că Arthur avea să se cunune în dimineaţa aceea, se puseră întrebări foarte amănunţite în legătură cu mireasa, cei mai mulţi fiind de părere că ea se afla deghizată în persoana domnului Ralpk Nickleby. Ideea apariţiei în public a unei mirese în cizme şi pantaloni stârni o indignare glumeaţă şi foarte multe huiduieli şi exclamaţii. În cele din urmă, cei doi cămătari fură primiţi într-o casă de alături, de unde, căpătând o scară, se căţărară peste zidul curţii din spate, care nu era înalt — şi coborâră teferi de cealaltă parte.

— Îţi mărturisesc că aproape mi-e frică să intru — spuse Arthur, întorcându-se spre Ralph, când se văzură iarăşi singuri. Dacă a fost ucisă? Dacă zace cu creierii zdrobiţi de un vătrai, ai?

— Măcar de-ar fi aşa — făcu Ralph. Îţi spun eu c-aş dori ca lucrurile astea să fie mai obişnuite decât sunt şi să se facă mai uşor. N-ai decât să rămâi aici şi să tremuri. Eu mă duc!

Se duse până la o pompă din curte şi după ce iuă o gură zdravănă şi-şi turnă apă pe cap şi pe faţă.

îşi reluă purtările obişnuite şi porni spre casă. Gride se ţinea pe urmele lui.

Era aceeaşi casă întunecată dintotdeauna; fiecare odaie era jalnică şi tăcută ca de obicei; fiecare mobilă, ca o fantomă la locul ei. Inima de fier a ceasornicului bătrân şi fioros, netulburată de zgomotul de afară, tot mai bătea greoi în cutia ei prăfuită; dulapurile hodorogite se fereau, ca de obicei, de lumină, în ungherele lor triste; ecoul paşilor repeta acelaşi sunet sinistru; păianjenul cu picioare lungi se opri din mersul lui sprinten şi, înspăimântat de vederea unor oameni, care năvăliseră în mohor'rta lui împărăţie, rămase atârnat fără mişcare de perete, făcând pe mortul până când trecură de el.

Cei doi cămătari urcară din beci până în pod, deschizând fiecare uşă scârţâietoare, aruncându-şi privirile în toate odăile pustii. Dar nici urmă de Peg. În cele din urmă, se aşezară ca să se odihnească după atâta căutare, în apartamentul unde trăia de obicei Arthur Gride.

— S-o fi dus, zgripţuroaica, să facă ceva pregătiri pentru banchetul tău de nuntă — spuse Ralph, gata să plece. Uite aici! Rup contractul;

nu mai avem nevoie de el.

Gride, care cercetase îndeaproape odaia, căzu chiar atunci în genunchi în faţa unei lăzi vechi şi scoase un urlet îngrozitor.

— Ce mai e? spuse Ralph, privind aspru în jur.

— Jefuit! Jefuit! ţipă Arthur Gride.

— Jefuit! De bani?

— Nu, nu, nu! Mai rău! Mult mai rău!

— De ce atunci? întrebă Ralph.

— Mai rău decât de bani, mai rău decât de bani! strigă bătrânul, azvârlind hârtii afară din ladă, ca o lighioană care scormoneşte pământul. Mai bine mi-ar fi furat bani… toţi banii… că n-am mulţi! Mai bine mă lăsa cerşetor decât să-mi fi făcut una ca asta!

— Ce ţi-a făcut? spuse Ralph. Ce ţi-a făcut, ramolitul dracului?

Dar Gride tot nu răspundea, ci scormonea şi răvăşea hârtiile, urlând şi răcnind ca din gură de şarpe.

— Zici că-ți lipseşte ceva — spuse Ralph, scuturându-l mânios de guler. Ce-ţi lipseşte?

— Hârtii, acte! Sunt un om ruinat! Pierdut, pierdut! Sunt jefuit, ruinat! M-a văzut când îl citeam… îl citeam în ultima vreme… foarte des. M-a pândit, a văzut când l-am pus în cutia care stătea aici, cutia nu mai este, a furat-o! Blestemată să fie, m-a jefuit!

— De ce te-a jefuit? strigă Ralph, asupra căruia parcă pogorâse deodată o lumină, fiindcă ochii îi sticleau şi tot trupul i se scutura, în timp ce apucase braţul ciolănos al lui Gride. De ce?

— Ea nici nu ştie ce este; nu ştie să citească! scânci Gride neluând în seamă întrebarea. Nu putea scoate bani din hârtia aia decât într-un singur fel şi anume luând-o la *ea.* O să i-o citească cineva şi o să-i spună ce are de făcut. Ea şi complicele ei or să pună mina pe bani şi or să şi scape basma curată; or să se laude, or să zică c-au găsit-o… că ştiau de ea… şi-or să depună mărturie împotriva mea. Singurul om care-o să ispăşească o să fiu eu, eu, eu!

— Răbdare i spuse Ralph, strângându-l mai tare şi măsurându-l cu o privire piezişă, atât de pătrunzătoare şi înfrigurată, încât era limpede că în ceea ce voia să spună era un gând ascuns. Fii om cu cap! Nu se poate să fi ajuns prea departe. Chem eu poliţia. Nu trebuie decât să-i înştiinţezi cu privire la ce ţi-a furat şi pun ei mâna pe ea, crede-mă. Săriţi! Ajutor!

— Nu, nu, nu! ţipă bătrânul, acoperind cu mâna lui gura lui Ralph. Nu pot. Nu îndrăznesc.

— Ajutor! Ajutor! ţipa Ralph.

— Nu, nu, nu! scânci celălalt, izbind în pământ cu o furie de nebun. Îţi spun că nu! Nu îndrăznesc, nu îndrăznesc!

— Nu îndrăzneşti să dai furtul în vileag? întrebă Ralph.

— Nu! răspunse Gride, frângându-şi mâinile. Pst! Pst! O vorbă să nu

scoţi despre asta; nicio vorbă! Sunt ruinat! Oriunde mă întorc, sunt ruinat! Sunt trădat! O să fiu denunţat! O să mor la Newgate!

Cu exclamaţii înnebunite ca acestea şi multe altele în care se amestecau în chip ciudat frica, durerea, turbarea, Gride, înfricoşat şi nenorocit, îşi domolii treptat răcnetele de la început până când acestea ajunseră doar o jelanie slabă şi deznădăjduită, din când în când zguduită de câte un urlet, atunci când, cercetând hârtiile rămase în ladă, descoperea câte o nouă pierdere. Fără să-şi ceară prea multe scuze că pleacă atât de brusc, Ralph îl părăsi şi, după ce îi dezamăgi pe gură-cască de afară spunându-le că nu se întâmplase nimic, intră în trăsură şi fu dus la casa lui.

Pe masă se afla o scrisoare. O lăsă să zacă acolo câtva timp, ca şi cum nu s-ar fi încumetat s-o deschidă, dar în cele din urmă tot o deschise şi îngălbeni ca un mort.

— S-a întâmplat ce-i mai rău — spuse el — firma a dat faliment. Înţeleg. Zvonul s-a împrăştiat de aseară, prin City, şi a ajuns până la urechile negustorilor, acelora. Bună treabă!

Străbătu odaia cu paşi apăsaţi, apoi se opri din nou.

— Zece mii de livre! Şi o singură zi au stat depuşi acolo… o singură zi! Câţi ani de nelinişte, câte zile de strâmtoare şi nopţi fără somn, până am adunat zece mii de livre! Zece mii de livre! Câte cuconiţe îngâmfate şi sulemenite s-ar fi gudurat pe lângă mine şi mi-ar fi zâmbit şi câţi neghiobi risipitori m-ar fi măgulit în faţă şi m-ar fi blestemat în adâncul inimii, până când aş fi scos douăzeci de mii de livre din astea zece mii! În timp ce eu aş fi măcinat şi-aş fi adunat şi i-aş fi folosit pe împrumutătorii ăştia calici spre plăcerea şi câştigul meu, ce mai vorbe mieroase şi priviri linguşitoare, şi scrisori politicoase nu-ar mai fi hărăzit! Umblă vorba prin lumea mincinoasă că oamenii ca mine îşi agonisesc averea prin prefăcătorie şi trădare, prin linguşeală, umilinţă şi slugărnicie. Ei, dar câte minciuni, câte scuze josnice, ce purtări smerite nu mi-ar fi scos înainte acele zece *mii* de livre, din partea unor parveniţi, care, de n-ar fi banii mei, m-ar da cu piciorul la o parte, aşa cum fac în fiecare zi cu cei mai buni decât ei! Să zicem că le-aş fi dublat, c-aş fi luat sută la sută, că fiecare galben ar fi adus un altul. În toată grămada nu s-ar fi găsit un ban care să nu se lege de zece mii de minciuni murdare şi nevrednice, rostite nu de cămătar, nu, nu, ci de împrumutători, de oamenii aceia darnici şi de o mărinimie nechibzuită, care, pentru nimic în lume, n-ar fi atât de cărpănoşi încât să pună vreun penny deoparte.

Ostenindu-se, după cum se părea, să mai ameţească amărăciunea părerilor lui de rău cu amărăciunea altor cugetări, măsură mai departe încăperea cu paşii. Pe măsură ce gândurile i se întorceau la pierderea lui, purtările îi erau tot mai puţin hotărâte; în cele din urmă, căzu în fotoliu şi spuse, apucându-i cu atâta tărie braţele, încât le făcu să

trosnească:

— Au trecut vremurile când nimic nu m-ar fi putut mişca mai tare decât pierderea acestui bănet. Nimic! Căci naşterile, morţile, căsătoriile şi toate celelalte întâmplări ale vieţii, care au atâta însemnătate pentru cei mai mulţi oameni, nu înseamnă nimic pentru mine (decât dacă se leagă de vreun câştig sau o pierdere). Dar acum, jur că pentru mine pierderea asta se îmbină cu triumful lui în clipa când o va trâmbiţa. Nici chiar dacă el ar fi fost de vină, şi mă simt aproape ca şi cum aşa ar fi, n-aş putea să-l urăsc mai mult. Numai de i-aş plăti-o, măcar şi treptat, oricât de încet, de l-aş încăleca, de-aş răsturna talgerele balanţei, şi atunci voi putea să îndur totul.

Cugetarea lui fu îndelungată şi adâncă. Şi o încheie trimiţând o scrisoarea către domnul Squeers, la „Capul de arab", prin Newman, căruia îi porunci să întrebe dacă Squeers sosise în oraş şi, dacă da, să aştepte răspunsul. Newman se întoarse cu ştirea că domnul Squeers se întorsese cu diligenta în dimineaţa aceea şi că citise scrisoarea în pat; dar trimitea, o dată cu respectele lui, vorbă că se va scula şi-l va căuta îndată pe domnul Nickleby.

Timpul ce se scurse între aducerea acestei solii şi sosirea domnului Squeers în foarte scurt.; dar, încă înainte de a veni el, Ralph înăbuşise orice semn de tulburare şi-şi recâştigase încă o dată purtarea aspră, neclintită, scorţoasă, care-i era obişnuită şi căreia i se datora nu în mică măsură înrâurirea ce o avea, după voie, asupra midtor oameni fără prejudecăţi puternice cât priveşte morala.

— Ei, domnule Squeers — spuse el, întâmpinându-l pe vrednicul om cu zâmbetul lui obişnuit, din care făcea parte căutătura aspră şi încruntarea gânditoare a sprâncenelor — cum o mai duci?

— Păi, dom'le — făcu domnul Squeers — o duc destul de bine. Şi familia tot aşa, şi băieţii la fel, afară doar că bântuie o spuzeală prin şcoală, care le cam taie pofta de mâncare. E un vânt afurisit, care n-aduce nimic bun nimănui; asta şi spun când dă boala peste băieţi. Boala, dom'le, e soarta muritorului. Şi moartea, dom'le, e tot un fel de boală. Lumea e plină vârf de boli; şi dacă băiatul nu stă liniştit în timpul bolii şi te tulbură cu gălăgia, trebuie să-i dai câţiva ghionti în cap. Aşa scrie la scriptură, asta este.

— Domnule Squeers — făcu Ralph, sec.

— Da, dom'le.

— Să lăsăm aceste preţioase învăţăminte, dacă nu te superi, şi să vorbim despre afaceri.

— Bucuros, dom'le — spuse Squeers — dar mai întâi, să vă spun eu.

— Mai întâi să-ţi spun *eu,* dacă nu te superi. Noggs!

Newman se arătă, după ce chemarea fu repetată de două sau trei ori şi întrebă dacă-l strigase stăpânul său.

— Te-am strigat. Du-te la masă! Dar numaidecât, n-auzi?

— Nu-i timpul de masă — spuse Newman îndărătnic.

— Timpul meu e şi timpul dumitale, am zis! porunci Ral'ph.

— În fiecare zi schimbaţi ora — spuse Newman. Nu-i frumos!

— N-ai chiar atât de mulţi bucătari, aşa încât o să-ţi fie uşor să le ceri scuze pentru bătaie de cap — răspunse Ralph. Pleacă, domnule!

Nu numai că Ralph rosti acest ordin cât putu de poruncitor, dar, prefăcându-se că ia nişte hârtii din biroul cel mic, se încredinţa că porunca fusese ascultată şi, după ce Newman părăsi casa, prinse, uşa cu lanţul, ca să-l împiedice să se întoarcă pe furiş, cu ajutorul cheiţei lui.

— Am motivele mele să-l bănuiesc pe omul ăsta — spuse Ralph, după ce se întoarse în biroul lui. Aşa încât până voi găsi mijlocul cel mai grabnic şi mai lesnicios de a-l nimici, socotesc mai cuminte să-l ţin la distanţă.

— Nu cred că-i greu să-l nimiceşti — spuse cu un rânjet Squeers.

— Poate că nu — răspunse Ralph. Cum nu e greii să nimicesc foarte mulţi dintre oamenii pe care-i cunosc. Ce voiai să spui?

Felul concis şi firesc în care îi înfăţişă Ralph acest exemplu, împreună cu sugestia ce urmă, avu o înrâurire vădită (aşa cum era şi gândit să aibă) asupra domnului Squeers, care spuse, după o scurtă şovăială şi cu un glas mult mai potolit:

— Păi, ceea ce voiam eu să zic, dom'le, e că treaba cu privire la băiatul ăla nerecunoscător şi fără inimă, Snawley cel mare, mă scoate din pepeni şi îmi face greutăţi fără seamăn. În afară de asta, din cauza ei, doamna Squeers este, săptămâni în şir, aş zice, văduvă în lege. Fireşte că e o plăcere pentru mine să lucrez cu dumneavoastră.

— Fireşte — spuse Ralph sec.

— Da, fireşte — reluă domnul Squeers, frecându-şi genunchii; dar, în acelaşi timp, să vii cum fac eu, cale de mai bine de două sute de mile ca să depui mărturie, te cred că te scoate din pepeni, ca să nu mai vorbim de primejdie.

— Şi unde-ar fi primejdia, domnule Squeers? întrebă Ralph.

— Am zis doar „ca să nu mai vorbim de primejdie" — răspunse Squeers, ezitând şi tărăgănind vorbele.

— Şi eu am zis „unde-ar fi primejdia?"

— Nu m-am plâns, ştiţi doar, domnule Nickleby — se apără Squeers. Pe cuvântul meu, niciodată n-am…

— Te întreb unde-i primejdia? repetă apăsat Ralph.

— Unde-i primejdia? răspunse Squeers, frecându-şi mai tare genunchii. Păi, nu-i nevoie să mai pomenim de asta. Mai bine să ne ferim de unele subiecte. Doar ştiţi la ce primejdii mă gândesc eu.

— De câte ori ţi-am spus — se stropşi Ralph — şi de câte ori mai trebuie să-ţi spun că pentru dumneata nu e nicio primejdie? Ce ai jurat sau ce ţi se cere să juri decât că, în cutare şi cutare zi, ţi-a adus

un băiat pe numele de Smike; că a stat în şcoala dumitale un număr de ani, s-a pierdut în cutare şi cutare împrejurări, a fost găsit acum şi a fost identificat de dumneata ca stând sub paza cutăruia şi cutăruia. Toate astea sunt adevărate, nu-i aşa?

— Da — răspunse Squeers — toate astea sunt adevărate.

— Păi atunci — spuse Ralph — care-i primejdia? Cine jură mincinos în afară de Snawley, un om căruia i-am plătit mult mai puţin decât dumitale?

— Zău că a făcut-o ieftin Snawley ăsta! observă Squeers.

— A făcut-o ieftin! răspunse Ralph morocănos; da şi a făcut-o bine şi o duce până la capăt cu mutra lui făţarnică şi aerul lui mironosit, dar dumneata! Primejdie! Ce înţelegi prin primejdie? Toate actele sunt adevărate. Snawley a mai *avut* un fiu, a *fost* căsătorit de două ori, prima nevastă i-a *murit,* doar stafia ei ar putea să spună că nu ea a scris scrisoarea aia, nimeni în afară de Snawley însuşi nu poate să spună că ăsta nu-i fiu-său şi că pe fiu-său îl mănâncă viermii! Singurul care jură mincinos e Snawley şi mi se pare că-i obişnuit cu asta. Unde-i primejdia care te paşte pe dumneata?

— Păi, ştiţi — spuse Squeers, foindu-se în scaun — dacă o luăm aşa, aş putea să mă întreb unde-i primejdia care vă paşte pe dumneavoastră?

— Ai putea să întrebi unde-i primejdia care mă paşte pe mine! răspunse Ralph; ai putea să întrebi unde este! Eu nu apar în afacerea asta şi nici dumneata. Snawley are tot interesul s-o ţie morţiş cu povestea pe care a spus-o; singura primejdie pentru el este să se îndepărteze măcar şi cu o iotă de ea. Şi mai vorbeşti de primejdia care te paşte pe *dumneata* în uneltirea asta!

— Zău — se rugă Squeers, privind stârijenit în jur; nu-i mai spuneţi aşa! Faceţi-mi hatârul, vă rog!

— Spune-i cum îţi place— făcu Ralph înciudat — dar ascultă la mine. Povestea asta a fost, la începutul începutului, scornită ca să-l scoatem" din sărite pe unul care a dăunat afacerilor dumitale şi te-a snopit, în bătaie şi ca să poţi dumneata să intri din nou în stăpânirea acelui rob pe jumătate mort, pe care-l voiai înapoi. Ştiai doar că, în timp ce te răzbunai pe el pentru partea ce-o avusese în treaba asta, ştirea că el se află din nou în puterea dumitale e cea mai bună pedeapsă pe care o puteai da duşmanului dumitale. Aşa este, domnule Squeers?

— Păi, dom'le — răspunse Squeers, aproape copleşit de hotărârea de a întoarce totul asupra lui, vădită de Ralph şi de purtarea aspră şi neînduplecată a acestuia — într-o măsură, aşa este.

— Ce vrei să spui cu asta? întrebă Ralph.

— Păi, într-o măsură înseamnă — răspunse Squeers — ceea ce poate să însemne, că adică n-aţi făcut totul numai de dragul meu, pentru că

aveaţi şi dumneavoastră o poliţă veche de plătit.

— Dacă n-aş fi avut — spuse Ralph, de fel descumpănit de această reamintire — crezi că te-aş fi ajutat?

— Păi nu, nu cred că m-aţi fi ajutat — răspunse Squeers. Am vrut numai ca lucrul acesta să fie limpede şi lămurit între noi.

— Cum s-ar putea să fie altfel? răspunse Ralph. Atât doar că socoteala nu e în favoarea mea, pentru că eu cheltuiesc bani ca să-mi potolesc ura, iar dumneata îi pui în buzunar şi, în acelaşi timp, ţi-o potoleşti pe a dumitale. Dumneata eşti cel puţin tot atât de zgârcit pe cit de răzbunător. Şi eu la iei. Cine iese mai bine la socoteală? Dumneata, care câştigi bani şi, în acelaşi timp, te şi răzbuni şi care, oricum, eşti sigur de banii, dacă nu şi de răzbunarea dumitale, sau eu, care sunt sigur numai de faptul că oricum cheltuiesc bani şi care, până la urmă, nu mă pot alege decât cu răzbunarea?

Deoarece domnul Squeers nu putu răspunde la această întrebare decât ridicând din umeri şi zâmbind, Ralph îl pofti să tacă şi să zică mulţumesc că iese atât de bine la socoteală; şi, după aceea, aţintindu-şi ochii asupra lui, grăi mai departe.

Mai întâi cum că Nicholas îi zădărnicise un plan în legătură cu căsătoria hotărâtă de el a unei anumite domnişoare şi că, în învălmăşeala ce se stârnise din pricina morţii neaşteptate a tatălui ei, izbutise să răpească domnişoara şi s-o ducă în triumf.

În al doilea rând, că, datorită unui testament sau a unei danii — oricum, printr-o hârtie, unde era aşternut numele domnişoarei, hârtie care, prin urmare, putea fi uşor aleasă dintre multe altele, în caz că s-ar putea pătrunde în locul unde era păstrată — ea avea dreptul la o proprietate. În caz că s-ar afla despre acest lucru soţul ei (şi Ralph arăta că Nicholas avea cu siguranţă să se însoare cu ea), devenea un om bogat şi înfloritor şi un duşman de temut.

În al treilea rând, că acest act fusese furat împreună cu altele, de la cineva care-l obţinuse şi-l ascunsese prin mijloace necinstite şi deci se temea să facă vreun pas pentru a-l recăpăta; si că el (Ralph) cunoştea hoţul.

Domnul Squeers ascultă toate acestea nelăsând să-i scape nicio silabă, cu urechile lacom ciulite şi singurul său ochi şi gura mari deschise; minunându-se de ce era onorat cu atâta încredere din partea lui Ralph şi întrebându-se ce urmăreau toate acestea.

— Şi acum — spuse Ralph, aplecându-se înainte şi punându-şi mina pe braţul lui Squeers — ascultă ce plan am ticluit, plan pe care trebuie… spun trebuie, dacă ştiu să-l las să se coacă, să-l văd dus la îndeplinire. De pe urma hârtiei ăsteia nimeni nu se poate alege cu niciun folos de niciun fel, în afară de fată sau bărbatul ei; şi pentru ca să se poată alege vreun folos, e neapărat nevoie ca unul sau celălalt să intre în stăpânirea actului. *Acest* lucru l-am descoperit, fără putinţă de

îndoială. Vreau să mi se aducă actul aici, aşa încât să pot da aducătorului cincizeci de livre de aur şi apoi să-l ard în faţa lui până se face scrum.

După ce domnul Squeers urmări cu ochiul mişcarea pe care o făcu mâna lui Ralph spre cămin, ca şi cum în clipa aceea ar fi lăsat hârtia să se mistuie, trase adânc aer în piept şi spuse:

— Da, dar cine o să v-o aducă?

— Poate că nimeni, fiindcă e mult de lucru până se ajunge la ea — spuse Ralph. Dar dacă o să mi-o aducă cineva, dumneata eşti acela!

Primele semne de nedumerire din partea domnului Squeers şi faptul că respinse din capul locului sarcina, ar fi făcut pe orice om să şovăie, dacă nu cumva l-ar fi îndemnat să se lase numaidecât păgubaş de această propunere. Dar asupra lui Ralph toate astea nu avură nici cea mai mică înrâurire. După ce dascălul vorbi până ce-şi pierdu răsuflarea, Ralph reluă propunerea cu atâta sânge rece, de parcă n-ar fi fost întrerupt niciodată şi se porni să înfăţişeze acele laturi ale chestiunii, asupra cărora socotea el cu cale că e bine să stăruie mai mult.

Acestea erau vârsta, ramoleala şi slăbiciunea doamnei Sliderskew; faptul că nu părea probabil ca ea să aibă complici sau măcar cunoştinţe, ţinând seama de obiceiurile ei de pustnică şi de timpul îndelungat petrecut într-o casă ca cea a lui Gride; motivul bănuielii lui puternice cum că furtul nu fusese rodul unui plan dinainte întocmit; fiindcă altfel ea ar îi pândit prilejul să scoată din casă şi o sumă de bani; greutăţile, pe care avea să le întâmpine ea, când va începe să cugete la ceea ce făcuse şi se va vedea stânjenită de nişte hârtii, despre al căror rost n-avea habar; uşurinţa destul de mare cu care putea cineva, în deplină cunoştinţă a situaţiei, să pătrundă până la ea şi, folosindu-se, la nevoie, de temerile ei, să-i intre sub piele şi să pună mâna, sub un motiv sau altul, pe document. La acestea se mai adăugă faptul că domnul Squeers îşi va avea reşedinţa foarte departe de Londra, ceea ce făcea ca legătura lui cu doamna Sliderskew să pară doar o trăsnaie de bal mascat, în care nimeni n-avea cum să-l recunoască pe el, nici atunci, nici mai târziu; de asemenea, neputinţa lui Ralph de a lua asupră-şi sarcina, el fiind dinainte cunoscut de ea, din vedere; de asemenea, ceea ce se spunea despre neobişnuita pricepere şi experienţă a domnului Squeers, care ar face ca înşelarea unei bătrâne să fie pentru el o joacă de copil. La aceste argumente şi încredinţări, Ralph adăugă un tablou viu, zugrăvit cu toată priceperea şi puterea, a înfrângerii pe care o va trăi Nicholas. În caz că e: vor izbândi, iar el se va uni cu o cerşetoare, atunci când nădăjduia să se însoare cu o moştenitoare: apoi lăsă să se înţeleagă ce însemnătate fără margini poate avea pentru un om în situaţia lui Squeers faptul că-şi păstrează un prieten ea Ralph şi stărui asupra unui şir lung de

foloase, cu care se alesese Squeers de la începutul cunoştinţei lor, atunci când el, Ralph, vorbise favorabil despre felul cum fusese tratat un copil ce murise sub mâinile lui Squeers (şi a cărui moarte îi convenea foarte tare lui Ralph şi clienţilor săi, dar despre asta *nu* spuse nimic) şi în cele din urmă dădu să se înţeleagă că cele cincizeci de livre ar putea să, se urce până la şaptezeci şi cinci sau, în cazul unei mari reuşite, chiar până la o sută.

Când, în cele din urmă, se sfârşi cu argumentele, domnul Squeers îşi încrucişa picioarele, le întinse, se scarpină în cap, îşi frecă ochiul, îşi cercetă palmele, îşi muşcă unghiile şi, după ce mai dădu multe alte semne de nelinişte şi nehotărâre, întrebă dacă o sută de livre era tot ce putea oferi domnul Nickleby. După ce i se răspunse că da, se nelinişti din nou şi, după ce mai cugetă şi mai întrebă o dată fără succes, dacă nu mai dă încă cincizeci, spuse că îşi închipuie că trebuie să încerce şi să facă tot ce poate pentru un prieten, căci aceasta era totdeauna deviza lui, drept care luă treaba asupră-şi.

— Dar cum ai să ajungi la femeia asta? întrebă el; ăsta-i lucrul care mă încurcă.

— S-ar putea să nu ajung de fel la ea — răspunse Ralph — dar voi încerca. Am vânat eu până acum în oraşul ăsta oameni mai bine ascunşi decât ea; şi cunosc eu locuri unde cu o guinee sau două, cheltuită cu socoteală, dezlegi taine mai întunecate decât asta. Ba chiar ţi le şi păstrează, dacă e nevoie! Îl aud pe omul meu sunând la uşă. Am face bine să ne despărţim. Mai bine să nu dai târcoale pe aici şi să aştepţi veşti de la mine.

— În ordine! tăcu Squeers. Dar să ştiţi! Dacă n-o descoperiţi, plătiţi cheltuielile la „Arab” şi ceva pe deasupra pentru pierderea de timp!

— Bine — spuse Ralph înciudat — da! Nu mai ai nimic să-mi spui?

— Squeers clătină din cap şi Ralph îl însoţi până la uşa ce da spre stradă, unde se miră cu glas tare, spre lămurirea lui Newman, de ce e uşa zăvorită de parc-ar fi noapte, după care îl lăsă pe el să intre şi pe Squeers să iasă şi se întoarse în odaia lui.

— Şi acum — murmură el — fie ce-o fi, eu sunt tare şi neclintit. Să îndrept eu numai această mică pierdere şi nenorocire; să-i zădărnicesc această speranţă, care ştiu cât trebuie să fie de scumpă inimii lui; atâta să fac; va fi doar primul inel dintr-un lanţ, cum n-a mai făurit nimeni şi cu care am să-l înlănţui pe el.

CAPITOLUL XXV

Cum şi-a văzut de treabă ajutorul Iui Ralph Nickleby şi cât de bine i-a mers.

Într-o noapte întunecoasă, umedă şi jalnică de toamnă, şedea singur, într-o odaie din podul unei case urâte, dintr-o stradă sau mai degrabă o curte neştiută din Lanibeth, un bărbat cu un singur ochi, îmbrăcat caraghios — fie din lipsă de straie mai bune sau ca să nu fie recunoscut. Purta un palton încăpător, ale cărui mâneci erau cu o jumătate de lungime mai mari decât braţele şi a cărui lărgime şi lungime i-ar fi îngăduit omului să se înfăşoare cu cap cu tot în el, fără să se simtă la *strântoare* şi fără primejdie de a întinde postavul vechi şi slinos din care era făcut paltonul. Astfel gătit şi azvârlit într-o casă atât de îndepărtată de vizuina lui şi de locurile unde-şi făcea treburile, atât de sărăcăcioasă şi de nenorocită, poate că însăşi doamna Squeers ar fi întâmpinat oarecare greutate în recunoaşterea domnului si stăpânului ei, măcar că agerimea ei firească ar fi fost fără îndoială stârnită de pornirile şi îndemnurile drăgăstoase ale unei neveste iubitoare. Şi totuşi era chiar domnul şi stăpânul doamnei Squeers. Ba domnia sa părea destul de nemângâiat, în timp ce, servindu-se dintr-o sticlă neagra, de pe masa de lângă el, arunca prin odaie priviri în care se amesteca lipsa de stimă pentru lucrurile ce-i întâmpinau vederea cu unele amintiri îndurerate şi pline de neastâmpăr despre fapte şi fiinţe îndepărtate.

Nu exista nicio ispită deosebită nici în încăperea în jurul căreia rătăcea cu atâta nemulţumire privirea domnului Squeers, nici în străduţa îngustă, unde i-ar fi pătruns privirea, dacă domnul Squeers ar fi socotit de cuviinţă să se apropie de fereastră. Mansarda în care se afla era goală şi urâtă; patul şi celelalte câteva mobile din cuprinsul ei erau dintre cele mai obişnuite, hodorogite dincolo de orice închipuire şi având o înfăţişare dintre cele mai puţin atrăgătoare. Strada era plină de noroi, murdară şi pustie. Neavând decit o singură ieşire, era rar străbătută de alţi oameni decât cei ce locuiau acolo; şi, fiindcă era una dintre nopţile în care cei mai mulţi oameni sunt bucuroşi să stea în casă, în clipa aceasta strada nu dădea alte senine de viaţă decit pâlpâitul slab al luminărilor din ferestrele murdare, şi fără alt zgomot afară de răpăitul ploii şi, când şi când, scârţâitul unei uşi care se trâulea puternic.

Domnul Squeers se uita mai departe nemângâiat în jur, asculta aceste zgomote în mijlocul tăcerii, ruptă doar de foşnetul mantalei lui largi şi mişca din când în, când braţul ca să ducă paharul la gură. Câtva timp, domnul Squeers nu făcu altceva, până când bezna tot mai deasă îi aduse aminte să potrivească mucul luminării. Oarecum

înviorat de această sforţare, îşi ridică ochii spre tavan şi, aţinthidu-i asupra unor figuri ciudate şi fantastice desenate acolo de umezeala şi mucegaiul ce pătrunseseră prin acoperiş, ţinu de unul singur următorul logos:

— Frumoasă încurcătură, n-am ce zice! neobişnuit de frumoasă! De atâtea săptămâni, aproape şase, zac aici pentru baba aia cu bani, care se ţine de găinării şi face delapidări — acest din urmă cuvânt fu rostit cu mare greutate şi sforţare — şi în timpul ăsta de Dotheboys Hall s-alege praful! Aşa se întâmplă când te încurci cu un om îndrăzneţ ca bătrânul Nickleby. Nu ştii niciodată când se termină, şi dac-ai intrat în horă, pentru un penny, ai intrat şi pentru o livră.

Această cugetare poate că-i aminti domnului Squeers că el intrase, oricum, pentru o sută de livre. Trăsăturile i se destinseră şi omul duse paharul la gură, arătând o mai mare încântare faţă de cuprinsul lui decât arătase înainte,

— Încă n-am văzut — îşi spuse domnul Squeers mai departe — încă nu mi-a fost dat să întâlnesc o pramatie ca bătrânul ăsta Nickleby. Niciodată! E băgat în nişte treburi grozave, zău aşa! E cum se zice, unul care scoate sufletul din om, ăsta este Nickleby. Să-l fi văzut cu câtă viclenie şi şiretenie a scormonit, zi după zi, săpând, şi muncind, şi urmărind, şi învârtindu-se, şi răsucindu-se, până când a aflat unde s-a ascuns pricopsită asta de doamna Peg, şi mi-a curăţat mie locul ca să mă pot apuca de lucru. S-a târât şi s-a strecurat şi a alunecat ca o năpârcă bătrână şi scârboasă, cu ochi sticloşi şi sânge stătut! Ei! Ăsta ar fi făcut treabă bună în meseria noastră, dar prea ar fi fost strimtă pentru el; deştept om este, ar fi rupt toate baierile şi ar fi sărit peste toate piedicile, totul ar fi doborât în drum până când şi-ar fi făcut suma de… Ei, las' că mă mai gândesc eu la asta, când o fi timpul potrivit.

Oprindu-se din cugetarea lui în acest loc, domnul Squeers duse din nou paharul la gură şi, scoţând o scrisoare murdară din buzunar, se apucă s-o străbată cu aerul unui om care o citise de multe ori şi care, acum, mai degrabă îşi împrospăta aducerea aminte, fiindcă n-avea alta distracţie, decât fiindcă avea nevoie de o anumită informaţie.

— Porcii o duc bine — spuse domnul Squeers — vaca e bine şi băieţii e vioi. Tânărul Sprouter a făcut cu ochiul, aşa-i? Las' că-i fac eu cu ochiul când mă întorc. Cobbey tot mai şuieră când mânâncă şi zice că e din cauza cărnii care-i prea tare. Foarte bine. Cobbey, văd eu dacă nu pot să te fac să şuieri şi fără carne. Pe Pitcher iar l-au apucat fierbinţelile, cred şi eu, şi când au venit ai lui să-l ia, a murit, o zi după ce a ajuns acasă; cred şi eu c-a murit; asta-i numai de răutate, a făcut-o cu socoteală. Niciun alt băiat din şcoală în afară de el n-ar fi fost în stare să moară chiar la sfârşitul trimestrului; ca să-mi facă mie sânge rău până în ultima clipă şi pe urmă să meargă cu ciuda până la

capăt. Cel mai mic dintre traţii Palmer a zis c-ar dori să fie în ceruri. Zău nu ştiu, nu ştiu şi pace ce-i de făcut cu puştiul ăsta; numai grozăvii doreşte! Odată a zis că ar dori să fie măgar, fiindcă atunci n-ar avea un tată, care nu-l iubeşte! Tare înrăit pentru un copil de şase ani!

Domrful Squeers fu atât de mişcat la gândul că im, copil atât de mic poate fi atât de împietrit, încât puse supărat scrisoarea la loc şi căută mângâiere într-un alt şir de gânduri.

— E mult de când zăbovesc la Londra — spuse el; ce mai vizuină în care să trăieşti măcar şi o săptămână! Totuşi, o sută de livre înseamnă cinci băieţi şi până-ţi plătesc cinci băieţi o sută de livre, trece anul şi din asta trebuie să mai scazi şi întreţinerea lor. Nu pierd nimic dacă stau aici, fiindcă banii băieţilor tot intră, la fel ca şi cum aş fi eu acasă şi doamna Squeers ştie doar să-i ţină în frâu. Sigur că o să dureze până o să ajung la zi. O să fie o restanţă de bătăi, prin care o să trebuiască să trec; dar în câteva zile se pune totul la punct şi eu nu mă dau în lături de la puţină muncă suplimentară pentru o sută de livre. Stai, se apropie timpul să mă ocup de babă! Din ce a zis aseară, am înţeles că dacă e să izbutesc, astă-seară dau lovitura; aşa că mai dau pe gât un păhărel, ca să-mi meargă bine şi să fiu în formă. Scumpă doamnă Squeers, în sănătatea ta!

Holbându-se cu singurul lui ochi, ca şi cum doamna, în cinstea căreia închina, s-ar fi aflat într-adevăr de faţă, domnul Squeers, fără îndoială târât de entuziasm, îşi umplu paharul şi-l goli; şi, fiindcă băutura era spirt curat, iar el se adresase mai mult decât o dată aceleiaşi sticle, nu e de mirare că se găsea acum într-o stare de mare veselie şi destul de pornit pentru scopul pe care-l urmărea.

Care era scopul acesta, se văzu curând. După ce pcoli de câteva ori încăperea, ca să-şi găsească echilibrul, luă sticla sub braţ şi paharul în mână şi, suflând în lumânare ca şi cum ar fi avut de gând să lipsească un timp, se strecură pe palier şi, furişându-se piuă la o uşă din faţa uşii lui, bătu încetişor.

„Dar ce rost are să bat? îşi spuse el. Tot nu mă poate auzi. Îmi închipui că nu face nimic deosebit; şi chiar dacă face, ce-i dacă o văd şi eu?”

După această scurtă introducere, domnul Squeers duse mâna la clanţă şi după ce-şi vârî capul într-un pod mult mai jalnic decât cel pe care tocmai îl părăsise şi văzu că nu-i nimeni înăuntru în afară de o batrână, aplecată deasupra unui foc amărât (fiindcă, deşi vremea era destul de caldă, serile erau răcoroase) intră şi o lovi pe umeri.

— Ei, draga mea Slider! spuse domnul Squeers, ghiduş.

— Dumneata erai? întrebă Peg.

— Da! Eu sunt şi eu e persoana întâia singulară, cazul nominativ, care se acordă cu verbul sunt şi stă în locul lui Squeers, care e

subînţeles — răspunse domnul Squeers, citind aiurea din gramatică. Şi chiar dacă nu-i aşa, dumneata tot nu ştii mai bine. Şi daca e, am nimerit-o din întâmplare.

Rostind acest răspuns, cu glasul lui obişnuit, care, fireşte, nu putea fi auzit de Peg, domnul Squeers îşi trase un taburet lângă foc şi aşezându-se pe sine chiar în faţa ei, iar sticla şi paharul pe duşumea între ei, urlă din nou cât putu de tare:

— Ei, draga mea Slider!

— Te aud — spuse Peg, primindu-l cu multă drăgălăşenie.

Am venit aşa cum am făgăduit — răcni Squeers.

— Aşa se zice prin locurile de unde sunt eu — spuse cu mulţumire Peg — dar eu cred că uleiul e mai bun.

— Mai bun decât ce? urlă Squeers, adăugind câteva cuvinte tari cu glas scăzut.

— Nu — spuse Peg — sigur că nu.

— Încă n-am văzut dihanie ca tine! mormăi Squeers, luând, între timp, un aer cât putea de binevoitor; fiindcă Peg nu-l scăpa din ochi şi chicotea înspăimântător, ca şi cum ar fi fost încântată că a dat un răspuns deosebit. Vezi asta? E o sticlă.

— Văd — răspunse Peg.

— Dar *asta* vezi? urlă Squeers. Ăsta-i un pahar. Peg văzuse şi paharul.

— Atunci uită-te aici — spuse Squeers, însoţind aceste cuvinte cu mişcările potrivite; umplu paharul cu ce-i în sticlă şi zic: în sănătatea dumitale, Slider, şi-l golesc; pe urmă îl clătesc frumuşel, cu o picătură, pe care sunt silit s-o arunc în foc. Ia te uită! Data viitoare se aprinde coşul, pe urmă îl umplu din nou şi ţi-l întind dumitale.

— În sănătatea *dumitale* — spuse Peg.

— Asta, oricum, înţelege — bodogăni Squeers, urmărind-o cum dădea pe gât porţia ei şi cum, după aceea, se îneca şi gâfâia în chip înspăimântător; şi acum, să stăm de vorbă. Cum îţi mai merge cu reumatismul?

Clipind des, chicotind şi aruncând priviri pline de o puternică admiraţie faţă de domnul Squeers, persoana, purtările şi conversaţia sa, doamna Sliderskew răspunse că-i merge mai bine cu reumatismul.

— Care o fi cauza — întrebă domnul Squeers, căruia sticla îi oferea noi rezerve de haz — care o fi cauza reumatismului? Ce-o fi însemnând? Şi de ce se îmbolnăvesc oare oamenii de reumatism, ai?

Doamna Sliderskew nu ştia nici ea, dar îşi închipuia că poate din pricină că n-au încotro.

— Pojarul, reumatismul, tuşea măgărească, frigurile, gripa şi lumbago — spuse domnul Squeers — toate astea la un loc e filosofie; aşa este. Corpurile cereşti şi cele pământeşti e filosofie. Dacă se desface un şurub într-un corp ceresc, e filosofie; şi dacă se desface un

şurub într-un corp pământesc, e tot filosofie; sau poate că uneori e şi ceva metafizică în asta, dar nu prea des. Cu filosofia mă împac bine.

Dacă un părinte îmi pune o întrebare într-o chestiune clasică sau matematică, eu zic serios: „Păi, dom'le, în primul rând, dumneata eşti filosof?" „Nu, dom'le Squeers, zice el, nu-s". „Atunci, dom'le, zic eu, îmi pare rău pentru dumneata, fiindcă n-o să pot să te lămuresc." Şi bineînţeles, părintele pleacă dorind să fie filosof, şi bineînţeles crede că şi eu sunt.

Spunând aceste lucruri şi multe altele cu adâncime de om beat şi un aer jumătate serios, jumătate comic şi neslăbind-o din ochi pe doamna Sliderskew, care nu era în stare să prindă o vorbă, domnul Squeers încheie servindu-se şi trecând mai departe sticla, pe care Peg o cinsti cum se cuvine.

— Asta-i ceasul cel mai frumos al zilei! spuse domnul Squeers. Arăţi de zece ori douăzeci de livre mai bine decât înainte.

Din nou doamna Sliderskew chicoti, dar modestia o împiedică să încuviinţeze complimentul cu viu grai.

— De zece ori douăzeci de livre mai bine — repetă domnul Squeers — decât arătai în ziua când m-am prezentat prima dată. Nu-ţi aminteşti?

— Aha! făcu Peg, dând din cap — dar cum m-am speriat în ziua aia!

— Zău? se miră Squeers; păi da, era un lucru cam surprinzător ca un străin să vie şi să se recomande, zicând că ştie totul în legătură cu dumneata, şi cum te cheamă, şi de ce trăieşti atât de retrasă aici, şi ce-ai şterpelit, şi de la cine ai şterpelit, nu-i aşa?

Peg dădu din cap în chip de puternică încuviinţare.

— Dar eu ştiu tot ce se petrece în privinţa asta, înţelegi — urmă Squeers. Nimic de felul ăsta nu se petrece, despre care să nu ştiu totul. Eu sunt un fel de avocat, Slider, cu o poziţie şi o putere de înţelegere clasa întâi. Sunt prieten apropiat şi sfătuitor de încredere pentru aproape oricare om, femeie şi copil care a dat de încurcături, fiindcă a lucrat prea mult cu degetele. Eu sunt…

Pomelnicul însuşirilor şi desăvârşirilor domnului Squeers, care era în parte rodul unui plan întocmit de el împreună cu Ralph Nickleby şi care-şi avea în parte izvorul în sticla neagră, fu retezat, în locul acesta, de doamna Sliderskew.

— Ha-ha-ha! strigă ea, încrucişându-şi braţele şi clătinând din cap; vasăzică, până la urmă, nu s-a însurat, zici? Nu s-a însurat până la urmă?

— Nu — răspunse Squeers — nu s-a însurat!

— Si un iubit tânăr i-a furat mireasa, ai? spuse Peg.

— De sub nas — răspunse Squeers; şi mi s-a spus că pe deasupra tinerelul s-a mâniat rău şi a spart ferestrele, ba chiar l-a silit să înghită cocarda de ginere din piept, de s-a înecat omul aproape.

— Povesteşte-mi totul! strigă Peg, vădind o încântare răutăcioasă la aflarea înfrângerii suferite de stăpânul ei, ceea ce făcea ca sluţenia ei firească să devină de-a dreptul înspăimântătoare; s-o mai aud o dată de la început, ca şi cum nu mi-ai fi spus-o niciodată. Cuvânt cu cuvânt, numaidecât, şi să începi cu începutul: când s-a dus el, în dimineaţa aceea, la casa ei!

Domnul Squeers, care o aproviziona din belşug pe doamna Sliderskew cu băutură şi se întărea şi pe sine în mijlocul oboselii pricinuite de orbirea cu glas atât de tare, tot prin deasa întrebuinţare a aceleiaşi băuturi, îi făcu pe plac, zugrăvindu-i înfrângerea lui Arthur Gride şi înfrumuseţând adevărul cu tot felul de amănunte care-i treceau prin cap şi a căror pricepută născocire şi folosire se dovedise foarte de folos în a-l impune atenţiei ei încă de la începuturile cunoştinţei lor. Doamna Sliderskew, răpită de încântare, îşi bălăbănea capul de jur împrejur, îşi ridica umerii ciolănoşi, şi-şi schimonosea faţa în strâmbături atât de complicate, vădind o atare varietate de urâţenie, încât izbuti să stârnească nemărginita mirare şi silă chiar şi a domnului Squeers.

— E un ţap bătrân şi mincinos — spuse Peg — care m-a dus cu zăhărelul şi cu făgăduieli amăgitoare, dar nu face nimic. Suntem chit! Suntem chit!

— Mai mult ca oricând — răspunse Squeers; ai fi fost chit cu el, chiar dacă s-ar fi însurat; dar dacă mai pui c-a rămas cu buzele umflate, i-ai luat-o cu mult înainte. A rămas de căruţă, Slider, a rămas de căruţă. Şi fiindcă veni vorba — adăugă el, întinzându-i paharul — dacă vrei să ştii părerea mea despre zapisele alea şi să: ţi spun ce-ai face bine să păstrezi şi ce-ai face bine să arzi, păi acum e timpul, Slider!

— Nu-i nicio grabă — spuse Peg, privind şi făcând de câteva ori semn cu ochiul a înţelegere.

— Păi, foarte bine! făcu Squeers — mie mi-e totuna. M-ai întrebat, de-aia. Nu ţi-aş cere nimic pentru asta, că doar îţi sunt prieten. Sigur că dumneata eşti cel mai bun judecător. Dar să ştii că eşti o femeie îndrăzneaţă, Slider!

— Adică cum, îndrăzneaţă? întrebă Peg.

— Păi vreau să zic doar că, dac-aş fi în locul dumitale, n-aş îngrămădi la mine hârtii care m-ar putea duce la spânzurătoare, dud aş putea să scot bani pe ele, cu alea de nu-s de niciun folos aş termina, şi pe alelalte le-aş pune undeva bine; asta-i tot — răspunse Squeers; dar fiecare e stăpân pe treburile lui. Tot ce zic eu, Slider, e că *eu* n-aş face aşa.

— Ei, hai — făcu Peg — atunci să ţi le arăt!

— Nu vreau să le văd — răspunse Squeers, prefăcându-se plictisit. Nu-mi vorbi de parcă mi-ai face un hatâr! Arată-le altcuiva, și

sfătuiește-te cu cine vrei!

Pare-se că domnul Squeers ar mai fi făcut un pic pe jignitul, dacă doamna Sliderskew, dornică să-i recâştige bunăvoinţa, n-ar fi devenit atât de drăgăstoasă; încât omul era în primejdie să fie înăbuşit de mângâierile ei. Punând capăt, cu toată drăgălăşenia de care era el în stare, acestor mici familiarităţi, pentru care avem temei să credem că sticla cea neagră era cel puţin tot atât de vinovată ca şi orice slăbiciune înnăscută a doamnei Sliderskew, Squeers spuse că glumise doar şi ca dovadă a nevătămatei lui bune dispoziţii, era gata să cerceteze numaidecât hârtiile, dacă făcând acest lucru, putea aduce vreo mulţumise sau uşurare frumoasei lui prietene.

— Şi-acum, că te-ai hotărât, draga mea Slider — urlă Squeers, după ce ea se ridicase pentru a le aduce — pune zăvorul la uşă.

Peg păşi spre uşă şi, după ce bâjbâi la zăvor, se furişă în celălalt capăt al odăii şi scoase de sub grămada de cărbuni din fundul dulapului, o cutie mică de lucru. O puse pe duşumea la picioarele lui Squeers şi, după aceea, scoase de sub perna din pat o cheiţă, cu care făcu semn amintitului domn să deschidă. Domnul Squeers, care urmărise cu înfrigurare fiecare mişcare, nu pierdu timp şi ascultă de semn; şi, după ce capacul fu ridicat, privi cu încântare la zapisele dinăuntru.

— Vezi — spuse Peg, îngenunchind pe podea alături de el şi oprindu-i mâna nerăbdătoare — ce nu ne foloseşte ardem, hârtiile din care putem scoate bani le păstrăm; şi dacă e vreuna cu care îl putem băga în bucluc şi să-l chinuim şi să-i facem inima bucăţele, pe aia s-o ţinem ca pe ochii din cap, fiindcă asta vreau şi asta am nădăjduit când am plecat de la el.

— Eu credeam — spuse Squeers — că nu-l îndrăgeai chiar aşa tare. Pe legea mea! Atunci de ce n-ai luat şi nişte bani pe deasupra?

— Nişte ce? întrebă Peg.

Nişte bani — răcni Squeers. Eu cred că femeia asta m-aude, dar vrea să mă facă să-mi plesnească vreo vână, ca sa aibă plăcerea sâ mă îngrijească. Nişte bani, Slider, bani!

— Ia te uită ce-ţi trece prin minte! strigă Peg cu oarecare dispreţ. Păi dac-aş fi luat bani de la Arthur Gride, ar fi răscolit tot pământul ca să dea de mine, şi zău că i-ar fi adulmecat şi i-ar fi scos el la lumină, chiar de i-aş fi îngropat în fundul celui mai adânc puţ din Anglia. Nu, nu! Ştiam eu ce fac. Am luat lucrurile astea, unde ştiam că-i sunt ascunse tainele. Pe astea nu-i dădea mâna să le scoată în vileag, măcar şi de-ar fi preţuit încă o dată pe atât. Asta-i vulpe bătrână; o vulpe bătrână, şireată şi nerecunoscătoare. Mai întâi m-a flămânzit şi pe urmă m-a tras pe sfoară; dac-aş putea, l-aş omorî!

— Foarte bine şi foarte vrednic de laudă — spuse Squeers. Dar în primul rând şi înainte de toate, Slider, arde cutia. Nu trebuie să ţii

lucruri care să te dea de gol. Să ai totdeauna grijă de asta. Aşa că în timp ce dumneata o spargi (şi nu-i greu, fiindcă e foarte veche şi stricată) şi arzi bucăţelele, mă uit eu prin hârtii şi-ţi spun despre ce este vorba.

După ce Peg încuviinţă această rânduială, domnul Squeers întoarse cutia cu dosul în sus şi, răsturnându-i cuprinsul pe duşumea, i-o întinse; căci desfiinţarea cutiei era un mijloc neprevăzut, menit să absoarbă atenţia ei, în caz că ar fi fost de dorit să i-o împrăştie de la îndeletnicirile lui.

— Aşa! făcu Squeers; bagi ţăndările în sobă şi aprinzi un foc bun şi, între timp, eu citesc. Hai să văd despre ce e vorba! Apoi, coborând luminarea „domnul Squeers se porni să cerceteze cu mare înfrigurare şi un rânjet viclean pe toată faţa.

Dacă bătrână n-ar fi fost atât de surdă, ar fi trebuit să audă când se dusese ultima oară spre uşă, răsuflarea a doi oameni care stăteau chiar în spatele ei; şi, dacă cei doi oameni n-ar fi ştiut de beteşugul ei, ar fi ales, probabil, clipa aceea fie pentru a se arăta, fie pentru a o lua la picior. Dar, ştiind cu cine aveau de-a face, rămaseră nemişcaţi, şi acum, nu numai că se arătară neobservaţi de nimeni în uşă — care uşă nu era zăvorită, fiindcă zăvorul n-avea cârlig — ci şi înaintară prevăzători şi cu paşi neauziţi în încăpere.

În timp ce ei se strecurau tot mai înainte, încetul cu încetul, aproape pe nesimţite şi cu atâta prevedere, încât abia dacă mai răsuflau,. Zgripţuroaica şi cu Squeers, care nici nu visau la o asemenea pătrundere şi habar n-aveau că mai există vreun suflet în apropiere în afară de ei, îşi vedeau cu sârg de treburile lor. Batrâna, cu faţa ei zbârcită lipită de grătarul sobei, sufla în tăciunii stinşi, care încă nu aprinseseră lemnul; Squeers stătea aplecat spre luminarea care-i arăta toată urâţenia feţei, aşa cum lumina focului o arăta pe cea a tovarăşei lui: Aniândoi erau prinşi cu trup şi cu suflet şi pe feţele lor se citea încântarea, în contrast puternic cu privirile îngrijorate ale celor din spatele lor, care se foloseau de cel mai uşor sunet pentru a-şi acoperi înaintarea şi care, chiar dacă nu înaintaseră decât cu o palmă, se opreau iarăşi de îndată ce se lăsa tăcerea. Acestea, împreună cu încăperea mare şi goală —, pereţii jilavi şi lumina pâlpâitoare şi îndoielnică, alcătuiau împreună o scenă care, chiar şi; pentru cel mai' neatent şi nepăsător privitor (dacă ar fi fost vreunul de faţă) n-ar fi putut să nu aibă interes şi nici n-ar fi fost cu uşurinţă uitată.

Dintre cei ce înaintau pe furiş, unul era Frank Cheeryble, iar celălalt Newman Noggs. Nevvman apucase nişte foaie de minerul lor ruginit, foaie care tocmai descriau o învârtitură în aer înainte de a coborî pe capul domnului Squeers, când Frank îi opri cu o mişcare gravă braţul şi, făcând încă un pas, ajunse atât de aproape de spatele învăţătorului; încât aplecându-se puţin înainte, putu să desluşească limpede

documentul pe care acesta îl ţinea chiar în faţa ochiului.

Domnul Squeers, care nu era din cale-afară de învăţat, părea foarte încurcat de această primă pradă scrisă cu litere mari, dar nu foarte citeţ pentru un ochi fără deprindere. După ce încercase s-o citească mai întâi de la stânga la dreapta şi pe urmă, de la dreapta spre stânga şi văzu că, în ambele feluri, sună la fel de limpede, Squeers întoarse hârtia cu susţii în jos, fără mai mult succes.

— Ha-ha-ha! chicoti Peg, care, îngenuncheată în faţa focului, îl înteţea cu bucăţi de cutie şi rânjea cu încântare drăcească. Ce scrie în hrisovul ăla?

— Nimic deosebit — răspunse Squeers, fluturându-l înspre ea. E doar un contract vechi de arendă după câte înţeleg eu. Aruncă-l în foc!

Doamna Sliderskew încuviinţă şi întrebă ce era cu următorul.

— Aici — spuse Squeers — e un teanc de trate expirate şi de poliţe reînnoite pe numele a şase sau opt tineri; dar toţi sunt membri ai parlamentului, aşa încât hârtiile nu pot fi de folos nimănui. Aruncă-le în foc!

Peg făcu ce i se porunci şi aşteptă ceea ce avea să urmeze.

— Asta — spuse Squeers — pare să fie un act de vânzare a dreptului de a obţine parohia din Purechurch din valea Cashup. Ai grijă de asta, Slider, zău aşa, pentru numele lui dumnezeu. Obţin eu preţul la licitaţie.

— Ce urmează? întrebă Peg.

— Păi, asta — spuse Squeers — pare, după cele două scrisori care o însoţesc, să fie o obligaţie din partea unui vicar de la ţară să plătească leafa lui pe jumătate de an şi anume patruzeci de livre, ca să împrumute douăzeci. Ai grijă şi de asta; fiindcă, dacă nu plăteşte, i-arată lui episcopul. Ştii ce înseamnă parabola cu cămila şi urechea acului; niciun om care nu e în stare să trăiască din venitul lui, nu trebuie să spere, doamne fereşte, s-ajungă în împărăţia cerurilor. Foarte ciudat; încă n-am dat de nimic care să semene cu ce caut eu.

— Ce s-a întâmplat? întrebă Peg.

— Nimic — răspunse Squeers — numai că eu caut…

Newman ridicase din nou foalele. Şi din nou Frank îl oprise cu o mişcare a braţului iute şi neînsoţită de niciun zgomot.

— Uite aici — spuse Squeers — contracte, ai grijă de ele. Mandate de notariat, ai grijă şi de asta. Două dovezi, ai grijă. Contract de arendă şi înnoirea lui, asta arde. A! Madeleine Bray… majorat sau căsătorie… sus-numita Madeleine… uite, arde *asta!*

Şi aruncând pripit bătrânei un pergament anume pregătit pentru acest scop, Squeers azvârli în surtucul lui larg, după ce ea întoarse capul, hrisovul în care aceste cuvinte îi opriseră privirile şi izbucni apoi într-un strigăt de triumf.

— Am pus nuna pe el! spuse el. E al meu! Ura! Planul a fost bun,

măcar că nădejde era puţină, dar acum domnesc!

Peg îl întrebă de ce râde, dar nu primi niciun răspuns. Braţul lui Newman nu mai putu fi oprit. Foalele coborâră cu greutate şi fără să dea greş, drept pe creştetul capului domnului Squeers şi-l doborâră la pământ, unde domnia sa se lăţi fără simţiri.

CAPITOLUL XXVI

În care se încheie un capitol al acestei istorii.

Străbătând distanţa în două zile de drum, pentru ca protejatul lui să fie mai puţin istovit şi obosit de pe urma unei călătorii atât de lungi, Nicholas se găsi la sfârşitul celei de-a doua zi de când plecaseră de acasă, la câteva mile depărtare de locul unde petre cuse cei mai fericiţi ani ai vieţii sale, loc care, deşi îi umplea mintea cu gânduri plăcute şi senine, deşteptă şi multe amintiri dureroase şi vii în legătură cu împrejurările pribegiei sale şi alor săi, împrejurări ce-i azvârliseră într-o lume nemiloasă şi la bunul plac al unor străini.

Nu era nevoie de gânduri ca cele stârnite de obicei chiar şi în cugetele cele mai nesimţitoare de amintirea zilelor de demult şi de plimbările prin locurile copilăriei pentru a muia inima lui Nicholas şi a-l face mai grijuliu ca de obicei faţă de prietenul lui, care se stingea. Zi şi noapte, pe orice vreme şi în orice anotimp, veghind mereu, atent, plin de grijă, neschimbător în felul cum îşi îndeplinea datoria ere el hotărâtă faţă de o făptură atât de lipsită de prieteni şi de ajutor ca cea ale cărei zile erau numărate şi a cărei viaţă se scurgea cu repeziciune, Nicholas nu se dezlipi de bolnav. Nu-l părăsea nicio clipă. Îndeletnicirea lui statornică şi neîntreruptă era să-l încurajeze, să-l însufleţească, să-i dea tot ce avea nevoie, să-l îmbărbăteze şi să-l înveselească cât îi stătea în puteri.

Poposiră într-o locuinţă modestă la o fermă mică, înconjurată de pajişti, unde Nicholas zburdase adesea când era copil, împreună cu o ceată de colegi voioşi; şi aci rămaseră să se odihnească.

La început, Smike se simţi destul de voinic ca să umble, să străbată distanţe mici, fără alt sprijin sau ajutor în alara celui pe care i-l putea da Nicholas. În perioada aceasta, nimic nu părea să-l intereseze atât ca locurile acelea care fuseseră foarte familiare prietenului său în zilele de odinioară. Făcându-i pe plac şi mulţumit că această îngăduinţă îl scăpa pe bietul bolnav de multe ceasuri plicticoase şi-i dădea hrană pentru gânduri şi discuţii după aceea, Nicholas făcea din ungherele acestea ţelul hoinărelilor lor zilnice. Îl ducea din loc în loc într-un docar mic sau îi sprijinea braţul, în timp ce se plimbau încet prin colţurile de demult sau zăboveau în lumina soarelui, pentru a arunca o ultimă privire de rămas bun celor mai liniştite şi mai frumoase din aceste colţuri.

Cu astfel de prilejuri. Nicholas lăsându-se, aproape fără să-şi dea seama, dus de plăcerea vechilor amintiri, obişnuia să arate cite un copac pe care se căţărase de sute de ori ca să se uite la păsărelele din vreun cuib; de asemenea şi creanga de unde obişnuia s-o strige pe micuţa Kate, care stătea dedesubt, îngrozită de înălţimea atinsă de el

şi totuşi îmbiindu-l prin puterea admirației ei, să urce şi mai sus. Mai era şi casa veche, prin faţa căreia treceau în fiecare zi, privind în sus spre ferestruia pe unde soarele obișnuia să pătrundă în odaie si să-l trezească în dimineţile de vară — pe atunci toate dimineţile erau de vară — si, dacă se suia pe zidul grădinii şi privea deasupra, Nicholas putea să vadă chiar boschetul de trandafiri pe care îl primise Kate în dar de la un mic curtezan şi pe care ea îl răsădise cu mâinile ei. Mai era şi mărăcinişul, unde fratele şi sora culeseseră adesea împreună flori de câmp şi, pajiştile verzi sau potecile umbroase, pe care le străbătuseră ades. Nu era uliţă, pârân, pădurice sau căsuţă prin apropiere, de care să nu se lege vreo întâmplare din copilărie şi când ea se redeştepta în minte — cum se redeşteaptă de obicei întâmplările copilăriei — nu însemna nimic în sine; poate un cuvânt, un hohot de râs, o privire, o durere uşoară, o umbră trecătoare de teamă; dar era mai puternică şi mai desluşită şi amintirea fei mai limpede decât cele mai aspre încercări sau cele mai nemiloase suferinţe din anul trecut.

Una dintre expediţiile acestea îi duse prin cimitirul unde se afla mormântul tatălui său.

— Până şi pe aici — spuse Nicholas cu glas domol — aveam obiceiul să hoinărim înainte de a şti ce înseamnă moartea. În vremea când habar n-aveam ale cui oseminte o să odihnească în pământ; şi, minunându-se de atâta tăcere, ne aşezam ca să ne odihnim şi să vorbim în şoaptă. Odată, Kate s-a pierdut şi, după ce am căutat-o în zadar un ceas întreg, am găsit-o dormind tun sub copacul care umbreşte acum mormântul tatii. Tata o iubea foarte mult şi când a luat-o adormită încă în braţe, a spus că oricând o fi să moară, doreşte să fie îngropat acolo unde îşi culcase fetiţa lui capul. Vezi că dorinţa nu i-a fost nesocotită.

Altceva nu s-a mai petrecut chiar atunci; dar, în noaptea aceea, în timp ce Nicholas şedea la căpătâiul lui, Smike tresări din ceea ce părea să fie un somn şi, punându-şi mâna în mâna lui Nicholas. Îl rugă, cu lacrimi şiroind pe obraji, să-i facă o făgăduială solemnă.

— Ce anume? întrebă, cu bunătate în glas, Nicholas. Dacă pot s-o îndeplinesc sau nădăjduiesc să pot, ştii doar că aşa va fi.

— Sunt sigur că vei putea — răspunse celălalt. Păgăduieşte-mi că atunci când voi muri, voi fi îngropat aproape… cât de aproape poate fi săpată groapa… de copacul pe care l-am văzut astăzi.

Nicholas făgădui; nu găsi multe cuvinte pentru a face făgăduială, dar cele rostite fură solemne şi adânci. Sărmanul lui prieten îi ţinu mâna în mâna lui şi se întoarse ca şi cum ar ii vrut să doarmă. Dar se auziră hohote înăbuşite, şi Nicholas îşi simţi mâna strânsă mai mult decât o dată, de două ori, de trei ori, înainte ca băiatul să se cufunde în somn şi să slăbească, treptat, strânsoarea.

Până în două săptămâni, boala îl doborî prea tare ea să se mai poată

mişca. De câteva ori, Nicholas îl duse afară sprijinit de perne; dar mişcarea căruciorului îl făcea să sufere şi-i pricinuia leşinuri, primejdioase în starea lui de slăbiciune. Exista o canapea veche în casă, locul lui preferat de odihnă, în timpul zilei; când soarele strălucea şi era cald, Nicholas împingea canapeaua într-o livadă mică din apropiere şi, după ce-l învelea bine pe protejatul lui şi-l ducea până acolo, petreceau împreună ore în şir.

Cu un astfel de prilej, se petrecu o întâmplare pe care, în vremea aceea, Nicholas o punea numai pe seama unei închipuiri bolnave; dar care, mai târziu, avu temei s-o socotească o întâmplare adevărată.

Îl scosese pe Smike în braţe — bietul băiat! Şi un copil ar ti putut să-l ducă în zilele acelea — ca să vadă apusul soarelui şi, după ce-i potrivi culcuşul, îşi luă locul alături. Veghease toată noaptea din ajun şi, fiindcă era sufleteşte şi trupeşte obosit, aţipi pe nesimţite.

Nici cinci minute nu ţinuse ochii închişi, când fu trezit de un ţipăt şi, tresărind cu groaza care te apucă atunci când eşti trezit brusc din somn, văzu, spre marea lui mirare, că protejatul lui se ridicase cu mari sforţări în capul oaselor şi, cu ochii aproape ieşiţi din orbite, cu broboane de sudoare rece pe frunte şi scuturându-şi trupul de rău ce tremura, ţipa către el după ajutor.

— Doamne fereşte, ce s-a întâmplat? strigă Nicholas, aplecându-se deasupra lui. Linişteşte-te, ai visat!

— Nu, nu, nu! strigă Smike, agăţându-se de el. Ţine-mă strâns! Nu-mi da drumul! Acolo, acolo! în spatele pomului!

Nicholas îi urmări privirea, îndreptată dincolo de scaunul de pe care el însuşi tocmai se ridicase. Dar acolo nu se vedea nimic.

— Nu-i nimic decât închipuirea ta — spuse el, ostenindu-se să-l potolească; nimic altceva, crede-mă!

— Ştiu eu mai bine! Am văzut aşa cum te văd — răspunse celălalt. Vai! Spune-mi că ai să mă ţii la tine! Jură-mi că n-ai să mă părăseşti nicio clipă!

— Te părăsesc eu vreodată? întrebă Nicholas. Culcă-te iarăşi… aşa! Vezi doar că sunt aici! Acum spune-mi, ce a fost?

— Ţi-aminteşti — spuse Smike, cu glas scăzut, şi privind înspăimântat în jur — ţi-aminteşti că ţi-am vorbit despre omul care m-a duş prima dată la şcoală?

— Da, sigur!

— Adineauri mi-am ridicat ochii spre pomul acela… acela cu trunchiul gros… şi acolo, cu ochii aţintiţi la mine, stătea el!

— Gândeşte-te puţin — spuse Nicholas; să zicem chiar că s-ar putea să mai fie încă în viaţă şi să cutreiere nişte locuri atât de singuratice ca acestea, atât de depărtate de drumul mare; dar crezi oare că, după atâta amar de vreme, ai mai putea să-l recunoşti pe omul acela?

— Oriunde şi oricum ar fi îmbrăcat — răspunse Smike; dar chiar

adineauri stătea sprijinit în baston şi se uita la mine, întocmai cum îţi spuneam că mi-l aminteam. Era prăfuit de drum şi jerpelit îmbrăcat, cred chiar că hainele îi erau zdrenţuite, dar de îndată ce l-am văzut, noaptea aceea. Umedă, chipul lui când m-a părăsit, oamenii de acolo, toate parcă m-au năpădit dintr-odată. Când şi-a dat seama că-l văd, a părut speriat, fiindcă a tresărit şi s-a dat înapoi. M-am gândit la el ziua şi l-am visat noaptea. În somn, când eram copil mic şi de atunci mereu, a arătat totdeauna aşa cum a arătat adineauri.

Nicholas se osteni, folosind toate încredinţările şi argumentele ce-i trecură prin minte, să convingă biata făptură: îngrozită că închipuirea îl înşelase şi că asemănarea asta atât de puternică între nălucirea» din visele lui şi omul, pe care i se păruse a-l fi văzut, nu era decât o dovadă; dar în zadar. De îndată ce-l putu face să rămână, timp de câteva clipe, în grija celor din casă, puse să se cerceteze îndeaproape dacă fusese văzut vreun străin şi căută chiar el în spatele pomului şi prin livadă, pe ogoarele învecinate şi în toate locurile din apropiere, unde s-ar fi putut ascunde un om; dar totul fu zadarnic. Încredinţat că prima lui presupunere fusese îndreptăţită, se apucă să potolească temerile lui Smike, ceea ce izbuti în parte, după câtva timp, dar înrâurirea ce o avusese întâmplarea asupra, minţii băiatului nu putu s-o şteargă; fiindcă el o ţinea într-una, cu tărie şi înfrigurare, că văzuse cu ochii lui ceea ce spusese şi că nimeni n-o să-i scoată vreodată din cap că lucrul fusese aievea.

Şi acum, Nicholas începu să-şi dea seama că nu mai e nicio nădejde şi că asupra tovarăşului său de sărăcie şi a părtaşului său la vremuri mai bune se va lăsa repede întunericul. Durere şi suferinţă nu prea simţea Smike, dar nici nu se încorda, nu se ostenea, nu lupta pentru viaţă. Era istovit şi prăpădit în ultimul hal; glasul i se stinsese aşa încât de-abia îl puteai auzi când vorbea. Viaţa i se irosise şi ea îl culcase la pământ ca să moară.

Într-o dimineaţă frumoasă şi blândă de toamnă, când totul era molcom şi paşnic, când aerul dulce şi lin se strecura prin fereastra deschisă în odaia liniştită şi nu se auzea alt sunet decât foşnetul domol al frunzelor, Nicholas şedea la locul lui obişnuit lângă pat, ştiind că ceasul era aproape. Era atâta tăcere, încât, din când în când, îşi apleca urechea ca să asculte răsuflarea celui adormit, ca şi cum ar fi vrut să se încredinţeze că viaţa mai dăinuia acolo şi că bolnavul nu se cufundase în acel somn adânc, din care, pe lumea asta, nu există deşteptare.

În timp ce era astfel prins, ochii închişi se deschiseră şi pe faţa palidă apăru un zâmbet senin.

— Foarte bine! spuse Nicholas. Ţi-a făcut bine somnul.

— Am avut vise atât de plăcute — răspunse celălalt. Vise atât de plăcute, de fericite!

— Despre ce? întrebă Nicholas.

Muribundul se întoarse spre el şi, luându-l cu braţul de gât, răspunse:

— Curând voi fi acolo!

După o scurtă tăcere, vorbi din nou:

— Nu mi-e teamă de moarte — spuse el — sunt foarte mulţumit. Aproape cred că nici n-aş mai dori acum să mă pot scula sănătos din patul ăsta. Mi-ai spus de atâtea ori că o să ne mai întâlnim, mi-ai spus-o foarte des în ultima vreme şi acum simt atât de puternic adevărul acestor spuse, încât pot să îndur să mă despart de tine.

Tremurul glasului, lacrimile din ochi şi strânsoarea mai puternică a braţului, care însoţiră cuvintele din urmă, arătau cât de tare umpleau ele inima celui care vorbea; şi nu lipseau semnele care să arate cât de adânc mişcaseră inima celui ce le asculta.

— Vorbeşti frumos — răspunse într-un târziu Nicholas — şi-mi aduci multă mângâiere, dragul meu. Vreau să te aud spunând că eşti fericit, dacă poţi.

— Mai întâi trebuie să-ţi mărturisesc ceva. N-ar trebui să am taine faţă de tine. Ştiu că, în clipe din astea, n-ai să mă osândeşti.

— *Eu* să te osândesc pe tine! strigă Nicholas.

— Sunt sigur că n-ai s-o faci. M-ai întrebat de ce m-am schimbat atât şi… şi stau aşa de mult singur. Să-ţi spun de ce?

— Dacă te doare, nu — spuse Nicholas. Te-am întrebat ca să te pot face mai fericit, dacă mi-ar sta în puteri.

— Ştiu. Am simţit asta şi atunci. Îl trase pe prietenul iui mai aproape. Ai să mă ierţi; nu m-am putut împotrivi; dar cu toate c-aş fi fost în stare să mor ca s-o fac fericită, mi se rupe inima să văd… ştiu că el o iubeşte sincer. O! cine ar fi putut descoperi lucrul ăsta atât de repede ca mine!

Cuvintele care urmară fură rostite slab şi stins şi întretăiate de opriri lungi; dar din aceste cuvinte, află Nicholas întâia dată că băiatul care murea o iubise pe sora lui, Kate, cu toată înflăcărarea unei firi ce se dăruie unei singure patimi atotcuprinzătoare, tainice şi fără nădejde.

Îşi făcuse rost de o buclă din părul ei, pe care o purta atârnată la git şi împăturită în câteva panglici subţiri, dintre cele purtate de ea. Se ruga ca după ce va fi murit, Nicholas să o ia, aşa încât niciun ochi în afară de al lui să n-o vadă, dar, după ce-l va fi culcat în sicriu, gata să-l coboare în groapă, să i-o atârne iarăşi la gât. Ca să-i rămână lui în mormânt.

îngenuncheat, Nicholas jură şi-i făgădui din noii că va odihni în locul ales de el. Se îmbrăţişară şi se sărutară pe obraji.

— Acum — murmură el — sunt fericit, — şi se cufundă într-un somn uşor şi, când se trezi, zâmbi ca şi mai înainte; apoi vorbi despre grădini frumoase, care, spunea, i se întind înainte şi sunt pline cu

chipuri de bărbaţi, femei şi mulţi copii, toţi cu feţe luminate; după aceea şopti că asta e Edenul şi aşa îşi dădu duhul.

CAPITOLUL XXVII

Uneltirile încep să dea greş, iar uneltitorii sunt tulburaţi de îndoieli şi primejdii.

Ralph şedea singur în odaia pustie, unde obişnuia să mănânce şi să petreacă serile, când nicio îndeletnicire aducătoare de câştig nu-l silea să iasă din casă. În faţa lui se afla o gustare de dimineaţă neatinsă şi lângă locul unde degetele lui neliniştite ciocăneau în masă, era ceasul. Trecuse de mult ora la care, de atâţia ani, obişnuia să-l pună în buzunar şi să coboare cu paşi măsuraţi scara, îndreptându-se spre treburile zilei, dar acum nu luă în seamă înştiinţarea lui, aşa cum nu lua în seamă nici mâncarea şi băutura ce-i stăteau în faţă, ci rămase cu capul sprijinit in mână şi cu ochii îndărătnic aţintiţi în pământ.

Această abatere de la obiceiurile lui statornice şi neclintite la un om atât de tabietos şi neschimbat în tot ceea ce ţinea de goana zilnică după bogăţie ar fi fost de ajuns ca să arate că nu era în apele lui cămătarul. Că lucra sub apăsarea unei tulburări sufleteşti sau trupeşti şi că nu era vorba de un fleac, de vreme ce-l atingea pe un om ca el, se vedea destul de limpede după privirea lui rătăcită, aerul lui istovit, ochii duşi în fundul capului şi stinşi, pe care, într-un târziu, îi ridică tresărind şi uitindu-se grăbit în jur, ca un om ce se trezeşte din somn şi nu poate recunoaşte numaidecât locul unde se găseşte.

— Ce lucru mă apasă oare — spuse el — de care nu sunt în stare să mă scutur? Nu m-am alintat niciodată şi n-ar trebui să fiu bolnav. N-am tânjit, n-am lâncezit, nu m-am lăsat niciodată în voia închipuirilor; dar ce poate face un om, care n-are parte de odihnă?

îşi apăsă mâna pe frunte.

— Noapte după noapte vine şi pleacă şi eu n-am odihnă. Chiar dacă dorm, ce fel de odihnă e cea tulburată de aceleaşi vise şi aceleaşi chipuri nesuferite care se îngrămădesc în jurul meu, aceiaşi oameni nesuferiţi care se află în treabă, se amestecă în tot ce spun şi îndeplinesc şi totdeauna spre înfrângerea mea? Când sunt treaz, ce odihnă pot avea, urmărit fără încetare de umbra asta apăsătoare a… nici eu nu ştiu a cui, şi ăsta-i tocmai lucrul cel mai rău! Am nevoie de odihnă. O noapte de odihnă neîntreruptă şi voi fi iarăşi om.

Împingând deoparte masa, în timp ce vorbea, ca şi cum vederea mâncării i-ar fi făcut silă, dădu de ceasornic: arătătoarele spuneau că ceasul amiezii e aproape.

— Ciudat! spuse el, ceasul amiezii şi Noggs nu-i aici! Ce încăierare de beţivi l-o fi împiedicând să vină? Aş da chiar acum ceva… ceva bani, măcar şi după pierderea asta groaznică, să ştiu că a înjunghiat un om la o bătaie, într-o cârciumă sau a făcut o spargere sau a buzunărit pe cineva sau a făcut orice, care să-l trimită peste mări cu

un lanţ de fier la picior şi să mă scape de el. Alai bine ar fi dac-aş putea să-l duc în ispită, să-l momesc să mă prade pe mine. L-aş lăsa cu plăcere să mă jefuiască, numai să-l dau pe mâna legii, fiindcă pot să jur că-i trădător! Cum şi când şi unde, nu ştiu, măcar că bănuiesc.

După ce mai aşteptă jumătate de oră, trimise femeia care-i ţinea gospodăria la locuinţa lui Newman, ca să întrebe dacă nu-i bolnav şi de ce nu venise sau trimisese vorbă. Ea aduse răspunsul că Newman nu dăduse pe acasă toată noaptea şi că nimeni n-a ştiut să-i spună nimic în legătură cu el.

— Dar e un domn jos, conaşule — spuse ea — care aştepta la uşă când am intrat eu şi zice…

— Ce zice? întrebă Ralph, întorcându-se supărat spre ea. Ţi-am spus doar că nu vreau să văd pe nimeni!

— Zice — răspunse femeia, speriată de glasul lui stropşit — că a venit cu o treabă deosebită, care nu îngăduie amânare; şi m-am gândit c-o fi în legătură cu…

— Cu ce, fir-ar să fie? spuse Ralph. Şi *dumneata* iscodeşti şi-ţi dai cu părerea despre treburile pe care le au oamenii cu mine, hai?

— Nu, conaşule, vai de mine! Am văzut că eraţi neliniştit şi m-am gândit c-o fi în legătură cu domnul Noggs; asta-i tot!

— Ai văzut că eram neliniştit! bodogăni Ralph; toată lumea mă pândeşte acum! Unde-i omul? N-ai spus, sper, că încă n-am coborât!

Femeia răspunse că omul era pe săi iţă şi că ea spusese cum că stăpânul ei are treabă, dar c-o să-l înştiinţeze ea.

— Bine — făcu Ralph. Să-l văd. Du-te în bucătărie şi rămâi acolo. M-ai înţeles?

Bucuroasă c-a scăpat, femeia se făcu numaidecât nevăzută. Adunându-şi gândurile şi încercând, pe cât îi stătea în puteri, să-şi reia purtările obişnuite, Ralph coborî scările. După ce se opri, timp de câteva clipe, cu mâna pe clanţă, intră în odaia lui Newman şi se trezi faţă în faţă cu domnul Charles Cheeryble.

Dintre toţi oamenii vii, acesta era unul dintre ultimii pe care ar fi dorit să-i întâlnească vreodată; dar, acum, când vedea în el doar pe patronul şi ocrotitorul lui Nicholas, ar fi dorit mai curând să vadă o stafie. Totuşi întâlnirea avu cel puţin o înrâurire binefăcătoare asupra lui. Într-o clipă ea deşteptă toată energia lui adormită; stârni din nou în pieptul lui patimile care, de atâţia ani, îşi găsiseră acolo un cuib, unde înfloreau; aprinse toată mânia, ura, răutatea de care era el în stare; îi readuse rânjetul pe buze şi încruntarea pe frunte; şi-l făcu să fie din nou, după înfăţişare, acelaşi Ralph Nickleby, de care atâția oameni aveau motive amarnice să-şi amintească.

— Hm! spuse Ralph, oprindu-se în uşă. E un hatâr neaşteptat, domnule!

— Şi nu binevenit — spuse fratele Charles; neplăcut, ştiu asta!

— Se zice că sunteţi întruchiparea adevărului, domnule — răspunse Ralph. Oricum, în clipa asta spuneţi adevărul şi eu nu-l voi tăgădui. Hatârul este, cel puţin, pe cât de neaşteptat, pe atât de neplăcut. Mai mult nici nu pot spune!

— Sincer vorbind, domnule… — începu fratele Charles.

— Sincer vorbind, domnule — i-o reteză Ralph — doresc ca această convorbire să fie scurtă şi să se sfârşească acolo unde a început. Ghicesc despre ce aveţi de gând să vorbiţi şi nu vreau să vă ascult. Vă place sinceritatea, cred; o aveţi. Iată uşa, o vedeţi. Drumurile noastre merg în direcţii foarte deosebite. Mergeţi pe al dumneavoastră, vă rog, şi lăsaţi-mă să merg liniştit pe al meu.

— Liniştit! repetă blând fratele Charles, privindu-l mai degrabă cu milă decât cu imputare. Să meargă liniştit pe drumul *lui!*

— N-aş crede c-o să zăboviţi în casa mea, împotriva voinţei mele, domnule — spuse Ralph — fiindcă nu puteţi nădăjdui să mişcaţi un om care-şi astupă urechile faţă de tot ce puteţi spune şi este cu tărie hotărât să nu vă asculte.

— Domnule Nickleby — răspunse fratele Charles — tot atât de blând ca înainte, dar mai apăsat. Am venit aci împotriva voinţei mele, supărător şi dureros împotriva voinţei mele. Încă n-am călcat pragul acestei case până acum şi, ca să spun ceea ce gândesc, domnule, nu mă simt bine şi în largul meu aci şi nici nu doresc să mai revin. Dumneata nu poţi ghici pricina pentru care am venit să-ţi vorbesc, sigur că nu poţi. Sunt încredinţat de asta, fiindcă, de n-ar fi aşa, te-ai purta cu totul altfel.

Ralph îl privi pătrunzător, dar ochii limpezi şi chipul deschis al bătrânului şi cinstitului Charles nu suferi nicio schimbare, ci-i întâmpină privirea fără sfială.

— Să vorbesc mai departe? întrebă domnul Cheeryble.

— Da, bineînţeles, dacă vă face plăceţe — răspunse uscat Ralph. Iată, aveţi pereţi cărora să le vorbiţi, domnule, un pupitru şi două taburete; vă vor asculta cu toată luarea-aminte şi, desigur, nu vă vor întrerupe. Vorbiţi mai departe, vă rog; simţiţi-vă ca acasă la dumneavoastră şi, poate, până mă întorc eu de la plimbare, veţi fi sfârşit ceea ce aveaţi de spus şi-mi veţi îngădui să reintru în stăpânirea lucrurilor mele.

Zicând aşa, îşi încheie haina şi întorcându-se spre coridor, îşi luă pălăria din cuier. Bătrânul îl urmă şi era gata să vorbească, dar Ralph îl opri cu o mişcare nerăbdătoare a mâinii, spunând:

— Nicio vorbă! Vă spun, domnule —, nicio vorbă! Măcar că sunteţi neprihănit, încă n-aţi ajuns înger ca să apăreţi în casele oamenilor, fie că ei vor, fie că nu, şi să vă revărsaţi vorbirea în urechi neprimitoare. N-aveţi decât să predicaţi pentru pereţi, nu pentru mine!

— Cerul mi-e martor că nu sunt înger — răspunse fratele Charles,

clătinând din cap — ci un om nedesăvârşit şi care rătăceşte; totuşi există o însuşire pe care toţi oamenii deopotrivă cu îngerii au prilejul binecuvântat s-o dovedească, dacă vor, şi anume îndurarea. Îndurarea m-a îndemnat să vin aici. Îngăduie-mi te rog, s-o dovedesc.

— Eu nu arăt îndurare — răspunse Ralph cu un zâmbet triumfător — şi nici nu cer de la alţii. Nu aşteptaţi îndurare de la mine, domnule, în folosul celui care s-a impus încrederii dumneavoastră copilăreşti, ci lăsaţi-l să se aştepte la tot ce-i mai rău din partea mea.

— *El* să ceară îndurare de la dumneata? strigă bătrânul negustor cu căldură. Dumneata să-i ceri lui, domnule! Dumneata să-i ceri lui! Dacă nu vrei să mă asculţi acum, când poţi, ascultă-mă atunci când trebuie sau prevezi ce vreau eu să-ţi spun şi ia măsuri ca să nu ne mai întâlnim din nou. Nepotul dumitale e un tânăr cu suflet nobil, domnule, un tânăr cinstit şi nobil. Cum eşti dumneata, domnule Nickleby, nu vreau să spun; dar ce eşti, ştiu. Şi acum, domnule, dacă te apuci de treaba în care te-ai băgat de curând şi întâmpini greutăţi, vino la mine şi la fratele meu Ned, şi la Tim Linkinwater şi noi o să te lămurim, domnule, dar vino curând, că altfel va fi prea târziu şi vei fi lămurit de alţii, poate cu ceva mai multă asprime şi ceva mai puţină delicateţe, şi să nu uiţi niciodată, domnule, că în această dimineaţă am venit aci, din îndurare faţă de dumneata şi sunt încă gata să-ţi vorbesc cu aceleaşi gânduri.

Rostind aceste cuvinte foarte apăsat şi cu emoţie, fratele Charles îşi puse pălăria cu boruri mari şi, trecând pe lângă Ralph Nickleby fără să mai spună nimic, paşi sprinten în stradă. Ralph îl urmări cu privirea, fără să se mişte sau să scoată vreo vorbă, câtva timp, apoi sparse tăcerea cu un râs batjocoritor.

— După cât e de năucitor — spuse el — şi ăsta trebuie să fie unul dintre visele care mi-au tulburat odihna în ultima vreme. Îndurare faţă de mine! Ha! Ha! Nătăfleţul ăsta bătrân a înnebunit!

Deşi vorbea în zeflemea şi cu batjocură, era limpede că, cu cât Ralph chibzuia mai mult, cu atât se simţea mai stânjenit şi mai apăsat de o nelinişte şi o teamă nedesluşită, care creşteau, pe măsură ce timpul trecea, şi nu venea nicio ştire de la Newman Noggs. După ce aşteptă până târziu după-amiaza, chinuit de temeri şi bănuieli felurite, ca şi de amintirea ameninţării rostite de nepotul lui la ultima lor întâlnire, ameninţare care i se părea că se adevereşte când într-un fel, când într-altul şi-l urmărea fără încetare, plecă de acasă şi aproape fără să ştie de ce, ci doar pentru că era într-o stare de bănuială şi nelinişte, se îndreptă spre casa lui Snawley. Nevasta acestuia îi deschise uşa şi Ralph o întrebă dacă bărbatul ei este acasă.

— Nu — răspunse ea aspru — sigur că nu e şi afară de asta, cred că multă vreme n-o să fie acasă.

— Ştiţi cine sunt? întrebă Ralph.

— Desigur, te cunosc foarte bine; chiar prea bine şi poate că şi el tot aşa şi-mi pare rău că sunt silită s-o spun.

— Spuneţi-i că l-am zărit prin storul de sus, adineauri când am trecut strada şi că trebuie să-i vorbesc în interes de afaceri — stărui Ralph. Mă auziţi?

— Aud — răspunse doamna Snawley, neluând în seamă cererea.

— Ştiam eu că femeia asta e o făţarnică, dintre cele care spun psalmi şi cuvinte din scriptură — spuse Ralph, trecând liniştit înainte — dar n-am ştiut până acum că trage la măsea.

— Opreşte! Aici nu se intră — spuse jumătatea domnului Snawley, aşezându-şi făptura voinică în uşă. I-ai tot vorbit de afaceri până acum, mai mult decât de ajuns. I-am spus eu dintotdeauna ce-o să iasă, dacă o să facă afaceri cu dumneata şi o să-ţi îndeplinească planurile. Sau dumneata, sau dascălul, unul din voi sau amândoi împreună, aţi ticluit scrisoarea aia falsă; să ţii minte asta! Nu el a făcut-o, aşa încât să nu i-o puneţi lui în cârcă!

— Ţine-ţi gura, Jezebel ce eşti! spuse Ralph, privind fioros în jur.

— Las' că ştiu eu când să-mi ţiu gura şi când să vorbesc, domnule Nickleby — răspunse cucoana. Ai grijă să ştie şi alţii când trebuie să-şi ţină gura.

— Caţă ce eşti — se stropşi Ralph — dacă bărbatul dumitale a fost atât de neghiob încât ţi-a încredinţat tainele lui, păstrează-le, păstrează-le, diavoliţă ce eşti!

— Nu atât tainele lui, cât poate ale altora — răspunse femeia — nu atât tainele lui cât ale dumitale.

Slabeşte-mă cu privirile astea crunte! Poate c-ai să ai nevoie de ele altă dată. Păstrează-le!

— Ai de gând — spuse Ralph, stăpânindu-şi furia cât putea şi apucând-o strâns de încheietura mâinii — ai de gând să te duci la bărbatul dumitale şi să-i spui că ştiu că-i acasă şi că trebuie să-l văd? Şi ai de gând să-mi spui ce v-a apucat, pe dumneata şi pe el, de vă purtaţi aşa?

— Nu — răspunse femeia, smulgându-se cu putere din strânsoare. Niciuna, nici alta.

— Mă înfrunţi, aşa-i? spuse Ralph.

— Da — fu răspunsul. Te înfrunt!

Timp de o clipă, Ralph stătu cu mâna ridicată, ca şi cum ar fi fost gata s-o lovească; dar, oprindu-se, dădu din cap şi bolborosi ceva, de parc-ar fi vrut s-o încredinţeze că asta n-o să uite el, apoi plecă.

De acolo se duse de-a dreptul la hanul unde trăgea domnul Squeers şi întrebă dacă dascălul dăduse pe acolo în ultima vreme, cu speranţa nelămurită că, victorios sau nu, acesta s-ar fi putut întoarce din misiune între timp şi să-l asigure că totul era bine. Dar domnul Squeers nu fusese pe acolo de zece zile şi tot ce-i putură spune despre

el era că-şi lăsase la han bagajele şi nota de plată.

Frământat de mii de temeri şi gânduri şi pornit să se încredinţeze dacă Squeers avea vreo bănuială în legătură cu Snawley sau vreun amestec de orice fel in purtarea schimbată a acestuia, Ralph se hotărî să facă pasul cel mai greu şi să întrebe de el la locuinţa din Lambeth, ba chiar să aibă o întrevedere cu el acolo. Neclintit în planul lui şi aflându-se în starea aceea când nu poţi răbda nicio amânare, se şi înfiinţa la locul cu pricina; şi cum după descriere cunoştea întocmai aşezarea odăii lui Squeers, urcă pe furiş scara şi bătu uşor în uşă.

Nicio bătaie, nici două, nici trei, nici chiar nouă, nu-l putură încredinţa pe Ralph, împotriva dorinţei lui, că nu era nimeni înăuntru. Îşi făcu socoteala că poate omul doarme; şi ciulind urechea, aproape că se încredinţa că-i aude răsuflarea. Chiar şi după ce fu sigur că dascălul nu putea fi acolo, tot mai şezu răbdător pe un scaun şi aşteptă, lămurindu-şi sieşi că omul s-o fi dus cu vreo treabă măruntă şi se va reîntoarce curând.

Multe picioare urcară scara care scârţâia; şi paşii unora dintre ele păreau urechii lui ciulite atât de asemănători cu cei ai omului pe care-l aştepta, încât Ralph se ridică de multe ori, pentru a fi gata să-i vorbească în clipa când va ajunge sus; dar, unul câte unul, fiecare om dispărea în cite o odaie, dar nu în cea înaintea căreia stătea el; şi fiecare dezamăgire de acest fel îl îngheţa pe Ralph şi-l făcea să se simtă părăsit.

În cele din urmă, îşi dădu seama că aşteptarea e fără nădejde şi, coborând scările, întrebă pe unul din locatari dacă ştie pe unde umblă domnul Squeers — pomenind de acest stimabil domn cu un nume de împrumut, asupra căruia se înţeleseseră ei doi. Locatarul îl trimise la altul şi acesta la altul; de la acesta din urmă află că, târziu, în noaptea din ajun, Squeers plecase în grabă cu doi bărbaţi, care veniseră, curând după aceea, s-o ridice pe bătrâna ce locuia la acelaşi etaj; şi că, deşi împrejurarea atrăsese atenţia celui ce-i dădea ştirea, acesta nu vorbise cu ei atunci şi nici nu încercase s-o facă după aceea.

Îi trecu prin minte gândul că, poate, Peg Sliderskew fusese ridicată pentru furt şi că, domnul Squeers, aflându-se tocmai atunci la ea, fusese ridicat şi el, sub bănuiala că e părtaş. Dacă aşa stăteau lucrurile, Gride trebuia să ştie de asta; aşa încât spre casa lui Gride îşi îndreptă paşii, îngrijorat de-a binelea acum şi temându-se că se puseseră într-adevăr la cale nişte uneltiri cu scopul de a-l nenoroci şi ruina pe el.

Când ajunse la casa cămătarului, găsi ferestrele închise şi storurile murdare coborâte; totul era tăcut, jalnic, pustiu. Dar aşa arăta casa de obicei. Bătu — mai întâi mai domol — pe urmă tare şi cu putere. Nu se arătă nimeni. Scrise câteva cuvinte cu creionul pe o carte de vizită şi, după ce o vârî sub uşă, se pregăti să plece, când un zgomot, ca de fereastră ridicată pe furiş, îi lovi auzul. Ridicând privirile, putu să

desluşească faţa lui Gride în persoană, care se uita temător peste balustrada de la fereastra podului. Când văzu cine e jos, trase capul înăuntru, dar nu atât de repede încât Ralph să nu-i poată da de ştire că-l văzuse şi să-l poftească să coboare.

După ce chemarea fu repetată, Gride mai privi o dată afară cu atâta prevedere, încât din trupul bătrânului nu se vedea nimic. Cum deasupra balustradei nu se zăreau decât trăsăturile lui aspre şi părul lui alb, ai fi zis că e un cap desprins de trunchi, care împodobea zidul.

— Pst! făcu el. Pleacă de aici!

— Vino jos! spuse Ralph, făcându-i senin cu capul,

— Pleacă de-a ici! chiteai Gride, clătinându-şi capul, înnebunit de nerăbdare. Nu-mi mai vorbi, nu bate, nu atrage atenţia asupra casei mele, pleacă de aici!

— O să bat, o să înjur, până adun toţi vecinii — spuse Ralph — dacă nu-mi spui de ce te ascunzi şi schelălăi acolo, javră ce eşti!

— Nu aud ce spui… nu-mi vorbi… nu-i cuminte..? pleacă… pleacă! răspunse Gride.

— Vino jos, îţi spun! N-ai de gând să cobori r făcu Ralph, fioros.

— Nu-u-u! mârâi Gride. Îşi trase capul înăuntru şi Ralph, care rămase plouat în stradă, îl auzi închizând fereastra tot atât de uşor şi cu grijă cum o deschisese.

— Ce-o mai fi şi asta? spuse el — de ce fug şi se feresc de mine ca de ciumă oamenii ăştia care mi-au lins tălpile? O fi trecut timpul meu şi o fi începând noaptea pentru mine? Aflu eu ce înseamnă asta! Cu orice preţ. Sunt mai tare şi mai eu însumi acum decât am fost vreodată în ultimul timp.

Întorcând spatele uşii pe care, în prima lui pornire de furie se gândise s-o ia cu asalt, până când Gride va deschide îmboldit de frică, îşi îndreptă faţa spre City şi croindu-şi cu hotărâre drum prin mulţimea care venea revărsând-se de acolo (era între cinci şi şase după-amiază) se duse de-a dreptul la întreprinderea fraţilor Cheeryble şi vârându-şi capul în cuşca de sticlă, dădu peste Tim Linkinwater, care era singur.

— Numele meu este Nickleby — spuse Ralph.

— Ştiu — răspunse Tim, urmărindu-l prin sticlele ochelarilor.

— Care din firma voastră a fost azi dimineaţă la mine? întrebă Ralph.

— Domnul Charles.

— Atunci spune-i domnului Charles că vreau să-l văd.

— Ai să vezi — spuse Tim, coborând sprinten de pe taburet — ai să vezi nu numai pe domnul Charles, ei şi pe domnul Ned.

Tim se opri, se uită ţintă şi aspru la Ralph, dădu scurt din cap, ca şi cum ar fi vrut să spună că aici se ascunde ceva şi se făcu nevăzut. După un scurt răstimp, se întoarse şi, însoţindu-l pe Ralph până la cei

doi fraţi, rămase şi el în odaie.

— Vreau să vorbesc cu cel care mi-a vorbit azi dimineaţă — spuse Ralph, arătând cu degetul spre omul căruia i se adresa.

— N-am niciun secret faţă de fratele meu Ned sau faţă de Tim Linkinwater — spuse liniştit Charles.

— Eu am — spuse Ralph.

— Domnule Nickleby — spuse fratele Ned — treaba pentru care te-a vizitat fratele meu Charles azi dimineaţă ne este deplin cunoscută la toţi trei şi altora în afară de noi şi, din nefericire, va trebui să devină cunoscută şi pentru mulţi alţii. El te-a căutat singur, domnule, în astă dimineaţă, numai din delicateţe şi din grija pentru dumneata. Acum, însă, ne dăm seama că ar fi un lucru nelalocul său să mai vorbim de delicateţe şi grijă; şi dacă e să stăm de vorbă împreună, atunci lucrul se va întâmpla aşa cum ne aflăm acum sau de loc.

— Fie, domnilor — spuse Ralph, încreţind buza — pare-se că vorbirea în ghicitori e cu deosebire punctul dumneavoastră tare şi bănuiesc că funcţionarul, ca un om prevăzător ce se află, a studiat şi el arta asta ca să vă intre pe sub piele. Să vorbim în societate, domnilor, pentru numele lui dumnezeu! Vă fac pe plac.

— Pe plac! strigă Tim Linkinwater, făcându-se deodată foarte roşu la faţă. Ne face pe plac! Face pe plac Fraţilor Cheeryble! Aţi auzit? îl auziţi? îl auziţi oare cum zice că face pe plac Fraţilor Cheeryble?

— Tim — spuseră în cor Charles şi Ned — te rugăm, Tim, te rugăm, lasă astea acum!

Tim primi dojana şi-şi înăbuşi cât putu mânia, îngăduindu-i să ţâşnească doar prin sticlele ochelarilor şi adăugind din când în când, drept supapă de siguranţă, şi un scurt râs isteric, care părea să-l uşureze grozav.

— Fiindcă nimeni nu mă pofteşte să şed — spuse Ralph privind în jur — am să-mi iau un scaun, deoarece sunt ostenit de atâta umblet. Şi acum, dacă nu vă e cu supărare, domnilor, aş dori să ştiu, cer să ştiu; am dreptul să ştiu ce lucru aveţi să-mi spuneţi, care să îndreptăţească tonul dumneavoastră şi acel amestec pe ascuns în treburile mele, pe care, am motive să bănuiesc, că l-aţi încercat. Vă spun deschis, domnilor, că oricât de puţin mi-ar păsa de gura lumii (cum zice zicala), n-am de gând să mă supun de bunăvoie clevetirii şi răutăţii. Fie că dumneavoastră vă lăsaţi uşor duşi de nas, fie că sunteţi cu bună ştire părtaşi în treaba asta, pentru mine rezultatul este acelaşi. În orice caz, nu vă puteţi aştepta de la un om simplu ca mine la prea multe delicateţuri si la îngăduinţă.

Aceste cuvinte fură rostite cu atâta răceală şi hotărâre, încât nouă oameni din zece, care n-ar fi cunoscut împrejurările, ar fi bănuit că Ralph este într-adevăr un om nedreptăţit. Şedea acolo, cu mâinile încrucişate, desigur mai palid ca de obicei, şi destul de neplăcut la

vedere, dar deplin stăpân pe sine — mult mai stăpân pe sine decât erau fraţii sau înnebunitul Tim — şi gata să înfrunte tot ce e mai rău.

— Foarte bine, domnule — spuse fratele Charles. Foarte bine! Frate Ned, vrei să suni?

— Charles, dragul meu, stai o clipă! răspunse celălalt. E mai bine pentru domnul Nickleby şi pentru scopul urmărit de noi ca el să tacă un pic dacă poate, până când vom spune noi ceea ce avem de spus. Aş dori ca el să înţeleagă acest lucru.

— Foarte bine, foarte bine! spuse fratele Charles.

Ralph zâmbi, dar nu răspunse. Sunară; uşa încăperii se deschise; intră un om cu mers şovăielnic şi, când se întoarse, Ralph dădu cu ochii de Newman Noggs. Din clipa aceea, curajul începu să-l lase.

— E un început bun — spuse el amar. Da! E un început bun! Sunteţi oameni neprihăniţi, cinstiţi, sinceri şi care ştiţi să vă purtaţi! Am ştiut totdeauna cât preţuiesc astfel de caractere! Să vă înhăitaţi cu un om ca ăsta, care şi-ar vinde şi sufletul (dac-ar avea) pentru băutură şi care nu spune decât minciuni 1 Dacă asta e cu putinţă, cine mai e în siguranţă? Da, e un început bun!

— *Vreau* să vorbesc — strigă Newman, ridicându-se în vârful picioarelor ca să privească peste capul lui Tim, care se aşezase la mijloc pentru a-l împiedica. Ei, domnule, bătrâne Nickleby?! Ce vrei să zici când vorbeşti despre un „om ca ăsta”? Dacă eu aş fi gata să-mi vând sufletul pe băutură, de ce n-am ajuns pungaş, şarlatan, spărgător, hoţ de bucătării, şnapan care fură bănuţii orbilor din tava câinelui, mai degrabă decât robul şi calul dumitale de tracţiune? Dacă nu ştiu să spun decât minciuni, de. Ce n-am ajuns odorul şi favoritul dumitale? Minciună! Când m-am târât eu şi m-am ploconit în faţa dumitale? Spune-mi! Te-am slujit cu credinţă. Am muncit mai mult, pentru că eram sărac şi m-am ales cu mai multe cuvinte aspre, pentru că le dispreţuiam şi pe dumneata şi pe ete, decât ar fi putut auzi orice om în azilul parohiei. Aşa a fost! Te-am slujit, pentru că eram mândru, fiindcă eram singur cu dumneata şi nu mai erau şi alţi robi, care să vadă cât sunt de înjosit; fiindcă nimeni nu ştie mai bine ca dumneata că sunt un om ajuns la sapă de lemn, că nu totdeauna am fost ce sunt acum şi că aş fi putut s-o duc mai bine, dacă n-aş fi fost un prost şi n-aş fi încăput pe mâinile dumitale şi ale altor ticăloşi. Poţi să tăgăduieşti toate astea?

— Ia-o mai încet! îl mustră Tim; ai zis că n-o să faci aşa.

— Am zis că n-o să fac! strigă Newman dându-l la o parte şi întinzând mâna când Tim schiţă o mişcare ca să-l ţină la distanţă. Să nu-mi spui mie! Dumneata, Nickleby! Nu te preface că nu mă iei în seamă; nu se prinde; ştiu eu mai bine! Adineauri vorbeai de înhăitat. Cine s-a înhăitat cu dascăli din Yorkshire, şi, trimiţându-şi robul afară ca să nu tragă cu urechea, a uitat că o astfel de prevedere îl poate face

bănuitor şi că el îşi poate urmări stăpânul când umblă noaptea şi să pună şi alţi ochi să-l urmărească pe dascăl? Cine s-a înhăitat cu un tată egoist şi l-a îmboldit să-şi vândă fata bătrânului Arthur Gride, şi s-a înhăitat şi cu Gride şi a făcut-o, în biroul cel mic, *care dădea într-o cămăruţă?*

Palph se stăpânea cât putea; dar n-ar fi putut să-şi înfrâneze tresărirea aceea uşoară, nici dac-ar fi fost sigur că în clipa următoare i se va tăia capul.

— Aha! strigă Newman. Acum mă iei în seamă, aşa-i? Ce l-a făcut pe truditorul ăsta invidios pe stăpân sau ce l-a făcut să simtă că, de nu i-ar fi zădărnicit planurile la timp, ar fi ajuns la fel de ticălos ca el, dacă nu mai ticălos? Purtarea crudă a acelui stăpân faţă de cei de un sânge cu el, planurile lui mârşave în legătură cu o fată tânără, care l-a înduioşat până şi pe robul ăsta beţiv şi nenorocit şi l-a făcut să rămână în slujba lui, cu nădejdea să-î facă fetei un bine (aşa cum, slavă domnului, făcuse şi altora de câteva ori mai înainte), fiindcă altfel s-ar fi uşurat chelfănindu-şi zdravăn stăpânul şi ducându-se, după aceea la dracu'! Aşa ar fi făcut, bagă de seamă, şi bagă de seamă că mă aflu aci acum, pentru că aşa au crezut de cuviinţă domnii aceştia. Când i-am căutat (fiindcă aşa am făcut; nici vorbă n-a fost să se înhăiteze ei cu mine), le-am spus că am nevoie de ajutor ca să te găsesc, să-ţi dau de urmă, să duc la capăt ceea ce începusem, să-i ajut pe cei drepţi; şi că, după ce voi fi mântuit toate astea, mă voi năpusti în odaia dumitale şi-ţi voi spune totul, în obraz, ca între bărbaţi şi ca un bărbat. Acum am spus ce am avut de spus şi o să-i las şi pe alţii să spună, şi am să mă duc!

Dând grai în încheierea acestui simţământ, Newman Noggs, care, în tot timpul vorbirii sale slobozită în salve, nu încetase sa se aşeze şi să se ridice în picioare şi care, din pricina acestei gimnastici violente, cât şi a emoţiei ce o însoţea, ajunsese să se înfierbânte nespus, se opri deodată, fara nicio trecere, ţeapăn, drept si nemişcat şi aşa ramase, holbându-se cu toată puterea la Ralph Nickleby.

Ralph îl privi, timp de o clipă, dar numai timp de o clipă; apoi, fluturând din mină şi izbind în podea cu piciorul, spuse cu glas gâtuit:

— Mai departe, domnilor, mai departe! Vedeţi doar că sunt răbdător! Există şi dreptate pe lume, există dreptate! Veţi da socoteală pentru toate astea! Aveţi grijă ce spuneţi; o să vă silesc să dovediţi totul"!

— Dovada este pregătită — răspunse fratele Charles — întru totul pregătită şi la îndemâna noastră. Aseară, omul acela, Snawley, a făcut o mărturisire.

— Cine o fi „omul acela Snawley" — spuse Ralph — şi ce legătură poate avea „mărturisirea" lui cu treburile mele?

La această întrebare, pusă cu o neclintire îndărătnică, bătrânul nu

răspunse, ci vorbi mai departe spunând că, pentru a-i arăta cât de serioşi erau ei, ar fi nevoie să i se spună lui Ralph nu numai ce învinuiri i se aduceau, dar şi ce dovezi stapâneau ei şi cum le căzuseră în mână acele dovezi. Dezvăluirea întregii chestiuni îi stârni deopotrivă şi în acelaşi timp pe fratele Ned, pe Tim Linkinwater şi pe Newman Noggs; şi după ce vorbiră toţi deodată, într-o scenă de mare învălmăşeală, îi împărtăşiră lui Ralph, în cuvinte desluşite, următoarea dare de seamă:

Anume că după ce Newman fusese în chip solemn încredinţat de cineva ce nu putea fi încă arătat, că Smike nu era fiul lui Snawley şi, cum omul acela era gata să depună jurământ la nevoie că aşa stăteau lucrurile, ei ajunseseră mai întii, datorită acestei ştiri, să pună la îndoială reclamaţia făcută, de care altfel n-ar fi avut niciun motiv să se îndoiască, ea fiind sprijinită de dovezi pe care ei n-aveau puterea să le dezmintă. Şi că, din clipa în care adulmecaseră uneltirea, nu le fusese greu să arate că izvorul ei era răutatea lui Ralph, ca şi răzbunarea şi zgârcenia lui Squeers. Dar fiindcă bănuiala încă nu înseamnă dovadă, fuseseră sfătuiţi de un avocat, cunoscut pentru dibăcia şi agerimea lui în astfel de chestiuni, să oprească şi să încetinească demersurile pornite de cealaltă parte pentru obţinerea băiatului cit se poate de meşteşugit, iar între timp să-l asalteze pe Snawley (de care era limpede că se lega cea mai mare parte a înşelătoriei); să-l împingă, dacă puteau, spre declaraţii care se băteau cap în cap; să-l hărţuiască în fel şi chip; şi să se folosească în aşa fel de temerile şi de grija lui pentru propria sa siguranţă, încât să-l îndemne să dea în vileag întreg planul, ba chiar să-şi trădeze patronul şi pe oricine mai era încurcat în treaba asta. Că toate aiestea fuseseră cu pricepere îndeplinite; dar că Snawley, care era meşter în arta vicleşugurilor josnice şi a urzelilor, izbutise să le zădărnicească toate încercările, până când, în seara din ajun, o împrejurare neaşteptată ii îngenunchease.

Lucrurile se petrecuseră astfel: de îndată ce Noggs vestise că Squeers se afla din nou în oraş şi că intre el şi Ralph avusese loc o întrevedere atât de tainică, încât el, Noggs, fusese scos din casă, cu scopul limpede ca să nu audă nicio vorbă, dascălul fusese pus sub urmărire, cu nădejdea că s-ar putea descoperi ceva care să arunce oarecare lumină asupra uneltirii bănuite. Văzându-se totuşi că el nu mai păstrează legătura cu Ralph şi nici cu Snawley, ci trăia singur de tot, înţeleseră că dăduseră greş; iscoada fu retrasă şi ei nici n-ar mai îi urmărit mişcările lui Squeers, dacă nu s-ar fi întâmplat ca, într-o noapte, Newman să dea pe nevăzute peste el şi Ralph în stradă. Urmărându-i, descoperi spre marea lui mirare, că intrau în diferite case deocheate şi în cârciumi ţinute de cartofori ruinaţi, dintre care mulţi îl cunoşteau pe Ralph, şi că urmăreau — aşa descoperi Noggs făcând cercetări după plecarea lor — pe o bătrână a cărei descriere se potrivea întocmai cu

cea a surdei doamne Sliderskew fiindcă acum treburile începeau să ia o întorsătură mai serioasă, paza fu reînnoită cu atenţie sporită; obţinuseră şi un poliţist, care să-şi facă veacul în aceeaşi cârciumă ca şi Squeers şi care, împreună cu Frank Cheeryble, nu scăpa din ochi paşii neştiutorului dascăl, până când acesta se statornici sănătos în casa din Lambeth. De îndată ce domnul Squeers îşi schimbă domiciliul, şi-l schimbă şi poliţistul, care, ascuns pe aceeaşi stradă şi anume în casa din faţă, descoperi curând că între domnul Squeers şi doamna Sliderskew există o legătură neîntreruptă.

Când lucrurile ajunseră aci, se adresară lui Arthur Gride. Datorită în parte curiozităţii vecinilor, în parte datorită supărării şi furiei lui, furtul era de mult cunoscut; dar omul se împotrivea cu hotărâre să-şi dea consimțământul sau vreun ajutor pentru prinderea bătrânei şi, la gândul că va fi chemat să depună mărturie împotriva ei, îl cuprinse o asemenea groază, încât se zăvorî în casa lui, nevrând să mai aibă legături cu nimeni. Lucrurile stând aşa, urmăritorii se sfătuiră între ei şi, apropiindu-se într-atât de adevăr încât să ajungă la concluzia că Gride şi Ralph, folosindu-l pe Squeers ca unealta lor, duceau tratative pentru recâştigarea unor hârtii furate ce nu puteau fi date în vileag, dar care lămureau cele auzite de Newman în legătura cu Madeleine, hotărâră că doamna Sliderskew trebuie pusă sub pază, înainte de a se despărţi de aceste hârtii; de asemenea şi Squeers, de vreme ce bănuiala lor cădea şi asupra lui. Drept care, făcură rost de o autorizaţie de percheziţie şi, după ce totul fu pregătit, fereastra domnului Squeers fu urmărită, până când lumina se stinse şi sosi ceasul când, aşa cum fusese stabilit dinainte, el se ducea de obicei la doamna Sliderskew. Atunci Frank Cheeryble şi Newman urcară pe furiş scările, ca să tragă cu urechea la vorbele lor şi pentru a da poliţistului semnalul la momentul cel mai potrivit. La ce moment potrivit au intrat, cum au tras cu urechea, şi ce au auzit, este dinainte cunoscut cititorului.. Încă buimac, domnul Squeers fu dat jos pe scări cu un act furat asupra lui, iar doamna Sliderskew fu ridicată în acelaşi fel. După ce ştirea că Squeers se află sub pază fusese grabnic dusă lui Snawley — din ce pricină nu i se spusese — acest onorabil domn, smulgând mai întâi făgăduiala că lui nu i se va întâmpla nimic rău, mărturisi că toată povestea cu Smike era o scorneală şi un fals şi îl învinovăţi din plin pe Ralph Nickleby. Cât despre domnul Squeers, el iusese cercetat între patru ochi, chiar în dimineaţa aceea, de către un judecător; şi, fiindcă nu era în stare să lămurească mulţumitor de ce hârtia aceea se afla asupra lui şi nici tovărăşia lui cu doamna Sliderskew, fusese, împreună cu ea, trimis înapoi sub pază pentru încă o săptămână."

Toate aceste descoperiri fură pe îndelete şi amănunţit date în vileag spre ştirea lui Ralph. Oricare ar fi fost înrâurirea lor tainică, Ralph nu

vădi niciun semn de emoţie, ci stătu liniştit, fără să-şi ridice privirile încruntate din pământ şi acoperindu-şi gura cu mâna. După ce se ajunse la capătul povestirii, îşi înălţă cu o mişcare grăbită capul, ca şi cum ar fi fost gata să vorbească, dar fiindcă fratele Charles reluă vorba, se cufundă din nou în atitudinea dinainte.

— Ţi-am spus azi dimineaţă — continuă bătrânul punând mâna pe umărul fratelui său — că am venit din îndurare pentru dumneata. Cât de tare eşti amestecat în această din urmă cârdăşie sau cât de tare te poate învinui omul ce se află acum sub pază, ştii dumneata mai bine. Dar justiţia trebuie să ia măsuri contra celor amestecaţi în uneltirea împotriva acestui băiat sărman, nevinovat, nedreptăţit. Nu stă în puterea mea sau a fratelui meu Ned să te scape de urmări. Tot ce putem noi face este să te prevenim din timp şi să-ţi dăm prilejul de a scăpa de ele. Nu vrem ca un om bătrân ca dumneata să ajungă de ocară şi să fie pedepsit de o rudă apropiată; nici nu vrem ca el să nesocotească, aşa cum ai făcut dumneata, orice legături ale sângelui şi ale firii. Te rugăm din suflet… frate Ned, ştiu că eşti alături de mine în rugămintea asta şi dumneata la fel, Tini Linkinwater, nu-i aşa, măcar că te prefaci a fi un câine încăpăţânat, domnule, şi şezi colo încruntat, de parcă n-ai fi alături de mine, te rugăm din suflet să pleci din Londra, să te adăposteşti în vreun loc, unde să fii apărat de urmările acestor planuri ticăloase şi unde să ai răgaz, domnule, să te căieşti şi să devii un om mai bun.

— Şi credeţi — răspunse Ralph ridicându-se — şi credeţi c-o să mă striviţi atât de uşor pe *mine*? Credeţi că o sută de planuri bine ticluite sau o sută de martori cumpăraţi, sau o sută de copoi mincinoşi sloboziţi pe urmele mele, sau o sută de cuvântări făţarnice pline cu cuvinte mieroase or să mă mişte? Vă mulţumesc că v-aţi dat planurile în vileag şi m-aţi pregătit pentru ele. Nu v-aţi găsit omul la care v-aţi aşteptat! Să mă puneţi voi pe mine la încercare! Ţineţi minte că scuip pe vorbele voastre frumoase şi faptele voastre făţarnice şi vă sfidez, vă provoc, vă insult, ca să-mi faceţi tot ce puteţi mai rău!

Aşa se despărţiră de data asta; dar nu se întâmplase încă ce era mai rău.

CAPITOLUL XXVIII

Primejdia se înteţeşte şi se rosteşte lucrul cel mai groaznic.

În loc să se ducă acasă, Ralph se aruncă în prima cabrioletă de piaţă care-i ieşi în cale şi, îndreptându-l pe vizitiu spre secţia de poliţie a cartierului unde i se intâmplase domnului Squeers nenorocirea, coborî nu departe de acolo; apoi, dând drumul trăsurii merse pe jos restul drumului. Întrebând despre cel de care se interesa, Ralph află că-şi potrivise la tanc vizita; fiindcă tocmai atunci domnul Squeers aştepta birja pe care o poruncise şi cu care avea de gând să se îndrepte, ca un gentleman ce se afla, spre adăpostul lui de o săptămână.

Cerând să vorbească cu cel arestat, Ralph fu îndreptat spre un soi de sala de aşteptare unde, ţinând seama de meseria lui de dascăl şi de gradul lui de respectabilitate, i se îngăduise domnului Squeers să-şi petreacă ziua. Aci, în lumina unei luminări care se topea şi fumega, cu greu îl desluşi pe dascălul adormit pe o bancă într-un colţ. Un pahar gol stătea pe o masă din faţa lui, care pahar, împreună cu somnul şi un miros puternic de brandy amestecat cu apă, îl preveni pe oaspete că domnul Squeers căutase în băutură uitarea neplăcutei lui stări.

Nu era treabă uşoară să-l deştepţi, atât de adânc şi greu îi era somnul. Dar recâştigându-şi conştiinţa în pâlpâiri încete şi slabe, Squeers îşi îndreptă până la urmă trupul; şi, scoţând la iveală un chip foarte gălbejit, un nas foarte roşu şi o barbă foarte ţepoasă, al căror efect era puternic sporit de o batistă albă, murdară şi pătată cu sânge, pusă pe creştetul capului şi înnodata sub bărbie, se uită cu jale şi în tăcere la Ralph, până când simţămintele sale găsiră descărcare în această frază plină de forţă:

— Aşa, tinere, ai făcut-o bună!

— Dar ce-i cu capul dumitale? întrebă Ralph.

— Păi omul dumitale, ăl de iscodeşte şi răpeşte oameni, a fost pe la mine şi l-a spart — răspunse Squeers îmbufnat; asta s-a întâmplat. Te-ai învrednicit să vii, în sfârşit, hai?

— De ce n-ai trimis după mine? spuse Ralph. Cum puteam să viu înainte să ştiu ce-ai păţit?

— Familia mea! sughiţă domnul Squeers, ridicând ochii în tavan; fata mea, care-i la vârsta când sensibilităţile înfloreşte şi e puternice, fiul meu, un Norval al vieţii de familie, mândria şi podoaba unui sat care-l iubeşte, ce lovitură pentru familia mea! Blazonul familiei Squeers e sfişiat, şi soarele nostru a asfinţit în valurile oceanului!

— Ai băut — spuse Ralph — şi n-ai dormit destul ca să-ţi treacă mahmureala.

— Să ştii că n-am băut în sănătatea *dumitale,* amice — răspunse domnul Squeers — aşa încât nu te priveşte.

Ralph îşi stăpâni furia stârnită de purtarea schimbată şi obraznică a dascălului şi întrebă din nou de ce nu trimisese după el.

— Ce-aş fi câştigat dac-aş fi trimis după dumneata? spuse Squeers. Nu mi-ar fi de mare folos să se ştie că m-am înhăitat cu dumneata şi nici n-or să-mi dea drumul până când nu află mai multe despre cazul ăsta; aşa încât eu stau aici bine păzit, iar dumneata umbli slobod şi în largul dumitale.

— Şi dumneata trebuie să umbli la fel, în câteva zile — răspunse Ralph cu prefăcută voioşie. Nu ţi se poate face niciun rău, omule!

— Păi, bănuiesc că mare lucru n-or să-mi facă, dacă-i lămuresc cum s-a făcut de-am intrat în buna tovărăşie a baborniţei de Slider — răspunse înciudat Squeers — care mai bine ar fi fost moartă şi îngropată, dezgropată, disecată şi spânzurată de sârmă într-un muzeu de anatomie, înainte să fi avut eu de-a face cu ea. Chiar aşa mi-a zis ăl cu căpăţâna pudrată, azi dimineaţă: „Arestat! Fiindcă ai fost găsit în tovărşia acestei femei, fiindcă s-a găsit asupra dumitale acest act; fiindcă te îndeletniceai, alături de ea, cu distrugerea frauduloasă a altora şi nu poţi să dai o lămurire mulţumitoare în ceea ce te priveşte; te închid pentru o săptămână, ca să se facă cercetări şi să se găsească dovezi. Între timp nu pot să primesc nicio cauţiune”. Ei, şi eu zic acum că *pot* să dau o lămurire mulţumitoare în ceea ce mă priveşte; pot să-i întind cartea de vizită cu numele întreprinderii mele şi să zic: *„Eu* sunt Wackford Squeers, aci-numit, domnule, eu sunt un om garantat, prin referinţe desavârşite, a fi deasupra tuturor cât priveşte morala şi principiile drepte. Tot ce-i murdar în treaba asta, nu mă priveşte pe mine. Eu n-am avut niciun gând rău, domnule! Nu mi-am dat seama că e ceva murdar. Am fost doar în serviciul unui prieten, prietenul meu, domnul Ralph Nickleby din Golden Square. Trimiteţi după el, domnule, şi întrebaţi-l ce are de spus; el e omul, nu eu!”

— Ce act a fost găsit asupra dumitale? întrebă Ralph, ferindu-se o clipă de chestiunea ridicată.

— Ce act? Păi tocmai actul — răspunse Squeers. Al cu Madeleine nu ştiu cum îi mai zice. Era un testament; asta era.

— Ce lei de testament, al cui, cu ce dată şi în ce măsură în beneficiul ei? întrebă repezit Ralph.

— Un testament în favoarea ei; asta-i tot ce ştiu — răspunse Squeers — şi e mai mult decât ai fi ştiut dumneata, dacă te-ai fi trezit cu nişte foaie în cap. Tot mulţumită nepreţuitei dumitale prevederi au pus ei mâna pe el. Dacă m-ai fi lăsat să-l ard şi m-ai fi crezut pe cuvânt că s-a zis cu actul, scrum şi cenuşă s-ar fi ales din el, în loc să stea întreg şi teafăr în buzunarul paltonului meu,

— Înfrânt în toate! murmură Ralph.

— A! — oftă Squeers, care fie de atâta brandy cu apă, fie din pricina capului spart, o luase razna în chip ciudat — în încântătorul sat

Dotheboys, lângă Greta Bridge din Yorkshire, băieţii sunt ţinuţi cu pensiune, îmbrăcăminte, cărţi, sunt spălaţi şi înzestraţi cu bani de buzunar şi toate cele trebuincioase, instruiţi in toate limbile vii şi moarte, în ortografie, geometrie, astronomie, trigonometrie, e o stare trigonometrică schimbată, asta e! Se scrie cu doi ***ll***... o armă de cârpaci... sus... s-u-s, adjectiv, nu jos. S-q-u... doi e... r-s, Squeers, substantiv, dascăl al tineretului. În total, s-a zis cu Squeers!

în timp ce Squeers aiura astfel, Ralph avu prilejul să-şi regăsească stapânirea de sine, drept care îi trecu numaidecât prin minte că trebuie să împrăştie bănuielile dascălului şi să-i bage în cap că cel mai sigur şi cea mai bună politică este să păstreze o tăcere deplină.

— Îţi spun încă o dată — îl lămuri el — că nu ţi se poate face niciun rău. Ai să-i dai în judecată că te-au arestat fără temei şi ai să te alegi şi cu un câştig de pe urma asta. Născocim noi o poveste, care să te scoată de douăzeci de ori basma curată dintr-un fleac de impas ca ăsta; şi dacă au nevoie de o cauţiune de o mie de livre, ca să fie siguri că te prezinţi din nou, o să le ai. Tot ce ai de făcut e să tăgăduieşti adevărul. Astă seară eşti cam băut şi poate nu eşti în stare să vezi lucrurile atât de limpede cum le-ai vedea altă dată; dar asta trebuie să faci şi o să ai nevoie de o minte limpede, fiindcă un pas greşit te poate băga în încurcătură.

— Aha! făcu Squeers, care-l privise şiret, cu capul într-o parte, ca o cioară bătrână. Va să zică asta trebuie să fac? Ia te rog să-mi dai voie să-ţi spun o vorbă sau două. N-am de gând să mă las împuiat cu poveşti şi să mă iau după ele. Dacă văd că lucrurile se încurcă, sper c-ai să primeşti şi dumneata ce ţi se cuvine şi o să am eu grijă să fie aşa. Nu mi-ai spus niciodată că o să se lase cu primejdie. Eu nu m-am învoit să fiu vârât într-o tevatură ca asta şi n-am de gând să înghit totul chiar aşa cuminte cum crezi. M-am lăsat mânat de dumneata, de la una la alta, fiindcă, într-un fel, ne întovărăşisem şi, dacă ţi se năzărea să fii afurisit, ai fi putut să-mi strici socotelile şi dacă ţi se năzărea să fii cumsecade, ai fi putut să mă salţi bine. Ei, dacă acum lucrurile ies bine, totul e în ordine şi n-am nimic de zis; dar dacă se încurcă, atunci înseamnă că timpurile s-au schimbat şi eu am să spun tot ce-o să-mi vie mai bine la socoteală şi n-o să primesc sfat de la nimeni. Înrâurirea mea morală asupra băieţilor — adăugă domnul Squeers cu adâncă gravitate — se clatină din temelii. Chipul doamnei Squeers, al fiicei mele şi al fiului meu Wackford, lipsiţi de haleală, îmi joacă mereu înaintea ochilor; în faţa lor, orice altă socoteală se topeşte şi piere; singurul număr din aritmetică pe care-l cunosc, ca soţ şi tată, în această fatală împrejurare, este numărul unu.

Nimeni nu poate şti cât timp ar mai fi declamat domnul Squeers şi la ce discuţie vijelioasă ar fi putut să ducă declamaţia lui. Fiind întrerupt în acest loc de sosirea trăsurii şi de însoţitorul care trebuia

să-i ţină tovărăşie, îşi puse foarte demn pălăria, deasupra batistei cu care era legat la cap şi, vârându-şi o mină în buzunar, iar cu cealaltă luându-l pe însoţitor de braţ, îngădui să fie călăuzit.

„Aşa am şi bănuit când am văzut că nu trimite după mine! gândi Ralph. Omul ăsta, se vede limpede, cu toate neghiobiile lui de beţiv, şi-a băgat în cap să se ridice împotriva mea. Sunt atât de încolţit şi la asemenea strâmtoare, încât sunt cu toţii nu numai morţi de frică, ci, ca şi lighioanele din fabulă, se năpustesc acum asupra mea, măcar că nu mai departe decât ieri, erau numai politeţe şi bunăvoinţă. Dar nu mă zguduie ei pe mine! Nu mă dau bătut! Nici cu o şchioapă nu mă clintesc!"

Se duse acasă şi se bucură când îngrijitoarea lui se plânse că e bolnavă, fiindcă avea motiv să rămână singur şi s-o trimită la casa ei, adică alături. După aceea, se aşeză lângă lumina unei singure luminări şi, pentru întâia oară, începu să cugete la tot ce se întâmplase în ziua aceea.

Din ajun nici nu mâncase, nici nu băuse nimic şi, lăsând la o parte nelinişlea care-l frământase, alergase, aproape fără încetare, ceasuri în şir, dintr-un loc într-altul. Se simţea bolnav şi istovit, dar nu putu să pună nimic în gură, în afara unui pahar cu apă, ci şedea mai departe cu capul sprijinit in mână; nici nu se odihnea, nici nu gindea, ci se ostenea din răsputeri să le facă pe amândouă şi-şi dădea seama că, în afară de un simţământ de oboseală şi pustiire, totul în el e amorţit.

Era aproape zece, când auzi o bătaie în uşă, dar el tot mai şedea nemişcat ca şi înainte, de parcă n-ar fi fost în stare să-şi fixeze gândurile măcar şi asupra acestui lucru. Bătaia fu repetată, iar el auzi un glas de afară spunând de câteva ori că se vede lumină în fereastră (ştia că e vorba de luminarea lui), înainte de a fi în stare să se urnească şi să coboare scările.

— Domnule Nickleby, am veşti groaznice pentru dumneata şi am fost trimis să te rog să vii numaidecât cu mine — spuse un glas, pe care i se păru că-l recunoaşte. Îşi duse mâna streaşină deasupra ochilor şi uitându-se afară, îl văzu pe Tim Linkinwater pe parmaclâc.

— Unde să viu? întrebă Ralph.

— La noi, unde ai fost azi dimineaţă. Mă aşteaptă o brişcă.

— De ce să viu acolo? spuse Ralph.

— Nu întreba de ce, dar te rog, vino cu mine!

— Ca să se repete povestea de azi! răspunse Ralph, dând să închidă uşa.

— Nu, nu 1 strigă Tim, prinzându-l de braţ şi vorbindu-i foarte serios; numai ca să afli despre ceva ce s-a întâmplat; ceva îngrozitor, domnule Nickleby, care te priveşte de aproape. Crezi că ţi-aş spune-o sau că aş fi venit la dumneata în feful ăsta, de n-ar fi aşa?

Ralph îl măsură mai de aproape. Văzând că într-adevăr omul era

scos din fire, şovăi, neştiind ce să zică sau ce să gândească.

— E mai bine să afli asta acum, decât oricând altă dată — spuse Tim — poate că va avea vreo înrâurire asupra dumitale. Pentru numele lui dumnezeu, vino!

Poate că, altădată, încăpăţânarea şi sila lui Ralph l-ar fi făcut de nepătruns în faţa unei chemări venind din partea aceea, oricât ar fi fost de stăruitoare şi de apăsat rostită; dar acum, după o clipă de şovăială, se duse în vestiar să-şi ia pălăria şi, întorcându-se, se urcă în trăsură fără să scoată o vorbă. Tim avea să-şi amintească limpede mai târzâu şi avea să spună adesea că, în timp ce Ralph se ducea în casă cu acest scop, el îl văzu, în lumina lumânării, ce fusese coborâtă pe scaun, bălăbănindu-se şi poticnindu-se ca un om beat. Îşi mai amintea de asemenea foarte bine că, în clipa când puse piciorul pe scara trăsurii, se întorsese şi se uitase la el cu o faţă de culoarea cenuşii şi cu o privire atât de rătăcită şi pierdută, încit, timp de o clipă, el, Tim, aproape se temuse să-l urmeze. Unora le plăcea să spună că l-o fi pălit vreo întunecată presimţire, dar emoţia lui poate fi pusă — cu mai multă îndreptăţire, — pe socoteala celor suferite în ziua aceea.

În timpul drumului, fu păstrată o tăcere adâncă. Odată ajunşi la ţelul călătoriei lor, Ralph îşi urmă călăuza în casă şi apoi în încăperea unde se aflau cei doi fraţi. Ralph era atât de uimit, ca să nu zicem înspăimântat de ceva care semăna a mută compătimire faţă de el şi care se desluşea în purtările fraţilor şi ale bătrânuluî funcţionar, încât aproape că nu era în stare să vorbească.

Totuşi, după ce se aşeză pe un scaun, izbuti să spună în cuvinte întretăiate:

— Ce… ce aveţi să-mi spuneţi… mai mult decât mi-aţi spus?

Încăperea era veche şi mare, foarte slab luminată şi, în fundul ei se afla o verandă încadrată de o draperie grea. Aruncându-şi ochii într-acolo, în timp ce vorbea, lui Ralph i se păru că desluşeşte umbra întunecoasă a unui bărbat. Părerea îi fu întărită când văzu că umbra se mişcă, de parcă s-ar fi simţit stingherită de privirea lui cercetătoare.

— Cine-i acolo? întrebă el.

— Cel ce ne-a adus, acum vreo două ceasuri, ştirea care ne-a făcut să trimitem după dumneata — răspunse fratele Charles. Lasă-l în pace, domnule, lasă-l deocamdată în pace!

— Iarăşi ghicitori! spuse Ralph cu glas slab. Ei, domnule?

Îndreptându-şi privirea către cei doi fraţi, fu silit s-o mute de la fereastră; dar înainte ca vreunul din ei să apuce a vorbi, el o întorsese din nou într-acolo. Era vădit că se simţea neliniştit şi stingherit de prezenţa unui ins nevăzut; căci, de câteva ori repetă mişcarea şi, in cele din urmă, ca şi cum s-ar fi aflat într-o stare de tulburare care-l împiedica de-a binelea să întoarcă spatele acelui ungher, se aşeză in aşa fel încât să-l aibă în faţă, mormăind drept scuză că-l supără

lumina.

Fraţii se sfătuiră intre ei un scurt timp; se vedea după purtări că erau tulburaţi. Ralph le aruncă de două sau de trei ori câte o privire şi spuse, in cele din urmă, sforţându-se să-şi recapete stăpânirea de sine:

— Ei, ce mai e şi asta? Dacă sunt adus de acasă în ceasul ăsta al nopţii, măcar să nu fie degeaba. Ce aveţi să-mi spuneţi? După un scurt răstimp, adăugă: A murit nepoată-mea?

Atinsese o coardă care uşura greutatea începutului. Fratele Charles se întoarse şi spuse că, despre moartea cuiva doreau să-i vorbească, dar că nepoata lui era sănătoasă.

— Nu cumva aveţi de gând să-mi spuneţi — întrebă Ralph, şi ochii îi străluceau — că a murit fratele ei! Nu, prea ar fi frumos! Nici n-aş crede, dacă mi-aţi spune! Ar fi o veste prea bună pentru a li adevărată!

— Ruşine să-ţi fie, om împietrit şi hain ce eşti! strigă înfierbântat celălalt frate; pregăteşte-te pentru o ştire care, dacă mai ai vreo simţire omenească în inimă, o să te facă până şi pe dumneata să te încovoi şi să tremuri. Ce ai să spui când ai să afli că un sărman-băiat nenorocit, un copil ca toţi copiii, dar care n-a avut parte niciodată de vreo pornire de duioşie, de un ceas dintre acelea luminoase ce ne fac să ns amintim toată viaţa de copilăria noastră ca de un vis; o făptură inimoasă, nevinovată, iubitoare, care nu te-a jignit şi nu ţi-a făcut niciodată rău, dar pe care ai potopit-o cu tot veninul şi ura stirnite împotriva nepotului dumitale, o făptură din care ai făcut o unealtă pentru a-ţi revărsa asupra acestuia patimile dumitale urâte; ce-ar fi dacă ţi-am spune că, doborât de prigoana dumitale, domnule, şi de mizeria şi chinurile unei vieţi scurte in ani, dar lungi în suferinţă, această sărmană făptură s-a dus să-şi istorisească trista poveste acolo unde, ţinând seama de rolul dumitale, va trebui cu siguranţă să dai socoteală odată?

— Dacă-mi daţi vestea — spuse Ralph — dacă-mi daţi vestea că a murit, vă iert de toate celelalte. Dacă-mi daţi vestea că a murit, vă sunt îndatorat şi obligat pentru toată viaţa. Adevărat! O citesc pe feţele voastre! Cine e triumfător acum? Asta e groaznica voastră veste? La asta se reduce faimoasa voastră înţelepciune? Vedeţi doar în ce fel mă mişcă! Bine aţi făcut c-aţi trimis după mine I Aş fi umblat o sută de mile pe jos, prin murdărie, noroi şi beznă, ca să aflu mai curând această ştire.

Chiar şi acum, deşi tulburat de bucuria lui sălbatică, Ralph tot mai citea pe fetele celor doi fraţi umbra aceea nedesluşită de milă pentru el, pe care o zărise şi înainte, milă amestecată în privirile lor cu silă şi groază.

— Şi vestea v-a adus-o *el,* aşa-i? spuse Ralph, arătând cu degetul spre firida amintită mai înainte; şi s-a pitit acolo, fără îndoială, cu nădejdea să mă vadă doborât şi covârşât de ea! Ha-ha-ha i Să ştie c-o

să-i fiu ca un ghimpe încă multă vreme! Şi vouă vă spun din nou că încă nu-l cunoaşteţi, şi că o să blestemaţi ziua în care vi s-a făcut milă de vagabondul ăsta.

— Mă iei drept nepotul dumitale? spuse un glas găunos; crede-mă că ar fi mai bine şi pentru dumneata, şi pentru mine, dac-aş fi el!

Umbra pe care o zărise nelămurit se ridică şi coborî încet. Ralph tresări, fiindcă îşi dădu seama că se află faţă-n faţă, nu cu Nicholas, cum îşi închipuise el, ci cu Brooker.

După câte ştia, Ralph n-avea de ce să se teamă de omul ăsta: nu se temuse niciodată de el înainte; dar paloarea ce i se văzuse pe faţă în noaptea aceea, când omul îi răsărise în cale, îl năpădi din nou. Îl văzură tremurând şi vocea îi era schimbată când spuse, neslăbindu-l din ochi:

— Ce caută omul ăsta aici? Ştiţi că este un ocnaş, un răufăcător, un hoţ de rând?

— Ascultă ce are să-ţi spună. O, domnule Nickleby, ascultă ce are să-ţi spună, oricine ar fi el! strigară fraţii cu glas atât de apăsat şi cu atâta seriozitate, incit Ralph se întoarse uimit spre ei. Ei arătau spre Brooker. Ralph privi din nou spre el, cu o mişcare ce păru mecanică.

— Băiatul ăsta… — spuse omul — despre care au vorbit domnii aceştia…

— Băiatul ăsta… — spuse Ralph, uitându-se rătăcit la el.

— Pe care eu l-am văzut zăcând mort şi rece pe patul lui şi care e acum în groapă…

— Care e acum în groapă… — îngână Ralph, ca un om care vorbeşte din somn.

Omul ridică ochii şi-şi împreună cu evlavie mâinile.

— A fost singurul dumitale fiu, aşa să-mi ajute domnul din cer!

În mijlocul unei tăceri de moarte, Ralph se aşeză şi-şi apăsă amândouă mâinile pe tâmple. După o clipă le lăsă jos şi încă nu s-a pomenit la un om neschimonosit de nicio rană, o faţă atât de înspăimântătoare ca cea pe care o dezvălui el atunci. Se uită la Brooker, care se apropiase între timp, dar nu spuse o vorbă, nu scoase niciun sunet, nu făcu nicio mişcare.

— Domnilor — spuse omul — nu încerc să mă dezvinovăţesc De mult am depăşit asta. Dacă, povestindu-vă cum s-au întâmplat lucrurile, o să vă spun că am fost nemilos tratat şi poate scos din fire, o s-o fac numai fiindcă ţine de povestea mea, şi nu ca să mă apăr. Sunt un om vinovat.

Se opri, ca şi cum ar fi încercat să-şi amintească, îşi îndepărtă privirile de Ralph şi, vorbind către cei doi fraţi, purcese cu glas domolit şi umil:

— Printre cei care au avut pe vremuri de-a face cu acest om, domnilor, acum vreo douăzeci sau douăzeci şi cinci de ani, se afla un

om, un gentleman cumplit, mare vânător de vulpi şi beţiv, care îşi risipea averea şi voia s-o irosească şi pe a surorii lui; erau orfani amândoi, iar ea locuia în casa lui şi-i ducea gospodăria. Nu ştiu dacă, la începutul începuturilor, o făcea ca să-şi sporească înrâurirea şi să-l influenţeze pe tânăr sau din altă pricină, dar, — spuse arătând spre Ralph — el obişnuia să se ducă destul de des la casa lor din Leicestershire şi să petreacă acolo zile în şir. Făceau negoţ împreună şi poate că pentru asta se ducea el acolo sau ca să mai dreagă afacerile clientului lui, care era pe dric. Dumneaei nu era o fetiţă, dar am auzit spunându-se că era frumoasă şi că o aştepta o mare avere. După o vreme, s-a însurat cu ea. Aceeaşi sete de câştig, care l-a îndemnat să încheie această căsătorie, l-a îndemnat să facă o taină din ea; fiindcă, un alineat din testamentul tatălui grăia cum că dacă ea se va mărita fără voia fratelui ei, proprietatea, de pe urma căreia ea n-avea decât o rentă cit timp rămânea necăsătorită, va trece cu totul in seama unei alte ramuri a familiei. Fratele n-a vrut să dea niciun consimţământ, pe care sora lui să nu-l plătească, şi încă cu bani grei; domnul Nickleby nu s-a învoit Ia o astfel de jertfă; şi aşa au dus-o mai departe, păstrând taina asupra căsătoriei şi aşteptând ca fratele să-şi frângă gâtul sau să moară de boală. El n-a făcut niciuna nici alta şi, pină una-alta, rodul acestei căsătorii a fost un fiu. Copilul a fost dat la doică, undeva departe; maică-sa nu l-a văzut decât o dată sau de două ori şi atunci pe furiş; iar taică-său, atât de aprins râvnea la banii, care acum păreau aproape să-i pice în mână, fiindcă cumnatul lui era foarte bolnav şi tot mai prăpădit, cu fiecare zi care trecea, nu s-a apropiat niciodată de copil, ca să nu deştepte bănuieli. Fratele îşi mai trase zilele o vreme; soţia domnului Nickleby îşi îndemna fără încetare bărbatul să dea în vileag căsătoria, ceea ce el refuză ritos. Ea rămase singură, într-o casă pustie de ţară şi vedea puţină lume sau de loc, în afara unor vânători cheflii şi beţivi. El locuia la Londra şi se ţinea de afacerile lui. Avură loc certuri înverşunate şi învinuiri şi, după ce fuseseră căsătoriţi aproape şapte ani şi mai lipseau câteva săptămâni până în clipa cind moartea fratelui ar fi îndreptat totul, ea îl părăsi, fugind cu un tânăr.

Aci, omul se opri, dar Ralph nu se mişcă şi fraţii îi făcură semn să vorbească mai departe.

— Atunci am aflat şi eu, chiar din gura lui, de aceste împrejurări. Pe atunci ele nu mai erau taine; le cunoştea şi fratele, şi alţii; dar mie mi-au fost împărtăşite nu din cauza asta, ci fiindcă era nevoie de mine. I-a pus sub urmărire pe fugari. Unii ziceau că pentru a scoate bani de pe urma ruşinii nevestei lui, dar eu cred că voia să se răzbune cumplit, fiindcă şi asta îi stătea în fire; poate chiar mai mult decât cealaltă. N-a dat de ei şi, nu mult după aceea, ea a murit. Nu ştiu dacă i-a dat prin gând că s-ar putea să îndrăgească băiatul sau dacă voia să fie sigur că nu va cădea niciodată în mâinile mamei; dar înainte de a pleca, mi-a

dat sarcina să-l aduc acasă, ceea ce am şi făcut.

Din această clipă, omul vorbi cu glas şi mai umil şi mai coborât. Reluă, arătând spre Ralph:

— El s-a purtat urât, crud, cu mine, i-am amintit eu în legătură cu ce, nu de mult, când l-am întâlnit pe stradă şi de aceea îl uram. Am adus copilul chiar în casa lui şi l-am adăpostit în podul din faţă. Din lipsă de îngrijire era foarte bolnăvicios şi am fost nevoit să chem un doctor, care a spus că dacă nu schimbă aerul, moare. Cred că asta mi-a băgat mai întâi ideea în cap. Atunci am făcut-o. El plecase de şase săptămâni şi când s-a întors, i-am spus, ticluind bine împrejurările şi dovedind totul (nimeni nu mă putea bănui), că băiatul era mort şi îngropat. Poate că i se spulberase vreun plan pe care-l făurise sau poate că nu era lipsit de o pornire firească de dragoste, dar lucrul ăsta l-a mâhnit şi mi s-a întărit părerea că, într-o bună zi, voi putea să dezvălui taina şi s-o folosesc pentru a stoarce nişte bani de la el. Auzisem, ca şi alţii, despre şcolile din Yorkshire. Am dus copilul la una din ele, ţinută de un om cu numele de Squeers, şi acolo l-am lăsat. I-am dat numele de Smike. An după an, vreme de şase ani, am plătit pentru el câte douăzeci de livre şi, în tot timpul ăsta, n-a suflat o vorbă despre taină, căci ieşisem din slujba lui taică-său după ce fusesem tratat mai mult decât nemilos, şi mă certasem iarăşi cu el. Am fost trimis departe de ţară. Am lipsit aproape opt ani. De îndată ce m-am reîntors, m-am dus până la Yorkshire şi, umblând pe furiş prin sat, pe-nserate, am căpătat unele informaţii în legătură cu copiii de la şcoală şi am aflat că băiatul ăsta, pe care-l adusesem eu acolo, fugise cu un tânăr ce purta chiar numele tatălui său. L-am căutat pe tată prin Londra şi, dându-i să înţeleagă ce am să-i spun, am încercat să scot ceva bani, ca să-mi trag zilele; dar el m-a respins ameninţându-mă. Atunci am dat peste funcţionarul lui şi, dintr-una într-alta, arătându-i că are temeiuri să ţină legătura cu mine, am aflat ce se petrece; şi eu am fost cel care i-am spus că băiatul nu este fiul celui ce pretinde că-i este tată. În tot acest timp nu l-am văzut niciodată pe Smike. Pînă la urmă, am aflat, din acelaşi izvor, că băiatul e foarte bolnav şi unde se află. M-am dus până acolo ca să-i reamintesc, dacă e cu putinţă, de mine şi să dovedesc povestea. Am răsărit înaintea lui pe neaşteptate; şi el m-a cunoscut înainte să apuc a-i vorbi (avea sărmanul băiat de ce să-şi amintească de mine) iar eu puteam să jur că e el, măcar şi în India de l-aş fi întâlnit. Am recunoscut faţa chinuită, pe care i-o văzusem când era prunc. După câteva zile de nehotărâre, m-am adresat tânărului în grija căruia era şi am aflat că murise. Tânărul ştie cât de repede m-a recunoscut băiatul, cât de des mă zugrăvise pe mine şi-i spusese cum îl lăsasem la şcoală şi de câte ori i-a povestit despre podul, pe care şi-l amintea, chiar acela de care v-am vorbit adineauri, şi care se află şi astăzi în casa tatălui său. Asta e povestea mea. Cer să

fiu adus faţă-n faţă cu dascălul şi pus la orice încercare cât priveşte orice parte a povestirii si voi arăta că totul e cum nu se poate mai adevărat şi că vina asta îmi apasă sufletul.

— Nenorocitule! spuseră fraţii. Cum poţi să ispăşeşti una ca asta?

— În niciun fel, domnilor, în niciun fel! Nu mai pot plăti şi nu mai am nicio speranţă. Sunt bătrân în ani şi încă şi mai bătrân în nenorociri şi griji. Mărturisirea asta nu poate să-mi aducă decât noi suferinţe şi pedepse; dar am făcut-o şi am s-o susţin, întâmplase ce s-o întâmpla. Mi-a fost dat să devin unealta acestei groaznice răsplăţi asupra unui om care, urmărindu-şi cu înverşunare ţelurile lui mârşave, şi-a prigonit şi şi-a hăituit până la moarte propriul său copil. Răsplata va cădea şi asupra capului meu; ştiu asta. Încercarea mea de a îndrepta lucrurile vine prea târziu; şi eu nu mai am ce nădăjdui nici în lumea asta, nici in cealaltă.

Nici n-apucă să sfârşească şi lampa, care stătea pe masa de lângă Ralph, singura, din încăpere; fu azvârtită la pământ, lăsându-i pe toţi în beznă. Urmă o mică învălmăşeală până când făcură rost de o altă lumină; un răstimp de o clipă; dar cind se făcu lumină, Ralph plecase.

Fraţii cei cumsecade şi Tim Linkinwater pierdură câtva timp întrebându-se dacă se va întoarce; şi, când li se păru vădit că nu se va întoarce, şovăiră dacă să trimită sau nu după el. În cele din urmă, amintindu-şi în ce ciudată şi tăcută nemişcare stătuse în tot timpul întrevederii şi gândindu-se că poate o fi bolnav, hotărâră, măcar că se făcuse foarte târziu, să trimită pe cineva la el, sub un motiv sau altul. Găsind un pretext în prezenţa lui Brooker, cu care nu ştiau ce să facă, deoarece nu-l întrebaseră nimic pe Ralph în legătură cu acesta, se hotărâră să trimită pe cineva la Ralph cu această întrebare, şi de-abia după aceea să se ducă la culcare.

CAPITOLUL XXIX

În care Nicholas şi sora lui pierd buna părere a oamenilor de lume şi a celor prevăzători.

A doua zi de dimineaţă, după dezvăluirea făcută de Brooker, Nicholas se înapoie acasă. Revederea dintre ei şi cei pe care-i lăsase acasă fu plină de emoţii puternice de ambele părţi; fiindcă ai lui fuseseră înştiinţaţi prin scrisori despre cele întâmplate; şi, în afară de faptul că durerea lui era şi a lor, jeleau cu toţii împreună cu el moartea unei fiinţe, a cărei singurătate şi neajutorare le stârnise mai întâi mila, şi a cărui sinceritate şi fire plină de gravă recunoştinţă îi făcuse să-l îndrăgească tot mai mult, cu fiecare zi care trecea.

— Sunt sigură — spuse doamna Nickleby, ştergându-şi ochii şi plângând cu hohote amare — că am pierdut făptura cea mai bună, mai săritoare, mai îndatoritoare, de a cărei tovărăşie am avut parte în viaţă, bineînţeles in afară de tine, dragă Nicholas, şi de Kate şi de sărmanul vostru tată, şi de dădaca aceea atât de bine crescută care a fugit cu lenjeria şi cu douăsprezece furculiţe mici. Cred că întrecea toate fiinţele supuse, potolite, devotate şi credincioase, care au trăit vreodată. Când mă uit acum prin grădina de care a avut el atâta grijă sau intru în odaia lui şi o văd plină de atâtea fleacuri făcute cu atâta drag şi atât de bine de el spre înlesnirea noastră, fără să-i treacă cuiva prin minte c-o să le lase neterminate, nu pot să îndur gândul, zău nu pot! Vai! E o grea încercare pentru mine, o grea încercare! Pentru tine, dragă Nicholas, o să fie o mângâiere până la sfârşitul vieţii, de câte ori ai să-ţi aminteşti cit de binevoitor şi bun ai fost totdeauna cu el şi pentru mine la fel, de câte ori o să mă gândesc ce bine ne înţelegeam întotdeauna şi ce tare mă îndrăgea pe mine, bietul băiat! Era foarte firesc să te simţi legat de el, dragul meu, foarte firesc, şi bineînţeles c-ai fost şi că eşti foarte rănit de cele întâmplate. Pe legea mea că ajunge să se uite omul la tine şi să vadă cit de schimbat eşti, ca să înţeleagă asta; dar nimeni nu ştie ce simt eu, nimeni nu poate, e cu neputinţă!

Doamna Nickleby îşi descărca durerea cu toată sinceritatea şi după firea ei, care o îndemna să se gândească în primul rând la ea însăşi, dar nu era singura care dădea grai unor astfel de sentimente. Kate, deşi deprinsă să uite de sine când trebuia să se gândească la alţii, nu-şi putea stăpâni durerea; Madeleine aproape că nu era mai puţin mişcată decât ea: iar sărmana, inimoasa, cinstita, micuţa domnişoară La Creevy, care venise într-una din vizitele ei, în timp ce Nicholas era plecat şi nu făcuse altceva decât să-i mângâie şi să-i înveselească pe ceilalţi, nici nu-l văzu bine intrând pe uşă că se şi aşeză pe scară şi izbucnind într-un potop de lacrimi, se împotrivi multă vreme oricărei mingâieri.

— Aşa mă doare — plângea sărăcuţa — să-l văd întorcându-se singur. Nu mă pot împiedica să mă gândesc cit trebuie să fi suferit el. N-aş zice nimic, dacă s-ar uşura şi el un pic; dar rabdă totul cu atâta bărbăţie!

— Păi aşa şi trebuie — spuse Nicholas — nu-i aşa?

— Desigur — răspunse femeia mărunţică — şi fii binecuvântat, că tare eşti bun! Dar unei făpturi simple ca mine, ştiu că greşesc când spun asta şi îndată o să-mi pară rău c-am spus-o, i se pare că ai parte de aşa puţină răsplată pentru tot ce-ai făcut!

— Ba nu — răspunse blând Nicholas — ce răsplată mai frumoasă aş putea să-mi doresc decât siguranţa că ultimele lui zile au fost senine şi fericite şi gândul că eu i-am ţinut tovărăşie până la sfârşit şi n-am fost împiedicat, cum aş fi putut să fiu de o sută de împrejurări, să stau la căpătiiul lui?

— Sigur — hohoti domnişoara La Creevy; e foarte adevărat şi eu sunt o proastă şi o păcătoasă, o nerecunoscătoare fară credinţă, ştiu asta!

Zicând aşa, drăguţa de ea se porni din nou pe plins şi apoi, ostenindu-se să-şi vină în fire, încercă să rida. Râsul cu plânsul, întâlnindu-se atât de neaşteptat, se luară la luptă pentru întâietate. Rezultatul bătăliei a fost nul, iar pe domnişoara La Creevy au apucat-o bâţâielile.

Aşteptând să se mai potolească puţin şi să-şi vină în fire cu toţii, Nicholas, care avea nevoie de puţină odihnă după o călătorie atât de lungă, se retrase în odaia lui şi, aruncându-se pe pat aşa îmbrăcat cum era, se cufundă într-un somn adânc. Când se deşteptă, o găsi lângă pat pe Kate, care, văzând că el deschisese ochii, se aplecă să-l sărute.

— Am venit să-ţi spun cit mă bucur să te văd iar acasă.

— Eu nici nu pot să-ţi spun cât de bucuros sunt că te văd, Kate.

— Ne-a fost atât de dor să te vedem iar înapoi — spuse Kate — mamei, şi mie… şi Madeleinei!

— Mi-ai scris în ultima scrisoare că s-a însănătoşit de tot — spuse Nicholas, cam grăbit şi îmbujorându-se în timp ce vorbea. Cât am fost eu plecat nu s-a vorbit nimic despre planurile de viitor ale fraţilor in legătură cu ea?

— Nicio vorbă — răspunse Kate. Nu mă pot gândi fără să mă întristez că o să mă despart de ea; şi, desigur, Nicholas, că nici *tu* nu doreşti una ca asta!

Nicholas se îmbujora din nou şi, aşezându-se lângă sora lui pe o canapea mică, aproape de fereastră, spuse:

— Nu, Kate, nu doresc. M-aş căzni să-mi ascund adevăratele sentimente faţă de oricine, dar nu de tine, vreau să-ţi spun un singur lucru, scurt şi din inimă, Kate, că o iubesc.

Ochii lui Kate străluciră şi fata era gata să răspundă ceva, dar

Nicholas îi atinse braţul cu mâna şi spuse mai departe:

— Nimeni nu trebuie să ştie asta în afară de tine. Şi ea, în ultimul rând!

— Dragul meu Nicholas!

— În ultimul rând; niciodată, deşi niciodată durează foarte mult! Uneori încerc să-mi spun că s-ar putea să vină ziua când îi voi putea face cu sinceritate mărturisirea asta; dar mai e atâta până atunci, ziua asta e atât de îndepărtată, atâţia ani trebuie să se scurgă până va veni, şi când o veni (dacă va veni vreodată) voi fi atât de deosebit de ceea ce sunt acum, şi se va fi sfârşit de atâta vreme cu zilele tinereţii şi ale romantismului, deşi sunt sigur că nu şi cu iubirea pentru ea, incit îmi dau seama până şi eu ce nesăbuite sunt astfel de speranţe şi încerc să le înăbuş cu asprime, ca să treacă odată durerea, mai degrabă decât să le las să se ofilească şi să-mi păstrez dezamăgirea. Nu, Kate, cât timp am fost plecat, am avut fără încetare înaintea ochilor, în făptura bietului băiat care s-a prăpădit „altă pildă de minunată dărnicie din partea acestor nobili fraţi. Cât îmi stă mie în puteri, vreau s-o merit şi, dacă până acum am şovăit în îndeplinirea datoriei de care sunt legat faţă de ei, acum sunt hotărât să fiu necruţător faţă de mine însumi în îndeplinirea ei şi să înlătur orice amânare sau ispită.

— Înainte să mai spui un cuvânt — îl întrerupse Kate pălind — trebuie să mă asculţi şi pe mine. Anume pentru ca să-ţi vorbesc am venit, dar nu m-am încumetat. Ceea ce-mi spui acum îmi dă forţe noi. Se bâlbâi şi izbucni în lacrimi.

Era ceva în purtarea ei, care-l pregăti pe Nicholas pentru ceea ce avea să urmeze. Kate încercă să vorbească, dar lacrimile o împiedicau.

— Hai, fetiţă prostuţă — spuse Nicholas; se poate, Kate, fii femeie! Cred că ştiu ce vrei să-mi spui. E în legătură cu domnul Frank, nu-i aşa?

Kate îşi lăsă capul pe umărul lui şi spuse, printre sughiţuri:

— Da.

— Te pomeneşti că ţi-a cerut mâna, cât am lipsit eu — spuse Nicholas — asta e? Da. Foarte bine; vezi că, până la urmă, nu-i chiar atât de greu să-mi spui. Ţi-a cerut mâna?

— Şi eu am refuzat — spuse Kate.

— Da, şi de ce?

— I-am spus — urmă ea cu glas tremurat — tot ceea ce am aflat după aceea că i-ai spus şi tu mamei; şi, deşi nu puteam să-i ascund cum nu pot să ascund nici de tine, că e o mare durere şi o grea încercare pentru mine, am făcut-o totuşi cu tărie şi l-am rugat să nu mă mai vadă.

— Eşti Kate a mea cea curajoasă! spuse Nicholas, strângând-o la piept. Ştiam că aşa ai să faci.

— A încercat să-mi schimbe gândul — spuse Kate — şi a zis că

oricare ar fi hotărârea mea, nu numai că-i va înştiinţa pe unchii lui de pasul pe care l-a făcut, dar o să-ţi împărtăşească totul şi ţie, de îndată ce te vei întoarce. Mă tem — adăugă ea — şi se părea că stăpânirea de o clipă începea s-o părăsească — mă tem că nu i-am spus cu destulă tărie cât de adânc mă mişcă o iubire atât de dezinteresată şi cât de fierbinte mă rog pentru fericirea lui viitoare. Dacă stai de vorbă cu el, aş fi… — aş fi foarte bucuroasă să ştie asta.

— Şi ţi-ai închipuit, Kate, că atunci când tu faci jertfa asta pentru ceea ce ştii că este drept şi cinstit, eu mă voi da în lături de la a mea? întrebă drăgăstos Nicholas.

— Ba nu! Nu, dacă şi tu te-ai fi aflat în aceeaşi situaţie. Dar…

— Dar mă aflu — o întrerupse Nicholas. Madeleme nu este rudă apropiată cu binefăcătorii noştri, dar e legată de ei cu legături la fel de dragi; şi mie mi-a fost mai întâi încredinţată povestea ei, tocmai pentru că ei aveau nemărginită încredere în mine şi mă socoteau curat ca oţelul. Ce josnic ar fi din partea mea să mă folosesc de împrejurările ce au adus-o aici sau de serviciul neînsemnat, pe care am avut fericirea să i-l pot face, şi să caut să-i câştig dragostea, când ştiu că, dacă aş izbuti, urmarea ar fi dezamăgirea fraţilor în dorinţa lor scumpă de a o căpătui ca pe fata lor. Cât despre mine, eu aş părea că nădăjduiesc să-mi clădesc norocul pe temelia milei lor pentru făptura asta tânără, pe care eu am prins-o atât de mârşav şi necinstit în capcană, întorcând spre folosul şi câştigul meu chiar recunoştinţa şi bunătatea ei şi scoţându-i la mezat nenorocirile! Eu să fac asta, a cărui datorie, şi mândrie, şi plăcere, Kate, este să-mi impun mie însumi lucruri de care nu vreau să uit niciodată; eu, care-mi pot de pe acum îngădui o viaţă lesnicioasă şi fericită şi n-am niciun drept să râvnesc la mai mult! M-am hotărât să înlătur greutatea asta de pe inima mea. Mă întreb dacă n-am greşit chiar şi până acum; chiar astăzi vreau să dezvălui, fără ocolişuri şi vorbe în doi peri, adevăratele mele motive domnului Cheeryble şi să-l rog din tot sufletul să ia măsuri grabnice, pentru ca această tânără să găsească adăpost sub un alt acoperiş.

— Astăzi? Aşa curând?

— De săptămâni de zile mă gândesc la asta şi de ce-aş mai amâna? Dacă scena pe care am trăit-o adineauri m-a îndemnat să cuget şi a deşteptat în mine un simţ mai ascuţit şi mai grijuliu al datoriei, de ce aş aştepta până când sentimentul s-ar răci? Nu trebuie să-mi clinteşti hotărârea, Kate; ai fi în stare?

— Poate că o să te îmbogăţeşti, ştii! spuse Kate.

— Să mă îmbogăţesc! repetă Nicholas cu un zâmbet dureros — dar o să şi îmbătrânesc! Dar fie bogaţi sau săraci, bătrâni sau tineri, vom fi mereu aceiaşi unul faţă de altul şi asta ne va fi mângâierea. Şi ce dacă vom avea un singur cămin? Pentru tine şi pentru mine nu va fi niciodată pustiu. Şi ce dacă vom rămâne atât de credincioşi acestor

hotărâri, încât nu vom mai lua altele? Va fi un inel în plus în lanţul puternic, care ne leagă unul de altul. Parcă ieri am fost tovarăşi de joacă, Kate, şi parcă mâine vom fi oameni bătrâni şi aşezaţi, care vor privi înapoi spre aceste griji, aşa cum privim noi acum spre cele ale copilăriei; şi ne vom aminti cu o melancolică plăcere că a fost un timp când ele ne-au putut mişca. Poate că atunci, când vom fi oameni bătrâni şi demodaţi, şi vom vorbi despre vremea când pasul ne era mai uşor şi părul neîncărunţit, vom fi chiar recunoscători pentru încercările care ne-au apropiat atât de tare unul de altul şi ne-au mânat vieţile spre şuvoiul acela, pe care am alunecat atât de paşnic şi senin la vale. Şi s-ar putea ca, prinzând vreun crâmpei din povestea noastră, tinerii din jur, tineri, cum suntem tu şi cu mine acum, Kate, să caute înţelegere la noi şi să depene nenorociri, pentru care speranţa şi lipsa de experienţă nu poate avea destulă simţire, în urechile miloase ale batonului burlac şi ale fetei bătrâne sora

Kate zâmbi printre lacrimi, în timp ce Nicholas zugrăvea acest tablou; dar nu erau lacrimi de durere, deşi tot mai cădeau şi după ce el încetase să vorbească.

— N-am dreptate, Kate? întrebă el, după o scurtă tăcere.

— Deplină, deplină, frate dragă; şi nici nu pot să-ţi spun cât sunt de fericită că am făcut ceea ce ai fi dorit tu să fac.

— Nu-ţi pare rău?

— N-nu — spuse cu sfială Kate, desenând ceva, cu piciorul ei mic, pe podea. Nu-mi pare rău, firește, că am făcut ceea ce e cinstit şi drept; dar îmi pare rău că lucrul s-a întâmplat, adică uneori îmi pare rău şi uneori nici eu nu ştiu ce spun; sunt doar o fată slabă, Nicholas, şi lucrul ăsta m-a tulburat prea mult.

Nu rostim vorbe goale când spunem că, dacă, în clipa aceea, Nicholas ar fi avut zece mii de livre, le-ar fi dăruit până la ultimul ban, în dragostea lui mărinimoasă faţă de deţinătoarea obrajilor îmbujoraţi şi a ochilor plecaţi, uitând cu totul de el şi numai pentru a asigura fericirea ei. Dar tot ce putea face era s-o mângâie şi s-o ogoiască cu cuvinte blânde; şi erau cuvinte atât de pline de dragoste, bunătate şi voioasă încurajare, încât biata Kate îi cuprinse gâtul cu braţele şi făgădui că n-o să mai plângă.

„Care om — se gândea cu mândrie Nicholas, curând după aceea, în drum spre casa celor doi fraţi — n-ar fi despăgubit, pentru că şi-a jertfit averea, de o inimă ca a lui Kate care, măcar că inimile nu trag greu la cântar, iar aurul şi argintul trag, nu poate fi îndeajuns lăudată! Frank are bani şi n-are nevoie de mai mulţi. Unde ar putea să cumpere cu ei o comoară cum e Kate? Şi totuşi, în căsătoriile băneşti nepotrivite, se presupune totdeauna că cel bogat a făcut o jertfă mare, iar celălalt un târg bun! Dar eu gândesc ca un îndrăgostit sau ca un prost; ceea ce bănuiesc că-i cam acelaşi lucru”.

Înfrânându-şi gânduri atât de puţin potrivite cu treaba pe care şi-o propusese, prin astfel de imputări şi multe altele nu mai puţin aspre, — îşi văzu de drum şi se înfăţişă lui Tim Linkinwater.

— A, domnul Nickleby! strigă Tim. Dumnezeu să te binecuvânteze! Ce mai faci? Bine? Zi că eşti foarte bine şi n-ai făcut niciodată mai bine. Hai, zi!

— Foarte bine — spuse Nicholas, strângându-i amândouă mâinile.

— A! făcu Tim; acum că mă uit la dumneata, văd că pari obosit. Pst! el e, îl auzi? Era Dick. Mierloiul. De când ai plecat, n-a mai fost în apele lui. De-acum n-o s-o mai ducă niciodată bine fără dumneata; ţine la dumneata aşa cum ţine la mine.

— Dick e o persoană mult mai puţin ageră decât am crezut eu, dacă-şi închipuie că sunt măcar pe jumătate atât de vrednic de atenţia lui ca dumneata — răspunse Nicholas.

— Păi, să-ţi spun ceva, domnule — începu Tim, stând în atitudinea lui preferată şi arătând cu pana spre colivie — e ceva nemaipomenit cu pasărea asta, fiindcă singurii oameni pe care-i ia cit de rit în seamă sunt domnul Charles şi domnul Ned, dumneata şi eu.

Aci Tim se opri şi se uită îngrijorat la Nicholas; pe urmă, prinzându-i pe neaşteptate privirea, repetă:

— Şi dumneata şi eu, domnule, şi dumneata şi eu. După aceea se uită din nou la Nicholas şi, strângându-i mâna, spuse:

— Nu mă pricep să trec sub tăcere un lucru care mă interesează. Nu voiam să te întreb, dar totuşi aş dori să aud câteva amănunte în legătură cu bietul băiat. A pomenit cumva de Fraţii Cheeryble?

— Da — spuse Nicholas — mereu, mereu!

— Foarte frumos din partea lui — răspunse Tim, ştergându-şi ochii; asta a fost frumos din partea lui.

— Şi numele dumitale l-a pomenit de zeci de ori — spuse Nicholas — şi m-a rugat adesea să-i duc domnului Linkinwater toată dragostea lui.

— Nu zău, adevărat? întrebă Tim, plângând de-a binelea. Bietul băiat! Aş fi dorit să-l fi îngropat în oraş. Nu există în toată Londra un cimitir ca ăla micul, de cealaltă parte a pieţei. De jur împrejur sunt numai birouri de contabilitate şi, dacă te duci acolo, pe o zi frumoasă, vezi registrele şi casele de bani prin ferestrele deschise. Zici că mi-a trimis toată dragostea lui? Nu mă aşteptam să se gândească la mine. Bietul băiat, bietul băiat! Şi încă toată dragostea lui!

Tim era atât de copleşit de această mică dovadă a neuitării, încât nici nu era în stare să stea de vorbă. Aşa încât Nicholas se strecură liniştit afară şi se duse în odaia fratelui Charles.

Dacă până atunci se ţinuse tare şi neclintit, lucrul se datorase unei sforţări care-l costase destul; dar urarea caldă de bun venit, purtarea inimoasă, compătimirea simplă şi sinceră a acelui bătrân de ispravă îi

merseră la inimă şi nicio frământare lăuntrică nu-l putu opri s-o arate.

— Intră, intră, dragul meu; spuse binevoitorul domn; nu trebuie să ne lăsăm doborâţi; nu, nu! Trebuie să ne învăţăm să îndurăm nenorocirea şi să nu uităm că există multe izvoare de mângâiere chiar şi în moarte. Cu fiecare zi pe care ar fi trăit-o bietul băiat, ar fi fost tot mai puţin înarmat pentru lume şi din ce în ce mai nenorocit, din pricina lipsurilor sale. E mai bine aşa, dragă domnule. Da, da, da, e mai bine aşa!

— M-am gândit şi eu la toate astea — spuse Nicholas, dregându-şi glasul. O simt şi eu, puteţi fi sigur!

— Atunci e bine — răspunse domnul Cheeryble, care, în toiul cuvintelor de mângâiere pe care le rostea, era la fel de emoţionat ca şi bătrânul şi cinstitul Tim; atunci e bine. Unde-i fratele meu Ned? Tim Linkinwater, domnule, unde-i fratele meu Ned?

— A plecat cu domnul Trimmers ca să-l bage pe nenorocitul ăla în spital şi să trimită o infirmieră copiilor lui — spuse Tim.

— Fratele meu Ned e un om, un om mare! strigă fratele Charles, închizând uşa şi întorcându-se spre Nicholas. Grozav o să-l bucure să te vadă, domnule. N-a fost zi să nu vorbim de dumneata.

— Ca să fiu sincer, domnule, sunt bucuros că vă găsesc singur — spuse Nicholas, cu o şovăială firească în glas — fiindcă ard de nerăbdare să vă spun ceva. Aveţi câteva minute timp pentru mine?

— Sigur, sigur — răspunse fratele Charles, privindu-l îngrijorat. Vorbeşte, dragă domnule, vorbeşte!

— Zău dacă ştiu cum şi de unde să încep — spuse Nicholas. Dacă un muritor a avut vreodată teniei să fie pătruns de dragoste şi respect pentru un altul, să simtă un devotament care să facă din cel mai greu serviciu în slujba lui o plăcere şi o încântare, să poarte amintiri pline de recunoştinţă care să stârnească tot ce este zel şi credinţă în firea lui, atunci astea sunt sentimentele pe care ar trebui să le am eu pentru dumneavoastră şi le şi am, credeţi-mă, vă spun din inimă!

— Te cred — răspunse bătrânul şi sunt fericit că pot crede aşa. Nu m-am îndoit niciodată; şi nici n-o să mă îndoiesc. Sunt sigur de asta.

— Faptul că mi-o spuneţi cu atâta bunătate — continuă Nicholas — îmi dă curaj să încep. Când mi-aţi arătat mai întâi încrederea dumneavoastră şi m-aţi trimis cu acele sarcini la domnişoara Bray, ar fi trebuit să vă mărturisesc că eu o mai văzusem de multă vreme, că frumuseţea ei făcuse asupra mea o impresie pe care nu izbuteam s-o şterg; şi că zadarnic mă ostenisem să-i dau de urmă şi să aflu povestea ei. Nu v-am mărturisit toate astea, pentru că am avut deşertăciunea să cred că-mi voi învinge slăbiciunea şi că datoria mea faţă de dumneavoastră va precumpăni.

— Domnule Nickleby — spuse fratele Charles — dumneata n-ai înşelat încrederea cu care te-am privit şi nici nu te-ai folosit în chip

nevrednic de ea. Sunt sigur că nu!

— Nu, n-am făcut asta — spuse Nicholas dârz. Deşi mi-am dat seama că nevoia de a mă înfrâna şi a mă constrânge devenea pe zi ce trece mai poruncitoare şi greutatea mai mare, nici măcar timp de o clipă n-am vorbit şi nu m-am purtat altfel decât aş fi făcut dac-aţi fi fost de faţă. Nicio clipă n-am nesocotit această încredere, niciodată până astăzi. Dar îmi dau seama că legătura neîntreruptă şi tovărăşia cu această fată drăgălaşă înseamnă o nenorocire pentru liniştea mea sufletească şi ar putea să zădărnicească hotărârile pe care le-am iuat de la bun început şi pe care până acum le-am ţinut cu sfinţenie. Pe scurt, domnule, nu mai pot avea încredere în mine şi vă rog din tot sufletul s-o luaţi pe tânăra aceasta fără întârziere de sub ocrotirea mamei şi a surorii mele. Ştiu că pentru oricine altul în afară de mine, pentru dumneavoastră, care vedeţi nemărginita distanţă dintre mine şi această tânără, acum protejata dumneavoastră, dragostea mea pentru ea, chiar numai în gând, trebuie să apară ca o culme de nesocotinţă şi îndrăzneală. Ştiu că-i aşa. Dar cine poate s-o vadă, aşa cum am văzut-o eu, cine poate să-i cunoască viaţa, fără s-o iubească? Ştiu că asta nu e o scuză pentru mine, dar cum nu pot să mă feresc de ispită şi nu pot să-mi înfrâng patima, când am neîncetat în faţa ochilor pe cea care a stârnit-o, ce pot face decât să vă rog s-o luaţi de la noi şi să-mi daţi răgaz s-o uit!

— Domnule Nickleby — spuse bătrânul, după o scurtă tăcere, nu poţi face mai mult. Am greşit dând pradă ispitei pe un tânăr ca dumneata. Ar fi trebuit să prevăd ce avea să se întâmple. Îţi mulţumesc, domnule, îţi mulţumesc. Madeleine va fi mutată.

— Dacă vreţi să mai îmi faceţi un hatâr, dragă domnule, şi să-i îngăduiţi să-şi amintească cu stimă de mine, nedezvăluindu-i niciodată această mărturisire…

— Voi avea grijă — spuse domnul Cheeryble. Şi acum, asta-i tot ce aveai să-mi spui?

— Nu! răspunse Nicholas, întâlnindu-i privirea — nu-i tot.

— Cunosc restul — spuse domnul Cheeryble, care părea foarte uşurat de acest răspuns neîntârziat. Când ţi-a ajuns la cunoştinţă?

— Azi dimineaţă, când am ajuns acasă.

— Ai simţit de datoria dumilale să vii numaidecât la mine şi să-mi spui ceea ce, fără îndoială, ţi-a împărtăşit sora dumitale?

— Da, am simţit — spuse Nicholas — deşi aş fi dorit să vorbesc mai întâi cu domnul Frank.

— Frank a fost la mine aseară — răspunse bătrânul. Ai făcut bine, domnule Nickleby, foarte bine, domnule, şi-ţi mulţumesc din nou!

În legătură cu asta, Nicholas ceru îngăduinţa să mai adauge câteva cuvinte. Îndrăznea să spere că nimic din ce spusese el nu va duce la înstrăinarea lui Kate şi Madeleine, care se legaseră una de alta şi

pentru care orice ruptură ar fi fost, după câte ştie el, însoţită de multă durere, iar pentru el, care s-ar fi ştiut nefericita cauză a acestei înstrăinări, de remuşcări şi durere. După ce toate lucrurile astea vor fi uitate, nădăjduia că Frank şi cu el vor mai putea fi prieteni buni şi că nicio vorbă şi niciun gând în legătură cu modestul lui cămin sau cu cea care se mulţumea să rămână acolo şi să împărtăşească soarta lui tihnită, nu va mai tulbura vreodată buna înţelegere între ei. Povesti cât putu mai exact ce se petrecuse între el şi Kate în dimineaţa aceea. Şi vorbi despre ea cu o mândrie şi o dragoste atât de însufleţite, stăruind cu atâta voioşie asupra încrederii lor că vor învinge toate părerile de rău egoiste şi că vor trăi mulţumiţi şi fericiţi fiecare de iubirea celuilalt, încât puţini oameni ar fi putut să-l asculte fără să se simtă mişcaţi. Mai mişcat el însuşi decât fusese până atunci, dădu grai în câteva cuvinte grăbite — mai grăitoare poate decât frazele cele mai elocvente — devotamentului lui faţă de cei doi fraţi şi nădejdii că va trăi şi va muri în slujba lor.

Fratele Charles ascultă toate astea cufundat în adâncă tăcere şi cu scaunul în aşa fel întors, încât să nu i se vadă faţa. Nici el nu vorbise în felul lui obişnuit, ci cu o înţepeneală şi o stânjeneală, care-i erau străine. Nicholas se temu că-l jignise. El spuse că nu, că Nicholas făcuse foarte bine; şi asta a fost totul.

— Frank e un prost şi un zăpăcit — spuse el, după ce Nicholas tăcuse câtăva vreme; un băiat foarte zăpăcit şi prost. O să am grijă să se termine cu toate astea, fără întârziere. Să nu mai vorbim despre asta; pentru mine e foarte dureros. Vino din nou aici peste o jumătate de ceas. Am să-ţi povestesc lucruri ciudate, dragul meu, şi unchiul dumitale a hotărât ca în această după-amiază dumneata şi cu mine să ne prezentăm la el.

— Să mă prezint la el? Cu dumneavoastră? strigă Nicholas, mirat.

— Da, cu mine — răspunse bătrânul. Întoarce-te peste o jumătate de ceas şi-ţi spun eu mai mult.

Nicholas reveni la timpul hotărât şi atunci află ce se petrecuse în ajun şi tot ceea ce se ştia despre întâlnirea dată de Ralph celor doi fraţi, întâlnire care trebuia să aibă loc în seara aceea. Şi pentru a înţelege mai bine despre ce fel de întâlnire era vorba, va *îi* nevoie să ne întoarcem şi să urmărim paşii lui Ralph, începând de la casa celor doi fraţi gemeni. Prin urmare, îl lăsăm pe Nicholas întrucâtva liniştit că a regăsit bunăvoinţa celor doi fraţi, dar înţelegând că nu mai era aceeaşi ca în trecut (deşi aproape că nu-şi dădea seama în ce privinţă); îl lăsăm, aşadar, plin de stânjeneală, nesiguranţă şi nelinişte.

CAPITOLUL XXX

Ralph îşi dă o ultimă întâlnire, la care se duce.

Târându-se afară din casă şi ferindu-se ca un hoţ, bâjbâind cu mâinile ca un orb, când ajunse în stradă şi privind mereu înapoi, în timp ce înainta grăbit, ca şi cum în închipuirea lui sau aievea ar fi fost urmărit de cineva hotărât să-l iscodească sau să-l oprească, Ralph Nickleby lăsă în urmă City şi apucă drumul ce-l ducea spre casa lui.

Noaptea era întunecoasă şi sufla un vânt rece, care mâna turbat şi repede norii înaintea lui. Un pâlc negru şi întunecat părea să-l urmărească pe Ralph, fiindcă nu lua parte la goana nebună a celorlalţi, ci zăbovea mohorât în urmă şi se strecura întunecat şi pe furiş. Ralph se uita adesea înapoi, la pâlcul acesta de nori şi, de câteva ori, se opri, ca să-l lase să treacă; dar nu ştiu cum se făcea că atunci când mergea din nou, pâlcul era iarăşi în spatele lui, înaintând jalnic şi încet, ca un alai negru de înmormântare.

Trebuia să treacă pe lingă un cimitir sărac, de rând — un loc sinistru, la câteva picioare înălţime faţă de stradă şi despărţit de ea printr-un zid jos şi un grilaj de fier; era un loc năpădit de buruieni, nesănătos, plin de putregaiuri, unde până şi iarba sau buruienile care creşteau putrede păreau să spună că răsăriseră din trupurile unor nevoiaşi şi-şi înfipseseră rădăcinile în mormintele unor oameni ce *muceziseră,* în viaţă, prin curţi afumate şi vizuine, unde bântuiau foamea şi beţia. Şi într-adevăr, acum zăceau aci, despărţiţi de cei vii doar printr-un strat subţire de pământ şi câteva scânduri. Zăceau — mulţime deasă şi murdară — unul lângă altul şi înghesuiţi — răspândind putreziciunea cu trupurile lor aşa cum răspândiseră şi cu mintea. Zăceau aci, cot la cot cu viaţa, nu înfundaţi mai adâne în pământ decât se înfundau picioarele oamenilor ce treceau pe acolo în fiecare zi, şi ridicându-se până la înălţimea gâtului lor. Aci zăceau aceşti scumpi fraţi şi surori plecaţi spre alte meleaguri, ca o hidoasă familie a pastorului rumen, ce-şi îndeplinea atât de pripit datoria, când urmau să fie vârâţi în pământ!

Trecând pe aci, Ralph îşi aminti că făcuse parte, cu multă vreme în urmă, dintr-un juriu, în legătură cu un om care-şi tăiase beregata; şi că omul fusese îngropat aci. N-ar fi putut să spună cum de ajunsese să-şi amintească de asta tocmai acum — căci trecuse de atâtea ori pe aici şi nu se gândise niciodată la omul ăsta — sau cum de-l interesa împrejurarea; dar fapt e că aşa era; oprindu-se, strânse gratiile de fier cu mâna şi privi înfrigurat înăuntru, întrebându-se care o fi mormântul lui.

În timp ce era astfel prins, veniră spre el, cu gălăgie, strigăte şi cântece, nişte oameni beţi, urmaţi de alţii care-i certau şi-i îndemnau

să, se ducă în linişte la casele lor. Erau foarte veseli, iar unul dintre ei, un omuleţ mărunt, sfrijit şi cocoşat, începu să danseze. Părea o nălucire grotescă şi cei câţiva de faţă râseră. Şi pe Ralph îl cuprinse veselia şi îngână şi el râsul unuia care stătea aproape şi i se uita în faţă. După ce trecură şi Ralph rămase singur, îşi urmă cugetarea cu un interes de un fel nou; fiindcă-şi aduse aminte că ultimul om ce-l văzuse pe sinucigaş îl lăsase foarte vesel şi Ralph îşi amintea cât de ciudat i se păruse atunci lui şi celorlalţi juraţi acest lucru.

N-ar fi putut spune care e locul printre atâtea morminte, dar i se redeşteptă în minte omul acela şi chipul lui şi motivul care-l îndemnase s-o facă; de toate acestea îşi aminti cu uşurinţă. Tot zăbovind asupra unor astfel de gânduri, plecă urmărit de această impresie aşa cum, îşi amintea el, pe vremea când era copil vedea mereu înaintea ochilor umbra unui spiriduş, pe care o zărise odată, mâzgălită în cretă pe o uşă. Dar pe măsură ce se apropia de casă, uită de toate astea şi începu să se gândească la pustiul şi singurătatea ce-l aşteptau înăuntru.

În cele din urmă, simţământul acesta crescu atât de puternic, încât atunci când ajunse la uşă, aproape că nu-i venea să-şi ia inima în dinţi şi să învârtească cheia ca sa deschidă. După ce făcu şi asta şi pătrunse în săliţă, i se păru că a închide uşa la loc înseamnă să se rupă de lumea din afară. Dar dădu drumul uşii şi ea se închise cu un zgomot puternic. Nu era lumină. Ce jalnic, ce rece, ce tăcut era totul!

Înfiorându-se din cap până-n picioare, urcă scările până ajunse în odaia unde fusese ultima oară tulburat. Ajunsese la un soi de înţelegere cu sine însuşi că nu se va gândi la cele întâmplate, înainte de a ajunge acasă. Acum era acasă şi-şi îngădui să cugete la toate.

Copilul lui, copilul lui! Nicio clipă nu punea povestea la îndoială; simţea că-i adevărată; o cunoştea la fel de bine ca şi cum ar fi ştiut tot timpul taina. Copilul lui! Şi încă mort! Murise în braţele lui Nicholas, pe care-l iubea şi la care se uita ca la un soi de înger! Asta era cel mai groaznic!

Toţi îi întorceau spatele şi-l părăseau, când avea cel mai mult nevoie de ei. Acum nici cu bani nu-i mai putea cumpăra; totul avea să iasă la iveală şi toată lumea va afla. Tânărul lord murise, tovarăşul lui era în străinătate şi n-avea cum să dea de el, zece mii de livre se topiseră dintr-o lovitură, uneltirea lui Gride fusese zădărnicită chiar în clipa victoriei; toate planurile de după aceea descoperite, se află în primejdie, iar cel pe care el îl prigonea şi Nicholas îl iubea nu era altul decât nefericitul lui fiu; praf se alegea din totul, totul se prăbuşea peste el, care zăcea strivit sub dărâmături şi se zvârcolea în ţărână.

Dac-ar fi ştiut că băiatul lui mai trăieşte, dacă el n-ar fi fost înşelat şi copilul ar fi crescut sub ochii lui, ar fi fost un tată lipsit de grijă, nepăsător, aspru, hain — aproape sigur — simţea asta; dar îl bătea şi

gândul că s-ar fi putut să fie altfel şi că fiul lui ar fi putut fi o mângâiere pentru el şi amândoi ar fi putut să trăiască fericiţi. Acum începea să-şi spuie că moartea presupusă a copilului şi fuga soţiei lui erau de vină că el devenise omul posac şi împietrit de acum. Parcă-şi amintea de o vreme când nu era chiar atât de aspru şi înrăit; şi parcă-l bătea gândul că-l urâse din capul locului pe Nicholas, fiindcă era tânăr şi curajos şi poate asemănător cu tinerelul care-l copleşise de necinste şi nenoroc.

Dar un gând drăgăstos sau de firească părere de rău, în vârtejul acesta de patimă şi remuşcare, era ca o picătură de apă liniştită într-o mare furtunoasă şi turbată. Ura lui faţă de Nicholas se hrănise din propria lui înfrângere, sporise în măsura în care Nicholas îi zădărnicea planurile, se îngraşă din sfidarea şi izbânzile acestuia. Era o creştere îndreptăţită; ura crescuse şi se întărise treptat. Acum atinsese o culme, care o făcea să fie curată nebunie. Că dintre toţi oamenii el să fi fost cel ce salvase cu mâinile lui copilul acela nenorocit; că el fusese ocrotitorul şi prietenul lui credincios; că el îi arătase acea iubire şi duioşie, pe care din clipa nefericită a naşterii sale băiatul n-o cunoscuse niciodată; că el îl învăţase să-şi urască părintele, să-i fie scârbă până şi de numele lui; că el ştia şi simţea toate lucrurile astea, iar acum triumfa când îşi amintea de ele, toate astea otrăveau şi înnebuneau inima cămătarului. Iubirea copilului mort pentru Nicholas şi devotamentul lui Nicholas pentru el îl umpleau pe Ralph de o groază de neîndurat. Când îşi închipuia patul lui de moarte cu Nicholas la căpătâi, îngrijindu-l şi sprijinindu-l, iar pe Smike şoptind mulţumit şi dându-şi sufletul în braţele lui Nicholas, atunci când el, Ralph, ar fi dorit să-i vadă duşmani de moarte, care se urăsc până-n pânzele albe, simţea că turbează. Scrâşnea din dinţi, izbea aerul cu mâinile şi, privind sălbatic în jur, cu ochi care sclipeau în întuneric, strigă în gura mare:

— Sunt călcat în picioare şi ruinat! Mizerabilul ăla mi-a spus adevărul. S-a lăsat noaptea! Nu e chip să-i jefuiesc de triumful lor viitor, să dau cu piciorul în mila şi îndurarea lor? Nu există niciun diavol care să mă ajute?

Numaidecât i se strecură în creier chipul omului de care îşi amintise în seara aceea. Parcă zăcea în faţa lui. Acum capul îi era acoperit. Aşa şi era prima oară când îl văzuse. Îşi amintea foarte bine şi de picioarele întoarse în sus, ţepene, ca de marmură. Pe urmă i se arătară rudele palide, care spuseseră tremurând povestea la anchetă, auzi ţipetele femeilor — simţi spaima tăcută a bărbaţilor — groaza şi neliniştea — victoria câstigata de grămada aceea de lut, care, cu o mişcare a mâinii, dăduse drumul vieţii şi stârnise frământarea aceea printre ei.

Nu mai vorbea; dar, după o pauză, îşi căută, bâjbâind încet, drumul

afară din odaie şi pe scările răsunătoare, până sus, în podul din faţă şi aci rămase, după ce închise uşa în urma lui.

Acum era doar o magazie de vechituri, dar se mai găsea înăuntru un pat vechi şi hodorogit; cel în care dormise fiul lui; căci altul nu se aflase niciodată aci. Se feri în grabă de el, aşezându-se cât mai departe.

Lumina slabă a felinarelor de jos, din stradă, care străbătea prin fereastra fără storuri şi perdele, era de ajuns pentru a arăta felul încăperii, dar nu de ajuns pentru a dezvălui vechiturile felurite, cuferele bătrâne legate cu frânghie şi mobila hârbuită, împrăştiată peste tot. Tavanul era mansardat; într-un loc era înalt, în celălalt cobora până aproape de podea. Ralph îşi îndreptă ochii spre partea cea mai înaltă; şi şi-i aţinti acolo timp de câteva minute. Pe urmă se ridică şi trăgând într-acolo lada veche, pe care şezuse, se urcă pe ea şi pipăi cu amândouă mâinile pereţele, deasupra capului. În cele din urmă ele atinseră un cârlig mare, de fier, înfipt adânc într-una din grinzi.

În clipa aceea, fu întrerupt de o bătaie zgomotoasă în uşa de jos. După o scurtă şovăială, deschise fereastra şi întrebă cine e.

— Îl caut pe domnul Nickleby — răspunse un glas.

— Ce vrei cu el?

— Ăsta nu-i glasul domnului Nickleby — veni răspunsul.

Nu semăna cu glasul lui; dar vorbise Ralph şi asta şi spuse.

Glasul răspunse că cei doi gemeni doreau să ştie dacă omul pe care-l văzuse în seara aceea trebuia oprit; şi că deşi era miezul nopţii, trimiseră la el, din dorinţa de a nu greşi.

— Da — strigă Ralph; opriţi-l până mâine, când să mi-l aduceţi aici, pe el şi pe nepotul meu. Şi să poftească şi dumnealor, şi să fie siguri că voi fi gata să-i primesc.

— La ce oră? întrebă vocea.

— La orice oră — răspunse furios Ralph. După-amiază să le spui. La orice oră, la orice minut. Pentru mine o să fie totuna.

Ascultă cum paşii omului se îndepărtau până ce sunetul se stinse şi atunci, ridicând ochii la cer, văzu sau i se păru că vede acelaşi nor negru, care parcă-l urmărise până-n casă şi care acum parcă plutea chiar deasupra casei.

— Acum ştiu ce înseamnă — murmură el — şi nopţile fără somn, şi visele; acum ştiu de ce am tânjit în ultima vreme. Totul mă îndrepta spre asta. Vai! dacă omul ar putea, vânzându-şi sufletul, să zburde neîngrădit o vreme, cât de ieftin l-aş da pe-al meu în noaptea asta!

Vântul aduse o bătaie de clopot. Unu.

— N-ai decât să minţi mai departe cu limba ta de fier! strigă cămătarul. N-ai decât să baţi voios, pentru naşteri, care-i fac pe cei ce aşteaptă să se zvârcolească şi pentru cununii încheiate în iad, n-ai

decât să baţi cu remuşcare pentru morţii care şi-au tocit pingelele! Cheamă la rugăciune oameni care sunt sfinţi, fiindcă încă n-au fost descoperiţi, n-ai decit sa baţi pentru începutul fiecărui an, care apropie lumea asta blestemată de sfârşitul ei. Eu n-am nevoie nici de clopot, nici de scriptură! Aruncaţi-mă pe o grămadă de gunoi şi lăsaţi-mă să putrezesc acolo, ca să împut aerul!

Cu o privire sălbatică, în care se amestecau în chip înspăimintator sminteala, ura şi deznădejdea, arătă cerului de deasupra lui, care încă mai era întunecos şi ameninţător, pumnul strâns şi apoi închise fereastra.

Ploaia şi grindina loveau în geam; coşurile se cutremurau şi se clătinau; ferestrele înnebunite zăngăneau în vânt, ca şi cum o mână nerăbdătoare dinăuntru s-ar fi căznit să le deschidă. Dar nu era nicio mână şi ele rămaseră închise.

*

* *

— Ce-i asta? strigă unul. Domnii zic că nu răspunde nimeni şi că de două ceasuri încearcă să între.

— Şi totuşi omul s-a întors acasă aseară — spuse altul — fiindcă a vorbit cu cineva prin fereastra de sus.

Era un pâlc mic de oameni, care, după ce se pomeni de fereastra aceea, ieşiră în stradă să se uite la ea. Avură astfel prilejul să vadă că într-adevăr casa era zăvorită, aşa cum spunea îngrijitoarea c-o lăsase în seara din ajun, ceea ce dădu loc la tot felul de presupuneri, în cele din urmă, doi sau trei dintre cei mai îndrăzneţi ocoliră pe la spate şi intrară pe o fereastră, în timp ce ceilalţi rămaseră afară, aşteptând nerăbdători.

Cercetară toate încăperile de jos, deschizând obloanele, pe măsură ce înaintau, ca să poată intra lumina palidă de afară; dar, negăsind pe nimeni şi văzând că totul e liniştit şi toate la locul lor, statură la îndoială dacă să meargă mai departe. Dar când unul zise totuşi că în pod încă nu fuseseră şi că acolo fusese el văzut ultima oară, se înţeleseră să arunce o privire şi în pod şi urcară încet; căci misterul şi tăcerea îi făcuse sfielnici.

După ce se opriră o clipă pe palier, măsurându-se unii pe alţii, cel ce propusese să se ducă mai departe cercetarea apăsă pe clanţa uşii şi deschizând-o puţin, privi prin crăpătură şi se dădu numaidecât înapoi.

— E foarte ciudat — şopti el — e ascuns în spatele uşii! Ia priviţi!

Se înghesuiră ca să vadă; dar unul dintre ei, care-i împinsese pe ceilalţi deoparte cu un strigăt, scoase un briceag din buzunar şi, repezindu-se în odaie, desprinse trupul.

Luase o bucată de frânghie de la un cufăr vechi şi se spânzurase de cârligul de fier chiar sub chepengul din tavan, în locul spre care ochii fiului său — făptură mică, părăsită şi singură — se îndreptaseră de

atâtea ori în spaimele lui de copil, cu paisprezece ani în urmă.

CAPITOLUL XXXI

Fraţii Cheeryble fac diferite declaraţii în numele lor şi al altora. Tim Linkinwater face o declaraţie în numele lui.

Trecuseră câteva săptămâni şi zdruncinul pricinuit de aceste întâmplări se potolise. Madeleine se mutase; Frank nu se mai arătase; Nicholas şi Kate se osteneau cât puteau să-şi înăbuşe părerile de rău şi să trăiască unul pentru altul şi amândoi pentru mama lor — care, sărmana de ea, nu se putea împăca nici în ruptul capului cu situaţia asta plicticoasa şi schimbată — când le sosi, într-o seară, prin bunăvoinţa domnului Linkinwater, o invitaţie la masă pentru a treia zi, din partea fraţilor, invitaţie ce nu privea numai pe doamna Nickleby, Kate şi Nicholas, dar şi pe mica domnişoară La Creevy, al cărei nume era în chip deosebit amintit.

— Ei, dragii mei — spuse doamna Nickleby, după ce răspunseră cu cinstea cuvenită acestei invitaţii şi după ce Tim plecase — *asta* ce să mai fie?

— Ce vrei să zici *dumneata* mamă? întrebă Nicholas, zâmbind.

— Eu întreb — răspunse doamna, pe a cărei faţă se citea o nepătrunsă taină — ce înseamnă aceasta invitaţie la cină? Care e rostul şi scopul ei?

— Eu înţeleg că înseamnă cum că în cutare zi trebuie să mâncăm şi să bem în casa lor şi că rostul şi scopul ei este să ne facă nouă plăcere — spuse Nicholas.

— Asta-i tot ce înţelegi tu, dragul meu?

— Altceva mai adânc n-am descoperit, mamă!

— Atunci, ascultă-mă pe mine — spuse doamna Nickleby; ai să fii cam mirat; asta-i tot. Fii sigur că asta mai înseamnă ceva în afară de masa de prânz.

— Poate ceaiul şi cina? propuse Nicholas.

— Dac-aş fi în locul tău, n-aş spune aiureli — răspunse înţepat doamna Nickleby — fiindcă nu face şi nu ţi se potriveşte de loc. Ceea ce vreau eu să zic este că domnii Cheeryble nu ne poftesc la masă, cu atâta dichis, de pomană. Dar nu face nimic; aşteaptă şi ai să vezi. Sigur că tu nu crezi nimic din ce spun *eu.* E mai bine să aşteptăm; mult mai bine; va fi spre mulţumirea tuturor şi, în felul ăsta, nu poate să iasă ceartă. Tot ce vă rog este să vă amintiţi ce am zis adineauri şi când oi spune c-am zis-o, să nu spuneţi că nu-i aşa.

Cu această condiţie, doamna Nickleby, care era tulburată zi şi noapte fiindcă i se năzărea că vede un sol care-i bate la uşă cu sufletul la gură ca să-i aducă vestea cum că Nicholas a fost luat tovarăş în afacere, lăsă baltă subiectul ăsta şi începu altul.

— E un lucru nemaipomenit — spuse ea — de-a dreptul

nemaipomenit c-au poftit-o şi pe domnişoara La Creevy. Nici nu ştiţi cum mă miră, pe cuvântul meu că da! Fireşte, e foarte plăcut c-au poftit-o, chiar foarte plăcut şi nu mă îndoiesc că ea o să se poarte cum trebuie; totdeauna face aşa. E o mulţumire pentru noi gândul că datorită nouă a pătruns ea în lumea asta, şi mă bucur, mă bucur tare, fiindcă, desigur, ea este o persoană foarte bine crescută şi de treabă. Aş dori să se găsească un prieten care să-i pomenească cât de nepotrivit şi-a împodobit pălăria şi cât de nelalocul lor sunt egretele alea, dar fireşte că asta nu se poate şi dacă ei îi place să se prefacă în sperietoare, n-are decât. Nu ne vedem niciodată pe noi înşine, niciodată nu ne vedem şi nu ne-am văzut, şi-mi închipui că nici n-o să ne vedem vreodată.

Această cugetare morală amintindu-i că trebuie să fie deosebit de elegantă în ziua cu pricina, aşa încât să-i despăgubească pe privitori pentru domnişoara

La Creevy şi să fie ea însăşi o adevărată răsplată şi podoabă, o făcu pe doamna Nickleby să se sfătuiască cu fiica ei în legătură cu nişte panglici, mănuşi şi alte găteli. Aceasta fiind o problemă anevoioasă şi de nemaipomenită însemnătate, o înlătură curând pe cealaltă şi o alungă.

Când sosi ziua cea mare, buna doamnă se dădu cu o oră sau aşa ceva înainte de micul dejun pe mina lui Kate şi, îmbrăcându-se în etape şi fără accident, mântui la timp ca să îngăduie şi fetei ei să se gătească, lucru simplu şi de scurtă durată, deşi cu rezultate atât de mulţumitoare încât se poate spune că fata nu arătase niciodată mai încântătoare şi mai drăgălaşă. Domnişoara La Creevy sosi şi ea cu două cutii de pălării (ale căror funduri se desprinseseră la coborârea din omnibuz) şi cu ceva împachetat în ziar, pe care, în drum, se aşezase din greşeală un domn, aşa încât obiectul trebui călcat din nou înainte de a fi bun pentru întrebuinţare. În cele din urmă toată lumea fu îmbrăcată, chiar şi Nicholas, care venise să-i ia şi porniră cu toţii într-o trăsură trimisă de fraţi cu acest scop. Doamna Nickleby se tot întreba ce or să mănânce la masă şi-l iscodea pe Nicholas cu privire la întinderea descoperirilor făcute de el în dimineaţa aceea; dacă simţise vreun miros de la bucătărie care aducea a supă de broască ţestoasă şi, dacă nu, ce miros simţise şi, înflorind discuţia cu amintirea unor mese la care fusese ea poftită cu vreo douăzeci de ani în urmă, dădu amănunte nu numai despre felurile de mâncare, ci şi despre oaspeţii de atunci, faţă de care ascultătorii erau nepăsători, fiindcă nici unuia dintre ei nu-i fusese dat să le audă vreodată numele.

Bătrânul valet îi primi cu adânc respect şi multe zâmbete şi-i călăuzi spre salon, unde fură primiţi de cei doi fraţi cu atâta prietenie şi bunăvoinţă, încât doamna Nickleby se emoţiona toată şi abia dacă-i mai rămase destulă prezenţă de spirit ca s-o ocrotească pe domnişoara

La Creevy. Kate fu şi mai mişcată de această primire; fiindcă, ştiind că fraţii aveau cunoştinţă de tot ce se petrecuse între ea şi Frank, îşi dădea seama că situaţia ei este dintre cele mai gingaşe şi grele şi tremura agăţată de braţul lui Nicholas, când domnul Charles o luă la braţul lui şi o duse în alt colţ al odăii.

— Ai mai văzut-o pe Madeleine, draga mea — întrebă el — de când a plecat de la voi?

— Nu, domnule! răspunse Kate. Nici măcar o dată!

— Şi nici n-ai primit veşti de la ea, spune? N-ai primit veşti?

— Am primit doar o scrisoare — spuse cu blândeţe Kate. Nu-mi închipuiam c-o să mă uite chiar aşa curând.

— Aha! făcu bătrânul, mângâind-o pe cap şi vorbindu-i atât de duios, ca şi cum Kate ar fi fost copilul lui cel mai iubit. Sărăcuţa! Ce părere ai despre asta, frate Ned? Madeleine nu i-a scris decât o dată, numai o dată, Ned, şi ea nu şi-ar fi închipuit c-o s-o uite aşa curând, Ned!

— O! trist, foarte trist! spuse Ned.

Cei doi fraţi schimbară o privire şi uitându-se câteva clipe la Kate în tăcere, dădură din cap şi îşi strânseră unul altuia mâinile, ca şi cum s-ar fi felicitat unul pe altul pentru un lucru foarte îmbucurător.

— Bine, bine — spuse fratele Charles — du-te în odaia de colo, draga mea, prin uşa aceasta, şi vezi dacă nu găseşti vreo scrisoare de la ea. Cred că e o scrisoare pe masă. Nu trebuie să te grăbeşti să te întorci, drăguţo, dacă o găseşti, fiindcă încă nu luăm masa şi avem tot timpul. Tot timpul!

Kate se duse încotro fusese îndreptată. După ce urmări cu ochii făptura ei graţioasă, fratele Charles, se întoarse spre doamna Nickleby şi spuse:

— Ne-am îngăduit să vă chemăm cu un ceas înainte de ora mesei pentru că avem de discutat nişte mici afaceri, care or să ne ia răgazul acesta. Ned, dragă băiete, vrei să-i pomeneşti dumneata despre ceea ce am hotărât? Domnule Nickleby, dumneata aibi bunătatea să vii cu mine.

Fără altă lămurire, doamna Nickleby, domnişoara La Creevy şi fratele Ned fură lăsaţi între ei, iar Nicholas îl urmă în biroul lui pe fratele Charles; unde, spre marea lui mirare, dădu de Frank, despre care presupunea că e plecat în străinătate.

— Băieţi — spuse domnul Cheeryble — strângeţi-vă mâinile.

— Nu e nevoie să mă îndemnaţi ca să fac asta — spuse Nicholas întinzând-o pe-a lui.

— Nici pe mine — spuse Frank, strângându-i-o din toată inima.

Bătrânul se gândi că doi tineri mai chipeşi şi mai de soi decât cei la care se uita el cu atâta plăcere, nici nu se puteau nimeri alături. După ce îngădui privirilor sale să zăbovească puţin asupra lor în tăcere,

spuse, aşezându-se la pupitrul lui:

— Doresc să vă ştiu prieteni, prieteni apropiaţi şi nedespărţiţi, şi dacă n-aş crede că e aşa, aş şovăi în cele ce vreau să vă spun. Frank, aici! Domnule Nickleby, vrei să vii în partea cealaltă?

Tinerii păşiră de o parte şi de alta a fratelui Charles, care scoase o hârtie din pupitrul lui şi o despături.

— Asta — spuse el — e o copie după testamentul bunicului Madeleinei din partea mamei, prin care el îi lasă suma de douăsprezece mii de livre, ce i se vor plăti fie la majorat, fie la căsătorie. Pare-se că acest domn, supărat pe ea (singura lui rudă), fiindcă nu voia să se pună sub ocrotirea sa şi să se desprindă de tatăl ei, aşa cum îi propusese bătrânul de atâtea ori, a făcut un testament prin care îşi lăsa această sumă (toată averea lui) unei instituţii de binefacere. Pare-se, însă, că s-a căit de această hotărâre, pentru că, trei săptămâni mai târziu, în aceeaşi lună, a tăcut testamentul ăsta. Printr-o înşelăciune, hârtia a fost furată îndată după moartea lui, iar celălalt, singurul testament găsit, a căpătat putere şi a fost pus în aplicare. De când acest zapis a căzut însă în mâinile noastre, au avut loc discuţii prieteneşti, terminate acum, şi, fiindcă nu mai încape nicio îndoială cu privire la autenticitatea lui, iar martorii au fost şi ei găsiţi (după oarecare bătaie de cap) banii au fost recăpătaţi. Prin urmare Madeleine şi-a recâştigat drepturile şi este sau va fi, când una dintre condiţiile pe care le-am pomenit se va îndeplini, stăpână pe averea ei. Mă înţelegeţi?

Frank răspunse că da. Nicholas, care nu se încumeta să vorbească, pentru ca nu cumva să se bâlbâie înclină capul.

— Ei, Frank — spuse bătrânul — tu ai fost cel prin mijlocirea căruia am recăpătat acest document. Averea nu e mare; dar noi o iubim pe Madeleine; şi atât cât este, noi am dori mai degrabă să te vedem unit cu ea, decât cu orice altă fată pe care am cunoaşte-o şi care ar avea de trei ori atâţia bani. Vrei să devii candidat la mâna ei?

— Nu, domnule. Eu mi-am dat osteneala pentru recăpătarea acelui document, socotind că mâna ei este dinainte făgăduită unuia, care are de o mie de ori mai multe drepturi la recunoştinţa ei decât mine şi, dacă nu mă înşel, şi la inima ei, decât am eu sau poate pretinde că are oricare altul. Pare-se însă că am judecat pripit.

— Cum faci totdeauna, domnule — strigă fratele Charles, uitând cu totul de poza demnă pe care şi-o luase — cum faci totdeauna. Cum îndrăzneşti să crezi, Frank, c-o să te îndemnăm să te însori pentru bani, când poţi câştiga tinereţe, frumuseţe, cele mai plăcute virtuţi şi desăvârşiri prin dragoste? Cum ai îndrăznit, Frank, să te duci şi să vorbeşti de dragoste surorii domnului Nickleby, fără să ne spui mai întâi nouă ce aveai de gând, fără să ne laşi să vorbim noi pentru tine?

— Aproape că nu îndrăzneam să sper…

— Aproape că nu îndrăzneai să speri! Atunci cu atât mai mult temei aveai să ceri ajutorul nostru! Domnule Nickleby, măcar că Frank a judecat pripit, de data asta a judecat bine. Inima Madeleinei este dată. Dă-mi mâna, domnule; este dată dumitale, care i-ai cucerit-o firesc şi cu vrednicie. Averea aceasta e sortită să fie a dumitale, dar, domnule, ea va fi o avere mai mare decât dac-ai avea de patruzeci de ori mai mulţi bani. Madeleine te alege pe dumneata, domnule Nickleby. Alege aşa cum am dori noi., prietenii ei cei mai dragi, să aleagă. Şi Frank alege cum am dori să aleagă *el.* Ar fi avut mânuţa surorii dumitale, domnule, chiar dacă ea l-ar fi respins de zeci de ori; da, ar fi avut-o şi o s-o aibă! Dumneata te-ai purtat frumos, fiindcă nu ştiai ce simţim noi, dar acum ştii, domnule, şi trebuie să faci cum ţi se porunceşte. Se poate? Doar sunteţi copiii unui gentleman cu vază! Păi a fost un timp, domnule, când scumpul meu frate Ned şi cu mine eram doi băieţi săraci şi cu inima deschisă, care rătăceam, aproape desculţi, în căutarea norocului; oare de atunci s-a schimbat altceva decât vârsta şi împrejurările lumeşti? Nu, ferească sfântul! O, Ned, Ned, Ned, ce zi fericită e asta pentru tine şi pentru mine! Dacă biata noastră mamă ar fi trăit măcar atât ca să ne vadă acum, Ned, ce mândrie ar fi simţit în sfârşit inima ei cea bună!

Văzându-se astfel apostrofat, fratele Ned, care intrase împreună cu doamna Nickleby, nezărit de cei doi tineri, se repezi şi-l strânse pe fratele Charles în braţele lui.

— Ad-o pe micuţa mea Kate — spuse acesta din urmă, după o scurtă tăcere. Ad-o, Ned! Vreau s-o văd pe Kate, s-o sărut. Acum am dreptul; eram gata s-o fac, când a intrat în casă. Foarte des am fost gata s-o fac. A! Ai găsit scrisoarea, porumbiţa mea? Sau ai găsit-o chiar pe Madeleine, care te aştepta cu nerăbdare? Ai văzut că n-a uitat-o chiar de tot pe prietena şi infirmiera şi dulcea ei tovarăşă? Păi asta-i cea mai grozavă din toate!

— Hai, lasă astea! spuse Ned. Frank o să fie gelos şi o să te alegi cu beregata tăiată, înainte de ne aşezăm la masă.

— Atunci să se ducă el s-o ia, Ned, să se ducă el! Madeleine e în odaia de alături. Să plece toţi îndrăgostiţii şi să stea de vorbă între ei, dacă au ceva de spus. Dă-i afară, Ned, pe toţi!

Fratele Charles începu evacuarea, ducând-o spre uşă pe fata cea îmbujorată şi dându-i drumul cu o sărutare. Frank nu se lăsă poftit şi o urmă, iar Nicholas se făcuse nevăzut cel dintâi. Aşa încât nu mai rămaseră decât doamna Nickleby şi domnişoara La Creevy, care plângeau amândouă în hohote, precum şi cei doi fraţi şi Tim Linkinwater, cu faţa lui rotundă strălucind de zâmbete, care venise să strângă tuturor mâinile.

— Ei, domnule Tim Linkinwater — spuse fratele Charles care făcea totdeauna pe crainicul — acum tinerii sunt fericiţi, domnule!

— Nu i-aţi ţinut pe jeratic atâta cât ziceaţi c-o să-i ţineţi — răspunse Tim şiret. Păi, domnul Nickleby şi domnul Frank trebuiau să rămână, nu ştiu câtă vreme, în odaia dumneavoastră; şi nu mai ştiu câte trebuia să le îndrugaţi înainte de a le spune adevărul.

— Ai mai văzut ticălos ca ăsta, Ned? spuse bătrânul — ai mai pomenit ticălos ca Tim Linkinwater?

Mă învinuieşte pe mine că-s nerăbdător, eând el *e* omul care ne-a cicălit zi şi noapte, ne-a chinuit ca să-i dăm voie să spună tot ce pregătim, încă înainte ca planurile noastre să fi fost măcar pe jumătate gata, sau să fi hotărât măcar un singur lucru. Un trădător!

— Aşa e el, frate Charles — răspunse Ned. Tim e un trădător. În Tim nu poţi avea încredere. Tim e un tânăr zburdalnic. Îi lipseşte seriozitatea şi statornicia; trebuie să-şi facă mai întâi de cap şi poate după aceea, cu timpul, o să devină un membru respectabil al societăţii.

Fiindcă aceasta era una dintre glumele care se făceau cel mai des între cei doi bătrâni şi Tim, râseră cu toţii cu mare poftă şi ar mai fi râs mult şi bine, dacă fraţii, văzând că doamna Nickleby se căzneşte să dea grai simţămintelor sale şi e copleşită de fericirea momentului, n-ar fi luat-o între ei şi n-ar fi dus-o afară din odaie, sub pretextul că trebuie să-i ceară sfatul în câteva chestiuni cu mare greutate.

Acum trebuie să ştiţi că Tim şi domnişoara La Creevy se întâlniseră foarte des şi glumiseră, şi flecăriseră mereu împreună — erau prieteni foarte buni — şi, prin urmare, era lucrul cel mai firesc din lume oa Tim, dându-şi seama că ea plânge cu hohote — să-şi dea osteneala s-o liniştească. Şi cum domnişoara La Creevy şedea pe o canapea mare şi de modă veche, unde era loc berechet pentru doi oameni, era tot atât de firesc ca Tim să se aşeze lângă ea. Cât despre faptul că Tim era neobişnuit de fercheş şi de gătit în ziua aceea, păi doar era o mare petrecere şi o împrejurare însemnată; aşa încât acesta era lucrul cel mai firesc dintre toate.

Tim se aşează lângă domnişoara La Creevy şi, punând picior peste picior, aşa încât piciorul lui — avea picioare foarte frumoase şi tocmai în ziua aceea se întâmpla că purta nişte pantofi cum. Nu se poate mai îngrijiţi şi ciorapi negri de mătase — să intre în raza privirii ei, spuse mângâietor:

— Nu plânge!

— Trebuie — răspunse domnişoara La Creevy.

— Nu, nu plânge! spuse Tim. Te rog să nu plângi; te rog!

— Sunt atât de fericită! hohoti micuţa domnişoară.

— Atunci râzi! spuse Tim. Hai, râzi!

Ce dumnezeu făcea Tim cu braţul lui e cu neputinţă să ne închipuim; dar se izbi cu cotul de acea parte a ferestrei, care se afla tocmai de cealaltă parte a domnişoarei La Creevy; şi e limpede că

braţul lui n-avea ce căuta acolo.

— Râzi — spuse Tim — că altfel plâng eu!

— De ce să plângi dumneata? întrebă zâmbind domnişoara La Creevy.

— Fiindcă şi eu sunt fericit — spuse Tim. Suntem amândoi fericiţi şi mie mi-ar plăcea să fac tot ce faci dumneata.

Cu siguranţă că încă n-a existat om care să se foiască aşa cum trebuie să se fi foit Tim atunci; pentru că din nou se izbi de fereastră — aproape în acelaşi loc — iar domnişoara La Creevy zise că e sigură că Tim o să spargă geamul.

— Ştiam eu — spuse Tim — că asta o să-ţi facă plăcere.

— Foarte atent din partea dumitale că te-ai gândit la mine — răspunse domnişoara La Creevy. Nimic u-ar fi putut să mă distreze atâta.

De ce oare au spus domnişoara La Creevy şi Tim Linkinwater toate astea în şoaptă? Doar nu era o taină. Şi de ce oare s-o fi uitat Tim Linkinwater atât de stăruitor la domnişoara La Creevy, şi de ce s-o fi uitat domnişoara La Creevy atât de stăruitor în pământ?

— E un lucru plăcut — spuse Tim — pentru oameni ca noi. Care ne-am petrecut toată viaţa singuri pe lume, să vedem cum nişte tineri, care ne sunt dragi, se unesc şi au atâţia ani de fericire înaintea lor!

— A! strigă din adâncul inimii micuţa domnişoară. Chiar aşa este!

— Deşi — vorbi mai departe Tim — te face să te simţi stingher şi de prisos. Spune, nu-i aşa?

Domnişoara La Creevy răspunse că nu ştie. Şi de ce o fi zis că nu ştie? Fiindcă doar trebuia să ştie dacă este aşa sau ba.

— Aproape că asta ar fi de ajuns ca, la urma urmei, să ne îndemne să ne căsătorim şi noi, nu-i aşa? spuse Tim.

— Prostii! făcu râzând domnişoara La Creevy. Noi suntem prea bătrâni.

— Nici gând — spuse Tim — suntem prea bătrâni ca să rămânem singuri. Adică de ce nu ne-am căsători noi doi, în loc să petrecem serile lungi de iarnă lângă foc singuri, ca nişte huhurezi, de ce să nu facem un singur foc şi să ne căsătorim?

— O, domnule Linkinwater, glumeşti!

— Nu, nu, nu glumesc! Zău că nu! spuse Tim. Eu vreau, dacă vrei dumneata. Spune că vrei, draga mea!

— Ce-ar mai râde lumea!

— Las-o să râdă — strigă Tim viteaz — noi avem firi fericite, ştiu asta, şi o să râdem şi noi. Păi gândeşte-te cu ce poftă am mai râs noi, de când ne cunoaştem!

— Chiar aşa! strigă domnişoara La Creevy, îmbunându-se un pic, după cum i se păru lui Tim.

— A fost cel mai fericit răstimp din viaţa mea; adică cel mai fericit

pe care l-am petrecut departe de birourile Fraţilor Cheeryble — spuse Tim. Hai, draga mea! Acum spune că vrei!

— Nu, nu, nici nu trebuie să ne gândim la asta! răspunse domnişoara La Creevy. Ce-ar spune fraţii?

— Păi să fii dumneata sănătoasă! strigă cu nevinovăţie Tim; doar nu-ţi închipui că m-aş gândi să fac una ca asta fără ştirea lor! Doar anume ne-au lăsat ei singuri!

— N-o să mă mai pot uita în ochii lor! exclamă sfârşită domnişoara La Creevy.

— Hai! făcu Tim. Hai să fim o pereche senină. O să trăim în casa asta veche de aici, unde stau eu de patruzeci şi patru de ani; o să ne ducem la biserica veche, unde în tot timpul ăsta m-am dus în fiecare duminică; o să fim înconjuraţi de toţi prietenii mei vechi: Dick, poarta, pompa, ghivecele cu flori şi copiii domnului Frank, şi copiii domnului Nickleby pentru care o să fim ca un bunic şi o bunică. Hai să fim o pereche senină şi să avem grijă unul de altul! Şi dac-o să fim vreodată surzi sau schilozi sau orbi sau bolnavi, ce bucuroşi vom fi să avem pe cineva care ne e drag, cu care să putem sta de vorbă! Hai să fim o pereche senină! Hai, draga mea!

Cinci minute după această vorbire cinstită şi deschisă, micuţa domnişoară La Creevy şi Tim sporovăiau cu atâta plăcere, de parc-ar fi fost căsătoriţi de zeci de ani şi nu s-ar fi certat niciodată în tot timpul ăsta; şi după încă cinci minute, când domnişoara La Creevy se repezi afară din odaie ca să vadă dacă mai are ochii roşii şi să-şi potrivească părul, Tim se îndreptă cu pas impunător spre salon, exclamând:

— Altă femeie ca asta în Londra nici nu există! *Ştiu* că nu există!

Între timp, valetul cel stacojiu la faţă aproape înnebunise ca urmare a faptului că masa întârzia. Nicholas, care fusese ocupat într-un fel pe care fiecare cititor şi cititoare pot să şi-l închipuie singuri, cobora în goană scările, supunându-se chemărilor lui supărate, când îl întâmpină un nou prilej de mirare.

În drum spre încăperile de jos, ajunse din urmă, într-unul din coridoare, pe un străin cuviincios îmbrăcat în negru, care se îndrepta şi el spre sufragerie. Fiindcă omul era cam şchiop şi mergea încet, Nicholas rămase în urmă şi-l urmă pas cu pas, întrebându-se cine o fi, când deodată omul se întoarse şi-i prinse amândouă mâinile.

— Newman Noggs! strigă Nicholas, bucuros.

— Da, Newman, Newman al dumitale, bătrânul şi credinciosul dumitale Newman! Dragă băiete, dragul meu Nick, îţi urez bucurie, sănătate, fericire, toate binecuvântările! Nici nu pot să îndur, e prea mult, dragă băiete, am dat în mintea copiilor!

— Unde ai fost? îl întrebă Nicholas — ce-ai făcut în tot timpul ăsta? De câte ori n-am întrebat de dumneata şi mi s-a spus c-o să aflu curând!

— Ştiu, ştiu! răspunse Newman. Ei au vrut ca toate fericirile să vină deodată. I-am ajutat. Eu… eu, uită-te la mine, Nick, uită-te la mine!

— Pe mine nu m-ai lăsat niciodată să fac asta — spuse Nicholas, cu o blândă dojana în glas.

— Pe atunci nu-mi păsa ce eram. N-aş fi avut inimă să pun pe mine straie de gentleman. Mi-ar fi amintit de vremurile de odinioară şi m-aş fi simţit mai nenorocit. Acum sunt alt om, Nick. Dragă băiete, nici nu pot să vorbesc. Nu-mi mai spune nimic! Să nu mă dispreţuieşti pentru lacrimile astea! Nu ştii ce simt astăzi; nu poţi şi n-ai să ştii niciodată!

Intrară în sufragerie la braţ şi se aşezară unul lângă altul.

Încă nu s-a pomenit masă ca asta de când e lumea. Era de faţă şi funcţionarul de bancă pensionar, prietenul lui Tim Linkinwater; şi mai era bătrânica aceea dolofană, sora lui Tim Linkinwater; şi sora lui Tim Linkinwater era atât de plină de drăgălăşenie faţă de domnişoara La Creevy, şi funcţionarul pensionar făcea atâtea glume, şi Tim Linkinwater era el însuşi atât de voios, iar micuţa domnişoară La Creevy era într-o stare atât de hazlie. Încât numai ei şi tot ar fi alcătuit cea mai plăcută societate cu putinţă. Pe urmă, mai era doamna Nickleby atât de măreaţă şi de încântată; Madeleine şi Kate atât de îmbujorate şi de frumoase; Nicholas şi Frank, atât de plini de devotament şi de mândrie şi toţi patru tăcuţi şi înfioraţi de fericire; mai era Newman, atât de copleşit, dar totuşi atât de bucuros şi mai erau gemenii, atât de fericiţi şi schimbând asemenea priviri, încât bătrânul servitor, încremenit în spatele scaunelor stăpânilor săi, simţi cum ochii i se aburesc, în timp ce şi-i plimba în jurul mesei.

După ce surpriza întâlnirii păli şi începură să simtă cu adevărat cât sunt de fericiţi, discuţia deveni mai generală, iar înţelegerea şi armonia crescură şi mai mult, dacă una ca asta mai era cu putinţă. Fraţii erau de-a dreptul vrăjiţi; şi faptul că stăruiră să salute pe rând toate doamnele din jurul mesei, înainte de a le îngădui să se retragă, dădu prilej fostului funcţionar de bancă să spună atâtea vorbe de duh, încât se depăşi pe el însuşi şi fu privit ca o minune de haz.

— Kate, draga mea — spuse doamna Nickleby, luându-şi fata deoparte, de îndată ce ajunseră sus — doar n-ai să-mi spui că povestea cu domnişoara La Creevy şi domnul Linkinwater e chiar adevărată!

— Zău că este, mamă!

— Vai, dar una ca asta n-am auzit în viaţa mea! strigă doamna Nickleby.

— Domnul Linkinwater e o fiinţă minunată — o lămuri Kate — şt pentru vârsta lui, se ţine foarte tânăr.

— Pentru vârsta *lui,* draga mea! răspunse doamna Nickleby. Da nimic de spus împotriva lui decât că-l socotesc cel mai slab şi mai prost bărbat din câţi am cunoscut. Despre vârsta *ei* vorbesc eu. Auzi, să facă propuneri unei femei care trebuie să aibă… ah, vârsta mea şi

încă jumătate din ea, şi ea să îndrăznească să primească! Nu face, Kate; mă dezgustă I

Clătinând din cap cu foarte mult patos, doamna Nickleby se depărta; şi toată seara aceea, în mijlocul veseliei şi petrecerii ce urmă şi la care, cu această excepţie — fu părtaşă, se purta cu o măreţie şi de la o distanţă menite s-o pătrundă pe aceasta de sentimentul necuviinţei ei şi să-i arate dezaprobarea nemărginită şi tăioasă faţă de greşeala pe care cu atâta neobrăzare o înfăptuise.

CAPITOLUL XXXII

O veche cunoştinţă e recunoscută în împrejurări jalnice şi se termină pentru totdeauna cu Dotheboys Hall.

Nicholas era unul dintre oamenii a căror bucurie nu e întreagă, dacă nu e împărtăşită de prietenii din vremuri vitrege şi mai puţin norocoase. Înconjurat de vraja iubirii şi a speranţei, inima lui caldă tânjea după inima simplă a lui John Browdie. Îşi amintea cu un zâmbet de prima lor întâlnire şi cu o lacrimă de cea de-a doua, îl vedea din nou pe bietul Smike păşind răbdător alături de el, cu bocceluţa în spinare; şi auzea cuvintele necioplite de încurajare ale cinstitului om din Yorkshire, în clipa când acesta îi părăsea pe drumul spre Londra.

Madeleine şi cu el se aşezaseră de multe ori cu gândul să ticluiască împreună o scrisoare, care să-l înştiinţeze cu de-amănuntul pe John de schimbarea ce se petrecuse în soarta lui Nicholas şi să-l încredinţeze de prietenia şi recunoştinţa lui.

Totuşi, nu ştiu cum s-a făcut, dar scrisoarea n-a putut fi scrisă. Deşi se aşezau s-o scrie cu cele mai bune gânduri din lume, se întâmpla că se apucau, de fiecare dată, să vorbească despre altceva, iar când Nicholas încerca s-o scrie singur, i se părea cu neputinţă să aştearnă pe hârtie măcar jumătate din ceea ce dorea să spună sau să ticluiască ceva, care la recitire să nu-i apară nemulţumitor faţă de ce avea în cuget. În cele din urmă, după ce amână astfel treaba de pe o zi pe alta şi-şi făcea tot mai mult imputări, se hotărî (cu atât mai mult cu cât Madeleine îi dădea ghes) să se repeadă până-n Yorkshire şi să se înfăţişeze înaintea domnului şi doamnei Browdie, fără să le dea de ştire.

Aşa se făcu că, într-o seară, între orele şapte şi opt, el şi Kate se aflau la casa de bilete a „Capului de arab” şi opreau un loc până la Greta Bridge, în diligenta de-a doua zi de dimineaţă. Mai trebuiau să se ducă spre vestul oraşului, ca să-şi facă rost de nişte fleacuri trebuincioase pentru călătoria lui şi, fiindcă seara era frumoasă, se înţeleseră să se ducă pe jos până acolo şi să se întoarcă acasă cu trăsura.

Locul, pe care tocmai îl părăsiseră deştepta atâtea amintiri, iar Kate ştia atâtea poveşti în legătură cu Madeleine şi Nicholas în legătură cu Frank şi fiecare era atât de prins de ce spunea celălalt şi amândoi atât de fericiţi şi plini de încredere, încât până ce nu se înfundară timp de o jumătate de oră în labirintul de străzi dintre Severi Dials şi Soho, fără să poată ieşi pe o arteră principală, lui Nicholas nici nu-i trăsni prin minte că s-ar putea să se fi rătăcit.

Curând, posibilitatea se prefăcu în siguranţă; fiindcă, privind în jur

şi străbătând câte o stradă dintr-un capăt în celălalt Nicholas nu putea descoperi niciun semn cunoscut şi, neavând încotro, trebui să se întoarcă îndărăt, în căutarea unui loc unde să găsească o îndrumare.

Era pe o străduţa lăturalnică şi nu era ţipenie de om în jur sau în prăvălioarele nenorocite, prin faţa cărora trecură. Îndreptându-se spre o licărire slabă de lumină, care străbătea strada, ieşind dintr-o pivniţă, Nicholas era gata să coboare două sau trei trepte, ca să poată fi văzut de cei dinăuntru şi să ceaiă lămurirea, când fu oprit de un glas certăreţ şi zgomotos de femeie.

— Hai să mergem! spuse Kate. Se ceartă! Ai să încasezi şi tu câteva!

— Aşteaptă o clipă, Kate! Hai s-auzim dacă s-a întâmplat ceva! răspunse fratele ei. Pst!

— Brută greţoasă, puturoasă, înrăită, bună de nimic — striga femeia, izbind cu piciorul în pământ — de ce nu întorci sulul de călcat?

— Ai dreptate, viaţa şi sufleţelul meu — răspunse un glas de bărbat. Îl întorc tot timpul. Îl întorc fără încetare ca un cal afurisit de moară blestemată. A naibii de măcinată viaţă duc!

— Atunci de ce nu te duci să te înrolezi ca soldat? răspunse femeia. Nimeni nu te opreşte!

— Soldat! strigă omul. Soldat! Bucuria şi fericirea inimii mele vrea să mă vadă într-un suman grosolan şi roşu şi cu codiţă? Vrea să afle că sunt lovit şi bătut de nişte afurisiţi de tamburi majori? Vrea să mă vadă trăgând cu o puşcă adevărată, să mă ştie tuns în cap şi cu favoriţii raşi, cu ochii alergând din dreapta în stingă şi cu pantalonii la dunga?

— Dragă Nicholas — şopti Kate — tu nu ştii cine-i ăsta? E domnul Mantalini, sunt sigură!

— Ia convinge-te! Uită-te bine la el, în timp ce eu întreb de drum — spuse Nicholas. Coboară o treaptă sau două. Hai!

Trăgând-o după el, Nicholas coborî pe furiş scările şi-şi aruncă ochii într-un subsol mic şi pardosit cu scânduri. Acolo, printre coşuri de rufe şi haine, cu mânecile suflecate, dar îmbrăcat într-o pereche cârpăcită de pantaloni de croială desăvârşită şi o vestă pe vremuri minunată, cu mustăţi şi favoriţi ca odinioară, dar fără strălucirea de pe vremuri, încercând să domolească mânia unei femei voinice — nu legitima madame Mantalini, ci stăpâna întreprinderii — şi învârtind între timp la sulul de călcat al cărui scârţâit amestecat cu vocea ei ţipătoare aproape că-l asurzea, de parcă viaţa lui ar fi atârnat de acest lucru — se afla galantul, elegantul, fascinantul şi pe vremuri cutezătorul domn Mantalini.

— Trădător făţarnic ce eşti! strigă doamna, ameninţând faţa domnului Mantalini cu o mişcare violentă.

— Făţarnic! La naiba! Hai, sufleţelule, puicuţa mea drăgălaşă,

cuceritoare, fascinantă, care m-a robit a naibii, linişteşte-te — spuse umil domnul Mantalini.

— Nu vreau! ţipă femeia. Am să-ţi scot ochii!

— Vai! Ce mieluşel al naibii de sălbatic! strigă domnul Mantalini.

— Nu poate avea omul încredere în tine! ţipă femeia; ieri n-ai dat pe acasă toată ziua şi ştiu eu pe unde ai hoinărit! Parcă nu ştii că-i aşa? N-ajunge c-am plătit două livre şi paisprezece şilingi ca să te scot din închisoare şi să te las să trăieşti ca un boier; trebuie să te ţii mai departe de ale tale şi să-mi şi frângi inima?

— N-o sâ-i mai frâng inima, o să fiu băiat cuminte şi n-o să mai fac niciodată; n-o să mai fiu rău; o rog să mă ierte — spuse domnul Mantalini scapând din mână minerul sulului şi împreunând palmele; s-a zis cu frumosul ei prieten! L-a mâncat moşu'! O să-i fie milă fetiţei? N-o să mă zgârie şi să smulgă, o să-l mingâie şi o să-l giugiuleascâ? Ah, a naibii!

Foarte puţin mişcată, judecând după mişcările ei, de această duioasă rugăminte, doamna era gata să-i răspundă ceva răstit, când Nicholas ridică glasul şi întrebă care-i drumul spre Piccadilly.

Domnul Mantalini se întoarse, dădu cu ochii de Kate şi, fără o vorbă, se aruncă dintr-o săritură pe un pat din spatele uşii şi-şi trase cuvertura peste cap, lovind între timp cu picioarele ca un apucat.

— La naiba! strigă el cu glas sugrumat — e micuţa Nickleby! Închide uşa, stinge lumânarea, întoarce-mă cu spatele! La naiba, la naiba, la naiba!

Femeia se uită mai întâi la Nicholas, şi pe urmă la domnul Mantalini, ca şi cum n-ar fi fost sigură pe seama cui să pună această purtare ciudată; dar când, din întâmplare, domnul Mantalini avu ghinionul să scoată nasul din aşternut, în dorinţa de a se încredinţa că musafirii plecaseră, femeia îi azvârli, cu o îndemânare câştigată prin îndelungi exerciţii, un coş de rufe destul de greu şi nimeri atât de bine, încât el începu să dea mai zdravăn din picioare, măcar că nu se încumeta să facă vreo sforţare pentru a-şi elibera capul, care se liniştise de-a binelea. Socotind prilejul nimerit ca s-o tulească, înainte ca şuvoiul de minie al femeii să se descarce asupra lor, Nicholas o grăbi pe Kate să plece şi o lăsă pe biata victimă a acestei neaşteptate întâlniri să dea socoteală cum s-o pricepe mai bine de purtarea ei.

În dimineaţa următoare, Nicholas îşi începu călătoria. Era o vreme rece de iarnă, care îi reamintea, fireşte, în ce împrejurări călătorise pentru întâia dată pe drumul acela şi prin câte necazuri şi schimbări trecuse de atunci. În cea mai mare parte a călătoriei stătu singur în partea dinăuntru a diligentei şi, uneori, după ce aţipea puţin, se trezea, se uita prin fereastră şi recunoştea locuri prin care îşi amintea bine că mai trecuse, fie in călătorie într-acolo, fie când făcuse drumul acela lung înapoi împreună cu bietul Smike, abia îi venea să creadă că

tot ce se petrecuse de atunci nu era un vis şi că nu se tirau amândoi iarăşi spre Londra, cu lumea înaintea lor.

Pentru ca aceste amintiri să fie şi mai vii, se porni să ningă când se lăsă noaptea; şi, trecând prin Stamford şi Grantham, pe lângă micul han, unde auzise povestea îndrăzneţului baron de Grogzwig, totul arăta de parcă lucrurile s-ar fi întâmplat ieri şi nici măcar un fulg din pojghiţa albă de pe acoperişuri nu s-ar fi topit. Lăsându-se în voia mulţimii de gânduri care-l năpădeau, ar fi putut crede aproape că era din nou sus pe diligentă, cu Squeers şi băieţii, că le auzea glasurile în văzduh, şi că simţea din nou — de data asta într-un amestec de durere şi plăcere — zvâcnirea de odinioară a inimii şi dorul de casă. În timp ce se lăsa târât de aceste năluciri adormi şi, visând-o pe Madeleine, uită de ele.

Trase în seara când sosi la hanul de la Greta Bridge şi, deşteptându-se a doua zi de dimineaţă, se duse până-n târg şi întrebă unde locuieşte John Browdie. John locuia la marginea oraşului, acum că era cap de familie; şi, cum toată lumea îl cunoştea, nu-i fu greu lui Nicholas să găsească un băiat care să-l călăuzească până la locuinţa lui.

Dând drumul călăuzei la poartă şi, nerăbdător cum era, neoprindu-se nici măcar ca să admire înfăţişarea înfloritoare a căsuţei şi a grădinii, Nicholas se îndreptă spre uşa bucătăriei şi ciocăni vesel cu bastonul.

— Ei! strigă o voce dinăuntru. Ce mai e şi asta? A luat foc oraşul? Ei, prea multă gălăgie faci!

Cu aceste cuvinte, John Browdie deschise chiar el uşa şi deschizând ochii cât putu de mari, strigă, bătând din palme şi izbucnind într-un râs din toată inima:

— Ia te uită, e chiar naşul, chiar naşul! Tilly, a sosit domnu' Nickleby! Bate laba, omule! Haide odată, haide! Intră, hai lângă foc; mănâncă supa! O vorbă să nu scoţi până n-ai sorbit-o toată! Dă-i drumu'! Ei! Dar zău că îmi creşte inima că te văd! Potrivind fapta cu vorba, John îl trase pe Nicholas în bucătărie, îl sili să şadă pe o bancă uriaşă lângă un foc cu flăcări mari, turnă dintr-o sticlă uriaşă cam un sfert de halbă de băutură spirtoasă, i-o vârî în mână, deschise gura şi-şi lăsă capul pe spate, în semn că Nicholas trebuie să bea totul pe loc şi rămase apoi cu un rânjet larg de bun venit pe faţa lui mare şi roşie ca un uriaş voios.

— Trebuia să ştiu — spuse John — că nimeni afară de dumneata nu putea să bată aşa! Doar aşa ai bătut şi in uşa dascălului, nu? Ha-ha-ha! dar ia zi: ce mai e şi povestea asta cu dascălul?

— Vasăzică, ştii? spuse Nicholas.

— Vorbeau despre asta în târg, aseară — răspunse John — dar. Niciunul nu pricepea prea bine ce a fost.

— După multe tărăgăneli şi amânări — spuse Nicholas — a fost osândit la deportare pe şapte ani, fiindcă şi-a însuşit în chip nelegal un testament furat, şi afară de asta, trebuie să ispăşească şi povestea cu complotul.

— I-auzi! strigă John — complot! Ceva cum a fost complotul cu pulberea? Hai? Cum a fost cu Guy Faux?

— Nu, nu, nu, un complot în legătură cu şcoala lui. Te lămuresc eu îndată!

— Bine zis! spuse John; mă lămureşti după ce îmbuci ceva, nu acu', că ţi-o fi foame şi mi-e şi mie; şi Tilly trebuie să fie de faţă, că zice că asta înseamnă încredere reciprocă între soţi. Ha-ha-ha! E bună încrederea reciprocă!

Intrarea doamnei Browdie, care sosi cu o bonetă elegantă pe cap şi multe scuze, fiindcă fusese surprinsă pe cale de a lua micul dejun în bucătărie, opri discutarea de către John a acestui subiect serios şi grăbi gustarea de dimineaţă, care alcătuită fiind dintr-o movilă de pâine prăjită, ouă proaspete, şuncă fiartă, plăcintă de Yorkshire şi alte alimente reci (din care apăreau fără încetare rezerve noi, aduse din altă bucătărie, sub conducerea unei slujnice foarte grase) era cum nu se poate mai potrivită pentru dimineaţa aceea rece şi mohorâtă şi avu parte de încuviinţarea tuturor părţilor. În cele din urmă se sfârşi şi gustarea de dimineaţă; şi cum focul aprins în salonaşul de primire ardea zdravăn, se mutară acolo ca să asculte ce avea să le spună Nicholas.

Nicholas le povesti totul şi încă n-a fost poveste care să mişte întratât inimile a doi ascultători înfrigurați. Uneori cinstitul John suspina de compătimire şi alteori urla de bucurie; uneori jura c-o să se ducă la Londra anume ca să dea ochi cu fraţii Cheeryble; alteori jura că o să-i trimită lui Tim Linkinwater, cu diligenta şi fără taxe de transport, o şuncă cum încă nu tăiase cuţit de muritor. Când Nicholas începu s-o zugrăvească pe Madeleine, John rămase cu gura căscată, făcând din când în când semn cu cotul doamnei Browdie şi exclamând în şoaptă ca trebuie să fie „o fetişcană curăţică". Iar când află, în sfârşit, că tinărul lui prieten venise până acolo anume ca să-l înştiinţeze despre norocul lui şi să-i dea toate asigurările de prietenie, pe care nu le putea împărtăşi destul de călduros prin scris — că singurul scop al acestei călătorii era să împartă bucuria cu ei şi să le spună că, după ce s-o însura, trebuie să vie şi ei să-l vadă şi că Madeleine stăruia asupra acestui lucru la fel ca şi el — John nu mai putu să rabde şi, după ce se uită supărat la nevastă-sa şi o întrebă de ce miorlăie, îşi trecu mâneca hainei peste ochi şi plânse în hohote.

— Ca să ne-ntoarcem la dascăl — spuse John serios, după ce ambele părţi vorbiseră vrute şi nevrute, să-ţi zic eu una. Dacă vestea despre el o ajunge până astăzi pân' la şcoală, nici baba, nici Fanny nu rămân cu

vreun oscior întreg.

— Vai, John! strigă doamna Browdie.

— Iar începi cu vai — răspunse omul din Yorkshire. Zău, nu ştiu ce-ar putea să-i facă golanii ăia. Când a umblat mai întâi vorba că dascălul a păţit-o, câţiva părinţi şi-au luat copiii. Dacă ăi de-au rămas află ce i s-a mai întâmplat, o să se lase cu revoluţie şi răscoală! Ei! Eu cred c-o să fie o hărmălaie şi o să curgă sângele ca apa!

Într-adevăr, temerile lui John Browdie erau aţii de puternice, încât se hotărî să se repeadă fără întârziere pină la şcoală şi-l pofti şi pe Nicholas să-l însoţească, dar acesta, fireşte, nu primi, arătindu-i că prezenţa lui ar putea să le stârnească mai amarnic duşmănia.

— Adevărat! făcu John. Mie nu mi-ar fi trăsnit prin cap.

— Eu mâine trebuie să mă înapoiez — spuse Nicholas — dar am de gând să prânzesc cu voi şi dacă doamna Browdie îmi dă un pat…

— Un pat! strigă John. Aş dori să poţi dormi în patru dintr-o dată! Toate sunt ale dumitale! Aşteaptă până mă întorc; aşteaptă numai până mă întorc şi zău c-o să facem un chef!

Dând o sărutare drăgăstoasă soţiei sale şi strângând cu tot atâta dragoste mâna lui Nicholas, John încalecă şi porni, lăsând-o pe doamna Browdie să-şi vadă de pregătirile ei gospodăreşti, şi pe tinărul său prieten să se plimbe prin împrejurimi şi să revadă locuri care îi erau cunoscute şi-i stârneau multe amintiri dureroase.

John merse călare şi când ajunse la Dotheboys Hali îşi legă calul de o poartă şi se îndreptă spre uşa clasei, pe care o găsi încuiată pe dinăuntru, înăuntru era o larmă şi o învălmăşeală îngrozitoare şi, lipindu-şi ochiul de o crăpătură, la îndemână, din perete, John pricepu repede despre ce era vorba.

Vestea despre prăbuşirea domnului Squeers ajunsese pină la Dotheboys; asta era limpede. După cum părea, ajunsese foarte de curând la urechea tinerilor, fiindcă răscoala tocmai izbucnise.

Era una din dimineţile cu sulf şi melasă, iar doamna Squeers intrase în clasă, după obicei, cu un castron mare şi o lingură urmată de domnişoara Squeers şi de minunatul Wackford, care, în lipsa tatălui său, luase asupră-şi sarcinile mai mărunte ale puterii executive, ca de pildă lovitul elevilor cu picioarele încălţate în ghete cu cuie, trasul de păr al băieţilor mai mici, ciupitul altora în locuri foarte neplăcute, devenind astfel, pe aceste căi şi altele asemănătoare, o mare mângâiere şi fericire pentru mama lui. Intrarea lor a fost, fie datorită unui plan dinainte stabilit sau dintr-o pornire simultană, semnalul răscoalei. În timp ce un detaşament se repezi la uşă şi o încuie şi altul se urcă pe pupitre şi bănci, cel mai voinic dintre băieţi (prin urmare cel mai nou) înhaţă bastonul şi, înfruntând-o pe doamna Squeers cu o privire aspră, îi smulse căciula de biber, şi-o puse în cap, se înarma cu lingura de lemn şi îi porunci, sub ameninţarea pedepsei cu moartea, să

îngenunche şi să înghită numaidecit o porţie, înainte ca preavrednica doamnă să se dezmeticească sau să încerce cea mai slabă răzbunare, fu silită să îngenunche de către o ceată de tartori, care zbierau, şi forţată să înghită o lingură plină cu acel amestec scârbos, mai gustos ca de obicei în urma cufundării în castron a capului domnişorului Wackford, al cărui botez fu încredinţat altui răsculat. Izbânda ce încununa această primă ispravă încur'ajă mulţimea de copii înrăiţi — ale căror feţe se strângeau ciorchine, arătând toate varietăţile de sluţenie schiloadă şi flămândă, şi spre alte fapte insultătoare. Conducătorul stărui ca doamna Squeers să repete porţia, domnişorul Squeers era supus unei noi cufundări in melasă şi un asalt puternic începuse să se dezlănţuie împotriva domnişoarei Squeers, când John Browdie, forţând uşa cu o lovitură zdravănă de picior, sări să salveze fata. Ţipetele, răcnetele, urletele, huiduielile şi bătăile din palmă încetară deodată si se lăsă o tăcere de moarte.

— Frumos, băieţi! spuse John, privind stăruitor în jur. Ce aveţi de gând să faceţi, căţeilor?

— Squeers e la răcoare şi noi vrem să fugim! strigară vreo zece voci subţirele. Nu ne lăsăm, nu ne lăsăm!

— Păi nu vă lăsaţi — răspunse John; cine zice să vă lăsaţi? Luaţi-o la goană ca nişte bărbaţi, dar nu daţi în femei!

— Ura! strigară glasurile ascuţite încă şi mai ascuţit.

— Ura! repetă John. Păi strigaţi ura ca nişte bărbaţi! Ia uitaţi aici: Hip-hip-ura!

— Ura! strigară glasurile.

— Ura! încă o dată! spuse John. Mai tare! Băieţii se supaseră.

— Încă o dată! spuse John. Fără teamă! O dată zdravăn!

— Ura!

— Ei acum — spuse John — încă o dată ca încheiere şi pe urmă luaţi-o la picior, cit vreţi de repede! Răsuflaţi voiniceşte, că Squeers e la răcoare, cu şcoala s-a zis, e moartă şi îngropată, gândiţi-vă la asta şi trageţi un ura din inimă! Ura!

Se porniră nişte urale de răsunau zidurile din Dotheboys Hali, cum nu mai răsunaseră niciodată şi nici n-aveau să mai răsune vreodată. Când sunetul se stinse, şcoala era pustie; şi din droaia zgomotoasă şi neastâmpărată, care o umpluse cu cinci minute înainte, nu mai rămăsese nimeni.

— Foarte bine, domnule Browdie — spuse domnişoara Squeers, îmbujorată şi emoţionată de întâlnire, dar certăreaţă pină în ultima clipă; ai venit ca să ne aţâţi băieţii să fugă. Ai să vezi c-o să ţi-o plătim, domnule! Dacă tăticul meu *este* în nenorocire şi a fost doborât de duşmanii lui, n-o să ne lăsăm noi batjocoriţi în chip mârsav si înfrânti de dumneata şi de Tilda!

— Ei, asta-i! făcu fără ocoliş John. Nici nu te gândi la asta! Pot să

jur că n-o să se întâmple aşa.

Ar trebui să ai părere mai bună despre noi, Fanny. Eu vă spun verde la amândouă că mă bucur că bătrânului i s-a înfundat, dar nu sunt eu omul care să batjocoresc şi nici Tilly fata care s-o facă, asta ţi-o spun in faţă. Ba mai mult, acu' îţi spun că dacă ai nevoie de prieteni care să te ajute să pleci de aici, nu umbla cu nasul pe sus, Fanny, şi ai să vezi că Tilly şi cu mine, de dragul amintirilor, suntem gata să-ţi întindem mina. Şi dacă zic asta, să nu crezi că mă ruşinez de ce am făcut, fiindcă sunt gata să mai strig o dată: ura! La naiba cu dascălul! Aşa!

După ce sfârşi cu cuvântul de despărţire, John Browdie păşi greoi afară, încalecă pe căluţ, îl mâna în trap frumos şi, îngânând voios nişte crâmpeie de cântece vechi, pe care tropotul calului le acompania vesel, se grăbi să se întoarcă la drăgălaşa lui soţie şi la Nicholas.

Timp de câteva zile, împrejurimile fură năpădite de băieţi care — aşa umbla zvonul — fuseseră înzestraţi pe furiş de domnul şi doamna Browdie, nu numai cu un dejun îmbelşugat alcătuit din pâine şi carne, dar şi cu ceva şilingi şi penny, ca să le fie de ajutor pe drum. Zvonul acesta John îl făgăduia totdeauna cu tărie, dar însoţea tăgada cu un rânjet viclean, care făcea vorbele lui îndoielnice şi adeverea deplin ceea ce ştiau oamenii dinainte.

Au fost şi câţiva copii mai mici şi sfioşi care, măcar că fuseseră nenorociţi şi vărsaseră atâtea lacrimi în şcoala aceea ticăloasă, totuşi n-aveau altă casă şi se legaseră într-un fel de ea, ceea ce-i făcu să plângă atunci când cei mai îndrăzneţi o luară la sănătoasa şi să se agate de ea ca de un adăpost. Câţiva dintre aceştia fuseseră găsiţi scâncind şi speriaţi de singurătatea lor prin tufişuri şi prin alte asemenea locuri. Unul ducea o păsărică moartă într-o colivie rătăcise cale de aproape douăzeci de mile şi, când îi murise odorul, pierduse curajul şi se culcase lingă el. Un altul fu găsit într-o curte, alături de şcoală, dormind lângă un câine, care-i muşcă pe cei veniţi să ia băiatul, dar lingea faţa palidă a copilului adormit.

Aceştia fură luaţi şi se mai descoperiră şi alţi câţiva vagabonzi; încetul cu încetul fură ceruţi de ai lor sau se pierdură iarăşi; şi, cu timpul vecinii uitară de Dotheboys Hall şi de ultima despărţire a elevilor, aşa încât se mai vorbea despre această şcoală doar ca despre lucrurile care au fost odată.

CAPITOLUL XXXIII

Încheiere

După ce trecu doliul, Madeleine îşi dărui mâna şi averea lui Nicholas; şi, în aceeaşi zi şi la acelaşi ceas, Kate deveni doamna Frank Cheeryble. Toţi se aşteptau ca Tim Linkinwater şi domnişoara La Creevy să fie a treia pereche, tot atunci, dar ei refuzară. Două sau trei săptămâni după aceea, au plecat într-o dimineaţă împreună, înainte de micul dejun şi, după ca s-au întors cu feţele strălucind de bucurie, lumea a aflat că se cununaseră senini in ziua aceea.

Banii pe care îi primi Nicholas datorită soţiei sale, îi învesti în firma Fraţii Cheeryble, în care acum era tovarăş şi Frank. Nu trecură mulţi ani şi firma luă numele „Cheeryble şi Nickleby", aşa incit prorocirile doamnei Nickleby se adeveriră până la urmă.

Gemenii se retraseră. Mai e nevoie să spunem că *ei* erau fericiţi? Erau înconjuraţi de o fericire ce se datora lor şi trăiau ca s-o sporească.

Tim Linkinwater catadicsi, după multe rugăminţi şi pisălogeli, să devină părtaş în firmă; dar nimeni nu-l putu face să îngăduie ca numele să-i fie trecut ca tovarăş. Stăruia să-şi îndeplinească mai departe punctual şi regulat îndatoririle de funcţionar.

El şi soţia lui locuiau în casa cea veche şi ocupau chiar încăperea in care dormise el vreme de patruzeci şi patru de ani. Pe măsură ce nevasta lui îmbătrânea, devenea o mică făptură tot mai veselă şi mai vioaie; şi printre prieteni era o vorbă că nu e cu putinţă să spui care din doi părea mai fericit. Tim in timp ce şedea zâmbind senin în fotoliul lui de o parte a focului, sau nevestica lui cea vioaie, care palavragea şi ridea, ridicându-se mereu de pe al ei, de cealaltă parte.

Dick, mierloiul, fu mutat din biroul de contabilitate într-un colţ călduţ din salonaşul de fiecare zi. În spatele coliviei erau atârnate două miniaturi desenate de mina doamnei Linkinwater: una o înfăţişa pe ea însăşi, cealaltă pe Tim; şi amândouă zâmbeau foarte tare către toţi privitorii. Capul lui Tim fiind pudrat ca un cozonac de Bobotează şi ochelarii lui copiaţi cu multă amănunţime, străinii desluşeau o mare asemănare din prima aruncătură de ochi, ceea ce-i îndemna să creadă că celălalt portret trebuie să fie al soţiei sale şi chiar cutezau să afirme acest lucru fără sfială. Cu timpul, doamna Linkinwater deveni foarte mândră de aceste opere şi le socotea printre cele mai reuşite ca asemănare din tot ce pictase ea. Şi Tim credea din adâncul inimii în ele, căci in acesta privinţă, ca şi în altele, aveau amândoi aceeaşi părere; şi dacă vreodată a existat „o pereche senină" pe lumea asta, aceasta era formată din domnul şi doamna Linkinwater.

Ralph murind fără testament şi neavând alte rude decât cele cu care

trăise in vrăjmăşie, acestea ar fi fost de drept moştenitorii lui. Dar ele nu puteau îndura gândul să se îmbogăţească primind nişte bani agonisiţi în felul acesta şi simţiră că n-ar putea sg propăşească dacă i-ar folosi. Drept care renunţară la averea lui. Şi bogăţia, pentru care se ostenise el cit trăise şi pentru care îşi încărcase sufletul cu atâtea fapte rele, fu măturată, în cele din urmă, în vistieria statului şi, de pe urma ei, nimeni n-a trăit mai bine şi mai fericit.

Arthur Gride fu judecat pentru însuşirea nelegală a testamentului, pe care fie că şi-l procurase, fie că îl furase sau îl căpătase în chip necinstit şi-l păstrase prin alte mijloace tot atât de ticăloase. Cu ajutorul unui sfătuitor priceput şi a unei chichiţe legale, scăpă; dar numai pentru a suferi o pedeapsă mai aspră; fiindcă, după câţiva ani, casa ii fu călcată noaptea de nişte hoţi, ispitiţi de zvonurile despre marea lui bogăţie, iar el fu găsit ucis in pat.

Doamna Sliderskew trecu oceanul cam în acelaşi timp ca şi Squeers şi, după cum este în firea lucrurilor, nu se mai întoarse. Brooker a murit pocăit. Sir Mulberry a trăit în străinătate câţiva ani, linguşit şi periat şi bucurându-se de faima de a fi un om distins şi îndrăzneţ. În cele din urmă, s-a întors în ţară şi a fost aruncat în temniţă pentru datorii şi acolo a murit în mizerie, aşa cum se întâmplă de obicei cu astfel de spirite înalte.

Primul lucru pe care-l făcu Nicholas când ajunse un negustor bogat şi înfloritor tu să răscumpere vechea casă a tatălui său. Pe măsură ce anii treceau şi în jurul lui răsărea o ceată de copii drăgălaşi, o schimbă şi o mări; dar niciuna din vechile ei încăperi nu fu vreodată darâmată, niciun copac bătrân nu fu dezrădăcinat, nimic din ceea ce-i amintea de vremurile de odinioară nu fu înlăturat sau schimbat.

La o depărtare de o aruncătură de praştie se alia alt cuib, însufleţit şi el de glasuri plăcute de copii; aci locuia Kate, prinsă de griji şi de îndeletniciri noi şi înconjurată de multe chipuri noi, care-i îndrăgeau zâmbetul dulce (şi unul dintre ele atât de asemănător cu al ei, încât bunicii i se părea că e copilul ei de demult.) Kate rămăsese făptura blândă, sora iubitoare, aceeaşi pentru dragostea celor din jurul ei, ca în vremea când era fată tânără.

Doamna Nickleby locuia când la fata ei, când la fiul ei, însoţindu-i pe unul sau pe altul în călătoriile lor la Londra, atunci când treburile sileau amândouă familiile să locuiască acolo şi, păstrând mereu un aer de demnitate, împărtăşea experienţa ei (mai ales cit priveşte îngrijirea şi creşterea copiilor) cu multă solemnitate şi greutate. A trecut multă vreme pină s-a lăsat convinsă s-o primească din nou pe doamna Linkinwater, in graţiile ei şi e îndoielnic dacă a iertat-o vreodată de-a binelea.

Mai era un domn cărunt, liniştit, care nu făcea rău nimănui şi care, iarna şi vara, trăia într-o căsuţă nu departe de casa lui Nicholas; când

Nicholas lipsea, prelua el supravegherea treburilor lui. Plăcerea şi încântarea lui cea mai mare erau copiii, alături de care părea el însuşi copil şi primul la pozne. Cei mici nu puteau face nimic fără dragul de Newman Noggs.

Iarba creştea verde pe mormântul băiatului mort şi era călcată de picioare atât de mici şi uşoare, încât sub apăsarea lor nicio margaretă nu-şi îndoia capul. Cât erau primăvara şi vara de lungi, ghirlande de flori proaspete, împletite de mâini de copii, odihneau pe piatră; şi, când copiii veneau să le schimbe ca să nu se ofilească şi să-l supere astfel pe băiat, ochii li se umpleau de lacrimi şi vorbeau cu glas scăzut şi în şoaptă despre sărmanul lor văr, care murise.

[1] Coloană în Londra, în amintirea in euditilui din 1666 (n. t.).
[2] Joc de cuvinte : a se naşte cu o lingură de argint în pură e o expresie âl cărei înţeles este: a te naşte norocos (n. t.).
[3] Vînători legendari (n.t.).
[4] Hall e folosit aci în sensul de conac (n. t.).
[5] Unităţi de măsura pentru lichide (n. t.).
[6] Unităţi de măsura pentru lichide (n. t.).
[7] Member of Parliament — membru al parlamentului.
[8] Personaje din diferite piese de teatru : Cassio — din Othello de Shakespeare; Rover — din farsa Wild Oats de O'Keefe; Jeremy Diddler — din farsa Raising the Wind de Diddin (n.t.).
[9] Personaj din piesa „Robin" de Terry (n. t.).
[10] Cherizette, draga mea, dă—mi te rog, apa de colonie, copila mea (n. f).
[11] Batistă (n. t.).
[12] Pe vremuri, în faţa multor frizerii din Londra era legai un urs. Prin aceasta, coaforul voia sa arate ca sulimanurile sale sînt făcute cu grăsime de urs. (n. r.)
[13] Lobster — rac, în limba englezii.
[14] În Australia, unde erau deportaţi răufăcătorii (n. t.)
[15] Cosmeticiană pe vremuri, renumită pentru crema de frumuseţe „Kalydor" (n. t.).

Table of Contents

VOLUMUL I
CUVÂNT ÎNAINTE
CAPITOLUL I
CAPITOLUL II
CAPITOLUL III
CAPITOLUL IV
CAPITOLUL V
CAPITOLUL VI
CAPITOLUL VII
CAPITOLUL VIII
CAPITOLUL IX
CAPITOLUL X
CAPITOLUL XI
CAPITOLUL XII
CAPITOLUL XIII
CAPITOLUL XIV
CAPITOLUL XV
CAPITOLUL XVI
CAPITOLUL XVII
CAPITOLUL XVIII
CAPITOLUL XIX
CAPITOLUL XX
CAPITOLUL XXI
CAPITOLUL XXII
CAPITOLUL XXIII
CAPITOLUL XXIV
CAPITOLUL XXV
CAPITOLUL XXVI
CAPITOLUL XXVII
CAPITOLUL XXVIII
CAPITOLUL XXIX
CAPITOLUL XXX
CAPITOLUL XXXI
CAPITOLUL XXXII
VOLUMUL II
CAPITOLUL XXXIII
[1]
[2]
[3]
[4]
[5]

[6]
[7]
veche
[8]
[9]
[10]
[11]
[12]
[13]
[14]
[15]
ultimul
Nicholas